
3 2044 056 988 660

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
VE RI TAS

[illegible]

PRÁVNÍK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁTNÍ,

JEJŽ VYDÁVÁ

PRÁVNICKÁ JEDNOTA V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUDr JOS. STUPECKÝ, JUDr KAREL HERRMANN šl. OTAVSKÝ, JUDr JOS. LUKÁŠ.

ROČNÍK XXXVIII.

V PRAZE.

NÁKLAD JEDNOTY PRÁVNICKÉ. — TISK DRA. ED. GRÉGRA.

1899.

5/7/29

OBSAH.

Pojednání.

Stránka

*

Hovorna pro otázky z nov. civ. řízení soudního.

Stránka

Praktické případy.

(Plenární rozhodnutí označena jsou hvězdičkou *.)

Z obecného práva občanského.

Stránka

Z řízení soudního a předpisů o příslušnosti soudů ve věcech sporných.

Stránka

Stránka

Stránka

Stránka

Z práva a řízení knihovního.

Stránka

Z řízení nesporného vůbec.

Z práva a řízení trestního.

Z oboru správy politické a finanční.

Literární zprávy.

Stránka

*

Obecné zprávy.

Denník.

Stránka

Stránka

O domáhání se plnění alternativního dle nových zákonů processních.

Napsal dr. Emanuel Tilsch, advokát a docent na české universitě v Praze.

Předmět obligace nemůže býti zcela neurčitý (§. 869. ob. zák. obč.); avšak nic tomu nevadí, aby určen byl alternativně (§. 906. ob. zák. obč.), totiž tak, že dlužník jest zavázán plniti jeden z více předmětů buď individuálně označených buď určených sice generelně avšak různým druhům přináležejících. Splněním jen jednoho předmětu zaniká obligace. Obligaci alternativní možno tedy připodobniti rovnici druhého neb vyššího stupně, již řešiti lze dosazením jednoho z více určitých kořenů.

Pravidelně přísluší volba mezi určenými předměty dlužníku (§. 906. ob. zák. obč.), dle zvláštního ustanovení však může příslušeti věřiteli. Volba děje se jednostranným prohlášením a sluší ji míti za vykonanou, byla-li oznámena druhé straně (anal. §§. 862., 1019. ob. zák. obč. srv. protok. dv. kom. ze dne 11. února 1805 k §. 43. dílu III. zák. záp. hal.).

K aktualitě pohledávky t. j. k tomu, aby doba její přišla (ut dies veniat), není třeba vykonání volby. Jest to právě zvláštnost pohledávání alternativního, že připouští se aktuální požadavek částečné neurčitosti. Potentiálnost jest tu jen v předmětě, obligace sama, nevadí-li ovšem nic jiného, jest aktuální (incertum quid, certum an).

Vykonání volby nelze na roveň postaviti dospění neb splnění výjimky. Dies veniens může se dostaviti, aniž by neurčitost předmětu byla pominula. Splatnost řídí se vůbec dle zásad všeobecných a jest tedy i obligace alternativní ihned splatna (§. 904. ob. zák. obč.) není-li nic zvláště určeno. Nemůže se proto dlužník před vy-

konáním volby přináležející věřiteli odvolati na domnělou nezralost nároku (§§. 390., 406. 1. v.). Zejmena nelze souditi z toho, že dlužník v tomto případě není patrně in mora solvendi, na to, že pohledávka do té doby není aktuální. Vysvětluje se to tím, že k průtahu mimo aktuálnost pohledávky třeba jest i viny dlužníkovy, které tu není. Otálení s volbou se strany věřitele může ovšem tohoto, chce-li dlužník sprostiti se svého závazku, uvésti in moram accipiendi, avšak ani to nevadí žalobě kondemnatorní ani vydání rozsudku takového, nýbrž může míti pouze vliv na přiřknutí útrat (§. 41. odst. 1. civ. ř. s.).

Důsledkem toho, že alternativnost obligace nevadí její aktualitě, připouštějí nové zákony processní alternativní petit žalobní (§. 56. j. n.). Není to v odporu s ustanovením §. 226. civ. ř. s., dle kterého žaloba má obsahovati určitou žádost, neboť prosba žaloby kondemnatorní není než návrh formulování aktuálního imperativu práva soukromého v objektivním slova smyslu. Připouští-li objektivní právo aktuální imperativy jisté neurčitosti, nemůže ani pro rozsudek kondemnatorní jakožto formulování imperativu ani pro žalobní prosbu jakožto návrh formulování žádáno býti větší určitosti.

Na základě rozsudku alternativního, v němž přenechána jest volba dlužníku, což arci výslovně vyjádřeno býti nemusí, věřitel po marném uplynutí lhůty k plnění určené může navrhnouti, aby vydobyto bylo některé z plnění. Dlužník přes to může právo výběru jemu příslušející vykonati tehdy, když věřitel plnění, které si byl vyvolil, ani zcela ani částečně neobdržel (§. 12. ex. ř.). Volba přechází tedy po marném uplynutí lhůty platební provisorně na věřitele; definitivní volba zůstává však dlužníku potud, pokud věřitel nedošel ani částečného splnění. Zásada, že zákony processualní mají míti na právo materielní vliv pokud možná nejmenší, jeví se i zde. Volba zůstává dlužníku, avšak věřiteli poskytnuta býti musí možnost, dosíci splnění, protože jde o aktuální a vykonatelný požadavek, ač volba předmětu není vykonána. Upravení zákonné v §. 12. ex. ř. vyhovuje zcela neb alespoň relativně nejlépe zájmům věřitelovým i dlužníkovým. Že dlužník možnost volby podrží jen potud, pokud věřitel ani částečné splnění nedosáhl, shoduje se s náhledem všeobecně přijatým, že obligaci alternativní lze splniti plněním buď jednoho předmětu neb jiného, nikoli však částečným plněním předmětů různých. Též tu připadá podobnost s rovnicí vyššího stupně, již řešiti lze buď dosazením celého je-

dnoho kořene neb celého jiného, nikoli však na př. dosazením polovice jednoho a polovice jiného.

Splnil-li dlužník v době, v které nemohl již ve sporu užiti skutečnosti splnění, jiný předmět, než ten, jehož věřitel exekucí se domáhá, může dlužník, ježto obligace splněním pominula, podati námitky proti nároku žalobou dle §. 35. ex. ř. a může zároveň žádati, aby exekuce vedle §. 42. č. 5. ex. ř. byla odložena. Vyhoví-li se právoplatně námitkám, zruší se exekuce (§. 35. odst. 4. ex. ř.). Mimo to poskytuje zákon dlužníku, jenž splnil jinou alternativu, než na kterou exekuce se vede, dvojí cestu, domáhati se zrušení exekuce pouhou žádostí a to buď dle všeobecného ustanovení §. 40. neb dle zvláštního ustanovení §. 39. č. 7. ex. ř. (srv. nařiz. min. sprav. ze dne 3. prosince 1897 č. 44. věstn. k §. 39. č. 7. ex. ř.).

Rozdíly mezi řízením dle §. 40. ex. ř. a řízením dle §. 39. č. 7. ex. ř. jsou tyto:

a) §. 40. užiti lze, plnil-li dlužník kdykoli po čase, do kterého ve sporu užiti mohl skutečnosti splnění, §. 39. č. 7. však pouze, plnil-li po povolení exekuce,

b) o návrhu dle §. 40. věřitel se pouze vyslechne, o návrhu dle §. 39. č. 7. však má se konati ústní jednání stran (§. 45. odst. 3.),

c) dle §. 40. musí dlužník, jestli že rozhodnutí jeví se býti závislé na tom, aby sporné skutkové okolnosti byly vyhledávány a zjištěny, býti poukázán se svými námitkami na pořad práva; dle §. 39. č. 7. není třeba sporu, vše odbude se v řízení exekučním (§. 45. odst. 3., 55. odst. 2., 3.) a soud nařídí po ústním jednání stran usnesením (§. 62.) zrušení,

d) v případě §. 40. lze exekuci odložiti (§. 42. č. 3.), nikoli však v případě §. 39. č. 7. (§. 42. a contr.).

Takový jest stav dle zákona. Že veškeré toto rozlišování nemá vnitřního důvodu, jest ovšem na bíle dni. Nelze vůbec nahlédnouti, proč zákon poskytuje dlužníku, jenž splnil obligaci alternativní více prostředků proti exekuci, než dlužníku, jenž splnil obligaci jednoduchou. Zvláštní ustanovení §. 39. č. 7., tak jak zní, jeví se zbytečným, protože pro případ tam dotčený, stačí všeobecné ustanovení §. 40. ex. ř.

Jinak by bylo, kdyby zvláštní ustanovení týkalo se případu, že dlužník, jemuž volba příslušela, ji vykonal po době, do které skutečnosti vykonání volby ve sporu mohl užiti. Pro tento případ nemá zákon ustanovení a přece jest jisto, že dlužník pouhým pro-

hlášením volby, nikoli teprve splněním jednoho předmětu, činí exekuci k dobytí předmětu jiného v pravém slova smyslu „bezpředmětnou.“ Vykonání volby, které může se státi vedle práva občanského pouhým oznámením věřiteli, přísluší dle §. 12. ex. ř. dlužníku i v exekuci až do doby, dokud věřitel ani částečného splnění nedosáhl (§. 12. ex. ř.). Vykonáním volby t. j. pouhým oznámením jejím věřiteli stává se obligace jednoduchou, a předmět, jenž věřitel provisorně vymáhal, není proto více předmětem obligace. V tomto případě nezbývá dlužníku, než žalovati vedle §. 39. č. 5. ex. ř. o uznání nepřípustnosti exekuce a žádati za odložení její dle §. 42. č. 5. ex. ř.

V příčině splnění druhé alternativy sluší ještě podotknouti: Orgánové výkonní jsou oprávněni, přijímati platy a jinaká plnění které exekucí mají býti dobyty. Orgán takový nemůže tedy přijati druhou alternativu, rovněž nemůže dle §. 46. ex. ř. bez předchozího poukazu soudu ustati v exekučním úkonu, vykáže-li se dlužník, že splnil alternativu druhou.

Byla-li v rozsudku alternativním vyhrazena volba věřiteli, nastává otázka, zda i tu věřitel může vésti exekuci jen na jeden předmět. Na otázku tu dlužno kladně odpověděti. Neplyne to sice z ustanovení §. 54. č. 2., 3. a §. 63. č. 2., 3. ex. ř., dle kterýchž návrh i povolení exekuce mají obsahovati určité uvedení nároku a exekučních prostředků, neboť i tu platí, co svrchu řečeno bylo o určitosti petitu dle §. 226. civ. ř. s.; avšak vychází to z §. 12. ex. ř. argumento a majori ad minus, neboť nemůže-li věřitel exekvovati více alternativ ani tehdy, když dlužník má volbu a věřitel tedy ani ještě neví, který předmět skutečně obdrží a na neurčitosti žádné viny nemá, tím spíše jest oprávněno obmezování exekuce na jednu alternativu, je-li příčina neurčitosti v osobě věřitelově a nelze-li tedy dlužníkovi nic vyčítati. Srovnává se s tím dále i zásada §. 27. odst. 1., dle které sluší exekuci pokud možno obmeziti.

Dosud měli jsme na mysli případy, v nichž za žalobou alternativní skutečně došlo k alternativnímu rozsudku. K tomu však nedojde, stala-li se volba, ať se strany věřitele neb dlužníka, mezi sporem. Dle nových zákonů processních není stav práva zažalovaného v době žaloby naprosto rozhodný pro rozsudek, nýbrž sluší hleděti i k změnám jeho vzešlým mezi sporem (arg. §. 235. odst. 4., §. 406. 1. věta civ. ř. s.; §. 35. ex. ř.). Nastala-li tudíž volba mezi sporem, zní rozsudek již jen na obligaci jednoduchou.

Zajímavo při tom jest, že byla-li vykonána volba dlužníkem, zní rozsudek na více, než co žalobcem původně žádáno bylo, neboť byl-li by věřitel řídil svou žalobu ihned na předmět jediný, byla by to bývala pluris petitio. Rozšíření to jest ovšem vedle §. 235. odst. 2. civ. ř. s. připustno, protože nastává nejen se svolením, nýbrž vlastním jednáním dlužníkovým.

Volba nastati může ještě dříve. Má-li volbu věřitel, může volbu provésti již v žalobě a říditi žalobu jen na jeden předmět. Dodáním žaloby žalovanému oznámí se tomuto volba a stává se perfektní. Nastává tu otázka, zda-li zpětvzetím žaloby, které dle §. 237. odst. 3. civ. ř. s. má následek, že žaloba pokládá se jakoby nebyla vznesena, odčiněna jest i volba věřitelova. Dlužno říci, že nikoli. Zpětvzetím žaloby odčiněna jest jen žaloba jakožto taková t. j. odčiněno jest dovolání se soudu. Odpadají tudíž také pouze následky dovolání se soudu, nikoli též účinky skutkové povahy dané dodáním spisu, obsahujícího hodnověrné sdělení vůle věřitelovy, dlužníkovi. Redukce obligace alternativní na obligaci jednoduchou není tu následkem žaloby jakožto takové t. j. není to následek žalování si na dlužníka u soudu, nýbrž pouze následek oznámení volby dlužníkovi. Pro perfekci a neodvolatelnost volby musí býti zcela lhostejno, došlo-li oznámení volby dlužníka na př. soukromým listem anebo spisem, který náhodou má také náležitosti žaloby. Soud má v tomto případě pouze význam dopravního prostředku.

Že věřitel, má-li volbu sám, říditi může žalobu pouze na jeden předmět, jest jasno. Avšak ani tehdy, má-li dlužník volbu, není to vyloučeno, jelikož všechny předměty jsou in obligatione, ovšem musí žalobce připojiti obmezení, že dlužníku přísluší volba předmětu jiného. V takovémto případě zůstanou sice materielně všechny předměty předmětem obligace, avšak do sporu uveden jest pouze jeden a jen, aby tu nebyla pluris petitio uznána, jest žalobcem hned předem alternativa facultas dlužníkova, jež obsažena jest v každé obligaci alternativní s volbou dlužníkovou.

Facultas alternativa dlužníka, totiž možnost sprostiti se závazku plnění jistého předmětu konáním jiným, existuje někdy i u obligace jednoduché. To jest facultas alternativa v technickém slova smyslu. V tomto případě věřitel má právo pouze na určitý předmět, dlužník však zvrátiti může právo věřitelovo konáním jiným. Záleží-li konání to v plnění předmětu jiného, nastává výjimka z ustanovení §. 1413.

věty 1., dle kterého věřitel nemůže býti nucen, aby přijal něco jiného, než co požadovati má.

I v příčině obligací, při kterých původně facultas alternativa dlužníkova není, jest možno věřiteli ji spůsobiti. Stane se to, nabídne-li se věřitel v žalobě nebo za přelíčení, že na místě žádané věci přijme určitou sumu peněžní (§. 56. odst. 1. jur. n.; §. 410. civ. ř. s.). Facultas alternativa dlužníkova nastává tu jednostranným prohlášením věřitelovým.

Dříve dle §. 2. dv. dekr. o řízení stručném ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s. bylo sporno, zda nabídnutí takové mělo účinek materielní aneb zda byla to pouhá formalita, aby umožněno bylo řízení stručné, jakási oferta prorogační. Již z §. 1. zák. o říz. ve věcech nepatrných ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. však vyplývalo, že podobné ustanovení tam se nalézající má na mysli účinek materielní. Nyní zcela jasně to vysloveno jest v §. 410. civ. ř. s., dle kterého v řečeném případě má v rozsudku výslovně vyřčeno býti, že žalovaný zaplacením dotčené sumy peněžní osvoboditi se může od plnění pravého předmětu obligace. Zákon přikládá dokonce této sumě, jež není in obligatione, takovou důležitost, že dle ní a nikoli dle pravého předmětu obligace řídí se věcná příslušnost soudu (§. 56. j. n.).

Na základě rozsudku, v němž vyhrazena jest dlužníku alternativa facultas, může věřitel vésti exekuci pouze na vlastní předmět obligace. Dlužníku zůstává však právo volby i v exekuci potud, pokud věřitel ani částečně neobdržel předmětu, jenž vymáhal (§. 12. ex. ř.). Splnil-li dlužník sumu peněžní na místě vlastního předmětu, má rovněž jako při obligaci alternativní, prostředky odporu proti exekuci dle §§. 35., 39. č. 7. a 40. ex. ř. Též v příčině splacení orgánům výkonným platí totéž co svrchu uvedeno bylo o obligacích alternativních.

Z otázek, o nichž jsem pojednal, doporučuju dalšímu přemyšlení zejmena: aktuálnost obligace při potentiálnosti předmětu, poměr mezi návrhem na zrušení exekuce dle §. 39. č. 7. a dle §. 40. ex. ř., zrušení exekuce následkem pouhého verbálního provedení volby předmětu jiného, nerozhodnost zpětvzetí žaloby pro volbu v žalobě vykonanou, konečně možnost petita jednoduchého při alternativní obligaci s volbou dlužníkovou.

Praktické případy.

Strany jsou oprávněny, při všech soudech království Českého užívati jak českého tak německého jazyka jako „obvyklého jazyka zemského.“

Při ústním líčení o české žalobě J. J. proti V. K. o dodržení trhové smlouvy a zaplacení 1175 zl. č. j. Cg. I. 47./98.—1. před c. k. krajským soudem jako obchodním senátem v Liberci dne 6. září 1898 odbývaném prohlášeno usnesení, že se žádosti zástupce žalobcova dra. H. za připuštění jazyka českého jako jednací řeči místa nedává; neboť, ač před krajským soudem Libereckým prohlášení stran, které nejsou mocny jazyka německého, v české řeči pronesena býti mohou, rozumí-li řeči této, jako zde, předseda a mluví-li ji, lze přece jednání samo, které se vzhledem k nutnému zastupování stran advokáty před soudem sborovým provádí s advokáty, před krajským soudem Libereckým vésti toliko v jazyku německém, jelikož podle §. 13. starého soudního řádu a dvorního dekretu ze dne 30. listopadu 1787 č. 750. sb. z. s. pojem obvyklosti v zemi určen jest zcela přesně v ten smysl, že považovati dlužno onu řeč za obvyklou v zemi, která jest obvyklou při dotýčném soudě, pokud se týče v dotýčném soudním okrsku, což platí do dnes ve smyslu čl. I. zák. ze dne 1. ledna 1895. č. 112. ř. z. a také není dotknuto jazykovými nařízeními, an v Liberci a v jeho okrsku jest obvyklým pouze jazyk německý.

Ku stížnosti žalobcově zrušil c. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 23. září 1898 č. j. R. I. 227./98 ad 1. usnesení právě uvedené a nařídil prvému soudu, aby při ústním jednání nově nařízeném přednesy stran a jich zástupců, jakož i podaná jimi prohlášení připustil v onom z obou zemských jazyků, jehož použijí, sám pak aby užil při tomto jednání onoho jazyka, v němž strany jednání provedou, pakliže však strany při jednání tom různých zemských jazyků použijí, v případě nutnosti obou zemských jazyků. Neboť dle §. 12. odst. 3. nařízení ministrů vnitra, spravedlnosti, financí, obchodu a orby ze dne 24. února 1898 č. 16. z. z. o užívání zemských jazyků při úřadech v království Českém mají u všech soudů v Čechách v právních rozepřích občanských přednesy stran a prohlášení jimi podaná při ústním jednání pokaždé v protokole zapsány býti, pokud protokol není pouhým souhrnným vylíčením obsahu ústních vývodů stran, v onom zemském jazyku, jehož při nich užito bylo. Dle odst. 3. a 4. téhož nařízení má soud užívati při ústním jednání onoho jazyka, v němž

strany jednání vedou; jsou-li súčastněny strany, kteréž v ústním jednání užívají různých jazyků zemských, má soud užívati v případu nutnosti obou zemských jazyků.

Z toho plyne, že strany oprávněny jsou, při všech soudech v Čechách užíti při svém přednesu a při prohlášeních jimi podaných toho neb onoho zemského jazyka.

Ostatně též nový jednací řád ze dne 5. května 1897 v §§. 20. a 26. uznává, že přípustným jest užívati více zemských jazyků při jednání u téhož soudu, aniž by činil rozdílu, je-li u dotýčného soudu obvyklým jen jeden jazyk neb více jazyků, neboť ustanovuje, pokud jde o sborové soudy, že přednostovi soudu sborového z důvodů jazykových přísluší, aby, pokud jest toho zapotřebí, k vůli řeči stranou při přednesení jejím použité jednotlivé právní záležitosti od případu k případu přidělil jinému senátu, než který jest dle rozvrhu práce k tomu povolán, kteréž všeobecné ustanovení nebylo by možno učiniti, kdyby, jak v odůvodnění usnesení v odpor braného se za to má, jako jazyka jednacího při soudech, u nichž obvyklým jest toliko jeden jazyk, žádného jiného zemského jazyka nebylo lze užíti než onoho, který u dotýčného soudu jest obvyklým.

Skutečně také v případě, o nějž jde, jak ze spisů zřejmo, přednosta sborového soudu tohoto ustanovení jednacího řádu užil a v dotýčném senátě nařídil výměnu v osobě jednoho ze soudců.

Dovolací stížnosti žalovaného nejvyšší soud místa nedal a to z těchto důvodů:

Vrchní soud zemský opírá usnesení své o § 12. odst. 3. až 5. nařízení ze dne 24. února 1898 č. 16. z. z. a odvolává se dále na §§. 20. a 26. jednacího řádu.

Naproti tomu uvádí dovolací stížnost žadatelova:

1. že dotýčné nařízení jazykové není platné, poněvadž upravení soudních jazyků patří k organisaci soudů, tato však může býti ustanovena pouze zákony, a poněvadž ani zákon o soudní organisaci ze dne 27. listopadu 1896 č. 217. ř. z., ani nový civilní řád soudní neupravují otázku jednacího jazyka před soudy, platí ohledně užívání jazyků před soudy dosud §. 13. všeob. soudního řádu, dle kterého má býti jazykem v zemi obvyklým jazyk obvyklý u dotýčného soudu;

2. že české obyvatelstvo v Liberci obnáší sotva 5% celého obyvatelstva a že existuje i v Libereckém obvodu krajského soudu pouze zcela nepatrná část stálého obyvatelstva českého;

3. že ke čl. XIX. státního základního zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. dosud není vydán zákon prováděcí a že ani

ze znění jeho ani z jeho smyslu nelze dovozovati jiný význam, než ten, který vychází pro soudní řízení z §. 13. vš. s. ř.;

4. že §§. 20. a 26. jednacího řádu nelze užíti na přítomný případ — a navrhuje se proto v dovolací stížnosti, aby jazykové nařízení pro Čechy ze dne 24. února 1898 č. 16. z. z. za neplatné bylo prohlášeno a vysloveno, že v Liberci a v obvodu krajského soudu Libereckého jest výlučně německý jazyk v zemi obvyklým a aby zrušeno bylo rozhodnutí vrchního soudu zemského i obnoveno usnesení prvé stolice.

Avšak dovolací stížnost nelze uznati oprávněnou.

Ad 1. Není ovšem pochybnosti, že §. 13. vš. s. ř. článkem I. uvozovacího zákona k c. s. ř., jak motivy k němu patřící výslovně prohlašují, nebyl zrušen, tedy dosud jako dříve platí. Pakliže však podle § 13. vš. s. ř. strany a jejich právní zástupcové ve svých řečích „mají užívati jazyka v zemi obvyklého“, dlužno „jazykem v zemi obvyklým“ rozuměti očividně každý jazyk, jehož užívá větší část obyvatelstva určité země v obyčejném životě, v království Českém tedy jazyk německý i český; i okolnost, že §§ 13. vš. s. ř. mluví o řeči v zemi obvyklé a nikoli v množném čísle o obvyklých v zemi řečích, vysvětluje se zcela nenuceně tím, že jednotlivé řeči stran se obyčejně konají přece pouze v jednom a nikoli snad ve více obvyklých v zemi jazycích a co se týče krajským soudem dovolávaného dvorního dekretu ze dne 30. května 1787 č. 750. sb. z. s., jímž bylo nařízeno, že při udělení dekretu o volebnosti k úřadu soudcovskému na „zemský jazyk v soudním okresu obvyklý“ zřetel vzíti se musí, dal dekret ten tím jasně na jevo, že mohou v jednotlivých zemích býti jazyky, které jsou sice zemskými jazyky, nejsou však v určitém okresu soudním obvyklými, že se tedy pojmy „u soudu obvyklý“ a „v zemi obvyklý“ nikterak nekryjí, pročež nebylo nejmenší příčiny, aby se teprve ještě do zákona o soudní organisaci pojalo ustanovení, týkající se jazyka.

Ad 2. Dlužno však dále poukázati k tomu, že nejvyšším kabinetním listem ze dne 8. dubna 1848, vyřizujícím petice obyvatelstva hlavního města Prahy, vysloveno bylo, že „úplná úroveň českého jazyka s německým ve všech odvětvích státní správy a veřejného vyučování zásadou býti má“, že podle tohoto nejvyššího vyřízení následkem příkazu c. k. ministerstva práv okružním nařízením českého soudu appellačního ze dne 30. května 1848 č. 9535. (sbírka česk. prov. zák. z r. 1848 svazek XXX. č. 119.) veškeré soudní úřady v Čechách byly zavázány, „ústní jednání všeho druhu předsebráti v onom jazyku zemském, jehož jest strana mocna“, ... „tedy české strany po česku, německé po německu“.

Jelikož řečené nejvyšší nařízení jeví se ve smyslu tehdejšího práva státního býti zákonem a žádným pozdějším zákonem zrušeno nebylo, všechna od té doby pro království České vydaná nařízení jazyková a tedy i nařízení ze dne 24. února 1898 č. 16. z. z. na tomto zákonném podkladu spočívají, podle tohoto poslednějšího nařízení však procentový poměr obyvatelstva v určitém okresu vždy jen pro úřední a služební řeč dotýčných úřadů jest rozhodným (§. 7. tohoto nařízení), kdežto §. 12. tohoto nařízení bez ohledu na to, zdali jde o okresy co do jazyka smíšené čili nic, docela bez rozdílu předpisuje, že soudu jest při ústních jednáních v civilních věcech užívati jazyka, v němž bylo jednání odbýváno, v případech pak, kde užívaly strany rozdílných jazyků zemských, obou jazyků zemských — tož nemůže v tomto případě vůbec záležeti na procentovém poměru českého obyvatelstva, spíše sluší trvati na tom, že strany jsou oprávněny, při všech soudech korunní země České užívati jak německého, tak českého jazyka jako „obvyklého jazyka zemského."

Ad 3. a 4. Ku provedení uznané státními základními zákony rovnoprávnosti v ústním řízení jest třeba toliko obsazení senátů soudci, kteří jsou mocni zemských jazyků, nikterak však není, jako v písemném řízení, třeba předcházejících zákonů prováděcích a nařízení výkonných a poněvadž §§ 20. a 26. jednacího řádu úplně vyhovují potřebě po takovém sestavení senátů, třeba jich také v přítomném případě použíti.

Nelze konečně nepodotknouti, že i zásada bezprostřednosti a ústnosti řízení, přivedená novými zákony o civilním procesu ku platnosti, vyžaduje úplnou rovnocennost obou zemských jazyků u veškerých soudů v Čechách.

Podle toho, co bylo řečeno, bylo tedy v odpor vzaté usnesení II. stolice potvrditi a nemohlo býti dalším návrhům dovolací stížnosti vyhověno a to tím méně, ano nařízení ze dne 24. února 1898 č. 16. z. z., jak shora bylo ukázáno, upravuje užívání obou jazyků zemských zcela v těch mezích, které v tom směru vytčeny byly v nejvyšším rozhodnutí ze dne 8. dubna 1848, tedy v zákoně dosud platném a nález o tom, zda-li při určitém soudě zásadně pouze v jednom nebo v jiném ještě jazyku projednáváno býti smí, nepatří vůbec do působnosti soudů.

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 1898 č. 14934.

K. Z.

Výtka vadnosti zboží při koupi obchodní; význam povšechného prohlášení, že zboží neuspokojuje. — Při posouzení lhůty pro zkoumání zboží nelze k obchodním zvyklostem přihlédati. (Čl. 347.—349., čl. 1. obch. zák. §. 922. ob. zák. obč.)

Žalobě L. H. proti protok. firmě A. K. o zaplacení kupní ceny 373 zl. 43 kr. s přísl. za dodaných $^{2}_{2}{}^{8}$ tůn slanečků dal c. k. okresní soud pro věci obchodní v Praze úplně místa a to hlavně z těchto důvodů:

Zboží zaslané dne 15. ledna 1898 došlo na místo dodání dne 17. ledna 1898 a bylo téhož dne od žalované firmy odebráno. Po obdržení zboží zaslala žalovaná firma žalobci dva dopisy ze dne 21. a 23. ledna 1898, ve kterých slibuje promptní zaplacení po srážce 2% skonta a v poslednějším dopisu zmiňuje se mimo to, že ji zásilka žalobce pokud se kvality týče, docela neuspokojuje.

Poněvadž toto povšechné vyjádření nespokojenosti nikterak nahraditi nemůže předepsané oznámení vadnosti zboží ve smyslu čl. 347. obch. zák., musil žalobce za to míti, že zboží bylo přijato.

Teprve dopisem ze dne 25. ledna 1898, tedy osmého dne po dodání zboží, učinila žalovaná firma výtky a dala zaslané zboží žalobci k disposici.

Že toto oznámení výtek nebylo ve smyslu cit. čl. 347. obch. z. v čas, vychází z této úvahy: Jak z obsahu zmíněného dopisu ze dne 25. ledna 1898 zřejmo, nepodrobila žalovaná firma zaslané jí zboží prohlídce vůbec, nýbrž vzala ihned $\frac{5}{2}$ tůn ku spracování (k marinování) a i potom zboží neprohlížela, až když zákazníci kupujíce v detailu zaslané slanečky jako nepoživatelné je vraceli, jala se žalovaná firma slanečky ve zpracování se nacházející prohlížeti a shledala prý, že třetina ryb jest úplně shnilých, načež zbývajících $^{2}_{2}{}^{3}$ tůn žalobci k disposici dala. Znalci o tom dne 5. dubna 1898 slyšení vydali své dobrozdání v ten smysl, že zboží, o něž se jedná, nebylo, jak žalobcem nabízeno, čerstvé, nýbrž v prvním stadiu hniloby a že se jedná o vady, které na první pohled zřejmy nebyly, že však dva až tři dni postačily, aby zboží jednoduchou manipulací prohlédnuto a dotyčné vady odkryty byly. Vzhledem na toto dobrozdání a na jednání žalované firmy, zejména že ne nepatrnou část zaslaného zboží, aniž by je prohlížela, ku spracování dala, uznal první soudce v uvážení ratio čl. 347. obch. zák.,

že výtky až osmý den po dodání oznámené, nebyly oznámeny v čas a že se pokládá zboží za přijaté.

Ve spise odvolacím přivádí žalovaná firma mezi jiným, že žalobce zaslal jí zboží bezcenné, pro obchod se nehodící a že ani povinna nebyla, zboží ihned prohlížeti a žalobci oznámení činiti a odvolává se na ustanovení §u 922. ob. zák. obč. a čl. 346. obch. zák.

C. k. obchodní soud v Praze jakožto soud odvolací po novém jednání a opětném slyšení znalců změnil rozhodnutí prvního soudu a uznal, že žalovaná firma A. K. jest toliko povinna žalobci L. H. za $\frac{1}{2}$ tůn slanečků (jichž upotřebila) kupní cenu 70 zl. s přísl. zaplatiti; naproti tomu že se další nárok žalobní na zaplacení zbytku kupní ceny 303 zl. 43 kr. s přísl. zamítá, a to z těchto důvodů:

Co do uznané části kupní ceny 70 zl. za upotřebené $\frac{1}{2}$ tůn slanečků bylo žalobě místa dáti. S názorem žalobce, že v tomto upotřebení nepatrné části zboží, přijetí jeho spatřovati dlužno, nelze souhlasiti, poněvadž právo ku zkoumání zboží poskytuje zároveň právo k jeho spotřebování, když a pokud hodnota zboží bez upotřebení zjištěna býti nemůže a kde, jako v daném případě, o skryté vady se jedná, tam částečné upotřebení zboží před odkrytím vad nemá pražádných právních následků na ostatní zboží. Avšak i kdyby se za to mělo, že špatná hodnota zboži znalci zjištěná není vadou skrytou, pak stalo se oznámení vadnosti dne 25. ledna 1898 ještě v čas, poněvadž učiněno bylo ve lhůtě osmidenní po dodání, kterážto lhůta opět slyšenými znalci jako lhůta obvyklá při zboží, o něž se jedná, označena byla.

Ano vzhledem na shnilý stav slanečků nemůže ani o vadné hodnotě zboží ve smyslu čl. 347. obch. z. vůbec řeči býti, poněvadž takové slanečky nejsou vůbec žádným zbožím a postačí, když dodržena alespoň lhůta čl. 349. obch. z.

C. k. nejvyšší soud dal revisí žalobce místa a uznal, že se rozsudek c. k. obchod. soudu jako soudu odvolacího v příčině přikázaného obnosu 70 zl. s přísl. ponechává nedotknutým, ostatně však že se změňuje a rozsudek c. k. okresního soudu pro obchodní věci v příčině obnosu 303 zl. 43 kr. s přísl. i v příčině útrat, opět k platnosti přivádí.

Důvody: Na rozsudek odvolacího soudu pokud se týče obnosu 70 zl. s přísl. nebylo si stěžováno. Dovolání žalobcovo domáhající se i přisouzení obnosu 303 zl. 43 kr. s přísl., jest ve smyslu §. 503. ad 4. civ. ř. s. oprávněno. Žalovaná firma koupivši od žalobce a obdrževši dne 17. ledna $\frac{3}{2}$ tůn slanečků nezachovala se dle zákonného předpisu čl. 347. obch. z. Ovšem že táž dopisem od 21. a i 23. ledna

1898 se žalobcem o slevu 2% skonta vyjednávala, ale nějakých vad obdrženého zboží ve smyslu čl. 347. obch. zák. nevytýkala. Prohlášení v dopisu od 23. ledna 1898, že zásilka co do kvality žalovanou firmu nikterak neuspokojila, nemůže býti pokládáno za oznámení nějakých vad proti smlouvě, neb ze zákona, poněvadž pro svou povšechnost neposkytuje prodávajícímu příležitost seznati určité vady, z nichž by práv byl, a neposkytuje příležitost, aby v příčině zjištění stavu zboží svá opatření vedle čl. 348. obch. z. učinil. Oznámení z 25. ledna jest však opozděno. Tímto dopisem oznámeno sice žalobci, že se mezi zaslanými $\frac{2,8}{2}$ tůnami ryb celé množství úplně shnilých slanečků nalézá, kterých oznamujícímu na žádný spůsob ani za syrova, ani marinované upotřebiti nelze. V tomto dopisu doznáná kupec, že ze zásilky ($\frac{2,8}{2}$ tůn) ihned po dojití $\frac{5}{2}$ tůn k marinování připravil, v neděli pak dvěma zákazníky upozorněn, přišel na to, že jsou ryby zcela shnilé, ku lidskému požívání nespůsobilé, ba i nebezpečné, pročež začal k marinování namočené ryby prohlížeti a shledal, že více jak třetina ryb zcela shnilých mezi nimi se nalézá. Z toho vysvítá, že on teprve na oznámení 3 osob zboží mu dodané v neděli (23. ledna 1898) prohlídce podrobil, že ale ani tehdy hned, nýbrž až 25. ledna 1898 žalobci oznámení o tom učinil.

Že by dřívější prohledání zboží dodaného dle pravidelného chodu závodu žalované firmy nebylo bývalo možným, poslednější ani netvrdila. Že se však při zboží, jež i v tom stavu k požívání jest určeno, v jakém přichází v obchodu, o vady skryté jednati nemůže, leží na bíle dni, poněvadž i spůsob, jakým znalci vadnost slanečků dne 5. ledna 1898 čichem a ochutnáním zjistili, nepřipouští závěrek, že by se jednalo o vady tajné, jež by při pravidelném zkoumání nebyly znatelny a teprve cestou umélého zkoušení na jevo by vyšly.

I kdyby slanečky ve stavu zmrzlém byly došly, což žalovaná firma netvrdí, znalci však ve svém dobrozdání předpokládají, neospravedlňuje spůsob zkoumání slanečků v tomto stavu od znalců udaný liknavost ve zkoumání zboží od 17. do 23. ledna 1898 jako pravidelnému chodu závodu odpovídajícím a nelze oznámení dne 25. ledna učiněné za oznámení v čas považovati.

Potvrzujíť arci znalci při jednání odvolacím slyšení žalované firmě, že při slanečcích jest obchodním zvykem, že kupec slanečky během 8 dnů po dojití zkoumati má. Avšak vzhledem na imperativní ustanovení čl. 347. obch. z. dle něhož kupec zboží z místa jiného zaslané bez prodlení, jak to řádný chod závodu připouští, zkoumati má, nemůže dle čl. 1. obch. z. na tento obchodní zvyk žádný ohled býti vzat.

Ježto znalci teprve 5. dubna 1898 a to jen $\frac{5}{2}$ tůn zaslaného zboží, nikoliv tedy všech dne 25. ledna 1898 k disposici daných ${}^{2}{}_{2}^{3}$ tůn zkoumali a udali, že zkoumané slanečky již v lednu 1898 tutéž špatnou jakost jako v dubnu 1898 měly, pakliže v mezičasí vždy na studeném místě uschovány byly, tuto okolnost však žalovaný, jenž přece dle čl. 348. obch. z. o uschování zboží, jemuž vady byly vytýkány, pečovati měl, docela netvrdil — nemůže na základě znaleckého dobrozdání býti řečeno, že dne 17. ledna 1898 žalovanému zaslané slanečky tenkráte nebyly obchodním zbožím, vlastně obchodním zbožím prostřední jakosti.

Právě proto žalovaný, jenž jestě dopisem ze dne 5. února 1898 se nabízel ${}^{2}{}_{2}^{5}$ tůn po 13 zl. za $\frac{1}{2}$ tůny, tedy se srážkou jednoho zlatého z umluvené ceny 14 zl. dále prodati a vystavení nové faktury na ${}^{2}{}_{2}^{8}$ tůn žádal, ač jen ${}^{2}{}_{2}^{3}$ tůn k disposici dal, nemůže se vzhledem na ustanovení čl. 347. a 1. obch. z. odvolávati na §. 922. ob. zák. obč., aby odůvodnil včasnost svých výtek, ježto stav zboží v čas odeslání prokázán není.

Bylo tedy již z důvodu §. 503. č. 4. civ. ř. s. v odpor vzatý rozsudek změniti a rozsudek soudce prvního obnoviti, auiž bylo třeba do zkoumání dalšího důvodu dovolání §. 503. č. 3. c. ř. s. se pouštěti

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. září 1898 č. 10016.

Sekretář Kremlička.

Jest manželka od stolu a lože nerozvedená za všech okolností povinná sdíleti s manželem společnou domácnost? Jak sluší soudům předsejíti a manželce se hájiti, žádá-li manžel za vydání příkazu ve smyslu §. 92. ob. z. obč.?

K žádosti Jana A. uložil c. k. okresní soud v Litomyšli na základě konaného šetření usnesením ze dne 22. října 1898, č. j. Nc. 283./98.—1., manželce jeho, aby se do 3 dnů vrátila k svému manželu do společné domácnosti, jinak že by k dalšímu návrhu k tomu donucena byla, neboť dle bezvýminečného předpisu §. 92. ob. zák. obč. jest manželka povinna s manželem byt sdíleti a jemu v hospodářství dle síly své pomáhati. Na tom nemění ničehož zjištěná okolnost, že manžel s ní surově nakládá, poněvadž o povolení zvláštního slušného bydliště nežádala a také žaloby o rozvod manželství nepodala.

Usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Chrudimi ze dne 3. listopadu 1898, č. j. R. II. 76./98.—1., vyhověno bylo rekursu Heleny A. v tom směru, že byla žádost Jana A. pro tentokráte zamítnuta; neboť třeba pravda bylo, že dle §. 92. ob. z. obč. manželka povinna jest, aby s manželem společnou domácnost sdílela a jemu v hospodářství a živnosti dle síly své pomáhala, jakož pravda, že dle §. 93. ob. z. obč. manželům dovoleno není svazek manželský o své ujmě zrušiti, přece nelze zneuznati, že v jistých důležitých případech úchylka od těchto případů možna a danými poměry aspoň dočasně ospravedlněna jest.

V tomto případě bylo slyšenými svědky zjištěno, že Jan A. vede život nezřízený, že jest silnému pití lihovin oddán, že manželce své nejen na cti citlivě ubližuje, nýbrž i surovým jednáním svým (kopáním do hlavy, do zad a pod.) ohrožuje bezpečnost zdraví ba i života jejího, tak že ona, by sebe a své dítky před nějakým neštěstím uchránila, opětně od něho se vzdálila a když on i po její návratu opětně činů těchto se dopouštěl, přinucena byla se od něho odstěhovati.

Když věci tak se mají, jest další společenství v manželství a vykonávání povinností manželčiných nemožným a je-li soudce z pravidla povinen poskytnouti ochrany a pomoci ku vykonávání povinností v §§. 91., 92. a dalších ob. z. obč. stanovených, nemůže zase odepříti své pomocné ruky a ochrany manželce, kteráž jednáním svého manžela na svém zdraví a tělesné integritě jest ohrožena.

Byla tudíž za takého stavu věci žádost Jana A., ale jen dočasně zavržena; neboť, jakmile poměry se zlepší a takové u manžela nastanou, že on další spolužití s manželkou učiní možným bude i jemu, pro případ, že sňatek manželský nebude rozveden, také zase možnost dána, by se o vrácení se manželky do jeho společenství znovu ucházel. [1])

K rekursu Jana A. c. k. nejvyšší soud zrušil obě usnesení nižších soudů a nařídil soudu okresnímu, aby rok ustanovil a při něm o dohodnutí mezi oběma manžely se pokusil, kdyby toho nebylo lze docíliti, manžely o ustanoveních v §§. 92. a 93., 103. až 105., 107. až 109. ob. z. obč. poučil a nenastane-li shoda o dočasné rozvedení manželství, aby Helenu A., ustanoviv jí lhůtu, poukázal, by dle §. 107. ob. z. obč. se zachovala, a aby ihned vhodnou žádost za povolení zvláštního slušného bydliště podala, o kteréžto žádosti bude okresnímu

[1]) Souhlasné rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. října 1892 č. 12541. uveřejněno jest v Gerichtszeitung z r. 1893 v č. 18. Starší stejná rozhodnutí téhož soudu jsou ve sbírce Ung. Gl. W. č. 4650. a 9427.

soudu neprodleně dále po zákonu jednati; neboť žádné z obou usnesení nižších soudů neodpovídá zákonu, uváží-li se, že manželka vedle §. 92. ob. z. obč. jest povinna, jíti za manželem do jeho obydlí a že jí dle §. 93. cit. zák. nikterak není dovoleno, by o své ujmě zrušila svazek manželský, a to ani tehdy, chtějí-li manželé dáti se rozvésti od stolu a lože.

Vedle ustanovení zákona shora naznačených může nastati rozvod manželství buď s přivolením neb bez přivolení manželů, při čemž v případě tomto může soudce i dříve než věc rozsoudí, povoliti straně, jíž nebezpečí hrozí, zvláštní slušné obydlí. V tomto případě neposkytují šetření dosud konaná ani v jednom ani v druhém směr podkladu zákonem předepsaného, ačkoliv z nich vysvítá, že Helena A. svého manžela bez příčiny neopustila.

Nelze tedy nyní shora dotčené žádosti Jana A. vyhověti, nelze ale také zamítnutí její potvrditi a to z důvodu, že by tím udržen byl proti shora dotčeným zákonným ustanovením poměr a stav takový, který odporuje právě těm předpisům.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 1898 č. 16476.[2]). **Flieder.**

Exekuce na práva vlastnická a držební vede se dle předpisův obsažených v §§. 325. až 329. exek. ř.; nikoliv dle předpisu §. 331. exek. ř.

Usnesením c. k. okresního soudu v Příbrami ze dne 15. června 1898 č. j. E. 453./98.—1. povolen vymáhajícímu věřiteli M. K. pro

[2]) Poznámka zasíl. Nelze upříti, že toto rozhodnutí, které jak shora naznačeno, různí se úplně od dřívějších rozhodnutí téhož soudu, z důvodů ethických, morálních a veřejnoprávných trvalosti a nerozlučnosti svazku manželského nasvědčujících naprosto schvalovati dlužno. Jedno jest však pozoruhodno. že nejvyšší soud neuložil první instanci, aby o žádosti Jana A. poznovu rozhodla. Co stane se pak s žádostí tou, když Helena A. nepodá ani žaloby o rozvod ani žádosti o povolení zvláštního bydliště? Po rozumu rozhodnutí toho bude pak návrhu Jana A. arciť vyhověti. Dle právě řečeného bude tedy soudům při žádostech dle §. 92. ob. z. obč. postupovati takto: Shledá-li se, že manželka bez příčiny manžela opustila, uloží se jí, by se navrátila. Bude-li však opuštění manžela s dostatek ospravedlněno, vyzve se — po marném pokusu smíru — manželka, by ve lhůtě dané podala jednak žalobu o rozvod, jednak žádost o povolení zvláštního bydliště se sankcí, že jinak o žádosti manželově bude rozhodnuto. Povolením zvláštního bydliště stane se pak žádost manželova o vydání příkazu k navrácení se manželky do společné domácnosti bezpředmětnou.

vykonatelné pohledávání 1200 zl. zájem práv vlastnických a držebních k domu č. p. 60. v Něm. Lhotě, dlužníku F. Š. patřících, a povoleno zároveň speněžení práv těch vnucenou správou.

Ku stížnosti dlužníka F. Š., v níž kladen hlavně důraz na to, že mu taková práva vlastnická a držební nepatří, změnil c. k. zemský jako rekursní soud v Praze usnesením ze dne 6. srpna 1898 č. j. R. II. 88./98.—3. usnesení prvního soudce, zamítnuv návrh věřitelův; neboť tento sám tvrdí, že dotýčnou nemovitost, jež knihovně jest připsána jinému, dlužník pouze „vlastnicky drží". Vzhledem k tomu jest jen dvojí možno: buď měl vymáhající věřitel na zřeteli pojmové plné právo vlastnické (ovšem naturální) dlužníkovo k uvedené nemovitosti, a pak vede, vzhledem k tomu, že exekuční řád exekuce na právo vlastnické nezná, mluvě v tomto případě o exekuci na věc samu, exekuci na nemovitost, která dle tvrzení jeho sice ve vlastnictví a držení dlužníka se nalézá, ale knihovně mu připsána není; anebo měl výrazem „práva vlastnická a držební" na mysli některé určité stránky vlastnictví jako pojmově neobmezené moci nad věcí hmotnou.

Pro obojí případ však soudce neprávem vyhověl návrhům věřitelovým. V prvém případě totiž povolil exekuci, dle předpisů exekučního řádu nepřipuštěnou a nemožnou, v druhém pak nevyhovuje žádání vymáhajícího věřitele požadavku §. 54. č. 3. ex. ř., ježto označení „práva vlastnická a držební" jest zcela neurčité, zahrnujíc v sobě množství jednotlivých oprávnění, jež vlastníku příslušeti mohou. Ani pro prvý ani pro druhý jedině možný případ výkladu žádosti vymáhajícího věřitele nelze tedy návrhu jeho vyhověti.

Dovolací stížnosti vymáhajícího věřitele, ve kteréž on v první řadě vytýká, že dlužník ve své stížnosti ani nenamítal, že by žádaná exekuce byla nepřípustnou, nejvyšší soud nevyhověl; neboť poněvadž si dlužník F. Š. ve stížnosti stěžoval na povolení exekuce, náleželo soudu rekursnímu zkoušeti oprávněnost exekuční žádosti v každém směru (§. 54. exek. ř.).

Vymáhající věřitel vede exekuci na „práva vlastnická a držební" k nemovitým věcem udanlivě dlužníku F. Š. patřící, v jichž knihovním držení jest A. P. Exekuci takovou nelze však, jak to vymáhající věřitel chce, vésti podle §. 331. exek. ř., nýbrž podle ustanovení obsažených v §§. 325. až 329. exek. ř. o „exekuci na nároky, které se týkají toho, aby věci hmotné byly vydány a dodány".

Náleželo tudíž vymáhajícímu věřiteli uvésti (§. 54. č. 3. exek. ř.) a dokázati (§. 55. alin. 2. exek. ř.), že dlužníkovi oproti knihovnímu

držiteli A. P. na základě právního titulu přísluší nárok na „vydání“ (postoupení knihovní držby) shora uvedené nemovitosti.

Těmto náležitostem však návrh exekuční nevyhovuje a slušelo proto odvolací stížnost věřitelovu zamítnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. října 1898 č. 13473.

O. M.

Obmezení exekuce v §. 15. exek. ř. ustanovené platí pro všechny způsoby exekuce, které by veřejným zájmům, o něž obec neb ústav starati se má, byly na újmu.

Na základě intimátu o narovnání povolena byla usnesením c. k. okresního soudu v Mnich. Hradišti ze dne 18. dubna 1898 č. j. E. 139./98.—1. exekventům proti osadě H. B. exekuce za tím účelem, aby vydobyto bylo opomenutí osázení oné části pastviny č. kat. 492./1. v B., která až do r. 1897 lesními sazečkami osázena nebyla a aby opětně zřízen byl dřívější stav, který nynějším osázením lesními sazečkami v odporu s právem vymáhajících věřitelů byl změněn, i zmocněni exekventi za účelem výkonu exekuce, aby dřívější stav na útraty a nebezpečí osady H. B. zavedli a dále vysloveno bylo, že kdyby osada H. B. přes toto povolení exekuce opětně předsevzala jednání, k jehož opomenutí dle narovnání jest zavázána, bude ji k návrhu odpůrců uložena pokuta a jí nařízeno, by zřídila jistotu za škodu pro případ, že by dále proti příkazu tomu jednala.

Odůvodnění: Při výslechu, konaném o exekuční žádosti, doznal osadní starosta, že na základě usnesení osadního výboru dal počátkem dubna t. r. na místě v žádosti té popsaném vysázeti borovičky a modříny. Ku jednání tomu však nebyl oprávněn, zavázav se podle narovnání, že na části pastviny č. kat. 492./1. v r. 1897 ještě neosázené pro příště od osady budou vysazovány jenom ovocné stromky a nikoliv lesní sazečky. Námitky starostovy, že dala osada lesní stromky vysázeti z nařízení okresního výboru a že narovnání bylo učiněno bez schválení osadního zastupitelstva, jsou liché, neboť z uvedeného nařízení okresního výboru nevyplývá přímo povinnost osady ku zalesnění části parcely č. kat. 492./1. a bylo povinností osady, by v čas u příslušných orgánů rozkladem nebo jinými opravnými prostředky domáhala se zrušení v příčině zalesnění zmíněného pozemku, poukazujíc na soudní smír ji vížící; pokud pak jde o námitku druhou, zastupuje starosta obec po

zákonu na venek, v soudních spisech sporu nalézá se také plná moc pro dra K., kterým se tento osadním starostou na základě usnesení osadního zastupitelstva ku vedení sporu zmocňuje a není věcí druhé strany ani soudu, domáhati se schválení právních jednání, které starosta jménem obce předsebéře, nýbrž to jest pouze a výhradně věcí a povinností starosty samého. Bylo tedy žádosti dle §§. 355. a 356. exek. ř. dáti místo.

Ku stížnosti osady H. B. zrušil c. k. krajský jako rekursní soud v Ml. Boleslavi usnesením ze dne 3. května 1898 č. j. R. 27./98. —1. usnesení prvého soudu a nařídil jemu, aby než o návrhu na exekuci rozhodne, šetření konal ve smyslu §. 15. exek. ř. a min. nař. ze dne 6. května 1897 č. 153. ř. z.

Neboť dle §. 15. exek. ř. lze proti obci (osadě) povoliti exekuci jen na takové součástky majetkové, o nichž příslušným zeměpanským úřadem politickým bylo prohlášeno, že bez újmy zájmů veřejných může jich býti užito k uspokojení.

V daném případě jedná se též o provedení exekuce proti obci (osadě) na její osadní statek, a to o provedení exekuce takové, které odporuje nařízení okresního výboru; náleželo tedy soudu, exekuci povolujícímu, by ve smyslu §. 6. cit. min. nař. dříve, než exekuci povolil, dotázal se příslušného zeměpanského politického úřadu okresního, pokud bez újmy zájmů veřejných lze exekuci provésti na dotčenou součástku majetku obce, a pak teprve dle toho vyjádření o exekučním návrhu rozhodl. Ježto se tak nestalo, bylo předčasné usnesení zrušeno a okresnímu soudu zákonné řízení uloženo.

Ježto stížnost měla úspěch, přisouzeny stěžovatelce útraty stížnosti proti exekutům (§§. 50., 40. civ. ř. s.).

Dovolací stížnosti, v níž vymáhající věřitelé kladou důraz na to, že se zde nevede exekuce k vymáhání peněžních požadavků, že předpisu §. 15. exek. ř. třeba vykládati úzce a přesně, že konečně co do útrat exekuční žádost usnesením druhé stolice nebyla meritorně vyřízena a jest dosud možno, že nařízené šetření bude míti žádané povolení exekuce v zápětí, c. k. nejvyšší soud ve věci nevyhověl; co do útrat jí však vyhověl, v odpor vzaté usnesení druhé stolice zrušil a nařídil prvé stolici, aby svého času, až o exekuční žádosti znova bude rozhodovati, rozhodl také o útratách stížnosti i dovolací stížnosti.

Neboť v §. 15. exek. ř. stanovené obmezení exekučního povolení platí podle §. 4. min. nař. ze dne 6. května 1897 č. 153. ř. z. pro všechny způsoby exekuce, které by veřejným zájmům, o něž obec neb ústav starati se má, byly na újmu tím, že by součástky

majetkové byly odňaty nebo jejich používání bylo obmezeno nebo zabráněno; o útratách řízení opravného pak toho času rozhodovati nelze, ježto v exekuční žádosti samé není rozhodnuto (§. 78. exek. ř. a §§. 41., 50. a 52. civ. ř. s.).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. května 1898 č. 7359.

R. L.

Právo, vytknuté v §. 222. odst. 3. a 4. exek. ř. náleží každému zkrácenému věřiteli, ať jest věřitelem simultáním čili nic.

K rozdělovací podstatě, docílené za exekučně prodanou usedlost č. p. 312. v Janově, účtovali Liberecká spořitelna a R. H. své pohledávky 985 zl. s přísl. resp. 1150 zl. s přísl., váznoucí nejen na prodané usedlosti, ale nedílně i na pozemcích v Janovské knihovní vložce č. 523. zapsaných, které exekučně prodány nebyly, plným obnosem a byly jim pohledávky jejich s příslušenstvím, jak byly účtovány, usnesením c. k. okresního soudu v Jablonci ze dne 27. dubna 1898 č. j. III. 1382./97.—8. přikázány.

Knihovní věřitel V. B., na jehož pohledávku 1500 zl. s přísl., váznoucí pouze na prodané usedlosti, z rozdělovací podstaty plně se nedostalo, žádal při rozdělovacím stání, aby onen obnos, který by podle berní podstaty neprodaných pozemků v Janovské knihovní vložce č. 523. zapsaných připadl na řečené pohledávky Liberecké spořitelny a R. H., jemu byl potud odveden, pokud toho třeba jest k uhražení schodku jeho pohledávky 1500 zl. s přísl., pokud se týče nepřikázaného zbytku 1168 zl. 12 kr. a aby za tím účelem zbytek ten byl vtělen na nedílně váznoucí pozemky v pořadí plně přikázaných pohledávek Liberecké spořitelny a R. H., jež by nyní byly vymazány.

Žádosti té uvedeným usnesením k odporu vlastníka řečených pozemků vyhověno nebylo, poněvadž vězí pohledávka V. B. 1500 zl. s přísl. pouze na exekučně prodané usedlosti a nárok podle §. 222 exek. ř. by věřiteli V. B. náležel jen tehdy, kdyby pro pohledávku tu nedílně i pozemky v Janovské knihovní vložce č. 523. zapsané zavazeny byly.

Stížnosti V. B. na usnesení to c. k. krajský jako rekursní soud v Liberci usnesením ze dne 2. června 1898 č. j. R. V. 57./98.—12. nevyhověl; poněvadž ze slov na počátku §. 222. exek. ř. uvedených

vychází nade vši pochybnost, že se ustanovení §. 222. exek. ř. vztahuje jen na ony pohledávky, pro které zřízena jest hypotéka simultání, že jsou tedy všechny pohledávky, pro které hypotéka simultání zřízena není, z ustanovení toho vyloučeny.

Za to vyhověl c. k. nejvyšší soud mimořádné dovolací stížnosti V. B. a změnil obě usnesení doleních soudů ve směru v odpor vzatém v ten smysl, že nařídil c. k. okresnímu soudu v Jablonci, aby zjistiv berní odhadní hodnotu nemovitostí, za pohledávky Liberecké spořitelny a R. H. nedílně zavázaných při stání, k němuž všichni účastnící předvoláni buďtež podle §. 222. odst. 4. exek. ř. vypočetl částky řečených dvou pohledávek, na jednotlivé nemovitosti připadající a na to o žádosti V. B. znova se usnesl, nehledě k užitému důvodu zamítacímu; uváživ, že v případě, žádal-li věřitel, pro jehož pohledávku zřízena jest hypothéka simultání, zaplacení pohledávky té z podstaty, docílené za prodanou nemovitost nedílně váznoucí, v jiném poměru, než jak ustanoveno jest v §. 222. odst. 2. exek. ř., nejsou dle jasného znění §. 222. odst. 3. exek. ř. jen simultání věřitelé, nýbrž všichni hypothekární věřitelé za ním jdoucí vůbec, ať jsou simultáními věřiteli čili nic, kteří následkem oné žádosti obdrží méně, než-li kdyby se onen věřitel býval uspokojil podle odst. 2. ze všech vydražených nemovitostí, oprávněni žádati za vypočtění a zjištění náhrady za dotýčný jejich schodek, pročež obě usnesení doleních soudů, zamítající žádost V. B. pouze z té příčiny, že jeho z části na prázdno vyšlá pohledávka nevázne nedílně na obou nemovitostech, zákonem odůvodněna nejsou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. června 1898 č. 8951.

J. Š.

O příslušnosti soudů při žalobách na c. a k. dvorní aerár.

Proti žalobě vdovy po praeparatorovi c. k. dvorního kabinetu zoologického R. Z. o uznání práva na výslužné namítl žalovaný c. a k. dvorní aerár, zastoupený c. k. finanční prokuraturou nepříslušnost soudů, poněvadž se nárok žalobkyně opírá o jmenovací dekret její manžela, tedy o důvod veřejně právní a nároky takové dle dekretu dvorní kanceláře ze dne 24. září 1841 před řádnými soudy vymáhati nelze.

Námitce té rozsudkem c. k. zemského soudu ve Vídni ze dne 19. listopadu 1897 č. 78428. vyhověno nebylo; poněvadž není ovšem

pochybnosti, že o platech osob nejvyššímu dvoru přidělených soudové nerozhodují, jsou však mimo skutečné dvorní úředníky a zřízence i osoby, které jsou k c. a k. dvornímu aeráru v poměru soukromoprávním, jako jím byl manžel žalobkyně, jenž jsa dříve ve službě prozatímné ustanoven byl později dekretem za praeparatora u c. k. dvorního kabinetu zoologického a v tomto postavení byl pouze v soukromoprávním poměru k dvornímu aeráru, zvláště uváží-li se dřívější postavení jeho zatímné a výkony jeho služební.

Rozsudek ten byl k odvolání c. k. finanční prokuratury jménem dvorního aeráru rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského ve Vídni ze dne 18. února 1898 c. j. Bc. V. 180./98.—1. změněn i vyhověno námitce nepříslušnosti soudů a žaloba zamítnuta.

Důvody. Žalobkyně opírá nárok svůj o předpis, týkající se platů na výslužbu a zaopatření u nejvyššího dvora ustanovených úředníků a služebníků, jich vdov a sirotků, schválený nejvyšším rozhodnutím ze dne 19. listopadu 1873, jakož i o tvrzení, že zemřelý manžel její byl dekretem ředitelství c. k. zoologického kabinetu dvorního ze dne 7. června 1877 jmenován praeparatorem a v tom postavení dle úmrtního listu dne 17. prosince 1896 zemřel; zvláště uvádí žalobkyně, že manžel její patřil k úředníkům při nejvyšším dvoře ustanoveným i dochází tvrzení to i podpory dekretem, dle něhož se stalo jmenování R. Z. výnosem c. k. úřadu nejvyššího hofmistra ze dne 6. června 1877 č. 2868. a týž dostávati měl roční služné 700 zl. s nárokem na dva desítileté přídavky po 50 zl. a příbytečné ročních 200 zl.

Že R. Z. ustanovem byl ve službách nejvyššího dvoru, připouští i c. k. finanční prokuratura a liší se tvrzení žalobkyně od tvrzení strany žalované pouze tím, že prvější přikládá R. Z. vlastnost úředníka, kdežto druhá o něm tvrdí, že byl služebníkem.

Nesporno jest tedy, že R. Z. byl ustanoven v nejvyšších službách a že ohledně něho platí předpis o platech na výslužbu a zaopatření při nejvyšším dvoře ustanovených úředníků a služebníků, jich vdov a sirotků.

Že však jmenování jeho praeparatorem c. k. dvorního kabinetu zoologického, které se stalo úřadem nejvyššího hofmistra, spočívá toliko na soukromoprávním poměru ze smlouvy, nelze dovoditi ani ze jmenovacího dekretu ani z právního postavení c. k. dvorního kabinetu zoologického (nynějšího přírodovědeckého dvorního musea), ježto tento patří k císařskému dvoru, podléhá úřadu nejvyššího hofmistra a jest dotován ze státní pokladny, pročež ho považovati sluší za ústav veřejnoprávní.

Avšak ani z toho, že R. Z. jako praeparator měl činnost pouze manipulační a že byl před svým trvalým jmenováním v postavení zatímném, nelze dovozovati, že se postavení jeho zakládalo na soukromoprávním poměru ze smlouvy, ježto jest i ve službě státní služební činnost namnoze čistě manipulační a trvalému jmenování častěji předchází ústanovení zatímné, aniž by se následkem toho dalo pochybovati o veřejnoprávním postavení státních úředníků neb služebníků.

Poněvadž se tedy o veřejnoprávním rázu služby R. Z. pochybovati nedá, dlužno požadavky, které se odvozují jediné z jeho postavení služebního, dle dv. dekr. ze dne 26. dubna 1799 č. 468. sb. z. s., dv. dekr. ze dne 16. srpna 1841 č. 555. sb. z. s. a dv. dekr. ze dne 24. září 1841 sb. pol. z. sv. 69. č. 116. vymáhati cestou administrační i jest námitka c. k. finanční prokuratury, že soudové nejsou tu příslušni, odůvodněna.

Proti tomu nelze ani namítati, že zde nejde o rozepři mezi dvorním aerárem a dvorním zřízencem samým, nýbrž o nároky, které činí vdova tohoto proti dvornímu aeráru; neboť nároky ty se dovozují jediné ze služebního postavení zemřelého, neopírají se tedy o soukromoprávní poměr ze smlouvy, nýbrž o služební poměr z práva veřejného, snubní list žalobkyně a úmrtní list R. Z. jsou pouze důkazem žalobní legitimace a splatnosti zažalovaného požadavku a podle patrného úmyslu nejvyššího rozhodnutí, v dv. dekr. ze dne 24. září 1841 obsaženého, jest lhostejno, činí-li se takový nárok dvorním či státním zřízencem samým nebo právním jeho nástupcem aneb třetí osobou, dovozující ze služebního postavení zemřelého pro sebe práva.

Přes dovolání žalobkyně potvrdil nejvyšší soud rozsudek druhé stolice odkázav k jeho důvodům a zvláště k ustanovení dv. dekr. ze dne 16. srpna 1841 č. 555. sb. z. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. května 1898 č. 6438.

K. J.

Jen v případech nutných může strana vítězná žádati náhradu za útraty vzniklé osobním dostavením se k soudu (§§. 42. c. s. ř.).

Usnesením ze dne 24. března 1898 č. j. C. I. 80./98.—2. zastavil c. k. okresní soud v Celji k námitce žalovaného dle §. 261. c.

s. ř. řízení v rozepři J. R. proti G. B. o 68 zl. pro nepříslušnost soudu a přisoudil žalovanému útraty.

Stížnosti žalobcově na usnesení to c. k. krajský jako rekursní soud v Celji usnesením ze dne 23. května 1898 č. j. RV. 41./98.—1. potud vyhověl, že přisoudil žalovanému i útraty cesty jeho ze Štýrského Hradce ku stání do Celji, ač žalovaný při stání tom byl také právním zástupcem zastupován; poněvadž útraty ty dlužno ve smyslu §. 41. c. s. ř. považovati za nutné, jelikož zvítěziví straně nemůže býti uloženo, aby hradila sama útraty osobního svého dostavení se, k němuž jest vždy oprávněna.

Na dovolací stížnost žalobcovu obnovil však c. k. nejvyšší soud usnesení soudce prvého; poněvadž byl žalovaný zastupován při stání právním přítelem, jenž útraty intervence své také účtoval, osobní dostavení se žalovaného k tomuto stání vůbec a zvláště vzhledem k tomu, že při něm namítána byla toliko nepříslušnost soudu, nutným nebylo; následkem toho tedy nenastala podmínka, za které může strana žádati za náhradu škody promeškáním času vzniklé a za výdaje cestovní (§. 42. odst. 1. c. s. ř.).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. července 1898 č. 9573.

P.

Kdy považovati dlužno dílo literární a dramatické za uveřejněné? — O pojmu „vědomí" ve smyslu §. 51. zákona o právu původském. Ze dne 26. prosince 1895 č. 197. ř. z.

Rozsudkem c. k. zemského soudu ve Vídni ze dne 21. května 1898 č. j. Vr. IV. 136/98—30 sproštěn byl J. St. obžaloby, na něho firmou F. B. dědicové v Berlíně vznesené pro přečin proti literárnímu a artistickému vlastnictví dle §. 51. zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197. ř. z., jehož prý se dopustil tím, že v září 1897 i později ve Vídni bezprávně, totiž bez souhlasu původce, dotýčně jeho právního nástupce, žalující firmě nakladatelské patřící divadelní díla... (počtem 8), vytištěná jako manuskript a proto z veřejného prodeje vyloučená, veřejně do obchodu dal, je totiž ke koupi nabízel, prodával a půjčoval, v podstatě z těchto důvodů:

Obžalovaný doznal, že divadelní díla v obžalovacím spisu uvedená v září 1897 i později ke koupi nabízel, prodával a půjčoval, a to bez souhlasu oprávněných, ač díla ta vesměs označena byla poznámkou

„manuskript“ nebo „jako manuskript vytištěno“ nebo podobnou poznámkou; hájí se však tím, že jich koupí nabyl, pokud se týče je ke kommissionářskému prodeji převzal od různých divadelních ředitelů a že byl oprávněn, jimi volně nakládati, maje koncessi ke koupi a prodeji upotřebených divadelních knih, tiskopisů a musikálií, jakož i k jich zapůjčování, kterou již po řadu let stejným způsobem bez závady provozuje; poznámky „manuskript“, „jako manuskript vytištěno“ a pod. nemají významu, ježto byla díla hektographována nebo autographována, platí tedy dle zákona za tiskopisy, ostatně i vytištěná díla, jako veselohra „Renaissance“ takovými poznámkami opatřená volně se kupují a prodávají.

Vývody ty jsou správné; neboť ani objektivně ani subjektivně tu není vsáhnutí do práva původského. Scizení neb zapůjčování divadelních děl by bylo ve smyslu §§. 51., 21. a 23. zák. o právu původském jen tehdy vsáhnutím do původského práva, kdyby původce nebo právní jeho nástupce dosud nebyl práva svého původského použil. Zde však žalující firma dala po 350 až 400 výtisků dotýčných děl způsobem mechanickým, totiž hektografem nebo autografem zhotoviti a scizila výtisky ty různým divadelním ředitelům z části úplatně, z části bezplatně; v tom spočívá vykonávání práva původského a nelze další scizení nebo zapůjčování takového již do oběhu daného díla více považovati za vsáhnutí do práva původského. Tomu nevadí ani poznámka „manuskript“ a pod., ani obmezení scizeni díla určitým toliko osobám, ano bylo dílo již dáno do oběhu a také obmezené scizení na menší počet osob jest „odbýváním“ díla ve smyslu zákona. Ve směru subjektivním pak mohl se obžalovaný pokládati oprávněným ku scizení a půjčování děl, jichž nabyl od různých divadelních ředitelů, zvláště an byl majitelem koncesse toho způsobu; omezující poznámka „manuskript“ a pod. mu v tom nevadila, ana byla v odporu s tou okolností, že díla byla způsobem mechanickým rozmnožována a také jiná touže poznámkou opatřená díla obíhají volně v obchodu, jak se soud přesvědčil o předložené mu veselohře „Renaissance“, která byla docela nákladem firmy Freund et Jeckel v Berlíně ve formě knihy vydána. — Ku zmatečné stížnosti soukromé žalobkyně, pokud se opírala o zmatečný důvod č. 9. *a)* §. 281. tr. ř., c. k. nejvyšší dvůr soudní a kassační jmenovaný rozsudek zrušil a odkázal věc ku novému jednání a rozhodnutí. Důvody. Dle toho, co soudní dvůr zjistil, nelze tak zhola tvrditi, že tu objektivně není vsáhnutí do původského práva žalující firmy, právní to nástupkyně autorů divadelních děl v obžalobě jmenovaných. Rakouský zákon o právu původském ze dne 26. prosince 1895 č. 197.

ř. z. stoji na rozdil od jiných zákonodárství, chránících toliko majetkové zájmy autorovy, na stanovisku, že sluší právo původské považovati za výlučné právo autorovo, nakládati s dílem duševní práce jeho, a že jest každé vědomé vsáhnutí v právo to (§. 51.) trestné. Rakouský zákon nechrání tudíž toliko hospodářské zájmy původcovy na nabytí materielní mzdy za duševní produkci, nýbrž i osobní, nescizitelný zájem jeho na volném nakládání s dílem jeho.

S tohoto hlediska prohlašuje §. 21. zákona původského za vsáhnutí do práva původského každou disposici, zákonem původci výlučně vyhraženou, jež se stala neoprávněně, to jest bez přivolení původcova, jeho právního nástupce neb osoby, k hájení práv původcových oprávněné; §. 23. téhož zákona pak vyhražuje původci literárního díla výlučné právo, dílo uveřejniti, rozmnožovati, odbývati a překládati, k čemuž u divadelních děl přistupuje obzvláště ještě výlučné právo ku veřejnému provozování.

Hlavně však dochází ochrana osobních práv původcových výrazu v ustanovení §. 24. č. 1. zákona, že za vsáhnutí do práva původského pokládati dlužno uveřejnění díla ještě nevyšlého.

Podle obžaloby jde o skutečnost neoprávněného veřejného odbývání exemplářů děl divadelních i třeba vzhledem ku právě uvedeným předpisům zákona nejprvé rozřešiti otázku, zdali tato díla divadelní již vyšla a ne-li, zdali je uveřejnil obžalovaný.

Byť pak zjištění rozsudku ku rozřešení otázky druhé stačilo, nedostačí přece ku spolehlivému posouzení okolnosti prvé. Zjištěno jest toliko, že soukromá žalobkyně jako právní nástupkyně původcův dala zhotoviti po 350 až 400 exemplářích řečených děl divadelních způsobem mechanickým, hektografováním nebo autografováním a že exempláře ty, opatřené poznámkou „manuskript“ a zákazem zcizení a půjčování, úplatně nebo bezplatně určitým osobám (divadelním ředitelům) předala. Činí-li soudní dvůr z toho a z dalšího zjištění, že toto předání děl divadelních stalo se způsobem, patrně ku zisku směřujícím, závěrek, že již v tom spočívá vykonávání práva odbývání, autoru vyhraženého a že když tento již práva svého použil, další scizení a půjčování exemplářů těch nemůže se více nazvati vsáhnutím do jeho práv původských, jest závěrek ten právně mylný. Teprve když dílo (v technickém slova smyslu) vyšlo a tím bylo uveřejněno, staly se jednotlivé exempláře jeho také předmětem volného odbytu a jest scizení jich dovoleno.

O neoprávněném odbytu dotčených děl divadelních by se tedy nedalo mluviti, kdyby byly v čas spáchaného činu již předmětem ob-

chodu knihkupeckého; v tom směru však není ničeho zjištěno. Další však jest otázka, zdali rozmnožováním a úplatným scizením, jakož i veřejným provozováním dramatického díla pokládati se má dílo to za vyšlé a uveřejněné?

Že v rozmnožování literárního díla samotném — byť se stalo spůsobem mechanickým ba třeba tiskem -- ještě nespočívá uveřejnění díla, nedá se zajisté pochybovati, ano se mohlo státi k osobním účelům původcovým, čistě soukromým (srov. i §. 8. cís. pat. ze dne 19. října 1846 č. 992. sb. z. s. a §. 25. zák. pův.).

Rovněž dílo divadelní provozováním, třeba veřejným, v technickém smyslu ještě nebylo uveřejněno a nevyšlo; zrovna jako nelze přednášku odbýváním její ve veřejnosti považovati za uveřejněnou a vyšlou a není pochybnosti, že v případě tom zůstávají původci dle §. 23. pův. zák. vyhrazená práva nezkráceně zachována. Naproti tomu bude dílo uveřejněno i bude třeba je považovati za vyšlé, když jednotlivé jeho exempláře — ať úplatně ať bezplatně — odbývati se budou pro každého a bez omezení i závazku.

Zde by se tedy mohlo o uveřejnění dotýčných děl divadelních přenecháním jich divadelním ředitelům jen tehdy mluviti, kdyby se tím díla ta učinila přístupnými většímu počtu osob, které individuelně nejsou určeny, avšak nikoliv tehdy, když byla přenechána toliko individuelně určitým osobám k určitým účelům. Ovšem by se i v tom zračilo jisté nakládání autora, resp. jeho nástupce s dílem, avšak nakládání do určité míry omezené a proto zavazující příjemce, aby dodržel meze, vytčené vůlí původcovou. Každé jinaké opatření s literárním dílem, jež přesahuje meze ty a příčí se vůli oprávněného, jest beze vší pochyby vsáhnutím v právo původské ve smyslu §. 21. cit. zák.

Důležitým pro otázku o vině jest proto i právní poměr žalující firmy k dotýčným divadelním ředitelům, v první stolici neobjasněný. Jen tehdy by tu objektivně nebylo skutkové podstaty přečinu §. 51. pův. zák., kdyby zmíněné exempláře byly divadelním ředitelům přenechány ku naprosto volnému použití; neboť tu by leželo i další přenechání exemplářů těch v jejich moci a právu. Byly-li jim však odevzdány pouze k osobnímu použití, na příklad ku provozování na jejich jevišti aneb k jiným určitě naznačeným účelům a bylo-li zvláště další jich přenechání (úplatné nebo bezplatné) zapovězeno, k čemuž poukazují poznámky na nich se nacházející a takový zákaz obsahující, pak by ovšem nešetření takového zákazu původce či jeho nástupce, omezujícího volný oběh hektografovaných nebo autografovaných děl divadelních, bylo

vsáhnutím v jeho práva původská. Neboť může-li týž se svým dílem volně nakládati, pak jest právě tak oprávněn, učiniti je ostatním osobám naprosto nepřístupnými, jako přípustnost k nim na určité osoby omeziti; oboje spočívá v pojmu volného nakládání a jen když bylo již dílo původcem bez obmezení odevzdáno veřejnosti, to jest když exempláře jeho byly učiněny každému přístupnými, nemůže se tato skutečnost, ana již jednou nastala, více odvrátiti.

Naprosto nerozhodna jest proto otázka, o níž rozsudek pojednává, stalo-li se přenechání dotčených exemplářů divadelním ředitelům úplatně či bezplatně a je-li úplatné přenechání samo aktem odbytu; neboť byť jím také bylo, není přece odbyt díla, dokud ještě nevyšlo, nijak neobmezeně vydán v šanc komukoliv. Co se konečně týče otázky vlastnictví k vyhotovením řečených děl divadelních, kterou strany samy přivedly na přetřes, není otázka ta s otázkou o právu k uveřejnění a odbývání v žádném spojení, poněvadž divadelní ředitelové, jimž soukromá žalobkyně exempláře dotýčných děl divadelních přenechala, nade vši pochybnost vlastnictví k těmto exemplářům jako věcem hmotným nabyli, z toho však se nikterak nedá souditi, že mají i právo, neobmezeným dalším přenecháním jich dílo uveřejniti, nebyly-li jim exempláře beze všeho omezení odevzdány k volnému nakládání. Kdyby tudíž obžalovaný za vyložených, v rozsudku nezjištěných podmínek jednotlivé exempláře těchto děl divadelních každému byl prodával, byl by se tím arciť dopustil neoprávněného odbývání a proto vsáhnutí do práva původského.

Nestačí tudíž zjištění rozsudku k vyloučení skutkové podstaty přečinu žalobního v objektivním směru.

Avšak i otázka vědomí byla mylně rozřešena. Jak vysvítá z účelu trestního ustanovení §. 51. pův. zák. a podobných předpisů zákona o ochraně známek (zák. ze dne 6. ledna 1890 č. 19. ř. z. §. 23.) a zákona o ochraně vynálezů (zák. ze dne 11. ledna 1897 č. 30. ř. z. §. 97.), jest tu vědomé vsáhnutí nejen tehdy, když jest pachatel o tom přesvědčen, že činěním svým práva osoby jiné ruší, nýbrž i tehdy, když jedná jenom s tím nebezpečím, že činění jeho jest porušením práv cizích, s tímto porušením práva však počítati musí, takže také za to míti lze, že by ho ani jistota o porušení práv cizích od činění jeho neodvrátila. Jen kdyby byl soudní dvůr platně zjistil, že byl obžalovaný v mylném domnění, že dotčená díla divadelní oprávněně byla již uveřejněna, byl by směl vyřknouti nález osvobozující. Důvody v rozsudku v tom směru uvedené však jsou z části právně mylné, z části nejsou s okolností z toho dovozovanou logicky spojeny.

Že obžalovaný divadelních kusů od různých ředitelů divadelních spůsobem pravým nabyl, nevadí, aby nebylo již přenechání jich se strany divadelních ředitelů neoprávněným ve smyslu zákona původského a aby obžalovaný to věděti nemohl.

Koncessí obžalovanému úředně propůjčenou stal se týž sice oprávněným ke koupi a prodeji upotřebených knih divadelních, avšak právě tak málo oprávněným ku vsáhnutí do práva původského druhé osoby, jako na příklad veteśník ke koupi věcí odcizených.

Že obžalovaný provozoval dlouhá léta bez závady podobné obchody, ano dotýčná díla ve svém seznamu oznamoval, mohlo by nehledě k tomu, že zákon původský teprve koncem 1895 platnosti nabyl, býti podkladem jeho právního omylu o trestnosti jeho počínání, dle práva trestního nerozhodného, pro omyl co do skutečnosti uveřejnění díla se to však pro nedostatek logické souvislosti s okolností, jež tím dokázána býti má, uvésti nedá.

Naproti tomu jsou pro otázku vědomí nepochybně důležity poznámky, jimiž dotýčné exempláře jsou opatřeny, neboť ony musily obžalovaného, chtěl-li se zbaviti trestní odpovědnosti, přiměti ku positivnímu pátrání po stávajících snad právech původských k dotýčným dílům. Že mají i jiné tiskopisy podobné poznámky, zvláště doložku „manuskript“, aneb „vytištěno jako manuskript“, nemohlo ho této povinnosti zbaviti, zvláště ježto tato poznámka na dramatických dílech, vyšlých před působností původského zákona, vyvolána byla ustanovením §. 8. cís. pat. ze dne 19. října 1846 č. 992. sb. z. s., daným na ochranu autorovu, dotýčné exempláře však byly nad to opatřeny dalšími zákazy scizení a půjčování. Nepovšimnul-li si obžalovaný poznámek těch, nechal to dojíti k tomu, že porušil cizí práva původská, jednal tedy v případě tom v dolus eventualis a tím by byla náležitost vědomí uskutečněna.

Ani v objektivním ani v subjektivním směru tudíž nemůže výrok soudního dvoru po právu obstáti, pročež byl v odpor vzatý rozsudek z důvodu č. 9. a §. 281. tr. ř. zrušen i byla věc, ana zjištění soudního dvoru k meritornímu nálezu nedostačují, k novému jednání a rozhodnutí odkázána.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako kassačního ze dne 14. října 1898 č. 8734.

J. Št.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

1. O útratách vyjádření vedle §. 171. exek. ř.

Knihovní věřitelé byvše vyzváni, aby před dražebním stáním prohlásili, zdali žádají hotové zapravení svých pohledávek, účtují v podaném vyjádření útraty a jsou soudové, kteří jim je přisuzují. Tento náhled nezdá se býti správným. Že by dlužník tyto útraty měl platiti, v zákoně výslovně není stanoveno. Pokud pro jednotlivé případnosti není nařízeno něco jiného, má dlužník vymáhajícímu věřiteli nahraditi všechny jemu spůsobené náklady na řízení exekuční, jichž třeba bylo k tomu, aby právo bylo uskutečněno. (§. 74. ex. r.) Ustanovení to jest zásadné, zakládající se na poměru, jenž zahájením exekuce mezi dlužníkem a věřitelem nastal. Osob jiných se exekuce bezprostředně nedotýká, ale složitost hospodářských poměrů jest toho příčinou, že exekuce proti dlužníku vedená i na práva osob třetích více méně účinkovati může. Aby se pak při provádění práva všelicí zmatkové předešly a chráněna byla práva osob na exekuci přímo nezúčastněných, bylo nutnou potřebou, aby zákonodárství, upravujíc exekuci, upravilo také právní postavení, jaké k ní zaujímati mají osoby třetí. Tyto, pokud k řízení prodejovému nepřistoupily, nedomáhají se své pohledávky, jim jde pouze o to, aby provedením nároku věřitele vymáhajícího neutrpěly škody na svých právech. Pro ně se tudíž nehodí, co stanoveno pro vymáhajícího věřitele, a nelze zásady platné pro urovnání poměru dlužníka k tomuto vztahovati na docela různý poměr dlužníka k věřiteli, jenž exekuci nevede a proto nelze se tu také dovolávati předpisu §. 74. ex. ř. Tím pozbývá přisouzení útrat těch proti dlužníku nejhlavnější opory. I ještě jiný důvod svědčí proti správnosti naznačeného náhledu. Kdyby byl správným, nemohl by se dostati v odpor se žádným zásadným ustanovením exekučního řádu. V §. 193. ex. ř. ustanoveno jest, jestliže se příklep pro odpor (§. 184. al. 8. ex. ř.) odepře a dražební řízení zruší, že vymáhající věřitel nároku na náhradu nákladů na řízení dražební nemá, že tedy dlužník není povinen, náklady ty mu vynahraditi, což se úplně shoduje s ustanovením §. 74. ex. ř., že dlužník povinen jest, nahraditi pouze potřebné náklady. Přisoudíli se náklady na vyjádření ve smyslu §. 171. ex. ř. podateli, pak usnesení to v případě §. 184. al. 8. a §. 193. ex. ř. přichází v odpor s výslovným ustanovením zákona; nemáli práva na náhradu útrat vymáhající věřitel, tím méně takové právo přináležeti může věřiteli, jenž exekuci ani nevedl.

Z toho tedy vyplývá, že dlužníku náhradu naznačených nákladů nelze uložiti.

Popříti se nedá, že podnět ku vyjádření vedle §. 171. ex. ř. dán byl žádostí vymáhajícího věřitele za nucený prodej dlužníkovy nemovitosti a proto by snad slušelo, uložiti tomuto náhradu nákladů. Exekuční řád vskutku na několika místech (na př. §. 259., 301.) ukládá vymáhajícímu věřiteli, aby zaplatil útraty, které jeho exekucí nastanou osobě třetí. Avšak obdobné použití těchto ustanovení je taktéž vyloučeno růzností poměrů. V naznačených případnostech jde o úkony, jichž je potřebí, aby se exekuce vymáhajícím věřitelem zahájená potkala s nějakým úspěchem, úkony ty provádějí se jen v jeho prospěch a jen za tím účelem, aby zaplacení dosáhl. Náklady takové jsou náklady exekučními v pravém slova smyslu, a věřitel je platí pouze jaksi zálohou (§. 259. a 301. ex. ř.: prozatím, §. 366. ex. ř.), tak že dle posléz uvedených míst zákona nemůže býti pochybnosti, že je potom dlužník musí vymáhajícímu veřiteli vynahraditi (srov. §. 369. ex. ř.). Dlužník však není povinen, platiti je přímo osobě třetí, což opět nasvědčuje správnosti náhledu výše projeveného.

Vyjádření knihovního věřitele stran jeho pohledávky není však nutným následkem žádosti dražební, a neslouží zájmům věřitele vymáhajícího, jak tomu jest u nákladů za uschování anebo nákladů na vyjádření poddlužníka, nýbrž zájmům podatele a vydražitele*) a závisí konečně pouze na vůli věřitele, zdali je chce podati čili nic.

Jest tudíž i zde obdoba vyloučena a vymáhající věřitel není povinen, aby náklady ty podateli nahradil.

Dle toho, co dosud bylo uvedeno, nelze ani dlužníku (jako majiteli nuceně prodávané nemovitosti) ani vymáhajícímu věřiteli, náhradu naznačených útrat uložiti, ale tím není již také řečeno, že by je musil hlásící se věřitel vždy nésti ze svého. Nesmí se tu přehlédnouti, že první příčinu k tomuto vyjádření hledati sluší v právním poměru podatele k původnímu dlužníku, na př. ve smlouvě o zápůjčku, o zaplacení zbytku kupní ceny a pod. a proto bude tato smlouva pro náhradu zmíněných útrat rozhodna; neboť nedá se upříti, že útraty takového prohlášení jsou částí útrat s vymáháním pohledávky spojených. Ačkoliv vzniknouti mohou jen během řízení exekučního, nejsou proto již také náklady exekučními, poněvadž podatel exekuci nevede. Z důvodu toho nepřísluší jim také zákonné zástavní právo v §. 216. odst. 4. ex. ř. stanovené, ale pakli bylo, jak se to obyčejně děje, pro příslušenství

*) Srov. motivy k §. 152. ex. ř.

pohledávky, pokud nepožívá zástavního práva ze zákona, právo zástavní umluveno a do pozemkové knihy vtěleno, tu náklady tohoto vyjádření vedle §. 171. ex ř. při rozvrhu nejvyššího podání přikázati jest v pořadí zástavního práva, pro příslušenství výslovně poskytnutého, pokud obnos vedle §. 14. knih. zák. není vyčerpán.

Dosud přihlíženo k této otázce se stanoviska, že vyjádření vedle §. 171. ex. ř. podal věřitel exekuci nevedoucí; ale i vymahající věřitel musí se dle §. 171. ex. ř. zachovati, chceli exekucí hotového zaplacení své pohledávky dosíci, protože zákon žádného rozdílu nečiní, ani ho výslovně nevyjímá, jak to činí stran věřitelů pohledávek podmíněných a simultanně váznoucích. U vymáhajícího věřitele sluší však náklady na vyjádření vedle §. 171. ex. ř. pokládati za útraty exekuční, zákonného práva zástavního požívající (§. 216. odst. 4. ex. ř.); neboť kdyby vyjádření nepodal, zapraveny by mu byly pouze úroky a ostatní příslušenství (§. 223. odst. 2. ex. ř.) a nikoli kapitál neb jeho část, tak že by zaplacení své pohledávky, jehož exekucí chtěl dosáhnouti, vskutku nedosáhl, a sluší tudíž takové vyjádření věřitele vymáhajícího za potřebné a účelné (§. 74. ex. ř.) pokládati a co platí o exekučních útratách vůbec, platí též o těchto nákladech.

Účtují-li se tedy ve vyjádření dle §. 171. ex. ř. podaném náklady jeho, mohou se co do obnosu sice ustanoviti, nikoli však přisouditi, nýbrž rozhodnutí o tom, zdali a pokud podateli náhrada jich přísluší, ponechati jest stání rozvrhovacímu.

Vyložené zásady platí též v řízení o prozatimném určení stavu břemen dle §§. 164. a násl. ex. ř. a to tím spíše, ježto hlavním účelem tohoto řízení jest, chrániti předcházejícího věřitele proti dražební žádosti nevčas podané a proto náklady tu vzniklé ještě více mají povahu nákladů ryze osobních, než tomu jest v případě §. 171. ex. ř. Podotknouti tu ještě sluší, když se na základě tohoto řízení později řízení dražební dle §§. 190. a násl. ex. ř. zruší, že vymáhající věřitel není povinen, jiným věřitelům nějaké útraty (§. 164. a §. 171. ex. ř.) nahraditi. Ustanovení §. 193. ex. ř., když jest vymáhajících věřitelů několik, že mají nésti náklady podle poměru svých pohledávek tomuto náhledu neodporuje, ani jinak vykládati se nedá. Dle §. 78. ex. ř. a §. 40. c. ř. s. musí každá strana náklady svých podání předem nésti ze svého a náhrady se jí dostane jen potud, pokud to zákon připouští. V témž článku ustanovuje předcházející věta, že vymáhající věřitel nemá v této případnosti nároku na náhradu nákladů na řízení dražební, nemůže tudíž hned následující ustanovovati opak toho. Stejné znění s ustanovením §§. 259. a 301. ex. ř. poukazuje k tomu, že poměrné

rozdělení, pokud se týče náhrada útrat, může jen tam nastati, kde ten který vymáhající věřitel prozatím zapravil u soudu (odhadné, doručné a pod.) aneb jiným osobám něco, co k nákladům exekučním lze čítati. Jiného významu ustanovení tohoto článku nemůže míti, nemáli přijíti v odpor s §. 40. c. ř. s. a §. 74. ex. ř.

Dr. Dolenský.

Denník.

Pojmová ustanovení v moderním zákoně občanském. Ve většině novějších zákonů někdy marně bychom se ohlíželi po vhodné definici i základních pojmů toho kterého zákona. Ponejvíce obmezuje se zákonodárce na vytčení podstatných náležitostí, nikoli však svázaných v pevnou kytici definice, nýbrž volně roztroušených, tak že lze vykladačům zákona kytici takovou sice ze stejných květů sestaviti, různo však uspořádati. Někdy jest nezbytně nutno, schválně vyhnouti se přesnému vytčení nějakého pojmu právního, aby se zákonem, jenž není snad vydán pro dnešek, vyhovělo vhodně i poměrům později po případě poněkud změněným a vůbec možným eventualitám, na něž zákonodárci nelze vždy bráti zřetele. Jediné zákonu občanskému a zákonu trestnímu nelze se obejíti bez vázanější formy stanovení pojmů právních již vzhledem k povaze poměrů zákony těmito upravených, jakož i k žádoucí bezpečnosti a stálosti správného výkladu. Nebude proto bez zajímavosti malá ukázka pojmových ustanovení, jak pojata jsou do nového německého zákona občanského.

Bydlištěm některé osoby jest ono místo, ve kterém se tato stále usadila. (§. 7.) Věci jsou předměty hmotné; věci zastupitelné jsou věci movité, jež v obchodě bývají určeny dle počtu, míry nebo váhy; věci spotřebitelné jsou věci movité, jichž dle určení jich tím spůsobem se užije, že se spotřebují nebo zcizí. (§§. 90.—92.) Příslušenstvím jsou věci movité, které aniž by byly součástkou věci hlavní, určeny jsou k tomu, aby hospodářskému účelu její sloužily, stojíce k ní v prostorovém poměru určení tomuto přiměřeném. (§ 97.) Plody věci jest to, co věc nějaká zplodí, jakož i všeliký výtěžek, jehož věc dle svého určení poskytuje. Plodem práva zove se výnos, jejž právo dle svého určení poskytuje, zvláště při právu na dobývání součástek půdy, dobyté součástky tyto. Plodem zove se též výnos, jejž věc nebo právo nějaké poskytuje následkem nějakého poměru právního. (§. 99.) Bezodkladně znamená: bez zaviněného váhání. (§. 122.)

Musiti znáti znamená: neznati následkem nedbalosti. (§. 121.) Nárok jest právo, žádati na někom, aby něco konal nebo něčeho opomenul. (§. 194.) Nutná sebeobrana jest obrana, jíž jest třeba, abychom buď od sebe neb od někoho jiného odvrátili útok přítomný neoprávněný. (§. 227.) Vhodným rukojmím jest ten, kdo má jmění přiměřené výši převzatého závazku a jehož obecný soud jest v tuzemsku. (§. 239.)

Ušlým jest ten zisk, jenž s pravděpodobností očekávati se mohl vzhledem k obyčejnému stavu věcí, vzhledem ku zvláštním okolnostem, zvláště vzhledem k učiněným opatřením. (§. 252.) Plnění z ručky do ručky znamená, plní-li dlužník za vzájemné plnění jemu příslušející. (§. 274.) Kvitancí jest doznání věřitelem dlužníku (z pravidla v písemní formě) udělené, o přijatém plnění. (§. 368.) Koupě dle vzorku jest ta, při níž vlastnosti vzorku pokládají se za jisté. (§. 494.) Při koupi na zkoušku spočívá schválení koupeného předmětu v libovůli kupcově. (§. 495.) Vynaložení, jímž někdo jiného ze svého jmění obohacuje a jsou-li obě strany v tom za jedno, že vynaložení toto jest bezplatné, zove se darováním. (§. 516.) Přislíbení jest vysazení odměny veřejnou vyhláškou na předsevzetí nějakého konání, zvláště za přivodění nějakého výsledku. (§. 657.)

Zakázaná svémoc jest bezprávné odnětí nebo rušení cizí držby; držba takto nabytá jest vadnou. (§. 858.) Drží-li někdo věc nějakou jako uživatel, zástavní věřitel, pachtéř, nájemce, schovatel nebo v jiném podobném poměru, na základě jehož jest vůči jinému na čas k držbě oprávněn nebo zavázán, jsou osoby tyto prostřednými (odvozenými) držiteli. (§. 868.) Kdo věc drží jako by jemu náležela, jest samodržitelem (Eigenbesitzer). (§. 872.) Vlastnictví jest právo s nějakou věcí dle libosti nakládati a jiné ze všeho vlivu vyloučiti pokud tomu není na závadu zákon nebo práva osob třetích. (§. 903. Vydržení jest nabytí vlastnictví věci movité desetiletou samodržbou. (§. 937.) Pozemková služebnost znamená obtížení pozemku ve prospěch dočasného majitele jiného pozemku tím spůsobem, že tento může v určitých směrech pozemku užívati, anebo že na pozemku nesmějí určitá jednání býti předsevzata, nebo že vyloučeno jest vykonávání určitého práva, jež plyne z vlastnictví pozemku obtíženého vůči pozemku druhému. (§. 1018.) Dluh pozemkový značí obtížení pozemku tím spůsobem, že z pozemku platiti se má určitá suma peněz tomu, v jehož prospěchu pozemek jest obtížen. (§. 1191.) Má-li se platiti tato suma peněz k uspokojení pohledávky, vzniká hypotéka. (§. 1113.) Dluh pozemkový tím spůsobem zřízený, že se platí suma

peněz ve lhůtách pravidelně se opětujících, slove dluhem důchodovým. (§. 1199.)

Přínos jest to jmění ženino, které uzavřením sňatku podrobeno jest užívání a správě manžela. (§. 1363.) Manželská smlouva jest smlouva mezi manželi o jich majetkoprávních poměrech. (§. 1432.) Co dítěti vzhledem k jeho sňatku nebo k dosaženému samostatnému postavení životnímu poskytnuto bylo otcem nebo matkou k založení nebo udržování hospodářství nebo životního postavení, zove se výbavou. (§. 1624.)

Posloupnost dědická dle kmenů jest ta posloupnost, při níž na místo potomka v čas nápadu dědického již nežijícího, vstupují potomci, skrze něj se zůstavitelem příbuzní (§. 1924.) Poslední pořízení jest jednostranné opatření pro případ smrti, jímž zůstavitel ustanovuje dědice. (§. 1937.) Odkaz jest výhoda majetková, poskytnutá zůstavitelem v posledním pořízení někomu, kdo není ustanoven za dědice. (§. 1939.)

Vydání nálezů správního soudu v nové způsobě. Sbírka Budwinského nálezů správního soudu vychází počínajíc ročníkem XXII. v novém roucho. Vzhledem k tomu totiž, že dnem 1. ledna 1898 nabyl působnosti zákon ze dne 25. října 1896 č. 220 ř. z. o přímých daních osobních a praktické jeho provádění vzbuzuje v nejširších vrstvách obyvatelstva živý zájem, rozhodlo se vydavatelstvo zmíněné sbírky, judikaturu všech finančních senátů správního soudu vztahující se na zákon tento hned od 1. ledna 1898 uveřejňovati samostatně ve zvláštním finančně-právním díle sbírky té; ostatní nálezy vydávané v posavadní formě uveřejňovány budou v díle administrativně-právním. Oba díly, na něž lze se samostatně předplatiti, budou vycházeti v sešitech 5archových.

Knihopis. Spisu p. dvorního rady prof. dra Otta „Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního“ vyšlo právě nákladem České Akademie první oddělení dílu druhého, věnovaného zvláštní části nauky; ve přítomném prvním oddělení dílu tohoto podává pan spisovatel vylíčení řízení v první instanci.

Změny ve stavu soudcovském. Jmenováni byli: dr. Julius Roller v Teplicích okresním soudcem ve Vrchlabí; soudními adjunkty pp.: Jan Knappe soudní adjunkt v Jevíčku pro obvod mor. slez. vrch. z. s., dr. Lubomír Jeřábek, s. a. pro obvod čes. vrch. z. s. pro obch. soud v Praze, dále soud. adjunkti pro obvod mor. slez. vrch. z. s. soudními adjunkty na těchto místech pp.: dr. Jindřich Vácha

v Hrotovicích, Julius Schneider ve Fryštátě, František Bradáč v Bohumíně, Bohumil Zahradník v Prostějově a auskultant p. Karel Hirth s. adjunktem ve Strážnici. — Přeloženi byli: soudní adjunkti pp. Mikuláš Ulman v Podbořanech do Žatce, dr. Josef Vávra v Broumově do Poděbrad, František Vrzal ze Židlochovic do Kroměříže, Gustav Netoliczka z Uničova do Jihlavy, Pavel Schorr z Bohumína do Frýdku, dr. Josef Schubert ze Starého Města do Opavy, Bohumír Valenta z Val. Klobouk do Uh. Hradiště, Cyprián Rozkošný z Kyjova do Bučovic a dr. Richard rytíř Hauck z Mor. Šumperku do Uničova.

Uprázdněné místo notářské v Čechách. Místo notářské ve Vodňanech po případě jiné v obvodě Plzeňsko-Písecké notářské komory se uprázdnivší místo notáře. Žádosti do 21. ledna 1899 ku dotčené notářské komoře.

Oprava. V sešitu 24. na stránce 875. ročníku loňského v řádce 18. shora mají státi po slovech: „při důvodech odvolacích“ slova: „na zmatečnosti řízení nebo rozsudku se zakládajících“, a poznámka 15. patří k druhému odstavci na straně 877. Pan spisovatel dodatkem ještě podotýká: Že k otázce dané dlužno odpověděti přisvědčivě a že závěrky úvahy naší jsou správné, vysvítá mimo jiné (srovnej předpisy §. 261. odst. 5. a 463. c. ř. s.) též z ustanovení §. 149. jedn. ř., který zní v odstavci pro nás důležitém takto: „Jinak jest rozhodnutí o odvolání (pro zahájení sporu neb právní moc) roku k ústnímu jednání odvolacímu nařízenému vyhraditi. To platí obzvláště v případě, že o zahájení sporu nebo právní moci v řízení před soudem procesním stolice prvé vůbec jednáno nebylo.“ S názory našimi souhlasí dále i Neumann ve svém kommentáři na str. 900, kde praví: „Wird die Streitanhängigkeit oder Rechtskraft eines entgegenstehenden Urtheils, ohne dass sie in erster Instanz oder auch in der Berufung geltend gemacht worden wären, von dem Berufungsgerichte aus Anlass der Berufung wahrgenommen, so kann nach § 149. G. O. hierüber im Vorverfahren nur entschieden werden, wenn aus den Acten diese Mängel der Processvoraussetzung unzweifelhaft zu entnehmen sind, in der Regel wird die Entscheidung der Berufungsverhandlung vorzubehalten sein, weil trotz der Gleichheit der Daten dennoch verschiedene Rechtssachen vorliegen können, worüber erst durch die Erörterung der Parteien Klarheit erlangt werden kann.“ Konečně se zvláštním uspokojením podotýkám, že i p. dvorní rada prof. Ott v právě vyšlé zvláštní části svého spisu na str. 60. stejný náhled sdílí.

Další příspěvek k otázce, kterak jest přihlížeti k úrokům při rozvrhu nejvyššího podání za prodanou nemovitost.

Podává **Karel Flieder**, c. k. rada zemského soudu v Chrudimi.

Jednomyslná chvála, které se za krátkého dosud trvání nových zákonů processních dostalo se všech stran civ. soudnímu řádu, nesprovází nového řádu exekučního stejnou měrou.

Oprávněné jsou stížnosti, že předpisy jeho týkající se exekuce na nemovitosti, jmenovitě řízení dražební — poukazujeme tu pouze na ustanovení o převzetí břemen, o podání nejmenším, o zapravení nejvyššího podání, o prozatímném určení stavu břemen a j. v. — činí věřitelům a kupcům takové obtíže, že, neohrožují-li, aspoň znesnadňují a stěžují úvěr hypotekární, kterýž právě v Rakousku má veliký význam. Ochrana, kteráž se tím měla poskytnouti dlužníku a kteráž jemu dluhy již zatíženému v ničem neprospívá, proměňuje se přímo ve vexaci věřitelstva, tak že všude a jmenovitě se strany ústavů úvěrních ozývají se hlasy po změně nového řádu exekučního. A k tomu ještě jednotlivé jeho předpisy jsou spletity a nejasny [1]) tak, že správné jejich pochopení a použití činí nesnáze i soudcům exekučním. To platí zejména o usneseních rozvrhových, která svědčí o tom, že panují tu o významu a dosahu jednotlivých

[1]) Částečně to uznává sám permanentní výbor poslanecké sněmovny ve své zprávě slovy: „Es ist nicht zu leugnen, dass das Gesetz etwas umfangreich und lehrhaft geworden ist“. Materialie, II. na str. 2. — Pisatel článku „Bemerkungen zur Praxis der Executionsordnung“ v Jur. Blätter z r. 1898 na str. 505. praví: „Die Bestimmungen über die Meistbothsvertheilung gehen in unserem, überhaupt sehr casuistischen Gesetz noch ausnahmsweise weit in der Casuistik; duch Beseitigung von Controversen will Vereinfachung erziell werden, während der Erfolg oft der entgegengesetzte sein wird.“

zákonních ustanovení názory nejrůznější, což pak i vyšším instancím práci znesnadňuje.

Kdo měl příležitost věnovati pozornost materiáliím nových zákonů exekučních, jmenovitě pracím společné konference [2]), přesvědčil se, že nynější text exekučního řádu, vztahující se ku dražebnímu řízení o nemovitostech a zvláště o zaplacení nejvyššího podání spočívá na kompromisu dvou protivných zásad a to zásady přejímací čili převzetí a uhražovací či splatnosti. (Übernahms- und Deckungsprincip.) Přívrženci zásady prvé — a mezi ně sluší řaditi především zástupce stran konservativních z alpských zemí a agrárníky vůbec — hleděli dosíci toho, aby příklepem nemovitosti exekuci propadlé práva hypotekárních věřitelů — vymáhajícího věřitele arciť vyjímaje — v rámci nejvyššího podání nedoznala změny, aby tedy dluhy a závady zůstaly bez ohledu na provedené dražební řízení na hypotece i na dále vězeti, tak že vydražitel je přejímá započtením na podání nejvyšší. Uváděno za důvod, že to prospívá věřitelům, kteří se vzpírají předčasnému zaplacení pohledávek, neméně i vydražiteli, který nemívá z pravidla dostatek prostředků, tak že konkurence při dražbách se spíše umožní.

Zastanci zásady uhražovací, které se vřele ujímali hlavně zástupcové lidu polského, přáli sobě, aby příklepem veškeré dluhy hypotekární staly se bezpodmínečně splatnými, tak aby vydražitel zaplacením mohl se ihned jich zbaviti a nemusel tudíž také zúrokovati kapitály na prodané nemovitosti ležící v té výši úrokové, která právě v Haliči venkovský lid kromobyčejně tíží.

Ustanovení zákona představují tedy mixtum compositum obou těchto zásad, což nutno míti povždy na zřeteli.

Předeslavše tento úvod přecházíme ku vlastnímu úkolu, při čemž upřímně vyznati dlužno, že nelze nám souhlasiti s názory ve článku stejného nadpisu p. adj. dr. Bohuslavem projevenými,[3]) pokud týkají se úroků ode dne příklepu do zaplacení jdoucích.

Budiž tedy dovoleno, abychom o této otázce se vší usečností pojednali a odchylný náhled svůj projevili.

Kombinaci obou shora vzpomenutých zásad odpovídati bude zpravidla i rozvrh nejvyššího podání. Sluší zde především vytknouti, že vykonanou nucenou dražbou byla nemovitost dlužníkova za účelem dobytí vykonatelného a vymáhaného pohledávání speně-

[2]) Viz materialie, II., na str. 651. a násl.

[3]) Viz Právník z r. 1898 na str. 764. pod č. 3.

žena, čímž povstala zvláštní podstata, z kteréž mají dojíti zaplacení nároky na prodané nemovitosti zjištěné, pokud arciť nebyly vydražitelem beze srážky z nejvyššího podání převzaty, pokud provedením dražebního řízení nezanikly (na př. právo koupě zpátečné dle §. 150. odst. 2. exek. ř.) a pokud naleznou úhrady v podstatě rozdělované.

Tyto nároky, mezi něž hlavně pohledávky právem zástavním počítati dlužno, dělí se pak na dva hlavní druhy, které určují se buď obsahem dražebních výminek, buď vůlí stran (§. 171. odst. 2. civ. ř. s.) neb konečně ustanovením zákona jako na př. dle §§. 219., 222., 223. a j. v.

Rozeznáváme totiž nároky (pohledávky, služebnosti, výměnky a jiná věcná břemena), které vydražitelem

I. hotově byly zapraveny neb aspoň zúročně uloženy a

II. byly převzaty započtením na podání nejvyšší.

K prvějším počítáme — omezujeme se zde pouze na pohledávky, poněvadž zúrokování nejvyššího podání na výměnky a jiná věcná břemena vypočtěného nečiní zvláštních obtíží —

1. daně, přirážky, poplatky a jinaké veřejné dávky s úroky a jiným příslušenstvím, které až dosud jsou zadrželé, z nemovitosti mají býti zapraveny, avšak knihovním zápisem nebo zájemným popisem ještě nejsou zajištěny (§§. 172. odst. 2., 216. č. 2. a 223. odst. 1. exek. ř.);

2. vydaje a zálohy v §. 120., č. 4. exek. ř. naznačené (§. 216., č. 1. exek. ř.);

3. mzda čeledi a nádenníků za podmínek §. 216. č. 3. exek. ř.;

4. pohledávky vymáhajících věřitelů a oněch, kteří v patřičné lhůtě za to výslovně žádali, neb kteří se o tom s vydražitelem shodli, včetně věřitelů s pohledávkami nezúročitelnými s doložením času tedy nedospělými (§§. 171. odst. 2., 214. odst. 2. a 223. odst. 1. a 2. exek. ř.);

5. zadrželé důchody, výživné a jiné se opětující dávky[4]), zadrželé úroky i z pohledávek ku převzetí určených a náklady na rozepři a na exekuci (§§. 152. odst. 1., 216 odst. 2., 219. odst. 1. a 223. odst. 1. exek. ř.);

---

[4]) Při tom poukazujeme na zajímavou otázku v zákoně nikde nerozluštěnou, jak sluší naložiti se zadrželými důchody a opětujícími se dávkami těch výměnků a věcných břemen, které musí od vydražitele býti přejaty bez započtení do podání nejvyššího? Ani řád exekuční (§. 144.) ani řád odhadní (§. 21) o tom slovem se nezmiňuje.

6. pohledávky, pro které zřízena jest hypotéka simultání (§§. 171. odst. 2. a 223. odst. 1. exek. ř.);

7. pohledávky věřitelů na výmince rozvazovací a odkládací zavislé, když v prvém případě dání jistoty bylo odepřeno, jakož pohledávky pouze zaznamenané (§§. 220., 221. a 228. exek. ř.);

8. pohledávky z daného úvěru, z právního důvodu správy nebo náhrady ze škody, kde část uvedeného nejvyššího obnosu není dosud vyčerpána (§. 224. odst. 2. exek. ř.), a

9. pohledávky k umoření schopné, když umoření bylo již zavedeno (§. 230. odst. 2. exek. ř.).

Ostatní pohledávky přejímá vydražitel započtěním na podání nejvyšší.

Poněvadž v usnesení rozvrhovém musí býti vyznačeno, pokud nároky oprávněných na kapitále a příslušenství jsou zapraveny (§. 229. odst. 1. exek. ř.), bude tedy z něho zřejmo, které pohledávky zapraveny byly:

a) hotově a sice tak, že jednotlivým oprávněným přiděleny byly k hotovému zaplacení a že jim vydány budou, jakmile usnesení rozvrhové nabude právní moci, k návrhu na kvitanci (§. 236. odst. 1. exek. ř.) — a mezi ty patří pohledávky shora pod č. ř. 1., 2., 3., 4., (zde mimo pohledávky nezúročné s doložením času) 5 a 6 uvedené;

b) hotově uložením na úroky, což stane se v případech, kde žádá se hotové zapravení nezúročných pohledávek s doložením času a pohledávek pod č. 7., 8. a 9. vyznačených. Sem spadají též nároky na roční důchody, výživné a jiné opětující se platy, pak služebnosti. výměnky a věcná břemena trvání obmezeného s tou důležitou úchylkou, že u služebností, výměnků a věcných břemen trvání obmezeného úroky náležejí vydražiteli (§§. 219. odst. 1., 225. odst. 2. a 226. odst. 1. exek. ř.);

c) tím, že dluh byl převzat do započtení na podání nejvyšší.

Z tohoto výpočtu ihned zřejmo, že v případech nejčastějších bude vydražiteli velkou část nejvyššího podání hotově zaplatiti. Než na této povinnosti není ještě dosti.

Poněvadž ode dne, kterého příklep byl udělen, náležejí vydražiteli všechny plody a důchody nemovitosti, má také od tohoto času nésti břemena s vlastnictvím spojená, má též zúrokovati dluhy převzaté do započtení na podání nejvyšší a dále i zúrokovati nejvyšší podání, pokud nezapočte se na pohledávky a břemena a sice tu zase ode dne, kdy mu nemovitost byla přiklepnuta, až do jeho složení (§§. 152. odst. 3. a 156. odst. 1. exek. ř.).

S tím souhlasí zase ustanovení, že z podstaty rozdělované budou zapraveny

1. daně s přirážkami, poplatky za převod majetku a jinaké veřejné dávky, z nemovitosti placené a za poslední tři léta přede dnem příklepu zadrželé, jakož i úroky z prodlení, které nejsou déle tří let zadrželé a

2. úroky, důchody, výživné a jinaké opětující se dávky, které ze smlouvy nebo ze zákona příslušející nejsou déle tří let přede dnem příklepu zadrželé (§. 216. č. 2. a odst. 1., 2. exek. ř.).

Vidíme tedy, že zákon stanovil důsledně den příklepu za ono důležité rozhraní, kterým upravují se práva a povinnosti vydražitele s ohledem na vydraženou nemovitost a také práva knihovních věřitelů s ohledem na podání nejvyšší.

Výše pohledávek a rozsah nároků na nemovitosti vydražené pojištěných, jakéž stávaly v den příklepu, ve spojení s knihovním pořadím, určují právě onen poměr, dle něhož z nejvyššího podání ku zaplacení docházejí.

Určení dne příklepu za onen stabilní moment, kde nastává přechod práv a povinností z bývalého vlastníka na vydražitele a kde se tudíž věřitelé knihovní takřka loučí se svým dosavadním dlužníkem, odpovídá ostatně i požadavkům spravedlnosti; neboť, přísluší-li vydražiteli od onoho okamžiku požitky vydraženého statku, nechť také beře na se v rámci nejvyššího podání povinnosti tomu odpovídající.

S tímto náhledem by se ostatně každý spřátelil, kdyby nestávalo dalšího ustanovení, kteréž mnohého ve svém přesvědčení zviklá.

Ustanovení ono týká se zúrokování nejvyššího podání po dni příklepu a modalit, jak dlužno s úroky těmito naložiti. Předpis §. 152. odst. 3. exek. ř. zní, že má vydražitel podání nejvyšší, pokud nezapočte se na pohledávky a břemena, zúrokovati ode dne, kdy mu nemovitost byla přiklepnuta, až do jeho složení, a že úroky tyto jakož úroky z hotově složených splátek podání nejvyššího připadnou do podstaty rozdělované. Tomu odpovídá znění pozdějšího §. 215. exek. ř., že podstatu rozdělovanou činí podání nejvyšší nebo předražek, částky ke zvýšení nejvyššího podání podané a úroky z nich, pokud úroky tyto podle předpisů tohoto zákona nebo podle podmínek dražebních nemají připadnouti vydražiteli.

Z těchto ustanovení dovozují mnozí, že úroky ty sluší připočísti ku všeobecné podstatě rozdělované a že na tomto nej-

vyšším podání úroky po dni příklepu přibylými zvětšeném mají podíl všicci věřitelé knihovní bez rozdílu, zdali jejich pohledávky a nároky byly zaplaceny hotově neb složením a že pak toto zvětšené nejvyšší podání jediným usnesením rozvrhovým rozděliti dlužno. Přívrženci tohoto náhledu přimlouvají se, — patrně vycitujíce, s jakými obtížemi setká se soudce při sestavení rozvrhového usnesení — za to, aby rok rozvrhový byl položen na dobu co možná nejpozdější a teprve pak, až soud bude míti jistotu, že vydražitel nejdůležitější podmínce dražební, totiž zaplacení nejvyššího podání vyhověl a že tedy k relicitaci a k novému rozvrhu již sotva dojde, a navrhují, aby za rozhraní pro rozvrh úroků určil se den, na nějž rok rozvrhový byl položen.

Ve směru tom možno se jim odvolávati na motivy vládní osnovy [5]) a poukazovati na ustanovení zákona o tom, co činí podstatu rozvrhovou.

Než přehlíží se tu, že vládní osnova nestala se textem zákona, poněvadž společná konference, která bohužel nepodala k tomu odů-

---

[5]) Čteme tu dle materialií. I. na str. 546: „Die in der Rechtsprechung lange Zeit streitige und viel erörterte Frage, bis zu welchem Zeitpunkte den Gläubigern aus dem Meistbote die Zinsen für ihre zum Zuge gelangenden Forderungen in gleicher Priorität mit diesen zuzuweisen sind, entscheidet der Entwurf dahin, dass nicht schon mit dem Versteigerungsacte, sondern erst mit der Vertheilung des Erlöses an die Gläubiger der Zinsenlauf endige. Diese Entscheidung wird für gerechtfertigt erkannt werden müssen, wenn erwogen wird, dass die Versteigerung rückgängig gemacht werden kann, dass die Zahlung des Meistbotes seitens des Erstehers erst in einem späteren Zeitpunkte stattfindet und dass praktisch der Versteigerungsact selber für die Befriedigung des Gläubigers lediglich Vorbedingung ist, als solcher aber keine andere Bedeutung hat, als eine der übrigen Vorbedingungen des Zuschlages, wie zum Beispiel die Einleitung des Versteigerungsverfahrens und ähnliche. Nur konnte nicht ganz consequent in der Weise vorgegangen werden, dass etwa erst der Tag der Auszahlung die Meistbottangente an den Gläubiger den Zinsenlauf zum Abschlusse brächte. Denn die Vertheilung erfolgt auf Grund eines vorgängigen gerichtlichen Beschlusses. Dieser ist anfechtbar; es kann also von der Beschlussfassung an noch einige Zeit verstreichen, bis die Vertheilung wirklich stattfindet. Die Länge dieses Zeitraumes im voraus zu bestimmen, ist dem Richter unmöglich, und es würde daher die Vorschrift, dass der Zinsenlauf erst mit der Ausfolgung des Meistbotes an die Gläubiger endige, bei der Berechnung und Vertheilung ausserordentliche Schwierigkeiten verursachen. Der Entwurf hat desshalb die letzte Vertheilungstagsatzung als denjenigen Zeitpunkt für den Zinsenzuspruch entscheidend erklärt, welcher der effectiven Zahlung zunächst liegt und dem Richter eine definitive Vertheilung des Erlöses gestattet.“

vodnění, skorem celé rozvrhové řízení samostatně a úchylně upravila a, což zvláště nás zajímá, slova v §. 215. odst. 2. vládní osnovy se nalézající: „..... Die nicht länger als drei Jahre vor der letzten Vertheilungstagsatzung rückständigen ... Zinsen“ ... v §. 216. odst. 2. svého návrhu a tím též textu zákona ve slova: „... Die nicht länger als drei Jahre vor dem Tage der Ertheilung des Zuschlages rückständigen ... Zinsen ...“ proměnila a §. 217. vládní osnovy [6]) pak úplně vynechala.

Ani ono ustanovení zákona, že zákonné úroky z té části nejvyššího podání, která nepřipadá na pohledávání a práva vydražitelem na srážku z téhož převzatá, ode dne vydražení do složení dotyčného obnosu čítané a že dále i úroky ze splátek na nejvyšší podání složených činí podstatu rozdělovanou, nesmí nás sváděti k mylnému předpokládání, že by snad slušelo úroky ty prostě k nejvyššímu podání připočísti a podání nejvyšší takto zvětšené pak mezi pohledávky a nároky dle knihovního jich pořadí bez rozdílu, mají-li býti zaplaceny převzetím do započtení na podání nejvyšší neb jinak, rozdělovati. Tím by bylo citelně ubližováno celé řadě věřitelů a hlavně oněm věřitelům, kteří včasně žádali zapravení svých pohledávek hotovým zaplacením; ba možno jíti ještě dále a tvrditi, že by takový postup příčil se duchu zákona a správnému jeho pochopení.

Již shora bylo praveno, že nutno činiti rozdíl mezi pohledávkami, které se zapravují tím, že vydražitel převezme je do započtení na podání nejvyšší a mezi těmi, které se zapravují hotovým zaplacením aneb konečně uložením jich pod úrok.

U oněch nelze míti o tom pochybnosti, že úroky ode dne příklepu jdoucí poskytuje vydražitel ze svého, tedy bez vší srážky z nejvyššího podání, že u pohledávek nezúročných platí úroky zákonné, u pohledávek zúročných úroky smluvené a knihovně pojištěné (§. 156. odst. 1. exek. ř.) a nelze také o tom pochybovati, že v rozvrhovém usnesení o těchto úrocích nebude vůbec žádné zmínky, poněvadž povinnost takovou jemu jako novému osobnímu dlužníku ukládají již dražební podmínky a poněvadž nejvyšší podání tím zůstává nedotknuto. Při tom zákon vydražiteli poskytuje možnost, aby směl půlletně vypověděti pohledávky zá-

[6]) Zní: „Die Nebengebühren einer vom Ersteher zur Zahlung übernommenen Hypothekarschuld können nur nach Massgabe der vorstehenden Bestimmungen auf das Meistbot angerechnet werden“.

stavním právem zajištěné, na započtení do nejvyššího podání převzaté, bez ohledu k ustanovením, která smlouvou pro jich splacení jsou ujednána, když smluvené opětující se platy svým ročním úhrnem přesahují čtyři ze sta, při čemž arciť příslušejí vydražitelovi i lhůty kratší k výpovědi, jsou-li smlouvou ustanoveny (§. 153. exek. ř.).

Co se však dotýče oněch pohledávek a nároků, které se zapravují hotovým zaplacením neb uložením pod úrok — a tu právě se dotýkáme té nejchoulostivější a nejzáhadnější stránky celého řízení rozvrhového — nutno především míti na paměti, že tyto již dnem příklepu pokládají se, arciť pod tou podmínkou za zapraveny, že vydražitel dražební výminky splní a tím také nejvyšší podání, pokud toho třeba jest, hotově složí.

Je-li tomu tak, pak nutno z toho dále dovozovati, že:

1. pohledávky a nároky hotově zapravené a na úroky uložené odlučují se svou existencí od hypotéky a že ode dne příklepu právo zástavní pro ně na vydražené nemovitosti vydobyté a jich pořadí knihovní zaniká;

2. tito knihovní věřitelé ztrácejí práva, žádati na vydražiteli zúrokování svých pohledávek a nároků a jmenovitě také placení úroků smluvených dle vydobytého práva zástavního.

Tím však není řečeno, že by věřitelé s pohledávkami hotově zaplacenými neměli vůbec nároků na úroky po dni příklepu jdoucí; naopak, ode dne příklepu stávají se veškeré pohledávky — tedy i dosavad nezúročné — které z nejvyššího podání hotovým zaplacením neb uložením na úroky budou zapraveny, zúročnými [7]; neboť má-li vydražitel zúrokovati celé podání nejvyšší, pokud nezapočte se na pohledávky a břemena, pak stávají se veškeré pohledávky, z kterých právě jako ze součástek nejvyšší podání se skládá — tedy také přikázané daně s přirážkami, úroky, útraty a jinaké příslušenství — zúročitelnými. Vždyť úroky ty, tvořící jaksi příslušenství tohoto nejvyššího podání připadají zase na příslušenství těch kterých pohledávek a nároků na nejvyšší podání poukázaných a tu hotovým zaplacením neb složením pod úrok zapravených. Jedinou výminku tvoří kapitál uhrazovací vypočtený

[7]) I v tom jeví se různost náhledu; z článku p. adj. dr. Bohuslava na str. 757. in fine vysvítá, že se tu přikazují úroky od roku rozvrhového dále přibývající pouze věřitelům se zúročnými pohledávkami, tedy nikoliv daním, úrokům a j. v.

na služebnosti, věcná břemena a výměnky trvání obmezeného, kde se sice kapitál zúročně uloží, úroky však náležejí vydražiteli po dobu, co příslušné břímě trvá (§. 225. odst. 2. exek. ř.).

Věřitelům shora vzpomenutým připadnou tudíž ode dne příklepu úroky dvojí:

1. zákonné úroky, plynoucí z nejvyššího podání ku hotovému zaplacení neb uložení na úrok určeného ode dne příklepu až do dne, kdy vydražitel tuto část nejvyššího podání hotově zaplatil, a

2. úroky z hotově složených splátek a ze zákonných úroků pod. č. 1. uvedených, tu ode dne jich složení až do dne vyzvednutí jich jednotlivými oprávněnými.

Za takového stavu věci nemůže býti o tom řeči, že by tyto úroky připadly do všeobecné podstaty rozdělované a že by na jich rozdělení a přikázání braly podílu veškeré pohledávky na nejvyšší podání poukázané. To by odporovalo našim představám o podstatě a zaniknutí práva zástavního, a břemen reálních, což by vedlo k té absurditě, že by věřitelé pohledávek a nároků hotově zapravených, kteří v mnohých případech proti vůli své musí sobě dáti líbiti hotové zaplacení svých pohledávek a kteří pozbývají tím nárok na smluvené vyšší úroky, měli ještě ku své další škodě přispívati ku rozmnožení podstaty rozdělované.

Připočítají-li se ony úroky ku všeobecné mase rozvrhové, kde, ptáme se, získáme ony úroky, kterými mají zapravovány býti roční důchody, výživné a jiné platy ode dne příklepu dospívající, když podle výslovného znění zákona možno z podstaty rozdělované zaplatiti pouze plnění až do dne příklepu zadrželá? (§. 219. odst. 1. exek. ř.).

Vším tím docházíme k závěrku, že úroky shora pod. č. 1., 2. uvedené tvoří zvláštní fond, na němž podílu berou pouze a jediné pohledávky a nároky zapravené hotovým zaplacením a uložením na úroky a že tento zvláštní fond s všeobecnou podstatou rozvrhovou sloučen býti nemůže. Stejného náhledu jest též Schauer, jak vidno z jeho komentáře (vyd. 2.) na str. 457.

Tím ale také dospíváme k dobrozdání nejvyššího soudu, kteréž rozptylovati má veškeré pochybnosti z četných stran min. spravedlnosti ohlášené a kteréž dle odpovědi min. na straně 119. takto zní:

„Úroky dluhů hypotekárních, které nejsou déle tří let přede dnem příklepu zadrželé, požívají stejné přednosti s kapitálem a budou s tímto z podstaty rozdělované zapraveny“.

„Úroky ode dne příklepu dále jdoucí zapraví vydražitel, když pohledávky zapraveny byly tím, že se dluh převezme do započtení na podání nejvyšší.“

„Úroky docílené ze splátek vydražitelem na nejvyšší podání hotově složených a úroky, které vydražitel z nejvyššího podání zapravil, tvoří fond společný všem hypotekárním věřitelům, jichž pohledávky na nejvyšší podání odkázány, ale převzetím zapraveny nebyly, kterýžto fond mezi ně rozdělen býti má bez ohledu na pořadí nároků na nejvyšší podání odkázaných.“

„Běžné úroky mají býti zapraveny pouze z té částky kapitálu, která při rozvrhu nejvyššího podání dojde zaplacení a mají se čítati do onoho dne, kterého asi hotové zapravení nastane.“

Nemůžeme tedy jinak než prohlásiti, že dobrozdání toto ve všem jest jasným, správným a zákonu odpovídajícím a že ním získán jest spolehlivý základ, o který při rozvrhu nejvyššího podání možno se bezpečně opírati.

Neváháme však jíti ještě o krok dále a dáti pokyn, jak v řízení rozvrhovém postupováno býti má.

Především nutno, aby soudce rozvrhnul a přikázal všeobecnou podstatu rozdělovanou, tedy zpravidla jenom nejvyšší podání, ku kterémuž úroky shora vzpomenuté nepřipočte. Učiní tak kdykoliv po příklepu, který moci práva nabyl, ač dlužno připustiti, že se odporoučí vyčkati úplné zapravení nejvyššího podání.

Slova „úplné zapravení“ nesmíme si však vykládati tak, jako by před řízením rozvrhovým a před vydáním rozvrhového usnesení možno bylo vydražiteli zvěděti bezpečně a spolehlivě ciferný obnos nejvyššího podání, které hotově složiti má; jeho výpočet na ustanovení §. 152. exek. ř. založený bude pouze přibližným a může při řízení rozvrhovém dojíti změny (na př. tím že, při pohledávkách simultáních věřitel bude účtovati méně, neb že nastane nutnost kapitál uhrazovací na výměnek vypočtený zvýšiti a j. v.) tak že teprve právoplatné usnesení rozvrhové ukáže, zdali vydražitel u porovnání s tím, co již k soudu složil, přeplatil aneb má-li ještě dopláceti.

O těchto eventualitách zákon sice nikde nemluví, ale ty vyplývají samy sebou ze zásad jím o zapravení nejvyššího podání stanovených, tak že se pak buď přeplatek vydražiteli vrátí neb

tento vyzve, aby ve lhůtě dané v nejbližších čtrnácti dnech z pravidla ještě nedoplatek k soudu složil (anal. §. 235. exek. ř.)[8])

Jakmile usnesení rozvrhové v právní platnost vstoupí, rozvrhne soud třeba i bez ustanovení roku onu zvláštní podstatu rozdělovanou a určí při tom den, kdy obnosy z nejvyššího podání jednotlivým věřitelům přikázané také skutečně vydány budou. Kdyby pak z jakýchkoliv příčin, tedy na př. že byl proti tomuto dodatečnému rozvrhu rekurs podán, neb že návrh věřitele o vydání přikázané částky v čas nedošel, nastal průtah, pak možno bez všech obtíží úroky od onoho soudem původně určeného dne dále jdoucí snadně vypočísti.

Přiznáváme, že způsob rozvrhu námi navržený není jednoduchým a rádi se dáme přesvědčiti, vynalezne-li kdo řízení kratší, jednodušší a při tom stejnou měrou zákonu odpovídající. Posloužil by tím věci a soudům znamenitě.[9])

---

[8]) Stejně soudí Líska ve svém spisku: „Nucená dražba nemovitostí“ na str. 65.

[9]) Dle posledního výnosu min. spravedlnosti ze dne 20. října 1898, č. 24.710., právě došlého, pozorování, činěná o používání nových zákonů v praxi, vedou souhlasně s převážným počtem publicistických projevů k tomu výsledku, že provádění exekučního řádu vesměs daleko ještě zůstává za prováděním civilního řádu soudního a vyjímáme z něho jen odstavec 7., který i pro širší veřejnost jmenovitě pro pány právní zástupce zajímavosti nepostrádá. Týž zní: „Zvláštní obezřetnosti vyžaduje působnost exekučního soudu při stanovení podmínek dražebních. Řád exekuční obsahuje vedle norem imperativních také dispositivní ustanovení o obsahu dražebních podmínek, od nichž k návrhu některého z vymáhajících věřitelů nebo jiného účastníka lze za souhlasu soudu upustiti. Se zřetelem na funkci těchto dispositivních norem jest povinností soudce, by k tomu působil, by na jejich místo nastoupily dražební podmínky, k zvláštním poměrům toho kterého případu přispůsobené, když by zákonné předpisy výsledek exekuce nepodporovaly, nýbrž jej poškoditi mohly. Soudce, má-li pochybnosti o účelnosti dražebních podmínek, navržených vymáhajícím věřitelem, bude tudíž oprávněn a zavázán, by vymáhajícího věřitele o tom vyslechl a jej k přiměřené změně jeho návrhů vybídl. Předpis §. 162. exek. ř. tomu neodporuje, an spíše předpokládá, že není tu takových pochybností. Dle došlých zpráv zavdávají zejména zákonná dispositivní ustanovení o zapravení nejvyššího podání za časté podnět, že působí se na usnadnění platebních modalit v podmínkách dražebních. Může na př. složení jedné čtvrtiny nejvyššího podání v hodnosti jako tísnící se objeviti a na konkurrenci podatelů nepříznivě účinkovati, mohou na místě býti delší lhůty platební nebo může se zřetelem na zvláštní poměry v obvodu exekučního

Praktické případy.

Kniha judikátů č. 140.

V řízení podle §. 63. konkursního řádu ze dne 1. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869 jest soudu usnášeti se o tom, lze-li připustiti i takové žádosti za odročení, které byly podány doléhajícím věřitelem buď samotným, anebo společně s dlužníkem, a zamítnouti takovou žádost za odročení, nebyla-li vůbec nebo s dostatek odůvodněna. K žádosti doléhajícího věřitele ku stání se nedostavivšího nelze povoliti obnovení, věřitel má pouze tu možnost, aby podal poznovu žádost dle §. 63. konk. ř., doloženou patřičnými náležitostmi.)*

Notou ze dne 8. října 1898 č. 22458. zůstavilo c. k. ministerstvo práv uvážení praesidia c. k. nejvyššího soudu, nemělo-li by se rozhodnouti judikátem o otázce, soudy různě rozhodované, jsou-li odročování a obnovení stání podle §. 63. konk. řádu nařízených dovolena.

Praesidium nejvyššího soudu nařídilo podle §. 16. čís. patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325. ř. z. poradu o této otázce v senátě plenissimárním, který se usnesl, aby zapsána byla do knihy judikátů hořejší věta.

soudu, objeviti se nutnou **korrektura ustanovení o převzetí simultánních hypotek vydražitelem.** Je-li, jak tomu jest v mnohých obvodech, pozemkový majetek silně roztříštěn, budou právě hypotéky, v pořadí nejlepším se nalézající, váznouti nejen na prodávané nemovitosti, nýbrž simultánně také ještě na jiných tělesech knihovních. Setkává se zde zájem hypotekárního věřitele, by svou pohledávku na nemovitosti mohl ponechati, se zájmem vydražitele, by mohl pohledávku na účet nejvyššího podání převzíti a **tím i malou hotovostí dražby se zúčastniti.** Těmto důležitým zájmům, jsoucím ve shodě se zdarem reálního úvěru a úspěšným provedením exekuce, lze vyhověti pojetím příslušných ustanovení do dražebních podmínek, dle kterých úchylkou z dispositivního předpisu §§. 152. a 222. exek. ř. také takové simultánní hypotéky na účet nejvyššího podání by bylo lze převzíti. Účelný postup exekučních komisařů v tomto směru odpovídá úplně jich zvláštní úloze, jež není vyčerpána tím, že činěné návrhy formálně správné jsou vyřizovány, nýbrž zahrnuje v sobě i péči, aby v mezích zákonných bylo dbáno hospodářských zájmů účastníků a vyžaduje bedlivé přihlížení k **obchodnímu rázu** exekučního řízení.“

*) U příležitosti této podotýkáme, že rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. června 1898 č. 7177. vytištěné v ročníku lonském na str. 503. a násl. nyní potomně zařaděno bylo do **repertoria nálezů** pod čís. 168.

D ů v o d y judikátu znějí takto:

Již ze slovného znění prvního odstavce § 63. konkursního řádu ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869: „Když jeden neb několik věřitelů, prokázavše listinou plné víry hodnou, že mají právo na dlužníkovi exekucemi stíhaném něčeho pohledávati, žádají za zahájení konkursu“ atd. a ze zařadění tohoto ustanovení zákona do II. dílu, 1. hlavy, 2. částky konkursního řádu s nadpisem: „k d y s e m á z a v é s t i k o n k u r s“ vyplývá, že ustanovení to především za tím účelem se nese, aby poskytlo věřitelům dlužníka k placení neschopného možnost, dosíci v oněch případech, ve kterých takový dlužník vzdor trestnímu předpisu §. 486. tr. zák. opomine žádati dle §. 62. konk. ř. sám za zavedení konkursu, zavedení toho k docílení právních účinků §. 1. konk. ř.

Tomuto žádání za zavedení konkursu může se dlužník jen tím s účinkem opříti, že buď až do stání, o žádosti dle §. 63. konk. ř. podané na krátkou dobu ustanoveného doléhající věřitele pojistí anebo při stání tom dokáže, že jest s to, aby všechny své věřitele spokojil, že tedy ku placení neschopným není.

Z toho již následuje, že není ani úmyslem ani účelem ustanovení §. 63. konk. ř., dáti jednotlivému věřiteli žádostí za zavedení konkursu o jmění dlužníkovo do ruky donucovací prostředek, aby pouhým pohrozením zavedení konkursu na dlužníku zaplacení anebo pojištění přede všemi ostatními věřiteli a na jejich neprospěch dosáhl, že jest spíše povinností i úlohou soudu, aby z úřední moci při žádosti dle §. 63. konk. ř. zkoumal, je-li tu skutečná nespůsobilost dlužníkova ku placení, tudíž nastal-li onen případ, v němž má podle §. 62. č. 1. konk. ř. týž sám o zavedení konkursu žádati. Sluší pak z toho dále dovozovati, že v řízení dle §. 63. konk. ř. nejde o sporné řízení mezi jednotlivým (doléhajícím) věřitelem a dlužníkem, ani o řízení exekuční, že se spíše řízení to se zřetelem k §. 257. konk. ř. skoncovati má podle zásad řízení nesporného (cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.), jak to také již po léta vyslovováno bylo nejvyšším soudním dvorem v četných rozhodnutích, jimiž bylo prohlašováno, že ustanovení §§. 24. až 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. o náhradě a přisuzování útrat v řízení dle §. 63. konk. ř. nelze použíti.

Jde-li tudíž o otázku přípustnosti žádostí za odročení a za obnovení, v tomto řízení učiněných, nelze ani ustanovení §§. 30. a násl. všeobecného soudního řádu a resoluce ze dne 31. října 1785 č. 489. sb. z s. lit. *u*) (jež mají ostatně žaloby na zřeteli), ani ustanovení nového civilního řádu soudního ze dne 1. srpna 1895 (§§. 134.—135.,

168.—170. a jiné) a nového řádu exekučního ze dne 27. května 1896 (§. 39. č. 6., §. 44. a jiné) a to ani obdobně použíti, i jest se spíše podle všeobecného ustanovení §. 2. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. o řízení nesporném zachovati tam, kde zákon (§. 63. konk. ř.) sám nemá zvláštního a výslovného předpisu.

Takovýto předpis obsahuje druhý odstavec §. 63. konk. ř. ve dvojím směru:

I. potud, že nepřijde-li dlužník ke stání anebo neprokáže-li při něm, že buď věřitele, kteří žádali za prohlášení konkursu, v příčině jich pohledávání pojistil aneb že jest s to, aby všechny věřitele spokojil, se k žádosti navrhovatelů vyřknouti má ihned, že konkurs se prohlašuje, a

II. potud, že bez výslovného přivolení věřitelů, kteří za prohlášení konkursu žádali, nelze toto stání odročiti.

Dle toho se musí ad I. doléhající věřitel ku stání dle § 63. konk. ř. nařízenému dostaviti a tu žádost za zahájení konkursu, ve svém podání položenou, opakovati, pokud se týče v platnosti udržeti, aby konkurs byl vskutku zaveden a nelze tudíž bez žádosti doléhajícího věřitele, při stání nově učiněné, konkurs zavésti.

Z toho samotného však se může již s důvodem dovozovati, že nedostavení se věřitele ke stání ukazuje k tomu, že týž netrvá dále na položeném v podání žádání za zavedení konkursu a jeho se zříká. Takovýto závěrek musí však také míti za následek, že pouhá žádost doléhajícího věřitele, jenž se ke stání podle §. 63. konk. ř. nařízenému nedostavil, za obnovení nemůže býti považována za dovolenou, nýbrž že v takovém případě má věřitel tu jedinou možnost, podati poznovu žádost podle §. 63. konk. ř., ve které jest mu opětně prokázati náležitosti k žádosti takové potřebné.

Naproti tomu by ustanovením nesporného řízení (která přece několikeré podání téže žádosti nevylučují) sotva asi vyhovovalo, když by se pro nedostavení se naléhajícího věřitele k některému dle § 63. konk. ř. nařízenému stání vysloviti chtěl ten právní následek, že věřitel ten jest pro vždy vyloučen z nové žádosti dotyčné, jen když tu jsou náležitosti žádosti takové.

Prohlašuje-li však ad II. zákon dále, že žádost dlužníkova za odročení bez výslovného přivolení doléhajícího věřitele se nepřipouští, nenásleduje z toho nikterak, že naopak odročení stání dle §. 63. konk. ř., žádané doléhajícím věřitelem buď samotným anebo souhlasně dlužníkem, za všech okolností soudem povoleno býti musí a že nepřísluší

soudu právo, žádati udání důvodů pro žádané odročení a zkoušeti závažnost těchto důvodů.

Toto ustanovení zákona má spíše pouze ten význam, že žádosti dlužníkově za odročení, byť byla odůvodněna, bez ohledu na tyto důvody nemůže býti vyhověno, nepřivolí-li k ní výslovně doléhající věřitel.

Jestliže však soudce, povolaný k rozhodování o učiněném dle §. 63. konk. ř. žádání, zachovati se má dle ustanovení nesporného řízení, jest také povolán ve smyslu tohoto řízení (§. 2. č. 5. a 9.), aby žádost věřitelovu za odročení, kterou se má žádané jím konečné rozhodnutí o podané žádosti odložiti, co do závažnosti a přípustnosti zkoumal a ji zamítl, nejsou-li pro žádost takovou, jíž se rozhodnutí soudcovo protahuje, vůbec žádné aneb žádné závažné důvody uvedeny (jako na př. pátrání po jistotě dlužníkem nabízené, existence a hodnota pohledávek), zvláště když jako zde se jedná o tak dalekosáhlou, jak pro dlužníka, tak pro veškerenstvo věřitelů jeho tak důležitou otázku, má-li se konkurs zavésti čili nic. Tím méně pak lze připustiti, aby doléhající věřitelé používali odročení nebo obnovení neodbývaných stání k tomu, by ustavičným nátlakem na dlužníku vskutku insolventním dosáhli pojištění nebo zaplacení a tím spůsobili situaci, kterou hledí zvláštní ustanovení zákonná (§. 6. zák. ze dne 16. března 1884 č. 36. ř. z., §. 3. zák. ze dne 16. března 1884 č. 35. ř. z., pokud se týče §. 47. exek. ř. ze dne 27. května 1896 č. 79. ř. z.) zameziti, což by bylo právě tím umožněno, kdyby soud vůbec neodůvodněné nebo nikoliv s dostatek odůvodněné žádosti za odročení musil již proto povolovati, že byly podány doléhajícím věřitelem buď samotným nebo v souhlasu s dlužníkem.

Arciť že bude zamítnutím žádosti doléhajícího věřitele za odročení tento nucen, buď upustiti od žádosti za zavedení konkursu, anebo žádost tu při stání opakovati, pokud se týče při ní trvati; avšak to vyhovuje zajisté mnohem spíše duchu a účelu zákona než-li možnost, používati vůbec neodůvodněného nebo nikoliv dostatečně odůvodněného odročování ku protahování řízení, ve kterémž se má pochybná situace dlužníkova v zájmu veškerenstva jeho věřitelů a ku zamezení bezprávného nadržování jednotlivců z nich co možná nejdříve objasniti.

Jest tudíž soudu za všech okolností naléhati na to, aby žádost doléhajícího věřitele za odročení byla také odůvodněna, a zamítnouti žádost, jež nebyla s dostatek nebo patřičně odůvodněna, aby umožněno bylo brzké konečné rozhodnutí o žádosti ve smyslu §. 63. konk. ř. podané. Pakliže se však takové věřitelem žádané odročení má povoliti pouze z důvodů závažných, vysvítá již z toho zase nepřípustnost jedno-

duchého obnovení stání dle §. 63. konk. ř. nařízeného, poněvadž by jinak věřitel pouhým nedostavením se k němu dosáhl onoho účelu, jehož dosíci mu nelze žádostí za odročení vůbec neodůvodněnou anebo s dostatek neodůvodněnou.

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 1898 č. 469. praes.

J. Št.

Spor nájemní dle nového civilního řádu?

Spolek A. najal od dědiců B. byt v domě tomuto patřícím, který ale při najímání nemohl býti najímajícím spolkem prohlédnut, nýbrž spolek musel se spokojiti s tím, že prohlédl podobný byt v 3. patře téhož domu. Když se žalující spolek v srpnu 1897 do tohoto bytu přistěhoval, scházela v největším pokoji kamna, jež dřívější nájemník ssebou vzal a dva záchody byly nepotřebné; žalující spolek opatřil kamna a dal záchody opraviti a žádá náhradu takto učiněného nákladu 120 zl., kterážto náhrada byla též rozsudkem okr. soudu pro dolní N. Město v Praze ze dne 30. března 1898 C. II. 356./98.—5. přiznána.

Žalovanou pozůstalostí bylo z tohoto rozsudku 11. den po jeho doručení podáno odvolání, kteréž bylo první stolici předloženo, načež zemský jako odvolací soud rozsudkem ze dne 14. června 1898 Bc. II. 26./98.—4., změniv rozsudek okresního soudu, žalobu zamítl.

Žalující spolek podal 14. den po doručení rozsudku dovolání, kteréž c. k. nejvyšší soudní dvůr jako opozděné zamítl, poněvadž se zde jedná beze vší pochybnosti o spor z nájemní smlouvy (§. 49. č. 5. jur. n.) a sluší tedy použíti ustanovení III. oddílu V. části c. ř. s. „o řízení ve sporech ze smlouvy nájemní“; a jelikož v t[illegible] o řízení lhůta k podání dovolání dle §. 575. c. ř. s. obnáší toli[illegible] osm dní, jest dovolací spis žalobcův dne 3. července 1898 podan[illegible] vzhledem k tomu, že mu byl rozsudek odvolacího soudu dne 20. června 1898 doručen, opozděný a musel býti zamítnut. (§. 507. s. ř.)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 1898 č. 10.497.

Kasalický.

I. Spor o zaplacení hodnoty směnky ztracené a umořené patří před soud obchodní.

Usnesením c. k. krajského soudu v Chrudimi oddělení V. ze dne 22. ledna 1898 č. j. VII. 43./97.—7. povolena byla amortisace směnky, od A. B. na řád firmy H. St. vydané, od M. L. přijaté pr. 274 zl.

Dne 28. ledna 1898 podala firma H. St. u c. k. krajského jako obchodního soudu v Chrudimi na příjemkyni uvedené směnky M. L. žalobu o zaplacení směnečné hodnoty a doloživši ji výše uvedeným usnesením, žádala za vydání platebního příkazu.

Usnesením jmenovaného soudu ze dne 29. ledna 1898 č. j. Civ. 117./98.—1. byla uvedená žaloba pro nepříslušnost soudu odmítnuta a to z důvodu toho, že pohledávka směnečná existenci směnky předpokládá, směnka ztracená usnesením amortisačním nahražena býti nemůže, proto o žalobě takové řízení směnečné zavésti nelze.*) a jinak dovolaný soud dle §. 51. zák. o přísl. soudní kompetentním není.

Stížnosti žalobkyně na usnesení to podané c. k. vrchní soud zemský pro království České usnesením ze dne 18. února 1898 č. j. R. IV. 145./98.—1. vyhověl a usnesení c. k. krajského jako obchodního soudu v Chrudimi zrušiv, uložil témuž, aby nehledě k použitému důvodu zamítacímu o prosbě žalobní rozhodl; neboť dle čl. 73. sm. ř. může ten, kdo za amortisaci směnky žádá, po zavedení řízení amortisačního a uplynutí lhůty platební ve směnce vytčené od příjemce směnky zaplacení po případě deponování směnečné sumy žádati, z čehož plyne, že v takovém případě směnečné řízení průchod má. To musí však platiti tím spíše, když amortisační řízení, jež má ten účel, aby vlastníku ztracené směnky právo z ní plynoucí zachovalo, je ukončeno. Nemůže tudíž býti pochybnosti o tom, že právoplatný nález amortisační směnku amortisovanou úplně zastupuje a že o žalobě na základě téhož podané směnečné řízení u soudu dle §. 51. odst. 3. zák. o přísl. soudní příslušného má místo.

Dovolací stížnost žalované na rozhodnutí toto podanou c. k. nejvyšší soud zamítl, neboť dle §. 51. odst. 3. zák. o přísl. soudní patří spory vznikající z jednání směnečných před soudy obchodní, pokud se týče před obchodní senáty krajských soudů a jsou dle §. 41. odst. 2. zák. o přísl. soudní při zkoumání příslušnosti rozhodna udání žalobcova. Ježto pak žalobkyně v žalobě tvrdí, že žalovaná co příjemkyně směnky povinna je k zaplacení sumy 274 zl., tudíž každým spůsobem tu jde

*) Srov. Grünhut's Wechselrecht, svaz. II., str. 273.

o spornou záležitost vzniklou z jednání směnečného, a ježto druh řízení, jež o žalobě zahájiti sluší, zůstává bez vlivu na příslušnost soudu, je příslušnost c. k. krajského soudu jako obchodního senátu v Chrudimi ustanovením §. 51. odst. 3. zák. o přísl. soudní odůvodněna a usnesení c. k. vrchního soudu zemského ospravedlněno, z kteréžto příčiny dovolací rekurs zamítnouti slušelo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 1898 č. j. 4831. R. z. s. **Dvořák.**

II. Lze na základě usnesení, kterým směnka za umořenou prohlášena byla, vydati směnečný platební příkaz? Námitka, že platební příkaz vydán býti neměl.

Když ve sporu shora uvedeném rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského c. k. krajskému jako obchodnímu soudu v Chrudimi dodáno bylo, vydal tento soud, řídě se náhledem v rozhodnutí vrchního soudu vysloveným, že právoplatný amortisační nález směnku amortisovanou úplně zastupuje, platební příkaz směnečný. V námitkách proti tomuto příkazu podaných namítala žalovaná mimo jiné, že platební příkaz vydán býti neměl, poněvadž prvopis směnky nebyl předložen, amortisační usnesení jej nahraditi nemůže a není tu proto podmínky pro vydání platebního příkazu v §. 557. c. ř. s. požadované.

Rozsudkem c. k. krajského jako obch. soudu v Chrudimi ze dne 13. května 1898 č. j. civ. 117./98.—7. nebylo uvedené námitce vyhověno a byl platební příkaz v platnosti zachován, poněvadž námitka ta není v podstatě své nic jiného, nežli stížnost proti vydání platebního příkazu, která však podle §. 552. odst. 1. a §. 559. c. ř. s. není připustnou, jelikož dle těchto ustanovení proti vydání platebního příkazu nepřipouští se prostředek opravný.

Odvolání žalované c. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 5. července 1898 č. j. Bc. IV. 373./98.—2. nevyhověl a rozsudek v odpor vzatý potvrdil. V důvodech, z nichž vyjímáme jen to, co k otázce shora uvedené se vztahuje, praví se, že po provedeném řízení nemůže se jednati o formelní otázku, zda k žalobě dle §. 557. c. ř. s. platební příkaz vydán aneb k ústnímu jednání rok ustanoven býti měl, jelikož následkem námitek žalované proti platebnímu příkazu podaných rok k ústnímu přelíčení skutečně byl nařízen a proto jen o to jednati se může, zdali nárok žalobní odůvodněn je čili nic, což záporně zodpověděno bylo.

Dovolání žalované c. k. nejvyšší soud nevyhověl. Z důvodů vyjímáme: Dovolání žalované opírá se o důvod revisní §u 503. č. 4. c. ř. s. tvrdíc, že rozsudek druhé stolice spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Mezi jinými příčinami pro to uvedenými uvádí se na prvém místě ta, že neslušelo vydati platební příkaz pro nepředložení směnky v originale a že vydáním platebního příkazu porušen byl zákon v §. 557. c. ř. s. Leč z tohoto důvodu nemohlo dovolání býti vyhověno. Z dikce zákona a z porovnání cifer 1—3 s cifrou 4 §u 503. c. ř. s. jde na jevo, že revisní důvod naznačený pod cifrou posléz uvedenou jest tu jen tehdy, když byla věc sama — t. j. právní poměr mezi stranama sporný — po právní stránce nesprávně posouzena, když tedy bylo nesprávně užito práva materielního.

V tomto směru není ale dovolací důvod proveden; neboť netvrdí týž, že poměr právní panující mezi stranami byl po právní stránce nesprávně posouzen, žalovaná nepopřela, že dluhuje žalující straně zažalovanou částku směnečnou, tvrdí spíše v samém dovolání, že uznala nárok žalobní hned při prvním stání, i nelze tudíž nahlédnouti, kterak nižší instance domněle užily nesprávně práva materielního, když uložily žalovanému placení zažalované sumy směnečné. Stěžuje-li si ale žalovaná do toho, že se tak stalo platebním rozkazem, pokud se týče zachováním téhož v platnosti ve spůsobu rozsudku, nemůže to činěno býti s hlediska cifry 4. §u 503. c. ř. s. a není tudíž dovolání ve směru výše uvedeném po zákonu provedeno, při čemž dle stavu sporu pomíjí potřeba, pouštěti se do rozhodování otázky té, zdaž dle §. 557. c. ř. s. dovoleno jest vydati platební rozkaz, když předložen byl pouze nález amortisační.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1897 č. j. 11.551.

R. z. s. **Dvořák**.

Patří poštovní poukázka k zásilkám poštovním dle §. 30. pat. ze dne 5. listopadu 1837 č. 240. sb. z. s. a čl. VIII. odst. 7. úv. zák. k řádu exekučnímu z exekuce vyloučeným?

Při výkonu mobilární exekuce JUDru L. Lh. proti F. D. pro 170 zl. povolené zabavil soudní vykonavatel poštovní poukázku exekutu znějící, v jeho držení se nalézající a od něho již vykvitovanou a vzav ji v uschování předložil ji soudu exekučnímu, který však výkon zrušil a dal o tom věděti oběma stranám s tím, že poukázku tu exekutu

vrátí, až usnesení to moci prava nabude. Po doručení tohoto usnesení zažádal vymáhající věřitel JUDr. L. Lh. u c. k. krajského jako obchodního soudu v Chrudimi za povolení exekuce zabavením pohledávky dlužníku jeho F. D. proti c. k. poštovnímu eráru dle uvedené poštovní poukázky příslušející pr. 100 zl., jakož i za zabavení poštovní poukázky samé.

Usnesením ze dne 26. dubna 1898 č. j. IXa 497./97.—9. bylo žádané zabavení pohledávky 100 zl. dlužníku F. D. proti c. k. poštovnímu eráru dle uvedené poštovní poukázky příslušející povoleno, návrh na povolení zabavení poukázky samé byl však zamítnut, ježto poštovní poukázku nelze pokládati za papír v §. 296. ex. ř. jmenovaný.*)

Na toto usnesení podala c. k. finanční prokuratura v Praze jmenem c. k. poštovní správy stížnost, kterou odůvodnila tím, že za 1. dle čl. VIII. odst. 7. úv. zák. k ex. ř. a patentu ze dne 5. listopadu 1837 č. 240. s. z. ř. nedopouští se obstávka nebo právo zástavní k zásilkám, které byly poštám odevzdány, avšak ještě nebyly adresátům vydány a že 2. dle poštovních předpisů exekučním řádem nedotknutých a sice dle §. 21. nařízení týkajícího se poštovních poukázek (Věstn. pošt a telegr. z r. 1890 str. 368. a násl.) poukázaný obnos se má vyplatiti každému podateli kvitované poštovní poukázky bez požádání nějaké legitimace. Z poslednějšího dovozovala pak, že nárok na vyplacení poukázaného obnosu lpí na dodané poštovní poukázce a že exekuce na tento nárok bez odejmutí poštovní poukázky je nemožnou.

K uvedené stížnosti c. k. finanční prokuratury c. k. vrchní zemský soud pro království České oddělení V. rozhodnutím ze dne 28. května 1898 č. j. RV. 455./98.—1. usnesení soudu prvé stolice v ten smysl změnil, že se návrh vymáhajícího věřitele na povolení zájmu uvedené pohledávky zamítá, poněvadž předpisy patentu ze dne 5. listopadu 1837 č. 240. s. z. s., podle nichž — a sice dle §. 30. — na zásilky poštovním ústavům odevzdané nelze před jich odevzdáním na adresáty ani obstávku ani právo zástavní vymoci, jsou dle čl. VIII. odst. 7. úvod. zák. k exek. ř. ze dne 27. května 1896 číslo 29. ř. z. ponechány v platnosti.

V dovolací stížnosti na toto rozhodnutí podané poukázal vymáhající věřitel JUDr. L. Lh. k tomu, že poštovní poukázka, která by za zásilku ve smyslu shora uvedeného patentu považována býti mohla,

*) O povaze poštovních poukázek srov. dra Pollitzera: „Das österr. Handelsrecht“ str. 563. a o povaze vykvitované poštovní poukázky článek dvor. rady dra ryt. Randy v Právníku z r. 1889 na str. 38. uveřejněný.

byla již adresátu doručena a od něho také vykvitována a že proto uvedený patent, pokud se týče §. 30. k ní vztahovati nelze; touto poukázkou exekutu k výplatě poukázaný obnos 100 zl. že není však vůbec žádnou zásilkou, tím méně ale zásilkou ve smyslu §. 30. cit. patentu.

C. k. nejvyšší soud stížnost tu zamítl; neboť exekuční řád obsahuje zevrubné předpisy, jakým způsobem dle různých předmětů exekuce pro pohledávky vésti se má. Způsob, kterým v případě tomto věřitel vymáhající exekuci vésti chtěl, není, jak druhá stolice to v podstatě správně odůvodnila, zákonem připuštěn.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. července 1898 č. j. 10211.

Rada z. s. **Dvořák.**

Dvě rozhodnutí v příčině návrhu ve spisu odvolacím podaného.

I.

Vrchní soud zemský v království Českém jako soud odvolací učinil v právní záležitosti Marie M., manželky kopytáře v Praze, žalobkyně, proti Marii Th., hostinské v Praze, žalované o 569 zl.

1. na odvolání Marie M. z rozsudku c. k. zemského soudu v Praze ze dne 22. března 1898 č. j. Cg. VI. 60./98.—7., jímž uznáno bylo právem:

I. Žalovaná Marie Th. jest povinna žalující Marii M. částku 26 zl. s 5% úroky z prodlení od 14. ledna 1898 do zaplacení jdoucími do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti.

II. Naproti tomu se žaloba Marie M. ze dne 14. ledna 1898 Cg. VI. 60./98.—1. a její konečná prosba: *a)* o zaplacení další částky 111 zl. s 5% úroky z prodlení od 14. ledna 1898 do zaplacení jdoucími pro tentokráte a *b)* zaplacení zbývající částky 432 zl. s 5% úroky z prodlení od 14. ledna 1898 do zaplacení jdoucími naprosto zamítá a jest žalující Marie M. povinna žalované Marii Th. do 14 dnů pod následky exekuce dvě třetiny útrat soudních celkem na 46 zl. 2 kr. upravených, tudíž částkou 30 zl. 68 kr. zaplatiti.

Ohledně odstavce II. *a)*

2. k rekursu žalované Marie Th. proti témuž rozsudku ohledně výroku o útratách v neveřejném zasedání následující usnesení:

1. Odvolání žalobkyně Marie M. se odmítá a jest též povinna zaplatiti na útratách přípravného spisu na odvolání žalující od žalované podaného a jako odpověď naznačeného a za spis, jímž seznam útrat od žalované předložen byl, této žalované Marii Th. částku 23 zl. 75 kr. ve 14 dnech pod následky exekuce,

2. k rekursu žalované Marie Th. se rozsudek zemského soudu ze dne 22. března 1898 č. j. Cg. VI. 60./98.—7. ve výroku o nákladech sporu mění v ten smysl, že žalující Marie M. povinna jest žalované Marii Th. do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti celé útraty sporu prvou stolicí upravené v obnosu 46 zl. 02 kr. a na útratách rekursu obnos 9 zl. 13 kr.

Odůvodnění: ad 1. Dle předpisu §. 467. s. ř. musí odvolání obsahovati mimo všeobecné požadavky přípravného spisu také označení důvodů odvolacích a vyjádření, domáháno-li se zrušení nebo změny rozsudku. Dle §. 471. s. ř. sluší odvolání dáti senátu odvolacímu, aniž by nutno bylo položiti rok k ústnímu jednání i tenkráte, když odvolání neobsahuje buď žádného neb žádného určitého odvolacího návrhu §. 474. soud. ř. Odvolání žalující Marie M. domáhá se zrušení rozsudku a připojuje k tomu další žádost, aby žalovaná k placení celé částky zažalované v obnosu 569 zl. s přísl. odsouzena byla, v čemž změna rozsudku spočívá. Z toho plyne, že odvolání postrádá určitého návrhu odvolacího. Avšak i kdyby se za to mělo, že odvolání se domáhá jen zrušení rozsudku, tu jest k tomu přihlížeti, že dle §. 477. s. ř. rozsudek jako zmatečný — §. 471. odst. 5. a 7. s. ř. — zrušiti jest v případech v §. 477. s. ř. ods. 1. až 9. taxativně uvedených, jakých případů odvolání ani netvrdí ani také žádných shledáno nebylo.

Slušelo tedy odvolání odmítnouti a žalující k náhradě útrat druhé straně vzešlých a nutných a k účelnému hájení práva potřebných odsouditi. K účelnému hájení nebylo zapotřebí přípravného spisu jako sdělení na spis odvolací v rozměrech, v jakých předložen byl, totiž na 27 arších a který se příčí předpisu zákona o přesnosti a stručnosti přípravných spisů §§. 41., 49., 50. s. ř.

ad 2. K rekursu žalované byl rozsudek ve výroku o útratách změněn v ten rozum, že žalující jest povinna nahraditi žalované Marii Th. veškeré útraty prvé stolice a nikoliv dvě třetiny jich, jelikož částka, jakou žalující vysoudila, totiž 26 zl. nepatrnou jest — u srovnání obnosu zažalovaného 569 zl. — a mimo to žalovaná obnos tento per 26 zl. při veřejném jednání ihned z počátku řízení uznala a domáháním se práva v příčině této částky zvláštní námahy a zvláštních útrat ne-

bylo — §. 43. s. ř. — a slušelo pak Marii Th. proti Marii M. dle §§. 41., 50. s. ř. útraty rekursu přisouditi.

Nejvyšší soud usnesl se k dovolacímu rekursu žalobkyně na usnesení vrchního soudu zemského takto:

Usnesení vrchního soudu zemského jako soudu rekursního se zrušuje. C. k. vrchní soud zemský ustanoviž k odvolání rok k řízení odvolacímu. Dovolací rekurs žalované na nález vrchního soudu zemského o upravení útrat jejího sdělení odvolacího se na toto rozhodnutí nejvyššího soudu odkazuje.

Odvolací návrh žalobkyně, aby po provedeném řízení odvolacím a po skončeném řízení průvodním o rozhodujících okolnostech ve spisu odvolacím uvedených, rozsudek první stolice, pokud se mu odporuje, tudíž dle úvodu odvolání v částech žalobu zamítajících zrušen byl a žalovaná ku zaplacení celé zažalované pohledávky 569 zl. i s $5^0/_0$ úroky ode dne žaloby a k náhradě veškerých útrat odsouzena byla, obsahuje totiž jak určité vyjádření, pokud rozsudku se odporuje, tak i žádost, jež se výrazem „zrušiti“ zbytečně, i někdy také nesprávně upotřebeným nikterak nejasnou nestala, jaká změna rozsudku v odpor vzatého se státi má.

V provedení odvolání označují se také důvody stížnosti. Chtěl-li již vrchní soud zemský výrazu „zrušiti“ přičísti zvláštní význam, mohlo se to správně pouze v tom směru státi, že by v tom bylo lze shledati žádost alternativní, kteráž se přece vzájemně vylučovati nemusí a kteráž by tudíž zavržení obou žádostí ještě nikterak neospravedlnila. Dlužno bylo proto usnesení to jako dle §§. 467., 480. a 519. č. 1. c. ř. s. zákonu neodpovídající zrušiti a ustanovení roku za účelem jednání odvolacího nařiditi.

Na rozhodnutí to odkazuje se dovolací rekurs žalované co do útrat soudních.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. července 1898 č. 9542.

II.

Týž vrchní soud zemský jakožto soud odvolací v rozepři firmy „Z. & K.“ prot. firmy v Drážďanech žalobkyně proti prot. firmě „R. & K.“ v G. žalované pro zasahování do privilegia žalující firmy a o spravení prozatímních opatření v této příčině učiněných s přísl., odvolání žalované firmy z rozsudku c. k. krajského soudu v Č. Lípě jakožto obchodního senátu ze dne 14. dubna 1898 vedle §§. 467. č. 3., 471. č. 3. a 474. odst. 2. c. ř. s. (viz též ustanovení §§. 462. odst. 1.,

466. a 477. odst. 2. a 3. c. ř. s.) v neveřejném sezení zamítnul, poněvadž spis odvolací neobsahuje, jaká změna rozsudku se navrhuje, tudíž určitého odvolacího návrhu neuvádí, návrh zejména, aby důkaz žalovanou navržený o tom, že privilegium žalobkyně nestává, připuštěn a proveden byl, předpisu §. 467. č. 3. c. ř. s., že spis odvolací, navrhuje-li se změna rozsudku, obsahovati musí, jaká změna se navrhuje, nevyhovuje, ježto návrh důkazu nedotýká se meritální stránky věci, vyřízení předmětu žalobního v sobě nepojímá, právě proto také obsah výroku rozsudečného tvořiti nemůže a tudíž též se nehodí k tomu, aby prosbu za změnu rozsudku uskutečnil, vadě spisu odvolacího tímto vytčené však také návrh na přisouzení soudních útrat 1. stol. odpomoci nemůže, poněvadž tento návrh rozhodnutí o žádosti žalobní ve věci hlavní vůbec se nedotýká a v tomto případě slušelo se neurčitosti v tomto směru tím spíše vyhnouti, ježto výrok rozsudečný ve věci hlavní neméně než 3 odstavce (1. *a*) a *b*) a 2.) obsahuje.

K návrhu v odvolacím spisu pro ten případ dále položenému, kdyby odvolání samému vyhověno nebylo, aby útraty žalující firmě v 1. st. přisouzené byly sníženy, změnil vrchní soud zemský zároveň výrok odst. 3. rozsudku shora uvedeného v ten smysl, že soudní útraty 1. stol., jež žalovaná žalobkyni nahraditi má s výhradou poplatku z rozsudku, jejž zvláště vyměřiti dlužno, na 179 zl. 4 kr. se stanoví a to v uvážení, že pro trojí vyhotovení žádosti o zabavení, ježto nejvýše $7^1/_2$ archů obsahovala, nebylo přisouditi účtovaný obnos 4 zl. 32 kr., nýbrž jen 3 zl. 60 kr. a že při součtu položek chyba 10 zl. v neprospěch žalovaného se stala.

Nejvyšší soud k revisnímu rekursu žalované firmy usnesl se takto:

Revisnímu rekursu žalované firmy se nevyhovuje a v odpor vzaté usnesení vrchního soudu zemského jako soudu rekursního v Praze se potvrzuje, neboť usnesení v odpor vzaté srovnává se zúplna se zákonem, ježto odvolatel dle §. 467. č. 3. c. ř. s. ve svém spisu odvolacím podati má určité prohlášení, zdali se navrhuje zrušení nebo změna rozsudku v odpor vzatého a jaká.

Zákon přesně rozlišuje pojmy zrušení a změny, pojmy tyto jsou ve svých právních následcích naprosto různy a také opravné prostředky jsou v těchto případech jiné. Kdežto při změně na místo rozsudku v odpor vzatého nastupuje rozhodnutí jiné, zaniká rozsudek v odpor vzatý při zrušení svém zúplna a vstupuje při tom rozepře z pravidla v období řízení přípravného. Stěžovatel žádal ve svém spisu odvolacím za změnu rozsudku prvního soudce a za připuštění nabídnutého dů-

kazu. Žádost tato jest naprosto pochybená, ježto připuštění a provedení důkazů předpokládá odstranění, tudíž zrušení rozsudku prvního soudce.

Za zrušení však stěžovatel nežádal a nemůže si tudíž na nějaký formalismus stěžovati, když jeho spis odvolací následkem návrhů nesprávně kladených zamítnut byl, ježto civ. řád soudní jest zákonem formálním, jenž formy, v nichž spor pohybovati se musí, přesně stanoví a nešetření těchto předpisů však vésti by musilo k řízení bezformálnímu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. července 1898 č. 9839.

S. adj. **Solnař.**

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

53. Poznámka o výměnku v řízení dražebním.

V úvaze o některých předpisech nov. exekučního řádu týkajících se výměnku při dražebním řízení, která uveřejněna na str. 831. a násl. předešlého ročníku, pan spisovatel vším právem poukázal na nesrovnalost mezi §§. 152. a 225. ex. ř. Souhlasím, že zákon je v tomto směru velice nejasný a kusý, což při instituci tak všední, jakouž jest u nás výměnek, jen litovati jest, avšak domnívám se přece, že z pochybností, jež se každému namanouti musejí, lze vyváznout, jestliže věnujeme rčení §. 225. ex. ř. svou pozornost. Praví se zde totiž: „Das Deckungskapital ist zinsbringend anzulegen.“

Pan pisatel má za to, že vedle tohoto zákonitého ustanovení by se kapitál uhražovací měl „složit pod úrok“. Avšak zákon toho nenařizuje a snad ani naříditi nemohl, když byl v §. 152. ex. ř. vyřkl všeobecné pravidlo, že vydražitel sproštěn jest povinnosti složiti nejvyšší podání, pokud se týče výměnku, který na srážku z trhové ceny převzat býti má. Sproštění to jest srozumitelné a odůvodněné, neb přijímá-li vydražitel výměnek na srážku kupní ceny, nemůže přec býti zároveň povinen, aby také zaplatil uhražovací kapitál, který de facto jest jen částí nejvyššího podání.

Právo k výměnku zůstává na dál váznouti na nemovitosti vydražené až do zaniknutí svého, což by se jevilo zcela zbytečným, kdyby uhražovací kapitál složen býti musel.

Z toho soudit lze, že §. 225. ex. ř. nenařizuje, aby uhražovací kapitál byl „složen“, nýbrž toliko na úrok uložen. Jakým způsobem se to státi má, o tom zákon ovšem nemluví a zde se setkáváme s pa-

trnou mezerou. „Uložiti pod úrok“ jest dikce příliš všeobecná, ale právě tím, že zákon tak povšechně mluví, dává na jevo, že uložení na úrok může být různého druhu podle toho, jestliže ten který jest výhodnějším pro vydražitele. Vedle §. 225. odst. 2. ex. ř. náležejí úroky z uhražovacího kapitálu vydražiteli a mají být náhradou za roční výměnkové dávky a proto také jich výše má se rovnat ceně ročních dávek výměnkových. (§. 225. odst. 1.)

Jsou-li úroky menší, ukládala by se na vydražitele větší povinnost, než jakou vedle výminek a zákona koupením nemovitosti na sebe vzal. Neodporučovalo by se na př. nyní ukládati kapitál uhražovací na úrok ve spořitelnách, kde se kapitály úrokují z pravidla jen $3\frac{1}{2}\%$, kdežto cena výměnkových dávek se kapitalisuje 4%. Také zakoupením cenných papírů by se nedocílilo 4% úroků.

Ježto pak exekuční řád jednak vydražitele sprošťuje povinností k složení nejvyššího podání pokud se týče výměnku, a jednak nařizuje, aby uhražovací kapitál na úrok byl uložen, tedy za to míti dlužno, že v §§. 152. a 225. odst. II. se vydražiteli na vůli dává, by sobě kapitál uhražovací podržel, jej na usedlost vydraženou na úrok uložil a úroky sobě co náhradu na dávky výměnkové ponechal.

R. z. s. **Frant. Jappl.**

54. Kandidát advokacie nemá ani dle nového civ. soudního řádu zapotřebí substituční doložky na processní plné moci advokáta, v jehož kanceláři jest zaměstnán.

Advokát má při prvním úkonu processním předložiti soudu processní plnou moc buď v prvopisu nebo v přepisu ověřeném, kteréž plnomocenství při soudě ponecháno býti může §§. 31. a 37. civ. ř. s. Poněvadž mezi processním plnomocenstvím a jinakým zmocněním jeví se rozdíl co do objemu, co do účinku a co do trvání [1]), nemají se soudové spokojovati s plnomocenstvími, kteráž páni advokáti, nedbajíce na mnoze těchto závážných rozdílů, dle starých formulářů ke spisům přikládají, ale mají spíše buď taková přípravná podání takovými mocnými listy opatřená vraceti ku opravě (§§. 37. a 84. civ. ř. s.) neb dle ustanovení §. 38. civ. ř. s. předsejíti.

---

[1]) Viz o tom blíže v díle dv. rad. prof. Otta I. na str. 215.

Ministerstvo spravedlnosti, majíc na paměti zvláštní význam processní plné moci dle §. 31. civ. ř. s.[2]) a nabyvši o tom vědomost, že i za platnosti nových zákonů processních nalézají se ve spisech plnomocenství ustanovením §. 31. civ. ř. s. nevyhovující, upozornilo v příčině té soudy, aby každým vhodným spůsobem pánům advokátům nutnost a výhodnost plnomocenství dle citovaného §u zařízené na paměť uváděly, tak že se úplná náprava již v nejbližší době očekávati dá. Není ostatně ani třeba, aby dosavadní tiskopisy byby odloženy; naopak možno jich i nadále použíti tím, že se jednoduše význam dosavadní obecné plné moci jako processní plné moci dle §. 31. c. ř. s. (na př. připsáním slov „platící též jako processní plná moc vedle §. 31. civ. ř. s.") vytkne. Možnost toho jest tím spíše dána, ana processní plná moc nemusí pro každý jednotlivý spor zvláště udělována býti; vždyť processní plnomocenství může též zřízeno býti jako všeobecné, čemuž svědčí jednak zpráva permanentního výboru poslanecké sněmovny, který slova ve vládní osnově se nalézající: „für welchen die Vollmacht ertheilt wurde" vypustil[3]), jednak ustanovení jednacího řadu, kterýž v §. 24. odst. 2. všeobecné plné moci připouští a přijímání, uschovávání všeobecných plných mocí a vyrozumění soudních orgánů o udělení jich k záležitostem presidiálním (k věcem soudní správy) čítá.[4])

Z udělené processní plné moci plyne pro advokáta oprávnění, že může tutéž na jiného advokáta převésti, že se může dáti zastupovati advokátním kandidátem k substituci oprávněným, u něho zaměst-

[2]) Srovnej materialie I. na str. 208.: „Um so leichter kann mit der einem Advokaten zu ertheilenden Vollmacht ein gewisser, gesetzlich festgestellter Wirkungskreis verbunden werden. Letzteren empfängt der Advokat unmittelbar auch ohne besondere Übertragung der Berechtigung zu den einzelnen Handlungen durch die Ertheilung einer als „Processvollmacht" bezeichneten Vollmacht. Es genügt also sowohl d m Gerichte wie dem Gegner zu wissen, dass der Advokat won einer Partei ermächtigt worden, für sie im Processe einzuschreiten, um zugleich jeden Zweifel über den Umfang dieser Ermächtigung zu unterdrücken und die Grenzen des berechtigten Handelns eines Advokaten zu fixiren."

[3]) Materialie I. na str. 767., kde čteme: „An diesem Paragraphen (§. 31.) wurde zunächst eine Reihe geringfügiger Änderungen vorgenommen, indem . . . in Ziffer 1. der nach dem Entwurfe denkbare Zweifel, ob auch künftighin Generalvollmachten zulässig seien, beseitigt . . . wurde."

[4]) Z příčiny té c. k. nejvyšší soud prohlásil se rozhodnutím ze dne 20. dubna 1898 č. 5160. (uveř. v příloze Věstníka z r. 1898 na str. 93.) za nepříslušna ku vyřízení stížnosti podané z důvodu, že presidium vrchního zemského soudu přijetí a uschování předložené všeobecné plné moci odepřelo. Přikládá tomuto druhu agendy ráz čisté soudní administrativy.

naným a že může pro processní úkony, k jichž provedení není třeba zastoupení advokátem, zříditi také jiné zástupce (§. 31. odst. 2. civ. ř. s.).

Již z toho znění zákona a z významu slov při tom zajisté s rozmyslem použitých — dotýčný text upraven teprve permanentním výborem a společnou konferencí — [5]) vyplývá, že v prvním a třetím případě jest advokátu svého zástupce teprve zvoliti a zříditi, což před soudem zvláštní listinou — stačí ovšem přiměřená doložka na processní plné moci — prokázáno býti musí. Proto se také vždy a všude vyžaduje, aby advokát jako náměstek a aby zřízenec kanceláře advokátské při výkonu toho kterého úkonu processního vykázali se písemným dokladem o svém zmocnění. V tom směru ku kontroversám ani nedošlo. Jinak mají se věci u kandidáta advokacie v praxi advokátské postaveného. Tento vystupuje jako zákonný zástupce advokáta, v jehož kanceláři jest zaměstnán, pracuje zaň a zastupuje strany jménem a za zodpovědnosti svého chefa a vykazuje se jako takový pouze legitimací výboru komory advokátské (§. 15. adv. ř.). Legitimace tato, jíž potřebí k vykonání práva substitučního, vydá se k požádání advokáta, u něhož kandidát jest v praxi, a pozbude platnosti, jakmile substituce přestane, (§. 31. adv. ř.). Předpisy tyto zůstaly novým civ. soudním řádem až na obmezení v §. 31. posl. odst. vyznačené nedotknuty, jak byl také c. k. nejvyšší soud ve svém dobrozdání ze dne 26. ledna 1898 uveřejněném ve Věstníku min. sprav. z roku 1898 na str. 24. zřejmě prohlásil.

Tím dochází se k závěrku, že kandidát advokacie nemá ani dle nových processních zákonů zapotřebí substituční doložky na processní plné moci advokáta, u něhož jest v praxi a že k jeho legitimaci k processním úkonům postačí průkazný list výboru advokátní komory, tak že se podnes v příčině té možno odvolávati na rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 1887 č. 9613., uveřejněné v tomto časopise z r. 1888 na str. 121., kteréž otázku naši v stejném smyslu bylo rozřešilo.

Nelze tudíž schvalovati opáčnou soudní praxi tu a tam obvyklou.

Rada zem. soudu **K. Flieder.**

---

[5]) Srovnej materialie díl I. na str. 767. a 815.; pak díl II. na str. 319. a 355.

Zprávy
o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 15. prosince 1898.

Předseda: starosta pan dvor. rada prof. dr. ryt. Randa.
Zapisovatel: I. jednatel p. dr. Josef Worel.
Členů přítomno: 18.

Na programu nalezala se debata o reformě akciového zákona rakouského.

Debatu zahájil pan starosta asi těmito slovy:

Zajisté vším právem zahájena byla vládou akce ku reformě akciového práva rak. Neboť nemůže býti pochybnosti, že obchodní zákon z r. 1862, dokonce pak spolkový zákon z r. 1852, jenž platí ohledně akciových společností, které neprovozují obchody ve smyslu obchodního zákona — za v mnohém smyslu neúplné, nedostatečné pokládati sluší a vyhledávají důkladné a rozsáhlé změny jak v positivním, tak v negativním směru. V positivním zejména pokud se jedná o koncessi vlády — posud trvá system koncessionalní ohledně akciových společností; žádná akciová společnost ani nejmenšího lokalního významu nemůže povstati bez povolení vlády, to jest značná vada, která překáží vzniku mnohých užitečných místních akciových společností. Ovšem bude po odstranění koncess. systemu jistých normativních předpisů třeba, kterýmiž má se zameziti zneužívání důvěry obecenstva na úkor akcionářů a obohacení se jednotlivců zakladatelů nesprávným zakládáním akc. společností a provozováním jich na škodu jich členův.

Co se toho týče, jest známo, že náš obchodní zákon v příčině zakládání akciových společností má velké mezery. Nemáme zajisté ustanovení v příčině té, když místo hotových peněz přijímají se jinaké objekty majetkové, zejména závody, továrny, pozemky atd. Není ochrany proti tomu, když takové předměty in solutum přijímají se za nepřiměřenou cenu — nemáme žádných obmezení v příčině usnesení akciové správní rady, představenstva a valné hromady, ba ani imperativní dozorčí rady. Nemáme ustanovení, na jakých základech valná hromada se usnésti má o přijetí apportu. Smlouvy předkládají se I. valné hromadě, kteráž brevi manu je schvaluje, tato valná hromada sestavena bývá spůsobem zakladatelům co nejpříznivějším z jich náhončí a hastrošů.

Takto ocitne se akciová společnost velmi často ve velkých nesnázích hned v prvních letech, jelikož aktiva jsou v přílišné ceně pře-

vzata a passiva jsou velká, následkem čehož prosperovati nemůže a dosti často ohlásí konkurs. Jest tudíž zajisté zasloužilé dílo, že vláda se zasazuje o reformu akciového zákona. Minist. práv dobře ve věci té se zachovalo, že si vyžádalo dobré zdání jak universit, tak obch. komor, pokud se týče i jiných korporací. Z university české na obdržené vyzvání podáno dobré zdání, jak prof. dr. z Hermanů, tak mnou. Obch. komora vyzvala pak práv. Jednotu, aby o dotazníku od vlády zaslaném podala své dobré zdání. Dle usnesení týdenní schůze právn. Jednoty požádalo předsednictvo její p. doc. dra Horáčka, aby podal o otázkách v dotazníku naznačených stručné dobré zdání, což též učinil a bylo toto, ponévadž čas kvapil, obch. komoře s výhradou posudku právn. Jednoty zasláno. Proto dána na denní pořádek dnešní schůze debata o reformě akc. zákona.

Pan starosta žádal pak přítomné, aby ve věci té náhledy své projevili o otázkách, jak v dotazníku položeny jsou.

P. doc. dr. Horáček poukazuje k tomu, že pohnutka k reformě vyšla z kruhů průmyslných. Ohledně podnikání průmyslového, zejména akciového, jeví se v Rakousku zejména v posledních letech jakási stagnace. Od r. 1861—1870 bylo v Rakousku 290 akc. společností, od r. 1871—73 455, od r. 1873—1894, tudíž za 21 let, 247 nových akc. společností založeno. Tato stagnace trpce pociťuje se v soutěži zahraniční. V Německu a v Uhrách jest vývoj těchto společností mnohem čilejší. Hlavní vada, proč akc. ruch se v tak malém vývoji nalézá, záleží v systemu koncessionálním. Toto stanovisko zakládá se na hist. vývoji a pochází z oněch dob, když vznikaly a rozšiřovaly se jako v Anglii a Francii takovéto společnosti jakožto jakási privilegia státu. Theoreticky nedá se upříti, že jádro povolení záleží v tom, aby stát si vyhradil právo dozoru, z druhé strany nedá se upříti, že tak, jak v praxi tato koncessní činnost státu se provozuje, zájmům obecenstva nikterak nevyhovuje, neboť stát se obyčejně o hospodářství společnosti dále nestará. Jest sice předepsáno dle zákona z r. 1862 zřízení zeměpanských komisařů, ale tito bývají méně odborně znalí, jejich funkce jest více formelní než materielní. Nedá se upříti, že dnes také v jiných státech jest system koncesse zralý k padnutí. Na druhé straně jest třeba náhrady za koncessní system, aby totiž nenechalo se volné pole spekulaci a manipulaci bursovní. Tato náhrada může býti jednak preventivní, jednak repressivní, totiž pokud se týká zakládání společností jistá zodpovědnost a ručení zakladatelů, dále jisté zřizování dozorčích rad, kteréž dosud jest přípustné, nyní má však býti obligatorní, zejmena zřízení odborných znalců soudem ustanovených a zostření dozoru soudu.

Co se týká hospodaření, jest třeba obligatorního přikázání určité části zisku reservnímu fondu, dále aby billance dle určitých zásad byla zřizována, jistá práva minority, incompatibilita členů správních rad, aby totiž nemohli po případě ve svůj prospěch v několika společnostech hospodařiti a míti vliv na úkor oné, v které zasedají, konečně repressivní trestnost a sice nejen dle všeobecného zákonníka trestního, nýbrž specielní trestnost zakladatelů, členů správní rady, dozorčí rady a revisorů nejen pro dolus, nýbrž i pro culpa.

Dotazník, o nějž se jedná, nese se zásadami v něm. akc. zákoně z r. 1884 obsaženými, kteréž nový obch. zákonník, jenž od r. 1900 platnosti nabude, ještě zostřil. K jednotlivým otázkám v dotazníku naznačeným odpovídá p. přednášející takto a sice na otázku:

1. Má nový zákon vztahovati se jen na takové akciové společnosti, které proto, že provozují živnosti obchodní (provozují obchody po živnostensku), jsou společnostmi obchodními, nebo má bez ohledu na předmět podniku vztahovati se na všecky společnosti, které toliko formou jeví se býti spolky akciovými? a

2. Má býti akciovým společnostem zákonem přiznána povaha společností obchodních i tenkráte, když neprovozují obchody?

Bylo by záhodno, aby všechny společnosti akciové z processualního důvodu tak jak v Německu i Francii podlehaly jednolitému akc. zákonu a ne právu jinému, jako u nás právu spolkovému?

P. starosta dv. r. ryt. Randa uvádí: Jest to nahodilá věc, že máme v společnostech akc. dvojí zákonodárství. Zákon z r. 1852. týkal se všech, zákon z r. 1862 jednal jen o obch. společnostech a ježto úvodní zákon k tomuto o ostatních se nezmiňoval, zachován zákon z r. 1852 ohledně ostatních společností zejména immobilií se týkajících, na př. jedná-li se o stavbu lávky, silnice neb dolování. Že starý zákon z r. 1852 jest nepraktický, zastaralý, o tom nemůže býti pochybnosti a že tudíž jest třeba jednotného zákona akciového, rovněž tak jest na bíledni, že veškeré akciové společnosti mají míti práva obchodním společnostem resp. obchodníkům příslušející t. zejmena: ustanovení o rejstříku, firmě, prokuře, obch. knihách, výsadním právu zástavním zejm. retenčním, právo vydávati jisté papíry zejm. indossovatelné bez udání causae debendi, předpisy takové jsou všem akc. společnostem nevyhnutelné a třeba jest tudíž, tak jak v Německu dávno již se stalo, aby zákonem vysloveno bylo, že veškeré společnosti akciové, ať provozují obchody čili nic, požívají plného práva kupcům příslušejícího, ovšem též že podrobeny jsou povinnostem je vížícím.

P. dr. Kliment udává, že snad přece bude jistý druh akc. společností, ku př. zoologická zahrada, plovárna a jiné všeužitečné společnosti, při nichž nebylo by třeba, aby vztahovaly se na ně ustanovení zákona obchodního, aby na př. protokolovány byly, zřízen byl reservní fond, vždyť budou každý rok passivní.

P. doc. dr. Horáček uvádí, že i takové společnosti budou do jisté míry výdělečné, vždyť obč. plovárna v Praze při dobré saisoně se znamenitě vyplácí, ostatně v dotazníku později o tom zmínka se činí, zda není záhodno pro jisté druhy společností místních všeužitečných, výdělečného rázu postrádajících jisté úlevy poskytnouti zejména co do zakládání jich.

(Dokončení příště.)

Denník.

Antonín Rybička.

Dne 25. ledna t. r. zemřel ve Vídni senior českého právnictva a nejstarší spolupracovník časopisu našeho, rada vrch. zem. s. n. o. p. Antonín Rybička v požehnaném věku 87 let. Narodil se dne 30. října 1812 ve Skutči. Absolvovav v l. 1832/1833 filosofická studia na lyceu Litomyšlském a r. 1837 práva na pražské universitě, vstoupil r. 1838 do soudní praxe; r. 1846 stal se akcesistou spojené dvorské kanceláře a r. 1851 jmenován byl radním tajemníkem u c. k. nejv. soudu a postoupil za dvorního tajemníka. Později vyznamenán byl titulem a charakterem rady vrchního soudu zemského a řádem železné koruny třetí třídy. R. 1886 odešel na zasloužený odpočinek. Ač povoláním právník a po celý život až do posledního dechu literárně činný, přece nenalézal ukojení svých snah literárních na poli čistě právnickém, než nalezl-li zrnko vědy té, nezahodil je, nýbrž uschovav zrnko ku zrnku, dal jim vzklíčiti v mnohý drahocenný plod literární. Rybička zabýval se totiž v první řadě studiemi kulturně a literárně-historickými. Jeho práce biblio- a biografické, zejména též záliba jeho pro studia heraldická a sphragistická jsou všeobecně známy a pro svou naprostou spo-

lehlivost a důkladnost náležitě oceněny. Záhy nabyté bohaté zkušenosti gramatické a fraseologické umožnily mu záslužné spolupůsobení při redakci českého vydání „Obecného zákonníka občanského“ a v komisí pro sestavení slovanských právnicko-politických terminologií. První ročník časopisu našeho přinesl pravá zlatá zrnka sběratelské jeho činnosti v obsáhlém článku „České řehole a přísloví právní“. Byla to ukázka ze sbírky později nákladem Právnické Jednoty samostatně vydané. Vedle toho napsal různé články o právních poměrech českých měst a dějinách některých českých rodin šlechtických. (Řád policejní města Chrudimě. Srovnání mezi pány a rytířstvem markr. Moravského ze strany jedné a městy královskými tamtéž ze strany druhé r. 1486 učiněné, Mandát hr. Eus. z Fürstenberku poddaným panství Rychmburského daný a j. v.), vesměs to cenné památky z historie právní v zemích českých.

Zesnulý byl členem král. čes. společnosti nauk a České akademie cís. Františka Josefa I. pro vědu, slovesnost a umění. Po přání svém pochován byl v milé mu Chrudimi.

Čest nehynoucí budiž jeho památce!

Osobní zprávy. Vicepraesidentem c. k. vrchního soudu zemského v král. Českém jmenován dr. Ludvík Ripka, dvorní rada při c. k. nejvyšším a kasačním soudě ve Vídni. — Praesidentem c. k. zemského soudu v Praze jmenován dr. August Pally, rada c. k. vrchního soudu zemského v království Českém.

Advokacie v Chorvatsku. Vládou chorvatskou vydána jest na konci m. r. „Osnova odvjetničkoga roda i karnostnoga statuta za odvjetnike i odvjetničke vježbenike.“

Osnova advokátního řádu pro Chorvatsko spočívá na zásadě koncesse vládní, kterou uděluje bán k návrhu výboru advokátní komory a vrchního soudu (§. 8.) a na zásadě obmezeného počtu advokátů (§. 7.). Ku spůsobilosti advokátní vyžaduje se mimo jiné hodnost doktora práv a praxe pětileté a sice dvou let u justičních úřadů a tří let u advokáta a pak advokátní zkouška. (§. 1.) Mimo to může být advokátem, kdo pět let jako rada, státní zástupce neb okr. soudce působil. (§. 13.) Ostatně jest advokátní řád s některými odchylkami podobně upraven jako u nás. Ve větších městech nemůže advokát býti notářem. (§. 31.) Dle §. 29. promlčí se žaloba advokáta proti jeho straně na zapravení odměny ve třech létech po skončené práci. Útraty advokáta, pokud se strany neshodnou nebo nepodrobí rozhodnutí výboru advokátní komory, upravuje ve věcech soudních soud a ve věcech politických úřad politický. (§. 30.) Volba předsedy advokátních komor (v Záhřebě a v Osěku)

jest podrobena potvrzení bánovu; jestliže bán po třikráte potvrzení odepře, může bán sám jmenovati kteréhokoliv člena výboru předsedou. (§. 36.) Advokátní komora může též statutárně rozhodovati o spůsobu zaopatření nemocných svých členů, jich vdov a sirotků a k tomu cíli příspěvky nařiditi. (§. 39.)

Disciplinární řád jest rovněž podobně upraven jako u nás, s tím rozdílem, že jest předseda komory také předsedou disciplinární rady. (§. 5.) Peněžité pokuty mohou se vyměřiti až do výše 1000 zl. (§. 12.) Proti nálezům disciplinární rady rozhoduje v druhé stolici bez dalšího odvolání rada, sestavená z předsedy vrchního soudu, tří radů vrchního soudu a tří advokátů. (§. 46.)

Touto osnovou reformují se dosavádní předpisy z doby absolutismu ve smyslu autonomie advokátní; bylo by zajisté správné, aby i potvrzení předsedy bánem odpadlo. **Dr. J. R.**

Nová osobní daň z příjmů v r. 1898. Ve 4. sešitě „Mittheilungen des k. k. Finanz-Ministeriums“ 1898 obsažena jest podrobná zpráva o provedené reformě daňové za rok 1898. Skutečně předepsané osobní daně z příjmů bylo v celém Předlitavsku 22,236.657·99 zl. Z toho připadá na Čechy přes 4,463.000, Moravu přes 1,455.000, Slezsko přes 394.000 zl., na Halič připadá přes 1,571.000. Největší část připadá na Dol. Rakousy, totiž 10,672.708 zl., v čemž ovšem obsažen jest podíl Vídně obnášející 9,526.549 zl. V Praze předepsáno na dani této celkem 1,035.875 zl. Všech poplatníků k osobní dani z příjmů jest v Cislajtanii 711.512, v Čechách 169.818, v Praze 22.750, ve Vídni 210.167, v Haliči 55.824. Čistý příjem osobní dani z příjmů podrobený obnáší v celém Předlitavsku 1.156,550.940 zl., v Čechách 252,398.184 zl., v Praze 47,445.706 zl., v Dolních Rakousích 489,002.870 zl., ve Vídni 415,617.750 zlatých, na Moravě 84,612.125 zl.

Zajímavými jsou některá podrobnější dáta ve svém vzájemném srovnání. Osob majících příjmů od 50.000 do 100.000 zl. jest v Praze 30, v předměstích pražských pouze 2, ve Vídni 268. Těch, kdož platí osobní daň z příjmu přes 100.000 zl. jest v Praze 12 s celkovou daní 94.500, v pražských předměstích 2 s daní 16.300 zl., ve Vídni 141 s daní 1,880.400 zl. Nejvíce poplatníků jest v Praze ve stupni 1 (příjem 600—625 zl.) a to 2337 s daní 8413 zl., v Čechách vůbec rovněž v 1. stupni 20.334 s daní 73.202 zl.; ve Vídni připadá největší počet poplatníků, totiž 15.921, teprve na 6. stupeň s celkovou daní 95.526 zl. Nejvíce nese daň v Čechách ve stupni 12 (1100 až 1200 zl.) 108.900 zl., na níž jest zúčastněno 9075 poplatníků, v Praze

ve stupni 43 (1100—12.000 zl.) 28.917 zl. již sehnati musí 81 poplatník; ve Vídni ve stupni 33 (5500—6000 zl.) 179.142 zl., což připadá na 1227 poplatníků.

Všech osob v celém Předlitavsku, majících příjmů přes 100.000 zl., jest 255 s celkovou daní 2,953.000 zl.; z těch má příjmů přes půl milionu 17; přes 1 milion mají příjmu pouze 2 osoby platící na dani 112.050 zl., přes 2 mil. 2 osoby s daní 249.300 zl. a přes 3 miliony ročních příjmů má pouze 1 osoba platící 149.900 zl. osobní daně z příjmu.

Návštěva české právnické fakulty v stud. r. 1897./98. V zimním semestru téhož studijního roku bylo řádných posluchačů 1298 a mimořádných 253, v letním semestru řádných posluchačů 1249 a mimořádných 204.

Literatura nových zákonů processních. Obsáhlého komentáře dra Jindř. Hortena „Die Jurisdictionsnorm und ihr Einführungsgesetz“, jehož první polovice objevila se na podzim r. 1897, vyšla nyní polovice druhá a dílo jest nyní celé. Jest to důkladná práce vědecká, velmi pečlivě veškerou materii probírající a k otázkám detailním pronikající. Praxis od ní výborných služeb může se nadíti. Zevrubný seznam věcný užívání knihy usnadňuje. Připojen jest také rstřík paragrafů, který však méně příhodně obmezuje se na jurisdikční normu a civilní řád soudní se zákony úvodními, zákon o organisaci soudních úřadů, jednací řád a soudní instrukci. — Rady zemského soudu dr. Karla z Fürstlů komentář k řádu exekučnímu, tvořící druhý díl spisu jeho „Die oesterreichischen Civilprocessgesetze“ postoupil o sešit desátý, jenž přináší výklad na §§. 347. až 389. — Dvorní rada při nejvyšším soudu Ferdinand svob. pán Czörnig měl v zimě 1896./97. jako praesident zem. soudu v Inšpruku v týdenních schůzích u téhož soudu k studiu nového civilního soudního řízení odbývaných přednášky o novém řádu exekučním i vydal nyní přednášky tyto podle potřeby doplněné pod titulem „Vorlesungen über die Exekutionsordnung“ v objemné knize. Jest to rovněž komentář k jednotlivým paragrafům zákona (jež nejsou však otištěny) podává se výklad, jenž o mnohých věcech jest obšírný a do podrobností a příkladů se pouští, o jiných zase na fragmentární poznámky se obmezuje, což při rozvláčnosti zákonného textu nejčastěji úplně dostačuje. Ovšem, jak bývá při komentářích zákonů, jichž působnost teprve počíná, výklad tu a tam zbytečně vysvětluje a tu a tam zase nemístně je skoupý. Tak n. př. dosti zbytečna jest poznámka o výminkách dražebních, že výminka znamená tu lex contractus nikoli

condicio. Za to n. př. o nejasném §. 204. ex. ř. pověděl vykladatel tuze málo. Jinak jest to kniha záslužná. — „Sbírky vzorců k civilnímu řádu soudnímu a exekučnímu řádu“, jejíž české vydání upravil Ant. Hartmann, vyšel sešit osmý.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: rady zem. soudu pp.: soudní tajemníci Jindřich Thon v Chrudimi pro Kutnou Horu, Jindřich Sachs v Jičíně pro Kutnou Horu, dr. Vilém Wrabetz v Táboře pro Plzeň, dr. František Schneider v Plzni pro Plzeň, Emilian Fibich v Praze pro Litoměřice, František Říha, náměstek státního zástupce v Plzni pro Plzeň a Karel Šimberský, okresní soudce v Krumlově pro Kutnou Horu; soudními adjunkty auskultanti pp. Václav Štolc pro Rokytnici, Václav Bulánek pro Jablonné, dr. Alfred Lindner pro Tachov, Augustin Solnař pro Loket, Jan Lenoch pro Podbořany, dr. Jan Webr ryt. z Pravomilu pro Šluknov, Viktor Scherba pro Podbořany a dr. František Haidl pro Tannwald. Přeloženi byli pp.: Hynek Smutný, rada z. s. v Táboře do Písku, soudní adjunkti Karel Hartmann v Čes. Brodě do Král. Vinohradů, František Rabas ve Vodňanech do Čes. Brodu, dr. Josef Bufka v Lounech do Král. Vinohradů, Bedřich Stainl v Lokti do Falknova, Vojtěch Plojhar v Podbořanech do Vys. Mýta, Josef Kamml v Přísečnici do Bilína, Ferdinand Jakubec v Královicích a Vilém Erhart v Černém Kostelci do Král. Vinohradů, František Pilař v Šluknově do Přibyslavi, Antonín Řehák v Rokytnici do Vodňan, dále adjunkti bez určitého působiště František Siegl ze Siegwille a dr. František šl. z Kopřivů, první do Karlína a druhý do Král. Vinohradů.

Uprázdněná místa u soudů v Čechách a na Moravě. Místo rady zemského soudu u kraj. soudu ve Znojmě s příjmy dle VII. hodn. třídy. Žádosti do 10. února 1899 ku praesidium mor.-slez. vrch. zem. soudu. Místo náměstka státního zástupce v Plzni resp. jiné při některém státním zastupitelství přeložením se uprázdnivší místo náměstka stát. zástupce s příjmy dle VIII. hodn. třídy a služebním přídavkem 100 sl. ročně. Žádosti včetně do 10. února 1899 ku vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze.

Uprázdněná místa notářská na Moravě a ve Slezsku. Místo notáře v Brně, po případě jiné přeložením se uprázdnivší místo notářské v obvodě notářské komory v Brně, dále místo notáře ve Frýdku, po případě jiné v obvodě opavské notářské komory se přesazením uprázdnivší místo notářské. Žádosti v obou případech včetně do 20. února 1899 vždy ku dotčené notářské komoře.

K otázce, jak přihlížeti jest k úrokům při rozvrhu nejvyššího podání.

Podává August Černý, c. k. soudní adjunkt v Králové Dvoře.*)

V ročníku předcházejícím na str. 753. a násl. pojednal p. adj. dr. Bohuslav o tom, kterak sluší naložiti s úroky z nejvyššího podání vydražitelem složenými i dále běžícími. S náhledem tu vysloveným nesouhlasím a pokusím se v následujících řádcích podati návrh ku rozhodnutí této důležité zákonem však nerozhodnuté otázky, o níž jako o jiných četných pochybnostech nový exekuční řád přes svoji obšírnost ponechal rozhodnutí exekučnímu soudci. V intenci zákona a soudce zajisté leží pokud možno spravedlivý rozvrh nejvyššího podání mezi účastníky.

Dnem příklepu nastupuje na místo prodané nemovitosti nejvyšší podání. Věřitelé zástavní a ostatní účastníci, kteří dosud měli právo dojíti ukojení z nemovitosti, mají od tohoto okamžiku právo dojíti ukojení pouze z nejvyššího podání. Toto nejvyšší podání pokládá zákon za splatné dnem příklepu, jak patrno z toho, že vydražitel povinen jest podání toto od tohoto dne až do dne složení zúrokovati resp. platiti úroky z pohledávek, které přejímá na srážku nejvyššího podání, ať jsou již zúročitelné a splatné čili nic, jakož i z pohledávek závislých na výmince suspensivní nebo resolutivní, ovšem pokud pohledávky tyto kryty jsou nejvyšším podáním. Patrno tak jest zejména z následujících ustanovení zákona:

1. §. 156. ex. ř. předpisuje, že dnem příklepu přechází na vydražitele povinnost nésti břemena spojená s vlastnictvím nemovitosti, pokud tato dražebním řízením nezanikají, jakož i daně a ve-

*) Pozn. red. Pojednání to bylo nám zasláno prve, než vyšla rozprava p. rady Fliedera svrchu na str. 37. a násl. vytištěná.

řejné dávky a platiti úroky ze dluhů převzatých na srážku z nejvyššího podání.

2. §. 152. odst. 3. ex. ř. ukládá vydražiteli, že má nejvyšší podání, pokud není vyčerpáno pohledávkami a břemeny převzatými na srážku z nejvyššího podání ode dne udělení příklepu až do dne složení zúrokovati.

3. Podle §. 219. ex. ř. zapraví se při ročních rentách a opětujících se dávkách vůbec zástavně zjištěných z podstaty dílčí nejprvé zadrželé dávky až do dne příklepu a po té uloží se na úrok kapitál, jakého třeba, aby z jeho úroků placeny byly dávky ode dne příklepu splatné.

4. §. 220. ex. ř. ustanovuje o pohledávkách obmezených resolutivní výminkou, že sluší zapraviti v hotovosti obnos připadající na pohledávku podle §. 216. a 217. ex. ř., tedy se vším příslušenstvím v těchto §§. jmenovaným až do dne příklepu vypočteným, dá-li věřitel jistotu, že vrátí to, co přijal ve případě, že výminka nastane. Není-li tato jistota dána, sluší obnos k zapravení potřebný uložiti na úrok; úroky až do nastoupení výminky plynoucí připadají věřiteli jako náhrada úroků jemu ze smlouvy příslušejících, a je-li pohledávka nezúročitelna, věřitelům na prázdno vyšlým, dle pořadí jich nároků a po jich zaplacení vydražiteli.

5. Pokud se týče pohledávek obmezených výminkou suspensivní, sluší obnos na pohledávku i s příslušenstvím dle §. 216. a 217. — tedy do dne příklepu — vypočteným připadající až do nastoupení výminky na úrok uložiti a s úroky těmito naloží se tak, jako při pohledávkách sub 4. uvedených.

6. Žádá-li věřitel hotové zaplacení pohledávky nezúročitelné ještě nesplatné, uloží se dle §. 223. odst. 3. ex. ř. obnos na pohledávku připadající na dobu, než splatnost její nastane, na úrok a úroky na tuto dobu vypadající rozdělí se věřitelům na prázdno vycházejícím dle pořadí jich nároků eventuelně po jich úplném zaplacení vydražiteli. Přejímá-li vydražitel pohledávku takovou na srážku z nejvyššího podání, náleží mu platiti zákonné úroky ode dne příklepu až do dne splatnosti a naloží se s těmito úroky stejně.

Z těchto ustanovení, jakož i z ustanovení zákonných o plnění služebnosti a realních břemen vyplývá, že zákon vychází z toho stanoviska, že nikdo z věřitelů a věcně oprávněných, kteří a pokud nejvyšším podáním jsou kryti, nemá prodejem zástavy býti zkrácen

a má-li nárok na zúročení své pohledávky, že nemá tento nárok prodejem nemovitosti pominouti.

Mají-li podle zákona věřitelé, jichž pohledávky vydražitel přejímá na srážku z nejvyššího podání a kteří pravidelně požívají pravidelného pořadí, nárok na placení úroku i po udělení příklepu (§. 156. ex. ř.), není příčiny, proč by věřitelé ostatní, kteří žádají zaplacení v hotovosti, měli na tom býti hůře, a měli přijíti o úroky ode dne příklepu na jejich pohledávky připadající.

Než i věřitelům, jichž pohledávky jsou bezúročné, jichž splatnost však časem, nebo výminkou obmezena není, přísluší ode dne příklepu nárok na úroky; neboť jak výše naznačeno, rozhodným dnem tu jest den příklepu a žádají-li věřitelé ti hotového zaplacení, sluší pohledávky jich pokládati za splatny v den příklepu, byť i skutečné zaplacení nastalo teprve později, a tudíž od tohoto dne přísluší věřitelům těm též dle §. 1333. obč. zákona úroky z prodlení a sice úroky zákonné. Proto také povinen jest vydražitel hotové splátky ode dne příklepu až do dne složení zúročiti a sice dle nyní platného zákona 5%.

Věřitelé tito nemohou přece přijíti ke škodě proto, že hotově složené obnosy nejvyššího podání, které ku zaplacení jich pohledávek sloužiti mají a které by měli dostati v den příklepu, po dobu, než o jich vydání na základě právoplatného usnesení rozpočtového budou moci žádati — což vzhledem ku možným rekursům a k tomu, že jen poněkud složitější rozpočet při jediném roku se nevyřídí, může trvati více měsíců — leží v některé spořitelně a nemohou býti úroky ze složené hotovosti plynoucími obohaceni na úkor jejich věřitelé nejvyšším podáním krytí, tudíž na prázdno vycházející. Pak leželo by v rukou soudce a záleželo by na rychlosti řízení rozvrhového a na nahodilé okolnosti, podá-li kdo rekurs čili nic, do jaké míry tito na prázdno vyšlí věřitelé obohaceni býti mají na úkor věřitelů hotové zaplacení žádajících a nejvyšším podáním krytých, neboť čím později byl by soudcem nařízen rok rozvrhový, čím déle by řízení rozvrhové trvalo, a čím více rekursů bylo by podáno, tím déle by složená hotovost ležela, tím více úroků by narostlo, tím více věřitelů nejvyšším podáním nekrytých bylo by zaplaceno z těchto úroků a tím více byli by zkráceni věřitelé hotové zaplacení žádající a nejvyšším podáním krytí a čím více bylo by takových věřitelů, tím spíše došli by zaplacení věřitelé, kteří by jinak na prázdno vyšli, čehož důsledkem by bylo, že by konečně nikdo hotového zaplacení nežádal. Ustano-

vení §. 152. odst. 3. a 215. čís. 1. tomu neodporuje, neb záleží na tom, komu sluší tyto úroky, tvořící část dílčí podstaty, přikázati a tu sluší rozeznávati, pokud se týče pohledávek, jež hotově zaplaceny býti mají:

1. Pohledávky bezvýjimečné, jichž splatnost časem omezena není a to jednak zúročitelné, jednak nezúročitelné.

2. Pohledávky na výmince závislé, *a*) s výminkou resolutivní, *b*) s výminkou suspensivní, zúročitelné a nezúročitelné

3. Pohledávky, jichž splatnost časem jest obmezena a to opět zúročitelné a nezúročitelné.

Neb nebylo stanoviti všeobecného pro všecky případy platícího pravidla v příčině rozdělení úroků k nejvyššímu podání přibylých.

Přisuzovati věřitelům, mezi něž hotovost na úrok uložená rozvržena býti má, úroky. které narostou teprve po roku rozvrhovém, není odůvodněno, neboť je-li pan pisatel citovaného článku toho náhledu, že úroky k nejvyššímu podání přibylé sluší dle §. 152. odst. 3. a 215. čís. 1. spolu s ostatní dílčí podstatou dle všeobec. pravidel §. 216. a násl. ex. ř. rozvrhnouti, není důvodů, proč by se tak nemělo státi též s úroky, které narostou teprve po roku rozpočtovém a proč by tento rok, jehož ustanovení na dobu bližší nebo vzdálenější ponecháno jest z největší části soudu, tedy proč by tento více méně libovolně stanovený den měl rozhodovati o materielních právech věřitelstva a měl tvořiti rozhraní a proč by věřitelé, mezi něž hotovost rozděliti se má, měli přijíti o úroky ode dne příklepu do dne rozvrhového roku.

Správné jest asi, rozvrhne-li se nejprvé nejvyšší podání dle všeobecných pravidel až do dne příklepu a po té — ovšem teprve při posledním roku zjistí se výše úroků, které ku nejvyššímu podání zatím přibyly a tyto úroky se rozvrhnou. Úroky tyto ovšem patří k dílčí podstatě a také zároveň s ní — ovšem teprve po vyčerpání nejvyššího podání — se rozvrhnou. Tohoto odděleného rozvrhování bude třeba zejména tenkráte, není-li možno pro rozsáhlost, nebo spletitost látky řízení při jediném roku ukončiti, není však nezbytným, je-li jednání jednoduché, a lze-li je při jediném roku ku konci přivésti.

Poněvadž za rozhraní sluší vzíti den příklepu, kdy hotové placení pohledávek by se správně státi mělo, patří věřitelům úroky ode dne příklepu až do dne skutečného zaplacení a sice netoliko z pohledávky samé, nýbrž i ze všeho příslušenství, tedy z celé

sumy, kterou věřitel v den příklepu má obdržeti a sice bez ohledu na to, je-li a jak jest pohledávka zúročitelna čili nic, poněvadž dnem příklepu platí za zaplacenu, nárok na smluvené úroky tímto dnem přestává a nastává pouze právo žádati ode dne příklepu úroky z prodlení.

Tyto úroky obnášejí dle zákona 5%, ale poněvadž ode dne nastalé splátky a uložení splacené částky do peněžního ústavu, nastupuje z pravidla jiná toho času nižší míra úroková a často po několik dnů — dle stanov toho kterého ústavu až do nejbližšího 15. nebo 1. dne měsíce — složená splátka bezúročně leží a poněvadž úroky spravedlivě rozděliti sluší, jest třeba při posledním roku rozvrhovém sečísti veškeré do toho dne ode dne příklepu narostlé úroky a tuto summu mezi oprávněné věřitele podle poměru jich úhrnných pohledávek, které jim do dne příklepu i s příslušenstvím byly přikázány, rozděliti. Ve případech, kde zákon úroky až do určitého dne přikazuje věřitelům na prázdno vyšlým, jako na příklad při pohledávkách obmezených výminkou nebo časem, sluší ovšem částku úroků na tyto pohledávky vypadající vyloučiti a přikázati ji těmto na prázdno vyšlým věřitelům.

Dle toho slušelo by ovšem též veřejným dávkám přikázati poměrnou částku úroků — jakožto úroků z prodlení.

K objasnění věci budiž uveden následující příklad:

Nejvyšší podání činí 4000 zlatých, vadium 500 zl., den příklepu jest 1. června 1898.

Dne 11. června 1898 složí vydražitel 1/4 nejvyššího podání 1000 zl. s 5% úroky od 1. do 11. června 1898 1 zl. 39 kr., dne 2. července 1898 složí 1/2 zbytku nejvyššího podání 1500 zl. s 5% úroky od 1. června do 1. července 1898 6 zl. 25 kr., dne 2. srpna 1898 složí zbytek 500 zl. s 5% úroky od 1. června do 1. srpna 1898 4 zl. 17 kr., při čemž si započítá vadium 500 zl. a pohledávku spořitelny, která jest srozuměna s převzetím kapitálu vydražitelem 500 zl., čímž nejvyšší podání 4000 zl. jest zaplaceno.

Složené částky 1001 zl. 39 kr., 1506 zl. 25 kr. a 504 zl. 17 kr. uloží se v den splacení, tedy 11. června, resp. 2. července a 2. srpna 1898 do spořitelny, která je zúrokuje 4% od nejbližšího 1. resp. 15. dne měsíce, tedy 15. června resp. 15. července a 15. srpna, kdežto vadium 500 zl. uloženo bylo do spořitelny již dne 1. června 1898 a spořitelna je zúrokuje tudíž teprve od 15. července 1898.

Rozvrhový rok na den 15. srpna 1898 ustanovený dlužno po uplynutí úředních hodin odročiti na 1. září 1898 a toho dne se jednání skončí.

Při obou rocích rozvrhne se nejprvé nejvyšší podání 4000 zl., z čehož připadne do dne příklepu

a) z hotovosti 3500 zl., *b*) převzetím

1. na daně 50 zl.;

2. na pohledávku spořitelny 500 zl. *a*) úroky do dne příklepu a ostatní příslušenství 100 zl., *b*) kapitál 500 zl.;

3. na pohledávku A) 1000 zl. *a*) 6% úroky do dne příklepu za 3 léta 180 zl., *b*) kapitál 1000 zl., úhrnem 1180 zl.;

4. na pohledávku B) 500 zl. *a*) 5% úroky do dne příklepu za 2 léta 50 zl., *b*) kapitál 500 zl., úhrnem 550 zl.

a) Z hotovosti 3500 zl., *b*) převzetím

5. na nezúročitelnou pohledávku C) 300 zl. splatnou při provdání věřitelky, jež dosud nenastalo, 300 zl.;

6. na pohledávku D) 2000 zl. *a*) 5% úroky za 3 léta 360 zl., *b*) na kapitál zbytek 960 zl., úhrnem 1320 zl., čímž nejvyšší podání 4000 zl. jest vyčerpáno a vychází tuto na prázdno pohledávka D) se zbytkem kapitálu 1040 zl. a věřitelé po této pohledávce následující.

Na úrocích z hotově složených částek nejvyššího podání a z vadia ode dne příklepu do posledního roku rozvrhového přibylo

1. vydražitelem složené 5% úroky ze splátek nejvyššího podání 1 zl. 39 kr., 6 zl. 25 kr., 4 zl. 17 kr., úhrnem 11 zl. 81 kr.,

2. 4% úroky z částky 1001 zl. 39 kr. od 15. června až do 31. srpna, z částky 1506 zl. 25 kr. od 15. července až do 31. srpna 1898 a z částky 504 zl. 17 kr. od 15. do 31. srpna 1898, jak dotazem u spořitelny zjištěno 16 zl. 80 kr.,

3. 4% úroky z vadia 500 zl. od 15. června do 31. srpna 1898 4 zl. 17 kr., úhrnem 32 zl. 78 kr.

Tato částka rozpočte se poměrně podle obnosu sub 1—6 uvedených 50 zl., 100 zl., 1180 zl., 550 zl., 300 zl. a 1320 zl. a každý z věřitelů sub 1.—4. a sub 6. jmenovaných obdrží připadající naň částku, jakož i z obnosu na toho kterého vypadajícího dále ode dne 1. září 1898 až do skutečného vyplacení jdoucí 4% úroky, kdežto pohledávka C) 300 zl. sub 5. uvedená zůstane na dále uložena ve spořitelně až do nastoupení výminky a poměrná částka

úroková z výše uvedených 32 zl. 78 kr. na tuto pohledávku vypadající s dále jdoucími 4% úroky ode dne 1. září 1898 dle §. 221. ex. ř. přikáže se věřitelům na prázdno vycházejícím dle pořadí jich pohledávek, v prvé řadě, tudíž věřiteli D a po jich úplném zaplacení vydražiteli.

V tomto případě obdržel by na př. věřitel A. na svoji úhrnkovou pohledávku 1180 zl. z výše uvedené částky 37 zl. 78 kr. poměrný díl 11 zl. 5 kr., tudíž bylo by mu přikázáno úhrnem 1191 zl. 5 kr. se 4% úroky od 1. září 1898 — do skutečného zaplacení.

V případě, že by přirostlá částka úroková převyšovala zákonný 5% úrok vypadající na pohledávky sub 1—4 a sub 6 uvedené, slušelo by přebytek tento taktéž přikázati dle §. 220. odst. 2. ex. ř. věřitelům na prázdno vyšlým a po jich úplném zaplacení, vydražiteli, poněvadž dle §. 333. obč. zákona ode dne splatnosti pohledávky přísluší věřiteli pouze úrok zákonný, dle platných zákonů tedy 5% -- tak bylo by na př. v našem případě tehdy, kdyby místo výše uvedené částky 32 zl. 78 kr. vybývala částka vyšší než 43 zl. 75 kr.

Komu náleží nésti výlohy správní na společenské pokladny nemocenské.

V rozhovor uvádí **JUDr. Polák**, c. k. místodržitelský konceptní praktikant v Praze.

O zajímavé této otázce není ani zcela jasného ustanovení zákonného, ani o ní posud dle mé vědomosti v doktrině nebylo pojednáno. Otázka tato jest však nesmírně zajímava a pro živnostenské pokladny nemocenské a to zejmena pro jich vznik dalekosáhlé důležitosti.

Také v praxi nebylo o ní posud, jako o věci sporné, rozhodováno.

Normální stanovy společenských pokladen pro nemocné obsahují v §. 8. „O vedení knih a závěrce účetní" pod II. v položce výdajů: „1. . . . . 6. výlohy správní."

Jak z doslovného znění tohoto paragrafu normálních stanov na jevo vychází, obdržel v ustanovení tomto platnost názor, že jest

věcí dotčené společenské pokladny pro nemocné opatřiti výlohy správní.

Uvažujeme-li o věci té, neshledáváme v ustanovení tomto nic nápadného, nic, co by se příčilo všeobecným zásadám, i není pochybnosti, že ono shoduje se s názorem právním všeobecně uznaným, že společenstevní pokladny pro nemocné jsou samostatnými právnickými osobami.

Bude tudíž úkolem této úvahy zjistiti, zdali nemocenské pokladny společenstevní jsou skutečně samostatnými právnickými osobami a není-li tu zákonného ustanovení, které by otázku tuto upravovalo.

Nehodlám rozebírati právní povahu těchto pokladen ve všech směrech; není o tom pochybnosti, že jsou osobami právnickými a to korporacemi, ale uvažovati hodlám stránku již shora vytčenou, jsou-li samostatnými osobami právnickými a do jaké míry. Živnostenský řád, který pro existenci a právní podstatu těchto pokladen jest rozhodným, nemá o této věci výslovného ustanovení a nezbude nic jiného, než uspokojit se právnickou dedukcí.

Již při prvním pohledu na příslušná ustanovení řádu živnostenského nelze nám přehlédnouti mnohou věc, která se s úplnou samostatností těchto právnických osob ani zdaleka nesnáší. Nemůžeť býti totiž popíráno, že nemocenská pokladna společenská jest vždycky do jisté míry příslušenstvím dotčeného společenstva, vždyť zřízením jejím, jak §. 114. živnostenského řádu sub *e*) výslovně uvádí, dosahuje se účel společenstva samého*) a že beze vší pochybnosti jest existence její podmíněnou bytím dotčeného společenstva.

Můžeť býti pokladna pouze epigonem společenstva samého a vznik existence svojí děkuje společenstvu. A jako existence těchto pokladen jest podmíněna společenstvem, tak i působnost, tedy dovolený jejich účel, jest podmíněn hranicí činnosti společenstva. Členy této korporace mohou a musí se státi pouze osoby v §. 121. živnostenského řádu jmenované; osoby tyto členství tohoto ani sproštěny býti nemohou a jiným osobám i dobrovolný přístup striktním zněním zákona jest zabráněn.

A jako ku vzniku pokladny, tak i ku každé změně její a tedy zajisté i při změně její stanov, bude po rozumu §. 119. (*b*) lit. *g*) třeba usnesení valné hromady společenstva.

---

*) Srv. tomu §. 119. (*b*) sub *g*.

K dobrovolnému rozejití se pokladny bude třeba vota společenstva, že povinné péči o nemocné pomocníky přístupem ku jiné pokladně opět dosti učiní; skonem právní existence společenstva ztratí i společenstevní pokladna bytí svoje.

Naproti tomu jest účetnictví a správa společenstevní pokladny pro nemocné samostatným a nezávislým na ostatních při společenstvu snad stávajících podpůrných ústavech (§. 121. živ. řádu); a pokud nemocenská pokladna při určitém společenstvu jest zřízena, také i účelu tohoto, po rozumu §. 114. dosti učiněno jest a neručí toto v žádném případě za povinnosti této. Jedním slovem povinnost péče o onemocnělé pomocníky přechází bezpodmínečně ze společenstva na společenstevní pokladnu pro nemocné.

Uvážíme-li všechny shora uvedené momenty, docházíme konečně názoru, že společenstevní pokladna pro nemocné jest osobností právnickou, že není snad pouhou částí společenstva, že však není právnickou svojí povahou osobností samostatnou úplně, nýbrž že jest povahy podružné. Pro tento náhled mluví zajisté i ustanovení §. 115. živ. řádu.

Vytknuvše tak některé pro posouzení naší otázky důležité stránky právnické povahy společenstevní pokladny pro nemocné, uvažujme dále.

Jest patrno, že pro posouzení sporné otázky nebude rozhodnou snad výhradně právnická povaha pokladny, nýbrž zajisté a to v první řadě slovo příslušných zákonných ustanovení. §. 58. zákona o nemocenském pojišťování dělnictva, který o těchto pokladnách pojednává, neobsahuje o sporné věci žádného ustanovení.*) Zbývá tedy přidržeti se ustanovení řádu živnostenského.

Rozhodnými jsou podle mého soudu následující ustanovení §. 121. živ. řádu: „Die Genossenschaften sind verpflichtet, zur Unterstützung der Gehilfen (Gesellen) für den Fall der Erkrankung eigene Anstalten (Krankenkassen) zu gründen und zu erhalten, oder einer bestehenden Krankenkasse beizutreten, deren Statuten den nachfolgenden Bestimmungen über die genossenschaftlichen Krankenkassen im Wesentlichen entsprechen müssen“. A dále: „Die Mittel der Krankenkasse dürfen unter keiner Bedingung zu anderen Zwecken als zur Krankenunterstützung ihrer Mitglieder verwendet werden.“

---

*) Srv. naproti tomu ustanovení o závodních nemocenských pokladnách.

Těžiště celé otázky jest zajisté ve výkladu slov „zu erhalten.“ Nedostačí tedy podle slovného znění zákona pokladnu pouze založiti, nýbrž třeba jest tuto i vydržovati. Záleží ovšem na tom, co zákonodárce slovy „zu erhalten“ rozuměl.

Praxe, jejíž výtvorem jest také normální statut, vychází tu patrně z názoru, že slovem „zu erhalten“ nerozumí se snad pokladnu vydržovati, tedy náklady správní na ni nésti, nýbrž že slovem dotčeným rozumí se pouze jakási dosti neurčitá péče společenstva, aby pokladna při existenci uchována byla.

Mám za to, že tento, až přes příliš liberální výklad slov „zu erhalten“ nesluší připustiti. Není žádného důvodu sahati po této dosti obtížné logické interpretaci. Zejména mám za to, že stanovisko v jednom případě hájené, že by zákonodárce, kdyby byl býval chtěl do jisté míry omezovati vznik společenstevních pokladen pro nemocné na prospěch pokladen okresních, byl býval v zákoně o nemocenském pojišťování dělnictva učinil podobné ustanovení jako v příčině závodních pokladen nemocenských v §. 47., 3. n. z., nedá se hájiti. Živnostenský řád jest přece starším zákona o nemocenském pojišťování dělnictva a nebylo proto také třeba v tomto zákoně činiti pokud se týče společenstevních pokladen opatření jiných, než kterými se posavadní zákonná ustanovení měnila, neb doplňovala. Také náhled, že posavádní praxe ospravedlňuje názor panující, jest nesprávný, vždyť praxe nemůže modifikovati ustanovení zákonných.

Tolik jest jisto, že pro posouzení naší otázky jsou rozhodnými slova „zu erhalten.“ Výkladem slovním docházíme k tomu, že jest věcí společenstva náklady správní za svoji pokladnu nésti.

Tento slovný výklad odpovídá zcela dobře podružné povaze nemocenských pokladen společenstevních, jest podporován výslovným zákazem všelikého jiného použití prostředků pokladničních, než ku podporám nemocenským a poněvadž žádnému ustanovení řádu živnostenského neodporuje a s povahou a zásadami zákona o nemocenském pojišťování dělnictva se dobře snáší, sluší jej pro posouzení sporné věci považovati za rozhodný.

Že konečně i pro zabezpečení trvalé a pevné existence těchto pokladen praktické užití tohoto názoru znamenitě by prospělo, nadbytečně podotýkám právě tak, jako připomínám, že ustanovení toto takto vyložené, nestihne snad tuze těžce společenstva, byť mu

i byla zákonem uložena povinnost založiti nemocenskou pokladnu, neboť povinnost tato uložena jest jemu alternativně.

Dle vůle svojí založí a vydržovati bude společenstvo svoji pokladnu, aneb přistoupí ku jiné pokladně.

Praktické případy.

Žaloba z obohacení dle čl. 83. sm. ř. i tu místa má, když směnečný závazek některého z více dlužníků směnečných sice nepominul, ale pohledávání z něho plynoucí stalo se na témž dlužníku nedobytným. — Obohacení vydatele neb příjemce směnky na škodu majitele musí býti vylíčením obecnoprávního poměru objasněno. — V revisi nelze se dovolávati okolností, které nebyly zápisem do jednacího protokolu na jisto postaveny (§§. 215. a 445. c. s. ř.).

Podpisem směnky ředitelem kanceláře spořitelny v L. na řád téže spořitelny vydané zavázali se příjemci Emil E., předseda ředitelstva spořitelny v L., a advokát dr. S., že této spořitelně zaplatí směnečný obnos 400 zl. Po splatnosti směnky dobyla spořitelna v L. proti dru S. platební příkaz, načež byla jím směnečná pohledávka až na 293 zl. splacena.

Žaloba spořitelny podaná na Eduarda E., jako povšechného dědice Emila E., by z důvodu obohacení a pro pominutí směnečného jeho závazku promlčením oněch 293 zl. zaplatil, byla rozsudkem c. k. okr. soudu v Lanškrouně ze dne 23. května 1898 č. j. CII. 58./98.—4. zamítnuta, což stalo se podstatně z důvodů, že žaloba z obohacení má pouze tehdy místa, když majitel směnky nemůže se následkem promlčení neb obmeškání na nikom již směnečně hojiti. Této podmínky zde ale není, poněvadž směnečné pohledávání oproti dru S., vlastně když zemřel, jeho pozůstalosti dosud trvá, ačkoliv pohledávání to stalo se nedobytným.*)

---

*) Souhlasí s rozhodnutím c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. května 1884 č. 3619., kterého se dovoláváno jest ve známém dle přednášek p. dvorního rady prof. dra Randy upraveném spise: „Rakouské směnečné právo“ (V Praze 1887.) na str. 128.

K odvolání žalobkyně potvrdil c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 14. července 1898, č. j. Bc. II. 10./98.—4. rozhodnutí první stolice, však z těchto důvodů:

Má-li žalobkyni zažalovaný obnos býti přisouzen, jest jí prokázati, že směnečný závazek příjemce promlčením, aneb tím, že ku zachování směnečného práva zákonem předepsané jednání opomenuto bylo, pominul, že žalobkyni z právního jednání, které bylo základem vydání směnky, vzešla škoda, a že žalovaný, vlastně zůstavitel, sproštěním se závazku směnečného, se obohatil.

V tomto případě byla směnka původně na 400 zl. znějící, jak dr. S., tak Emilem E. přijata a jest nesporno, že směnečný závazek promlčením pouze u tohoto pominul, kdežto u prvého vzhledem k tomu, že směnka byla v čas zažalována, posud trvá.

Dle náhledu soudu odvolacího není žalobě o čl. 83. sm. ř. překážkou, že směnečný závazek jednoho z příjemců (arciť nežalovaného) dosud trvá, jen když se prokáže, že pohledávání dotčené stalo se právě u tohoto příjemce nedobytným, čímž pro vlastníka směnky veškeré vnitřní hodnoty úplně pozbylo.

Tohoto důkazu však žalobkyně nepodala, a jestliže první soudce nedobytnost onoho směnečného pohledávání předpokládal, učinil tak bez veškerého důkazu o tom, aspoň obsah sporných spisů k takovému pokládání nižádného základu a důvodu neposkytuje.

Není tedy takto již jedné z náležitostí žaloby z čl. 83. sm. ř., totiž škody majitele směnky promlčením směnečného závazku povstalé.

Než zde se nedostává i náležitosti druhé, totiž obohacení na straně příjemce směnky, jehož universální dědic jest žalován.

V příčině té příslušelo žalobkyni, aby objasnila a vyložila zřejmě a zevrubně celý obecnoprávní poměr, který ku vydání a přijmutí směnky dal podnět, jmenovitě právní vztahy mezi dr. S. a Emilem E., což bylo tu tím více žádoucí, an jeden z příjemců byl tehdáž předsedou ředitelstva žalující spořitelny, při čemž zajisté domněnka jest oprávněna, že valuta směneční jemu k dobrému nepřišla. Tvrdí sice žalobkyně, že valuta směneční oběma příjemcům k nerozdílné ruce byla zapůjčena a vyplacena, než vzhledem k tomu, že žalovaný okolnost tu jako pravdivou nepřipustil a svědci slyšení jen o výplatě peněz vědí, právní důvod výplaty však neznají, nemůže tvrzení toto, důkazu postrádající, přivoditi přesvědčení soudu, že se žalovaný, vlastně zůstavitel, ke škodě žalující spořitelny byl obohatil.

Z tohoto stanoviska slušelo právní rozepři posouditi, za nedostatku náležitostí čl. 83. sm. ř. odvolání zamítnouti a rozsudek nižší stolice potvrditi.

Dovolání žalobkyně c. k. nejvyšší soud nevyhověl, připojiv tyto důvody: Opírajíc se o ustanovení §. 503. č. 3. c. s. ř. žalobkyně vytýká především, že rozsudku odvolacího soudu v podstatné části za základ položeno jest předpokládání, skutkových okolností se týkající, které jest v odporu s processními spisy první a druhé instance. Odpor ten spočívá prý v tom, že soud odvolací nepokládá úplnou nemajetnost dr. S. za zjištěnu, ačkoliv prvý soudce okolnost tu vzal za prokázánu.

Než tohoto dovolacího důvodu tu není; vždyť odvolací soud pouze se pronesl, že s nedobytností pohledávky u dr. S. prvním soudem předpokládanou nelze účtovati, poněvadž obsah sporných spisů neposkytuje k takému výroku žádného základu.

Že ale odvolací soud byl oprávněn, by závěrek prvého soudu v tomto směru svým výrokem zaměnil, již z toho vyplývá, že se při projednání rozepře v první stolici o dobytnosti neb nedobytnosti pohledávky u dr. S., vlastně jeho pozůstalosti, vůbec ani nejednalo a že žalobkyně v revisijní stížnosti sama připouští, že se ve své žalobě o této okolnosti zřejmě ani nezmínila.

Uvádí-li revise dále, že žalobkyně před první instancí nabídla se k důkazu o svém tvrzení, nedobytnosti vzpomenuté se týkající, a že odpůrce tomuto tvrzení vlastně se ani nevzpíral, což ale vše pouhým opomenutím arciť v jednacím protokole není uvedeno, pak bylo povinností žalobkyně, aby hledíc na §. 215. c. s. ř. postarala se dle předpisu §. 445. c. s. ř. o doplnění skutkové povahy rozsudku, což však neučinila.

Stejně bezdůvodným jest druhý revisijní důvod o §. 503. č. 4. c. s. ř. se opírající, že prý rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Tu postačí poukázati na správné vývody soudu odvolacího. Z toho, že Emil E. směnku přijal a valutu převzal, nelze ještě samo o sobě dovozovati, že se již tím na úkor žalobkyně byl obohatil, a proto také nelze přisvědčiti náhledu dovolatelčinu, že by byl soud odvolací nesprávným právním posouzením uložil žalobkyni břímě průkazu o tom, jaký právní poměr byl základem vydání směnky.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 1898 č. 11972.

Rada zem. soudu K. Flieder.

Praenotatovi přísluší podle nového soudního řádu civilního náhrada útrat se záporným jeho vyjádřením spojených.)*

Usnesením c. k. okresního soudu v Chrudimi ze dne 6. července 1898, č. j. Nc. II. 158./98.—1., zamítnuta byla žádost Františka K. za povolení dvouleté, dnem 1. června 1900 končící lhůty ku spravení záznamu práva zástavního za pohledávání jeho v obnosu 71 zl. 78 kr. s přísl. na domě č. p. v H. M. ležícího a byl F. K. povinným uznán, aby nahradil Kateřině B. na útratách záporného vyjádření obnos 7 zl. 03 kr. do 14 dnů pod exekucí.

C. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi usnesením ze dne 3. srpna 1898 č. j. R. I. 58./98.—1., vyhověl rekursu Františka K. a usnesení v odpor vzaté v ten smysl změnil, že

1. povolil ku spravení onoho záznamu lhůtu 14 dnů;

2. žádost Kateřiny B. za náhradu nákladů soudních se záporným vyjádřením spojených zamítnul.

Stalo se tak v uvážení, že ustanovení §. 42. knih. z., dle něhož žaloba ku spravení záznamu ve 14 dnech po doručení výměru knihovního podána býti má, novými zákony processními změněna není, tudíž lhůtu ku podání žaloby ve výměru samém vytknouti jest (§. 43. tit. zák.), což se tu nestalo; v uvážení, že v usnesení předchozím povolení dvouleté lhůty učiněno bylo závislým od nevyjádření se praenotátky, což, vzhledem k tomu, že se o žádosti jednati má dle předpisů nového řádu civilního (§. 43. odst. 2. knih. z. a čl. II. uvoz. zák. k c. ř. s.) se příčí ustanovení §. 128. odst. 1. c. ř. s., kterýmž prodloužení lhůt úmluvou stran se nepřipouští a v uvážení, že sice žádost za lhůtu dvouletou právem odvržena býti mohla, pak ale v usnesení v odpor vzatém aspoň lhůta zákonná, totiž 14denní, povolena a vytknuta býti měla.

Útraty za prohlášení záporné neměly býti přisouzeny, poněvadž jedná se o řízení nesporné, předpis §. 42. odst. 2. knih. z., dovolávající se civilního řádu soudního, jenom způsob a postup řízení označuje, o útratách však ničehož neurčuje, takže ustanovení civ. ř. s. o nákladech soudních a zvláště také §. 142. c. ř. s. zde užiti nelze.

C. k. nejvyšší soud ku dovolacímu rekursu Kateřiny B. potvrdil sice usnesení soudu rekursního v příčině povolení lhůty 14denní, změnil však jeho rozhodnutí, pokud se týkalo nákladů soudních a obnovil v tomto směru usnesení první stolice, při čemž současné návrh téže

---

*) Opáčné — arcif dřívější — rozhodnutí nalezneme v tomto časopise r. 1898. na str. 694.

Kat. B. za přisouzení útrat dovolací stížnosti byl zamítnut; neboť dovolací stížnost Kat. B. nesměřuje, podle svého obsahu tak proti povolení 14denní lhůty ku spravení záznamu práva zástavního, kterouž lhůtu bylo třeba bezpodmínečně povoliti, poněvadž odpovídá to předpisu §. 42. knih. z., jako spíše proti zamítnutí útrat záporného vyjádření prvním soudem přisouzených. V tomto směru jest však dovolací stížnost úplně odůvodněna, jelikož s ohledem na ustanovení §. 43. knih. z., kteréž se odvolává na civ. řád soudní, Kat. B., nebyla-li srozuměna s dvouletou, praenotantem žádanou lhůtou spravovací, záporné vyjádření podati musila, totéž bylo tudíž nutným a účelným, tak že přisouzení nákladů soudních správně o ustanovení §. 41. c. ř. s. se opíralo.

Útraty dovolací stížnosti nemohly však býti stěžovatelce přikázány, poněvadž stížnost neměla ve věci samé výsledku a pouze ve výroku o útratách, tudíž jen nepatrným úspěchem provázena byla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. září 1898 č. 12567.

Flieder.

Condictio sine causa. Přísluší-li provise za sprostředkování prodeje domu, když kupec ustoupil od smlouvy. — Změna návrhu odvolacího.

Dle tvrzení žalobkyně A. ujednala tato se žalovaným B., že mu vyplatí 1% z trhové ceny, sprostředkuje-li prodej jejího domu a bude-li dům skutečně prodán. Na základě tohoto sprostředkování dostavili se k žalobkyni manželé C., již dohodli se s žalobkyní na trhové ceně 53.000 zl. a zároveň složili závdavek 1000 zl. Spolu se dostavivší žalovaný doléhal na žalobkyni, aby mu hned vyplatila provisi, že jí v tomto případě 30 zl. sleví; žalobkyně žádosti jeho vyhověla a dala mu 500 zl. Koupě měla býti uzavřena od obou manželů C., ale, když manželka C-ova dům koupiti nechtěla, manžel její nemaje peněz od koupě ustoupil. Žádá tudíž žalobkyně A. na žalovaném B. vrácení provise, kterouž bez právního důvodu si ponechává.

Žalovaný B. doznává, že ujednána byla provise 1%ní, když přivede kupce a dům se prodá, rovněž doznává, že nebylo umluveno, že by si mohl provisi podržeti, i když by se smlouvy sešlo; hájí se však obranou, že dům byl prodán a že mu tedy provise právem přísluší. Zmíněný C. pronesl se k žalovanému B., že přišel o 1000 zl., 500 zl.

že má žalovaný a 500 zl. žalobkyně, že opustil závdavek, protože prý v domě jest třeba mnoho správek, i doznává žalovaný, že z toho seznal, že C. od koupě odstoupil.

C. k. okresní soud pro Dolejší Nové Město v Praze rozsudkem ze dne 11. června 1898 č. j. CII. 591./98.—5. vyhověl žalobě a odsoudil žalovaného k vrácení provise 500 zl. s přísl.

Důvody: Podmínka, za níž žalovanému provise byla dána, se nedostavila. Smlouva o prodeji domu byla sice uzavřena, avšak kupec od smlouvy upustil a nesplnil se tedy onen hospodářský účel, vzhledem k němuž provise byla slíbena resp. vyplacena. S druhé strany nebylo umluveno, že může si žalovaný provisi ponechati i když by se smlouvy sešlo. Žalovaný jest proto obohacen bez důvodu právního.

Z rozsudku toho odvolal se žalovaný, uváděje, že v příčině skutkové povahy není správno, že bylo užito slova „skutečně“ a že v příčině výroku spočívá rozsudek na nesprávném právním posouzení věci, protože uznává, že smlouva byla uzavřena a přes to žalovaného odsuzuje k vrácení provise a protože se stalo mezi stranami vyrovnání na 500 zl. I navrhl, „aby rozsudek v odpor vzatý byl zrušen v úplném znění a žaloba zamítnuta.“

Při líčení odvolacím prohlásil žalovaný. že smysl odvolacího návrhu jest vlastně ten, aby rozsudek byl změněn. Proti tomu ohradila se žalobkyně dle §. 483. c. ř. s.

C. k. zemský soud rozsudkem ze dne 9. září 1898. č. j. Bc. II. 48./98.—4. dal odvolání žalovaného místo a změnil rozsudek první stolice v ten smysl, že se žaloba zamítá.

Důvody: Soud pokládal za to, že návrh odvolací skutečně směřuje ku změně rozsudku a sice vzhledem k druhé části návrhu toho, v které se žádá, aby žaloba byla zamítnuta. Důvodů zmatečnosti soud v rozsudku neshledal, zvláště ne důvod naznačený v §. 477. č. 9. c. ř. s. Co se týče věci samé, souhlasí obě strany v tom, že provise ujednána byla pro případ, že žalovaný sprostředkuje prodej domu a dům ten bude prodán. Prodání jest právnický pojem a tento pojem rozhoduje. C. se s žalobkyní na kupní ceně dohodl a složil závdavek. Dle toho byla kupní smlouva uzavřena (§§. 1053., 1066., 908. obč. z.) a záleželo na žalobkyni, aby na splnění smlouvy žalovala. Žalovaný nenese toho vinu, že žalobkyně na splnění smlouvy nenaléhala.

Z tohoto rozsudku dovolala se žalobkyně z důvodů §. 503. č. 3. a 4. s. ř., uvádějíc, že soud odvolací mylně předpokládá okolnost, že návrh odvolací směřuje ku změně rozsudku prvního, což jest v odporu s processními spisy, že dále následkem nesprávného posouzení právního

tohoto návrhu uznáno bylo na změnu tedy ultra petitum (§. 405. c. ř. s.), že i věc sama nesprávně byla posouzena, protože při výkladu úmluvy mezi neprávníky nemůže rozhodovati přesně právnický význam slov (prodání), nýbrž význam běžný mezi obecenstvem (§§. 914., 655., 6. obč. z., čl. 278. obch. z.), proto byl v tomto případě podmínkou provise effektivní prodej s hospodářským účinkem prodeje, že dále i právnická platnost smlouvy byla pochybná, protože C. neměl od manželky své žádné plné moci a tato smlouvu, spolu jejím jménem uzavřenou, neratihabovala, nelze proto na žalobkyni žádati, aby se do nejistého procesu s C. pustila.

C. k. nejvyšší soud zamítl revisi žalobkyně a potvrdil rozsudek druhé stolice zamítající žalobu.

Důvody: Oprava návrhu odvolacího neobsahuje změnu jeho protože žalovaný již původně domáhal se toho, aby žaloba ihned bezvýminečně byla zamítnuta, což možno jest jen ve způsobě změny rozsudku. Co se týče věci samé, jsou rozhodnými jediné ustanovení §§. 1431. až 1437. ob. z. obč. Zde však není ani jediného z těchto případů, neboť C. skutečně koupil dům a složil závdavek na znamení uzavření smlouvy (§. 908. obč. z.). Vyplatila-li žalobkyně žalovanému provisi, přijal tento tím cosi, nač měl nárok ze smlouvy. Ustoupil-li C. dodatečně z jakýchkoli důvodů od smlouvy, upustiv od závdavku a prohlásila-li žalobkyně svůj souhlas s tímto ustoupením proti tomu, že závdavek podrží a obohatila-li se závdavkem, nemůže tato dodatečná úmluva mezi žalobkyní A. a C-em na újmu býti nabytým právům žalovaného i nemůže žalovaný přidržen býti k vrácení toho, co řádným spůsobem byl obdržel, protože podmínka, za níž žalovanému provise byla přislíbena, v době přijetí provise nastala.*)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 1898 č. 15.347

—sch.

Právo rekursu proti usnesení rozvrhovému přísluší i těm oprávněným, kteří k roku rozvrhovému se nedostavili. (§§. 213. a 234. exek. řádu.)

C. kr. zemský soud v Praze jako soud rekursní zavrhl usnesením ze dne 2. listopadu 1898 č. j. R. III. 298./98.—1. jako ne-

*) Srov. však k tomu §. 1435. ob. z. obč.

přípustný rekurs Em. Jil. proti rozvrhovému usnesení c. k. okresního soudu ve Velvarech ze dne 8. října 1898 č. j. E. 82./98.—15, neboť dle §. 234. exek. řádu toliko oprávnění, kteří k rozvrhovému roku se dostavili, mají právo usnesení rozvrhové rekursem v odpor vzíti, pokud jde o přikázání pohledávek, kterým by vůbec odporovati mohli, tedy pokud jde o přikázání pohledávek osob třetích.

Poněvadž rekurent k rozvrhovému roku se nedostavil, pozbyl tím práva rekursního pokud jde o přikázání v odpor vzaté pohledávky spořitelního spolku ve Velvarech a slušelo proto rekurs jeho jako nepřípustný dle §. 78. ex. řádu a §. 526. c. ř. s. ihned zavrhnouti, když tak již neučinil prvý soudce dle §. 78. ex. řádu a §. 523. c. ř. s.

C. kr. nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu Em. Jil., změniv usnesení soudu rekursního v ten smysl, že rekurs odmítnutý k soudu se přijímá a c. kr. zemskému jako rekursnímu soudu nařizuje, aby rekurs ten ve věci vyřídil, neboť §. 234. exek. řádu nařizuje toliko, že oprávnění, kteří k roku rozvrhovému se dostavili, mají právo usnesení rozvrhové v odpor bráti toliko v objemu svého práva příslušícího jim dle § 213. ex. řádu, obmezuje tudíž právo těchto oprávněných k rekursu a vztahuje se pouze na obsah rekursu.

Z toho však nelze dovozovati, že oněm oprávněným, kteří k roku rozvrhovému se nedostavili, vůbec právo k rekursu nepřísluší, tím méně, že otázka stran oprávnění k rekursu rozhodnuta jest v §. 239. ex. řádu, kteréžto ustanovení zákonné nejen nevylučuje rekursu proti rozvrhovému usnesení, nýbrž dokonce i na jednostejná usnesení nižších soudů další rekurs připouští.

Okolnost ta, že Em. Jil. k rozvrhovému roku se nedostavil, nemůže ho tudíž zbaviti práva k rekursu a jest usnesení rekursního soudu upírající mu právo to, neodůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 1898 č. 16148.

JUDr. Leopold Eisner.

K výkladu na §. 142. civ. ř. s.

K roku k pokračování ve sporu B. W. s A. R. pcto 58 zl. na den 11. června 1898 ustanovenému obesláni byli jednak svědci a znalci, jednak osobně žalobce B. W., aby přísežně o sporných okolnostech vyslechnut byl.

Svědci a znalci se dostavili a byli vyslechnuti. Žalobce se nedostavil osobně a jeho zástupce předložil lékařské vysvědčení, že žalobce pro utrpěné poranění k soudu dostaviti se nemůže, žádaje za odročení roku. Zástupce žalovaného navrhl, aby žalobce odsouzen byl k zaplacení útrat zmařeného stání, které zároveň účtoval.

Tento návrh I. instance zamítla, poněvadž rok na den 11. června 1898 ustanovený zmařen nebyl, když vyslechnuti byli svědci a znalci a poněvadž rok odročen byl nikoli vinou žalobce, jakž toho §. 142. civ. proc vyžaduje.

K stížnosti žalovaného krajský soud v Kutné Hoře usnesení ono změnil a uznal, že žalobce jest povinen žalovanému za zmařené stání 3 zl. 15 kr. a na útratách stížnosti 3 zl. 73 kr. zaplatiti, neboť: „§. 142. civ. proc. ustanovuje v souhlase s §. 48. civ. proc., že strana k odročení stání příčinu davší nese útraty zmařeného stání a znění zákona nepřipouští, aby se činil rozdíl, zdali zmaření se stalo vinou strany či pouhou náhodou přihodivší se v osobě strany k stání se nedostavivší.“

Na revisní stížnost žalobcovu nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé instance, poněvadž „rozhodující zde §. 142. civ. proc. povinnost ku náhradě útrat nečiní závislou od „zavinění“ strany ve smyslu §u 1295. obč. z., nýbrž již „příčinu“, kterou strana k odročení dala, označuje za důvod ku povinnosti náhrady útrat, příčina k odročení zajisté na straně žalobcově byla a v jednání pokračováno býti nemohlo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1898 č. 11.305.

Dr. Podvinec.

Zasedání říšské rady a immunita poslanecká nepočíná se vydáním cís. patentu, jímž byla říšská rada svolána, nýbrž dnem, kdy se tato podle svolávacího patentu shromáždila. Od té doby však přestává každýkolivěk akt trestního stíhání poslanců po čas zasedání, pokud k tomu sněmovna nesvolila.

Následkem průběhu schůze, svolané socialně-demokratickým spolkem volebním pro pátý volební sbor v Čechách zahájeno k návrhu státního zastupitelství u okresního soudu ve Štětí proti říšskému poslanci A. Sch. a několika ještě osobám jiným trestní řízení pro několik přestupků. Obe-

8*

slání ku hlavnímu líčení, proti obviněným na den 11. srpna 1898 nařízenému, nemohlo A. Sch. býti doručeno; i vyloučil okresní soud trestní řízení proti němu a nařídil zvláštní líčení na den 22. srpna 1898, jež bylo na jeho žádost na den 19. září 1898 odročeno. Mezi tím svolána byla cís. patentem ze dne 1. září 1898 č. 148 ř. z. říšská rada ku dni 26. září 1898. Dovolávaje se práva na immunitu, vrátil poslanec Sch. podáním ze dne 18. září 1898 obeslání, nechané vzdor ohražení v jeho bytu, k líčení dne 19. září 1898 se nedostavil, i byl rozsudkem z téhož dne č. j. U. 256./98.—29. podle § 459. tr. ř. uznán vinným přestupky §§ 312. a 314. tr. zák., §§. 2. a 19. zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 135. ř. z. o právu shromažďovacím a §§. 5. tr. zák. a 22. a 36. zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 134. ř. z. o právu spolkovém a odsouzen do vězení na dobu jednoho měsíce a k náhradě nákladů řízení trestního. Za doručení rozsudku dožádán okresní soud v Neunkirchenu, který však dne 26. září 1898 s okresním soudem ve Štětí sdělil, že A. Sch. dlí jako říšský poslanec ve Vídni, načež se tento soud dne 3. října 1898 pokusil o doručení rozsudku poštou, ač marně, jelikož adressát odepřel přijetí dopisu. Na to podal A. Sch. proti rozsudku „z opatrnosti“ námitky, v nichž hájí právní náhled, že immunita, poskytnutá mu podle §. 2. zák. ze dne 3. října 1861 č. 98. ř. z., pokud se týče v §. 16. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 141. ř. z., počala již svoláním říšské rady, že jest tedy již nařízení líčení na den 19. září 1898 a doručení obeslání k němu zmatečným a že to tím více platí o těch soudních úkonech, které následovaly na den 26. září, to jest první den zasedání poslanecké sněmovny; i rozvádí dále, že mu obeslání k líčení ze dne 19. září nebylo řádně doručeno, že pak neodvratná překážka, dostaviti se k onomu líčení, spočívá v nutnosti spojené s postavením poslancovým, aby se před zasedáním říšské rady co nejintensivněji zaměstnával s věcmi politickými a obzvláště účastnil v tu dobu již svolaným sezením klubovním a poradám strany a pod. Námitkám okresní soud ve Štětí podle usnesení ze dne 12. října 1898 č. j. U. 256./98. nevyhověl, poněvadž bylo poslanci Sch. obeslání ku hlavnímu líčení, nařízenému na den 19. září 1898, tedy ještě před zahájením říšské rady, do vlastních rukou doručeno, na tom ničeho nemění okolnost, že se obviněný proti obeslání ohradil a obsílku vrátil, zvláště an byl již ku hlavnímu líčení, na den 22. srpna 1898 ustanovenému, obeslán a líčení jen na jeho žádost odročeno bylo a poněvadž o neodvratné překážce nedostavení se nelze mluviti, jelikož bylo hlavní líčení nařízeno na den 19. září, kdežto říšská rada zahájena teprve dne 26. září.

Ku zmateční stížnosti c. k. generální prokuratury k zachování zákona prohlásil nejvyšší soud a kassační, že doručením rozsudku c. k. okresního soudu ve Štětí ze dne 19. září 1898 č. j. U. 256./98 —29. říšskému poslanci A. Sch., kteréž tímto soudem počato bylo dne 3. října 1898, dále usnesením téhož okresního soudu ze dne 12. října 1898 č. j. U 256./98.—37., jímž zamítnuty byly námitky A. Sch. na rozsudek ten, byl zákon porušen; že se jak ono doručení, tak i řečené usnesení jako zmatečná zrušují a že se c k. okresnímu soudu ve Štětí nařizuje, aby — pokud si nevyžádá a nedosáhne souhlasu říšské rady — proti A. Sch. během zasedání říšské rady ničeho dále v této trestní věci nepodnikal. Důvody: S hlediska §. 16. odst. 3. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 141. ř. z., pokud se týče §. 2. zák. ze dne 3. října 1861 č. 98. ř. z. nedá se jednání okresního soudu ve Štětí až včetně do vynesení rozsudku ze dne 19. září 1898 a do žádosti, učiněné přede dnem 26. září 1898 na okresní soud v Neunkirchenu za doručení rozsudku zásadně ničeho vytýkati. Zasedání, po které nesmí býti žádný člen říšské rady bez souhlasu sněmovny soudně stíhán, nepočíná již vydáním cís. patentu, jímž se říšská rada svolává, nýbrž dnem, kdy se podle tohoto svolání říšská rada shromáždila (§. 1. zák. ze dne 12. května 1873 č. 94. ř. ř.), v tomto případě tedy dnem 26. září 1898. Ale že okresní soud ve Štětí dne 3. října 1898, tedy po dni, na který říšská rada byla svolána a během zasedání její o doručení rozsudku A. Sch. poštou se pokusil a že dne 12. října 1898 vyřídil námitky odsouzeným podané, tedy na místě, aby se na říšskou radu za svolení obrátil a mezi tím řízení ve své míře ponechal, úkony trestního stíhání předsevzal, nedá se s řečenými předpisy státních základních zákonů naprosto srovnati. Proto bylo v těch směrech zmateční stížnosti podle §. 33. tr. ř. podané vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu kasačního ze dne 2. listopadu 1898 č. 14632.

J. R.

Literární zprávy.

Handbuch der oesterreichischen directen Steuern in systematischer Darstellung (unter vergleichender Rücksichtsnahme auf die ausländische Gesetzgebung) von Gustav Freiberger, k. k. Oberfinanzrath. Wien 1899.

Spisovatel obral sobě za úlohu, podati jednotný obraz o přímých daních nyní v Rakousku platných a vyhověti při tom jak požadavkům theorie, tak i požadavkům praxe.

Podav v prvním oddělení své práce (str. 1.—79.) povšechný obrázek o theorii a účelu přímých daní, o organismu správy berní, o administrativním řízení berním a o pravomoci berní, přikročil na pojednání o jednotlivých daních přímých, a to v druhém oddělení o daních reálních, t. j. o dani gruntovní, domovní a o pětiprocentní dani z výnosu budov od placení činžovní daně dočasně osvobozených (str. 80.—289.), v oddělení třetím o osobních daních přímých (str. 290.—571.), t. j. o všeobecné dani živnostenské, o dani podniků veřejně účtujících, o dani úrokové, o osobní dani z příjmů a o dani z vyššího služného; a konečně ve čtvrtém oddělení pojednává o řízení exekučním, o kontrole kasovní a o účetních závěrkách (str. 572.—602.).

Nehledíc k částkám theoretickým, které nevybočují ze zásad a pravidel nejvšeobecnějších, nehledíc dále ku velmi spoře podanému materialu ze zákonodárství států jiných a nehledíc konečně ku podání historického vývoje, který při daních reálních jest dosti neúplný a při daních osobních takřka pouze nominelní — nelze spisovateli upříti zásluhu, že dovedně a přehledně do systému vpravil spadající sem ustanovení jak zákona, tak i vykonávacích nařízení, různé normativy ministerské, jakož i příslušnou judikaturu správního soudu takovým způsobem, že při chvály hodné plynnosti slohu spisovatelova lze bez únavy opatřiti sobě obrázek o přímých daních rakouských.

Zavedlo by nás daleko, kdybychom chtěli se pouštěti do posuzování podrobností. Dle dojmu celkového musíme však říci, že praktik a poplatník nalezne ve spise tomto ponaučení povšechné, ale nikoliv v každém směru důkladné, jmenovitě co do osobních daní přímých. Obmezujeť se zde spisovatel na znění zákona vykonávacích nařízení a jednotlivých posud vynesených rozhodnutí ministerských; nevida žádných nejasností — ač jest jich dosti, snad až přespříliš mnoho — aspoň o ně nikde nezavadil. Též zdá se, že má na zřeteli více zájem eráru, nežli zájem poplatnictva. Tak na př. v příčině odepisování daně gruntovní za příčinou nehod elementárních po době, když plodiny hospodářské byly již sklizeny, rozchází se značně §. 4. zák. ze dne 12. července 1896 (ř. z. č. 118.) s ustanovením vykonávacího nařízení ze dne 16. července 1896 (ř. z. č. 119.) k tomuto zákonu daného. Zákon mluví ve prospěch poplatníka, vyk. nař. ve prospěch eráru. Spi-

sovatel nevidí zde nejasnosti, nýbrž uvádí pouze ustanovení vyk. nař. za právoplatné, aniž by se o znění zákona zmínil. — Dále nelze nám bez výtky nechati snahu spisovatelovu, co možno užívati terminů, nikoliv u nás, za to ale v Německu, najmě v Prusku obvyklých, ač i třeba zcela nesprávně; na př. „Aerarstundung", „Steuerniederschlagung" atd. — Konečně máme za to, že praktickým účelům, kterým kniha tato má sloužiti, velice bylo by poslouženo, kdyby vedle často užívaného „in der Regel", „regelmässig", „in erster Reihe" a pod. bylo sebou uvedeno, neb k tomu poukázáno, kdy pravidelnost či obyčejnost tato místa nemá.

Jinak lze míti knihu, o niž jde, za velmi záslužnou pro každého, kdož utvořiti sobě chce — jak zhora již uvedeno — všeobecný obrázek o přímých daních rakouských.

T.

Sloboda volje i kazneno pravo. Govor, što ga je držao dne 19. listopadu 1898 pri svojoj Instalacii rektorom hrv. sveučilišta dr. Josip Šilović. Zagreb 1898.

Professor Šilovič, jenž vydal v roce 1893 systematické dílo o trestním právu, podle díla prof. dr. Karla Janky „Das österreichische Strafrecht", upraviv je podle platných zákonů chorvatských a doplniv je přehledem dějin uherského a chorvatského zákonodárství a literaturou, podává ve své instalační řeči stručný přehled theorií o zajímavém thematu příčetnosti, jež bylo také předmětem opětných rozprav v Právnické jednotě. (Právník 1898 str. 780. a 855.)

Předem vyvrací názor Gautiera a jiných, že není vůbec třeba, aby trestní zákon řešil otázku svobodné vůle. Pak líčí názory deterministů a sice důsledných jako jsou Lombroso, Garofalo, Benedikt a j., kteří neuznávají vůbec svobodné vůle a vyvrací je důvody Manouvriera, Dallemagnea, Naeckeho a j., rovněž vyvrací tak zvaný psychologický determinismus a poukazuje na to, že se inkonsequentní determinismus Fischera, Mittelstädta, Merkela, Janky a j. přibližuje ku stanovisku indeterministů. Vylíčiv pak názory Liszta, Kanta a j., připojuje se ku stanovisku relativního indeterminismu Gretenera, totiž relativní svobody vůle a dle toho upravené příčetnosti a trestnosti.

Dr. J. R.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

55. Několik slov k předcházející poznámce o výměnku v řízení dražebním.

V poznámce předcházející snaží se pan spisovatel nesrovnalost mezi §§. 152. a 225. ex. ř. hladčeji urovnati, než stalo se v úvaze na str. 831. a násl. předešlého ročníku uveřejněné, ač výsledek jest týž.

Než myslím, že i toto urovnání není tak hladké a tak zákonu odpovídající, k čemuž těmito několika slovy poukážu.

V druhém odstavci poznámky oné se praví, že mám za to, že dle §. 225. ex. ř. uhražovací kapitál výměnku má se „složit pod úrok", což prý zákon nenařizuje a nařídíti nemohl.

V §. 225. ex. ř. praví se: „Das Deckungskapital ist zinstragend anzulegen." Slova tato jsou přece kategorický předpis, jimž ani nelze jiný smysl přiložiti! Míní-li se však činiti rozdíl mezi slovy „složiti pod úrok" a „uložiti na úrok", tož jest to okolnost malicherná. Připouštím, že slovo „anlegen" znamená v češtině „uložiti", a také jsem tohoto výrazu ve svém článku vícekráte užil. Výrazu „složiti pod úrok" bylo použito — aniž by zákon byl překládán — jaksi přihlížejíc na vydražitele, ježto se jednalo o ustanoveních §. 152. ex. ř. (o skládání nejvyššího podání) a §. 225. ex. ř. (ukládání uhražovacího kapitálu), a měly býti oba tyto pojmy jaksi v něm zahrnuty, totiž „složiti k soudu" a „uložiti na úrok" čili „složiti pod úrok". Tak se mluví někdy i v obecné i v právnické mluvě na př. při skládání peněz do sirotčí pokladny a přece se ukládají na úrok!

Přihlédneme-li k věci samé, jak vyložiti slova §u 225. ex. ř., že se uhražovací kapitál výměnku má „uložiti na úrok", nutno však vzíti v úvahu též předpis §. 77. ex. ř., dle něhož soud se starati má o zúrokování kapitálu buď z moci úřední aneb na návrh stran. Tomuto předpisu může soud vyhověti ovšem jen tehdy, když tu nějaký kapitál jest, ale nemůže mu vyhověti v daném případě, kde vydražitel trhovou cenu na uhražovací kapitál výměnku připadající nesložil k soudu (§. 152. ex. ř.). O tom, že by vydražitel sám na vůli měl a mohl uhražovací kapitál výměnku uložiti na vydraženou usedlost na úrok, jak se v posledním odstavci na straně 62. uvádí, není v zákoně zmínky, a zůstává ona nesrovnalost mezi §§. 152. a 225. ex. ř. neurovnanou.

Jak již řečeno, mohl by dle §. 77. ex. ř. soud uložiti uhražovací kapitál výměnku na úrok (§. 225. ex. ř.), kdyby nejvyšší podání na výměnek připadající bylo k soudu složeno. Ponévadž však jest vy-

dražitel dle §. 152. ex. ř. od povinnosti této — skládati nejvyšší podání k soudu v hotovosti — osvobozen, musí-li převzíti výměnek na srážku z trhové ceny, plyne z toho, že nemůže ani soud uložiti uhražovací kapitál výměnku na úrok, ani vydražitel nebude kapitálu toho ukládati na úrok, poněvadž k tomu nemá ani práva ani povinnosti, nýbrž v usnesení o rozvrhu nejvyššího podání ustanoví se uhražovací kapitál výměnku, který pro nedostatek jinakého zákonného ustanovení bude musit zůstati v rukách vydražitelových, ale uloží se mu, aby za úroky z kapitálu toho (§. 225. odst. 2. ex. ř.) plnil výměnkové dávky in natura (§. 226. odst. 2. ex. ř.).

Na usedlosti vydražené zůstane zjištěn výměnek dále, a rozvrhové usnesení naznačuje jen, jaký uhražovací kapitál jest na výměnek přikázán, kdo a jak výměnek plniti musí, a komu kapitál uhražovací připadne v případě uvolnění výměnku (§. 219. odst. 2. ex. ř.).

Konečně zmíniti se dlužno o následující okolnosti. Na stránce 61. v třetím odstavci se praví: „Právo k výměnku zůstává na dál váznouti na nemovitosti vydražené až do zaniknutí svého, což by se jevilo zcela zbytečným, kdyby uhražovací kapitál složen býti musil.“

Tento výklad nezdá se býti správným. Dejme tomu, že vydražitel složil v hotovosti obnos připadající na uhražovací kapitál výměnku, a soud pak kapitál tento uložil na úrok u některého ústavu peněžního, kterýžto případ se jistě během minulého roku u některého soudu udál. Zbavil se tím vydražitel úplně svého závazku, že by mohl výměnek býti z knih vymazán? Nikoliv. Vždyť vydražitel musí plniti naturalní dávky výměnkové, které plniti by musil také každý další právní nástupce ve vydraženou usedlost. Vydražená usedlost zůstává dále ve věcném závazku, a zásada publicity knih pozemkových toho vyžaduje, aby výměnek vymazán nebyl. Nesměl by se tedy i v takovémto případě povoliti výmaz výměnku z vydražené usedlosti, pokud se týče nemovitosti.

Adj. Václ. Fryc.

56. Ještě slovo k otázce o útratách vyjádření vedle §. 171. exek. řádu.

Na stránce 32. a násl. jest p. drem Dolenským vysloven náhled, že „i vymáhající věřitel dle §. 171. exek. ř. zachovati se musí, chce-li exekucí hotového zaplacení své pohledávky dosíci“, jinak že by mu byly zapraveny pouze útraty a ostatní příslušenství (§. 223. odst. 2. ex. ř.).

Náhled ten jest odůvodněn tím, že prý zákon žádného rozdílu nečiní, ani věřitele vymáhajícího výslovně nevyjímá, jak to činí stran věřitelů pohledávek podmíněných a simultanně váznoucích.

Tento názor musí se však poznačiti jako nesprávný. Neboť předně rozumí se samo sebou, že každý věřitel vymáhající hotové zaplacení své pohledávky žádá. Za jakým účelem by vůbec jinak vedl exekuci nucenou dražbou? Věřitel přece již žalobním návrhem, by dlužník k zaplacení zažalované pohledávky odsouzen byl, nade vší pochybnost svou vůli na jevo podal, aby se mu dostalo uspokojení t. j. hotového zaplacení; tentýž účel má dále také rozsudek na žalobu vydaný (aneb soudní smír), ukládaje dlužníku zaplacení pohledávky do jisté doby. Přes to opakuje vymáhající věřitel návrhem exekučním ještě jednou svou vůli, aby byl uspokojen, což zase nic jiného neznamená, než že chce hotového zaplacení své pohledávky dosíci. Nač by tedy zákon ještě dalšího takového vyjádření vyžadoval?

Za druhé pravda není, že zákon žádného rozdílu nečiní. To jasně vysvítá, když se odstavec druhý §. 171. exek. ř. přirovná k odstavci prvnímu téhož paragrafu.

V odstavci prvním jest — jak se to vůbec a vždy v zákoně děje, má-li dotyčný předpis zákonný vedle jiných osob se týkati též vymáhajícího věřitele — výslovně jmenován věřitel vymáhající vedle věřitelů, pro které na nemovitosti věcná práva a břemena zřízena jsou, naproti tomu se v odstavci druhém mluví jen o věřitelích, pro které na nemovitosti váznou pohledávky právem zástavním zajištěné, ale nijak o věřiteli vymáhajícím. Tento však dle exek. ř. (§. 87., 133. a sl.) k vedení exekuce dražbou nucenou vtělení práva zástavního pro svou pohledávku nepotřebuje a proto také mezi věřitely, pro které na nemovitosti pohledávky právem zástavním zajištěné váznou, nutně nespadá. Z toho plyne: chtěl-li zákon povinnost ku podání vyjádření ve smyslu §. 171. odst. 2. uložiti též věřiteli vymáhajícímu, musel ho, jak to na jiných místech činí, v odstavci tomto výslovně jmenovati a proto dále z toho, že věřitel v zákoně výslovně se nevyjímá, nikterak nelze odvozovati, že zákon vůbec ho nevyjímá; vždyť ho právě tím, že v odstavci druhém ho vedle ostatních věřitelů výslovně neuvádí, vylučuje.

Kdyby tedy takové vyjádření vymáhajícím věřitelem bylo podáno a za to útraty byly účtovány, nemohou se pokládati za potřebné a účelné, naopak musí se jako docela zbytečné zamítnouti.

Adj. **Melzer.**

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 15. prosince 1898.

Předseda: starosta pan dvor. rada prof. dr. ryt. Randa.
Zapisovatel: I. jednatel p. dr. Josef Worel.
Členů přítomno: 18.

(Dokončení.)

P. starosta dv. r. ryt. Randa jen mimochodem podotýká, že zápis do rejstříku i takovýchto společností neškodí, neboť jest ho třeba, aby se seznati mohlo, kdo společnost zastupuje — a poněvadž se k těmto otázkám více nikdo nehlásil, konstatuje souhlas Jednoty s odpovědí p. dra Horáčka.

3. Doporučuje se, zachovati ústav komanditních společností na akcie i pro budoucnost, či je vhodné tento způsob společností zcela vypustiti? (K ot. 3.) Jaké předpisy měly by býti vydány ohledně trvajících komanditních společností na akcie pro případ, že by se zásadně od tohoto ústavu upustilo?

P. doc. dr. Horáček odpovídá: Pokud známo, ústav ten se valně neosvědčil, k vůli jednoduchosti nebylo by nikterak na škodu od něho upustiti a jistou zákonní lhůtu určiti, v které by tyto komanditní společnosti akciové v ryze akciové společnosti se přeměniti mohly.

S tímto náhledem souhlasí též p. starosta dv. r. ryt. Randa a podotýká, že ve Francii měly tyto společnosti potud význam, pokud při nich nebylo třeba povolení vládního, kdežto u nás, kde podmínky zřízení kom. společností akciových jsou ještě přísnější než ve Francii, jest pochopitelno, že raději se zřizují ve formě akc. společností. Když pak p. sekretář Menoušek udal, že v obch. rejstříku zdejšího obch. soudu pouze dvě kom. společnosti na akcie zapsány jsou a nikdo jiný se nehlásil, konstatoval p. starosta souhlas Jednoty s náhledem p. dra Horáčka.

5. V jakých mezích může a má se zachovati vykonávání státního dozoru na společenskou správu společností, od závazku koncessního osvobozených?

P. dr. Horáček podotýká: Čl. tento počítá s tím, že koncesse odstraněna. Nemíní asi dozor, který předepsán revisory a soudem, nýbrž zvláštní, asi jako zeměpanští komisaři vykonávají. Co se toho týče, jest dnešní dozor nedostatečný. Bude-li přijata soudní revise,

mohla by státní odpadnouti, až na zvláštní druhy společností jako je cedulová banka, tu musí stát mít jakýsi vliv ve formě veta proti jistým usnesením, ale jest otázka, zda by nemělo zaříditi se něco podobného jako v Anglii, kde odborní úředníci vykonávají dozor a mají právo kdykoliv jak do knih a bilancí i v řízení celé společnosti nahlédnouti. Jednotně organisovaných odborných státních revisorů, úředníků podobných nynějším živnostenským továrním inspektorům, zejména v příčině ústavů úvěrních, bylo by třeba. U soudů nedá se předpokládati všeobecně potřebných odborných znalostí, tyto odkázány jsou na znalce, kdežto kdyby zavedena byla dotčená instituce zvláštních revisorů odborníků, odpadli by oni znalci.

P. sekr. dr. Pilař upozorňuje, že jest záhodno, aby lišila se kompetence soudu a orgánů správních, kteří spíše ohledy národohospodářské na zřeteli mají, kdežto soud pouze o zjištění právnického podkladu dbá.

P. předseda podotýká, že jedná se také o to, zda při jednotlivých společnostech nebude třeba koncese vládní. Zásadně nebude, však při některých jako společnostech pro veřejnost a národní hospodářství důležitých všude ve všech státech vyhledává se povolení státní k. př. v Německu, Švýcarsku, Francii. Jest patrno, že ku př. banka cedulová má tak ohromnou důležitost národohospodářského významu, že bez zvláštního povolení se mysliti ani nedá. rovněž společnosti, kteréž vydávají hypoteční či zástavní listy, pak společnosti pojišťovací; při těchto vláda v zájmu veřejném ustanoví své dozorce, komisaře, jen že žádoucí jest, aby tito zástupci vlády byly poměrů znalejší, zejména poměrů hospodářských nežli posud. Vládní dozor sluší děliti od onoho, jejž mohou soudy poskytnouti.

6. Má se k uzavření smlouvy společenské (zřizovací) předepsati minimální počet osob smlouvu uzavírajících (zakladatelů) a jaký počet?

K tomuto podotýká p. dr. Horáček, že v Německu předepsáno jest 5 osob, v Anglii 10, ve Francii 7, to vše za tím účelem, aby tu byla garancie, že jest aspoň několik osob v čele, které mohou ručiti. Odporučovalo by se tudíž, aby aspoň 5 osob bylo za minimální počet osob k uzavření smlouvy společenské potřebný předepsáno. Tento náhled byl přítomnými schválen.

7. Doporučuje se, aby se zabezpečil reelní postup při zakládání společností recipovati vůbec soustavu něm. obch. zákonníka záležející jednak v tom, že se požaduje pravdivé vylíčení celého tohoto postupu ve stanovách i v ostatních podáních k soudu, jenž k zápisu jest pří-

slušným, jednak v tom, že se tento postup úřadem zkoumá a že zakladatelé a členové představenstva a dozorčí rady za ně ručí?

K tomu podotýká p. dr. Horáček, že je samozřejmým, že zakladatelé mají ručiti za to, co uvádějí a že tento článek sluší vysvětliti spolu s následujícím, který zní takto:

8. Má se postup při zakládání zkoumati ve všech případech: nechť akcie převezmou výhradně zakladatelé (simultanní založení) aneb nechť i jiné osoby než zakladatelé zúčastní se upisováním na převzetí akcií (sukcesivní založení), dále nechť se zamýšlí hotové splacení celého akciového kapitálu (ryze peněžní založení) aneb nechť závody stávající neb takové, jež zříditi se mají aneb jiné majetkové předměty přijaty býti mají za vydané akcie (založení s přínosem). Či stačí zkoumání jen tenkrát, když jde o (sukcesivní neb simultanní) založení s přínosem, nebo když jde o (simultanní neb sukcesivní) ryze peněžní založení, při kterém též závody stávající neb takové, které založeny býti mají, nebo jiné majetkové předměty společností převzaty býti mají?

K tomu podotýká p. dr. Horáček: simultanní založení spočívá v tom, že zakladatelé sami mezi sebou akcie upíší a rozeberou, akcie ty musí hotově splatiti; tím samým jest akciová společnost založena. Sukcesivní záleží v tom, kde zakladatelé neupíší všechno sami, nýbrž jen několik po případě jednu a vyloží ostatní veřejné subskripci; zde není založena společnost již upsáním, nýbrž musí svolána býti valná hromada soudem a tato teprve se o ustavení usnese. Tyto mohou býti ryze peněžní aneb s přínosem, totiž založeny hotovým složením kapitálu aneb se jedná o převzetí nějakého majetkového předmětu. Nějaký továrník totiž založí akciovou společnost a této prodá továrnu proti tomu, že dostane jistý počet akcií. Děly se zajisté mnohé nepřístojnosti, že předměty majetkové byly postupovány v ceně daleko vyšší než samy stály. Pan dr. Horáček odpovídá tudíž na ony dvě otázky, že jednota zákona vyhledává toho, aby při všech způsobech akciových společností bylo vyžadováno pravdivé vylíčení celého postupu.

Pan dr. Jan Růžička jest toho náhledu, že nemá se poskytnouti přílišné ingerence soudu. Akc. společnosti jsou soukromé podniky, měla-li by se vykázati pravá cena podniku, musilo by se tak státi odhadem zvláštním, ale známo v praxi, že odhady soudní nikterak nejsou spolehlivé a velmi často cena podniku kvetoucího nedá se tímto způsobem zjistiti, poněvadž záleží v konexích. Soudním odhadem ukládá se soudům přílišná ingerence a věc se příliš zdraží. Řečník jest proti dosavadním revisorům i zástupcům vládním v budoucnosti i proti všem zřízením jiným, ale hlavně omezování autonomie, tak že nesouhlasí

s tím, aby při zakládání akciové společnosti se muselo vše soudu vykázati a soudem zkoumati.

Pan starosta dv. rada ryt. Randa pokládá tento náhled za příliš přísný, úmysl zákona tak jako v Německu jest prý ten, aby celý postup při zakládání společnosti byl veřejný, aby zejména každý akcionář nahlédnouti mohl, jakým spůsobem společnost vznikla, zdali udání, že všechny akcie upsány a jisté procento na př. 25% zaplaceno, jsou pravdivá, o tom soud nebude zkoumati, zda totiž udání ta jsou správná, nýbrž pouze formelně, zda to se uvádí, co udati se má. Jedná-li se o převzetí závodů, továren, společností, tu ovšem soud nekontroluje revisory aneb odhadce, nýbrž odhadují zakládající členové správní rady pokud se týče dozorčí rady. Nevyhnutelno jest, aby v těch případech, kde místo hotových peněz přínos se koná, aby cena předběžná náležitým spůsobem revisory obchodní komory odhadnuta byla, aby jak správní rada, zakladatelé i dozorčí rada svůj posudek o tom ve zvláštním spisu obchodnímu soudu podala, jelikož to jest jediná garancie, že nebude cena přílišná a že nebudou klamáni akcionáři a širší obecenstvo.

Mnozí poukazují, že ustanovení něm. zákoníka se na naše poměry nehodí, protože jsou příliš přísná. Nejsem toho náhledu a zkušenost ukázala, že vzdor těmto přísným předpisům se tam na tisíce akc. společností zakládá. Jak zkušenost učí jsou případy tak řídké, v nichž by se proti zákonu, zejména proti trestnímu zákonu při zakládání společností akc. postupovalo. Neobávám se, že by u nás se ztížilo zakládání solidní společnosti, když se jedná jen o to, aby se cena vyšetřila. Když se firma cení na 50—100.000 není možná, aby závod prosperoval.

Na to p. dr. Růžička: Zakladatelé jsou valné hromadě zodpovědni a ručí za to, kdyby podali nesprávné líčení. Nemohu se spřáteliti s dalekosáhající ingerencí soudu, orgánu to státního, který by zkoumati musel, zdali všechny údaje jsou prokázány, vidím v tom příliš velké omezení autonomie. V Německu a v našem zákoníku o společenstvech máme kautelu dostatečnou v tom směru, že představenstvo solidárně ručí a jest trestné. Důvod, proč akc. společnosti nebyly od r. 1874 zřizovány ve větší míře, záleží v tom, že v r. 1873 vydán zákon o společenstvech a že tento spůsob byl výhodnějším nežli společnosti akc., poněvadž mnohem větší záruky poskytoval a o interes členů se více staral. Přílišné omezování akc. společností ještě více odvrátí chuť od zakládání jich.

Pan starosta dv. rada rytíř Randa: Jest v tom omyl, pokládá-li se za to, že soud má materielně zkoumati udání zakladatelů, nikoliv, nemá je zkoumati, nýbrž jen vzíti na vědomost písemní pro-

hlášení jich a zachovati je pro větší paměť. Do pátrání o pravdivosti těchto udání se soud mísiti nemá, za to ručí ti, kteří to prohlášení učinili, zakladatelé potvrzující správnost a dozorčí rada. Toto prohlášení podává se k soudu z toho důvodu, protože podávání toliko ve valné hromadě neposkytuje dostatečné garancie, že se vše správně protokoluje a že se náležitým spůsobem protokol ten zachová. Jest známo, že v případě konkursu společenstev ztratily se zpravidla všechny záznamy o přístupu členů. Přístup má se písemně podati. Nepostará-li se zákon o to, aby tato podání na bezpečném místě zachována byla, neznamená tato kautela nic. V Německu jest předepsáno, aby ve čtvrt neb půlletním období záznamy nově přistupujících a vystupujících členů soudu byly podány. Tu jest garancie, že se akt ten zachová. Důvod, že se nezakládaly společnosti akciové záleží v tom, že k tomuto potřebí velkého aparatu, hodí se pouze pro velké podniky, jež mají mnoho kapitálu, kdežto pro menší bankovní a pod. podniky stačí forma společenstva, kteráž není koncessí vázána a tudíž volněji se pohybuje.

P. dr. Horáček uvádí: Nejedná se o omezování, nýbrž o ochranu akc. společností. Heslo autonomie může se užívati tam, kde v dobrém smyslu se provádí. Náš konkursní řád spočívá na autonomii věřitelů, jak vypadá v praxi, jest známo, jsouť největší stížnosti na tuto autonomii věřitelů, neboť se jí zneužívá, podnikají se tudíž kroky, aby byla omezena a soudu větší ingerence poskytnuta. Náš nový soud. řád omezil rovněž autonomii stran ve sporu a přidělil soudu větší ingerenci. Rozhoduje tu zkušenost a tato svědčí proti rozsáhlé autonomii a sice z toho důvodu, poněvadž jí bylo zneužíváno.

P. dr. Růžička podotýká pouze, že obecenstvo bude klamáno, pakli se prohlásí, že soud zkoumá pravost udání zakladatelů, neboť bude mysliti, že zkoumá též pravdivost.

P. starosta poukazuje na něm. text otázky 7. a 8., která podobným pochybnostem průchodu nedává a která nedosti správně byla do češtiny přeložena.

9. Má se týkati zkoumání také spolehlivosti (reelity) opatření peněz, totiž skutečného splacení základního kapitálu, resp. (nebyl-li základní kapitál ihned úplně splacen) platební způsobilosti zakladatelů a upisovatelů; či postačí v příčině těchto věcí prohlášení zakladatelů a členů představenstva a dozorčí rady, při čemž by se stanovilo určité ručení těchto osob?

P. dr. Horáček soudí, že by ručení stačilo, poněvadž zkoumání, zda kapitál složen, jest velmi nesnadné. Kapitál musel by se do soudního schování složiti. Jiná jest otázka zkoumání platební

způsobilosti, zda jest tu dostatečná garancie, aby to nebyly osoby nastrčené.

P. předseda souhlasí s údáním tímto. Soud nezkoumá údání zakladatelů, za to ručí oni, event. správní rada a dozorčí rada pod osobní zodpovědností. Co se týče spůsobilosti platební, jest dostatečné prohlášení zakladatelů, soud nemůže tato naprosto zkoumati, stačí tak jako v Německu a ve Francii, když osoby ty chovají se s obezřetností, jakou v takových případnostech obyčejně kupci užívají; diligentia diligentis mercatoris, to bude dostatečnou garancií, že lehkomyslným způsobem nebudou se ohlášky aneb subskripce činiti. Úřední intervence jest naprosto vyloučena.

Poněvadž nikdo se více nehlásil, prohlásil předseda, že pokládá za to, že přítomní s tímto náhledem souhlasí.

P. dr. Růžička ohražuje se jen proti ingerenci soudu, která by zbytečně vzbuzovala důvěru akcionářů, že soud správnost udání zakladatelů zkoumá, tak že by sami o to se nestarali.

Náměstek c. k. vrch. zást. p. dr. Miřička podotýká, že by bylo záhodno vysvětliti, zda ručení zakladatelů má býti civilní či trestní. Nepravdivá udání často účinkují na cenu akc. obchodu. On jest toho náhledu, že by trestati se měl pouze ten, kdo zůmyslně nepravdu udává.

P. starosta podotýká, že bude o tom v pozdějších článcích zvláštní řeč a že jest zajisté přiměřeno, aby trestání omezeno bylo na případy vědomého udání nepravdy, kdežto by pouhá culpa příliš přísně trestána byla.

Poněvadž čas pokročil, odročena debata o ostatních otázkách v dotazníku obsažených na některou ze schůzí příštích.

Dr. Jos. Worel.

Denník.

Dr. Josef Emler,

c. k. ř. v. professor historických věd pomocných na českých vysokých školách Karlo-Ferdinandských a archivář kr. hlavního města Prahy na odpočinku zemřel po delší trapné chorobě dne 9. února t. r. Narodil se v Libáni dne 10. ledna 1836. Vystudovav gymnasium v Jičíně oddal

se na universitě vídeňské studiu historie. Navrátiv se potom do Prahy, krátký čas vyučoval na c. k. české vyšší reálné škole. R. 1864. stal se adjunktem městského archivu pražského a po smrti archiváře Karla Jaromíra Erbena archivářem. R. 1871. habilitoval se na universitě pražské pro historické vědy pomocné, však teprve r. 1879 jmenován jest professorem mimořádným. Řádným professorem stal se roku 1887. Churavě vstoupil r. 1897 do výslužby jako archivář městský, r. 1898 i jako professor. Činnost jeho vědecká byla rozsáhlá a hluboká. O českou historii právní dobyl si zásluh vynikajících zejmena vydáním pozůstatků desk zemských. Po památné přednášce Františka Palackého ve valném shromáždění českého musea úkol ten svěřen jest zvěčnělému. R. 1867 vydal v pojednáních král. české společnosti nauk pojednání programové „O zbytcích desk zemských v r. 1541 pohořelých". Roku následujícího společně s Frant. Dvorským uveřejnil „Nejstarší zbytky desk zemských půhonných". R. 1870 vyšel již první svazek monumentálního díla „Pozůstatky desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých" a za dvě leta díl druhý. I časopis náš želí v zvěčnělém svého spolupracovníka. Uveřejnil dvě pojednání z pera jeho v ročníku IX. „Něco o deskách dvorských" a „Práva měst českých zvláště starého města pražského."

Slavná budiž nebožtíkovi paměť!

Osmdesáté narozeniny. Dne 7. února t. r. dovršil pan dr. Eduard Gundling, c. k. universitní professor na odpočinku a zemský advokát v Praze, osmdesáte let svého věku. Jest z nejprvnějších spolupracovníků našich; již druhý ročník přinesl trojí pojednání z pera jeho. I sluší se časopisu našemu, aby s vděčným uznáním připomenul toho dne čtenářstvu svému, jež rádo zajisté připojí se k upřímnému přání jeho, aby velevážený kmet žil ještě dlouhá léta ve stálém zdraví a nerušené spokojenosti.

Osobní zpráva. J. Exc. první předseda c. k. nejvyššího soudu dr. Karel Stremayer odešel na odpočinek. Prvním předsedou Jeho Veličenstvo jmenovalo J. Exc. posavadního druhého předsedu tajného radu a ministra m. sl. dr. Karla Habietinka a druhým předsedou posavadního senátního předsedu tajného radu a ministra m. sl. dr. Emila Steinbacha.

Sbírky zákonův. Ve sbírce „Příruční vydání zákonů s doplňky a výklady", již vydává firma nakladatelská Höfer & Klouček, svazek třetí obsahující „Obecný zákonník občanský mocnářství rakouského a nařízení pozdější k témuž se vztahu-

jící" vyšel u vydání druhém, jež opatřil opět advokát dr. Božislav Kožený. České příručné vydání občanského zákonníka, jak se ukázalo, jest skutečnou potřebou. První vydání rozebráno bylo v době dosti krátké a dojde zajisté k vydání opětnému. Bylo by si pak důtklivě přáti, aby opatřeno bylo s větší pečlivostí. Především musí se pečlivěji přehlédnouti text. Sem a tam shledáváme, že starší překlad Šemberův jest opraven, ale zase místy zachovány jsou nesprávnosti jeho i tam, kde bylo na ně již upozorněno, tak n. př. v §. 520. (srv. Fryc v Právníku XXXI. str. 290., Nečas tamže XXXIV. str. 764.) nebo §. 850. (srv. dr. Frt. Horáček tamže XXXIV. str. 842.), a někde jest znění ještě méně přesné n. př. v §. 158. Dále musí se text očistiti od nepatřičných přiměsků. Tak na př. v §. 1497. připojen jest citát §u 352. docela jako v §. 1484. citát §u 1471. Text zákona v §. 1484. citát §u 1471. obsahuje, ale §. 1497. neobsahuje žádného citátu. Chce-li vydavatel sám odkázati na jiný paragraf, musí to učiniti tak, aby čtenáři bylo patrno, že jest to citát jeho. Nad to však odkázání na §. 352. nemá tu žádného smyslu. Geller ve svém vydání obč. zákonníka při §. 1497. dokládá §. 352. (jejž při tom od textu zřetelně odděluje); jest to asi chyba tisková, která se novými otisky vleče, neboť oba paragrafy v nijaké souvislosti nejsou. Podobá se, že řečený citát českého vydání tu má svůj původ. Dále bude potřebí velmi důkladně zrevidovati doložená rozhodnutí nejvyššího soudu. Kterak nyní, když nové zákony processní jsou v platnosti a účinkování, ve vydání občanského zákonníka uspořádaném „k účelům studijním a k praktickému užívání" mohou zůstati rozhodnutí, že právo vznésti žalobu není podmíněno předchozím porušením práva (str. 37.), že přiznání v §. 163. zmíněné nemusí býti opatřeno náležitostmi §. 110. ob. ř. s. (str. 104.), že nevratitelná „rozhodovací hlavní" přísaha o obcování jest nepřípustná (str. 105.), že odvolané doznání nemá moci průvodní (str. 106.), že žaloba vyzývací proti sousedovi, který jest v držení služebnosti, se nepřipouští (str. 185.), že mimo konkurs dlužno při realisování hypoték simultánních analogicky použiti §. 37. konk. ř. (str. 303.), že vydražitel ručí osobně za pohledávky z nejvyššího podání přikázané, které na usedlosti byly ponechány (str. 309.) a mnoho, mnoho j. v.? Vůbec, nových zákonů processních jakoby pro p. vydavatele nebylo. Neodkazuje n. př. ani u §. 200. ku čl. II. uv. zák. k jur. nebo u §. 367. k §. 268. ex. ř. a t. p., za to n. př. u §. 457. srovnati dává XXX. hlavu starého soudního řádu a dvorní dekrety ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s. a ze dne 6. května 1814 č. 1085. sb. z. s. Také znění výtahů z rozhodnutí soudních bude potřebí revidovati. Srv. n. př. na str. 310. :

„Ustanovení §. 17. kn. z. nelze zaměniti za ustanovení §. 1480. o. z. o.“! Že odkazy k zákonům pozdějším a sdělení o jich obsahu tolikéž bude potřebí přehlédnouti a doplniti, jest již patrno z toho, co svrchu bylo pověděno. Ale nestačilo by jen k novým zákonům processním míti zřetel. V dodatku n. př. otištěn jest ještě celý patent ze dne 19. října 1846 č. 992. sb. z. s.! Vzbudí to podezření, že druhé toto vydání jest pouhé vydání titulové. Ale podezření to za krátko objeví se bezdůvodným. Na konci čte se: „Vz. zák. o ochraně vynálezu ze dne 11. ledna 1897 č. 30. ř. z.“!

Pomocný spolek nadace Jonákovy. Podle výroční zprávy právě vydané spolek ten v uplynulém roce přijal 1175 zl. 20 kr. příspěvků členských a 1837 zl. 71 kr. darův od příznivců a mimo to z odkazu zvěčnělého dra Karla Hauschilda 1000 zl. po srážce poplatků 896 zl. 25 kr., jež uloženy zvlášť jako fond, z něhož zřídí se jedno místo nadační na památku odkazovatelovu. Obědy podělil v zimním běhu 1897/8 62 nemajetných posluchačů práv, v letním běhu 58 a v zimním běhu nynějším 63. Kromě toho na účet nadace Jonákovy poskytoval obědy 20 posluchačům práv z této nadace obdařených, za něž nadace Jonákova nahradila 1170 zl. Posluchačům poděleným, kteří o štědrý večer trávili v Praze, vystrojena také večeře štědrovečerní. Celkem poskytnuto bylo 10422 obědův a 19 večeří štědrovečerních. Z šlechetných dobrodinců, již spolek obdarovali, sluší zejmena uvésti J. M. p. rektora prof. dr. Kadeřávka, jenž daroval 100 zl., 50 zl. a nyní opět 50 zl., J. M. p. rektora prof. dr. Reinsberga, jenž daroval 40 zl., c. k. professorské kollegium fakulty právnické, jež vedle pravidelných příspěvků svých členů 75 zl. věnovalo 282 zl. 13 kr., p. Borčického, komisaře severozápadní dráhy, jenž daroval 200 zl., p. dr. Langkramera, od něhož spolek obdržel pokutu z trestní věci 50 zl. Česká spořitelna věnovala 200 zl., spořitelna města Plzně 50 zl., obč. záložna v Karlíně 50 zl. Celkem od spořitelen, záložen a okresních výborů dostalo se spolku 778 zl. Nejnověji pí. Růžena Pallyová, choť c. k. praesidenta zemského soudu v Praze, učinila spolku dar 100 zl. Přejeme spolku, jenž za svého trvání od r. 1885 vydal na obědy nemajetným studujícím práv celkem 32240 zl. 10 kr., aby stále a hojně nalezal spanilomyslných dobrodinců takových, a zvláště, aby nezapomínali jeho ti, kdož v studiích svých podpory jeho požívali a dobrého postavení dosáhli, jakož ukládá přání zakladatele prof. dr. Jonáka, v nadační listině vyslovené, aby pamětlivi byli chudých studentův.

Zákony proti anarchistům ve Španělích a Portugalsku. Časté atentáty anarchistické v letech 1893 a 1894 vedly k tomu, že pomýšleno bylo na důraznější potlačení jich, než možno bylo na základě obecného práva trestního. Dne 10. července 1894 vydán zákon, kterýmž pro atentáty na bezpečnost osob a majetku spáchané výbušnými látkami stanoveny byly vyšší tresty a určeno zvláštní stručné řízení trestní. Věci ty přikázány soudům porotním. Jelikož atentáty anarchistické nepřestávaly, vydán dne 2. září 1896 nový zákon, jímž ustanovení zákona dřívějšího podstatně jsou zostřena, nejen tresty jsou zvýšeny, ale případy ty přikázány jsou soudům vojenským, které je projednávají řízením sumárním. Soudu však přiznáno právo, v případech zvláštních zákonný trest zmírniti i přeměniti. Kdežto v dřívějším zákoně výraz „anarchistický“ se ještě nevyskytuje, nový zákon v dalších ustanoveních výslovně obrací se proti anarchistům. Zákon dává totiž vládě právo, potlačiti časopisy a spolky anarchistické, uzavříti místnosti, kde anarchisté se scházejí, vypověděti osoby, které propagují anarchistické idee. Vrátí-li se takovýto vypovězený, stihne jej trest deportace nejméně na tři leta do kolonií, kdež podroben jest právomoci úřadů vojenských. V Portugalsku vydán byl zákon ze dne 13. února 1896, jiż v nadpise výslovně určený k potlačení anarchistických rejdů. Kdo řečmi neb slovy pronesenými na místech veřejných neb spisy veřejně vydanými neb jiným prostředkem publikace hájí, schvalují neb provokují, třebas bez účinku, činy proti existenci společnosti neb bezpečnosti osob neb majetku, kdo činy takové omlouvají, kdož vyznávají zásady anarchistické vedoucí ke skutečnému provádění takových činů, jsou trestáni vězením od šesti měsíců výše. Po vytrpění trestu odsouzení jsou dáni vládě k disposici a mohou býti posláni do kolonií. Má-li čin nějaký povahu anarchistickou, jest zapovězeno uveřejňovati tiskem atentáty, pronásledování a vyšetřování policejní, jakož i soudní líčení. Policie může publikace příčící se tomuto ustanovení zabaviti a soud může nařiditi i zastavení dotyčného časopisu. —sch.

Uprázdněné místo u soudu na Moravě. Místo soudního adjunkta u okres. soudu v Kyjově, po případě u jiného okres. soudu v obvodě mor.-slez. vrch. zem. soudu, s příjmy dle IX. hodn. třídy. Žádosti včetně do 1. března 1899 ku praesidiu kraj. soudu v Uher. Hradišti.

Zpráva o valné hromadě Právnické Jednoty v Praze konané dne 16. února 1899.

Předseda: I. místostarosta pan dr. Edmund Kaizl.
Zapisovatel: jednatel dr. Jos. Vančura.
Členů přítomno: 40.

Pan předseda zahajuje schůzi sdělením, že vysoce vážený pan starosta dv. rada dr. ryt. Randa pro vážné ochuravení nemůže valné hromadě předsedati, že byl tudíž dožádán, převzíti dnešního dne předsednictví. Po té konstatuje, že za členy se přihlásili pan Ladislav Roztočil, c. k. vrchní rada n. o. v Praze a pan dr. Alois Stompfe, kandidát advokacie v Praze; vystoupení ohlásil p. dr. Mokrý, c. k. notář v Jilemnici. Sdělení to vzato bylo na vědomí.

Na to přikročilo se k vyřízení denního pořádku, jehož předmětem jest:

1. Výroční zpráva jednatelská a účetní za r. 1898.
2. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelův a dvou revisorův účtů.
3. Zpráva o časopisu „Právník“ za rok 1898.
4. Zpráva revisorův účtů.
5. Zpráva komise o vydání 2. seš. III. dílu rak. veřejného práva od prof. dra Pražáka.
6. Zpráva komise pro 2. vydání rak. práva ústavního od prof. dra Pražáka.
7. Zpráva o indexu časopisu „Právník“.
8. Návrh, by povolen byl obnos 500 zlatých na pomník Viktora Kornela ze Všehrd v Chrudimi, jako dar jubilejní za příčinou 50. ročnice vlády J. Vel. císaře a krále Františka Josefa I.
9. Rozpočet na rok 1899.
10. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu „Právník“ na r. 1900 byla obnovena.

11. Návrh, aby byly knihy Právnickou Jednotou vydané rozdány mezi chudé studující.

12. Návrh na opatření jiných místností pro knihovnu a pro čítárnu Právnické Jednoty a aby na zařízení a udržení čítárny byl věnován obnos 500 zl.

I. Jednatel p. dr. Jos. Vančura přednesl zprávu účetní:

V roce 1898 měla Právnická Jednota tyto příjmy:

1. Příspěvky členské i s náhradou poštovného		1181·50 zl.
2. Příjem z nakladatelství:		
a) za knihy ve vlastním prodeji . . .	808·26 zl.	
b) za knihy prodané Fr. Řivnáčem . .	592·42 „	
c) výtěžek z „Právníka" (po srážce honoráře redaktorům)	428·83 „	
úhrnem . .		1829·51 „
3. Úroky z peněz uložených		
a) u městské spořitelny Pražské . . .	256·82 zl.	
b) u Sv.-Václavské záložny	6·87 „	
c) u Malostranské záložny	28·34 „	
úhrnem . . .		292·03 „
4. Z odkazu dra Karla Hauschilda po srážce poplatku		900·— „
Celkem		4203·04 zl.
K tomu pokladniční jmění koncem r. 1897 . .		7054·16 „
činí celý příjem		11257·20 zl.

Vydání v r. 1898 byla tato:

1. Provise sběrateli			82·70 zl.
2. Pedelovi za obsluhu			24·— „
3. Za knihy vydané „Právnickou Jednotou" a sice:			
a) díl III. seš. 2. Rak. práva veřejného od prof. dra. Pražáka:			
knihtiskárně doplaceno	451·12 zl.		
honorář spisovateli .	628·— „		
celkem		1079·12 zl.	
b) díl I. druhé vyd. Rakouského práva ústavního od prof. dra Pražáka knihtiskárně zálohou vyplaceno na účet vytišt. archů		200·— „	
Úhrnem			1379·21 „

4. Tiskopisy (výroční zpráva, pozvání k valné hromadě, oběžníky, pozvání k týdenním schůzím), poštovné, po-

Přeneseno . . . . 1485.91 zl.

selné, psaní adres a jiné práce písařské a potřeby kancelářské (obálky a papír) . . . . 108·32 „

5. Na knihovnu vydáno:

a) za knihy dle účtu Fr. Řivnáče	172·75 zl.	
b) za knihy jinde koupené	16·77 „	
c) srovnání knihovny	8·30 „	
d) nový regál na knihy	12·— „	
e) vazba knih	62·19 „	
f) pojištění knihovny	3·88 „	
Úhrnem . . .		275·89 „
6. Příspěvek na knihovnu právnického semináře . . .		100·— „
7. Dar Jonákově nadaci		100·— „
8. Honorář a diety při přednášce konané v Táboře .		70.— „
9. Poplatkový ekvivalent za rok 1898		24·98 „
10. Různá jiná vydání		30·20 „
Celkem		2095·21 zl.
Srovnáno s příjmem		4203·04 „
dává přebytek		2107·83 „
tak že zbývá po připočtení pokladničního jmění z r. 1897		7054·16 „
koncem r. 1898 pokladniční jmění		9161·99 zl.

Přebytek vysvětluje se tím, že jednak mezi příjmy letošního roku jest částka 900 zl. z odkazu dra K. Hauschilda, jednak vykazuje účet nakladatelský letos čistý přebytek 610 zl. 39 kr. proti loňskému schodku 1748 zl. 41 kr. — Pokladniční jmění jest uloženo:

a) v Městské spořitelně pražské na 4% vkladní knížku fol. 32.195	6568·92 zl.
b) v Malostranské záložně na 4% vkladní knížku 83.047	2408·34 „
c) v poštovní spořitelně pro administraci Právníka . .	100·— „
d) na hotovosti koncem r. 1898	84·73 „
Celkem	9161·99 zl.

Účetní stav knih nákladem Jednoty vydaných jest tento:

1. Institucí Justinianových byly koncem r. 1897 na skladě 142 výtisky; roku 1898 neprodán žádný; zbývají 142 výt. po 50 kr., resp. se srážkou provise po 30 kr., což činí . . . . . 42·60 zl.

2. Brikcího z Licska Práv Městských bylo na skladě 75 výtisků; 10 darováno, neprodán žádný; zbývá 65 výt. po 4 zl., resp. se srážkou provise po 2·40 zl., což činí . 156·— „

3. Hellerových Příspěvků k nauce o narovnání bylo na skladě 147 výtisků, 10 výtisků darováno, prodán 1; zbývá 136 výt. po 60 kr., resp. po 40 kr., což činí . . 54·40 zl.

4. Brandlovy Knihy Rožmberské byly na skladě 173 výtisky; darováno 10 výtisků, neprodán žádný; zbývá 163 výtisků po 70 kr., resp. po 42 kr., což činí . . . 68·46 „

5. Hanelova Vlivu práva německého bylo na skladě 127 výtisků; dva výtisky prodány, 10 darováno; zbývá 115 výtisků po 70 kr., resp. po 47 kr., což činí . . . . . 101·05 „

6. Rybičkových Pravidel byly na skladě 3 výtisky; neprodán žádný; zůstaly 3 výtisky po zl. 1·20, resp. po 72 kr., což činí . . . . 2·16 „

7. Laurinova spisu „O bezženství duchovních" bylo na skladě 189 výtisků; neprodán žádný, zbývá 189 výt. po 60 kr., resp. po 40 kr., což činí . . . . 75·60 „

8. Arndtsových Pandekt I. knihy bylo na skladě 250 výtisků; 1 výtisk prodán, 20 výt. darováno; zbývá 229 výtisků po zl. 1·35, resp. po 90 kr., což činí . . . 206·10 „

9. Arndtsových Pandekt II. knihy bylo na skladě 523 výt.; 2 prodány, 20 výt. darováno; zbývá 501 výt. po zl. 1·20, resp. po 93 kr., což činí . . . . 465·93 „

10. Arndtsových Pandekt III. knihy 1. odd. bylo na skladě 490 výtisků; 2 výt. prodány, 20 výt. darováno; zbývá 468 výtisků po zl. 1·20, resp. po 80 kr., což činí 374·40 „

11. Arndtsových Pandekt III. knihy 2. odd. byly na skladě 491 výt.; 1 výt. prodán, 20 výt. darováno; zbývá na skladě 470 výtisků po zl. 1·35, resp. 90 kr., což činí 423·— „

12. Arndtsových Pandekt IV. a V. knihy byl na skladě 451 výtisk; neprodán výtisk žádný, 20 výt. darováno; zbývá 431 výtisků po 2 zl., resp. po zl. 1·34, což činí . 577·54 „

13. Arndtsových Pandekt celého díla bylo na skladě 15 výtisků; 2 prodány, zbývá 13 výt. po 7 zl., resp. po zl. 4·87, což činí . . . . 53·31 „

14. Rittnerova „Církevního práva katolického" I. dílu bylo v komissi knihkupecké 10 výtisků; neprodán žádný; zbývá 10 výtisků po 2 zl., resp. po zl. 1·50, což činí . . . . 15·00 „

15. Rittnerova Církevního práva katolického I. dílu byl ve vlastním prodeji 689 výt.; 2 prodány, 14 výt. darováno; zbývá 673 výt. po zl. 1·35, což činí . . . . 908·55 „

16. Rittnerova „Církevního práva katolického“ II. dílu bylo v komissi knihkupecké 10 výtisků; neprodán žádný, zbývá 10 výtisků po zl. 2·50, resp. zl. 1·75, což činí . 17·50 zl.

17. Rittnerova Církevního práva katolického II. dílu byl ve vlastním prodeji 691 výt.; 2 výt. prodány, 14 výt. darováno; zbývá 675 výt. po zl. 1·53, což činí . 1032·75 „

18. Pražákova Rakouského práva ústavního I. dílu zbylo v komissi knihkupecké 231 výtisků. Prodáno 48 výt.; zbývá 183 výtisků po 4 zl., resp. po zl. 2·40, což činí . . . . 439·20 „

19. Pražákova Rak. práva ústavního I. dílu zbylo ve vlastním prodeji 85 výt.; prodáno 49 výtisků, darováno 20 výt.; zbývá 16 výtisků po 2 zl. 25 kr., což činí . . 36.— „

20. Pražákova Rak. práva ústavního II. dílu zbylo v komissi knihkupecké 375 výtisků; prodáno 57 výtisků; zbývá 318 výtisků po 2 zl., resp. 1 zl. 20 kr., což činí . 381·60 „

21. Pražákova Rakouského práva ústavního II. dílu ve vlastním prodeji 140 výtisků; prodáno 45 výt., darováno 20 výtisků; zbývá 75 výtisků po 1 zl. 8 kr., což činí . . 81·— „

22. Pražákova Rak. práva ústavního III. dílu I. seš. zbylo v komissi knihkupecké 600 výt.; prodáno 192 výt.; darováno 31 výtisků; zbývá 377 výtisků po 2 zl. resp. 1 zl. 20 kr., což činí . . . . 452·40 „

23. Pražákova Rak. práva ústavního III. dílu 1. seš. zbylo ve vlastním prodeji 185 výt., prodáno 69 a darováno 20 výtisků; zbývá 96 výtisků po zl. 1·08, což činí . . . 103·68 „

24. Pražákova Rak. práva ústavního III. dílu 2. seš. zbylo v knihkupecké komissi 705 výtisků; zpráva komissionáře dosud nedošla; zbývá tedy 705 výtisků po zl. 2·50, resp. po zl. 1·50, což činí . . . . 1057·50 „

25. Pražákova Rak. práva ústavního III. dílu 2. seš. zbylo ve vlastním prodeji 250 výtisků, prodáno 138 a darováno 33 výt.; zbývá 79 výt. po zl. 1·50, což činí . . 118·50 „

26. Pražákových Zákonů z obecní a zemské ústavy zbylo v komissi knihkupecké 190 výt.; prodáno 12 výt.; zbývá 178 výt. po zl. 1·50, resp. 90 kr., což činí . . . 160·20 „

27. Pražákových Zákonů z obecní a zemské ústavy zbylo ve vlastním prodeji 223 výtisků; neprodán žádný výtisk, zbývá 223 výt. po 72 kr., což činí . . . . . . 160·56 „

28. Storchova Rak. řízení trestního I. dílu zbylo v komissi 330 výtisků; z toho dáno do vlastního prodeje 50 výtisků; zpráva komissionáře nedošla do uzavření tohoto účtů; zbývá tedy 280 výtisků po 4 zl., resp. po zl. 2·40, což činí . . . . 672·— zl.

28. Storchova Rakouského řízení trestního I. dílu zbylo ve vlastním prodeji 36 výt., z knihkupecké komisse do vlastního prodeje dáno 50 výtisků; prodáno 25 výtisků, darováno 17 výt.; zbývá 44 výt. po zl. 2·25, což činí . 99·— „

29. Storchova Rakouského řízení trestního II. dílu, 1. sešitu v komissi knihkupecké 761 výtisků; do vlastního prodeje dáno 50 výtisků; prodáno 39 výtisků; zbývá tedy 672 výtisků po zl. 2·—, resp. po zl. 1·50 což činí . . . 1008·— „

30. Storchova Rakouského řízení trestního II. dílu sešit 1. zbylo ve vlastním prodeji 41 výt.; z knihkupecké komisse dáno bylo do vlastního prodeje 50 výtisků, prodáno bylo 70 výtisků, darováno 17 výtisků; zbývají 4 výt. po zl. 1·35, což činí . . . . 5.40 „

31. Storchova Rakouského řízení trestního II. dílu seš. 2. zbylo v knihkupecké komissi 855 výtisků; z toho dáno do vlastního prodeje 100 výtisků; darováno bylo 31 výtisků, prodáno 72 výtisků; zbývá 652 výtisků po 2·50, resp. po zl. 1·50, což činí . . . . 978·— „

32. Storchova Rakouského řízení trestního II. dílu 2. sešitu zbylo ve vlastním prodeji 87 výtisků; z komisse knihkupecké dáno do vlastního prodeje 100 výtisků; prodáno bylo 68 výtisků, darováno 17 výtisků. Zbývají 102 výtisky po zl. 1·35, což činí . . . . 137·70 „

Cena knih na skladě jsoucích činí . . 10475·40 zl.

Indexu k Právníku dílu I. (obsahujícího roč. 1—25) zbylo na skladě 787 výtisků; účet o prodeji nedošel do uzavření tohoto účtu, tak že zbývá 787 výt. po zl. 1·20, což činí . . . . 944·40 zl.

Indexu k Právníku dílu II. (obsahujícího ročníky 26—30) zbylo na skladě 786 výtisků; účet o prodeji dosud nedošel; zbývá tedy 786 výtisků po 1 zl., což činí . . . . 786·— „

Indexu k Právníku dílu III. (obsahujícího ročníky 31—35) bylo dáno do prodeje

	Přeneseno	1730·40 zl.	
900 výtisků po 1 zl., což činí		900·— „	
	Cena Indexu k Právníku . .		2630·40 zl.
Jmění Právnické Jednoty v knihách a indexu (kromě knihovny) koncem r. 1898 činí			13105·49 „
Pokladniční jmění shora vykázané			9161·99 „
Úhrnné jmění Právnické Jednoty (kromě knihovny) koncem r. 1898 činí			22267·48 zl.
Oproti úhrnnému jmění v loni vykázanému . . .			20479·64 „
	zvětšilo se o		1787·84 zl.

Jednatel Dr. Josef Worel přednesl zprávu jednatelskou:

Týdenních schůzí konáno v roce 1898 v Praze 9, mimo Prahu jedna. V Praze jednalo se o následujících předmětech.

Dne 20. ledna, 17. března a 28. dubna 1898 byla debata o přednášce p. docenta a zem. advokáta Dra E. Tilsche „O významu nového soudního řádu pro právo materielní.“ Dne 3. března přednášel p. auskultant Dr. J. Prušák „O příčinách vzrůstu zločinné mládeže.“ Dne 13. a 20. října 1898 p. dv. rada prof. Dr. Zucker: „Některé poznámky o příčetnosti.“ Dne 3. listopadu byla debata o této přednášce. Dne 17. listop. p. docent a advokát Dr. E. Tilsch přednášel „O řízení ve věcech manželských.“ Dne 15. prosince 1898 zahájil pan dv. rada prof. Dr. ryt. Randa debatu o reformě akciového zákona, v níž pokračoval pak pan docent Dr. Horáček. Letošního roku odbývány již 2 schůze týdenní a sice dne 12. ledna 1899, na níž pokračoval p. docent a zem. advokát Dr. Tilsch ve své přednášce „O řízení ve věcech manželských“ a dne 26. ledna 1899, na níž dokončena p. docentem Dr. Horáčkem zahájená debata o reformě akciového zákona.

Mimo Prahu odbývána schůze v Táboře dne 26. března 1899 s přednáškou p. rady zem. soudu Dr. Ferd. Pantůčka: „Něco o následcích neposlušnosti processualní.“ Schůze tato byla velmi četně navštívena a shromáždila veškeré právnictvo z Tábora a dalekého obvodu tohoto kraje.

Za příčinou úmrtí předsedy sesterské jednoty Moravské pana Dra ryt. Zapletala byla vyslovena této jednotě soustrast.

K žádosti komitétu pro vystavení důstojného pomníku pro veleznamenitého právníka českého, rodáka Chrudimského Viktora Kornela ze Všehrd, byl jemu slíben dar jednoty ve výši až 500 zl. co dar jubilejní za příčinou 50. ročnice J. V. cís. a krále Františka Josefa I

Dne 10. června lon. roku odevzdala deputace jednoty Právnické

svému p. starostovi za příčinou vzácného jubilea 40letého doktorátu adressu blahopřejnou.

Blahopřání zasláno též panu primatoru král. hlav. města Prahy Dr. Podlipnému ku 50. a panu Dr. baronu Riegrovi ku 80letým narozeninám.

Za příčinou jubilea 50. ročnice panování Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I., proslovil slavnostní řeč pan místostarosta, vrch. rada J. Hofman dne 17. listopadu 1898.

Velkodušný dar p. zem. advokáta Dr. K. Hauschilda Právnické jednotě věnovaný obnosem 1000 zl. v hotovosti a jeho knihovnou, byl jeho dědicem po srážce dědického poplatku per 100 zl. v obnosu 900 zl. a po vyhražení několik málo děl z knihovny náhradou peněžitou 150 zl. splněn.

Odbyt děl vydaných naší Jednotou byl i v loni značný při dílech nových pp. prof. Dr. Pražáka a Dr. Storcha.

V r. 1898 přistoupilo nově 10 členů a sice pan JUDr Josef Prušák, c. k. auskultant v Praze, par JUDr Otakar Pavlánský, magistrátní koncipista v Praze, pan JUDr. Jan Vejvar, advokát v Karlíně, pan JUDr. Vladimír Hladík, c. k. soudní adjunkt ve Vlašimi, pan JUDr. Antonín Just, advokát v Novém Strašecí, pan JUDr. Václ. Potěšil, náměstek presidenta kraj. soudu v Kutné Hoře, p. JUDr. Ant. Vetešník, kandidát adv. v Praze, pan JUDr. Bohumil Pšenička, c. k. auskultant obch. soudu v Praze, pan Ant. Menoušek, c. k. sekretář obchodního soudu v Praze, pan JUDr. Petr Nesý, advokát v Praze.

Vystoupilo 12 členů a sice pan JUDr. Václav Melichar, kandidát adv. v Praze, pan Jan Mischek, c. k. rada zem. soudu v Praze, pan Frant. Navrátil, c. k. dvor. rada v Praze, pan JUDr. Rudolf Cicvárek, velkostatkář v Lobči, pan Petr Domorázek, c. k. rada zem. soudu v Nov. Benátkách, pan JUDr. Otto Himmer, c. k. rada zem. soudu v Mladé Boleslavi, pan JUDr. Theodor Klineberger, advokát v Milevsku, pan JUDr. Otakar Kudrna, advokát v Netolicích, pan Augustin Plischke, c. k. rada zem. soudu v Plzni, pan JUDr. Arnošt Švorčík, c. k. soudní adjunkt v Příbrami, a pan JUDr. Ant. Mokrý, c. k. notář v Jilemnici.

Zemřelo 6 členů a sice pan JUDr. Antonín Auředníček, advokát v Kutné Hoře, pan JUDr. Jan Hynek, advokát v Olomouci, pan Antonín Pacák, c. k. notář v Chrudimi, pan Vilém Nedbal c. k. radní sekretář v Olomouci, pan JUDr. Gustav Neumann, ad-

vokát v Praze, pan JUDr. Karel Špaček, c. k. dvor. rada ve Vídni a pan JUDr. Jan Zdobnický, advokát v Ústí n./O.

Jest tedy počet členů na konci r. 1898 o 8 menší proti roku lonskému a činí 292 členů.

Pro rok 1899 přistoupili 4 noví členové a sice pan JUDr. Jos. Uhlíř, městský konceptní adjunkt v Libni, pan Karel Flieder, c. k. rada zemského soudu v Chrudimi, pan JUDr. Karel Zikmund, kandidát advokacie v Praze a pan JUDr. Lad. Roztočil, c. k. soudní adjunkt v Pardubicích.

V lednu 1899 vzdal se funkce revisor účtů pan zemský advokát Dr. Vaníček, přesídliv do Holic. Za jeho dosavadní horlivou činnost budiž mu vzdán dík.

Své schůze konala Právnická jednota i letos v malé promoční síni české university, která laskavostí slavného rektorátu české university Karlo-Ferdinandovy a sl. děkanství právnické fakulty byla zapůjčena naší Jednotě. Za tuto laskavost sluší vzdáti oběma slavným úřadům nejvřelejší dík.

Rovněž jsme k díkům povinni všem pánům, kteří v našich týdenních schůzích přednášeli a slavným redakcím „Hlasu Národa,“ „Národních listů,“ „Národní Politiky,“ „Politik,“ „Pražským Novinám“ a „Prager Abendblattu“ za laskavé a vždy ochotné uveřejňování zpráv a ohlášek spolkových.

Jednatel p. Dr. Josef Worel předčítá zprávu knihovní. Tato zní:

Z literatury nového soudního řádu přibyly spisy: Fryc: Jednací řád. Beck: Zehn Abhandlungen aus der neuen C. P. O. Geller: Jurisdiktionsnorm u. C. P. Schauer: Gerichtsorganisationsgesetze. Frühwald: Handbuch der civilgericht. Thätigkeit der Bezirks-Gerichte. Fürstl: Executionsordnung seš. 14.—29. Neumann: Commentar zum C. P. seš. 7.—17. Beck: Fünf Kapitel über die Vollzugsverordnungen. Demelius: Der Neue Civilprocess seš. 1.—9. Manz: Vollzugsvorschriften zu oestr. Civilprocessgesetzen. Hartman: Civilní řád soudní. Pantůček: Něco o následcích process. neposlušnosti. Hartman: Exekuční řád. Trutter: Civilprocessrecht II. díl. Czoernig: Vorlesungen über die Executionsordnung. Horten: Jurisdiktionsnorm II Theil. Ott: Soustavný úvod ve studium nového řízení soud. I. a II. díl. Z jiných oborů práv: Horn: Rechte und Objekte des Pfandrechts. Kapes. vyd. zákonů: Zřízení obecní a řád volební. Übersicht über die Rentensteuer. Rohan: Judikatur des Obersten G.-H. in der Sprachenfrage. Manz: Gewerbeordnung und Sanitätsgesetze. Schwarz: Vier

Hundert Jahre d. deutschen Civil-Pr.-O. Krejčí: Zákon associační. Meyer: Amtsinstruktion f. d. Universitätsbibliothek in Prag. Žolger: Oester. Verordnungsrecht. Offermann: Parlamentarismus contra Staat. Jolles: Advokaten-Praxis. Spatenstein: Zum Concurse der Aktiengesellschaften. Zallinger: Wesen und Ursprung d. Formalismus. Tezner: Landesfürstliche Verwaltungspflege Oesterreichs. Bibliographie d. bürgerl. Gesetzbuches f. d. deutsche Reich. Adler: Über die Lage d. Handwerks in Oesterreich. Gärtner: Argos Wechsler: Concurence déloyale. Bergordnung von Ungarn 1805. Samospráva čes. klubem vydaná. Stein. Wesen u. Aufgabe d. Sociologie. Civilprocess f. Ungarn, Bosnien u. Hercegovina. Festschrift zum 70. Geburtstage Dr. Unger's. Geller: Oester. bürgerl. Recht. J. Dvořák: Moravské sněmování. Neisser: Geschichte d. § 14. Čečetka: Žaloby a exekuce. Stubenrauch: Commentar z. bürgerl. Gesetzbuche. Fürth: Das oester. Miethrecht u. Miethverfahren. Dr. T. Wolf: Commentar zum Zwangsversteigerungsgesetz. Jako pokračování: Konrád Elster: Handwörterbuch d. Staatswissenschaften I., II. u. 1. Supp. Scherer: Allgem. Theil d. bürgerl. Gesetzbuches I., II. a 1 doplněk. Schönberg: Handb. d. polit. Oekonomie IV. Aufl. II. B. 2. Halbband. III. B. 2. Halbband. Nowak: Entscheidungen d. ob. Ger.-Hofes sv. 15. a 16. Adler: Entscheidungen 10. Oester. Staatshandb. Pfaff-Schey-Krupský: Entscheidungen XXXII. Hye-Gluneck: Reichsgerichtl. Entscheidungen X. Budwinski: Erkenntnisse XXI. 2. sv. Ficker: Erbenfolge im Ostgermanischem Recht. IV. B. 1. Abth. Díla sešitová: Preininger: Zákony o zdravotnictví č. 1.—4. Švarc: Výklad zákona obecního 14.—23. Jurist. Vierteljahr-Schrift 29 sv. 4 seš. 30. sv. 1. a 2. seš. Mayrhofer: Handb. f. d. polit. Verwaltungsdienst 41.—68. Srb: Polit. dějiny národa Čes.. seš. 16—29. Veselý: Slovník právní seš. 26.—57. Rieger: Říšské dějiny Rakouska seš 1.—3. Král. české seš. 14.—16. Něm.-česká terminologie seš. 5.—30. Toužimský: Na úsvitě nové doby seš. 1.—24. Borovský: Duch národních novin seš. 1.—15. Herkner: Dělnická otázka seš. 1.—4. Possanner: Pensionen u. Provisionen seš. 1.—12. Časopisy: Právník roč. 1898 dvojmo vzatý z adm. téhož časopisu. Samosprávný obzor roč. 1898. Gerichtshalle roč. 1870 a 1876 k doplnění knihovny. Zprávy Moravské práv. jednoty 1897. Ze slovanských časopisů právnických, jež docházejí výměnou za „Právník", a jež redakce „Právníka" Jednotě dává, uvésti sluší zvláště tyto: Журналъ Юридическаго Общества при Импер. С. Петербургскомъ Университетѣ (r. 1895, 1896, 1897 a 1898), orgán právnického spolku při Petrohradské uni-

versitě, znamenitě řízený universitním profesorem V. N. Latkinem, dále Przeglad prawa i administracyi, Бранич, právnicky list srbský, vycházející v Bělehradě, redakcí advokáta Milana St. Markoviče, Поротник, nový srbský orgán právnický, založený r. 1898, vycházející pod redakcí téhož Milana Markoviče. R. 1895 docházel též officiální list ruského ministerstva financí Вѣстникъ финансовъ, промышленности и торговли. Darem obdržela Právnická Jednota: Od p. Dr. Kaizla: Jazyková otázka při úřadech státních od Josefa Boubely. Od p. rady Boubely: Jazyková otázka při úřadech státních od Josefa Boubely. Od Matice slovinské vydaných 7 knih. Od pana Dr. Worla: Rukověť k jednacímu řádu. Z pozůstalosti p. dra Hauschilda: Právník svazek IV. až XXXV sv. 32. Hahn, Handelsrecht r. 1870 sv. 1. Juristische Vierteljahrsschrift r. 1885—89, 1891—94, sv. 2. Bayer, Vorträge über deutschen Civ. Proc. München r. 1864 sv. 1. Wesselý, Handbuch des gerichtl. Verfahreus r. 1840 sv. 1. Wesselý, Themis r. 1835—1849 sv. 2. Leonhardt Bürgerl. Processordnung, Hannover r. 1861 sv. 1. Vočadlo Český právník r. 1865 sv. 2. Chlupp, Handbuch der dir. Steuern r. 1862 sv. 1. r. 1873. sv. 1. Wintersperger, Stempel und Gebühren-Tarif r. 1876 sv. 1. Pštros, die böhm. Kronlehen r. 1861 sv. 1. Brix, allg. Handelsgesetzbuch r. 1864 sv. 1. Verhandlungen des 1—15 allg. deutschen Juristentages mit 2 Registerbänden sv. 18. Herbst, Handbuch des österr. Strafrechtes r. 1859 sv. 1. Ahrens, Rechtsphilosophie r. 1852 sv. 1. Mittheilungen des deutschen Juristenvereines in Prag 1869—1873, 1874—1879, 1879—1884 3 sv. Mayerhofer Handbuch r. 1859 sv. 1. Allgem. bürgerl. Gesetzbuch (Mercy) r. 1874 sv. 1. Riehl, allg. bürg. Gesetzbuch r. 1879 sv. 1. Obecní řád soudní sv. 1. Peitler, Entscheidungen betr. das a. b. G. B. r. 1858 sv. 1. Juridisch-politische Terminologie, deutsch böhm Ausgabe r. 1850. Füger-Wesselý, Ger. Verfahren r. 1862 sv 1. Blaschke, Wechselrecht r. 1861 sv. 1. Schneider, Bergrecht r. 1872 sv. 1 Schimkovský, Notariatsordnung r. 1871 sv. 1. Samitsch Zeitſchrift für Verwalt.-Rechtspflege r. 1877 sv. 1. Budwinski, Entscheidungen des V. G. H. Band 2., 3., 4. a 16. sv. 4. Obecný zákon občanský r. 1862 sv. 1. Geller, Centralblatt r. 1883 až 1887 sv. 5. Stubenrauch, Handelsrecht r. 1863 sv. 1. Manz, allg. Gerichtsordnung r. 1893 sv. 1. Mercy, zákony zemské od r. 1860—1869 sv. 1 Manz, Civilgerichtsverfassung r. 1893 sv. 1. Schulte, Kirchenrecht r. 1873 sv. 1. Stubenrauch, allg. bürg. Gesetzbuch r. 1854 sv. 3. Jurist. Blätter r. 1876—80 sv. 5. Manz, Strafprocess r. 1866 sv. 1. r. 1873 sv. 1. Manz, Strafgesetz r. 1871

sv. 1. Schimkovský, Rechtsgrundsätze z. Wechselordnung r. 1869 sv. 1. Schimkovsky, Rgstze. zum a. b. G. B. r. 1869 sv. 1. Oesterr. Reichsgesetze, Stereotyp r. 1850 sv. 1. Manz, Strafprocess r. 1874 sv. 1. Eisenbahngesetze r. 1875 sv. 1. Supplementband r. 1868 sv. 1. Berggesetz r. 1874 sv. 1. bürg Gesetzbuch r. 1873 sv. 1. Gerichtshalle r. 1864—1874, 1876, 77, 78 sv. 14. Gerichtszeitung r. 1857—62, 64—66, 1874—76 sv. 11. Finanzverordnungsblatt r. 1854—74 sv. 21. Register hiezu r. 1864 sv. 1. Beilagen hiezu von 1854—60 sv. 7. Herbst, Strafprocessrecht r. 1890 sv. 1. Höchster Französischer Strafprocess r. 1850 sv. 1. Peterssen, Entwurf einer deutsch. Civilprocessordnung r. 1864 sv. 1. Blaschke, Handelsgesetzbuch r. 1871 sv. 1. Rulf, Strafprocessordnung r. 1857 sv. 1. Škarda, zákon trestní r. 1863 sv. 1. zákon lesní r. 1864 sv. 1. zákon obchodní r. 1864 sv. 1. Gerichtshalle r. 1879 sv. 1. Budwinski, Erkenntnisse I. sv. 1. Geller, Anfechtungsgesetz r. 1884 sv. 1. Juristische Blätter r. 1881 sv. 1. Mercy, Staatsgrundgesetze r. 1868 sv. 1. Reichsrathswahlordnung r. 1873 sv. 1. Gesetz über die Rinderpest r. 1868 sv. 1. Notariats-Ordnung r. 1871 sv. 1. Richterliches Disciplinar-Gesetz r. 1868 sv. 1. Grundsteuergesetz r. 1869 sv. 1. Gesetz über die Einrichtung der politischen Verwaltungsbehörden r. 1868 sv. 1. Durchführungsverordnung dazu r. 1868 sv. 1. Concursordnung r. 1869 sv. 1. Volksschulgesetz r. 1869 sv. 1. Pressgesetz r. 1868 sv. 2. Gesetz über Schwurgerichte 1869 sv. 1. Wehrgesetz r. 1868 sv. 1. Durchführungsverordnung dazu r. 1869 sv. 2. Instruktion zur Ausführung des Wehrgesetzes r. 1870 sv. 1. Landwehrgesetz r. 1869 sv. 1. Gesetz betreffend die Gerichtsbarkeit über die Landwehr r. 1871 sv. 1. Reichsgesetze v J. 1875 N. 49—80. Rg.-Bl. sv. 1. 90. Linnekogl und Funk Instruktion z. Grundbuchsgesetz r. 1872 sv. 1. Advokatenordnung r. 1872 sv. 1. 92. Mercy, Oktoberdiplom r. 1871 sv. 1. Advokatenordnung (Off. Ausg.) r. 1868 sv. 1. Gesetze über das Reichsgericht (Off. Ausg.) r. 1870 sv. 1. Bagatell- u. Mahnverfahren (Off. Ausg.) r. 1876 sv. 1. Manz, Grundbuchsordnung r. 1871 sv. 1. Forster, Anlegung v. Grundbüchern r. 1876 sv. 1. Formularien zu Notariatsordg. r. 1871 sv. 1. Gesetz vom 13. Dzbr. 1862 (Off. Ausg.) r. 1862 sv. 1. Winterspergеr, Entscheidungen zum Grundbuchsgesetze r. 1876 sv. 1. Böhm. Gesetzsammlung r. 1854 sv. 1. Lutz, Deutsches Handelsgesetz r. 1861 sv. 1. Mercy, Sachregister zur Gesetzsammlung r. 1875 sv. 1. Vintíř, Manipulation der Gerichte r. 1855 sv. 1. Das öffentliche Ministerium in den Rheinprovinzen r. 1849 sv. 1. Entwurf einer deutschen Civilprocessordnung r. 1864 sv. 1. Entscheidungen des obersten

Gerichtshofes (Off. Ausg.) r. 1873—74sv. 3. Wanka, Prager Dienstbotenordnung r. 1872 sv. 1. Swieceny, Heimatrecht r. 1855 sv. 1. Stubenrauch, Marken- und Musterschutz r. 1859 sv. 1. Berger, Beiträge zur Theorie des oesterr. Privatrechtes r. 1856 sv. 1. Právník I. ročníku sešit I r. 1861 sv. 1. Wintersperger, Entscheidungen zur Concursordnung r. 1876. sv. 1. Ribetsch, Strafgericht r. 1874 sv. 1. Krall, Wechselrechtliche Entscheidungen r. 1873 sv. 2. Ullmann, Bagatelverfahren r. 1873 sv. 1. Schneider, Studien aus dem Bergrechte r. 1874 sv. 1. Glaser-Unger sv. 19, 27—30. Říš. zákon sv. 1855—1859, 1861—1876, 1882—1884, 1891—1893. Justiz.-Min.-Verordgbltt. 1894—1896 s rozhod. Mercy, Zákony zemské r. 1860—1869. Alter Judikatenbuch r. 1891—1895. Wolski Judikatenbuch r. 1884. Zemského zákonníka r. 1873—1877 (sv. 3.) 1883—1889 (sv. 48). Zák. zem. říš. a věst. s rozh. 1897. Od Právn. jednoty na Moravě roč. 1894—1895—1896 zpráv její. Sl. Král. čes. společnost nauk: Životopisy některých právníků čes.-moravských. Kromě toho odevzdala sl. redakce časop. „Právník“ mimo ruské shora uvedené časopisy: Centralblatt f. Rechtswissenschaft sv. XVII. Zeitschrift f. Socialwissenschaften r. 1898. Zeitschr. f. Verwaltung 1897 a 1898. Deutsche Juristenzeitung 1897 a 1898. Gerichtszeitung 1897. Časop. historický roč. 3. roč. 4. Budwinski sv. 21. o dvou dílech. Zeitschrift f. Rechtsgesch. der Savigny-Stiftung sv. 18 a 19. Gerichtshalle 1898 a 1897. Revue des droits publics et sciences politiques 1898. Riehl, Spruchpraxis 1897 a 1898. Links: Rechtsprechung Bd. 1897 č. 1—9. 1898. Schmoller: Jahrbücher f. Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im deutschen Reiche, Jahrgang 21, 22. Samosprávný obzor 1897 č. 1—9. 1898. Jurist. Blätter 1897 a 1898. Przegląd XX. seš. 12. XXI. seš. 2—7. XXII. seš. 1—8, 10. XXIII. seš. 1. Rusínský Časopis pravniča V. jeden sešit. Mjesečnik Pravničkoga družtva u Zagrebu XXI. 7, 8, 11, 12. XXII 2—7. XXIII. 4. 8. Slovenski Prawnik XI. 7, 11, 12, XII. 2—7, XIII. 7. Polski Prawnik 1895, č. 7, 8, 11, 13, r. 1896 č. 1, 3—12, 1897 č. 2—18. Kvartalnik historiczny 1897 seš. 4. Národní hospodář 1897 č. 1—9. Zprávy Právn. Jednoty v Brně 1897 č. 1—3. Věstník obecní 1897 č. 4—12, 14. Zeitschrift f. Notariat 1897 a 1898.

Zpráva ta byla schválena.

Pan předseda dr. E. Kaizl pravil pak: Též letošního roku želíme úmrtí několika členů; jsem přesvědčen, že mluvím jmenem vás všech,

žádaje, abychom povstáním vzdali čest jich památce a projevili soustrast nad jich ztrátou

Členové povstáním projevili soustrast.

II. Volba předsednictva a výboru.

Předseda ustanovil za skrutatory pana dra Lukáše a pana dra Vetešníka.

Mezi skrutiniem bylo pokračováno v dalším programu.

III. Jednatel dr. Jos. Vančura přečetl zprávu o časopisu Právník:

XXXVII. ročník časopisu „Právník" tiskne se jako ročník předcházející v 1080 výt. Sešity 7., 11., 12., 19., 21. a 24 byly o 3 arších, ostatní měly objem pravidelný ($2^1/_2$ archu). Odbíralo se

po celý rok skrze knihkupectví	176	výtisků
od členů „Právnické Jednoty v Praze"	179	„
od členů „Právnické Jednoty Moravské v Brně"	57	„
od členů „Spolku českých právníků Všehrd" v Praze .	18	„
od jiných předplatitelův	554	„
a bezplatně posýlalo se	56	„
dohromady odbylo se tedy	1040	výtisků.

Na skladě jsou 2 úplné výtisky a 14 výtisků druhého pololetí, kromě toho jsou výtisky jednotlivých sešitů vyjmouc sešity 4. a 18.

Příjmy byly tyto:

Za časopis a inserty	5629·09	zl.
úroky z peněz uložených	41·73	„
celkem	5670·82	zl.

Vydaje byly tyto:

Za tisk a papír	2732·11	zl.		
honoráře	1973·08	„		
administrace	518·20	„		
různé položky	295·20	„		
celkem			5518·59	zl.
přebývá tedy			152·23	zl.

Nedoplatky, jež administrace vykazuje, zúčtují se opět v příjmech, kdy budou zaplaceny.

Zpráva tato byla schválena.

IV. Zprávu revisorů účtů přednesl advokát p. dr. Kasanda.

1. Účetní kniha „Právnické Jednoty" za rok 1898 vykazuje:

na příjmech	4203·04	zl.
na výdajích	2095·21	„
jeví se tedy přebytek	2107.83	zl.

Přeneseno . . . 2107·83 zl.

O tento přebytek zvětšilo se jmění pokladniční koncem roku 1897 vykázané . . . . 7054·16 „

takže nyní koncem roku 1898 obnáší . . . . 9161·99 zl.

Cena knih nákladem Jednoty vydaných a indexu časopisu „Právník" koncem roku 1898 na skladě se nacházejících činí . . . . 13105·49 zl.

obnáší tudíž úhrnné jmění Jednoty sumu . . . . . 22267·48 zl.

takže jest oproti jmění úhrnnému koncem r. 1897 vykázanému . . . . 20479·64 „

větší o . . . . 1787·84 zl.

2. Účet časopisu „Právník" za rok 1898 vykazuje:

příjmů . . . . 5670·82 zl.

vydání . . . . 5518·59 „

tudíž přebytek . . . . 152·23 zl.

kromě nedoplatků předplatného za minulá léta v sumě 1181 zl. 75 kr. a nedoplatků za inserty z let 1897 a 1898 v sumě 70 zl. 30 kr.

Vykázaný přebytek 152 zl. 23 kr. bude účtován opět v účetní knize Jednoty za rok 1899.

Veškeré položky účetní o příjmech a vydáních jsou náležitě vykázány a správně účtovány.

Pro případ, neuzná-li valná hromada za dobré, aby ještě dodatečně k prozkoumání účtů za rok 1898 na místě odstoupivšího druhého revisora pana dra Vaníčka někdo jiný byl ustanoven, činí p. dr. Kasanda svým jménem návrh: Slavné shromáždění račiž schváliti účty za rok 1898 jednatelem p. Drem Josefem Vančurou a redaktorem p. prof. Drem Josefem Stupeckým složené.

Návrh ten byl přijat.

V. Zprávu komise pro vydání rakouského veřejného práva od prof. dra Jiřího Pražáka 2. seš. III. dílu přednesl jednatel dr. Josef Vančura.

V roce 1898 vydán byl 2. sešit III. dílu Rak. práva ústavního prof. Dra J. Pražáka v 1000 výtiscích a zvláštní vydání zákonů z oboru ústavy říšské v 500 výtiscích. Celkový náklad na tisk obou těchto děl i s papírem činil . . . . 851·12 zl.

z čehož připadá na text 533 zl. 32 kr., a na zákony 317 zl. 80 kr.

honorář spisovatelský za 17 archů textu po 28 zl. . . . . 476·— zl.

	Přeneseno . . .	496·— zl.	
a 8 archů vydání zákonů po 19 zl.	. .	152·— „	
	činil úhrnem . . .		628·— zl.
z výrobního nákladu 1. sešitu III. dílu připadlo na zvláštní vydání zákona			
$^1/_3$ nákladu tisku		95·70 zl.	
$^1/_3$ honoráře		50·66 zl.	
	úhrnem . . .		146·36 zl.
slušelo tedy cenu obou děl celkem			1625·48 „
uhraditi, a to tak, že cena za sešit učebnice hraditi má:			
celý honorář za text			476·— „
tiskový náklad textu			533·32 „
$^2/_3$ honoráře za výkony			101·33 „
$^2/_3$ náklady tisku			211·86 „
	úhrnem		1322·51 zl.
kdežto cena za vydání zákona má hraditi:			
$^1/_3$ honoráře za zákony			50·67 „
$^1/_3$ tiskové náklady			150·94 „
a z 1. sešitu			146·36 „
	úhrnem tedy		302·97 zl.
což s připočtením výrobního nákladu za text			1322·51 „
	činí svrchu zmíněných		1625·48 zl.

Vzhledem k tomu usnesla se komise pro vydání tohoto díla, aby

1. stanovena byla prodejná cena 2. sešitu III. dílu „Rakouského práva ústavního v obchodě knihkupeckém na 2 zl. 50 kr. a u pedela pro studující a členy jednoty na 1 zl. 50 kr., což vyneslo by při 900 prod. exemplářích, nehledě k provisi pedela 1350 zl. a

2. aby stanovena byla prodejná cena „Zákonů z oboru ústavy říšské“ v obchodě knihkupeckém na 1 zl. 20 kr. a u pedela pro studující a členy práv. Jednoty 70 kr., což vyneslo by při 500 exemplářů, nehledě k provisi pedela as 350 zl.

Zpráva ta byla schválena.

VI. Zprávu téže komise o 2. vydání rak. práva veřejného (ústavního) prof. dra Pražáka přednesl jednatel p. dr. Jos. Vančura.

Dle usnesení loňské valné hromady bylo jednáno s p. prof. drem Pražákem o druhém vydání I. dílu rak. práva veřejného, a byla komisí přijata nabídka spisovatelova, dle níž uvolil se p. spisovatel sepsati a k tisku připraviti toto druhé vydání za těchže podmínek, za jakých prv se uvázal o sepsání a uspořádání vydání prvního, totiž za honorář

24 zl. za tiskový arch učebnice a 12 zl. za tiskový arch vydání zákona při nákladu 800 exemplářů. Za každých dalších 100 exemplářů zvýší se honorář při učebnici o 2 zl. a při vydání zákonů o 1 zl. za arch tiskový. Mimo to byl p. spisovateli zvýšen počet volných výtisků ze 40 na 50.

Co se týče dalšího provedení, usnesla se komise, aby

1. tisk byl svěřen „Národní tiskárně a nakladatelství" za dosavadních podmínek, které platí pro pozdější svazky prvého vydání;

2. aby se tisklo celkem 1100 exemplářů (tedy o 100 více), takže by na prodej zbylo 1000 výtisků;

3. aby tisk obmezil se na učebnici a nebylo tenkráte vůbec vydání zákona připojeno, poněvadž jest ještě s dostatek exemplářů samostatného vydání zákona na skladě;

4. aby se na místě toho připojil ke druhému vydání úvod, jenž stručně obsahovati má základy všeobecného práva státního a plniti bude as 2 neb 3 archy tiskové;

5. pan spisovatel byl komissí zmocněn, aby vybral vhodný papír, jenž by měl býti o něco silnější dosavadního a aby určil dobu, kdy se má s tiskem započíti.

Ku zprávě této dodává p. prof. dr. Pražák, že s tiskem druhého vydání I. dílu bylo nedávno začato, a že díl ten bude dohotoven teprve asi k Vánocům t. r., ježto mezi tím dokončuje se IV díl prvního vydání, kterýž vyjde asi v měsíci březnu nebo dubnu t. r.

Zpráva komise byla pak schválena.

VII. Zprávu o indexu časopisu „Právník" přednesl jednatel p. dr. Jos. Vančura.

Dle přípisu administrace „Právníka" prodáno bylo r. 1898 indexu k „Právníku": I. dílu 2 výtisky, II. dílu 2 výtisky a III. dílu 14 výtisků úhrnem za 17 zl. 02 kr.; III. dílu indexu bylo zasláno zdarma 32 výtisků. Na skladě jest I. dílu 779, II. dílu 805 a III. dílu 853 výtisků.

Zpráva ta vzata byla na vědomí.

VIII. Návrh, by povolen byl obnos 500 zl. na pomník Viktora Kornela ze Všehrd v Chrudimi jako dar jubilejní za příčinou 50. ročnice vlády J. Vel. císaře a krále Františka Josefa I., odůvodnil jednatel p. Dr. Worel takto:

V jedné z lonských schůzí přijato bylo usnesení, že má býti příští valné hromadě předložen ku schválení návrh shora naznačený.

Poněvadž projeveny byly pochybnosti o tom, zda Právnická jednota jest dle stanov svých oprávněna podobné dary udíleti, dovoluji si

poukázati na změnu §. 1. a 2. stanov, dle nichž pocty udíleti smí jednota naše — příspěvek na pomník prvnímu našemu právníku českému Viktoru Kornelu ze Všehrd — zajisté vyložiti sluší co poctu, k níž jednota Právnická v první řadě jest povolána — pročež žádám slavnou valnou hromadu, by návrh dotčený přijala.

Návrh byl jednohlasně přijat.

IX. Rozpočet na rok 1899.

Jednatel p. dr. J. Vančura přednesl pak rozpočet pro správní rok 1899. Rozpočet ten vykazuje:

Příjem:

1.	Příspěvky členů	1180·—	zl.
2.	Výtěžek z časopisu „Právník" za r. 1897	152·23	„
3.	Výtěžek z knih Právnickou Jednotou vydaných . .	1380 —	„
4.	Výtěžek z Indexu „Právníka"	20·—	„
5.	Úroky z peněz uložených	300·—	„
	Úhrnem	3022·23	zl.

Vydání:

1.	7% provise sběrateli příspěvků	83·—	zl.
2.	Obsluha v místnostech spolkových	30·—	„
3.	Na doplnění a rozmnožení knihovny	250·—	„
4.	Vazba knih	50·—	„
5.	Pojistné a ekvivalent poplatkový	29·—	„
6.	Tiskopisy (pozvání, zpráva výr., poštovné a expedice)	150·—	„
7.	Subvence spolku k pořádání sjezdu právníků českých r. 1892 povolená a dosud neupotřebená	500·—	„
8.	Na nové vydání II. části druhého dílu Rakouského práva ústavního od prof. dra Pražáka (nedoplatek) .	1800·—	„
9.	Odměna za přednášky	200·—	„
10.	Pomocnému spolku nadace Jonákovy a seminární knihovně české fakulty právnické po 100 zl. . . .	200·—	„
11.	Na zřízení pomníku v Chrudimi mistru Viktoru Kornelovi ze Všehrd	500·—	„
	Úhrnem	2992·—	zl.

Srovná-li se tudíž rozpočtěná vydání	2992·—	zl.
s příjmem	3032·23	„
objeví se přebytek	40·23	zl.

Rozpočet ten byl schválen.

X. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu „Právník" na r. 1900 byla obnovena, odůvodnil p. I. jednatel p. dr. Josef Worel, poukázav k tomu, že potřeba toho jeví se z té příčiny, ježto příští valná hro-

mada bude až v měsíci únoru r. 1900, kdežto první čísla časopisu „Právník" vyjdou již v lednu. Proto jest nutno, aby předsednictvo bylo již nyní zmocněno, aby mohlo smlouvu o vydávání časopisu „Právník" s knihtiskárnou dra Edv. Grégra na r. 1900 obnoviti.

Návrh ten byl přijat.

XI. Dále navrhl p. I. jednatel dr. Jos. Worel, aby jako každý dřívější rok, bylo i letos mezi nemajetné studující rozdáno 10 až 20 výtisků knih, které vydala Právnická Jednota svým nákladem, a sice aby bylo zmocněno předsednictvo, aby smělo z vydaných knih rozdati až do 20 exemplářů.

Návrh ten byl přijat.

XII. Návrh, aby opatřeny byly jiné místnosti pro knihovnu a pro čítárnu Právnické Jednoty a aby na zařízení a udržení čítárny byl věnován obnos 500 zl., odůvodnil pan jednatel dr. Jos. Worel takto: Knihovna naše obsahuje tolik znamenitých děl ze všech oborů práv — zejména veškeré skoro časopisy odborné a veškeré sbírky rozhodnutí nejvyšších instancí — však vše to leží vlastně ladem neužito členy jednoty pro nedostatek místností knihovních zejmena pak pro nedostatek čítárny. Výbor pokládal tudíž za svoji povinnost tomuto nedostatku odpomoci i pátral jsem po místnostech lepších, příhodnějších a to s tímto výsledkem. Na dopis sl. advokátní komoře, by nám laskavě nějakou ze svých místností za přiměřené nájemné postoupila — odpověděla táž, že s politováním nám nemůže pro nedostatek svých místností žádné propůjčiti. V budově university české upozorněn jsem byl p. prof. Dr. Stupeckým na místnosti v přízemí vedle vstupu do Auly, které by se adaptovati musily, bývalý to krám s přiléhajícím pokojem a pak p. dvor. radou prof. Dr. Ottem na síň v II. posch., kde dříve knihovna seminární býti měla — místnost prostrannou nejlépe se hodící za čítárnu i knihovnu — navrhuji tudíž, aby tato místnost za čítárnu a knihovnu s výhradou schválení slavného rektoratu české university pražské přijata, a aby ku pohodlí pp. členů čítárnu navštěvujících a ku udržení pořádku v knihovně ustanoven byl funkcionář placený, po případě nějaký právník, jemuž by podle počtu dnů týdně tímto strávených 60 zl. ročně placeno býti mělo.

Pan dr. Růžička má za to, aby byl přijat návrh tak, jak jest na tištěném denním pořádku uveden, a navrhuje k němu dodatek, aby podrobnosti jeho provedení zůstaveny byly výboru; zároveň vyslovuje vřelé přání, aby návrh ten brzo byl uskutečněn, ježto nedostatek čítárny všickni členové pociťují.

Pan dvorní rada prof. dr. Zucker přimlouvá se za to, aby opatřena byla místnost mimo budovu universitní, ježto místnosti zdejší se k účelu zamýšlenému nehodí; dále má za to, že způsob navržený aby místnost byla jen jednou za týden a jen na několik hodin členům přístupná, neměl by valné ceny, nýbrž má-li to vyhovovati cítěné potřebě, jest třeba, aby čítárna byla každodenně a po celý den otevřena. Též nesouhlasí s tím, aby správa čítárny svěřena byla některému studujícímu, nýbrž odporučuje, aby ustanoven byl k tomu trvale placený zřízenec; ovšem pak by se nevystačilo s částkou 500 zl., a proto navrhuje, aby povolen byl předsednictvu k tomuto účelu k disposici obnos 800 zl.

Pan nám. vrch. stát. zástupce dr. Miřička radí k opatrnosti, aby vyčkáno bylo, jak se zamýšlené opatření osvědčí; poukazuje zejmena na finanční obtíže, jež brání tomu, aby návrh p. dvor. r. dra Zuckra mohl býti uskutečněn, neboť kromě platu pro zvláštního zřízence bylo by hraditi nájemné za místnost, měla-li by býti mimo budovu universitní, dále náklad na topivo, světlo a j., což vše přesahuje finanční síly Právnické Jednoty, a nedá se tedy provésti; proto radí řečník k spořivosti, a myslí, že otevření čítárny po jeden den v týdnu prozatím nejnutnější potřebě může stačiti.

Po té přijat byl návrh, uvedený v tištěném programu s dodatkem p. dra Růžičky.

XIII. Výsledek voleb, přednesený skrutátorem p. drem Josefem Lukášem, byl tento:

Zvolen za starostu pan dvorní rada univ. prof. dr. Antonín rytíř Randa.

za I. místostarostu p. dr. Edmund Kaizl, advokát v Karlíně;

za II. místostarostu p. Josef Hofmann, c. k. rada vrchního soudu zemského v Praze;

za I. jednatele p. dr. Josef Worel, c. k. soudní adjunkt v Praze;

za II. jednatele p. dr. Josef Vančura, tajemník zemského výboru a universitní docent v Praze;

za I. revisora účtů p. dr. Vojtěch Kasanda, advokát v Praze;

za II. revisora účtů p. dr. Bohumil Pšenička, c. k. auskultant v Praze.

Pan předseda děkoval jménem zvolených za opětnou důvěru, a prohlásil, že se přičiní, aby působil vždy v zájmu naší Jednoty, a ježto si žádný z přítomných nepřál slova, skončil schůzi.

Praktické případy.

Dání zápůjčky ke hře nedovolené jest nežalovatelným. (§. 1174. vš. obč. z.))*

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 22. února 1898 č. j. Cg. VI. 50./98.—12. zamítl žalobu JUDra. A. S. cur. noe. J. ryt. z H. proti E. St. o zaplacení 1000 zl. s přísl. a žalobce odsoudil k náhradě nákladů řízení.

Skutková podstata. V žalobě se tvrdí, že J. ryt. z H. asi 30. října 1894. v herně kavárny C. v Praze zapůjčil žalovanému k jeho žádosti hotových 1000 zl., jež žalovaný přijal. Proti tomu namítá žalovaný — což také po provedeném důkazu svědeckém zástupce žalobcův výslovně připustil — že J. ryt. z H. poskytl jemu zápůjčku při té příležitosti, když v uvedené kavárně hráli „barvičku", když neměl žalovaný více peněz do hry a to k tomu, aby ve hře bylo pokračováno.

Důvody. Podle §u 522. tr. z. a dvorsk. dek. ze dne 16. října 1840 č. 469. a ze dne 26. srpna 1841 č. 558. sb. z. s. jest hra „barvička" hrou zapovězenou, ježto při ní ani výhra ani prohra nezávisejí na dovednosti hráčově, nýbrž pouze na náhodě. Se zřetelem na tuto okolnost a pak na skutkovou podstatu nahoře uvedenou, již žalobce výslovně doznal a kterou lze tudíž považovati za dokázanou, bylo žalobu proto zamítnouti, že J. ryt. z H. jako spoluhráč věděl o tom, k jakému účelu se zápůjčka děje a bylo mu zřejmo, že se tohoto účelu dáním zápůjčky 1000 zl. dosáhne. Poskytl tudíž žalobce vědomě něco k uskutečnění nedovoleného jednání, co dle §u 1174. vš. obč. z. zpět požadovati nelze. Jest tudíž žalovatelnost zapůjčeného obnosu 1000 zl. vyloučena a žaloba se jeví býti tudíž bezdůvodnou. Výrok o útratách spočívá v §u 41. c. s. ř.

C. k. vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 5. května 1898 č. j. Bc. II. 163./98.—2. po provedeném ústním jednání odvo-

---

*) Případ tento byl prvním, jenž byl projednán u c k. zemsk. soudu v Praze podle nového c. s. ř. Jest zajímavo všimnouti si, jaké doby vyžadoval spor, v němž šlo o předmět dosti značný, aby byl projednán ve třech instancích. Žaloba došla k soudu dne 6. ledna, první rok byl 26. ledna; zodpovědění žaloby došlo dne 28. ledna. Ústní líčení bylo dne 15. února, následkem nedostavení se svědků některých odročeno bylo na 22. února a v ten den byl vynesen rozsudek. Odvolání došlé 12. března vyřízeno dne 5. května c. k. vrch. zem. s. v Praze; revise došlá dne 1. června byla vyřízena c. k. nejvyšším soudem dne 6. září 1898.

lacím zamítl žalobcovo odvolání a potvrdil rozsudek prvního soudu, poněvadž soud první instance uvážil správně skutkovou podstatu a podrobil ji také po stránce právní správnému posouzení. Neboť připustil-li žalobce při líčení před soudem první instance jako pravdivé, že byla dána žalovanému zápůjčka 1000 zl. k tomu, aby bylo pokračováno v zapovězené hře „barvičce", jeví se býti tvrzení odvolání, že nebylo v tomto případě dáno žalobcem něco vědomě k uskutečnění jednání nedovoleného bezdůvodným a to proto, že hra „barvička" je zapovězena a žalobce, poskytuje 1000 zl. žalovanému, měl na mysli, aby žalovaný tímto obnosem dále hráti mohl. Poněvadž tedy žalobce dal tu sumu peněžní žalovanému vědomě jediné k uskutečnění nedovoleného jednání, nelze vedle §u 1174. vš. obč. z. obnos tento na žalovaném požadovati.

C. k. nejvyšší soud potvrdil srovnalá rozhodnutí prvních dvou instancí a zamítl revisi žalobcovu, poněvadž žalobce žádá revisi jen z důvodu §u 503. č. 4. c. s. ř. Tohoto důvodu však v tomto případě není, ježto výpovědí svědků dra K. K. a E. T. dokázáno a zástupcem žalobcovým za pravdivé uznáno tvrzení žalovaného, že mu bylo žalobcem J. ryt. z H. dáno 1000 zl. zápůjčkou k tomu, aby pokračoval ve hře „barvičce", když neměl žalovaný peněz a žalobce chtěl dále hráti. Spočívá tedy rozsudek soudu odvolacího na správném posouzení věci, jež jest odůvodněno §em 1174. vš. obč. z.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. září 1898 č. 6437.

JUC. J. Kežlínek.

O podmínkách zahájení konkursu na jmění výrobních a hospodářských společenstev, jichž podnik zcela neb z části má za předmět obchody.

Žádosti likvidační firmy zapsaného společenstva s ručením obmezeným X. v Mostě za zahájení konkursu na jmění společenstva usnesením c. k. krajského soudu v Mostě ze dne 22. března 1898 č. j. S. 8./98.—2. vzhledem k tomu, že zástupci společenstva udali, že nemají pražádného jmění společenského, což se konaným šetřením potvrdilo, a že pohledávka J. S. jest jediným dluhem společenstva, podle §§. 66. a 154. konk. ř. vyhověno nebylo.

Stížnosti věřitele J. S. usnesením c. k. vrchního soudu zemského ze dne 19. října 1898 č. j. RV. 571./98.—3. taktéž nebylo vyhověno; neboť ač prvější důvod zamítnutí není správný, jelikož jest tu byť po-

chybné pohledávání 312 zl. a nad to by patřily do konkursu podíly členské, přece pro druhý důvod nelze konkurs zahájiti, jelikož tu jest jediný věřitel. Vždyť všeobecný předpis §. 66. konk. ř. platí i na konkurs, který se má zahájiti dle §. 49. nebo 52. zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z., poněvadž §. 49. cit. zák. pouze předpisuje, že likvidatoři mají pouze zahájení konkursu navrhnouti a o tom valné hromadě současně svolané dáti věděti, avšak neustanovuje, že konkurs zahájiti se musí aneb že nelze použíti §. 66. konk. ř., jak to v §. 2. zák. ze dne 16. března 1884 č. 35. ř. z. jest předepsáno.

Ku dovolací stížnosti věřitele J. S. c. k. nejvyšší soud obě usnesení změnil, vyhověv žádosti za zahájení konkursu; neboť dle dotyčné žádosti oznamuje uvedená likvidační firma krajskému soudu, že vyrovnání nebo uhražení pohledávky J. S. nebylo docíleno a že proto žádá o zahájení konkursu.

Jelikož dle §. 13. zák. o společenstvech výrobních a hospodářských pro společenstva, jichž podnik zcela neb z části má za předmět obchody, jako tomu jest při společenstvu, o které tu jde, platí ustanovení obchodního zákona o kupcích, dlužno na dotýčnou žádost podle §. 191. konk. řádu užíti zvláštních předpisů II. hlavy konk. řádu o konkursu „kupeckém“. Jest tu proto rozhodno ustanovení §. 198. konk. ř., že i tehdy, když tu není podmínek §§. 62.—64. konk. ř., třeba zahájiti kupecký konkurs o jmění kupce nebo obchodní společnosti ve všech případech, ve kterých se příslušný soud buď oznámením úpadcovým samým aneb dostatečně prokázaným návrhem některého věřitele, jenž má pohledávku věrohodně osvědčenou, d o v í o n a s t a l é m z a s t a v e n í p l a t ů. Netřeba tudíž v takových případnostech nijakého průkazu, že tu jest více věřitelů, jak předpisuje §. 66. konk. ř. pro případy §§. 62. až 64. cit.

Odkazování doleních soudů na nedostatek podmínek §. 66. konk. ř. jest tedy liché i odkazuje se co do nedostatku jmění na správné odůvodnění vrchního soudu.

Jelikož pak v tomto případě úpadce sám příslušnému soudu oznámil, že nemůže uhraditi pohledávku věřitelovu a o zahájení konkursu žádal, bylo žádání tomu podle §. 198. konk. ř. vyhověti.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v y š š í h o s o u d u z e d n e 23. l i s t o p a d u 1898 č. 15666.

J. R.

Předpis §. 222. exek. ř. platí toliko o knihovních pohledávkách, nikoliv o pohledávkách, požívajících práva přednostního.

Na domě č. p. 911. v Meidlinku a na domě č. p. 886. tamtéž vázl nedílně poplatek c. k. eráru ze smlouvy směnné v sumě 902 zl. 89 kr. Poplatek ten s příslušenstvím v úhrnné sumě 1046 zl. 7 kr. byl k rozdělovací podstatě, docílené za exekučně prodaný dům č. p. 911. v Meidlinku celým obnosem přihlášen a eráru také přikázán, nikoli však v pořadí knihovním, ve kterém by naň nebylo došlo, nýbrž v přednostním pořadí. Později byl exekučně prodán dům č. p. 886. v Meidlinku a při rozvrhovém stání, odbývaném již dle zásad nového řízení, žádal věřitel J. B., na jehož pohledávku 8000 zl., vězící na domě č. p. 911. v Meidlinku, z rozdělovací podstaty za tento dům docílené následkem toho plně se nedostalo, že dříve uvedený poplatek byl celým obnosem přikázán, aby mu nyní z dražební ceny domu č. p. 886. podle §. 222. exek. ř. částka, která by z této ceny připadla na poplatkovou pohledávku v úhrnné sumě 1046 zl. 7 kr. a kterou vypočetl dle odst. 2. §. 222. exek. ř. správně na 377 zl., byla odvedena, a to v pořadí přednostním (neboť v pořadí knihovním by poplatek i zde vyšel na prázdno).

Žádosti té usnesením c. k. okresního soudu Meidlinkského ve Vídni ze dne 3. června 1898 č. j. C. 600./96.—7. nebylo vyhověno, poněvadž tím, že poplatková pohledávka z dražební ceny domu č. p. 911. v Meidlinku celým obnosem v pořadí přednostním byla přikázána a na pohledávku žadatele J. B. 8000 zl. následkem toho se plně nedostalo, tento nevstoupil nikterak na místo eráru, protože právo přednostní státu náleží pouze tomuto, na jiné osoby nepřechází a předpisu §. 222. exek. ř. zde z té příčiny nelze užíti, ježto poplatek v pořadí, v jakém věřitel J. B. zaplacení žádá, na domech č. p. 911. a 886. v Meidlinku simultánně nevázne, přednostní právo státu pak není totožné se simultáním právem zástavním v §. 222. exek. ř. naznačeným.

C. k. zemský jako rekursní soud ve Vídni usnesením ze dne 17. května 1898 č. j. R. XVI. 49./98.—12. zamítl stížnost J. B., z týchž důvodů poukázav k tomu, že by se mohlo §. 222. exek. ř. jen tehdy použíti, kdyby se na poplatek v úhrnné sumě 1046 zl. 7 kr. z dražební ceny domu č. p. 886. v Meidlinku bylo dostalo v knihovním pořadí.

I mimořádnou stížnost J. B. c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody: Vzhledem k ustanovení předposlední věty odst. IV.

§. 222. exek. ř., dle které „má býti v případě, že nebyly dražbou prodány všechny nemovitosti spolu zavázané, nárok následujících oprávněných na náhradu pro ně vložen na spoluzavázaných nemovitostech, které nebyly dražbou prodány, v pořadí pohledávky uspokojeného simultáního věřitele zástavního, která zcela nebo částečně byla zaplacena a spolu vymazána býti má", nemůže býti nijaké pochybnosti o tom, že mohl J. B. svůj nárok na náhradu schodku pohledávky jeho 8000 zl. s přísl., na domě č. p. 911. v Meidlinku knihovně váznoucí, účtovati pouze v knihovním pořadí práva zástavního, vězícího pro poplatek 902 zl. 89 kr. s přísl. na domě č. p. 886. v Meidlinku jako ve vkladě vedlejší, nikoli však v přednostním pořadí, náležejícím poplatku z věcného závazku nemovitosti dle §. 72. popl. zák. ze dne 9. února 1850 č. 50. ř. z.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. července 1898 č. 9564.

J. Št.

Příspěvek k §. 185. c. ř. s. — Opětné odročení roku, k němuž se strana poukázaná, aby zastupovati se dala zmocněncem, dostavila bez zmocněnce, jest možné.

V právní rozepři manželů R-ových s manžely P-ovými o zrušení spoluvlastnictví dostavili se žalovaní manželé P-ovi k ústnímu jednání osobně bez zmocněnce a ježto nebyli schopni srozumitelného vyjádření o předmětu rozepře, byl rok odročen na den 15./5. 1898 a žalovaní poukázáni, aby se k novému roku dostavili zastoupeni způsobilým zmocněncem, jinak že pokládáno bude, jako by se nedostavili. — Ku jednání témuž dostavil se prv. žalovaný Frt. P.s advokátem a jednáno bylo mezi stranami po celé dopoledne o smír. Po polednách jednání odročeno na týž den o 3. hodině odpoledne a prvžalovaný Frt. P. opětně poučen o následcích, které jej i manželku jeho stihnou, kdyby dostavil se k odpolednímu jednání bez zmocněnce. Přes to prvžalovaný Frt. P. přišel k odpolednímu jednání sám a prohlásil, že žádný z pp. advokátů v městě bydlících k jednání s ním jíti nechtěl. — Proto prohlášen byl rozsudek pro zmeškání.

K odvolání žalovaných zrušil krajský jako odvolací soud v P. dne 24./8. 98 pod čís. Bc. III. 34./98 rozsudek soudu okresního v odpor vzatý a jednání, jež mu předcházelo počínaje prohlášením usnesení při roku dne 28./5. 98 učiněným a nařídil okres. soudu položení nového roku ku pokračování v ústním jednání sporném a to proto,

že, jak ze spisů patrno, dostavil se prvžalovaný Frt. P. k roku dne 15./6. 98 s advokátem a bylo za intervence tohoto advokáta jednání zahájeno a přece přivedené skutečnosti a návrhy stran v protokol o roku tom sepsaný pojaty nebyly a prostě jen konstatováno, že po celé dopoledne o smír jednáno a že jednání, aniž by tu bylo důvodů §u 134. ř. s. odročeno.

Ač dle protokolu jednáno bylo o smír, čelilo prohlášení stran zajisté k věci sporu a náleželo soudci na ně zřetele vzíti, ježto dle § 193. c. ř. s. jednání takové musí pokládati se až do prohlášení svého konce za celek a musí je soudce rozhodnutí svému za základ položiti a ku §. 138. c. ř. s. je při pozdějším roku v podstatě přednésti a k nim další jednání připojiti. Toho při stání dne 15./6. 98 dbáno nebylo a byl rozsudek pro zmeškání prohlášen, ač žalovaní při roku předcházejícím advokátem zastoupeni byli.

Není zde tudíž obmeškání stran a bylo dle §. 477. odst. 4. c. ř. s. odvolání vyhověti, rozsudek pro obmeškání vydaný zrušiti a nové jednání zahájiti. (§. 474. c. ř. s.)

Ježto usnesení ze dne 26./5. 98, kterým nařízeno bylo žalovaným, aby se k příštímu roku dostavili zastoupeni zmocněncem, nebylo stranám písemně dodáno, §. 426. c. ř. s., slušelo i toto usnesení zrušiti a nařídíti, by dle zákona zařízeno bylo, čeho je třeba.

K dovolacímu rekursu žalujících manželů c. k. nejvyšší soud potvrdil usnesení soudu krajského proto, že dle spisů nepadá žalovaným k vině neposlušnost rozkazu dle §. 185. c. ř. s. jim daného, ježto prvžalovaný k stání dne 15./6. 98 dopoledne až do jedné hodiny s poledne odbývanému advokáta si přibral, týž ale dle vlastního udání žalobcova ve sdělení odvolacím učiněného další zastupování odepřel — proto tudíž oznámení žalovaného k odpolednímu líčení pře bez právního pomocníka se dostavivšího, že mu k tomuto jednání žádný advokát zastupování poskytnouti nechce, vzhledem ku krátkosti času, jenž žalovanému pro zřízení jiného advokáta zbýval, považovati dlužno za překážku na straně žalovaných jednání téhož odpoledne na závadu jsoucí a mělo dle §. 134. ad 1. c. ř. s. stání odročeno býti. Tím, že přes to zahájeno bylo jednání a vydán rozsudek pro zmeškání, odňata byla žalovaným možnost, před soudem jednati. Jest tudíž usnesení soudu odvolacího ospravedlněno předpisy v §§. 471. a 477. ad 4. c. ř. s. obsaženými.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. září 1898 č. 13365.

—k.

Důkazy lze pojišťovati pouze k účelům processním; k účelům jiným, na př. finančním, důkazy pojišťovati soudové povoláni nejsou.

Žádostí ze dne 27. června 1898 č. j. Nc. II. 19./98.—1. navrhl J. H. u c. k. okresního soudu v Lokti povolení pojištění důkazu třemi svědky o tom, že kupní cena za koupenou jím usedlost č. p. 170. v Dolní Chodové umluvena byla na 24.000 zl., že z této kupní ceny byla pohledávka jeho 10.000 zl. odražena a ku placení převzata nebyla, tak že ob consolidationem zanikla a vlastně se vkladem práva vlastnického pro něho zapsaným vymazána býti měla, pomocí kterých důkazů chtěl na finančních úřadech vymoci snížení poplatku z převodu majetkového.

O žádosti té ustanovil řečený soud usnesením ze dne 28. června 1898 č. j. Nc. II. 19./98.—1. stání ku vyslechnutí druhé strany, totiž c. k. finanční prokuratury v zastoupení poplatkového aeráru.

Ku stížnosti finanční prokuratury zrušil c. k. krajský jako rekursní soud v Chebu usnesením ze dne 13. července 1898 č. j. R. 133./98.—1. usnesení prvého soudce a uložil tomuto, aby návrh J. H. na pojištění důkazu vrátil, an se nehodí ku soudnímu řízení; ježto podle §. 6. poplatkového zákona nemá ani o otázce, má-li se nějaký poplatek platiti, ani o výši poplatku soudní řízení místa, jest protó také provedení soudního důkazu ku pojištění jeho k účelům poplatkovým vyloučeno. Naopak podle §§. 384. až 389. c. ř. s. předsevzato býti má pojištění důkazů v soudním řízení buď během počaté již rozepře aneb ještě před počátkem její, avšak vždy ohledně nějakého budoucího sporu, tedy toliko k účelům processním.

Návrh J. H. takové rozepře se netýká a nehodí se proto ku soudnímu řízení.

Dovolací stížnosti J. H. c. k. nejvyšší soud nevyhověl; neboť podle §. 1. j. n. jsou soudové ku vykonávání soudní moci povoláni pouze v občanských právních věcech a poněvadž jim vykonávání soudní moci toliko v právních věcech občanských přísluší, mohou podle §§. 384. až 389. civ. ř. s. také důkazy toliko pro tyto právní věci občanské zajišťovati. Otázka, má-li se poplatek platiti čili nic, jakož i jak veliký má býti, není občanskou právní věcí a jest dle §. 6. zák. ze dne 8. února 1850 č. 50. ř. z. ze soudního řízení úplně vyloučena.

Nemohou-li však soudové o této otázce rozhodovati, nepatří k jejich příslušnosti ani pojišťování důkazů pro takováto rozhodnutí a ježto podle §. 41. j. n. soud, jakmile se některá právní věc u něho

zahájí, zkoušeti má svou příslušnost a podle §. 42. j. n. v každém období řízení vysloviti má svou nepříslušnost a spolu zmatečnost předcházejícího řízení, je-li zahájená věc právní odňata tuzemskému soudnictví neb alespoň soudům řádným, uznal soud rekursní po právu i musila proto dovolací stížnost býti zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 1898 č. 11384.

E. F.

Příspěvek k §. 251. č. 5. ex. ř.

C. k. okresním soudem pro Horní Nové Město na základě smíru ze dne 29. března 1898 č. j. Cb. II. 428./98.—1. povolená exekuce popsáním a uschováním svršků MUC. L. pro pohledávku A.-Wové 30 zl. s přísl., za jejíž výkon c. k. okres. soud na Kr. Vinohradech dožádán, zůstala bezvýslednou, jelikož podle protokolu výkonného orgánu na věci dlužníkovy v bytě se nacházející jeho manželka činí nároky z práva vlastnického a dlužník jiných svršků nemá.

K žádosti vymáhající věřitelkyně ustanoven u c. k. okr. s. na Kr. Vinohradech rok, aby při něm dlužník udal přísežně své jmění. MUC. L. uvedl v seznamu o svém jmění, že mu patří mimo jiné předměty (jako košile atd.) také anatomická pinzetta, anat. nůžky, teploměr, salonní oblek, cylindr, obyčejný oblek, letní klobouk, hůl a ocelové kapesní hodinky.

Vymáhající věřitelkyně navrhla pak, aby byly zabaveny z předmětů v seznamu obsažených anat. pinzetta, nůžky, teploměr, salonní oblek, cylindr, hůl a kapesní hodinky.

C. k. okresní soud na Kr. Vinohradech usnesením z 2. srpna 1898 č. j. E. VIII. 1455./98.—5. zamítl návrh ten se zřetelem k §u 251. č. 5. ex. ř., poněvadž předměty, jichž zabavení navrhováno, jsou dílem takovými, jakých je nutně potřebí k výkonu vědeckého povolání exekutova, dílem jest to slušný oblek, povolání dlužníkovu přiměřený.

Následkem stížnosti vymáhající věřitelkyně změnil c. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní rozhodnutím ze dne 22. srpna 1898 č. j. R. III. 227./98. usnesení okresního soudu potud, že povolil navrhované zabavení dlužníkova salonního obleku, cylindru, hole a kapesních hodinek, poněvadž salonní oblek a cylindr vzhledem k udání dlužníkovu, že má ještě jeden oblek a klobouk, nepatří k nezbytnému oděvu a poněvadž ani hůl ani kapesní hodinky nejsou věcmi pro něj

nezbytně nutnými. Nelze tudíž tyto věci pokládati za věci vedle §. 251. č. 5. ex. ř. z exekuce vyloučené. Ostatní předměty, jako anat. pinzetta, nůžky a teploměr jsou věcmi, jichž dlužník nutně potřebuje při svém studiu a jsou tudíž podle analogie §u 251. č. 5 ex. ř. z exekuce vyňaty.

K rekursu exekutově změnil c. k. nejvyšší soud usnesení c. k. zemského soudu, jímž byla mobilární exekuce povolena a obnovil usnesení okresního soudu, poněvadž exekut, jak dokázáno, je studujícím na medicinské fakultě německé university K F. a skutečně také dne 24 června 1898 taxu za I. theoreticum složil. Vzhledem k tomu patří černý oblek s hodinkami ku věcem nezabavitelným, ježto se u takového studujícího ku představování a ke zkouškám černý oblek obvykle vyžaduje, hodinky pak pro kandidáta vědy lékařské 'sou nutny.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. října 1898 č. 12.868.

Kežlínek.

K §. 26. c. ř. s. K otázce zastoupení eráru finanční prokuraturou a úředníky odborné správy státní.

Mezitímním rozsudkem ze dne 24. května 1898 č. j. Cg. VI. 95./98.—10. uznal zemský soud v Praze v právní záležitosti Jana B., obchodníka husami v H. žalobce, zastoupeného drem P. C. N., advokátem v Praze, proti c. k. železničnímu eráru, žalovanému, zastoupenému c. k. finanční prokuraturou v Praze, o zaplacení náhrady škody 1727 zl. 25 kr. s přísl. resp. o uznání povinnosti k náhradě škody vůbec, právem:

Nárok žalobce Jana B. proti c. k. železničnímu eráru, žalovanému na náhradu způsobené škody, zničením a poškozením 800 hus, c. k. státní dráze na stanici v Čimelicích k dopravě do Riesy odevzdaných, trvá po právu. Při tom zamítnut byl návrh, aby Ant. N. a dr. K., kteří při prvním stání intervenovali jen jako poradci zástupce žalovaného eráru, byli připuštěni jako strany, protože zástupcem železničního eráru jest c. k. finanční prokuratura.

K odvolání žalovaného c. k. železničního eráru potvrdil vrchní soud zemský v království Českém rozsudek prvního soudu, poznamenav v příčině zamítnutého návrhu toto:

V usnesení prvé stolice při ústním jednání dne 24. května 1898 prohlášením, že pana dra K. a Antonína W. za stranu považovati nelze a že zamítnuta byla žádost žalovaného eráru ze dne 19. května 1898

č. j. Cg. VI. 95./98.—7. při ústním jednání opětovaná za připuštění dalších důkazů, není obsaženo zmatečnosti, jelikož jmenovaní páni dr. K. a Antonín W. opatřeni jsouce plnou mocí ředitelství státních drah k jednání se dostavili, stranou nejsou a železniční erár zákonně finanční prokuraturou zastupován jest a jmenovaní zřízenci ředitelství státní dráhy jen této k informaci sloužiti mohou. Usnesení toto není tedy na odpor §. 26. c. ř. s.

C. k. nejvyšší soud k dovolání žalovaného eráru železničního oba rozsudky zrušil, věc c. k. zemskému soudu v Praze mimo jiné s tím rozkazem vrátil, aby nařídil k ústnímu líčení nový rok a dovolil úředníkům ředitelství státních dráh zástupci c. k. finanční prokuratury přidruženým, podati ústní vyjádření, neboť dle §. 26. c. ř. s. jest každé straně zcela bezpodmínečně dovoleno, ve společnosti svého plnomocníka k soudu se dostaviti a tam mimo to ústní prohlášení podati. Důvod toho leží očividně v povaze ústního řízení, ve kterém není, jak v řízení písemném, vyjádření protistrany napřed již známo a tudíž každé straně možnost poskytnuta býti musí, každý, také nepředvídaný útok věcně zodpověděti, aniž by líčení újmy utrpělo odročováním, čehož možno ale dosíci pouze tím, že strana sama po boku plnomocníka svého osobně ústnímu líčení obcuje a ihned dle potřeby v ně prohlášením svým zasahuje.

Není tedy pražádného důvodu toto právo osobního účastenství v líčení sporu obmezovati toliko na fysické strany sporné, a právnickým osobám, zejmena ale státu je upříti, jelikož přece c. k. finanční prokuratura jako každý advokát na to odkázána jest, zjednati si na povolaném místě podstatu věci.

Účastenství to může, jak se samo sebou rozumí, erár vykonávati odbornými správami prostřednictvím jich zřízenců, ono nemá nic společného s povahou sporu, vyžadujícího dle zákona přibrání právního zástupce a nemůže tedy obmezeno býti předpisy §. 27. c. ř. s., protože i při právu takových zřízenců podati v ústním líčení osobně prohlášení svá, musí přece c. k. finanční prokuratura vlastní pomoc právní poskytovati.

Toto žalovaným erárem v ústním líčení požadované právo bylo hned v první stolici odepřeno a přes to, že zkrácení to vytýkáno bylo, také v řízení odvolacím zamítnuto. Takový nezákonný postup tvoří zmatek §§. 477. č. 4. a 503. č. 1. c. ř. s. a má již sám o sobě za následek, že žalovanému dána býti musí příležitost, dle §. 26. c. ř. s. brániti se proti zásadnému nároku žalobcovu na náhradu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu 1898 č. 15025. S. adj. **Solnař.**

Zástavní právo vězící na nemovitosti pro pohledávku přikázanou a již vykonatelnou může se vykonati dle §. 308. a 322. ex. ř. též vnucenou správou dle §u 97. nn. ex. ř.

C. k. okresní soud na Kr. Vinohradech na základě výměru c. k. obchodního soudu ve Vídni ze 7. srpna 1897 č. 132.580 usnesením ze dne 27. června 1898 č. j. E. 1485./98.—1. přikázal zabavenou pohledávku K. W-ové ve Vídni proti H. K-ové na Kr. Vinohradech v sumě 10.000 zl. s 5% úroky od 5. srpna 1897 zjištěnou na polovici domu na Kr. Vinohradech, H. K-ové patřící ve vložce hlavní a na domě v Plzni ve vložce vedlejší k vybrání B. Sch-ovi k vydobytí jeho vykonatelného pohledávání 5.000 zl. s přísl. Zamítl však usnesením z 3. srpna 1898 č. j. E. VIII. 1485./98 —3. pozdější návrh exekuční, aby byla povolena vnucená správa domu v Plzni poddlužnici H. K-ové patřícího, poněvadž přikázání k vybrání poskytuje vymáhajícímu věřiteli pouze práva v §§. 308. a 322. ex. ř. taxativně uvedená. Nemohla býti tudíž navrhovaná vnucená správa povolena, ježto o ní v uvedených §§ech zmínky není.

K rekursu vymáhajícího věřitele B. Sch. změnil c. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní rozhodnutím ze dne 22. srpna 1898 č. j. R. III. 226./98.—1. usnesení c. k. okresního soudu na Kr. Vinohradech, povolil vnucenou správu domu v Plzni a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby opatřil, čeho jest potřebí.

Důvody. Knihovní pohledávka k vybrání přikázaná v obnosu 10.000 zl. jest vykonatelnou a příslušejí vymáhajícímu věřiteli oprávnění v §u 322. a 308. naznačená. K těmto oprávněním patří také výkon práva zástavního, pro pohledávku přikázanou příslušejícího. Nelze pochybovati, že je možným výkon ten některým ze spůsobů exekuce, jenž jest přípustným k vymáhání pohledávek peněžních a tudíž také spůsobem exekuce v §u 97. nn. ex. ř. uvedeným, totiž vnucenou správou.

K dovolací stížnosti poddlužnice H. K-ové potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhého soudce, poněvadž vykonávání práva zástavního na nemovitosti pro pohledávku přikázanou a již vykonatelnou vězícího k jejímu uhražení díti se může dle §§. 308. a 322. ex. ř. též vnucenou správou dle §. 97. nn. ex. ř., ježto vymáhající věřitel tím, že mu pohledávka tato byla přikázána, úplně vstoupí do práv povinovaného proti poddlužníkovi a ježto obmezení vymáhajícího věřitele, že totiž přikázanou pohledávku by mohl zpeněžiti jenom nucenou dražbou a že by nesměl užíti vnucené správy mezi ustanoveními je obmezujícími, se nenalézá.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. října 1898 č. 13.607.

JUC. Jan Kežlinek.

Žaloby, jimiž se vymáhá věcné právo ku věci nemovité, jakož i žaloby na zaplacení hypotekární pohledávky, spojené se žalobami, jimiž se bylo domáháno práva zástavního, patří podle ceny předmětu sporu před okresní soud (§. 49. č. 1. j. n.) nebo před soud sborový (§. 50. odst. 1. j. n.), v jehož obvodu nemovitá věc leží.

Usnesením c. k. okresního soudu v Bilíně ze dne 8. července 1898 č. j. Cl. 25./98.—5. zamítnuta byla námitka nepříslušnosti tohoto soudu v rozepři o zaplacení hypotekární pohledávky 776 zl. 06 kr. s přísl.; neboť žalobou vymáhá se zaplacení pohledávání 776 zl. 06 kr. s přísl., zjištěného na knihovních tělesech obce Kostomlatské. Námitka nepříslušnosti soudu učiněna byla proto, že prý předmět sporu převyšuje částku 500 zl. a spory toho druhu podle §§. 49. a 50. j. n. nepatří do příslušnosti soudů okresních. Námitka ta však jest bezdůvodna, poněvadž podle §. 91. j. n. může u realního soudu se žalobou o právo zástavní spojena býti žaloba na zaplacení pohledávky zástavním právem zjištěné, když obě žaloby směřují proti témuž žalovanému a podle §. 95. j. n. mohou žaloby toho druhu i tehdy býti podány u soudu věci obtížené, když by soud ten podle ustanovení o předmětné příslušnosti platných vlastně nebyl příslušným rozhodovati o nároku žalobním.

Jelikož pak zde v žalobním návrhu spojeno jest žádání o zaplacení hypotekární pohledávky s vymáhaním práva zástavního, žalovaní jsou zároveň i realními i osobními dlužníky, jest tento soud jako soud realní podle §. 95. j. n. k rozhodování této rozepře příslušným.

Ku stížnosti žalovaných změnil c. k. krajský soud v Mostu jako soud rekursní usnesením ze dne 24. srpna 1898 č. j. R. VI. 98./98.—7. usnesení prvého soudce, vyhověv námitce nepříslušnosti soudu Bilínského; poněvadž §§. 81. a 91. j. n. byla vytknuta zásada, že žaloby, jimiž se vymáhá věcné právo k věci nemovité, pokud se týče pohledávka právem zástavním zjištěná, patří před ten soud, v jehož obvodu věc nemovitá leží, §§. 49. a 50. j. n. pak jest rozhodnuta otázka, má-li se žaloba podati u okresního soudu či u soudu sborového. Zde převyšuje zažalovaný kapitál obnos 500 zl., proto musilo usnesení prvého soudce změněno a námitce nepříslušnosti okresního soudu Bilínského vyhověno býti (§. 49. j. n.).

Názoru tomu nevadí ustanovení §. 95. j. n.; neboť jím se dále mimo to ještě předpisuje, že soud, v jehož obvodu nemovitá věc leží, zůstává příslušným i tehdy, když by jinak příslušným nebyl.

Mimořádná dovolací stížnost žalobcova byla z důvodů rekursního soudu c. k. nejvyšším soudem zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. října 1898 č. 13807.

J. K.

S rozhodnutím o návrhu na přikázání sečkáno býti má, jestliže udělen byl poddlužníkovi příkaz ve smyslu §. 301. ex. ř., až lhůta k vyjádření projde.

K návrhu Jakuba P. uložil c. k. okresní soud v Horažďovicích odd. II. usnesením ze dne 23. května 1898 č. j. E. 186/98.—1. poddlužnici Anně A., aby se prohlásila po rozumu ustanovení §. 301. ex. ř. o pohledávce 200 zl. příslušící Teresii K. a zabavené Jakubem P. Toto usnesení doručeno bylo Anně A. dne 14. června 1898.

Ona ihned podala vyjádření, že tato pohledávka již dříve zabavena byla také Bedřichem K. pro směneční pohledávku 300 zl. s přísl.

Avšak již dne 16. června 1898 obdržela Anna A. usnesení příkazní ze dne 23. května 1898 č. j. E. 186.—98.—1., kterým přikázána byla Jakubu P. pohledávka Teresie K. proti Anně A. v sumě 200 zl. k vydobytí jeho vykonavatelného pohledávání 200 zl. s přísl. k vybrání. Anna A. jako poddlužnice stížností odporovala tomuto usnesení, které c. k. krajský soud v Písku vyhověl a c. k. okresnímu soudu v Horažďovicích nařídil, aby řídě se podle §. 304.—3. ex. ř. před vydáním usnesení příkazního věřitele Bedřicha K. a Teresii K. slyšel a pak dále po zákonu jednal, přihlížeje také k ustanovení §. 304. ad 2. ex. ř. až §. 314., 315. ex. ř. Útraty stížnosti že ponese stěžovatelka ze svého. Neboť §. 303. ex. ř. předpisuje, jestliže udělen byl poddlužníkovi příkaz vedle § 301. ex. ř., že s rozhodnutím o návrhu na přikázání sečkáno býti má, až lhůta k vyjádření projde — dále pak, že před rozhodnutím slyšeni býti mají ostatní věřitelé, kteří na touž pohledávku exekuci vedou, pak, nenastane-li průtah, i dlužník, i osoby ty, které podle oznámení poddlužníka činí nárok na zabavenou pohledávku.

Ani jedno ani druhé se nestalo, ač prvnímu soudci ze spisů známo bylo, že také Bedřich K. zájem zmíněné pohledávky vydobyl. Také nepřihlížel soudce k ustanovení § 304. ex. ř. Jednání usnesení

ze dne 23. května 1898 č. E. 186./98.—1. předcházející bylo tudíž neúplné, nešetřeno tu zákona, pročež usnesení to zrušeno býti musilo. Útraty stížnosti Anně A. přisouzeny nebyly, jelikož mezi ní a věřitelem Jakubem P. sporné jednání nepředcházelo.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Písku odd. III. ze dne 2. července 1898 číslo R. III. 71./98.

JUDr. Aug. Fikar.

Literární zprávy.

Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl. I. Část všeobecná. Podává dr. Emil Ott. V Praze 1897. Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Vynikající dílo věhlasného učitele a slavného učence dvor. rady profesora dra Otta uvítáno bylo v kruzích právnických s jásotem. Nové processní zákony přivodily radikální obrat v soudnictví civilním. Zásady nového civilního řádu soudního nebyly sice v zemích koruny české naprosto neznámy. V starém českém řízení soudním ovládaly, ale recepcí římského práva a kanonického processu byly zatlačeny, přišly v zapomenutí a písemní veřejné projednávání sporu staletým užíváním přešlo nám v maso a krev. Tohoto zakořeněného zvyku museli jsme se vzdáti a přispůsobiti se řádům novým, jež pokládáme za cizé, poněvadž nedospěli jsme k nim vlastním vývojem řádů svých dávných předků, nýbrž upravili si je podle vzorů francouzsko-německých. Převrat takový jest pro praktické právníky spojen s mnohými nesnázemi a obtížemi, a proto bylo dílo dvor. rady prof. dra Otta jakožto bezpečné vodítko po nových neznámých cestách s jásotem uvítáno. To arci není hlavní význam díla, daleko významnější jest, že jest to první systematické zpracování nových processních zákonů v Rakousku, že autorem jeho jest český učenec a že naše literatura právnická rozmnožena byla dílem, jež by bylo chloubou literatury každého jiného národa.

Co do soustavy přimyká se dílo dvor. rady Otta z ohledů vhodnosti a hlavně za účelem usnadnění studia k soustavě jurisdikční normy a zákona o řízení soudním, jež samy v uspořádání látky jistý system zachovati se snažily. Ale i když proto autor požadavek logické přesnosti a důslednosti systému mnohdy podřídil ohledům opportunity, přece látku po nových zákonech processních a částečně i po starších

zákonech jiných roztroušenou uspořádal tak, že společné věci jsou uvedeny pod společná hlediska a takto soustředěné odhalují nám jak základní rysy tak i podrobnosti práva processního i jednotlivých zařízení a nauk jeho. Celé dílo rozvrhuje autor na část všeobecnou a na část zvláštní. Před námi otevřený díl I., část všeobecná, pojednává ve třech oddílech 1. o předmětu processního práva, 2. o osobách v řízení sporném vystupujících, jejich právech a povinnostech, a o vzájemném poměru stran, hlavně o nárocích jejich na náhradu nákladů sporu, a 3. o součinnosti stran i soudu vůbec, o zásadách řízení soudní ovládajících, o podstatě a formě činnosti stran i soudu, jakož i o místě a času, o přerušení a klidu řízení. Část zvláštní jest rozvržena na dvě oddělení. Oddělení první, jež vyšlo koncem r. 1898, obsahuje vylíčení norem, kterak sluší projednávati spory v první instanci u soudů sborových a před soudy okresními, s odchylkami řízení ve věcech nepatrných a ve věcech rušené držby. Zakončeno má býti celé dílo druhým oddělením části zvláštní, jež jest vyhraženo výkladům o řádných prostředcích opravních a o mimořádných prostředcích žalob zmatečních a obnovovacích, a pojednání o řízeních mimořádných.

Všeobecná část díla Ottova rozpadá se v úvod a tři oddíly shora již označené. V úvodu podává nám autor pojem processu civilního a exekuce, načrtává pak stručně dějiny nových processních zákonů a poukazuje k výhodám nového práva, ku praktické ceně jeho, jež spočívá v tom, že lze rychleji a s menšími náklady zjednati skutečnému právu platnost, a k důležitému významu jeho pro stát. Rychlé, úsečné odstranění všeho rušení práv podporuje rozvoj solidního obchodu a úvěru, a sílí vědomí právní, bezpečný to základ státu. Dále jsou vypočítány podrobně prameny práva processního, vytknuty různá nedopatření a nesrovnalosti v textu zákona, probrány právní povaha předpisů o řízení soudním a místní i časové meze zákona processního, a na konec úvodu vyložena soustava díla.

Na to v prvním oddílu označiv za předmět řízení sporného soukromoprávní záležitosti sporné pojednává autor o poměru řízení sporného k řízení trestnímu. Zde zajímá zvláště upozornění, že odsouzenému přísluší právo domáhati se ve svůj prospěch změny výroku trestního soudu v soukromoprávních následcích svého provinění nejen obnovením trestního řízení podle §. 358. tr. ř., ale i žalobou o obnovu řízení před soudem civilním vzhledem k nově nalezeným průvodům dle §. 374. tr. ř. a §. 530. čís. 7. civ. ř. s. Následující §§. 9. a 10. věnovány jsou poměru řízení civilního k řízení ve věcech veřejné správy a poměru řízení sporného k nespornému.

Druhý oddíl, o podmětech řízení soudního, rozvržen jest na tři kapitoly, z nichž první pojednává o hlavních osobách řízení soudního, soudcích a stranách, druhá o osobách vedlejších, a třetí o vzájemném poměru stran. Nejhlavnější jest tu kapitola první. Autor probírá tu nejprvé základy organisace soudnictví, pojednává na to o spůsobilosti soudců vůbec vyžaduje při nich zejména též příslušnou znalost jazyků v zemi obvyklých, vykládá důvody vyloučení a odmítnutí soudce a přechází pak k důležité nauce o právomocnosti a o příslušnosti soudní. Vytknuv pojem právomocnosti a příslušnosti dotýká se autor roztřídění jejich na právomocnost obecnou a kausální a na příslušnost předmětnou a vytknuv v následujícím §. 16. pravidlo, že příslušnost předmětná i místní zákonem stanovena být musí, rozbírá pak jednotlivé případy, kdy výjimkou příslušnost pro některou určitou záležitost určuje vyšší soud, ministr spravedlnosti anebo srovnalá vůle stran (prorogace).

Přesnou logikou dospívá autor při výkladu na §. 104. J. N. k důsledku, že i záležitosti výlučně kausálním sborovým soudům I. instance vyhrazené, na př. spor ze směnky, mohou býti prorogací vznešeny na soudy vykonávající pouze obecnou právomocnost, kterýž později dle odpovědí c. k. ministerstva práv ku sporným otázkám nových processních zákonů i nejvyšší soudní dvůr vyslovil.

V dalších §§. 17. a 19. následují výklady o mezích příslušnosti co do času, místa a objemu, o spůsobu vykonávání právomocnosti soudem, o povinnosti soudu zkoumati příslušnost z úřední moci a o stížnosti z usnesení o tom. Při těchto výkladech rozptyluje autor označením vhodných příkladů zejména mnohé pochybnosti o tom, jaké případy měl zákonodárce na mysli v §. 42. odst. 3. J. N. Naznačiv na to povšechná pravidla, dle kterých jest právomoc obecní i kausalní mezi soudy různého druhu rozdělena, pojednává autor o předmětné příslušnosti soudů řádných, všech druhů a instancí, dále mimořádných soudů nejvyššího maršálka a soudů živnostenských, pak o předmětné příslušnosti soudů zřízených mimo území rakousko-uherského mocnářství (konsulárních) a připojuje výklad předpisů, jakým spůsobem určuje se hodnota předmětu sporu. Předpisy zákona sem spadající jsou dosti složité, a úplné podrobné vypočítávání všech záležitostí, jež náleží do právomocnosti okresních, krajských (zemských) soudů, obchodních soudů a senátů, okresních soudů ve věcech obchodních a horních senátů snadno by mohlo svésti k přílišné obšírnosti a k unavujícímu opakování. Autor vyhnul se tomuto úskalí s obdivuhodným důmyslem. Vycházeje ze základního pravidla, že předmětná příslušnost řádných soudů okresních a sborových určuje se buď dle ceny (ratione valoris),

buď dle zvláštní povahy sporného nároku (ratione causae), anebo dle úkonu soudního (ratione functionis) uspořádal složité otázky předmětné příslušnosti s překvapující stručností a přehledností, aniž by tím jasnost duchaplných výkladů trpěla. Při tom uvádí, zejména při záležitostech, kde se příslušnost předmětná ratione causae určuje, takové množství konkretních případů, že čtenář téměř ve všech případech mnohotvárného života nalezne konkretní otázky předmětné příslušnosti zde již předem rozluštěny. Na to následuje neméně důkladný rozbor zákonných předpisů o místní příslušnosti, o bydlišti žalovaného jakožto obecném důvodu místní příslušnosti a o zvláštních soudech výlučných a na výběr daných, kdež zvláště zajímají výklady o soudu pozůstalosti, o forum rei sitae, o soudu místa zaměstnání, o soudu splniště smlouvy a o soudu žaloby na vzájem.

V dalším postupu vykládá autor o stranách ve sporu, vytýká rozdíl mezi spůsobilostí býti stranou a spůsobilostí processní, vypočítává osoby, jež postrádají spůsobilosti processní a kdo je před soudem zastupuje, poukazuje k významu processní nespůsobilosti a poučuje, kterak tento význam se má přivésti k platnosti při zahájení sporu, anebo byl-li teprve později seznán, mezi projednáváním anebo po rozhodnutí sporu.

Ve vysoce zajímavé stati o společenství ve sporu (§. 36.) jsou jasně a přehledně vyloženy podmínky společenství v rozepři a do podrobna probrány důsledky samostatného a nerozlučného společenství. Zakončena jest tato kapitola pojednáním o hlavní a exekuční intervenci.

Ve druhé kapitole druhého oddílu o osobách vedlejších obsaženy jsou výklady o vedlejší intervenci, oznámení rozepře a pojmenování autora, o zástupcích stran vůbec, o advokátech a notářích zvlášť. V pojednání o advokátech sluší vytknouti zvláště upozornění na eventuelní význam species facti advokátu udělené, obsahuje-li prohlášení strany později zemřelé, že jest ochotna určité rozhodné okolnosti přísežně potvrditi. V následujícím §. 45. vytknuty jsou rozdíly processní plné moci a jinakého zmocnění ku sporu, dále účinky při zastoupení strany dvěma aneb více zmocněnci ve sporu a právní význam nedostatku zmocnění ke sporu.

Poslední kapitola druhého oddílu o vzájemném poměru stran začíná rozhledem o všeobecných vzájemných povinnostech stran při vedení sporu, zvláště o povinnosti vésti boj o právo poctivé, zachovávati pravdivost a vystříhati se svévole u vedení sporu, vypočítává nepříznivé následky porušení těchto povinností, pojednává pak podrobně o povinnosti strany přemožené k náhradě nákladů soudních straně

vítězné, a o jednotlivých případech, kdy bez ohledu na výsledek sporu musí útraty nésti strana, zmocněnec, advokát, soud, svědek neb znalec, a konečně o náhradě nákladů v řízení exekučním.

Ve stati o poskytování jistoty ve sporech vyloženo jest především, kterak dlužno jistotu zříditi a na to probrány jsou přehledně veškeré případy porůznu v soudním, a exekučním řádě roztroušené, kdy jistota zřízena býti má, se zvláštním zřetelem na kauci žalobní. V pojednání o právu chudých vyloženy jsou podmínky nabytí práva toho, výhody s ním spojené, náležitosti žádosti o udělení práva chudých co do formy, obsahu a dokladů, o účincích s podáním žádosti takové spojených, o zaniknutí a odejmutí práva chudých.

V oddílu třetím o součinnosti soudce a stran ve sporu čili v řízení sporném vůbec vymezuje autor v přehledu jasně a přesvědčivě vzájemný poměr této součinnosti a rozlišuje zásady nového řízení soudního v zásady vnitřního ústrojí a v zásady zevnějšího upravení a spůsobu sporného řízení. V dalším uvažuje po řadě o zásadě rovnosti stran, o zásadě projednací, o zásadách jednotného projednávání sporu arbitrárním pořádkem, o zásadě ústnosti a veřejnosti. Přirozeně zajímají tu nejvíce úvahy o těch zásadách, které novým soudním řádem podstatně byly pozměněny anebo do řízení sporného nově zavedeny. Zvláště pozoruhodno jest vylíčení, kterak zásada projednací novým soudním řádem byla seslabena uznáním, že soudu přísluší z moci úřadu zasahovati do průběhu sporu jednak, aby materielní pravda co nejúplněji byla vyšetřena, jednak, aby spor započatý rychlým postupem byl co nejdříve ku konci přiveden. Stejně poutavé jest objasnění zásady jednotného projednávání arbitrárním pořádkem naproti zásadě legálního pořádku soudního řádu Josefinského a výkvětu jeho zásadě soustřeďovací čili eventuální. Při zásadě ústnosti odvažuje autor výhody řízení ústního a s ním nutně spojené bezprostřednosti naproti řízení písemnímu, vypočítává výjimky ze zásady ústnosti při vyřizování postranních otázek a dotýká se obmezení zásady této, pokud jde o to, nutné základy řízení zjistiti a výsledky jeho zachovati. Při zásadě veřejnosti jest zároveň pojednáno o zachování řádu a kázně při přelíčení. Do statě o činnosti stran zařaděno jest podrobné vylíčení, kterak strany mimo přelíčení snáší všelikou látku processní před soud se zvláštním zřetelem na formální i materielní náležitosti podání vůbec a přípravných podání zvlášť, a kterak při ústním přelíčení tuto látku třeba zužitkovati a po případě i doplniti ústním přednesením návrhů, skutkových okolností a prohlašováním se o faktech odpůrcem uvedených, vedením průvodů a odvodů, přednesením právnických dedukcí a vyložením výsledků provedených

důkazů. Připojeno jest poučení o právu stran k výtkám pro porušení předpisů řízení upravujících.

Další statě zahrnují podrobné výklady o protokole jakožto prostředku ku zachování výsledku ústního přelíčení, o řízení sporů vůbec a o příslušných právech senatu a předsedy senatu zvlášť, o soudním smíru a o doručování. Z následujícího pojednání o místě a času úkonů processních a o promeškání sluší se ještě pozastaviti při dnech jednacích mimo sídlo soudu, při lhůtách a rocích, při promeškání a účincích jeho, a při navrácení v předešlý stav. Výkladem o přerušení a klidu řízení jest všeobecná část díla zakončena.

Toť krátký obsah všeobecné části díla Ottova. Referent jest si toho vědom, že mu není lze vystihnouti úplně vědecký význam a cenu této knihy. Jest těžko vybrati z ní statě nejvíce vynikající, musily by se vybrati všecky. Autor probírá látku danou všestranně, proniká všecky základy nového práva až na samé dno, dotýká se všech otázek, o kterých by mohla povstati pochybnost a dává na ně vždy určitou a jasnou odpověď, podpíraje ji důvody přesvědčujícími. Při tom vede si vždy samostatně. Nebyla to práce snadná. Šlo o to, vyložiti základy právních zařízení pro nás zcela nových, vniknouti v podstatu nových ústavů právních a objasniti důsledky plynoucí z nich pro život právní a beze vzorů z materialu po výtce nového postaviti od samého základu budovu novou. Na tu krátkou dobu od vydání nových processních zákonů až do vydání knihy práce obrovská.

Sloh díla jest autoru vlastní: úsečný a jadrný, slovem lapidární.

Spis má nehynoucí zásluhu o to, že nový soudní řád a zásady jeho docházejí v kruzích právnických správného pochopení a rychle si klestí dráhu v životě právním.

Dr. Kasanda.

Denník.

Nový horní zákon rumunský. Rumunsko na užitečné nerosty tak bohaté dlouho nemohlo se zmoci na horní zákon, jenž by potřebám země vyhovoval a zejména umožňoval všestranné zužitkování hojných nerostů. Teprve krise v roce 1893 v polním hospodářství nastalá měla v zápětí, že povolaní činitelé pomýšleli na rychlou odpomoc, hledajíce a naleznuvše ji v příznivých poměrech vnitra zemského; poměry tyto musely ovšem býti předem přizpůsobeny spořádanému stavu právnímu.

Mnohoslibný*), než až dosud pro nedostatek zákona horního zdržovaný vývoj hornictví musil býti podporován a vyhledávání a dobývání drahocenných nerostů usnadněno, aby domácí průmysl mohl býti opatřen surovinami a palivem vlastní země. Největší obtíž působila zapletená právní otázka, jak sluší naložiti s vlastnictvím na užitkových nerostech. V příčině té vytknuté theorie zaměstnávají se otázkou, zda hornictví pokládati sluší za právo výsostné čili nic, zda vlastnictví k povrchu beze všeho má v zápětí vlastnictví k tomu, co nalézá se pod povrchem, a zda i v tomto případě dobývání užitečných nerostů může býti podrobeno určitým mezem čili nic. V mnohých zemích trvalo to dlouho, než stát a majitelé pozemků shodli se o vzájemných svých nárocích, aby proklestili cestu modernímu právu, které úplně dělí vlastnictví podzemní od vlastnictví pozemku.

Vzhledem k různé jeho povaze nakládalo se s vlastnictvím horním v zákonodárství všech zemí dle jiných zásad, nežli s vlastnictvím pozemkovým. V žádném případě, ať se rozhodneme pro ten či pro onen system, nesmí však stát připustiti, aby podzemní poklady na nerostech provozováním hor bez užitku byly zničeny, jako jest na druhé straně povinností státu, o to pečovati, aby hornictví, s tolika obtížemi a oběťmi spojené, bylo usnadněno a nikoli stěžováno. Těmto požadavkům chtěl nový zákon rumunský vyhověti. Pátrání po nerostech posud neodkrytých musí i na cizím pozemku každému býti zůstaveno, předpokládajíc, že se tím povrch nepoškodí. Dosáhne-li se účelu tohoto a odkryje-li se nerost, vstoupí majitel pozemku úplně ve svá práva, avšak jen pod tou výslovnou podmínkou, že práv těch užije. Nepřipouští se, aby poklad nerostů zůstal nevyužitkován proto, že tomu chce majitel pozemku. Odkryje-li tedy nerost někdo jiný, musí se majitel pozemku prohlásiti, chce-li sám z nálezu těžiti čili nic. Ne-li, tož má stát právo, dovoliti třetímu, aby dále vyšetřil nález, zdali dostatečné množství nerostu podmiňuje pravidelné a řádné naň dolování. Toto vyloučení majitele pozemku jest však jen dočasné; prohlásí-li se po skončených pracích pokusných, že se chce zúčastniti dolování, postane tím mezi ním a kutéřem poměr společenský a vznikne spoluvlastnictví na dolech. Jen tehdá, když majitel pozemku se úplně straní dalšíko vyšetřování a vykořisťování objevivšího se nerostu, pozbude práv svých, načež může býti buď kutéři neb osobě třetí právo uděleno, s nerostem dle libosti nakládati. Tento sprostředkující system liší se sice od zásady v jiných zemích, jako v Rakousku, Německu, Francii, Španělsku, Rusku,

*) Motivy vládní k zákonu ze dne 20. dubna 1895.

Velké Britanii, Severní Americe skoro úplně provedené, zásady to odloučení vlastnictví hor od vlastnictví pozemkového a není též ještě prozkoumán, vyplývá však s druhé strany v příčině vnitřní své nutnosti z náležitostí v Rumunsku na snadě jsoucích.

Okolnost, že ústava rumunská nepřipouští, aby cizozemec nabýval vlastnictví pozemkového, měla v zápětí, že sice i cizincům může se vlastnictví k horám uděliti, nikoli však neodvolatelně jako tuzemcům, nýbrž na dobu 75 let. Na čistém výtěžku hor participuje stát 2% majitel pozemku 4%, jenž požívá ostatně velmi výhodného postavení; přenechá-li tento na čas pozemky své k provozování hor, má právo žádati na majiteli hor dvojnásobné pachtovné, než-li by připadlo na pozemky sousední a v příčině pozemků nezcizitelných trojnásobné obvyklé pachtovné, jako náhradu pak za deterioraci povrchu může žádati dvojnásobnou cenu pozemků sousedních. Konečně může mu býti po 75 letech, na která osobě třetí vlastnictví k horám bylo propůjčeno, vlastnictví toto uděleno na vše časy.

Zákon sám, jemuž se dostalo královského schválení dne 20. dubna 1892 obsahuje v 19 titulech 138 článků a dělí se ve dvé hlavních oddílů, z nichž první pojednává o právu horním v užším smyslu, druhý pak obsahuje ustanovení rázu sociálně-politického, tedy zejména předpisy o dělnické pokladně nemocenské a pensijní. Prvnímu dílu bylo vzorem zákonodárství francouzské, hlavně novější však posud nevyřízené osnovy z r. 1886 a 1894, dílu druhému moderní ustanovení socialně-politická pro horníky platná.

Petrolej, jenž jest nyní a bude i na dále nejdůležitějším předmětem dolování, nenáleží k nerostům v čl. 2. vypočtěným a svobodě dolovací zákona horního podléhajícím, nýbrž s ním může vlastník pozemku libovolně nakládati, než přes to vyhrazena jsou mu v tit. VIII. zvláštní ustanovení. Dle nich lze na cizím pozemku po petroleji pátrati a jej dobývati jen se svolením majitele pozemku a na základě zvláštní s ním úmluvy, pokud jde o rozsáhlé pozemky státní, na základě zmocnění vlád. Tu pak ovšem nemůže majitel pozemku, dal-li své svolení užiti výhrady zákonem v jeho prospěch učiněných jako podílu na čistém zisku a pod.

Obchodní právo v Japonsku. Ode dne 1. července 1893 platí v Japonsku nový obchodní zákonník pojednávající o právu konkursním, o právu společnosti obchodních a o právu směnečném.

Při úpravě práva konkursního sáhl zákonodárce japonský z větší části ke vzoru práva francouzského. Konkurs může se na

jmění dlužníkovo vyhlásiti jen tehdá, provozoval li tento obchody, kteréžto poněkud úzké ustanovení má v zápětí snahy, rozšířiti možnost vyhlášení konkursu i na dlužníky — neobchodníky. Vlastní vedení konkursního řízení svěřeno jest jednomu z členů soudu konkursního, čímž samosprávě věřitelů vymezeno pole nejmenší. Vyhlášení konkursu, jež může nastati i z úřední povinnosti, má citelné následky v příčině osoby dlužníkovy, trvající až do rehabilitace předsevzaté soudem konkursním. Z práva belgického, holandského, ruského převzata instituce příročí (moratoria). Ustanovení, že při konkursu dlužníka, jenž provozoval odděleně dva obchody, věřitelé obchodu jednoho mohou předem žádati uspokojení ze jmění obchodu druhého, tak že zbytek teprve připadne věřitelům obchodu tohoto, jest zvláštností práva japonského.

Právo společností obchodních spočívá v podstatě na základech práva našeho, ovšem se značnějšími odchylkami. Rozeznává tři druhy společností obchodních: veřejnou společnost práva našeho (gomeikwaisha), jakýsi střední útvar mezi společností komanditní a společností s ručením obmezeným (goshikwaisha) a společnost akciovou (kabushikikwaisha). K platnosti společenské smlouvy při společnosti veřejné třeba jest písemné formy. Přejímá-li společnost stávající obchod, nemůže vésti dále firmu posavadní. Jmění společenské jest právně jměním zvláštním. Vystoupení jednoho společníka nemá na trvání společnosti účinku, společnost není však osobou právnickou. Společnost druhu druhého jest ta, při níž ručení členů obmezeno jest na výši vkladu v penězích nebo cenných věcí, leda že by v příčině toho či onoho člena bylo smlouvou ustanoveno něco jiného, ve kterémžto případě jména těchto neobmezeně ručících společníků zapsána býti musejí v obchodním rejstříku. Ustanovení, že společníci jednající smějí býti vzati jen z těch, jichž ručení smlouvou prohlášeno za neobmezené, připouští výklad, že ke vzniku takovéto společnosti jest nutně třeba aspoň jednoho společníka neobmezeně ručícího. Společnost akciová musí míti aspoň sedm členů. Účelem její nemusí býti provozování obchodů. Ke vzniku třeba koncese a stát vykonává i na dále zvláštní právo dozoru. Akcie mohou zníti pouze na jméno. Reservní fond jest obligatorní. Jmenovaný zákon obchodní upravuje vedle toho též poměry společnosti tiché, společnosti příležitostné a společnosti na zisk a ztrátu, společnosti to, při níž zisk a ztráta z jednotlivých obchodů a podniků účastníky samostatně předsevzatých mají býti společnými. I tyto společnosti, třeba za obchodní v techn. slova smyslu nepovažované, mají vůči třetím osobám působnost teprve tehdá, byly-li zapsány a zápis ten veřejně vyhlášen.

Též **p r á v o s m ě n e č n é** spočívá v podstatě na právu našem s některými odchylkami ve prospěch práva francouzského (na př. možnost převzetí směnečného rukojemství ve zvláštní listině, upuštění od náležitosti směnečné klausule) a anglického (přípustnost směnky na majitele).

Anglický zákon proti svévolným sporům. Ve všech téměř zákonodárstvech jsou větší neb menší prostředky proti svévolnému vedení sporů. Zvláště silného a zároveň velice povážlivého prostředku chopilo se zákonodárství anglické. V posledních letech vyskytalo se v Anglii zvláště často, že pronásledováni byli hodnostáři a vynikající osobnosti opětovanými malichernými spory. Tak žalováni byli zejmena předseda sněmovny, arcibiskup Canterburský, lord-kancléř, princ Waleský a j., posléz jmenovaný n. př. o prodloužení vstupenky do knihovny britského musea. Proti tomuto „sportu" přijat byl přes značnou oposici zákon ze dne 14. srpna 1896 (vexatious actions act). Dle tohoto zákona může nejvyšší soud na návrh generálního prokuratora osobě, jež ze zvyku a s vytrvalostí začíná spory vexatorní bez důvodu rozumného, zakázati, aby počala jakýkoli spor dříve než obdrží k tomu od nejvyššího soudu svolení, které dáno bude jen tehdy, ospravedlní-li, že sporu nezneužívá a že jest tu prima facie látka ke sporu. Před vydáním zákazu musí býti dotčený slyšen a budiž mu, nemá-li prostředků, aby si vzal zástupce sám, zřízen zástupce ex offo. Zákaz se uveřejní v Londýnských úředních novinách. Zákon platí pouze pro Anglii, nikoli pro Škotsko ani Irsko. Krátce po vydání tohoto zákona vydán byl zákaz ve smyslu jeho proti žalobci, jenž byl začal v krátké době 48 takových processů a nepomohla tomuto námitka, že processy ony zahájeny byly v době, kdy zákon ten ještě neplatil. —sch.

Otázka o krádeži elektřiny v Italii. Kasační soud v Římě uznal dne 13. července 1898, že obžalovaný, jenž připojil si k cizímu elektrickému vedení zvláštní dráty a proudu takto odňatého užíval ke svícení, spáchal krádež. Neboť k ochraně práv vlastnických vůbec slouží chránění nemovitostí proti usurpaci, zaručení práv nehmotných a předpisy práva trestního, jež chrání vlastnictví ke všem věcem movitým trestem na krádež. Předpis tento (čl. 402. codice penale) nevztahuje se zajisté na práva nehmotná, která nullo continentur loco a existují jen juris intellectu, vztahuje se však beze všeho na všecky věci movité, které ve své hmotné nebo právní existenci uzmutí (contrectationi) mohou podléhati. Elektřina má právní vlastnost věci movité; neboť vlastnost tuto může míti vše, co se dá držeti, co má nějakou cenu a co může býti uzmuto; a právě s těmito třemi momenty setkáváme se při elektřině. Okolnost, že elektřina jest věcí nehmotnou, nemůže jí odníti

vlastnost věci movité, neboť zákon z toho imponderabilie nevyjímá a jest to vlastnost čistě fysikální a hmotná. Podvodu zde není, poněvadž tu není snaha, poctivé mínění (bonam fidem) jiného klamati a není tu též poškození věci, poněvadž zde schází element zničení nebo poškození věci, která při krádeži k vůli zisku se odnímá. (D. Jur. Ztg.)

Ku statistice konkursů. Z 1775 konkursů obecných v roce 1897 v Předlitavsku projednávaných připadá na Čechy 473, na Moravu 133 a na Slezsko 35; z těch nově přibylo celkem 817, a to v Čechách 233, na Moravě 74, ve Slezsku 15; skončeny byly 763 konkursy, z nichž v Čechách 222, na Moravě 57, ve Slezsku 14. Konkursů obchodních bylo v téže době projednáváno 700, z nichž 195 v Čechách, 90 na Moravě a 16 ve Slezsku; nových bylo celkem 244 a to v Čechách 78, na Moravě 34 a ve Slezsku 5. Skončeny byly 244 konkursy, v Čechách 86, na Moravě 35, ve Slezsku 7.

Sirotčí pokladny koncem roku 1896 a soudní deposita r. 1897. Sirotčí pokladny v Předlitavsku 544 na počet přechovávaly koncem roku 1896 jmění 124,135.697 zl., z čehož připadá na Čechy při 226 sirotčích pokladnách 55,545.772 zl., na Moravu při 83 sirotčích pokladnách 25,465.949 zl. a na Slezsko při 23 sirotčích pokladnách 5,124.188 zl., tedy přes $^2/_3$ na země koruny České. Jen v Haliči byla míra úroková 4, $4^1/_2$ a $5^0/_0$, jinak vesměs $4^0/_0$, tak že bylo na aktivních úrocích předepsáno celkem 5,051.068 zl. Jmění sirotčí náleželo 264.601 osobě, a to v Čechách 119.368, na Moravě 63.160 a ve Slezsku 16.994 osobám. Na poplatcích schovacích zapraveno bylo ze jmění sirotčího celkem 162.206 zl., z nichž 78.116 v Čechách, 35.771 na Moravě a 6.442 ve Slezsku. Ve srovnání s rokem předešlým uschováno bylo v pokladnách těchto o 3,186.556 zl. jmění více. — U civilních soudů předlitavských uloženo bylo v roce 1897 celkem 638,867.637 zl.; z toho připadá na Čechy 91,421.227 zl. a z toho opět na pražský úřad schovací 55,654.831 zl.; na Moravě schováno u civilních soudů v téže době 27,057.421 zl., ve Slezsku 9,253.480 zl. Na poplatcích schovacích vybráno celkem 364.677 zl.

Uprázdněná místa u soudu na Moravě. Místo soudního adjunkta u okresního soudu v Bílsku, po případě i jiného v obvodě mor.-slez. vrch. zem. soudu s příjmy dle IX. hodnotní třídy. Žádosti do 10. března 1899 včetně. Místo soudního tajemníka v Brně po případě v jiném mor.-slez. soudním okresu s příjmy dle VIII. hodn. třídy. Žádosti včetně do 4. března 1899.

Několik slov k praxi pro trestné činy proti bezpečnosti cti.

Napsal **Václav Fryc**, c. k. soudní adjunkt v České Skalici.

V praxi trestní o žalobách soukromých, zejména při urážkách na cti, vyskytují se dosti četné otázky, které v zákoně samotném nemají přesného rozhodnutí a proto v praxi docházejí různého výkladu, tak že se o nich právem říci může, že jsou sporny. Účelem těchto řádků pak jest poukázati k tomu, která ze sporných mínění v praxi se vyskytujících nalézají více opory v zákoně čili která jsou správnější.

I. Nejčastěji vyskytuje se sporná otázka, jak rozhodnouti jest případ, když soukromý žalobce k ustanovenému hlavnímu líčení se nedostaví, neb dostaviv se obžalovanému urážku na cti odpustí.

Praxe postupuje v těchto případech dvojím směrem: jedni zastavují trestní řízení dle §§. 46., 227. tr. ř., druzí vynášejí osvobozující rozsudek dle §. 259. odst. 2. tr. ř. Tu dlužno přihlédnouti nejprvé k tomu, jak dalece má to které mínění opory v ustanovení zákona.

V §u 46. odst. 3. tr. ř. praví se: „Opomenul-li soukromý žalobce...... neb nedostavil-li se k hlavnímu líčení aneb opomenul-li při tomto učiniti konečný návrh, má se míti za to, že od stíhání ustoupil.“

Z tohoto ustanovení plyne, že jak pro stadium řízení hlavnímu přelíčení předcházejícího, tak i pro stadium hlavního přelíčení vytčeno jest několik domněnek zákonných, že soukromý žalobce od stíhání ustoupil, není tu však nijak rozhodnuto, jakým způsobem

soudce postupovati má, aby věc vyřídil. O tom jedná se v dalších paragrafech trestního řádu, zejména v §. 227. a 259. odst. 2. tr. ř.

Dle §. 227. odst. 1. tr. ř. má radní komora, ustoupí-li žalobce před početím hlavního líčení od obžaloby, trestní řízení zastaviti s tím, že z hlavního líčení po př. již ustanoveného schází, a dle §. 259. odst. 2. tr. ř. vynese se osvobozující rozsudek, jestliže žalobce po zahájeném hlavním líčení od obžaloby ustoupil, avšak ještě dříve, než se soudní dvůr odebral ku poradě o rozsudku.

Ustanovení tato jsou rázu všeobecného nečiníce rozdílu mezi obžalobou veřejnou a soukromou, platí tudíž také pro tyto posléz uvedené, a dle §. 447. tr. ř. též pro řízení přestupkové, při čemž ovšem podotknouti dlužno, že u okresního soudu nezastavuje radní komora trestní řízení dle §. 227. tr. ř., nýbrž ten který soudce, jemuž případ jest přidělen.

Domněnky §u 46. odst. 3. tr. ř. svrchu uvedené vyříditi tudíž nutno buď dle §. 227. tr. ř., buď dle §. 259. odst. 2. tr. ř., při čemž jediné rozhodným jest, bylo-li hlavní líčení zahájeno čili nic; stalo-li se tak, nutno vynésti rozsudek osvobozující dle §. 259. odst. 2. tr. ř., nestalo-li se tak dosud, nutno dle §. 227. tr. ř. trestní řízení zastaviti. Abychom však ku správnému výsledku dospěli, dlužno ještě zmíniti se o tom, kdy se má hlavní líčení prohlásiti za zahájené. V trestním řízení neplatí zásada hodiny čekací (hora legalis), ani žalobce ani žalovaný se na tuto odvolávati nemůže, může tudíž počíti hlavní líčení hned v tu hodinu, na niž bylo ustanoveno. Před sborovými soudy počíná se pak hlavní líčení dle §. 239. tr. ř. vyvoláním věci zapisovatelem, před okresními soudy dle §. 457. tr. ř. přednesením žaloby — nikoliv snad již vyvoláním stran — avšak tu se vždy předpokládá, že aspoň žalobce jest přítomen; vždyť v našem trestním řádu platí zásada obžalovací „kde není žalobce — není soudce“ a není v něm ustanovení, že by hlavní líčení mohlo býti předsevzato také v nepřítomnosti žalobcově o jeho žalobě, kterou již byl podal (srov. §. 2. tr. ř.).

A stanoví-li §. 46. odst. 3. tr. ř. domněnku, že se má za to, nedostaví-li se soukromý žalobce k hlavnímu líčení, že od stíhání — zde již od žaloby — ustoupil, tu patrno, že se řízení musí zastaviti dle §. 227. tr. ř., poněvadž tu již není ani žaloby, není tu předmětu, o němž by se jednati, o němž by hlavní líčení počíti mělo.*)

---

*) Srov. Čadek: Právník 1894. str. 337. a násl.

Avšak naskytnouti se může také ten případ, že soukromý žalobce se sice k hlavnímu líčení nedostaví, avšak dostaví se obžalovaný s vývodními svědky po př. s právním zástupcem, a žádá, aby mu proti soukromému žalobci byly přisouzeny útraty trestního řízení, zejm. svědečné pro tyto vývodní svědky a útraty právního zastoupení. V tomto případě snad přece nutno líčení zahájiti a v rozsudku dle §. 259. odst. 2. tr. ř. osvobozujícím odsouditi soukromého žalobce k náhradě útrat trestního řízení obžalovanému?

Náhled tento byl by snad správným, kdyby o útratách trestního řízení nebylo možno jiným způsobem rozhodnouti, než rozsudkem. Tomu však není tak. Již v §. 260. ad 5. tr. ř. praví se, že v rozsudku odsuzujícím může (ale nemusí) býti obsažen výrok o útratách trestního řízení. Ještě zřejměji ustanovuje §. 390. tr. ř., že, skončilo-li trestní řízení jiným způsobem než odsuzujícím rozsudkem, útraty trestního řízení nese z pravidla stát; konalo-li se však trestní řízení na žádost soukromého žalobce neb soukromého účastníka dle §. 48. tr. ř., že se má těmto usnesením soudu (durch Beschluss des Gerichtes) naříditi, aby útraty trestního řízení jejich zakročením vzniklé nahradili.

Paragraf tento vztahuje se ovšem také na případ osvobozujícího rozsudku, avšak též na ony případy, kde trestní řízení ani tak daleko nedospělo, aby hlavní líčení předsevzato býti mohlo, kde totiž již v dřívějším stadiu bylo zastaveno. I tu nese soukromý žalobce útraty trestního řízení. A podobně vyplývá z §§. 392. a 395. tr. ř., že o útratách trestního řízení nemusí býti rozhodnuto rozsudkem.

Dle toho řešíme-li případ daný, přicházíme k tomu závěru, že i tu jediné jest správno, když se trest. řízení dle §. 227. tr. ř. zastaví a útraty obžalovanému dle §. 390. tr. ř. usnesením soudním přisoudí. K tomu účelu může obžalovaný podati buď zvláštní samostatný seznam těchto útrat aneb se může sepsati zvláštní protokol u soudu, v němž obžalovaný útraty, za jichž přisouzení proti soukr. žalobci žádá, účtuje.

Podobně postupovati dlužno, když se k hlavnímu líčení nedostaví ani soukromý žalobce ani obžalovaný. Proti nedostavivšímu se obžalovanému jest ovšem možno za podmínek §. 427. po př. 459. tr. ř. hlavní líčení zahájiti, avšak tu se předpokládá, že tu aspoň soukromý žalobce jest. Když se však ani soukromý žalobce nedostavil, není tu stran, s nimiž by se jednati mělo, není tu také

předmětu, o němž by se jednalo, a nutno tudíž také řízení dle §. 227. tr. ř. zastaviti.

Konečně zasluhuje zmínky také případ dosti často v praxi se vyskytující, kde i soukromý žalobce i obžalovaný k hlavnímu líčení se dostaví, avšak, dříve než hlavní líčení zahájeno, se usmíří čili soukromý žalobce od stíhání ustoupí. To děje se tím spůsobem, že soudce, pokud se týče předseda hlavního líčení vyvolá resp. dá vyvolati strany a pokusí se s nimi o tzv. smír, aniž by zahájil hlavní líčení. Usmíří-li se takto strany, odpustí-li soukromý žalobce urážku obžalovanému, pak ustoupil soukr. žalobce před zahájením hlavního líčení od trestního stíhání, a nutno tudíž řízení dle §. 227. tr. ř. zastaviti.

Ustoupení žalobcovo od stíhání konstatuje se v praxi obyčejně na žalobě prohlášením soukr. žalobce stvrzeným jeho podpisem, že od obžaloby ustupuje.

Kdyby obžalovaný v takovémto případě žádal za přisouzení útrat, které mu s přivzetím na př. vývodních svědků, právního zástupce vzešly, tu poukáže se soukromý žalobce, aby obžalovanému útraty tyto nahradil, po př. se útraty tyto obžalovanému usnesením soudním, jak již shora vyloženo, proti soukr. žalobci přisoudí.

Než i útraty tyto bývají častým důvodem, že z narovnání sejde. Soukromý žalobce jest ochoten ustoupiti od žaloby, avšak jen pod tou podmínkou, když mu obžalovaný nahradí vzešlé výlohy, s čímž týž nesouhlasí; aneb obě strany žádají náhradu útrat navzájem, aniž by si je nahraditi byly volny. V takovémto případě není vlastně žádný smír, tu neustoupil žalobce od obžaloby bezvýminečně, a nezbývá než počíti hlavní líčení a rozsudkem rozhodnouti, co právem jest.

Zbývá ještě promluviti o tom, kdy tedy správno jest vynésti rozsudek osvobozující dle §. 259. ad 2. tr. ř.? Odpověď k tomu plyne z citovaného paragrafu a z toho, co shora uvedeno, že jen tehdy jest vynésti rozsudek osvobozující, když hlavní líčení bylo zahájeno, a při něm soukromý žalobce buď od obžaloby ustoupil výslovně, buď opomenul klásti konečný návrh, což se zase mohlo státi buď proto, že nebyl vůbec ani přítomen, tak že jej činiti nemohl*) anebo jsa přítomen tak neučinil, což se také tím spůsobem státi mohlo, že soukr. žalobce ponechává rozhodnutí

*) Srv. nál. z 22. června 1882 č. 3197 sb. n. a pl. rozh. z 16. října 1884 č. 5772. b. n.

soudu, a ani všeobecný návrh na použití zákona neučiní. Soud vždy musí rozhodovati dle zákona, avšak má-li tak činiti, musí také míti příslušný návrh žalobcův, o němž má rozhodnouti.

Z toho, co bylo uvedeno, plyne a contrario, že praxe, která zastavuje i v takovém případě řízení dle §. 227. tr. ř., není správna, nemajíc opory v zákoně. Případ, který tu bývá často praktickým, jest ten, že soukromý žalobce po výslechu svědků, kteří po př. nesvědčili v jeho prospěch, od žaloby upustí, obžalovanému ublížení na cti odpustí, poněvadž vidí, že mu trvání při žalobě není nic platno, a má pro sebe aspoň to, že pak říci může, že vzal žalobu zpět. Za tohoto stavu věci jediné jest správno vynésti rozsudek osvobozující dle §. 259. odst. 2. tr. ř. V praxi se ovšem v takovémto případě někdy řízení zastavuje dle §. 227. tr. ř. Důvod, proč se tak děje, může býti jediné ten, že zastaviti řízení dle §. 227. tr. ř. jest pohodlnější, než vynášeti osvobozující rozsudek třeba dle §. 259. ad 2. tr. ř., zákonného důvodu pro tento postup není.

Proti zastavení dle §. 227. tr. ř. nepřísluší soukromému žalobci, jemuž vyrozumění o hlavním líčení bylo doručeno, a on se přece nedostavil, snad restitutio ob terminum ellapsum, poněvadž pro tento případ trestní řád restituce nezná (sr. §. 364. a 447. tr. ř.), ani obnova trest. řízení, poněvadž ji zákon v §. 352. tr. ř. posl. odstavci výslovně vylučuje. Před sborovými soudy proti zastavení radní komorou dle §. 227. tr. ř. nemá ani stížnost k vrchnímu soudu místa, poněvadž §. 114. tr. ř. případ tento neuvádí, kdežto před okresními soudy stížnost na zastavení soudcovo dle §. 227. tr. ř. není dle §. 481. tr. ř. vyloučena, avšak jest otázka, bude-li jí kdy vyhověno, když zákon přesně stanoví, kdy se má trestní řízení zastaviti dle §. 227. tr. ř. a neobsahuje ustanovení, kdyby se nedostavení se žalobce omluviti dalo.

II. V praxi odchylují se také náhledy o tom, pokud lze při odsouzení obžalovaného soukromému žalobci přisouditi útraty trestního řízení. Jedni míní, že soukromému žalobci přísluší proti obžalovanému dle §. 389. tr. ř. nejen náhrada útrat trestního řízení, jak jsou vytčeny v §. 381. tr. ř., nýbrž i náhrada cestovného, stravného a ušlého výdělku povstalého tím, že se k soudu musil dostaviti, čímž mu právě škoda vznikla. Náhled tento odůvodňují tím, že soukromý žalobce jest oprávněn požadovati náhradu veškeré škody, která mu z činu obžalovaného vzešla (§§. 4., 365. a sl. tr. ř.). — Druzí pak jsou zase

toho náhledu, že soukromému žalobci přísluší jen náhrada útrat trest. řízení vytčených v §. 381. tr. ř. nikoliv však také náhrada t. zv. svědečného dle §. 383. tr. ř., poněvadž týž paragraf výslovně praví, že soukromý žalobce nároku na svědečné, což právě jest náhrada cestovného k soudu, stravného v místě soudním a náhrada ušlého výdělku, nemá. A tento náhled jest správný; neboť pravda jest, že soukromý žalobce může v trestní cestě žádati náhradu soukromoprávných nároků, zej. náhradu škody, která mu z trestního činu obžalovaného, jímž na př. jeho úvěr, jeho obchodní činnost byla poškozena, vzešla. Tento nárok nalézá svého odůvodnění v ustanoveních §§. 4., 172., 365. sl. tr. ř. Soukromý žalobce nemusí se ovšem připojovati jako soukromý účastník k trestnímu řízení, aby dobyl v trest. cestě náhrady škody, poněvadž sám spor vede, ale může zajisté vedle potrestání obžalovaného žádati, aby týž také k náhradě způsobené škody byl odsouzen.

Než tu podotknouti dlužno, že takováto škoda vznikla soukromému žalobci z činu obžalovaného bez ohledu na to, je-li tu trestní řízení čili nic, kdežto útraty za cestu k hlavnímu líčení, ušlý výdělek a stravné při soudě jsou jen appendix trestního řízení, vznikly jen proto, že obžalovaného v trestní cestě stíhal, a mohly by soukromému žalobci přisouzeny býti jen, kdyby výslovné ustanovení v tomto směru v trest. řádě v hlavě 22. bylo. Takového ustanovení však není, naopak je výslovně ustanoveno v §. 383. tr. ř., že soukromý žalobce, třeba byl jako svědek slyšen, nároku na náhradu těchto útrat nemá. Útraty trest. řízení mají ovšem ráz náhrady škody, avšak v trest. řízení jsou zvláště upraveny, tak že všeobecných předpisů obč. zákona o náhradě škody na ně užíti nelze. Poukazování soukromého žalobce neb obžalovaného ohledně útrat na pořad práva soukromého nemajíc v zákoně opory, jest nesprávno (srov. nál. ze dne 14. března 1883 č. 15169. sb. n.) a plyne z toho také, že předpisy §§. 365. st. tr. ř. tu nemají místa, ježto by dle §. 366. tr. ř. také tak se díti mohlo.

Nemá-li pak soukromý žalobce nároků na náhradu zmíněných útrat, když je jako svědek slyšen, má jich tím méně, když není jako svědek slyšen, a důvod ten jest také z rozumové stránky prospěšný, poněvadž by ten spůsob mohl se státi mnohdy nepočestným a výnosným povoláním mnohých osob nepoctivých.

III. Neméně praktickou jest i otázka, přísluší-li nezletilci právo, aby jako soukromý žalobce spor samo-

statně vedl, nejsa zastoupen zákonným zástupcem, čili má-li jus standi in judicio.

Jedni popírají*), druzí přisvědčují**). Ti, co popírají, odůvolňují svůj náhled tím, že platí, ježto ani ve trestním zákoně, ani v trestním řádě není tato otázka výslovně rozhodnuta, podpůrně obč. zákon, dle něhož nezletilec nemá processní způsobilosti a musí býti zastoupen zákonným zástupcem. Z toho pravidla že jest v trest. zákoně jen ta výjimka, že pachatel nezletilý sám se v trestní cestě hájiti musí a také jediné odsouzen býti může.

Naproti tomu druhé mínění opírá se také hlavně o to, že v právu trestním nemáme tuto otázku výslovně rozřešenu, avšak, poněvadž právo trestní jest právem výhradně zákonným, že platí to, co v něm je ustanoveno, a když tedy způsobilost nezletilce státi k soudu co do aktivní legitimace není výslovně vyloučena, že se mu odpírati nemůže dovoláváním se občanského zákona, na nějž se trestní zákony ostatně nikde neodvolávají.

A tento náhled, jak se zdá, má více opory v zákoně jednak proto, že aktivní legitimace k processu soukr. žalobce nezletilce není výslovně vyloučena, jednak proto, že i ustanovení, kde se o soukromém žalobci jedná, nasvědčují spíše tomuto náhledu.

Tak praví se v §. 495. odst. 1. tr. z., že urážky na cti v §§. 487.—494. tr. z. vytčené stíhati se mohou jen ku žádosti uraženého, a ač druhý odstavec cit. paragrafu uvádí případy, kde třetí osoby mohou žádati za potrestání pro urážku na cti, přece tam není uveden také náš případ, že by zákonný zástupce nezletilce měl za něho podati žalobu pro urážku na cti nezletilci způsobenou.

Dále praví se ve všeobecném ustanovení §u 2. odst. 2. tr. ř., že pro činy, které se stíhají dle trest. zákona jen na žádost zúčastněného, přísluší tomuto, aby podal soukromou žalobu; rovněž praví §. 46. odst. 1. tr. ř., že, jedná-li se o přečin, který se stíhá jen ku žádosti toho, jemuž v jeho právu bylo ublíženo, přísluší tomuto, aby jako soukromý žalobce za trestní stíhání žádal.

Tato ustanovení jsou rázu všeobecného a tu mělo státi, kdyby to bylo bývalo intencí zákonodárcovou odejmouti nezletilcům aktivní legitimaci, že nepřísluší právo stíhati jen zúčastněnému —

---

*) Srv. Právník 1894. str. 668.

**) Srov. tamže str. 703.

jen tomu, jemuž v jeho právu bylo ublíženo, nýbrž buď tomu, neb je-li nezletilý, jeho zákonnému zástupci. Tak zákonodárce však neučinil.

K tomu uvážiti dlužno, že nezletilý, který dovršil svůj 14. rok, jest za své jednání dle trestního zákona úplně zodpovědným, on jediné může býti odsouzen, on sám také se musí hájiti čili on má dle trest. práva passivní legitimaci ke sporu. Když je však jemu ublíženo na jeho cti, tu pojednou má býti nezpůsobilým svou čest hájiti! A v čem by důvod ten záležel? Či záleží více na jeho cti, a zároveň více na jeho odsouzení? Při aktivním sporu má mu zákonný zástupce dopomoci k příznivému rozsudku, při passivním se mu však proto nepřidává, aby spíše byl odsouzen! Ten důvod zde zajisté není.

Zodpovědnost za čin trestní jest věc čistě osobní, a proto musí obviněný sám následky nésti; avšak právě tak jest věcí čistě osobní urážka na cti někomu způsobená, kterou ani jiný vycítiti nemusí. A jaké by pak měl nezletilec zadostučinění, kdyby zákonný zástupce žalobu podati nechtěl? kdo by se ho zastal?

K jakým nesrovnalostem by to vedlo, kdyby nezletilec v aktivním sporu měl býti zastoupen zákonným zástupcem, vyplývá i z následujícího případu, který se dosti často v praxi přihoditi může. Nezletilec je žalován pro urážku na cti. Při té příležitosti, co on na cti ublížil, bylo také jemu na cti ublíženo, a jeho zák. zástupce podá tedy také žalobu. Jest ustanoveno hlavní líčení, a před početím jeho jedná se o t. zv. smír. Dejme tomu, že smíru bylo by lze docíliti, kdyby obžalovaní odprosili žalobce. V případě, kde je nezletilec žalován, musil by ovšem sám odprositi, v druhém případě by však nebyl odprošen, ač jemu a nikoli jeho zák. zástupci bylo na cti ublíženo, poněvadž není žalobcem, nemůže žalobu zpět vzíti. A jak má zák. zástupce něco odpouštěti a ještě více — býti odprošován, když jemu nijak nebylo ublíženo!

Žalován tedy může býti nezletilec samostatně, ano dospělý nezletilec může býti i úplně věrohodným svědkem (§. 170., 4. tr. ř.), jen soukromým žalobcem by býti nemohl, protože to v právu trestním není výslovně stanoveno! Avšak také to není výslovně zakázáno! A přihlédneme-li k ustanovením trest. zákona, na př. k §§. 463., 495. odst. 2., 504., 505. tr. z., kde zákonodárce sám uděluje právo žádati za potrestání osobám jiným než těm, jimž bylo ublíženo, tedy že i na takovéto případy pamatoval, tu přicházíme k tomu

důsledku, že, kdyby byl zákonodárce měl úmysl nezletilce při soukr. žalobách z aktivní legitimace vyloučiti, že by tak byl učinil.

Konečně, i kdyby správné bylo, že pro tento náš případ má platiti subsidiarně soukromé právo — což ovšem v zákoně nijak není odůvodněno, poněvadž ani trest. zákon ani trest. řád se na obč. zákon nikde neodvolávají, tu ještě tuto hájený náhled nijak není poražen. I obč. zákon má ustanovení v §§. 151., 246., 247., kde nezletilec jměním svým může volně nakládati, a pokud se týče takového jmění, může dle §. 2. civ. ř. s. před soudem samostatně vystupovati i jako žalobce, i jako žalovaný, může narovnání činiti, aniž by rozsudek neb narovnání takové pro nedostatek zákonného zastoupení jeho mohlo býti vzato v odpor.

V těchto případech se jedná o čistě osobní majetkové poměry nezletilce a neodpírá se mu před civilním soudem jus standi in iudicio, a při urážce na cti, která mu byla způsobena, což jest zajisté ještě více osobní záležitost — mohli bychom snad říci jus personalissimum — by neměl míti právo státi k soudu!

Než pro naši otázku jest jediné rozhodným trestní právo, jak již shora dotčeno, a z toho dovozeno, že není správným odpírati nezletilci při soukromých žalobách aktivní legitimaci.

Proti tomu dá se však namítati, že i trestní řád sám obsahuje ustanovení, z nichž souditi dlužno, že soukromý žalobce nezletilý musí býti zastoupen zákonným zástupcem. Praví totiž §. 50. tr. ř., že soukromý žalobce a soukromý účastník, jakož i jejich zákonní zástupci, mohou svou záležitost sami neb plnomocníkem vésti. Paragraf tento, jak z něho zřejmě plyne, nestanoví normu čistě pro soukromé žalobce, nybrž jednak pro tyto, jednak pro soukromé účastníky stavě je sobě jaksi na roveň, avšak jen v tom ohledu, že mohou si zástupce ustanoviti. A tu stanoví §. 365. tr. ř. v odst. 2. ještě, že zákonný zástupce soukromého účastníka, který sám sebe zastupovati není oprávněn, tudíž také nezletilce, má soukromoprávní nároky provésti a prokázati, z čehož patrno, že soukromý účastník nezletilý není oprávněn, aby nároky soukromé sám prováděl a prokazoval, avšak, jak z prvního odstavce cit. paragrafu a z právě uvedeného plyne, jest přece oprávněn k trest. řízení se připojiti k tomu účelu, aby mu nároky ty byly přisouzeny. Které nároky mu přísluší, to posuzovati dlužno dle obč. zákona, jak k tomu §. 369. tr. ř. poukazuje, a v tomto směru ovšem nutno, aby nezletilec byl zastoupen zákonným zástupcem svým. Proto je to také v §. 365. tr. ř. výslovně nařízeno. S tohoto hle-

diska nutno pak také vykládati shora cit. §. 50. tr. ř., že se vztahuje na ty případy, kde soukromý žalobce žádá za přisouzení soukromoprávních nároků; v tom ohledu je postaven na roveň soukromému účastníku a proto je v §u 50. tr. ř. vedle něho uveden. Z toho se však nedá dovozovati, že by nezletilec, je-li soukromým žalobcem, vždy musil býti zastoupen zák. zástupcem. Zákonného zástupce má zapotřebí tak jako soukromý účastník jen ku provedení a prokázání soukromoprávních nároků, a nikoli též ku podání soukromé žaloby.

K podání soukromé žaloby nezletilcem bylo by potřebí přivzetí zák. zástupce, kdyby podobné ustanovení bylo ve všeobecných předpisech o soukromém žalobci (§. 495. tr. z., §. 2., 46. tř. z.), jako jest ve všeobecném ustanovení o soukromém účastníku v §. 365. tr. ř.

Konečné namítati se dá, že soukromý žalobce musí v případě, že žalovaný není odsouzen, nésti náklady řízení trestního, že tudíž podávaje žalobu, vstupuje v eventuelní závazek hraditi útraty trest. řízení, vstupovati v závazky pak že může jen tehdy, je-li zastoupen zákonným zástupcem.

Již shora podotčeno, že se ani trestní zákon ani trestní řád všeobecně neodvolávají na zákon občanský, dle něhož ovšem pravidlo tu uvedené platí, ač taky ne bez výjimky, a že v trest. řádu vůbec a specielně při úpravě útrat trestního řízení není ustanovení, že by nezletilý soukromý žalobce musil býti zastoupen zákonným zástupcem. Kde pak jest tedy podklad k tomu tvrzení, že soukromý žalobce, protože je nezletilý, nemůže žalovati a nemůže dle §. 390. tr. ř. býti odsouzen k náhradě útrat trest. řízení? I dle obč. zákona, jak již uvedeno, je nezletilec někdy oprávněn samostatně žalovati a i tu vzniká pro něho závazek k náhradě útrat processních a může zajisté k náhradě jich býti odsouzen! Ovšem případy ty jsou výminky z pravidla a nelze jich užívati analogicky, avšak také nelze užívati všeobecných pravidel obč. zákona v právu trestním, pokud se toto na ono neodvolává. Hledíme-li pak jen k ustanovením trest. řádu, že nezletilý žalovaný může býti odsouzen k náhradě útrat trest. řízení dle §. 389. tř. ř. (což zajisté nikdo nepopře), tu můžeme, argumentujíce per analogiam zajisté tvrditi, že i nezletilý soukromý žalobce může býti odsouzen k náhradě útrat trestního řízení. Proč by v tom směru měl býti činěn nějaký rozdíl mezi soukromým žalobcem a obžalovaným, když jsou oba nezletilí?

I tato námitka nemajíc v zákonech trestních opory, jeví se býti bezpodstatnou, a dospěli jsme tudíž k tomu závěru, že nezdá se býti správným, když se nezletilci při soukromé žalobě aktivní legitimace ke sporu odnímá, a vynáší se dle §. 259. ad 1. tr. ř. rozsudek osvobozující.

Praktické případy.

Pronajímatel, jenž opíraje se o ustanovení §. 1101. ob. zák. obč. zamezí odstranění svrchků do najatého bytu vnesených nedopouští se vzhledem k § 344. ob. zák. obč. rušení držby. *)

Konečným usnesením ze dne 28. října 1898 č. j. CII. 825./98.—2. zamítl c. k. okr. soud na Král. Vinohradech nárok žalobce, aby rozsouzeno bylo, že žalovaná majitelka domu na Kr. Vinohradech, uzavřevši dveří domovních a zakázavší odnášení nábytku z bytu dříve nájemníkem K. obývaného žalobce v držbě nábytku onoho rušila, že jest povinna, aby rušení tohoto zanechala a volné nakládání s nábytkem připustila.

Záležitosti sporné podkladem jest tento děj: Dne 23. října 1898. koupil žalobce a převzal od správce konkursní podstaty nájemníka H. advokáta dra E. veškeré zařízení, nalézající se v bytě jeho, najatém v domě žalované za 450 zl. Odevzdání stalo se tím, že jmenovaný správce konk. podstaty žalobci odevzdal klíče od toho bytu, aby nábytkem volně disponovati mohl. Žalobce ujal se tohoto nábytku, nabyv jeho držby, kterou vykonával tím, že nařídil, aby nábytek koupený a jemu odevzdaný byl zabalen a do Chebu odvezen.

Avšak žalovaná zakázala odvezení nábytku toho, zavřevši dvéře domovní, kterýmžto jednáním držbu žalobcovu pokud nábytku toho se týče porušila, a to tím spíše, poněvadž činže z bytu za termín srpnový jest zaplacena a za termín listopadový 1898. dosud splatnou není, a tudíž nábytek za tuto dosud nesplatnou činži zástavním právem stížen není.

Tyto okolnosti žalovaná doznala, bráníc se tím, že smlouva ná-

---

*) Srovnej z novějších rozhodnutí ze dne 30. dubna 1895. č. 5.293 „Právník“ 1895. str. 385. a ze dne 19. listopadu 1895. čís. 13.613. „Právník“ 1896. str. 55.

jemní není posud zrušena, ani výpovědi zdvižena. Soud přihlížeje k této posléz uvedené obraně, že smlouva nájemní bytu kridatáře K., v němž ony svrchky se nacházejí posud trvá, žalobu odůvodněnou neshledav ji zamítl, poněvadž jisto jest, že na movitosti do bytu vnešené pronajímatel nabývá zákonného práva zástavního za nájemné, a sice nejen za to, které již skutečně splatným se stalo, nýbrž i za ono, které teprve splatným se stane a to v té době, po kterou smlouva nájemní trvá, v tomto případě pak za termín listopadový, poněvadž smlouva nájemní posud vypovězena není a nejdříve tak po 1. listopadu 1898., tedy po nastalé splatnosti nájemného za $^1/_4$ léta nejblíže příští státi se může; žalovaná majíc na svrchky v bytě se nalézající zákonné právo zástavní za činži třeba posud nesplatnou, pozbude ho tím okamžikem, jakmile svrchky z domu se odstraní, použila tohoto práva, zakázavši odvézti nábytek, a ten, kdož po zákonu mu příslušícího práva v mezích mu vytčených použil, neruší držby žalobcovy na svrchky dotýčné nabyté; není tudíž tento zákaz odvezení rušebním činem.

K stížnosti žalobce změnil c. k. zemský soud v Praze co soud rekursní rozhadnutím ze dne 24. listopadu 1898. č. j. RIII. 321./98.—1. konečné usnesení prvního soudce, dav místo žalobě a žalovanou k náhradě útrat odsoudil, neboť nejen skutečný stav držby poslední na straně žalujícího, ale i ním tvrzený čin rušební se strany žalované jest výslovným doznáním této dokázán.

Jde tedy pouze o to, zdali žalovaná oprávněna jest, ač činže v době dotčeného činu rušebního splatná nebyla, žalobci odvezení svršků zakázati a zameziti.

Otázku tuto lze však záporně zodpověděti, a to již vzhledem na ustanovení §§ů 454. a 457. c. ř. s., dle nichž otázku, jakého účinku zákonné právo zástavní jeví v tom případě, když činže ani splatnou nebyla, v řízení o žalobách z rušené držby věci rozřešovati nenáleží. Než nehledíc ani k tomu, nebyla žalovaná oprávněna ani v tom případě, že by zákonné právo zástavní její bylo založeno tohoto práva doznaným od ní způsobem se domáhati a žalobce oproti přesnému ustanovení §u 339. obč. zák. v držení těch věcí svémocně rušiti; neboť dle §. 1101. obč. zák. pronajímateli příslušící zákonné právo zástavní na věcech do pronajatého bytu vnešených, založeno jest ovšem již vnesením věcí těch a jeví tímto okamžikem účinku proti věřitelům nájemníkovým, kteří práva zástavního nabyli dříve, nežli pronajímatel žalobu na zaplacení činže podal. Avšak to předpokládá, aby pronajímatel ku zajištění činže své toho zařídil, čeho po zákonu ku provedení svého práva zapotřebí má, totiž aby žalobu na zaplacení zadrželé činže

podal a za popsání zájemné zažádal. Právo věci v najaté místnosti svémocně zadržovati nepřísluší pronajímateli ani tehdy, když podal žalobu na zaplacení zadržlé činže, tím méně příslušeti mu může před podáním žaloby této.

Okolnost, že žalovaná po případě činži budoucně splatnou pro nedanou výpověď požadovati by mohla, nemůže odníti zákazu jejímu povahu svémocného počínání, jelikož žalovaná dotýčný zákaz tou dobou po zákonu vymoci nemohla, nejsouc oprávněna k tomu, aby zákonné právo zástavní k platnosti přivedla, když činže ani zadržlá ani splatná nebyla.

Ježto žalobce, jak doznáno bylo v držení věcí se nalézal, držbu tu také skutečně vykonával, a žalovaná jej svým jednáním v pokojném držení svémocně rušila, bylo dle §. 339. obč. zák. žalobě místo dáti.

Dovolací stížnosti žalované c. k. nejvyšší soud vyhověl, usnesení odvolacího soudu změnil a konečné usnesení okresního soudu obnovil, odsoudiv žalobce k útratám odvolací stížnosti. Při tom uváženo: že byl žalobce ovšem v držení movitých věcí v žalobě uvedených a že byl v tomto držení žalovanou skutečně rušen, ale že toliko třeba zkoumati, zdali bylo toto rušení svémocným, že za tím účelem sice nelze rozhodovati v této rozepři o rušení v držbě o tvrzených právech žalované a o tvrzených právech žalobce, že však stav rozepře jasně ukazuje, že byla žalovaná jako držitelka domu co se týče movitých věcí v tomto domě, a sice v najatých místnostech se nalézajících, zajisté v držení zástavního práva k těmto věcem; že z důvodů výše uvedených o objemu tohoto práva zástavního, zdali snad zaniklo, toho času rozhodovati nelze, že žalovaná podle zásady §u 339. obč. zák. ovšem nebyla oprávněna rušiti svémocně držbu odpůrcovu, že však §. 344. obč. z. poskytuje držiteli (věci neb práva) právo „v případě, že by přišla pomoc soudcova příliš pozdě“ v držbě se chrániti, že byl stav věcí v tomto případě takový, že by, kdyby žalovaná jako držitelka práva zástavního se byla dovolávala pomoci úřadu ku hájení této své držby, žalobce mezi tím byl mohl vnešené věci z bytu odstraniti, pomoc soudu by tudíž byla přišla příliš pozdě, — že byla proto žalovaná dle cit. §. 344. oprávněna opatřiti sama čeho bylo třeba ku hájení držby, jednání její tedy nebylo svémocné, pročež byla žaloba o rušenou držbu v I. stolici právem zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1899 č. 17911.

Dr. Chlumecký.

Uznání dluhu mezi manžely vyžaduje dle §. 1. b) zák. ze dne 25. července 1871 čís. 76. ř. z. formy notářského spisu a je uznání dluhu učiněné i ve formě směnky absolutně neplatným. — K §§. 29. a 30. odpůrčího zákona z 16. března 1884 č. 36. ř. z.

C. k. okresní soud ve Strakonicích uznal na žalobu firmy Fuchs & Tausig v K. podanou na pí. Annu N. ve Strakonicích o uznání bezúčinnosti exekučního práva 'zástavního na svršky Jana N. pro pohledávku 2987 zl. 46 kr. dobytého rozsudkem ze dne 27. července 1897 čís. 8053. takto právem: Přijetím směnky dané ve Strakonicích dne 26. května 1895, splatné za šest měsícův, ode dne vydání, znějící na 2987 zl. 46 kr. učiněné Janem N. ve prospěch jeho manželky žalované Anny N. jako vydatelky a remitentky, je vůči žalující firmě Fuchs & Tausig neplatné a bezúčinným exekuční právo zástavní na základě směnky té na svršky Jana N. dle protokolu tohoto soudu ze dne 17. prosince 1896 k čís. 14735. civ. dobyté; žalovaná je povinna to uznati a trpěti, aby z dražebního výtěžku za tyto svršky strženého žalující firmě její pohledávka 98 zl. 90 kr. s veškerým příslušenstvím beze zření na ono exekuční právo zástavní žalované Anny N. a před její pohledávkou 2987 zl. 46 kr. s přísl. přikázána byla. Důvody: Nesporno jest, že žalující firmě povolen byl výměrem tohoto soudu ze dne 5. ledna 1897 pro pohledávku 98 zl. 90 kr. s přísl. exekuční zájem svršků Jana N., kterýž vykonán byl poznamenáním přístupu ve protokole ze dne 17. prosince 1896, dle něhož již žalovaná Anna N. pro svou pohledávku 2987 zl. 46 kr. s přísl. exekučního práva zástavního na svršky svého manžela Jana N. nabyla.

Nesporno je dále, že všecky takto exekučně zabavené a později i odhadnuté svršky Jana N. při provedené první a druhé exekuční dražbě prodány byly celkem za 901 zl. $3^1/_2$ kr. a že tudíž ve případě, kdyby ona pohledávka Anny N. s příslušenstvím, dle rozpočtového výměru ze dne 20. května 1897 3244 zl. 13 kr. obnášející dle pořadí dobytého exekučního práva zástavního, tudíž před pohledávkou žalující firmy 98 zl. 90 kr. s přísl. — dle téhož výměru 112 zl. 62 kr. činící z dražebního výtěžku přikázána byla, tato pohledávka žalobkyně by zhola na prázdno vyšla.

Rovněž jest nesporno, že ono exekuční právo zástavní žalovanou dobyté zakládá se na směnce vydané ve Strakonicích dne 26. května 1895 na 2987 zl. 46 kr., splatné za šest měsícův ode dne 26. listo-

padu 1895, kterouž směnku přijal Jan N. ve prospěch své manželky jako vydatelky a remitentky.

Žalobkyně domáhá se soudního výroku, že přijetí této směnky Janem N. je vůči žalobkyni, pokud jde o její pohledávku 98 zl. 90 kr. s přísl. neplatným a bezúčinným a to z těchto tří důvodů: 1. poněvadž stalo se pouze na oko t. j. bez vyplacení valuty, 2. poněvadž takové právní jednání mezi manžely vyžaduje dle zákona ze dne 25. července 1871 čís. 76. ř. z. ku své platnosti formy notářského spisu a 3. poněvadž jsou tu důvody odpůrčí naznačené v §. 29. a 30. odst. 1. zákona ze dne 16. března 1884 čís. 36. ř. z.

O svém tvrzení pod čís. 1. uvedeném nenabídla žalobkyně žádných důkazů, patrně tu jde o pouhou její domněnku.

Naproti tomu sluší však pod čís. 2. uvedený důvod, o kterýž žalobkyně svou žalobu opírá, uznati za oprávněný. — Neboť dle toho, co žalovaná sama v té příčině uvedla, jeví se sporné přijetí směnky na 2987 zl. 46 kr. uznáním pohledávky, kteráž žalované proti jejímu manželu jednak z prodeje zboží, jednak z hotových zápůjček příslušela. — Uznání dluhu mezi manžely vyžaduje však dle §. 1. *b*) zákona ze dne 25. července 1871 čís. 76. ř. z. formy notářského spisu a je uznání dluhu v jakékoli jiné formě, ovšem tedy i ve formě směnky učiněné, neplatným.

Jest jen zodpovídati ještě otázku, zdali žalující firma je legitimována neplatnosti této vůbec se dovolávati a zejména nyní, když směneční nárok — původně jak řečeno formou neplatný — formalisován je soudním výrokem, totiž dotyčným platebním rozkazem směnečným titul exekuční tvořícím. K této otázce sluší přisvědčiti. — Neboť citovaný zákon ze dne 25. července 1871 čís. 76. ř. z. jest povahy imperativní, absolutně vížící, vydán jsa právě za tou příčinou, aby dotýčná právní jednání, zejmena pokud manželů se týče, postavena byla pod jistou kontrolu, aby zjednány byly jakési garancie, že jednání právní neděje se na oko, nýbrž, že má reálný podklad a zvláště, aby také způsobem veškeru pochybnost vylučujícím zjištěn byl den, kdy to či ono právní jednání bylo učiněno. Z toho plyne, že zákon ten, aspoň pokud na manžely se vztahuje, vydán byl, ne tak či aspoň ne výhradně ve prospěch kompaciscentů samých, jako spíše na ochranu osob třetích před malversacemi právě mezi manžely na snadě ležícími.

Odporovalo by tudíž zajisté duchu zákona toho, kdyby tak se vykládati měl, že pouze kompaciscenti sami oprávněni jsou odporovati platnosti právního jednání v jiné než předepsané formě učiněného a že třetí osoby k tomu nejsou legitimovány. Poněvadž pak žalobkyně pro-

kázala, jak svrchu doličeno, majetkové interesse na tom, aby sporné směnečné jednání bylo prohlášeno vůči ní za neplatné, nelze jí legitimaci k takovéto žádosti s důvodem odpírati.

Na tom nemůže ničeho změniti se tím, že sporný závazek směneční v tomto případě snad nepostrádá právního podkladu jsa kryt pohledávkou žalované proti manželu jejímu Janu N. již před vydáním směnky příslušící; neboť pak žalovaná právě jen sama sobě musí přičísti, jestliže pro formalisování a realisaci své platné pohledávky zvolila formu neplatnou.

Rovněž na tom ničeho nemění ta okolnost, že směnečný nárok žalované byl později výrokem soudním formálně za pravý uznán a že výrok ten již nabyl právní moci. Neboť tato právní moc je pouze formálnou a může jeviti svůj účinek pouze proti druhé straně ve sporu totiž proti Janu N. a nikoli též proti osobám třetím mimo dotyčný spor stojícím, čemuž právě brání absolutní povaha citovaného zákona z r. 1871, kterýž tu byl prostě ignorován.

Jinak by byla zajisté obcházením zákona toho za souhlasu kompaciscentů brána do kořán otevřena, poněvadž by strany měly možnost formální neplatnost právního jednání neučiněného ve formě zákonem imperativně předepsané sanovati prostě dobytím soudního výroku v té příčině proti kompaciscentu, jenž by úmyslně opominul formální neplatnost tu ve sporu namítati, a to sanovati právě také vůči osobám třetím ve sporu tom nezúčastněným. Tím byla by ovšem intence onoho zákonného předpisu na dobro zmařena. Tomu svědčí ostatně též analogické ustanovení §. 12. zákona ze dne 16. března 1884 čís. 36. ř. z.

Dle toho jeví se prosba žalobní z důvodu svrchu pod čís. 2. uvedeného oprávněnou a netřeba se dále pouštěti do zkoumání námitky pod čís. 3. naznačené, zdali totiž jsou tu podmínky odporovatelnosti dle §. 29. a 30. čís. 1. zákona právě citovaného. Ovšem jest pravdou, že důvod neplatnosti pod čís. 2. uvedený, jenž právě rozsudkem tímto se uznává za oprávněný, leží úplně mimo dosah zákona odpůrčího, že tudíž neměla žaloba spor tento zahajující výhradně jako žaloba odpůrčí označena býti a že také může býti pochybno, zdali přes to, že tu je kumulace se skutečným nárokem odpůrčím — řízení ve smyslu zákona odpůrčího zavedeno býti mělo.

Avšak tato námitka žalované je formálně opozděnou, poněvadž měla býti ku platnosti přivedena stížností z výměru žalobního, a ostatně věcně bezdůvodnou, poněvadž řízení odpůrčí je v podstatě své řízením stručným (§. 47. odp. zák.) a nebyly to snad právě odchylky od řízení stručného odpůrčím zákonem stanovené, jež přivodily nepříznivý pro

žalovanou výsledek této rozepře v první instanci, pokud pak jde o instance vyšší, je oppadnutím obmezení §u 51. řízení sumárního procesualné postavení prosoudivší žalované ještě příznivějším, tak že tím se nijak nemůže pokládati za stiženu.

C. k. vrchní zemský soud potvrdil rozsudek první stolice z následujících důvodů: Náhledu žalované, že se jedná o spor odpůrčí dle zákona ze dne 16. března 1884 číslo 36. ř. z. dlužno ovšem přisvědčiti. Taktéž nelze oprávněnosti upírati stížnosti dovolací, že dle §. 28., 29. a 30. cit. zákona mohou se sporem odpůrčím v odpor bráti právní jednání dlužníka, za tím účelem, aby věřitel došel zaplacení a že mohou tato právní jednání za bezúčinná býti prohlášena, pakli že dlužník ono jednání předsevzal v úmyslu věřitele jím zkrátiti a pakli že úmysl takový osobě, která jednání to uzavřela, byl znám. — Avšak nesprávný jest náhled stížnosti odvolací, že veškeré jiné nároky předmětem sporu toho býti nemohou, zejmena, že by nárok žalobců na neplatnost právního jednání směnečného v tomto sporu současně rozhodnut býti nemohl a nesměl, neboť žalobní prosba výslovně směřuje k tomu, aby dotýčné právní jednání směnečné, sporu tomuto za základ sloužící — za neplatné bylo prohlášeno, žalovaná této kumulaci žalobního děje a prosby žalobní stížností do výměru žalobního se neopřela a tudíž nyní snášeti musí, když současně i o neplatnosti směnečného právního jednání se rozhoduje. Že ale právní jednání směnečné mezi dlužníkem Janem N. a téhož manželkou Annou N. dne 26. května 1895 uzavřené dle §. 1. lit. *b*) zák. ze dne 25. července 1871 číslo 76. ř. z. jest neplatným, bylo prvním soudcem patřičně a zevrubně dovoděno. Jedná se tudíž jediné o to, zdali žalobce vyhověl i podmínkám v §§. 28., 29. a 30. zákona odpůrčího předepsaným, ku kteréžto otázce dlužno přisvědčiti.

Nárok žalobní domáhá se bezúčinnosti nejen právního jednání směnečného z roku 1895, nýbrž, a to hlavně, bezúčinnosti neplatnosti vydobytého exekučního práva zástavního ze dne 17. prosince 1896, od kteréžto doby neuplynula do podání přítomné žaloby odpůrčí lhůta jednoho roku, v §. 30. odp. zák. stanovená.

Pakli ale tomu tak, dlužno oprávněnost nároku žalobního posuzovati jediné dle předpisu §. 30. cit. zákona a dle toho bylo povinností žalobce pouze dokazovati, že on tím kterým právním jednáním, kterému odporuje, byl na svém jmění skrácen, kdežto na žalované bylo, aby dokázala, že jí úmysl dlužníkův, věřitele své zkrátiti — znám nebyl.

Vzhledem k výměru c. k. okresního soudu v Strakonicích ze dne 20. května 1897 č. 4773 nelze bráti v pochybnost, že by žalobce, kdyby vydobyté exekuční právo zástavní žalované oproti žalobci v platnosti zůstalo, na svém jmění byl poškozen, neboť by z trhové ceny per 901 zl. $3^{1}/_{2}$ kr., která v exekuční dražbě za předměty exekutovy byla docílená, ničeho neobdržel; avšak i o úmyslu dlužníka, který se svou manželkou sdílí společnou domácnost nelze pochybovati, uváží-li se, že směnka žalované právě v době, kdy věřitelé Jana N. domáhali se na dlužníku zaplacení, přišla k zažalování. Žalobci však nenáleží dle §. 30. cit. zák., aby též dokazoval, že tento úmysl dlužníkův byl žalované znám, nýbrž dle výslovného znění §. 30. odst. 4. zák. odp. bylo povinností žalované, aby dokázala, že jí tento úmysl dlužníkův znám nebyl. — O takový důkaz však se žalovaná ani nepokusila a nemůže tudíž platně namítati, že žalobce nevyhověl podmínkám, zákonem odpůrčím předepsaným.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v království Českém ze dne 30. září 1897 č. 21169.

JUDr. Aug. Fikar.

K §§. 81. a 91. j. n.

U c. k. zemského soudu v Praze podal X. mandátní žalobu proti A., vlastníku usedlosti č. p. 52. v Lečicích (okres Roudnický), bydlivšímu v Novém Strašecí, a proti manželům B. v Lečicích, vlastníkům pozemku č. kat. 1396. v Lečicích, jako hypothekárním dlužníkům pro své pohledávání 705 zl. 73 kr. na uvedených nemovitostech knihovně zjištěné. Osobním dlužníkem byl C.

C. k. zemský soud prohlásil sebe usnesením ze dne 1. září 1898 č. j. Cm. IV. 42./98. nepříslušným, poněvadž žalovaní jsou jen hypothekárními dlužníky a nikoliv osobními, pročež není soud tento dle §. 91. j. n. příslušným.

Žaloba podána pak u c. k. krajského soudu v Litoměřicích, který žalobě vyhověl jen pokud týkala se žalovaných manželů B.; pokud týkala se prvního žalovaného A. zamítl ji usnesením ze dne 17. září 1898 č. j. Cm. II. 23./98. pro nepříslušnost, poněvadž jest jen žalováno o zaplacení knihovně pojištěné pohledávky a žaloba tudíž u soudu dle §. 65. j. n. příslušného podána býti měla, neboť soud v §. 81. j. n. uvedený jest příslušný jen pro žalobu, jíž věcné právo k nemovitosti k platnosti se přivádí, a žaloba o zaplacení u soudu v §. 91. j. n.

naznačeného jen tehda podána býti může, když spojena jest se žalobou o provedení práva zástavního a když žalovaný jest jak osobním tak hypothekárním dlužníkem.

Ku stížnosti žalobcově zrušil c. k. vrchní zemský soud usnesení toto, pokud jím vyslovena nepříslušnost, a c. k. krajskému soudu v Litoměřicích nařídil, aby žalobu, pokud proti A. podána jest, nehledě k důvodu nepříslušnosti, vyřídil a při tom o nákladech, žalobcem účtovaných jakož i o nákladech stížnosti rozhodl — neboť se žalovatel domáhá nejen zaplacení pohledávání svého 705 zl. 73 kr., nýbrž i provedení, totiž realisování svého práva zástavního pro zažalované pohledávání na usedlosti č. p. 52. v Lečicích prvnímu žalovanému A. patřící vězícího a proto dle §. 91. j. n. na vůli má, žalobu také u soudu, v jehož obvodě usedlost řečená leží, podati, třeba žalovaný tam nebydlí.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu v král. Českém ze dne 12. října 1898 č. j. R. III. 344./98.—1.*)

Ausk. Dr. Prunar.

Kdy se připouští důkaz pravdy dle §. 490. z. tr.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v N. ze dne 16./7. 98 M. 641./98. byl Bohumil M. vinným uznán přestupkem proti bezpečnosti cti dle §. 487. z. tr., a dle §. 493. z. tr. s použitím §§ 260. *b*, 266. a 261. z. tr. k pokutě 5 zl., pro případ nedobytnosti k vězení na 25 hodin odsouzen z těchto důvodů:

Podle doznání obžalovaného B. M. a udání svědků Josefa P. a Antonína P. pokládal soud za prokázáno, že obžalovaný B. M. v mě-

---

*) Poznámka zasýl. Uváží-li se povaha této žaloby, jest úplně jasno, že příslušným byl toliko c. k. krajský soud v Litoměřicích dle §. 81. j. n., a že tu vůbec nelze mluviti o forum electivum §. 91. j. n. Žaloba tato podána jsouc na dlužníky hypothekární, již nejsou dlužníky osobními, směřuje jen ku provedení práva věcného t. j. realisování práva zástavního i může domáhati se vůči žalovaným jen výroku soudu, že žalovaní jako vlastníci zavazených nemovitostí povinni jsou trpěti, aby žalobce z nemovitostí těch svoji pohledávku způsobem exekučním řádem stanoveným uspokojil (t. j. negativní věcné břemeno hypothekárních dlužníků). Na zaplacení hypothekární dlužníky žalovati vlastně ani nelze — jak návrh žalobní mylně byl formulován — a ani výrok, že tito povinni jsou, hypothekárně zjištěnou pohledávku pod následky exekuce na jich nemovitosti zaplatiti, neodpovídal by závazku žalovaných, rozšiřuje jej, ač ovšem žalovaní měli by právo, ne však povinnost, zaplacením žalobcovy pohledávky exekuci zameziti (t. zv. alternativa facultas).

sici červnu 1898 v zámečnické dílně továrny v Hronově a pak v hostinci G. tamtéž, tedy před více lidmi a veřejně o Arnoštu H., inženýru v téže továrně se vyjádřil, že tento dne 25. června 1898 před více lidmi v oné dílně zámečnické nadával zámečníkům „čeští psi.“

Jednání toto tvoří skutkovou povahu přestupku proti bezpečnosti cti dle §. 487. z. tr. a poněvadž stalo se obviňování ono veřejně a důkaz pravdy dle §. 490. z. tr. se nepřipouští, bylo obžalovaného naznačeným přestupkem vinným uznati.

Okolnost ta, zdali Arnošt H. slova „čeští psi“ skutečně pronesl dne 25. června 1898 čili nic, jest úplně nerozhodna co do viny, ovšem ale velký význam míti může při výměře trestu.

V tomto ohledu však soud nepokládal za prokázáno, že Arnošt H. slova „Čeští psi“ skutečně pronesl, neboť proti tvrzení obžalovaného a přísežnému svědectví Eduarda B., že se tak stalo, stojí výpovědi více svědků, kteří dne 25. června 1898 v zámečnické dílně přítomni byli a slov takových neslyšeli.

K odvolání obžalovaného B. M. c. k. krajský soud rozsudek první stolice potvrdil z důvodů v témž rozsudku uvedených, při čemž však soud odvolací vychází od toho náhledu, že v tomto případě důkaz pravdy dle §. 490. z. tr. se připouští, poněvadž obvinění obžalovaným pronesené netýká se takového činu trestního, kterýž toliko k žádosti někoho jiného stíhati se může, an obžalovaný sám jsa spolu uražen, žalobu podati mohl, pročež dle §. 490. z. tr. důkaz pravdy vyloučiti nelze, tento však opíraje se o jediné svědectví Eduarda B. otřesené udáním více jiných svědků za provedený pokládán býti nemohl.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu jakožto soudu odvolacího v přestupcích v Hradci Králové ze dne 22. října 1898 Bl. V. 140./98.

Kinšt.

K výkladu na §. 469 ř. tr.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Č. S. ze dne 9. září 1898 M. 314./98.—4. odsouzen byl Josef Š. pro přestupek §. 324. zák. tr. k vězení na 10 dnů dvěma posty zostřenému.

Po vynesení rozsudku žádal obžalovaný za osmidenní lhůtu k nastoupení trestu, která mu byla povolena.

Dne 12. září 1898 ohlásil obžalovaný z rozsudku toho odvolání žádaje o vydání rozsudku toho.

Žádost tuto c. k.okresní soud v Č. S. usnesením ze dne 12. září. 1897 U. 314./98.—5. zamítl, poněvadž obžalovaný po vynesení rozsudku žádal za 8 denní lhůtu k nastoupení trestu, která mu byla povolena, takže odvolání více podati nemůže.

K stížnosti obžalovaného z tohoto usnesení c. k. krajský soud usnesení první stolice zrušil a c. k. okresnímu soudu uložil, aby ohlášené odvolání obžalovaného přijal a žádosti jeho za vydání opisu rozsudku vyhověl, poněvadž v okolnosti té, že týž po vynesení rozsudku žádal za 8denní lhůtu k nastoupení trestu a lhůta ta mu byla povolena, nelze spatřovati platné vzdání se práva odvolacího ve smyslu §. 469. ř. tr.

Usnesení c. k. krajského soudu v Hradci Králové co soudu odvolacího v přestupcích ze dne 15. října 1898 Bl. 177./98.

Kinšt.

Literární zprávy.

Die Moral als Schranke des Rechtserwerbs und der Rechtsausübung von dr. Emil Steinbach. (Wien, Manz) 1898.

Myšlénky ve spisu tomto podané vyskytly se spisovateli při pročítání Monografie bernského professora Filipa Lotmara „Der unmoralische Vertrag insbesondere nach gemeinem Rechte“, jež r. 1896 v Lipsku vyšla.

Při posuzování vztahu práva k mravnosti rozeznává se tu účinek morálky na právo positivní, jenž zjevuje se tím, že právo svojí ochranou opatřuje výroky mravnosti, činí z nich výroky právní, a negativní, jenž jeví se v tom, že právo odpírá svoji ochranu události, kterou mravnost zatracuje. Lotmar, obmezuje se na nemorální smlouvy. Smlouva jest contra bonos mores 1. když umlouvá jednání, snášení neb opomíjení, které jest nemravným; 2. jestliže předmětem smlouvání činí jednání, snášení neb opomíjení, jež sice není nemravným, ale z důvodů mravnosti nesmí býti smluvně předsevzato neb zajištěno a tím právnímu donucení podřízeno; 3. jestliže klade hospodářské plnění v příčinný poměr k jednání, snášení neb opomíjení, které — ať si jest mravné neb nemravné — z ohledů mravnosti nemá míti příčinného spojení s penězi neb hodnotou peněžní.

Co mravně jest nepřípustné, o tom nerozhoduje právo, nýbrž mravnost.

Důležitou příčinu pro rozbor následující shledává spisovatel v ustanoveních §§. 138., 817., 826. nového něm. obč. zák. ze dne 18. srpna 1896 a čl. 30. úvod. zákona k témuž zákonníku*).

Podávaje dějinný vývoj ustanovení §. 138. dovozuje spisovatel, že nejen objektivní obsah právního jednání, nýbrž i subjektivně zavržitelné smýšlení jedna jící osoby spůsobuje, že právní jednán jest contra bonos mores. Vycházeje z ustanovení řím. práva o smlouvách nemorálních probírá v té příčině i vědeckou literaturu (Windscheid, Dernburg) i praxi německých soudů, neshledává však v nich pevné opory, pročež vrací se k tomu, jak §. 138. nov. něm. obč. z. povstal. V osnově prvního čtení měl §. tento toto znění: „Ein Rechtsgeschäft, dessen Inhalt gegen die guten Sitten oder die öffentliche Ordnung verstösst, ist nichtig", srovnávající se s čl. 6., 1131. a 1133. franc. code civil. Z výkladu francouzských spisovatelů (Laurent) dospívá k závěru, že ordre public (öffentliches Interesse) rovná se „veřejnému zájmu" [1]). Totéž dovozuje spisovatel z práva anglo-amerického (Frederic Pollock, Principles of contract). Z druhého odstavce §. 138. nov. něm. obč. zák. soudí však spisovatel, že obecné dobro zahrnuto jest v pojmu „dobrých mravů".

Jinak má se věc s případy, kde právo recipovalo morálku (positivní účinek) a tedy soudce nemá dále zkoumati mravnost či nemravnost

*) §. 138. Ein Rechtsgeschäft, das gegen die guten Sitten verstösst, ist nichtig. Nichtig ist insbesondere ein Rechtsgeschäft, durch das Jemand unter Ausbeutung der Notlage, des Leichtsinns oder der Unerfahrenheit eines anderen sich oder einem dritten für eine Leistung Vermögensvorteile versprechen oder gewähren lässt, welche den Wert der Leistung dergestalt übersteigen, dass den Umständen nach die Vermögensvorteile in auffälligem Missverhältnisse zu der Leistung stehen. — §. 817. War der Zweck einer Leistung in der Art bestimmt, dass der Empfänger durch die Annahme gegen ein gesetzliches Verbot oder gegen die guten Sitten verstossen hat, so ist der Empfänger zur Herausgabe verpflichtet. Die Rückforderung ist ausgeschlossen, wenn dem Leistenden gleichfalls ein solcher Verstoss zur Last fällt, es sie denn, dass die Leistung in der Eingehung einer Verbindlichkeit bestand; das zur Erfüllung einer solchen Verbindlichkeit Geleistete kann nicht zurückgefordert werden. — §. 826. Wer in einer gegen die guten Sitten verstossenden Weise einem anderen vorsätzlich Schaden zufügt, ist dem anderen zum Ersatze des Schadens verpflichtet — Art. 30. Die Anwendung eines ausländischen Gesetzes ist ausgeschlossen, wenn die Anwendung gegen die guten Sitten oder gegen den Zweck eines deutschen Gesetzes verstossen würde.

[1]) To, co naznačuje §. 365. obč. zák. (rak.) slovy: obecné dobré (das allgemeine Beste).

právního jednání, nýbrž prostě skutek má míti za nemravný, poněvadž jej zákon zakazuje.[2])

Avšak nejen při nabývání práva, nýbrž i ve vykonávání jeho může se jeviti nemravnost, kteráž v starším obecném právu zejm. v usus modernus pandectarum jménem „aemulatio juris“ se označovala[3]) a původ svůj měla v individualistickém pojímání práva (vyvinutím jednotlivých subjektivních práv pomíjejíc často cíle práva objektivního). Proti tomu obrací se §. 226. nov. něm. obč. zákona ustanovením: „Die Ausübung eines Rechtes ist unzulässig, wenn sie nur den Zweck haben kann, einem Anderen Schaden zuzufügen“. Také ohledně tohoto paragrafu podává spisovatel výklad o zákonodárném vzniku jeho. Ustanovením tímto jest zavedena exceptio doli generalis. Táž myšlénka našla výrazu v §§. 903.—906. nov. něm. obč. zák. ohl. nemovitého majetku a jest uznána v (rak.) obč. zákonu v §. 365. ohledně práva vyvlastňovacího a vedla v právu obligačním k obecnoprávnímu „beneficium competentiae a v novém exekučním řádu (rak.) k obmezením exekuce, jako na př. §. 39. a 8., a již dříve k obmezení exekuce na platy úředníků atd. Důvody toho jsou nebezpečí hospodářské a socialně politické.

Nový něm. obč. zákon neustanovuje však, že by neplatným bylo právní jednání příčící se „mravnosti,“ nýbrž „dobrým mravům“, čímž dáno prý objektivnější měřítko, jelikož soudce hleděti má nikoli k labilnímu pojmu mravnosti, aniž ke mravům doby minulé nebo budoucí nebo k theoretickému pojmu mravnosti, nýbrž ke mravům své doby a své země, jak jsou právě uznávány a vykonávány.

Pojem obecného dobra podřaďuje spisovatel dobrým mravům a opíraje se o výrok Iheringův (Zveck im Recht, 2. Bd. str 195.), že za „mravné“ pokládá se egoismus vyššího útvaru, totiž egoismus společnosti (lidské), dle Leibnitze „Omne honestum publice i. e. generi humano et mundo utile, omne turpe damnosum“, soudí, že právotvorné myšlénky moderní „dobrých mravů“ (bonnes moeurs), „ordre public ponejvíc“ vznikají z egoismu společenských svazků (státem uznávaných) v rozmanité jich organisaci.

K dolíčení toho probírá spisovatel I. vznik a vývoj zákonodárství o lichvě a omezení v exekuci k zachování hospodářské existence, II. zákonodárství tak zvané „concurrence déloyale“ a o kar-

[2]) Na př. ustanovení §. 879. obč. zák. (rak.).

[3]) (Rak.) obč. zák. toho neuznává, arg. §. 1305.

telech, pak koaliční zákon [4]) o tak zvané „accaparement" (lichvářské skupování zboží), [5]) III. vznik a vývoj zákonů o povolání úředním, vojenském a učitelském s ohledem na právo sustentace s vyloučením postavení námezdního, tedy s vyloučením práva žádati zvláštní odměny za výkon jednotlivý, s vyloučením práva bráti dary atd.

Poslednější stať buduje spisovatel na vývodech svého spisu (Erwerb u. Beruf), že organisace obyčejného výdělku spočívá po výtce na momentech hospodářských, kdežto organisace povolání na momentech ethických (předpokládajících na straně povolaného povinnost k tomu kterému celku.)

Také zde spisovatel empirickým spůsobem provádí myšlénku, že u výkonu povolání nemírný pud výdělkový jest contra bonos mores při úřadnících, důstojnících, učitelích, advokátech, notářích, lékařích, žurnalistech a vydavatelích novin a majitelích telegrafních bureaux a při autorech.

Při většině těchto povolání stanoví organisace společenská přestupky *a*) proti vlastní povinnosti služební, *b*) proti cti a důstojnosti stavu.

Zjev podobný stran organisace stavu jeví se též ve společenstvech (živnostníků) a v dělnickém spolčování stran povinností jednotlivce k celku, zakládaje se ve smyslu pro dobro celku (Gemeinsinn).

Pomíjíme exkurs spisovatelův o sporu mezi Iheringem a Kohlerem strany „Kupce benátského" a přicházíme k dalšímu výsledku bádání spisovatelova, který z uvedeného vyličuje, že zákonodárství (něm.) činí soudce bezprostředním orgánem ku poznání a projevu vývoje citu právního.

Projeviv souhlas se závadami Tomáše Aquinského ohledně zásad správného zákonodárství, spisovatel dospívá k závěru, že nejen individuum, nýbrž i organismy společenské mají svůj zvláštní život, zvláštní pravidla atd. Novým zákonodárstvím německým ukládá se soudci veliký úkol, totiž zjistiti hranice zájmem veřejným stanovené zájmu jednotlivce při vzniku a vykonávání subjektivních práv.

Úkol ten oproti starověku (viz: Aristoteles, Rhetorica I. c. 1.) jest nyní tím spíše možný, poněvadž soudcové jsou neodvislí od státní moci správní i oproti lidu, a tím více oprávněný, čím méně zařízení parlamentní zmítané změnami vyhovuje zákonodárnému povolání svému.

---

[4]) Srov. rak. zákon ze dne 7. dubna 1870 č. 43. ř. z.

[5]) Srov. Alfred Neymarck „Vocabulaire manuel d' économie politique Paris, Armand Colin et Cie." 1898 str. 3. Synonyma jsou: coalition, syndicat.

V tom vidí spisovatel symptomatický význam ustanovení nov. něm. obč. zákona.

Předeslali jsme co nejstručněji a jenom v hlavních kusech myšlénkový postup spisu před námi ležícího, protože chceme zkoumati praktickou cenu nových těchto ustanovení pro nás a tu neváháme prohlásiti, že máme za to, že nelze všeobecně a naprosto souhlasiti s vývody spisovatelovými ani s konklusemi jeho, jakkoliv vše to důmyslně podáno jest, alespoň bychom si nepřáli pro rak. právo, aby otázka, o kterou se jedná, upravena byla spůsobem pro nový obč. zákonník německý oblíbeným.

1. Opomíjíme dotknouti se hist. vývoje a líčení tohoto historického vývoje; přicházíme ihned ke kardinalní otázce, co rozumí zákon (scil. němec. obč. nový zákon) v §. 138. slovy „dobré mravy“ (Gute Sitten). Zákonník sám nemá ovšem přímé odpovědi. Spisovatel v souhlasu s Lotmarem na str. 40. vytýká zásadu: že soudce nemá bráti za měřítko minulou neb budoucí neb dokonce pouze theoretickou morálku nýbrž morálku, jak ji jeho doba, jeho země a jeho lid uznává a zachovává.

Kdyby však i měřitko to bylo správným pro morálku, nelze ho užíti pro obor právní, protože nemůže se oprávnění státního občana dáti tak labilní základ a tak neurčitý obsah, jako jsou dobré mravy; nemůže se ale také dále uznávati měřítko pro dobré mravy právě uvedené.

Právní normy musí obsahovati všeobecně platná pravidla. Definici dobrých mravů a měřítkem pro né spisovatelem daným však takové všeobecně platné pravidlo se nedává, poněvadž jest tu v moc soudce položeno, vyřknouti, co se shoduje s dobrým mravem a co se mu příčí, a leží na bíledni, že výrok takový v každém jednotlivém případě vypadne různě nejenom pro objektivní povahu toho kterého právního jednání, nýbrž i proto, k čemu také soudce hleděti má a nevyhnutelně hledí t. j. subjektivné stránce jednajících.

Ale k tomu přistupuje ještě, že při rozličných stavech a povoláních různé jsou náhledy a mínění o tom, co se příčí dobrým mravům a že také měřítko spisovatelem dané podle toho různého použití by se dočkalo, nehledíc ani k tomu, že již v každém jednotlivém stavu a povolání různí se mínění o tom, co jest dobrým mravem.

Dle vlastních vývodů spisovatelových jest mravnost širší pojem, než-li právo, a sice pojem dosti neustálený a různící se podle země, národnosti a konfese atd., jest totiž výsledkem proměnlivého nazírání

na svět a neshoduje se vždy s právem daným, což ostatně jest všeobecně uznáváno.

V právu tedy nelze operovati takovým neustáleným pojmem, obzvláště v právu občanském, neboť povstala by z toho všeobecná nejistota právní; nanejvýše mohlo by se soudci přiznati právo prohlásiti právní jednání za neplatné, příčí-li se obecnému dobru, poněvadž obecné dobro toho kterého státu nachází výrazu v zákonech správních a v právních útvarech správních k ochraně veřejného dobra a pod toto hledisko docela dobře dá se postaviti zákonodárství, kteréž v dalším provedení svého spisu spisovatel uvádí na str. 43. až 59. a násl. v příčině lichvy, nepřípustné konkurence a v příčině jednotlivých povolání jako úřednického, vojenského a učitelského atd.

Ve veškerém zákonodárství tom jest vůdčí myšlénkou obecné dobro a dle něho utvoří se pak zákonodárství předpisující určité všeobecné normy.

V rak. zákonodárství máme v té příčině dosti určité a správné předpisy správní a jiné [6]), kteréž na tomto místě rozváděti by bylo zbytečno.

2. Nehledíc však ani k právní neurčitosti pojmu „dobré mravy" namane se otázka, kdo má prohlásiti, co odporuje dobrým mravům. Kdo má vyřknouti, že právní jednání jest neplatné, učiní to tím, že dříve prohlásí, že právní jednání příčí se dobrým mravům. Tím jest soudce civilní, ačkoliv by v státech konstitucionálních, kde právomocnost zákonodárná odloučena jest od moci soudcovské, důsledně právo to příslušeti mělo moci zákonodárné; neboť právo, pokud se týká forma, ve které se jeví ve státě, zákon, jest výronem státní moci zákonodárné a jen stát platně svými ústavně k tomu zřízenými orgány prohlašuje, co jest právem čili nic.

Přenechává-li se anebo dokonce přikazuje-li se tato funkce zákonem soudci, prohlásiti, co se příčí dobrým mravům a tím implicite, co se příčí právu, obchází se tím zákonodárná moc orgánů státních k tomu povolaných (parlamentů a koruny), zasahuje se v ni a to máme ze stanoviska ústavního za nepřípustné.

V státech, ve kterých již zavedeno jest civilním řízením soudním volné uvážení průvodu, jeví se ustanovení §. 138. nov. něm. obč. zák.

---

[6]) Viz Manzovo vydání rak. obč. zák. od prof. dr. Scheye upravené k §. 879. obč. zák. a §§. 45., 993., 996., 998., 1178., 1195., 1196., 1208., 1259., 1270., 1273., 1291., 1371., 1372., 1382., 1383., 1384., 1502. obč. zák. a při nich uvedené zákony.

o posouzení dobrých mravů dosti nebezpečným momentem pro jistotu právní, poněvadž pak i materielní platnost právního jednání odevzdává se tím ve volné uvážení soudcovo.

Tento úkol soudcův není však jenom nebezpečím pro obecenstvo právo vyhledávající, nýbrž i břemenem velmi těžkým a budoucnost to ukáže, přímo nesnesitelným pro soudce samého, kterýž by vedle znalosti obšírných zákonů novější doby musil se zabývati i tím, co společensky a to dle stavu, povolání a sdružení shoduje se s dobrými mravy nebo se jim příčí. To vycítily také motivy k nov. něm. obč. zákonu a troufaly si navrhnouti ustanovení námi projednávané jenom v důvěře, že německý stav soudcovský s úkol takový bude. Budoucnost ukáže, pokud důvěra ta byla oprávněna čili nic. Úkol uvedený nezdá se nám však spadati do povolání soudcova, který nemá právo teprv tvořiti nýbrž dle práva daného rozhodovati.

Pro rakouské občanské právo nehodí se však ustanovení to proto, že předpokládá připustnost tvoření se práva obyčejového, kteréž rak. obč. zák. (§. 10.) vylučuje. Jestliže spisovatel také z nedostatků parlamentního zřízení odvozuje důvod pro přikázání úkolu právotvorného soudci, nemůžeme se s tím srovnati, poněvadž k odstranění takové závady poslouží opravení parlamentárního zřízení, kteréž přece při dobré vůli možné jest, jak se to ukázalo při uzákonění obsáhlých processních zákonů na základě zákona ze dne 5. prosince 1894 č. 227. ř. z.

S tím míněním se ovšem srovnáváme, že úkaz v uvedených §§. nov. něm. obč. zák. se vyskytující jest symptomatickým, ale neodporučovalo by se, ustanovení taková zaváděti do našeho zákonodárství, tuto zvláštnost musíme již — ačkoliv jinak mnohé naše zákony novější doby napodobují německé, ať právem či neprávem — přenechati „říši Boží bázně a dobrých mravů.“

Adv. Dr. Josef Žalud.

Nová dráha české politiky. Časová úvaha o dvou větách z ústavy, napsal JUDr. Jan Slavík. V Praze 1899. Tiskem a nákladem dr. Edv. Grégra.

Když jsem probíral tuto brožuru napadlo mně mimoděk, že myšlenky naše, které bychom pokládali za nové a za své, takovými nebývají, nýbrž, že je dávno před námi měli i jiní. Na počátku let devadesátých (1890—1891) vykládal jednou záhy zesnul dr. Jakub Škarda v užším kruhu zemských poslanců, že by mělo býti úkolem mladších našich právníků, aby probrali ústavu prosincovou s toho

hlediště, co by z ní bylo lze užiti ve prospěch autonomie země, které se domáháme. Naznačoval ústavu co nevyčerpanou dosud studnici poznání takového a odporučoval praktické užití její.

Tuto myšlenku vyslovuje autor jasně v úvodě ke svému spisku, že sluší, aby poslanci naši užívali ústavních nařízení ku provedení plné autonomie zemské, že i touto cestou možno se přibližiti ku provedení státního práva.

Spisovatel pojednává o dvou větách ústavy, o zákonodárné příslušnosti zemských sněmů a říšské rady a pak o moci výkonné, a uvádí na základě vlastního podrobného studia mnoho nového a cenného, což ovšem platí o celku, byť bychom v jednotlivostech s ním na mnoze souhlasiti nemohli.

Pokud se tkne věty prvé nemůže spisovatel, jenž náleží k mladší generaci, pochopiti, jest-li vůbec a pokud byl radostný jásot, s kterým byl diplom ze dne 20. října 1860 uvítán, odůvodněn. Kdyby tento politik pamatoval aspoň z nejútlejšího mládí leta svobody 1848—1849, a kdyby aspoň jako jinoch byl prožil leta úmorného absolutismu 1850—1859, pochopoval by, kterak onen jásot byl oprávněn, zvláště když se čtlo v diplomu o institucích a zřízeních právních, ježto stejnou měrou se srovnávají s vědomím práva historického, s rozličností království a zemí atd., a když byl vydán slavnostní závazek panovníkův, že od té chvíle bude vládnouti ústavně.

Musí se také uvážiti, že diplom předcházela rozmnožená říšská rada, že v ní zápasily o vítězství tři směry: státní (centralistický), národní (ve smyslu historicko-politických individualit) a národnostní, pojímá-li se ponětí národnosti ve smyslu genetickém. Princip národně-politický hájený Uhry, Poláky a Čechem hrab. Jindřichem z Clamu a z Martinic zvítězil. Přívrženci tohoto směru postavili se na stanovisko národní většiny své země (Uhři a Poláci) a žádali pro svou zemi co historicko-politickou individualitu příslušející jí práva historická, a co do jazyka vládu jazyka oné národnosti, která byla po staletí nositelem státní idey toho národa tedy Uher a Polsky, jejíž částí jest Halič. Názor tento došel výrazu v odstavci diplomu říjnového námi uvedeném*).

Právem tedy spatřován byl u nás v diplomu říjnovem návrat k dobám starého českého státu, a musela ústava únorová vzbuditi oprávněné sklamání.

Proto máme za to, že nedůvodně se domnívá spisovatel, že práva

*) V dodatku brožury jest důležitý úvod k diplomu vypuštěn.

zabezpečená v zásadě diplomem říjnovým příslušnosti sněmů zemských, mnoho neznačila a že jen věci příslušející širší radě říšské byly jmenovitě uvedeny, ač popírati nemíníme, že v čl. III odst. 2. centralisací otevřeny byly dveře dokořán, na kterážto zásadě i zbudována byla krátce na to ústava únorová.

Dnes však zbudování říše na základě historicko-politických individualit jako v době od r. 1860—1871 není aktualní a proto spisovatel rozebírá §§. 11. a 12. zákona z 21. prosince 1867 čís. 141. ř. z., kterými se základní zákon o říšském zastupitelstvu ze dne 26. února 1861 mění. Právem dospívá on k náhledu, že v zájmu autonomistického vybudování a prohloubení ústavy jsou tyto články neocenitelny, ačkoli o mnohé a mnohé věci, které přikazuje kompetenci sněmů a ujímá říšské radě, možno by bylo se s ním příti. Tak dovozuje, že proto, že veškeré záležitosti zemědělství patří sněmům (§. 11. a contrario) a poněvadž ku zemědělství sluší čítati nejen jednání samo, ale vše co s tím přímo souvisí, zvláště půdu k zemědělství přikázanou a hospodářská stavení, jest z toho zřejmo, že do oboru zákonodárství zemského patří v zákoně trestním uvedené zločiny §§. 83., 85., 174. ad e) f) g) §. 175. II. a) b) c). Poněvadž vedle §. 28. ad 2. obecního zřízení náleží obci péče o bezpečnost osoby a jmění a zákonodárství ve věcech obecních patří jedině zemi, tož prý jasno, že sněmu náleží veškeré zákonodárství trestní k bezpečnosti osoby a jmění se vztahující, a to co se týká přestupků, přečinů a zločinů, a náleží sem prý více nežli dvě třetiny oněch činů, jež nynější trestní zákon stihá. Ze zákona občanského pak držení, vlastnictví, služebnosti týkající se půdy a stavení k hospodářství přikázaných dle mínění autora sem náleží a j. v.

Zde a v jiných oborech dovolává se spisovatel příslušenství země, vytýká, že jest chyba v tom, že říšská rada na věci náležející do kompetence zemské povoluje náklad z prostředků říšských (na př. vysoká zemědělská škola ve Vídni, nově zřízený rakouský archäologický ústav a p.). V tom souhlasíme s autorem — ale bylo by také slušelo, aby aspoň v hlavních rysech byl nastínil, odkud by se měl hraditi náklad na taková a podobná zřízení z prostředků zemských. Země naše již dnes při posavadní své kompetenci jest přetížena náklady na samosprávu zejmena na školství.

V druhé větě o moci výkonné autor brožury theoreticky správně vyvozuje, že vykonávání usnesení sněmovních a zákonů zemských by mělo náležeti výboru zemskému jako výkonnému orgánu sněmu ve všech věcech zákonodárství zemského. Nemůžeme však potlačiti obavu, že by dualismus správy politické, na který se právem od dávných let stesk

vede, se ještě více stupňoval a tím i závady, které z něho v administraci vznikají.

Argumentace autorova vrcholí ve větě, že k provedení plné autonomie není třeba změny ústavy: že dostačí provedení nynější v základech svých autonomistické ústavy.

Nemůžeme nevytknouti, že se ve spise vyskytují některé poklesky, jimž při bedlivém prohlédnutí se bylo lze vyhnouti. Na str. 15. jest zákon o právu domovském zařaděn mezi zákony zemské, ale na str. 31. mluví se o nynějším zákoně říšském o právu domovském ze dne 3. prosince 1863. Podotýkáme, že sněm vedle §. 19. zřízení zemského opět a opět o změně zákona o právu domovském podával pouze návrhy a zdání. Také vyňatky ze zákonů uvedených v „Dodatku" nejsou správny. Tak mění naprosto smysl chyba tisková v III. čl. odst. 2. říjnového diplomu „žádáme" místo „že dáme". Aniž by se nahlédlo do zákona, nelze tomuto místu porozuměti.

To však nemá býti ceně spisku na újmu a odporučujeme jej k hojnému čtení a uvažování našim právnickým a politickým kruhům.

Dr. Jindřich Šolc.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

57) Které poznámky knihovní přibyly zavedením nového exekučního řádu?

Novým řádem exekučním ze dne 27. května 1896 č. 30. ř. z. změněna byla mnohá ustanovení materielního práva a to nejvíce v oboru práva zástavního. Z povahy věci plyne, že změny ty přirozeně by se neměly dotýkati vzniku a existence toho kterého práva materielního, zejména zástavního, nýbrž spíše výkonu jeho; neboť jest exekuce dle slovného významu a účelu svého výkonem práva (právního nároku) příslušejícího vymáhajícímu věřiteli na základě exekučního titulu proti povinovanému, zavázanému.

Výkon práva může pak vésti buď k ukojení nároku vymáhajícího věřitele, buď ke zdržení ve vymáhání (zastavení, odročení exekuce) nebo k zaniknutí práva vymáhaného mimo případ uspokojení vymáhaného nároku.

Nemíníme tuto v příčině knihovních poznámek, které přibyly novým exekučním řádem, rozebírati otázku, pokud změny v právu materielním tím povstalé shodují se se zásadou shora vyslovenou, nýbrž chceme toliko přihlédnouti k poznámkám knihovním, které zavedením

exekučního řadu přibyly. Poznámky ty činí se k tomu konci, aby se odůvodnili jistí účinkové právní, již dle řádu soudu civilního (hledí-li se k terminologii r. 1871 obvyklé a k tehdejším předlohám vládním ohledně řádu soudu civilního, bylo v tomto obsaženo též řízení exekuční a proto sluší slova §. 20. knih. ř. „řád soudu civilního" vztahovati také na nynější řád exekuční) s tím jsou spojeni, které tedy vřaditi sluší pod lit. *b*) paragrafu 20. knih. řádu; takovými jsou:

1. poznámka vykonatelnosti (§§. 89. a 320. odst. 1. exek. řádu, srovn. úř. form. — totiž knihy formulářů min. spravedlnosti zavedených nařízením ze dne 7. října 1897 č. 22.891. ve věstníku min. sprav. č. 38. — čísla 144. a 145.) při pohledávkách právem zástavním již zjištěných na nemovitosti. K tomu srovn. co do účinku též §. 234. c. ř. s. a §. exek. řádu, jakož i nař. min. práv ze dne 3. prosince 1897 č. 25801.;

2. poznámka vnucené správy (§§. 98., 103. a 201. exek. ř. a úř. form. č. 152.—156., 159. a 201.) s účinkem, že povolená vnucená správa proti každému pozdějšímu nabyvateli nemovitosti vykonávati se může;

3. pozná mka prozatimné správy (§§. 158. a 199. ex. ř. a úř. form. č. 185.), jež se povolila vydražiteli, předražiteli anebo věřiteli, pro něhož na nemovitosti pohledávka právem zástavním zjištěna jest;

4. poznámka zavedení řízení dražebního (§§. 134. 135., 136., 139. a 239. exek. ř., §. 29. knih. řádu, §. 170. jednacího řádu ze dne 5. května 1897 č. 102. ř. z. a úř. form. č. 168.—171., 176.) s účinkem, že povolená dražba může provedena býti proti každému, jenž by později nemovitosti nabyl, a že věřitel, v jehož prospěch poznámka byla vykonána, uspokojením své vykonatelné pohledávky s příslušenstvím z výtěžku dražebního předchází všechněm osobám, které teprve později nabudou knihovních práv na nemovitosti nebo vydobudou dražby nemovitosti této. Rekurs proti poznámce této jest vyloučen (arg. §. 239. č. 1. exek. řádu);

5. poznámka položeného roku dražebního (§§. 173. odst. 1. a 239. č. 8. exek. řádu a úř. form. č. 189.). Proti výmazu této poznámky je rekurs vyloučen (§. 239. č. 8. exek. řádu).

Aby všichni věřitelé mohli účinně svých práv (vyjádření se ohledně hotového placení neb obnosu pohledávek zjištěných hypotékou zřízenou za příčinou kauce, §. 171. exek. řádu) hájiti, nařizuje druhý odstavec §. 173. exek. řádu, že osobám, pro které před vykonáním této poznámky žádáno bylo za vklad věcných práv a břemen nebo

práva předkupního, doručeno býti má vyhotovení ediktu dražebního, jestliže o dražbě ještě nebyly zpraveny; případně má edikt ten doručen býti opatrovníku, jehož soud těmto osobám zřídí (§. 174. exek. řádu);

6. poznámka uděleného příklepu (§§. 183. odst. 3. a 239. č. 8. exek. řádu, §. 72. knih. řádu a úř. form. č. 194.) s účinkem §. 72. knih. řádu (viz tento). K tomu srov. čl. XXVI. uvoz. zákona k exek. řádu: „Ustanovení §. 72. knih. řádu o poznámce exekuční dražby mají platiti pro poznámku uděleného příklepu (§. 183. exek. řádu)". Proti výmazu poznámky této jest rekurs dle §. 239. č. 8. exek. řádu vyloučen;

7. poznámka odepřeného příklepu (§§. 186. odst. 3. a 239. č. 8. exek. řádu, §. 73. knih. řádu a úř. form. č. 196.) s tím následkem, že právní účinky poznámky dražby (§. 72. knih. řádu), když usnesení odepřeného příklepu se zruší v instanci vyšší, vztahují se zpět k tomu času, kdy odepřený příklep byl poznamenán. Proti výmazu poznámky této jest rekurs dle §. 239. č. 8. exek. řádu vyloučen;

8. poznámka soudního schválení nabídky přejímací (§§. 200. č. 1., 209.—237., nař. min. práv ze dne 3. prosince 1897 č. 25.801., věstn. min. práv. č. 44. a úř. form. č. 124.).

Během řízení dražebního a sice nejpozději osm dní před rokem dražebním (§. 202. ex. ř.) může osoba třetí (rozdílná od vymáhajícího věřitele a dlužníka) dadouc jistotu přiměřenou nabídnouti se, že nemovitost exekvovanou převezme za cenu, která její odhadní hodnotu převyšuje alespoň o čtvrtinu, prohlásí-li se zároveň, že jest ochotna veškerá břemena, která při určení hodnoty odhadní byla započtena jako dále nezměněně trvající, převzíti bezc započtení do ceny této, jakož i nésti všechny náklady na řad dlužníkův jdoucí.

Pokud pak k tomu nabídnutí přivolí osoby k podání nejvyššímu poukázané, které k jednání o tomto nabídnutí se dostavily a jichž nároky cenou přejímací nejsou nad pochybnost úplně kryty, může soud nehledě na odpor dlužníkův, ale vyslechnuv ho, nabídku tu schváliti (arg. §. 200. č. 1. exek. řádu).

Schválení toto nabídky přejímací nastupuje i ohledně přechodu práv a povinností i ohledně rozdělení ceny přejímací na místo soudního udělení příklepu po skončené dražbě, pročež toto usnesení tak jako udělení příklepu má se prohlásiti a v knize veřejné poznamenati (§. 183. exek. řádu). Viz zodpovědění otázek ministerstvem práv dle min. nař. ze dne 3. prosince 1897 č. 25.801., věstník min. práv č. 44. k §. 200. exek. řádu na str. 116.

Toto usnesení, jímž nabídka přejímací (přejímání z volné ruky) soudem se schvaluje, má tedy týž účinek, jako udělení příklepu a poznámka v tomto odstavci uvedená má týž účinek jako poznámka knihovní uděleného příklepu*).

Podobně jako schválení soudní nabídky přejímací má účinek a důsledky uděleného příklepu, má též a contrario odepření tohoto schválení nabídky přejímací účinek a důsledky odepřeného příklepu, z čehož s logickou důsledností plyne, že v tomto případě má se učiniti knihovní:

9. poznámka odepřeného (v první instanci) schválení nabídky přejímací (arg. §. 186. odst. 3. exek. řádu, srovn. Fürstl l. c. str. 415.);

10. poznámka příklepu na základě předražku (§§. 199. odst. 1., 183. odst. 2. 239., č. 8. exek. řádu, §. 72. knih. řádu a úř. form. č. 200.) s právním účinkem poznámky uděleného příklepu sub 6) vedené čili poznámky dražby v §. 72. knih. řádu uvedené;

11. poznámka, že místo povoleného dražebního řízení zavádí se na základě §. 201. exek. řádu vnucená správa (arg. předpisy o poznamenání knihovním vnucené správy, shora č. 2. poznámek ve spojení s §. 205. exek. řádu a per conlusionem z něho; viz pojednání dra Klinebergra v Jurist. Blätter z r. 1896 č. 37. o vnucené správě). Srovn. též úř. form. č. 201. Tato poznámka v zákoně expressis verbis uvedena není, ale v úř. form. č. 201. je prakticky provedena;

12. poznámka přikázání knihovní pohledávky k vybírání (§. 322. odst. 1. exek. řádu a úř. form. č. 243. a 244.) s účinkem, že mimo oprávnění v §. 308. exek. řádu uvedené přísluší vymáhajícímu věřiteli právo, vydobyti knihovní poznámku výpovědi a žaloby hypotekární a vydati všechna prohlášení jménem dlužníkovým, kterých je třeba, aby zástavní právo pro přikázanou pohledávku vložené bylo knihovně vymazáno. Aby tato prohlášení o výmazu byla účinná, je třeba, aby byla schválena soudem exekučním (arg. §. 322. exek. řádu);

13. poznámka zapovězeného zcizení, zavazení nebo zastavení pohledávky knihovně zajištěné (§§. 147. odst. 3.,

*) Srov. Vorlesungen über die Executionsordnung von Ferdinand Frh von Czörnig, Manz 1898 k §. 200. exek. řádu str. 190. a rejstřík alfab. str. 320. — pak Executionsordnung mit Erläuterungen von dr. Carl von Fürstl str. 415

148. odst. 2., 239. č. 8. exek. řádu) s účinkem, že zápisy, které by proti nejvyššímu podateli, — jemuž soud proto, že pro něho na nemovitosti váznou pohledávky knihovně zajištěné, zcela nebo částečně prominul zříditi jistotu zvláštní — po této poznámce byly dobyty, nemohou tomu zabrániti, aby pohledávky nebylo užito k uspokojení všech nároků, které z vydražení proti němu vzniknou.

Rekurs proti výmazu poznámky této jest dle §. 239. č. 8. exek. řádu vyloučen;

14. poznámka zápovědi zciziti, obtížiti nebo zastaviti nemovitosti a knihovní práva za účelem zajištění (§§. 382. č. 6. a 384. odst. 2. a 3. exek. řádu a úř. form. č. 271. a 272.).

Dle §. 382. č. 6. exek. řádu jest jedním z prostředků zajišťovacích, které soud podle povahy účelu, v té které případnosti žádoucího, k návrhu může naříditi soudní zápověď, zciziti, obtížiti nebo zastaviti nemovitosti nebo práva, které v knize veřejné jsou zapsány a ku kterým vztahuje se nárok ohroženou stranou tvrzený nebo jí již přiřčený. Tuto zápověď sluší dle §. 384. odst. 2. exek. řádu z moci úřadu poznamenati v knize veřejné s tím v odst. 3. §. 384. exek. řádu uvedeným účinkem, že zápisy, které by se po výkonu této poznámky staly na základě dobrovolného pořízení od odpůrce strany ohrožené proti zákazu předsevzatého, bude zřízeno toliko tenkráte právo naproti straně ohrožené, jestliže se právoplatně odmítne nárok od ní na nemovitost nebo na knihovní právo vznesený. Srovn. k tomu čl. XIII. č. 5. uvoz zákona k exek. řádu;

15. knihovní poznámka žaloby odpůrčí nebyla sice exekučním řádem nově zavedena, ale článkem XIII. č. 8. uvoz. zákona k exek. řádu byl dotyčný předpis zákona ze dne 16. března 1884 č. 36. ř. z. výslovně v platnosti zachován, pročež dlužno poznámku též zde uvésti — již za příčinou přehlednosti;

16. poznámka nálezu určujícího neexistenci knihovně zaznamenaného práva (čl. XXXIX. uvoz. zák. k civ. řádu soud., §. 48. odst. 2. knih. řádu a §. 228. c. ř. s.).

Ustanovení §. 48. odst. 2. knih. řádu bylo nahrazeno článkem XXXIX. uvoz. zák. k c. ř. s., dle něhož v případnosti §. 48. odst. 2. knih. řádu vlastník nemovitosti nebo knihovního práva může žalovati (místo dřívější vyzývací žalobou), aby bylo vyrčeno, že tu není práva, jež bylo zaznamenáno a je-li nález příznivý, může poznamenáním jeho v knize pozemkové předejíti opětné povolení záznamu. O žalobě této jedná pak §. 228. c. ř. s.

Nechceme určitě tvrditi, že tím jsou všechny novým exekučním řádem zavedené knihovní poznámky vyčerpány, ale doufáme, že přehled tento bude právníkům v praxi zaměstnaným vítán.

Ku konci budiž ohledně výmazu knihovních poznámek a sice zrušeného dražebního řízení poukázáno k §§. 205. a 207. a 239. č. 8. exek. řádu a úř. form. 205. a ohledně výmazu poznámky přikázaní pohledávky k §. 323. a 324. exek. řádu*).

Adv. **Dr. Josef Žalud.**

Denník.

Literatura nových zákonů procesních. Rady zemského soudu dr. Karla z Fürstlů komentář „Executionsordnung mit Erläuterungen“ dokončen jest sešitem jedenáctým, v němž vyloženy jsou §§. 390. a následující exekučního řádu a zákon exekuční řád uvádějící. Jak téhož spisovatele komentář k civilnímu řádu soudnímu i tento ustanoven jest pro potřeby praktické a jim dobře může posloužiti. Hartmannova českého vydání exekučního řádu vydán jest sešit čtvrtý. Jeho českého vydání úřední „sbírky vzorů k civilnímu řádu soudnímu a exekučnímu řádu“ vyšly sešity devátý a desátý, jimiž užitečná ta publikace ukončena jest. Ve zvláštním dodatku vyjdou ještě formuláře na základě nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 10. ledna 1899 opravené a nově zavedené.

Mayrhoferův „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst.“ Dílo toto ve své nové, důkladně změněné podobě rychle pokračuje ku svému dokončení. Sešitem 68. dovršilo čtvrtý svazek svůj, jenž obsahuje kapitoly o kultu, o věcech vzdělání a věcech mravnosti. Mezi tím počal již vycházeti svazek pátý a dospěl vydanými právě sešity 60.—72. sešitu 10. Nyní opět budou zároveň sešity dílu šestého vydávány, aby celé dílo brzo ku konci bylo přivedeno. Dílo vedením vicepraesidenta nejv. účetního dvoru hr. Pacea pečlivě od základův obnovené osvědčuje se v potřebách praktických pomůckou výbornou. Se vzácnou úplností jest veškerý příslušný material snešen a přehledně spořádán. Na konec celého díla přidán bude abecední rejstřík, aby i jednotlivosti rychle se mohly vynajíti.

*) Pozn. Tato práce jest poněkud rozšířeným výňatkem z českého vydání exekučního řádu, jež zasílatel k vydání v době nedaleké připravuje.

Něm.-česká terminologie úřední a právnická, již sestavili dr. K. Kadlec a dr. K. Heller pokročila k sešitu 33., jímž dosaženo jest slova „Rechtfertigungsgrund“.

Převod jmění a státní pokladna v roce 1896. V roce 1896 převedeno bylo v Cislajtánii za 776,224.862 zl. jmění nemovitého, z čehož připadá 590,962.227 zl. na právní jednání mezi živými a 185,262.635 zl. na případ smrti. V tom zúčastněny jsou Čechy 211,361.532 zl., Morava 73,985.292 zl. a Slezsko 15,929.492 zl. a to na případ smrti částkou 47,883.245 zl., pokud se týče 14,959.930 zl. pokud se týče 3,462.821 zl. Ze jmění takto převedeného, z něhož jest osvobozeno dle zákona ze dne 31. března 1890 č. 53. ř. z. pokud se týče Tyrol a Vorarlberku dle nejv. rozhodnutí ze dne 11. ledna 1860 č. 2. tirol. zem. z. od poplatku celkem 5,834.679 zl. platí se následkem převodu mezi živými na poplatcích 15,432.924 zl., z čehož připadá na Čechy 4,409.034 zl., na Moravu 1,536.997 zl. a na Slezsko 346.355 zl., následkem pak převodu na případ smrti zaplatilo se na poplatcích 3,296.839 zl., v Čechách 948.313 zl., na Moravě 289.317 zl., ve Slezsku 69.877 zl.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Dvorními rady jmenováni byli: rady vrchního zem. soudu pro království České radové zem. soudu pp. Zděnek Jaksch rytíř z Wartenhorstů při zem. s. v Praze, Jindřich Keck při obchodním soudě v Praze, Adrian Bröckl při kraj. soudě v Chebu, Rosenauer Antonín a Hynek Schroubek, oba při zem. soudě v Praze; soudními adjunkty pp. auskultant dr. Alexandr Saxl pro Val. Klobouky, a kandidát advokacie dr. Václav Votruba pro Strážnici a dr. Emil Goliath pro obvod mor. slez. vrchního zem. soudu. Přeloženi byli: soudní adjunkti pp.: dr. František Joklík z Bílska do Prostějova, Bedřich Souček z Ivančic do Brna, dr. Šimon Sklunský z Šilperku do Jaroslavic, Antonín Vlček z Uherského Ostrohu do Lipníka, František Frendl ze Strážnice do Břeclavy, August Jonák z Kojetína do Klimkovic, Jindřich Chuděj z Valaš. Meziříčí do Kunštátu, Tomáš Cápal z Klimkovic do Jevíčka, František Krejčíř z Jaroslavic do Kyjova; potom udělena následujícím adjunktům pro obvod morav. slezského vrch. zemského soudu bez určitého služebního místa, místa soudních adjunktů s určitým služebním místem, a to: dru Wolfgangu Haasovi místo v Těšíně, a Hugonu Minaříkovi v Blansku.

Několik myšlének o výsledcích dosavadní působnosti civ. soudního řádu a o některých sporných otázkách řízení odvolacího.

Podává Karel Flieder, c. k. rada zemského soudu v Chrudimi.

Právě uplynulý rok byl pro rakouské právníky a soudnictví věru zvláště památným. Počátkem onoho roku rozloučili jsme se navždy s řádem Josefinským, jehož zastaralá ustanovení nevyhovovala již všem způsobům a potřebám právním každodenně se množícím, a radostně ač nikoliv bez jakési bázlivosti uvítali jsme zákon nový, který z míst povolaných vypraven a vyzbrojen všemi prostředky a pomůckami vládu svou nastupoval.

Bylo by nevděčno zatajovati, že nenalezáme příkladu v rakouské legislativě, aby bylo některému zákonu tolik starostlivosti, úzkostlivé péče a vydatné podpory bývalo věnováno, jako novým zákonům procesním. Všecko, co může soudcům a jejich kancelářským spolupracovníkům jejich úkol a nemalé nesnáze v prvých počátcích užití nového zákonného útvaru usnadniti, dostalo se jim v míře hojné. Sem spadá rozmnožení úřednictva jak soudního tak kancelářského, kterémuž přednáškami a rozhovory pospolitě konanými studium nových zákonů bylo usnadněno; spadá ustanovení tak nazvaných instruktorů, kteří při novém zařizování v soudních kancelářích stálou radou o zkušenosti praktické v cizině nabytou a častějším dohledem soudům platných služeb prokázali; sem spadá také vydání formulářů, neméně však vysvětlivek ministerských, těchto z mnohých stran tak ostře a tendenčně kritisovaných, které — což s povděkem budiž zřejmě konstatováno — byly z počátku zvláště předsedům senátů u sborových soudů prvé stolice v mno-

hých případech vzácným a spolehlivým vodítkem v otázkách záhadných, nikým a nikde dosud nerozřešených.

Že pak i nová instituce minist. inspektorů, kteří nad tím bdíti mají, aby soudní praxe pokud možno byla jednotnou, neuchylovala se od zásad do nových zákonů vložených a stále jen v duchu zákonodárcově pracovala, novému dílu zdárně posloužila, kdož by tomu dnes z kruhů soudcovských chtěl ještě odpírati? A právě z kruhů těchto třeba jest se prohlásiti, že četná poučení, vysvětlení a upozornění, kterých se známým a duchaplným budovatelem nového procesního řízení jim dostalo a dosud stále dostává, nepokládají nikterak za omezování své soudcovské neodvislosti, spíše za cenný materiál při výkonu své činnosti soudcovské, při čemž jest si jenom tolik přáti, aby nastalo v oné dosavadní zimniční práci nejvyšší správy justiční jakési uklidnění, tak aby další běh a vývin ponechán byl již přirozeným činitelům jurisprudence.[1])

Tím právě se stalo, že líbánky nových zákonů procesních, které představují dobu naplněnou oddaností k nim, snaživou podnikavostí a ponenáhlým tříbením názorů, nezakončily disharmonií, ba že spíše výsledky praxe oprávňují pro budoucnost k nadějím nejkrásnějším.

Prvý rok aspoň, kde zákony ty se provádějí, minul s účetním závěrkem pro veškeré účastníky zajisté bez odporu nad míru příznivým. Dnes již s nechutí ne-li s odporem, obracíme se ku spracování starých rotulů, které ještě jakoby na postrach na stůl pracovní tu a tam zabloudí, a doba jest nedaleká, kde starý soudní řád založíme se vší chutí do sbírky knih již více nepoužívaných. A ptáme-li se po příčinách toho, že s takovou nelibostí vzpomínáme dnes jubiláře, který více jak jedno století i blahodárně působil, se všech stran s jednomyslností u nás tak řídkou se nám odpovídá: Nové procesní zákony prodchnuty jsou všude duchem moderním, zásady, na nichž spočívají, jsou tak zdrávy, svěží, plny bujarosti a síly, že rázem získaly si nejvřelejších sympatií, takže

[1]) Bezděčně vzpomínáme si tu onoho geniálního muže, který se právem pokládá za tvůrce řádu soudu trestního, prof. Glasra, jenž v příčině vykonávání tohoto zákona vydal svůj známý výnos ze dne 25. list. 1873., č. 14956, jako jediné viaticum pro veškeré úřady v řízení trestním činné. Po více jak 25 létech platí tento výnos dnes jako v době jeho vydání co neocenitelné vademecum a svědčí o prozíravosti přímo obdivuhodné. Věru po způsobu věštců nakresleny jsou ty rysy, jak se zákon v budoucnosti utváří a nynější stav trestního řízení ve všem a přesně dává původci tohoto výnosu za pravdu.

veškeré vrstvy právnické, přivrženci práva a spravedlnosti snaží se býti jejich opravdovými a upřímnými přátely, ba více, jejich neohroženými ochránci a pěstouny.

Majíce tyto dojista vznešené úkoly na zřeteli, budou i soudové — a tu sluší z příčin na snadě jsoucích apellovati hlavně v prvé řadě na samosoudce — vždy působiti k tomu, aby plnili své pravé povolání tím, že rozhodovati budou právní rozepře materielně správně než teprve po vyšetření pravého stavu věci. Čím úplněji a všestranněji záležitost sporná jest projednána, čím bezpečnějším a pravdivějším jest podklad skutkový, tím spíše dána jest podmínka spravedlivého výroku soudcova a to nejen v stolici prvé, nýbrž — a na to sluší zvláštní důraz klásti — i v instancích vyšších.

Význam důkladného a všestranného probrání látky procesní jest tak důležitým, že neváháme prohlásiti tuto činnost soudcovskou za jednu z předních podmínek dalšího zdárného působení nového zákona. Náhled tento opíráme v prvé řadě o zkušenosti v odvolacím řízení již nabyté; opíráme jej o celou soustavu předpisů v odvolacím řízení platných a vede nás k němu i tuhý boj literární, který se právě vede o správném výkladu důvodů odvolacích a o připouštění novot v řízení odvolacím.

Toužebnost, s jakou uvítán byl nový civ. řád soudní, jeví se ostatně také u míře nevídané v množství prací literárních k němu se vztahujících; zápolí tu pospolu theoretik a praktik, stav soudců i právních přátel; všicci by rádi osvědčili, s jakou chutí a láskou míní spolupracovati na úspěšném vývoji nového díla.

A v tomto ohledu jedno jest dále pozoruhodno. Během krátkého trvání a působení s. řádu názory o zásadních pojmech a základních ustanoveních k řízení v prvé instanci se vztahujících již tak se upevnily a ustálily, že prozrazují — v jednotlivostech bude různost mínění, pokud zákon sám bude trvati, a to není nikoho tajno — souhlas až obdivuhodný. Kontroversy o jednotlivých otázkách (na př. o nutnosti zastoupení advokátem při prvém roku čili opaku; o tom, jaký význam má promeškání po podané odpovědi a p. v.) dříve tak čile vedené úplně utichly a i věhlasní učenci, kteří dospěli k úsudkům s pozdější praxí soudní se nesrovnávajícím, prvotní náhledy svě opouštějí a podrobují se ochotně pravdě nyní všeobecně již uznávané.[2]).

---

[2]) Srovnej předmluvu k druhému dílu spisu prof. dr. Otta.

Výsledek ten nemůže ale nikoho, kdo ducha nového s. řádu správně vystihnul, překvapiti. Řízení v prvé stolici upraveno jest tak, aby každému, kdo ve svém právu jest ohrožen neb zkrácen, práva toho se plně také dostalo.

Nevyžaduje se v podstatě věru nic více, než aby strana měla dobrou vůli, vylíčiti děj dle pravdy a úplně, při čemž nabídne veškeré důkazy jí dotud známé; soudci pak jest, aby netoliko vše trpělivě vyslyšel, nýbrž vlastní, na znalosti zákonů založenou činností přispěl k objasnění sporného případu, aby ze slupky často neúhledné vyloupnul zdravé jádro, z neurovnaného předena, mu stranami jen kus po kuse podávaného utkal látku, kterouž materielní pravdou nazýváme. S touto činností zabývali jsme se již jako soudcové vyšetřující a jevili vždy své potěšení a zadosti učinění nad tím, když po namáhavé práci zmizely mlby a jasný obraz arciť tu často v drsné své pravdě se nám objevil. Co podařilo se v řízení trestním, zajisté i v civilním s. řízení, které pro větší zajímavost právnickou odedávna mělo více obliby a přívrženců, s překonáním všech obtíží se dokáže.

Na tyto myšlénky navazujeme pak další úvahu, z které přejdeme k vlastnímu tématu. To, co tvrzeno bylo shora o řízení v prvé instanci, že totiž panuje již nyní skoro všeobecná shoda o zásadních a základních jeho předpisech, neplatí ale bohužel o řízení odvolacím. Měli jsme již jednou příležitost k tomu poukázati, že řízení odvolací a správný výklad jeho ustanovení jest tvrdým oříškem nejen pro soudce, nýbrž i pro právní zástupce. Již sepsání spisu odvolacího, jehož forma a obsah pro průběh ba často i výsledek řízení jsou veledůležitými a směrodatnými, vyžaduje zvláštní opatrnosti s důvtipem právnickým spojené. K tomu druží se obtíže, spojené se správným výkladem „odvolacích důvodů“ jakož „skutkových okolností a průvodních prostředků, kterými pravdivost odvolacích důvodů může býti dokázána“, zkrátka o tak nazvané jus novorum v řízení odvolacím.

V příčině té vede se pro i contra tuhý literární zápas[3]), jak v právnických časopisech, tak i v samostatných publikacích, konají se čilé rozhovory ve spolcích právnických, při čemž již dnes není pochybno, ku které straně vítězství se nakloní.

---

[3]) Kdo by se o to zajímal, seznati veškerý materiál, nalezne výpočet všech pramenů ve spisku „Über das jus novorum in der Berufungsinstanz“ od Dr. Schrutky na stránce 3. a v Gerichtszeitung z roku 1898 na str. 387.

Přihlédneme-li k pravému pojmu důvodů odvolacích, který nám tyto představuje jako vady, jimiž stíženo jest řízení neb rozsudek, aneb i oboje, a to vady, jichž poznání a odstranění může v druhé stolici přivoditi výsledek pro odvolatele příznivý a nepustíme-li se zřetele celou soustavu řízení v prvé stolici, dojdeme nutně k závěrku, že novot pro odvolací řízení připustiti nelze.[4]) Vždyť připustiti novoty pro řízení v druhé stolici znamenalo by důsledně podněcování a zneuznávání důležitosti řízení v první instanci, pošinování těžiště z prvé instance do druhé, přivádělo by případně celé opakování ústního přelíčení v instanci této a tím zveličení nákladů na rozepři.

Škodlivé následky, které by připouštění novot mělo v zápětí, jevily by se pak ve vlažnosti, nevšímavosti a netečnosti, kterouž by strany případně i jejich právní zástupcové řízení v první stolici provázeli a to by mělo v následcích nedostatečné probírání procesní látky, nedůvěru k soudům nižším a v častých případech neúspěch strany a na poškozování její zájmů, poněvadž by se jisté procesní úkony — pamatujme na př. na ustanovení, že jen jedna strana může o jisté skutkové okolnosti přísežně slyšena býti a že v druhé instanci jen v jisté míře to napraviti možno — ve vyšší instanci někdy ani více reparovati nedaly?

A jaký význam by pak měla suverenita soudu čili moc jeho, čeliti proti pokusům zneužití zásady jednotného projednávání k protahování sporu, moc to, kterou možno fakta a průvody z jednání vyloučiti, když by jejich připuštěním vyřízení sporu valně by se prodloužilo pro případ ten, že by novoty byly přípustny.

Ustanovení dotyčná (srovnej §§ 179., 181., 275., odst. 2., 278. a 299. c. s. ř.) neměla by pak té ceny, které jim přikládáme, ba neměla by vůbec oprávnění a smyslu, když by přes to přese vše strana liknavá neb svévolná mohla zadními dvířky „novot“ všechen zameškaný materiál dodatně do odvolacího řízení vsunouti. Domníváme se proto právem, že doba jest nedaleká, že tato palčivá otázka a veškeré pochybnosti v tomto směru zmizí jediným správným rozřešením, že totiž „novoty“ v odvolacím řízení nejsou dovoleny a přípustny a nepřejeme si nic upřímněji a vřeleji, než aby se tak stalo co nejdříve a to ve prospěch výtečné pověsti a hodnoty na-

---

[4]) Stejný náhled projevil jsem již ve svém článku: „Možná v řízení odvolacím připustiti a prováděti důkazy, kterých ani strany v první instanci nenabídly“ v Právníku z r. 1898 na str 73.

šeho zákona, v zájmu stran v rozepřích súčastněných a zajisté též i soudů samých. Ostatně i po odstranění této kontroverse zbude ještě dosti pochybných otázek — arciť ne také důležitosti a váhy — které v odvolacím řízení se nám naskytují. Chceme tu poukázati jen na dvě a sice:

1. možno-li v řízení předběžném pro zjištění odvolacích důvodů nebo zmatečnosti připouštěti a prováděti důkazy?

2. vyžaduje-li zrušení rozsudku a vrácení věci procesnímu soudu první instance pro řízení vadné a nedokonalé nutně vznesení dotýčného důvodu a návrhu odvolacího?

K č. 1. O otázkách, jež se nedotýkají jádra odvolání a které v §. 471. civilního řádu soudního jmenovitě uvedeny, zahajuje se při soudech odvolacích řízení předběžné, které má za účel jednak zbaviti ústní projednávání o odvolání všeho postranního přívěsku, jednak ušetřiti stranám výlohy s takým ústním projednáváním spojené.[5]) Motivy vládní osnovy předpokládají také, že ústní přelíčení o těchto procesualních otázkách již z toho důvodu se neodporoučí, poněvadž již bez toho věc v prvé instanci řádně se probere a praví doslovně dále: „Mohlo by se snad namítati, že vyloučení kontradiktorního jednání jest na úkor právní jistotě a že stranám nebude záruka dána, že v příčině procesuálních otázek incidenčních k všemu tomu bude hleděno, co dle náhledu stran při jich posuzování jest důležitým. Tyto obavy zdají se ale býti bezdůvodnými a to již proto, že dotyčným rozhodnutím soudu odvolacího možno opravnými prostředky odporovati. Ostatně mu-

[5]) Dle materialií I. na str. 353. a násl. čteme: „Auch nach dieser Richtung enthält der Entwurf Vorschläge, deren Tendenz es demnach ist, die mit der Einführung einer mündlich unmittelbaren Berufungsverhandlung verbundenen höheren Anforderungen an die Thätigbeit und an das Vermögen der Parteien auf jenes Mass zu beschränken, in welchem die persönliche Betheiligung der Parteien beziehungsweise ihrer Vertreter wahrhaft wertvoll, weil dem Berufungszwecke in der That förderlich ist. Wenn die Unzulässigkeit der Berufung oder die Unzuständigkeit des Berufungsgerichtes von vornherein klar ist, oder wenn der Berufung, die wegen eines processualen Mangels des erstinstanzlichen Verfahrens erhoben wurde, offenbar wird stattgegeben werden müssen, erscheint die Einleitung einer eigentlichen Berufungsverhandlung entbehrlich ... Wenn auch ohne mündliche Verhandlung wird demnach doch die Berufungsentscheidung stets von einem über alles Thatsächliche genau unterrichteten Senate gefällt werden: es ist nur ein formloserer, weniger kostspieliger Modus der Information gewählt ... Wo sich die Berufungsverhandlung nur auf einen processualen Incidenzpunkt beschränken würde, soll den Parteien der Aufwand für eine solche Verhandlung erspart werden.“

selo býti při námitce nepříslušnosti soudu a litispendence se stranami již v prvé instanci kontradiktorně projednáváno. Protokol dojista („wohl") jejich oboustranné náhledy v dostatek jasném světle ukáže, tak že skutková doplnění jejich údajů a vývodů před soudem odvolacím se vylučují". Motivy mluví zde příliš jadrně a srozumitelně, než aby se řeči té neporozumělo.

Zákon vycházeje ze stanoviska, že již prvá instance podá spolehlivý základ ku rozhodnutí také otázky incidenční, ustanovil v odst. 2. §. 473. c. s. ř., že, třeba-li odvolacímu senátu k objasnění odvolacích důvodů nebo zmatečnosti ještě nějakého zjištění, dá odvolací senát tato vysvětlení nebo vyhledání provésti soudcem z příkazu činným nebo procesním soudem první stolice neb konečně provede je dle případu i sám.[6]) Na dodatečné provádění důkazů odvolacím soudem v tomto předběžném řízení připuštěných nebylo tedy zajisté pomýšleno, z čehož komentatoři [7]) nového civ. ř. s. ihned kategoricky vyvozují, že ku zjištění důvodů odvolacích a zmatečnosti ve smyslu ustanovení §. 473. c. ř. s. důkazy, tak jak je soudní řád ve svém titulu druhém až osmém na zřeteli má (§§. 266. až 422. civ. ř. s.), nikdy prováděny býti nemohou.

Mohou se však soudové odvolací povždy a ve všech případech bez důkazů takových obejíti? Domníváme se, že nemohou, a nebudiž nám tvrzení ve zlé vykládáno, že se zákonodárce ve svých předpokládáních poněkud zmýlil a přepočítal. Jak shora jest uvedeno, domnívá se zákon, že ve všech případech, kde se v první instanci vznese na př. námitka nepříslušnosti soudu, věc při kontradiktorním jednání se stranami tak důkladně se projedná, důkazy nabídnuté arciť závažné předsevezmou a že spisy předloží se odvolacímu soudu k rozhodnutí o tomto incidenčním bodu úplně zralé. Zákon počítal s touto jedinou eventualitou, dle ní další ří-

---

[6]) K tomu vztahuje se právě uvedení motivů ibidem: „Aufklärungen, welche das Berufungsgericht von den Parteien braucht, kann es sich viel rascher, einfacher und billiger als durch Anberaumung einer Berufungsverhandlung im Wege der Einvernehmung der Parteien, durch deren Wohnsitz-Gericht zum Beispiel, verschaffen und sofern Aufklärungen seitens des Gerichtes erster Instanz benöthigt werden — was namentlich bei behaupteter oder besorgter Nichtigkeit öfter der Fall sein wird — können diese ohnehin nicht im Wege der Berufungsverhandlung erlangt werden."

[7]) Praví na př. Neumann ve svých výkladech na str. 891.: „Selbstverständlich ist eine förmliche Beweisaufnahme ausgeschlossen."

zení upravil, po druhé možnosti totiž opaku, co jím předpokládáno, se neohlížeje.

V tomto spočívá vždy zajisté jakási neúplnost, která se tím více pociťuje, když zákon nestanoví ani sankce pro případ, že se podmínkám jeho jednostranného předpokládání nevyhoví a když dále zákazem ústního projednávání o těchto v prvé instanci neúplně a kuse probraných otázkách před soudem odvolacím úplná náprava sotva zjednána býti může.

Aby se ostatně nezdálo, že zabýváme se příliš s šedou theorií, neberouce zřetele na potřeby praktické, které našim pochybnostem ani vzniku nepopřejí, tož ihned prohlašujeme, že právě zkušenosti nabyté daly podnětu k této úvaze a můžeme posloužiti charakteristickým praktickým příkladem, který ve vyšších instancích dosud ani právoplatně není rozřešen. Továrník A. žaloval u okresního soudu B. v Čechách svého odběratele C. v Bukovině na zaplacení 200 zl. na základě faktury, kteráž splatnost a žalovatelnost obchodní pohledávky v bydlišti žalobcově vykazovala. Při ústním přelíčení namítal žalovaný nepříslušnost soudu dovolávaného, poněvadž na faktuře mu zaslané ona doložka byla vyškrtnuta a nabízel o tom důkazy skrze svědky a svým přísežným slyšením. Samosoudce, maje za to, že námitka ta slouží pouze k protahování sporu, spokojil se s pouhým popřením děje toho odpůrcem, nevyžádal od stran ani prvopisu ani opisu faktury, nepředsevzal důkazů nabídnutých, námitku nepříslušnosti zamítnul a vynesl pak rozsudek ve věci hlavní, do něhož rozhodnutí o námitce pojmuto.

Na to vzneseno odvolání, které pouze proti rozhodnutí o námitce čelilo. Jak se jest odvolacímu soudu pak zachovati?

Patrno, že v případě vylíčeném nastal na vlas pravý opak toho, co zákon vždy jako samo zřejmé předpokládal; není tu ani úplného kontradiktorního jednání — vždyť žalobce měl býti o způsobu zaslání faktury a o svých důkazech slyšen — není tu vůbec žádných důkazů a není také věc ku rozřešení ve vyšší instanci schopna. V takých případech zákonná ustanovení nás málem úplně opouštějí, ano ona v různých případech jako dobrodiní pociťovaná výhoda, že usnesení o privilegovaných obranách pojmuto býti může do rozhodnutí o hlavní věci vydaného (§§. 261. a násl. c. ř. s.), činí tu překážky nemalé. Tento výrok nemíníme nechati bez důvodů. Tím, že usnesení o námitkách privilegovaných spojeno s rozsudkem o věci hlavní, dán totiž opravným prostředkům proti

těm usnesením jiný ráz, na místě rekursem nastupuje se odvoláním, čímž jest i další řízení nutně předepsáno.

Při tom mohou nastati dva hlavní případy:

a) odvolání čelí pouze proti usnesení;

b) odvolání týče se jak usnesení tak výroku rozsudkového ve věci hlavní[8]).

Oběma těmto případům jest společno, že nutno rozhodnouti o usnesení v odpor braném soudem odvolacím vždy v sezení neveřejném. Není tu žádné odchylky zákonem dovolené a není tudíž přípustno, aby odvolací soud ponechal rozhodnutí těchto předběžných otázek ústnímu přelíčení a chtěl teprve tu nedostatečný processní material o tom doplňovati (§. 473. odst. 1. civ. ř. s.). Dojde-li k odvolacímu přelíčení, musí býti usnesení odvolání v těchto kusech arciť zamítající, již také písemně vyhotoveno[9]) a prohlásí je předseda senátní ihned, jakmile líčení zahájí[10])

Není však také možno a přípustno, aby odvolací senát usnesení taková, jak toho dopouštějí předpisy o rekursech v §. 527. odst. 2. c. ř. s. pro neúplnost řízení zrušil, poněvadž takové zrušení možno jest jen tu, kde usnesení v odpor brané má plnou samostatnost, kdežto tu podmínkou výroku rozsudkového jest právě existence usnesení v odpor braného, tak že zrušením usnesení padá i rozsudek sám, usnesení ono překážky, které se rozřešení sporu

---

[8]) K uvarování všech pochybností a mylných výkladů podotýká se, že ony zcela výjimečné případy, kde námitky nepříslušnosti soudu bylo užito v první stolici s úspěchem a kde tatáž pojata do výroku rozsudkového, nemáme na mysli, hlavně z té příčiny, poněvadž tu možno ponejvíce usnesením rozdělení zařizujícím všem překážkám se vyhnouti. Srovnej můj článek v Právníku z r. 1898 na str. 673.

[9]) Čteme proto ve vysvětlivkách minist. při §. 480. c. ř. s.: „Usnesení, jež se stane v neveřejném zasedání, aby zamítnuto bylo odvolání vznesené pro mylně předpokládané promeškání, pro nepříslušnost soudu, pro rozhodnutí o sporu zahájeném neb o moci právní nebo pro zmatečnost, nebuď tehdy, když musí ústní líčení odvolací nařízeno býti ku projednávání a rozhodnutí o jiných ku platnosti přiváděných důvodech odvolacích, zvláště vyhotoveno nýbrž pojato do rozhodnutí odvolacího, které se vydá na základě ústního jednání. Budiž proto také ústní odvolací líčení ihned položeno, když se v neveřejném zasedání usnese, aby odvolání bylo zamítnuto."

[10]) Vyplývá to ze vzorce projednacích protokolů č. XXII, kteréž vydalo minist. spravedlnosti pro soudy nařízením ze dne 21. září 1898, č. 22006., kde na stránce 106. čteme: „Odvolací přelíčení koná se veřejně. Předseda prohlásil na to usnesení z neveřejného zasedání, že se návrhu na zrušení rozsudku prvé stolice pro zmatečnost nevyhovělo, poněvadž atd.".

s hlediska privil. obran v cestu stavěly, odstraňuje, tak že zrušením onoho usnesení ihned ony překážky, zase oživnuvše, k slovu a k platnosti se hlásí. V jediném případě by snad bylo možno — přiznáváme, že v zákoně pro to opory nemáme, než jen analogie §. 527. c. ř. s. — zrušiti usnesení pro řízení nedostatečné, když by řízení ve věci hlavní, případně i rozsudek stíženy byly zmatkem, který další soudní projednávání arciť nevylučuje, poněvadž pak nastává soudci stejně povinnost, aby nové řízení zahájil (§. 478. odst. 2. a 3. c. ř. s.). Vždy jindy nutno usnésti se o takovém odvolání meritálně, načež, bylo-li odvolání zamítnuto, dle případu další předepsané řízení nastane.

A jak tedy onu vadu kusosti a neúplnosti napravíme?

Nezbývá jiného, než abychom ustanovení §. 473. c. ř. s. extensivněji než motivy vládní osnovy si to představovaly, vykládali a dle potřeby buď vrátili spisy processnímu soudu první instance, aby řízení se stranami doplnil a i potřebné důkazy provedl, nebo opomenuté provedení důkazů svěřili soudci dožádanému neb z příkazu činnému, načež teprve pak se o této incidenční procesuální otázce, odvolací důvod tvořící, rozhodne.

Že proti takému doplnění řízení není opravného prostředku, §. 519. c. ř. s. zřejmě naznačuje. Těžkosti tu naznačené při pouhých usneseních nenastanou, poněvadž zákon v §. 527. c. ř. s. poskytuje rekursním soudům právo, aby usnesení to zrušil a prvnímu soudu vydání nového usnesení nařídily, přičemž jest se jenom tomu vyvarovati, aby nižšímu soudu nebyl předem jistý určitý náhled vnucován, tak že by meritálně jen dle názoru soudu rekursního usnésti se mohl. To příčí se neodvislosti a samostatnosti soudcovské a nelze za přípustné pokládati (Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. července 1898 č. 10129 uveř. v Jur. Bl. z r. 1899 na str. 11.).

K č. 2. Netvrdíme ničehož nového, když uvádíme, že ku projednání sporu vyhledává se součinnosti soudu a stran. Tím že civ. soudní řád nepřijal přesné důsledky zásady projednací a vznesl na soudce úkol, aby jeho přispěním a účinným zasáháním předvádění veškeré látky processní stranami dělo se způsobem co možná nejpříhodnějším a nejúčelnějším, vtisknul činnosti soudcovské ve sporu ráz také práce, která se stará o vystihnutí, správné pojmutí, proniknutí a vyčerpání látky sporu jak ve směru skutkovém tak i důkazovém. Netečnost a pasivnost v dřívějším řízení stereotypní má naprosto zmizeti a ustoupiti činnosti, která všude zasahá

a strany při předložení a upravování látky, fakt a průvodů tak podporuje, aby sporná věc na bezpečném základě došla svého správného rozřešení.

Aby tomuto úkolu svému dostál, jest jmenovitě samosoudci třeba, aby se pro každé líčení studiem spisů připravil a obzvláště o všech kusech ve směru skutkovém a právním pro rozhodnutí závažných si důkladně známost zjednal, aby byl s to, výklady stran k nim vésti, věc promyšleně k rozhodnutí zralou učiniti a líčení tak říditi, by strany obdržely příležitost, se o všem důležitém prohlásiti, a aby zároveň líčení bez zabíhání na věci nepodstatné, důkladně a zevrubně a přec cestou nejkratší bylo provedeno.

Pokud dle spisů obtížné, sporné a pochybné otázky práva hmotného pro rozhodnutí bezprostředně mají významu, nebo na určení skutečností, jež do líčení pojaty býti mají, účinkují, třeba jest se samosoudcům též připraviti na správné posouzení otázek právních tím, že snesou s použitím přístupných pomůcek literárních pozoruhodné výroky vědecké a dřívější v to spadající rozhodnutí soudní. Tento přímo vzorný návod v §. 121. jedn. ř. uvedený měli by zvláště samosoudci stále míti na zřeteli, aby se tím nejen vyvarovali veškeré kusosti a neúplnosti v jednání, nýbrž aby také zbystřili svůj právnický úsudek tak, že se spory též dle materielního práva správně rozřeší.

Zkušenosti v prvém směru nabyté — marno by bylo, s tím se tajiti — nemohou však právě k nějakým chvalořečem povzbuzovati, ba steskům, že se samosoudci někdy spory bez důkladného a všestranného probrání látky skončí, nelze oprávněnost upírati. Zvláště odvolací soudové při sborových soudech prvé instance pociťují valně tuto jednostrannost, tak že ve většině případů nutno teprve tu děj a průvody doplňovati.

Že řízení nedokonalé zakládá důvod odvolací dle §. 496. c. ř. s., v tom jsme všicci za jedno a není úkolem tohoto článku, by podstatu tohoto odvolacího důvodu blíže vysvětloval.[11]).

Chceme pouze zmíniti se o tom, možno-li rozsudek a předchozí řízení zrušiti i tehdáž, když strana neúplnost řízení toho v odvolání nevytýká a odvolací důvody tím se tedy nezabývají. V ohledu tom známá jsou dvě zásadní pravidla, kterými celé odvolací řízení jest proniknuto totiž, že

[11]) Ve směru tom poukazujeme na zajímavé důkladné projednání p. rady z. s. Lošana v tomto časopise z r. 1898 na str. 369.

I. odvolací soud přeskoumává rozsudek soudu nižšího v rámci důvodů a návrhů odvolacích;

II. není úkolem odvolání, aby spor v první instanci již rozřešený odvolacím soudem opětně a znova se projednával. Ze zásady posléz uvedené důsledně pak plyne, že odvolacímu soudu nebude zpravidla rozsuzovati dle toho, co dle podstaty věci (objektivně) jest spravedlivým, nýbrž dle toho, co v prvé instanci po důkladném vyčerpání děje a po provedených důkazech v tom kterém případě za formálně a materielně správné a spravedlivé se pokládá.

Než i pravidlo, že odvolací soud dbáti má pouze odvolacích důvodů a návrhů stranami přednesených, není bezvýminečné, poněvadž soud na př. k důvodům zmatečnosti i pak přihlíží, když odvolatelem nebyly uvedeny (§§. 471., č. 7. a 494. c. ř. s.) a poněvadž zahájení sporu a právní moc rozsudku i pak nepovšimnuty nenechá, když strany námitek dotýčných ani nevznesly (§. 240. c. ř. s.). K těmto případům připočísti sluší ještě další a sice onen, kde odvolací soud shledá při zkoumání odvolání, že řízení v první instanci trpí vadou kusosti a neúplnosti (§§. 496. č. 2. a 3. c. ř. s.), při čemž se arcit předem a naprosto vylučuje z toho ona případnost, kde návrhy u věci samé nebyly úplně vyřízeny (§. 496. č. 1. c. ř. s.).

Náhled náš, který není již ojedinělým[12]) a který sobě musí teprve hlavně v soudní praxi raziti půdu, odůvodňujeme pak na základě zkušeností v odvolacím řízení nabytých stručně takto:

Jest největší předností civ. soudního řádu, že soudům poskytuje možnost, aby i v záležitostech civilních jednaly dle svého hlavního povolání, a spory na základě vyšetření pravého děje

[12]) Neumann ve svém známém komentáři ostýchá se tvrditi určitě a přímo, že by i bez takto vytýkaného důvodu odvolacího a bez návrhu odvolacího ku vadě neúplného a kusého řízení přihlédnuto býti mohlo, a proto dosti vyhýbavě a nejasně praví na str. 941. „Auch dieser Mangel (§. 496. Z. 2. C. P. O.) wird von der Partei geltend zu machen sein, allein es ist nicht unbedingt erforderlich, dass die beschwerdeführende Partei in der Berufung ausdrücklich die Mängel hervorhebt und wegen dieser Mängel die Anwendung des §. 496 beantragt, damit das Berufungsgericht nach §. 496. vorgehe, es genügt vielmehr, dass aus Anlass der Berufung (ob dieselbe aus dem Grunde des §. 496., Z. 2. oder aus einem anderen Grunde erhoben wird) hervorkommt, dass ein solcher Mangel des angefochtenen Urtheiles vorliegt, und dass das Berufungsgericht ohne die Ergänzung des Verfahrens das erstrichterliche Urtheil nicht überprüfen kann. Indem die Partei wegen der im Urtheile zutage getretenen Rechtsanschauung des Erstrichters

materielně správně řešily, nespokojujíce se více jen s tím, že jejich rozhodnutí formálně zákonům odpovídají. Právo formální nemá se vypínati nad právem materielním, nýbrž má býti nerozlučnou stejnocennou družkou, čímž zabráněno býti má, aby zřejmé bezpráví před soudem platnosti si vydobylo.

Tato kardinální zásada hlavně pro řízení v první stolici platná přiměla právě zákonodárce k tomu, že je opatřil četnými garanciemi, sloužícími důležitému účeli, aby věc správně a úplně byla probrána a aby byla k rozhodnutí zralou učiněna.

„V popředí celé činnosti soudu, která se jeví co do podstaty své v řízení celého sporu a rozsouzení, stojí funkce rozumová čili rozhodovací; avšak aby se osvědčiti mohla, potřebí předložení látky sporu stranami, při čemž jeví se funkce vůle čili rozkazovací, která řídí a upravuje průběh sporu. Vynesením rozsudku dostoupí rozhodovací činnost vrchole svého.“ [13])

Aby tedy soudce tomuto svému vznešenému úkolu rozsuzovacímu mohl vyhověti, má k tomu působiti, aby skutkové udaje pro řešení sporu rozhodné byly učiněny, aby nedostatečné udaje o okolnostech k odůvodnění nebo poražení nároku uvedené byly doplněny, aby průvodní prostředky pro tyto udaje byly naznačeny, nabídnuté důkazy byly doplněny a aby vůbec byla dána všechna vysvětlení, kterých jeví se býti potřebí, by skutkový podklad práv a nároků stranami tvrzených podle pravdy byl na jisto postaven (§. 182. odst. 1. c. ř. s.).

Nestačí tudíž na př., aby žalovaný práv neznalý svou obranu a námitku prostě přednesl a soudce se s ní, jak byla vylíčena,

sich beschwert, hat sie, wenn auch nicht ausdrücklich, die etwaige Unterlassung der erschöpfenden Erörterung der Sache gerügt.“ „In Betreff der Frage, ob ein ausdrücklicher Parteienantrag zur Berücksichtigung des Mangels nach §. 496., Z. 3. erforderlich ist, und ob das erstrichterliche Urtheil aufzuheben ist, und endlich in Betreff das Vorgehens hiebei gilt das ad 2. Gesagte.“ Dr. Beisser byl pokud známo prvním, který ve svém článku: „Die Nova im Berufungsverfahren der Civilprocessordnung“ uveřejněném v Ger. Ztg. z r. 1898 na str. 398. náhled nyní i námi propagovaný projevil a má článek ten, který se vší rozhodností vyslovuje se proti připuštění novot v řízení odvolacím, tím větší význam, poněvadž dle došlých zpráv tlumočí právě náhledy v nejvyšší správě justiční panující. Že ostatně v ministerstvu sprav. novotám v řízení odvolacím se nepřeje, vysvítá ostatně i ze vzorců shora poznačených, a sice č. XXII. na str. 100., 109., kde nové tvrzení žalovaného s ohledem na ustanovení §. 482. c. ř. s. jako nepřípustná a nedovolená novota zůstalo bez povšimnutí.

[13]) Ott, díl I. na str. 303.

spokojil. Tatáž musí soudcem ve všech svých vztazích ku platným zákonům ihned býti zkoumána, a na základě tom musí býti děj případně i oběma stranami doplněn. Proto se také právem žádá, aby soudce úplně ovládal a proniknul zásady práva materielního a aby již od početí sporu a v různých jeho fásích měl stále správnou představu, kterých zákonných ustanovení mu v tom kterém případě použiti jest. Tam, kde soudce úkolu tohoto nedbá, příslušná zákonná ustanovení hned od počátku sporu nepostihne, jejich správný výklad a použití si neobjasní a ze své pasivnosti teprve po skončení ústního přelíčení vystoupí, nečiní zadost svým povinnostem, jakéž mu reforma civ. řádu s. ukládá a pak také jeho dílo dařiti se nemůže.

Nezbývá pak odvolacím soudům ničehož jiného, než aby takovou stavbu bez základu odstranily a daly ji nahraditi buď celou neb jen chatrnou její část útvarem novým, náležitě propracovaným. Arciť, jest-li to dle úsudku odv. soudu přiměřené, aby vyřízení bylo urychleno neb aby značné náklady byly uspořeny, převezme práci tu druhá stolice sama (§. 495. odst. 3. c. ř. s.), což se také v praxi děje a nejvyšší správou justiční za žádoucí prohlašuje. Že na základě řízení kusého odvolacím soudům vůbec ani nelze rozsudky vynášeti a že nutno i bez důvodů a návrhů odvolacích k tomu směřujících — arciť musí vždy rozsudek neb jeho část jednou ze stran odvoláním v odpor brána býti — předpisu §. 496. c. ř. s. použiti, o tom přesvědčí nás nejlépe dva případy ze soudní praxe, které uvésti budiž dovoleno.

Ve sporu zápůrčím, v kterém jednalo se o osobování si služebnosti jízdy po pozemku žalobcově, namítal žalovaný, že nabyl služebnosti té držbou práva jízdy po 30 roků, tedy vydržením, o čemž nabídnut důkaz svědecký, který byl také proveden. Po výslechu svědků, kteří tázáni byli pouze o výkonu jízdy žalovaným, bylo uznáno dle žalobního návrhu, poněvadž dle názoru soudcova svědci 30tiletou držbu osobovaného práva neprokázali. Žalovaný vznesl odvolání pouze z důvodu, že soud první neocenil správně provedených důkazů, kteréž opaku toho, co prvým soudem vzato za prokázáno, nasvědčují. Stejného náhledu byl soud odvolací, který však nemohl pro neúplnost řízení ve věci samé rozhodnouti; vždyť první instance:

1. nebrala zřetele ku podstatě držby práva, jak ji §. 313. ob. z. obč. má na zřeteli, a neobírala se tudíž také otázkou, zdali

vlastník o výkonu jízdy věděl a ji trpěl, v kterémž směru svědci ani nebyli tázáni;

2. nevyšetřila, jedná-li se o služebnost pozemkovou, to jest takovou, aby se mohlo pozemku užitečněji neb pohodlněji užívati, což vzhledem ku započítání let držby předchůdců žalovaného bylo důležitým (§§. 473., 1493. ob. z. obč.);

3. neuvážila vývodů žalobcových, které se o to opíraly: a) že žalovaný měl pozemky své v uvedené vydržecí době po několik roků v pachtu, při čemž pachtéři jízdu bez zmocnění se strany propachtujícího vykonávali a *b*), že žalobce nabyl pozemků domnělou služebností stížených v důvěře v knihy veřejné, o služebnosti té nevěda (§. 1500. ob. z. obč.), při čemž důkazy nabídnuté zůstaly nepovšímnuté. V případě tomto nebylo pro odvolací soud jiného východiště a jiné možnosti, než aby bez návrhu k tomu čelícího rozsudek a celé řízení zrušil a věc processnímu soudu první instance k novému projednání vrátil.

Jiný příklad: Proti žalobě excisní namítal žalovaný, že žalobkyni nebyla věc movitá odevzdána (zboží ve skladišti) a že tudíž jí právo vlastnické nepřísluší a další jeho námitka eventuální čelila proti tomu, že jest právní jednání, kterým zeť postoupil před exekuční zábavou zboží své žalující tchýni, vedle zákona odpůrčího, vůči žalovanému bezúčinným. Soudce maje za to, že nebylo tu tradice, žalobu zavrhnul, do jednání o další námitce se nepouštěje.

I v takovém případě nezbývá odvolacímu soudu, který v příčině tradice jest opáčného náhledu, než aby k odvolání žalobcovu bez dotýčného odvolacího důvodu a bez návrhu k tomu směřujícího, sám o námitce odporovatelnosti právního jednání řízení zahájil, věc probral a pak poznovu rozhodnul.

Příklad tento, který liší se od prvého tím, že v onom možno činiti projednání v první tolici výtku kusosti a neúplnosti, kdežto zde vlastně se stanoviska právního názoru prvního soudce, který jsoucnosti tradice neuznával, řízení za vadami těmi stížené pokládati nelze, a liší se dále tím, že tu odvolací soud, používaje práva §. 488. c. ř. s. podklad oné eventuální námitky samostatně zjistí a sám dle toho rozhodne — poučuje nás také o tom, že zásada přezkoumání rozsudků prvé instance v mezích důvodů odvolacích dopouští i tu d ů l e ž i t o u d a l š í v ý j i m k u v případech, kde žalovaný brání se nejen tím, že žalobní děj za správný neuznává, neb opírá svou obranu o faktické okolnosti, kteréž podle práva překážely vzniku nároku žalobcova, nýbrž i podpůrně také tím, že

jednak uvádí obrany, které platně vzniklý nárok žalobcův před vznesením žaloby zrušily, a jednak dovolává se námitek, zakládajících skutkové okolnosti, z nichž vzchází žalovanému právo vylučující působnost platného nároku žalobcova (na př. kompensace). Zvítězí-li pak žalovaný z toho důvodu, že soud žalobní děj za správný neuznal, o jeho pravdivosti a vzniku žalobního nároku nebyl přesvědčen, přičemž další námitky soudem ať náležitě probrané ať neprobrané zůstaly nepovšimnuty, nemá žalovaný žádné příčiny, ba ani možnosti, by odvolal se z rozsudku jemu příznivého snad proto, že nebylo hleděno ku všem námitkám jím v první stolici předneseným a přece neztrácí práva a nároku, aby se jednalo v řízení odvolacím o jeho obranách, které zrušení platně vzniklého nároku žalobcova přivodily neb o jeho námitkách, nějaký protinárok vymáhajících. Vznese-li v takém případě žalobce v prvé instanci podlehlý odvolání, bude odvolacímu soudu, nebude-li sdíleti náhled prvým soudem projevený, dojista přihlížeti ku všem námitkám žalovaným v prvé instanci předneseným, ačkoliv nebyly předmětem důvodů a návrhů odvolacích.[14]) Arciť káže to již důstojnost, samostatnost a neodvislost soudcova, aby mu vyšší soud jiný náhled svůj nevnucoval, tak že v takových případech od-

[14]) Praktický příklad objasní nám celou situaci: A. žaluje B. o zaplacení zápůjčky 500 zl. B. namítá, že žalobci ničehož nedluhuje, poněvadž A. zapůjčil onoho obnosu pouze jménem své manželky C.; podpůrně namítá kompensaci své protipohledávky ve stejné výši a to bez návrhu určovacího. Prvním soudem byla žaloba zavržena, poněvadž vzal soudce za prokázáno, že peníze zapůjčila C. nikoliv žalobce. A. se z rozsudku odvolá pro nesprávné ocenění důkazů a pro mylné právní posouzení, přičemž se o námitce kompensace ani nezmiňuje, Je-li odvolací soud náhledu, že v skutku A. peníze zapůjčil, musí přistoupiti k posouzení námitky kompensační, ač netvoří žádným důvodem odvolacím; vždyť žalovaný neměl příčiny odvolati se z rozsudku mu naprosto příznivého, ba odvolati se ani nemohl, poněvadž o námitce protipohledávky v první instanci není vůbec ani rozhodnuto a tudíž i schází pro opravný prostředek s jeho strany každého podkladu. Arciť mohl a měl — nemusel však — prvý soudce v takovém případě nejprvé rozhodnouti rozsudkem mezitímním, čímž by věci bylo bývalo poslouženo. Po právoplatné změně tohoto rozsudku bylo by se pak v prvé instanci rozhodlo o kompensované pohledávce rozsudkem konečným a nebyl by žalovaný jedné instance býval zbaven. I odvolacímu soudu možno jest v takém případě vynésti rozsudek mezitímní. Pakliže ale v takovém případě žalovaný namítal kompensaci a současně učinil o tom podružný návrh určovací a nebylo-li o tomto návrhu rozhodnuto, pak mu jest nezbytně vznésti odvolání z důvodu §. 496. č. 1. c. ř. s. a neučinil-li tak, nemůže se ani odvolací soud s touto námitkou návrhem určovacím přioděnou z moci úřadu více zabývati.

volací soud věc prvnímu soudu ku vydání nového rozsudku nevrátí, nýbrž doplniv řízení sám rozhodne.

Vrátivše se ku předmětu své rozpravy podotýkáme ke konci ještě, že použití předpisu §. 496. č. 2., 3. c. ř. s. o řízení kusém a neúplném nelze nikterak mísiti s povolováním novot a že bylo by velice mylno, jedno druhým zaměňovati a nahražovati. Proto také nutno jest se vší rozhodností opírati se náhledu tu a tam ne bez vtipu projevenému, že prý §. 496. c. ř. s. jest jen ventilem ku zabezpečení novot[15]) v řízení odvolacím. O to bohdá soudní praxe se postará, aby tyto zcela různé případy od sebe rozlišovala a aby novoty touto zadní uličkou jaksi nepozorovaně do odvolacího řízení nebyly připouštěny.

Řízení neúplné a nedokonalé jen tam nalezneme a za také je prohlásíme, když soudci dána byla možnost, věc důkladně probrati a když se tak jeho zaviněním nestalo. Všemocnost a vševědoucnost není mu dána a proto se na něm nevyžaduje, aby jednal o námitkách a předseval důkazy, které mu známy nebyly a kterých strany nepřednesly. Když tedy na př. žalovaný ve sporu zápůrčím teprve v řízení odvolacím uváděl, že nabyl služebnosti jím si osobované nejen vydržením let — o čemž již jednáno v první stolici — nýbrz i smlouvou, kdyby ať žalobce ať žalovaný chtěli teprve v odvolacím řízení uváděti nové důkazy listinné a svědecké, nebudeme pokládati řízení provedené za kusé a neúplné, poněvadž soudce projednávající o takových námitkách a důkazech nevěda nemohl si jich povšimnouti a prohlásivše tyto okolnosti za novoty, bez rozpaku je zamítneme. Křivda, která by snad tím té které straně vznikla, dá se jen cestou žaloby o obnovu napraviti.

[15]) „Sicherheitsventil für Neuerungen“ nazývá je spisovatel článku v Jur. Blätter z r. 1899 na str. 68.

Praktické případy.

Repertorium nálezů č. 169.

Odepře-li vrchní soud zemský souhlas s prominutím požadavku advokátní zkoušky za účelem poskytnutí práva k substituci advokátnímu kandidátovi (§. 31. poslední odstavec c. ř. s.), nemají účastníci proti tomu stížnosti.

Advokátu X. odepřen byl vrchním soudem Vídeňským v §. 31. posl. odst. c. ř. s. předepsaný souhlas s udělením substituce jeho kandidátu advokacie J. s prominutím zkoušky advokátní.

Advokátem X. na to podaná stížnost byla c. k. nejvyšším soudem jako nedovolená odmítnuta z těchto důvodů: Podle §. 31. posl. odst. c. ř. s. může k žádosti advokátově výborem advokátní komory s přivolením vrchního soudu zemského z důvodů uvážení hodných požadavek zkoušky advokátní k udělení substituce prominut býti takovým kandidátům advokátním u toho advokáta zaměstnaným, kteří vykázati mohou blíže tam naznačené podmínky (hodnost doktora práv dobytou na některé tuzemské universitě, jednoroční praxi při sborovém soudu a dvouletní praxi u některého advokáta nebo finanční prokuratury). Takové udělení či neudělení souhlasu s výborem advokátní komory, který takovéto oprávnění k substituci, pokud se týče prominutí advokátní zkoušky pro kandidáty advokacie navrhuje, nelze však považovati za usnesení či výměr vrchního soudu zemského ve smyslu civilního řádu soudního, na nějž si lze podle §. 514. stěžovati; zvláště když se souhlas ten nedává straně, nýbrž výboru, strana bezprostředně o tom se taktéž nevyrozumívá a posouzení, má-li se tento souhlas uděliti čili nic, dáno jest na uvážení vrchního soudu zemského, dalšímu stěžování si nepodléhající.

Neustanovilť však také z řečeného důvodu poslední odstavec §. 31. c. ř. s. dalšího práva stěžovacího, a to ani na zamítající vyřízení výboru advokátní komory ani na odepření souhlasu vrchního soudu zemského, i poukazuje se nad to zvláště k tomu, že také podle §. 28. lit. *b*) a 30., poslední odstavec advokátního řádu ze dne 6. července 1868 č. 96. ř. z. ohledně vyhraženého výboru vydání legitimace k substituci advokátním kandidátům právo stěžovací poskytnuto není.

Zároveň bylo usneseno, aby hořejší věta právní zapsána byla do repertoria nálezů.

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 1898 č. 16242.

Št.

Odvolání jediné z výroku o soudních nákladech podané sluší jako nepřípustné zamítnouti.

Z rozsudku c. k. okresního soudu ve Velvarech ze dne 31. srpna 1898 — kterým žaloba Antonína Špačka na Jana Štrupla podaná a na soudní náklady obmezená zamítnuta byla a žalobce odsouzen, aby žalovanému soudní náklady nahradil, — podal žalobce odvolání, na něž žalovaný ku vyvrácení důvodův odvolacích ve smyslu druhého odstavce §. 468. civ. ř. s. učinil přípravné podání, ve kterémž mimo jiné také vytkl, že podle §. 55. civ. ř. s. není přípustno, aby rozsudek toliko o soudních nákladech rozhodující v odpor vzat byl odvoláním.

C. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní usnesením ze dne 29. října 1898 č. jed. R. III. 299./98.—1. pokládaje odvolání žalobcovo za rekurs rozsudek v odpor vzatý změnil a uznal právem, že žádost žalovaného za přiřknutí útrat jednání v první instanci se zamítá a že naopak žalovaný povinnen jest žalobci útraty jednání v první instanci a útraty rekursu zaplatiti, neboť rozhodnutí o nákladech v rozsudku soudu processního první instance obsažené může dle ustanovení §. 55. c. ř. s. bez současného odporu proti rozhodnutí ve hlavní věci vydanému v odpor vzato býti toliko rekursem, jeví se tedy odvolání v tomto případě, kde soudce prvé instance jen o nákladech sporu rozhodl a kde toliko toto rozhodnutí o nákladech jest předmětem žalobcovy stížnosti jako nemístné a nemělo tedy také dotýčné podání doručeno býti odpůrci za příčinou přípravného podání ve smyslu §. 468. civ. ř. s. Jelikož však předepsáno není, že rekursní spis označen býti musí výslovně jako rekurs, bylo rozhodnouti o podání žalobcově jako o rekursu a bylo změniti výrok soudu prvé instance o útratách.

Dovolacímu rekursu žalovaného dal c. k. nejvyšší soud částečně místa změniv rozhodnutí druhé instance v ten směr, že se odvolání žalobcovo zavrhuje, nárok žalovaného na náhradu útrat sdělení odvolacího zamítá a že žalobce žalovanému útraty dovolacího rekursu nahraditi má, protože odvolání jediné z výroku o útratách, dle §§. 55. a 471. č. 2. c. ř. s. nepřípustné, dle §. 474. odst. 2. c. ř. s.

zamítnuto býti mělo, a protože soud odvolací zákonem tím zmocněn nebyl jednati s odvoláním, podléhajícím zcela jinému pořadu právnímu, kteréž byvši v čas podáno prvním soudcem zamítnuto býti nesmělo, jako s rekursem, — kdežto žalovaný dostatečného důvodu neměl na toto odvolání, jež sám uznal za nepřípustné, podati odvolací sdělení, jemu tudíž toliko ještě náhrada útrat rekursních přísluší.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 1898 č. 16658.*).

JUDr. Leopold Eisner.

K výkladu na § 6. odpůrčího zákona. Okolnost, že dlužník před výkonem exekuce již podal žádost za zahájení konkursu, nemusí býti známa samému věřiteli; stačí, když o tom zví jenom zástupce jeho, při výkonu exekuce intervenující.

Dne 15. března 1898 rozeslala F. P., neprotokolovaná obchodnice v Bučovicích, svým věřitelům dopisy toho obsahu, že zastavuje platy. Spořitelně města Vyškova, zastoupené drem S. ve Vyškově, povolen byl na to nucený zájem movitostí dlužnice F. P. pro směnečné pohledávky 400 zl. a 300 zl., a sice na přihlášení. Dne 24. března 1898 dostavil se sollicitator dra S. do Bučovic, aby tuto exekuci za své intervence dal vykonati. Dlužnice F. P. zvěděvši, že sollicitátor šel k výkonu exekuce se přihlásit, podala ihned u c. k. okresního soudu v Bučovicích žádost za zahájení konkursu. Žádost tato adresovaná zevně na c. k. okresní soud v Bučovicích, řízena byla uvnitř na c. k. zemský soud v Brně. Hned na to, a dříve ještě, než výkonný orgán k provedení nuceného zájmu se odebral, sdělila F. P. ústně jmenovanému sollicitátorovi, že žádost za zahájení konkursu již podala. Nucený zájem movitostí dlužnice F. P. byl však nicméně téhož dne vykonán.

Uvedená žádost za zahájení konkursu byla od c. k. okresního soudu postoupena c. k. zemskému soudu v Brně, který následujícího dne (25. března) na jmění F. P. uvalil konkurs.

Správce konkursní podstaty podal na spořitelnu města Vyškova

---

*) V tomtéž smyslu stalo se rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 1898 č. 10905 (sbírky vydané redakcí věstníku ministerstva spravedlnosti č. 1489); opačné rozhodnutí ze dne 15. června 1898 č. 8255. Právník z roku 1898 str. 653.).

žalobu o bezúčinnost tohoto nuceného zájmu podle §u 6. odpůrčího zákona. Během řízení doznal zástupce žalované spořitelny celý uvedený děj, popřel však, že by byla kridatářka před výkonem exekuce sdělila intervenujícímu sollicitatorovi, že žádost za zahájení konkursu již podala. Důkaz o této okolnosti od žalobce nabízený nebyl od c. k. zemského soudu v Brně připuštěn, a žaloba byla rozsudkem téhož soudu ze dne 4. června 1898 Cg. I. 250./98. zamítnuta.

Důvody. Nezbytnou podmínkou odpíratelnosti nějakého jednání dle §. 6. zákona ze dne 16. března 1884 čís. 36. jest: jednak aby v čas výkonu onoho právního jednání dlužník již byl podal žádost o zahájení konkursu anebo aby (je-li jeho firma zanesena v obchodním rejstříku) aspoň platy zastavil, — a jednak, aby věřitel, kterému se oným právním jednáním dostalo pojištění neb ukojení, v době, kdy právní čin byl předsevzat, věděl, že jedna z uvedených okolností již nastala. Jelikož dlužnice F. P. v obchodním rejstříku zapsána není, jest okolnost, že svým věřitelům ohlásila zastavení platů, pro spor úplně bez významu, a jde jediné o to, zdali žalovaná spořitelna před výkonem nuceného zápisu věděla, že žádost o zahájení konkursu na jmění F. P. již podána jest

Nastává tu především otázka, zdali žádost o zahájení konkursu, kterou dlužnice podala u okresního soudu v Bučovicích tedy u soudu nepříslušného, považovati lze za takovou, jaká má účinek podle §. 6. odpůrčího zákona. Soudní dvůr zodpověděl tuto otázku kladně; neboť zmíněný zákon nepředpisuje podání oné žádosti u soudu konkursního; §. 44. jur. normy nařizuje, že v řízení konkursním žádosti podané u soudu nepříslušného musí se z moci úřední odstoupiti soudu příslušnému, pročež mají týž účinek, jako by přímo u soudu příslušného byly podány; kdyby se tato otázka zodpověděla záporně, nastalo by také zhoršení práv věřitelstva takového dlužníka, který bydlí na venkově, oproti právům věřitelstva dlužníka, který v místě sborového soudu bydlí; takovému zhoršení zákon zajisté nechtěl.

Zbývá tedy otázka skutková, zdali ona žádost u c. k. okresního soudu v Bučovicích byla podána před tím nebo po tom, když zájem movitostí dlužnice F. P. byl vykonán. Tato okolnost není zjištěna, avšak jest po náhledu soudního dvoru pro spor docela nerozhodna.

Neboť kdyby i ono podání bylo odevzdáno u okresního soudu dříve, nežli bylo k zabavení movitostí F. P. přikročeno, a kdyby i sollicitátor dra S. o tom byl dostal vědomost, přece by tu ještě nenastávala druhá podmínka odpíratelnosti dle §. 6. odp. zák., totiž že o podání oné žádosti v kritické době zvěděl věřitel. A tu jest dle

sběhu věci zřejmo, že spořitelna města Vyškova neb ony osoby, které ji dle stanov na venek zastupují, v čas zájmu o podání oné žádosti nevěděly; opaku též ani žalobce netvrdil.

Jde tedy ještě o otázku, zdali okolnost, že se snad sollicitator dra S. před výkonem exekuce o podání oné žádosti za zahájení konkursu dověděl, může míti účinek pro žalovanou spořitelnu nepříznivý. Rozhodnutí té otázky zavisí na výkladu práv a povinností, které intervenující sollicitátor při výkonu exekuce měl. Práva a povinnosti sollicitátora, vyslaného k výkonu exekuce, jsou soudu vůbec známy a nepotřebují tedy dle §. 269. c. ř. s. důkazu. Ostatně z návrhů žalobcových na provedení důkazů ani neplyne, že by byl sollicitátor dra S. býval opatřen nějakou zvláštní plnou mocí, jinou, než jaká v podobných případech sollicitátorovi se udílí.

Neměl tedy jiné úlohy, nežli hájiti práva spořitelny jménem svého službodárce, a nemohl zejména nějakého práva spořitelny bez zaplacení pustiti (§ 1008. ob. zák. obč.) neb závazky na ni uvalovati.

Jestliže tedy sollicitátorovi dra S. od kridatářky F. P. něco o podané žádosti za zahájení konkursu bylo sděleno, nemohlo takové prohlášení míti právní účinek pro spořitelnu nepříznivý, když spořitelna sama, totiž osoby dle stanov k zastoupení oprávněné, v ten čas o tom vědomosti neměly. Úsudku tomu nasvědčuje též úvaha, že citovaný zákon práva bezelstného věřitele na prospěch ostatních věřitelů značně omezuje, a že takovému zákonu nelze při výkladu dáti rozsahu širšího, než jaký ze znění zákona samého plyne. Podmínka účinnosti §. 6., totiž „vědomosť věřitelova o žádosti za zavedení konkursu", mohla by vědomostí pouhého plnomocníka neb zástupce býti nahražena jenom tehdy, kdyby objem plné moci byl tak neobmezený, že by plnomocník v ohledu právním byl takořka totožný s věřitelem.

Na odvolání žalobcovo byl tento rozsudek rozhodnutím c. k. vrchního zemského soudu v Brně ze dne 14. září 1898 Bc. I. 345./98. potvrzen z důvodů soudu prvního. Dodáno pouze, že se kridatářka vůči sollicitátoru o podání oné žádosti ani nevykázala, a že on nebyl povinen přesvědčovati se u soudu, zdali tvrzení exekutky jest pravdivo.

Na dovolání žalobcovo c. k. nejvyšší soud zrušil rozsudek c. k. vrchního zemského soudu a odkázal věc spornou témuž odvolacímu soudu k novému jednání.

Důvody. Dle správných vývodů spisu dovolacího jde v tomto případě především o otázku, zdali se vykonaný zájem movitostí stane dle §. 6. odp. zák. bezúčinným, když dlužnice F. P. sollicitátoru, jenž od právního zástupce vymáhající věřitelky k intervenci při zájmu svršků

byl zmocněn, před výkonem zájmu sdělila, že již podala žádost o zahájení konkursu. Soudové nižší jsou toho náhledu, že sollicitátor spořitelny nerepresentoval; náhled tento jest však vzhledem na §§. 1010., 1017. ob. zák. obč. nesprávný, a proto jest odůvodněno tvrzení žalobcovo, že rozsudek v odpor vzatý spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§. 503. č. 4. c. ř. s.). Dle §. 6. odp. zák. záleží ještě jen na tom, zdali sollicitator již v době, kdy jednání v odpor brané bylo předsevzato, věděl, že podána jest žádost za zahájení konkursu, a zdali mu tedy toto sdělení učiněno bylo dříve, než s výkonem exekuce počal. Poněvadž okolnost tato jest popřena a důkaz o ní následkem právního omylu připuštěn nebyl, trpí také rozsudek vadou dle §. 503. č. 2. c. ř. s. od žalobce vytýkanou, která úplnému objasnění a posouzení sporné věci vadí, a která provedením těchto důkazů musí býti odstraněna.

Věc se tudiž dle §. 510. c. ř. s. odkazuje zpět k novému jednání na soud odvolací.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 1899 č. 17151.

Dr. Halík.

Je-li principál povinen svému obchodnímu cestujícímu, jemuž náleží tantiema z přebytku docílených jím cen trhových, podati účet o obchodech jím zprostředkovaných? Právní povaha jich vzájemného poměru.

Žalobce M. W. vstoupil co obch. cestující v listop. 1897 do služby k žalovanému F. N. s vyjednáním, že za každý den cesty obdrží 10 zl. diét vedle 50% z vyšších žalobcem docílených cen, přesahujících určitou cenu základní. Během služby té až do vystoupení, jež stalo se v únoru r. 1898, podnikl žalobce více obch. cest jak po Rakousku, tak po Německu, při nichž značné obchody ve prospěch žalovaného uzavřel, a i mnoho vyšších cen docílil. Obchody ty zaneseny v obch. knihy žalovaného. ve kterýchž též uvedeny umluvené obnosy, zálohy na cesty, platy zákazníků etc. Odvolávaje se na tyto knihy, vzhledem k tomu, že veškeré žalobcem uzavřené obchody přímo žalovaným vyřizovány byly a že i platy zákazníků přímo žalovaného docházely, takže žalobce není sto jinak svůj požadavek za žalovaným zkoumati než z oněch knih, žádá žalobce za účelem zjištění svých nároků na provisi, aby žalovanému rozsudkem uloženo bylo sestaviti a vy-

dati přesný soupis o všech pohledávkách, v němž by všechny žalobcem sprostředkované obchody uvedeny byly dle označení a množství zboží, dle jeho základní a prodejné ceny, částky provisí z toho plynoucí a okolnost, zdali tyto již splatny jsou čili nic, jakož i úhrnná suma denních diet a vyplacených záloh a vůbec z toho všeho pro žalobce vyplývající saldo — po případě žádá zaplacení 300 zl. jako náhrady interesse.

Proti tomu namítá žalovaný, že ani z úmluvy ani ze zákona není povinen ke kladení účtu, ježto se jedná pouze o poměr námezdní a žalobci známo býti musí, kolik on diét přijal a jaké obchody uzavřel. — Vzhledem k poslednější námitce obmezil žalobce petit žalobní pouze na kladení účtu o provisi jemu příslušející ze všech pro žalovaného uzavřených obchodů.

Soud I. instance dal žalobě v tomto obmezení místa a uznal právem, že žalovaný je povinen žalobci jakožto svému bývalému obch. cestujícímu do 14 dnů pod exekucí sestaviti a vydati soupis o všech jeho pohledávkách, v němž všechny žalobcem sprostředkované obchody uvedeny býti mají označením a množstvím zboží, jeho základní a prodejné ceny, částky provisí z toho vyplývající a okolnost, zdali tyto již splatny jsou čili nic, event. sprostiti se žaloby složením interesse per 300 zl. a to z těchto důvodů: Je nepochybno, že se tu jedná o smlouvu námezdní. Dle §. 1159. obč. z. musí však při oné smlouvě námezdní, se kterou spojeny jsou jiné vedlejší úmluvy, šetřeno býti těmto úmluvám přiměřených zákonných předpisů. Jelikož žalobci vedle diét vyměřeno též 50% z vyšších cen, spatřovati dlužno v právním tomto poměru jakési spolčení se k jednotlivým obchodům na společný účet dle čl. 266.—270. obch. z event. společnosti k společnému výdělku dle §. 1175. obch. z. resp. smlouvu zmocňovací dle §. 1002. obč. z., ve kterýchžto všech případech povinnost ke složení účtu výslovně stanovena je ve čl. 270. obch. z., resp. v §§. 1198. a 1012. obč. z. Bylo tudíž omezenému návrhu žalobnímu s použitím ustanovení §. 410. c. ř. s. místa dáti.

C. k. obchodní soud v Praze, jako soud odvolací po novém jednání potvrdil rozsudek prvním soudcem vydaný a to z těchto důvodů: Nejedná-li se tu o kladení účtu, nýbrž o výtah z obchodů žalobcem uzavřených, k zajištění jeho nároků na provisi, kterýžto výkaz žalobce žádati může vzdor tomu, že jen ve službách žalovaného byl a účast na podniku nebral; neboť postavení obch. pomocníka za tantiemu a za provisí jest sice služebným, však blíží se postavení tichého společníka, pokud podílu na zisku běřou, takže tento předložení bilance

čl. 253. obch. z.), onen pak sdělení svrchu řečeného výtahu žádati muže. Má-li žalovaný za to, že tento výtah praktické ceny nemá, dlužno na to upozornit, že žalobci nepochybně také právo přísluší, správnost výtahu na základě předložených knih žalovaného zkoumati a právo to (sporem vynutiti.

C. k. nejvyšší soud nedal revisi žalovaného místa a uznal, že rozsudky obou instancí ponechávají se nedotknutými a to z těchto důvodů: Co se týče povahy smluvního poměru mezi stranami dle skutkového podkladu stávajícího nelze považovati dotčenou smlouvu již proto ne za pouhou smlouvu námezdní, poněvadž §. 1151. obč. z. předpokládá určitou mzdu peněžitou, o určité mzdě však v tomto případě řeči býti nemůže, ježto žalobce má právo, aby žádal jako odměnu provisi z vyšších cen, které v obchodech od něho sprostředkovaných byly zaplaceny. Tímto ustanovením smlouvy bylo spíše súčastnění žalobcovo, byť i ne na úhrnném obch. zisku žalovaného, tož přece na zisku z kupních cen za jednotlivé žalobcem sprostředkované obchody zřízeno a tímto ohledně těchto kupních cen, avšak též pouze co těchto se týče, založena společnost, která již po rozumu §. 837. obč. z. opravňuje žalobce, aby na žalovaném výtah o obchodech jeho se týkajících za účelem zjištění svých nároků na provisi žádal zvláště pak, poněvadž žalobce k tomu potřebných zpráv od objednatelů, kteří s ním v právním poměru nejsou, žádati nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 1898 č. 9497.

Sekretář **Kremlička.**

Nedostatek plné moci zástupcovy při stání.

I.

O rozepři firmy bratří H. proti Jindřichu H. 231 zl. 65 kr. bylo nařízeno první stání u okresního soudu v Bílsku na den 6. května 1898. K tomu dostavil se místo žalovaného dr. D. bez plné moci a předložil telegram žalovaného jemu (dr. D.) svědčící, ve kterém žádá žalovaný za odložení stání. Usnešením soudu bylo vysloveno, že dr. D. jako zástupce se nepřipouští a k žalovanému jako nedostavivšímu se přihlíženo bude, jelikož telegram prokázaný za plnou moc ve smyslu §§. 30. c. ř. s. a 1002. ob. z. obč. pokládati nelze (neobsahujeť vlastnoruční podpis) a spíše z obsahu jeho se zdá, že žalovanému se jedná o průtah věci; dr. D. žádal dále, aby mu ve smyslu §. 38. c. ř. s.

povolena byla lhůta k dodatečnému předložení plné moci, kteréžto žádání rovněž zamítnuto bylo, jelikož žalovaný od doby, kdy mu žaloba doručena byla, měl dosti času, aby si plnomocníka zřídil. Usnešení to pojato bylo do kontumačního rozsudku prvního soudce ze dne 6. května 1898.

Proti tomu rozsudku podal žalovaný odvolání, které c. k. krajským jako rekursním soudem v Těšíně v neveřejném sezení bylo usnesením zamítnuto, neboť telegram drem D. při prvním stání produkovaný za řádnou plnou moc pokládati nelze; soud pak dle §. 37. c. ř. s. k nedostatku splnomocnění ex offo povždy přihlížeti musí, tak že ani případné doznání splnomocnění dra D. odpůrcem by nebylo s to nahraditi písemný výkaz téhož. Rovněž k §. 38. c. ř. s. nemůže se žalovaný táhnouti, neboť dle §. 30. c. ř. s. musí splnomocnění již při prvním kroku přesvědčivě vykázáno býti a nelze se bez písemné plné moci obejíti. Použití §. 38. c. ř. s. vedlo by k tomu, že za účelem předložení výkazu plné moci slušelo by stání odložiti, což ale jen v případech v §. 134. c. ř. s. taxativně vypočtených přípustno jest.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalovaný „spis revisní". Avšak nejvyšším soudem bylo nalezeno: Revisnímu rekursu se nevyhovuje a usnesení soudu odvolacího se potvrzuje, jelikož odpovídá předpisům §. 30. c. ř. s. a výjimečný případ §. 38. c. ř. s. není tu na snadě.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. září 1898 č. 12653.

II.

Žalobou de pr. 23. dubna 1898 domáhá se Jindřich G. na Alfonsi P. v Bílsku náhrady škody v obnosu 80 zl. V žalobě odvolává se žalobce na důkaz k věčné paměti u okr. soudu v Josefově ve Vídni provedený, ve kterém též prý plná moc zástupce žalobcova leží a žádá, aby ty spisy k stání dožádány byly. Spisy ty prvním soudem k stání dožádány nebyly a když při tomto D. Z., který v zastoupení žalobce zakročiti chtěl, plnou mocí vykázati se nemohl, nebyl k zastoupení připuštěn, protože nastalé splnomocnění vykázati nemohl a návrh jeho na použití §. 38. c. ř. s. zamítnut, protože §. 38. c. ř. s. má na mysli „pilné" úkony processní, t. j. takové, při kterých je nebezpečí v prodlení; v přítomném případě ale byla žaloba žalobci již 2. května 1898 doručena, tak že měl do stání dne 13. května času dosti, aby si plnomocníka ve smyslu §§. 26., 30. c. ř. s. zřídil, a jest z toho opomenutí sám si vinnen. Proti kontumačnímu rozsudku proti

žalobcovi vyhlášenému odvolal se týž a žádal především za zrušení rozsudku prvního co zmatečního ve smyslu §§. 474. odst. 3. a 471. odst. 4. c. ř. s., v druhé řadě pak za změnu rozsudku toho ve prospěch žalobcův.

Krajský soud v Těšíně rozhodl, že odvolání žalobcovo se zamítá z těchto důvodů: Co se týče odvolacího důvodu §. 471. odst. 4. c. ř. s., bylo již v neveřejném sezení shledáno, že ho tu není a sice z důvodů prvním soudcem uvedených, ku kterým se přidává, že slušelo plnou moc dle §. 30. c. ř. s. soudu písemně předložiti, tudíž nebylo lze přihlížeti k odvolávání se na plnou moc ležící ve spisech soudu jiného, použití §. 38. c. ř. s. musilo by vésti k odročení líčení, takový důvod odročení ale v §. 134. c. ř. s. vypočten není. In merito bylo odvolání po provedeném líčení zamítnuto. Neboť žalovaný při stání před prvním soudem všechny udaje žalobní popřel. Žalobce prosbu svou podepřel znaleckým důkazem okresním soudem v Josefově provedeným, ku kterému však, jelikož spisy dotčené prvním soudem nebyly dožádány, dle §. 396.; pot. 442. c. ř. s. nebylo lze hleděti, ježto žalobce jen jednoduchý opis připojil, třeba navrhl, aby spisy ty v originálu k stání dožádány byly. Kdyby první soudce před stáním to byl i učinil, k čemuž ostatně dle slovného znění §. 183. č. 3. c. ř. s. měl sice právo, což ale nebylo jeho povinností, nebyl by mohl přece soudce pro neurčitost tohoto důkazního prostředku nabyti přesvědčení o správnosti žalobního nároku.

Mimořádné revisi žalobcově proti tomuto rozsudku nejvyšší soud vyhověl, rozsudek druhé stolice zrušil a věc k soudu první instance k novému projednání odkázal.

Důvody: Postup prvního soudce v této otázce jest zmatečný. Soud odvolací sice vyslovuje náhled, že jest právem, ne však povinností soudu vyhověti návrhu rekvisičnímu strany a dovolává se §. 183. č. 3. c. ř. s. Tento náhled jest ale mylný, protože nehledíc k tomu, že „zdání“ stavem věcí snad odůvodněné nemůže býti zaměňováno „libovůlí“; dle §. 229. c. ř. s. již v žalobě může učiněn býti návrh, aby se potřebné zařídilo, aby potřebné k důkazu u veřejného úřadu ležící listiny, věci přezvědně atd. (k těm též patří protokol k věčné paměti sepsaný a plná moc v něm ležící) k prvnímu stání včasně byly opatřeny. Jsou tedy patrně na snadě důvody odvolací §§. 471. č. 1. a 477. č. 4. c. ř. s., jelikož žalobci nezákonným počínáním odňata byla možnost, jednati před soudem, jest tu tedy též nesprávné pojímání této otázky strany soudu odvolacího, což má za

následek, že rozsudek téhož slušelo zrušiti a při dle §. 510. odst. 2. c. ř. s. k novému projednání před první stolici odkázati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1898 č. 14877.

Dr. J.

Literární zprávy.

Annuaire de législation étrangère, publié par la Société de Législation comparée 26ème année. Paris 1897.

Annuaire de législation française, publié par la Société de Législation comparée 17ème année. Paris 1898.

Společnost pro srovnávací zákonodárství v Paříži, jež rozšířena jest po všech státech země, vydává ročně dva svazky přehledů nových zákonů, jeden obsahující zákony prohlášené ve Franci roku minulého, druhý obsahující zákony prohlášené v zemích mimofrancouzských roku předminulého. Publikace svrchu jmenované, jež vyšly poněkud opozděně teprve ke konci roku 1898 obsahují francouzské zákony z r. 1897 a mimofrancouzské z r. 1896.

Zajímavý jest zejmena svazek týkající se zákonodárství mimofrancouzského a čítající XXVIII a 937 stran. Podává jasný přehled o zákonodárství všech téměř států a zemí pro rok 1896, roztříděný dle jednotlivých zemí. Zákony jsou částečně přeloženy úplně, částečně ve výtahu. Důležitějším zákonům předcházejí zajímavé zprávy o vzniku a motivech.

Z objemné této knihy dovídáme se, že roku 1896. prohlášeno bylo několik větších prací zákonodárských, zejmena Občanský zákonník pro říši německou, občanský zákonník venezuelský, trestní řád uherský, obchodní řád soudní a vojenský řád soudní v Portugalsku a trestní zákonník bulharský.

Z oboru práva občanského byly mimo řečené dva občanské zákonníky prohlášeny roku 1896 ještě zejmena: zákon norvéžský o promlčení pohledávek a dva zákony belgické, z nichž jeden hledí usnadniti sňatky a druhý pojistiti manželu právo k pozůstalosti manžela zemřelého. Možno sem počítati i ordonnanci o vlastnictví literárním v Monacu. Zákony o expropriaci vyšly v Lucembursku a Costarice.

Obchodu a průmyslu týkají se zejmena: zákony o známkách obchodních v Rusku a v Costarice, zákony o patentech v Rusku,

Guatemale a Peru, zákon o urovnání sporů mezi zaměstnavateli a dělníky v Anglii, zákon o dobrodiní soudní likvidace pro obchodníky zastavivší platy na Haiti, zákony o neslušné soutěži, o bursách, o změně řádu živnostenského a o povinnostech obchodníků v příčině schování cizích věcí movitých v Německu, zákony o obchodech splátkových a o soudech živnostenských v Rakousku, zákony o práci žen v Neufchatelu a Solothurnu.

Z práva trestního sluší jmenovati mimo dotčený již trestní zákonník bulharský: španělský zákon o třaskavinách, portugalský zákon proti anarchistům, waadtský zákon o deliktech proti mravům, zákony v Congu o polehčujících okolnostech, o tuláctví, žebrotě, lidožroutství a o podmíněném osvobození, belgický zákon o rehabilitaci a zákon venezuelský o velezradě.

Soudnictví bylo znova organisováno v Rakousku a v republice Andské, v Rakousku vydán řád exekuční, v kantonu Walliském zákon o notářství. Soudnictví týkají se dále zákony o soudech smírčích v Belgii a Rumunsku, zákon o žalobních kaucích cizinců v Rusku a zákon o svévolných processech v Anglii.

Novou ústavu si dala republika dominikánská, reformy ústavní zavedeny v Mexiku, Venezuele, Nicarague, opravy volební v Rakousku, Sasku, Nizozemí, Ženevě, Venezuele a Chili, zřízení obecní a správní reformováno ve státu Andském; zákony o rybářství vydány v Rumunsku a Švédsku.

V letošním ročníku obsaženy jsou i zprávy o zákonodárství jednotlivých zemí rakouských; výtah z důležitějších zemských zákonů českých a moravských z r. 1896 napsal dr. Bresiewicz, přehled zákonů a nařízení slezských podal referent.

Ze svazku obsahujícího zákony francouzské z r. 1897 zasluhují zejmena zmínky: zákon o vlastnictví pozemkovém v Alžírsku, zákon, jímž prohlašují se ženy za schopny býti svědky solemními a reforma řízení trestního a to pravidel o vyšetřování ve prospěch obviněného.

Jak vidno jest obsah uvedených dvou knih nad míru bohatý a zajímavý a bylo by si přáti, aby světová společnost, jež každoročně poskytuje členům mimo řečené objemné dvě knihy též časopis, došla i u nás větší známosti.

Tilsch.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

58. Ještě slovo o tom, jak hleděti jest k postavení výměnku při dražbě reální.

K doplnění pilného a důmyslného článku o této materii p. kollegou Frycem loni (v Právníka na str. 831. a násl.) uveřejněného budiž dovoleno poukázati ještě k jedné důslednosti plynoucí z nepodařených zákonných předpisů. Důsledek ten týče se t. z. přistoupení k dražbě (§. 139. ex. ř.).

Předesláno budiž: 1. že dle §. 150. ex. ř. výměnek jen tehdy převzíti dlužno beze srážky s trhové ceny, když zajištěn jest v knihovním pořadí exekventovi předcházejícím, když tedy exekvent po výměnku teprv následuje; 2. že dle §. 144. ex. ř. sluší vyšetřiti cenu exekuce odhadnuté usedlosti s ohledem na břemena ji tížící, která beze srážky z trhové ceny převzíti dlužno; 3. že nejmenší podání (§. 151. ex. ř.) ustanovuje se vzhledem k ceně jako ad 2. řečeno upravené (tak aspoň praxe se ustaluje); 4. konečně že dle §. 139. ex. ř. věřitelé k exekuci přistupující „musí dražební řízení přijmouti v tom stavu, v jakém v čas přístupu se nalezá"; nemůže tedy přistupující věřitel nových dražebních výminek předložiti, nevydává se o jeho exekuci nová dražební vyhláška, nemění se ani nejmenší podání dle původní exekuce ustanovené.

Podotýkám konečně, že ta okolnost, že výměnek nějaký beze srážky z trhové ceny převzíti sluší, má patrně vliv na podávání koupěchtivých v tom směru, že toto ztlačuje, což dochází symptomatického výrazu již v tom, že se nejnižší podání v tom případě v menším obnose vyměřuje.

Dejme tomu, na usedlosti pojištěn jest věřitel A., pak B. s výměnkem, pak C. Usedlost je odhadnuta na 1000 zl., výměnek na 500 zl. Exekuci započal C., ustanoví se tedy nejmenší podání, jde-li o dům na $\frac{1000-500}{2}$ = 250 zl., jde-li o pozemnost na $\frac{2(1000-500)}{3}$ = 333 zl. 33 kr. K exekuci pak přistoupí A. On nucen jest přijmouti dražbu v tom stavu, v jakém jest. Kdežto tedy, kdyby A. byl započal exekuci, dle §. 150. ex. ř. výměnek by neslušelo převzíti, musí si nyní to obmezení dáti líbiti jakoby v pořadí za výměnkem následoval (ač jej předchází) a kdežto, kdyby A. byl exekucí začal, nejmenší podání by se bylo ustanovilo na 500 zl., pokud se týče na 666 zl. 66 kr., musí nyní schváliti takové též pouze per 250 zl. a 333 zl. 33 kr. (tedy poloviční).

Přes to ustanovuje §. 139. ex. ř. v odst. 3., že přistupující věřitelové od přístupu mají všecka práva, jako kdyby řízení k jich návrhu bylo se zavedlo!

Právě jsme vyšetřili, že těch práv nemají, že se jim zkracuje práva z §§. 150., 151. ex. ř. a to následkem nepodařených a nedosti promyšlených předpisů zákonných o výměnku.

Třetí odst. §. 139. ex. ř. jest ve zjevném odporu s poslední větou 2. odst. téhož §. Není pochyby, jak z technických důvodů ani jinak býti nemůže, že praxe dá přednost předpisu 2. odst. posl. věty §. 139. ex. ř. a 3. odst. zůstane prázdnou literou.

Důsledek bude, že po případě, nebude-li podání dostačovati k uhražení věřitele A. a tento uspokojení svého nedojde, že použije práva odporu z §. 184. č. 8. ex. ř., ve kterém případě dle §. 193. ex. ř. exekuce se zastaví. Exekuční řád tedy, který tolik toho dbá, aby nebylo žádných průtahů, odročování, zbytečných útrat a t. d., sám svými ustanoveními tyto důsledky přivozuje.

K tomu sluší dodati, že o tom, jak v exekuci dle §. 193. ex. ř. zastavené pokračovati dlužno, v zákoně ni nejmenšího předpisu není (o tom na jiném místě). Při nejvýhodnějším pro věřitele A. výkladu bude nyní, aby neblahým důsledkům předpisu §. 150. ex. ř. se vyhnul, nucen co nejspíše, než by ho věřitel C. opět předešel, uchopiti se sám exekuce. Následek toho budou zbytečné útraty a první exekuce zůstane zmařena.

To jest jen jeden z četných případů, ve kterých exekuční řád náš následkem své nehotovosti a proto, že místo co by ponechával volnou dráhu přirozenému běhu logického processu výkladu několika málo vůdčích, ale pilně a důsledně stanovených zásad, do tohoto běhu svým nekonečným specialisováním a individualisováním ustavičně zasahuje, vede k důsledkům, které jsou v pravém opaku s tím, co vlastně zákonem bylo zamýšleno. Bylo by záhodno, aby se takové nesrovnalosti a nedostatky pilně sbíraly, abychom se co nejdříve domohli reformy toho zákona, který nejen soudní praxi, ale i lidu mnoho trampot spůsobuje a ještě spůsobí.

S. adj. **Dr. F. Joklík.**

59. Ještě několik slov k otázce, možno-li užiti zvláštních ustanovení pro řízení bagatelní předepsaných, když žalobce nárok svůj před vynesením rozsudku snížil pod 50 zl.

Proti opačnému náhledu pod čís. 48. na str. 824. předešlého roč-

níku p. r. z. s. Japplem vyslovenému*) uvádím k obhájení náhledu svého ještě toto:

O příslušnost a její trvání dle §. 29. c. j. n. tuto po mém náhledu vůbec nejde. Jeden a týž soud okresní zůstává v našem případě věcně stejně příslušným, ať si jde o rozhodnutí o nároku 500 zl. nebo 50 zl. nepřevyšujícím. Způsob řízení je obligatorní; stranám jest zabráněno shodnouti se o řízení, jakým by se měla rozepře jejich prováděti.

Obcházkou měnil by žalobce sám řízení nejen v první, nýbrž i v druhé instanci.**) Příklad: Zažalováno 50 zl. 10 kr. Během řízení snížil žalobce nárok na 50 zl. nebo na částku zcela nepatrnou, třeba jen na 10 kr. I pro těch 10 kr. bylo by dovoleno pravidelné odvolání (neobmezené na důvody zmatečnosti), a nastoupilo by ústní jednání před druhou stolicí s obligátním zastoupením stran skrze advokáty; kdežto by k takovému řízení nikdy dojíti nemohlo, kdyby žaloba zněla na celých 50 zl. Jaká to křiklavá nesrovnalost! I revise byla by možnou.

Případ ve článku páně Japplovu uvedený, týkající se obmezení nároku ve sporu u krajského soudu, nepovažuji za analogický, neboť zahrnuje v sobě přechýlení mezi věcné příslušnosti následkem zmenšení nároku ze 600 zl. na 400 zl. a tu jest zřejmo, proč zákon, čelící k tomu, aby spory prováděny byly s nákladem co možná nejmenším, učinil opatření, aby krajský soud, započav spor o 600 zl., dokončil jej i v případě snížení nároku pod 500 zl. Jinak je v našem případě, zmenšením nároku na př. ze 60 zl. na 40 zl. příslušnost věcná nikterak by nebyla dotknuta.

Že řízení bagatelního užiti jest všude tam, kde hodnota předmětu sporu toho dopouští, vysvítá i z vysvětlivek úředních k §. 448. c. ř. s.,

---

*) S ním, jak se zdá, souhlasí i Schauer v poznámce k §. 453. c. ř. s. který hledě k § 54. o. j. n. dovozuje, že se řízení původně započaté dále vede (wird das ursprünglich eingeleitete Verfahren fortgeführt), ačkoliv výslovně nepraví, že by se tím říditi musil též rozsudek i řízení opravné a na tom v našem případě nejvíce záleží.

**) §. 501. neměl by platnosti, neboť hájitel opačného mínění by důsledně tvrdil, že rozsudek vydaný o nároku několika krejcarů není v našem případě vydán ve věci bagatelní. Srov. §. 464. c. ř. s. („Des Urtheiles in Bagatellsachen"). Pojem věci bagatelní, jenž se dostal do našeho zákonodárství již r. 1873 a jest tudíž kmenovou a nejstarší součástí našich nových zákonů, dochází po více než 25 letech nového výkladu. Již dřívější řízení bagatelní bylo nezměnitelné, od žalobcovy vůle neodvislé a nesmělo se nijak obcházeti.

kdež se praví, že když předmětem sporu není obnos peněžitý, má se za cenu pokládati to, nač žalobce v žalobě předmět sporu vycenil, a to platí potud, až by žalovaný dokázal, že předmět sporu přesahuje cenu 50 zl. Dokáže-li tedy žalovaný onu vyšší cenu, řídí se dle toho ihned další jednání.

V našem případě, kdy žalobce sám nechal zažalovanou sumu klesnouti pod 50 zl., jest soudci dle §. 260. c. ř. s. vůbec známo, že nárok žalobcův — který nastoupil na místo nároku v žalobě vyznačeného a s nímž tedy rovněž tak jako s nárokem v žalobě učiněným naložiti jest — směřuje ku přiřknutí sumy jen bagatelní a v takové věci lze, jak myslím, vynésti rozsudek jen se šetřením předpisů zjednodušujících, pro věci bagatelní výjimkou z řízení před okresními soudy obyčejného předepsaných.

R. z. s. **Nečas.**

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 12. ledna 1899.

Předseda: místostarosta p. dr. Edmund Kaizl.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Josef Vančura.

Členů přítomno: 15.

Za členy byli přijati: p. dr. Jos. Uhlíř, městský konceptní adjunkt v Libni, p. Karel Flieder, c. k. rada zemského soudu v Chrudimi a p. dr. Karel Zikmund, kandidát advokacie v Praze.

Na to požádal p. předseda pana univ. docenta advokáta dra Tilsche, aby pokračoval ve své přednášce „O řízení ve věcech manželských.“ Srv. Právník z r. 1898. str. 859.

Po přednášce přihlásil se k slovu p. dr. Worel, jenž uvedl některé námitky proti platnosti ministerského nařízení ze dne 9. prosince 1897 č. 283. ř. z.

Na to skončil pan předseda schůzi, poděkovav panu přednášejícímu jménem shromáždění za zajímavou a důkladnou přednášku.

Dr. Josef Vančura.

Denník.

Daň z dědictví v jednotlivých státech evropských. Mimo Německo, kde toho času daň z dědictví zavedena jest jen ojediněle v některých státech spolkových a v Elsas-Lotrinkách, při čemž z pravidla nepodléhá dani dědictví pozůstávající z domácího nářadí a náčiní, jsou příbuzní v přímé linii všeobecně podrobeni dani z dědictví; tak ve Francii 1·25%, v Belgii 1·40%, v Holandsku 1%, dědí-li descendenti, 3%, dědí-li ascendenti, k čemuž v obou případech přirazí se ještě ¼%, pozůstává-li dědictví z věcí nebo pozemků. V Norvéžsku platí jen prarodiče 6%, leda že by dědictví nedosahovalo výše 400 korun. V Rusku při dědictví přes 1000 rublů, jež jest pro přímou linii daně prosto, platí se 1%, v Italii 1·6%, v Anglii 1%, ascendenti však 2%. U nás, jak známo 1% z movitého, 2·5% z nemovitého dědictví. Značná daň z dědictví uvalena jest na př. v Německu na adoptované. Tak platí v Prusku adoptované děti 2%, ve Virtenbersku 3%, v Hessensku a Schwarzburg-Sondershausenu 5%, v Hamburku a Lübecku 6%, v Bremách dokonce 8%. Manželé platiti musejí ve Francii 3·75% v Belgii, jsou-li tu děti 1·4% jinak o ¼% více, v Holandsku za těchže podmínek 4%, pokud se týče o 2% více; v Dánsku, Rusku 1%; ve Španělsku a Anglii 1% za užívání po zákonu příslušející, jinak 3% z ostatního jmění, v Italii 4·5%, v Ženevě 2%, jsou-li tu děti, jinak 5%. Nejvíce vynáší daň z dědictví v Anglii totiž 158·78 mil. zl., ve Francii 91·51 mil. zl., v Německn 13 mil. zl., v Rakousku 12·18 mil. zl., v Uhrách 5·35 mil. zl., v Holandsku 12·26 mil. zl., v Norvéžsku 0·37 mil. zl. Ze jmění daní z dědictví stiženého připadá na 1 osobu: ve Francii 72·4 zl., v Anglii 66·4 zl., v Holandsku 51.4 zl., v Rakousku 18·7 zl.

Trest na milosrdenství. V Plönském kraji v Šlesvik-Holštýnu zakázáno jest zvláštním policejním nařízením pod trestem dávati dary jakéhokoli způsobu toulavým žebrákům. Následkem zvláštního případu prohlásil zemský soud v Kielu nařízení toto za neplatné, ježto obsahuje nepřípustné zasahování ve volné nakládání jednotlivcovo se jměním. Vzmáhá-li se žebrota měrou škodlivou, nechť se zakročí proti žebrákům samotným. K revisi státního zástupce zabýval se komorní soud jako nejvyšší instance v záležitostech zemského trestnictví touto otázkou a dospěl mínění, že policejní ono nařízení jest platné. Neboť jím čeliti se chce nebezpečím, jež zmáháním se žebroty a tuláctví v kraji Plönském hrozí veřejné bezpečnosti, majetku soukromému i zdraví oby-

vatelstva. Nařízení policejní má svůj základ v platných zákonech, zejména v zákoně o správě policejní. V zájmu veřejném se tudíž připouští, aby volné nakládání jednotlivcovo se jměním potud bylo obmezeno, pokud tím má býti vyhověno předpisům policejním.

(D. Gmdeztg.)

„Všeobecný slovník právní“ pořádaný a vydávaný drem Frant. X. Veselým, dospěl k sešitu 63., čili 10. sešitu dílu čtvrtého. Důležitější články obsažené v sešitech od poslední naší zprávy vyšlých jsou: poplatky, porotci, poručenství, posloupnost dědická, poštovnictví, povinnost branná, pozůstalost, práva osobní, právo (autorské, církevní, dědické, domovské, dvorské, honební, pr. chudých, kutací, lapačské, mezinárodní, námořské, obyčejové, přirozené, retenční, shromažďovací, soukromé a veřejné, stanné, trestní, válečné, vodní, zástavní, železniční), privilegia, prodej, prohlášení (posl. vůle, za mrtva, pr. zákonů), prohlídka, prokura a plnomoc obchodní, prokuratura finanční, promeškání, prominutí trestu, promlčení, prostituce, prostředky opravné, protest, protokol, provise, provozovárny, přelíčení, přerušení a klid řízení, příbuzenství, přirážky, přísaha, příslušnost soudní, přiznání daně, puncovnictví, pych polní, rabat, rada (říšská, správní, dozorčí, školní, zdravotní, zemědělská, železniční), reciprocita, refakcie, regál, regres, rejstříky (celní, obchodní, soudní), rekurs, renta, replika, revise, roky, rozdělení (nejv. podání, podstaty konkursní), rozpočet, rozsudek, rukojemství, rušení držby, rybářství, řád jednací, řád odhadní, volební, řád živnostenský, řeč úřední, řeky, řízení (zejm. důkazní dle nového s. ř., exekuční, nesporné, přípravné atd.), samospráva, sbírka listin, sčítání lidu, shromáždění, silnice, skladiště, skladné listy, skutky trestné, služba (přípravná, kancelářská a soudcovská, státní, vojenská), služebnost, směnka a právo směnečné.

Co vynesly v r. 1897 taxy, kolky a poplatky? Z těchto tří zdrojů měla státní pokladna v r. 1897 příjmu 70,388.859 zl. proti vydání 1,671.250 zl. Příjmy z důchodku kolkového činily 22,967.572 zl. (o 185.776 zl. méně než r. 1896). Čechy zúčastněny jsou na číslici této 5,533.656 zl., Morava 1,748.934 zl. a Slezsko 460.492 zl. Taxy vynesly celkem 2,065.875 zl., (o 127.178 zl. více než r. 1896), z čehož připadá na Čechy 386.626 zl., na Moravu 142.610 zl. a na Slezsko 37.314 zl. Důchod z poplatků dostoupil výše 45,355.412 zl. oproti 43,183.210 zl. roku 1896. Čechy přispěly k příjmu tomuto 10,813.557 zl., Morava 4,182.636 zl. a Slezsko 770.852 zl.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě. Jmenováni byli: Dvorními rady jako presidenty zemských

soudů radové vrch. zem. s. v Brně Lothar ryt. Strobl z Albegů pro Opavu a Josef Fleischlinger pro Olomouc. Dvorními rady při nejvyšším soudním a kasačním dvoru radové vrch. zem. soudu pp. dr. Eduard Herbst v Praze, Karel Schindler v Brně, dr. Stanislav Svoboda v Praze a Jan Berka v Brně. Rady mor.-slez. vrch. soudu pp. radové z. soudu Adolf Micek v Uh. Hradišti, dr. Rudolf Kubíček a dr. Eduard Mayer rytíř z Ahrdorffu v Brně, jakož i Josef Tesař v Olomouci, Theodor Dussík v Olomouci, Vilém Kandler v Olomouci a to vicepresidentem kraj. soudu tamže, dále dr. Jindřich Krbálek, vicepresident kraj. soudu v Olomouci a Jan Míša, státní zástupce v Uher. Hradišti, mající titul a charakter vrch. zem. rady. Náměstky státního zástupce soudní adjunkti pp. Pavlíček Ferdinand na Smíchově, dr. Max Kwiech v Brně pro Znojmo, dr. Vladimír ryt. Zapletal z Luběnova v Židlochovicích pro Brno a dr. Emil Synek v Olomouci pro Olomouc. Soudním tajemníkem soudní adjunkt p. dr. Pavel Czech šl. z Rechtensee v Blansku pro Brno. Soudními adjunkty auskultanti pp. Čeněk Šandera pro Chotěboř, Vladislav Paur pro Nové Strašecí, Karel Fotr pro Broumov, dr. Jindřich Šindler pro Kadaň, dr. Karel Nešvera pro Ivančice, dr. Heřman Kresta pro obvod mor.-slez. vrch. zem. soudu, František Kavečka pro Kroměříž, Jan Divoký pro Val. Meziříčí, dr. František Reinelt pro Kojetín, dr. Rudolf Körner pro Zábřeh, Alois Blaťák pro Uh. Ostroh, František Matulík pro Šilperk, dr. Hugo Bachrich pro obvod mor.-slez. vrch. zem. soudu, Osvald Lehner pro Šternberk, Michal Ekstein pro Svitavy, Alois Kaluscha pro Jaroslavice, Jan Řezba pro Nové Město, Václav Janíček pro Tišnov, Theodor Schuster pro Odry, dr. David Lehrer a dr. Leopold Meitner pro obvod mor.-slez. vrch. zem. soudu. Přeloženi byli pp.: President zemského soudu v Černovicích Viktor ryt. z Wesselých ku zemskému soudu v Brně v téže hodnosti, rada zem. soudu a přednosta okres. soudu v Jaroslavicích Bedřich Rasper ku krajskému soudu ve Znojmě, soudní adjunkti pp. dr. Walter Jahn v Kadani a Vojtěch Hellriegel v Novém Strašecí na místo bez určitého stanoviska, Jan Havránek v Chotěboři do Teplic, dr. Emil Kallab v Boskovicích do Brna.

Změny ve stavu advokátním v Čechách. Do listiny advokátní zaneseni byli pp. dři.: Berthold Herschmann pro Plzeň, Josef Schnurmacher pro Prahu, Adolf Abeles pro Jablonec, Josef Šindler pro Prahu, Eduard ryt. Jahn ml. pro Prahu, Arnold Eisler pro Prahu, Ludvík Goldberger pro Prahu, Ignát Kliment pro Jičín, Rudolf Stejskal pro Duchcov.

K opravě řádu stavebního.

Píše Dr. **Eugen Eiselt**, advokát v Praze.

Zákonodárství stavební v království Českém jest dosud upraveno zákonem ze dne 10. dubna 1886 č. 40 z. z. platným pro král. hlav. město Prahu, obce předměstské a některé obce okolí Pražského, pak na základě zákona ze dne 22. února 1887 č. 16 pro král. město Plzeň a na základě zákona ze dne 26. prosince 1887 č. 71 z. z. pro město Budějovice. Druhý stavební řád vydán byl zákonem ze dne 8. ledna 1889 č. 5. z. z. pro všecka města a obce království Českého, pro které neplatí zákon ze dne 10. dubna 1886 č. 40.

Ustanovení obou těchto řádů jsou v podstatě stejná. Při praktickém provádění platného řádu stavebního bylo shledáno, že stavební zákon jest neúplný a že nevyhovuje ani novodobým potřebám veřejným ani poměrům místním. Ačkoli nelze upříti, že při účelném provádění a správném výkladu dosavadního zákona mnohé z námitek uvedených minou, přece jest nepopíratelno, že reforma stavebního řádu stala se nutností. O tom svědčí celá řada opravných návrhů, které hned po vydání platného řádu stavebního sněmu království Českého byly podávány a které po dnes stále se opakují.[1])

Zemský výbor ujal se v této věci všeho uznání hodné iniciativy a vypracoval na základě pilných studií cizího zákonodárství a informačních cest odborníků a uváživ zejména potřeby naše roku

[1]) Viz Dr. Eug. Eiselt, Základy ku opravě stavebního řádu pro Prahu. (1895.)

minulého „Osnovu stavebního řádu pro král. hlav. město Prahu, král. města Plzeň, Budějovice a jich okolí“. Osnovu tuto provází důkladná zpráva důvodová, ve které bohatý material odborný jest snesen.

Ve všech novodobých zákonech lze sledovati rozpínavost veřejných ohledů, kterými právo soukromé jest obmezováno. V míře tím větší přichází tyto veřejné zájmy ku platnosti ve všech stavebních zákonech, které spadají pod obmezující ustanovení práva vlastnického vedle §. 364. ob. zák. obč. Osnovou stavebního řádu obmezuje se výkon práva vlastnického, pokud se týče práva stavebního v objemu daleko větším, nežli dosavádě a ukládají se zejména majiteli dosud zemědělných pozemků povinnosti větší než nyní.

Hodláme v této stati dotknouti se blíže toliko zásadných změn a novot objemné[2]) této osnovy.

I. Plány přehledné a upravovací. Topografickým podkladem regulace jsou v úvodu osnovy naznačena území zahrnující tři uvedená města a jich okolí.[3]) Každé město jmenované jest se svým v osnově uvedeným okolím v jednotný stavební celek sdruženo. Jednota tato nalézá výrazu ve společném plánu přehledném, (§. 1. osn.) a ve společné II. stolici stavební tzv. „stavebním sboru“ (§. 204. osn.)

Právním základem regulace[4]) jsou dva plány a to přehledný

[2]) Osnova zahrnuje mimo úvod 11 částí: I. Přehledné a upravovací plány §. 1.—14.; II. Zřizování a upravování prostranství §. 15.—60.; III. Stavební povolení §. 61.—63.; IV. Staré památky, ráz a vzhled obcí §. 65.—70.; V. Zařízení konstruktivní, bezpečnostní a zdravotní §. 71.—155.; VI. Stavební úlevy §. 156.—166.; VII. Povinnosti stavebníka a dohled ku stavbám §. 167.—174.; VIII. Řízení ve věcech stavebních §. 175.—222.; IX. Stavební poplatky §. 223.; X. Přechodná ustanovení §. 224.—226.; konečná ustanovení §. 227.—228.

[3]) Pokud se týká Prahy, dlužno vytknouti, že platnost dosavadního stavebního řádu rozšířena býti má na tyto obce: Bohnice, Hloubětín, Kobylisy, Prosek, Střížkov, Vysočany, Hlubočepy, Jinonice, Lysoleje, Motoly, Radlice, Rusíň, Roztoky, Veleslavín, Bráník, Hodkovičky, Hostivař, Krč, Záběhlice, Chuchle. Pro obce zde jmenované platí dosud zákon z 8. ledna 1889 č. 5. pro království České vydaný.

[4]) Dle platného řádu stavebního jest plán polohy jen do jisté míry podkladem regulace, jest sdělán tou kterou obcí v měřítku 1 : 720 a zahrnuje území toliko jedné obce. Plán tento potvrzuje zemský výbor ve shodě s c. k. místodržitelstvím (§. 1., 3., 4. st. ř.)

plán (§. 2. osn.) a upravovací plán (§. 5. osn.). Oba tyto plány jsou plány regulačními.

Plán přehledný v měřítku 1 : 10.000[5]) jest společným pro celé území měst s okolím (ku př. pro Prahu a sdružené obce okolí). Jest sdélán za součinnosti všech sdružených obcí nejdéle ve 2 letech od platnosti nového řádu stavebního. Plán přehledný jest plánem generalním, v němž hlavní zásady upravení a účelného vzájemného spojení veškerých obcí sdružených pojaty budou (§§. 3. a 4. osn.).

Plány přehledné obstarává stavební sbor (nová II. stolice ve věcech stavebních sestávající z delegátů sdružených obcí), rozhoduje o došlých návrzích vyslechnuv uměleckou porotu a předkládá své rozhodnutí ku schválení zemskému výboru. Zemský výbor stanoví pak s konečnou platností přehledný plán vyslechnuv dříve mínění místodržitelství (§. 4. osn.).

Plán upravovací v měřítku 1 : 720 platiti bude pro každou jednotlivou obec sdruženého území (ku př. pro Prahu, pro Karlín, pro Chuchli atd.). Návrhy plánu upravovacího vypracuje ta která obec nejdéle za šest roků ode dne schválení plánu přehledného (§. 10. osn.). Plán upravovací jest plánem specialním, v němž regulace obce jest graficky znázorněna (§. 5.).

Řízení o plánu upravovacím jest toto:

Vypracovaný plán upravovací vyloží se veřejně po čtyři týdny. Každý obyvatel má právo podati v této době své připomínky. Na to usnáší se o návrhu plánu upravovacího v Praze sbor obecních starších, v ostatních obcích obecní zastupitelstvo. Usnesení toto s návrhem plánu a připomínkami předloží se stavebnímu sboru (II. stolici stavební), který podá zemskému výboru dobré zdání. Zemský výbor rozhodne konečně o plánu upravovacím vyslechnuv mínění c. k. místodržitelství.

Kdežto řízení o plánu upravovacím děje se za součinnosti všech interessentů, vylučuje osnova součinnost soukromých interessentů při plánu přehledném. Nestejné řízení toto jest vůči důležitosti a nepopíratelnému vztahu obou plánů nespravedlivým. Již v plánu přehledném co plánu generalním jedná se o důležitá obmezení práva vlastnického, zejména jest již plánem přehledným

[5]) Odborníkům zdá se měřítko 1 : 10.000 příliš malým a namítá se, že nebude lze veškeré náležitosti plánu přehledného jasně zakresliti.

s konečnou platností o tom rozhodnuto, které pozemky zastaveny býti nesmějí (§. 3. odst. 1. osn. a §. 4. osn.), jakož i o zařadění pozemků do pásem stavebních a způsobu zastavení jich (§. 3. odst. 2. osn.). Nesrovnalost tuto sluší odstraniti a řízení o plánu přehledném upraviti obdobným způsobem jako řízení o plánu upravovacím dle §. 10. osn.

Obsah plánu upravovacího jest v §. 5. osn. taxativně vymezen. V něj pojmouti sluší všechny dosavadní stavebnosti, veřejná prostranství[6]) a budoucí upravení jich, označení pásem stavebních a způsob zastavení,[7]) čáry uliční i stavební, dosavadní i budoucí šířku prostranství niveau, čísla domů a parcel, označení dráh komunikačních, označení, jak se děje opatřování vodou, kanalisaci a osvětlení.

Na první pohled jest obsah plánu upravovacího směrodatným pro právo vlastníka na pozemku stavěti. Plán upravovací naznačuje meze, ve kterých vlastník při budoucí stavbě smí vlastnické právo své vykonávati. Není pochybnosti, že následkem toho stane se plán upravovací též měřítkem cen jednotlivých pozemků. Na cenu tuto zvláštní vliv bude míti okolnost, do kterého pásma pozemek zařaděn a jakým způsobem smí býti zastaven.

Aby stabilita poměrů regulačních byla docílena, jsou veškerá ustanovení plánu upravovacího závazna[8]) (§. 7.) s tím účinkem, že nelze dovoliti žádný stavební úkon, který by odporoval ustanovením plánu upravovacího.[9]) Plán upravovací dle osnovy není tedy pouze plánem evidenčním, nýbrž spíše všeobecně a předem závazným plánem regulačním.

Plán upravovací, o němž učinil rozhodnutí zemský výbor,

---

[6]) Osnova zahrnuje výrazem „prostranství“ náměstí, ulice, sady, nábřeží, podbřeží.

[7]) Sem spadá ustanovení, kde mají býti stavěny veřejné budovy, kde domy obytné, domy se zahrádkami do ulice, domy rodinné a villy, domy s podloubími, domy v souvislých řadách a volné soustavě, domy do určité výše, továrny a budovy k účelům živnostenským.

[8]) Dle §. 5. st. ř. dosud platného jest schválený plán polohy závazným toliko ohledně směru, polohy a niveau. Upravení jiného druhu závazným není a možno je dle předpisů řádu stavebního měniti, aniž by plán polohy měněn býti musil.

[9]) Výminkou lze povoliti dle osnovy (§. 7., 2. a 3. osn.) kromě obvodu plánu upravovacího stavby poblíže pozemků zastavených neb parcelovaných proti závazku jich odstranění v případě, když by vadily budoucímu upravení

může jen z důležitých příčin změněn aneb doplněn býti. Obé toliko k návrhu zastupitelstev obcí a po řízení v §. 10. osn. naznačeném. Z tohoto řízení dle §. 10. osn. bude nutno vyloučiti taková ustanovení upravovacího plánu, která na základě zvláštního úředního řízení byla měněna jako změny čísel domu, parcel pozemkových a stavebních a jména veřejných prostranství.

Změny vhodné v plánech upravovacích ku rozhodnutí zemskému výboru předložených může zemský výbor v mezích §. 5. osn. stanoviti.[10]) Vůči dalekosáhlému významu plánu upravovacího na výkon práva vlastníkova na pozemku stavěti dlužno změny plánu o němž již rozhodnuto bylo, jen výminečně připouštěti. Jinak by zavládly nejisté poměry, které právě jsou důvodem změny stavebního řádu. Ustanovení §. 11. 2. odst. osn. sluší tedy co nejpřísněji vykládati.

Totéž, co praveno bylo o změně plánů upravovacích, platí i o změně schváleného již plánu přehledného, která jen ze zvláště důležitých důvodů jest přípustna, když k tomu svolí zemský výbor vyžádav si dříve mínění c. k. místodržitelství. (§. 4. 3. odst. osn.)

Všeobecnou zásadu regulační obsahuje §. 6. osn., který mimo dosavádní důvody upravovací, totiž komunikace, zdravotní ohledy, zvláště vytknul též požadavky esthetické, zachování starobylých památek, starého rázu jednotlivých částí obce, starých a zjednání nových zajímavých prospektů. Zdá se, že tyto nové důvody jsou též vzhledem k ustanovení §. 13. osnovy důvody vyvlastnění, které osnova jakožto prostředek provedení plánů upravovacích vedle platných zákonů obcím propůjčuje.

Vytknouti sluší, že povšechná stylisace těchto důvodů upravovacích snadno může býti příčinou neúčelného výkladu zákona.

Osnova nepřijala v zásady regulační určité šíře veřejných prostranství a ponechává to volnému uvážení úřadu při rozhodování o upravovacím plánu.[11]) Nám zdá se, že není příčiny ciferní sta-

[10]) Osnova ponechává iniciativu změn a doplňků schváleného již plánu upravovacího obcím, za to dopouští, aby vhodné změny předloženého plánu upravovacího, o němž se teprve rozhodnouti má, zemský výbor nařídil. Jinak platný stavební řád, dle něhož iniciativa obce ohledně **každé** změny neb doplňku plánu polohy jest zachována, tak že zemský výbor má právo buď potvrditi nebo nepotvrditi plán polohy. (§. 4. st. ř. a sbírka **Budwinskiho** č. 6883., 6933., 7084.)

[11]) Jinak dle dosavadního stavebního řádu (§. 2.) při upravování ulic stávajících 16 a 12 metrů, při zakládání nové části města nejméně 20 metrů, 17 m. a 14 m.

novení šířky veřejného prostranství ze zákona vylučovati, zvláště z toho důvodu, poněvadž šířka ulice jest směrodatnou pro výšku budov.

Nejdůležitější novotou regulace jsou t. zv. „pásma stavební", která jsou jednou z předních náležitostí plánu přehledného a plánu upravovacího (§. 3., §. 5. odst. 5., §. 9. osn.[12]). Výkaz „pásma"[13]) v tom obsahu a dosahu, jak jej osnova na zřeteli má, jest roztříděním neb klassifikací pozemků.

Zařaďování pozemků v pásma neb třídy spočívá na té myšlénce, že obmezování práva stavebního z důvodů hospodářských, zdravotních, socialních a regulačních nelze ustanovovati v míře stejné. Právo stavební ve vnitřním městě, kde stavební pozemky během času vysoké ceny nabyly, nemůže býti tou měrou obmezováno jako právo stavěti na pozemcích, které byly dosud zemědělnými a teprve prohlášením způsobilosti co místo stavební větší ceny nabyly. Při zařaďování pozemku rozhoduje tedy v první řadě jich poloha.

Strany zařadění těch kterých pozemků do jednotlivých pásem platí ustanovení §. 9. osnovy, který rozeznává 3 pásma, ponechává zařadění pozemků do jednotlivých pásem volnému uvážení příslušných orgánů a ustanovuje zásadu, že

1. v prvém pásmu mají pozemky zastaveny býti z pravidla souvislými řadami domů a že v tomto pásmu rozšiřování a zakládání továren není dovoleno;

2. že v druhém pásmu zastavují se pozemky buď souvislými řadami domů nebo domy rodinnými a villami;

3. že ve třetím pásmu z pravidla mají se stavěti domy od sebe oddělené a v zahradách a že v tomto pásmu dovoleno jest stavěti souvislé řady domů jen výminečně. (§. 9. al. IV.)

Pásma stavební jsou dle osnovy rozhodným kriteriem ve příčině zastavení co do soustavy stavební, do výšky budov a místností, počtu pater, mansard a prostranství dvorů.

V příčině zařaďování jednotlivých pozemků do pásem stavebních platí volné uvážení stavebního úřadu. Zařaďování toto jest jedno z největších obmezování práva vlastnického a mělo by volné

---

[12]) Viz Dr. Eug. Eiselt, Pásma stavební. (1896.)

[13]) Předpokládáť pásmo pruh země dvěma rovnoběžnými kruhy ohraničený, které mají společný střed. Ku př. dosavadní město jest pruhem středu nejbližším I. pásmo; pruh další s pozemky méně zastavenými jest pásmem II.; a pruh na periferii s pozemky nezastavenými pásmem III.

uvážení úřadu nahraženo býti taxativním vyznačením těch kterých pozemků s výslovným udáním třídy stavební.

Ze stylisace §. 9. osn. zdá se vyplývati, že území musí míti tři pásma plánu upravovacího. To se všude docíliti nedá. Některé obce sdruženého území Pražského budou míti snad jen třetí pásmo.

Konečně sluší připomenouti, že zemský výbor jest dozorčím orgánem ohledně plánu upravovacího, zejména přísluší jemu dozor nad tím, zachovává-li se přesně schválený upravovací plán. (§. 12. osn.)

Jak výše uvedeno, spadá ustanovení čar uličních i stavebních, jakož i šíře prostranství do řízení o plánu upravovacím[14]) (§. 5. a 10. osn.). Dosavadní řízení od případu k případu, které následkem podaných stížností po drahnou dobu se vleklo, odpadne. Vzdor tomu sluší ale interessentům poskytnouti možnost, aby v té příčině místní šetření se konalo, ku kterému by pozváni byli. Některé případy regulace lze jen na místě řešiti. V tom směru měla by osnova býti doplněna.

Vzhledem k tomu, že plán přehledný zříditi sluší do dvou let od platnosti nového řádu stavebního, plán upravovací pak nejdéle za šest let ode dne právoplatného schválení plánu přehledného (§. 2. a 10. osn.) bylo nutným zvláštní přechodní ustanovení (§. 225. a 226. osn.) do osnovy pojmouti.

Dle těchto ustanovení rozhoduje zastupitelstvo obce, pokud nebudou upravovací plány vypracovány — na základě dosavadních potvrzených plánů polohy o nutných úpravách obce. Jedná-li se o rozhodnutí, kde má čára stavební za čáru uliční ustoupiti, anebo kde mají provedeny býti stavby ve volné soustavě, aneb jedná-li se o nové uliční neb stavební čáry, o niveau neb způsob zastavení může se tak státi jen na základě řízení o plánu upravovacím §. 10. osn. a na základě usnesení obecního zastupitelstva, jež musí býti schváleno zemským výborem.

Ustanovení nových uličních a stavebních čar, rovné výšky a prohlášení za místa stavební může býti odepřeno, je-li obava, že by ustanovení toto bylo závadou obmýšlené regulace.

II. Zřizování a upravování prostranství na základě plánu upravovacího.

---

[14]) Dle §. 6., 14. a násl. stavebního řádu podléhá ustanovení čáry stavební zvláštnímu řízení spojenému s místním šetřením, k němuž se pozvou všichni interessenti.

Zde platí především nová zásada říšského zákona v Prusku platného ze dne 2. července 1875,[15]) že při prostranstvích smí se stavěti jen tehdy, když jsou úplně zřízena a odevzdána veřejnosti (§. 25. osn.). Aby pak nebylo pochybnosti, kdy veřejné prostranství jest zřízeno, dekretuje osnova (§. 16.) za jakých podmínek prostranství za zřízené míti sluší, totiž když zabezpečena jest řádná vozba a chůze, opatřena osvětlení, zdravotní požadavky, voda, kanalisace.

Výminku z této zásady obsahuje §. 34. osn., dle něhož i na prostranstvích dosud nezřízených dovoleno jest stavěti, totiž

a) na nároží, které ústí do prostranství již zřízeného, když budovy mají do něho východ a

b) v jiných částech takového prostranství, když se zaváže stavebník zříditi a udržovati příjezd a svého času zaplatiti podíl na zřízení budoucí ulice. Nachází-li se stavba taková mimo obvod plánu upravovacího, musí se stavebník zavázati, že budovu tu odstraní, ač-li toho regulace bude vyžadovati (§. 7. osn.).

Aby řízení ruchu stavebního nebylo závislým na okolnostech nahodilých[16]) a zůstalo v ruce stavebního úřadu, ustanovuje osnova v §. 25. novou zásadu, dle které stavební úřad ustanovuje, kdy se mají ulice a náměstí zříditi a otevříti, po případě, že zastavení nových prostranství aneb jich částí díti se má po řadě.

Jen když zajištěno jest plné zastavení nového prostranství v době blízké, jest obec povinna zříditi a otevříti veřejné prostranství. (§. 26. osn.)

Z pravidla zřizuje a udržuje jako dosaváde ulice a náměstí obec (§. 17. osn.), výminkou dovoluje osnova zřizování prostranství soukromých tam, kde obec nehodlá neb nemůže zříditi veřejné prostranství, jehož založení by bylo prospěšným (§. 27., 33. osn.) pod výminkami v zákoně uvedenými a když stavební úřad, v jehož ruce zůstati má řízení stavebního ruchu, dotyčnou žádost povolí.

Co tkne se zřizování veřejných prostranství zvláště rozeznává osnova dvě skupiny.

[15]) Viz Dr. Eug. Eiselt, Zřizování ulice. (1896.)

[16]) Dle dosud platného řádu stavebního má obec řízení ruchu stavebního jen potud v ruce, pokud má iniciativu ohledně vyložení plánu polohy za příčinou jeho schválení. Po schválení plánu polohy záleží na těch, kdož parcelují, v kterých místech se parcelace uvádí ve skutek. Tím přenáší se řízení stavebního ruchu do rukou parcelantů a tím vysvětluje se také nesrovnalost, že dnes povolují se stavby po různu a v místech s tak chatrným přístupem.

1. Zřizování veřejných prostranství v částech dosud nezastavených (§. 18.—26. osn.) a

2. Rozšiřování a změnu dosavadních prostranství (§. 41.—43. osn.).

V tomto směru ukládají se majitelům pozemků povinnosti daleko větší nežli dosaváde.[17]) Povinnost tato zahrnuje *a*) bezplatné postoupení pozemku a *b*) placení příspěvku na zřízení ulice.

Ad *a*) Dle osnovy jsou vlastníci těch pozemků, které na nové prostranství, jež se dle plánu upravovacího zřizuje, sousedí povinni odstoupiti obci před zřizováním veřejného prostranství zdarma a bez závad potřebný pozemek. Míra bezplatného a bezzávadného postoupení pozemku ustanovena jest jako dosud až do 20 metrů zšíří (§. 18. osn.).

Náhrada za pozemek k veřejnému prostranství potřebný poskytuje se v těchto případech, když:

1. Přesahuje pozemek ku veřejnému prostranství potřebný zde uvedené maximum 20 m. jako dosaváde (§. 18., odst. 3. osn.).

2. Je-li nezastavený pozemek dle upravovacího plánu zabrán buď zcela k veřejnému prostranství, aneb z části tak, že se nedá na něm stavěti (§. 19. osn.).

3. Je-li následkem stanovení čar uličních zaujata celá budova aneb její části tak, že zbytek nemůže býti samostatnou budovou zastaven (§. 20. osn.). Případ ten týká se toliko budov v částech obce dosud nezastavených (jako ku př. v poli stojí stodola). Nespravedlivé jest v tomto směru ustanovení, že od ceny budovy odečísti se má cena pozemku, který má býti postoupen obci zdarma a bez závad pro veřejné prostranství.

Ad *b*) Mimo povinnost (§. 13. osnovy) bezplatného postoupení pozemku k veřejnému prostranství ukládá osnova stavebníkům náhradu výloh učiněnou na zřízení obecních stok uličních a za opa-

---

[17]) Dle §. 19. st. ř. jest upravena povinnost ku zřizování ulic a náměstí tím způsobem, že parcelant poskytne v době, kdy parcelaci počne ve skutek uváděti, pozemek uliční do maximalní šíře 20 m. obci zdarma a bez závad, kdežto na obec náleží, aby dle postupu, jakým pozemky se zastavují, upravila nové ulice, vystavěla hlavní stoky, ulice osvětlovala, dláždila, po případě makadamisovala. Viz též nález správního soudu ze dne 5. července 1894 č. 8011 B. Mimo to ukládá §. 97. st. ř. stavebníku povinnost, že při novostavbě podél celého domu svého na straně veřejného prostranství na vlastní útraty zříditi musí chodník a mimo to k tomu účelu potřebné upravení niveau provésti má.

tření vody pitné a užitkové zcela (§. 22. osn.), ostatní pak výlohy na zřízení prostranství jmenovaných (§. 22. *a* osn.) toliko s části: totiž na každé straně prostranství jen za polovici šířky prostranství, je-li toto širší 20 metrů, toliko za šířku 10 metrů (§. 22. posl. odst. osn.).

Celková suma těchto nákladů rozdělí se stavebním úřadem dle poměru délky průčelí pozemků k celé délce veřejného prostranství ve zvláštním řízení (§. 23., 24. osn.), při čemž může stavební úřad žádati i menší náhradu dle svého uznání, musí ale žádati náhrady v případech, kde vlastník pozemků vynikajícím způsobem šetří uměleckých požadavků.

Zmíněný příspěvek, který jest ve smyslu §. 227. osn. závazkem veřejnoprávním a který vázne na pozemku a přechází na každého vlastníka, musí zaplacen býti obci dříve, než se začne stavěti a jest stavební úřad oprávněn učiniti povolení ku stavbě závislým na zaplacení neb zajištění jeho (§. 24. osn.).

Nelze upříti, že povinnosti vlastníků pozemku za příčinou zřizování veřejných prostranství v částech dosud nezastavených přesahuje značnou měrou povinnosti dosavadní a že vlastně obci, která přirážky obecní vybírá, náleží veřejná prostranství vlastním nákladem zřizovati.

Vzdor tomu však pokládáme zde uvedené povinnosti vlastníků pozemku za odůvodněné, poněvadž právě zřízením nových komunikací pozemky jich dosud povahy zemědělné značně získají na ceně a nabývají způsobilosti míst stavebních. Jest tedy slušné, aby přímo od toho, kdo ze zvýšení cen nabývá prospěchu, poskytnuta byla náhrada.

ad 2. Při rozšiřování a změně dosavadních prostranství platí vzhledem k tomu, že plocha ku veřejnému prostranství potřebná má co stavební parcela cenu daleko vyšší, nežli pozemky zemědělné zásady poněkud jiné.

Pozemky a budovy, které k tomuto účelu jsou potřebny, dlužno postoupiti obci proti přiměřené náhradě před prováděním opětné stavby[18]) (§. 41. osn.). Stavební úřad může naproti tomu vyměřiti a vybrati příspěvky až do $^1/_2$ výloh, jež obec učinila od vlastníků

[18]) Dle §. 21. st. ř. musí část útrat zakoupením pozemku vzešlých nahražena býti těmi, kteří při ulici staví dle repartice výborem zemským schválené.

po obou stranách ležících pozemků dle prospěchu, který jim vzešel (§. 41., 2. a 3. odst. osn.).

Zde uvedenou větší povinnost vlastníka lze jen tenkráte odůvodniti, pakliže jemu z rozšíření neb změny prostranství vzejde prospěch. Proto sluší ustanovení §. 41. 2. osn. pokládati za fakultativní. Prospěch tento bude lze dosti nesnadně prokázati.

Přechodní ustanovení obsahuje §. 43 osn., dle něhož při veřejných prostranstvích před platností nového zákona veřejnosti odevzdaných, však dosud ve smyslu osnovy (§. 16., 28. osn.) nezřízených musí vlastníci pozemku bezplatně a bezzávadně postoupiti pozemek k upravení veřejného prostranství potřebný; zařízení tohoto prostranství stává se nákladem obce (§. 43. osn.).

O náhradě [19]) jedná osnova v §. 44.—46. a přijala co do věci samé dosavadní platná ustanovení.

Co do kompetence nastává změna v tom směru, že dosavadní příslušnost zemského politického úřadu připadnouti má s t a v e b n í m u ú ř a d u, který postupem instančním rozhoduje.

Kompetenční ustanovení toto jest však vzhledem ku platným zákonům vyvlastňovacím dosti pochybným, nehledě ani k tomu, že by obec v 1. stolici ve vlastní věci, ať již přímo neb svými úředníky rozhodovala (§. 197. osn.)

---

[19]) Dle §. 22. st. ř. rozhodují v případech, kdy nepostupuje se pozemek zdarma a nebylo-li dosaženo dohodnutí, politický úřad zemský, zdali a pokud nastati má vyvlastnění majetku soukromého neb části ulice. Témuž jest vyhraženo rozhodnouti v případě sporu o otázce bezplatného postoupení pozemku. O výši náhrady v případě neshody rozhoduje soud.

(Dokončení.)

Praktické případy.

Právo k popírání manželského rodu jest právem naprosto osobním, náležejícím pouze osobám v §§. 158. a 159. ob. zák. obč. jmenovaným.

V rozepři dra B., opatrovníka nezvěstného A. J. proti dru S., opatrovníku nezl. J. J. o uznání nemanželského původu téhož nezletilce

c. k. okresní soud v Bystřici pod Host. rozsudkem ze dne 30. června 1898 č. j. III. 584./94.—16. uznal, že nezl. J. J. jest mimo manželství splozen a že tedy nezvěstného A. J. za otce tohoto dítěte považovati nelze; a to maje důkaz o nemožnosti splození nezl. J. J. nezvěstným A. J. za provedený a prohlásiv námitku opatrovníka nezl. J. J., že opatrovník nezvěstného A. J. není k popírání nemanželského rodu nezl. J. J. oprávněn, za bezdůvodnou, jelikož popírání to není osobním právem manžela matky narozeného dítěte, které na jeho místě nikdo jiný by nemohl vykonávati, ano právo to dle §. 159. ob. zák. obč. v případě smrti manželovy náleží i dědicům jeho a nejde výhradně o osobní poměr mezi dítětem a popírajícím manželem, ale vzhledem k tomu, že jest otec povinen, dítě živiti a zaopatřiti, i o poměr majetkový, jehož hájení jest nejen právem, nýbrž i povinností opatrovníkovou.

K odvolání opatrovníka nezl. A. J. změnil mor.-sl. c. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 6. září 1898 č. j. Bc. II. 468./98.—1. rozsudek prvého soudce a zamítl žalobní žádání, (neshledav jednak nemožnost splození nezl. J. J. nezvěstným A. J. za prokázánou a) uznav oprávněnost námitky, že se opatrovníku nezl. A. J. nedostává legitimace k žalobě, z těchto důvodů: Právo §. 158. ob. zák. obč. k popírání manželského rodu jest naprosto osobním, pouze osobám v §§. 158. a 159. ob. zák. obč. jmenovaným náležejícím právem, tak že ani soudem k takové žalobě zmocněný opatrovník nezvěstného není k ní legitimován. Neboť řečené právo jest zákonem, jak vyplývá z §§. 158. a 159. ob. zák. obč., propůjčeno toliko manželu matky dítěte a podle zásady v §. 547. ob. zák. obč. vyslovené dědicům manželovým, těmto však jen potud, pokud by se jim stala újma na právech jejich a pokud zemřelý manžel neuznal dítě ať výslovně neb mlčky za své, což jest ostatně také podporováno tendencí zákonodárcovou, v poslední větě §. 158. ob. zák. obč. vyslovenou, aby bylo dítě v manželství zrozené účastno práv dítěte manželského. Ovšem má soud podle §. 259. ob. zák. obč. osobám, jež nemohou samy hájiti práva svá, po případě zříditi opatrovníka a nečiní se při tom rozdíl, o jaká práva by mohlo jíti, tak že by se z toho dalo dovozovati, že může býti zřízen opatrovník ku hájení veškerých práv nezvěstného, tedy i práva dle §. 158. ob. zák. obč., jež tento pro nepřítomnost svou hájiti nemůže; avšak zřízení opatrovníka závislé jest podle §. 276. ob. zák. obč. v tom směru na dvou náležitostech, jichž tu však není. Neboť že by nepřítomností A. J. a nastalým v té době zrozením žalovaného děcka bylo právo nezvěstného A. J. ku žalobě podle §. 158. ob. zák. obč. prodlením

ohroženo, jest již ustanovením téhož zákona proto vyloučeno, že může manžel vždy ještě popírati manželský rod dítěte, a to do tří měsíců po nabyté zprávě o zrození jeho; že by pak nezřízením opatrovníka nezvěstného ku podání žaloby překáženo bylo právům osob třetích, žalobce neprokázal, ba ani netvrdil.

Z toho důvodu, jakož i z příčiny té, že nelze dítě v manželství zrozené jen tak zhola, ba snad docela proti vůli A. J., který by snad práva §. 158. ob. zák. obč. úmyslně nepoužil, zbaviti práv dítěte manželského, nemohla zmocněním opatrovníka ku podání této žaloby na nezl. J. J. zjednána býti legitimace ku žalobě, pročež byla tato již proto zamítnuta.

Dovolání opatrovníka nezvěstného A. J. nejvyšší soud nevyhověl, potvrdiv rozsudek druhé stolice z toho důvodu, že, jak vrchní soud zemský trefně provedl, opatrovníku nezvěstného A. J. se nedostává legitimace ku popírání manželského původu nezl. J. J.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1 prosince 1898 č. 15387.

M. Š.

Pokud ručí vojenský aerár za právní jednání velitele setniny.

První továrna na polévkové konservy v Z. dodala k objednávce setníka H. jako velitele setnině X. konservy a domáhá se žalobou na vojenském aeráru kupní ceny 196 zl. Expositura finanční prokuratury v Krakově namítá nedostatek passivní legitimace, jelikož se stravné pro mužstvo setniny vyplácí setníkovi, který s ním nakládá a smlouvy dodávací přísluší pouze zásobní kommissi se schválením velitelstva dotčeného sboru vojenského, kdežto koupě pro setninu obstarávají poddůstojníci, ovšem třeba též ve velkém, avšak bez ručení aeráru.

Jak okresní soud v Krakově tak i zemský jako odvolací soud v Krakově uznaly rozsudky ze dne 17. března 1898 č. j. C. III. 40./98.—4., pokud se týče ze dne 16. června 1898 č. j. Bc. IV. 46./98.—5. souhlasně dle žaloby, jelikož podle §. 24. služebního řádu III. díl pro pěchotu obstarává setník záležitosti hospodářské správy setniny a za ně on a tím i vojenský aerár ručí (§§. 1016. a 1017. ob. zák. obč.).

K dovolání Krakovské expositury fin. prokuratury změnil nejvyšší soud oba rozsudky, zamítnuv žalobu.

Důvody. Potraviny, o jejichž cenu jde, byly ve velkém pro setninu velitelem (setníkem) objednány. Stran opatření takových věcí obsahuje služební řád pro c. a k. vojsko zvláštní předpisy. §. 30. odst 3. služebního řádu, dle něhož se mají potraviny nakupovati ve velkém, má na zřeteli vojenské sbory, to jest pluky, jichž velitel smlouvy o dodávku schvaluje (§. 30. odst. 5.), nikoli však jednotlivé setniny, které se sice dle možnosti mají připojiti k velkým hospodářstvím stravným (§. 30. odst. 10.), pro které však, kde to možno není, stravné hospodářství četaři přímo obstaráváno býti má (§. 30. odst. 12.) V tomto případě mají velitelé setnin stravné v uschování a vyplácí denně těm kterým poddůstojníkům, jimž jest hospodářství svěřeno, potřebnou částku. Z ustanovení těch vyplývá, že velitelé setnin nejsou oprávněni, uzavírati jménem aeráru smlouvy dodávací a byť nebylo zakázáno, kupovati potraviny pro setninu ve velkém, může se tak státi toliko za hotové zaplacení kupní ceny, nikdy však nelze se za takové nákupy hojiti na aeráru, poněvadž velitel setniny, který na místě aby stravné poddůstojníkům vydával, potraviny třeba v zájmu mužstva ve velkém objednává, nejedná ve jménu aeráru, nýbrž jako správce fondu jemu za tím účelem svěřeného a platí kupní cenu místo prostřednictvím poddůstojníka sám přímo dodavateli (§. 24. rubr. 219. III. dílu služebního řádu pro pěchotu). Vyslovena-li v §. 24. (rub. 206.) citovaného řádu odpovědnost velitele setniny za hospodářskou správu setniny, nelze tím na žádný způsob odůvodniti povinnost aeráru, ručiti za dodávací smlouvy oným uzavřené. Nebo nehledíc k tomu, že konečná věta odst. 3. rubr. 206. při 24. poukazuje jasně k tomu, že se tam jedná o věci, týkající se hotovosti setniny, vysloveno jest v §. 22. předpisů pro službu hospodářské správy při nižších odděleních vojska výslovně, že tato odpovědnost trvá vůči aeráru; jak se však dá z toho dovozovati, že vice versa ručí stát za závazky velitele setniny, které za aerár přejímati oprávněn nebyl, nelze pochopiti. Jelikož dle §. 1017. ob. zák. obč. zmocněnec zmocniteli — a tak dlužno poměr setníka k aeráru pochopovati — pouze potud může závazky ukládati, pokud ho vedle plné moci představuje, setník H. při uzavření smlouvy aerár vůbec nerepraesentoval, tedy také pro aerár ze smlouvy té žádné závazky nevzešly, jsou rozsudky dolených soudů právně mylné i bylo dovolání, o §. 503. č. 4. c. ř. s. se opírající, vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1898 č. 15484.

J. Št.

Mimo rekurs proti konečnému rozhodnutí, v §. 30. zák. ze dne 18. února 1878 č. 30. ř. z. jmenovaný, není stranám během řízení, týkajícího se vyšetření odškodného za vyvlastněné nemovitosti, dovolen zvláštní prostředek opravný.

C. k. zemský jako rekursní soud v Praze zrušil usnesením ze dne 22. října 1898 č. j. R. I 288./98. z části usnesení c. k. okresního soudu v Brandýse nad L ze dne 18. dubna 1898 č. j. Nc. I. 97./98.—15., jímž bylo ustanoveno odškodnění za pozemky, vyvlastněné ku stavbě místní dráhy z Brandýsa nad L. do Neratovic, a nařídil prvnímu soudci, aby ohledně dvou dílců pozemků provedl další šetření za intervence znalců a na to nové usnesení o odškodnění za oba dílce učinil. Dovolací rekurs koncessionářů dráhy na toto zrušení byl nejvyšším soudem jako nedovolený odmítnut.

Neboť z celé části III. B. vyvlastňovacího řízení, upraveného zákonem ze dne 18. února 1878 č. 30. ř. z., která pojednává o soudním řízení v příčině vyšetření odškodnění, zvláště pak z § 24. cit. zák. vysvítá, že jest řízení to soudním prováděním důkazu znaleckého, přispůsobeným zvláštnímu účelu. Jakož pak podle §. 17. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. nebyl zvláštní prostředek průvodní proti povolení důkazu dovolen, lze vzhledem ku stávající stejné rationi legis dovozovati, že měl i pozdější specialní zákon z r. 1878 nutně na zřeteli stejné ustanovení. I nové řízení processní (§. 291. c. ř. s.) vyslovuje zásadu, že proti usnesením, jimiž se nařizuje provedení důkazů, není zvláštní prostředek opravný dovolen. Vskutku pak ustanoven jest v §. 30. cit. zvláštního zákona z r. 1878 rekurs (s vyjádřením naň) za jediný správný prostředek proti odškodňovacímu nálezu, tedy proti nálezu konečnému řízení uzavírajícímu, kdežto ihned následující §. 31. cit. zák. předpisuje, že nařízení a provedení ohledání jednáno býti má dle ustanovení, týkajících se provedení důkazu ku věčné paměti, jakož i že rekurs, podaný proti nařízení ohledání, nemá účinku odkládacího.

Lze proto z toho souditi, že mimo jmenovaný v §. 30. cit. zák. rekurs proti konečnému rozhodnutí stranám během řízení není dovolen zvláštní prostredek opravný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 1898 č. 852.

K. D.

Exekuce na jmění nemovité nucenou dražbou končí udělením příklepu (§. 156. exek. ř.). Proto nejsou útraty přihlášek v §. 210. exek. ř. uvedených útratami exekučními a nepožívají přednosti těchto podle posl. odst. §. 216. exek. ř.

C. k. okresní soud v Kašperských Horách nepřikázal rozdělovacím usnesením ze dne 21. listopadu 1898 č. j. E. 246./98.—25. z nejvyššího podání za nemovitost v nucené držbě docíleného náklady přihlášky k rozvrhu nejvyššího podání, což bylo ku stížnosti dotýčného věřitele usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Písku ze dne 21. prosince 1898 č. j. R. 199./98.—1. z toho důvodu potvrzeno, že nejde o útraty s exekučním vymáháním spojené (§. 16. knih. zák.) a pro útraty s dobrovolným právem zástavním spojené žádný obnos číselně určitý (§. 14. knih. zák.) zjištěn není, pročež také knihovní věřitel nákladů těch z nejvyššího podání žádati nemůže. Dovolací stížnosti věřitelově nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů: Nákladům přihlášky k rozvrhu nejvyššího podání mohlo by se pouze tehdy přiznati stejné pořadí s kapitálem, kdyby byly útratami exekučními ve smyslu §. 216. posl. odst. exek. ř. Avšak tomu tak není. Exekuce na statek nemovitý nucenou dražbou končí udělením příklepu (§. 156. exek. ř.). Příklepnutím nabývá vydražitel vlastnictví k vydražené nemovitosti (§. 237. exek. ř.). Tím přestává tato býti předmětem exekuce, na její místo nastupuje podstata rozdělovaná (§. 215. exek. ř.) jako úhradní fond všem účastníkům společný. Obdobnými s touto zásadou případy jsou ustanovení, že úroky, důchody, výživné a jinaké opětující se dávky, které příslušejíce ze smlouvy nebo ze zákona nejsou déle tří let přede dnem příklepu zadrželé, požívají stejné přednosti s kapitálem nebo s právem k vybírání dávek (§. 216. posl. odst. exek. ř.) a ono §. 223. odst. 2. exek. ř., dle něhož mají v tom případě, když pohledávky zástavním právem zajištěné převzetím se zapravují, hotově z podstaty rozdělované býti zapraveny toliko úroky až dne příklepu zadrželé. K tomu sluší uvážiti, že kdežto jest dobytí povolení exekuce věcí vymáhajícího věřitele (§. 3. odst. 2. exek. ř.), má exekuční soud k jednání o rozvrhu nejvyššího podání položiti rok i z moci úřední (§. 209. tamtéž). Na tom, že náklady přihlášek nelze považovati za exekuční útraty, nemůže ničeho měniti okolnost, že přihlášky podle §. 210. exek. ř. k vyzvání exekučního soudu se podávají a k zamezení právních škod v onom ustanovení zákona uvedených podány býti musí. Z těchto důvodů byla dovolací stížnost zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1899 č. 944. **A. P.**

Z rozhodnutí soudu odvolacího, jímž byl výrok prvého soudce, zamítající námitku nepříslušnosti soudu potvrzen, vyloučen jest další prostředek opravný i tehdy, když byl výrok ten podle § 261. c. s. ř. pojat do rozhodnutí o hlavní věci vydaného.

Usnesením pojatým do rozsudku ze dne 12. září 1898 č. j. C. II. 99./98.—13., zamítl c. k. okresní soud ve věcech obchodních v Praze v rozepři V. L. proti firmě A. a K. o zaplacení mzdy 160 zl. námitku žalované firmy, že věc nepatří před soud kausální, nýbrž před obecný soud.

Odvolání žalované firmy co do otázky příslušnosti c. k. obchodní jako odvolací soud v Praze usnesením v neveřejném sezení učiněným a taktéž do rozsudku ze dne 3. listopadu 1898 č. j. Bc. 26./98.—19. pojatým vzhledem k §. 45. j. n. nevyhověl.

Nejvyšší soud pak dovolání žalované firmy v uvedeném směru jako nepřípustné zamítl. Neboť dle §. 261. c. s. ř. státi se má rozhodnutí o námitce nepříslušnosti soudu usnesením. Jednáno-li o námitce té ve spojení s věcí hlavní, nebudiž rozhodnutí, jímž byla ona námitka zamítnuta, zvláště vyhotoveno, nýbrž budiž pojato do rozhodnutí o hlavní věci vydaného. Totéž platí, když námitka tato zamítnuta byla sice při ústním přelíčení, avšak na základě odděleného projednávání a když senát prohlásiv usnesení nařídí, aby jednání o hlavní věci bylo ihned započato. Z toho vychází na jevo, že i v případech posléze jmenovaných rozhodnutí o námitce nepříslušnosti soudu v podstatě své vždy zůstává usnesením, protože pouze ve formě usnesení vyhotoveno býti nemá, nýbrž pojato býti má do rozhodnutí vydaného o věci hlavní a protože jeho ráz processuální není tím pozměněn, že na venek objevuje se v rozhodnutí meritorním. Byť pak vedle odst. 3. §. 261. c. s. ř. výrok o dotýčné námitce, pojatý do rozhodnutí o věci, mohl býti v odpor brán toliko opravným prostředkem proti rozhodnutí v hlavní věci dopuštěným, nenásleduje z toho, že samo rozhodnutí o příslušnosti pozbývá vlastnosti své co usnesení, protože toliko forma opravného prostředku proti tomuto usnesení jest jiná než v případě tom, když rozhodnutí o příslušnosti děje se zvláště a děleně od onoho ve věci. To potvrzeno jest úvahou tou, že dle §. 471. odst. 6. c. s. ř. dlužno v případě tom, když výrok o námitce nepříslušnosti, pojatý do rozsudku, v odpor vzat jest, odvolání předložiti senátu odvolacímu a o něm dle §. 473. c. s. ř. rozhodnouti usnesením. Dle §. 528. c. s. ř. jest však z rozhodnutí druhé stolice, jimiž potvrzeno bylo v odpor vzaté usnesení prvního soudce, další prostředek opravný vyloučen, což platiti musí i v těch případech, v nichž rozhodnutí o námitce nepříslušnosti soudu pojato

bylo do rozhodnutí o věci, poněvadž by v tom byl odpor, kdyby rozhodnutí druhé stolice, potvrzující výrok prvního soudce o příslušnosti, v případě vydání zvláštního odděleného usnesení bylo neodpíratelné, v případě tom však, že usnesení pojato bylo do rozhodnutí o věci, kdyby podrobeno bylo dalšímu průběhu instancí. Ježto pak v tomto případě výrok prvního soudce o příslušnosti druhou stolicí potvrzen byl, nebylo lze vyhověti dovolání žalované firmy jakožto ve směru tom nepřípustnému.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 1899 č. 16917.

R. H.

Kolotoče, ruské houpačky a hrací stroje při nich (kolovrátky, flašinety), kterýchž užívají kočující živnostníci při provozování své živnosti, jsou předměty z exekuce vyjatými; jejich vozy k přebývání však exekuci podléhají (§. 251. č. 6. e. ř.).

V exekuční záležitosti Josefa B., vymáhajícího věřitele, s Václavem T., majitelem ruské houpačky, dlužníkem, k vydobytí vykonatelného pohledávání 378 zl., nalezeny při výkonu exekuce u tohoto následující předměty: vůz k obývání, ruská houpačka a velký hrací stroj (flašinet), z nichž zabaveny: vůz k obývání a hrací stroj.

K rekursu dlužníkově c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi usnesením ze dne 10. ledna 1899 č. j. R. I. 2./99.—2., zabavení vozu k obývání potvrdil, hrací stroj (flašinet) ale z exekuce vyloučil.

Stalo se z těchto důvodů: Ve shodě s exekuční novellou ze dne 10. června 1887, č. 74. ř. z., upraveno bylo ustanovení §. 251. č. 6. exek. ř., které se právě našeho případu týče a kterým vyjaty jsou z exekuce předměty řemeslníků, jichž k osobnímu vykonávání svého zaměstnání potřebují.

Účelem ustanovení toho jest, aby v zájmu veřejném dlužník a jeho rodina bezohledně prováděnou exekucí ve své výživě nebyli zkráceni neb dokonce zničeni a aby jim tudíž nutné prostředky k výživě byly zachovány, při čemž pod názvem řemeslníků míněni jsou též menší živnostníci vůbec.*)

V tomto případě pojaty byly do exekuce též velký hrací stroj a vůz k přebývání majitele ruské houpačky. Že prvější nástroj

*) Srovnej motivy vládní osnovy dle Steinbachova komentáře na str. 17. a 24. a materialie k novým zákonům procesním I. str. 553.

ku provozování živnosti jest nezbytným, učí nás zkušenost, poněvadž hra a kratochvíle obecenstva, ruské houpačky používajícího, hudbou doprovázena bývá a hudba ta k přivábení dalšího obecenstva nutnou se býti jeví.

Z příčiny té slušelo k rekursu onoho živnostníka prohlásiti jeho hrací stroj (flašinet) jako hudební nástroj při podniku houpačky za předmět z exekuce vyjatý a to tím více, an by se vlastník živnosti, má-li mu tato býti zdrojem výživy, bez něho obejíti nemohl (§. 251. č. 6. e. ř.).

Jinak se to má s vozem k obývání. I tu možno sice připustiti, že podobní kočující živnostníci, jako majitelé kolotočů, houpaček, střílen a pod. za účelem snadnějšího a levnějšího ubytování pořizují sobě vozy k přebývání, s kterými pak cestují. Předmět takový neslouží však k osobnímu vykonávání jejich zaměstnání, nýbrž pouze k výhodnějšímu a pohodlnějšímu provozování živnosti, tak že nespadá v pojem předmětů v §. 251. e. ř. vytčených a z exekuce vyloučených, pročež v tomto směru vykonané zabavení potvrzeno býti musilo.

K dovolacímu rekursu vymáhajícího věřitele, který se zabavení i hracího stroje domáhal, c. k. nejvyšší soud usnesení rekursního soudu potvrdil z důvodů k usnesení rekursního soudu připojených a v podstatě správných.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. února 1899 č. 2273.

Flieder.

Má-li ve věcech nepatrných místo stížnost proti rozhodnutí o nákladech v rozsudku obsaženému)?*

M. N. žalovala u c. k. okresního soudu v Mělníku V. W. a S. W. o zaplacení 29 zl. Rozsudkem ze dne 18. ledna 1899 č. j. Cb. II. 389./98.—6 byla žaloba týkající se V. W. zamítnuta a M. N. odsouzena nahraditi jemu útraty 3 zl. 96 kr., naproti tomu týkající se S. W. žaloba místa obdržela a on uznán povinným nahraditi M. N. útraty 8 zl. 75 kr.

Při rozhodnutí o útratách dle §§. 41. a 43. c. ř. s. přisouzena jak V. W., tak M. N. jen polovice účtovaných útrat. Proti rozhodnutí

*) Srov. opačné rozhodnutí c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 14. května 1898 č. j. R. 53./98.—1. a R. 54./98.—1. v Právníku roč. 1898 na str. 396. a publikace v hovorně tamže pod č. 33. na str. 442., pak pod č. 36. na str. 552. a pod č. 37. na str. 554. otištěné.

tomuto podala M. N. stížnost, která byla však prvou stolicí dle §. 523. c. ř. s. zamítnuta, poněvadž nejde o žádný z případů v §. 517. c. ř. s. uvedených, kdy stížnost u věcech nepatrných může býti podána.

Proti tomuto zamítacímu usnesení podala M. N. stížnost, ve které dovozováno, že i ve věcech nepatrných stížnost do rozhodnutí o útratách v rozsudku obsaženého místa má a to dle §. 55. c. ř. s., jehožto všeobecné znění není nikde v zákoně, ani v řízení o věcech nepatrných obmezeno a kterému ustanovením §. 517. c. ř. s. není nijak derogováno. Také prý by se nedalo vysvětliti, proč by zákon v nepatrných případech incidenčních (na př. při zmaření stání), kde o nepatrných útratách usnesením se rozhodne, stížnost připouštěl, naproti tomu stížnost tu proti rozhodnutí o útratách v rozsudku obsaženému vyloučiti měl, ač se tu jedná z pravidla o útraty vyšší, případ důležitější.

Rozhodnutím c. k. zemského soudu v Praze bylo naduvedené zamítací usnesení c. k. okres. soudu v Mělníku potvrzeno z těchto důvodů: Ve věcech nepatrných jest přípustna proti výroku o útratách stížnost dle §. 517. č. 5. c. ř. s. jen tenkráte, jestliže bylo o útratách těch rozhodnuto usnesením, tudíž nikoli, stalo-li se tak rozsudkem. Rozsudek takový může býti vzat v odpor odvoláním jen z důvodů zmatečnostních v §. 477. č. 1.—7. c. ř. s. uvedených. Jelikož tudíž odporování rozhodnutí o útratách v řízení ve věcech nepatrných jest upraveno zvláštními předpisy, nemůže býti v té příčině užito všeobecného ustanovení §. 55. c. ř. s.

Rozhodnutí c. k. zem. soudu v Praze ze dne 21. února 1899 č. j. R. II. 79./99.—1.

Adj. Rý.

Právoplatným odsouzením pachatele pro přestupek proti bezpečnosti cti nepozbývá veřejný žalobce práva žádati pro čin, z moci úřední stíhaný, potrestání již pro přestupek proti bezpečnosti cti odsouzeného.

Na soukromou žalobu M. F. byl J. R. právoplatně odsouzen pro přestupek proti bezpečnosti cti dle §. 487. tr. z. do vězení na dobu pěti dnů. Když funkcionář st. zast. po odsouzení J. R. zvěděl, že trestný čin J. R., pro nějž tento byl vinným uznán, také zahrnuje skutkovou povahu přestupku dle §. 516. tr. z., žádal za potrestání tohoto pro přestupek dle §. 516. tr. z. Rozsudkem okres. soudu v U. byl J. R. obžaloby podstatně z té příčiny sproštěn, poněvadž byl

obžalovaný již pro týž čin, vytčený v §. 487. tr. z. právoplatně odsouzen a ježto trestnost jest z toho důvodu vyloučena, že by obžalovaný pro jeden a týž delikt dvakráte byl trestán.

K odvolání veřej. žalobce zrušila druhá stolice nález prvý, uznala J. R. vinným přestupkem proti veřej. mravopočestnosti dle §. 516. tr. z., nevyměřila však další trest hledíc ku §. 265. tr. ř. z těchto důvodů: Veřejný žalobce při hlavním líčení o soukromé žalobě M. F. dne 13. července 1898 v první stolici odbývaném nemohl učiniti příslušný návrh na potrestání, poněvadž nebyl zpraven; pročež učinil návrh teprve po ukončení hlav. líčení, když nahlédnutím do spisu o tomto trest. činu nabyl vědomosti. Jest ovšem zásadou trest. řádu, že obžalovaný pro týž čin dvakráte trestán býti nemůže, ale tím nepozbývá veřej. žalobce práva domáhati se pro čin z moci úřední stíhaný potrestání obžalovaného v době, kdy tento čin po zákonu ještě není promlčen. Z opominutí předpisu §. 263. tr. ř. nemůže tedy veřej. žalobce utrpěti ujmu na svém právu, vinníka pro čin takový stíhati.

Rozsudek c. k. zemského co odvol. soudu v Praze ze dne 26. října 1898 Bl. VI. 634./98.

—h.

Literární zprávy.

Valentin Mennher und Antich Rocha (1550—1565). Ein Beitrag zur Geschichte der Buchhaltung von Carl Peter Kheil. V Praze 1898. (Bursík a Kohout.)

Spis přítomný připojuje se obsahem svým do jisté míry k jiné literárně-historické práci autorově, o níž měli jsme svého času příležitost referovati v časopisu tomto (1896. str. 709 sl.), totiž ku spisu o některých starších zpracováních účetnického traktátu Luca Pacioliho. Práce tato sledovala účel osvětliti mocný vliv, kterýž měla první učebnice složitého účetnictví, benátským františkánem Luca Paciolim r. 1494 vydaná, na účetnickou literaturu 16. století, a to nejen v Italii, nýbrž i v zemích cizích, tak zejména v Německu a zvláště pak v Nizozemsku, odkudž nauka Pacioliho prostřednictvím prací Ympinových resp. překladů jich razila si cestu i do Francie a Anglie.

Tentokráte obírá se autor v popředí účetnickou literaturou 16. století v Nizozemí, zemi to tehdá jsoucí takřka ve výsluní svého blahobytu i kultury. Východiskem jest mu zde osoba Valentina Mennhera, antwerpského učitele počtářství a účetnictví, rodáka z bavorského mě-

stečka Kemptenu, jenž jest po Janu Ympinovi nejstarším pěstovatelem doppiky v Nizozemí, a jehožto spisy v Antwerpách r. 1550 a 1565 vydané spisovatel činí, pokud účetnictví se týkají, předmětem podrobné úvahy. Methodou, kterouž seznali jsme již ve spisu o Paciolim, podniká autor detailní rozbor prací zmíněných zejména ve směru tom, by odhalil přímo z jich obsahu genetické vztahy ku pracím starším. Cestou touto podařilo se spisovateli také v Mennherových pracích — ačkoli se o pramenech jakýchsi neb vzorech nezmiňují — shledati neklamné stopy vlivu nauky Pacioliho a to při nejmenším vlivu nepřímého, uskutečněného snad zprostředkováním znalosti nauky oné italskými kupci v Antwerpách usedlými. Vedle toho lze arciť z jednotlivých partií dovoditi bezprostřední literární vliv dvou německých pěstovatelů účetnictví na práce Mennherovy; jsou to Henricus Grammateus (1521) a Jan Gottlieb (1546).

Mennher nedosahuje sice ve spisech svých výše prvého hollandského zpracovatele doppiky Ympina, nicméně literární význam jeho stupňuje se tím, že zasáhl vlivem svým i v obchodní písemnictví říše, kteráž za doby té rovněž slynula blahobytem svým a s Nizozemskem nejen v úzkém politickém, ale i v čilém obchodním spojení se nalézala, totiž království španělského. Po poutavé všeobecné úvaze o tehdejším hospodářském a specielně obchodním stavu Španělska podává tu autor především přehled hlavních prací tehdejší ve Španělích pilně pěstované kommercialistiky, načež blíže přihlédá k jednomu ze spisů sem hledících, r. 1565 v Barceloně vydanému, jehož pisatelem jest Antich Rocha z Gerony a jenž jeví se býti věrným překladem Mennherova účetnického návodu roku 1550 vydaného, stávaje se tím prostředníkem zajímavého koloběhu zásad nauky Pacioliho z Italie přes země německé do Nizozemí a odtud vedle Francie i Anglie také do Španěl.

Že přítomná práce poskytuje podobně jako spis o Paciolim vedle cenného literárně-historického výtěžku také mnoho zajímavého i pro historika právního, netřeba zvláště vytýkati. Z hlediska posledního upozorňujeme tu zvláště na zápisy o dluzích z cenných papírů (listů úvěrních) (str. 17), o smlouvě kommisní (str. 20), o pojištění transportovaného zboží do knihy zaneseném v zevnější formě zápůjčky pojistiteli udělené, při nížto povinnost ji zpět splatiti přestává řádným dojitím zboží na místo určené (str. 22)*) a j.

*) Konstrukce to blížící se římskému foenus nauticum, „pojišťovací to smlouvě starověku“ (Ihering), kteréž jest vskutku historickým východiskem pojištění prémiového. Srv. bližší v Goldschmidtově Universalgeschichte des Handelsrechtes, str. 354 sl.

S potěšením konstatujeme posléze z předmluvy, že spisovatel spěje studiemi svými k cíli podati universalní historii vědy účetnické. Úkol to věru nesnadný, leč autora důstojný; jeví se k němu plně povolán jak odbornou znalostí věcnou i jazykovou, tak i zejména nevšední láskou k věci posavadními pracemi prokázanou.

Dr. K. Herrmann.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

60. Jest §. 264. cís. patentu z 9. srpna 1854 čís. 208. novými zákony processními změněn?

Dle §. 162. ob. zák. obč. mohou rodiče dítěte nemanželského, chtějí-li, aby dítko to nabylo předností stavu jejich nebo práva dětí manželských ku jmění svobodně dědičnému, za výhodu tuto žádati u zeměpána [1].

Řízení o tom upravují §§. 263., 264. a 265. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 čís. 208. a ustanovuje §. 263., že k tomu jest zapotřebí svolení dítka nebo, pakli jest toto nezletilé, svolení soudu poručenského, který dříve, než-li svolení to dá, má slyšeti o tom poručníka.

Příslušnost soudu, k němuž se žádost tato podati má, upravoval §. 264., pokud se dotýče §. 258. a §. 259. cís. pat shora jmenovaného.

Dle toho byl hlavně rozdíl, jestli dítko nemanželské nezletilé nebo snad již zletilé. Bylo-li zletilé, musela se žádost podati u příslušného soudu sborového (§. 259.), který potřebná šetření sám prováděl, anebo soudem dožádaným prováděti dal; [2]) pak žádost tu i se šetřením provedeným, připojiv své dobrozdání o ní, předložil prostřednictvím vrchního soudu, jenž opětně svoje dobrozdání připojil, ministerstvu spravedlnosti, které, pakli neshledalo žádných závad, teprve podalo své dobrozdání zeměpánu (§. 264. cit. patentu). Tak že vlastně ministerstvo samo o tom rozhodovalo, má-li se žádost zeměpánu předložiti čili nic.

Bylo-li dítko nezletilé, spojovala se se žádostí za legitimaci per rescriptum principis i žádost za svolení soudu poručenského jménem nezletilého dítka k podání žádosti této. Žádost tato podána býti musela u soudu poručenského, dle §. 258. cís. patentu, který mohl býti i sborovým soudem vedle §. 84. staré jur. normy, tento pak vykonav po-

---

[1]) O tom, musejí-li oba rodičové, nebo může-li snad jenom jeden z nich žádati viz Stupecký, Právník 1897 str. 486.

[2]) Jakého obsahu šetření to býti, má o tom viz Stupecký n. m n.

třebná šetření předložil ji se svým dobrozdáním buď sborovému soudu, byl-li to soud okresní, a sborový soud se svým dobrozdáním pak prostřednictvím vrchního soudu ministerstvu spravedlnosti, které opětně o ní rozhodlo §. 264. cit. patentu.

Byl-li sborový soud soudem poručenským, předložil tento žádost s provedeným vyhledáváním ministerstvu prostřednictvím vrchního soudu a oba soudové připojili svoje dobrozdání.

Z toho vyvinula se praxe, že žádný soud takovouto žádost zamítnouti nesměl. §. 264. cit. pat. a rozhodnutí ve sbírce Glaser Unger sv. XXI. čís. 9302.

Tím, že novou jurisdikční normou (§§. 105. a 110.) kompetence soudů sborových co soudů poručenských sůžena byla, byla i kompetence těchto soudů, co se tkne podané žádosti za legitimaci per rescriptum principis sůžena. Avšak mám za to, že novou jurisdikční normou i postup, jakým se žádost tato brala, nežli se o ní rozhodlo, jakož i faktor, který o ní rozhoduje, částečně změněn byl. Kdežto totiž za platnosti staré jurisdikční normy rozhodovalo, jak shora uvedeno, ministerstvo o tom, má-li se žádost zeměpánu předložiti nebo ne (§. 264.), rozhodují o tom nyní, když jest nemanželské dítko nezletilé, i soudové.

Především jest pozoruhodno, že §. 83. od. 2. staré jur. normy, s nímž v hlavních rysech souhlasí ustanovení §. 109. odst. 2. nové jurisdikční normy, neobsahoval ustanovení, že krajští soudové rozhodují o usneseních soudů okresních co soudů poručenských, kterýmiž se buď udílí povolení k podání žádosti za legitimaci jménem nezletilého nemanželského dítka, anebo zamítá; kdežto do nové jur. normy §. 109. ustanovení toto pojato jest.

Toto ustanovení nalezalo se již i v osnově k nové jur. normě §. 111. a nelze ani z motivů ani z dalšího jednání o ní seznati, proč asi tam přijato bylo.

Ale jisto jest, že nyní soudové dle §. 109. nové jur. normy rozhodují definitivně o tom, má-li se dáti za nemanželské nezletilé dítko svolení k žádosti za legitimaci zeměpánem nebo ne, vždyť není žádné příčiny a nenalezáme v zákoně žádné opory pro to, proč by se s touto žádostí mělo jinak naložiti nežli se žádostmi druhů ostatních v §. 109. nov. jur. normy uvedených. K tomu poukazují mimo to i vysvětlivky ministerstva spravedlnosti k §. 109. vydané, kde se praví, že vyřízení okresních soudů v §. 109. odst. 2. uvedená se mají stranám vydati až po rozhodnutí soudu sborového a že strany na rozhodnutí toto sobě stěžovati mohou.

Následkem toho musí se praxe při vyřizování žádosti této bráti částečně směrem jiným.

I nyní dlužno činiti rozdíl, je-li dítko nemanželské zletilé nebo nezletilé.

Je-li dítko zletilé, podá se žádost dle §. 113. nové jur. normy u toho okresního soudu, u něhož má otec nemanželského dítka své všeobecné forum ve věcech sporných, a tedy nikoliv u krajského soudu, jak ustanovoval §. 259. cís patentu z roku 1854 č. 208. ř. z. Tento po předepsaném vyhledávání předloží ji s návrhem krajskému soudu, který ji se svým návrhem předloží ministerstvu práv prostřednictvím vrchního soudu, který též své dobré zdání o žádosti té připojí, a to teprvé rozhodne, má-li se zeměpánu předložiti nebo ne. Rozhodne o ní tedy jako dříve ministerstvo práv v tom směru, má-li se předložiti zeměpánu nebo ne, a soudové nejsou oprávněni žádost tuto zamítati. Jinak ale jest tomu, když jest dítko, kteréž má býti legitimováno, ještě nezletilé.

Tu dlužno žádost za udělení legitimace se žádostí za svolení soudu poručenského k podání této žádosti spojiti.

Příslušný soud okresní §. 113. nové jur. normy, předloží ji zároveň s vyhledáváním provedeným a návrhem soudu sborovému, který nejprve skoumati má, má-li se žádosti na udělení svolení ku podání žádosti za legitimaci vyhověti nebo ne. Udělí-li svolení ku podání žádosti jménem nezletilého nemanželského dítka, třeba i proti návrhu soudu poručenského, předloží zároveň žádost za legitimaci ministerstvu prostřednictvím vrchního soudu, který ovšem připojí i svoje dobrozdání; avšak nesmí změniti usnesení soudu krajského, kterýmž se žádosti za udělení svolení jmenem nezletilého dítka vyhovuje, jelikož z povinnosti své otázkou touto zabývati se nemůže, a stížnosti některé z oprávněných k tomu stran na udělení svolení asi nebude, protože se tím žádosti všech účastníků vyhoví.

Pak-li ale krajský soud zamítne žádost poručníka nezl. dítka nemanželského za udělení svolení k podání žádosti za legitimaci s rodiči, ať v souhlase se soudem poručenským nebo ne, pošle spisy soudu poručenskému, který vyrozumí o tom účastníky, a těmto náleží pak, aby podali proti tomuto zamítnutí krajského soudu stížnost.

Nepodají-li stížnosti, jest tímto odmítnutím svolení k podání žádosti za legitimaci již i žádost sama zamítnuta, a věc vyřízena proto, že dle §. 263. cís. pat. z roku 1854 k podání žádosti za legitimaci

svolení soudu poručenského nezbytně zapotřebí jest, (nur mit Bewilligung des vormundschaftlichen Gerichtes), jehož však se nedostává, když krajský soud dle §. 109. jur. nor. buď v souhlase se soudem poručenským nebo ne svolení toto platně odepřel.

Podá-li však některý účastník proti odepření svolení k podání žádosti krajským soudem vyřknutému stížnost, musí vrchní soud v první řadě skoumati, zdali jest odepření svolení k podání žádosti za legitimaci odůvodněno nebo ne, a dle toho stížnost vyříditi. Dá-li stížnosti místo, předloží zároveň spisy veškeré ministerstvu spravedlnosti, které pak dle §. 264. cís. pat. z roku 1854 jedná.

Zamítne-li stížnost, vrátí spisy s usnesením krajskému soudu a tento je postoupí soudu poručenskému, jenž dá o rozhodnutí druhé stolice stranám věděti. Tím však jest pravidelně i o žádosti za legitimaci rozhodnuto, protože dle §. 16. cís. pat. z roku 1854 proti srovnalým rozhodnůtím prvé a druhé stolice mimořádná stížnost jen tenkráte se připouští, když rozhodnutí to jest patrně protizákonné, nebo se příčí spisům, nebo trpí zmatkem.

Pak-li i nejvyšší soud mimořádnou stížnost zamítne, jest tím i žádost za legitimaci konečně zamítnuta, a nepřijde již k ministerstvu.

Dá-li však nejvyšší soud mimořádné stížnosti místo, a udělí svolení ku podání žádosti za legitimaci jmenem nezletilého dítka, předloží sám žádost ministerstvu spravedlnosti, které o ní dle §. 264. patentu z roku 1854 rozhodne. Z toho viděti, že o žádosti za legitimaci per rescriptum principis vzdor znění §. 264. cís. pat. z roku 1854 rozhodují, když se jedná o udělení schválení žádosti této, pokud se týče nezletilého dítka nemanželského, v první řadě soudové sami, udělujíce nebo odmítajíce svolení k ní. Jenom tenkráte, když dle §. 263. cís. pat. potřebné svolení dají, předloží ten soud, který svolení udělil, žádost za legitimaci ministerstvu spravedlnosti buď bezprostředně, byl-li to vrchní soud nebo prostřednictvím vrchního soudu, byl-li to krajský soud.

Tím jest však ustanovení §. 264., jakož i §. 259. cís. patentu z roku 1854 patrně změněno.

Rada z. s. T. Novotný.

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 26. ledna 1899.

Předseda: místostarosta p. dr. Edmund Kaizl.
Zapisovatel: jednatel p. dr. Josef Worel.
Členů přítomno: 18.

Za člena přijat p. dr. Lad. Roztočil, c. k. soud. adj. v Pardubicích.

Jednatel přečetl především pořad pro budoucí dne 16. února 1899 odbývánu býti mající valnou hromadu a sice má býti předmětem jejím:

1. Výroční zpráva jednatelská a účetní za rok 1898.
2. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelů a dvou revisorů účtů.
3. Zpráva o časopisu Právník za rok 1898.
4. Zpráva revisorů účtů.
5. Zpráva komise pro vydání II. sešitu 3. dílu rakouského veř. práva od prof. dra Pražáka.
6. Zpráva komise pro II. vydání rak. práva ústavního od prof. dra Pražáka.
7. Zpráva o indexu časop. Právník.
8. Návrh, aby povolen byl obnos 500 zl. na pomník Viktora Kornela ze Všehrd v Chrudimi co dar jubilejní za příčinou 50leté ročnice vlády J. V. císaře a krále Františka Josefa I.
9. Rozpočet na rok 1899.
10. Návrh, aby smlouva o vydání časopisu Právník za rok 1900 byla obnovena.
11. Návrh, aby byly knihy Právn. Jednotou vydané, dány mezi nemajetné studující.
12. Volné návrhy ohlášené starostovi aspoň tři dny před valnou hromadou.
13. Návrh na zařízení čítárny pro Jed. Právn.

Poslední tento bod programu odůvodňuje jednatel nedostatečností místnosti, jež pro knihovnu a event. čítárnu vykázána jest, a žádá přítomné aby se prohlásili, zda nebylo by záhodno obrátiti se s prosbou na sl. rektorát vys. učení čes. v Praze o propůjčení malé

promoční síně pro jeden den všední za čítárnu, při čemž by k rukám p. členů nějaký právník za plat asi 50 zl. ročně ustanoven býti mohl. Týž upozorňuje na bohatství literatury a zejmena na nejrůznější sbírky rozhodnutí nejv. instancí ve všech oborech práv, kteréž bez čítárny aneb příručnějšího zařízení knihovny pro členy žádného významu nemají.

Pan dr. Arnštein vítá vřele tento návrh a dává na uváženou, zda by nebylo v zájmu jednoty a přátelského ruchu právnictva, aby knihovna i čítárna a vůbec místnosti pro schůze byly vyvoleny jinde třeba v nějakém hostinci tak, aby klidná debata se rozpřísti mohla a nejen na skok se členové sešli.

Pan dr. Jan Růžička podobně vítá návrh jednatelův a navrhuje pouze rozšíření téhož v tom směru, aby pro valnou hromadu ihned dána byla na program položka aspoň 500 zl. na zařízení i udržování čítárny právn. jedn.

Pan předseda dal hlasovati především o tom, zda čítárna a opatření pro ni a pro knihovnu jiných místností na program valné hromady přijíti má, což jednohlasně přijato, rovněž pak že má dán býti do rozpočtu na zařízení a udržení čítárny obnos 500 zl.

Na to pokračoval p. docent dr. Horáček v jedné z předcházejících schůzí započaté debatě o „Reformě akciového zákona“ odpovídaje na otázky v dotazníku dotyčném naznačené a sice: na otázky

11. Kterým orgánům má býti svěřeno zkoumání postupu při zakládání?

12. Mají zejména ke zkoumání přiměřenosti přejímací ceny (přínosů nebo jiných závodů, jež mají býti převzaty atd.) povolány býti představenstvo a dozorčí rada a má k tomuto účelu státi se předem opatření, aby tito funkcionáři byli již před vlastním zřízením akciové společnosti od zakladatelů ustanoveni, po případě od zakladatelů a upisovatelů, aneb jen od upisovatelů akcií?

Ku zkoumání povoláno jest především představenstvo i oprávněno, v druhé řadě pak dozorčí rada, a má k tomu účelu představenstvo rsp. dozorčí rada již dříve zvolena býti, než se akc. spol. konstituuje a sice od zakladatelů při simultanních, od upisovatelů při sukcesivních zakládaních společností těch.

13. Doporučuje se k účelu v otázce 12. vytčenému, aby přivzati byli znalci, kteří by byli jmenováni obchodními komorami, neb obchodní komory samy?

Pan přednášející jest toho náhledu, že nelze se spokojiti s tím, aby představenstvo aneb dozorčí rada přiměřenost přejímací ceny

zkoumala, nýbrž znalci; tito ovšem rovněž nemají zvoleni býti od zakladatelů neb představenstva neb dozorčí rady, nýbrž buďsi obchodními komorami aneb obchod. soudem neb vrch. zem. soudem, při čemž by byla garancie neodvislosti jich. Obchodní komory samy nebudou moci dávati znalecká dobrozdání toho druhu.

Pan dr. Jan Růžička jest toho náhledu, že nemají býti znalci úředně voleni, on vidí v tom nedovolenou ingerenci úřadů do působnosti akcionářů. I při nejpřísnějších předpisech staly se nešvary, ale proč mají při tom trpěti reelní a solidní ústavy, záleží na osobách v čele správní rady jsoucích a jest tudíž náhledu, by na otázku 13. odpovědělo se záporně.

Pan prof. dr. šl. Herrmann souhlasí celkem s náhledem p. přednášejícího; tolik by se arci připustiti mohlo, že by zkoumání to nebylo veskrze obligatorním, nýbrž že by se konalo jen pro případ, kdyby se jistá část akcionářů pro to vyslovila; stanoviti by se mohlo tudíž v tom směru minoritní právo akcionářů, pak-li jest tu podezření nereelnosti postupu zakladacího.

Pan dr. J. Růžička souhlasí v zásadě s fakultativním jen zkoumáním.

Pan přednášející nevidí žádné obmezení volnosti v zakládání následkem tohoto zkoumání, nýbrž myslí spíše, že by se důvěra ku podniku tím zvýšila.

14. Má býti usnesení akcionářů ve příčině zkoumání postupu při zakládání zákonitě chráněno tím způsobem, aby teprve po vykonaném zkoumání bylo jim definitivně se usnésti o zřízení společnosti?

15. *a*) Je žádoucno, aby pro toto usnesení bylo učiněno opatření také při ryze peněžních podnicích?

b) Může se od tohoto opatření upustiti při simultanním založení společnosti i tenkráte, když byla založena s přínosem, nebo když mají závody stávající nebo takové, které založeny býti mají, neb jiné předměty majetkové jiným spůsobem převzaty býti?

c) Má býti zákonem požadováno, aby usnášení dálo se ve valné hromadě řízené soudem?

d) Jest požadovati pro usnesení, aby společnost byla zřízena, kvalifikované (vyšší než absolutní) většiny, po případě jaké?

K otázce prvější prohlašuje přednášející, že souhlasí s možností zkoumání před zřízením akc. společnosti, co se druhé otázky ad *c*) týče, nevidí týž závady v tom, aby k jmenovanému účelu soudem obchodním stání určeno a pod předsednictvím úředníka usnešení o zřízení společnosti většinou akcionářů učiněno.

Naproti tomu p. dr. Růžička prohlašuje, že nesouhlasí s vedením dotýčného stání soudem.

16. Jsou se stanoviska obchodu a tržby námitky proti tomu, aby k vedení rejstříku pro akciové společnosti nebyl povolán každý soud sborový (v jehož obvodu společnost sídlí), nýbrž aby registrování bylo svěřeno pouze určitým soudům sborovým pro větší obvody?

Pan přednášející jest toho náhledu, že by možno bylo, aby pro všecky akciové společnosti rejstříky u soudu hlavního města vedeny byly, tak jako ohledně zemských statků desky zemské, to vše z důvodů praktických.

Naproti tomu p. prof. dr. šl. Herrmann uvádí, že z hlediska účelu obchodního rejstříku sledujícího pro interesované kruhy pohodlnou publicitu zápisů v něm uvedených, by se neodporučovalo koncentrování toto, nýbrž lépe bude, když zápisy povedou se dle možnosti poblíže místa, ve kterém společnost svůj hlavní neb poboční závod má.

Pan dr. Vetešník jest toho náhledu, že seznamy ty by mohly v místech obchodních komor vedeny býti.

S tím souhlasí též p. dr. Kliment.

Pan dr. Růžička uvádí, že vzhledem k tomu, že různé krajské soudy jsou též senáty obchodními, není proti tomu příčiny, aby seznamy ty též u všech těchto soudů krajských vedeny byly.

17. Jeví se potřeba, aby pro jednotlivé druhy akciových společností vydána byla, pokud se týče jich zřizování, ustanovení zvláštní, po případě pro které druhy a v jakém směru?

Pan přednášející prohlašuje, že by bylo záhodno, aby pro jisté akc. společnosti, které nezabývají se obchody po živnostensku t. j. místního rázu a s menším akc. kapitálem mohly se připustiti jisté výhody ohledně postupu zakládacího a ručení.

18. Je žádoucno, aby všecky zápisy učiněné do rejstříku hlavního závodu zaneseny byly také do rejstříku závodu odbočného, či lze ohledně všech nebo některých, a kterých, od zanesení při odbočném závodu upustiti?

Pan přednášející odpovídá na otázku tuto kladně a upozorňuje na vady knihovních zápisů simultanních.

19. Dlužno požadovati zákonem, že stanovy usnesené od zakladatelů musí býti v plném obsahu sděleny upisovatelům akcií dříve než upíší, či lze připustiti upisování na základě hlavních článků stanov?

Pan přednášející jest toho náhledu, že stačí sdělení výňatku.

20. Je nutno připustiti zatímné úpisy, či stačí, aby zákonem bylo upraveno pouze vydávání akcií plně nebo částečně splacených?

Pan přednášející jest toho náhledu, že zásadou má býti, aby akcie plně splacena byla, částečné splacení má býti dovoleno za jistých opatrností zejména, aby akcie na jméno zněly a se svolením společnosti převoditelny byly.

Pan dr. Růžička jest proti interimním listům a myslí, že by se mělo stanoviti, že se mají akcie vydávati vždy celé a tudíž na otázku 20. odpověditi ne.

Pan prof. dr. šl. Herrmann praví, že záležeti to bude na tom, jakou mez určí zákon jako minimální obnos akcií. Zájem národohospodářský svědčí proti tomu, aby příliš nízko určené placení stačilo, kdežto požadavek úplného splacení po případě obecenstvo odstraší, pročež by se — arci za jistých kautel — interimní listy připustiti měly.

Pan dr. Pilař jest pro úplné splacení, poněvadž upisovatelé jak zkušenost učí, mají-li možnost splátek, snadno upisují, když se však jedná o splacení dávají se exekvovati raději než by zaplatili. Nemá-li společnost živořiti, jest záhodné splacení celé.

21. Má býti vydávání akcií pod pari bezvýminečně vyloučeno, nebo má býti přípustno, a to v kterých případech a za kterých opatrností?

Pan přednášející jest toho náhledu, že vydávání pod pari má býti vůbec vyloučeno.

22. *a*) V jakém obnose má býti zákonem ustanovena nejmenší hodnota jmenovitá akcií znějících na majitele neb na jméno?

b) Má býti minimum jmenovité hodnoty akcií ustanoveno stupňovitě podle výše akciového kapitálu a jakým to spůsobem?

c) Má býti pro určité podniky vyžadována jmenovitá akciová hodnota menší nebo vyšší nežli jest minimum, a pro které podniky a v jaké výši?

d) Má býti pro ústavy a podniky významu pouze místního pomýšleno na možnost výjimek v příčině nejmenší jmenovité hodnoty?

Pan přednášející jest toho náhledu, že by ku podnikům riskantním se odporučovalo, aby minimální hodnota akcií vyšší byla stanovena, tak na př. jest v Německu 1000 marek, ve Francii 500 franků, v Americe 100 dolarů, kdežto v Italii a Belgii neomezená. Namítá se sice, že tím způsobem jest akciové podnikání drobnějšímu kapitálu nepřístupné, avšak p. přednášející jest toho náhledu, že stává mnohých jiných peněžních združení nežli akc. společnost. Týž souhlasí též se stupňováním akc. kapitálu. Pro podniky jistého místního významu odporučovaly by se jisté výminky tak jako v Německu, kdež akcie v tomto případě na 200 marek zníti mohou, avšak pro pravidelnou formu akc. společnosti bylo by záhodno určiti cenu asi 500 zl.

Pan dr. Růžička jest celkem pro neomezenost a navrhuje nejvýše 100 zl. za maximum.

Pan dr. Vetešník udává, že tak jako se neodporučuje částečné splacení akcií, se neodporučuje též vysoké minimum.

23. Jaký vliv by mělo zavedení zákona o společnostech s ručením obmezeným dle vzoru zákonodárství německé říše na zodpovědění otázek vypsaných v číslech 22. *a*) až *d*)?

Pan přednášející uvádí, že takových společností, jež jsou uprostřed mezi akciovou společností a společenstvem, u nás nestává. Společnosti tyto v Německu zavedené liší se od akciových tím, že zde nejsou vydány akcie majiteli aneb na jméno znějící, nýbrž pouhé podíly od společenstva a pak že je zde neomezený počet účastníků. Společnosti tyto zavedeny v Německu r. 1892 a osvědčily se zejména pro drobnější podniky. Podle všeho jedná se o to, aby podobné společnosti v Rakousku zavedeny byly, následkem čehož by mohla minimalní hodnota akcii býti vyšší.

24. V kterých případech a za kterých opatrností lze dovoliti vydání akcií úplně nesplacených?

25. *a*) Pro které případy lze v zákoně stanoviti nejdelší lhůtu k úplnému splacení akcií?

b) Který minimální obnos první splátky dlužno v zákoně vyžadovati?

c) Má přenesení nedoplacených akcií na jméno znějících zákonem býti učiněno odvislým od souhlasu společnosti?

Pan přednášející udává, že nutnost splacení akcií v různých státech různě upravena a sice u nás 40%, ve Francii 25%, v Belgii 10%, ve Švýcarech 20%, v Španělích 50%, v Uhrách 30% a v Italii $^3/_{10}$. Odpoví-li se na otázku danou, že vůbec možno vydati nesplacené akcie, mělo by býti nařízeno, že splatiti třeba 40%, že akcie má zníti na jméno a jest se svolením představenstva postupitelná, aby mohlo se věděti, kdo akcie má a žádati její doplacení.

Pan dr. Růžička odpovídá na otázky tyto záporně.

26. Lze dovoliti propuštění upisovatelů akcií a prvotných akcionářů z ručení za doplacení a za kterých modalit a opatrností?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející, že by se to dovoliti nemělo, poněvadž není důvodů, aby se propustili akcionáři bez náhrady ze závazku.

27. Doporučuje se, aby směly býti připuštěny zvýšitelné akcie, t. j. takové, které se vydávají se závazkem, že akcionáři budou na své akcie připláceti do jisté, předem stanovené hranice, jinak že by

akcie jejich propadly, osobně by však upisovatelé nebo akcionáři neručili nad původní jmenovitý obnos?

Na to odpovídá týž, že zařízení takové není odůvodněné ani praktické.

28. Mají se pro společnosti s takovými akciemi, jež mají v příčině čistého výnosu právo přednostní (prioritní akcie), pojati do zákona — pro ten případ, kdyby stanovy o tom předpisu neobsahovaly — zásady o obmezení majetkových práv z prioritních akcií naproti akciím přednosti nepožívajícím (kmenovým) a které?

Pan přednášející jest toho náhledu, že by se odporučovalo, aby jisté zákonní předpisy ohledně akcií prioritních stanoveny byly, poněvadž poměry takových akcionářů jsou jiné nežli kmenových akcionářů, neboť oni mají nárok na jistou přednost, jsou to jakoby věřitelé společnosti a proto práva jich nemají stanovami, nýbrž zákonem upravena býti.

Pan prof. dr. šl. Herrmann jest v zásadě stejného náhledu s p. přednášejícím, ovšem bude tu zákonné vymezení možno jen spůsobem abstraktním; záhodným tu bude zvláště stanovení kautel, aby akcionáři prioritní nebyli ve svých právech ohroženi, zejména nebezpečím přehlasování ostatními akcionáři. Konkretní vymezení jejich práv však nedá se stanoviti zákonem, vždyť tu mohou býti nejrůznější případy. Jen několik málo bodů by se mělo vytknouti jako jus cogens, bližší vymezení ponecháno budiž stanovám.

S tímto poslednějším náhledem souhlasí též p. přednášející.

29. Má býti zákonem upraveno právo přednosti starších akcionářů v příčině odběru nových akcií?

30. *a*) Jest pro případ, že stanovení takového přednostního práva odběracího bude prohlášeno zákonem za přípustné, vázati platnost práva toho na podmínku, že akcionářům je toto právo také ve stanovách vyhrazeno?

b) Má býti k určování ceny odběrací příslušna valná hromada neb představenstvo?

c) Jsou žádoucny zákonné opatrnosti (a které), aby nebyly nové akcie přenechávány starým akcionářům za ceny nepoměrně nízké?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející, že to vyžaduje zajisté zákonné úpravy. Odporučuje se, aby nové akcie nebyly nikdy vydávány pod pari. Stává se totiž často, že nominelní cena akcií jest na př. 200 zl., faktická 1000 zl., nové akcie mohou si rozebrati starší, na př. 300 zl.; měla by se tu stanoviti omezení, v jakém poměru ke

kursu mohou nové akcie starým akcionářům uděleny býti. Záhodno by snad bylo, aby snad to, co se kursem vyzíská, přiděleno bylo reservnímu fondu.

(Dokončení příště.)

Denník.

Sedmdesáté narozeniny. Dne 21. dubna t. r. dokoná sedmdesátý rok plodného věku svého pan dvorní rada a ř. profesor církevního práva na universitě vídeňské, Th. dr. František Laurin. Českou literaturu právnickou obohatil mnohými cennými prácemi, jež uloženy jsou v „Časopisu katolického duchovenstva" a v časopisu našem. Monografie v časopisu našem vytištěné „O bezženství duchovních" (1878) a „O moci zákonodárné a soudní v příčině manželství" (1882. 1883) vyšly také zvláště jako knihy, mimo to vydala „Česká akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění" pojednání jeho „Nařízení papežské kongregace ‚Auctis admodum' ze dne 4. listopadu 1892 v příčině členů mužských řeholních kongregací" a „Pokrevenství a švakrovství jakožto překážky manželství rozlučující podle práva církevního." V upřímné vděčnosti připomínáme čtenářstvu svému památný tento den věhlasného učence českého a svého veleváženého spolupracovníka a přejeme jemu dlouhá ještě a šťastná leta!

Knihopis. Slavně známý spis p. dvorního rady prof. dra. ryt. Randy „O závazcích k náhradě škody s přídavkem o úrocích" vyšel právě nákladem J. Otty v Praze ve vydání šestém. (Str. 124). Vydání toto uvítáno bude v nejširších kruzích právnických s radostí tím větší, an věhlasný autor dílo své valně rozšířil, nejen arci přihlédnutím k četným změnám, jež nastaly v oborech dotčených novým zákonodárstvím (tak zvláště řádem soudním, zákonem o právu autorském, zákonem patentním), nýbrž i zřetelem k výsledkům nové judikatury a literatury — zejména ku pracem Ungerovým a Steinbachovým — jakož i k novému občanskému zákonníku pro říši Německou. — Nákladem Duncker & Humblot v Lipsku počato s vydáváním nového sborníku práva rakouského „Grundriss des österreichischen Rechtes" pořádaného prof. Fingerem, Franklem a Ullmanem. Sborník tento zahájen spisem „Grundriss des Obligationenrechts" z péra M. Schustera z Bonnotu, v němž podává se přehledný výklad jak o všeobecné, tak i o zvláštní části občanského práva obligačního. Další nejnověji vyšlé svazky sborníku jsou: „Grundriss des Gewerberechts und der Arbeiterversicherung", jehož autorem jest

minist. rada Dr. V. Mataja, „Grundriss des Strafrechts“ od prof. Lammasche a „Grundriss des Wechselrechts“ od dvor. rady Grünhuta.

Česká literatura práva civilního v posledním desetiletí. Polský „Przegląd prawa i administracyi“ přináší v nejnovějším sešitu z péra pana univ. docenta a zem. advokáta dra Emanuela Tilsche, jenž záslužným způsobem znalost o činnosti českého právnictva za hranicemi vlasti naší rozšiřuje, přehled novější české literatury práva civilního (1888—1898). V jednotlivých statích o právu věcném (I), obligačním (II), (smlouvy, závazky ex lege, náhrada škody), rodinném a dědickém (III), a v úvaze konečné (IV) neobmezuje se p. referent na suchopárné vypočítávání jednotlivých děl a pojednání právnických ať samostatně ať v odborných časopisech uveřejněných, nýbrž probírá, zejména při dílech důležitějších a objemnějších, i jich obsah, čímž přehled jeho nabývá větší zajímavosti a poskytuje možnosti praktického poučení. Bude zajisté záhodno, příkladu tohoto následovati i pokud se týče ostatních sborů právních.

Dopisnice ve službě soudní. Věstník min. sprav. sděluje praktický způsob, jakým užívá se při některých soudech vídeňských dopisnice k tomu cíli, aby stranám dotazujícím se po dnu doručení rozsudku nebo platebního příkazu uspořena byla cesta k soudu. Při stání, při němž vydán byl rozsudek, založí strana neb její zástupce dopisnici opatřenou úplnou její adresou na jedné a vyrozuměním na straně druhé, v němž chybí jen den doručení; ve věcech směnečných a mandátních přiloží se takto upravená dopisnice prostě k žalobě. Dotčený kancelářský úředník, jakmile dojde zpáteční list o doručení rozsudku atd. vpíše den doručení do dopisnice a tuto odevzdá poště. Vše děje se ovšem na nebezpečí strany. Způsob tento osvědčuje prý se zejména u těch soudů, které častěji zakročují na základě zvláštní příslušnosti a jako takové vydávají četné rozsudky pro zmeškání.

Bulharský zákonník obchodní a společnosti akciové. Dnem 12. ledna 1898 prohlášen v Bulharsku nový obchodní zákonník a vstoupil v platnost dnem 1. července téhož roku. Oddíl VII. tohoto zákona obsahuje ustanovení s provozování cizozemských společností akciových a má ustanovení čl. 226. v příčině registrování, jež státi se musí u tribunálu okresu. Každá cizozemská akciová společnost musí označiti generálního repraesentanta, jemuž přidáno býti musí správní komité o třech členech bulharské národnosti. Vedle toho musejí akciové společnosti podati průkaz o tom, že jsou ve své vlasti registrovány.

Zvlášť upraven jest poměr cizozemských pojišťovacích společností. Vedle povinnosti zmíněného správního komité společnosti tyto složiti povinny jsou dále kauci 2—500.000 fr. v bulharských pozemcích nebo bulharských cenných papírech. Společnosti život pojišťující jsou nuceny, ke konci každého semestru polovinu z hruba splacených premií uložiti v bulharských státních cenných papírech, jichž vyplacení nastati může jen tehdá, byly-li dotčené smlouvy pojišťovací zrušeny nebo za neplatné prohlášeny.

Okresy soudních inspektorů. Rada z. s. v Brně Karel Janowitz jmenován soudním inspektorem pro obvody krajských soudů v Brně, Jihlavě, N. Jičíně, Uher. Hradišti, Opavě, Těšíně a Čes. Budějovicích; rada z. s. v Praze Emanuel Chocholka pro obvody kraj. soudů v Kutné Hoře a Táboře a rada z. s. v Liberci Dr. Victor Finger pro obvod kraj. soudu v Chrudimi.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: rady zemského soudu jako přednosty okresních soudů okresní soudcové pp. Jan Hájek v Počátkách, Josef Novák v Sedleci a František Prauský v Ronšperku byvše na původních služebních místech ponecháni. Okresními soudci pp. Alois Maischeider, soudní tajemník v Příbrami pro Unhošť, soudní adjunkti František Heřman v Kašperských Horách pro Kralovice, Karel Mayer v Nechánicích pro Králíky, Bohumil Smrčka v Týně n. Vltavou pro Horažďovice a Jaroslav Březina v Rychnově pro Lovosice; soudními tajemníky adjunkti pp. Stanislav Zahálka v Král. Hradci pro Tábor, Bohumil Šturma v Manětíně pro Čes. Budějovice, Václav Zlatníček ve Zbiroze pro Příbram, Šimon Weil v Kostelci n. Orlicí pro Duchcov, Jan Smrt v Jičíně tamže, Josef Schützmeister v Klatovech pro Plzeň, dr. Jan Šabata v Praze u zem. soudu tamže, dr. Rudolf Kohn v Ústí n. Orlicí pro Král. Hradec a dr. Jakub Melichar v Plzni tamže; soudními adjunkty auskultanti pp. Jan Krouský pro Manětín a Antonín Kissich pro Vildštejn. Přeloženi byli: radové zem. soudu jako přednostové okres. soudu pp. Karel Woratschka v Kralovicích do Krumlova, Čeněk Ruta v Králíkách do Kostelce n. Orlicí a Karel Kremlička v Horažďovicích do České Skalice, soudní tajemníci pp. Pavel Hamberger v Král. Hradci do Chrudimě a Karel Weiss v Duchcově do Prahy ku zem. soudu; soudní adjunkti pp. Karel Zahrádka v Žamberce do Zbirohu a Josef Malinský v Turnově do Jičína, Václav Dvořák ve Vildštejně do Hostouně a František Krejčí I v Hostouni do Loun.

K opravě řádu stavebního.

Píše Dr. **Eugen Eiselt**, advokát v Praze.

(Pokračování.)

III. Místa stavební. Důležitým úkonem stavebním jest úřední prohlášení pozemku za staveniště. Deklarace pozemku za místo stavební spočívá dle osnovy na jiných zásadách než-li dosud[20]) Odchylné tyto zásadní body jsou tyto:

1. Poněvadž zřizování a upravování ulic nezávisí více na době, kdy parcelace počíná se ve skutek uváděti, naopak se dle osnovy předpokládá, že dříve ulice neb náměstí zřízeno jest, než-li na rozdělených pozemcích vůbec možno jest stavěti, nemá rozdělení na místa stavební dle osnovy na zřizování ulic takového vlivu jako dosud a není odstoupení pozemků k ulici od parcelace vůbec závislým.

2. Osnova podrobuje každý pozemek bez ohledu na to, zda-li v katastru zapsán jest co parcela pozemková neb stavební (§. 38.

[20]) Platný stavební řád pojednává o podobě, rozsáhlosti a účelnosti míst stavebních při ustanoveních o rozdělení pozemků na místa stavební §. 8. stav. řádu a platí ustanovení tato ve všech těch případech, kde pozemek povahy dosud zemědělné má dosíci teprve jakosti pozemku stavebního. Na pozemky takové, na nichž budovy již stály a nové domy vystavěny býti mají, se ustanovení platného řádu stavebního nevztahují, ač v praxi se ustanovení tato i na dosavadní parcely stavební obdobně užívala. Důsledkem parcelace t. j. rozdělení pozemku zemědělného na více stavenišť jest povinnost parcelanta postoupiti zdarma a bez závad pozemek k ulici potřebný do míry v §. 19. stavebního řádu vyslovené. Povinnost tato vzchází parcelantu v té době, když počne parcelaci ve skutek uváděti.

osn.), bez ohledu na to, zda z pozemku zemědělného má státi se stavební parcela aneb z pozemku dříve zastaveného nové staveniště (§. 38. osn.), zvláštnímu stavebnímu řízení, jehož výsledkem jest výslovné úřední prohlášení, že ten který pozemek jest staveništěm.

V každém případě vyžaduje se předložení plánu rozdělovacího, kterého však není třeba, má-li pozemek zastaven býti jedinou budovou (§. 38. osn. posled. odst.).

3. Má-li pozemek prohlášen býti za staveniště, musí míti takovou rozsáhlost a podobu, aby na nich postaveny býti mohly budovy, které vyhovují všem veřejným požadavkům, zejména veřejnému zdravotnictví a bezpečnosti (§. 36. osn.).

4. Nemají-li pozemky podobu takovou, aby mohly býti zastaveny aneb je-li podoba jich taková, že by se staly nemožnými účelné stavby na plochách sousedních, nebudou prohlášeny za místa stavební dříve, pokud nebylo docíleno dohodnutí o změně hranic tak, aby závady tyto byly odstraněny, a může stavební úřad učiniti povolení ku stavbě závislým od získání potřebného pozemku ku zcelení parcely. (§. 37. osn.)

Ačkoli veškeré zde vyslovené zásady osnovy z ohledů veřejných vyhovují, předce dlužno zde poukázati k jistým nesrovnalostem, které vyrovnati dlužno.

Ze zásady pod 2) vyslovené, že i stavební parcela, na níž dříve budova stála, podrobena jest novému řízení deklaračnímu, plyne, že, kdyby úřad shledal, že podoba a rozsáhlost parcely této není taková, aby náležitostem §. 36. osn. vyhovovala, jakost staveniště této parcele nepřizná.

To jest ustanovení příliš kruté a tím citelnější, ježto dobrovolným dohodnutím, které §. 37. osn. na zřeteli má, závady stavebním úřadem shledané stěží odstraniti lze.

Dohodnutí takové bude stěží docíleno při pozemcích povahy zemědělné, nesnáz tato bude ale daleko větší při pozemcích těch, které dosud jakost staveniště měly. Avšak dohodnutí nebude vůbec možným tam, kde pouze jediný majitel na místě své staré budovy bude chtíti novou postaviti, kdežto soused nebude míti příčiny znova stavěti. V případech těchto dlužno, aby stavební úřad daný stav věci uvážil a rozličné úlevy připustil, tak zejména na místě dvoru světlíky (§. 131. osn.).

Má-li zásada řízení deklaračního o způsobilosti pozemku za místo stavební pod 4) uvedená míti náležité účinnosti, musí zcelování pozemku v §. 37. osn. naznačené opatřeno býti sankcí jinou než-li jak osnova na zřeteli má. Jest nepopíratelno, že účelné řešení této otázky jest nesnadné. Předce ale sluší uvážiti, že bude as nutným sáhnouti pro případ neshody ku vyvlastnění za příčinou docílení zcelení pozemků[21]).

Takovéto zcelení pozemků dosud zemědělných nebude podléhati zvláštním obtížím. Značné překážky naskytnou se tam, kde bude nutno zcelovati stavební parcely, na kterých dosud budovy stály, poněvadž v tomto případě se předpokládá, že více vlastníků budov chce přikročiti k novostavbě.

Co do formy nebylo by třeba ani zvláštního vyvlastňovacího zákona říšského, poněvadž v jiných zákonech zemských jest vyvlastnění taktéž stanoveno a v samé osnově stavebního řádu vyvlastnění to se připouští (§. 42. osn.)[22]).

Rozhodnutí o povinnosti postoupiti část pozemku za příčinou zcelení staveniště proti náhradě mohlo by býti upraveno obdobně s ustanovením §. 22. st. ř. Rozumí se, že by podkladem rozhodnutí takového musil býti plán zcelovací. Zemský politický úřad rozhodl by o postoupení pozemku, o výši náhrady v případě neshody soud.

IV. Výška budov. Osnova neposuzuje výšku budov jednotně[23]), nýbrž ustanovuje rozličnou míru výšky budov dle pásem stavebních a dle řízení, pro které stavební řád platiti má. Dle těchto kriterií řídí se počet pater, absolutní a relativní výška budov[24]).

---

[21]) Obyčejně mluví se v jiných zákonodárstvích o „inpropriaci“, jejíž podstata záleží v tom, že majitel malého pozemku, který sám o sobě není způsobilým staveništěm, jest povinen proti náhradě pozemek tento odstoupiti za tím účelem, aby sloučen byl s pozemkem sousedním, s kterým sjednocen utvoří způsobilé stanoviště. Viz dr. Eugen Eiselt: Socialní úkoly stavebních řádů. Praha 1896.

[22]) §. 20. st. ř. uznává t. zv. inpropriaci v případech, kde pozemek stavební zceluje se pozemkem uličním. Na stejných zásadách spočívá zákon assanační pro Prahu.

[23]) Dle platného řádu stavebního nesmí domy obytné míti mimo přízemek více než čtyři patra, výška domu nesmí z pravidla činiti více, než-li šest čtvrtin šířky třídy neb ulice a přesahovati 25 metru §. 73.

[24]) V Praze, Karlíně, Smíchově, Vinohradech, Plzni a Budějovicích mohou domy obytné míti v 1. pásmu mimo přízemek jen 4 patra, v 2. pásmu mimo přízemek jen 3 patra, v 3. pásmu mimo přízemek jen 2 patra a smí v 1.

Pokud se týče výšky domů nárožních, posuzuje se tato dle osnovy dle širší třídy s tím obmezením, že průčelí v užší třídě smí býti jen do 15 metrů stejně vysoké jako průčelí postavené v třídě širší (§. 50. osn.)[25]).

Vzdor těmto zákonným ustanovením osnovy o výšce budov může úřad stavební ustanovit i menší výšku než jaká zákonem jest přípustna, jakož i menší počet pater a musí učiniti tak tenkráte, kdyby výška staveb v některých částech města byla na ujmu rozhledu na památné budovy neb malebné části města a okolí, byť i v plánu upravovacím nebylo v této příčině nějakého ustanovení. (§. 52. osn.)

Posléze uvedené ustanovení jest pokud se týče starých budov příkré a zasahuje v nabytá práva vlastnická. Celé části král. hlav. města Prahy jako na př. Kampa, Nerudova ulice atd. byly by citelně poškozeny. Pro takové staré části města platila by jiná ustanovení stavebního řádu ve příčině výšky budov, než pro jiné staré části téhož území. Další nebezpečí spatřovati sluší v tom, že úřad stavební i mimo plán upravovací, ve kterém s konečnou platností (§. 5., §. 7. os.) jest ustanoveno, kde lze stavěti domy do určité výše, může stanoviti i menší výšku budov, než-li která jest zákonem přípustná.

Bylo by slušné, aby za takoveto mimořádné obmezování práva stavebního ve starých částech města poskytnuta byla zvláštní náhrada.

V. Dvory[26]). V této příčině rozeznává osnova co pravidlo: dvory společné při souvislém zastavení, pak samostatné dvory nejméně s 25% nezastavené plochy, a co výminku světlíky tam, kde nedá se účelně řešiti půdorys při menších staveništích a při staveništích nárožních §. 131. osn. a násl. Prostranost dvoru řídí

pásmu míti absolutní výšku nejvíce 25 m., v druhém pásmu 20 m. a ve třetím pásmu 15 m., kdežto v ostatních obcích mohou domy obytné míti mimo přízemí 3 patra, v 2. a 3. pásmu 2 patra; absolutní výška budov má činiti v I pásmu 20 m., v 2. a 3. pásmu 15 m. Relativní výška budov nesmí činiti v prvním pásmu více než šest čtvrtin, v druhém a třetím pásmu ne více než 4/4 šíře veřejného prostranství (§. 47. a 48. osn.).

[25]) Dle §. 73. st. ř. posuzuje se výška domů nárožních dle širší třídy beze všeho obmezení.

[26]) Dle §. 65. st. ř. musí při zastavování jednotlivých míst zůstati 15% veškeré výměry nezastaveno a větší část této prostory nezastavené vynahraditi dlužno pro dvůr.

se dle jednotlivých pásem (§§. 132. 133. osn.)[27]). Ustanovení osnovy znamenají značnou úchylku od dosavadního stavebního řádu. Jakožto minimální prostora samostatného dvoru v 1. pásmu, tedy ve starých částech města, stanoví se jedna čtvrtina celého staveniště, což zajisté povede k tomu, že často se užívati bude v starých částech města při menších staveništích výminečných ustanovení, jednajících o světlících.

VI. Staré památky, ráz a vzhled obcí.

„Za tím účelem“ — praví důvodová zpráva — aby vše „co má vynikající cenu historickou neb uměleckou, bylo chráněno, aby vzácný ráz některých částí měst byl uchován a aby vytvořeno bylo v nových částech jejich to, co vyhovuje požadavkům dobrého vkusu“ jsou v osnově předpisy jednak po různu, jednak ve zvláštním oddílu [28]). Ustanovení druhu prvního seznali jsme na př. ve stati o plánech polohopisných a upravovacích, seznáváme dále v organisaci umělecké komisse a působnosti její jakožto úředního poradního orgánu stavebního (§. 198. osn.), ustanovení o ladném a uměleckém vzhledu façad (§§. 56. osn., 75. osn., §. 155. osn., §. 176. č. 5. osn.), nařízení, aby povolení stavební uděleno nebylo, odporuje-li předložený návrh ohledům esthetickým (§. 185. osn.). Zvláštní oddíl věnuje osnova starým památkám, rázu a vzhledu obcí v §§. 56.—70. osn., které obsahují tato ustanovení:

1. Budovy a jiné památky vynikající ceny historické aneb umělecké budou pojaty do zvláštního seznamu, který opatřen bude v době jednoho roku po vydání nového zákona a který zdělá stavební úřad vyslechnuv uměleckou komissi neb odborníky. Seznam tento schválí zemský výbor vyslechnuv mínění c. k. místodržitelství, načež vyhlášen bude v zemském zákonníku (§. 65. osn.).

2. Jakékoli změny na budovách neb památkách v seznam pojatých, i takové, které by za jiných okolností mohly způsobeny býti na pouhé písemní oznámení neb i bez oznámení, vyžadují po-

[27]) Při společných dvorech musí průměrná šířka společného dvora činiti v I. pásmu nejméně dvě třetiny střední výšky protějších budov, ve II. a III. pásmu musí průměrná šířka dvora rovnati se střední výšce budov §. 132. osn. Při samostatných dvorech musí mezi hranicí sousední a mezi vlastní stěnou budovy, v níž jsou hlavní okna, zůstati nezastavený prostor, jehož průměrná šířka musí činiti v I. pásmu nejméně polovinu, ve II pásmu nejméně dvě třetiny a ve III. pásmu musí se rovnati výšce dotyčné stěny (§. 133. osn.).

[28]) Platný stavební řád obsahuje podobná ustanovení, ovšem, že v dosahu nepatrném v §. 2. odst. 2. a §. 34. odst. 1.

volení stavebního úřadu po slyšení umělecké komisse resp. odborníka a za souhlasu zemského výboru (§. 66. osn.).

3. Pro případ povolení přeměn na předmětech v seznamu uvedených dlužno façady co možná zachovati, štíty, znaky, znamení v původním tvaru do nové úpravy pojmouti (§. 67. osn.).

4. I ohledně budov do seznamu nepojatých bdí stavební úřad při udělování povolení stavebního nad tím, aby nebyly ničeny historicky neb umělecky důležité façady a všeliké jiné památky. Stavební úřad pečuje při udílení povolení též o to, aby nebyl rušen výhled na malebné části města a aby byl zachován zvláštní historický, umělecký a také malebný ráz veřejných prostranství a jich okolí (§. 68. osn.).

5. Stavební úřad vydává vyslechnuv umělecký orgán poradní a se schválením zemského výboru bližší ustanovení pro budoucí úpravy veřejných prostranství, aby byl udržen neb zjednán jim ladný architektonický ráz (§. 69.).

6. Stavební úřad může nařídíti přeměnu dosavadní façady některé budovy zřízené před prohlášením nového stavebního řádu, která odporuje starobylému neb ladnému vzhledu okolí, vyslechnuv dříve uměleckou komissi neb odborníka.

Útraty přeměny nenese však vlastník budovy, nýbrž obec.

Proti ustanovením zde uvedeným, která jsme vůči důležitosti jich podrobněji uvedli, nelze zásadně ničeho namítati, předpokládaje, že při provádění předpisů těchto úřady nepůjdou dále, než chvalný účel jich a duch zákona vyžaduje.

Při sdělání seznamu v §. 65. osn. uvedeného vyloučena jest neprávem součinnost účastníků, o jichž práva soukromá, pokud se týče obmezení dosavadních práv jejich, se jedná.

Vyslechnutí těchto účastníků, po případě právo námitek zdá se nám býti spravedlivým požadavkem. Řízení v §. 65. osn. uvedené sluší tedy v tomto směru doplniti.

VII. Z ostatních ustanovení osnovy, pokud po stránce právní mohou býti zajímavými, uvádíme tato:

Zřizování zavřených balkonů a arkýřů není více obmezeno na šířku ulice (§. 53. os.)[29]).

---

[29]) Dle §. 84. st. ř. mohou zavřené arkýře a balkony zřizovány býti v ulicích nejméně 16 metrů širokých.

Zřizování chodníků, pokud nespadá toto do zřizování veřejných prostranství, jak bylo výše uvedeno, náleží jako dosaváde vlastníku. Povinnost tato jest však osnovou rozšířena[30]) v ten spůsob, že chodník dlužno zříditi po celé délce všech budov, zdí a jiných hražení na straně veřejného prostranství na útraty dočasných vlastníků (§. 54. os.).

Z důvodů zdravotních a hospodářských připouští osnova v §. 97. též byty podkrovní[31]) v domech, které nemají mimo přízemek více než tři patra. Zřizování bytů v podzemích jest osnovou (§. 98. os.) značně obmezeno mimo jiné v tom smyslu, že jest dovoleno v domě zříditi pouze jeden takový byt podzemní, který může míti kromě kuchyně nejvýše dva pokoje.

Značná povinnost ukládá se vlastníkům domu ve příčině zavádění kanalisace dle systému splachovacího. Majitelé domu jsou povinni, aby v domech již zřízených a při každé novostavbě nebo přestavbě dali provésti všecky úpravy, jichž jest třeba k účelnému provedení splachovací soustavy svým nákladem, ve lhůtě a dle pravidel jak určí stavební úřad, a to pod trestem a provedením dotyčných úprav z moci úřední na jich náklad (§. 110. os.).

O otázce stěžování odvádění kouře, a obtěžování okolí kouřem jedná osnova v §§. 121. a 122. Stěžuje-li se zvýšením budovy sousední odvádění kouře z komínů nižší budovy, jsou majitelé nižších budov povinni pečovati na svůj náklad o to, aby komíny budov jejich byly zvýšeny, upraveny a v dobrém stavu udrženy.

Majitel sousední budovy vyšší musí trpěti v případě tomto potřebné zakotvení zvýšených komínů na jeho budově, má však právo žádati přiměřenou náhradu. Pro případ sbourání vyšší budovy nemá majitel nižší budovy právo žádati náhradu škody za výlohy změny neb zabezpečení komínů (§. 121. os.). Když zřízené již komíny obtěžují okolí kouřem, budiž majitel přidržen k tomu, aby buď komíny přiměřeně zvýšil, aneb aby odpomohl jiným osvědčeným prostředkem této vadě (§. 122. os.).

Dohled ku stavbám jest osnovou značně zostřen. Tak musí stavebník ohlásiti písemně stavebnímu úřadu, že dokončil

---

[30]) Dle §. 97. st. ř. musí stavebník, když se staví nový dům, podél celého domu svého na straně veřejného prostranství neb ulice na vlastní útraty zříditi chodník.

[31]) Zřizování bytů podkrovních v Praze nebylo dosud dovoleno.

vyzdění soklu, dále hrubou stavbu. V 5 dnech po učiněné opovědi vykoná stavební úřad svým technickým organem místní ohledání. Shledá-li se, že práce až do vyzdění soklu byly vykonány řádně, povolí se další provádění hrubé stavby, ustanoví se lhůta, kdy lze počíti s omítkou. Po dokončení celé stavby žádati dlužno za povolení obývání a užívání budovy, načež se ustanoví místní komise a vydá nález. Úplně novým jest ustanovení zdravotní, dle něhož povolení k obývání nemůže býti při budovách přízemních a jednopatrových před uplynutím šesti měsíců, při budovách o více patrech před uplynutím devíti měsíců po dokončení hrubé stavby uděleno (§. 172. os.). Dohled ku stavbám již zřízeným upravuje §. 174./169. osn.[32]).

Stavební úřad dozírá k tomu, aby stavby, které zřízeny byly za platnosti tohoto zákona, byly udržovány v takovém stavu, aby vyhověno bylo požadavkům bezpečnosti, zdravotnictví a ladného vzhledu.

Při stavbách zřízených před platností tohoto nového stavebního řádu může stavební úřad naříditi značnější úpravy dosavadního stavu, který nevyhovuje ustanovením nového zákona, žádá-li vlastník za povolení ku přestavbě, přístavbě neb podstatným změnám a opravám.

Z úřední moci může stavební úřad naříditi provedení podstatných změn neb oprav jen tenkráte, vyžadují-li toho neodkladné zájmy zdravotní a bezpečnostní, aby komisí zjištěné hrubé závady byly odstraněny. Ustanovení dosavadní o zřízení t. zv. kuratora publici byla taktéž v osnovu pojata.

VIII. Po stránce formální byla v osnovu pojata odchylná ustanovení od dosavade platného stavebního řádu.

a) Osnova rozeznává ve směru tomto takové úkony stavební, k nimž je třeba stavebního povolení, dále úkony, k nimž třeba pouhého písemního oznámení a konečně úkony, při nichž ani oznámení třeba není (§. 61.—64. osn.)[33]).

Stavební povolení je mimo úkony stavební dle dosavadního stavebního řádu rozšířeno na změnu rovinné výše, na odkopání

---

[32]) Dle platného stav. řádu §. 119., který v podstatě osnova přijala.

[33]) Souhlasně s ustanovením §. 24. st. ř. novostavba, přístavba, přestavba, hražení vyžadující stavebního povolení, §. 26. st. ř. opravy neb stavební změny druhu nepatrnějšího vyžadující písemní oznámení, §. 27. st. ř. opravy za příčinou zachování předmětů v dobrém stavu — bez oznámení.

půdy uvnitř budov a jiných stavebních zařízení a na bourání[34]) a odstranční předmětů a částí jich, k jichž zřízení jest třeba stavebního povolení §. 61. osn. a konečně na jakékoli změny oněch budov a památek v seznamu historicko-uměleckém pojmutých §. 65. osn., třeba by změny takovýchto předmětů předsevzaty býti mohly na písemní oznámení aneb i bez oznámení (§. 66.).

Důvody rozšíření tohoto jsou vlivy, které jednotlivé stavební úkony tyto na veřejné zájmy, stabilitu budov neb práva sousedů míti mohou.

Pojem novostavby, přístavby, přestavby, podstatných změn a oprav jest v osnově (§. 62. osn.) definován a příklady doložen[35]) a jsou pojmy tyto vůči platnému stavebnímu řádu poněkud modifikovány.

Zejména jest pojem přestavby z důvodů regulačních potud modifikován, že hlavní části posavadní stavby nemusí přiléhati k veřejnému prostranství, tak že dle osnovy i úpravy ve dvorech aneb v místech, které nebraničí na veřejné prostranství, dlužno pokládati za přestavbu.[36])

b) Řízení stavební samo jest dle osnovy vzhledem k ustanovením o plánech upravovacích jednodušší nežli dosud, zejména odpadá dle osnovy řízení o stanovení čáry stavební a niveau.

Aby legitimace žadatele byla na jisto postavena, musí předložen býti žádosti za prohlášení pozemků za místa stavební a žádosti za stavební povolení knihovní výtah,[37]) aneb nepodává-li žádost vlastník, musí předložen býti souhlas vlastníka.

Rozumí se, že žádostem musí přiloženy býti potřebné plány (§. 175. a násl. osn.) ve dvojím, jichž úprava ponechána jest ustanovením, která vydá pro praktickou potřebu zemský výbor (§. 179. osn.).

---

[34]) V dosavadní praxi jen po různu činí se bourání od stavebního povolení závislým a kde se povolení vyžaduje, odůvodňuje se ustanovením §. 25. st. ř. Ve většině případů béře se žádost za bourání stavebním úřadem prostě na vědomí. Rozšíření stavebního povolení na bourání jest v každém směru odůvodněno, poněvadž bourání budovy má obyčejně nepopíratelný vliv na práva sousedů.

[35]) Taktéž v §. 25. st. ř.

[36]) Dle §. 25. st. ř. přestavbou rozumí se taková stavba, která vyžaduje toho, aby hlavní části posavadní stavby, jež k veřejné ulici neb třídě přiléhají, byly konstruktivně změněny.

[37]) Výslovného tohoto ustanovení stavební řád neobsahuje, ač to vychází z §§. 8., 13., 19., 22., 28. a 32. st. ř., že stavebník i parcelant jest vlastníkem pozemku.

Aby řízení stavební nebylo zaváděno zbytečně, zamítne se návrh, který nelze připustiti z veřejných ohledů a limine (§. 181. osn.), plány neúplné neb vadné vrátí se žadateli ku opravě (§. 181. 2. odst. osn.).

Novotou jest, že plány na přiměřenou dobu se veřejně vyloží, aby súčastněné strany mohly do nich nahlédnouti a ku komisi se dodatečně připraviti.[38]) Súčastněným se sdělí, že plány byly vyloženy a že mohou ve lhůtě, po kterou jsou plány vyloženy, podati u stavebního úřadu své námitky a připomínky (§. 181. osn.).

Místní komise o žádosti není ve všech případech nutnou, nýbrž koná se nejdéle ve třech týdnech, po případě ve 14 dnech od podání žádosti,

1. o žádosti za prohlášení pozemku za místo stavební, aneb
2. shledá-li toho úřad potřebu, aneb
3. žádá-li za to někdo z účastníků ve lhůtě, po kterou plány byly vyloženy (§. 182. osn.).

Mimo tyto zde uvedené případy svolá stavební úřad účastníky do svých úředních místností ku komissionálnímu zjednání, při kterém se zkouší návrh a věc projednává (§. 182. 2.) [39])

Při změnách stavebních podřízenějšího významu, které nemají vlivu na práva soukromá neb poměry zdravotní, může stavební úřad upustiti od komissionálního řízení a vyšetří přípustnost změn technickým orgánem stavebního úřadu za přivzetí stavebníka (§. 182. 3. osn.).

Proti vyložení plánu nelze ničeho namítati; zjedná se tím jen podrobnější informace účastníkům. Co se však týká konání komise místní, měla by tato zavedena býti obligatorně mimo případ v osnově uvedený ve všech těch případech, kde jedná se o stavební povolení.

Zkušenost jest toho dokladem, že úplného porozumění plánu dosíci lze pouze na místě samém. Tamtéž seznati lze, zda-li práva sousedů nejsou ohrožena; důležité okolnosti, které jsou podkladem námitek z práva soukromého jako společné zdi, právo oken atd. zjistiti možno jen místním ohledáním, zejména jedná-li se o práva neknihovní.

---

[38]) Dosud se plány nevykládají a mohou interessenti teprve při komissi v ně nahlédnouti a námitky podati. Dle platného st. ř. koná se komisse na místě vždy, kdy jedná se o stavební povolení (§. 32. st. ř.).

[39]) Dle §. 32. st. ř. jest odbývání komisse v úřední místnosti možným z nařízení stavebního úřadu. Strany mají vždy na vůli žádati za místní ohledání.

Též narovnání stran o právech soukromých docíliti lze na místě, poněvadž jen tam možno věc náležitě objasniti.

Nelze též souhlasiti s ustanovením, že námitky a připomínky toliko podati lze ve lhůtě, ve které plány jsou vyloženy.

Právo to mělo by stranám přiznáno býti též při komisi samé tak jako zejména v řízení soudním jest ustanoveno.

Toto rozšíření lhůty ku podání námitek jest odůvodněno přísnými následky praecluse práv soukromých pro případ, že námitky v čas podány nebyly. Delší lhůta ku podání námitek nemůže býti na úkor rychlého řízení, poněvadž před skončením protokolu jednacího o rozhodnutí u věci samé nemůže býti řeči.

Pokud se týká složení komisse § 183. osn., vytknouti sluší novotu, dle které jest též lékař členem komisse, kdežto dosud jest přibrání téhož fakultativním.

Vyzvání k nahlédnutí do plánu a obsílka ke komisi má dle osnovy doručena býti ku vlastním rukoum vlastníka, spoluvlastníků, správci nemovitosti, neb tomu, kdo k ní má dohled (§. 184. osn.).

Doručení dohled vedoucím osobám nelze odporučiti vůči důležitosti, jakou přítomnost účastníků při stavební komisi ve příčině hájení práv soukromých má.

Osnova přijala též dosavadní zásadu: spojení řízení správního s projednáváním o nárocích soukromoprávných až do té doby, kdy stalo se narovnání (§. 187. osn.), a ukládá řídícímu komise, aby se o narovnání pokusil.

Rozhodnutí o žádosti jest dle výsledku jednání o námitkách buď[40])

a) stavební povolení, když není námitek aneb když námitky uklizeny byly narovnáním neb shodou,[41])

b) nález, že lze návrh z veřejných ohledů připustiti a provésti, když smíru ve příčině námitek soukromoprávných docíleno nebylo. V případech těchto odkáže se spor o námitkách těchto na pořad práva, dlužno pak námitky tyto ve vyřízení výslovně uvésti.

---

[40]) Stejně dle §. 35. st. ř.

[41]) Narovnání může se týkati netoliko práv soukromých, ale i změny předloženého plánu jako na př. přeložení zdě, zřízení světlíků a p. Podmínky narovnání možno pojmouti do protokolu, načež i právní nástupci jsou povinni je zachovati.

(Dokončení.)

Praktické případy.

K výkladu na §. 156. o. z. o.

Žalobce Antonín K. byl dne 25. listopadu 1897 oddán se svou manželkou Antonií rodem Š. a tato porodila mu dne 6. února 1898 dítě, jež pokřtěno bylo jménem Růžena. Žalobce sám doznává, že jemu manželka jeho ještě před tím, než manželský sňatek uzavřeli, svěřila, že jest těhotnou a že on se na to prohlásil, že se s ní oddati dá, ale otcovství že převzíti nechce.

Ve tříměsíční lhůtě po porodu žalobce 6. března 1898 žalobou domáhá se proti dítěti jmenovanému uznání, že není jeho otcem, a odpírá mu rod manželský proto, že neuplynuly ani tři měsíce ode dne sňatku do narození, a protože před sňatkem s matkou dítěte neobcoval a ani obcovati nemohl v čase, do kterého zákon dle §. 138. ob. zák. obč. domněnku splození klade, byv neustále v práci v okolí Berounském a Pražském, a do okolí, z kterého matka dítěte se nevzdálila, ani nepřišel a matku vůbec ani neznal.

Zástupce žalovaného děcka žádal, aby žaloba byla zamítnuta z toho důvodu, že žalobce, ač věděl o těhotenství matky dítěte, tuto za manželku pojal, čímž pozbyl práva, vůbec manželskému zplození odporovati, a že důkazy svými žalobce nemůže vyvrátiti možnost, že se s matkou sešel a s ní také obcoval.

Svědkové o nemožnosti setkání se žalobcova s matkou dítěte v době, kterou domněnka zplození jest stanovena §. 138. ob. zák. obč., vedení potvrzují: Josef Z., u něhož matka dítěte Antonie Š. před provdáním se sloužila, že Antonie Š. v roce 1897 do zimy nikam kromě na muziky v okolí Podmok, kdež bydlili, se nevzdálila; Josef Šv., stavby vedoucí, že žalobce Antonín K. od 16. dubna 1897 do 15. května 1897 v Praze při stavbách až na neděle a svátky byl zaměstnán; taktéž Josef Dlouhý svědčí o době od 16. července do 4. září 1897. František Pek. uvedl, že žalobce bydlel u něho v Praze od března 1897 do června 1897 a nikdy po tu dobu z Prahy se nevzdálil; Josef Kom., zedník pracoval se žalobcem a bydlili spolu v Berouně, v Praze a ve Vinohradech až do října 1897 a po celou dobu až na 14 dní spolu pracovali a z místa pobytu se nevzdálili; jen v červnu 1897 pracovali jeden v Praze a druhý ve Vinohradech v různých místech.

Žalobce zá příčinou důkazu přísežně stvrdil, že od 19. března 1897 do 23. září 1897, kdež se domu vrátil, do Voltýřova a okolí nepřišel, že se stále zdržoval v těch dobách na práci v Berouně a v Praze nebo v předměstích pražských, že ani na sebe kratší dobu v čase tom do okolí Voltýřovského se nevrátil, tak že s matkou dítěte ani setkati se nemohl ani nesetkal.

C. k. krajský soud rozsudkem ze dne 13. října 1898 vyhověl žalobě a prohlásil, že dítě Růžena dne 6. února 1898 z Antonie K. rodem Š. narozené zrozeno jest mimo manželství a že Antonín K. není jeho otcem, což vše dítě uznati povinno jest.

V důvodech se praví: Podle děje uvedeného náleží předem posouditi, zda žalobce, tím že, ač věděl před sňatkem s Antonií Š., že tato je těhotna, přece ji za manželku pojal, pozbyl práva odpírati otcovství k dítěti, které ve 3. měsíci po sňatku se narodilo.

Že by v takovém případě manžel nebyl oprávněn manželskému zplození dítěte odpírati, nevychází ani z ustanovení §. 156. ob. z. obč. ani z ethické stránky ústavu manželství vůbec. §. 156. v souvislosti s §. 155 ob. z. obč. stanoví domněnky, kdy dítě narozené sice v manželství, ale v době před časem v §. 138. ob. z. obč. uvedeným pokládati sluší za nemanželsky zplozené, a vyslovuje zásadu, že pro dítě dříve narozené platí domněnka nemanželského původu jen tehda, když manžel o těhotenství manželčině nevěděl.

Že žalobce, ačkoliv o stavu své manželky věděl, s ní přece v sňatek manželský vešel, má za následek, že dítko Růženu ve smyslu §. 156. ob. z. obč. pokládati dlužno za dítě manželské a musil žalobce, ačli otcovství dítěti tomu odepříti chtěl, nastoupiti cestu práva, a náleží mu, aby odepírání příznivý výsledek mělo, aby provedl důkaz, dle §. 158. ob. z. obč. o nemožnosti zplození dítěte. Důkaz o tom vede žalobce tím, že dokazuje, že v kritické době §. 138. ob. zák. obč. s potomní svou manželkou vůbec sejíti se nemohl, an z okolí Pražského a Berounského, kde pracoval, se nevzdálil a ani na krátkou dobu do místa, kde Antonie Š. dlela, nepřišel a taktéž, že i tato domov svůj Podmoky a nejbližší jeho okolí neopustila. Důkaz tento pokládá soud pro dobu od počátku dubna 1897 do 27. září 1897 za provedený. (Zplození dítěte 6. února 1898 narozeného spadá do doby od 12. dubna 1897 do 10. srpna 1897). Dokazujeť žalobce přísežně slyšený, že z okolí Pražského a Berounského, kdež po celou dobu jako zedník pracoval, se nevzdálil. Potvrzují svědkové Jos. Kon. totéž až na dobu 14 dní a měsíc červen 1897, Frant. Pc. na dobu do června 1897, Josef Šv. a Josef Dl. dosvědčili, že žalobce mimo neděli a svátky zaměstnán byl

v uvedených místech, první od 16. dubna do 15. května 1897, druhý od 16. července 1897 do 4. září 1897; Josef Z., že matka dítěte po celou dobu, co u něho sloužila, mimo okolí se nevzdálila. Tím a vzhledem ku vzdálenosti míst, kde obě strany pracovaly, jakož i ku pravděpodobnosti, že žalobce jako zedník byl by nákladnou cestu do Voltýřova vzhledem k poměrům svým nepodnikal, má soud za prokázáno, že až do návratu žalobcova 27. září 1897 týž s potomní svou manželkou se nesešel a jest tím nemožnost zplození dokázána. Proto bylo žalobě místo dáti.

K odvolání opatrovníka dítěte změnil c. k. vrchní soud zemský v království českém rozsudkem ze dne 9. prosince 1898 rozsudek krajského soudu a zamítl žalobu Antonína K. z těchto důvodů: Ustanovení §. 156. ob. z. obč., že právní domněnka nemanželského rodu nastupuje při porodu časnějším než v 7. měsíci po uzavřeném manželství, když manžel — jemuž před sňatkem těhotenství známo nebylo — do tří měsíců popře otcovství, tvoří podmínku, aby manžel vůbec mohl manželskému zrození odpírati.

Bylo-li manželovi v době sňatku těhotenství známo a on nevěstu přece pojal za manželku, ztratil tím právo k odporu. Vždyť právo, odpírati manželskému rodu dítka, není takové, jehož by se manžel nemohl ve prospěch dítka vzdáti. A věděl-li o těhotenství a pojal-li přece budoucí matku za manželku, nedá se jinak mysliti, než že se s následky spokojil.

Antonie K. manželka žalobcova sice udala, že žalobce se prohlásil, že se k dítěti hlásiti nebude; avšak taková výhrada nemůže míti proti děcku právního účinku.

Ustanovení §. 158. ob. z. obč. zde ani obdobně užiti nelze, ježto jedná o případu, kde manžel tvrdí, že dítko zrozené z jeho manželky v době zákonné od něho nepochází.

Dle toho ztratil žalobce právo popírati manželský rod dítěte, slušelo tudíž vyhověti odvolání opatrovníka žalované a zamítnouti žalobu.

K odvolání žalobcovu c. k. nejvyšší soud obnovil rozsudek stolice prvé připojiv tyto důvody. Byť i dovolání žalobcovo jmenovitě nižádného z důvodů uvedených v §. 503. c. ř. s., pro které lze odpírati rozsudku soudu odvolacího, neoznačovalo, přece z obsahu jeho se podává, že žalobce rozsudku vrchního soudu zemského odpírá pro nesprávné právní posuzování věci, tedy z důvodu č. 4. §. 503. c. ř. s.

Tento odvolací důvod skutečně tu jest. §. 155. ob. z. obč. stanoví právní domněnku nemanželského rodu též u těch dětí, které sice z man-

želky, avšak před časem zákonem vyměřeným dle toho, kdy sňatek manželský byl vykonán, zrozeny byly.

Toto právní domnění má však dle §. 156. ob. z. obč. průchod teprve tehdá, když muž, který před sňatkem nevěděl o těhotenství, nejdéle ve třech měsících po nabyté vědomosti o narození dítěte otcovství odpírá.

V tomto případě jest nesporno, že žalobci, který již dne 6. března 1898 otcovství k dítěti Růženě, zrozenému z jeho manželky dne 6. února 1898 žalobou u soudu odpíral, těhotenství jeho nevěsty známo bylo před sňatkem s ní.

Vrchní soud zemský uznal tuto okolnost za dostatečnou, by odúznal žalobci právo popírati manželský rod dítěte manželkou jeho předčasně porozeného, jsa toho náhledu, že k odporu proti manželskému rodu dítěte manželkou předčasně porozeného toliko muž oprávněn jest, kterému těhotenství před sňatkem známo nebylo.

Tento názor právní není však v zákoně opodstatněn. §. 156. ob. z. obč. ustanovuje toliko, že muž, který před sňatkem nevěděl o těhotenství své manželky, pouhým včasným odepřením před soudem bez dalšího důkazu přivoditi může právní domněnku, že dítě před časem pořádným v manželství zrozené jest nemanželským a §. 157. ob. z. obč. ustanovuje, že po takovém odporu mužově náleží ustanovenému opatrovníku dokázati, že porod je manželský. Z toho plyne, že muž, věděl-li o těhotenství před sňatkem, nemůže činiti proti manželskému rodu dítěte odpor s právními následky §. 156. ob. zák. obč.; neplyne však z toho nikterak, že takový manžel nemůže žalobou ve lhůtě §. 156. ob. z. obč. své otcovství již popírati, aniž k vyvrácení domněnky rodu manželského vésti důkaz o nemožnosti, že by dítě byl zplodil, ježto tento právní následek doslovem §. 156. vyloučen není.

Bylo tudíž přisvědčiti právnímu názoru prvé stolice, která toto dokazování uznala připustným. Soud prvé stolice pokládal však také na základě provedeného důkazu svědeckého a přísežného výslechu žalobcova dle §. 272. c. ř. s. za dokázané, že žalobce až do svého návratu do Voltýřova dne 27. září 1897 se svou nynější manželkou se nesetkal, tudíž v době od 12. dubna 1897 do 10. srpna 1897 dítě Růženu dne 6. února 1898 z ní narozené zploditi nemohl.

Opatrovník nezletilé žalované popíral ve svém odvolání pouze, že lze pokládati důkaz o nemožnosti zplození tohoto dítěte žalobcem dle §. 158. ob. z. obč. za provedený, protože když neplatí ani svědectví matky, nemůže platiti také přísežný výslech interessenta. Avšak tato námitka nedostačí, aby se nepřihlíželo dle §§. 513. a 498. c. ř. s.

k výsledkům jednání, jak zjištěny jsou v processních spisech prvého soudce a v rozsudku stolice první, a aby důkaz, jejž žalobci provésti náleželo, že dítě z jeho manželky dne 6. února 1898 narozené zploditi nemohl, za provedený se nepokládal, zvláště poněvadž tomuto zjištění soudce prvého vytýkati nelze ani nedostatečné ani spisům odporující posuzování veškerého materiálu processního. Bylo tudíž obnoviti rozsudek stolice prvé.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. února 1899 č. 1457*)

M. Fryc.

Exekuce usnesení v řízení nesporném vydaného, jímž se manželce nařizuje, aby se do domácnosti manžela vrátila.

Právomocným usnesením c. k. okr. soudu ve Dvoře Králové bylo Anně Š., která svého manžela bez důvodu opustila, nařízeno, aby se do 3 dnů se svou dcerou Annou do domácnosti svého manžela Jana Š. vrátila.

Na základě toho usnesení žádal Jan Š. za exekuci ad factum praestandum dle §. 354. exek. ř. a okr. soud ve Dvoře Král. vyhověl žádosti té usnesením ze dne 21. března 1898 zn. j. E. 147./98.—1. nařídiv

---

*) Srovnej k tomu nálezy nejv. soudu ve sbírce Gl.-U.-W. čís. 8900. a 9503., jež vycházejí od stejných zásad. V prvém případě věděl manžel o těhotnosti, nedokázal však nemožnost zplození a jeho žaloba byla zamítnuta. V druhém případě uznáno dítě za nemanželské, poněvadž nálezem znaleckým bylo uznáno, že zplozeno bylo v době, kdy žalobce s matkou jeho souložiti nemohl. Opačný náhled vysvítá z nálezů č. 3605. a 12569. V onom žalováno bylo o uznání manželského původu následkem toho, že otec ohlásil soudu, že otcovství odpírá a nejvyšší soud podrobil důkazu skutečnost vědění o těhotnosti uváděje v důvodech, že je úkolem žaloby, aby prokázala, že tu není podmínek, na kterých spočívá domněnka nemanželského rodu dle §. 155. a 156., že tedy v případě, kdy manželovi těhotenství manželčino před sňatkem již známo bylo, žalobní žádost o tuto okolnost opírati se musí. V případě posléz dotčeném nebylo povoleno zapsati do matriky nemanželský původ, poněvadž domněnka §. 155. nenastupuje bezpodmínečně, nýbrž za podmínek v §. 156. vytknutých, a pokud pořadem práva není rozhodnuto, jsou-li tu tyto podmínky čili nic, poznamenání nemanželského rodu do matriky zaříditi nelze. V nálezu č. 9203. učiněno rozhodnutí sporu závislým od rozhodovací přísahy, že otci těhotenství před sňatkem známo nebylo, poněvadž skutečnost, že žalobci před sňatkem povědomo bylo, že nastávající manželka jest těhotna, podle §. 156. odporuje zákonité domněnce nemanželského rodu.

manželce, by se do bytu svého manžela do 3 dnů vrátila, jinak že by se jí uložila pokuta 50 zl., a kdyby nemohla se dobyti, vězení 10 dnů. Na rekurs Anny Š. změnil c. k. krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dme 12. dubna 1898 zn. j. R. I. 31./98.—1. usnesení soudce prvního a zamítl návrh Jana Š. na exekuci.

Důvody: Dle §§. 2. odst. 10. a 19. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. j., která ustanovení dle čl. XIII. č. 3. úv. zák. k exek. ř. výslovně byla v platnosti ponechána, jest především povinností soudu, aby bez zvláštního dalšího řízení z moci úřední přiměřenými prostředky donucovacími svému v řízení nesporném vydanému rozhodnutí průchodu zjednal.

V případě tomto, kde jde o provedení povinnosti manželky, následovati manžela do jeho bytu, sluší za vhodné donucovací prostředky považovati jen takové, kterými by se obmýšleného účelu docílilo, na př. uvedení manželky způsobem donucovacím do bytu manželova.

Avšak uložení pokuty nebo vězení nelze za takový vhodný prostředek považovati, poněvadž by se tím roztrpčenost mezi manžely jen zvýšila a smíření jejich, které jest účelem toho řízení, stížilo.

Není tudíž žádost Jana Š. v zákoně odůvodněna.

Revisijní rekurs Jana Š. z usnesení soudu rekursního zamítl c. k. nejvyšší soud a potvrdil v odpor vzaté usnesení soudu rekursního odkazuje na jeho odůvodnění.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. června 1898 č. 7892.

Št.

I řízení o soudní výpovědi z bytu může býti základem žaloby pro zmatečnost ve smyslu §. 529. č. 2. c. s. ř.

Žaloba tvrdí, že povoleno bylo žalovanému exekuční vyklizení žalujícího z bytu na základě soudní výpovědi žalobci nedoručené i zní žalobní návrh, aby se podle §. 529. č. 2. nebo §. 530. č. 1. a 7. c. s. ř. prohlásilo, že výpověď není právoplatna, že se vyklizení pro zmatečnost zrušuje a žalobci povoluje, aby na výpověď mohl do tří dnů po právomoci rozsudku podati námitky.

C. k. okresní soud na Josefově ve Vídni zamítl usnesením ze dne 14. října 1898 č. j. C. IV. 892./98.—1. podle §. 538. c. s. ř. žalobu tu, ana se nehodí k položení roku pro jednání ústní, jelikož §§. 529. č. 2. a 530. č. 1. c. s. ř. předpokládají rozepři již provedenou, čemuž zde není.

Stížnosti žalobcově vyhověl c. k. zemský jako rekursní soud ve Vídni usnesením ze dne 25. listopadu 1898 č. j. R. XIV. 312./98.—3. nařídiv prvnímu soudci, aby o žalobě pro zmatečnost podle §. 529. č. 2. c. s. ř. zavedl jednání; jelikož se arciť §. 530. č. 1. c. s. ř. na případ tento nehodí, ana může býti žaloba o obnovu podána toliko o řízení rozsudkem skončeném, zde žádného rozsudku nebylo a zákon tu extensivně vykládati nelze, protože pátá část civ. řádu soudního obsahuje předpisy výjimečné, jež přesně třeba vykládati; avšak tu jest případ §. 529. č. 2. c. s. ř., poněvadž žalobce tvrdí, že vyšlo právoplatné rozhodnutí, totiž výpověď, na základě které bylo již i vyklizení provedeno, ač nebyl v řízení výpovědním vůbec zastoupen a jemu výpověď způsobem zákonným doručena nebyla. Z tohoto vylíčení by také vyplývalo, že lhůta v §. 534. č. 2. c. s. ř. uvedená ještě nevypršela, ano mu nějaké rozhodnutí vůbec nebylo doručeno. Z těch důvodů se měl ustanoviti rok k ústnímu jednání.

Dovolací stížnosti žalovaného nejvyšší soud z důvodů rekursního soudu nevyhověl dodav, že podle žalobního tvrzení tu jisté řízení vskutku bylo, jelikož soud výpověď vyřídil, o její doručení se postaral a o žádosti za vyklizení rozhodl, v tomto vyřízení však spočívá zároveň rozhodnutí o pravomoci výpovědi.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 1899 č. 17775.

J. K.

Předpis posledního odstavce §. 305. exek. ř. nevadí tomu, aby pohledávka přikázána byla několika věřitelům, je-li pohledávka ta důchodem neb služným pravidelně se opětujícím.

C. k. krajský jako rekursní soud v Táboře změnil usnesením ze dne 30. prosince 1898 č. j. R. 211./98.—1. ku stížnosti dlužníkově usnesení c. k. okresního soudu v Táboře ze dne 7. prosince 1898 č. j. E. 604./98.—1., jímž byla vymáhajícímu věřiteli A. povolena exekuce zabavením jedné třetiny služebních důchodů B., pokud důchody ty převyšují ročních 800 zl., a jímž dále byla zabavená třetina oněch důchodů až do výše vykonatelného pohledávání věřitelova 40 zl. s přísl. tomuto přikázána ku vybrání, v ten smysl, že byl návrh věřitelův, aby mu třetina služebních důchodů dlužníkových, pokud přesahuje ročních 800 zl., byla ku vybrání přikázána, zamítnut. Neboť přikáže-li se pohledávka věřiteli, aby si ji vybral, jest vymáhající věřitel

dle §. 308. exek. ř. tím zmocněn, žádati jménem dlužníkovým na poddlužníkovi, aby zapravil částku v usnesení exekučním naznačenou dle právní platnosti zabavené pohledávky a dle její dospělosti. Podle §. 305. exek. ř. nemůže pohledávka, pokud byla přikázána některému věřiteli, aby ji vybral, znova býti přikázána věřiteli jinému, který by tím dle §. 308. exek. ř. v zastoupení dlužníka co jeho zmocněnec rovněž byl oprávněn, aby požadoval zaplacení přikázané pohledávky. Třetina důchodů služebních stěžovateli příslušících, pokud 800 zl. ročně převyšují a z exekuce vyňaty nejsou, byla však již usnesením prvního soudce ze dne 25. února 1898 č. j. E. 86./98.—1. přikázána k vybírání věřiteli X. a nemůže proto býti jinému věřiteli znova k vybírání přikázána.

K dovolací stížnosti vymáhajícího věřitele změnil c. k. nejvyšší soud usnesení rekursního soudu, obnoviv ono soudce prvního s dodatkem tím, že se stalo povolení exekuce bez újmy nabytých snad práv osob třetích; neboť §. 305. odst. 3. exek. ř. předpokládá uzavřený celek tvořící, nikterak se neměnící pohledávku dlužníka vůči třetí osobě, kdežto zde se jedná o taková pohledávání dlužníkova ze služného, která teprve povstávají, a to vždy za měsíc; na takováto, vždy za měsíc povstávající pohledávání však ustanovení posledního odstavce §. 305. exek. ř. použíti nelze, poněvadž právě jde o několik po sobě vznikajících pohledávek dlužníkových. Zabavení pohledávky dlužníkovy ze služného má sice za následek, že jest vyplácení služného tomuto zapovězeno (§§ 294. 295. exek. ř.); tím však není ještě docíleno zaplacení věřitelovo, které se může teprve státi přikázáním ku vybrání. Při pohledávce dlužníkově ze služného může několik příkazů obstáti vedle sebe, jelikož povstávají vždy nové měsíční splátky služného, u žádného z účastníků nemůže nastati nebezpečí, že by byl zkrácen, protože předpis o přednosti zástavních práv platí podle §. 305. odst. 2. exek. ř. i při přikázání, zůstává tedy vzdor několika přikázáním přednost práva k uspokojení přece vždy zachována.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1899 č. 742. L. P.

Když druhá instance náklady v první instanci ustanovené snížila, není proti tomu opravného prostředku.

V rozepři o vyklizení a odevzdání bytu, když již svědci byli vyslechnuti, ztenčil žalobce prosbu žalobní na přiřknutí nákladů, dokládaje, že se žalovaná po podání žaloby z bytu vystěhovala.

Okresní soud v B. uložil žalované náhradu nákladů na 64 zl. 41 kr. ustanovených.

Soud rekursní v T. změnil tento nárok prvního soudu tím, že snížil ony náklady na 40 zl. 38 kr.

C. k. nejvyšší soud uznal další opravný prostředek za nepřípustný, vyřknuv, že druhá instance rozhodnutí prvního soudu, pokud žalovaná povinnou uznána žalující straně náklady nahraditi, potvrdila a toliko obnos těch nákladů snížila, že tedy povinnost žalované, nahraditi náklady, v obou nižších instancích uznána byla, pročež náleželo, aby již první instance revisijní rekurs jako nepřípustný dle §. 528. c. ř. s. z úřadu zamítla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. března 1898 č. 2734.

R. z. s. **Nečas.**

Dosah působnosti trestních soudů při trestních činech naznačených v §§. 237., 269. lit. b) a 273. tr. zák.

Ku zmateční stížnosti c. k. generální prokuratury k zachování zákona nalezl nejvyšší dvůr soudní a kassační, že rozsudkem c. k. okresního soudu Treffenského ze dne 20. června 1898. č. j. U. 104./98—3., jímž byl J. K. uznán vinným přestupkem krádeže dle §§. 171. a 460. tr. zák. a odsouzen k náhradě nákladů řízení trestního, avšak ve smyslu §. 273. tr. zák. zůstaven domácí kázni, porušen byl zákon v ustanoveních §§. 237, 269. lit. b) a 273. tr. zák. a že se proto rozsudek ten ve výroku o vině J. K. zrušuje. Důvody. Z předložených spisů vysvítá, že J. K.. dne 18. února 1886 narozený, řečeným rozsudkem č. j. U. 104./98.—3. pro odcizení třaskavých zápalek neznámé ceny, spáchané dne 28. května 1898. přestupkem krádeže dle §§. 171. a 460. tr. zák. vinným uznán a k náhradě nákladů řízení trestního odsouzen, avšak ve smyslu §. 273. tr. zák. domácí kázni zůstaven byl. Řízení okresního soudu dlužno však prohlásiti mylným. Každý trestní rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným, obsahovati má, aby nebyl zmatečným, i trest, k němuž byl obžalovaný odsouzen (§§. 260., 458., 447. tr. ř.). Činy v §. 273. tr. zák. uvedené nejsou přestupky ve smyslu trestního zákona a trestního řádu i nesměl proto okresní soud bez porušení ustanovení §. 9. tr. ř. a čl. VIII. uvád. zák. k tr. ř. ve přítomném případě vůbec rozsudek vynésti. Takové činy podléhají posudku soudcovu jen potud, pokud jest třeba, aby zjištěna byla nedo-

spělost pachatelova ku trestu a vyšetřen nedostatek známek zločinu, by se pak soud s jistotou nepříslušným prohlásiti a podle okolností spisy úřadu opatrovnickému neb bezpečnostnímu odkázati mohl. Proto vyhověno dle §. 292. tr. ř. zmateční stížnosti, na základě §. 33. tr. ř. c. k. generální prokuraturou k zachování zákona podané, a vyslovena zmatečnost rozsudku.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu co soudu kassačního ze dne 2. listopadu 1898 č. 14.234.

R. K.

K výkladu §. 320. tr. řádu.

Rozsudkem c. k. zemského co porotního soudu v Praze ze dne 19. listopadu 1898 Vr. 3983./98. byl F. M. uznán vinným zločinem dokonané vraždy v §§. 134. a 135.—4. tr. z. naznačeným a odsouzen dle §. 136. tr. z. ku smrti provazem.

Zmateční stížnost obžalovaného opírající se o §. 344. odst. 6. tr. ř. zamítl c. k. nejvyšší co zrušovací soud z těchto důvodů: Vývody zmateční stížnosti, vzaty v úvahu se stanoviska §. 344. č. 6. tr. ř., jeví se býti zcela neodůvodněnými, uváží-li se, že porotní dvůr soudní dle §. 320. tr. ř. porotcům toliko tehdy otázku eventuální předložiti má, když tvrzeny byly okolnosti, následkem jichž, pakli že by pravdivými byly, by čin obžalovanému za vinu kladený pod jiný, však ve spisu obžalovacím uvedený ne přísnější zákon trestní spadal, že dále obžalovaný F. M. čin mu za vinu kladený prostě popíral, tudíž sám takové skutečnosti netvrdil, že svědci ve zmateční stížnosti jmenovaní F. M. sice jakožto dobrosrdečného, však prchlivého a v napilém stavu nepředloženého člověka líčí, tím však rovněž jako F. M. netvrdili skutečnosti, jež by položení otázky eventuální na přečin dle §. 335. tr. z. znějící byly ospravedlnily, konečně že ony okolnosti, které uvedení svědci dotvrdili, nejvýše ku spáchání činu v rozčilení poukazují a tudíž by pro obžalovaného nejpřízničeji zmírňující okolnost §. 46. lit. *d)* tr. z. opodstatniti mohly, co takové však, ježto dle zákona změnu sazby trestní nebo spůsobu trestu přivoditi s to nejsou, podle §. 322. tr. ř. též tvořit nemohou předmět položení otázky na porotce.

Rozsudek c. k. nejvyššího soudu co soudu zrušovacího ze dne 11. února 1899 k č. j. 17230.

—h.

Literární zprávy.

Das öster.-ungar. Eisenbahn-Betriebsreglement (mit allen Nachträgen und Zusatzbestimmungen). Bearbeitet von dr. M a r c u s E p s t e i n. Brünn 1898 (Karafiat & Sohn).

Rychlý rozvoj moderního dopravnictví má, jak přirozeno, za následek též časté dodatky resp. pozměny v právní úpravě otázek sem hledících. To zvláště vystupuje na jevo v oboru dopravy železniční, kdež k dopravnímu reglementu z 10. prosince 1892 jednak vydána již řada jednotlivé otázky upravujících ministerských nařízení (z 1. září 1893, 1. srpna 1894, 1. března 1895, z 15. dubna 1898), jednak dle předpisu cit. reglementu (§. 2.) přípustny jsou se schválením úřadu dohlédacího doplňující ustanovení jednotlivých správ železničních, ano za určitých podmínek i normy odchylné. Že se cestou tou řešení jednotlivých otázek po případě značně komplikuje, jest arci samozřejmo. I dlužno tudíž zajisté s povděkem uvítati podnik vydavatele, pracovníka to v oboru železničního práva již známého, jenž přehledným způsobem již přímo v textu dopravního reglementu na příslušných místech podává — menším tiskem zevně vyznačené — dodatečné předpisy ministerskými nařízeními resp. železničními správami zavedené.

S pochvalou dlužno dále vytknouti, že zvláštním výkladem (str. 123.—126.) blíže přihlédl k rozdílům nového formuláře listu nákladního, kterýž min. nařízením z 15. dubna 1898 č. 48. ř. z. stanoven a od 1. května 1898 k fakultativnému, od 1. května 1899 pak k o b l i g a t o r n í m u užívání v dopravě vnitřní jest určen. Naproti tomu litovati jest, že vydavatel opominul na příslušných místech dodané pozdější normy blíže označiti dle provenience jich, zda-li resp. o které minist. nařízení aneb jen o normu správou železniční dle §. 2. regl. stanovenou se jedná; otázka ta — zejména při použití v kruzích právních — rozhodně není lhostejnou! Spisu přidán jest velmi podrobný rejstřík alfabetický.

—n.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

61. K v ý k l a d u §. 15. e x e k. ř á d u.

Nejvyšší soud rozhodl nálezem ze dne 5. října 1898 č. 13473 (Právník 1899, str. 18.) o exekuční žádosti, podané proti osadě H. B.,

aby vydobyto bylo opominutí osázení části pastviny č. parc. 492./1. v B., v ten smysl, že okresní soud jest povinen, prve, než exekuci povolí, konati šetření po rozumu §. 15. exek. ř. a to z důvodu toho, že obmezení exekučního povolení v §. 15. exek. ř. ustanovené platí podle §. 4. min. nař. ze dne 6. května 1897 č. 153. ř. z. pro všechny způsoby exekuce, které by veřejným zájmům, o něž obec neb ústav starati se má, byly na újmu tím, že by součástky majetkové byly odňaty, neb jejich používání bylo obmezeno nebo zabráněno.

Nález tento nezdá se mi býti správným.

V §. 15. exek. ř. praví se totiž, že proti obci nebo proti ústavu, který výrokem správního úřadu prohlášen byl za veřejný a obecně užitečný, může exekuce k dobytí pohledávek peněžitých, ač nejde-li o uskutečnění práva zástavního ze smlouvy, povolena býti toliko vzhledem k takovým součástkám majetkovým, kterých bez újmy zájmů veřejných, o něž obec neb ústav tento starati se má, může užito býti k uspokojení věřitele. Má tedy §. 15. exek. ř. na mysli exekuci, o níž pojednává exekuční řád v oddíle druhém, v němž také uvedeny jsou způsoby exekuce, jež mají sloužiti dobytí pohledávky peněžité.

Jasné znění §. 15. exek. ř. („exekuce k dobytí pohledávek peněžitých“) nepřipouští žádných pochybností o tom, že ustanovení toto netýká se exekuce, aby něco bylo vykonáno neb opominuto, o níž pojednává oddíl třetí exekučního řádu.

Na ustanovení tomto nemohlo a také nechtělo, jak doleji ukáži, ničeho měniti min. nařízení ze dne 6. května 1897 č. 153. ř. z., jež k provedení tohoto paragrafu bylo vydáno.

Nařízení toto nemůže přece ustanoviti něco, co by bylo contra legem a to bychom musili předpokládati, kdybychom ustanovení §. 4. cit. nař. chtěli dáti smysl, jaký jemu podkládá nejvyšší soud v nálezu svrchu uvedeném.

Avšak nařízení toto nechtělo ani na ustanovení §. 15. exek. ř. ničeho měniti, což vyplývá již z druhé věty §. 4. cit. min. nař., kdež se praví, že toto (totiž, že by exekuce byla na újmu veřejným zájmům) předpokládajíc, vztahuje se proto ustanovení §. 15. řádu exekučního zejména také na tu případnost, jestliže pohánějící věřitel vede exekuci vnucenou správou na podniky, zařízení nebo práva obce neb ústavu.

Poněvadž vnucená správa, jež zvlášť uvedena jest asi z toho důvodu, že při ní a přes ni podniky, zařízení a práva obce neb ústavu mohou sice sloužiti veřejným zájmům, pro něž bezprostředně byly zřízeny, že však i užitků z nich — a o ty při nucené správě jde —

obec po případě potřebuje k tomu, aby jiným veřejným zájmům, o něž kromě toho jest se jí starati, mohla zadost učiniti, jest jedním ze způsobů exekuce k dobytí pohledávek peněžitých, jest jasno, že §. 4. cit. min. nař. má na mysli pouze exekuci k dobytí pohledávek peněžitých.

To plyne také z dalšího znění cit. min. nař., neboť v §. 6. al. I. se praví zcela přesně, že prohlášení správního úřadu o tom, lze-li exekuci povoliti, stane se buď k dotazu soudu neb k žádosti obce neb ústavu neb některého jejich věřitele, jehož peněžitá pohledávka má titul exekuční.

V §. 8. al. I. pak se praví, že, bylo-li následkem prohlášení úřadů správních povolení exekuce odepřeno neb obmezení exekuce nařízeno, může exekuce na součástky majetkové dle toho z exekuce vyňaté týmž neb jinými poháněјícími věřiteli pro pohledávky peněžité vedena býti toliko tenkráte, předloží-li se s návrhem exekučním prohlášení úřadu správního, že těchto součástek již není třeba k tomu, aby vyhověno bylo veřejným zájmům, o něž obec neb ústav má se starati; z toho plyne zcela jasně a contrario, že i na takovéto součástky majetkové z exekuce vyloučené exekuce jiná než pro pohledávky peněžité bez obmezení §. 15. exek. ř. jest přípustnou.

Dlužno tudíž §. 4. al. I. cit. min. nař. vykládati tak, jakoby zněl: „Obmezení exekuce k dobytí pohledávky peněžité atd.," čehož však vzhledem k jasnému znění §. 15. exek. ř., jakož i k slovům §§. 6. a 8. cit. min. nař. naprosto nebylo třeba.

Neprávem klade tedy nejvyšší soud hlavní váhu na slova §. 4.: „že by součástky majetkové byly odňaty nebo jejich užívání bylo obmezeno nebo zabráněno," neboť i slova tato ostatně nedosti přesně stilisovaná vzhledem k jasnému znění §. 15. exek. ř. a ve spojení s druhou větou téhož §. proti náhledu zde vyslovenému nesvědčí.

Dlužno sice přiznati, že i exekucí vedenou k tomu konci, aby bylo něco vykonáno nebo opominuto, mohou důležité veřejné zájmy, o něž zejména obcím jest se starati, trpěti značné újmy, avšak se strany druhé sluší uvážiti, že ustanovení §. 15. exek. ř. znamená značný pokrok proti stavu dřívějšímu a že by další rozšiřování tohoto privilegia, jež by se však pouze změnou §. 15. exek. ř. státi mohlo, bylo po případě přílišným obmezováním práva soukromého ve prospěch práva veřejného.

JUDr. **Josef Uhlíř.**

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 26. ledna 1899.

(Dokončení.)

Pan dr. Růžička s odstavcem lit. *a*) souhlasí, na odstavec lit. *b*) odpovídá: valná hromada, na odstavec lit. c) odpovídá záporně, neboť jmění akciové patří akcionářům a tito mají právo, chtějí-li rozšířiti akciový kapitál, ustanoviti si sami cenu akcií nových a mají právo tudíž buďsi vzíti si dividendu aneb dáti zisk ažiový do reservního fondu.

Pan prof. dr. šl. Herrmann jest toho náhledu, že by zisk ažiový měl býti naprosto vyloučen z použití k dividendám, nýbrž měl by plynouti do reservního fondu obligatorně, poněvadž jest to výtěžek začasté jen zdánlivý a možnost zvýšiti dividendu vydáním nových akcií mohla by často vésti k nereelním machinacím, že by se totiž poměry společnosti jinak vylíčily, než jsou vskutku, aby se jen co největší zisk ažiový získal.

Pan dr. Růžička souhlasí na nejvíce s ponecháním jistého procenta zisku toho reservnímu fondu.

31. Dlužno v zákoně pamatovati na obmezení ohledně doby, od níž počíti se má účinnost práv na odebrání akcií, třetím osobám připověděných?

Pan přednášející jest toho náhledu, že by taková doba mohla býti stanovena.

32. Při kterých kategoriích společností třeba se postarati, aby z čistých výnosů se dálo umořování akciového kapitálu?

Pan přednášející odpovídá, že to bude asi při takových, které zřízeny jsou na určitou dobu, tudíž zejmena při železných drahách, které po určité době připadnou státu, že má býti stanoven jistý umořovací plán, aby v době té mohly býti umořeny.

33. Dlužno v těchto případech předepsati nebo připustiti vydávání listů požitkových místo umořených akcií a která práva třeba majitelům listů požitkových přiznati?

Pan přednášející uvádí, že zajisté za takové umořené akcie vydati se mají požitkové listy, na základě jichž mají akcionáři dalších nároků.

34. Jest potřeba, aby pro jednotlivé druhy akciových společností vydána byla také ještě jiná speciální ustanovení (než ona, jež jsou již uvedena v dotazníku), pokud se týče otázek k akciím se vztahujících, a to pro které druhy akciových společností a v kterém směru?

Pan přednášející odpovídá, že to třeba bude pro společnosti jistého menšího významu zejmena místního rázu.

35. Má se žádati zákonem, aby ku krytí ztrát z bilance vyplývajících utvořen byl reservní fond z přikázaných mu částek čistého zisku?

36. *a*) Stačí žádati jako minimální dávku 5% ročního zisku a jako minimální hranici pro celkový fond 10% základního kapitálu; po případě jako číslici jinou?

b) Když dosaženo minimální úsporné hranice, má se povoliti, aby obnosů nad ni do reservního fondu splynuvších užito bylo k placení dividendy, po případě za jakých obmezení?

Pan přednášející odpovídá, že z hospodářského stanoviska jest záhodno, aby tu byl reservní fond v poměru ku akciovému kapitálu Co se týče minimální dávky 5% resp. 10%, ponechána býti má tato volnosti podle druhu podniku, neboť některé větší podniky mají vzhledem k různému zisku míti větší reservní fond, jiné menší, následkem toho má býti též různá kvota pro celkový fond určena. Ustanovení této kvoty bylo by věcí stanov.

37. Mají reservy určitého původu zcela býti vyloučeny z použití ku placení dividendy?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející kladně.

38. Byly-li k určitým účelům zřízeny speciální fondy, může se jich použiti k jiným stanovami předepsaným účelům, anebo má setrváno býti na tom, aby byly skutečně dotovány, samostatně založeny a používány?

Dle náhledu téhož odporučuje se toto tenkráte, jestliže takové specialní fondy tu jsou.

39. Jaké předpisy třeba stanoviti v zákoně o tom, kterak v bilanci oceniti závody a jiné k podniku sloužící předměty a jaké opatrnosti zvláště mají se učiniti, aby při tomto ocenění byl vzat náležitý zřetel ku zmenšení ceny opotřebováním?

Pan přednášející udává, že tato otázka proto jest důležitou, poněvadž se v bilanci často stanoví cena předmětu nereelně. Třeba jistých opatrností, aby cena objektů dotyčných byla stanovena na solidní

básí. Mimo to potřebí jest, aby tam kde se o jisté opotřebování jedná, bral se zřetel na to, aby se utvořil tudíž jistý umořovací plán a jistá kvota na opotřebování odepsala.

Pan dr. Růžička udává, že jest velice těžko zákonem to vše stanoviti, že na to musí hleděti valná hromada, na nejvýše snad lze zákonně stanoviti, jakým způsobem objekty oceniti se mají, ale není možno do zákona dáti předpis všeobecně závazný. Co se týče opotřebení, stačí někdy při realitách 1%, při zboží modním ani 30% nestačí.

Pan prof. dr. šl. Herrmann souhlasí s tím, že se procento opotřebení nedá napřed určiti, jest však toho náhledu, že se otázka týká jen toho, jaké abstraktní předpisy mají pro bilanci v tom směru dány býti; tak zejména pro t. zv. stabilní hodnoty akc. společností odporučovati se bude inventarisování jich dle ceny zhotovovací resp. opatřovací, — nikoli tudíž, jak by dle zásady čl. 31. obch. zák. býti mělo, dle přítomné jich skutečné ceny —, za to však dlužno bude do passiv spolu pojati zvláštní — jen účetní význam mající — položku, jež representuje percento jich opotřebení.

Též p. přednášející prohlašuje, že se tu jedná patrně pouze o všeobecnou zásadu v příčině dotčené.

40. Jakých předpisů jest třeba k určení ceny v bilanci oněch majetkových kusů, které mají cenu bursovní nebo tržní?

Pan přednášející prohlašuje, že dle jeho náhledu bude bursovní cena z posledního prosince každého roku rozhodující.

Pan prof. dr. šl. Herrmann upozorňuje, že kautely v tom směru zejm. též v německém zákonodárství stanovené snadno dají se obejíti tím, že společnost prodá akcie a hned je zase koupí.

Pan přednášející udává, že z toho důvodu zařízeny jsou, aby bilance nepodávala nesprávný obraz, při spořitelnách zvláštní fondy pro diference kursů, aby zisk z nich nebyl příliš značný.

41. Může uložiti se společnostem za povinnost, odepsati náklady zařizovací hned v prvním správním roce, po případě které úlevy jsou v tomto ohledu, (zvláště pokud se týče maximální doby pro odpisy) jednak nepovážlivé, jednak nevyhnutelné?

Pan přednášející prohlašuje, že by to pro první rok správní bylo příliš příkré, poněvadž tyto náklady jsou příliš značné a že by se tudíž odporučovalo je rozvrhnouti na 2 až 5 let.

42. Má býti přenecháno moci nařizovací vůbec, nebo ohledně určitých společností akciových — po případě kterých — stanoviti vzorce bilanční, vzorce účetních závěrek a účtů ze zisku a ztráty?

Na tuto otázku odpovídá týž kladně z důvodů lepší orientace a evidence.

43. Může nabývání a lombardování vlastních akcií bez výjimky býti zapovězeno, po případě které výjimky jsou nutny nebo vhodny?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející, že ve věci té třeba opatrnosti, aby společnost skupováním neměla příležitost na kurs působiti, pročež snad nabývání to zapověditi třeba a dovoliti leda tenkráte, pokud se jedná o amortisaci akc. kapitálu.

Pan prof. dr. šl. Herrmann uvádí, že by zápověď ta pouze pod sankcí určitého trestu měla býti vyslovena, neboť aby prodej byl neplatným, nesmělo by se arciť vzhledem k bezpečnosti obchodního styku stanoviti.

44. Jest pro některé druhy akciových společností potřebí ještě také jiných zvláštních ustanovení než těch, která již byla předmětem dotazníku, ohledně hospodaření jejich, a to pro které druhy akciových společností a v jakém směru?

Pan přednášející odpovídá na tuto otázku, že by se odporučovalo zvláštních ustanovení ohledně právních poměrů určitých druhů akc. společností.

45. Když jest více druhů akcií (kmenové a prioritní akcie, akcie se zvláštními právy k jednotlivým určitým podnikům společnosti), má se určitými předpisy zákona učiniti opatření, aby jeden druh nebyl druhým majorisován?

46. *a*) Aby se zamezilo nebezpečí majorisování, má platnost oněch usnesení valných hromad, které se týkají poměru jednotlivých druhů akcií, prohlášena býti závislou od zvláštního usnesení jednotlivých druhů akcií, nebo snad pouze onoho druhu akcií, který usnesením valné hromady újmy trpěl?

b) Má platit tento požadavek kuriového hlasování pro všechna usnesení valné hromady naznačeného druhu, anebo snad jen pro změny stanov mající účinek na právní poměr jednotlivých druhů akcií?

c) Mají snad za tím účelem do zákona pojaty býti i jiné kautely?

Na tyto otázky odpovídá p. přednášející, že jedná se o to, jakým způsobem princip autonomie chráněn býti má, aby vyloučeno bylo majorisování akcionáři kmenovými a navrhuje, aby byly konány oddělené valné hromady majitelů dotyčných akcií.

47. Může menšina požadovati, by ustanoveni byli revisoři ku zkoumání bilance, resp. ku zkoumání postupu při zakládání nebo hospodaření společnosti, dále může menšina požadovati, aby prováděny

byly nároky společnosti (ze založení nebo hospodaření) oproti zakladatelům, členům představenstva nebo dozorčí rady?

a) Jaké menšině mají tato práva býti přiznána?

b) Jaké obmezení pro uplatňování takovýchto nároků třeba snad stanoviti?

c) Dlužno zejména stanoviti, že je zapotřebí, aby se pro dobu revise, resp. právního sporu, deponovaly akcie, nebo aby předcházelo delší (šestiměsíční) držení akcií, aby poskytnuta byla jistota, aby usnesení za revisi provedeno, resp. žaloba podána byla v určité lhůtě etc.

Na otázku 47. odpovídá p. přednášející kladně, na 48. pak ad *a*) že asi $^1/_{10}$ně podobné právo by přiznáno býti mělo jako v Německu, ad *b*) že k tomu by obmezení na př. 6 měsíců stanoveno býti mělo, ad *c*) pak, že by buďsi deponování akcií neb předchozí 6 měsíční držení aneb podání žaloby v určité lhůtě bylo praktickou ochranou většiny proti menšině.

49. Mohou práva naznačená v otázce 47. přiznána býti také jednotlivým akcionářům?

50. Má býti dovolen odpor proti usnesením valné hromady právní cestou a jakým způsobem?

Pan přednášející odpovídá, že by se šlo příliš daleko, kdyby měl každý akcionář podobná práva. V Německu má právo akcionář odporovat žalobou usnesení valné hromady, nebyl-li pozván aneb protestoval-li ihned. Jest tudíž p. přednášející toho náhledu, že by i u nás něco podobného zavedeno býti mohlo.

Na otázku tuto podotýká p. prof. dr. šl. Herrmann, že odporučuje se prostředek, by dána byla soudu příležitost, aby rozhodoval o tom, zda-li zákon nebo stanovy usnesením valné hromady byly porušeny.

Pan dr. Růžička jest toho náhledu, že by akcionáři přislušeti mělo to právo jen tenkráte, nebyl-li pozván, kdežto jinak se musí minorita majoritě podrobit. Prakticky však se případ takový nevyskytne, poněvadž pozvání všech děje se novinami.

Pan prof. dr. šl. Herrmann uvádí, že zajisté se může vyskytnouti případ, kdy usnesení valné hromady chová v sobě porušení stanov nebo zákona; odstraňujeme-li však zásadu státního dohledu, dlužno podati prostředek, jak má býti porušení takové napraveno; stanovení práva odpíracího jen jako práva určité minority tu nedostačí, neboť se tu možnost nápravy valně stíží; zneužití odpíracího práva jednotlivcem možno pak zabrániti stanovením přísného závazku k náhradě škody, po případě stanovením pokuty pro svévoli.

51. Lze přiznati a případně za jakých podmínek a obmezení jednotlivým akcionářům anebo skupině akcionářů právo žalobní na rozpuštění společnosti z důvodu, že dosažení společnostního účelu stalo se nemožným?

Pan přednášející prohlašuje, že jest asi nepraktické, aby žaloval někdo společnost proto, že dosažení účelu stalo se nemožným.

52. Jest potřebí, by pro jednotlivé druhy akciových společností učiněna byla zvláštní ustanovení ohledně práv minorit a jednotlivců, po případě pro které druhy akciových společností a v kterém směru?

Na to odpovídá p. přednášející negativně.

53. Mají za členy představenstva připuštěny býti také osoby, které nejsou akcionáři?

Podobně i na tuto.

54. Má se požadovati, aby představenstvo občasně vždy znova voleno bylo?

Pan přednášející prohlašuje za samozřejmé, že má býti jistá doba stanovena a ne doživotně představenstvo voleno.

55. Má se zakázati, aby členové představenstva bez svolení společnosti zaměstnávali se (na vlastní nebo na cizí účet) obchody, s předmětem společenského podniku souhlasnými, zejména aby jiné podobné společnosti přináleželi jako společníci s osobním ručením nebo jako členové představenstva?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející kladně.

Naproti tomu p. dr. Růžička jest toho náhledu, že to není třeba zákonem předpisovati, nýbrž buďsi stanovami zapověditi aneb posouzení valné hromady ponechati.

56. Jsou žádoucí zvláštní opatrnosti, po případě jaké, pro obchody, které se uzavírají mezi členy představenstva a společností?

Na otázku tu odpovídá p. přednášející opět kladně vzhledem k tomu, že podobných kautel předpisuje zákon, jedná-li se o kolisí zájmů mezi poručencem a poručníkem totiž zřízením opatrovníka.

Pan dr. Růžička jest proti zákonnímu obmezení podobnému a prohlašuje, že stačí, pakli stanovy o tom předpisy chovají.

57. Jest správno stanoviti zákonem, že podíl na ročním výtěžku členům představenstva přislíbený počítati se má jen z čistého zisku vybývajícího po vykonání všech odpisů a záloh?

Pan přednášející udává, že se samo sebou rozumí, že odměna členů představenstva teprve po vykonání všech odpisů počítati se má, aby ostatní akcionáři nevyšli na prázdno.

Pan dr. Růžička souhlasí, že o zisku lze mluviti pouze tenkráte, když akcionáři aspoň 4% dostanou.

58. Má se zřízení dozorčí rady prohlásiti závazným?

Na tuto otázku odpovídá p. přednášející kladně.

59. Jest správno stanoviti zákonem, že podíl na ročním výtěžku členům dozorčí rady přislíbený počítati se má jen z čistého zisku, vybývajícího po vykonání všech odpisů a záloh, jakož i po srážce čtyrprocentové dividendy akcionářům?

Podobně na tuto.

60. Doporučuje se, spojiti s každou akcií právo hlasovací?

Ač dosud něco podobného nestávalo, prohlašuje p. přednášející, že není příčiny, proč by podobné právo se neposkytlo.

61. Mají ohledně přípustnosti hromadění (kumulace) hlasů v osobě jednoho akcionáře pojata býti do zákona obmezení, po případě jaký nejvyšší počet hlasů anebo jaká stupnice se pro to navrhuje?

Ohledně této otázky jest týž toho náhledu, že by se odporučovalo, aby dovolena byla kumulace jen do jisté výše na př., že nesmějí více než $^1/_5$ hlasů míti, poněvadž by se mohlo státi, že by měl jednotlivec přes polovinu hlasů.

62. Dlužno pro určité případy — event. pro které — vykonávání hlasovacího práva ve valné hromadě zákonem prohlásiti závislým na určité době (a jak dlouhé), po kterou byl kdo v držení akcií?

I ohledně této otázky prohlašuje p. přednášející, že by se něco podobného odporučovalo proto, aby se v posledním momentu před valnou hromadou koalice pro určité usnesení neutvořila.

63. Má pro platnost všech nebo některých (a kterých) usnesení valných hromad zákonem býti ustanovena přítomnost jisté kvoty akciového kapitálu a jistá majorita (jednoduchá nebo kvalifikovaná většina hlasů); po případě která ustanovení se k tomu odporučují?

Nějaké podobné ustanovení záhodné by bylo dle návrhu p. přednášejícího zejména pro zřízení, zrušení akciové společnosti, změnu stanov a měla by se vyžadovati kvalifikovaná většina hlasů.

64. Jest třeba, aby pro jednotlivé druhy akciových společností vydána byla ustanovení zvláštní v příčině organisace, případně pro které druhy společností akciových a ve kterém směru?

65. Doporučuje se, by alespoň takovým akciovým společnostem, jichž podnik dotýká se obzvláštní měrou veřejného zájmu a které následkem toho podrobeny jsou zvláštní působnosti státní správy (železnice, doly atd.), uložena byla zákonná povinnost, postarati se

o upravení poměru závodu k osobám u něho zaměstnaným, po případě která ustanovení se v tomto ohledu navrhují?

Pan přednášející udává, že z humanitního stanoviska jest třeba, aby akciové společnosti s určitou výší akc. kapitálu, které mají četný personál, zákonem povinovány byly ku jistým kautelám na př. ku zřízení pensijních fondů, aby jich personál na roveň postaven byl státním úředníkům.

66. Doporučuje se, by vůbec členům představenstva anebo dozorčí rady, likvidatorům nebo jiným funkcionářům společnosti, kteří zúmyslně jednají ku škodě společnosti, pohrozilo se tresty?

Na otázku tuto třeba dle náhledu p. přednášejícího kladně přisvědčiti.

67. Doporučuje se, by nejen vědomě nepravdivé vylíčení, ale i vědomé zastírání pravých poměrů společnosti od členů představenstva a dozorčí rady nebo od likvidatorů, dále nedostatkem povinné péče od osob těchto zaviněné nesprávnosti v předlohách, jež jim náleží podávati, nebo v řečech, jež na valné hromadě přednesli — podléhaly trestu?

Doporučuje se, takové tresty uložiti také zakladatelům jako takovým vzhledem ku postupu při zakládání a ku zprávám, jež o něm byly interesentům podány, nebo vzhledem ku vydaným vyhláškám?

Pan přednášející udává, že podle něm. práva nejen dolus nýbrž i culpa se tresce. Proti této kulpé povstala oposice v kruzích praktických a praveno, že jest neodůvodněno, aby nedostatek povinné péče pokládán byl za provinění. Vzhledem k tomu však, že akciové společnosti mají tak důležitý význam národohospodářský a že následkem nedostatečné péče širším kruhům značné materielní škody povstati mohou, dlužno zajisté též určitá kulposní provinění prohlásiti trestnými, tak jako dle trestního zákona též četně i jen kulposní činy se trestají.

Proti náhledu tomu vyslovuje se p. dr. Růžička, neboť správní rada nemůže dělati všecko sama, nýbrž musí se spolehnouti na své úředníky. Za takových předpisů nechtěl by býti nikdo správním radou, vždyť jsou funkcionáři ti již dle civilního práva zodpovědni a šlo by tudíž příliš daleko, aby též dle trestního zákona byli trestáni. V trestním zákonu lze snadno posouditi provinění podle obyčejného běhu života, ale při akciové společnosti jest obzvláštní inteligence a energie u dotyčných funkcionářů třeba a tu přestává kontrola a nedala by se positivní vina dokázati.

Pan dr. Arnštein jest toho náhledu, že právě proto, že funkcionáři zvláštní inteligenci míti musí, jest třeba, aby užilo se jistých opatrností. Akciová společnost ovládá celou krajinu, tu jest přirozeným

citem celého občanstva, aby ti, jimž svěřili své jmění, byli zodpovědni za správu. Dolus dá se ve velmi řídkých případech dokázati, naproti tomu jsou případy, kde tito funkcionáři s, olečnost naprosto nedbale spravovali a jest požadavkem spravedlnosti, aby ti za to odpykali.

Pan prof. dr. šl. Herrmann v otázce této souhlasí s p. přednášejícím.

68. Má úplatné neb bezplatné vypůjčování akcií za účelem vykonávání práva hlasovacího nebo jiného uplatnění práv akcionářských, dále prodávání hlasů býti trestáno?

Na otázku tu odpovídá p. přednášející kladně, poněvadž podobné vypůjčování akcií a prodávání hlasů díti se může pouze za účelem nekalým.

69. Která ustanovení přechodná vydati se mají ohledně stávajících akciových společností, zejména se zřetelem ku platným stanovám jejich, a která právní pravidla vyplývající ze zodpověděných otázek pro zákon nový mají se prohlásit za platná i pro společnosti stávající?

Odpověď většinou podává se již z povahy jednotlivých navržených norem.

Pan předseda poděkoval p. přednášejícímu za poučný rozbor jednotlivých otázek, načež schůze skončena.

Denník.

K otázce vzdělání soudců. Jeden z posledních sešitů berlínské „Deutsche Juristenzeitung" přináší v tomto směru zajímavou stať z péra soudce E. Schiffera v Magdeburce, jejíž hlavní obsah pro význam otázky této též pro poměry naše tuto ve stručnosti uvádíme: Autor vychází ze zprávy v denních listech se vyskytlé, že pruské ministerstvo justice uděluje v jednotlivých případech soudním assessorům dovolenou za účelem vzdělání se v praxi bankovní. Tím dotknuto se důležité otázky vzdělání soudcovského v místě zvláště citlivém. Dle Savignyho nemá právo samostatné existence, nýbrž jest podstatou svou sám život lidský s určité stránky pozorovaný. Z toho však již plyne, že soudci nemůže stačiti jen zběhlost ve předpisech zákonních, nýbrž nutnou jest i znalost substrátu jich, znalost života sama. Že o nabytí této znalosti nebylo se posud u nastávajících soudců staráno, nemělo ve dřívějších dobách, kdy poměry říše německé — státu to tenkrát v popředí agrárního — byly jednoduchými a snadně přehlednými, následků valně škodlivých; jinak jest tomu však při nynějším rozkvětu techniky, průmyslu a zejména též obchodu exportního. Nedostatek tento má nyní za následek jednak častá pro neznalost hospodářských poměrů nesprávná rozhodnutí, jednak však — pokud soudce nebezpečenství tomu vyhnouti

se snaží — přesunutí soudcovské úlohy rozhodovací na znalce, ač tito mají býti soudcům jen rádci a pomocníky Toto oddálení se práva od skutečného života přivodilo ostatně i obrat v základních názorech o jurisdikci řádných soudů. Kdežto totiž před více desítiletími převládal tu směr přikazovati řádným soudům obor co možno největší, proniká nyní snaha po súžení jurisdikce té, po zavádění soudů rozhodčích, mimořádných a laických. Tyto o sobě nedostatečné prostředky jsou význačným symptomem pro vady soudnictví výše zmíněné a spolu připomenutím, že, má-li se náprava státi, soudci pojati musí v sebe živel, rozum laický, rozum skutečného života — to však nikoli zevně, přivolávajíce soudce laiky — nýbrž spíše osvojujíce si sami přednosti jich vniknutím v život skutečný, resp., pokud k tomu zvláštního studia jest zapotřebí, studiem tímto.

Další mocný pokyn v týž směr ukazující spatřuje autor v četných místech nového občanského zákonníka německého, kde zákonodárce nevyslovuje přímo, co jest právem, nýbrž odkazuje pouze k substrátu, v základě jehož obsah právní normy dlužno stanoviti, totiž ku mravnosti a mravu, slušnosti a obyčeji, podávaje tím německému soudci všech instancí podklad pro jakýsi druh práva praetorského. Patrno však, že soudce vyhoví této své právotvorné úloze, jež tak značnou moc v ruce jeho vkládá, jen tenkráte, když s podkladem oním dokonale jest obeznámen.

Ze všeho toho podává se potřeba doplniti studium právní vědomým, soustavným studiem života. S hlediska tohoto by tudíž ve vzdělání soudců pojato býti mělo — třebas arci ne veskrze při každém jednotlivci — nejen bankovnictví, nýbrž i velkoprůmysl, obchod, dopravnictví, pojišťování, zemědělství a hornictví; ano při živých stycích s cizinou, jež i znalost práv cizích vyžadují, mělo by postaráno býti i o to, by soudce seznati mohl i cizí poměry právní z vlastního názoru; toho by bylo lze snad docíliti přidělením soudců diplomatickým zastupitelstvům v cizině. Konkretní návrh činí spisovatel v tom směru, by úředníkům soudcovským byla justiční správou udělována za účelem vzdělání se v tom kterém praktickém oboru delší dovolená a jim, osvojí-li si vzdělání toho, arci též zvláštní ohled při postupu přislíben. Další prostředek k žádoucímu cíli vedoucí spatřuje autor také ve přejímání osvědčených sil advokátních ve službu soudní. — Ať již v jednotlivostech s vývody těmito souhlasíme čili nic, o tom nelze pochybovati, že jde o otázku také pro poměry našeho soudnictví velmi důležitou, jež plnou měrou toho zasluhuje, by súčastnění kruhové ji učinili předmětem bedlivé úvahy.

Knihopis. V komisi M. Perlese ve Vídni vyšly jako zvláštní otisky příspěvky do nádherného jubilejního díla „Geschichte der österrei-

chischen Land- und Forstwirtschaft und ihrer Industrien 1848—1898" a sice: „Der landwirtschaftliche Hypothekarkredit in Österreich während der letzten 50 Jahre" od prof. dra Albína Bráfa, a „Landwirtschaftliche Börsen" od doc. dra C. Horáčka. — U J. Otty v Praze vydal dr. Josef Prušák spis: „O příčetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského" (str. 141.). — Dr. J. V. Bohuslav, soudní adjunkt v Brandýse n. L., vydal vlastním nákladem „Sbírku příkladů žádostí a usnesení knihovních" s dodatkem vzorců zápisů do knih a potvrzení o nich. (Str. 194. Cena poštou 1 zl. 35 kr.). — Jakožto osmé číslo Obchodní knihovny vydávané péčí literarního odboru obchodnického spolku „Merkur" v Praze vyšlo společnou prací dra F. Čuhela, dra J. Grubera a dra R. Hotowetze třetí oddělení Obchodního sborníku obsahující přehledné vylíčení obchodních a živnostenských korporací, svépomocných sdružení a obchodních ústavů vzdělávacích. — Nákladem Manzovým ve Vídni vyšlo právě soustavné vylíčení rakouského práva živnostenského. „System des österreichischen Gewerberechtes," jehož autorem jest magistrátní rada města Vídně Dr. Ferdinand Seltsam. Spis, 138 stran čítající, obsahuje nejprve ve theoretickém oddělení všeobecný výklad o zásadách práva živnostenského vůbec, ve zvláštním díle pak soustavný přehledný výklad positivních předpisů zákonodárství našeho. — Kadlcova a Hellerova: „Německo-česká terminologie úřední a právnická" (nákladem J. Otty) dospěla k sešitu třicátémušestému.

Literatura nových zákonů processních. Ve sbírce „Příruční vydání nových zákonů s doplňky a výklady", jež vydávají nakladatelé Höfer & Klouček, vyšel první oddíl svazku desátého, jenž obsahovati má zákon o řízení exekučním a zajišťovacím. Vydání jeho se vzornou pečlivostí upravil a bohatým apparatem vysvětlivek a literarních dokladů opatřil vážený spolupracovník náš advokát dr. Josef Žalud. První tento oddíl obsahuje zákon uvozovací a ustanovení všeobecná. — Hartmannova vydání exekučního řádu vyšel sešit šestý, jenž sahá k §. 74.

Pomůcka pro zápasy jazykové. Advokát pražský p. dr. Aug. Nevšímal vydal pod nápisem „Práva jazyka českého dle jazykových nařízení pro Čechy, Moravu, Slezsko a Dolní Rakousy" sbírku zákonův a nařízení i prováděcích instrukcí úředních, jimiž zpořádáno jest užívání jazyka českého u veřejných úřadů, připojiv k nim výklady pro potřebu praktickou a posavadní

návrhy na zákonné upravení otázky jazykové a různé enunciace k otázkám těm se vztahující. Knížka v málo dnech byla rozebrána a vyšla již u vydání druhém, což nejlépe ukazuje, kterak vyšla v čas a vhod.

Neplatná ustanovení ve spise notářském. Přes ustanovení čl. II. zákona ze dne 25. října 1896 č. 220. ř. z., jímž zrušen byl cís. patent ze dne 10. října 1849 č. 412. v příčině práva dlužníka hypotékárního, sraziti sobě z úroků příslušnou částku daně z příjmů a tudíž vzdání se tohoto práva se strany dlužníka jest bezúčinným, stalo se, že prohlášení podobného obsahu se strany hypotekárního dlužníka pojato bylo v konkretním případě do notářského spisu, ač by se tak dle §. 53. not. ř. bylo státi nemělo. Případ tento dal podnět k zakročení ministerstva spravedlnosti, jež výslovně upozorňuje příslušnou komoru notářskou spolu na ustanovení §. 238. cit. zákona stran neplatnosti přesunutí osobní daně z příjmů. Dlužníka, jenž jest v úzkých, nezachrání arci před podobnými tajnými, třeba nedovolenými úmluvami ani bedlivé zachovávání předpisu v §. 53. not. ř. obsaženého, ježto soukromí věřitelé stísněného postavení dlužníkova vždy ve svůj prospěch využijí a dlužník dobrovolně práva svého se vzdá, již z obavy před vypověděním kapitálu, zvláště ví-li, že by výhodnějšího úvěru nedostal.

Dobročinnost. Pan starosta král. hl. města Prahy dr. Jan Podlipný daroval „Pomocnému spolku nadace Jonákovy" na paměť zvěčnělého syna svého studujícího práv A. Slávy Podlipného 25 zl. r. č.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě. Jmenováni byli: rady zem. soudu pp. Alois Křikava, soud. taj. v Chrudimi do Král. Hradce, Alexandr Seifer, okres. soudce v Hartmanicích do Chebu, Václav Švásta. soud. taj. zem. soudu v Praze tamže, státním zástupcem p. Jaroslav rytíř Zapletal z Luběnova, rada zem. s. v Uher. Hradišti tamže. Přeloženi byli: radové zem. soudu pp. Josef Štolla v Král. Hradci a František Lošan v Chrudimi, oba do Prahy ku zem. soudu, Ondřej Hofmann, předn. okres. soudu v Ústí n. Orlicí ku kraj. soudu v Chrudimi.

Uprázdněná místa notářská v Čechách. Místo notáře v Novém Strašecí neb jiné přeložením se uprázdnivší místo notářské v obvodě pražské notářské komory. Žádosti ku dotčené notářské komoře do 9. května 1899. Dále místo notáře v Chebu, neb jiné přeložením se uprázdnivší místo v obvodě not. komory. Žádosti ku dotčené not. komoře do 10. května 1899.

O náhradním nároku při simultanní hypotéce.

Studie JUDra. **Bohd. Klinebergra,** advokáta v Milevsku.

Úkolem této stati jest stanoviti podstatu a právní pojem náhradního nároku v abstrakci i konkretně ve smyslu positivního práva (§. 222. ex. ř.).

Třeba vycházeti z §. 37. k. ř., z něhož §. 222. ex. ř. co širší pro všeobecnost exekucí platné právo vyšel.

I. V §. 37. k. ř. obsaženy dvě věty: první určuje poměr přispívatelství jednotlivých statků k zaplacení solidarní pohledávky, druhá — na první logicky i právně založená — určuje pro pozdější na prázdno vyšlé věřitele nárok na náhradu. Právně i logicky podstata náhradního nároku plyne z první věty a tato jest matematickým výrazem pro zástavní právo; proto sluší východiště celé otázky hledati v matematické hodnotě zástavního práva pro pohledávku.

Otázka zní: Proč určuje první věta §. 37. k. ř. příspěvek statku na simultanní pohledávku dle průměru tam ciferně stanoveného? Odpověď sluší hledati v momentu, že závazek placení má právní příčinu v zástavním právu a že proto závazek, kterýž jest hodnotou matematickou, závisí na hodnotě zástavního práva. Tak právní otázka obrácena v otázku matematickou, jež zní: Jakou hodnotu má zástavní právo pro pohledávku?

Hodnota zástavního práva jest dána hodnotou statku (C) s knihovním pořadím, kteréž opět matematicky jest představeno součtem knihovních dluhů předcházejících (d), pročež $Z = C - d$ čili zástavní právo jest totožno s pohledávkou samou (P).

$$P = C - d \qquad 1.$$

Což znamená: matematická hodnota zástavního práva (hypoteky) pro pohledávku určitou se rovná differenci hodnoty statkové a součtu předchozích knihovních dluhů.

Dle toho bude matematická hodnota simultanního zástavního práva (hypoteky)

$$P = (C_1 - d_1) + (C_2 - d_2) + \text{atd.} \qquad 2.$$

t. j. matematická hodnota simultanní hypoteky pro pohledávku rovná se součtu hodnotních zbytků na jednotlivých statcích.

Je-li tedy na př. při dvou hypotekách pohledávka simultanní, $P = (C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)$ a částky ze statku 1 a ze statku 2 $= x_1\ x_2$ bude hodnota zástavního práva pro dílečné pohledávky:

$$x_1 = C_1 - d_1$$
$$x_2 = C_2 - d_2$$

z čehož plyne poměr částečné pohledávky k celé pohledávce, jenž jest určen rovnicí

$$x_1 : P = C_1 - d_1 : (C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)$$
$$x_2 : P = C_2 - d_2 : (C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)$$

čili

$$x_1 = \frac{P\,(C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)} \qquad 3.$$

$$x_2 = \frac{P\,(C_2 - d_2)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)}$$

Slovně tato formule matematická znamená: hodnota zástavního práva pro částku z jednotlivého statku vypadající se rovná součinu simultanní pohledávky s hodnotním zbytkem dotyčného statku, dělenému součinem všech hodnostních zbytků. Jelikož v hodnotě zástavního práva jest obsažena pohledávka zástavním právem krytá, lze říci: částka na jednotlivý statek vypadající se rovná součinu celé pohledávky (simultanní) s hodnotním zbytkem toho kterého statku, dělenému součtem všech hodnotních zbytků. Tak právě zní první věta §. 37. k. ř. i lze tvrditi: zásada §. 37. k. ř. jest nutným důsledkem hmotného obsahu zástavního práva.

Nejbližší vývod z předeslaných rovnic jest, že

$$x_1 + x_2 = P \qquad 4.$$

což znamená: součet částek z jednotlivých statků vypadlý dává simultanní pohledávku na všech statcích zjištěnou.

Jakkoliv jest tato rovnice samozřejmou, dlužno s ní počítati, poněvadž

$$x_1 = P - x_2$$
$$x_2 = P - x_1 \qquad 5.$$

Z této rovnice plyne matematická věta: podíl z jednoho statku na simultanní pohledávku vypadající jest tak veliký, jako rozdíl simultanní pohledávky a podílu z druhého statku. Této matematické větě odpovídá další dedukce: podíl druhého statku představuje plus, které první statek na simultanní pohledávku přes svůj podíl zaplatil. Z toho následuje právní dedukce (věta): Podíl druhého statku jest náhradním obnosem prvému statku příslušícím, když celou simultanní pohledávku zaplatil.

Tím jsme u druhé věty §. 37. k. ř., jednající o náhradní pohledávce. Neboť s touto větou jest totožný důsledek: Statek má proti druhému nárok na náhradu; náhradní jeho nárok obnáší tolik jako podíl na druhý statek vypadající.

Výsledek toho jest: náhradní nárok statku proti druhému z důvodu zaplacení celé simultanní pohledávky jest obligační právo vyplynulé ze zákona; zákonným důvodem jest zaplacení dluhu za druhou osobu.

Zde lze viděti, že jest §. 37. k. ř. korrelát všeobecné právní zásady vyslovené v §. 896. obč. z., od níž se odchyluje jedním, velikostí zákonného podílu. Odchylnost tato není, jest lze pozorovati, zásadní; jest to odchylka vedlejší, přizpůsobená podstatě osobnosti dlužníkově, kterouž jest tam osoba, zde statek (hypotéka).

Z rovnic č. 5. lze činiti další vývody, porovnají-li se s rovnicí č. 1., vlastně s rovnicemi $x_1 = C_1 - d_1$; $x_2 = C_2 - d_2$.

V rovnici poslednější udána hodnota zástavního práva na základě statku jím samotným stíženého; v prvnější pohledávka dílečná hodnoty na základě podílu statku druhého. Poněvadž pohledávce odpovídá vždy hodnota zástavního práva, lze analogicky podle rovnice č. 5. v rovnici $x_1 = P - x_2$ dosaditi za pohledávku x_1 hodnotu zástavního práva a říci, že x_1 představuje hodnotu zástavního práva pro pohledávku x_1. Předmětem tohoto zástavního práva jest pak pohledávka P (simultanní pohledávka) v pořadí pohledávky x_2 t. j. po odečtení podílu statku druhého.

Tato věta jest důležita s ohledem na další právní důsledky a ty jsou: Přeplatek statku jest pohledávkou x_2 (podíl druhého statku); tato pohledávka jest zástavně zjištěna na druhém statku

tím, že obsažena v simultanní pohledávce (co část její po srážce podílu statku prvního zbylá).

Tím docházíme matematického výsledku, jenž dokazuje další větu: Představuje-li podíl druhého statku náhradní nárok statku prvého a je-li podíl druhého statku obsažen v simultanní pohledávce na statku tom zjištěné, požívá náhradní nárok sám na statku tom zástavního práva. Příčina leží v tom, že náhradní nárok (pohledávka náhrady) jest totožná s povinným podílem statku druhého a v simultanní pohledávce jsa obsažen jako část její požívá zástavního práva celé pohledávce příslušícího.

Třeba jen zjistiti podstatu t. j. předmět a objem tohoto zástavního práva. Návod pro tuto otázku dává rovnice $x_2 = P - x_1$ ve které jest x_2 podílem statku druhého a zároveň náhradním nárokem prvého statku. Jak svrchu uvedeno, znamená tato rovnice — dosadí-li se za pohledávku zástavní právo — že hodnota zástavního práva pro náhradní nárok prvého statku se rovná simultanní pohledávce v pořadí povinného podílu statku druhého t. j. po odečtení tohoto podílu. Jinými slovy: Zástavní právo pro náhradní nárok má za předmět pohledávku P v pořadí jejím po pohledávce x_1 t. j. po povinném podílu z prvého statku zaplaceném.

Tak i zde podáno rozřešení pro naši otázku matematicky, neboť z toho plynou dvě věty:

Zástavní právo pro náhradní nárok statku nemá za předmět přímo statek druhý.

Zástavní právo pro náhradní nárok statku má za předmět simultanní pohledávku na druhém statku zjištěnou po odečtení podílu tomuto statku vlastního.

Z této kontradikce samo sebou následuje, že zástavní právo pro náhradní nárok statku jest nadzástavním právem, jehož předmět jest simultanní pohledávka ne celá, nýbrž částí zbylou po odečtení podílu z prvého statku placeného.

Věta tato má důležitost, poněvadž jest východištěm pro další právní důsledky, kteréž jsou:

Náhradní nárok statku jednoho nepožívá zástavního práva přímo na druhém statku; na statku druhém slouží mu za hypotéku simultanní pohledávka s částí, jak právě řečeno, zbylou.

Následkem toho nenabývá věřitel pro svůj náhradní nárok hypotéky přímo na statku, nýbrž jen převodem dotyčné zbylé části pohledávky simultanní. Převod ten může se díti buď na základě

skutečného postupu (odevzdání) aneb na základě fikce postupu, tím že se mu zákonem přímé zástavní právo uzná.

Srovnáme-li s tímto výsledkem positivní právo, shledáváme, že toto přiznává náhradnímu nároku přímé zástavní právo na statku. Toto přímé zástavní právo má věcné oprávnění jen na základě fikce postupu (odevzdání), mocí jehož pohledávka simultanního věřitele původního se převádí na věřitele náhradního nároku. Fikce tato jest zcela na místě, poněvadž jest nutná a proto skutečné odevzdání pohledávky pro všechny případy lze předpokládati jako uskutečněné.

Za tohoto předpokladu lze tvrditi, že náhradní nárok statku jest obligačním právem (pohledávkou) zástavně na statku druhém zjištěným. Není tedy správno, tvrdí-li se, že jest náhradní nárok co do pojmu a podstaty jiné právní povahy než pohledávka zástavním právem zjištěná, aneb že jest dokonce nárokem sui generis.

Mluveno stále o náhradním nároku statku, ač positivní právo mluví o nároku napotomních věřitelů.

Z toho, co pověděno, vysvítá, že náhradní nárok dle podstaty věci přísluší statku. I sluší se ohlédnouti po důvodu, proč zákon nárok statku přiznává napotomním věřitelům statku.

Spojitost leží na snadě: jest tu opět fikce postupu práva z vlastníka statku na věřitele a právní důvod tohoto postupu dává opět zástavní právo příslušící pohledávkám napotomních věřitelů, mocí jehož mají právo věcné, zaplacení své pohledávky požadovati z hodnoty vlastníku hypotéky připadnoucí. Zkrátka, mocí zákona tu provedeno zkrácení dvou právních úkonů v úkon jeden a to prostředkem fikce. Nyní teprve jest jasno, že za předeslaných předpokladů (fikcí) jest nárok napotomního věřitele na náhradu pohledávkou proti vlastníku druhého statku a na tomto statku zástavně zjištěnou.

Zbývá jen jedna otázka: čím liší se odst. 1. §. 37. k. ř. od odst. 2. §. 37. k. ř.?

Pro tuto otázku sluší za základ položiti rovnici č. 3., dle kteréž jest:

v prvním případě $x_1 = \frac{P(C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)}$

v druhém případě $x_1 = \frac{P(C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (Y_2 - d_2)}$

V prvním případě jest následkem toho $x_1 = a$ t. j. podíly jsou určitou veličinou, jsou-li hodnoty statků známy. V tom případě

jest podíl jednoho i druhého statku znám a nárok náhradní z druhého statku jest realisován na určitý obnos, jenž věřiteli připadá mocí zástavního práva místo držiteli hypotéky.

V druhém případě bude podle známé formule:

$$x_1 = \frac{P(C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (Y_2 - d_2)}$$

$$x_2 = \frac{P(Y_2 - d_2)}{(C_1 - d_1) + (Y_2 - d_2)}$$

kdež Y_2 znamená neznámou hodnotu neprodaného statku.

Z této rovnice následuje, že v druhém případě, neprodány-li všechny hypotéky, pojem a obsah podílů na jednotlivé statky připadajících jest abstraktně stejný jako v případě prvém; za druhé, že pojem a obsah náhradního nároku abstraktně jest stejný jako v případě prvém.

Rozdíl spočívá jedině v tom, že v prvém jsou podíly a vzájemné náhradní nároky ciferně určity; v druhém podíly i vzájemné nároky náhradní ciferně neurčity, neurčity následkem neurčitosti hodnoty druhého statku.

Náhradní nárok napotomních věřitelů jest v tom případě, ač určitelnost možna abstraktně, pohledávkou neurčité výše, obnášející méně než pohledávka simultanní. Uváží-li se, že pro tuto neurčitost pohledávky náhradní jest vyloučena možnost skutečného i fiktivního převodu určité částky ze simultanní pohledávky (na druhém statku zjištěné) pro oprávněného věřitele napotomního, nelze nepoznati, že v tomto případě vlastně správno není připouštěti fikci převodu (o níž svrchu byla řeč), že v tom případě má náhradní nárok býti pohledávkou neurčitého obnosu, nadzástavně zjištěnou na simultanní pohledávce pod hypotékou druhého statku váznoucí.

Na tom lze viděti, že náhradní nárok napotomního věřitele jest v tom případě nelikvidní, poněvadž jest neurčitou pohledávkou, že jest proto nežalovatelný a nezúročitelný. Ale příčina neleží ve zvláštní právní povaze náhradního nároku, nýbrž v ciferní neurčitosti ceny druhého statku.

Poněvadž náhradní nárok, ač výše neurčité, dle zákona fakticky požívá zástavního práva na (druhém) statku, ale zástavní právo pro pohledávky jen určitým obnosem knihovně může býti vloženo, nelze zástavní právo pro náhradní nárok knihovně provésti v jiné právní ormě než analogicky po způsobu náhradního nároku ve formě pohledávky do určité výše. Považuji proto za nesprávné, tvrdí-li se,

že lze na usedlost vložiti náhradní nárok beze všeho ciferního udání obnosu nebo dokonce zástavní právo za náhradní nárok bez udání obnosu; vklad nemůže jinak zníti, než: vkládá se zástavní právo za pohledávku náhradního nároku v nejvyšším obnosu x pro N. Při tom nepřipouštím, že správno a důsledno jest za předmět vkladu bráti statek; předmětem vkladu má býti nadzástavní právo na simultanní pohledávce.

Na tom lze poznati úchylky §. 37. odst. 2. k. ř. od abstraktního pojmu náhradního nároku a souhlasné známky s ním: uchyluje se neurčitostí svou a neurčitelností bez určení hodnoty statkové a předmětem zástavního práva k jeho zjištění sloužícím; jinak co do pojmu s ním souhlasí.

V dočasné neurčitosti náhradního nároku leží nedostatek zákona, nedostatek, jenž přivoděn, jak později na jevo vyjde, tím, že za základ pro výpočet náhradního nároku položena prodejní (fakticky stržená) cena.

Z neurčitosti výše náhradního nároku pocházejí všechny další důsledky, totiž: nežalovatelnost a nezúročitelnost jeho; jen z toho, ne z jinakého právního důvodu, zejména ne ze zvláštní právní povahy neb právního pojmu vznikají důsledky tyto, z toho důvodu a jen z toho musí věřitel s realisací náhradního nároku čekati, až nastane prodej se strany jiného věřitele, by hodnota Y_2 se zaměnila v určité C_2, a jen touto odvislostí stává se náhradní nárok pohledávkou pochybné ceny. Jest přirozeno, že takový stav práva neodpovídá ani abstraktnímu pojmu pohledávky, ani utilitě práva; leží v tom anomalie, uznati pohledávku, ale neumožniti její realisaci a realisace není možna, poněvadž v zákoně nestanoveno měřítko pro určení ceny statkové, kterou nelze nahraditi ani výkladem, ani použitím analogie. Tak jest náhradní nárok v druhém případě skutečně pouhým abstraktním právem s abstraktně sice možnou, avšak ve skutečnosti prekerní možností realisace, tedy stínem práva.

II. S tímto nedostatkem musil nový exek. řád počítati a počítal také skutečně: neměl-li zůstat v tom směru stejně neúplným, musil odstraniti nedostatek. Prostředek k odstranění dává rovnice č. 3., kdež C_1 C_2 představují ceny statků podle toho, co se za cenu statku dosadí.

Cena statku v té rovnici může býti: předně o d h a d n í cena, a sice buď v základě odhadu faktického neb odhadu fiktivního, za druhé t r ž n í (stržená) cena. V základě poslednější může, jak

bylo viděti, zákonný podíl statku a tím náhradní nárok býti ciferně vypočtěn jen v případě skutečného prodeje statku; v základě prvé může výpočet býti proveden v kterémkoliv stadiu. Jakmile se tedy za základ počtu vezme odhadní cena místo tržní ceny, stává se náhradní nárok pohledávkou ciferně určitelnou. Jediným prostředkem, aby náhradní nárok určitelnou veličinou byl učiněn, tudíž bylo, za cenu statku užiti odhadní jeho cenu; v tom případě jest dle rovnice č. 3.

$$x_1 = \frac{P(C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)} = a$$

$$x_2 = \frac{P(C_2 - d_2)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)} = b$$

A tohoto jedině možného prostředku použil exek. řád v §. 222: posavadní nedostatek odstraněn stanovením měřítka pro cenu statků. Jak tohoto prostředku použito, podá následovní výklad.

Také dle §. 222. třeba činiti rozdíl mezi prvním a druhým případem, prodejem všech hypoték a prodejem jen některých hypoték.

V prvním případě zní předpis pro určení povinných podílů tak, že x_1 a x_2 jsou stejné jako v rovnici č. 3. V případě druhém zní zákon tak, že rozveden matematicky dává rovnici:

$$x_1 = \frac{P \cdot C_1}{C_1 + C_2}$$

$$x_2 = \frac{P \cdot C_2}{C_1 + C_2} \qquad 6.$$

Při stejné ceně statků jest mezi podíly dle prvního způsobu počtu a podíly dle poslednějšího způsobu počtu patrný rozdíl:

$$\text{v I. případě jest } x_1 = \frac{P \cdot (C_1 - d_1)}{(C_1 - d_1) + (C_2 - d_2)}$$

$$\text{v II. případě jest } x_1 = \frac{P \cdot C_1}{C_1 + C_2}$$

to znamená: v případě druhém počítá exek. řád náhradní nárok v základě odhadních cen statků **bez ohledu na předcházející dluhy**. V tom případě se $d_1 \cdot d_2$ t. j. předcházející dluhy béřou za 0.

Porovnáním těchto dvou rovnic jde na jevo, že výpočet exek. řádem přijatý bude matematické správnosti odpovídati tím více, čím menší jest součet předcházejících dluhů, a bude tím odchylnější od matematicky správného výpočtu, čím jest součet dluhů

čchto větší, t. j. pro přednější simultanní pohledávky bude správnější,*) pro zadnější chybnějším.

Proto možno tvrditi zcela všeobecně, že výpočet náhradního nároku, jak novým exek. řádem uskutečněn, jest matematicky chybný, neodpovídaje hmotnému obsahu zástavního práva.

Hledáme-li příčinu, proč volena nesprávná formule, ač mohla stejně býti volena formule matematicky přesná, nalézáme, možno-li volbu vůbec omluviti, dvě příčiny: jednoduchost počtu a předpoklad, že výsledek $C_1 - d_1$ bude stejný, vezme-li se cena statku bez ohledu na d_1 níže, jako když se počítá dle skutečné ceny po odpočtu d_1. Avšak jednoduchost počtu neospravedlňuje volbu, má-li za následek chybu, a druhý předpoklad má v zápětí značný rozdíl, jak na jediném příkladě viděti, i lze říci, že volba nesprávné formule jest neomluvena a neomluvitelna.

Tím není věta §. 222. odbyta. Z formule $x_1 = \frac{P \, . \, C_1}{C_1 + C_2}$ jest vidno, že následkem stálosti jmenovatele a čítatele P bude povinný podíl statku x_1 větší nebo menší podle toho, bude-li cena statku větší neb menší; není tím míněna konkretní cena statku, nýbrž abstraktní měřítko pro cenu statků.

Posavad mluvili jsme stále o odhadní ceně statku jakožto ceně skutečnosti odpovídající. Se zřením k té možno říci, že právní bezvadnost povinného podílu i náhradního nároku bude odpovídati matematické přesnosti tehdá, bude-li positivní právo za cenu statku bráti — po tržní ceně tam, kde tato není známa — skutečnou cenu odhadní. Béře-li se — jako exek. řád činí — za cenu statku 25násobný obnos čistého výnosu katastrálního, bude právní odchylka o tolik větší, oč jest takto počítaná cena menší

---

*) Na doklad stůjž zde příklad:

Budiž $C_1 = 6800$ zl., $C_2 = 4600$ zl.,
$d_1 = 2460$ zl., $d_2 = 4000$ zl.

a simultanní pohledávka $P = 800$ zl.

Dle vzorce č. 6. (§. 222.) bude $x_1 = \frac{800 \, . \, 6800}{11400} =$ zl. 477·19

$x_2 = \frac{800 \, . \, 4600}{11400} =$ zl. 322·81

dle vzorce č. 5. $x_1 = \frac{800 \, . \, 4340}{4940} =$ zl. 702·83

$x_2 = \frac{800 \, . \, 600}{4940} =$ zl. 97·17

Tak velký zde jest rozdíl!

proti ceně skutečné. Že jest cena statků v základě čistého výnosu katastrálního počítaná průměrně o třetinu až polovinu menší, jest známá věc.

Lze tedy tvrditi, že výpočet náhradního nároku, jak v exek. řádu uzákoněn, jest dvojnásobně chybný, jednou pro chybnost zvolené početní formule, podruhé pro nízkost základního měřítka tržní ceny. Nelze upříti, že exek. řád pro otázku náhradního nároku jest pokrokem proti starému řádu a pokrok spočívá v tom, že odstranil nedostatek určitosti náhradního nároku; ale při všem pokroku není nový zákon prost jiného nedostatku a ten lze nazvati nedostatkem matematickým oproti právnímu, kterýmž starý zákon trpěl.

Tím jsou udány prostředky opravné a ty jsou: předně nutnost, aby místo odhadní ceny samotné výpočtu byla za základ vzata difference odhadní ceny a součtu předcházejících dluhů; za druhé nutnost skutečné odhadní ceny.

Bylo již podotknuto, že první požadavek nenaráží na právní ani na početní obtíže: na jednoduchosti se nic nemění, platí-li stará správná či nová formule chybná.

Jinak jest ovšem s požadavkem odhadní ceny: Skutečný odhad jednak pro nákladnost, jednak pro obsáhlost jeví se přímo nemožným. Tím ospravedlněno, volil-li exek. řád místo ceny dle skutečného odhadu uměle počítanou cenu odhadní; nicméně neospravedlněna výlučnost její.

Především jest nápadnou zvláštnost, že se za měřítka cen statkových výhradně připouští katastr. výnos, třeba by skutečná cena odhadní pro jeden ze statků event. i pro více byla známa dražbou, ač následkem toho jest jednodušší, uměle počítati jen cenu statku neprodaného, tak že na skutečné ceny odhadní tam, kde jsou známy, zřetele by se bralo; za druhé sluší vytýkati, že se nepřipouští korrektura cen odhadních ani tam, kde výpočet jich na základě výhradného měřítka zákonného katastr. výnosu jest očitě nesprávný, skutečné ceny ani do polovice nedosahující.

První zvláštnost lze odůvodniti tím, že třeba zachovati pro všechny hypotéky totéž měřítko, má-li poměr zůstati stejný; nemožno pro jeden statek voliti cenu dle odhadu, pro druhý dle čistého výnosu, pro oba musí být měřeno dle společného měřítka — čistého výnosu katastr. — třeba byl odhad jednoho neb více statků dán; avšak pro druhou zvláštnost není důvodů. Když jest jisto, že cena dle katastr. výnosu skutečné ceny nedosahuje,

káže zajisté nutnost opraviti a upraviti ji dle možnosti na míru skutečné ceny, pakli možnost úpravy jest dána bez porušení zásady nenákladnosti a snadnosti počtu. Cena neprodaného statku může být známa z odhadu pocházejícího z doby méně než rok daleké, v kterémžto případě pro statek, přijde-li do dražby, odhadu nového není ani potřebí; může býti známa z pozůstalostního jednání, z trhu před krátkem učiněného a konečně není vyloučena možnost, že věřitel volí raději odhad na vlastní útraty, než by se dal poškoditi; ale všechny tyto možnosti výpočtu ceny jsou a priori vyloučeny, ano jsou vyloučeny i jakožto opravný prostředek pro korrekturu očividné chyby.

Zájem věřitelův jest zde obětován fikci jakéhosi principu, ač princip i bez oběti věřitelova zájmu byl uskutečnitelným; ale ovšem tendence exek. řádu není taková, aby nabytých práv věřitelových příliš dbala; jest zde znáti přímo jakousi lehkovážnost proti právům věřitelským, již nelze vysvětliti leč ostentací, jak malou mají cenu práva věřitelská.

Kategorické toto pravidlo zákona jest však také neupotřebitelné v těch případech, kde poměr podílů pro jednotlivé statky napřed jest stanoven smlouvou; zde musí rozhodovati smlouva, nikoliv zákon.

V jak příkrém odporu se tu zákon pohybuje, lze nejlépe poznati, uváží-li se, že věřitel bonitu své hypotéky měří na základě obecné ceny t. j. ceny odhadní; ale zákon mu odměřuje pohledávku libovolně na základě jakéhosi měřítka katastrální ceny. Tvrdím: odhadní cena dle katastr. měla by sloužiti za měřítko pro výpočet náhradního nároku v poslední řadě, není-li přístupno jiné měřítko stejně snadné.

Zde právě, kde by soudcovské úvaze mohla býti ponechána volnost v jistých napřed stanovených mezích, se toho opomíjí beze vší příčiny. Naopak, je-li známa tržní cena jednoho statku, lze v základě čistého výnosu a jakéhosi poměru snadno určiti pravděpodobnost tržní ceny pro statek neprodaný a náhradní nárok měřiti podle poměru tržních cen.

Spravedlnost tuto vyžadují ohledy na nabytá práva věřitelská, na kterých čeho měniti ani příští zákon práva nemá. Bezzásadní stav takový nedá se na dlouho udržeti a najisto se neudrží; svědčí tomu již pomíjejícnost způsobu legislace v tom směru.

K opravě řádu stavebního.

Píše Dr. **Eugen Eiselt**, advokát v Praze.

(Dokončení.)

Zdali na základě takového **nálezu** počato býti může se stavbou, rozhodne soud (§. 340.—342. obč. z. §. 81. j. n. a čl. XXXVIII. uv. z. k. c. ř. a §. 228. c. ř.), vedle kterých na místě dřívější žaloby vyzývací stavebník podati musí u reálního soudu zápornou žalobu určovací na souseda, který proti stavbě neb bourání námitky soukromoprávné podal.

Při povolování závodů živnostenských dlužno provésti dříve jednání před úřady politickými, o povolení stavebním rozhoduje však samostatně úřad stavební, který má ovšem hleděti ku podmínkám určeným živnostenským úřadem.[42]

Povolení ku pracím přípravným může jako dosud[43] dáno býti i před povolením ku stavbě samé (§. 191. osn.).

Samozřejmý dodatek obsahuje osnova v tom směru, že dlužno přípravné práce tyto zastaviti, když stavební úřad nedá povolení ku stavbě aneb podána-li byla stížnost proti stavebnímu povolení.

Povolení k rozdělení pozemku má platnost na pět let a může na dalších pět let prodlouženo býti[44] (§. 195. osn.). Povolení ku stavbě neb bourání má platnost na dvě léta.[45] Dle osnovy může povolení takové bez nového řízení prodlouženo býti nejvýše na dobu dalšího roku (§. 196. osn.).

Pronikavé změny zavádí osnova v instančním pořadu stavebních úřadů.[46]

V **první instanci** rozhodovati má v Praze a v jiných městech městská rada, v ostatních obcích obecní představenstva. V městech se zvláštním statutem může městská rada se **svolením**

---

[42]) Stejně §. 34. st. ř.

[43]) §. 38. st. ř.

[44]) §. 13. st. ř.

[45]) §. 42. st. ř.

[46]) V první stolici rozhoduje dle platného stavebního řádu v Praze magistrát, výminečně rada městská (v praxi však z pravidla městská rada), v ostatních obcích městská rada a obecní představenstvo §. 124. a 125. st. ř.; v druhé stolici v Praze sbor obecních starších, v jiných obcích okresní výbor a ve třetí instanci zemský výbor (§. 126. st. ř.).

zemského výboru přenechati rozhodování některých věcí magistrátu, v ostatních místech, jež mají svůj zvláštní technický úřad, starostovi. §. 198. osn. Novým poradním orgánem v I. stolici jest v Praze, v Plzni, Budějovicích umělecká komisse, v ostatních obcích rovněž umělecká komisse aneb umělecký odborník.

Umělecká komisse jest volena zastupitelstvem obecním, umělecký odborník jest tím kterým zastupitelstvem jmenován. §. 198. osn. Členové umělecké komisse a umělecký odborník nesmí býti členy zastupitelstva, kterými byli voleni, ani členy stavebního sboru. Stavební úřad jest povinen před rozhodnutím svým vyslechnouti mínění umělecké komisse neb uměleckého odborníka, jedná-li se o vypracování neb doplnění plánů přehledných a upravovacích neb o staré památky, ráz a vzhled obcí, neb o nové stavby neb změny zevnějšku budov aneb o způsob úpravy dosavadních a o zřizování nových prostranství.

Stavební úřad jest povinen rozhodnutí své ve věcech uvedených těmto poradním orgánům sděliti a přísluší jim právo stížnosti do rozhodnutí těchto (§. 198. os.).

Dodati sluší, že dle osnovy trestní právo stavební vykonává jako dosud [47]) v Praze a v městech se zvláštním statutem magistrát, v ostatních obcích představenstvo obecní (§. 202. osn.).

V druhé instanci má dle osnovy též i ve věcech trestních [48]) rozhodovati stavební sbor, jemuž též, jak výše uvedeno, důležitý vliv při plánech přehledných a upravovacích přísluší. Stavební sbor je delegací volenou na dobu tří let oněch obcí, které jsou přehledným plánem a společnou II. stolicí ve věcech stavebních sdruženy. [49]) Členy a náhradníky stavebního sboru mohou býti jen mužové práv znalí, techničtí, umělečtí a zdravotní odbor-

---

[47]) §. 123. st. ř.

[48]) Dle §. 123. st. ř. rozhoduje o stížnostech proti trestním nálezům ve věcech stavebních nejbližší vyšší zeměpanský úřad. Proti nálezu c. k. místodržitelství, jímž byl potvrzen neb zmírněn trestní nález magistratu neb hejtmanství, není dalšího odvolání. Osnova ponechává rozhodování ve věcech trestních ve vyšších stolicích důsledně stavebnímu sboru a zemskému výboru.

[49]) Stavební sbor pro Prahu a sdružené obce sestává ze starosty král. hlav. města Prahy jako předsedy, pokud se týče jeho statutárního zástupce a z 12 členů a tolikéž náhradníků zvolených obecním zastupitelstvem, po případě delegací obecního výboru (§. 204. osn.). Podobně sestaven stavební sbor pro Plzeň mimo předsedy z 9 členů a pro Budějovice mimo předsedy z 8 členů sestávající (§. 204./199. osn.).

níci. Kromě předsedy sboru nesmějí ani členové ani náhradníci býti členy zastupitelstev obecních. (§. 206./201. osn.)

Ve třetí instanci rozhoduje pak zemský výbor konečně. (§. 208. osn.)

Lhůta ku stížnosti činí jako dosud 14 dnů. Stížnost podává se buď ústně, písemně neb telegraficky u stavebního úřadu I. stolice, při čemž stačí, je-li stížnost poslední den odevzdána poštovnímu neb telegrafnímu úřadu. Je-li poslední den neděle neb svátek, končí lhůta následujícím všedním dnem.

Stavební sbor i zemský výbor může před rozhodnutím provésti úředně šetření na místě samém.

Mimořádnou instancí stavební, která rozhoduje s vyloučením odvolání, jest stavební senát příslušný ve všech těch záležitostech, ve kterých se domáhají stavebního povolení ku obývání a užívání budov. Nejvyšší dvůr, stát, země, okres aneb některý fond jimi spravovaný.[50]) Stavební senát složen jest ze zástupců zemského výboru a c. k. místodržitelství.[51]) Nutná šetření a komissionální řízení vykonává zemský výbor, jedná-li se o práce, které provádí země, okres neb fond jimi spravovaný. Sdělení stavební čáry a niveau dle upravovacího plánu a vykonávání stavební policie mezi stavbou přísluší řádným instancím stavebním. (§. 212. osn.)

Důležitou novotou ve složení I. stolice jest, že umělecká komisse neb umělecký odborník jakožto člen její má samostatné právo odvolací ve věcech příslušných jakožto obhajce veřejných zájmů uměleckých. Proti instituci této, která podobně ve stavebním řádu pro Dalmacii jest zavedena, nelze v zásadě ničeho namítati, ač-li práva stížnosti nebude zle užíváno na úkor rychlého řízení a povznesení stavebního ruchu.

Rozhodování prostřednictvím delegace v II. stolici není nic nového, zásada tato provedena jest ve Vídenském stavebním řádu, kde členy tak zv. stavební deputace jsou též orgány c. k. vlády. Nám zdá se býti vyloučení členů obecního zastupitelstva

---

[50]) Dle §. 127. st. ř. jest dosud příslušným c. k. místodržitelství.

[51]) Dle §. 210. osn. skládá se stavební senát z c. k. místodržitele neb jeho náměstka co předsedy, 4 zástupců c. k. místodržitelství, ze 4 zástupců zemského výboru, z nichž 1 musí býti práv znalý, 1 technický a 1 umělecký odborník, pak ze 4 zástupců c. k. místodržitelství (§. 210./206. osn.).

z této delegace bezdůvodným a sluší dáti přednost původnímu ustanovení osnovy, dle něhož pouze členové I. stavební stolice byli vyloučeni. Takovéto zásadné vyloučení členů obecního zastupitelstva (v Praze členů sboru obecních starších) vedlo by k důsledku, že obecní zastupitelstvo, které přece v jiných stejně důležitých věcech v II. stolici rozhoduje, nemohlo by vůbec býti odvolací instancí.

Na konec dlužno zmíniti se o exekutivě stavebních úřadů, která v §. 213.—221. osn. jest upravena[52]) a zejmena stanovena též výkonná moc vyšších stavebních úřadů. Stavební úřad I. stolice bdí nad výkonem právoplatných rozhodnutí, a provádí je v případě neuposlechnutí vlastními orgány na útraty neposlušného. Je-li stavební úřad stolice nižší u provádění výkonu liknavým, může stolice vyšší uložiti členům jeho pořádkové pokuty až do 200 korun[53]), po případě provésti výkon na útraty obce. §. 214. Výkon provádí se nákladem co možná nejmenším a tak, aby straně nespůsobil zbytečné újmy. §. 215. osn. Proti výkonu dopouští osnova stížnost, která odkládacího účinku nemá, odklad povoliti lze dle obdoby §. 17. zákona o správním soudě. (§. 217. osn.) Zřízenci staveb. úřadů, pod jichž dozorem provádí se nucený výkon, jsou pod přísahou (§. 218.) a jsou též povinny orgány státní policie I. stolice při provádění výkonu pomáhati, pak-li síly obce nestačí. (§. 219. osn.)

Případ restituce v tom směru, když při výkonu právoplatného rozhodnutí učiniti dlužno úchylku, upravuje §. 221. osn. Zde přijata byla zásada výnosem ministerstva kultu a vyučování ze dne 14. května 1876. č. 20. v. vyhlášená, že totiž úřad, který konečně ve věci rozhodl, musí dáti svolení ku novému řízení této úchylky se týkajícímu.[54])

Konečně zmíniti se sluší o závěrečném ustanovení osnovy § 227., vedle něhož veřejnoprávní závazky a povinnosti, kterým

[52]) §. 116. st. ř. připouští zákaz další stavby a § 119. st. ř. jedná o odstranění vad na budovách již zřízených, jakož i o vyklizení a sbourání budov neb jich část.

[53]) Vyšší úřady stavební mohou členům nižších úřadů také tehdy pořádkovou pokutu uložiti, když v záležitostech stavebních nejednají s náležitou rychlostí aneb jinak zanedbávají svých povinností (§. 220. osn.)

[54]) Dle §. 39. st. ř. možno úchylky od schváleného plánu, ač-li nestačí pouhé oznámení, jen na základě schválení nově předložených plánů provésti.

podroben jest vlastník vedle řádu stavebního, váznou na pozemcích a přechází na nástupce. Tím odstraněny jsou pochybnosti, které se v praxi zhusta vyskytují. Jiná jest otázka, zdali by nebylo nutno, příslušnou evidenci povinností těchto ve zvláštních veřejných seznamech u stavebního úřadu vedených opatřiti, anebo knihovní poznámku připustiti.

Doslovem sluší ještě připomenouti toto: Ve stati, kterou jsme podali, byla uváděna osnova stavebního řádu dle jednotlivých článků, tak jak v původní osnově zemského výboru byly označeny. Jest známo, že osnova tato původní byla koncem roku 1898 zemským výborem zaslána znalcům právnickým a technickým, pak odborným korporacím, c. k. místodržitelství a súčastněným obcím. Připomínky těchto činitelů byly předmětem nových úvah, které měly za následek, že zemský výbor na základě usnesení ze dne 29. března 1899. předložil nově redigovanou osnovu[55]) sněmu, který ji odkázal 15členné komissi k úradě.

Praktické případy.

Úmluva o příslušnosti soudu váže i singulárního nástupce v držení hypotéky. Příspěvek k výkladu §. 104. jur. n.

Občanská záložna v Ch. podala dne 29. dubna 1898 u c. k. okresního soudu v Chrudimi žalobu na Alberta D., bytem ve Vídni, o zaplacení hypotečního pohledávání 20.000 zl. ležícího na domě č. p. 17. na Vyšehradě, při čemž příslušnost dovolávaného soudu byla odůvodněna tím, že předešlý majitel onoho domu podrobil se pro případ dobývání pohledávky s přísl. příslušnosti c. k. okresního soudu v Chrudimi.

---

[55]) Nově redigovaná osnova neobsahuje podstatných změn, voleno jiné uspořádání jednotlivých částí, řízení o plánu přehledném upraveno tak, jak jsme výše navrhovali, měřítko plánů přehledných ustanoveno na místě 1 : 10.000 mírou 1 : 7200. Nejvíce změn po většině významu technického doznala část V. původní osnovy, nyní část IV., týkající se zařízení konstruktivního, bezpečnostního a zdravotního, o které v této stati jen povšechně bylo jednáno. Tam, kde bylo nutno uvésti články obou osnov, stalo se poznačení to zlomkem.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Chrudimi ze dne 15. července 1898 č. j. C. IV. 116./98.—8., který ve smyslu §. 261. odst. 1. c. ř. s. rozhodnutí o námitce nepříslušnosti zvláště nevyhotovil, nýbrž do rozhodnutí o hlavní věci vydaného pojal, byla námitka místní a věcné nepříslušnosti soudu zamítnuta a žalovaný ku zaplacení zažalovaného obnosu odsouzen, při čemž v prvém směru uváženo bylo, že výslovná úmluva, kterou se předchůdce v držení hypotéky podvolil soudu první instance vlastně nepříslušnému a kteráž byla listinou k žalobě přiloženou prokázána, jeví svůj právní účinek i proti žalovanému jako singulárnímu sukcessoru v držení oné nemovitosti.

Z rozsudku toho odvolal se žalovaný, bera v odpor jak rozhodnutí o námitce nepříslušnosti, tak i ono ve věci samé, načež c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi, oddělení I., usnesením ze dne 10. září 1898 č. j. Bc. I. 26./98.—1., rozsudek prvního soudu zrušil a tuto právní rozepři k novému jednání před soudem příslušným poukázal.

Důvody. Dle §. 41. jur. n. má soud zkoumati svou příslušnost podle udání žaloby.

Žaloba ve sporu tomto jest žalobou hypotekární a jest tudíž příslušným dle §. 81. jur. n. onen soud, v jehož obvodu statek nemovitý leží, neboť firma S. Weis a spol. svou pohledávku 20.000 zl. s přísl. za Hynkem Svobodou původně na téhož polovici usedlosti č. p. 64. v Michli váznoucí postoupila listinou ze dne 15. února 1894 obč. záložně v Ch., a na základě tohoto postupu domáhá se žalující záložna zaplacení proti nynějšímu vlastníku domu č. p. 17. na Vyšehradě, na němž táž pohledávka taktéž pojištěna jest, totiž proti Albertu D., kterýž dle žalobního děje a výsledku přelíčení za osobního dlužníka považován býti nemůže. Měla tedy příslušnost dle § 81., případně 91. jur. n. posuzována býti.

Ze spisů sporných sice na jevo jde, že osobní dlužník Hynek Svoboda pro případ dobývání pohledávky původně firmy S. Weis a spol. žalobkyni postoupené podrobil se příslušnosti c. k. okresního soudu v Ch.; než podrobení toto jest závazkem toliko procesuálním, kterýž nevztahuje se na každého právního nástupce. Sluší ovšem přiznati, že by tato procesuální smlouva vzhledem k ustanovení § 547. ob. z. obč. jevila svůj právní účinek i proti pozůstalosti aneb dědici; leč v tomto případě jedná se o successi singulární, kde podrobení se původního dlužníka Hynka Svobody soudu jinak nepříslušnému neváže žalovaného a nepůsobí proti němu, ať se již za dlužníka osobního neb jen za vlastníka hypoteky pokládá.

Původní dlužník mohl jen sebe soudu nepříslušnému podrobiti a dán tomu také výraz zněním postupní listiny, ve kteréž jenom sebe právomoci c. k. okr. soudu v Ch. podrobuje.

Poněvadž pak žalovaný nepříslušnost dovolávaného soudu, kterémuž se ani výslovnou úmluvou aniž mlčky nepodrobil, včasně namítal a námitce této v první stolici neprávem vyhověno nebylo, bylo soudu odvolacímu rozsudek prvního soudce dle §§. 471., č. 6., 473. a 475. odst. 2. c. ř. s. zrušiti a nařiditi čeho třeba, aby zavedeno bylo nové jednání před soudem příslušným. (§. 476. odst. 1. c. ř. s.)

Stížnosti žalobkyně c. k. nejvyšší soud vyhověl, v odpor vzaté usnesení odvolacího soudu zrušil, usnesení c. k. okresního soudu v Ch. o námitce nepříslušnosti soudu do rozsudku pojaté obnovil a odvolacímu soudu uložil, aby nyní o odvolání žalované dále po zákonu jednal, a při tomtéž na útraty dovolacího rekursu zřetel vzal. Stalo se z těchto důvodů:

Podle postupní listiny, vyhotovené v Praze dne 15. února 1894 a v knihovní sbírce listin založené, podrobil se Hynek Svoboda jako dlužník pro případ vymáhání pohledávky obč. záložny v Ch. a všeho příslušenství výslovně právomoci c. k. okresního soudu v Ch. Z toho plyne, že se podrobení toto vztahuje na veškeré spory povstalé z právního poměru mezi dlužníkem a záložnou jako věřitelkou onoho hypotečního pohledávání 20.000 zl. a že závazek ten také účinným jest pro nástupce H. Svobody v držení zavázaného statku, kteří nabytím hypoteky vedle předpisů §§. 443. a 928. ob. z. obč. převezmou spolu břemena ve veřejných knihách poznamenaná a z nich právi jsou. Poněvadž pak žaloba obč. záložny v Ch. co hypoteční věřitelky podána jest na Alberta D., jako majitele domu č. p. 17. na Vyšehradě, t. j. naň jako hypotečního dlužníka na zaplacení zápůjčky 20.000 zl. s přísl. na domě tom pojištěné, příslušnost dovolaného okresního soudu v této právní rozepři dle §. 104. jur. n. jest odůvodněna a výrok téhož soudu ohledně námitky nepříslušnosti soudu žalovaným učiněné jest po zákonu zcela ospravedlněn, slušelo jej u zrušení v odpor vzatého usnesení soudu odvolacího obnoviti.

Vzhledem ku zrušení usnesení druhé instance nařízeno soudu odvolacímu, aby nyní dále po zákonu jednal o odvolání žalovaného, při čemž se na útraty tohoto rekursu zřetel vezme.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. října 1898 č. 13.937.

Flieder.

I to, co rodiče při postoupení své rolnické živnosti jednomu z dítek z postupní ceny darují neb slevují, vpočítá se v díl povinný. Druhý odstavec §. 788. ob. z. obč. netýká se jen syna a vnuka nýbrž i dcery pořizovatelovy. Pod slovy „jakákoliv živnost“ téhož paragrafu rozumí se živnost ve smyslu nejširším, tedy i polní hospodářství (živnost rolnická).

Kateřina P. postoupila smlouvou svatební a darovací ze dne 24. září 1890 své dceři téhož jména a jejímu ženichu Janu P. rolnickou usedlost č. 28. v D. R. za postupní cenu 5000 zl., při čemž nastupujícím snoubencům byl zbytek postupní ceny, převzatými dluhy a břemeny nevyčerpaný darován. Stalo se to slovy: „Zbytek postupní ceny srážejí si nastupující snoubenci jako čistý dar postupující jim věnovaný“. Po úmrtí postupující připadlo veškeré jmění její druhé dceři Anně Ch., načež Kateřina P. ml. žalovala svou sestru o doplnění dílu povinného.

Spor závisel pouze na rozhodnutí otázky, pokud oněch 200 zl. z postupní ceny slevených vpočteno býti má do povinného dílu žalobkynina.*)

C. k. okresní soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 20. listopadu 1898 č. j. CIII. 165./98.—7. započetl do povinného dílu žalobkyně pouze obnos 100 zl.

Důvody. Poněvadž snoubencům z postupní ceny za usedlost jim připadlou věnována byla částka 200 zl., dlužno sice z nich dle §§. 1217. a 1218. ob. z. obč. oněch 100 zl. do dílu povinného vpočítati, které považovati sluší jako věno Kateřiny P. ml., poněvadž obnos ten přišel jejímu budoucímu manželu k dobru; další obnos 100 zl. však nelze včítati, poněvadž dle §. 1218. ob. z. obč. ten jměním, kteréž by vzhledem k obmyšlenému sňatku manželu dáno neb zajištěno bylo, tudíž věnem není a pouze za čistý dar dceři učiněný pokládán býti může, kterýž však dle §§. 788. a 791. ob. z. obč. v povinný díl dědičný se nezapočítá.

K odvolání obou stran potvrdil c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 24. ledna 1899 č. j. Bc. I. 2./99.—3. rozhodnutí prvé stolice strany 100 zl. již započtěných, v ostatních

*) Z důvodu toho se vše ostatní zde pomíjí a i ciferné vypočítávání povinného dílu jako věc právnicky nezajímavá vypouští.

kusech však je změnil, i druhých 100 zl. započetl a žalobu naprosto zamítnul.

Důvody. Správné rozsouzení v této rozepři závisí na odpovědi k otázce, dlužno-li do povinného dílu žalobkyně Kateřiny P. započísti zbytek postupní ceny 200 zl., kterýchž zůstavitelka Kateřina P. starší, ve svatební a darovací smlouvě ze dne 24. září 1890 s dcerou stejného jména a ženichem této Janem P. při postoupení usedlosti č. p. 28. v D. R. jako „čistý dar“ byla věnovala, nebo-li jen — jak bylo prvním soudcem rozhodnuto — polovice této částky, pokud na Jana P. připadla.

Především budiž k tomu poukázáno, že ustanovení zákona o vpočítání v díl povinný předpokládajíce stejnou náklonnost rodičů k jich dětem, směřují k tomu, aby nerovnost při rozdělení majetku po rodičích pozůstalého, pokud možná byla zdvižena a proto také určují §§. 787. a násl. ob. z. obč. určité případy a označují jistý předchozí dětem poskytnutý majetek, jejž sobě děti, když po úmrtí rodičů naskytne se nerovnost podílů, musí dáti započísti. V našem případě bude tedy přihlédnouti k tomu, je-li částka 200 zl. takové poskytnutí, jaké §. 788. ob. z. obč. ve větě první neb druhé má na mysli.

Shora vzpomenutá smlouva poučuje nás nepochybně o tom, že zůstavitelka Kateřina P. aby zabezpečila budoucnost své dcery stejného jména a pojistila i pro sebe výživu, postoupila jí a její snoubenci usedlost svou č. p. 28. v D. R. Tím zaručena měla býti hospodářská samostatnost této dcery a jejího budoucího manžela, tím měl být zjednán pro ně pramen výživy a tím oni měli nabyti „živnosti“, kteréž slovo v §. 788. ob. z. obč. vytčené v nejširším slova smyslu a rovněž i s ohledem na dcery zůstavitelovy vykládáno býti musí.

A proto také veškeré výhody, které onou smlouvou dceři a jejímu manželu — vždyť oba navzájem z každé výhody těží — byly poskytnuty, nutno do povinného dílu započísti.

Kdyby se i nehledělo k udání žalované, že nastupující přijali živnost v ceně oproti pravé hodnotě její daleko nižší — bývá tak bezmála ve všech případech mezi rodiči a dětmi a mnohé okolnosti i zde na to poukazují — zjevno přece ze smlouvy, že postupující matka slevila nastupujícím z postupní ceny 200 zl., jichž zaplacení na nich nežádala, takže částka ta na každý způsob do povinného dílu započtena býti má.

Tomu není nikterak na překážku, že dle smlouvy té částka 200 zl. r. č. označuje se jako darovaná (§. 791. ob. z. obč.), poněvadž tím na celé podstatě oné smlouvy a na správném výkladu jednotlivých usta-

novení jejích ničeho se nemění a to tím méně, že v tomto případě při postupování majetku nutno započísti každou sumu, třeba i ve smlouvě výslovně neuvedenou, již matka dceři a zeti určením nižší trhové ceny postoupené nemovitosti byla k výhodě jejich poskytla. (§. 794. ob. zák. obč.)

Tím více to platí tedy o částce ve smlouvě té zřejmě ustanovené. Ostatně by částka 200 zl. i pak započísti se musila, kdyby se jako věno považovala, nebo byla by tu matka částku onu jednak (z polovice 100 zl.) dceři samé, jednak (druhými 100 zl.) za její věno manželu jejímu byla poskytla, v obou případech arci vzdávajíc se práva, žádati je kdy nazpět (§§. 1218., 670., 671. a 1220. ob. z. obč.), takže ani tu nemohlo by se o pouhém daru mluviti.

Tomu není ani §. 791. ob. zák. obč. — srovnej slova: „v jiných případnostech“ — na odpor.

Že pak matka mínila postoupením usedlosti svou dceru zaopatřiti, vyvěniti a tím úplně vybýti, by nároků na její jmění dále nečinila, je vidno též z toho, že vlastně neměla v úmyslu při sestavení posledního pořízení něčeho ještě této dceři ať podílem ať odkazem vyhraditi a že pouze k vyvarování všech sporů a aby se nezdálo, že před smrtí na ni nepamatovala, na venkově v takých případech obvyklou částkou 5 zl. ji obmyslila.

Jmění pozůstalého mělo se pak bezmála celého druhé dceři, na kterou při postupu usedlosti vůbec pamatováno nebylo, dostati. (Druhá věta §. 792. ob. z. obč.)

I 100 zl. manželu žalobkyninu věnovaných započteno býti musí, poněvadž — když se i snad nepohlíží na věc jako na věno — sumy té se mu dostalo z příčiny nastávajícího sňatku s dcerou postupující tak, že každá sleva na postupní ceně oběma manželům k prospěchu byla přišla a tím i jejich společné hospodaření na postoupené usedlosti a hospodářskou samostatnost každého z nich usnadnila.

Révisi žalobkynině c. k. nejvyšší soud nevyhověl a potvrdil rozsudek soudu odvolacího.

V důvodech uvedeno, že tu dovolacího důvodu dle §. 503. č. 4. c. s. ř, není, poněvadž pod slovem „živnost“, jehož v §. 788. ob. z. obč. užito, jak tomu nasvědčuje i slovo: „jakákoliv“, dlužno vyrozuměti nejen řemeslo, nýbrž každou živnost (Nahrungszweig“) a to ve smyslu nejširším, tudíž zajisté také cenu usedlosti, která matkou snoubencům venkovanům za účelem manželství ponechána byla, pročež v tom, že vpočtěno bylo do povinného dílu 200 zl., jež zůstavitelka třebas

pod názvem „čistého daru“ od ceny postupní odrazila a tím slevila, nesprávné posouzení věci v ohledu právním shledáno býti nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. března 1899 č. 3636.

Flieder.

Relativně nezpůsobilým k dědictví ve smyslu §. 543. ob. zák. obč. jest ten, kdo před soudem k cizoložství se doznal ať již před nápadem dědictví nebo po něm, a není třeba, aby dotčená osoba také byla z cizoložství usvědčena nebo dokonce cizoložstvím vinnou uznána.

Děti po zesnulém Janu Š., který poslední vůlí ze dne 3. ledna 1898 ustanovil svou hospodyni Marii M. svou universalní dědičkou, jim povinný díl zůstavil a pozůstalou manželku nějak zaopatřil, podaly spolu s touto pozůstalou manželkou na Marii M. žalobu o neplatnost poslední vůle z důvodu §. 543. ob. zák. obč., uvádějíce, že Marie M. žila s Janem Š. v cizoložství, že on s ní dvě nemanželské děti splodil, k tomu se sám znal a že Marie M. se k tomuto cizoložství přiznala před soudem, když se dědicové k pozůstalosti po Janu Š. hlásili. Žalobci navrhovali, aby bylo nalezeno, že poslední vůle Jana Š. z T. ze dne 3. ledna 1898 jest neplatnou, v pozůstalosti Jana Š. má místo posloupnost ze zákona, a Marie M. jest povinna to uznati; pro případ, že by úplná neplatnost poslední vůle rozsudkem vyslovena nebyla, navrhli, aby nalezeno bylo, že dětem po Janu Š. náleží povinný díl a vdově po něm Alžbětě Š. výživa ze jmění pozůstalostního po Janu Š.

Rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 25. října 1898 č. j. Cg. V. 353./98.—5. uznáno bylo na základě ústního jednání podle prosby in eventum učiněné a žádost prvá, směřující k neplatnosti poslední vůle Jana Š. a nastoupení posloupnosti zákonné zamítnuta.

Důvody: Co se týká prvního a to hlavního návrhu žalobců v příčině prohlášení neplatnosti či bezúčinnosti poslední vůle Jana Š., má soud za to, že dle §. 543. ob. zák. obč. vyloučeni jsou z práva děditi po sobě z poslední vůle ti, kdo by se právně přiznali, že se dopustili cizoložství neb zprznění krve, anebo by v tom byli usvědčeni, a že dle §. 543. ob. zák. obč. určuje se způsobilost děditi okamžikem dědičného nápadu, pročež dlužno míti za to, že cizoložství již v době smrti zůstavitelovy soudně doznáno aneb dokázáno býti musí. V tomto případě jest však souhlasným tvrzením stran prokázáno, že žalovaná

Marie M. v době smrti Jana Š. a tedy také v době dědičného nápadu z cizoložství usvědčena nebyla a že teprve později při jednání pozůstalostním okolnost tu sama přiznala. Musila tedy žaloba v tomto směru jako neodůvodněná býti zamítnuta.

Následkem toho jest nalézti o druhém návrhu žalobním ve příčině dílu povinného a nedostávající se výživy.

Žalovanou bylo namítáno, že dcera zůstavitelova, spolužalující Anna K. vedla nemravný život, že tudíž dle §. 768. č. 4. ob. zák. obč. důvodně byla vyděděna, že dále manželka žalující manžela svého zlomyslně před 20 léty opustila a vytýkána tomuto žalobnímu nároku úplná neurčitost, že povinné díly ani ciferně poznačeny nejsou a že již částečně žalobci jakožto děti zůstavitelovi byli jím vybyti, tak že jim nárok na povinný díl již nepřísluší.

Než důvodu vydědění při Anně K. (pohlavního poměru k bratru jejího muže za svobodna) soud za dokázaný neuznal, neboť neshledává v okolnostech svědky a stranami tvrzených život Anny K. setrvale takovým, že jím veřejné pohoršení dala.

Co se pak týče spolužalující manželky Alžběty Š., patří výživa dle §. 796. ob. zák. obč. i manželce, která fakticky s manželem nežila.

Nálezem o druhém návrhu žalobců určuje se pouze právo dítkám, a manželce po zákonu příslušící, číselné určení povinného dílu a nedostávající se výživy náleží dle zákonných předpisů soudu pozůstalost projednávajícímu, pročež se veškeré námitky, žalovanou v tom směru podané jako nepodstatné jeví, a bylo návrhu v příčině povinného dílu dětem a nedostávající se výživy manželce dle §. 762. a násl. ob. zák. obč. a dle §. 796. ob. zák. obč. místa dáti.

Odvolání žalobců rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského v království Českém ze dne 31. ledna 1899 č. j. Bc. II. 575./98.—2. místa dáno nebylo.

Rozhodnutí první instance o nároku žalobců, aby uznáno bylo, že poslední vůle Jana Š. jest neplatna, a že v pozůstalosti Jana Š. má místo posloupnost zákonná, jest zcela správno, srovnává se se stavem skutkovým i se zákonem, a poněvadž v tom směru důvody rozsudku první stolice výsledkem odvolacího řízení vyvráceny nebyly, byl v témže směru rozsudek v odpor vzatý potvrzen.

Doznání, učiněné teprve po smrti Jana Š., že žalovaná žila s Janem Š. v cizoložství, nemůže odůvodniti neplatnost poslední vůle, stanovenou v §. 543. ob. zák. obč., poněvadž, jak již v důvodech rozsudku I. instance správně provedeno, nezpůsobilost k dědictví dle §. 545. nastati může jen tenkráte, když důkaz neb doznání cizoložného

poměru již před smrtí zůstavitele prokázáno bylo soudem k tomu příslušným, což žalobci ani netvrdili.

V cizoložství zahrnuta jest skutková povaha trestního činu v §. 502. tr. zák. naznačeného, kterýžto čin jen na požádání uraženého manžela vyšetřován a potrestán býti může.

Ačkoliv žalobci, mezi nimi i manželka Jana Š., tvrdí, že Jan Š. žil se žalovanou již v roce 1887 v cizoložství, netvrdili přece, že spolužalobkyně Alžběta Š. by byla užila práva, výhradně jí příslušícího a žádala ještě za živobytí Jana Š. za potrestání žalované pro přestupek §. 502. tr. zák. a poněvadž právo to v době podání žaloby dávno již uhaslo, nejsou žalobci oprávněni žádati, aby teprve nyní v této rozepři skutková povaha trestního skutku toho vyšetřována a na jisto postavena byla soudcem civilním, a jest proto v tomto směru zamítnutí žaloby v zákoně opodstatněno.

Na dovolací spis žalobců c. k. nejvyšší soud, rozsudek soudu druhé stolice změnil a nalezl: že poslední vůle Jana Š. z T. ze dne 3. ledna 1898 jest neplatna, v pozůstalosti Jana Š. z T. má místo posloupnost zákonná a žalovaná Marie M. jest povinna to uznati.

Důvody: Revise žádána jest žalujícími z důvodu §. 503. č. 4. c. ř. s., jelikož žalující uvádějí, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a to potud, pokud obě dřívější instance přes soudní doznání žalované, že žila se zůstavitelem v cizoložství, a že zůstavitel v tomto cizoložství s ní splodil dvě děti, souhlasně svůj právní náhled v ten smysl projevily, že žalovaná, která zůstavitelem v testamentu ze dne 3. ledna 1898 za jedinou dědičku byla ustanovena, z práva dědického z tohoto prohlášení poslední vůle ve smyslu §. 543. ob. zák. obč. proto není vyloučena, poněvadž jednak soudní doznání cizoložství se strany žalované se nestalo před připadnutím dědictví, nýbrž teprve po smrti zůstavitelově a poněvadž jednak existence cizoložství zjištěna býti může toliko výrokem trestního soudce.

Dovolání žalobců jest důvodné. §. 543. ob. zák. obč. ustanovuje, že osoby, které cizoložství soudně doznaly aneb z něho jsou usvědčeny, mezi sebou z dědického práva z prohlášení poslední vůle jsou vyloučeny; již z toho, že toto ustanovení zákona soudní doznání cizoložství a usvědčení rozlišuje, vysvítá jasně, že k odůvodnění vylučovacího důvodu v §. 543. ob. zák. obč. ustanoveného stačí soudní doznání cizoložství, jež dědic v poslední vůli zůstavitelově ustanovený spáchal se zůstavitelem, aniž by bylo třeba, aby osoby ty byly ze spáchaného cizoložství ještě na jiný způsob usvědčeny.

Právě z toho však vyplývá i nesprávnost právního náhledu nižších stolic, že existence cizoložství, má-li toto býti vylučovacím důvodem §. 543. ob. zák. obč., pouze výrokem trestního soudce zjištěna býti může; vždyť zákon v §. 543. ob. zák. obč. nežádá, aby dotčené osoby vždy také musily býti z cizoložství usvědčeny a tím méně, aby cizoložstvím vinnými byly uznány, jak toto se v §. 109. ob. zák. obč. vyžaduje, zákonu stačí naopak k odůvodnění vylučovacího důvodu v §. 543. ob. zák. obč. uvedeného již ta pouhá okolnost, že jmenované tam osoby k cizoložství soudně se doznaly.

Tomu však jest nadevši pochybnost tak, když se jedna z osob, které se spolu cizoložství dopustily, k cizoložství tomu před civilním soudcem — lhostejno ať před soudcem pozůstalost projednávajícím nebo před soudcem processním — přiznala; zákon nežádá, aby se přiznání to stalo před trestním soudcem, zvláště jelikož možnost doznání před trestním soudcem nezávisí v první řadě od vůle cizoložníků, nýbrž od žádosti uraženého za vyšetřování a potrestání cizoložství.

Avšak i další právní náhled obou nižších stolic, že důkaz nebo soudní doznání cizoložství, má-li toto býti ve smyslu §. 543. vylučovacím důvodem, státi se musí před skutečným připadnutím dědictví, tedy zde před smrtí zůstavitelovou, jeví se býti nesprávným; nesprávnost ta vyplývá jak ze slovného znění, tak i z ducha příslušného ustanovení zákona, neboť v §. 543. ob. zák. obč. není vysloveno, že se soudní doznání cizoložství státi musí před připadnutím dědictví, či před smrtí zůstavitelovou, ustanovujeť spíše §. 545. ob. zák. obč., že způsobilost děditi pouze podle doby skutečného připadnutí dědictví určena býti může, z čehož dlužno nutně dovozovati, že vylučovací důvod §. 543. ob. zák. obč. tu jest již tehdy, když zjištěno jest, že cizoložství mezi zůstavitelem a osobou v jeho poslední vůli za dědice ustanovenou spácháno bylo před zřízením této poslední vůle a stane-li se zjištění to na ten způsob, že osoba zůstavitelem v jeho poslední vůli za dědice ustanovená z cizoložství se zůstavitelem před soudem se dozná nebo jest usvědčena, nač poukazuje patrně i časové určení, jehož jest v §. 543. ob. z. obč. užito, jelikož se rozhoduje o otázce nezpůsobilosti k dědictví teprve po připadnutí dědictví.

K témuž závěrku vede i vykládací pravidlo §. 6. ob. zák. obč.; vydávaje ustanovení §. 543. ob. zák obč., zákonodárce chtěl patrně zameziti, by zůstavitel na újmu možných zákonných dědiců odkázal dědictví poslední vůlí takovým osobám, s nimiž spáchal cizoložství, poněvadž v takovém případě odkázání dědictví odůvodniti sluší jediné trváním tohoto cizoložného poměru; arciť žádá zákonodárce, aby exi-

stence cizoložství byla na zvláštní v §. 543. ob. zák. obč. uvedený způsob prokázána; zda-li se však tak stane před smrtí zůstavitelovou nebo po připadnutí dědictví, jest zcela bezpodstatné, jelikož může pouze a jediné záležeti na tom, pozůstával-li cizoložný poměr v čas zřízení poslední vůle zůstavitelovy mezi tímto a osobou v poslední vůli za dědice ustanovenou, při čemž nesmí se přehlédnouti, že dle povahy věci o existenci řečeného důvodu vylučovacího rozhodováno býti musí pravidlem teprve po připadnutí dědictví a to poncjvíce pořadem práva, tak že ustanovení §. 543. ob. zák. obč., když by se mělo vykládati dle náhledu nižších stolic, ve většině případů bylo by již předem naprosto illusorním.

Žalovaná pak, jak jest ve skutkové povaze rozsudku prvního soudu zjištěno, jak před okresním soudem pozůstalost Jana Š. projednávajícím, tak i v této rozepři před rozhodujícím soudem sborovým první stolice výslovně doznala žalobní tvrzení, že žila se zůstavitelem Janem Š. v cizoložství, a že zůstavitel v tomto cizoložství s ní dvě děti, z nichž jedno dne 27. června 1888 a druhé dne 12. října 1890 se narodilo, splodil, doznala se tudíž před soudem z cizoložství se zůstavitelem nastalého před zřízením písemného testamentu Jana Š. v T. ze dne 3. ledna 1898.

Vysvítá tudy, že rozsudek odvolacího soudu, pokud zamítá návrh žalobců, aby vyslovil neplatnost testamentu Jana Š. a nastoupení zákonné posloupnosti po něm, spočívá na nesprávném posuzování věci po stránce právní a dovolání žalobců bylo tudíž místo dáti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 1899 č. 4347.

Ausk. dr. **Karel Mareš.**

O účinnosti pojistkové klausule, jíž lhůta ku žalobě se klade.

O žalobě M. K-é proti pojišťovací společnosti U. c. ve Vídni pro 8276 zl. rozhodl c. k. zemský soud v Praze, rozděliv dle §. 189. c. ř. s. řízení o nároku, takto: „Nárok M. K-é. opírající se o pojistku dto v Praze dne 27. ledna 1896. na náhradu pojištěné škody proti společnosti U. c. pozůstává po právu."

Skutková povaha: Dne 16. června 1896. shořela továrna žalobkyni patřící a u žalované U. c. na 9650 zl. pojištěná.

Žalovaná namítá promlčení nároku na náhradu, poněvadž dle čl. 9. stanov na pojistce vytištěných, nároky od pojišťovny neuznané

mají býti u soudu zažalovány nejdéle v 6 měsících od té doby, co pojištěné bylo doláno odmítavé vyřízení společnosti, — jinak nárok má se za promlčený a zaniklý. Dne 17. prosince 1896. byl žalobkyni doručen dopis dto v Praze ze dne 16. prosince 1896., jímž žalovaná pojišťovna náhradní nárok odmítá; žaloba podána byla dne 5. února 1898.

Žalobkyně hájí se tím, že smírné vyjednávání dálo se ještě po 17. prosinci 1896.

Svědek dr. M., bývalý zástupce žalobkyně M. K-é udal, že jménem této se žalovanou U. c. vyjednával ústně i písemně o náhradu škody a kvotu až do února 1897.

Rozhodovací důvody: Soud má sice za to, že dle čl. 9. stanov měla býti podána žaloba do 6 měsíců po odmítnutí nároku náhradního, než jest přesvědčen, že ustanovení toho zde použiti nelze. Neboť z výpovědi dra M. a dopisů žalované vychází, že tato ještě po 17. prosinci 1896 se žalobkyní M. K-ou respekt. její zástupci vyjednávala o výši a zaplacení pojištěné sumy, že toto jednání ještě v červnu 1897. se dálo a že tímto vyjednáváním pojišťovací společnost se vzdala ustanovení stanov o promlčení. Na tom ničeho nemění to, že žalovaná společnost své právní stanovisko při vyjednávání si vyhražovala, neboť pozdější nabídkou určité kvoty opustila odmítavé stanovisko, které zaujala v dopise ze dne 16. prosince 1896., i není zde proto promlčení.

C. k. vrchní soud zemský v kr. Českém nedal odvolání žalované místa z těchto důvodů: Odvolání označuje názor I. stolice, že jednáním po 17. prosinci 1896. se společnost vzdala ustanovení stanov o promlčení, za mylný a to proto, že vyjednávání se dálo beze vší praejudice pro případ sporu, což vysvítá *a)* z dopisu dra M. při ústním líčení čteného, kde on „bez praejudice pro případ sporu“ 6000 zl. se nabízí přijati, *b)* z odpovědi žalované na tento jeho návrh ze dne 5. ledna 1897., kde píše, že i ona by nebyla proti smírnému vyřízení náhradní záležitosti, vyhražujíc si ovšem své stanovisko slovy: „ohne jedoch hiedurch unseren Abweisungsgründen auch nur im Geringsten zu praejudiciren“, *c)* z dopisu žalované na dra D. v Plzni ze dne 10. června 1897., jakožto posledního právního zástupce žalobkyně M. K-é, jenž obsahuje slova: „Dr. M., jemuž jsme písemně i ústně nejpodrobnější vysvětlení podali“ a (slovně): „trotzdem erklärten wir dem Herrn dr. M. unter Wahrung unseres Rechtsstandpunktes, welchem dadurch nicht im Geringsten praejudicirt werden darf, dass wir einem billigen Ausgleiche nicht abgeneigt sind.“ Tento odvolací důvod není však oprávněným: Soudce I. nepřišel do rozporu s obsahem dopisu ze

dne 5. ledna 1897. a 10. června 1897., když měl za to, že vyjednáváním po 17. prosinci 1896. vzdala se společnost ustanovení čl. 9. stanov o promlčení; důvody zamítající nárok náhrady škody byly žalovanou uvedeny úplně v dopisu dto v Praze ze dne 16. prosince 1896. ad 1.—3. Těmto námitkám (že žalobkyně před požárem zboží prodávala, oheň zavinila a továrnu hlídati opomenula) nemělo ovšem smírným jednáním býti praejudikováno a také plným právem žalovaná použila všech těchto námitek ve sporu — a pouze toto a nic více obsahuje výhrada v dopise ze dne 5. ledna 1897. „ohne aber hiedurch unseren Abweisungsgründen auch nur im Geringsten zu praejudiciren.“ Ještě jasněji jest ve slovech dopisu ze dne 10. června 1897.: „was bei den vorwaltenden Umständen keine zweite Versicherungsanstalt gethan haben würde und es bei der gänzlichen Abweisung des Schadens belassen hätte“ — obsaženo, že žalovaná upustila od naprostého, dne 16. prosince 1896. prohlášeného odmítnutí nároků žalobních a že svými výhradami chtěla pouze zabrániti tvrzením, jakoby se vzdala námitek a důvodů odmítacích v dopise ze dne 16. prosince 1896. obsažených. Dopis žalované z 16. prosince 1896. není dle toho ještě posledním slovem žalované a možno, že toto poslední slovo vůbec nebylo prosloveno. Mohla proto plným právem I. stolice dovozovati, že dodatečnou nabídkou náhradní kvoty odmítavá půda v dopise ze dne 16. prosince 1896. nastoupená, byla opuštěna a o promlčení že řeči býti nemůže; tento argument spočívá však na dopise ze dne 10. června 1897., tedy na listině od žalované vydané, dle stanov podepsané, nepotřebuje dalšího důkazu a nemůže býti vyvrácen protidůkazem, jejž žalovaná nabízela, který však právě z příčiny té jako nerozhodný nebyl připuštěn. — Uvádí-li se dále v odvolání, že kdyby i názor I. stolice o přetržení promlčení byl správným, že přece po tomto přetržení další promlčení žalobního nároku mezi tím nastalo, tu sluší pouze k tomu poukázati, že odvolací soud nabyl přesvědčení, že ukončení vyjednávání a definitivní zamítnutí nároku náhradního vůbec nenastalo.

C. k. nejvyšší soud dovolací stížnosti místa nedal, neshledav dovolacího důvodu §. 503. č. 3. c. ř. s. a poukazuje, že lze ustanovení čl. 9. stanov společnosti dle jich znění a vzhledem ku všeobecnému citu právnímu dávati pouze ten smysl, že zmeškání poškozené strany, jež po 6 měsících mělo by v zápětí promlčení nároku, předpokládá nutně konečné odmítnutí náhradního nároku, tedy pokud vyjednávání se koná, vůbec počítati nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 1899 č. 17824. **Dr. T-ca.**

Přísluší obecním dávkám za vodu, činžovním poplatkům a nákladům na stavební komisi, pak poplatkům ze smlouvy více realit se týkajícím při rozvržení nejvyššího podání jedné z realit zákonné právo zástavní v pořadí výsadním?

C. k. nejvyšší soud učinil v exekuční věci záložny S. proti manželům Th. pro 19.700 zl. k dovolacímu rekursu městské obce S. a c. k. finanční prokuratury proti usnesení c. k. zemského soudu v Praze jako soudu rekursního ze dne 1. července 1898. č. j. R. III. 140./98.—2. — kterým potvrzeno bylo usnesení c. k. okresního soudu v S. vynesené v příčině rozvrhu nejvyššího podání per 40.651 zl. za dům č. p. 840. v S., pokud městské obci S. 2% přirážka činžovní per 20 zl. 56 kr., náklady stavební komise per 10 zl. a poplatek za odebírání vody 25 zl. 67 kr., pak poplatkovému eráru obnos 585 zl. 62½ kr. z poplatku z převodu per 1479 zl. 37½ kr. přikázány nebyly v pořadí výsadním — toto usnesení:

I. Rekurs městské obce S. proti nepřikázání činžovní přirážky a vodného a rekurs finanční prokuratury jménem poplatkového eráru pro nepřikázání částečného obnosu per 585 zl. 62½ kr. z poplatku za převod per 1479 zl. 37½ kr. se zamítají a v tomto směru potvrzuje se usnesení rekursního soudu, jemuž odpíráno bylo.

II. Rekursu téže městské obce v příčině nákladů stavební komise se vyhovuje a přikazuje se jí v pořadí výsadném obnos 10 zl. z nejvyššího podání za dům č. p. 840 v S.

III. Následkem toho vychází J. V., na jehož pohledávku s přísl. per 5400 zl. se nyní na místě obnosu 586 zl. 44 kr. toliko obnos 576 zl. 44 kr. přikazuje, na místě s obnosem per 4813 zl. 56 kr. nyní se 4823 zl. 56 kr. na prázdno. Tento na prázdno vyšlý obnos knihovní vymazán býti může. Důvody:

Ad I. Byť i se přirážka činžovní v zájmu uhražení výloh obecních vypisovala a bylo ji považovati za dávku veřejnou, nepřísluší nedoplatkům této přirážky zákonného práva zástavního při rozvržení nejvyššího podání strženého za nějakou realitu, poněvadž tato obecní přirážka se neplatí z reality samé, nýbrž od nájemníků v ní se nacházejících a poněvadž ručení majitele domu za odvedení této přirážky činžovní, kterému vybírání její svěřeno jest, s věcným ručením domu samého stotožniti se nedá.

Byť i opatření občanů vodou bylo důsledkem zdravotních zařízení obci §. 28. č. 5. zák. ze dne 16. dubna 1864. č. 7. zem. zák. uložených, nemůže se přece poplatek za odebírání vody, řídící se jen dle

potřeby, považovati za veřejnou dávku, po případě za konkurenční příspěvek dle dvorního dekretu ze dne 4. ledna 1836. č. 113. sb. z. s. zákonným zástavním právem opatřený:

Nepodstatným jest též dovolací rekurs c. k. finanční prokuratury, pokud se toho domáhá, aby celý poplatek za převod per 1479 zl. 37$^1/_2$ kr. z nejvyššího podání za dům č. p. 840 v S. byl přikázán v pořadí výsadném. Neboť byť i správné bylo, že směnná smlouva dle §. 1045. sb. z. s. jednotné právní jednání tvoří, nelze přece přistoupiti na názor, že by tvořila pouze jeden jediný převod práva vlastnického, pokud se týče převod jmění, poněvadž dle přirozené povahy věci děje se tolik převodů vlastnictví, kolik předmětů majetkových se vyměňuje. Byť i ze smlouvy směnné pouze jeden poplatek za převod se předepisoval, skládá se dle pol. sazb. 97. popl. zák. z více částí dle ceny jednotlivých vyměněných předmětů, z nichžto každá součást tvoří samostatný celek.

Dle §. 72. popl. zák. lpí poplatek z převodu jmění na věci, která předmětem převodu jmění jest. Z doslovného znění tohoto článku vysvítá, že věcné ručení se vztahuje pouze na onen poplatek, který za převod této věci vyměřen byl a že nevztahuje se na poplatek, jenž se týká věci jiné, třeba že byla předmětem téže smlouvy, poněvadž účelem poplatkového zákona jest, aby každý převod jmění zdaňoval. O simultanním ručení více předmětů směny za celé ze všech vyměněných předmětů vyměřené poplatky řeči býti nemůže, poněvadž takové ručení v žádném zákoně výslovně vysloveno není, taktéž dovolávati se §. 222. ex. ř. není případným, poněvadž tento článek se týče toliko pohledávek, pro které simultanní hypotéka dána byla, ne však pohledávek výsadních, jejichžto výsada kromě toho občasně omezena jest.

Přikázali-li tedy soudové nižší z nejvyššího podání za dům č. p. 840. v S. poplatek za převod per 893 zl. 75 kr., třeba i se netýče jediné toho domu v pořadí výsadném, nemá poplatkový erár příčiny stěžovati si do toho, že též další poplatek 585 zl. 62$^1/_2$ kr., který na veškerý způsob toho domu se netýče, přikázán nebyl.

ad II. Dle §. 131. stavebního řádu ze dne 10. dubna 1886. č. 40. zem. zák. též pro S. platného platí pro vymáhání vybývajících sazeb komisionelních poplatků, jakož i snad uložených pokut stejná exekuční pravidla, která pro vymahání daní a přirážek platí. Dle toho jsou poplatky předepsané na základě provádění stavby dávkami veřejnými, kterým přednost na věci, která k jejímu vyměřování příčiny dala, jako daním přísluší. Dle řečeného jest městskou obcí S. kladená

prosba rekursní za přikázání nákladů stavební komise 10 zl., jež co do obnosu spornými nejsou, odůvodněna.

ad III. Důsledkem přikázání tohoto obnosu 10 zl. v pořadí výsadném, zmenšuje se uhražovací obnos na knihovní věřitele vypadající o 10 zl. — obdrží tedy J. V., na jehožto pohledávku 5400 zl. vyřízeními soudů nižších částečný obnos 586 zl. 44 kr. přikázán byl, toliko 576 zl. 44 kr. a vychází obnosem 4823 zl. 56 kr. své pohledávky na prázdno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. září 1898 č. 10667.

Dr. Fleischmann.

Polovicí ročního platu, jinak z exekuce vyloučeného, která podle čl. IX. č. 8. uvoz. zák. k exek. ř. dlužníkovi zůstati musí volna při exekuci na plnění výživy ze zákona příslušející, rozuměti dlužno polovici onoho obnosu 800 zl., který podle §. 1. zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. volným zůstati musí dlužníkovi tehdy, jde-li o dobytí jinakého plnění, než výživy ze zákona příslušející.

Poručníku nezl. T. R. povolen usnesením c. k. okresního soudu ve Feldkirchu ze dne 23. listopadu 1898 č. j. C. II. 97./98.—8. ku dobytí výživného v částce 180 zl. a 28 kr. zájem platu, příslušejícího dlužníku J. H. jako soudnímu sluhovi, pokud plat ten převyšuje ročně 250 zl.

Ku stížnosti dlužníkově změněno usnesení to usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu ve Feldkirchu ze dne 9. prosince 1898 č. j. R. III. 72./98.—1. a exekuční žádost zamítnuta.

Neboť článkem IX. č. 8. uvoz. zák. k exek. ř. zůstala ustanovení zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. o exekuci na platy osob ve veřejné službě jsoucích nedotčena s tou změnou, že při exekuci k tomu konci vedené, aby poskytnuta byla výživa ze zákona příslušející, volna musí zůstati dlužníkovi polovice ročního platu, který jinak není exekuci podroben. Podle řečeného zákona z r. 1882 musí však exekutovi z celkové summy stálého jeho platu nejméně roční plat 800 zl. zůstati volný, obnáší tudíž polovice, pro výživné rozhodná, nejméně 400 zl. Jelikož c. k. úřední sluha nepožívá takového ročního platu a všechny ostatní jeho platy podle §. 3. zák. ze dne 21. dubna 1882

č. 123. ř. z. jsou beztoho z exekuce úplně vyloučeny, nepodléhá plat dlužníka J. H. vůbec exekuci i bylo proto žádost exekuční zamítnouti.

Stížnosti vymáhajícího věřitele nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů, ku správným důvodům rekursního soudu připojených.

Polovicí jinak z exekuce vyloučeného ročního platu (čl. IX. č. 8. uvoz. zák. k exek. ř.) rozuměti sluší skutečně polovici onoho ročního platu 800 zl., který podle §. 1. zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. dlužníku volným zůstati musí tehdy, jde-li o dobytí jinakého plnění, než výživu ze zákona příslušející. Totéž vysvítá z porovnání ustanovení §. 291. exek. ř. s předpisem §. 292. exek. ř.; vede-li se exekuce pro nárok, který nespočívá na důvodu výživy ze zákona příslušející, musí zůstati dlužníku z ročního důchodu v §. 291. exek. ř. vypočteného obnos 500 zl. volný; jde-li však o nárok na poskytování výživy ze zákona příslušející, vyňata jest z exekuce podle §. 292. exek. ř. pouze polovice částek v §. 291. exek. ř. za volné prohlášených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1899 č. 17783.

R. D.

Zřízení opatrovníka pro žalovaného dle §. 116. civ. ř. s.

Na směneční žaloby A. R. proti V. M. pro 53 zl. a 103 zl. 5 kr. Cw. II. 2377./98. Cw. 2408./98. byly vydány platební rozkazy ze dne 3. prosince 1898 a podle žádosti žalobce témuž svěřeno doručení jich žalovanému.

Zástupce žalobce ohlásil dne 9. prosince 1898, že se žalovaný do Ruska, neznámo kam, odstěhoval a žádal za zřízení opatrovníka a doručení platebních rozkazů jemu. Návrhu tomu vyhověno, opatrovník zřízen a jemu platební rozkazy doručeny.

Na námitky tímto opatrovníkem dne 15. prosince 1898 podané ustanoveno ústní přelíčení ku projednání o nich. Při něm tvrdil opatrovník žalovaného, že zástupci žalobcovu adresa žalovaného při podání žaloby známa byla, že totiž žalovaný bydlí v Nemierově, Podolská gubernie v Rusku. Zástupce žalobcův při tomto líčení doznal, že manželka žalovaného mu udala adresu svého muže, že ji však zapomněl. Po skončeném přelíčení bylo usnesením ze dne 21. ledna 1899 Cw. II. 2377./98.—5. + 2408./98.—6. prohlášeno, že se řízení zrušuje, opatrovník svého úřadu zbavuje, žaloba a platební rozkazy od opatrovníka vy-

zvednuty a žalovanému doručeny budou a že jest žalobce povinen opatrovníku útraty zaplatiti a to z těcho důvodů:

Podmínky ku zřízení opatrovníka dle čl. 116. c. ř. s. nestává, neboť pobyt žalovaného nebyl žalobci neznámým, jak sám při ústním přelíčení doznal. Manželka žalovaného sdělila mu adresu svého muže, on ji však zapomněl. Bylo tudíž třeba nejdříve se o doručení žalovanému pokusiti a pak teprve zřízení opatrovníka navrhnouti, nepotkalo-li by se doručení s účinkem.

C. k. vrch. zem. soud pro král. české rozhodnutím ze dne 6. února 1899 R. IV. 33./99.—1. vyhověl stížnosti do toho výměru zástupcem žalobce podané zrušiv 1. odst. výměru, jemuž odporováno a nařídil c. k. obch. soudu, aby výsledek doručení platebních rozkazů žalovanému vyčkal a pak teprv o návrhu na zrušení opatrovnictví znova se usnesl. To vše z těchto důvodů:

Poněvadž platební rozkazy jako nedoručitelné poštou vráceny, avšak není vykázáno, že by žalobce v čas podání návrhu na zřízení opatrovníka pro žalovaného o místě pobytu pro něho určité vědomosti měl a žalobce povinen nebyl bezvýminečně věřiti udání manželky nepřítomného dlužníka, stalo se zřízení opatrovníka ve smyslu §. 115. a 116. civ. ř. s. po zákonu. Jakmile však opatrovník žalovaného oznámil soudu bydliště svého opatrovance v cizozemsku a za zrušení opatrovnictví žádal, měl soud opatřiti dle čl. 121. civ. ř. s. doručení obou platebních rozkazů žalovanému dle udané adresy, což se též stalo, vyčkati nejprve výsledek nařízeného doručení a pak teprve o návrhu opatrovníka za zrušení opatrovnictví znova se usnésti a to tím více, ježto ještě nijak není na jisto postaveno, že udaná adresa žalovaného je správná a doručení rozkazů platebních vskutku provésti lze, tudíž dosud důvodu zákonného ku zrušení opatrovnictví nestává.

Stížnosti revisní do tohoto rozhodnutí podané c. k. nejvyšší soud vyhověl, usnesení, do něhož si stěžováno, změnil a výměr c. k. obchod. soudu obnovil nařídiv, aby zástupce žalobcův útraty žalobci podáním opravních prostředků povstalé z vlastního nesl a žalovanému útraty revisní stížnosti nahradil, poněvadž žalobcův zástupce tvrzení opatrovníka žalovaného, že byla žalobci adresa žalovaného při podání žaloby známa, při přelíčení dne 19. ledna 1899 nejen nepopřel, nýbrž výslovně doznal, že totiž manželka žalovaného jemu adresu svého muže řekla, on ji však zapomněl. Jest tudíž tvrzení obsažené v návrhu ze dne 9. prosince 1898 na zřízení opatrovníka, že jeho bydliště jest neznámo, nesprávné, soud byl tím v omyl uveden a byl oprávněn toto na nepravdivém podkladu založené zřízení opatrovníka jako nezákonné dle čl. 116. civ. ř. s.

ihned zrušiti. Byl tudíž soudce první oprávněn své vlastní opatření řízení sporu se týkající a na nesprávném podkladu se zakládající dle čl. 425. civ. ř. s. zrušiti. Průtah a útraty zavinil zástupce žalobcův, pročež jemu dle čl. 49. civ. ř. s. náhrada jich uložena býti musila.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. března 1898 č. 3550.

Dr. Jos. Worel.

O rozvrhu nejvyššího podání hledíc k výměnku a právu přednosti. (Příspěvek k výkladu §§. 218., 225. alin. 2., 226. a 239. exek. řádu, §. 442. obč. zák. a §. 30. knih. řádu.)*

Na usedlosti č. p. 16. ve Zhoři, kteráž při druhé dne 17. března 1898. konané exekuční dražbě za nejvyšší podání 4820 zl. prodána byla, vázl v pol. 28. sub praes. 12. prosince 1869. čís. 9484. zjištěný výměnek Jana Meliše, který byl odhadnut ročně na 158 zl. 55 kr., což representuje úhrnný kapitál 3171 zl. V usnesení rozúčtovacím c. k. okresního soudu v Milevsku ddto 25. dubna 1898. byly přikázány částky požívající výsadního pořadí: daně s přirážkami a v knihovním pořadí kapitál sirotčí pokladny a ještě jiné menší částky, které byly dříve knihovně pojištěny nežli výměnek. Úhrnem bylo před výměnkem přikázáno 2043 zl. 33 kr.

Dle knihovního stavu postoupil Jan Meliš před výměnkem svým přednost pohledávkám věřitelů a sice věřitele A. pro částku 200 zl. s přísl., věřitele B. pro 200 zl. s přísl., věřitele C. pro 160 zl., věřitele D. pro 45 zl. 98 kr., 20 zl. 49 kr., 300 zl. a 38 zl. 96 kr., věřitele E. pro 268 zl. s přísl., 166 zl. 66 kr. s přísl., 160 zl. 84 kr. s přísl., 68 zl. 80 kr. s přísl. a 126 zl. 80 kr. s přísl. a opětně pohledávkám věřitele C. pro 100 zl. s přísl., 143 zl. 91 kr. s přísl. a 70 zl. 73 kr. s přísl.

Pohledávky uvedené, jimž Jan Meliš postoupil přednost před svým výměnkem, byly v rozličných dobách do knih gruntovních vloženy a poznamenání přednosti stalo se též v různých dobách lišících se od doby původního vtělení té které pohledávky. Usnesení rozúčtovací c. k. okresního soudu v Milevsku uznalo ohledně těchto pohledávek, že částka vybývající z nejvyššího podání na uhražovací kapitál

---

*) Případ tento jest pokračováním onoho, jenž uveřejněn v loňském ročníku str. 768. násl.

za výměnek Jana Meliše pr. 2776 zl. 67 kr. přikazuje se na tento výměnek, že však Jan Meliš tímto postupem přednosti před svým výměnkem pozbývá práva na výměnek po tak dlouho, až ročními výměnkářskými dávkami zaplaceny budou všecky shora vypočtené pohledávky, jimž přednost dal před svým výměnkem a ohledně nichž stalo se přikázání v obnosech ciferně vypočtených s připočtením příslušenství té které pohledávky a bylo ustanoveno pořadí věřitelů A. až E. dle doby, kdy přednost pro tu kterou pohledávku poznamenána byla, i ustanovil soud I. instance dále, že pokud výměnkář Jan Meliš bude na živu, budou vlastníci reality povinni odváděti roční výměnek v kapitalisovaném obnosu ročních 158 zl. 55 kr. a bude se této částky používati na vyplácení pohledávek shora uvedených, že dále, pokud vybývající uhražovací kapitál 2776 zl. 67 kr. při 5% súročení nevynáší ročně celou částku 158 zl. 55 kr., mají vlastníci reality právo, nedostávající se část ročních úroků z kapitálu uhražovacího si srážeti až do úplného vyčerpání tohoto kapitálu, že konečně po úplném zaplacení pohledávek udaných musí vlastníci hypotéky Janu Melišovi odváděti výměnek in natura a také v tom případě nedostávající se část z vybývajícího kapitálu uhražovacího na roční dávky výměnkové při roční ceně výměnku na 158 zl. 55 kr. počítaného budou si moci vlastníci hypotéky z kapitálu srážeti až do jeho vyčerpání. Pro případ pak, že by po smrti Jana Meliše ještě zbyl nějaký uhražovací kapitál, přijdou z tohoto zbytku k zaplacení pohledávky, které následují dle knihovního stavu po výměnku, aniž jim výměnkář Jan Meliš byl dal přednost.

Ohledně pohledávek ostatních výslovně co do kapitálu úroků, útrat anebo vedlejších závazků nepřikázaných, pak pohledávek a práv, které v nižádném případě k placení nepřijdou, rozhodnuto usnesením tím, že mohou býti dle tohoto výměru knihovně vymazány. Konečně bylo usnesením tím uznáno, že dle tohoto výměru v pořadí výměnku Jana Meliše poznamenáno býti má, že na tento výměnek přikázán byl uhražovací kapitál 2776 zl. 67 kr. a že po smrti výměnkáře přijdou k placení z něho pohledávky ve výměru dotyčném naznačené dle pořádku, jak ve výměru tom přikázány byly, kteréžto pohledávky při výkonu poznámky právě zmíněné na realitě knihovně vymazány býti mají.

Do tohoto usnesení podali věřitelé C. a E. stížnost k c. k. krajskému soudu v Táboře, jako soudu rekursnímu*), kterýž usnesením ze dne 11. října 1898. uznal, že usnesení I. stolice, pokud jím uhražovací kapitál na výměnek Jana Meliše vypadající

*) Srovnej rozh. c. k. nejv. soudu výše v poznámce uvedené.

2776 zl. 67 kr. mezi věřitele, jimž právo přednosti postoupeno bylo, rozdělen nebyl a pokud pořadí knihovních věřitelů, jimž před výměnkem Jana Meliše dána byla přednost, stanoveno dle doby postoupené přednosti, se potvrzuje v bodech, ohledně nichž podána byla stížnost, v ostatním pak nedotknutým se ponechává, neboť pokud směřuje stížnost proti tomu, že kapitál uhražovací na výměnek Jana Meliše vypadající 2776 zl. 67 kr. mezi věřitele, jimž právo přednosti postoupeno bylo, přikázán nebyl, sluší poukázati k tomu, že dle §. 442. ob. z. obč. nikdo více práv jinému postoupiti nemůže, než sám má. Výměnkář Jan Meliš má toliko právo v pořadí jemu příslušícím žádati, aby jemu po čas trvání výměnku poskytovány byly ročně splatné dávky výměnkové, nemá však právo na kapitál, který tento roční důchod vydává. Důsledkem toho může věřitel, jehož pohledávce přednost před výměnkem postoupena byla, toliko dle míry nároku výměnkáře samého zaplacení dojíti a může toliko roční výměnkové dávky, potažmo ony částky uhražovacího kapitálu, které se rovnají ročnímu výměnkovému důchodu, požadovati.

Dle §. 30. kn. z. nesmí právo a pořadí ostatních zástavních věřitelů postupem přednosti újmy trpěti, přikázání však uhražovacího kapitálu samého zástavním věřitelům práva přednosti před výměnkem nabyvším bylo by věřitelům mezi výměnkem a pohledávkou přednosti požívající zařaděným na újmu, ježto by v případě tomto se svými pohledávkami na prázdno vyšli. Správně tedy první soud věřitelům práva přednosti požívajícím pouze cenu ročních výměnkových dávek přikázal a uhražovací kapitál, pokud po zaniknutí výměnku ještě vybude, následujícím pohledávkám vyhradil, jak to ostatně i §§. 225. a 226. odst. 2. ex. ř. předpisují.

Pokud pak čelí stížnost proti pořadí, v jakém věřitelé zástavní. kterým Jan Meliš před svým výměnkem přednost postoupil, cenou výměnkových dávek k zaplacení přijíti mají, sluší uvážiti následovní: Účinek postoupené knihovní přednosti záleží v tom, že zadnější věřitel obdrží uspokojení své pohledávky z trhové ceny zástavy nucenou dražbou prodané před věřitelem přednost postoupivším a že tudíž věřitel poslednější v případě kolise věřiteli pozdějšímu ustoupí. Postoupení přednosti vzniká úmluvou stran, z níž věřitel přednosti nabývající práv nabývá, která jednostranným aktem věřitele přednost poskytnuvšího zrušena býti nemohou. Jakmile to právo přednosti jest v knihu pozemkovou vloženo, stává se právem absolutním, proti každému působícím. Ovšem nemůže býti věřiteli poslednějšímu bráněno, aby i v tomto případě právo přednosti i jiným zadnějším pohledávkám postoupil, tím

však nemůže právo věřitelem, jemuž dříve již přednost postoupena byla, získané, nižádné újmy doznati a vychází z přirozené povahy věci a všeobecných zásad zákona knihovního, že i v případě tomto doba nabytí knihovní přednosti rozhodnou býti se jeví. Tím práva a přednosti ostatních knihovních na zástavě právem zástavním zjištěných věřitelů, jež §. 30. knih. zák. jedině na zřeteli míti může, dotknuta nebudou, byť by i později pro své pohledávky právo přednosti proti pohledávce přednějšího věřitele byli nabyli.

S tím není ani ustanovení §. 218. odst. 2. ex. ř. v nižádném rozporu a proto první soudce správně výměnkové dávky pohledávkám knihovní přednosti proti výměnku nabyvším dle doby postoupení knihovní přednosti přikázal. Slušelo tudíž stížnost ve všech směrech zamítnouti, usnesení, pokud bylo v odpor vzato, potvrditi a v ostatním nedotknutým nechati.

Proti usnesení tomu podali věřitelé C. a E. dovolací stížnost k c. k. nejvyššímu soudu přípustnou dle posledního odstavce §. 239. exek. ř.

Stížnost tuto však c. k. nejvyšší soud zamítl, neboť výměnkář nemá v pořadí mu příslušícím nároku na zaplacení hodnoty jeho důchodu odpovídající, nýbrž jenom na tento důchod po čas svého života; s tímto právem na uspokojení může ustoupiti a povoliti, aby pozdější knihovní věřitel, kterémuž přední právo postoupil, v pořadí výměnku svého uspokojení hledal, až kam nárok výměnkářův sahal. Poněvadž kapitál na uhražení výměnku výměnkáři nepatří, nemůže též povoliti, aby až do jeho výše pozdější pohledávky z nejvyššího podání v pořadí jeho výměnku zaplaceny byly. Avšak postoupil-li výměnkář více knihovním pohledávkám po něm následujícím přední právo, rozhoduje pro pořadí, ve kterém tyto pohledávky z důchodů na výměnek vypadajících uspokojeny býti mají, ne původní pořadí, ve kterém tyto pohledávky vtěleny byly, nýbrž pořadí vidné z pozemkové knihy dle doby, kdy vyhražení přednosti poznamenáno bylo, poněvadž dřívější právo od výměnkáře odvozované předchází právu později odůvodněnému a vykonávání tohoto předpokládá právě, že právo první odpadlo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1898 č. 15.516.

Adv. Dr. Josef Žalud.

Kterak rozděliti a přikázati úroky z nejvyššího podání, vzešlé ode dne příklepu?

Usnesením c. k. okresního soudu v Brně pro okolí ze dne 20. října 1898. č. j. E. 487./98.—10. přikázány byly úroky z vadia a ze splátek na nejvyšší podání ode dne příklepu, pokud se týče pozdějšího složení, až do vyzdvižení poslednímu knihovnímu věřiteli zaplacení došlému.

Rozdělovací usnesení to bylo ku stížnosti prvního knihovního věřitele, kterýž se domáhá přikázání úroků těch ku zapravení úroků vzešlých z jeho pohledávání ode dne příklepu, usnesením c. k. zemského jako rekursního soudu v Brně ze dne 3. prosince 1898. č. j. R. II. 202./98.—14. v této části zrušeno a okresnímu soudu nařízeno, aby ony úroky mezi knihovní věřitele, vyslechnuv je dříve, podle poměru přikázaných jim z nejvyššího podání kapitálů rozdělil.

Neboť prodejem nemovitosti bylo právo zástavní realisováno, i nabyli zástavní věřitelé práva, dosíci zaplacení z trhové ceny v pořadí práv zástavních, na prodané nemovitosti pro jejich pohledávky vězících.

Jelikož bylo provedením dražby právo zástavní realisováno, rozhoduje o přikázání nejvyššího podání jediné den dražby. Pohledávky, které zřízením práva zástavního pojištěny byly před dražbou, mohou z nejvyššího podání dojíti zaplacení pouze v té výši, ve které byly v platnosti v den dražby. Táž zásada musí však platiti i tehdy, když byla nucená dražba provedena bez předchozího vkladu. Z týchž zásad vysvítá, že na dražební výtěžek mají právo toliko věřitelé ti, jichž pohledávky jsou dle pořadí tímto výtěžkem kryty. Exekuční řád ustanovením, že pojaty býti mají do rozdělované podstaty i úroky nejvyššího podání — ať pocházejí ze složených splátek na nejvyšší podání anebo byly zaplaceny vydražitelem — nestanovil nijaké úchylky od řečených zásad; jest to spíše ustanovením na prospěch věřitelů, majícím za účel zameziti, aby trhová cena zůstala bezúročně ležeti po čas, jehož vyžaduje nutně její rozdělení a hledícím poskytnouti věřitelům prospěch zúročením kapitálů z trhové ceny přikázaných. Na tyto teprve po dražbě vzrostlé úroky lze přirozeně činiti nárok pouze oněm věřitelům, jichž pohledávky dojdou zaplacení a pouze v té výši, ve které kapitál zaplacení dojde, neboť jest to přírůstek kapitálů těm kterým věřitelům patřících. První soudce tudíž pochybil, když nevyslechnuv o tom dříve věřitele, přikázal tyto po dražbě vzrostlé úroky věřiteli, jehož pohledávka více zaplacení nedošla. Po zákonu bylo povinností soudcovou,

aby nejprve nejvyšší podání v pořadí jednotlivých nároků a na konec rozdělovacího usnesení i vzrostlé úroky až do dne vyplacení jich mezi ony věřitele rozdělil, kteří byli z nejvyššího podání zaplaceni a dle míry kapitálů jim z trhové ceny přikázaných. Z těch důvodů bylo stížnosti v uvedeném směru vyhověno.

Dovolací stížnosti téhož knihovního věřitele, jenž nebyl spokojen s tím, že úroky ty nebyly přikázány na úroky jeho pohledávání, c. k. nejvyšší soud nevyhověl; neboť ustanovení §§. 215., 216. a 223. exek. ř. nepřipouštějí žádné pochybnosti o tom, že, není-li odchylujících se úmluv, úroky nejvyššího podání příslušejí knihovním věřitelům, jichž pohledávky poukázány jsou na nejvyšší podání, avšak od vydražitele převzaty nebyly a že se mají mezi ně rozděliti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 1899. č. 498. T. K.

Z usnesení, kterým byl návrh na uložení trestu pořádkového zamítnut, rekurs se nedopouští. (§§. 86. a 514. c. s. ř.)

Obsahem odvolacího spisu cítil se býti odpůrce uražen a navrhl proto, aby uložen byl odvolateli trest pořádkový. Odvolací soud pro nedostatek náležitostí §. 86. c. s. ř. návrh ten zamítnul. Rekurs do usnesení toho navrhovatelem podaný byl c. k. nejvyšším soudem jako nepřípustný zamítnut, poněvadž z práva příslušícího soudu, aby spor řídil, a z povinnosti jeho o řádný postup sporného řízení pečovati, plyne též právo k uložení trestu pořádkového. I nepřísluší straně právo rekursní vedle §. 514. c. s. ř. jen z důvodu toho používané, že k její návrhu ustanovení §. 86. c. s. ř. nebylo užito a že trest pořádkový uložen nebyl, a byl proto rekurs jako nepřípustný zamítnut.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 1899 č. 5283. Flieder.

K výkladu na §. 221. tr. řádu.

Před zahájením porotního líčení proti V. D. pro zločin podvodu navrhl obhájce, dovolávaje se §. 221. tr. ř., odročení líčení proto, že jest nepřipraven, ježto mu předvolání ku porot. líčení teprve před 3 dny bylo doručeno. Soudní dvůr tento návrh zamítl. Z rozsudku zemského jako trestního soudu v Praze ze dne 1. února 1899 Vr. 3040. podal obžalovaný zmateční stížnost dle §. 344. č. 2. tr. ř.

C. k. nejvyšší dvůr soudní j. zrušovací zamítl zmateční stížnost V. D. z těchto důvodů: Citovaný zmateční důvod byl by tu jen tehdy, kdyby hlavní líčení vedeno bývalo bez přivzetí obhájce. To se však nestalo, ba spíše — jak vykazuje protokol o hlavním líčení — intervenoval obhájce při porotním líčení a není tudíž zmíněný důvod zmatku opodstatněn Nelze však též uznati, že zřízenému obhájci obžalovaného nebyla poskytnuta možnost, připraviti se řádně na hlavní líčení. Neboť jak obhájce udal, doručeno mu bylo předvolání ku porotnímu líčení na den 30. ledna 1899 nařízenému dne 27. ledna 1899 a není doba odtud až do porotního líčení sahající příliš krátkou k opatření si potřebné informace.

Mimo to jest prokázáno protokolem o hlavním líčení, že obhájce skutečně obžalovaného hájil a nebylo doloženo, že hájení to bylo pro nedostatek řádné přípravy obhájcovy neúplné nebo nesprávné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího dvoru soudního jako zrušovacího ze dne 28. února 1899 č. 2832.

—h.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

62. Jaké odpomoci poskytuje zákon, když soudce vynesl rozsudek pro zmeškání, ačkoli se strana dostavila dříve ještě, nežli ústní přelíčení prohlášeno za skončené?

Žalobce dostavil se k ústnímu přelíčení, když již soudce za příčinou promeškání žalobce dle §. 399. civ. ř. se žalovaným samotným věc projednával.

Žalovatel omluvil se, proč nemohl v určitý čas se dostaviti a přednesl žádost, aby ve přelíčení i s ním bylo pokračováno. Této žádosti soudce nevyhověl, nýbrž se žalovaným jednání ukončiv rozsudek pro zmeškání vynesl.

Toto řízení a rozhodnutí nebylo zajisté správným; neboť se žalovatel přece aspoň mezi časem od provolání věci počítajíc do ukončení ústního jednání dostavil a nelze tudíž za to považovati, že rok promeškal.

[1]) Zmeškání dle §. 133. civ. ř. má jenom ten význam, že po vyvolání věci jednáno býti musí bez ohledu na tu okolnost, že strana druhá ještě nepřišla a ten další význam, že strana později se dostavivší útraty průtahem vzešlé tratí a nahraditi má.

Co byl zmeškal, chtěl a vzhledem k §. 145. odst. 2. civ. ř. také mohl ještě dohoniti a protož odmítnutí žalovatele bylo protizákonné (sr. také §. 133., 177. a 182. civ. ř.).[1])

Soudce byl dle §. 182. civ. ř. nejen povinen žalovateli zatím se přiblásivšímu sluchu dáti, nýbrž měl z moci úřední i působiti na něho, aby čeho potřebí přednesl, a tudíž rozsudek pro zmeškání ovšem obstáti nemůže.

Jedná se však o to, jaké odpomoci řád civilní v případě takovém poskytuje?

Z rozsudku pro zmeškání vyneseného žalovatel se neodvolal, ale podal návrh o navrácení v předešlý stav.

I tuto žádost soudce zamítl, soud rekursní ale stížnosti nevyhověl a zamítající usnesení prvého soudu potvrdil. V důvodech II. instance uvedeno, že žalobce volil opravný prostředek v případě tomto nepřípustný proto, poněvadž právě úkony procesní při stání dohotoviti mohl[2]) a tudíž navrácení do předešlého stavu vzhledem k § 147. odst. 3. civ. ř. povoliti nelze a měl prý žalovatel voliti jinou cestu, totiž cestu odvolání z toho důvodu, že tu zmeškání není.

Tím tedy žalobce definitivně věc ztratil, poněvadž dalšího opravného prostředku nemá. (§. 528. civ. ř.)

Případ ten zavdal podnět k této úvaze a pohlížím na věc, jak následuje. Soudce nepřipustil žalujícího k jednání a toto usnesení zamítající mělo tedy stranám písemně dodáno býti a to s důvody, jak v §§. 426. a 428. civ. ř. jest předepsáno, neboť proti usnesení takovému podati lze zvláštní rekurs (§. 514. civ. ř.). Stalo se však něco jiného; žalobce čekal, až obdrží usnesení zamítající, ale byl mu na místě toho doručen rozsudek.

Tím však žalobce nepozbyl práva na písemné vyhotovení onoho usnesení, kterým ku jednání při roku ani připuštěn nebyl, a měl dle §. 521. odst. 2. civ. ř. lhůtu k podání rekursu do usnesení toho zachovánu; žalobce zajisté pouhou žádostí vymoci mohl tohoto písemného vyhotovení a pak mu ještě lhůta 14 dnů ku podání rekursu příslušela. Ostatně mohl rekurs podati i dříve ještě, nežli mu usnesení to doručeno bylo, hned třeba, když s nepořízenou od soudu se vrátil.

Vyřízení rekursu bylo by zajisté příznivé a důvody jeho asi tyto: Ačkoliv žalobce při odbývaném roku jednati mohl a chtěl, bylo mu v tom samým projednávajícím soudcem zabráněno a tedy

[2]) Důvodu tohoto neuznávám za správný, poněvadž soud žalovatele vůbec k jednání ani nepřipustil a tudíž žalobce ničehož dohoniti nemohl.

žalovateli přímo odňata možnost před soudem projednávati. Jest zde tudíž důvod zmatečnosti dle §. 477. čís. 4. c. ř., kteréhož nejen v řízení odvolacím, nýbrž také ohledně usnesení užiti zákon předpisuje (§. 514. odst. 2. civ. ř.) a k němuž i z moci a povinnosti úřední přihlížeti dlužno.

Soudce první patrně přehlédl ustanovení §. 145. odst. 2. civ. ř. a právem tedy domáhá se žalobce rekursem, čeho v instanci prvé domoci se nemohl.

Jest tudíž usnesení v odpor vzaté změniti, následovně i rozsudek zrušiti a soudu prvému nařiditi, aby nové přelíčení ustanovil a s oběma stranama po zákonu spor projednal. (§. 477. č. 4., 478. odst. 2. a 527. civ. ř.) Vždyť rozsudek vůbec ani vynesen býti neměl! (arg. §§. 396., 399. a 401. civ. ř.)

Nepochybuji, že by žalobce také cestou odvolání zrušení rozsudku domoci se mohl z toho důvodu, že tu zmeškání nebylo, ale tato cesta byla by nákladná a zdlouhavá (v. n. př. §. 468. civ. ř.), útraty větší s odvolacím řízením spojené nemohly by uznány býti za nutné a protož tento opravný prostředek odporučovati nelze.

Návrh o navrácení do předeslého stavu v našem případě také nebyl nutný a řízení o něm ve smyslu §. 149. odst. 2. civ. ř. mohlo minouti, poněvadž žalobce měl chopiti se opravného prostředku rekursu. Vždyť navrácení do předešlého stavu vlastně již uskutečněno bylo, tím faktem totiž, že žalobce ještě v čas se dostavil. Leč nebylo také správno, rekurs proti zamítnutí návrhu toho naprosto zamítnouti; neboť v návrhu tom zajisté obsažena jest žádost za připuštění k jednání, tudíž vlastně opakování jenom toho, čehož se žalobce při roku byl marně domáhal, a z toho stanoviska žádost pochopena býti měla.

Právě tak nebylo by na příklad správno odvolati se aneb za navrácení do předešlého stavu žádati, nebyla-li stěžovateli žaloba k vlastním rukoum dodána*); i tu stačí po našem náhledu pouhý návrh (aby totiž strana patrně bezvinná — exekuci předešla); neboť rozsudek vůbec ani právoplatným býti nemůže, soud pak povinen jest, aby především zmatek vyšetřil, žalobu dle předpisu zákona doručiti dal a pak teprve dále jednal. Odepře-li však soudce žádosti, lze domoci se nápravy rekursem. (§. 514. a 527. civ ř.)

R. z. s. **Frant. Lošan.**

*) V případě takovém stane se snadno, že žalovaný dozví se o rozsudku, když již dle spisů lhůta ku podání odvolání prošla. (§§. 102.—104. civ. ř.)

Denník.

Habilitace. Pan dr. Karel Kadlec, tajemník Národního divadla v Praze, byl professorským sborem právnické fakulty české Karlo-Ferdinandovy university připuštěn a ministerstvem kultu a vyučování potvrzen za soukromého docenta pro obor dějin slovanského práva.

Rakouský list patentní. Počátkem tohoto roku, kdy v život vstoupil nový zákon patentní ze dne 11. ledna 1897 č. 30. ř. z., počal ve Vídni vycházeti rak. list patentní „Osterreichisches Patentblatt" nově zřízeným úřadem patentním prostřednictvím nakladatelstva Manzova vydávaný, jenž dle §. 44. cit. zák. obsahovati má vyhlášky zákonem patentním stanovené. Orgán tento uveřejňuje seznam veškerých k pat. úřadu učiněných přihlášek vynálezů, dále ze přihlášek k veřejnému vyhlášení určených udání dát v §. 57. zák. pat. uvedených (zejm. tudíž též udání předmětu vynálezu a alespoň podstatného obsahu t. zv. nároků patentních), dále seznam přihlášek zpět vzatých a odmítnutých, jakož i vyhlášky o patentech udělených, za neplatné prohlášených, odeznaných a odvolaných, posléze pak i sdělení o zápisech v rejstřík patentních zástupců a soukromých techniků. Zvláště důležitý význam pro právo patentní samo má uveřejnění přihlášek, pokud jest aktem veřejného oznámení vynálezu dle §. 57. zák. pat. V tomto směru stanoví totiž zákon, že dnem vydání listu patentního počínají ve prospěch žadatele pro předmět vynálezu jeho prozatimně zákonné účinky patentu, zejména tudíž dle §§. 106. resp. 108. též soudní ochrana trestní i civilní, s vyloučením však rozsudku jakož i zjišťovacích opatření v §. 105. vytčených. Rovněž arci docházejí v patentním listu uveřejnění nařízení ministerská ochrany patentní se týkající, mezinárodní úmluvy sem hledící a j. Ostatně dodává se abonentům listu patentního (předplatné ročně 10 zl.) zdarma též měsíční katalog vydávaný ministerstvem obchodu o všech změnách ve stavu průmyslových privilegií. Popisů a kreseb udělených patentů list pat. neobsahuje, nýbrž uveřejňují se zvláště jakožto t. zv. spisy patentní (srv. §. 45. odst. 5. zák. pat.). — Vedle uvedeného officielního obsahu přináší patentní list, jehož až posud vyšlo osm čísel, též ještě uveřejnění předpisů a rozhodnutí vůbec oboru ochrany živnostenské, tak zejm. ochrany vzorkové a známkové, se týkajících.

Odkaz prof. Barona městu Berlínu. Universitní prof. Baron odkázal městu Berlínu značnou sumu 500.000 marek na nadaci, jejíž chovanci vyživováni by byli jen po vegetariansku a nikdy nesměli

by býti léčeni státně approbovaným lékařem, nýbrž jen lékařem přírodním nebo homoeopatem ať lékařem ať laikem. Pro tyto podmínky město Berlín odkaz tento nepřijalo, což však potkává se s odporem v kruzích právnických, které usnesení měst. zastupitelstva Berlínského nazývají při nejmenším aspoň ukvapeným. Vždyť co se týče podmínky posledňejší, jest prý táž nepřípustnou a sluší ji prostě škrtnouti. Správce ústavu, jenž by ku svým svěřencům nikdy nepovolal approbovaného lékaře, přišel by přece záhy ať zúmyslně ať z nedbalosti do kolise s trestním zákonem. Zástupci městští pak, kteří by k počínání podobnému správce měli, dopustili by se spoluviny. K páchání trestních skutků a k nabádání k nim nikdo právoplatně nemůže se zavázati. Podmínku v příčině vegetariánské výživy dlužno pak restriktivně vykládati. Neboť jakmile by se zjistilo, že výživa chovanců trpí tím, že se jim nedostává živočišné bílkoviny, tuku a pod., bylo by pochopitelně povinností všech zúčastněných, aby poskytli chovancům potřebné potravy živočišné, an by jinak výživu jich zanedbávali. Poněvadž pak dle zkušenosti ve 100 případech jest jich 99, v nichž lékaři živočišnou potravu za nezbytnou považují, sluší souditi, že vegetarianskou potravu jen potud připustiti lze, pokud jest neškodnou. Táž může tedy sice zaujímati přední místo na jídelních lístcích ústavu prof. Baronem zamýšleného, nesmí tam však dominovati výhradně, ježto by opět správce ústavu a zástupci města vydávali se nebezpečí trestu za to, že neposkytujíce chovancům potřebné k vývinu tělesnému i k životu výživy jich zanedbávají. Než ani tehdá, kdyby takovéto zanedbávání chovanců nebylo činem trestným, nemůže přece jakožto účinek zamýšlený býti předmětem podmínky, ježto jest nepřípustným, třeba i trestu nepodléhalo. Posuzuje-li se zmíněný odkaz s těchto hledisek, nebylo prý příčiny jej nepřijímati, nýbrž provésti jej způsobem zákonnými předpisy modifikovaným.

Literatura nových zákonů processních. Velice cenný přehled literatury a judikatury o otázkách nového civilního řízení soudního, jejž soukromý docent a soudní sekretář dr. Hanuš Sperl v Štyrském Hradci uveřejnil v časopisu „Allgemeine österr. Gerichtszeitung“ vyšel s titulem „Systematische Übersicht über Literatur und Praxis des österreichischen Civilprocess — und Exekutionsrechtes“ ve zvláštních otiscích nákladem Manzova dvorního a universitního knihkupectví ve Vídni.

O okolnostech trestnost skutku vylučujících vedle §. 319. tr. ř.[1])

Napsal prof. dr. **František Storch** v Praze.

Řád trestní nařizuje v §. 319., že má býti dána porotcům zvláštní otázka o okolnostech trestnost skutku vylučujících nebo rušících, kdykoliv bylo tvrzeno, „dass ein Zustand vorhanden gewesen oder eine Thatsache eingetreten sei, welche die Strafbarkeit ausschliessen oder aufheben würden . . .“ Pokud tato slova vztahují se k okolnostem trestnost skutku rušícím, nemůže o smyslu jejich býti valné pochybnosti; neboť zákon trestní jedná výslovně

[1]) Ve Zprávách Právnické Jednoty Moravské v Brně, roč. VII. (1898.) str. 48. dd. pojednává dr. —r— v obsažném a velmi pozoruhodném článku o „otázkách porotních se zřetelem k §. 319. trestního řádu“. Výsledky, ku kterým pan spisovatel dospívá, shodují se v podstatných věcech s výkladem, jejž jsem podal v II. díle svého Řízení trestního rakouského (v Praze 1897., nákladem Právnické Jednoty v Praze), zejména na str. 390. a 391. (o otázkách týkajících se okolností, jimiž se trestnost skutku vylučuje nebo ruší), str. 402. až 404. (o podmínkách, za kterých dáti lze otázku dodatečnou neb eventualnou) a str. 420. a 421. (o hlasování porotců, když k otázce hlavní — nebo eventualné — byla připojena otázka o okolnosti trestnost skutku vylučující). Neposlední zásluhou zmíněného článku však jest, že takřka vybízí k dalšímu přemýšlení a zevrubnějšímu uvažování. Zejména jsou to dvě věci, které zdají se mi takové úvahy býti hodnými a potřebnými. Nejprve otázka, které okolnosti sluší považovati za okolnosti trestnost vylučující ve smyslu §. 319. tr. ř., ku kteréž pan spisovatel odpovídá výpočtem podávaným na str. 51. a 52. Druhá věc pak jest mínění, jež projevuje na str. 62. dd. o povaze otázky dle cit. §. 319. pokládaje ji proti obecnému mínění nikoli za otázku dodatečnou, nýbrž za eventualnou. Chceme se pokusiti o to, abychom v obojím tomto směru vyložili vlastní mínění.

ve zvláštních dvou kapitolách (§§. 223. dd. a 526. dd.) o „pomíjení zločinů (přečinů a přestupků) a trestů", a třeba všeobecné důvody pomíjení trestnosti, které tam jsou uvedeny, dle §. 317. tr. ř. byly vyňaty z rozhodování porotců, nemůže přece býti vážné pochybnosti o tom, co alespoň při jednotlivých činech trestných má se pokládati za takový (ovšem zvláštní) důvod pomíjení trestnosti. Náležejíť sem: účinná lítost, oznámení o činu trestném (§. 522. tr. z.) a — při deliktech soukromožalobných — také výslovné odpuštění.[2])

Naproti tomu pojem okolností trestnost skutku vylučujících nikde v zákoně trestním není určen, a také mínění doktriny o něm a jeho dosahu valně se rozcházejí. Z rakouských spisovatelů Janka, Das österr. Str. R. 2. vyd. 1890., str. 112. dd. mluví nejprve o důvodech, jež vylučují bezprávnost jednání, k nimž podle jeho mínění náleží ublížení sobě samému, ublížení svolujícímu, výkon povinnosti úřední neb úředního oprávnění, výkon práva kázeňského nebo disciplinarního, výkon povolání zákonně uznaného a nutná obrana; vedle toho týž spisovatel jedná na str. 121. dd. o vyloučené trestnosti jednání („mangelnde Strafbarkeit des Verhaltens"), do kteréž rubriky zahrnuje nouzi. Finger zase, Das Strafrecht I. 1894., str. 231. dd., uvádí jakožto „důvody, pro něž trestní právo státní nedochází vzniku": I. okolnosti, pro které skutek stává se dovoleným (nutná obrana, výkon zvláštního práva, právní povinnost a závazný rozkaz); II. okolnosti, pro které skutek stává se beztrestným (nouze a svolení toho, komu bylo ublíženo); III. privilegia beztrestnosti (osoba panovníkova a členů císařského domu, osoby nadané poslaneckou immunitou, pravdivé zprávy o veřejných jednáních sněmů neb říšské rady a immunita úředníků konsularních)[3]); IV. právní nezávažnost skutku (ublížení sobě samému a delikt putativný).

[2]) Odpuštění, jež stalo se mlčky buďsi tím, že nebyla ve lhůtě šesti neděl podána žádost za trestní stíhání, nebo že od žádosti již podané zase bylo upuštěno (§. 530. tr. z.), sem nenáleží. Tím sice materielně pomíjí také trestnost skutku, avšak zároveň jde při tom o opominutí nebo prohlášení rázu processního, jež působí, že sluší vynésti rozsudek osvobozující bez zkoumání viny (§. 46. odst. 3. a §. 259. č. 2. a 3. ř. tr.) a tedy bez spolupůsobení porotců (§. 317. ř. tr.). Sr. moje Říz. tr. I. str. 298. a 299. a II str. 337., 339. a 372

[3]) Od toho rozeznává zase (str. 255.) privilegium nestíhatelnosti, kamž řadí immunitu poslaneckou, pokud jest překážkou stíhání trestního a exemci osob exterritorialních.

Ze spisovatelů německého práva trestního buďtež uvedeni alespoň Berner a Liszt. Onen (Lehrbuch des deutschen Str. R. 18. vyd. 1898., str. 95. dd.) rozeznává důvody vylučující vinu („Schuldausschliessungsgründe" a důvody vylučující trest (Strafausschliessungsgründe"), rozuměje však těmito vlastně důvody trestnost rušící. K oněm počítá nepříčetnost a důvody, jimiž se vykonání skutku ospravedlňuje („Rechtfertigungsgründe"), takové důvody ospravedlňující shledávaje při ublížení sobě samému a při ublížení svolujícímu, při výkonu úředním a při závazném rozkazu, konečně při nouzi a nutné obraně. Liszt, Lehrbuch des deutschen Str. R. 9. vyd. díl I. 1898., str. 188. pokládá označení „důvod vylučující trest" vůbec za málo vhodné a podotýká, že se sem počítají případy, v nichž nedostává se bezprávnosti skutku (nutná obrana, nouze, výkon povinnosti úřední, výkon zvláštního oprávnění, výkon právně uznaného povolání nebo dovolené živnosti, svolení toho, jemuž bylo ublíženo, ublížení sobě samému, pravdivé zprávy o veřejných jednáních ve sborech zákonodárných, sr. str. 137. až 151.), nebo příčetnosti jednajícího nebo přičítatelnosti výsledku. Vedle toho však stanoví skupinu „osobních důvodů trest vylučujících" („persönliche Strafausschliessungsgründe"), v něž zahrnuje mimo výjimky z působnosti zákonů trestních ve směru osobním (jako při osobě panovníkově, při členech sborů zákonodárných, při osobách exterritorialných atd. sr. str. 106. a 107.) a mimo vykročení z mezí nutné obrany zvláštní důvody při některých činech trestních trestnost vylučující, jako při krveprznění, nadržování, krádeži a zpronevěře mezi některými příbuznými nebo manžely a při souboji (§§. 173., 257., 247., 209. něm. zák. tr.).

Tyto ukázky, tušíme, stačí, aby dosvědčily hořejší naše tvrzení, že pojem „okolností trestnost skutku vylučujících" v doktrině různým způsobem se vykládá a že věci velmi různé pod něj bývají zahrnovány.

Ještě menšího uspokojení dostává se nám, hledíme-li k ustanovením zákona trestního. Tam vůbec název „důvody trestnost vylučující" ani nikde se nevyskytuje; toliko v §. 2. vypočítávají se „důvody, které vylučují zlý úmysl", v čemž však zahrnují se věci velmi nestejnorodé, jež nikterak nelze přivésti pod nějaký společný vrchní pojem. Hledíme-li k obsahu a povaze případů tam vytčených, můžeme rozeznávati:

1. případy zmíněné pod lit. *a*) až *d*). Tu jmenují se rozličné příčiny nepříčetnosti, a jest tato, a nikoli nedostatek zlého úmyslu, důvodem, proč skutek nelze přičítati za zločin;

2. případy zmíněné pod lit. *e*) a *f*). Tu jde skutečně o nedostatek zlého úmyslu, poněvadž buďsi úmysl jednajícího nevztahoval se k nějaké okolnosti, která jest podstatnou pojmovou náležitostí určitého činu dolosního (podstatný skutkový omyl, lit *e*), anebo poněvadž nastalý výsledek byl způsoben toliko kulposně aneb ani není v příčinné spojitosti se skutkem (lit. *f*);

3. neodolatelné donucení, o němž jedná se v lit. *g*), zahrnuje v sobě:

a) donucení absolutní (vis absoluta), při němž o nějakém činu na straně donuceného, t. j. o nějakém projevu vůle jeho, nemůže vůbec ani býti řeči, poněvadž cizí převaha fysická, se kterou síly jeho nebyly, užila ho prostě za nástroj vůle vlastní;

b) donucení psychické, zejména donucení způsobené cizím vyhrožováním nebo nouzí. Tu jde o skutečný čin donuceného t. j. o projev vůle jeho (coactus quidem voluit, sed tamen voluit), a to o čin zcela nepochybně dolosní, jehožto spáchání však nicméně jest beztrestným; podobně

4. nutná obrana v též lit. *g*) činí skutek beztrestným, nikoli však proto, že by nedostávalo se zlého úmyslu, — neboť bezprávně napadený chtěl skutečně útočníka poraniti, usmrtiti atd.

Poněvadž okolnosti vypočtené v §. 2. tr. z., jak právě ukázáno, nejsou nikterak povahy jednotné, a poněvadž také §. 319. tr. ř. k §. 2. tr. z. výslovně se netáhne, nemůžeme na výpočtu tomto přestati, nýbrž musíme samostatně uvažovati, které okolnosti sluší ve smyslu tohoto §. 319. pokládati za okolnosti trestnost skutku vylučující.

Máme-li vystihnouti prostý, přirozený smysl dotčeného označení, nemůžeme tím rozuměti než vůbec jakoukoliv okolnost, která působí, že skutek, který podle vnějšího svého jevu má ráz činu trestného, přece trestným není. Rozdíl od okolností trestnost skutku rušících nebo-li důvodů pro pomíjení trestnosti jest tento: při těchto jde o případy, kde skutek v době spáchání skutečně byl trestným, ale za příčinou okolnosti, která teprve potom se zběhla, trestným býti zase přestal; okolnost, která trestnost skutku vylučuje, naproti tomu působí, že skutek již od samého

počátku, tedy v žádném svém stadiu ani trestným nebyl. Může pak účinek právě zmíněný míti příčinu:

1. buďsi v tom, že nedostává se některé povšechné podstatné náležitosti činu trestného. Sem by náležely: nepříčetnost jednajícího; nezpůsobilost předmětu (ku př. člověk již neživý při vraždě, nebo věc vlastní při krádeži); nedostatek úmyslnosti (kamž náležel by také podstatný skutkový omyl) nebo — při deliktech kulposních — kulposnosti; nedostatek činu ve smyslu právním (absolutní donucení); nedostatek příčinné spojitosti mezi činem a nastalým výsledkem („náhoda"); nedostatek bezprávnosti při skutcích, jež vůbec nejsou právem zapověděny, jako — v určitých mezích — ublížení vykonané na sobě samém — samovražda, sebezmrzačení — nebo na někom, kdož k tomu byl svolil nebo za to žádal, ku př. při zločinu §. 93. a 96. tr. z.).[4]) Dotčené okolnosti mohou však

2. také býti takové, že přistupují ke skutku, který má jinak na sobě všecky náležitosti činu trestného, působíce, že se mu výjimečně, poněvadž byl vykonán (právě za těchto zvláštních okolností) povaha trestnosti zase odnímá. Sem náležejí: psychologické donucení (zahrnujíc v to nouzi) a nutná obrana; privilegium beztrestnosti (poslanecká immunita, uveřejňování pravdivých zpráv o veřejném jednání sněmů a říšské rady, §. 216. tr. z.), vynětí ze soudní pravomoci trestní (jako zvláště při osobách exterritorialných), výkon nějakého oprávnění nebo nějaké povinnosti, jež zakládají se v poměru rodinném (výkon kázně domácí) nebo v postavení úředním nebo v právně uznaném povolání, nebo v dovolené svépomoci.

Prvou skupinu těchto okolností můžeme označiti jako důvody vylučující trestnost skutku ve smyslu širším, druhou pak ve smyslu užším, rozdíl pak mezi oběma skupinami můžeme vyjádřiti takto: Okolnosti vytčené pod čís. 1. značí nějaký nedostatek toho, co podstatně náleží k pojmu činu trestného, tak že to, co bylo vykonáno, má snad jen vnější podobnost k činu trestnému, ale činem trestným vlastně není. To, co vykonal člověk nepříčetný, nemůže za žádných okolností býti činem trestným, po-

[4]) Také nedostatek zvláštních pojmových náležitostí některého činu trestného může sem náležeti. Tak ku př. provedený důkaz pravdy (§. 490. tr. z.) vlastně znamená, že obviňování z činů zmíněných v §. 487. a 488. tr. z. nebylo „křivé".

něvadž nepříčetný nemůže býti subjektem činu trestného; udeření člověka již neživého v úmyslu vražedném nemůže býti vraždou, rovněž jako vzetí věci vlastní nemůže býti krádeží; zapálení cizího stavení z neopatrnosti nemůže býti žhářstvím; nahodilé usmrcení člověka nemůže býti přečinem §. 335. tr. z. atd. Naproti tomu okolnosti zmíněné pod čís. 2. týkají se případů, kde ke skutku, který má na sobě znaky činu trestného, určitá okolnost přistoupila s tím účinkem, že se tím jeho trestnost vylučuje, paralysuje, tak že, kdybychom sobě tuto okolnost odmyslili, skutek by zůstal činem trestným. Tak ku př. úmyslné usmrcení člověka v nutné obraně nebo v nouzi má na sobě všecky náležitosti vraždy, avšak není trestným proto, že bylo vykonáno za podmínek nutné obrany nebo nouze. Jinými slovy: měl-li by skutek býti pokládán za trestný, bylo by při prvé skupině případů třeba, abychom si nedostávající se náležitost k němu přimyslili, skutek jí doplnili; v druhé skupině naproti tomu bylo by k tomu konci třeba, abychom okolnost trestnost jeho paralysující sobě odmyslili.[5])

Shledáváme tedy, že, hledíme-li jen ke slovnému smyslu názvu: „důvod trestnost skutku vylučující", rozsah těchto důvodů valně se uchyluje od výpočtu obsaženého v §. 2. tr. z. Tím však ještě není odpověděno k otázce pro nás nejdůležitější, zdali všecky nebo které z těchto okolností lze pokládati za okolnosti trestnost skutku vylučující po rozumu §. 319. tr. ř.

III. Pokládáme tu nejprve za nepochybno, o čemž však níže ještě se zmíníme, že §. 319. tr. ř. má na mysli otázku dodatečnou připojenou ku předcházející otázce viny (hlavní nebo eventualné). Poněvadž otázka dodatečná dává se pro ten případ, když bude k otázce předcházející přisvědčeno, nemůže obsah její býti jiný než takový, který snáší se s obsahem této otázky předcházející, tak že musí jeviti se možným, aby okolnosti obsažené v otázce dodatečné k okolnostem obsaženým v otázce hlavní (nebo eventualné) přistoupily, jej doplňovaly a tedy vedle něho trvaly. Nemůžeť zajisté smysl odpovědi porotců, kteří přisvědčili k oběma otázkám, býti jiný než ten: ano, obžalovaný jest vinen, že dopustil se činu trestného naznačeného v otázce hlavní, avšak stalo se tak za okolností naznačených v otázce dodatečné. Přisvěd-

[5]) Pro náš účel processní nezáleží na tom, zdali účinkem některé z uvedených okolností jest, že se jí vylučuje sama vina jednajícího, či jenom trestnost. Sr. Finger, Strafrecht l. c.

čivé odpovědi dané k otázce hlavní sluší potom rozuměti v tomto smyslu: ano, obžalovaný jest vinen tímto činem trestným, ač nenastala-li okolnost naznačená v otázce dodatečné.

Z toho již viděti, že obsahem otázky dodatečné nemůže býti nic, co by bylo v odporu s obsahem příslušné otázky předcházející v ten způsob, že by to, k čemu bylo přisvědčeno odpovědí ku příslušné otázce předchozí, přisvědčivou odpovědí k otázce dodatečné zase bylo popřeno.

Otázka o okolnostech trestnost skutku vylučujících může, jak patrno, svým obsahem vztahovati se vždycky jen k otázce viny a tu ovšem mohlo by se říci, že přisvědčivá odpověď k oběma otázkám nezbytně vždy musí obsahovati v sobě odpor, poněvadž se v ní přisvědčuje k vině obžalovaného a zároveň tím, že se přisvědčuje k otázce dodatečné, táž vina se popírá.[6]) Avšak odpor tento netýká se žádné určité okolnosti v otázce hlavní obsažené, nýbrž jen povšechného jejího obsahu t. j. jen právě samého pojmu viny, v takové odpovědi však samé o sobě zákon e ště odporu neshledává anebo – správněji pověděno — pokládá takovýto odpor za nezávadný. Zákonu jde totiž jen o to, zabezpečiti, že porotci, ač neshledají-li snad obžalovaného nevinným z nějakého jiného důvodu, okolnost jim v otázce dodatečné naznačenou budou skutečně uvažovati. Tohoto účelu lze však — poněvadž porotci o důvodech svého rozhodnutí se neprohlašují — dosáhnouti jenom tím způsobem, že se jim poskytne možnost, aby k otázce viny přisvědčili nehledíce prozatím k naznačené jim okolnosti, trestnost skutku vylučující, tak že o této okolnosti mají se prohlásiti odpovědí zvláštní danou k otázce

[6]) Ani v tomto směru nepotřebujeme rozeznávati, je-li účinkem okolnosti obsažené v otázce dodatečné, že se jí vylučuje vina, či toliko trestnost, neboť přisvědčení k otázce viny znamená popření okolností obojího druhu. — Otázkou viny, o níž v textu jest řeč, bude pravidlem otázka hlavní, avšak může jí rovněž i býti na její místo nastupující otázka eventualná, ano, nehledíme-li k věcnému poměru otázky nějaké k otázce hlavní, nýbrž jen k formalnému jejímu poměru k otázce přímo předcházející, třebas i dodatečná. Tak ku př. při nutné obraně, kdež obvyklé v praxi schema obsahuje: 1. otázku hlavní; 2. otázku dodatečnou o pravé nutné obraně; 3. otázku eventualnou o vykročení z mezí nutné obrany; 4. otázku dodatečnou o deliktu kulposním. Tato 4. otázka jest formalně dodatečnou, vzhledem totiž k otázce 3. přímo předcházející, avšak co do obsahu a poměru k otázce hlavní otázkou eventualnou. Mluvíme-li tedy v textu o otázce hlavní, míníme tím vždy jen otázku, která podle obsahu svého jest otázkou viny v témže smyslu jako otázka hlavní.

něvadž nepříčetný nemůže býti su
člověka již neživého v úmyslu vr
rovněž jako vzetí věci vlastní nemů
stavení z neopatrnosti nemůže býti
člověka nemůže býti přečinem §. 33
okolnosti zmíněné pod čís. 2. týkají s
který má na sobě znaky činu trestného
pila s tím účinkem, že se tím jeho tres
tak že, kdybychom sobě tuto okolnost odm
činem trestným. Tak ku př. úmyslné usm
obrané nebo v nouzi má na sobě všecky n
není trestným proto, že bylo vykonáno za p
nebo nouze. Jinými slovy: měl-li by skut
trestný, bylo by při prvé skupině případů tř
dostávající se náležitost k němu přimyslili, s
v druhé skupině naproti tomu bylo by k tomu k
okolnost trestnost jeho paralysující sobě odmy

Shledáváme tedy, že, hledíme-li jen ke
názvu: „důvod trestnost skutku vylučující“, rozs
valně se uchyluje od výpočtu obsaženého v §. 2.
ještě není odpověděno k otázce pro nás nejdůležitěj
nebo které z těchto okolností lze pokládati za okol
skutku vylučující po rozumu §. 319. tr. ř.

III. Pokládáme tu nejprve za nepochybno, o čem
ještě se zmíníme, že §. 319. tr. ř. má na mysli otáz
tečnou připojenou ku předcházející otázce viny (h
eventualné). Poněvadž otázka dodatečná dává se pro te
když bude k otázce předcházející přisvědčeno, nemůže o
býti jiný než takový, který snáší se s obsahem této otázk
cházející, tak že musí jeviti se možným, aby okolnosti o
v otázce dodatečné k okolnostem obsaženým v otázce hlavn
eventualné) přistoupily, jej doplňovaly a tedy vedle
trvaly. Nemůžeť zajisté smysl odpovědi porotců, kteří při
k oběma otázkám, býti jiný než ten: ano, obžalovaný jest
že dopustil se činu trestného naznačeného v otázce hlavní,
stalo se tak za okolností naznačených v otázce dodatečné.

¹) Pro náš účel processní nezáleží na tom, zdali ú
z [illegible] okolností jest, že se jí vylučuj
trestnost. Sr. Finger, Strafrecht l. c.

ì odpovědi dané k otázce hlavní sluší potom rozuměti v tomto smyslu: ano, obžalovaný jest vinen tímto činem trestným, ač nestala-li okolnost naznačená v otázce dodatečné.

Z toho již viděti, že obsahem otázky dodatečné nemůže býti ..., co by bylo v odporu s obsahem příslušné otázky předcházející ten způsob, že by to, k čemu bylo přisvědčeno odpovědí ku příslušné otázce předchozí, přisvědčivou odpovědí k otázce dodatečné se bylo popřeno.

Otázka o okolnostech trestnost skutku vylučujících může, jak patrno, svým obsahem vztahovati se vždycky jen k otázce viny tu ovšem mohlo by se říci, že přisvědčivá odpověď k oběma otázkám nezbytně vždy musí obsahovati v sobě odpor, poněvadž e v ní přisvědčuje k vině obžalovaného a zároveň tím, že se přisvědčuje k otázce dodatečné, táž vina se popírá.[6]) Avšak odpor tento netýká se žádné určité okolnosti v otázce hlavní obsažené, nýbrž jen povšechného jejího obsahu t. j. jen právě samého pojmu viny, v takové odpovědi však samé o sobě zákon e ště odporu neshledává anebo – správněji pověděno – pokládá takovýto odpor za nezávadný. Zákonu jde totiž jen o to, zabezpečiti, že porotci, ač neshledají-li snad obžalovaného nevinným z nějakého jiného důvodu, okolnost jim v otázce dodatečné naznačenou budou skutečně uvažovati. Tohoto účelu lze však — poněvadž porotci o důvodech svého rozhodnutí se nepro... — dosáhnouti jenom tím způsobem, že se jim poskytne možn... k otázce viny přisvědčili nehledíce prozatím k ... jim okolnosti, trestnost skutku vylučující ... okolnosti mají se prohlásiti odpovědí zvláštní ... k ...

---

6) Ani v tomto směru nepotřebujeme ... obsažené v otázce dodatečné, že se jí vylučuje ... nebot přisvědčení k otázce viny znamená ... — Otázkou viny, o n... textu jest ... avšak může jí rovně... ano, nehledíme-li k ... jen k formalnému j... datečná. Tak ku ... sahuje: 1. otázk... otázku eventu... o deliktu k... totiž k otá... hlavní ... níme tí... smyslu ... podobný ... 61. tr. ř. ... yby dotčená ... í, slušelo by ... rak. II. ztr. ... í porotním ná... ... u bez spolu... ... s Gründen des

dodatečné. Jinak by také zákon, kdyby ve zmíněném odporu shledával nějaké závady, otázek dodatečných s takovým obsahem nemohl vůbec připouštěti — leda že bychom uznali za správné mínění, že takové otázky smějí sice býti dávány, ale že porotci nesmějí k nim nikdy přisvědčiti, t. j. že k nim buď vůbec nemají odpovídati, anebo mají odpověděti jen záporně. Zákon však nepodává nijakých dokladů pro to, že by byl zamýšlel volnost porotců podobným způsobem obmezovati, ano spíše v ustanoveních daných o tom, jak sluší otázky (všecky bez rozdílu) formulovati (§. 323. odst. 1.) a jak má se díti hlasování porotců (§. 328. odst. 2. slova: „über jede Frage“), zřejmě tomu odporuje.

Ve smyslu zákona tedy v odpovědi, kterou bylo přisvědčeno i k otázce hlavní i k dotčené otázce dodatečné, samé o sobě nemůžeme ještě shledávati závadný odpor. Avšak, jak již shora bylo naznačeno, tato nezávadnost týká se jen povšechného obsahu otázky hlavní a povšechného pojmu viny v ní zahrnutého. Věc však nabyla by ihned jiné tvářnosti, jakmile by odpor týkal se některé určité okolnosti v otázce hlavní obsažené. Jakmile by takováto určitá okolnost odpovědí danou k otázce dodatečné zase byla popřena, byl by tu odpor mezi obojí odpovědí samozřejmý a to takový, o němž nemáme žádného důvodu domýšleti se, že by jej zákon pokládal za nezávadný. Poněvadž pak pokládáme za nesprávné mínění, že by porotci ku kterékoli otázce, jakmile jen nastal případ, pro který byla dána (sr. §. 323. odst. 3.), nesměli úplně volně a podle svého přesvědčení dáti odpověď buďsi přisvědčující nebo zápornou: dospíváme nezbytně k výsledku, že okolnosti trestnost vylučující, jichžto tvrzením popírá se zároveň některá určitá okolnost obsažená v otázce hlavní, v §. 319. tr. ř. vůbec nejsou zahrnuty a nemohou tedy v otázku dodatečnou býti vkládány.

Zkoumáme-li podle tohoto měřítka okolnosti dříve vytčené, shledáváme, že jeví se tu v první řadě býti důležitým roztřídění jich shora podané.

Pokud totiž nejprve se týče okolností trestnost vylučujících v užším smyslu, nemůže zásadně býti závady, aby o nich nebyla dávána otázka dodatečná. Jsou to totiž vesměs okolnosti, které lze sobě docela dobře mysliti vedle okolností pojatých v otázku hlavní; neboť jimi nepopírá se žádná z těchto okolností, tak že, bylo-li přisvědčeno k otázce hlavní i dodatečné, nelze říci,

že by taková odpověď byla „samé sobě odporující“. To platí zejmena o psychologickém donucení (zahrnujíc v to nouzi) a nutné obraně, o privilegiích beztrestnosti, o výkonu oprávnění nebo povinnosti.[7] Tu všude jde sice o okolnosti, které také jsou v odporu s povšechným pojmem viny, k němuž bylo přisvědčeno odpovědí k otázce hlavní Avšak takový odpor, jak shora ukázáno, jest ve smyslu §. 319. nezávadný; tu nemáme v otázce hlavní — kromě povšechného pojmu viny — žádné okolnosti, která by se tím, že bylo přisvědčeno k otázce dodatečné, popírala, a lze si proto zcela dobře mysliti, že porotci přisvědčí k otázce hlavní s výhradou zvláštního uvažování a zvláštní odpovědi o dotčené okolnosti. Smysl přisvědčivé odpovědi k otázce hlavní jest potom: ano, obžalovaný jest vinen, že proti člověku N. N. v úmyslu, aby jej usmrtil, jednal takovým způsobem, že z toho vzešla smrt tohoto člověka, ač nevykonal-li tohoto skutku v nouzi, v nutné obrané atd.

Jinak tomu bude z pravidla při okolnostech trestnost vylučujících v širším smyslu, tedy těch, jež zakládají se v nedostatku některé povšechné pojmové náležitosti činu trestného. Poněvadž totiž otázka viny zahrnuje v sobě všecky tyto náležitosti (§. 318. tr. ř.), jest patrno, že v otázce dodatečné nemůže býti obsažena okolnost, která by záležela v nedostatku některé z nich, a že by přisvědčivá odpověď daná k otázce hlavní i k takové otázce dodatečné nezbytně zavírala v sobě odpor a byla tedy dle §. 331. ř. tr. nezpůsobilou, aby na základě jejím byl vynesen rozsudek. Než i tu třeba připojiti obmezení. Poněvadž odpor s povšechným obsahem otázky hlavní jakožto otázky viny, jest, jak jsme viděli, ve smyslu zákona nezávadným, mohl by dotčený účinek nastati jen tam, kde zmíněná povšechná náležitost byla výslovně pojata v otázku hlavní nebo byla tam nahrazena příslušným po-

[7]) Při osobách vyňatých ze soudní moci trestní by podobný případ vůbec ani nemohl se naskytnouti, poněvadž podle §§. 60. a 61. tr. ř. soudy trestní tu vůbec žádného vlastního řízení nemají konati. Kdyby dotčená vlastnost obžalovaného vyšla na jevo teprve ve hlavním přelíčení, slušelo by je sice podle mínění námi za správné pokládaného (sr. Říz. tr. rak. II. ztr. 335.) ke konci přivésti rozsudkem osvobozujícím, avšak v řízení porotním náleželo by tento rozsudek vynésti sborovému soudu porotnímu bez spolupůsobení poroty. Arg. §. 317. slova: „die Verfolgung aus Gründen des Processrechtes ausgeschlossen ist.“

jmovým znakem zvláštním činu trestného. Podle toho jsou okolnosti, o nichž nelze dávati otázky dodatečné, tyto:

1. nedostatek způsobilého předmětu, ač byl-li tento předmět v otázce hlavní vyznačen vlastnostmi, na kterých právě zakládá se jeho způsobilost, aby čin trestný byl na něm vykonán. Při krádeži byl by zajisté v tom odpor, kdyby porotci přisvědčili k otázce, jest-li obžalovaný vinen, že vzal z cizího držení atd. cizí věc movitou, a zároveň k otázce, zdali to byla věc jeho vlastní.[8]) Podobně

2. nedostatek úmyslnosti nebo — při deliktu kulposním — kulposnosti, nebo nedostatek příčinné spojitosti, tedy podle terminologie §. 2. lit. *f)* způsobení výsledku „náhodou" nebo — při činu dolosním — „nedbalostí" nebo „neznalostí následků", předpokládajíc, že momenty úmyslnosti, kulposnosti nebo příčinné spojitosti byly v otázce hlavní skutečně vytčeny; neboť ve výroku, kterým by porotci přisvědčili k otázce, jest-li obžalovaný vinen ku př., že v úmyslu, aby člověka N. N. usmrtil, jednal proti němu takovým způsobem, že z toho vzešla smrt tohoto člověka, a zároveň k otázce, zdali naznačený právě výsledek byl způsoben „nedbalostí" nebo „z neznalosti následků", byl by nepopíratelný odpor. Rovněž zajisté odpovědí, kterou se přisvědčuje k otázce, zdaliž obžalovaný jednal proti určitému člověku „takovým způsobem, že z toho vzešla smrt tohoto člověka", přisvědčuje se k tomu, že mezi činností obžalovaného a nastalou smrtí jest příčinná spojitost; přisvědčivou však odpovědí k otázce, zdali dotčený výsledek byl způsoben „náhodou", se táž příčinná spojitost zase popírá. V žádném z těchto případů nelze sobě také zhola mysliti, že by porotci mohli přisvědčiti k otázce hlavní vyhrazujíce si zároveň zvláštní odpověď o dotčené okolnosti. Nelze zajisté ku př. k otázce hlavní na vraždu odpověděti: ano, obžalovaný jest vinen, že jednal proti člověku N. N.

---

[8]) Jinak měla by se věc, kdyby předmět v otázce hlavní nebyl vyznačen všemi dotčenými vlastnostmi. Ku př. v otázce o vraždě předmět bývá vyjadřován prostě pojmenováním usmrceného; že to byl člověk v době spáchaného činu ještě živý, se vůbec předpokládá, ale zvláště nevyznačuje. Byla-li by právě tato okolnost (což ku př. při zavraždění dítěte velmi snadno může se přihoditi) pochybnou, mohla by o tom býti dána zvláštní otázka. Tu lze docela dobře přisvědčivé odpovědi dané k otázce hlavní přičítati smysl: ano, obžalovaný jest vinen, že proti N. N. jednal takovým způsobem, že atd., ač byl-li N. N. v době vykonání skutku ještě živ.

s úmyslem, aby jej usmrtil, a č neučinil-li tak jenom z nedbalosti nebo neznalosti následků; nebo: ano, obžalovaný jest vinen, že proti člověku N. N. jednal takovým způsobem, že z toho vzešla smrt tohoto člověka, a č nenastal-li tento následek jenom náhodou. [9])

Avšak ani o všech okolnostech této skupiny nelze tvrditi, že by naprosto nehodily se za obsah otázky dodatečné. Podle kriteria, jež jsme nahoře byli podali, nemůžeme zejména pokládati za nepřípustnou otázku dodatečnou o nepříčetnosti. Příčetnost zajisté jest moment, který se v otázce hlavní nikdy zvláště nevyjadřuje, nýbrž jest toliko subintelligován v povšechném pojmu viny. Z přisvědčivé odpovědi dané k oběma otázkám nemůže tedy vzniknouti odpor se žádnou určitou okolností vytčenou v otázce hlavní, nýbrž jen odpor týkající se dotčeného povšechného pojmu viny, tedy odpor ve smyslu §. 319. nezávadný. Smysl takové odpovědi jest potom: ano, obžalovaný jest vinen, že tohoto skutku se dopustil, a č nebyl-li při vykonání jeho v tom a tom stavu vylučujícím příčetnost. [10])

Pochybnější mohla by býti věc při podstatném skutkovém omylu (§. 2. lit. *e*) tr. z.), kterýmž vylučuje se úmyslnost. Nijaké námitky nebude proti otázce o takové okolnosti tam, kde úmyslnost nebyla v otázce hlavní zvláště vyznačena, nýbrž zahrnuta jest jen v povšechném pojmu viny. K otázce hlavní dané ku př. o krádeži podle §. 171. tr. z. může zajisté docela dobře připojena býti otázka dodatečná, zdali obžalovaný omylem se do-

---

[9]) Kdyby snad v některém z těchto případů jevilo se býti potřebným, aby bylo zvláště zjištěno, jednal-li obžalovaný právě s úmyslem, jehož se ku příslušnému činu trestnému vyhledává, nebo byla-li mezi jeho jednáním a nastalým výsledkem příčinná spojitost, a byla-li by ta neb ona z těchto okolností vyjádřena v otázce hlavní jen příslušným zákonným znakem, bylo by lze této potřebě dosti učiniti připojením otázky kontrolní dle §. 323.

[10]) Vládní motivy (specialné motivy k osnově IV. u S. Mayera, Handbuch, I. str. 852.) výslovně připomínají, že příčetnost (správně nepříčetnost) zahrnuta jest také v §. 319., kdež zvláště na ni jest mířeno slovem „Zustand". — Ostatně sluší upozorniti, že by nebylo závady po této stránce processní konstruovati případy nepříčetnosti podobným způsobem jako okolnosti trestnost skutku vylučující v užším smyslu. Poněvadž totiž skutek nějaký, ku př. úmyslné usmrcení člověka, ukradení věci atd. má co do vnější své podoby úplně týž ráz, nechať byl spáchán člověkem příčetným či nepříčetným, možno také nepříčetnost v tomto směru postaviti na roveň ku př. privilegiím beztrestnosti.

mníval, že věc v otázce oné zmíněná jest jeho vlastní nebo jest věcí pána nemající a pod. Avšak míníme, že ani tam by proti připojení otázky dodatečné nebylo lze ničeho namítati, kde moment úmyslnosti v otázce hlavní výslovně byl vytčen; neboť ani tu se odpovědí, kterouž bylo přisvědčeno k otázce dodatečné, dotčená okolnost výslovně nepopírá, nýbrž popírá se jen jediný v úmyslnosti obsažený moment, totiž vědomí obžalovaného o té okolnosti, o kteréž byl na omylu. Přisvědčující odpověď k otázce hlavní obsahující úmyslnost jednání dává se tu rovněž s výhradou v příčině dotčeného momentu a znamená: ano, obžalovaný jednal se zlým úmyslem, ač nebyl-li o této určité skutkové okolnosti na omylu. V tom smyslu lze ku př. připustiti, aby k otázce o vraždě připojena byla dodatečná otázka tohoto obsahu: domníval-li se obžalovaný, že člověk X. v době, kdy činnost zmíněnou v otázce předcházející proti němu předsevzal, byl již mrtev?

IV. V mezích tuto nastíněných pokládáme tedy za zcela nezávadno, aby okolnost, jíž vylučuje se trestnost skutku, pojata byla v otázku podle §. 319. tr. ř.; v těchto mezích také troufáme si obhájiti našeho řádu trestního proti výtce nelogičnosti a odporu. Jiná otázka jest ovšem, zdali z příčin praktických zařízení toto lze doporučovati. V té příčině byly častokráte a právem vytýkány nesnáze, jaké činí úprava otázek právě vzhledem k tomuto ustanovení[11]) a ukazováno k pochybnostem, jež naskytují se v tom směru, jakého počtu hlasů třeba k tomu, aby k otázce dle §. 319. bylo odpověděno ve smyslu obžalovanému nepříznivém, zejména pak naprosto nedůvodné nesrovnalosti, že při témže počtu pěti porotců přesvědčených o nepříčetnosti obžalovaný jednou jest prohlášen za vinna, podruhé za nevinna prostě podle okolnosti zcela nahodilé, zdali dotčených pět porotců přisvědčilo k otázce hlavní i dodatečné či zdali odpověděli záporně hned k otázce hlavní.[12]) Tyto závady jsou zajisté tak značné, že samy o sobě již převažují prospěch z tohoto zařízení vyplývající, pročež neváhali bychom dáti přednost systému řádu trestního německého, který (§. 295. odst. 2.) připouští jen otázky o okolnostech trestnost skutku rušících, nikoli také ji vylučujících.

---

[11]) Třeba jen ukázati k různostem mínění, jež byla projevena o úpravě otázek při přestupku opilosti dle §§. 236. a 523. tr. z. a při nutné obraně, o čemž sr. moje Říz. tr. II. str. 398. pozn. 3.

[12]) Sr. moje Říz. tr. II. str. 420. a 421. a dr. —r— l. c. str. 67. dd.

Při tom stále přidržujeme se mínění také obecně přijatého, že otázky §. 319. jsou otázky dodatečné. Nelze upříti, že nesnáze a nesrovnalosti právě zmíněné z veliké části mají původ právě v této povaze dotčených otázek a lze tedy jen s povděkem přijmouti pokus, který naproti tomuto obecnému mínění staví názor jiný, názor totiž, že otázky §. 319. nejsou otázkami dodatečnými, nýbrž eventualnými, tedy otázkami, k nimž by slušelo odpovídati jenom, když k otázce hlavní bylo odpověděno záporně. „V takové otázce zračila by se v první řadě výstraha, jakési upozornění porotcům, aby k ní již při zodpovídání otázky hlavní přihlíželi, v druhé řadě pak po případě zřejmé vyslovení důvodu, pro který porotcové obžalovaného uznali za nevinna." Na obhájení tohoto názoru podotýká se „s důrazem . ., že zákon v §. 319. tr. ř. neoznačuje qualitu otázek těch, jsou-li dodatečné či eventualné, nýbrž mluví o rozdílech všeobecně až v §. 323./3.; není tedy ze stanoviska zákona samého závady, vzrušovati (snad označovati) otázky znějící na důvod trestnost vylučující jako otázky eventualné." [13])

Jest úplně správno, že ř. tr. výslovně nepraví, jaké povahy by byla otázka §. 319, zdali dodatečná, či eventualná. Nečiníť tak ani při ostatních otázkách zmíněných v §§. 320.—322. a naznačuje výslovně jen otázku §. 318. za otázku hlavní a otázku zmíněnou v §. 323. odst. 3. (kontrolní) za dodatečnou. Může-li však proto o povaze kterékoli z těchto otázek vážně býti pochybováno? Podle kriteria, jež dává §. 323. odst. 3., nebylo by konečně nemožno, kteroukoli otázku §§. 319., 320. a 322. považovati buďsi za dodatečnou, buďsi za eventualnou. Avšak tu nesluší zapomínati, že §. 323. odst. 3. podává jen kriterium vnější, formalné, při němž hledí se jen k formalnému poměru otázky pozdější ku příslušné otázce předcházející. Hledíme-li však k poměru obsahovému, nemůžeme jinak než říci: Eventualná otázka jest ku příslušné otázce předcházející v poměru alternativném, t. j. ve skutečnosti nastati mohly buďsi jen ty okolnosti, které jsou obsaženy v otázce předcházející, nebo jen ty, jež pojaty jsou v otázku eventualnou; které z nich že skutečně nastaly, o tom mají přesvědčení své projeviti porotci. Dodatečná otázka naproti tomu obsahuje nějaký dodatek, doplněk otázky předcházející, tedy okolnosti, které k okolnostem v této otázce zahrnutým

[13]) Dr. —r— l. c. str. 62.—64.

mohou přistoupiti, tak že skutkový podklad otázky prvé jimi se doplňuje, rozšiřuje. Otázka eventualná nemůže co do obsahu býti jiné povahy než ta otázka předchozí, k níž jest připojena; jest-li ona otázkou hlavní, nemůže ani otázka eventualná obsahem býti jiná než hlavní, t. j. otázka viny.

Již z toho vyplývá, že okolnosti naznačené v §. 319. v případech, o něž nám tu jde, nemohou býti co do obsahu otázkami eventualnými.[14])

Při okolnostech naznačených v §. 319. sluší mysliti vždy na poměr k otázce viny; neboť o tom právě porotci mají rozhodnouti, zdali trestnost skutku v otázce viny naznačeného jest vyloučena okolností vytčenou v otázce další. Eventualná otázka k otázce viny mohla by však obsahem svým býti zase jen otázkou viny dle §. 318.; že však takovou otázkou nikdy nemůže býti otázka o okolnostech §. 319., jest na bíledni.

Mimo to však pokládali bychom otázku eventualnou o těchto okolnostech za zcela bezúčelnou a logicky ještě za závadnější než otázku dodatečnou. K jakému účelu, tážeme se, má býti výrokem porotců, kteří k otázce viny již byli odpověděli záporně, dodatečně zjišťováno, že ku př. pokládali obžalovaného za nepříčetného? Nabude snad záporná jejich odpověď daná k otázce hlavní jiného smyslu podle toho, jak odpovědí ku připojené otázce „eventualné“? Vždyť přece výrok jako celek zůstane záporným, nechať porotci k otázce o vyloučení trestnosti dodatečně přisvědčí nebo ji poprou; neboť ani v tomto druhém případě neplyne ze záporné odpovědi dané k otázce o nepříčetnosti, že by snad záporná odpověď daná k otázce hlavní byla nesprávnou, poněvadž porotci mohli svoje přesvědčení o nevině obžalovaného opírati o jiný některý důvod než právě o nedostatek příčetnosti. Jediný zjevný výsledek nastal by tenkráte, když by odpověď ke druhé otázce byla přisvědčivá; z takové odpovědi by totiž vycházel na jevo důvod, proč bylo záporně odpověděno k otázce viny. Avšak tento výsledek neměl

---

[14]) Možným by to bylo, kdyby šlo o to, aby výrokem poroty bylo zjištěno, zdali, nebo která ze dvou okolností trestnost vylučujících (nebo rušících) nastala, ku př. nutná obrana nebo vykročení z mezí nutné obrany. Otázka této druhé okolnosti byla by ku předcházející otázce o (pravé) nutné obraně eventualnou. Avšak tu by slova „eventualný“ a „dodatečný“ vyjadřovala jen vnější, formalný poměr dvou otázek přímo za sebou jdoucích, nikoliv obsahový jich poměr k otázce hlavní. Sr. také předch. pozn. 6.

by zhola žádné důležitosti praktické, poněvadž smysl a váha záporného výroku zůstávají týmiž, nechať výrok tento opírá se o důvody jakékoli. Ovšem praví se, že připojení takové otázky má býti pro porotce „výstrahou", „upozorněním", aby k okolnosti v ní obsažené již odpovídajíce k otázce hlavní přihlédali. Avšak zdá se nám, že by tato „výstraha" v největší části případů minula se účelem. Řeklo-li by se porotcům — a to právě znamená označení otázky za otázku eventualnou — že mají o dotčené okolnosti uvažovati, odpověďí-li záporně k otázce hlavní, ukládá se jim takové uvažování pro případ, kde jest úplně zbytečným. Ovšem jest intencí orgánu otázky dávajícího, aby porotci již při poradě o odpovědi k otázce hlavní tuto okolnost uvažovali. Avšak — tážeme se — kde jest záruka, že skutečně tak učiní? Nebudou-li pokládati spíše úkol svůj za dokonaný, jakmile dohodli se o přisvědčivé odpovědi k otázce hlavní, nestarajíce se dále o obsah otázky, která pro tento případ ani nebyla dána? Má-li soudcům z lidu dávána býti nějaká podobná „výstraha", může se to díti patrně jen k tomu konci, aby bylo se uvarováno nespravedlivého odsouzení. Toho však nelze nikdy dosáhnouti připojením otázky eventualné, poněvadž porotci, když k otázce viny vyřkli již svoje „ano", k uvažování o otázce eventualné ani se nedostanou, nebo alespoň nejsou přinuceni o ní uvažovati. Jenom když připojí se otázka dodatečná, dána jest záruka, že porotci, přisvědčí-li k otázce viny, vedle všech okolností v ní obsažených musí skutečně uvažovati ještě zvláště naznačenou jim okolnost trestnost vylučující.

Praktické případy.

Jsou-li institutu substituováni potomci něčí, mohou se hned po smrti testatora a ještě před úmrtím instituta potomci právě žijící přihlásiti jakožto dědicové substituční.

Zůstavitel A. ustanovil svého bratra B. universálním dědicem s nařízením, že po smrti tohoto (B.) jmění má připadnouti potomkům po dědovi obou C. Po smrti A. přihlásil se bratr jeho B. jakožto dědic z poslední vůle. Dále přihlásili se k pozůstalosti jakožto dědicové substituční někteří potomci po dědovi: D., E., F.

C. k. krajský soud v Kutné Hoře výměrem ze dne 25. ledna 1899. č. j. A. 2./98.—18. vzal přihlášení D., E., F. jakožto dědiců substitučních na vědomí.

Instituovaný dědic B. podal stížnost na výměr ten, ve kteréžto zejmena uvedl, že o těch, kteří se přihlásili, nelze říci, že jsou dědici substitučními, protože tito určeni budou teprve úmrtím institutovým; potomkové po C. v době úmrtí instituta mohou býti osobami zcela různými od potomků po C. nyní žijících.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 28. února 1899. č. j. R. IV. 40./99. dal stížnosti místo a zamítl přihlášení z těchto důvodů: Přihlášení se D., E. F. jakožto substitučních dědiců mělo býti zamítnuto a nikoli vzato k vědomosti — což rovnati se má asi přijetí k soudu — protože právo fideikomisárních substitutů dle §. 608. obč. z. jest suspensivně podmíněno, substituční dědicové musí přežíti dobu nápadu substitučního, má-li jich právo dědické vůbec přijíti k platnosti a před tím nemůže býti tvrzeno, že jim právo dědické vůbec přísluší. Přihlášení podanému před touto dobou schází tedy titul, jehož jest třeba dle §. 799. obč. z

C. k. nejvyšší soud dal dovolací stížnosti D., E., F. místo a obnovil výměr první stolice z důvodu, že přihlášení substitučních dědiců před úmrtím institutovým není §em 608. obč. z. vyloučeno a to tím spíše, protože přijetím přihlášení neděje se újma právům institutovým, poněvadž se rekurenti přihlásili jen jakožto dědicové substituční.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 1899. č. 5117.

—sch.

Po exekučním prodeji městského domu nepřísluší mzdě kominické právo přednostní při rozdělování nejvyššího podání, ani za rok poslední.

Dne 10. září 1898 byl exekuční dražbou u c. k. okresního soudu v T. prodán městský dům za 17400 zl.

Podáním ze dne 29. listopadu 1898 ohlásil kominický mistr F. P. k likvidačnímu stání na den 12. prosince 1898 ustanovenému mzdu za čas od 1. ledna 1898 až do dne dražebního prodeje 8 zl. 75 kr.

Účastníci při likvidačním stání přítomní ohlásili odpor proti přidělení této mzdy z nejvyššího podání v přednosti před knihovními po-

hledávkami, protože mzda taková nemá povahy nějaké přirážky zejména přirážky k daním.

V likvidačním vyřízení ze dne 24. prosince 1898 nebylo na žádanou mzdu nic přiděleno.

Rekurent opíral svůj nárok o ustanovení §§. 1041. a 1042. ob. zák. obč. pak o §§. 216., 120. čís. 3. a 4. jakož i o analogii §. 121. ex. ř.

Rekursní soud rekursu nevyhověl a vyřízení prvního soudu v tom směru potvrdil.

Revisijní rekurs zůstal bez úspěchu, poněvadž není možná nárok rekurentův podle ustanovení §. 216. ex. ř., která jsou při rozhodování o nároku tom rozhodnými, za důvodný uznati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1899 č. 3369.

R. z. s. **Nečas.**

K výkladu na §. 8. mor. zem. zák. ze dne 23. března 1873. č. 30. z. z.

C. k. okresní soud v K. vydal usnesení, že řízení zahájené o žalobě B. a T. Š..ých proti M. Št. a nezl. M. Ž. Št. o zaplacení 52 zl. 40 kr., pokud se v žalobě této domáhá zaplacení obnosu 22 zl. 20 kr. jako bezprávně vybrané polovice podílů z kontribučenského fondu za léta 1895., 1896., 1897. se pro nepříslušnost soudu zastavuje.

Důvody: Žalující strana domáhá se v žalobě na žalované straně mezi jiným zaplacení 22 zl. 40 kr. jako bezprávně vybrané polovice podílu z kontribučenského fondu na žalující stranu vypadající.

Svůj nárok odvozuje žalující strana z toho, že byla spoluvlastnicí usedlosti č. 56. v P., že část pozemků k této usedlosti patřících bez příslušenství prodala, ostatní část že v cestě exekuční r. 1879. prodána byla, při čemž podíl na fondě kontribučenském odhadnut nebyl a neprodán zůstal.

Nynější majitelé půllánu č. 56. v P., totiž žalovaná strana, vybrali, ačkoliv mají právo jen na polovici, celý podíl na fondu kontribučenském, bez ohledu na to, že žalující straně polovice přísluší z kontribučenského fondu za léta 1895., 1896. a 1897. po 14 zl. 80 kr. ročně, úhrnem 44 zl. 40 kr., následkem čehož žalující strana 22 zl. 20 kr. žádá.

Proti tomu namítá žalovaná strana, že účastníkem a podílníkem kontribučenského fondu může býti jen vlastník a držitel rustikálních orných pozemků, které ve spisech josefinského katastru co orná půda se vyznačují, když zároveň účastenství jich v posavadních obilních fondech je uznáno (mor. zák. ze dne 23. března 1873. č. 30. z. z.) Poněvadž žalující strana doznala, že již není vlastnicí usedlosti číslo 56. v P., musila by dříve dokázati, že jí přísluší právo na podíl z fondu z jiného titulu nabývacího; avšak tato praejudicialní otázka nemůže býti rozhodována soudem, nýbrž rozhodnutí o ní padá v kompetenci úřadů samosprávných, neboť dle §. 8. cit. z. z. přísluší širšímu výboru fondu usnášeti se o změnách kmenového jmění fondového a rozhodovati o podílnictví jakož i o stížnostech proti správě fondu, z rozhodnutí těchto jdou pak odvolání k okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru.

Z ustanovení toho patrno, že ku rozhodnutí otázky o podílnictví na fond příslušny jsou jedině orgány samosprávné, a poněvadž žalující strana sama nikde netvrdila, tím méně prokázala, že tato praejudiciální otázka byla příslušnými orgány právoplatně rozřešena, muselo řízení pro nepříslušnost soudu býti zastaveno.

Ve stížnosti na toto usnesení podané poukazovali odvolatelé na to, že tento výrok soudu jest předčasným*), poněvadž musí býti straně ponecháno, by ve sporu samém prokázala, že podílnictví na kontribučenském fondu jí příslušelo a že není starostí soudu o tuto otázku již nyní ještě před zavedením ústního líčení se starati, konečně že k rozhodnutí o náhradním nároku za vybraný jinou osobou podíl na fondu kontribučenském je soud příslušný.

C. k. krajský soud v O. usnesením ze dne 27. července 1898. č j. R. I. 65./98.—6. rekursu dal místo, usnesení c. k. okresního soudu v K. změnil v ten způsob, že se námitka nepřípustnosti pořadu práva zamítá a že se c. k. okresnímu soudu v K. nařizuje, aby nehledě k námitce této o celém obsahu žaloby sporné jednání provedl a o žalobní žádosti rozhodl a zároveň o nároku rekurentů na náhradu útrat rekursu; neboť jedná se v tomto případě o soukromém nároku žalobců proti žalovaným na náhradu 22 zl. 20 kr. dle udání žalobců žalovanými od kontrib. fondu za léta 1895, 1896., 1897. bezprávně vybraného

*) Dodati třeba, že při prvním stání žalovaní ohlásili námitku nepřípustnosti pořadu práva, na to položen k ústnímu líčení rok na den 7. července 1898., zvláštní samostatné jednání o této privilegované obraně nařízeno nebylo; při roku dne 7. července 1898. byla námitka odůvodněna a při tomto líčení vydáno shora uvedené usnesení.

kteréhož nároku provedení podléhá právomocnosti soudu a jest věcí žalobců, jakým způsobem svůj nárok oproti žalovaným odůvodní.

Dovolací stížnosti žalovaných c. k. nejvyšší soud místa nedal, potvrdiv změňující usnesení II. instance z důvodu její*).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. září 1899 č. 12308.

Auskultant Dr. Glos.

Řízení nájemní?

Manželé Josef a Božena C. najali od Františky H. domek v P. i s pekařskou pecí v něm postavenou, a když umluvená doba nájemní uplynula a pronajímatelka najatý domek od nájemců převzala, podala na ně žalobu, aby nechavše najatou pekařskou pec úplně sejíti buď ji dali přestavěti anebo zaplatili na místě toho žalobkyni spojený s tím náklad 120 zl.

Jak první tak i druhá stolice žalobu tuto zamítly, načež žalobkyně dovolala se k c. k. nejvyššímu soudu. Její dovolací spis

*) Pozn. zasílatele. V „Právníku“ 1898. str. 847. uveřejněno rozhodnutí c. k. mor.-slez. vrch. soudu zem. v Brně ze dne 23. srpna 1898. v stručně projednané rozepři v ten smysl, že soudům nepřísluší rozhodovati o podílnictví na kontribučenském fondu; ve sporu shora vylíčeném nejednalo se vlastně o nález, zdali s těmi kterými pozemky spojeno jest právo na kontribučenský fond, kteráž otázka byla do jisté míry předmětem sporu uveřejněného v loňském Právníku, přítomně jednalo se vlastně o otázku, mají-li žalobci právo na podíl a z jakého právního důvodu, ovšem jiného, než jaký tvoří držení pozemků, jichž kvalita v §. 3. mor. z. z. z 23. března 1873 č. 30. blíže je označena. Dle cit. §. 3. rozeznávati sluší dvojí druh podílů n. fondu kontribučenském, jednak takové podílnictví, jehož právní podklad tvoří držení pozemků jistého druhu, jednak podílnictví takové, jež o jinaký právní důvod se opírá, slova v §. 3. cit. zák. zem. pojata („wenn ein anderweitiger Rechtstitel nicht vorliegt“) nelze vykládati v ten smysl, jakoby se tím vyrozumívaly smlouvy v nynější době uzavřené o právu podílnickém stanovisko to hájeno v rozh. správ. dv. soud. ze dne 17. července 1879. č. 1216.; tak Nečas O právních poměrech kontrib. fondů na Moravě str. 15.), výklad ten opírá se hlavně o historický vývoj fondů kontrib. Upravení kompetence v §. 8. cit. mor. zák. z. (že totiž širšímu výboru náleží rozhodovati o podílnictví na fondu kontrib.) rozuměti sluší patrně tak, že rozhodování dotčenému orgánu samosprávnému náleží potud, pokud jde o otázku primární: totiž je-li tu pozemek kvality §. cit. z. V případě uveřejněném v Právníku 1898. lze se tedy vysloviti pro kompetenci soudní; ostatně ustanovení §. 8. není právě velmi přiměřené a vhodné.

doručil prvý soudce žalovaným s podotčením, že mají na vůli v neprodlužitelné lhůtě čtrnácti dní podati dovolací odpověď, což tito skutečně již desátého dne učinili.

C. k. nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobkyninu, přes to však rozhodl, že žalovaní mají nésti ze svého útraty své dovolací odpovědi, což odůvodnil takto: Dovolací odpověď žalovaných dlužno pokládati za pozdě podanou, neboť zkrácení zákonných lhůt ku podání dovolání v řízení nájemním na 8 dnů, §. 575. c. ř. s. nařízené, netýká se jen dovolací lhůty samé, nýbrž vztahuje se i na lhůtu dovolací odpovědi, ježto zákon i toto podání (§. 507. odst. 2. c. ř. s.) podle předpisů §§. 505. až 508. téhož z. k tomu čítá „jak se dovolání vznáší“.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. února 1899 č. 17254.*)

Dr. P.

Také ve věcech exekučních nemá rekurs místa proti usnesením soudu rekursního, když peněžitá summa nebo hodnota sporného předmětu nepřesahuje obnosu 50 zlatých. (§. 78. e. ř. a §§. 517. a 526. c. s. ř.)

K návrhu A-ovu povolil c. k. okr. soud v Písku usnesením ze dne 21. srpna 1898. č. j. Cb. 170./98.—11. k zajištění jeho pohledávání 50 zl. s přísl. exekuci zabavením $^1/_3$ stálých služebních platů, které B-ovi jako státnímu úředníku přísluší, pokud převyšují obnos 800 zl.

K rekursu B-ovu c. k. krajský jako rekursní soud v Písku usnesením ze dne 24. září 1898. č. j. R. III. 130./98.—1. usnesení v odpor brané změnil a návrh A-ův zamítnul, maje za to, že tu podmínek §. 370. e. ř. ku povolení exekuce k zjištění není.

Revisijní rekurs A. byl od c. k. nejvyššího soudu jako nepřípustný odmítnut; neboť předmět rekursu dovolacího tvoří toliko exekuce ku zjištění pohledávky v obnosu 50 zl., tak že rekurs týče se

*) Pozn. zasilatele. Náhled tuto vyslovený jest zjevně nesprávným potud, pokud předpokládá, že spor tento projednán byl a býti měl ve zvláštním řízení „nájemním“, neboť v tomto projednati lze a dlužno dle §. 560. až 576. c. ř. s. pouze výpovědi nájmu a pachtu, pak příkazy k odevzdání nebo převzetí věci najaté, námitky proti tomu a žaloby, aby smlouva o nájem nebo pacht prohlášena byla za zrušenou nebo zaniklou, ale nikoli jiné spory ze smluv nájemních, a tudíž také ne spory o opravení neb znovuzřízení najatých předmětů, nájemcem poškozených nebo zničených a o náhradu za to.

vlastně věci bagatelní, ve kteréž dle §. 517. posl. odst. c. ř. s. rekurs proti usnesením druhé stolice jest vyloučen. Poněvadž však předpis tento dle ustanovení §. 78. e. ř. i v exekučních záležitostech platí, slušelo revisní rekurs jako nedovolený a nepřípustný odvrhnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1898. č. 14.900.*) **Flieder.**

K nauce o držbě osob právnických.

Na J. Ch., rolníka v B., J. Š., chalupníka v Ch. a J. S., soukromníka v Ch. podal V. K., rolník v K., žalobu o oderčení práva jízdy, chůze a zatlačování vozu na pozemcích č. k. 239., 359. a 251. v K. Žalobce tvrdil, že jest dle vložky obce K. č. 45. vlastníkem usedlosti č. p. v K., jmenovitě role č. kat. 239. a 251. a cesty č. kat. 359. v K., a že pozemky ty a cesta ta žádnou služebností pro žalované stíženy nejsou, že však, když dne 20. května 1898. dal po cestě č. kat. 359. voziti hnůj na role a z role hlínu, jel od obce Ch. pohřební průvod po cestě č. kat. 359., a že proti vůli žalobcově J. Š. a J. S. odtlačili vůz žalobcův s hlínou s cesty té do pole č. k. 239., jeli dále a když se na té cestě setkali s jedoucím povozem žalujícího, že J. Ch. se vyhnul s průvodem na role č. kat. 251.; že později dne 30. května 1898. žalovaný J. S. opětně onou cestou šel, a když mu v tom bylo zbraňováno, násilím si cestu vymohl a jda zpět houf lidí sebou vzal, při čemž výstražné znamení vytrhl a do pšenice je hodil.

Žalovaní, k nimž zatím obec Ch. jako vedlejší intervenient svým starostou se připojila, doznali děj žalobcem vylíčený, činili však námitku vydržení práva jízdy a chůze po cestě č. kat. 359.

Žalobce opět namítal, že žalovaným nepřísluší legitimace jiných osob z Ch., které cestou spornou jezdívaly aneb chodívaly a nejsou určitě jmenovány ani známy, že dále od r. 1875. po celou řadu let pro zákopy a zorání nebylo lze po sporné cestě jeti, a že proto pohřební průvody z Ch. jezdily po veřejné cestě, čímž nastalo přetržení výkonu jízdy.

Svědkové, kteří při místním ohledání byli slyšeni, potvrdili přísežně, že se od dob nepamětných jezdilo po cestě č. k. 359. v K.

---

*) Opáčné *plenární* rozhodnutí c. k. nejv. soudního dvoru ze dne 20. prosince 1898. č. 16.034., uveřejněno jest v příloze Věstníka z r. 1899. pod č. ř. 44. na str. 84. a násl.

s mrtvolami a chodilo a jezdilo o pouti, v pondělí po posvícení a o dušičkách na hřbitov a do kostela sv. Ducha, a že příkop žalobcem vyházený a zorání cesty sporné těmto chůzím a jízdám nezabránilo.

C. k. okresní soud žalobu zamítl vzav za prokázané výpověďmi žalovaných a svědků, že nastalo vydržení služebnosti jízdy a chůze po cestě č. kat. 359. v K. způsobem a za účelem výše uvedeným a to pro občany v Ch., neboť možno vydržeti právo cesty i pro obecenstvo a obec Ch. nedomáhá se tohoto práva pro sebe, nýbrž pro občany v Ch. Žalovaní J. S. a J. Š. jsou občané Ch-ští, a J. Ch. byl jen k odvezení mrtvoly zjednán a neměl zajisté úmyslu touto jízdou nějakého práva služebnosti nabyti.

Žalovaní užívajíce práva jízdy a chůze po cestě sporné neosobovali si tím, že překážku, která jim v cestě vadila, totiž vůz na cestě stojící, odstranili, žádného práva nového a nerozšiřovali tím také právo služebnosti, nýbrž hájili se v držení svého práva, a když povoz žalujícího s hnojem průvodu s mrtvolou vyhnouti se nechtěl na vlastní pole, nastala přece očividná nutnost, aby se průvod na pozemek žalujícího vyhnul, a mrtvola v čas k pohřbu určený na hřbitov byla dopravena.

Tvrzení žalobcovo, že na kraji cesty sporné příkop vyházel a že dne 30. května 1898. na cestu výstražné znamení dal, je nerozhodno, poněvadž občané Ch-ští přes ty překážky po cestě té jezdili a chodili.

K odvolání žalobcovu c. k. krajský soud rozsudek první stolice potvrdil z těchto důvodů:

Nade vši pochybnost je dokázáno, že občané Ch-ští užívali po dobu 30 let převyšující cesty č. parc. 359. v K. žalobci patřící k jízdě za účelem dopravy mrtvol zemřelých svých spoluobčanů na hřbitov Sv. Ducha u D., k chůzi průvodů pohřebních a jednotlivců k občasným pobožnostem v kostele u Sv. Ducha tamtéž. Za dokázané se též pokládá, že užívání toto dělo se za vědomí vlastníků cesty č. p. 359. v K., poněvadž vykonáváno bylo veřejně po dobu dlouholetou, a žalující též doznal, že o tomto takto vykonávaném užívání své cesty věděl.

Užito bylo tedy cizí věci ku prospěchu občanů Ch-ských za svolení vlastníků této věci, které dle §. 863. obč. z. zde právem lze předpokládati.

Vykonáváno tedy užívání práva ve smyslu §. 313. obč. z.

Žalovaní doznali skutkový podklad žaloby osoby jejich se týkající a prohlásili, že vykonávali práva ta ve své vlastnosti jako občané Ch-ští, a že spolužalovaný J. Ch. byl toliko zjednán jako povozník k dopravě mrtvoly.

Jest proto u tohoto, jenž jednal toliko na poukaz jiných, nikoliv o své újmě, nedostatek vůle držební očividný, a bez ohledu na jiné námitky žaloba, pokud jeho se týče, pochybena, poněvadž se jemu passivní legitimace nedostává.

Obec Ch-ská zastoupena svým starostou V. H. přistoupila na základě usnesení obecního zastupitelstva Ch-ského ze dne 5. srpna 1898. k sporu tomuto jako vedlejší intervenientka, a nebyl učiněn návrh, aby tento vedlejší intervenient byl odkázán.

Zástupce obce Ch-ské namítal, že tato vykonáváním svrchu vytknutých práv na cestě žalujícího č. parc. 359. v K. občany Ch-skými po dobu 30 let převyšující, práv těch vydržením let pro občany své nabyla.

Tu naskytá se jediná sporná otázka, zdali dle zjištěných skutečností obec Ch-ská jako osoba právnická práv těch nabyti mohla. Záporné zodpovědění této otázky vedlo by k tomu důsledku, že vykonávání práva občany jedné a téže obce po dobu sebe delší nejevilo by ve skutečnosti žádného účinku, tomu však přec nelze tak zhola přisvědčiti.

Právnické osoby mohou práv i držby práv nabývati svými zákonnými zástupci. To není sporno.

Avšak práv nabyti lze, aniž by nabyvatel někoho zmocnil, jen když jednání bez zmocnění vykonané dodatečně schválí §§. 1035., 1037. a 1016. obč. z. Z tohoto stanoviska dlužno hleděti na skutečnosti ve sporu prokázané.

Občané Ch-ští vykonávali uvedená práva na cestě č. par. 359. po celou řadu let nepřetržitě — jak vytknuto — za vědomí vlastníků cesty té, a jak dokázáno, přes kladené někdy překážky, oni vykonávali práva ta za jistých určitých okolností, které původ svůj měly nikoli v zájmu a užitku toho kterého občana, nýbrž v zájmu všech občanů vesměs se týkajícím, a nedostává se důkazů, z kterých souditi by se dalo, že by ten který občan práva toliko pro sebe vykonával.

Obec Ch-ská pak svými zástupci schválila vykonávání toto nejen tím, že již r. 1875. usneseno přes překážky práva ta i na dále vykonávati, nýbrž hlavně tím, že ku sporu tomuto jako vedlejší intervenientka přistoupila, čímž vůli svou držitelskou projevila, a poněvadž se dodatečné schválení takto prohlášené vztahuje na veškeré skutky držitelské občany jejími po dobu více než 30tiletou vykonávané, nabyla obec Ch-ská vydržením let práv dotyčných na cestě č. parc. 359. v K. §. 1460. a násl., neb jak žalovaní, tak i jiní občané jednali sice bez zmocnění, ale obec Ch-ská jednání to schválila.

Když takto za prokázáno vzato, že žalovaní jako členové obce — spolužalovaný J. Ch. toliko zjednán jsa občany Ch-skými — právo obcí nabyté vykonávali, nelze shledati v tom, že vůz s cesty do pole strčili, že vyhnuvše se vozu, s kterým vozka vyhnouti se nechtěl, do pozemku žalujícího s vozem a průvodem pohřebním zabočili, nijaké rozšiřování stávající neb osobování si nové služebnosti, nýbrž v jednání tom shledati dlužno toliko výkon držitele práva nutností vyvolaný a dle §. 344. obč. z. připuštěný. Poukazování pak na předpisy zákonů politických vztahujících se na obce politické a náboženské jest nemístné, poněvadž zde jde o nabytí práv soukromých na základě předpisů zákona občanského.

Dovolání žalobcovu nevyhověl c. k. nejvyšší soud z těchto důvodů: Rozsudku soudu odvolacího odpírá se z důvodu dovolání č. 2. a 4. §. 503. c. ř. s., avšak žalobce opominul uvésti ony vady odvolacího řízení, které mohly zameziti úplné vysvětlení a důkladné posouzení rozepře, o tvrzení pak, že spočívá odvolací rozsudek na nedokázaných skutcích, nelze tento dovolací důvod opírati.

Soud dovolací též není povolán, skutková zjištění odvolacího soudu přezkoumávání svému podrobiti.

Však ani pro nesprávné právní posouzení věci (§. 503. č. 4. c. ř. s.) nelze si stěžovati do rozsudku soudu odvolacího.

Neboť nejde tu o veřejnost cesty č. k. 359. v K., nýbrž o to, zda obec Ch. tím, že užívali této cesty při pohřbech a chůzi do kostela její osadníci jakožto obyvatelé za vědomí vlastníků cesty č. kat. 359. v K., nabyla práva soukromého, totiž služebnosti chůze a jízdy k těmto účelům jako representantka veškerenstva svých obyvatelů.

Zamítl-li soud odvolací žalobu na oderčení služebnosti v ní naznačené z té příčiny, že žalovaní vykonávali soukromé právo příslušící obci Ch-ské, súčastněné v této rozepři jako vedlejší intervenient, k cestě č. kat. 359. v K., kterého obec Ch-ská více než 30tiletým užíváním svých osadníků nabyla tím, že bez jejího zmocnění vykonávané držební činy svých osadníků schválila, nelze v tom seznati nesprávného posouzení věci.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. března 1899. č. 3030.

Dr. Ant. Dolista.

Exekut, který sklidil z prodaného mu, dosud však v držení vydražitelovo neodevzdaného pozemku obilí, dopustil se zpronevěření, nikoliv krádeže.

Obžalovaný F. S. uznán byl rozsudkem c. k. zemského soudu v Opavě ze dne 17. listopadu 1898. č. j. Vr. VI. 619./98.—18. na základě doznání vinným zločinem krádeže dle §§. 171. a 175. II. *a*) tr. zák., poněvadž v srpnu 1898. oves z pozemku, dne 22. července nucenou dražbou mu prodaného sklidil, vymlátil a pro svůj užitek za 6 zl. 85 kr. prodal.

Rozsudek ten byl ku zmateční stížnosti obžalovaného nejvyšším dvorem soudním a kassačním jako zmatečný zrušen a obžalovaný vinným uznán toliko přestupkem zpronevěření dle §§. 183. a 461. tr. zák.

Důvody. Zmateční stížnost obžalovaného jest odůvodněna, pokud s hlediska §. 281. č. 10. tr. ř. směřuje proti nesprávné kvalifikaci trestního skutku. Vydražený pozemek nebyl totiž vydražiteli dosud odevzdán do držení. Ku skutkové povaze krádeže náleží, aby kdosi pro svůj užitek cizí movitou věc z držení někoho jiného bez jeho přivolení odňal (§. 171. tr. zák.). Tyto náležitosti se činu obžalovaného nedostávají. Soudním příklepem jako prostředkem ku převodu práva vlastnického na vydražitele (§. 237. exek. ř.) stal se patřící dosud obžalovanému pozemek pro něho věcí cizí; pokud však nebyl vydražitel uveden ve skutečné držení pozemku (§. 348. exek. ř.), pokud obžalovanému nebylo dle §. 158. exek. ř. držení odňato, potud zůstal obžalovaný ve faktickém držení jeho a na něm se nacházejících plodů. Potud mohl pouze jako důvěrník vydražitelův držbu ve jménu tohoto vykonávati, pozemek a na něm se nacházející plody byly mu svěřeny, on převzal tudíž po zákonu povinnost, vydati svého času věci ty vydražiteli, až do té doby je pečlivě opatrovati a to v tom stavu, v jakém se nalézaly v době soudního příklepu.

Obžalovaný nakládal tedy sice s cizí věcí pro svůj užitek, neodňal ji však z držení jiného, následkem toho nespáchal krádež, nýbrž si pouze cizí věc přivlastnil.

Toto přivlastnění si plodů se strany obžalovaného, na které měl podle §. 158. exek. ř. od soudního příklepu nárok vydražitel, jeví se tudíž vzhledem k jich ceně, kterou sám vydražitel udal na 12 zl., býti přestupkem zpronevěření podle §§. 183. a 461. tr. zák.

Byl proto rozsudek jako zmatečný zrušen a bylo podle §. 288. č. 3. tr. ř. ihned ve věci uznáno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu kasačního ze dne 11. března 1892 č. 17800.

Dr. R. K.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

63. Od kterého dne sluší počítati v rozsudcích stanovenou lhůtu k plnění, nebylo-li proti rozsudku užito právního prostředku?

Nařízením c. k. ministerstva spravedlnosti ze 3. prosince 1897. čís. 25801. uveřejněno bylo zodpovědění otázek, předložených témuž ohledně různých ustanovení nových processních zákonů, v němž se ku §. 409. c. ř. uvádí: „Předpis §. 409. c. ř. nevztahuje se na případ, nabude-li rozsudek právní moci tím, že právního prostředku užito nebylo. Nebylo-li použito právního prostředku, sluší počítati lhůtu k plnění povinnosti v rozsudku stanovené ode dne po doručení rozsudku osobě k plnění povinné, v bagatelním řízení však, pokud působnost rozsudku vůči stranám počíná prohlášením téhož (§. 452. c. ř.) ode dne po prohlášení rozsudku. Bylo-li použito právního prostředku, počínají lhůty v §. 409. c. ř. stanovené dnem po nastoupení rozsudku v moc práva.

Je-li lhůta k plnění povinnosti v rozsudku stanovená kratší než lhůta k právnímu prostředku, sluší za to míti, že lhůta plnění uplynula zároveň se lhůtou k právnímu prostředku." (Dobrozdání nejvyššího soudního dvoru.)

§. 409. c. ř. stanoví zcela určitě, že lhůta k plnění v rozsudku uvedená počíná dnem po nastoupení rozsudku ve právní moc; §. 452. c. ř., že rozsudek v bagatelních věcech za přítomnosti obou stran prohlášený nabývá vůči stranám působnosti prohlášením téhož, a v těchto případech počíná čtrnáctidenní lhůta odvolací dle §. 464. c. ř. prohlášením rozsudku.

To jsou ustanovení zcela jasná a jest s podivením, že nějaká pochybnost v tom směru byla předložena c. k. ministerstvu spravedlnosti a c. k. nejvyššímu soudnímu dvoru ku podání dobrozdání. Patrně učinil tak někdo, kdo se ze starých, bohudík novým zákonem odstra-

něných dvorských dekretů, nemohl vymaniti, a ještě větší podivení musí vzbuditi, že dvě nejvyšší instance povolané ku řádnému výkladu o ochraně zákona, sáhly ke starému dvorskému dekretu ze 20. prosince 1822. čís. 1915. sb. z. s. a beze všech důvodů určitý předpis výše citovaných paragrafů takto vyložily a zavedly praxi opět do kolejí starého soudního řádu a dvorských dekretů článkem I. úvodního zákona k c. ř. odstraněných.

Jaká tu jest právní bezpečnost, řídí-li se jedna část soudů dle platných a určitých předpisů zákona nového, jiná část pak dle předpisů dvorských dekretů novým zákonem odstraněných?

Právní moc rozsudku nastává dle §. 411. c. ř. tenkráte, když není možno podati již opravného prostředku, tedy při rozsudcích, proti nimž právního prostředku podáno nebylo, uplynutím 14denní lhůty po doručení jeho vyhotovení straně resp. při bagatelních rozsudcích ve přítomnosti stran prohlášených uplynutím 14denní lhůty po prohlášen rozsudku — a ode dne po nastalé právomoci rozsudku počíná běžeti lhůta k plnění v rozsudku stanovená, ať již jest kratší nebo delší než zákonná lhůta k opravnému prostředku, a na tomto zákonném ustanovení §. 409. civ. ř. nelze soudu ničeho měniti.

Vydání dvorského dekretu výše citovaného za platnosti starého soudního řádu bylo odůvodněno neurčitostí a neúplností ustanovení §. 300. téhož zákona, kterýž neustanovoval, od kterého dne lhůta k plnění počíná běžeti, ale při určitém znění §§. 409., 452. a 464. nov. c. ř. k dalším výkladům v tomto směru není příčiny.

S. adj. **August Černý.**

Denník.

Dr. Alois ryt. Šrom †. Právnictvo české na Moravě utrpělo bolestnou ztrátu úmrtím vynikajícího člena svého, advokáta Aloise ryt. Šroma, jenž dne 19. t. m. v Brně zemřel. Zesnulý narodil se v Milenově na Moravě r. 1825. Studovav v Olomouci dosáhl r. 1852. doktorátu práv a stal se r. 1855. advokátem v Uherském Hradišti; v roce 1879. převzal pak advokátní kancelář býv. ministra svob. pána Pražáka v Brně. Roku 1861. byl zvolen do zemského sněmu za venkovské obce uhersko-hradištské a byl od r. 1884. po řadu let ná-

městkem zemského hejtmana. Rovněž na říšské radě zastupoval ryt. Šrom venkovské obce uhersko-hradištské náležeje k nejváženějším členům pravice. Později vzdal se pro nemoc náčelnictví moravské národní strany a povolán byl do sněmovny panské. Zejména cenných zásluh získal si při zřízení Úrazové pojišťovny dělnické pro Moravu a Slezsko, v jejížto výboru také zasedal, neméně i neúmornou pílí a obětavostí ve funkci své jakožto přísedící zemského výboru a náměstek zemského hejtmana. Trpce stižena jest úmrtím ryt. Šroma zejména sesterská Právnická Jednota Moravská v Brně, jejížto zakládajícím členem a místopředsedou zesnulý byl. Jako právník těšil se zvučné pověsti a všem podnikům národním byl štědrým podpůrcem. — Budiž mu vděčná paměť!

Pocta Dra. Josefa Tragyho. Zasloužilý dlouholetý předseda advokátní komory pro král. České, p. Dr. Josef Tragy vyznamenán byl, jak známo, od Jeho Veličenstva udělením komthurního kříže řádu Františka Josefa. Za příčinou tou uspořádán byl k podnětu náměstka komory pana JUDr. Ed. ryt. z Zahnů, předsedy „spolku advokátů pražských“ p. JUDra. Alfreda Hrdličky a předsedy „spolku českých advokátů v král. Českém“ p. JUDra. Frant. Dvorského dne 27. května t. r. slavnostní banket za velmi četného účastenství.

Na místě ochuravělého pana Dra. Ed. ryt. z Zahnů, uchopiv se ve vhodné chvíli jakožto nejstarší přítomný člen výboru komory slova pan Dr. David Sachs, který vytknul velké zásluhy oslavencovy o komoru a stav advokátský, na jehož povznesení důsledně, svědomitě a s neumornou pilností po tak dlouhou řadu let pracoval jakožto předseda komory i rady disciplinární, a vítá s radostí, že předseda komory za zásluhy své dosáhl takového významného uznání. Pan Dr. Edmund Kaizl promluviv jakožto člen rady disciplinární o činnosti oslavence jakožto předsedy rady té vytknul, že Dr. Tragy vždy řídil se nejen spravedlností, objektivností a snahou k povznesení cti a vážnosti stavu, nýbrž že vždy též slabosti, jimž též příslušníci stavu podléhají, posuzoval z mírného stanoviska citového předpokládaje raději omyl neb nedorozumění než úmysl, nezapomínaje nikdy, že vynáší se rozsudek nad příslušníkem stavu. Pan Dr. Vilém Körbl vynesl zdravici jménem návladnictví komory. Chválil na oslavenci právnický důmysl, spravedlivé a bystré pojímání případů disciplinárních jakož i takt, jakýmž úřad ten vykonává. Pan Dr. Alfred Hrdlička poukazuje k nepřízni doby, které čeliti může stav toliko svorným spolupůsobením, nezbytnou solidárností, přísným plněním povinností a jednáním, jež vzbuzuje úctu a vážnost ku stavu advokátskému. Přítomná společnost jest obrazem této vzácné solidárnosti a Dr. Tragy jest představitelem těchto zásad

Vyznamenání jemu propůjčené jest vyznamenáním stavu, neboť uznává se jím důležitost celého stavu našeho a jest pozoruhodným úkazem proto, že opět po dlouhé době vyznamenán advokát za činnost věnovanou stavu svému. V potěšitelném úkaze tom spatřuje řečník znamení v lepší budoucnost. Pan Dr. Fr. Dvorský chválí na Dru. Tragym jeho lidumilnost, kterou jeví vůči vdovám a sirotkům po advokátech. Doby, kdy advokát mohl za své snahy zabezpečiti sobě pro stáří opatření, minuly a jest to předseda komory, který dle možnosti propůjčuje pomocné ruky své. Pan Dr. Jan Brunner jakožto senior společnosti připomenul přípitku, který co rok opětoval se v Janských Lázních v den jmenovin císařových a nikdy neminul se s účinkem. Zněl: „Kolik perliček v tomto poháru, tolik šťastných a požehnaných let budiž údělem našemu vznešenému panovníku". Řečník nepřeje oslavenci ani tolik, avšak přeje mu, aby žil aspoň tolik roků, co obnáší stá část těchto perlí.

Praesident Dr. Josef Tragy na tyto projevy odvětil v řeči české as takto:

„Velectění kolegové! Vy jste k vysokému vyznamenání, které Jeho cís. a král. Veličenstvo mně ráčilo uděliti, laskavými projevy uznání a své přízně připojili vyznamenání nové. Není to pouze ukojení ctižádosti a touhy po zevnějším vyznamenání milostí mocnáře, jež mne vysoce ctí a těší, nýbrž jest to též projev Váš jako: „opinio communis" a „judicium parium curiae" — úsudek to kolegů, že jsem poctivě a dle sil svých úřad mi Vámi svěřený plnil a že hoden jsem Vaší přízně, Vašeho přátelství. Toho vyznamenání mi ani žádný mocnář uděliti nemůže. Ten, kdo jako já takovéhoto dvojího vyznamenání v životě dosáhl, zajisté v okamžiku, kdy se mu toho dostalo, může říci, že den ten jest nejšťastnějším života jeho."

V jazyku německém pokračoval: „Cítíme a bylo to zde již řečeno, že propůjčené mi vysoké vyznamenání platí stavu našemu. Sdílím s velkou radostí vyznamenání toto s Vámi, vždyť věnoval jsem celý život svůj společným našim ideálům a zůstanu přes svých 70 roků věku svého ideálům těm věrným s čilostí mladistvou. Přítomnost ovšem nevyhovuje těmto ideálům našim, a kdybych měl o tomto thematu počíti píseň, tu mohl bych ovšem jako Wolfram z Eschenbachu v Tannhäuseru počíti slovy: „Poohlížím-li se v tomto ušlechtilém kruhu, jak vznešený pohled se mi jeví" — kdybych však píseň takto chtěl započíti, tu zajisté ozývalo by se odevšad „ach to je známá hudba" s refrainem: „ach není tu není, co mně těšívalo"! — Dovolte tudíž, abych v tomto povznášejícím okamžiku vyslovil naději, že časy se musí změ-

niti, že oslabení stavu advokátského jest oslabením celé justice, a že spatřuji ve svém vyznamenání východ jitřenky pro doby advokátům příznivější. Nechť členové stavu našeho pak bez ohledu, zda tu neb onu řeč považují za svou mateřskou, v nejlepší svornosti ku cíli tomu dospějí. Kladu na to opětně důraz, že jen ve znamení svornosti spočívá naše síla a moc. Činím to proto, že z projevů zde mně na počest vyslovených zejména mne potěšilo uznání, že přísně šetřil jsem v úřadě svém rovnoprávnosti, že hledě též vyhověti přání každého jednotlivce přispěl jsem ku svornosti. Dovolte, abych provolal členům advokátní komory království Českého „Hoch“ a „Sláva“!

Řeč ta přerušována byla častými projevy pochvaly a souhlasu.

Dr. Jan Vlček promluvil pak v toastu neofficielním jakožto bývalý koncipient dra Tragyho jménem pěti kollegů a chválí ho nejen co chéfa, nýbrž co přítele, který vždy ku zaměstnaným u něho koncipientům lnul laskavostí, radou i pomocí.

Za kollegy venkovské výmluvnými slovy tlumočili své sympatie pánové dr. Just z Nového Strašecí a dr. J. Podvinec z Kolína. Veselost vzbudila příležitostná „Tragyho hymna“ od dra. J. B. sepsaná na nápěv „gaudeamus igitur“, která zapěna byla s průvodem kapely. *)

Knihopis. Známého systému rakouského soukromého práva prof. dra. J. Krainze, kterýž z pozůstalosti jeho vydán byl redakcí prof. Pfaffa, vyšlo u Manze ve Vídni třetí vydání dílu prvního obsahujícího část všeobecnou a práva věcná. Vydání toto obstaral soukr. docent vídeňský A. Ehrenzweig. — Nákladem J. Otty v Praze vyšel první svazek spisu „Zemědělská politika“ z péra dra. Frant. Fiedlera, ř. professora věd právních a státních při čes. vysokých školách technických v Praze. Spis přináší soustavný výklad

*) Znění její jest: Zdráv buď náš pan president, den mit Ehrfurcht Jeder nennt, on je obraz vznešený, von Gerechtigkeit Genie, jako otec náš předrahý, sorgt für uns der edle Tragy! Advokáti! Vzdejte čest! Feiert hoch das heut'ge Fest! — Komturem byl jmenován, höher noch geht unser Plan! Němci — Češi spojeni! Wer behauptet, das geh' nie? Doktor Tragy to dovede, hören wir auf seine Rede: On je pravý vlastenec, achtet beider Recht, Gesetz! — Stejná práva — jedna zem, gleichgestellt der Deutsche — Böhm' — jeden panovnický rod, gleiches Glück und gleiches Brod, stejné snahy, stejné cíle, vaterländische Gefühle! To je jeho ideál, Sprachenstreit macht grosse Qual! — Všichni chceme právo, mír! Böhmen ist des Reiches Zier! On je práva, míru vzor, Heben wir sein Bild empor! Kéž mu přeje dobré nebe, dass er dieses Glück erlebe! Buď mu sláva! Buď mu čest! Tragy hoch! Bleib' treu und fest!

o otázkách vůbec v obor politiky zemědělské spadajících; přítomný první svazek (320 str.) pojednává v oddíle 1. o poměru veřejné státní moci k zemědělství, v odd. 2. o historickém vývoji zemědělských poměrů, v odd. 3. o právním poměru hospodáře k půdě (vlastnictví k půdě a jeho vznik, renta pozemková, vlastnictví k půdě a socialismus, znárodnění půdy, sestátnění renty pozemkové, vlastnictví veřejné, občiny, ruský mir, vlastní správa a nájem půdy, statistický přehled o poměrech nájemných v některých zemích), v oddíle 4. o volné i obmezené dělitelnosti majetku pozemkového (volnost či vázanost půdy, starší předpisy a novější zákonodárství o dělitelnosti pozemkové, rozdíl mezi rak. osnovou a pruským zákonem dělitelnost obmezujícím, rozdělení majetku pozemkového a působnost veřejné moci na ně, dělitelnost pozemková co do velkého, středního a drobného majetku, statistika o rozdělení majetku pozemkového). — Nákladem Frant. Řivnáče v Praze vydal universitní professor dr. Kamil Henner monografii z oboru manželského práva církevního věnovanou otázce běžného rozdělování překážek manželských na veřejno- a soukromoprávní; podrobným stopováním rozdílů překážek manželských po stránce vnější i vnitřní, jak se vyskytují ve starší i novější literatuře, dochází autor k výsledku, jejž spolu volil za titul svého spisu: „Různění překážek manželských na veřejné a soukromé není kanonické. (Stran 155.)

Výklad jazykového nařízení pro království České. Mnozí soudcové smysl ustanovení §. 1. jaz. nařízení ze dne 24. února 1898. č. 16. z. z. pro Čechy, různě si vykládali, stotožňujíce význam slov: „vyřízení a rozhodnutí“ tohoto paragrafu s významem slov: „úřední vyhotovení“, které v §. 4. téhož nař. nalézáme — v něm. textu: „Erledigungen und Entscheidungen“ — „behördliche Ausfertigungen“. Dále byli na rozpacích, mají-li jako „strany“ („Parteien“) považovány býti jen ony osoby, které návrhy a žádosti své ústně přednesly neb písemně podaly a pak ony, proti kterým návrhy ty čelí, neb také ještě jiní účastníci jako na př. při knihovních zápisech, nucených dražbách věřitelé a pod. Dle různého výkladu §. 1. („vyřízení a rozhodnutí, která se vydávají stranám o jejich ústních předneseních nebo písemných podáních . . .“ — „Erledigungen und Entscheidungen, welche über mündliche Anbringen oder schriftliche Eingaben von Parteien an dieselben ergehen . . .“) rozličně bylo také postupováno. Při užším výkladu slova: „stran“ dostalo se na př. na českou žalobu žalobci vyřízení v řeči české, odpůrci, o němž předpokládáno, že mluví druhým zemským jazykem (§. 4.), doručeno bylo vyřízení v jazyku německém; ve smíšených okresích bylo pak nutno, dražební edikty, knihovní usne-

sení a pod. vyhotoviti skorem povždy v obou zemských jazycích, poněvadž tu byl z pravidla některý účastník, o kterém pokládati se mohlo, že mluví jiným jazykem, než v kterém podání učiněno. Jedna spořitelna v Čechách, kteréž nebylo po chuti, že se jí dostává vyřízení v jazyku českém, arciť ku přednesením jiné strany v téže řeči učiněným, prohlásila se za tím účelem dokonce za ústav čistě německý a ohlásila to všem soudům sborového obvodu, ohražujíc se proti tomu, by jí jiná než německá soudní vyřízení doručována byla. Když však tak se nestalo a pořadem instančním nedocílila vysledku zamýšleného — rekursům jen ale proto vyhověno nebylo, poněvadž zjištěno, že realisuje zápůjčky i v českých obcích, se stranami těmito česky jedná a že tudíž znalost této řeči u jejich úředníků předpokládati se může (§. 4. cit. nař.), i rekursní soud měl možnost užití ustanovení §. 4. cit. nař. na mysli, — obrátila se na c. k. ministerstvo spravedlnosti za odpomoc, které se jí arciť dostati nemohlo. Příslušný výnos min. ze dne 3. května 1899. č. 9855., stal se ale všeobecně zajímavým a tím důležitým, že dle náhledu ministerstva slova §. 4. cit. nař. „úřední vyhotovení" — „behördliche Ausfertigungen" se nesmí stotožňovati se slovy: „vyřízení a rozhodnutí" — „Erledigungen und Entscheidungen", že §. 2. soudních vyřízení vůbec se netýče a že z pravidla ústní přednesení a písemná podání stran jen v tom zemském jazyku vyhotovena býti mají, ve kterém přednesení učiněno neb podání jest sepsáno. Teď bohdá onen pracný a zbytečný dualismus při vyřizování soudním aspoň tu, kde není určitě předepsán (srovnej §§. 9.—12. cit. nař.), mine. To platí také pro Moravu, poněvadž §§. 1. a 4. obou nařízení se svým obsahem kryjí.

F.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě.

Jmenováni byli: Titulem a charakterem vrchního rady označený rada zem. soudu v Uher. Hradišti Karel Simonis presidentem kraj. soudu v Jihlavě. — Soudními adjunkty pp.: soudní adjunkt pro obvod mor.-slez. vrch. soudu Ferd. Pieček pro Bohumín; auskultanti: Jaroslav Čížek pro Uh. Ostroh, Jan Syneček pro Strumeň, Ant. Koditko pro Kojetín, Eugen Rausche pro Hustopeč, Bohuslav Valníček a dr. Stanislav Bublík pro Boskovice, Rudolf Beck pro Kyjov, Gustav Blitz pro obvod mor.-slez. vrchního zem. soudu, dr. Alois Donath pro Prostějov, dr. Jos. Chvojka pro Napajedla a dr. Jakub Klein pro Frývaldov. Přeloženi byli: Pan Ferdinand Jakubec, soudní adjunkt na Král. Vinohradech k okres. soudu v Karlíně. Soudní adjunkti pp.: Josef Očadlík v Bohumíně do Holešova a Theodor Wanka z Lenzenheimů ve Strumeni do Bílska.

Přísežní tlumočníci soudní. Jeden z posledních sešitů Věstníku ministerstva justice přináší seznam stálých přísežných tlumočníků soudních, kterýž tuto z části, pokud pro naše kruhy praktickým se jeví, sdělujeme:

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
I. V obvodu Pražského vrchního soudu zemského:			
anglický	Bedřich **Grosse**	učitel angl. jazyka	Praha, Spál. ul. 59.
	Josef **Sládek**	lektor angl. jazyka při české universitě	Praha, Václ. nám. č. 33.
	Dr. Frant. **Wien**	zem. advokát	Praha II.
	Dr. Jindř. **Rosenbaum**	„	Praha, II., 838.
	Gustav **Reininger**	prof. (něm.) obch. akademie	Praha, I., Havelská ul. č. 5.
	Jan **Škola**	prof. něm. reálky	Plzeň, Nerudova ul. 919.
	Alois **Kratzmann**	oficial c. k. depositního úřadu	Praha, I., 587.
	Antonín **Stangel**	prof. státní střední školy	Liberec
	Frant. **Pscherer**	prof. vyšší obch. školy	„
bulharský	Stan. **Forman**	obchodvedoucí	Praha, II., 364.
francouzský	Dr. Jan **Herzer**	c. k. professor	Praha, Křemenc. ul. 4.
	Leclaire-Guégan Charles	učitel frančiny na (něm.) obch. akad.	Žižkov, Karl. ul. 5.
	Šalomoun **Breitenfeld**	prof. vyšší reálky	Praha, II., 231.
	Dr. Lad. **Pinkas**	zem. advokát	Praha, II., Purkyňova ul. 5.
	Dr. Eman. **Tilsch**	zem. advokát a soukr. docent čes. K.-F. university	Praha, II., 929.
	Anselm **Ricard**	lektor něm. univ.	Praha, II., Havlíčkovo nám. 5.
	Arnošt **Pfohl**	prof. vyšší obch. školy	Liberec
	Ant. **Stangel**	prof. státní střední školy	„
	Dr. Josef **Železko**	zem. advokát	Čes. Budějovice
	August **Liebelt**	učitel jazyků	Písek
hebrejský	Dr. Nathan **Ehrenfeld**	vrchní rabín	Praha, I., Svatodušská ul.
	Dr. Adolf **Blach**	rabín	Most

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
charvatský	Dr. Jan **Růžička**	zem. advokát	Praha, II., 181.
	Dr. Josef **Ettel šl. z Hvozdomilu**	"	Král. Vinohrady, Palackého tř. 8.
	Emanuel **Tonner**	ředitel č. slov. obch. akademie	Praha, ve Smečkách č. 8.
	Frant. **Naglitsch** sen.	soukromník	Liberec
italský	Romeo **Vielmetti**	lektor něm. univ.	Praha, Marianská ul. 23.
	P. dr. Frant. **Maleček**	lektor české univ.	t. č. v Jerusalemě
	Dr. Václav **Melichar**	kand. advokacie	Praha, I., 325.
	Dr. Emanuel **Tilsch**	zem. advokát a soukr. docent české university	Praha, II., 929.
	Luigi **Tonelli**	prof. (něm.) obch. akademie	Praha
	Alois **Kratzmann**	officiál c. k. depositního úřadu	Praha, I., 587.
	Dr. Josef **Želisko**	zem. advokát	Čes. Budějovice
latinský	Jan **Javůrek**	c. k. professor	Praha, II., 1958.
	Karel **Veselík**	"	Praha, II. 1806.
	Jan **Vačlena**	"	Písek
polský	Adolf **Patera**	bibliothekář česk. musea	Praha, Havelská ul. 25.
	Eman. **Tonner**	ředitel č. slov. obch. akademie	Praha, ve Smečkách II., 9.
	Stan. ryt. **Towarnicki**	c. k. adjunkt hlavní zem. pokladny	Praha, III. 266.
rumunský	Dr. Jan U. **Jarník**	c. k. univ. professor	Praha, I., 96.
ruský	Adolf **Patera**	bibliothekář česk. musea	Praha, Havelská ul. 25.
	Alois **Kratzmann**	officiál c. k. depositního úřadu	Praha, I., 587.
srbský	Dr. Jan **Růžička**	zem. advokát	Praha, II., 181.
	Dr. Josef **Ettel šl. z Hvozdomilu**	"	Král. Vinohrady, Palackého tř. 8.
	Emanuel **Tonner**	ředitel č. slov. akademie obchodní	Praha, ve Smečkách č. 9.
španělský	Dr. Bedřich **Adler**	zem. advokát	Praha, Příkop 27.
	Gustav **Posselt**	zřízenec obchodní	Jablonec
uherský	Frant. **Brábek**	professor české techniky	Praha, II., 1572.
	Julius **Jerstek**	c. a k. důstojník při vozatajstvu	Praha, II.
	Dr. Josef **Ettel šl. z Hvozdomilu**	zem. advokát	Král. Vinohrady, Palackého tř. 8.
	Dr. Gustav Ad. **Singer**	"	Jablonec
	Karel **Petri**	jednatel	Rochlice (okr. Liberec)

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
řeč hluchoněmých	Karel **Kmoch**	ředitel ústavu hluchoněmých	Praha, Karlovo nám. 43.
	Antonín **Gall**	učitel tamže	Praha, II., 543.
	P. Frant. **Husar**	ředitel ústavu hluchoněmých	Čes. Budějovice
	Ladislav **Sekera**	katecheta diecessanního ústavu hluchoněmých	Hradec Králové

II. V obvodu vrchního zem. soudu Brněnského:

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
anglický	Otto **Polívka**	knihkupec	Brno, Jesuitská ul. 3.
	Dr. Albert **Wlach**	advokát	Brno
francouzský	Dr. Jindř. **Maly**	advokát	Brno
	Dr. Alb. **Wlach**	"	"
	Frant. **Pejscha**	prof. c. k. něm. vyšší reálky	"
hebrejský	Joachim **Gutmann**	učitel náboženství	Těšín, Alžbětina tř.
polský	Dr. Ludvík **Czech**	kand. advokacie	Brno
	Dr. **Osiáš Wittenberg**	advokát	Prostějov
	Dr. Šalomoun **Eibuschitz**	"	Opava
uherský	Dr. Ludvík **Petrasovics**	advokát	Brno
	Karel **Simonis**	c. k. president kraj. soudu	Jihlava

III. V obvodu vrchního zem. soudu Vídeňského*):

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
arabský (též perský)	Dr. Adolf **Wahrmund**	prof. c. a k. konsulární akademie	Vídeň, IV., Karolineng. 4.
český	Dr. Viktor **Moser**	advokát	Vídeň, I., Hoher Markt 8.
	Dr. Ant. **Wallach**	"	Vídeň, I., Grünangerg. 10.
	Dr. Ondřej **Urbanek**	"	Vídeň, I., Wipplingerstr. 28.
	Dr. Rud. **Manhard**	"	Vídeň, I., Frz. Jos. Quai 33.
	Dr. Jan **Lenoch**	"	Vídeň, I., Rauhensteing. 3.
	Dr. Arn. **Weisl**	"	Vídeň, IV. Mariahilferstr. 39.
	Dr. Bedř. **Weil**	"	Vídeň, I., Jasomirgottstr. 4.
	Dr. Emerich **Herlinger**	c. k. notář	Vídeň, I., Werderthorg. 17.
	Dr. Rud. **Moudrý**	"	Vídeň, I., Wollzeile 36.

*) V následujícím uvádíme jen soudní tlumočníky, jakýchž v Praze resp. v Brně se nedostává; z translatorů pro jazyk český uvádíme advokáty a notáře, což poslouží snad pro případy rekvisicí.

Pro jazyk	Jméno	Stav	Bydliště
český	Dr. Berth. **Thorsch**	advokát	Vídeň, I., Graben Nro. 18.
	Dr. Arnold **Rabel**	"	Vídeň, I., Naglerg. 2.
	Dr. Simon **Lewit**	advokát	Vídeň, XVII., Ottagringerstr. 80.
	Dr. Ed. Abr. **Pollak**	"	Vídeň, II., Praterstrasse 28.
	Dr, Julius **Ungar**	"	Linec, Annag. 2.
	Josef **Houska**	úředník notářský	Waidhofen n. Dyjí
dánský (též švédský a norvéžský)	Jiří svob. pán **Wedel-Jarlsberg**	tajemník král. švédského a norv. generalního konsulátu	Vídeň, VIII., Laudong. 30.
hollandský	Dr. Filip **Goldschmidt**	inženýr	Vídeň, IV., Heug. 16.
portugalský	Vincenc Anton **Baolcki**	kancléř portug. vyslanectva	Vídeň, II., Taborstrasse 18.
rusínský (spolu i ruský)	Jan **Glowacki**	redaktor rusín. vydání říšského zákonníka	Vídeň, XVIII., Martinstr. 56.
	Dr. Filip **Krzyzanowski**	advokát	Vídeň, I., Elisabethstrasse 1.
	Vasil **Falbijczuk**	účetní officiál v c. k. minist. financí	Vídeň, I., Schillerplatz 4.
	Wladimir **Jankiewicz**	vykonavací úředník exekučního soudu	Vídeň, III., Wasserg. 18.
	Dr. Alex. **Kulaczkowski**	c. k. redaktor říšského zákonníka	Vídeň, III., Hainburgerstr. 56.
	Dr. Valerian **Dzerowicz**	c. k. rada zem. soudu	Unter-Weissenbach v Hor. Rakousích
řecký (nový)	Dr. Mikuláš **Damianos**	prakt. lékař	Vídeň, IV., Windmühlg. 39.
slovinský	Dr. Jakub **Pukl**	kand. advokacie	Vídeň, I., Plankengasse 4.
	Dr. Bedř. Š. **Kraus**	ethnograf	Vídeň, VII., Neustiftg. 12.
	Dr. Bogumil **Krek**	kand. advokacie	Vídeň, VI., Windmühlg. 26.
srbsko-chorvatský	Bogdan **Blasius**	c. k. dvorní sekretář	Solnohrad, Churfürstenstr. 1.
španělsko-hebrejský	Adutt **Licoo**	turecký velkoobch.	Vídeň, I., Rudolfsplatz 2.
	Hassan Ludvík **Nissim**	kupec	Vídeň, II., Rothe Sterng. 31.
turecký	Leop. **Pekotsch**	prefekt c. a k. konsularní akademie	Vídeň, IV., Favoritenstr. 15.

IV. V obvodu vrchního zem. soudu Zaderského:

albánský	Petr **Budmani**		Dubrovník
	Krištof **Bogdanovič**		"
	Markus **Kraja**		"

Český panský stav a říšské hrabství.

Úryvek z rodopisu, jejž napsal dr. Č. Pinsker, advokát ve Voticích.

O poměru království Českého k říši Římské bylo již psáno tak často a podrobně, že otázka ta ve všech snad podrobnostech zdá se býti vyčerpanou, ač na ni každá strana pohlíží se svého stanoviska. Jinak má se věc co do postavení stavů Českých v říši, jich svobody a postavení v poměrech rodinných a státoprávních. O těchto otázkách, zejména o otázce posléze řečené, do dnešního dne praktické, psáno se strany naší dosud velmi málo. Za to spisovatelé práva říšského v Německu neustále o nich se rozpisují, ježto postavení českých stavů v říši při posuzování následnictví na trůny dosud nemalé jest důležitosti.

Poněvadž však spisovatelé v říši sousední práva českého, aspoň předbělohorského, velmi málo jsou znalí, není divu, že státoprávní postavení Čechů v říši nebývá správně posuzováno, nebo že nejeví se v těch ostrých rysech, jimiž postavení stavů českých v říši vždy se označovalo.

Otázka státoprávního postavení Českého panského stavu v říši rozpoutána též v boji o knížectví Lippské a nezmínil jsem se o ní ve své na rychlo napsané kritice smluvčího nálezu pouze proto, že soudcové otázky té v důvodech pouze zcela povrchně se dotkli, nechavše ji nevyřízenou.

Poměr ten však osvětliti nutno. Vyšel totiž roku 1895. v Praze spis Arnolda svob. pána Weyhe-Eimke nadepsaný „Die rechtmässigen Ehen des hohen Adels des heil. Römischen Reiches deutscher Nation“, v němž pisatel vyvoditi se snaží, že veškeré sňatky panujících rodů v knížectví Lippe a sekundogenituře

Schaumburg-Lippe uzavřené s dámami českého stavu panského, nebyly sňatky s dámami vysoké šlechty ve smyslu říšském. Jak známo, liší se říšské názory o vysoké šlechtě od našich pojmů, neboť, kdežto u nás každý kníže, hrabě a svobodný pán náleží k stavu panskému, tudíž šlechtě vysoké, patří osoby ty v říši vesměs k nižší šlechtě titulované a pouze oni rodové patří k šlechtě vysoké, kteří jsou v držení říšského bezprostředního území, totiž panovnické rody a některá mediatisovaná knížata, která převraty státními o svá území přišla, neb do říše se přistěhovala a zde stanovením říšským práv rodů panovnických používají.

Náležejí-li v říši také někteří rodové s velkou minulostí k vysoké šlechtě, ač v držení bezprostředního území se nenacházejí, jest sporno, a potvrzuje práva rodů těch jedna strana, kdežto druhá jich rovnost popírá, dle toho jak se to té neb oné straně pro její praktickou potřebu hodí. Mnohdy bývá ovšem obtížno najíti rozdíl mezi vysokou a nízkou šlechtou, což činí zejména obtíže při sňatcích s dámami do hrabského stavu povýšenými, neboť z diplomů říšské kanceláře onoho rozdílu vyčísti nelze.

Pisatel knihy potřeboval však nutně důkazu, že zejména dvě do hrabského stavu povýšené manželky Schaumburských vladařů náležely k vysoké šlechtě, a shledal proto v diplomech jejich hledaný stupeň povýšení, poněvadž obě dámy, totiž Gertruda Markéta z Oeynhausenu a Filipina Alžběta z Friesenhausenu pouze do prostého říšského hrabství byly povýšeny, kdežto jindy pravidelně povýšení zejména osob mužských znělo nejen pro svatou říši Římskou, nýbrž i pro ostatní dědičná království a země, zejména tedy království České a Uherské.

Příčina této odchylky jest zřejmá. Dámám, které buď provdati se měly za panovníky, buď za ně již provdány byly, neprospívalo nijak hrabství České i Uherské, poněvadž stavše se chotěmi říšských panovníků, neměly více prospěchu z cizozemských hrabství v královstvích spojených s osobou císařovou osobní unií. Ale jinak má se věc u osob mužských, které mnohdy v poměrech dosti skromných žily, tudíž jim a jejich potomkům rozšíření platnosti diplomů k značnému sloužiti mohlo prospěchu.

Spisovatel soudí tedy takto, čím větší bylo území platnosti hrabského diplomu, tím jistěji povýšený náležel k nízké šlechtě, čím menší území platnosti, tím vyšší stav; tedy převrácený poměr. České a Uherské hrabství bylo tedy příčinou, že povýšené osoby klesly mezi nízkou šlechtu.

Považuji tyto vývody Weyhe-Eimkovy přímo za urážku Českých dějin právních a čekal jsem odpověď rozhodnou od našich historiků právních a čekám až do dnešního dne. Podobné mlčení naše k útokům na právní dějiny České činí naše historické odpůrce stále smělejšími, a není divu, že každodenně, abych tak řekl, káží nové pokoření naší slavné minulosti. Aby mi bylo rozuměno, podotýkám, že nemíním tím osobu Weyhe-Eimkovu, nýbrž historické odpůrce jiné.

Porovnáme-li různé diplomy říšské, shledáme, že v nich není rozdílu, že císařové znali jediné hrabství říšské, a že povýšené osoby obdržely čest a důstojenství svaté říše Římské hrabského stavu, že stavu cti a důstojenství říšských hrabat a hraběnek byly přivtěleny, srovnány a přidruženy jich sboru, sdružení a společnosti, že takto se psáti a nazývati, též každým jiným za říšská hrabata považovány, ctěny, jmenovány, psány a prohlašovány býti měly, že k tomu veškerých a jakýchkoli milostí, svobod, ctí, důstojností, předností, předstupu, stavu, zasedání, vznešenosti, práva a spravedlnosti jak jiná říšská hrabata užívati, a na všech místech hrabského titulu, zasedání, práva a spravedlnosti se všemi poctami používati měly, jichž říšská hrabata a hraběnky právem a obyčejem potřebují a užívají bez překážky kohokoli, a nařizovali svým Římským kancelářím, knížatům volitelům atd., aby osoby povýšené po všecky časy, v každém sboru, na všech místech a koncích za říšská hrabata přijali, ctili, přiznávali, cenili, nazývali a uznávali, je všech a každých milostí, svobod, ctí, důstojností, předností práv a spravedlností, pak znaku hrabského a jiných výsad potřebovati a používati nechali, jich v tom nemátli a nepřekáželi, nýbrž při všem tom jménem císařským a říšským pevně drželi a chránili a při všem zachovali, aniž pak sami v tom čeho měnili, neb jiným měniti trpěli.

Tak zní veškeré hrabské diplomy s nepatrnými změnami slohovými, a aby nebylo pochybnosti, že císař mezi hrabaty rozdílu nečinil, stanovena i stejná pokuta neplnění těchto povinností, totiž 200 hřiven zlata za každý přestupek, jíž polovina připadnouti měla uražené osobě.

Diplomy, jimiž uděleno současně hrabství České a Uherské, neliší se od diplomů prostě říšských ničím leda připojenými právy v královstvích dědičných a rozkazy stavům a kancelářím.

Probíráme-li se delší dobu větším počtem diplomů říšských, počínáme pochybovati, že vůbec nějakého rozdílu v říšském stavu

hrabském bylo, neboť v každém diplomu se dočítáme, že povýšení účastni jsou veškerých práv, výsad a obyčejů svého stavu. Přece však mezi říšskými hrabaty jest patrný rozdíl, totiž hrabat, panovníků na bezprostředně říšském území a hrabat pouze titularních, kteří tedy byli poddanými některého ze zeměpánů. Oni lišili se od titularních hrabat i tím, že seděli na říšském sněmu s hlasem. Byl tedy patrný rozdíl mezi obojími stavy a byť i diplomy císařské rozdílu toho neznaly, znala jej skutečnost a právní vývoj říše a jeho stavů.

Podle toho by se zdálo, že císař, nechť dal napsati do diplomu cokoli, nemohl nikoho diplomem povýšiti ku stavu vysoké šlechty říšské, a skutečně diplomem pouhým toho učiniti nemohl, neboť diplom byl pouze titulem k nabytí onoho stavu. Chtěl-li však císař učiniti povýšenou osobu účastnou vyššího stavu šlechty, pak musil jí uděliti zároveň území bezprostřední, byť i malé, na němž by vládla a tím vřaděn nový zeměpán do sboru vysoké šlechty říšské. Neměl-li císař podobného území, a takých území skutečně nebylo nazbyt, pak i on byl obmezen v rozmnožování počtu vysoké šlechty. [1]) Jedinou výminku tohoto pravidla zná právo říšských vo-

---

[1]) Vím, že tímto tvrzením odporuji některým spisovatelům německým, kteří v rozhodné době, tedy as v polovici osmnáctého století pokládají každého hraběte říšského za příslušníka vysoké šlechty říšské, dovolávajíce se kolegialního listu sboru říšských hrabat zaslaného sboru volebnímu volitelů říšských z roku 1741, v němž doslovně uvedeno: dass die Dignitas Comitum, welche bekanntlich die letztere Klasse des hohen Adels im Reich ausmachet, durch allzuhäuffig ertheilende Comitiven nicht allzusehr vilescire, mithin der niedere Adel, oder wol gar geringere Leute dadurch Gelegenheit bekommen, deren höheren Statibus sich desto mehr zu näheren. Z věty té však nijak nevyplývá, že by i nově povýšená hrabata byla stavy říšskými, neboť mluví-li sbor říšských hrabat, že jest nižší třídou vysoké šlechty v říši, pak jsou tím míněni pouze stavové říštští držící bezprostřední území, zasedání a hlas na sněmech říšských a tvrdí-li se dále, že hrabský stav častým udílením sevšední, a že tím nízká šlechta vyšším stavům tím více se přibližuje, pak jest zřejmo, že nově jmenovaná hrabata právě náležela ku nižší šlechtě a že užívajíce stejného titule hrabský stav sevšedňovala, an nižší i titulem k němu se přibližovala.

Bylo by ostatně možné, aby mnohověký vývin stavů říšských mohl přípisem koleje a několikařádkovou protestací proti rozmnožování šlechty být změněn tak dokonale ve svých základech, že by souhrn práv a výsad, který v říši nazýváno hrabstvím, mohl býti nahražen pouhým jménem bez říšského stavu, bez území a poddaných, bez zasedání a hlasu na říšském sněmu? Tomu zajisté nikdo věřiti nebude, taká změna základních poměrů říše mohla by pouze součinností celé ústavy říšské se uskutečniti, nikoli ale pouhým několikařádkovým protestem smyslu zcela jiného. Reuling, jenž tento náhled projevil

lebních kapitulací a obyčej při dámách povýšených do hrabského neb vůbec panského stavu, poněvadž ony, provdavše se za země-

---

(„Das Ebenburtsrecht des Lippischen Hauses." str. 88.) ví zcela dobře, že protestace volitelů říšských nepočaly teprve rokem 1741., že naopak již dvě století byly v plném proudu, že četným jmenováním (k němuž se vrátím), právní postavení diplomovaných hrabat v říši bylo před rokem zmíněným již ustáleno, a že protestace ty neplatily více rozmnožování počtu vysoké šlechty, nýbrž stržení skutečných říšských stavů do počtu šlechty nižší.

Jaké postavení měl taký diplomovaný hrabě, snadno posoudíme, až uslyšíme hlasy kurfirštů o nich a jejich jmění. Diplomem takým nebyl nový hrabě vytržen ze svých poměrů poddannosti jiným vyšším stavům (viz doleji důkaz z volebních kapitulací), jeho jmění, měl-li vůbec jaké, zůstalo nadále v starém poměru odvislosti, on neměl účastenství v říšských sjezdech, neměl území a podaných, mohl účastniti se krajských sjezdů pouze mezi nižší šlechtou, co jej tedy rozeznávalo od nízké šlechty? Pouze a jedině titul, že přišed ke dvoru (což se as zřídka událo), byl nazýván a vřaděn mezi hrabata, jakmile však překročil prah císařského paláce, byl všude řaděn mezi šlechtu nižší. —

Spočívalo říšské hrabství náležející ku vysoké šlechtě v pouhém titulu? Nikoli. Titul hrabství značil právě jen souhrn práv zeměpanských, která neodvislost a postavení v říši tvořila. Nebylo to pouze sedání a hlas na sněmu říšském, byla to říšská bezprostřednost, panování nad svobodnou zemí, lidmi a výkon práv zeměpanských vůbec. Porovnáme-li s tím diplomovaného hraběte, shledáme, že sice byl hrabětem dle jména, nikoli ale dle moci a práv a proto náležel k šlechtě nižší. Připouštím, přišel-li do kollegii hrabat říšských první a druhý taký diplomovaný hrabě, že byl sice přijat s povážlivým vrtěním hlavy a mlčením, avšak nevole proti takému snižování říšského hrabství propukla v kollegiích brzy.

Již snešení sněmu říšského (Reichsabschied) v Augsburku z roku 1548. praví výslovně: So haben wir doch dargegen erwogen, dass solche Grafen und Heren zu mehrer Theil, unter ihren sondern Landesfürsten gesessen, vormals von allen ihren Gütern, denselbigen gediennt, sich auch zum Theil allein auf der Fürsten Eigenthum und ihre Pfandschaften grafen und freyen lassen, und also keine Güter ohne Mittel unter dem Reich haben, auch nicht anders, denn mit ausdrücklichem Vorbehalt der Fürsten Gerechtigkeit zu denen Dignitaeten zugelassen seynd: Derwegen wo sie allein des Tittels und Namens halben in die Auschläge des Reichs gezogen werden sollten, das würde den Fürsten abgemeldt allerhand Beschwerung bringen, und also mit der Zeit ihnen noch weiter Abbruch und Schmählerung an ihrer landsfürstlichen Obrigkeit gebären, in Ansehung, dass solche neue Grafen und Herren nie immediate Glieder und Stände des heil. Reichs gewesen, und darin begütert, sondern solcher Landsfürsten Unterthanen und Landleut wären. Damit dann in solchen niemands wider Billigkeit beschweret werde, so haben wir uns mit Churfürsten, Fürsten und gemeinen Ständen und der abwesenden Räthen und Gesandten verglichen, wo einige Grafen oder Herren wären, welche kürzlich ihre Dignitaeten erlangt, und dem Reich immediate nicht, sondern andern

pány, staly se členy rodů zeměpanských a tím bezprostředně říši poddanými.

ihren Landsfürsten unterworfen, auch nicht Güter ohn' Mittel, von oder unter dem Reich hatten, dass dieselben in die Anschläge nicht gezogen, aber diejenige, so in dem heil. Reich begütert oder anderen Fürsten Subditi immediate nicht wären, dass dieselbige, nach ziemlichen Dingen, gleich andern mit des Reichs Anschlägen belegt werden. Es sollen auch die Creysz, unter denen solche Grafen und Herren gesessen, ihnen gewisse Anschläge machen, und unserm Neven und Kurfürsten, dem Ertzbischofen zu Mayntz, als Erzcantzler, zusenden, die in des Reichs-Register der Anschläg fürter zu verzeichnen, doch den ausziehenden Landesfürsten, so sie am Kayserlichen Kammergericht mit Recht erhalten, an ihren Freiheiten, Herkommen und Gerechtigkeiten unschädlich. Z toho již seznáváme, že rozdíl mezi stavy říšskými a hrabaty titulovanými nespočítal pouze v tom, že tito nesedali a nehlasovali na sněmech říšských, nýbrž že žádného z práv tvořících důstojnost hrabskou nebyli účastni, krátce, že náleželi k šlechtě nižší.

Tu však jsme teprve na počátku celého hnutí. Další vývoj zajímá nás Čechy obzvláště, poněvadž se dovídáme, kolik České hnutí proti Matyáši a Ferdinandu' II. přičinilo svaté říši Římské modré krve. Reuling uvádí v přílohách ku řečenému již spisu výpisy knihy: Status particularis regiminis S. C. Majestatis Ferdinandi II. 1637., v níž nachází se seznam: Designatio omnium a S. C. Majestate Ferdinando II. creatorum principum, comitum ac baronum conscripta Anno 1636 Ze seznamu toho vychází na jevo, že povýšeno do knížecího stavu patnácte, do stavu markrabského sedm, do stavu hraběcího sedmdesát, do stavu svobodných pánů sto devět rodů, celkem tudíž dvě stě jeden rod. To bylo i pro svatou Římskou říši přes příliš. Kdo se zabýval kdy chovem ptactva neb ryb, ví, že voliery a rybníky nesmějí se přeplniti, má-li chov býti zdárný. Týž důvod platí pro vysokou šlechtu. Říše byla sic velká, toho však stráviti přec nemohla. Mám sice různé pochybnosti proti správnosti tohoto seznamu, též jsou některá jména uvedena vícekráte, na p. Albrecht z Valdštýna jednou co kníže, po druhé co vévoda, konečně celá řada z nich usazena na bezčetných v Čechách konfiskovaných statcích a na Valdštýnově mimovolné pozůstalosti, avšak říše a zejména vyšší stavove nevěděli, co s takým počtem většinou bezzemé titulované vysoké šlechty počíti; než nechme je sami mluviti.

Sbor kurfiřtů zaslal Ferdinandu II. z Řezna list ze dne 17. ledna 1637. v němž prohlašuje se takto: Ob nun wohl ein Churfürstlich Collegium Euer K. M. wie sie in einem und anderm, tragenden Kaiserlichen hohen Amts und habenden Gewalt halber, zu verfahren, und wem sie in diesem allergnädigst zu gratificiren gewollt, einige Ziel oder Maass zu geben, nicht gemeint: Dieweil man aber jedoch dabei so viel verspüret, dass dardurch allerhand, und zwar nicht geringe Inconventien entstehen, unter andern auch der uralt Adel, auf welchen gleichwol die Vorfahren jederzeit ein sonderbares Absehen gehalt, dadurch merklichen vilescirt, indem fast ein jedweder, welcher in dergleichen fürstlichen, gräflichen oder Herrenstand gesezt und erhoben wird die Praerogativ vor denselben erzwingen und haben will, dahero je zu Zeiten

Vyplývá tedy rovnost manželství takého z povýšení a manželství, tudíž z dvou momentů současně, nikoli ale z pouhého po-

---

einer, welcher von viel älterem adelichen Herkommen ist und sich seinen Adel weniger nicht, als diejenige, welche sich in einen höhern Stand erheben lassen, mit Tugend und Tapferkeit zu zieren befleissiget, dennoch weichen und zurück stehen soll, darnebens auch und zwar vornemlich diessfalls, solche Verringerung nicht allein bei jetzigem adelichem Stande verbleibt sondern die höhern Dignitaeten selbst in Veracht gerathen, indem manchem, so sich in Fürsten oder Herrenstand erheben lassen, die Mittel solchen, oder wol gar den adelichen Stand selbsten der Gebühr nach zu führen, allerdings abgehen, in massen den gemeiniglich, der Unmöglichkeit halber, mit Aus bittung der Tax ein Anfang gemacht wird, und dahero wol zu besorgen es möchten mit der Zeit die Fürsten den Grafen, die Grafen den Edelleuten, diese aber dem gemeinen Pöbel gleich geachtet und gehalten werden. Als zweifelt ein Churfürstlich Collegium nicht, Euer K. M. diesen und andern Inconventien für sich selbsten allergnädigst vorzukommen geneigt sein und diese Erinnerung dahin nicht verstehen werden, als ob man deroselben an Ihrer K. Macht und hohen Regalien das wenigste zu benehmen möchte, oder dieselbe auch in gewisse Limites zu constringiren gedächte, sondern — dass dergleichen Dignitaeten solchen Personen conferirt werden, welche sich um Euer K. M. und das heil Römische Reich durch sonderbare geleistete Treu, nütz und erspriessliche Dienste mericirt gemach, auch solchen erlangten Stand cum dignitate auszuführen vermögen, sich dabei gleich wolauch dieses erinnernd, dass um dess willen sie nicht eben denjenigen sich gleich halten, oder ihnen wol gar vorzuziehen, affectiren mögen, welche dergleichen Stand vor Alters hergebracht, damit also die neu erhöhete, den alten fürstlichen nnd hohen Häusern zu keiner Zurückstellung gereichen. Potud knížata říšská. Třicetiletá válka přinesla však každému naučení, že z odlehlé Vídně postrádající pro polohu zemí koruny České téměř spojení s říší, se zásadami císařského domu o zavedení katolicismu všemi možnými prostředky, v dobách tak pohnutých říši vládnouti možno nebylo a proto měla tato bezčetná povýšení nahraditi mnohé jiné nedostatky ve správě a obraně říšské.

Avšak list kurfiřtů neměl žádaného účinku; proto knížata do volební kapitulace Ferdinanda III. přijala článek XLVI., který ve všech následujících opětován, znění:

Desgleichen wollen Vir bei Unserer Königl. und Kaisers. Regierung bei Collation Fürst und gräflicher auch anderer Dignitaeten und Praedicaten vornemlich dahin sehen, 'damit auf allen Fall dieselbe allein denen von Uns ertheilet werden, die es vor anderen wohl meritiret, im Reich gesessen und die Mittel haben den affectirten Stand pro dignitate auszuführen, Niemand aber von den neu erhöheten Fürsten, Grafen und Herren dem fürstl. Collegio, es sei gleich auf selbiger oder der Grafen Bänken ad Sessionem et Votum, wider derselben Willen aufdringen, sie haben sich dann dar zu mit fürstenmässigen und gräflichen Reichsgütern vorhero gnugsam qualificirt, und zu einer standswürdigen Steuer in einen gewissen Kreis eingelassen und verbunden, und über solches alles neben den Churfürstl. auch dasjenige Colle-

výšení do říšského hrabství, a jest přidání hrabství Českého a Uherského rozšířením působnosti stavu na země těchto obou korun, jichž každý prostý říšský hrabě, nastala-li toho potřeba, v každé říši zvláště domáhati se musil buď vymaháním hrabství dotčené koruny neb přijetím za domorodce inkolátem.

---

gium oder Bank, darinnen sie aufgenommen werden sollen, vorhero gnugsam gehöret werden; Wolen auch zu praejudiz oder Schmälerung eines höhern Stands alten Hauses oder Geschlechts, desselben Dignitaet und üblichen Tituls keinen, wer der auch sei, mit neuen Prädikaten, höhern oder gleichen Tituln oder Wappenbriefen begaben, damit nicht hierinnen die geringern Stände mit den höhern parificirt werden; So auch durch eines oder des andern Churfürsten und Standen des Reichs Gesessenen und Begüterten zu höherer Stands Erhebung dem juri territoriali nicht nachtheilig sein, und die ihm zugehörige und in solchen Landen gelegene Güter einen als den andern Weg unter voriger Landsfürstlicher Iurisdiction verbleiben. Veškery další kapitulace obsahují s malými změnami totéž co přítomná, pročež jich doslovné znění dále neuvádím. Mimo to vymínili si říšští hrabata mající zasedání a hlas v kolegiích hrabských dle volební kapitulace Ferdinanda III. čl. IV. před všemi cizo- a tuzemskými hrabaty a pány, tudíž všemi nově povýšenými, kteří bezprostředního území neměli. Z toho vidno, že úpadek hrabat titulárních nedatuje teprve od druhé polovice osmnáctého století, nýbrž již od doby Ferdinanda II., neboť protestace knížat říšských z roku 1637. jest nejpříkřejší ze všech prohlášení vydaných tímto sborem. Jak možno čítati osoby mezi stavy říšské, o nichž se kurfiřté prohlašují, že nemají prostředků panský ba dokonce ani šlechtický stav representovati, že nemohou ani taxu za povýšení zaplatiti a že tím hrabský stav mezi nižší šlechtu klesá?

Reuling sice (str. 90.) přiznává, že později v druhé polovici osmnáctého století mnou zde líčený úpadek nastal, avšak nechce připustiti, že by již v prvé polovici téhož století ba již od Ferdinanda II. titulovaná hrabata v týchž truchlých poměrech se nacházela, které se nejkratčeji šlechtou nižší naznačují. Čím může tedy vyvrátiti hluboký pád šlechty diplomované uvedený v řečené protestaci, čím může vysvětliti, že přes tvrzený úpadek, volební kapitulace co do věci se nezměnily, a že, přes jeho tvrzení, že volitelé stále bouřlivěji žádali na císaři odpomožení, po listu sboru říšských hrabat z roku 1741., již svrchu uvedeném, necituje mimo kolegialní list volitelů z r. 1742., v příčině nerovných manželství říšských stavů, jiné protestace proti rozmnožování a úpadku titulárních hrabat?

Odpověď leží na snadě. Úpadek byl dávno dokonán, Reuling však potřeboval veškerá hrabata co členy vysoké šlechty ještě roku 1749., jehož Biestorfeldští bratří se v bratrském smíru usnesli, že každý z potomků jejich pojmouti má za manželku damu buď hraběcího neb aspoň stavu svobodných pánů, a chtěl tudíž z toho vyvozovati, že tím míněny jsou jediné nevěsty z vysoké šlechty, poněvadž tehdy jiných hrabat nebylo.

A to právě chtěl dokázati cit. již kolegialním listem sboru hrabat říšských z r. 1741., dovolává se ho ale zcela mylně, neboť hrabata, která

V Čechách jmenovitě nesměl říšský hrabě se co taký ani psáti, nemovitých statků deskových nabývati, na sněmech, neb v některém soudu zasedati, nějaký úřad spravovati, krátce nemohl vykonávati nižádné výsady stavu svého, dokud nevymohl si Českého hrabství neb inkolátu. [2])

Především pro starou dobu platí ustanovení zemského zřízení Vladislavského čl. 461., dle něhož každý, kdo novým pánem státi se chtěl, toho hleděti musil na králi a pánech podle obyčeje starodávného.

Článek ten doplněn roku 1501. snesením sněmovním co do přijímání nových pánů podmínkou, že každý žadatel svůj vladyčí stav do čtvrtého kolena před pány dokázati musí a mimo to zachovalost cti, aby byla bez poškvrny. Obě tato ustanovení platí ovšem především o domorodcích, není však pochybnosti, že i pro cizozemce platnost měla, když oni o přijetí za domorodce žádali.

Předpisy ty nutno však co do cizozemců vykládati v souvislosti s ustanovením čl. 412. zemského zřízení Vladislavského o přijímání cizozemců za domorodce, kteří nejprve v cizině se vyprodati, na to krále Českého za jediného pána svého dědičného přijati, povinnost ku králi a vší zemi listem slíbiti musili, načež za obyvatele pokládáni a oprávněni byli zámky a zboží držeti. [3])

Musil tudíž cizozemec, dříve než do stavu přijat byl, veškeré povinnosti domorodců splniti a pak na pánech neb obci rytířské za přijetí do stavu žádati.

---

psala Karlu VII., jsouce držitely bezprostředních území a hlasu na sněmu říšském, tvořila skutečně druhou třídu vysoké šlechty v říši, nikdy ale diplomovaní, kteří nemohli ani taxu povýšení zaplatiti, nerku-li dle stavu svého žíti.

Tím seznáváme rozdíl mezi říšskými hrabaty, jenž neležel v různých přídavcích diplomu, nýbrž v socialním postavení povýšeného. Mohl na příklad Raban Kristof z Oeynhausenu býti čítán po vydání diplomu hraběcího mezi vysokou šlechtu, když sám se k tomu zná, že slouží u krále anglického, volitele říšského, co vrchní lovčí? Nemohl a jest zcela nemístné poukazovati na udělené mu současné České a Uherské hrabství, neboť, obdržev pouze říšské hrabství, byl by právě tak náležel ku šlechtě nižší, ponévadž byl poddaným volitelovým, kancelářoval (kanzleisässig), tedy nebyl podroben říši bezprostředně.

[2]) Podrobné doklady o těchto tvrzeních podám na patřičném místě.

[3]) Ustanovení ta přešla pak do zemských zřízení 1519.: A 34. a B 15., pak 1564. A 41. a A 18. a zůstalo tudíž v platnosti až do obnoveného zřízení zemského. Moravské zříz. zemské 1604. list. XCVII.

Obnoveným zřízením zemským ustanovení tato poněkud pozměněna, že každý cizozemec, jenž v zemi usaditi se mínil, nejprve k tomu od krále povolení vymoci si musil, načež po složení přísahy dědičné poddanosti revers k zemi pod svou pečetí k deskám vydati musil, že se dle královských konstitucí, nynějších i budoucích, pak ústav a práv země chovati a oproti nim žádného jiného práva a spravedlnosti používati nemíní. Na to měl se na sněmu obecném stavům přihlásiti, kteří mu dle jeho práva sesi buď v starém, buď v novém stavu rytířském vykázati měli. Rozepře mezi stranami rozhodl král svým vyhraženým právem. [4])

Dále stanoveno deklaratoriemi ku zřízení obnovenému ohledně cizinců žádajících starý panský stav, aby dokázali, že jim týž stav buď v říši neb ostatních dědičných zemích náleží, což stanoveno rovněž o osobách stavu rytířského, které předložiti měly diplom z dvorské České kanceláře, dále dokázati původ svůj od poctivých rodičů a manželské od nich zplození. Cizozemci měli pak dokázati, že ve své vlasti platí za osoby starého neb nového stavu rytířského, do něhož přijetí žádali. Král však při tom vyhradil si právo, komukoli pro věrné jeho služby zvláštní milost prokázati, která dle obsahu diplomu musila býti splněna. [5])

Dvorním dekretem ze dne 18. září 1708. bylo zakázáno, aby osoby, z říšské kanceláře obdařené stavem neb predikátem, téhož v zemích koruny České prve užívaly, než z České kanceláře dvorské o tom intimaci obdrží, ač nechtí-li upadnouti v tresty naznačené v deklaratoriu ze dne 11. června 1681. [6])

Neschopnost cizozemských šlechticů k držení statků deskových a zasedání na sněmu byla již dokázána, zbývá jedině pojednati krátce o neschopnosti jejich ku spravování úřadů zemských.

Zákazy, aby udíleny byly úřady cizozemcům, datují od krále Jana, jenž ve svém velkém privileji z roku 1310. se zavázal, že žádnému cizozemci neudělí ani beneficia, ani úřadu v Čechách, na

[4]) O. Z. Z. A. 20. Moravské list 10. druhá strana.

[5]) Deklaratorie A. a XVI. až XVIII. Deklaratorie tato souhlasí doslovně s patentem ze dne 10. března 1629. Cod. Weingartenův č. 42. Moravský ze dne 25. března 1629.

[6]) Weingartenův Codex č. 642. a 352. Tresty vyhrožené obnášely ohledně panského stavu 1500 zl. ohledně stavu rytířského 1000 zl. a městského 500 zl. Kdo nemohl platiti, trestán šestinedělním vězením.

Moravě a u dvora.[7]) Zdá se však, že již král Jan tento zákaz přestupoval, neboť stavové žádali často, aby Němci země prosti byli.

Výsadu tu potvrzovali všickni Čeští králové, až za Vladislava základem usnesení sněmovního z roku 1497. přešlo do zemského zřízení z r. 1500. doslovně.[8])

Základem tohoto ustanovení potvrdil i Ferdinand I. privilej český[9]), jenž zachoval se i v pozdějších zřízeních zemských z roku 1549. B 2., z roku 1564. A 27.[10])

Ferdinand II., stav se neobmezeným vladařem v Českých zemích, nepotvrdil sice výslovně této výsady království, avšak z různých ustanovení obnoveného zřízení zemského vidno, že mínil svěřiti úřady pouze osobám v zemi usedlým, náležícím k stavům Českým, a i způsoby přísah úředníků poukazují k tomu, že cizinci, pokud nebyli přijati v zemi za obyvatele, z nabývání úřadů byli vyloučeni.[11])

Z toho vidno, že cizinci v Čechách neměli práv nijakých a byť i byli stavu hraběcího, že přec ani svého stavu užívati nemohli.

Nejinak bylo v říši. I tu čteme ve volebních kapitulacích, jak stavové říšští nutili císaře, aby konfiskacemi naň spadlá léna a zpupné statky nepřipojoval k císařskému fisku, rovněž lén, úmrtím neb propadením svobodných bez vědomí knížat volitelů nikomu nepropůjčoval, aniž nějakých nároků k nim dával, a veškeré manské listy, vydané jinými než kanceláří říšskou, měly býti neplatny.

[7]) Emler, Regesta regni Bohemiae. II. str. 973. č. 2245.

[8]) Emler, Pozůstatky II. str. 488. Zemské zřízení 1500 čl. 237. Cizozemec žádný aby na úřadech zemských nebýval a nemá bývati.

[9]) České sněmy I. str. 42. To však králi nevadilo, aby krátce na to v komoře České neusazoval cizince a když stavové dovolávali se potvrzených výsad, odvětil, že jim to může býti lhostejné, koho na svých úřadech usazuje. Pohlížel tedy již Ferdinand I. na právní poměry České zcela neústavně, neb před volbou za krále zajisté pánem komory české nebyl. Ferdinand II. ovšem otázku úředníků zákonitou cestou na úkor stavů rozhodl, předepsav Deklaratoriemi, že příště nejvyšší úředníci nemají býti oprávněni používati titulu království, nýbrž psáti se mají královskými nejvyššími úředníky zemskými v království Českém Declar. A. 21.

[10]) Ustanovení znělo pak doslovně: J. Mt. královská ráčil se jest k tomu podrobiti, že J. Mt. královská ani budoucí králové čeští nemají na zámky a úřady zemské cizozemcův sázeti.

[11]) Obnov. zřízení zemské A. XI., A. XXVI. až XXVIII. pak A. XLIII. až XLIX. Moravské list. VI. z list. XV. a XVI. pak XXV. a XXX.

Rovněž nebyl král oprávněn vydávati diplomy jinou než říšskou kanceláří, a každý diplom, vydaný jinou kanceláří, měl býti neplatný a zmatečný.

Konečně uloženo císaři, aby svou tajnou, říšskou, dvorskou, pak válečnou radu osazoval jen stavy a osobami německého národa usedlými v říši, aby dále i císařské a říšské úřady u dvora, ba i mimo Německo jen právě řečenými osobami osazoval a opatřoval. [12])

Tak bychom se octli u úplné výlučnosti obou států. Tomu však skutečná potřeba odpomohla. Císařové udíleli stavům českým hrabství říšská, n. př. Guttensteinům, na vzájem pak usazovali, pokud jim v tom zemské zřízení nebránilo, říšské stavy v Čechách. Kníže Plavenský, hrabě Hardeg a jiní usadili se zde, prvnější proslul známou skromností, že přes znění zřízení zemského za nezletilosti pána z Rožmberka usadil se v soudu zemském na první místo vedle krále, a teprve nález královský zahnal jej o jedno místo doleji, ač i na toto místo neměl práva, poněvadž pánové, byť i knížaty byli (což v Čechách nemělo významu), seděli teprve po úřednících zemských podle vlastního stáří a nikoli podle důstojnosti říšské v Čechách neplatné. [13])

Hrabata Šlikové se svými pověstnými diplomy hrabskými, usadili se v Chebsku a desky zemské vykazují ne sice přílišný avšak přece značný počet cizinců přijatých v 16. století za obyvately. [14])

[12]) Cituji zde volební kapitulaci Josefa I. čl. XXVI., XXIX., XLIII. a XXXIX. Volební kapitulace ostatních císařů odchylují se co do čísel článků od této kapitulace, avšak obsah jest týž, byť by se i u jednotlivých císařů znění poněkud odchylovalo. Na př. rovnají se uvedené články kapitulace Josefovy s oněmi Ferdinanda III. takto: XXVI. = F. XXVIII., XXIX. = F. XXXII., XLIII = F. XLVI., XXXIX. = F. XLIII.

[13]) Z zříz. z r. 1500 čl. 235. Moravské 1604 list XXIII.

[14]) Dle Pilata přijati za domorodce v Čechách: 1557. Schradin z Šorndorfu, z Neydeku, Griesbek z Griesbachu; 1558. Teyfl z Encersdorfu, Galles z Gallis; 1559. Hrabě z Hardeku, Stansdorf ze Stansdorfu; 1561. Hrabě z Turnu; 1562. Vinar z Miranu, Mayminger z Loku, z Windischgrazu, z Felzu; 1563. Hrabě z Archu, Botian z Botianu, Kecz z Keczowa, Czedwiczar z Czedwicz; 1565. Durnhein z Durnheinu; 1565. Karlowec z Karlowicz; 1567. Prok ze Siebenhirtu, hrabě z Salmu; 1570. Šleinic ze Šlejnic; 1571. z Berbersdorfu, hrabě Salutzké Zalšolindwy, Pfefferkorn z Ottobachu; 1572. Gravingar ze Saleku; 1575. Tuchar z Šovrova, hrabě z Lodronu, Schenberg z Schenberku, Sstormberger ze Sstormberku, Pfefferkorn z Ottobachu, Precht z Rotenburku, z Althanu a Goltpurku, Menstein z Papenheimu, hrabě z Salmu, z Rogndorfu

Počet šlechticů přistěhovavších se do Čech po r. 1620. jest tak značný, že vyčtění osob přijatých přesahuje meze tohoto článku. (Vyhražuji si vyčtení jich pro svůj rodopis.) Hrnuli se do Čech velcí i malí, aby vybledlé barvy svých znaků osvěžili a rozmnožili. [15])

---

a Molburku, Braun z Ottndorfu; 1576. Fink z Finkensteina, z Promnic; 1577. Leštinský z Podhájic, Pravětický z Radwanowa, z Harachu z Rorau; 1578. Ssenberk z Ssenberku; 1579. Lindner z Lindern, Mehl z Strzelicz, Hylinar z Enernheynu, z Saliss, Tucher Ssowerova; 1580. z Towaru, Tam z Sepotendorfu, Kremer z Kynighofu, z Eyczynku, z Redern, Krato z Kraftheynu, Lidl z Lidlowa, Schwendy, Fictum z Eyssetu; 1581. Hog z Hogen, Spinule, Oustalo z Salu (Avostalli de Salla), Mauriko, Sswerin ze Sswerinu; 1582. Lokssaň z Lokssanu, z Žerotína; 1583. Ssynowicz z Ungerswertu, Czertorejský z Czertorej, Herbrot z Estinku; 1584. Labbe, Hoffmann, hrabě z Rozdražowa. Pruskowský z Pruskowa, Strnad z Tryskowic, z Breitenbachu; 1585. z Žerotiua, Trautson, z Wirssperku, z Saliss, z Plaven, Hoyos z Sstyrensteina; 1586. Trautson, Bosso, Kekh z Sswarzbachu, z Starssedel, z Žerotina; 1587. Pilgram z Pilgramu; 1588. Ungnad ze Suneku, Bernauer z Felburku, z Oppersdorfu; 1589. Nostic z Nostic, Pergar z Pergu, Kvelley, Geczer z Osterburku a z Hradku, Perger z Pergu; 1590. Weiss z Mifflinku, Maiger z Proksdorfu, hrabě Montecuculli, z Kapryn, Quarinou, Stromer, z Peycldorfu; 1591. z Sebottendorfu, Malczan; 1594. Sstreyn; 1595. Sspranger, Sonner, Wolf z Wolfsberku; 1596. Ssytter, hrabě z Serynu; 1598. Rodter, Popp, z Berlichingen, Pertolt z Saxenganku (Berchtold z Sachsengangu). Tato přijetí obsažena jsou v deskách zemských kvaterny: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 127, 128.

[15]) Se strany našich národních odpůrců tvrdí se stále, že jim náleží výsadné postavení v říši, poněvadž oni ji založili. Tvrzení to jest však historická nepravda, neboť němečtí obyvatelé Čech právě tak táhli na Vídeň jak Čechové jsouce s nimi totožni, ba spíše měli oni příčiny k povstání než Čechové, neboť oni do Čech přinesli a zde šířili protestantism, jim byly zavřeny a pobořeny chrámy v Broumově a Hrobech, hlavní strůjce povstání, Mates hrabě z Thurnu, nebyl českého jazyka znalý i oni byli po porážce Bělohorské pokutováni, ovšem ne tak krutě jak Čechové, immigrace do lidopusté země počala mnohem později a neděla se k záchraně státu, nýbrž při všech stavech z osobních zájmů a touhou po větším blahobytu onoho v domovu. To nejlépe sezná se ze shonu po titulech, povýšeních, statcích, úřadech a důstojnostech. Ani bělohorská porážka nebyla zásluhou národa Německého, neboť účastnili se polního tažení na straně císařské též Vlaši, Španělé, Francouzi a Flamové (zanechavši v Čechách po sobě znamenité přísloví a přezdívku), Poláci, Uhři a Irčané. Poklady papežovy a zlato španělské nebyly nejmenšími činitely při dosažení onoho vítězství. Čechoněmci neměli ale v něm nejmenší účasti. Později vpád saský nebyl na prospěch říše. I přemožení Albrechta z Valdštýna účastnili se osoby nejrůznějších národností. Na uzavření míru Westfalského neměli taktéž vlivu, povstalť on z vysílení veškerých států jak co do branné moci, tak i prostředků hmotných. Pravda tedy jest, že přebytek obyvatelstva říšského, jenž nyní nachází odliv do Ameriky, Kamerunu atd., vida lepší bydlo v Čechách,

Nejpřirozeněji vyvinul se vzájemný styk České a říšské šlechty vzájemnými sňatky. Že v Čechách panský stav mnohdy dojížděl do říše pro manželky i v dobách předbělohorských, jest známo.[16])

Veškeré sňatky ty spadají ovšem na váhu českou, avšak neméně i říšští stavové vyšší brali si manželky z českého stavu panského.[17]) Tato okolnost opět padá na váhu právních poměrů říšských, neboť nelze tvrditi, že by v jediném případě dle práva německého byla rovnost manželství bývala popírána. Ovšem v říši skutečnými poměry vyvinul se názor obecnoprávní, že manželství muže stavu vyššího i pak zůstane rovné, pojme-li manželku z rodu

z osobních prospěchů, ne k záchraně státu, do lidnprázdných Čech se nastěhoval. O tom pojednám obšírněji v rodopisu.

[16]) Na doklad stůjte zde některé sňatky jež uvádí Balbín: Miscel. hist. R. B. Dec. II. liber I. str. 20. a násl.: Jindřich r Guttensteina pojal Alžbětu de Castello, r. 1482; Matouš hrabě Schlick Kunhutu ze Schwarzenberka; Achac Kevenhiller Kristinu ze Sternberka; František Vilém z Tallmberka Voršilu z Pappenheimu; Jan Vilém z Lobkovic Alžbětu z Rogendorfu; Michal z Weitmile Markétu z Rechlingeu; Albert Křinecký z Ronova Marii z Kainachu; Jan Křinecký z Ronova Kateřinu z Kainachu; Kristof purkrabě z Donína Voršilu ze Salmu; Jiří Chanovský Reginu Schenkovnu de Winterstetten; Ladislav Popel z Lobkovic Benignu ze Stahrenberka; Burian Ladislav hrabě z Waldstejna Annu Marii ze Stahrenberka.

Burian z Guttensteina Sidonii hraběnku z Ortenburku; Jan Vilém ze Švamberka Alžbětu z Rogendorfu; Ladislav z Lobkovic Majdalenu hraběnku Salmovu; Konrad Krajíř z Krajku Krescentii ze Stubenberku; Adam Slavata Sibylu hraběnku Mansfeldovu; Zděnek z Valdstýna Sidonii hraběnku ze Schaumburku; Sigmund z Wartenberka Hedviku vévodkyni Hlohovskou; Jindřich z Hradce Markétu de Gleichen; Adam ze Sternberka Marii Maxmilianu Hohenzollern; Jindřich z Hradce Annu kněžnu Münsterberskou; Půtha z Častalovic Eufemii kněžnu Münsterberskou; Václav z Lobkovic Annu hraběnku z Fürstenberka; Vilém z Kunic Marii dceru císaře Jindřicha; Bohuslav Šťastný z Lobkovic Markétu kněžnu Plavenskou atd. atd.

[17]) Oldřich hrabě Oetingen pojal Alžbětu z Kunstatu; Achac Khevenhiller Kristinu ze Sternberka; Krištof hrabě Fürstenberg Dorotu Holickou ze Sternberka; Bohumír Jindřich z Poppenheimu Annu Lidmilu z Kolovrat; Filip hrabě Mansfeld Markétu z Lobkovic; Jindřich hrabě Hardek Alžbětu z Rosenberka; Filip hrabě Salm Marii Sabinu z Lobkovic; Alvík hrabě ze Sulcze Ludmilu Kateřinu z Lobkovic; Michal Adolf hrabě Altheim Evu Alžbětu ze Sternberku; Pavel Sixt hrabě Trantson Annu z Lobkovic; Vilém hrabě z Fürstenberka Polyxenu z Lobkovic; Jan Krištov hrabě Heissenstein Annu Marii ze Švamberka; Jan Max. hrabě Lamberg Juditu Rebeku z Vrbna; Sigmund z Tiefenbachu Bohunku z Žerotína; Hugo hrabě z Leisneku Amabilii Švihovskou; Wolf hrabě z Montfortu Annu z Lobkovic; Jiří z Minkvic Sigunu z Roupova atd.

rytířského. To uznáno tak četnými rozsudky říšské rady dvorské, že o obecné platnosti této zásady nemůže vzejíti pochybnost.[18]) Přes to žili v říši rodové, jimž statutem neb obyčejem předepsáno bylo, aby manželky brali ze šlechty vysoké a popírána jim v opačném

---

[18]) Uvedu zde pouze několik případů. Ester Marie z Witzlebenu byla dcerou Jiřího Bedřicha z Witzlebenu a manželky jeho Marie Majdaleny z Hausteinu. Otec její byl Sasko-Römhildským vrchním lesmistrem. Ona provdala se v prvním manželství za J. Bedřicha z Bromsee a když on r. 1690. zemřel, v druhém manželství r. 1696. za falckraběte Jana Karla z Birkenfeldu. Agnati odporovali sice rovnosti tohoto manželství, avšak říšská dvorní rada uznala rossudkem ze dne 11. dubna 1715. sňatek za řádné, platné úplné knížecí manželství a děti v něm zplozené za oprávněné a schopné falckrabského jména, stavu, důstojností a následnictví ve všecky rodné a svěřenské statky. Její syn, falckrabě Jan, vládl po svém otci v Birkenfeldu, a jeho syn Vilém, splozený s manželkou Žofií lovčí a rýnskou hraběnkou z Daunu, obdržel titul vévody Bavorského, a nabyl roku 1799. oprávnění k následnictví. Zvěčnělá císařovna a královna Alžběta jest jeho pravnučkou. — Jan Ludvík kníže Anhalt-Zerbstský pojal r. 1687. za manželku Eleonoru z Zeutsche, náležející k nižší šlechtě a zplodiv s ní vícero dítek, obdržel císařský diplom z r. 1698., jímž dítky zplozené v tomto manželství za pravá knížata a kněžny 'Anhaltské ctěny a nikým proto obtěžovány býti neměly. Když pak téhož starší tři bratři a jich potomstvo vymřelo, následovali jeho synové ve vládě bez jakéhokoli odporu v území Anhaltsko-Zerbstském. — Arnošt markrabě z Baden-Durlachu pojal r. 1518. za manželku slečnu z Rosenfeldu, nižší šlechty, s níž syna Karla zplodil. On obmýšlel rozděliti své území mezi své tři syny, avšak oba starší zemřeli před rozdělením, tak že Karel nastoupil celé dědictví bez námitky, ač tu byli nezletilí strýcové, kteří by mohli svým poručenstvem odpor položiti. — Edvard Fortunat z Baden-Badenu pojal roku 1591. za choť nižší šlechtičnu Marii z Eikenu a pomýšlel na to, ji a synům s ní splozeným vymoci uznání co legitimním následníkům trůnu. Markrabě Baden-Durlachský proti nim vystoupiv, vymohl roku 1605 císařský dekret, jímž on jak horní tak i dolní markrabství Badenské v léno obdržel a dítky Fortunatovy byly z následnictví vyloučeny. Když ale markrabě Jiří Bedřich Badensko-Durlachský v třicetileté válce Tillym poražen, obrátili se synové Edvardovi co katolíci k dvoru císařskému a došli tak mocné podpory, že vymohli konklusum říšské rady dvorské ze dne 4. září 1622., jímž jim horní markrabství Badenské vráceno. Zajisté neobyčejný účinek spravedlnosti, jíž ovšem napomahati musela víra petentů. O tomto rozhodnutí píše papežský vyslanec Karaffa ve svém díle Germania sacra restaurata str. 152.: Voluit caesar ad intercessionem electoris Moguntini ac nostram (maxime ut catholica religio debite promoveretur) veris heredibus Eduardi filiis catholicis in aula Bruxellae educatis ditionem restituere.

Případy ty vyňal jsem z Goehrumovy „Lehre von der Ebenbürtigkeit nach gemeinem deutschen „Rechte" II.) str. 221.—225., a přidruží se k nim průběhem tohoto článku další případ z českého rodu, o němž však se musím dříve se svými odpůrci vypořádati.

případu rovnost manželství a oprávnění potomků k následnictví ve zděděném bezprostředně říšském území. Rozumí se samo sebou, že pouze v tomto případě může vzejíti otázka sporná, neboť není pochybnosti, že český stav rytířský rovnal se říšskému (nemluvě ani o českém stavu panském).

Uvedené četné sňatky říšských hrabat s českými šlechtičnami vynutily Weyhe-Eimkovi doznání, že českomoravský panský stav skoro vždy byl uznáván za rovnorodý a tím vlastně porazil sám své tvrzení o nerovnosti českých pánů s říšskými hrabaty, neboť, byl-li český stav stejnorodým vysoké šlechtě říšské, proč měla hrabata říšská udělením českého hrabství spadnouti bezvýminečně mezi nižší šlechtu a proč neuvádí spisovatel výminek, kdy a proč český panský stav za rovný uznáván nebyl?[19]) Vůbec jest tento řečený výrok právnicky zcela neurčitý, neboť nejde o libovůli soudců, nýbrž o důvody právnické, jimiž rovnost českých pánů s říšskou šlechtou vysokou popírali a o výkaz, že tyto důvody výminečné nastaly při udělení českého hrabství hraběti říšskému.[20])

---

[19]) Weyhe-Eimke: str. 252. Výrok spisovatelův jest zvláštní, neboť rovnost a nerovnost musila míti své důvody právní, a ty nemohly jednou nastati, po druhé nenastati, dle toho snad jak páni říšští dvorní radové se vyspali. Co uvádí Weyhe-Eimke dále, týká se buď pouze jednotlivých rodů Rožmberků a Černínů, vše další poukazovalo by k tomu, že český panský stav vždy byl rovným říšské vysoké šlechtě, neboť byl-li král Český volitelem říšským, byl jím pouze pro svou osobu, král. České nebylo však říšským územím, také zákony říšské neměly zde platnosti a panský stav byl zde vždy vysokou šlechtou beze všeho obmezení. Právě z důvodů těch měla by rovnocennost českého panského stavu vždy býti uznávána a nikoli „skoro vždy“ bez udání důvodů pro výminky.

Weyhe-Eimke setrval však při svých názorech a přiostřil je ještě. Tvrdí totiž, že hrabě, jenž obdržel hrabství obé, byl hrabětem pouze titulárním, proto, poněvadž titul nejen pro říši nýbrž i pro dědičné země platil, v nichž žádné bezprostřední území se nenacházelo, kdežto prý pouhý říšský hrabě byl bezprostřední, čímž se vyrovnal onomu, jenž zemi a lidem vládl. Jedno i druhé jest nesprávné, české hrabství nedeklasovalo nikoho, neboť v Čechách nebylo sice území říši bezprostřední, avšak statky českých pánů byly v království právě tak bezprostředními říši a králi, jak hrabství říšská. Král Český nebyl však nikdy podřízen císaři Římskému i když nebyla tato důstojnost s onou krále Českého spojena. Vůbec Weyhe-Eimke, aby uhájil svůj mylný náhled, opouští své dříve uvedené důvody. Že by dále říšský hrabě i bez území nebyl titulárním, nýbrž rovným onomu, jenž vládl zemí a lidem, jest pouhou smýšlenkou ničím neodůvodněnou, neboť zůstal říšský hrabě i po vydání diplomu v starých poměrech právních, tedy po případě poddaným některého zeměpána, poněvadž jej titul hrabský této podřízenosti nesprošťoval.

Na Weyhe-Eimkeho pro výrok ten útočeno[21]) a ujal se jej nejprve Kekule ze Stradonic[22]), později Reuling.[23]) Kekule stojí se svými výklady úplně, abych tak řekl, na půdě české. Avšak Weyhe-Eimkovi tím neprospěl. Vykládá-li výrok jeho v ten smysl, že čeští páni byli vždy říšské vysoké šlechtě rovnými, nebyli-li deklasováni, pak tím přiznal rovnost všem pánům českým, neboť deklasovaní ve smyslu Kekulově právě českými pány více nebyli. Weyhe-Eimke svým výrokem však myslel, že i českým nedeklasovaným pánům výminečně rovnost upírána byla. K této otázce se na konci svého článku vrátím, neboť nahlížím, že Kekule svou myšlenku pouze nesprávně pronesl.

Jinak jal se hájiti Weyhe-Eimkeho přívrženec téže strany Reuling. Snaže se nalézti mezi pány českými rozdíl právní, chtěl jedněm přiznati rovnost, již však druhým odpíral. On totiž z domnělého udání Paprockého v Zrcadle markrabství Moravského, že před vypuknutím třicetileté války nebyly všecky rody panské stavu panskému inkorporovány, dále z ustanovení zřízení obnoveného Moravského čl. 30., dle něhož staří rodové panští sedali na sněmu a soudech před novými, konečně ze schválení výsad stavu panského na Moravě, sestavil si náhled, že na Moravě byl dvojí stav panský, totiž starý a nový. To ovšem bylo správné a bylo též v Čechách, avšak nesprávné jest, že noví panští stavové pouhým přijetím do sboru panského ještě do vysoké šlechty povýšeni nebyli, že tedy staří pánové Moravští říšské vysoké šlechtě byli rovnými, nikoli ale pánové noví. To obdobně po názoru jeho platiti má i pro Čechy, neboť co do stavu panského nebylo velkého rozdílu mezi českým a moravským právem.

Případ, jenž k těmto argumentacím Reulingovým zavdal příčinu, jest následující: Po vydání nařízení o srovnání se u víře

Volební kapitulace Josefova XLIII.: Wie denn deren Churfürstlichen und der Stände Landsassen Erhebung dem juri territoriali nicht nachtheilig, noch die ihnen unter denenselben zugehörigen Güter der Landesfürstlichen Jurisdiction befreit sein sollen. Článek ten nachází se i v jiných volebních kapitulacích na př. Leopolda I., XLIV., Ferd. III. čl. XLVI. atd.

[21]) Kahl „Ebenbürtigkeit und Thronfolgerecht der Grafen zu Lippe-Biesterfeld.“ 1896. str. 49. On vyvozuje z neprozřetelného výroku Weyhe-Eimkova, že čeští pánové vůbec k vysoké šlechtě nenáleželi, neboť by prý jinak vždy byli uznáváni za stejnorodé.

[22]) „Die staatsrechtliche Stellung der Grafen zu Dohna“ 1896. str. 73.

[23]) „Das Ebenburtsrecht des Lippischen Hauses nach Hausgesetzen und Hausobservanz.“ str. 208. a násl.

s králem vystěhoval se z Moravy do říše Jan Dětřich pán z Kunovic na Ostravě, Hluku a Louce, syn Jana Bernarda z Kunovic a Anny Alžběty z Vrbna, vyprodal své statky a odebral se ku dvoru Kasselskému, kdež stal se tajným radou a presidentem vládním. Pojav za manželku Dorotu hraběnku z Lippe-Brake povýšen roku 1684. za říšského hraběte a jeho dcera Juliana z Kunovic provdala se opět za zakladatele větve Lippe-Biesterfeldské, hraběte Rudolfa Ferdinanda. Poněvadž byl původně českým pánem a co říšský hrabě nebyl v držení území bezprostředního, vznikla otázka, náležel-li vůbec v říši k vysoké šlechtě, a byl-li sňatek jeho dcery Juliany s hrabětem Rudolfem Ferdinandem rovnorodým.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Byla-li služebnost při zakládání pozemkové knihy zapsána na lístek „Aufschreibung“ ku listu C služebního statku přilepený a při otevření knihy z lístku toho na list C přepsána nebyla, má zápis ten účinek knihovního vkladu, poněvadž lístek ten tvoří podstatnou součást knihovní vložky a služebnost z něho jest pro každého patrnou.

Při zakládání nové pozemkové knihy Jarovské dohodli se zástupci obce a vlastníci usedlosti č. p. 5. a 33. na tom, aby cesta obecní č. kat. 1309./2. byla připsána vlastníkům usedlosti č. p. 5., kdežto vlastníkům usedlosti č. p. 33. aby na ni zapsána byla služebnost jízdy. Soudce kniby zakládající učinil zápis ten na lístek „Aufschreibung“ ku listu C služebního statku přilepený. Při otevření knihy zápis ten z lístku toho na list C přepsán nebyl a služebnost sama na list A II. panujícího statku č. p. 33. vůbec nebyla zapsána.

Při prodeji panujícího statku č. p. 33. byla služebnost ta zapsána také do smlouvy trhové ddo. v Plzni 22. července 1898. K žádosti kupujících c. k. okresní soud v Kralovicích povolil usnesením z 31. července 1898. č. j. 33. k. Jarov—2., aby na lístku „Aufschreibung“ ve vložce č. 5. pozem. knihy Jarovské přilepeném podle protokolu ze 6. dubna 1881. č. 5. str. 19. o místním vyšetřování k účelu zřízení nové pozemkové knihy pro kat. obec Jarovskou dle zák. z 5. prosince

1874. č. 92. vložená služebnost jízdy po soukromé cestě č. kat. 1309.—2. v Jarově jako služebném pozemku na stav. parcelu č. kat. 21. tamže jako panující pozemek z lístku toho na usedlost č. p. 33. sub 1. uvedenou do nové vložky knihovní č. 122. v Jarově na list vlastnictví A II. jakožto statek panující a na usedlost č. p. 5. v Jarově do vložky č. 5. pozem. knihy Jarovské na list závad C jakožto statek služebný se převedla a vložila.

K odvolací stížnosti vlastníků služebního statku c. k. krajský soud v Plzni usnesením z 19. října 1898. č. j. R. I. 120./98.—4. usnesení v odpor vzaté změnil v ten rozum, že se žádost zamítá a c. k. okresnímu soudu ukládá, aby řídě se ustanovením §. 129. a 130. zák. ze dne 25. července 1871. č. 95. po zákonu jednal, poněvadž z protokolu ze dne 6. dubna 1881. č. 5. str. 19. o místním vyšetřování k účelu zřízení nové pozemkové knihy jest patrno, že smlouva o zřízení jízdy, o níž tuto jde, učiněna byla mezi tehdejšími vlastníky usedlosti č. pop. 33. v Jarově manžely Janem a Marií Lomičkovými se strany jedné a mezi vlastnicí usedlosti č. pop. 5. v Jarově Josefou Urbanovou se strany druhé, žadatelé Antonín a Josefa Červenkovi však neprokázali, že práva a povinnosti z tohoto ujednáni co se týče usedlosti č. pop. 33. a 5. v Jarově na Jana Lomičku mladšího co vlastníka posledního přešly, tudíž tohoto ujednání za základ nějakého knihovního vkladu užiti nelze a to tím méně, ježto při usedlosti č. 33. v Jarově služebnost, o niž tuto jde, knihovně vyznačena není a listu „Aufschreibung" nějaké váhy přikládati nelze, poněvadž se zápis ten povahou svojí příčí předpisům zákona ze dne 25. července 1871. č. 95. a ze dne 25. července 1871. č. 96. ř. z. a zákona zemského ze dne 5. prosince 1874. č. 92. zemsk. zák., mimo to dle zprávy c. k. okresního soudu vidno není, že přilepení lístku toho ve vložce č. 5. pozemkové knihy Jarovské stalo se buď za souhlasu stran neb že by strany, jichž se týče, o tom platným způsobem byly zpraveny a přilepení toto v moc práva vejíti daly.

C. k. okresnímu soudu pak uložil, aby podle §. 104. zák. ze dne 25. července 1871. č. 95. ř. z. řízení k upravení knihovního pořádku zavedl, zvláště pak výslechem všech v nynější i dřívější době v knihovním úřadu zaměstnaných osob vyšetřil, jakým způsobem se přilepení lístku „Aufschreibung" stalo, a aby o výsledku tohoto šetření praesidiu c. k. krajského soudu zprávu podal.

K dovolací stížnosti kupujících panujícího statku c. k. nejvyšší soud usnesení II. instance změnil, změněnou jím část usnesení I. instance opět obnovil a to po těchto úvahách:

Jak vysvítá ze spisu krajským jako rekursním soudem zprávou ze dne 24. ledna 1899. č. j. R. I. 120./98.—7. předložených, usnesli se při místním vyšetřování k účelu zřízení nové knihy pozemkové pro obec Jarov Josefa Urbanová, vlastnice usedlosti č. p. 5. v Jarově a pozemku č. kat. 1309.—2. v Jarově k usedlosti této patřícího a manželé Jan a Marie Lomičkovi, jako vlastníci usedlosti č. p. 33. a stavební parcelly č. k. 21. tamtéž, vedle protokolu ze dne 6. dubna 1881. č. 5. na tom. že ona vyhradila těmto služebnost jízdy přes č. k. 1309. na č. k. 21. v Jarově. (§. 22. zákona ze dne 5. prosince 1874. č. 92. zemského zákona pro Čechy.)

Tato pozemková služebnost byla, jak o tom svědčí knihovní vložka č. 5. pozemkové knihy Jarovské v úředně ověřeném opisu ku spisům připojená, vedle §. 10. posléz citovaného zákona a §. 40. alin. 2. nař. min. práv ze dne 8. února 1875. čís. 13. z. z. pro Čechy na lístku „Aufschreibung“ k tomu určeném podle předpisu v evidenci držána a sice tím způsobem, že tento lístek „Aufschreibung“ byl na list závad C přilepen. (Instrukce pro zakládání pozemkových knih. — Vídeň, dvorní a státní tiskárna 1876. str. 330. „Aufschreibung“.)

Byl-li arch držebnosti ve způsobě knihovní vložky sdělán, jak to vedle §. 31. al. 2. zákona ze dne 5. prosince 1874. č. 92. zemsk. zákona přípustným bylo, měla, jakmile vyšetřování a archy držebnosti za správné shledány byly (§. 30. cit. zákona), služebnost, o které se tuto jedná, vedle §. 32. alin. 3. cit. zák. po závadách, které se z povinnosti úřadu přenésti mají, býti zapsána.

To se nestalo a lístek „Aufschreibung“ v knihovní vložce 5. přilepený tam zůstal, tvoří doposud podstatnou součást této knihovní vložky a jest shora dotčená pozemková služebnost z lístku toho pro každého patrnou.

Vedle zprávy c k. okresního soudu v Kralovicích ze dne 21. ledna 1899. č. j. 702.—98. ad 33 k. Jarov nebyl ve lhůtě ediktální ohlášen žádný nárok vkladu této služebnosti odporující a má tudíž tento vklad, jenž předsevzat byl ve srozumění s účastníky, vedle §. 11. z. ze dne 25. července 1871. č. 96. ř. z. účinek knihovního vkladu.

Okolnost ta, že tato pozemková služebnost v knihovní vložce týkající se statku služebného také po uplynulých již lhůtách ediktálních na lístku „Aufschreibung“ zapsána zůstala, nemůže ji účinku shora dotčeného zbaviti, poněvadž, jak již řečeno, tento lístek „Aufschreibung“ tvořil podstatnou součást knihovní vložky.

Stalo-li se pak při vyřízení knihovní žádosti nynější, co zaříditi měl soudce pozemkové knihy zakládající po uplynutí lhůty ediktální,

nemohou se tím nynější vlastníci knihovní služebného statku cítiti stíženými, poněvadž smlouvou kupní ze dne 29. ledna 1884. čl. IV. statek služebný se všemi břemeny od Josefy Urbanové převzali a jak shora doličeno, z pozemkových knih seznati mohli, že pozůstává tato služebnost, která dle §. 472. obč. zák jest právem věcným, majíc moc proti každému držiteli věci služební.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. února 1899 č. 1485.

JUDr. Václav Kožíšek.

V příčině smírčích nálezů dle českého zákona o honitbě ze dne 1. června 1866. č. 49. z. z. nelze užiti předpisů civilního řádu soudního o řízení rozhodčím.

Ku zmateční stížnosti manželů J. a T. K. proti honebnímu společenstvu v P. o neplatnost smírčího nálezu ze dne 21. prosince 1897. nalezl c. k. okresní soud v P. rozsudkem ze dne 9. července 1898. na neplatnost nálezu toho, opíraje důvody rozhodnutí svého o ustanovení čtvrtého oddílu části šesté civ. řádu soudního o řízení rozhodčím. Z tohoto rozsudku odvolalo se honební společenstvo a navrhovalo po stránce formální, aby rozsudek byl zrušen a aby se prvnímu soudu nařídilo, by ve věci usnesením rozhodl, poněvadž neměl podle §. 46. zák. ze dne 1. června 1866. č. 49. z. z. o zmateční stížnosti zaváděti sporné řízení, nýbrž jednati a rozhodovati z moci úřední.

C. k. krajský soud v Mostu pak v neveřejném sezení vynesl usnesení ze dne 26. září 1898., jímž byla zmateční stížnost manželů J. a T. K., domáhající se neplatnosti smírčího nálezu, zamítnuta, změniv takto rozhodnutí prvého soudce ve věci, a odůvodnil formální stránku rozhodnutí svého takto: Ustanovení čtvrtého oddílu šesté části civ. řádu soudního o řízení rozhodčím nelze užiti při soudech rozhodčích zřízených za účelem nahražení škod honitbou a zvěří spůsobených podle §§. 45. a 46. zák. ze dne 1. června 1866. č. 49. z. z., poněvadž civ. řád soudní upravuje podle čl. I. uvoz. zák. k němu řízení o občanských právních rozepřích; ku posuzování a instančnímu rozhodování o všech nárocích na náhradu škod zvěří spůsobených podle min. nař. ze dne 14. července 1859. č. 128. ř. z. povolány jsou výlučně politické úřady, smírčí soudové pro škody honitbou a zvěří spůsobené tedy nerozhodují o občanské právní rozepři. Připouští-li §. 46. hon. zák. pro Čechy na výrok smírčího soudu zmateční stížnost, podanou u soudu přísluš-

ného pro exekuci smírčího nálezu, nelze při této stížnosti zmateční užiti předpisů civ. s. ř., obzvláště §§. 595. až 597., nýbrž toliko předpisů honebního zákona a po případě obdoby ve smyslu §. 7. obč. zák. O zmateční stížnosti manželů J. a T. K. nemělo se tedy rozhodovati rozsudkem, ale podle obdoby §§. 473. a 494. civ. s. ř. usnesením. Rozhodnutí to státi se má řádnými soudy po náležitém vyšetření stavu. Takové rozhodnutí netýká se však ani nijakého předmětu dobrovolného soudnictví. Forma rozsudku rozhodnutí prvého soudce není tedy zmatkem ve smyslu §. 477. č. 6. c. s. ř., kterýž by vyžadoval zrušení rozsudku toho, stačí toliko vysloviti, že se onen rozsudek považuje za usnesení a dle toho přítomné odvolání za stížnost.

Dovolací stížnosti manželů J. a T. K., kteří formálně vytýkají usnesení rekursního soudu zmatečnost §. 477. č. 4. a 7. c. s. ř., jelikož nebylo nařízeno odvolací jednání, čímž jim byla odňata možnost, před soudem projednávati a způsobem neoprávněným byla veřejnost vyloučena, nejvyšší soud nevyhověl, odůvodniv rozhodnutí své po stránce formální takto: Náhledu druhé stolice, že tu nelze užiti řízení dle civ. řádu soudního, dlužno přisvědčiti. Neboť v čl. XII. uvoz. zák. k c. s. ř. se nařizuje, že řádem tím zůstávají nedotčeny (následující) předpisy o rozhodování právních rozepří soudem rozhodčím a v odst. 6. téhož článku uvádějí se ony zákonné předpisy, jimiž korporace, ústavy a spolky obdržely právo, aby k rozhodování jistých rozepří zřídily soudy rozhodčí. Jelikož zákon mluví výslovně o zákonných předpisech, které se týkají rozhodování rozepří soudy rozhodčími, jsou ony předpisy v celku, tedy i potud ponechány nedotčeny, pokud obsahují ustanovení o způsobu složení soudů rozhodčích, o řízení před nimi, o působnosti vynesených nálezů smírčích i odporování jim, i sluší v ten smysl vykládati i odst. 6. čl. XII., jelikož ho třeba vysvětliti ve spojení s počátkem dotyčného ustanovení a předpisy, jež povolují korporacím, spolkům a ústavům zřizování rozhodčích soudů, vztahovati dlužno i na působnost soudů těch. Takové zákonné ustanovení obsaženo jest v §. 45. hon. zák. pro Čechy, dle něhož nároky na náhradu za škodu honbou a zvěří způsobenou vzneseny býti mají před smírčím soudem za tím účelem zřízeným, kdežto §. 46. obsahuje ustanovení o způsobu zřízení tohoto soudu rozhodčího, jeho působnosti a opravných prostředcích na jeho nálezy možných. Ustanovení ta jsou tedy cit. čl. XII. zachována a nelze co do těchto soudů rozhodčích užiti ustanovení civ. soudního řádu, nýbrž zvláštních předpisů českého zákona honebního i neodporuje tomu ani ustanovení §. 599. c. s. ř.

Podle §. 46. hon. zák. jest pak proti nálezům smírčího soudu připuštěna toliko zmateční stížnost, již podati jest u soudu, který o ní před povolením exekuce rozhodne.

Z pojmu zmateční stížnosti a z té okolnosti, že jest tato podle §. 46. cit. zák. připuštěna pouze pro nedodržení předpisů tohoto paragrafu, vysvítá, že má soud pouze vyšetřiti a vysloviti, zda-li byla ustanovení cit. §. 46. porušena, čili nic, že má tedy dotyčné řízení pouhý ráz šetření z moci úřední a že jest tedy officiosním, pročež nemá zakončiti rozsudkem, nýbrž pouhým výměrem, pokud se týče usnesením soudce. Zcela správně tedy odvolací soud nenařídil odvolací jednání a vynesl své rozhodnutí ve formě výměru, i jest zmateční důvod v tom směru vznesený lichý.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1898 č. 14.563.

N. U.

K výkladu §§. 41. a 45. c. ř. s.

Proti platebnímu rozkazu c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 14. září 1898. Cw. III. 1298./98.—1., kterým Juliu P. jako příjemci a Leopoldu P. jako vydateli a girantu směnky dto 31. března 1898. nařízeno bylo, aby zaplatili žalujícímu Františku Ch. jakožto giratáři a majiteli směnečnou sumu 130 zl. r. č. se $6^0/_0$ úrokem ode dne 1. června 1898. do zaplacení jdoucím, útratami osvědčení 2 zl. a náklady žalobními 11 zl. 97 kr. r. č. ve 3 dnech pod následky směnečné exekuce, podali žalovaní Loopold a Julius P. v čas námitky. Prvnější Leopold P. namítal, že nebyv o protestu vůbec vyrozuměn, není povinen platiti úroky a útraty žalobní, jakož i útraty osvědčení. Poslednější Julius P. činil dvě námitky: Předně, že mu nebyla vyplacena směnečná valuta, kteroužto námitku vzal při roku zpět, za druhé, že slíbil mu žalující, že, pak-li dvě prvnější směnky již dlužné v čas budou zaplaceny, žalobní směnku nezažaluje a že vůbec posečká s placením, až bude Julius P. s to zaplatiti směnku ze svých prostředků. Žalobce ještě před rokem submittoval na námitku žalovaného Laopolda P.

Rozsudkem c. k. obchodního soudu ze dne 12. října 1898. Cw. III. 1298./98.—3. bylo tudíž ob submissionem žalobce námitce Leopolda P., totiž, pokud se úroků, útrat osvědčení a žalobních nákladů týče, vyhověno, námitka Julia P. byla však jakožto bezdůvodná zamítnuta a byli oba žalovaní uznáni povinnými žalobci Františku Ch. na

útratách sporu 11 zl. 83 kr. ve 3 dnech pod následky exekuce za platiti. Výrok o náhradě útrat sporu byl, pokud se žalovaného Leopolda P. týče, odůvodněn tím, že dlužný kapitál dosud nezaplatil a útraty zvláštní s jeho námitkami a s jednáním o nich hledíc ku doznání žalujícího nevzešly.

Ku stížnosti Leopolda P. na výrok o soudních nákladech v rozsudku výše uvedeném obsažený, pokud jím i stěžovatel Leopold P. uznán byl povinným žalobci Františku Ch. na útratách sporu částku 11 zl. 80 kr. do 3 dnů pod následky exekuce zaplatiti, rozhodl c. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 30. října 1898. R. II. 422./98.—1., že se stížnosti Leopolda P. dává místa, rozsudek c. k. obchodního soudu v Praze se změňuje co do odsouzení Leopolda P. k náhradě útrat sporu v ten smysl, že žalobce František Ch. povinen jest Leopoldu P. na útratách rozepře částku 6 zl. 40 kr. do 14 dnů pod následky exekuce nahraditi a zároveň jemu v téže lhůtě pod těmitéž následky nahraditi útraty stížnosti obnosem 2 zl. 87 kr. Důvody: Leopold P. hájil se dle obsahu námitek jeho proti vydanému rozkazu platebnímu pouze co do úroků ze žalobní sumy vůči jemu přisouzených, pak proti tomu, že i útraty protestu a náklady žaloby směnečné proti němu žalobci Františku Ch. přisouzeny byly; soud prvé stolice zrušil také skutečně rozkaz platební ohledně Leopolda P. v dosahu předuvedeném, odsoudil však přece Leopolda P. k náhradě sporných nákladů žalobci. Tento výrok jeví se však býti nesprávným proto, poněvadž Leopold P. v příčině celého předmětu obhájení jeho práva ve sporu zvítězil, pročež mu také vedle §. 41. c. ř. s. náhrada těch útrat přísluší, které se k tomuto účelnému obhájení jeho práva nutnými staly. Stížnosti slušelo proto místa dáti, Leopoldu P. u změnění v odpor vzatého výroku rozsudkového o nákladech rozepře útraty k účelnému obhájení práva jeho nutné přisouditi a jemu vedle §§. 41. a 50. c. ř. s. i útraty stížnosti s úspěchem se potkavší přiznati.

Dovolacímu rekursu žalobce na usnesení c. k. vrchního soudu zemského výše uvedené nevyhověl c. k. nejvyšší soudní dvůr, neboť byť i Leopold P. byl podal námitky své v témže spise s Juliem P., tož obmezovaly se ony toliko na přiřknutí úroku, útrat protestu a žaloby, a Leopold P. kladl pro svou osobu samostatnou žádost, čímž platební rožkaz co do sumy směnečné ohledně jeho osoby v platnosti zůstal a v moc práva vešel, takže tvrzení rekurrentovo, že se Leopold P. připojil mlčky k námitkám Julia P. také ohledně sumy směnečné, veškerého právního základu postrádá. Obchodní soud rozsudkem svým

zúplna vyhověl námitkám Leopolda P. a zrušil platební rozkaz i ohledně útrat žaloby, kterýžto výrok žalobcem v odpor vzat nebyl.

Ježto spor s Leopoldem P. obmezil se toliko na jeho námitky, a ježto týž v něm zúplna zvítězil, nemohl odsouzen býti k útratám sporu samého, nýbrž měl dle §§. 41. a 46. civ. ř. nárok na náhradu útrat mu vzešlých, na čemž něměnì praničehož okolnost, že žalobce ještě před jednáním námitku Leopolda P. za oprávněnu uznal, ježto rekursní soud přisoudil Leopoldu P. jen útraty nejnutnější.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 1898 č. 16258.

Dr. Freiberger.

Příspěvek o příslušnosti soudů ve věcech vyvlastňovacích.

Proti usnesení c. k. okresního soudu v Brandýse n. L. ze dne 30. dubna 1898. č. Nc. I. 97./98.—21., kterým vyšetřena byla náhrada za pozemky vyvlastněné ku stavbě dráhy z Brandýsa n. L. do Neratovic, podali někteří expropriáti rekurs, který svědčil c. k. vrchnímu soudu zemskému.

Rekurs tento předložen byl však přes to, že v něm příslušnost c. k. vrchního soudu zemského v rekursu poukazem na §. 30. zákona ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. a čl. VIII. uvoz. zákona k jur. normě výslovně byla odůvodněna, c. k. zemskému jako rekursnímu soudu v Praze, kterýž v rozhodnutí svém ze dne 22. října 1898. č. R. I. 290./98.—1. příslušnost svoji odůvodnil tím, že tu jde o řízení za příčinou vyvlastnění k účelům stavby dráhy, jež dle §. 24. zák. expr. děje se dle pravidel řízení nesporného, že toto řízení za působnosti nových zákonů processních již zahájeno bylo, že usnesení odškodňovací za platnosti týchž zákonů bylo vydáno, že tedy co do kompetence soudu rekursního platí ustanovení §. 3. j. n. a čl. XXII. uv. zák. k jur. normě a že předpis §. 30. zákona ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. dlužno přispůsobiti nynější jurisdikční normě.

C. k. nejvyšší soud zmiňuje se v rozhodnutí svém o výtce nepříslušnosti c. k. zemského soudu v Praze k rozhodování o podaném rekursu do usnesení první stolice, výtku tuto zamítl, odkazuje na trefné a zákonu odpovídající odůvodnění rekursního soudu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. března 1899. č. 2045.

Dr. H.

K §. 45. knih. zákona.

Na usedlosti rolníka A. v Letonicích bylo od roku 1893. zaznamenáno právo zástavní za směnečné závazky do výše 780 zl. pro věřitele B. Lhůta ke spravení záznamu končila dne 14. července 1898. Dne 28. března 1898. podal vlastník reality A. proti věřiteli B. žalobu o uznání, že shora uvedená pohledávka 780 zl. nepozůstává po právu a může býti vymazána z knihy pozemkové.

Dne 9. září 1898., v době, kdy tento spor ještě ukončen nebyl, podal vlastník A. u c. k. okresního soudu žádost o výmaz téže praenotované pohledávky, a odůvodňoval svoji žádost tím, že věřitel B. nepodal ve lhůtě praenotační žalobu na spravení tohoto záznamu. Při stání nařízeném podle §. 45. knih. zák. navrhoval věřitel B. zamítnutí této žádosti z toho důvodu, že žadatel A. podal na něho dne 28. března 1898., tedy ještě před uplynutím lhůty praenotační, žalobu o výrok, že sporná pohledávka zanikla a vymazána býti má, že spor ten posud v I. instanci se vede, a že on následkem toho nemohl podati žalobu na spravení záznamu, poněvadž by se vydal námitce rozepře již zahájené dle §. 239. civ. s. ř.

C. k. okresní soud v B. zamítl pak žádost vlastníka A. z té příčiny, že spor téhož A. proti B. o zániku pohledávky 780 zl. posud se vede, a že nelze vyřízení tohoto sporu praejudikovati.

Na stížnost žadatelovu c. k. zemský co odvolací soud v Brně rozhodnutím ze dne 8. listopadu 1898. R. VI. 19./98. změnil usnesení c. k. okresního soudu a vyhověl žádosti za výmaz praenotované pohledávky.

Odůvodnění: Věřitel B. doznal, že žaloby na spravení dotčeného záznamu nepodal a také lhůty ke spravení, která dne 14. července 1898. skončila, neprodloužil; proto se žádosti dle §. 45. knih. zákona vyhověti muselo. Tomu nevadí, že vlastník A. podal dne 28. března 1898. proti B. žalobu o neplatnost téhož záznamu, poněvadž vlastník zavazené hypotéky také sám a již v době, kdy lhůta ke spravení praenotace ještě neprošla, žalobu o neplatnost praenotované pohledávky podati může.

Ve stížnosti na rozhodnutí podané dovozoval věřitel B., že vzhledem na §. 44. knih. zák. nemusil podávati žalobu na spravení záznamu, poněvadž spor, který mezi ním a vlastníkem A. již od 28. března 1898. trvá, posud k ústnímu líčení (následkem postoupení spisů trestnímu soudu) nedospěl, a tudíž v tom sporu dle §. 236. a 259. civ. s. ř. také o spravení záznamu rozhodnuto býti může.

C. k. nejvyšší soud nevyhověl této stížnosti a potvrdil rozhodnutí c. k. zemského soudu v Brně. Neboť výmaz zaznamenaného práva zástavního, povolený od rekursního soudu, srovnává se s ustanovením §. 45. knih. zák., poněvadž věřitel nepodal důkazu o tom, že žaloba spravovací v čas podána byla, nebo že lhůta ke spravení praenotace posud neprošla. Odvolávání se na §. 44. knih. zák. není odůvodněno, protože spor o platnost zaznamenaného práva v čas podání žádosti o záznam ještě zahájen nebyl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. března 1899. č. 3145.

Dr. Halík.

Dle §. 51. s. ř. a §. 78. ex. ř. mohou býti také podatelé odsouzeni k náhradě útrat nového dražebního stání, jestliže zavinili svým nezákonným jednáním zrušení dřívějšího dražení.

Při nucené dražbě domu č. p. 40. v X. činil kromě jiných také podání A. a částečně také vedle něho stojící koncipient dr. B., který však práva k zastupování podavatele A. předepsaným způsobem (§. 180. ex. ř.) nevykázal. Podání tato byla soudem připuštěna a sice jako podání dražitele A. Poslední podání učinil dr. B.; podání toto bylo připuštěno a po dvojím marném vyzvání k dalším podáním jako poslední podání přítomného A. oznámeno. Tu prohlásil ale A., že dra B. nezmocnil, aby ve jménu jeho podání činil a ohlásil odpor proti příklepu. Následkem tohoto odporu odepřel soudce příklep podateli A. a udělil ve smyslu §. 185. odst. 2. ex. ř. příklep podateli C., jenž byl učinil předposlední nejvyšší podání.

Ku stížnosti podatele C. rekursní soud zrušil v odpor vzaté usnesení, udělení příklepu a celé dražební stání a uložil prvnímu soudu, aby po právní moci jeho usnesení na společné útraty dra B. a A. ustanovil nové dražební stání, poněvadž ze spisů a zprávy exekučního soudu vychází na jevo, že nesprávným jednáním A. a jeho rádce dra B. — jež patrně předsevzali, aby nejvyššího co možná podání dosáhli — nejen podatelé, nýbrž i soud byl uveden v omyl, ano nejen nejvyšší podání 7060 zl., nýbrž i mnohá dřívější drem B. činěna byla, jichž však — když učiněno bylo další vyšší podání — A. v odpor nevzal, a poněvadž tato podání, ač neplatná, soudem byla připuštěna, stavše se tak základem dalších podání a zejména také podání přítomným C.

učiněného, následkem čehož celé řízení dražební dle §. 186. odst. 2. a 184. č. 5. ex. ř. stalo se zmatečným. Poněvadž tuto neplatnost a zrušení zřízení toho zavinili A. a dr. B., bylo těmže dle §. 51. s. ř. a 78. ex. ř. uložiti náhradu nákladů nového dražebního stání.

Stížnosti na toto rozhodnutí co do výroku o povinnosti k náhradě útrat od dra B. podané c. k. nejvyšší soud nevyhověl, neboť nebyl-li stěžovatel zmocněncem A-ovým, neměl také před soudem jako jeho zmocněnec jednati a soud v domnění uvésti, že zmocněncem A-ovým skutečně jest, i srovnává se to úplně s právními zásadami o náhradě nákladů soudních, má-li je nésti ten, jenž je byl zavinil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 1899 č. 5952.

Dr. Prunar.

Služné starosty obecního jest podrobeno exekuci jen s obmezením §. 1. zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z.

Rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 12. února 1898 č. j. Cb. 6841./11.—V. byla zamítnuta žaloba firmy M. & P. v Praze podaná na obec L. s žalobní prosbou, aby uznáno bylo právem, že žalovaná obec L. povinna jest žalující firmě jako dražebnímu kupci pohledávky 125 zl. J. Bovi rolníku v L., jako praemie za vedení úřadu obecního za rok 1895 příslušející zaplatiti.

K odvolací stížnosti žalované firmy zrušil c. k. vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 10. března 1898 č. j. Bc. II. 128./98.—1. rozsudek soudu prvé stolice, připustiv důkazy svědecké žalovanou obcí nabídnuté.

Po provedení tohoto doplnění vydal c. k. zemský soud v Praze rozsudek ze dne 22. prosince 1898 č. j. Cb. 6841./26.—V., jímž žalobu firmy M. & P. v Praze na obec L. podanou opětně zamítl, a to z týchž důvodů, které již prvému rozsudku byly připojeny, vyvrátiv mimo to i důvody, jež žalující firma ve své odvolací stížnosti uváděla, a maje zření ku výsledkům provedeného doplnění řízení.

Důvody uvedeného rozsudku jsou: Žalující firma domáhá se na žalované obci zaplacení J. Bovi, rolníku v L., jako praemie za vedení obecního úřadu za rok 1895 příslušející pohledávky ve zbytkovém obnosu 125 zl. s přísl., opírajíc žalobu svou o to, že J. B. měl proti žalované obci k požadování obnos 200 zl. jako praemii za vedení obecního úřadu za rok 1895, že tato pohledávka byla dle výměru c. k.

okresního soudu v Č. B. ze dne 30. října 1895 č. 10715. pro pohledávku, která žalující firmě proti J. B. v obnosu 46 zl. 90 kr. s přísl. příslušela, exekučně zabavena, o čemž žalovaná obec byla vyrozuměna, že pak dle výměru ze dne 31. března 1897 č. 2582. žalující tuto pohledávku J. B-a proti obci L. pr. 200 zl. resp. její zbytek per 125 zl., ve veřejné dražbé vydražila, tak že nyní obec L. obnos ten per 125 zl. žalující jako dražebnímu kupci dluhuje.

Proti žalobnímu nároku namítá žalovaná obec mezi jiným také, že dle §. 1. zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. jest služné osob ve službě obce se nalézajících pouze do jedné třetiny exekuci podrobeno, a to s tím obmezením, že exekutovi ročně obnos 800 zl. r. č. exekuce prost zůstati musí, pročež exekuční zabavení služného J. B. nemá žádného právního účinku, nemohla pohledávka jeho na žalující vydražením přejíti a není proto žalovaná obec povinna pohledávku 125 zl. žalující zaplatiti.

Námitka tato jest zákonem odůvodněna a bylo tedy žalobu zamítnouti, aniž třeba bylo dalšími námitkami se zabývati.

Sluší řešiti otázku, zdali na služné obecního starosty vztahují se předpisy zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. čili nic. V tomto ohledu musí především zodpověděno býti, zdali starostu obecního považovati lze za úředníka obce ve smyslu uvedeného zákona.

Obecní řád pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. stanoví v §. 25., že obecní zastupitelstvo určuje, zdali a kterou odměnu starosta obce za čas svého úřadování z obecních důchodů obdržeti má. Dle §. 27. téhož řádu obecního jest obor působnosti obce dvojí: *a)* samostatný, *b)* přenesený a ustanovují dle §. 29. téhož ob. řádu přenesený obor působnosti t. j. povinnost obce ku spolupůsobení při potřebách veřejné správy, všeobecné zákony a v mezích jejich zákony zemské.

Obecní starosta obstarává dle §. 61. ob. ř. záležitosti přeneseného oboru působnosti obce a jest v tomtéž §u vytknuto, že vláda úkony přeneseného oboru svými orgány a na své náklady vykonati dáti může. Dle §. 66. cit. obecního řádu jest starosta obce ohledně úředních výkonů v tomto oboru přenesené působnosti také vládě zodpovědným, a jest politický úřad okresní oprávněn obecního starostu, který své povinnosti v oboru přeneseném porušil, pořádkovými pokutami až do 20 zl. potrestati.

Poněvadž tedy obecní starosta ve svém zákonném oboru působnosti záležitosti vlády obstarává, dlužno jej za úředníka obce ve smyslu zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. považovati a proto také

služné takového starosty obecního toliko s obmezením v §. 1. tohoto zákona vytknutým exekuci jest podrobeno.

Služné v přítomném případě obnášelo toliko 200 zl., pokud se týče 150 zl., jak svědky J. B. a R. R. stvrzeno bylo, a nebylo žalující firmou ani tvrzeno, že starosta J. B. měl ještě jiné příjmy z úřadu v zákoně ze dne 21. dubna 1882 uvedené.

Nesměla tedy na toto služné exekuce vykonána býti a jest exekuce proti zákonu vykonaná bez každého právního účinku. Exekuce vykonaná v příčině služného, exekuci nepodrobeného jest zmatečná a zmatečný úkon nemůže nikdy v moc právní vejíti, nemůže také nikdy býti podkladem nějakého soudního rozhodnutí.

Vůči vývodům strany žalující se ještě podotýká, že rozhodnutím c. k. nejvyššího soudu z 25. listopadu 1873 č. 10684. (Gl. U. č. 5147.) vysloveno bylo, že přísedící zemských výborů za zemské úředníky pokládati sluší proto, že zemské výbory ve svých zákonných oborech působnosti záležitosti vlády obstarávají, což však, jak dříve uvedeno, také v příčině obecních zastupitelstev a starostů obce platí, pročež také obecního starostu ve smyslu zákona za úředníka obce týmž právem považovati jest jako přísedícího zemského výboru za úředníka zemského, jenž také ku svému úřadu zvolen jest důvěrou spoluobčanů; jest totiž zvolen do sněmu zemského jako starosta do zastupitelstva obce, a kdežto sněm volí přísedícího výboru, volí obecní zastupitelstvo starostu.

Poněvadž žaloba zakládá se na neplatném, zmatečném a právně bezúčinném exekučním výkonu, nelze k němu přihlížeti a bylo proto žalobu právního podkladu postrádající zamítnouti.

C. k. vrchní zemský soud rozsudek soudu prvé stolice potvrdil ze správných důvodů jemu připojených, stavu spisů a zákonu odpovídajících.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu v král. Českém ze dne 31. ledna 1899 č. j. Bc. II. 17./99.—1.

Dr. B. K.

K §. 2. zák. ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z., čl. I. zák. ze dne 26. května 1888 č. 75. ř. z., čl. VIII. č. 10. úv. zák. k exek. ř. a §§. 54. a 55. ex. ř.

Vymáhající věřitel J. B. navrhl u c. k. okres. soudu v Mělníku v základě právoplatného rozsudku tohoto soudu proti dlužníku Fr. T. uváděje v exekuční žádosti, že Fr. T. má jako skladník firmy Sch. a

spol. v Praze služné v roční částce 1200 zl. a mimo to provise při nejmenším v roční částce 400 zl., pro pohledávku 260 zl. s přísl. exekuci zabavením a přikázáním platů těch k vybírání, pokud úhrnný obnos platů těchto obnos 600 zl. ročně přesahuje.

Usnesením ze dne 13. ledna 1899 č. j. III. 809./97.—99.—13. žádosti té vyhověno s obmezením, že exekuce povolena na platy ty, pokud obnos ročních 800 zl. převyšují, jelikož dle zák. ze dne 26. května 1888 č. 75. ř. z. u dlužníka obnos ročních 800 zl. jest z exekuce vyňat, dále s tím, že rozhodnutí o navrženém přikázání soudu exekučnímu ponechána.

Proti tomuto usnesení stěžoval si Fr. T. žádaje za zrušení jeho a zamítnutí návrhu, odůvodňuje stížnost svoji tím, že exekuce neměla býti povolena, jelikož vymáhající věřitel ani netvrdí, že dlužník Fr. T. jest trvale zaměstnán a jsou-li služné a ostatní příjmy, které zevrubně vyznačeny býti měly, již splatny, dodávaje, že jest zaměstnán u firmy Sch. a spol. jen jako obchodní pomocník proti obvyklé šestinedělní kvartálem končící výpovědi.

C. k. zemský soud v Praze povolující usnesení c. k. okr. soudu v Mělníku potvrdil, neboť z označení služného roční částkou v žádosti exekuční vychází na jevo, že se zde jedná o trvalé zaměstnání, trvalý poměr služební, který jest aspoň na rok určen. Má tudíž místo ustanovení §. 2. zák. ze dne 26. května 1888 č. 75. ř. z., první soudce povolil právem dle §§. 54. a 55. ex. ř. navrženou exekuci bez předchozího výslechu stran a bylo k rekursu výměr v odpor vzatý potvrditi, an tvrzením rekursu v cestě stížnosti místa dáti nelze.

Rozhodnutí c. k. zem. soudu v Praze ze dne 7. února 1899 č. j. R. II. 57./99.—1.

Adj. Rý.

K §. 9. odst. 2. a §. 23. odst. 3. tisk. zák.

C. k. nejvyšší soud jakožto soud kasační rozhodl o zmateční stížnosti k zachování zákona takto právem: Rozsudkem c. k. krajského jakožto odvolacího soudu v Jičíně ze dne 3. února 1899. č. j. Bc. 11./99.—4., jímž rozsudek c. k. okr. soudu v Jičíně ze dne 23. prosince 1898. č. j. U. 1115./98.—5. k odvolání tiskaře Th. B. a obchodníka A. M. změněn a titíž obžaloby pro přestupky §§. 9. a 17. resp.

23. tisk. zák. vedle §. 259. odst. 3. tr. ř. sproštěni byli, byl zákon v naznačených článcích porušen.

Důvody: Vedle spisů dal Th. B. vytisknouti ve své tiskárně v Novém Městě n. M. korrespondenční lístky s pohledem města Trutnova s českým zemským znakem a nadpisem „Pozdrav z Trutnova v nedílném království Českém". Místo tisku, firma tiskařova a nakladatelova nebyly na lístkách patrny a povinných exemplářů Th. B. bezpečnostnímu úřadu místa vydání nepředložil. Pohlednice líčeného obsahu prodával A. M., obchodník s galanterním zbožím v Trutnově, jakkoli neměl úředního povolení vedle §. 23. tisk. zák. k prodeji tiskopisů předepsaného.

C. k. okr. soud v Jičíně uznal rozsudkem ze dne 23. prosince 1898. č. j. U. 1115./98.—5. oba a sice Th. B. přestupky §§. 9. a 17. tisk. zák., A. M. přestupkem §. 23. tisk. zák. vinnými a uložil onomu peněžitou pokutu 10 zl., tomuto 3 zl. Leč c. k. krajský soud v Jičíně dal místo odvolání obou obžalovaných a sprostil je rozsudkem ze dne 3. února 1899. č j. Bc. 11./99.—4. vedle §. 259. odst. 3. tr. ř. od obžaloby. Odvolací soud vycházel při tom ze stanoviska toho, že se tu jedná o tiskopis sloužící výhradně potřebám společenského života a že proto nepodléhá předpisům daným k zachování pořádku ve věcech tiskových. Tento názor jest však mylný; neboť, byť i obsah dotčených pohlednic po stránce trestní byl úplně nezávadný — jak odvolací soud v důvodech osvobozujícího výroku nad to podotýká — tož nelze přece připustiti, že má sloužiti výhradně účelům života společenského. Obsah ten zahrnuje v sobě více, nežli k tomu nevyhnutelně jest zapotřebí. Zmiňovati se o nedílnosti království Českého nebylo jistě třeba, měla-li pohlednice zprostředkovati toliko styk společenský. Její obsah dává spíše zároveň výraz politickému nazírání. Naproti požadavku po jazykovém ohraničení právních a soudních okresů na jedné straně, staví se na straně druhé zásada nedělitelnosti země a každý pokus, utvořiti okresy jazykově homogenní, označuje se jako roztrhání země. Jestliže se však v pohlednici, která nad to nese znak království Českého, mluví o nedílnosti tohoto, obráží se v tom nepokrytě naznačená protiva politických a národních snah obou národních kmenů v zemi bydlících. Nesmí se také pustiti se zřetele, že se prodej pohlednic dál na místě, jehož obyvatelé z většiny patří národnímu kmeni německému. Z toho ze všeho podává se zřejmě účel pohlednice národnostní napjetí zvýšiti a proti politickému nazírání německého obyvatelstva Čech demonstrativně vystupovati. Legislativní důvod výjimky poskytnuté v §. 9. odst. 2. tisk. zák. tiskopisům tam jmenovaným pro pohlednici zmíněnou tedy

neplatí. Pro svůj politický obsah neměla pohlednice odňata býti dozoru tiskového úřadu a poněvadž neobsahuje dat zmíněných v §. 9. odst. 1. tisk. zák. a poněvadž povinný exemplář nebyl předložen bezpečnostnímu úřadu místa vydání, musí se tiskař Th. B. vedle §§. 9. a 17. tisk. zák. z toho zodpovídati. Pokud se tkne skutkové povahy přestupku §. 23. tisk. z., sluší poznamenati, že 3. odst. tohoto paragrafu jest s 2. odst. §. 9. tisk. z. v úzké souvislosti. Oznámení čistě místního nebo živnostenského zájmu lze v obsahu pohlednice zrovna tak málo spatřovati, jako výlučný prostředek společenského obcování. Myšlénka v pohlednici výrazu došlá dotýká se zájmů obyvatelstva celého království Českého a vymyká se rámci 3. odstavce §. 23. zák. tisk. Pohlednice nesměla proto bez svolení tiskového úřadu prodávána býti a A. M. dopustil se, drže ji ve svém obchodě na prodej, přestupku §. 23. tisk. zák. Příčinou zmateční stížnosti k zachování zákona bylo tedy vedle §§. 33. a 292. tr. ř. nalézti, že rozsudkem odvolacího soudu zákon v ustanoveních §§. 9., 17. a 23. tisk. zák. byl porušen.

Rozsudek c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 5. dubna 1899. č. 5009.

Dr. **Chvojka.**

Literární zprávy.

Zur Friedensbewegung. Von dr. Emil Steinbach. Wien. (Manz.) 1899.

Nemůže býti pádnějšího důkazu o mocném hnutí mírumilovném, známým okružníkem cara Mikuláše vyvolaném, nežli to, že učenci, jichž práce byly dosud věnovány odborům soukromého práva, obracejí pozornost svou k právu mezinárodnímu.

Po řadu let známe Steinbacha — nynějšího druhého presidenta nejvyššího soudu — co muže, který ob čas rakouský svět právnický plody svého bystrého ducha a svých nevšedních vědomostí obdařil, bylo to však právo civilní a zvláště vliv hnutí sociálního na vývoj jeho, jež obíral si za předmět pozorování.

Spisem nejnovějším o hnutí míru objevuje se nám co badatel historický a filosofický, jenž hledí objasniti příčiny, které ku konferenci v Haagu vedly a jenž hledí uvésti naděje touto konferencí vzbuzené na pravou jejich míru.

Především spisovatel táže se, proč rozepře států válkou se rozhodují a odpovídá, že nedostatek mezinárodní organisace soudní jest toho příčinou; počátkové prý zde byli, avšak nedošli vývoje a zakončení. Zejména uznává Steinbach morální cenu t. zv. sv. alliance roku 1815. uzavřené.

Nápravu očekává od vniknutí práva do války a poukazuje k vzoru války, ku souboji, jehož strašná působnost uvedeným formalismem alespoň byla značně zmírněna. Dle mínění Steinbachova jest úkolem státních společenstev a soudů mezinárodních rozhodčích, aby válkám přítrž učinila, a dle jeho přesvědčení vyvinou se zponenáhla poměry, které nastávající organisaci práci tuto usnadní. Uvádí konečně slova, jimiž Spinoza slavný svůj „tractatus politicus" zahajuje. „Ut ea, quae ad hanc scientiam spectant, eadem animi libertate, qua res Mathematicas solemus, inquirerem, sedulo curavi, humanas actiones non ridere, non lugere, neque detestari, sed intelligere." Nechce spisovatel se posmívati činům lidským, nechce jich želeti, nechce je zatracovati, nýbrž jim porozuměti.

Shodujeme se v celku s výklady slavného učence, podotýkáme však, že ryze právní stanovisko, jež zaujímá, tu i tam ho k chybným závěrkům svádí. Shledává na př. povždy spor, rozepři, co příčinu války, a proto obrací veškerou pozornost na možnost uklizení tohoto sporu, čímž by válka byla zamezena. Avšak máme za to, že zde ztotožňuje Steinbach záminku s příčinou. Stát válku vedoucí předstírá z pravidla záležitost, by útok svůj ospravedlnil aneb alespoň omluvil — avšak bývá to z pravidla výbojnost, která dává příčinu k válkám a proto jest naděje, že by v dozírné době války vzaly za své, právě jenom nadějí poněkud ještě optimistickou.

Nevíme, která válka, hledíme-li na posledních 50 let, by byla mohla býti zamezena činností soudu rozhodčího; ani války ve východní Evropě Ruskem za princip osvobození národův vedené, ani války Rakouska o supremacii v Italii a v Německu, ani veliký souboj mezi Německem a Francií z r. 1870. Vždyť i válka španělsko-amerikánská přes ochotu Španělska podvoliti se každému výroku, byla provedena, protože spojeným státům amerikánským se zdálo, že mají osvědčiti svou moc válečnou a rozmnožiti obvod svůj territoriální. Přes to však věříme i my v déle trvající mír, evropské státy jsou saturovány a zřetel jest obrácen k dobývání zemí mimoevropských. Vedení války v Evropě působilo by strašné ztráty na životech a na jmění — a státy nejsou dosud odhodlány, by ztráty ty na sebe vzaly vzhledem k nejistému výsledku boje.

Pro tyto důvody svolují státy ku theoretickému badání v oboru práva mezinárodního, jež v Haagu zahájeno bylo, praktické osvědčení výsledků oněch porad a usnesení sluší však s klidem a trpělivostí vyčkati.

Prof. **Zucker.**

Příspěvky k dějinám Židů v době Jagellonské. Podává Jaromír Čelakovský. (Otisk z Čas. Čes. Musea.) V Praze. Nákladem spisovatelovým. 1898. Str. 70.

K velké řadě monografií p. prof. Čelakovského přibyla práce nová. Tentokráte obral si spisovatel kapitolu z dějin českého židovstva. Sáhl do doby Jagellonské a vylíčil, kterak a z jakých příčin židovstvo v zemích českých dostalo se z panství královského do područí dílem vyšších stavů, dílem městských obcí.

Židé zdržovali se v zemích českých, jak známo, od dob nepamětných. Byli tu trpěni jen z milosti panovníka, jemuž jedinému náleželo právo „držeti židy“ a těžiti z jejich obchodů. Následkem tohoto regálu židovského byli Židé považováni za sluhy královské komory (servi camerae regiae) a řídili se nejen právem, jež panovník jim ustanovoval, nýbrž podřízeni byli zvláštním královským úřadům. V Praze v závažnějších případech soudil Židy nejvyšší komorník, později královský podkomoří a v menších věcech zvláštní židovský rychtář, dosazovaný od úřadů komorních (obyčejně křesťan a rychtář městský). Strany ovšem mohly se podvoliti zvláštnímu smírčímu soudu, na němž soudili mistři židovští dle práva židovského. Vlastní správu v osadě židovské obstarávali pak s rychtářem židovským starší židovští pražští pod dozorem úředníků komory královské, jsouce ve věcech finančních pomocnými orgány komory při vybírání platů a berní i od Židů venkovských.

Právní postavení Židů počíná se měniti ve válkách husitských a v potomním bezkráloví. Práva, jež druhdy vykonával nad Židy král, počínají přecházeti namnoze na obce městské a na vrchnosti. Za krále Jiřího obnovuje se sice židovský regál, avšak za obou Jagellovců: Vladislava i Ludvíka, nastává opětný obrat. Regál židovský přechází z rukou krále do rukou stavů. Počet královských Židů, kterým král stanoví podmínky trpěného pobytu v zemi, se menší a počet Židů panských, rytířských a městských se víc a více množí. Příčinou tohoto převratu byla slabost vlády Vladislavovy i Ludvíkovy. Vladislav zdržoval se více v Uhrách než v Čechách, a za jeho nepřítomnosti dovedla mocná šlechta

využitkovati své postavení a zmocniti se nejen velkých práv politických, nýbrž mnohých práv panovníkových. A právě v této době poklesnutí moci královské stěhovali se do Čech (a kromě toho i do Polska a do Uher) ve velkém množství Židé pronásledovaní v západní i střední Evropě. Mnoho vypuzeno jich bylo ze Španělska, z Bavor, ze zemí alpských, ze Slezska a z královských měst moravských. V Čechách vystupování proti Židům nemělo celkem jiného výsledku, než že právní postavení Židů se pouze zhoršilo, Židé však v zemi ostali. Důvodem politiky ve věcech židovských byly momenty fiskální. Král a později stavové nechtěli se zbaviti výhod, jež jim plynuly z ochrany Židů. Za velké peníze potvrzoval král Židům výsady na provozování lichvy. Židé směli půjčovati křesťanům peníze netoliko na ruční zástavy nebo základy, nýbrž i na dlužní úpisy čili listy s rozmanitými pokutami, jako vězením a ležením, a rovněž jim dovoleno půjčovati na nemovitosti, když zastavení i případné postoupení jich věřiteli bylo zapsáno do purkrabských register nebo do městských knih. Půjčky ty uzavírali Židé za výhodnějších podmínek než křesťanům dovoleno. Směli jednak bráti veliký úrok, jednak požívali výhod t. zv. lex commissoria. Spory vznikající z půjček rozsuzoval purkrabský soud na hradě pražském.

O půjčkách židovských vydáno bylo na sklonku XV. stol. a na počátku XVI. stol. několik zřízení čili zřízeností. R. 1490. zapověděl král, že Židé nemají více na listy a na zápisy v registrech purkrabských křesťanům půjčovati, a brzy na to (r. 1494.) potvrdili tuto královskou zápověď stavové. Osobování si zákonodárné moci ve věcech židovských se strany stavů zavdalo králi podnět, že r. 1497. vydal nové zřízení o židovských půjčkách a povolil Židům na novo půjčky nejen na základy, nýbrž i na registra, ovšem s jistým obmezením. R. 1498. vydáno bylo dodatečné hejtmanské nařízení o půjčkách židovských, kterým se zapovídalo Židům dávati půjčky na domy a pozemky šosovní (městské).

V době této přikazovali se Židé, jsouce utiskováni, do ochrany mocných pánů. Král nechtěje trpěti úbytek svých příjmů, zakázal roku 1499. takovéto přikazování.

Přímé zpupnosti dopustili se stavové r. 1500., davše do zemského zřízení článek, kterým se rušila platnost královského zřízení z r. 1497. a obnovovalo se zřízení z r. 1494. Města, která zřízení zemského neuznávala, měla nyní na vůli buď se spravovati zřízením z r. 1497. neb z r. 1500. nebo konečně mocí práva statutového činiti odchylná usnesení ve věcech židovských. Vyšší stavové i města nabyli nyní prostředku, na jehož základě mohli ze Židů kořistiti. Židé utiskováni byli

zvláště v městech a přikazovali se následkem toho vrchnostem, od nichž doufali, že za úplatky nebudou se držeti zemského zřízení.

Na sněmě r. 1501. na novo došlo k jednání ve věcech židovských. Dle nové sněmovní zřízenosti byly Židům půjčky na listy a registra opět povoleny. Židé vyjmuti byli z pravomoci městských soudů a podřízeni soudu purkrabskému, který složením svým měl nabyti povahy stavovské.

To jest asi stručný obsah prvé kapitoly. V kapitole druhé jedná autor o pronásledování Židů v českých městech, jako v Chebu, v Plzni, ve Strakonicích, v Čes. Budějovicích.

Kapitola třetí věnována jest poměru Židů v Praze. Následkem poklesnutí moci královské a sporů stavovských rada Staroměstská začala si osobovati obsáhlá práva nad Židy usedlými na Starém městě a nerada viděla zasahování zemských úředníků do židovských záležitostí, zejména nechtěla uznávati příslušnost purkrabského soudu. Král svěřil sice r. 1508. správu Židů nejvyššímu purkrabímu Zdeňku Lvu z Rožmitála, avšak Staré město Pražské práva toho uznávati nechtělo. R. 1512. vymohl si stav městský usnesení sněmu, že Židé smějí poháněti před soud purkrabský toliko o dluhy, jež mají v registrech onoho úřadu anebo listem ujištěny, o jiné dluhy že mají poháněti před soud dlužníkův, tedy před soud městský, jde-li o obyvatele městského. Od r. 1513. počalo se pak dále vyjednávati mezi stavy o vymezení příslušnosti soudů zemských a městských. R. 1515. došlo ke srovnání tím způsobem, že stanovisko měst větším dílem došlo platnosti. Obec Staroměstská snesla se téhož roku na novém zřízení židovském, kterým práva k Židům měla býti králi navrácena. Židé přebývající v Praze neměli míti jiného pána než krále a sousedy pražské směli poháněti toliko k soudu městskému. Tak se stalo, že Židé pražští dostali se vlastně do moci městské a králi byli podřízeni jen potud, že odváděli královské komoře jisté platy.

Právo nejvyššího purkrabího k Židům hájil r. 1516. po smrti Vladislavově sněm Benešovský, avšak obec Staroměstská kladla nový odpor. Po nových změnách podařilo se konečně r. 1525. Zdeňku Lvu z Rožmitála obnoviti svá práva k Židům.

V kapitole čtvrté píše autor o poměrech Židů na Moravě a v Opavsku.

Ke studii své připojil p. prof. dr. Čelakovský pramenný materiál, který dovoluje podrobněji nahlédnouti v předmět jím vylíčený.

Jako všecky práce autorovy vyniká i tato nejen svým věcným obsahem, nýbrž i jasným a přehledným podáním.

Dr. K. K.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

64. Poznámka o náhradním nároku zadnějších věřitelů dle §. 222. ex. ř.

K pojednání na str. 297. a násl. otisknutému budiž mi dovoleno připojiti následující poznámku, jež týká se jednak konstrukce náhradního nároku ustanoveného v §. 222. ex. ř., jednak formule navrhované pro jeho vypočtení.

Pan spisovatel chce konstruovati náhradní nárok §. 222. ex. ř. nebo aspoň knihovní provedení jeho jako „nadzástavní právo na simultanní pohledávce". To je náhled zajisté docela nový, o kterém by se de lege ferenda snad mohlo debatovati. Ale že tím právní povaha našeho nároku, jak platným právem (§. 37. konk. ř. a §. 222. ex. ř.) upraven jest, se nevystihuje, je na bíledni, neboť zároveň se zápisem náhradního nároku z §. 222. ex. ř. sluší prvotní simultanní hypoteku vymazati a na vymazaném právu nelze přece nabyti žádného knihovního práva více, zejména ne práva nadzástavního. Viz §. 51. knih. z.

Pokud se týče vypočtení náhradního nároku, chce pan spisovatel stanoviti úchylku naproti právu platnému (§. 222. ex. ř.) tím spůsobem, aby za základ výpočtu náhradního nároku vzata byla místo odhadní ceny statků „difference skutečné odhadní ceny a součtu předcházejících dluhů".

Pokládám tento návrh za nemožný, žádným způsobem není nápravou proti nynějšímu stavu. Neboť při takovém spůsobu výpočtu může se snadno přihoditi, že jeden člen poměru stane se nullou (nebo negativním); to bude vždycky, kdy „součet předcházejících dluhů" bude se rovnati nebo bude větší než vyšetřená odhadní cena dotčeného statku. Poměr však, jehožto jedním článkem je nulla, je mathematicky nemožným a tím by se výhoda, kterou zamýšlí zákon (§. 222. ex. ř.) stanoviti, stala nutně illusorní. Příklad to jasně objasní a sice zvolím příklad konkretní, protože abstraktní formulky čtenáře odstrašují.

I. Usedlost.

Pro věřitele	*A*	vázne	2000	zl.	
„ „	*B*	„	*1000*	„	(sim.)
„ „	*C*	„	100	„	
„ „	*D*	„	400	„	

Odhadní cena je 2000 zl.

II. Usedlost.

Pro věřitele	*E*	vázne	100	zl.	
„ „	*B*	„	*1000*	„	(sim.)
„ „	*F*	„	100	„	
„ „	*G*	„	100	„	

Odhadní cena 1000 zl.

Dejme tomu, že I. usedlost prodá se za 3000 zl. Věřitelé *A* a *B* obdrží celé své pohledávky. Dle §. 222. ex. ř. vtělí se pro *C* a *D* nějaká částka co náhradní nárok na II. usedlost celkem $\frac{1000}{3} = 333$ zl. 33 kr.). Kdyby však výpočet děl se dle formulky panem spisovatelem navrhované, nemohlo by se pro oba věřitele (*C* a *D*) vtěliti nic, neboť difference odhadní ceny (2000 zl.) a předchozích dluhů (2000 zl.) je rovna nulle. Při druhé usedlosti je ta difference 1000—100 = 900. Byl by tedy poměr 0 : 900, který arithmeticky neexistuje. Ještě drastičtěji vynikne to, když při I. usedlosti vezmeme za odhadní cenu 3000 zl., za kupní pak 2000 zl. Tu uspokojí se pouze věřitel *A*, *B* neobdrží ničeho. Ale kdybychom připustili formuli kritisovanou, dospěli bychom k úsudku, že by *B* z té své pohledávky 1000 zl., na kterou z první usedlosti nic neobdržel, musil na druhé usedlosti část postoupiti věřitelům, již na první usedlosti po něm následují. Neboť difference odhadní ceny a předchozích pohledávek při I. usedlosti činí 3000—2000 = 1000, při II. 1000—100 = 900; poměr je tedy 10 : 9 a má usedlost II. přispěti na zaplacení té simultanní pohledávky *B*-ovy $^{9}/_{19}$ téže. *C* a *D* pak mohli by, předpokládajíc ovšem, jak pan spisovatel chce, že náhradní nárok záhadný vloží se jako nadzástavní právo na simultanní pohledávku, žádati, aby do té částky, t. j. $\frac{9 \cdot 1000}{19} = 473$ zl. 4 kr., pro ně byl na pohledávku *B*-ovu na II. usedlosti náhradní nárok vtělen; *B* by tedy tuto část své pohledávky prostě odstoupiti musil, což by bylo křiklavým bezprávím.

Takové důsledky naskytnou se proto, že cena kupní nebude a nemůže se rovnati vždycky odhadní ceně sebe pečlivěji vyšetřené. A jest

to vůbec kardinální chybou při konstrukci našeho náhradního nároku, že se tento chce konstruovati číselně přesně, což nutně musí vésti k nespravedlivostem. Pokládám za správnější upravení §. 37. konk. ř., dle kterého se žádná určitá ciferně summa nevkládá a ani vkládati nemusí, neboť náhradní nárok a pokud se týče knihovní provedení jeho ani za zástavní právo, ani za nadzástavní pokládati nemohu. Je to ius dormiens zvláštního spůsobu, nárok sui generis. Dodávám ještě, že není z kritisovaného pojednání docela jasno, má-li se při vypočtení rozdílu „ceny odhadní a předcházejících dluhů“ do součtu poslednějších vpočísti též simultanní pohledávka čili nic.

Dr. F. Joklík.

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 13. dubna 1899.

Předseda: starosta p. c. k. dvorní rada prof. dr. Antonín rytíř Randa.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Josef Vančura.

Členů přítomno: 13.

Za členy přijati pp. dr. Jaroslav Preiss, kand. adv. v Praze, dr. Albert Maysl, c. k. konceptní praktikant místodržit. v Praze, dr. Otokar Riegl, advokát v Ústí n. O. a dr. Vladimír Fáček, koncipista zemského výboru v Praze.

Pan dr. Fáček referuje po té o návrhu, jejž obchodní a živnostenská komora pražská v únoru 1899. učinila c. k. ministerstvu obchodu v příčině reorganisace úřadů živnostenských.*)

Pan referent ukazuje, jak státní správa, kdykoliv zasahovala činně v poměry živnostenské, nikdy neobešla se bez orgánův odborných. Tak bylo u nás již v době merkantilistické politiky státní v minulém století (kommerční konsess a inspektoři); a táž potřeba objevuje se zase v dobách dnešních.

Za našich dnů hledí se této potřebě vyhověti hlavně organisováním jednotlivých tříd výrobních v zastupitelské sbory, které jsou

*) Příloha č. 5. k protokolům o schůzích komory za rok 1899.

většinou jen radou orgánům státní správy, z části však též samostatně opatřují některé úkoly správy veřejné.

Návrh komory jinou cestou směřuje k témuž cíli, totiž ku zjednání souladu mezi správou státní a potřebami živností.

Podnětem k němu byly ankety, které komora pražská a plzeňská podnikly v roce 1898., aby se zjistilo, proč průmysl, zejména tovární, u nás upadá, aneb aspoň nerozvíjí se tak jako ve státech sousedních. V obou anketách mezi hlavními příčinami uváděn kromě nevýhodných cel a sazeb dopravních také způsob, jakým političtí úřadové státní provádějí předpisy řádu živnostenského zvláště ve dvou kusech, totiž předpisy o schvalování provozováren živnostenských a povolování práce v továrnách přes dobu zákonnou. Stěžováno si zejména do průtahů v řízení, jimiž trpí průmysl odkázaný na rychlé využitkování příznivé konjunktury, a také do nepříznivého rozhodování, které přihlíží ke všem jiným, často jen domnělým zájmům, na př. zdravotním, dělnickým, rybářským atd. více nežli k zájmu průmyslu a ukládá podnikatelům břemena, při kterých nemohou obstáti.

Komora spatřuje příčinu těchto jevů jednak v přetížení politických úřadův i jejich stálých orgánů technických, dále v neodbornosti nebo jen theoretickém vzdělání těchto orgánů i znalců přibíraných od případu k případu, a konečně v té okolnosti, že nedohodnou-li se znalci odborní, což se stane snadno, poněvadž každý z nich podává své dobré zdání o sobě, rozhoduje mezi nimi právnický úředník bez odborných znalostí technických.

Vzhledem k tomu navrhuje komora:

1. specialisaci právní služby politické: Jako první instance buďtež zřízeny samostatné úřady živnostenské, každý pro několik politických okresů; personál jejich budiž odborně vzdělán zreformovaným studiem universitním, povinnou praxí u obchodních komor a pokračovacími kursy praktickými. V třetí instanci budiž všecka agenda živnostenská sloučena v jediném ministerstvu;

2. specialisaci služby technické: technikové nejen stavební, ale i strojničtí a chemičtí při úřadech živn. I. instance; v II. a III. instanci zvláštní živn. techn. oddělení s přičleněnými poradními sbory praktiků; delegování odborných úředníků II. instance pro jednotlivé úkony I. instance;

3. samostatnost technického úřednictva naproti právnickému, tak že by technikovo dobré zdání bylo pro právníka závazným;

4. kollegiální porady odborných znalců, technických i zdravotních, čímž by se umožnilo vyrovnávání odporných názorů;

5. vyhlašování zásadních rozhodnutí živnost. úřadů ve zvláštním věstníku.

Mimochodem konečně navrhuje komora, aby také o lepší odborné zastoupení stran ve věcech živnostenských postaráno bylo zřízením agentů živnostenských a novou úpravou praxe advokátních kandidátů.

Návrhy komorní obsahují jen povšechné zásady, i jest nemožno oceniti je přesně, nevíme-li, jak si navrhovatelé představují podrobné jich provedení.

Se stanoviska právnického pan referent upozorňuje, že odštěpení agendy živnostenské od ostatní agendy politické, s onou namnoze souvislé (na př. policie vodní) vedlo by k novým průtahům v řízení.

Aby právní úředník mohl jako posud volně rozhodovati, zdá se býti nezbytno aspoň pro ty časté případy, kde se znalcové zastupující různé zájmy (i soukromé) nedohodnou o společné dobré zdání. V případech shody zajisté i dnes právní úředník v rozhodnutí svém jen velice zřídka se odchýlí od zdání znalců; i komora uvádí jediný případ takový. Nelze tedy návrh ad 3. považovati za dostatečně odůvodněný.

Nedostatečnému porozumění lze odpomoci prostěji specialisací služby i výchovy; nepřízeň k průmyslnictvu, vyskytuje-li se skutečně, odstraní jistě pokyn s hůry, jakého se polit. úřadům již dostalo ve výnosu c. k. min. vnitra z 27. září 1898. č. 31.254., jehož účinky také již počínají se v praxi jeviti.

Pan docent dr. Horáček vytýká návrhu obchodní a živnostenské komory, že hledí příliš k zájmům průmyslu, a ignoruje zájmy všeobecné, zejména zdravotní; uskutečnění návrhů komorních mělo by škodlivé účinky pro obyvatelstvo, jmenovitě pokud bydlí na blízku čtvrtí továrních. Bylo by velmi povážlivo, přenechati rozhodování o otázkách toho druhu znalcům živnostenským, ježto tito přirozeně by nadržovali zájmům průmyslovým a podnikatelským na úkor zájmů všeobecných, zejména zdravotních.

Proto návrhy komorní lze pokládati jen co návrhy určité třídy obyvatelstva, a musí se přiměřeně korrigovati se stanoviska všeobecnosti.

Pan referent dr. Fáček souhlasí s panem předřečníkem, a má za to, že právě za účelem vyrovnání těchto namnoze kollidujících zájmů jest nutno, aby vlastní rozhodování nebylo zůstaveno znalcům odborným, nýbrž právníkům, jako tomu jest až dosud.

Na to poděkoval předseda pan místostarosta dr. E. Kaizl, jenž mezi schůzí po odchodu pana starosty ujal se předsednictví, panu dru Fáčkovi za důkladnou a zajímavou přednášku a skončil schůzi.

Dr. Josef Vančura.

Denník.

„Všeobecný slovník právní“ pořádaný a vydávaný dr. Frant. X. Veselým (v komisi knihkupectví F. Topiče) dospěl k sešitu 74., čímž dovršen 21 sešitů obnášející čtvrtý díl tohoto odporučení hodného právnického sborníku. Důležitější články obsažené v sešitech od poslední naší zprávy vyšlých jsou: Smlouva advitalitní, dědická, nakladatelská, námezdní, schovací, společenská, stavební, vetešnická; smlouva vůbec; smlouvy celní, obchodní, státní, svatební; sňatek; soudnictví (vojenské, obecné); soud říšský; soudy řádné, obchodní, rozhodčí, výminečné, živnostenské; sousedské právo; specifikace; společenstva honební, horní, vodní, výdělková a hospodářská, zemědělská, živnostenská; společnost akciová, komanditní, tichá, veřejná; spolky; spoluvina; spoluvlastnictví; spor; spořitelny; správa č. evikce; správa dle řádu exekučního (zvl. vnucená); správa duší; správa politická; statek veřejný; statistika; stavba; stavitelé; stížnosti; stráže (vojenské, finanční); studny; styk soudů se stranami; sůl; superintendence; svazky celní a obchodní; svépomoc, svědci; škody (horní, námořské, požární, zvěří a honbou způsobené, válečné; školy (jednotlivé druhy); šlechta; špedice; štoly revírní; švakrovství.

Perlesovy sbírky zákonů. Ve velkém t. zv. skvostném vydání drem L. Gellerem pořádané sbírky zákonů rakouských (nákladem Moritze Perlese ve Vídni) jsou sešity 10., 11. a 12. prvního oddělení (österr. Justizgesetze“) věnovány směnečnému řádu a zákonníku obchodnímu, kteréžto oba zákony jsou způsobem vydání zmíněnému vlastním opatřeny co nejpodrobnějším udajem judikatury. K obchodnímu zákonníku připojen jest pak ještě v plném znění též železniční dopravní reglement z 10. prosince 1892. č. 207. ř. z.

Přísežní tlumočníci soudní. Věstník ministerstva justice v č. X. sděluje změny v uveřejněném seznamu přísežných translatorů nastalé, z nichž uvádíme, že ze seznamu pro obor vrchního soudu Brněnského byl vymazán Karel Simonis jakožto tlumočník pro jazyk uherský. — Doplňkem k uveřejněnému námi výtahu z úředního seznamu

soudních tlumočníků (str. 373. násl.) dlužno dále poopraviti nepřesnost, kteráž do našich udajů se vloudila. Z ministerského Věstníkem uveřejněného seznamu jmenovali jsme totiž — uvádějíce z Vídeňského vrchnosoudního obvodu tlumočníky v obvodu Pražském resp. Brněnském se nedostávající — též tlumočníka pro jazyk srbsko-chorvatský, jenž v seznamu uveden jest odděleně od tlumočníků pro jazyk jak srbský, tak i chorvatský. To jest ovšem nesprávné, ježto název „srbsko-chorvátský" neb „chorvátsko-srbský" jest kumulativním názvem jak pro jazyk chorvátský, tak i pro jazyk srbský, kteréžto oba jazyky jsou totožnými, lišíce se toliko spůsobem psaní latinkou neb kyrilikou. Tlumočníci jazyka chorvátského, jakož i jazyka srbského jsou tudíž arciť i tlumočníky jazyka zvaného „chorvátsko-srbský" neb „srbskochorvátský", tak že v tom směru nelze říci, že se v Pražském obvodu tlumočníků nedostává.

Knihovna Právnické Jednoty v Praze byla v dubnu a květnu t. r. uspořádána a nově upravena v místnostech býv. seminární knihovny v 2. patře Karolina. Knihovna má 881 spisů o 2754 sv.; 82 spisů je v duplikátech, 21 spis jest v knihovně třikrát, jeden spis čtyřikrát. Knihy rozřaděny jsou do 15 odborů, v jednotlivých odborech spisy následují po sobě dle abecedního pořadu autorů. Spisů českých jest 141, německých 691, spisů v jiných řečech 49 (rus. 8, pols. 6, slovins. 5, chorvats. 2, franc. 12, vlašs. 2, angl. 1, lat. 13) čili: českých 16%, německých 78·4%, ostatních 5·6%. Nejbohatší jsou odbory D (soukromé pr.), E (civ. řád soudní a říz. nesp.), F (trest.), M (časopisy), N (nálezy), O (zákony); méně zastoupeno je právo veřejné a velmi skrovně nár. hospodářství. Také jest poměrný nedostatek spisů české literatury právnické. Nedostatky dosavadní bude lze v brzku odstraniti systematickým doplňováním; příhodné umístění knihovny a nově sestavený úplný seznam práci tu velmi usnadní. Ku knihovně pojí se čítárna ve vedlejší místnosti upravená. Knihovna otevřena byla 15. května 1899. a jest přístupna v tomto období ještě do 30. června vždy v pondělí a v pátek od ½6. do ½8. hod. večer. **JUDr. Maysl.**

Oprava.

Na str. 359. řádka 6. shora má místo 1899 státi správně 1898; na str. 366. řádka 4. shora na místo 1892 správně 1899.

Český panský stav a říšské hrabství.

Úryvek z rodopisu, jejž napsal dr. Č. **Pinsker**, advokát ve Voticích.

(Pokračování.)

Z říšských spisovatelů nepopírá však žádný rovnosti v říši ohrabeného českého pána s hraběnkou Lippskou, neboť Kahlova námitka proti Weyhe-Eimkovi jest pouhé argumentum ad hominem, jímž se mu neostrost právnického rčení vytýká.[24]) Ostatně po náhledu mém případ hraběnky z Kunovic nelze posuzovati se stanoviska práva českého, ježto Jan Dětřich z Kunovic nebyl více obyvatelem českým, neboť vyprodav se na Moravě a vystěhovav se pro víru z Českého území, zakoupil se v říši, přijal služby, tituly a hraběcí stav říšský, tak že veškeré právní styky s královstvím Českým a jeho králem přerušil, tudíž obyvatelem tohoto království býti přestal, jak si toho král Ferdinand II. vydanými četnými patenty o srovnání se u víře přál.[25])

---

[24]) Ani smluvčí nález nevyjádřil se v tomto ohledu určitě. Cituji jej zde doslovně proto, aby čtenáři seznali, jak nejvyšší soudcové v Německé říši dovedou se zodpovídání právní otázky vyhnouti: Auch die Ehen in der Hauptlinie Detmold mit drei Burggräfinen von Dohna (1666, 1695 und 1713) und mit einer Gräfin von Kunowicz (1705), der Stammmutter der beiden Biesterfelder Nebenlinien, bedürfen einer Prüfung nicht, da diese Damen, obgleich sie nicht aus reichsständischen Familien stammten, doch nach der gegen Ende des 17. und im Anfange des 18. Jahrhunderts noch viel vertretenen Ansicht vom Hause Lippe als den reichsständischen Familien gleichstehend angesehen werden konnten, daher aus ihrer unbeanständeten Zulassung irgend ein für ein Herkommen erheblicher Schluss nicht gezogen werden kann.

[25]) Obnov. Mor. Zříz. str. III. čl. 22. I Ferdinand III. byl o duševní blaho svých poddaných velice starostliv, napomínaje své věrné poddané patentem ze dne 4. května 1651, aby tuto jeho nejmilostivější a otcovskou starostlivost o blaho svých duší a úplné upokojení své milé vlasti co nejpoddaněji k srdci si vzali, an by s nimi co opovrhovately královských rozkazů dle usnesení sněmovních bylo naloženo. Za těchto okolností jest zcela zbytečné

Případ Kunovicův proto není rozhodný pro posuzování postavení pánů českých v říši, a Reuling upadl poznovu v starou chybu, že se stanoviska jediného zákona posuzoval celé státoprávní postavení českého panského stavu jak v Čechách, tak i v říši. Jednání to jest nesprávné, jak z následujícího vidno. Panský stav v Čechách a na Moravě měl před rokem 1620 postavení v každém ohledu výsadní, již proto, že král práva neměl, bez svolení pánů počet jich rozmnožovati, [26]) kteréžto výsadě se hrabata říšská již dávno před tím netěšila, neboť rozmnožoval, jak jsme viděli, císař jich počet dle své libosti k nemalému úrazu vážnosti celého stavu.

Panský stav společně s ostatními stavy volil krále Českého, společně s králem byl zákonodárnou mocí v státu a byť i v různých obdobích účast královská v zákonodárství byla mocnější, přec v zmíněné době součinnost stavů nikdy vyloučena nebyla.

---

zodpovídati otázku Reulingovu, zdali by česká kancelář dvorská s Janem Dětřichem z Kunovic stejně jako kancelář říšská byla naložila a jej za hraběte českého byla ponavrhla? Stačí poukázati na osud Karla st. ze Žerotína a pochopíme neprodleně, proč Kunovic přidržel se zásady in fuga salus.

[26]) V Čechách Z. z. z r. 1500: 461, r. 1549. A 33, r. 1564. A 40. Na Moravě Zřízení o sedání panském z 4. září 1480, Archiv Český, V. str. 399, č. 20. Zřízení z r. 1604 l. XXI. str. 2. Připouštím, že nabývání statků deskových dělo se v Čechách a na Moravě způsobem od práva říšského odchylným. V říši totiž nabývali stavové říšští držení bezprostředního území právem veřejným, v Čechách však pouze vkladem v dsky zemské a dvorské, tedy právem soukromým. Tato odchylka zakládala se ve zvláštnosti práva Českého a zařízení desk zemských, jehož v říši nebylo, avšak těmito akty práva soukromého nepřevádělo se pouhé, holé vlastnictví statku deskového ve smyslu nynějšího vlastnictví deskových statků, nýbrž i nárok na různé dávky, práva vrchnostenská, na př. roboty a právo myslivosti, dále soudnictví, správa politická a berní. Způsob nabývací nemění však ničeho na objemu nabytých práv a proto nelze v odchylce této hledati nějaký důvod proti rovnosti Českého stavu panského.

[27]) Rudolf I. sice po prvním střetnutí se s Přemyslem Otakarem II. udělil témuž léno na České země, to však byl pouze účinek zbraní; avšak Karel IV. potvrzuje výsady království r. 1348 výslovně prohlásil: omnem diminutionem et defectum, si quis in praemissis fuerit, reparantes omnimode et supplentes omnedubium et obscurum pro parte et in favorem regni et regum Boemiae de uberiori dono nostrae Majestatis Romanae regiae et plenitudine potestatis interpraetantes -, čímž nepříznivý účinek pádu Otakarova na poměr království k říši na dobro odstraněn a odčiněn, právě tak, jako infeudace krále Jana.

Pánové Čeští a Moravští zasedali na sněmech, byli držiteli svobodného bezprostředního území, byli pány svých poddaných, táhli do bojů pod vlastním praporem, zasedali na soudech zemských a neměli nad sebou jiného pána než krále Českého. Král Český konečně byl samostatným vladařem, neboť země koruny České nebyli územím říšským, říše a císař nebyli oprávněni v Čechách zákony vydávati neb platy vypisovati i když koruna císařská spočívala na hlavě krále Českého, neboť i pak vydával on nařízení jedině mocí královskou v Čechách. [27])

Právo volitele říšského příslušelo králi Českému co právo osobní, jen toto právo bylo lénem, jež jemu císař udílel, nebyl-li krále sám císařem, proto však království samo nebylo ve státoprávní podřízenosti k říši. Panský stav Český nebyl tedy podřízen jinému zeměpánu než králi svému, říše a císař nad ním žádné právomoci neměli a proto byl právě tak bezprostředním jak hrabata říšští.

V tom poněkud nastala změna převratem bělohorským, král zřízením zemským odňal stavům právo přijímání osob do stavu, vyhradiv si sám právo, za prokázané obzvláště věrné služby neb z jiných příčin osoby z obzvláštní milosti nad jiné obdarováním obmysliti, z čehož v krátkosti vyklovalo se právo neobmezeného jmenování veškerých stavů a důstojností. [28])

To však nebylo nijakou nerovností oproti říši, kde císař libovolně veškerá důstojenství udílel. Král obmezil dále právo stavů volení krále na skutečnou vakanci dle zákona Karlova, Vladislavova a reversu stavům Českým r. 1545 daného, avšak právo samo pro případ vakance dotknuto nebylo, pročež i v tomto ustanovení nějakého snížení stavu panského spatřovati nelze. [29]) Král dále vyhradil

[28]) Ferdinand II. potvrdil království Českému i markrabství veškeré výsady, jmenovitě právo přijímání nových pánů ve smyslu výsady české z r. 1502 patentem ze dne 29. května 1627. Codex Weingartenův č. 27. str. 140 v Moravě dne 26. června 1628, když však stavové chtěli použiti svého práva a přijímati nové pány dle starého obyčeje, vydán zákaz pro Čechy patentem ze dne 10. března 1629, pro Moravu ze dne 25. března 1629, jímž obmezeno potvrzení, pokud jsou výsady v odporu se zřízením zemským, tak že přijímání nových pánů stalo se pouhou formalitou, an králem jmenovaní páni, chtíce seděti na sněmu, museli stavům vykázati čtyři štíty, totiž původ svůj od šlechtických dědů a bab, načež je stavové dle diplomu přijati musili. Povstal-li spor mezi stranami, vyhradil si král jej rozhodnouti.

[29]) V tomto ohledu jest zajímavo, že ustanovení Ferdinanda I. a II. stalo se později samému panujícímu rodu obtížným. Karel VI. vida, že nemá syna, porušil pragmatickou sankcí sám ustanovení svých předků, neboť dle

si v Čechách i na Moravě moc zákonodárnou pro sebe, tak že sněmy co do významu a důležitosti jich jednání nepopíratelně klesly, avšak jak panský tak i stav rytířský na dále byl účasten sněmovních jednání seděním a hlasem. I povýšení duchovenstva za první stav v zemi nebylo na ujmu oběma stavům řečeným, neboť i v říši duchovenstvo zaujímalo první místa na sněmu, ba i ve sboru volitelů říšských.

Za to však ostatní státoprávní postavení stavů vyšších v zemi vyjma svobodu náboženskou, o níž již byla řeč, nebylo změněno, stavové zůstali na dále členy sněmů Českého i Moravského, zůstali držiteli bezprostředního území, a pány svých poddaných, oni neměli na dále prostředníka mezi sebou a králem, oni na dále seděli na soudu zemském a zaujímali své staré úřady zemské. Konečně i poměr království i krále k říši se nezměnil, král uhájil neodvislost království od říše, jež neměla i nadále ani v království moc zákonodárnou, ani právomoc nad jeho obyvateli všemi. Jak jsme viděli svrchu, musili cizinci i na dále domahati se práva obyvatelského v Čechách i na Moravě, ovšem ne více na stavech, nýbrž v dvorské kanceláři.

Reuling se svými názory postaven však před otázku jinou, na niž zapomněl, totiž že král Ferdinand II. semlel, abychom pravý stav věci zřetelně naznačili, starý a nový stav panský v Čechách a na Moravě na jednu mouku, že v obou zemích mezi oběma nebylo téměř rozdílu, že oba jediný stav tvořili a že výsady pozůstalé starým rodům panským scvrkly se na minimum, tak že o právním rozdílu mezi oběma řeči býti nemůže.[30])

kšaftu Ferdinanda I. a reversu stavům roku 1545 daného měla nastoupiti před Marií Teresií na trůn Český a Uherský dcera Ferdinanda I. Anna provdaná za bavorského vévodu Albrechta V., což pragmatickou sankcí změněno ve prospěch Marie Teresie.

[30]) V Čechách vskutku zbyl jediný rozdíl, totiž, že staří páni zasedali na sněmu a v soudech nad novými po úřednících zemských. I v tom mohl však král učiniti změnu, uděliv nově jmenovaným starý panský stav, čímž je se starými rody náležité promíchal, neboť pánové seděli podle stáří ne rodu, nýbrž vlastního. V tom učiněn hned zřízením zemským počátek, když král udělil Maxmilianu z Trautmansdorfu, Stralendorfu, Werdenberkovi, Vřesovci, Vratislavovi, Nosticovi a Michnovi v Čechách, pak hraběti Colaltovi a Magni na Moravě starý panský stav. Jiného rozdílu v Čechách nebylo, jedině v soudech seděli pánové staří i noví mezi sebou podle let služebních v soudu. Na Moravě sice byl král dle potvrzené výsady krále Ludvíka, dané v den sv. Mikuláše 1520 vázán, úřady zemské, hejtmana, komorníka a sudího, obsaditi toliko

Reuling stojí tedy na rozcestí, že buď musí popříti celému panskému stavu Českému a Moravskému rovnocennost s hrabaty říšskými, buď ji celému stavu uznati, tedy i pánům novým.

Jakmile totiž král právo měl počet starých pánů rozmnožovati dle své libosti, pak skutečně rozdíl mezi starými a novými pány na dobro přestal.

Mimo to Reuling nevšiml se toho, že již v době předbělohorské v Čechách i na Moravě ustanovení táž ohledně starých a nových pánů platila, že tedy obnovené zřízení zemské u nás i v markrabství nic nového nestanoví, kandidáti stavu panského změnili pouze dárce povýšení.[31])

Reuling shledává rozdíl mezi starým a novým panským stavem i v tom, že noví páni žádati musili za přijetí na sněmu či, jak on to nazývá, za inkorporaci do kurie panské.

Tento náhled jest poněkud mylný. Před r. 1620 na Moravě přijímáni noví páni se svolením královským co markraběcím obcí panskou na sněmu a rozumí se samo sebou, že přijetím do stavu byli oprávněni zasedati mezi novými pány. To byla tedy ona inkorporace Reulinga, avšak není správné, že by nově přijatí tím ještě nebyli náleželi k vysoké šlechtě, neboť patřili pak k panskému stavu mezi rody novými.

Zřízením obnoveným z r. 1628 a reskriptem ze dne 25. března 1629 změněn tento právní poměr na dobro tím, že král sobě vyhradil jmenování pánů, starých i nových dle vlastního uznání a že

páni ze starých rodů, poněvadž ale nově povýšeným pánům mohl uděliti starý stav panský, mohl tímto způsobem prosaditi návrh stavů, jaký si právě přál. Bylo to tedy právo skoro bezcenné, jež na státoprávní postavení starých rodů vlivu nemělo.

[31]) V Čechách: Z. Z. z r. 1500.: čl. 235, 1549: čl. A 13, 1564: čl. A 36. Na Moravě: Zřízení o sedání panském ze dne 4. září 1480. (Archiv Český V., str. 399.) Zemské z. z r. 1604 list XXI, XXII, XXIII, XXIV, CXXII. Dle těchto ustanovení zasedali na Moravě na sněmu nejprve úředníci zemští, po nich soudcové zemští dle stáří, pak staří rodové panští dle stáří, pak noví rodové panští dle stáří. K starým rodům panským náležel ten, kdo byl v třetím pokolení (list XXIII.). Z toho vidno, že Reuling nevšiml si té okolnosti, že i z rodů před r. 1628 do stavu panského přijatých byli někteří noví, a že noví rodové v třetím pokolení mezi staré rody vstupovali. Právník tak důmyslný, jímž Reuling nepopíratelné jest, neměl by právní rozdíl hledati v nepatrnostech, jakým jest sedání pánů na soudu a sněmu, nýbrž v souboru jich práv, která až na volbu tří úředníků zemských a ten prožluklý pořad sedání byla stejná.

tito, přihlášivše se stavům na obecném sněmu, mohli požadovati sesi dle svého diplomu v starém neb novém stavu, a že stavové je zamítnouti nemohli, pakli vykázali čtyři šlechtické předky, totiž dědy a báby. Povstal-li mezi stranami jaký spor, byl král co markrabě oprávněn jej rozhodnouti a na jeho rozhodnutí musily obě strany přestati. Kdo tedy čtyři šlechtické předky měl, musel obdržeti sesi na sněmu, a byl tudíž, až na vyčtené nepatrnosti, starým panským rodům rovným, nesměje pouze nad ně se výšiti.

Konečně Reuling přehlíží, že i pobělohorští noví páni v třetím koleně do starého panského stavu vstoupili.[32]) Kde tedy máme hledati právní rozdíl mezi starými a novými rody, když ho vskutku nikde nebylo a když všecky rody panské patřili do jediného stavu?

K tomu druží se další okolnosti, totiž, že Čeští páni po vydání obnovených zřízení zemských jako před tím za manželky brali dámy říšské vysoké šlechty a sice četněji než před tím.[33]) Z toho by se ovšem mohlo souditi, že říšské dámy provdáním se za české pány v říši pozbyly příslušnost k vysoké šlechtě. Takto otázka přítomná řešena býti nemůže, neboť provdáním se do Čech pozbyly hraběnky říšské svou říšskou příslušnost a nabyvše českého práva obyvatelského musily ohledně svého státoprávního postavení posuzovány býti dle práva českého po případě moravského, a zde náležely nepopíratelně k vysoké šlechtě. Otázka tato by ovšem se stanoviska práva říšského mohla rozhodována býti na úkor říšských nevěst do Čech a Moravy se provdavších, avšak skutečné poměry vyvolaly další otázku, totiž, že členové vysoké říšské šlechty touže

[32]) Není sice v Čechách výslovně ustanoveno, rozumí se ale samo sebou, neboť nemohli noví rodové zůstati v novém stavu panském do soudného dne; vymíráním starých rodů postupovali noví rodové do předu a obdoba zemského zřízení A 15 přirozeně se vnucuje. Moravské zřízení 1604, list XXIII. první str. výslovně totéž stanoví.

[33]) Uvedu zde pouze několik příkladů. Prokop Vojtěch hrabě Černín z Chudenic pojal dne 26. června 1746 Marii Antonii princeznu Colloredo. Weyhe-Eimke sice čítá Černíny mezi velké rody vedle Rosenbergů, přehlíží však, že již počátkem 16. století byli v stavu rytířském a teprve r. 1622 povýšeni do panského stavu. Staví-li je vedle Rosenbergů, přiznává, že nezná český rodopis. František Kajetán hrabě Chorinský z Ledské oddán r. 1800 s Konstancií Leopoldinou lantkrabiní z Fürstenberku. Josef Antonín hrabě Vratislav z Mitrovic pojal za manželku Josefinu princeznu ze Schwarzenberku. Příklady ty lze do nekonečna rozmnožiti.

dobou za manželky braly dámy vysoké šlechty České neb Moravské.[34]) Ve všech případech těchto nutno buď důsledně říci, že veškeří potomci z těchto manželství dle práva německého náleželi k nižší šlechtě, buď nutno veškeré sňatky prohlásiti za rovnorodé. Nezbývá vzhledem k jich počtu než přiznati rovnost, poněvadž dám z českých rodů taký počet do říše se provdal a rozrozením do tak četných rodokmenů se dostal, že právníci říšští budou zajisté se ostýchat, veškeré rody prohlásiti za deklasované, kteří vykazují mezi předky svými Českou šlechtičnu.

Tím octli jsme se u případu zmíněného v poznámce osmnácté. Spisovatelé říšští uvádějí na doklad nerovnosti české vysoké šlechty sňatek Karla Ludvíka hraběte z Löwenšteinu a Wertheimu se slečnou Českého panského rodu ze Stricicz, či jak Reuling píše, ze Strizicz[35]) asi z polovice předešlého století. Ostatní bratři Karla Ludvíka prohlásili sňatek ten za nerovný, načež je žaloval tento před říšskou dvorskou radou. Ta vydala proti bratrům mandatum sine clausula a dne 16. července 1651 vydala další nález, že zamítá nedostatečné oznámení splnění (Paritions-Anzeige), et detur parti impetratae adhuc ex officio terminus duorum mensium, aby zastavili veškeré útoky (Attentaten) proti držení (Posession) vel quasi matrimonii aequalis, jichž zrušení císařským mandátem nařízeno, a aby se dle doslovného znění řečených mandátů prohlásili, že žalobcově manželce v držení matrimonii aequalis a veškerých z něho vyplývajících effectuum překážeti nebudou. Na to jí odevzdali žalovaní dostatečné prohlášení rovnosti (Paritionserklärung). Karel Ludvík se tím však nespokojil, nýbrž pokračoval v rozepři dále, pročež vydala říšská dvorní rada dne 11. září 1752 toto nařízení: Žalobcova žádost jest zbytečná a nemá místa: Poněvadž

---

[34]) Kristian Vilém markrabě Brandenburský pojal za choť Barboru Eusebii z Martinic, ovdovělou hraběnku z Vrtby. August kníže z Lobkovic r. 1770 Marii Lidmilu hraběnku Černínovou z Chudenic. Leopold Vilém markrabě Badenský r. 1651 hraběnku Silvii ovdovělou Černínovou roz. z Milesima. Filip kníže z Lobkovic r. 1720. Vilemínu hraběnku z Althanu.

Konečně i kněžny říšské provdaly se za české pány n. př. Marie Anna roz. markrabině z Badenu r. 1680 za Ferdinanda knížete z Lobkovic, Klaudina Františka princezna z Nassau-Hademaru za Filipa Viléma knížete z Lobkovic. Tak jest česká šlechta křížem krážem s vysokou šlechtou říšskou spřízněna a sešvakřena.

[35]) Moser, Familienstaatsrecht II. str. 107. Pütter, Vom Unterschied der Stände, str. 300. Göhrum, Lehre von der Ebenbürtigkeit, II., str. 229. Reuling l. c. str. 104.

mandatum a paritoria jiného smyslu neměla než žalobcovu hraběcí manželku i s jejími dítky udržeti v držení manželství rovného s titulem, znakem, stavem, následnictvím dítek a veškerých ostatních efektů, proto se vykonaná parice k všemu tomu spolu vztahuje a jest další řízení zbytečným. Roku 1754 oznámil Karel Ludvík říšské radě dvorské, že bratr jeho, hrabě Jan Ludvík od odporu proti jeho manželství upustil, což as učinili i ostatní bratři, neboť po smrti Karla Ludvíka (1779) byl syn jeho Bedřich Karel přijat v počet nedílně vládnoucích hrabat z Wertheimu. Z toho vyvozují němečtí právníci, že pohnaní bratři pouze quoad possessorium uposlechli (parirt haben) a že si petitorium vyhradili.

Především jest tato argumentace nesprávná, neboť z mandatu sine clausula nelze ještě vyvozovati, že by bylo šlo o pouhé prosessorium ve smyslu XXII. tit. řádu komorního soudu II. dílu.[36]) Bylo v rozepři jednáno o rovnosti manželství, o právo k používání stavu,

---

[36]) K tomu především musíme si stručně prohlédnouti řízení mandatní sine clausula. Mandatní řízení před komorním soudem, pak říšskou dvorní radou bylo buď cum clausula justificatoria, dadurch den Wiedertheilen, wider die solche Mandata ausgehen, vorgesetzt wird, Ursachen, warum dieselben nicht statt haben sollen, fürzubringen und in Sachen und zwischen Partheien an das Kammergericht gehörig erkannt werden sollen. Mandaty sine clausula justificatoria vydávány byly, když die Sach und die Handlung, darüber die kaiserl. Mandata zu erkennen gebeten, an sich selbst von Rechts oder Gewonheit wegen verboten, und wo dieselbig begangen, auch ohn einige weiter Erkanntnuss für strafwürdig oder unrechtmässig zu halten, oder dass dardurch dem anruffenden Theil ein solch Beschwerd aufferlegt und zugefügt würde, die nach begangener That nicht wieder zu bringen, oder dass die Sach wider den gemeinen Nutzen wäre, oder keinen Verzug leiden möcht, darinn in solchen und sonst andern Fällen, in denen vermög der Recht a praecepto, ohn vorhergehende Erkanntnuss angefangen werden mag. V těchto případech měly mandaty ohn einig Widerrede oder Verhinderung vollzogen und darauf weder die, die solche Mandata übertreten, auf die darum verleibte Pönen, wie sich gebührt procedirt und gehandelt werden. Dále nařízeno, es solle jederzeit fleissig bedacht und erwogen werden, dass dieselbe (mandata sine clausula) nicht erkennt, es seien dann die Narrata den darüber aufgerichteten general Constitutionen und gemeinen beschriebenen Rechten allerdings gemäss. (Řád soudu komorního II. díl. XXV. titul.) V mandatu zároveň položen žalovanému rok, v němž se vykázati měl, že mandat vyplnil (de paritione jam facta zu dociren), aneb se s trestem mandatu spokojil. Při tomto roku mohl žalovaný také námitky věcné činiti (in effectu ad excipiendum a nikoli pouze ad docendum de paritione), načež bylo o jich platnosti rozhodnuto. (Řád komorního soudu III. díl, XLII. titul.) Z toho nelze nijak souditi, že by bylo šlo o pouhé posessorium, nýbrž právě z vydání mandatu sine clausula vy-

titulu a znaku, pak následnictví na trůn, byl to tedy spor vskutku petitorní, pohnaní vydali na vše prohlášení o rovnosti manželství, syn slečny ze Stricicz následoval bez odporu na trůn, jak tedy lze tvrditi, že si bratři Karla Ludvíka vyhradili petitorium, jehož zbytečnost říšská dvorská rada sama uznala? Celá tato rozepře má ale ještě jiný háček, kterého mimo Reulinga žádný ze spisovatelů netušil.[37]) Oni totiž pokládali nevyslovitelnou skupinu souhlásek již za slovo české, jméno Stricicz ale neb Strizicz české však není. Byla sice v Čechách svého času osada Střitice, avšak svobodných pánů ze Střitic v 18. století v Čechách nebylo. Slovo to jest i pro nás velmi těžké k vyslovení a proto jsem pátral, jaká slečna to byla, jež se za hraběte Löwensteina provdala. Obrátil jsem se na domovní, dvorní a státní archiv, který mi potvrdil mou domněnku, že šlo o Annu Charlottu Dejmovnu ze Střítеže, tedy o slečnu nepopíratelně stavu rytířskému náleževší.[38]) Jsou tedy nesprávné veškeré dedukce německých spisovatelů, kteří z panského stavu Anny Charloty

plývá, že šlo o očividné porušení práva. Že však nešlo o pouhé posessorium, vidno i z toho, že dle téhož řádu (II. díl, XXII. titul) nemělo posessorium žádného právního vlivu na petitorium. Kdybychom však i připustili možnost rozhodovati o rozepři o rovnost manželství posessorním sporem (což již proto jest nemožné, poněvadž jakmile jde o otázku rovnosti stavu, neprodleně proti nařízení zákona o posessoriu, o právech stavu rozhodováno býti musí), přec vidíme z rozhodnutí dvorské říšské kanceláře ze dne 11. září 1752., že slečně ze Stricicz přiřknuto nejen držení matrimonii aequalis, nýbrž i titul, znak, stav a následnictví dítek na trůn se všemi účinky jakéhokoliv jmena. Poněvadž parice skutečně se stala v každém ohledu, bylo další řízení zbytečné. Z toho tedy vidno, že nešlo o pouhé posessorium, nýbrž o petitorní spor, v němž jednáno i o následnictví na trůn.

[37]) Reuling l. c. str. 104. poznámka.

[38]) Tato Anna Charlota byla dne 28. ledna 1722 narozenou dcerou Jana Václava Deyma, jenž byv narozen dne 2. února 1698 v Německém Brodě a pojav za manželku Kateřinu Konstancii Rosalii Příchovskou z Příchovic, s ní zplodil mimo dceru Charlotu ještě dva syny, Jana Václava a Jana Josefa, narozené co dvojčata dne 10. října 1719. Jan Václav zemřel v osmi dnech po narození, Jan Josef sloužil r. 1748. v císařském vojště co nadporučík, když byl otec Jan Václav dávno před tím dne 1. srpna 1734 v Mantově v souboji s hrabětem Lambergem padl. D. Z. 480. F. 50, F. 3, 483 D. 30, 125 H. 19. Jan Václav byl synem Jana Jindřicha Deyma, jenž s manželkou svou Eleonorou Čejkovnou z Olbramovic zplodil ještě druhého dne 1. června 1693 narozeného syna Jana Šťastného, jenž diplomem ze dne 17. března 1733 povýšen pro svou osobu a potomky do panského stavu Na bratra a potomky jeho toto povýšení se nevztahovalo a zůstali tito až do vymření celého rodu v stavu rytířském. D. Z. 119 H 18. Dosud žijící tři rodiny hrabat Deymů ze

a domnělého posessorního sporu vyvozovali nerovnost Českého stavu panského, neboť šlo ve sporu tom o rovnost manželství slečny českého stavu rytířského s říšským hrabětem panujícím, tedy osobou vysoké šlechty říšské, a poněvadž uznána rovnost manželství a právo dědiců k následnictví, jest tím pouze potvrzena zásada obecného práva o rovnosti manželství vysoké šlechty říšské s dámami nižší šlechty, a náleží případ ten co další doklad mezi rovné sňatky vysoké šlechty říšské s dcerami šlechticů nižších. Nijak ale nelze vyvozovati z něho nerovnost Českých pánů s hrabaty říšskými.

Měl-li tudíž Weyhe-Eimke, sepsav ono zaklausulované prohlášení o rovnosti Českých pánů s říšskými hrabaty, na mysli sňatek Anny Charloty Dejmovny, pak se v každém ohledu mýlil.[39])

České země neležely však nadarmo v srdci svaté říše Římské, a proto během času vyvinuly se poměry právní vzájemnými styky obyvatelstva, jež na vyřízení sporné otázky rozhodný vliv měly.

Především obdržela celá řada českých pánů říšské hrabství, mezi nimi i takých, kteří teprve po roku 1620 do panského stavu byli povýšeni.[40])

I celá řada cizích rodů v Čechách usedlých obdržela od císaře hrabství říšské. Byl to přirozený následek stěhování se národů do liduprázdných Čech.[41])

Stříteže mají s řečeným rytířským rodem společného praděda Jana Jindřicha totiž Jana Deyma, jenž s manželkou Kateřinou Kalenickou z Kalenic zplodil dva syny, Jindřicha narozeného dne 1. února 1606 a bratra Mikuláše, jehož vnukové Přibík František a Václav Hynek r. 1708. do panského a dne 10. července 1730 do hraběcího stavu byli povýšeni. Anna Charlota nemá ale s nimi mimo svého třetího praděda Jana nic společného, tím méně s jejich a strýce Jana Šťastného panskými diplomy.

[39]) Weyhe-Eimke v řečeném díle svém o tomto sňatku se vůbec nezmiňuje, ač uvádí celou řadu nerovných sňatků vysoké šlechty říšské. Weyhe-Eimke pro svůj náhled dokladů neuvádí.

[40]) Uvádím je zde, aniž by seznam můj činil nárok na úplnost, neboť postačí úplné zde předložený seznam: Čabelický, Čejka, Černín, Chotek, Martinic, Harach, Hugvic, Kounic, Kinský, z Klenova, Kolovrat Krakovský, Libsteinský, Novohradský, Lobkovic, Nostic, Pruskovský, Pachta, Sternberk, Slavata, Švihovský, Trčka, z Ronova a Biebersteina, Voračický, Vrbna, Vrtby, Valdštýn.

[41]) Ani seznam tento není úplný, uvádím jej dle Maravigliova díla: „Der böhmische Adel“. Není však třeba úplného seznamu, poněvadž vzhledem k počtu osob zde uvedených na několika více neb méně nesejde. Jsou to následující: Althan, Bellegarde, Bissingen, Breda, Clary-Aldringen, Dunewald,

Ještě větší jest počet hrabat říšských, kteří napotom obdrželi český panský stav neb dokonce i české hrabství.[42]) I knížata přijala český inkolat, jak vidno ze seznamu dole uvedeného[43]), ba některá říšská knížata dala si uděliti zvláště český stav knížecí.[44])

Nechceme-li převrátiti celé státoprávní poměry na rub, nezbývá, než uznati rovnocennost českého stavu panského, starého i nového, s hrabaty říšskými nejen skoro vždy, nýbrž ve všech stycích státoprávních i rodinných.

To jest nepopíratelný duch dějin, tak na vzájemný poměr pohlíženo s obou stran a nedovedou odpůrci těchto názorů uvésti jediného případu, aby kdykoli šlechtična českého panského stavu nebyla uznána za rovnou říšským hrabatům.

Byl-li ale český panský stav roven hrabatům říšským, jak mohlo, abychom se vrátili k prvotní pro české právní dějiny tak

Frankenberg-Ludwigsdorf, Gaschin Rosenberg, Hartig, Losy, Magnis, Morzin, Oppersdorf, Lassaga-Paradis, Rotenhan, Rozdražov, Schirnding, Schönfeld, Spork, Unruh, Vetter, Wallis.

[42]) Berchem, Berchtold, Blümegen 1761. říšské hrabství a zároveň inkolat v českém starém hrabécím stavu, Brenner 1693. říšské hrabství a 1766. panský stav český, Des-Fours 1634. říšské hrabství, 1636. český stav panský, Mallabaila 1769. říšské hrabství a český panský stav, Daun, Fünfkirchen říšské hrabství a český panský stav, Götz 1635. říšské hrabství, 1642. český panský stav, Khun-Belasi 1630. říšské hrabství, 1738. český panský stav, Kuenburg 1665. říšské hrabství, 1668. český inkolat, Lamberg 1707. knížecí stav, 1716. český inkolat, Lanjus 1757. říšské hrabství a český inkolat, Leubfing 1696. říšské hrabství, 1750. český inkolat, Lützow 1692 říšské hrabství, 1695. české hrabství, Magawly-Cerati 1736. říšské hrabství, 1745. české hrabství, O'Gilvy 1739. říšské hrabství a český starý panský stav, O'Reilly 1787. říšské hrabství a český panský stav, Ostein říšské hrabství a 1710. český inkolat, Pötting 1636. říšské hrabství, 1652. český panský stav, Regal 1715. říšské hrabství, 1720. český panský stav, Rindsmaul 1665. říšské hrabství, 1764. český panský stav, Rummerskirch 1803. říšské hrabství a český panský stav, Schaffgotsch 1627. říšské hrabství, 1700. české hrabství, Schlick 1487. říšské hrabství, pak český panský stav, Schönborn, Reichenbach-Lesonic, Sinsendorf, Spaar, Stadion, Stauffenberg, Tannenberg, Thun, Uleteld, Verdugo, Wobl.

[43]) Auesberg, Arenberg, Colloredo, vévoda Kurský, Dietrichstein, Eggenberg, Fürstenberg, Hatzfeld, Hohenlohe, Hohenzollern-Sigmaringen, Khevenhüller, Liechtenstein, Löwenstein, Lynar, Metternich, Oettingen, Paar, Palm, Piccolomini, Salm, Schönburg, Schwarzenberg, Thurn, Trautmannsdorf, Trautson, Windisch-Graetz.

[44]) Jsou tu rodové tito: Schwarzenbergové, Kinští, Colloredo, Clary, Palm, Rohan. Byli tito rodové přijetím českého stavu knížecího také deklasováni?

urážlivé otázce, udělení českého hrabství deklasovati šlechtice obdařeného říšským hrabským diplomem, že udělené vysoké šlechtictví neprodleně odňalo, a byl by císař, jenž, jak sám ve svých diplomech praví, jako slunce ozářoval celou zem, dopustil se podobné nedůslednosti a zmatku právních poměrů? Laskavý čtenář nechť zodpovídá tuto otázku sám.

Nemohu skončiti, aniž bych uveřejnil výsledek badání, předsevzatého v šlechtickém, pak v domácím, dvorním a státním archivu ve Vídni, neboť listiny tam nalezené vrhají jasné světlo na celý poměr právní, o němž dovolím si na konci pronésti svůj úsudek.[45])

Závazek císařů ve příčině vydávání říšských nobilitac pouze říšskou dvorskou kanceláří počal dle volebních kapitulac teprve Ferdinandem III., jenž ve své kapitulaci ze dne 24. prosince 1636 čl. XLVI a XLVII v závazek ten vešel. Po něm následovali všickni další císaři.[46])

Avšak již před tím vešli předcházející císařové v podobné závazky, n. př. Maxmilian II. ve svém řádu říšské dvorské kanceláře z r. 1570.[47])

Již Karel IV., jenž poprve císařství Římské s Českým královským titulem spojil, používal titulu císařského ve všech majestátech, bulách i diplomech bez rozdílu, zdali je vydával mocí císařskou pro říši neb mocí královskou pro České země. Není pochybnosti, že k tomu byl oprávněn a nelze se diviti, že staven titul císařský před královský Český, uvážíme-li, že císařství mnohem větší bylo rozlohy než království České, byť i toto hlavním zdrojem moci a důchodu jeho bylo. Když později trůn Český přešel na rod

---

[45]) Pátrání to předsevzal k mé žádosti v archivech vídeňských pan August z Doerrů, jemuž za jeho námahu tímto vzdávám díky.

[46]) Na př. Ferdinand IV. čl. XLIV. a XLV. Leopold I. čl. XLIV. Josef XLIII. atd.

[47]) Závazek ten zní doslovně takto: Wir wollen auch, dass solche unserer und des heil. Reichs Regalien und Lehenschaften, auch obberührte Privilegien Confirmation, desgleichen andern ansehnliche Fertigungen als Erhebungen in Grafen Herren Adels und Ritterstand, neue Freiheiten so von Uns als Römischen Kaiser verliehen werden, allein durch unsere Reichs-Secretarien, was aber unserer Erb-Königreich und Landen, Lehen und Güter auch Erhebung derselben Personen anbetrifft, das solle von deren Landen-Secretarien expedirt werden, wie auch unter unserem Hofgesind und dero Erhöhung gleicher Unterschied ob nehmlichen dieselben im Reich, oder in unseren Erbkönigreichen und Landen gesessen zu halten, doch wie obgemeldt, in gemeiner Kanzlei geschehen solle.

Habsburský a král Ferdinand stal se císařem, následoval jak on, tak i ostatní císařové téhož rodu příkladu Karlova, z čehož povstaly nepopíratelné zmatky, pakli v říšských neb českých diplomech nebylo určitě vyznačeno, že vydávány jsou mocí císařskou neb mocí královskou v Čechách. To mělo za následek třenice mezi kancelářemi, které as v polovici 17. století propukly, když nejprve Česká dvorská kancelář odepřela říšským šlechtictvím obdařené osoby za také uznávati a místodržitelství České na nich požadovalo, aby za potvrzení krále Českého žádali. Na toto nevážení si říšských diplomů stěžovali si vyslanci volitele Mohučského roku 1642 ku náměstku říšského kancléře, patrně bez výsledku, neboť již roku 1644 stěžoval si, žádaje za odpomožení, sbor volitelů říšských k císaři na arciknížecí dvorskou kancelář, že neoprávněně přijímá poplatky za povyšování různých osob do říšského hrabství a panského stavu.

Na to roku 1690 obnovena stížnost na Rakouskou dvorskou kancelář, že neuznávala diplomů říšských, za něž jí poplatky dány nebyly i když osoby povýšené usadily se v dědičných zemích rakouských.[48]) Tato stížnost patrně s předešlou souvisí, neboť nemajíc z povyšování šlechticů důchodů, neuznávala kancelář Rakouská šlechtictví oněch neplatů.

Druhé stížnosti nepřikládám víry, povstala patrně v domění, že císař v diplomech nevydaných kanceláří říšskou, nesmí titulu císařského užívati, což patrně jest nesprávné, neboť byl císařem i tenkráte, když vydával diplomy arciknížecí mocí, a nemohl tudíž v užívání císařského titulu býti obmezován. Zlé příklady kazí dobrý mrav. Dne 31. ledna t. r. stěžoval si volitel říšský Anselm František až z Aschaffenburgu, tímže způsobem na Českou dvorskou kancelář, která navazujíc na požadavek svůj z roku 1642 říšských diplomů neuznávala.

---

[48]) Augsburg den 3. Jaenner 1690. Churfürst Anselm Franz. Beschwerde an den Kaiser wegen der Übergriffe der österr. Hofkanzlei; dass in derselben die Standeserhöhungen im Namen des Kaisers und nicht des Erzherzogs geschehen, dann unter zahllosen Fällen wegen des Königsackerischen Baronats, welches, vor 14 Jahren ehe er in E. K. M. Landen sich sesshaft gemacht oder in dero Diensten gewesen bei der Reichskanzlei das Baronatsdiplom ausgelöst und nun von der österr. Hofkanzlei nicht dafür gehalten noch traktirt wird; dann einen Herwartischen Bruder betreffend, welchem das gräfliche Prädikat nicht gegeben werden soll, weil er in E. K. M. erzherzoglichen Diensten steht, und sich durch eine neue Taxerlegung redimiren soll.

Nezdá se, že tato otázka byla palčivou, neboť teprve dne 20. listopadu 1708 nalezáme ve spisech dobrozdání cís. říšského dvorského rady a tajného říšského referenta pána z Consbruchu, jenž radí, aby v říši oproti české a rakouské dvorské kanceláři byla vyhlášena materielní reciprocita, že totiž čeští a rakouských zemí hrabata a páni svých titulů v říši užívati nesmějí, jinak aby říšská kancelář dvorská byla zrušena aneb prostředky sustentační u říše vymoženy. Patrno, jak vetchý již tehdy byl svazek, jenž svatou Římskou říši ještě pohromadě držel.[49])

Avšak tajný říšský referent se svými návrhy propadl, neboť dvorským dekretem českým ze dne 18. září 1708, svrchu již uvedeným, zákázáno výslovně, aby osoby, obdařené z říšské kanceláře stavem neb predikatem, téhož v zemích koruny České užívaly, dokud o tom z České kanceláře dvorské intimace neobdrží, ač nechtí-li upadnouti v tresty již svrchu uvedené.

Když však po smrti Josefa I. došlo k volbě Karla VI., vynutili volitelé říšští na císaři nový odstavec volební kapitulace, jíž císař se zavázal, že stavovské a výsadní diplomy, vydané říšskou kanceláří, intimovati dá svým ostatním kancelářím, které povinny býti mají dotčené intimace bez veškeré náhrady a poplatků přijati a žadatelům bez odporu dávati v expedicích povolený stav, predikát

[49]) Uvádím zde toto klasické dobrozdání doslovně, poněvadž z něho vidno, že Česká dvorská kancelář stála na pevných nohou. Tit. Ich weiss mich des wörtlichen Inhalts der böhmischen Befehlen nicht zu erinnern, dahero auch bei der Churfürstl. Schreiben nichts gründliches anzugeben habe; falls aber in jenem enthalten: dass Ihre K. M. dergleichen Eingriffe und Violirung in Ihre Boehmische Jura und Regalia nicht gestatten wollen; so könnte die Unform und Nachdenklichkeit dieser Worte, wodurch Ir Mt ihre eigene Actiones (indeme ohne Dero Erlaubnis keine Diplomata ausgefertigt werden), selbst schelten und condemniren, modeste vorgestellet, anbei auch insinuirt werden, dass, obschon von langer Zeit der Strittigkeiten zwischen denen Canzleien gewesen, man doch niemalen so weit gegangen, dass man denen, so bei einer oder andern Canzlei eine Standeserhöhung erhalten, verboten hätte, sich selbst Grafen, Barone oder Ritter zu nennen, obgleich ihnen von denen Land- oder Hofkanzleien in denen Expeditionibus dergleichen Praedicata nicht zugelegt worden. — Und dafern dergleichen Verboth den Boehm. oder Oesterreichischen Kanzleien gestattet würden, J. K. Mt. der Reichs-Hof-Kanzlei auch gnädigst nicht verweigern würden, im Reich zu publiciren, dass keiner, so allein in der Boehmisch oder anderen Kanzleien Praedicate erlanget, sich deren extra Bohemiam im Reich gebrauchen solle. Sonsten und dafern J. K. Mt. der Canzlei aus ihren Cameral-Mitteln keinen Unterhalt anzuweisen geruhen würden, entweder die Kanzlei abgeschafft, oder bei dem Reich die sustentationsmittel gesucht werden

a titul, ač nechtějí-li upadnouti v pokuty v diplomech stanovené.[50]) Zároveň přislíbil císař, že strany nedorozumění stávajících mezi říšskou a Rakouskou dvorskou kanceláří s Mohučským volitelem se dohodne a smíří. To skutečně se stalo[51]), avšak neshody tím

müssten. K hájení práv koruny České mám drastický příklad z dvorské kanceláře. František Dominik svobodný pán z Ugartu obdržel z říšské kanceláře dvorské diplom hrabský, jehož i v Moravě přes obdržený zákaz používal. Na to k stížnosti pana z Ugartu rozhodnuto dekretem ze dne 18. září 1708., že on může v říši a cizích zemích užívati diplomu vydaného kanceláří říšskou, že však na tak dlouho zdržeti se musí v Čechách a přivtělených zemích užívání téhož titulu, dokud z české dvorské kanceláře neobdiží nejmilostivějšího potvrzení. Jinak by byl stíhán dekretem ze dne 11. června 1681. stanovenými tresty. Za to advokát, jenž podepsal apelaci Ugartovu, za takou odvahu obmyslen byl přísnou důtkou. Na to vyhlášen dvorský dekret ze dne 20. listopadu 1708. a pán z Ugartu obdržel dne 29. května 1713. české hrabství. Říšská dvorská kancelář uvolnila stísněnému srdci svému poznámkou na memorialu ze dne 30. listopadu 1708., že i jiní volitelé, zejména Pruský, když v české kanceláři taká principia budou zavedena, se ničeho jiného domýšleti nebudou, ři čemž zapomněla docela, že král Český byl neodvislým panovníkem, kurfiřti ale, třeba „ohne Mittel" přec podrobeni císaři.

[50]) Poněvadž tato kapitulace volební jest méně rozšířena, uvádím z ní dotčenou část třetího odstavce čl. XXII. doslovně: Wie denn in Kraft dieses, alle diejenige Diplomata, so bei einer andern als der Reichs-Kanzlei, unter Kaiserlichem Titul und Namen Zeit währender Unserer Kaiserlichen Regierung expedirt werden, hiemit null und nichtig seien, und die Impetranten, ehe und bevor sie aus der Reichskanzlei, gegen gebührende Taxerlegung confirmiret und legitimiret, dafür im Reich nicht geachtet, noch ihnen das Prädicat oder Titul gegeben werden solle.

Was aber für Gnadenbriefe, Standeserhöhungen und andern Privilegien in unseren Reichskanzlei ausgefertiget, und von daraus anderen unseren Kanzleien intimiret werden, dieselben sollen hiemit schuldig sein, gedachte Intimationes nicht allein ohne allen Entgelt oder Abforderung einer neuen Tax oder Kanzlei-Jurien, wie die Namen haben mögen, anzunehmen, sondern auch denen Impetranten dem erhaltenen Stand und Privilegio gemäss das verwilligte Praedicat und Titul in denen Expeditionibus daselbsten unweigerlich zu geben, und bei Vermeidung der darin gesetzten Poen nicht zu entziehen.

[51]) Smírem ze dne 11. října 1711. uzavřeným ve Frankobrodě mezi volitelem Mohučským a královskými českými volebními vyslanci, hrabaty Windischgrätzem a Kinským, pak radou Consbruchem z předešlého, vypravování již známým. Odst. 5. zní doslovně: Ingleichen alle kaiserliche Befehl, Erklär und Verordnungen an das Reichshofraths und Reichskanzleithor ohne jedermann Hindernus angeschlagen werden und alle übrige dicasteria und Kanzleien schuldig sein sollen in kaiserlichen Gratial und anderen Resolutionssachen die decreta in Gnaden von der Reichskanzlei anzunehmen, die Erkennung deren durch die Reichskanzlei geschehenen Standserhöhungen aber belangend

nijak nebyly odstraněny, neboť volitelé říšští využitkovali své postavení a kladouce volenci nesplnitelné podmínky, sahali tím na neodvislost samostatných států. Ti však se statečně bránili a císař, jak se zdá, sliboval více než držeti mohl, neboť již dne 18. února 1716 činil Lothar František Mohučský, říšský volitel, císaři výtky, že udílením diplomů šlechtických Českou a Rakouskou kanceláří císařská udílení stavů trpí [52]), což ovšem byla výtka zcela neoprávněná, poněvadž král Český ve svých právech královských zvolením za císaře nijak obmezen nebyl. Kurfiřt Lothar přes uvedenou kapitulaci volební nežádá na císaři tak radikální prostředky k povznešení říšské kanceláře dvorské, jako tajný říšský referent z Consbruchu, nýbrž vyznívá jeho výtka pouze v povzdech nad úpadkem říšské kanceláře.

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Úřad svěřenský nemůže vnucenou správou správce podstaty za příčinou úpadku nastalou vzhledem k §. 129. ex. ř. zadržován býti v provedení sekvestrace, již dle §. 254. cís. pat. z moci úřední nařiditi nutno.

Návrhu na uvalení sekvestrace z úřední moci a na ustanovení J. hr. W. neb nejbližšího čekatele svěřenství B. hr. W. nebo některého jeho bratra za sekvestra svěřenského panství K., učiněnému v po-

es bei demjenigen, was in capitulatione Josephinae §. 13. mit deutlichen Worten enthalten, sein ohnveränderliches Verbleiben haben und höchstgedacht churfürstlichen Gnaden vorbehalten sein solle, mit dem zukünftigen Römischen König wegen deren und denen übrigen Kanzleien zum Nachtheil der Reichskanzlei über sothanen §m gemachten Auslegung und dahero entstandenen Irrungen sich zu vernehmen und zu verleichen. Tento protokol podepsán před volbou, po ní však k dalšímu smíru více nedošlo.

[52]) Lothar František volitel říšský císaři: Wegen deren kais. Standserhöhung erlauben E. K. Mt. auch gnädigst, dass ich ein Paar Wort gedanken möge, da dann notorium ist, dass solche kais. Standserhöhung durch Niemand als dero kais. Reichshofkanzlei geschehen können, und obschon denen Boehm. und Oesterr. Canzleien nach ihrer Art Grafen oder Standserhöhungen zu machen nicht zu widersprechen, so werden E. K. Mt. doch ermessen, dass die kaiserl. Standserhöhungen gehemmt und nicht erkennt werden wollen.

dání J. hraběte W. jakožto čekatele ve srozumění s nynějším majitelem požitků i s čekately realního svěřenství K., jakož i v souhlasu s kuratorem svěřenství a potomstva, c. k. zemský soud v Praze usnesením ze dne 13. dubna 1898. nevyhověl z těchto důvodů: C. k. nejvyšší soud ve svých rozhodnutích, zvláště v rozhodnutí ze dne 12. února 1884. č. 1415., v rozhodnutí ze dne 16. září 1884. č. 10.323., 17. září 1884. č. 10.324. a v rozhodnutí ze dne 11. května 1887. č. 3179. a 5208., pak v rozhodnutí ze dne 14. ledna 1891. č. 14.643. opětovně vyslovil, že v případě tom, když jest zřízen exekuční sekvestr nebo dokonce správce konkursní podstaty při otevření konkursu na jmění majitele svěřenství, sekvestrace dle §. 254. pat. ze dne 9. srpna 1854. č. 208. z úřední moci zavedená v klidu zůstati má a že v tomto případě nemůže o zřízení zvláštního sekvestra vedle správce konkursní podstaty nižádné řeči býti, zvláště když otevřením konkursu na jmění K. hr. W. také požívání reálního svěřenství K. jemu příslušející postiženo bylo, všechna pak majetková práva jmenovanému majiteli fideikomissu ohledně správy svěřenství příslušející na správce podstaty přešla a že ustanovení sekvestra z úřední moci zřízeného prozatím státi se nemá t. j. dotud, dokud za projednáním konkursu jednáno bude.

C. k. vrchní soud zemský potvrdil usnesení soudu zemského z následujících důvodů: Usnesením c. k. krajského soudu v Mostě ze dne 6. února 1881. byl na jmění firmy: E. B. K. hr. W. cukrovar v K. a na jmění držitele svěřenství K. hr. W. jakožto veřejného společníka konkurs zahájen. Od této doby podal držitel svěřenství několikkráte návrh, aby úřad sekvestra panství svěřenského z moci úřední některému čekateli svěřenství byl odevzdán. Tyto návrhy zůstaly bezvýslednými, ježto c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 17. září 1884. č. 10.324. rozhodnul, že v tom případě, když je zřízen exekuční sekvestr požitků svěřenství neb dokonce zvláštní správce podstaty při zahájení konkursu na jmění majitele svěřenství, sekvestrace dle §. 254. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854. č. 208. případně již z úřední moci zavedená v klidu zůstati a sekvestru takto ustanovenému všeliký vliv na správu svěřenství se odníti má.

Pročež nebylo, ježto dosavadní sekvestr z moci úřední ustanovený dne 4. dubna 1884. svého úřadu se vzdal, ustanovení nového sekvestra, jenž by z úřední moci dosazen byl, c. k. zemským soudem učiněno a toto opatření bylo c. k. nejvyšším soudem potvrzeno, jak vyplývá z rozhodnutí ze dne 25. září 1885. č. 10.325., ze dne 15. května 1887. č. 3179. a 5208., ze dne 30. července 1889. č. 8114., ze dne 6. září 1890. č. 9539., ze dne 14. ledna 1891. č. 14.638., ze dne 13. září 1891.

č. 10.731., ze dne 6. října 1893. č. 11.878., ze dne 17. ledna 1894. č. 116. a ze dne 27. října 1896. č. 12 636. Opětně vznesený návrh na uvalení sekvestrace z úřední moci zavedené a na ustanovení jednoho z čekatelů za sekvestra tohoto panství svěřenského z úřední moci zřízeného jeví se dle toho jako opětování žádosti již právoplatně zamítnuté.

C. k. nejvyšší soud mimořádné revisní stížnosti vyhověl, změniv pak usnesení obou nižších soudů uvalil na svěřenské panství K. sekvestraci z úřední moci a c. k. zemskému soudu v Praze nařídil, aby za účelem ustanovení a zavedení sekvestra vše další vykonal. V odůvodnění praví c. k. nejvyšší soud: Dosavadním rozhodnutím ve věci té byl podkladem názor, že za trvání vnucené správy požitků svěřenství vedené buď již jednotlivými věřiteli požívatele svěřenství nebo veškerým věřitelstvem cestou konkursu — což pro podstatu svěřenství jest stejné — sekvestrace téhož svěřenství z úřední moci zřízená dle §. 254. pat. ze dne 9. srpna 1854. č. 208. ř. z. v klidu zůstati má. Ani konkursní řád ani ustanovení všeob. s. řádu o exekuční sekvestraci nepodávají důvodů k tomu, aby trvání nucené správy také proti vůli věřitelů na jejím výsledku závislým bylo činěno. Bylo tudíž opětované návrhy účastníků ve svěřenství na sekvestraci, již z úřední moci zříditi by bylo, s poukazem na právní moc učiněných opatření zamítnouti.

Toto stanovisko bylo však exekučním řádem 1. lednem 1898. v platnost vešlým změněno. Dle §. 129. může exekuční soud z úřední moci neb na návrh naříditi, aby vnucená správa byla zrušena, když podle okolností vůbec aneb alespoň po delší dobu nelze očekávati, že by dosaženo bylo výtěžků, kterých by užito býti mohlo k uspokojení věřitele vymáhajícího. Toto zákonné zařízení má zabrániti tomu, aby dlužník dalším trváním vnucené správy poškozován nebyl, která bez toho vhodnou býti se nejeví, aby vymáhajícímu věřiteli uspokojení zaopatřila. Tato zákonná ochrana i nevázanému kmeni majetkovému poskytnutá nesmí tím méně tehdy odřeknuta býti, není-li dlužník ani majitelem věci spravované, nýbrž jen požívatelem nařízením fideikomissárním obmezeným. Jest tudíž na dále také na úřadě svěřenském, aby na ochranu svěřenství dle §. 254. pat. ze dne 9. srpna 1854. č. 208. ř. z. vnucené správě pro jednoho věřitele požívatele svěřenství neb pro veškerenstvo jeho věřitelů vedené odporoval a sekvestraci dříve zavedenou z úřední moci provedl, jakmile se ukáže, že docílení výtěžků, kteréž by k uspokojení vymáhajícího věřitele neb konkursních věřitelů upotřebeny býti mohly, vůbec očekáváno býti nemůže. Toto očekávání jest

při svěřenském panství K. přímo vyloučeno, jak to zcela nepochybně vyplývá z číselných položek v přípise c. k. zemského soudu v Praze ze dne 5. února 1898. uvedených a výborem věřitelstva a správcem podstaty dle vyjádření téhož nepopřených a z vyřízení posledního výkazu depuračního za dobu od 1. července 1896. do 30. června 1897. (Následuje bližší číselný výklad.)

Oproti tomu mohl výbor věřitelstva a správce podstaty také ve smyslu §. 129. ex. ř. za účelem zrušení vnucené správy slyšený dle zprávy posledňějším podané jakožto zájem věřitelstva jedině uvésti, aby docílením výsledků v hospodářství pokud možno příznivých v první řadě dalším nedoplatkům depuračním zabráněno bylo a stávající nedoplatky depurační pokud možno sníženy byly; jakož že nedoplatky depurační účastny jsou s jinými pohledávkami za likvidní uznanými stejného pořadí a že krytí věřitelů konkursních zmenšují. Že by však po splnění závazků svěřenstvím jakožto takovým dluhovaných ještě něco z výtěžků pro věřitele konkursní v dohledné době zbylo, nemohlo v uvedené zprávě ku platnosti přivedeno býti.

Správce podstaty jest dle §. 144. k. ř. ve správě příkazy věřitelstva omezen. Jeho správa nemůže dosáhnouti účel pro konkursní podstatu jedině přípustný, totiž teprve po splnění závazku depuračního a po zúrokování váznoucích pohledávek něco konkursním věřitelům zaopatřiti. Dle případného použití ustanovení §. 129. ex. ř. nemůže dle toho úřad svěřenský vnucenou správou správce podstaty za účelem úpadku nastalou dále zadržován býti v provedení sekvestrace, jíž z moci úřední zavésti nutno, nařízené s ohledem na svěřenství.

Dle §. 16. uvedeného již cís. pat. bylo tudíž při změně usnesení patrně nesprávných naříditi sekvestraci, jež z úřední moci zřízena by byla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. června 1898. č. 8641.

Adj. **Solnař.**

Vnucená správa práv.

Pro svoji vykonatelnou pohledávku 91 zl. 64 kr. s přísl. vymohl si F. S. proti J. V. exekuci zabavením movitých věcí hmotných a když při výkonu zabavena byla pouze mláticí garnitura (lokomobila a mláticí stroj), polovicí dlužníku a polovicí strojníku F. J. patřící, kterouž oni hospodářům za odměnu k mlácení obilí půjčovali, navrhl F. S., aby

mu pro zmíněnou pohledávku povolena byla vnucená správa propůjčování oné mláticí garnitury co do polovice dlužníku patřící.

Usnesením c. k. okresního soudu v Brandýse n. L. ze dne 3. července 1898. č. j. E. 472./98.—1. bylo návrhu tomu vyhověno, jmenován též správce a byla mu mláticí garnitura k správě a vybírání užitků odevzdána.

Proti usnesení onomu podal dlužník rekurs, kterému usnesením c. k. zemského soudu v Praze jako soudu rekursního ze dne 25. července 1898. č. j. R. I. 188./98.—1. bylo vyhověno a návrh vymáhajícího věřitele F. S. na povolení vnucené správy propůjčování mláticí garnitury, pokud se týče polovice dlužníku patřící, zamítnut, neboť jde v daném případě toliko o exekuci na jmění movité, o exekuci na věc hmotnou, kterážto koná se vedle §. 249. ex. ř. zabavením a prodejem jejím, nikoliv ale vnucenou správou a nemění na tom ničehož, že vymáhající věřitel označil věc hmotnou, dlužníku s polovice vlastnicky patřící, jako právo propůjčování věci té, jelikož §. 334. ex. ř. patrně zcela jiná práva na zřeteli má a též §. 341. ex. ř. na přítomný případ se nehodí.

K rekursu vymáhajícího věřitele změnil c. k. nejvyšší soud usnesení c. k. zemského soudu jako soudu rekursního a obnovil usnesení c. k. okresního soudu v Brandýse n. L., poněvadž okolnost, že se děje exekuce na věci hmotné dle §. 249. ex. ř. zabavením a prodejem, nikterak ještě nevylučuje vedení exekuce vnucenou správou práva, které se vzhledem k takové věci vykonává (§. 14. ex. ř.) a poněvadž se zřetelem na všeobecné znění §. 334. ex. ř. nelze tvrditi, že na peněžitý zisk směřující, v propůjčování mláticího stroje s lokomobilou rolníkům pozůstávající právo jest z exekuce vnucenou správou vyloučeno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 1898 č.. 11.755.

Dr. J. V. Bohuslav.

Konkurence zákonného zástavního práva pronajímatelova při rozvrhu nejvyššího podání.

V exekuci vedené na svršky patřící Alfredu P. byly 1. pro pohledávku věřitele A. zabaveny svršky uvedené v zájemním protokolu pod pol. 1.—50. nacházející se v obchodních místnostech domu č. p. 970.-I. v Praze, 2. pro pohledávku z nájemného vlastníka domu toho B. zájemně popsány svršky předem uvedené a dále nalezené svršky

pod pol. 51.—165 sepsané, 3. pro pohledávku věřitele C. zabaveny svršky již uvedené a další svršky pod pol. 166.—438. sepsané, 4. a pro pohledávku věřitele D. zabaveny svršky dříve uvedené a dále svršky pod pol. 439.—960. v obchodních místnostech a pol. 961.—975. v bytu dlužníkově (v jiném domě se nalézající) vyznačené.

Na svršky veškeré dobyli pak ještě jiní věřitelé přístupem zástavního práva.

Veřejnou dražbou docílené nejvyšší podání bylo dle toho při roku rozpočetním ve 4 dílčí podstaty rozděleno.

Věřitel B. žádal při roku tom, aby jeho pohledávka z nájemného byla přikázána přede všemi věřiteli.

Tomu odporoval první věřitel A., poněvadž první dílčí podstata nestačila ani na zaplacení pohledávky jeho a tímto navrženým přikázáním by tato dílčí podstata na úkor pohledávky jeho ztenčena byla; navrhnul proto, aby věřiteli B. pohledávka jeho přikázána byla z druhé dílčí podstaty záležející z nejvyššího podání docíleného za svršky zájemně popsané a pohledávku samu daleko převyšujícího.

Jelikož věřitel B. na svém návrhu trval, přikázal c. k. okresní soud pro St. M. a J. jemu pohledávku z nájemného z první dílčí podstaty před všemi věřiteli, neboť zákonné zástavní právo věřiteli B. příslušící zájemním popsáním soudně zjištěné vztahuje se také na svršky pod pol. 1.—50. zabavené, jemu výsadní pořadí náleží a pohledávku z nájemného před všemi ostatními věřiteli přikázati sluší.

K stížnosti věřitele A. změnil c. k. zemský jako rekursní soud rozhodnutím ze dne 30. července 1898. č. j. R. I. 198./98.—1. usnesení soudu prvního takto:

Docílené výtěžky dlužno rozlišiti ve dvě skupiny a sice 1. za svršky, jež v domě č. p. 970.-I. v obchodních místnostech od B. najatých zabaveny a prodány byly, 2. za svršky, jež v bytu dlužníkově č. p. 472.-I. zabaveny byly. Z výtěžků ad 1. přikazuje se před všemi věřiteli, kteří vydobyli exekucí zástavního práva, věřiteli B. pohledávka z nájmu, avšak poměrně z každého výtěžku v usnesení prvního soudu uvedeného ve 4 dílčích podstatách. — Zbytky dílčích podstat přikázány byly věřitelům dle pořadí v zájemném protokolu.

D ů v o d y: Pronajímatel nabývá zástavního práva na veškeré svršky vnesené do najaté místnosti momentem vnesení. Zájemný popis právo toto nezakládá, nýbrž jen je zjišťuje. Dle obsahu zájemních protokolů byly svršky sub 1. uvedené vesměs zabaveny v místnosti dlužníkem od

B. najatě a nájemně používané, vázly proto a váznou všecky ty svršky, tudíž všecky výtěžky za ně docílené za dlužnou nájemní činži.

Vůči pronajímateli není tu vlastně žádných zvláštních podstat, a nepřísluší tudíž jemu právo, aby z výtěžku za ty neb ony svršky zaplacení výhradného žádal. Z těchto důvodů bylo za změny usnesení v odpor vzatého pohledávku z nájemní činže z výtěžku za všecky v najaté místnosti zabavené a prodané svršky přikázati a protože postupem času vůči věřitelům, kteří exekucí práva zástavního nabyli, povstaly 4 dílčí podstaty, pohledávku tu poměrně na tyto dílčí podstaty rozděliti.

C. k. nejvyšší soud v odpor vzaté usnesení II. instance poukazuje na správné odůvodnění jeho, potvrdil, poněvadž pohledávka z nájemného věřiteli B. jakožto pronajímajícímu proti dlužníku příslušící, hledíc k zákonnému právu zástavnímu náležejícímu pronajímajícímu na veškeré věci do najatých místností vnesené a hledíc ku přednosti tohoto zákonného práva zástavního přikázána býti musí z výtěžku docíleného za svršky pod pol. 1.—960. v najatých místnostech zabavené před všemi ostatními zástavními věřiteli, dále poněvadž věřitel B. za přikázání pohledávky své s přísl. v přednostním pořadí z nejvyššího podání při dražbě docíleného a nikoliv pouze z částečného výtěžku žádal, nad to soudci při rozdělení nejvyššího podání již po zákonu z moci úřední jednati jest, o nepřípustném překročení návrhu věřitele B. co pronajímatele přikázáním od soudu rekursního předsevzatým mluviti nelze a v odpor vzaté rozdělení výtěžku ustanovené §. 286. ex. ř. úplně vyhovuje.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. září 1898. č. 13.320.

Schin.

Uvalení konkursu na jmění některé sporné strany neruší processní plné moci před tím udělené. (§. 35. c. s. ř., §. 1024. vš. obč. z.)

V odpůrčí rozepři akciové společnosti C. v Budapešti proti Ot. St-ovi, kupci v Praze o 7748 zl. 70 kr. byl rozsudek c. k. zemského soudu v Praze ze dne 28. června 1898. č. j. Cg. VI. 22./98.—19. doručen právním zástupcům obou stran dne 14. července 1898.

Ježto byl na jmění žalovaného Ot. St-a ediktem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 5. července 1898. č. j. S. 24./98.—1. uvalen konkurs, oznámil správce konkursní podstaty dne 28. července 1898.

c. k. zemskému soudu, že s ním bylo sděleno dosavádním právním zástupcem žalovaného teprve dne 22. července 1898., že mu byl doručen rozsudek proti jeho mandantu nynějšímu kridatáři vynesený. Žádal pak správce konkursní podstaty za dodatečné doručení rozsudku a to proto, aby byla lhůta zákonná k podání opravného prostředku počítána ode dne, kdy rozsudek byl doručen správci.

C. k. zemský soud vyhověl usnesením z 29. července 1898. č. j. Cg. VI. 22./98.—20. této žádosti a nařídil dodatečné doručení rozsudku správci konkursní podstaty, poněvadž byl na jmění žalovaného ediktem z 5. července 1898. uvalen konkurs a bylo tudíž doručení, které zástupci žalovaného dne 14. července 1898. se stalo, jako předpisům konk. řádu odporující zrušiti.

C. k. vrchní zemský soud v Praze následkem stížnosti zástupce žalujícího (opírající se o §. 35. c. s. ř. a nař. min. sprav. z 3. prosince 1897. č. 25.801. ad §. 35.) usnesením ze dne 29. srpna 1898. č. j. R. 342./98.—1. změnil usnesení c. k. zemského soudu, rozhodl, že se zamítá žádost správce konkursní podstaty, aby jemu byl doručen zmíněný rozsudek, a zrušil dodatečné doručení již provedené.

Důvody. Žalovaný udělil, jak patrno ze spisů, svému právnímu zástupci plnou moc podle §. 31. c. s. ř. Dle §. 35. odst. 1. c. s. ř. neruší se plná moc, nastane-li změna způsobilosti processní zmocnitelovy, což platí také i tehdy, byl-li na jeho jmění uvalen konkurs. Předpisem §. 35. c. s. ř. bylo omezeno ustanovení §. 1024. vš. obč. z., týkající se účinků uvalení konkursu, pokud jde o procesní plnou moc. Důsledkem toho byly také omezeny předpisy o doručování soudních vyřízení zmocněnci kridatářovu.

Dle toho byl zástupce žalovaného oprávněn uvedený rozsudek pro žalovaného přijmouti i tenkrát, když byl dne 5. července na jeho jmění uvalen konkurs, ježto není zřejmo ze spisů, že by byla plná moc bývala odvolána nebo vypovězena.

Doručení rozsudku, jež se stalo dne 14. července 1898., vyhovuje naprosto předpisům zákonným, kdežto žádost, jíž bylo usilováno o to, aby byl rozsudek doručen správci konkursní podstaty, jest rovně jako doručení po té provedené bezdůvodnou.

Rekursu podanému proti usnesení c. k. vrchního zemského soudu správcem konkursní podstaty c. k. nejvyšší soud nevyhověl, poněvadž v této právní záležitosti byl žalovaný zastoupen advokátem, jemuž byla udělena řádná plná moc procesní de dto v Praze dne 31. ledna 1898.

Jest tudíž otázka, zda-li dlužno míti za to, že uvalením konkursu na žalovaného, jež nastalo dne 5. července 1898., beze všeho zaniká

tato plná moc čili nic. Kdyby se přihlíželo jediné k ustanovení obsaženému v §. 1024. vš. obč. z., bylo by k otázce přisvědčiti. Pak by nastalo přetržení řízení, o němž se zmiňuje §. 7. k. ř., aby byla zachována věřitelstvu, jež by snad do sporu nastoupilo, plná zákonná dnem uvalení konkursu počínající lhůta ku podání přípustného opravného prostředku, ježto kridatář uvalením konkursu pozbývá práva před soudem jednati a poněvadž plná moc, již byl udělil před zahájením konkursu, dle §. 1024. vš. obč. zák. zaniká.

Uváží-li se však, že byl v tomto případě uvalen konkurs na jmění žalovaného teprve dne 5. července 1898., tudíž v době, kdy zákon z 1. srpna 1895. č. 113. prohlášený c. s. ř. platil, dlužno uznati, že usnesení c. k. vrchního zem. soudu úplně se srovnává s předpisy zákonnými. Dle §. 35. uvedeného c. s. ř. neruší se procesní plná moc ani smrtí zmocnitelovou ani změnou jeho způsobilosti procesní nebo jeho zákonného zastoupení.

Bylo předpisem tím ustanovení §. 1024. vš. obč. z., týkající se vlivu konkursu na poměr z plné moci vzcházející, obmezeno potud, že dle §. 35. c. s. ř. uvalení konkursu na jmění některé ze sporných stran neruší procesní plné moci před tím udělené. Plná moc procesní, jež byla žalovaným jeho zástupci udělena, trvala tudíž také i po té, když byl na jmění zmocnitelovo uvalen konkurs, a bylo tedy doručení, jež se stalo právnímu zástupci žalovaného, provedeno zcela dle předpisů zákonných.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. října 1898. č. 13.503.

Kežlínek.

Ustanovením §. 512. o. z. o. upraven jest poměr mezi požívatelem a vlastníkem věci služebné, nikoliv však mezi požívatelem a věřitelem hypotekárním.

Na usedlosti č. 16. v Předměřicích náležející Anně S. a Marii S. jest doživotné právo požívací pro Rudolfa H. zjištěno. Na usedlosti té vázne výměnek pro Annu Z. a jest při výměnku tom na základě rozvrhu ceny trhové v knihách poznamenáno, že cena ročních dávek výměnku toho per 245 zl. 10 kr. má býti placena na místo výměnkářce spořitelně královéhradecké až do úplného zaplacení kapitálu této spořitelny po dobu, pokud výměnkářka, jež spořitelně právo přednosti

postoupila, žíti bude; jak výměnek, tak i poznámka vázly již na usedlosti, když pro Rudolfa H. právo požívací bylo vloženo.

Spořitelna královéhradecká podala na Annu S., Marii S. a Rudolfa H. žalobu, žádajíc za uznání, že jsou Anna S. a Marie S. jakožto vlastnice a Rudolf H. jakožto požívatel zavázané usedlosti číslo 16. v Předměřicích in solidum povinni spořitelně za léta 1895., 1896. a 1897. splatné částky výměnku toho po 254 zl. 10 kr. s 5% úroky z prodlení pod uvarováním exekuce na usedlost tu resp. na právo požívací pro spolužalovaného Rudolfa H. tam vložené zaplatiti.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Hradci Králové z 28. března 1898 č. z. C. II. 19./98—2. byly spolužalované Anna S. a Marie S. dle návrhu žalobního odsouzeny; ohledně spolužalovaného Rudolfa H. byl návrh žalobní zamítnut z důvodů, že žalující spořitelna neprokázala, že by byl Rudolf H. se osobně oproti ní ku placení těchto dávek zavázal a že z okolnosti, že on jest požívatelem zavázané usedlosti, závazek jeho platiti, břemena na té usedlosti váznoucí dovozovati nelze.

K odvolání žalující spořitelny byl rozsudek soudce prvního rozsudkem c. k. krajského soudu v Hradci Král. z 1. července 1898. č. z. B c I. 19/98.—1. změněn a spolužalovaný Rudolf H. k zaplacení žalované částky in solidum se spolužalovanými Annou S. a Marii S. odsouzen a to z těchto důvodů. Dle §. 512. o. z. o. náleží spolužalovanému Rudolfu H. co uživateli usedlosti, vybývati veškerá břemena v době užívání na statku služebném váznoucí a platiti veškeré dávky, které ze služebného statku se platiti mají. Jelikož jest výměnek reálním břemenem, vyplývá závazek požívatelův, platiti dávky výměnkové již ze zákona (§. 512 o. z. o.), aniž by k závazku jeho bylo potřebí zvláštního slibu jeho, jak soudce první předpokládá.

Poněvadž pak v případě tomto dle rozvrhu ceny trhové ze dne 27. září 1887 č. 16125 v právo vybírati relutum za dávky výměnkové nastoupila žalobkyně, jest spolužalovaný požívatel, jehož osobní služebnost knihovně a sice v pořadí za výměnkem jest pojištěna a věcný základ k plnění povinnosti zákonné tvoří, povinnen dávky ty žalobkyni solidárně s vlastnicemi hypoteky platiti.

Dovolání spolužalovaného Rudolfa H. vyhověl nejvyšší soudní dvůr a obnovil výrok soudce prvního žalobní návrh proti Rudolfu H. zamítající z těchto důvodů. Rudolf H. žádá za revisi rozsudku soudu odvolacího z důvodu, že rozsudek ten, pokud se jeho týče na nesprávném právním posouzení věci spočívá (§. 503. č. 4. c. s. ř.). Soud odvolací dal odvolání žalobkyně místa, položiv za základ skutkovou povahu od prvního soudce zjištěnou. Uváží-li se, že dle této skutkové povahy

žalující neprokázala, že by Rudolf H. svůj závazek oproti ní výslovně byl uznal, zbývá ještě zkoušeti, zdali soud odvolací ustanovení v §. 512. o. z. o. obsažené — o které rozsudek svůj, který žalobě proti Rudolfu H. místa dává, opírá — správně vyložil.

Byť i §. 512. o. z. o. jak se zdá, nerozeznávaje mezi vlastníkem a třetím věcně oprávněným vyslovil: „požívající béře na sebe všechna břemena toho času, když mu bylo požívání to povoleno, na věci služebné ležící, tudíž úroky z kapitálů na ní zapsaných“ — může tím přece jen míněno býti upravení právního poměru mezi požívatelem a vlastníkem věci služebné. To vyplývá z porovnání shora citovaného zákona s ustanovením §. 508. o. z. o., dle kterého vlastník (nikoliv požívatel) povinen jest „veškerá břemena na věci ležící nésti“.

Požívatel jest tudíž vedle §. 512 o. z. o. zajisté vůči vlastníku věci služební obligatorně zavázán, nésti břemena a úroky na věci váznoucí, pokud je vůbec vlastník nésti měl, kdežto vůči věřiteli zavázán jest jen tehdy, když specielně dluh převezme, při čemž pak vznikne ze smlouvy závazek požívatele jako dlužníka oproti věřiteli, kdežto ustanovení v §. 512. o. z. o. obsažené samo sobě poměr obligační mezi požívatelem služebné věci a její zástavním věřitelem nezakládá.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 1898 č. 17061.

Št.

Nepřihlášení se k výkonu mobilární exekuce není odstoupením od pokračování v exekuci.

Firma E. vymohla si povolení mobilární exekuce proti firmě J. v L. u soudu procesního (c. k. okresního soudu v Karlíně) a sice s výkonem na přihlášení.

Ježto však se k výkonu nepřihlásila ve lhůtě 4 neděl (po kterouž dobu mlčky exekutovi sečkala), byl stejnopis exekuční žádosti jí vrácen. Žádala proto, když lhůta exekutovi povolená marně uplynula, za novou rekvisici okresního soudu v L. Žádosti té c. k. okresní soud v Karlíně vyhověl, avšak c. k. okresní soud v L. vrátil rekvisici tuto zamítaje návrh exekventky na výkon z toho důvodu, ježto nepřihlášením se od výkonu exekuce odstoupila a tudíž v době 6 neděl ode dne povolení za novou exekuci žádati nemůže.

Ku stížnosti exekventky rozhodl c. k. krajský jakožto odvolací soud v Chebu v tom směru, že zrušil usnesení exekučního soudu v L.

a nařídil, aby výkonnému orgánu příkaz dal, by exekuci okresním soudem nařízenou v K. povolenou na přihlášení se exekventky vykonal, a to z těchto důvodů:

Ježto případy zastavení exekuce dle §. 35., 36., 37. a 39. ex. ř. zde nejsou, ježto zejména vymáhající věřitelka neučinila návrhu na zastavení exekuce a poněvadž nepřihlášení se k výkonu ve lhůtě stanovené odst. 2. §. 161. jed. ř. pouze ten význam má, že výkonný orgán je povinen, s odvoláním se na to, že k výkonu přihláška se nestala, příkaz exekuční vrátiti, čímž však vymáhajícímu věřiteli nikterakž není odňato právo žádati za nový výkon exekučního jednání.

Přisouzení útrat stížnosti odůvodněno §. 41. a 50. civ. ř. soud. Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Chebu co soudu odvolacího ze dne 3. srpna 1898. R. 159./98.—1.

O. H.

Při zkoumání otázky o zaniknutí trestnosti napravením škody sluší hleděti samostatně ku každému zlodějskému útoku. (§. 187. tr. z.)

Rozsudkem c. k. z. co tr. soudu v Praze ode dne 3. června 1898. č. j. Vr. 2121./98. byl J. V. uznán vinným zločinem krádeže dle §. 171., 173., 176. II. *c*) proto, že odcizil svému mistru dne 26. dubna 1898. závitek 50 korun a před tím 2 břitvy, brousek na břitvy a řemen, vše v ceně 5 zl. 15 kr. V důvodech uvádí se mimo jiné, že napravení škody z krádeže oněch 50 korun, nastalé před oznámením u vrchnosti, nelze považovati za trestnost vylučující proto, poněvadž tvoří oněch více podniků zlodějských čin jednotný a úhrnná škoda, vzešlá ze všech těchto podniků, nebyla napravena.

Ku zmateční stížnosti J. V. dle §. 281. *b*) tr. ř. podané zrušil c. k. nejvyšší dvůr soudní a zrušovací tento rozsudek a odkázal věc ku novému jednání z těchto důvodů: Dle úvodních slov §. 187. tr. z.: každá krádež . . . přestává“ dlužno z pravidla ku každému zlodějskému podniku při zkoumání otázky o zaniknutí trestnosti napravením škody hleděti samostatně. Výminka z toho nastává tam, kde jest více zlodějských útoků mezi sebou v takovém spojení, že pozdější se jeví býti pokračováním dřívějších, kde tedy tvoří jednotlivé podniky dle úmyslu pachatelova pouze části zamýšleného činu celkového, ježto se jeví v takovém případě všechny podniky dohromady býti toliko jedním pokračujícím skutkem trestním.

V odpor vzatý rozsudek pojímá sice odcizení všech předmětů, poukazuje na totožnost poškozeného, na místo činu, na jednotný čin, neuvádí však určitě a úplně skutkové známky pro tento náhled a nelze proto zde správnost pojímání pokračujícího skutku trestního zkoumati.

Zvláště se nedostává rozsudku udání, pokud se liší zlodějské útoky co do času od sebe a odkazuje se na okolnost v rozsudku neprojednanou, že J. V. dle svého udání již dva roky před krádeží peněz prý břitvu odcizil, což poškozený ani nepopřel.

Rozsudek c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 15. října 1898. č. 9889.

—h.

Literární zprávy.

Sbírka příkladů žádostí a usnesení knihovních s dodatkem vzorců zápisu do knih a potvrzení o nich. Vydal dr. Josef V. Bohuslav, c. k. soud. adjunkt v Brandýse n. L. (Nákladem vlastním, stran 194, cena 1 zl. 30 kr., poštou 1 zl. 35 kr.; objednávky přijímá spisovatel.)

Dra B. čítati sluší plným právem mezi nejplodnější praktické právníky, kteří zejmena o popularisaci vědy právnické v jazyku českém se nejvíce přičinili, neboť sbírka přítomná jest již desátým dílem téhož spisovatele.*)

Tak zvané officielní formuláře tabulární c. k. dvor. a stát. tiskárnou 1878 vydané nevyhovovaly již dávno potřebám praxe, neboť jednak nezmiňovaly se o mnohých již v čase vydání jich platných zákonech, jako ku př. o zákonu z 25. července 1871. čís. 96. ř. z. a 5. prosince 1874. č. 92. z. z., jednak jsou zastaralé, ježto nejednají o řadě nových zákonů, jako jsou zákon ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. o vyvazení pozemků za účelem stavby a provozování železnic, zákon ze 23. května 1883. č. 82. ř. z. o zavedení souhlasu se stavem katastralním, zák. z 16. března 1884. č. 36. ř. z. t. zv. odpůrčí; zák. ze 14. června 1888. č. 88. ř. z. o konversi hyp. pohledávek

*) Dr. Bohuslav vydal dosud tyto spisy populární: „O rušené držbě a řízení ve věcech rušené držby", „Poslední vůle", „Řízení pozůstalostní", „O žalobách trestních", „O služebnostech", „Naše obce a nové zákony processní", „Exekuční řád v praxi", „Vedení exekuce dle nového řádu exekučního" a „Ukazatel poplatků a sazeb kolkových".

ústavů ku vydání zástavních listů oprávněných, zákon z 11. května 1894. č. 126. ř. z. o odepsání pozemků k silnicím, zákon ze 7. července 1896. č. 140. ř. z. o tak zvaných služebnostech cest nezbytných.

Příkladů jak ze zákona knihovního tak ze všech těchto právě citovaných zákonů pozdějších uvádí spisovatel v přítomné sbírce hojnost. Co do podrobností shledáváme ve formulářích těch pod č. 1.—13. příklady vkladů práva vlastnického, č. 14.—17. vkladů služebností a reálních závazků, č. 18.—39. vkladů práva zástavního 'event. simultanního a rozšíření hypotheky, č. 40.—41. zabavení knih. pohledávek, č. 42. až 50. konverse a převody práv zástavních, č. 51. vklad práva vlastnického pro vydražitele, výmaz poznámek na dražební řízení se vztahujících a závad vydražitelem nepřevzatých, č. 52.—66. výmazy práv zástavních, č. 67. amortisace, č. 68.—70. výmazy jiných práv a břemen, čís. 71.—79. různé záznamy a jich spravení, čís. 80.—145. různé poznámky říz. tabulárního a exekučního, č. 146. zápis radikované živnosti lékárnické, č. 147.—156. odepsání pozemků dle zákona z r. 1869., č. 157. odepsání pozemků ku silnicím dle zák. z r. 1894., č. 158. doplnění pozemkové kniby dle zákonů z r. 1871., č. 159. opravy chyb, č. 160.—175. rekursy, č 176. říz. ohlašovacích archů se týkající.

Ve druhém oddílu obsaženy jsou některé důležitější příklady knih. zápisů na listu A, B, C a potvrzení těchto zápisů na listinách. Ve sbírce postrádaný seznam všech cit. formulářů nahražen podrobným abecedním přehledem.

Vypsání jmen osob oprávněných a povinných, jakož i těles knihovních činí sbírku tuto srozumitelnou a příručnou, pro úplnost bylo by dobře bývalo uvésti též značky spisové.

Velmi zdařilé jsou mnohé komplikované transakce, k. př. formulář čís. 7., 9., 34., 35., pak formuláře týkající se doplnění pozemkových knih č. 158., odepsání pozemků ku silnicím, jakož i řízení ohlašovacích archů se týkajícího, kteréž zejména mladším praktickým právníkům mnohdy jest úplně neznámé.

Vzhledem k §. 94. j. ř. a min. nař. ze dne 7. října 1897. čís. 22891. věstník č. 38. ad IV., dle nichž pouze formulářů úředních v říz. exekučním a processním soudové užiti smějí, myslím, že by bylo bývalo stačilo místo formulářů č. 36., 37.—41., 50., 51., 64., 73., 74., 79., 105.—112., 115.—131. poukázati na sbírku úřední Hartmannem přeloženou č. 111., 175., 176., 177., 151., 153., 181., 175., 112., 113., 176., 115., 116., 119., 126., 127., 128., 141., 201., 154., 148., 203., 177., 152., 178., 271., 272. a 111., anebo tyto

formuláře doslovně, tudíž i s nařízením o doručení a t. zv. návěštím přeložiti.

Nesprávným jest formulář č. 75. vzhledem ku dv. dekretu ze dne 18. září 1786. resp. 24. října 1806. č. 789. sb. z. s., dle nichž záznam práva zástavního za pohledávání c. k. poplatkového eráru nepotřebuje spravení. Nesprávným zdá se mi býti též prohlášení usnesení na str. 156. o doplnění knih pozemkových, poněvadž poznačení teprve praesidiem nadřízeného sborového soudu resp. vrch. soudu schválena býti musí.

Poznámka u formuláře č. 72. o lhůtách ku spravení záznamu vyžadovala by vzhledem ku spornosti této otázky (viz dvojí různé náhledy v čís. 3. zpráv Právnické jednoty moravské v Brně r. 1898. od Jos. Boubely a Lisce uvedené) podrobnějšího vysvětlení, podobně též ve formuláři čís. 69. ad *b*), proč totiž vymazán býti má výměnek s obmezením §. 51. knih. z.

Všeobecně lze nicméně naznačiti sbírku přítomnou za velmi zdařilou a prohlásiti ji za vítanou pomůcku pro praktické právníky.

S. adj. **Dr. Jos. Worel.**

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

65. **Další slovo k otázce, jaké pomoci poskytuje zákon, když soudce vynesl rozsudek pro zmeškání, ačkoliv se strana dostavila dříve ještě, nežli ústní přelíčení prohlášeno bylo za skončeno?**

V soudní praxi přihodilo se za platnosti nových zákonů processních několikráte, že se buď jedna neb druhá strana dostavila k ústnímu přelíčení, když již návrh na vynesení rozsudku pro zmeškání byl vynesen a protokolován, než přece ještě dříve, než ústní přelíčení prohlášeno bylo za skončené.

Nesprávným výkladem ustanovení §. 145. odst. 2. c. s. ř., k čemuž asi přispěly zastaralé tradice a vzpomínky na starý soudní řád, stalo se, že samosoudce nepřipustil strany zmeškalé ku jednání, nýbrž jednání skončiv, vynesl rozsudek pro zmeškání.

Jaké odpomoci poskytuje řád civilní v případě takovém?

Tvrdíme, že v takovém případě přípustným a možným jest *jediný* prostředek opravný, totiž odvolání z rozsudku pro domnělé zmeškání vyneseného, a chceme tento názor, který různí se od náhledu p. r. z. s. Lošanem na str. 336. a násl. proveného, v krátkosti odůvodniti.

Vynesl-li soudce rozsudek pro zmeškání, ač se strana před jeho vynesením k soudu byla dostavila, pak tane každému při uvažování o opravných prostředcích proti tomu možných především na mysli otázka, nemá-li tu místa žádost za povolení navrácení k stavu předešlému?

Vskutku také právní zástupcové stran sáhli k tomuto prostředku, čímž arcif zájmům stran zastupovaných neposloužili.

Vždyť při bližším zkoumání zákonných ustanovení docházíme k závěru, že restituce ob terminum elapsum jest tu naprosto vyloučena.

Navrácení ku předešlému stavu slouží v soudním řádu ku zdvižení a odstranění jisté právní újmy, kterou obmeškání roků a lhůt vyvolává. Jest tedy první podmínkou tohoto řízení, aby při straně obmeškalé nastala naprostá nemožnost procesního úkonu, jejž jí bylo vykonati, nemožnost jejího slyšení a hájení se vůbec. Promeškání musí býti tedy úplné, poněvadž jen pak nastává ono řízení, kteréž jest v §§. 148. a násl. c. s. ř. upraveno. [1])

Tam, kde toto promeškání není úplné, právní újmu možno napraviti opozděným dostavením se k roku a provedením úkonu prve, než skončí se jednání o návrhu, by újma nastala, při lhůtách pak provedením úkonu sice po vypršení lhůty, avšak nejdéle do dne, kdy návrh na preklusi byl podán (§. 145. odst. 2. c. s. ř.). Zákon tedy tyto případy přesně rozlišuje a jen tam řízení navracovací na mysli má, když újma právní úplně již nastala; nenastala-li, neb nastala-li, ač podmínky toho nebyly na snadě, vylučuje řízení navracovací a odkazuje arciť k jiným a to k řádným prostředkům opravným.

Pokud se našeho případu zvláště dotýče, tu dostavení se obmeškalé strany k jednání dosud neskončenému ukládá soudci za povinnost, aby tuto stranu ihned o návrhu na navrácení k stavu předešlému a sou-

[1]) Praví proto dr. Pollak v pojednání: „Die Wiedereinsetzung in den vorigen Stand“ v Ger. Ztg. z r. 1898. na str. 346.: „Die Processordnung hat das Problem nach Analogie des §. 402. Z. 2. C. P. O. unter dem Gesichtspunkte des rechtlichen Gehörs geregelt. Dort, wo das Ausbleiben der Partei, überhaupt ihre Versäumnis gleichzeitig die Verweigerung des rechtlichen Gehörs bedeuten würde, nur dort geht die C. P. O. von ihrem Grundsatze ab, dass der Wille oder die Absicht der Partei irrelevant sei; dort und nur dort gestattet die C. P. O. eine Prüfung der Gründe für die Unterlassung und je nach dem Ausgange dieser Prüfung die Gewährung erneuerter Möglichkeit rechtlichen Gehörs. Diese Abweichung des Gesetzes hat darum nur statt bei Total versäumnissen: denn nur bei diesen hat ein rechtliches Gehör der Partei nicht stattgefunden.“

časně o jejím přednesení slyšel, tudíž aby v jednání, jako by strana obmeškalá již původně v čas se byla dostavila, pokračoval.

Než již přednesení strany dodatně se dostavivší, že ku předmětu jednání hodlá uvésti skutková tvrzení a průvodní prostředky, chová v sobě již mlčky činěný návrh restituční, tak že zákon přikládá návrhu restitučnímu jen význam formální, kterýž nějakó zvláštní řízení navracovací v zápětí ani nemá.[2])

Jestliže tudíž soudce s pominutím předpisu §. 145. odst. 2. c. s. ř. neposkytnul straně před skončením jednání se dostavivší možnost, před soudem projednávati a rozsudek pro zmeškání vynesl, dopustil se zmatečnosti, kteráž cestou odvolání z vyneseného rozsudku dle §§. 471. č. 5. a 7. a 477. č. 4. c. s. ř. k platnosti přivedena býti může a má.

Podala-li strana takto neprávem kontumacovaná návrh restituční, sluší tento bez dalšího řízení zamítnouti, poněvadž, jak shora a hlavně z motivů dovozeno, v takovémto případě řízení navracovací splývá s jednáním ve hlavní věci v jedno, jenom v onom období, kde se strana obmeškalá dodatně přece ještě v čas k jednání byla dostavila, předneseno býti může a pro ně ustanovení §§. 148. a násl. vůbec neplatí. Arciť samosoudce, který neprávem stranu kontumaciroval, upadá do další chyby, poněvadž pak nepokládá návrh za povolení navrácení ku předešlému stavu za nepřípustný a o něm jako o každém jiném řízení zahájí. Tu pak arciť soudům rekursním pro případ, že návrh za nedostatek náležitostí §. 146. odst. 1. c. s. ř. byl zamítnut, nezbývá, než aby usnesení v odpor brané potvrdily, při čemž ale rozhoduje jedině okolnost, že tu nějaké řízení navracovací vůbec místa nemělo a že naprosto pochyben byl prostředek opravný.

[2]) O tom dle motivů vládní osnovy není pochybnosti; zní totiž dle materialií I. na str. 252. takto: „für eine andere Reihe von Fällen, in welchen auch nach dem Entwurfe wahre Versäumung vorliegt, wird die Wiedereinsetzung überflüssig, weil der Entwurf beim Vorhandensein der Wiedereinsetzungs-bedingungen oder ihnen an Gewicht gleichkommender Voraussetzungen ein unmittelbares Nachholen der versäumten Processhandlung gestattet. Hier verschwindet die Wiedereinsetzung im neuen Verfahren wenigstens formel, als besondere Procedur. Materiell liegt Wiedereinsetzung vor, aber die Feststellung der Restitutionsbedingungen und die Entscheidung über die Gestattung des Nachholens wird unmittelbar in die Verhandlung hinein verwiesen, auf welche sich die versäumte Processhandlung bezieht. Der Wiedereinsetzungsantrag ist hier aus Gründen der Zweckmässigkeit zu einem gewöhnlichen Verhandlungsvorbringen erklärt, die Wiedereinsetzungsfrage zu einem Bestandtheile jener Verhandlung.“

Vzchází pak ještě otázka, nemá-li soud rekursní při vyřízeni vyneseného rekursu z povinnosti úřadu bráti zřetel k tomu, že v řízení rozsudku předcházejícím sběhla se zmatečnost, a ať již k návrhu neb bez návrhu s přihlížením k této zmatečnosti rozsudek vynesený zrušiti.

K otázce této sluší odpověděti záporně.

O tom, měl-li samosoudce, nepřipustiv stranu dodatně se dostavivší k jednání, učiniti a straně té doručiti zvláštní usnesení čili ne a o tom, je-li z takého usnesení přípustným zvláštní prostředek opravný nebo ne, mohou býti různá mínění [3]). V tom však jsme všicci za jedno, že i v civilním soudním řízení panuje zásada koncentrace, která čelí tomu, aby řízení bylo na různé částice rozdělováno a po kusech skoncováno a dojista i s tím všichni souhlasíme, že spor dochází svého zakončení rozsudkem, že veškerá předchozí soudní opatření a usnesení v něm vrcholí, jemu slouží a v rozsudku a ním samým konečného vyřízení docházejí. [4])

Důsledkem toho, že rozsudek veškeré návrhy stran absorbuje, že usnesení, rozsudku předcházející a jemu sloužící, nejeví účinek samostatný, nevedou život vlastní, od rozsudku odloučený a že existenční oprávněnost jich takořka s rozsudkem souvisí, jest, že nelze po rozsudku odporovati jednotlivým usnesením, na nichž postup a rozvoj zahájeného sporu a tím i rozsudek spočívá, rekursem, nýbrž jedině odvoláním, v kterémž se současně i proti jednotlivým usnesením čelí a odpomoci odvolacího soudu se dovolává. Tomu §. 462. c. s. ř. zřejmě nasvědčuje. [5]) Odvolání jest tedy jedině ono místo, kde se veškeré stížné body k platnosti přivésti mohou

---

[3]) Srovnej v tom směru §. 238. ř. s. tr., který nepřipouští nějaký samostatný prostředek opravný z rozhodnutí v běhu hlavního přelíčení vyneseného, jímž by se další přelíčení stavilo.

[4]) Viz zprávu společné konference dle mat. II. na str. 329.

[5]) Důsledky opačného postupu vylíčil Katz ve svém spisku: „Das Urtheil im neuen öster. Civilprocesse“ na str. 18. trefně slovy: „An die Stelle der Einheitlichkeit der Verhandlung, der einheitlichen Beherrschung des Processstoffes würde eine Zerrissenheit der Verhandlung, eine Zersplitterung des Processstoffes treten, dessen Beherrschung auch einem tüchtigen Richter schwer fallen würde; das Interesse, welches durch ein energisches Zusammenfassen der Verhandlung durch den Richter mit der Absicht, zu einem nicht schwer absehbaren Ende zu gelangen, geweckt und aufrecht erhalten wird, würde schwinden, und auf diese Art gerade dasjenige nicht erreicht werden, was das Gesetz als das höchste Ziel seines Strebens darstellt; durch die grösstmöglichste Concentrierung des Processstoffes zu einem raschen, aus der Frische und der Lebendigkeit der Verhandlung entspringenden Endurtheile zu gelangen.“

Než ani rekurs proti usnesení navracovací návrh zamítajícímu, není vhodným prostředkem, aby se sem dodatně a jaksi zadními dvířky umístil rekurs proti usnesení, který prý před rozsudkem měl býti vynesen a kterému se pro zmatečnost odporuje.

Především nutno k tomu poukázati, že i zmatečnost ve formě a v čase předepsaném — od žalob pro zmatečnost úplně zde abstrahujeme — musí býti vytýkána, aby mohla dojíti vůbec povšimnutí. Vytýká-li se tedy zmatečnost, již před vynesením rozsudku se přihodivší, v onom shora zmíněném rekursu, nelze k ní přihlédnouti; vždyť jednak nestalo se tak odvoláním, kteréž jedině z rozsudku vznésti bylo, jednak zákonná lhůta k rekursu, kterouž přece nutno nejpozději čítati od doby doručení rozsudku, dávno prošla a konečně rekurs vznesen byl jedině do usnesení, zvláštní návrh navracovací zamítajícího, tak že soudu rekursnímu vůbec nepřísluší, aby usnášel se o tom, co není předmětem rekursu. Touto cestou rekursní tudíž rozsudek zvrácen býti nemůže.

Bude se snad mnohému zdáti, že stojíme na stanovisku příliš přísném a že hovíme formalismu.

V prvém směru nechť každý uváží, že každé státní zařízení s vyššího stanoviska než s onoho, jakéž ojedinělé případy poskytují, posuzováno býti musí; vždyť i soudní řízení přivádí tu a tam rozhodnutí nesprávná a přece nebude nikdo chtíti, aby vůbec bylo odstraněno. Formalismus spočívá v jistém smyslu v každém užití práva procesního, kde toto s právem materielním přichází do konfliktu. Forma jest právě ona pevně ohraničená půda, na níž k vyšetření pravdy dospíváme; přísné zachovávání a užití této formy jest zákonem právě tak přikázáno jako zachovávání předpisů práva materielního.

Pokud se konečně vzpomenutý článek odvolává na případ, kde rozsudek byl vynesen, ač žaloba nebyla žalovanému k vlastním rukoum dodána a dovozuje z toho, že není třeba ani se odvolati ani za navrácení k předešlému stavu žádati, poněvadž stačí pouhý návrh na zrušení rozsudku, poukazujeme jen k tomu, že i tato otázka jest velice choulostivá a sporná a že již také jinde jinak byla rozřešena. [6])

R. z. s. **Karel Flieder.**

Denník.

České písemnictví národohospodářské. V komissi knihkupectví Bursík a Kohout vyšel spis prof. dra Albína Bráfa „Listy

[6]) O tom článek dra Beissera: „Die Rechtskraft des Urtheiles bei mangelhafter Klagszustellung“ v G. Ztg. z r. 1898. na str. 361.

o studiu národohospodářském". (Str. VII. a 119.) Spis obsahuje řadu článků pod týmž titulem v měsíčníku „Alétheii" uveřejněných, rozšířenou úvodním článkem „O novém buditelství kněžském" a konečným pojednáním „Boj proti liberalismu." — Přednáška „O důležitosti národního hospodářství pro praktického právníka", jiř měl v slavnostní schůzi „Všehrdu" dne 29. května 1899. soukromý docent dr. C. Horáček, vyšla tiskem jako první číslo sbírky „Sborník přednášek z oboru věd právních a státních".

Literatura nových processních zákonů. Odporučení hodného Hartmannova vydání „Exekučního řádu ze dne 27. května 1896. č. 79. ř. z. s uvozovacím zákonem a zákony a nařízeními v platnosti zachovanými" vyšly sešity 7.—11., jimiž dosaženo §. 222. e. ř.

„Německo-česká terminologie úřední". Příručního slovníku tohoto sestaveného od dra. K. Kadlce a dr. K. Hellera vyšly seš. 37.—40. Poslední heslo jest „Strafenverrechnung".

Kniha Mayrhoferova. Páté tak hojně rozmnožené vydání Mayrhoferova díla „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst" postoupilo o sešity 73.—76. V sešitech 73. až 75. pokračuje díl pátý; jsou tu podány předpisy o plavbě, pak dále o mýtech a počínají předpisy o hornictví. Seš. 76. zahajuje již zase díl šestý, jenž k urychlení podobně již před ukončením dílu předcházejícího z části má vydán býti.

Polní pych a krádež. Osmnáctiletá Marie K. odsouzena byla okresním soudem v X. pro přestupek krádeže dle §§. 171., 174. II. *b*), 176. II. *a*) a 460. tr. z., poněvadž odcizila z louky Jana T. trávu za 20 kr. K odvolání obžalované předložil zemský soud v L. vzhledem k §. 33. tr. ř. spisy státnímu zastupitelství, domnívaje se, že čin Marii K. za vinu kladený, jenž všeobecně u venkovského (hornorakouského) obyvatelstva za beztrestný se považuje, pokládati sluší asi za polní pych a poněvadž by mladé a posud bezúhonné obžalované odsouzení pro krádež navždy škoditi mohlo. Kasační soud srovnale se svým rozhodnutím ze dne 2. března 1891. č. 7984., prohlásil dne 22. listopadu 1898. č. 15811., že odnětí neposečené trávy luční v malém množství sluší považovati za polní pych, jinak za krádež na plodech polních (§. 175. II. *a*) tr. z.). Dle §. 3. všech zákonů o polním pychu v létech 1875.—1882. vydaných, mluví se ovšem pouze o zasečení v cizí pozemek a o řezání a trhání trávy na cestách a mezích, o sečení trávy zúmyslně z cizí louky odcizené se tam výslovně zmínka nečiní. Než §. 10. (čes. z. §. 11.) mluví o pasení dobytka na cizích pozemcích; §. 16. (pokud se týče 14., 15.) zdvojnásobuje však míru trestu, bylo-li

pasení zúmyslně způsobeno, a, bylo-li odnětí trávy způsobeno bezprostředně rukou pachatelovou nebo zvířetem, jehož on jako prostředku nebo nástroje užil, tudíž opasením, nemůže to pro právní povahu skutku zajisté býti rozhodným. V poměru k zákonu trestnímu jeví se tudíž jako v příčině zákona lesního ze dne 3. prosince 1852. (zejména §. 60.) též i v příčině zákona o polním pychu potřeba obmezené míry, kterážto po duchu zákonodárství jen tehdá dána jest, že za polní pych pokládá se pouze odcizení polních statků v menší hodnotě. Zdali však tento relativní požadavek dle své povahy dán jest čili nic, musí ovšem od případu k případu býti posouzeno. V daném případě nemění na právním stavu ničeho, že v Hor. Rakousích zákon o polním pychu zastupuje min. nařízení ze dne 30. ledna 1860. ř. z. č 28., jež nehledíc k demonstrativnímu vypočítávání, zcela všeobecně všecka poškození polního statku, která zákonu trestnímu nepodléhají, za polní pych prohlašuje, neboť povaha sem spadajících vsažení v cizí právo růzností místa činu zůstává netknuta. Vzhledem k nepatrné ceně odcizené trávy slušelo zajisté čin Marie K. pokládati za polní pych, a to tím spíše, ježto vzhledem k mladistvému věku obžalované a ke způsobu její zodpovědnosti není prokázáno, že skutek její spáchán byl s vědomím, přivlastniti si statek cizí a tím jmění poškozeného zmenšiti.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě. Jmenováni byli: Rady vrch. zem. soudu pro král. České v Praze radové zem. soudu pp. Karel Firbas v Liberci, Emil Jonasch v Litoměřicích a dr. Otakar Brožovský z Pravoslavů v Praze. — Náměstkem vrch. stát. zástupce v Brně náměstek stát. zást. tamže Vilém Herrmann z Herrnrittů a soudní tajemník ve Fryštáku dr. Karel svob. pán z Gastheimbů náměstkem stát. zástupce v Brně. — Soudními adjunkty auskultanti pp.: Dr. Karel Novák pro Kašperské Hory, Karel Gruber pro Chrastavu, František Pižl pro Libochovice, Jaroslav Mattuš bez určitého místa služebního, Jindřich rytíř Gemrich z Neubergů pro Lovosice, Rudolf Stifter pro Mimoň, Josef Wolf pro Novou Bystřici, František Koželoužek pro Jirkov, dr. Jan Wiederer pro Cvikov a Karel Lipanský pro Manětín, dále advokát dr. Josef Rainer ve Vodňanech pro Novou Kdyni a advok. kand. Stanislav Černý na Král. Vinohradech pro Jilemnici, dále adjunkti bez určitého místa služebního pp. Alois Gerstenkorn pro zem. soud v Praze a Jaroslav Springl pro Pacov. (Dokončení příště.)

Český panský stav a říšské hrabství.

Úryvek z rodopisu, jejž napsal dr. Č. **Pinsker**, advokát ve Voticích.

(Dokončení.)

Avšak ani volební kapitulace ani stížnost visitatora říšského nemohly zmoci přirozený vývoj poměrů, neboť již roku 1730. stěžovali si veškeří úředníci císařské dvorské kanceláře na expedice, které z tuzemských kanceláří vydávány bývají na úkor říšské kanceláře, a roku 1733. vyskytl se v říšské kanceláři projekt k urovnání zmatků mezi kancelářemi říšskou dvorskou, pak českou a rakouskou.[53])

[53]) Projekt ten zní následovně: Gleichwie in denen Reichs-Wahl-Capitulationen, sonderbar aber in der Josephinisch Artic. 43, welche durch von den im Jahr 1711. den 11. October zu Frankfurt vor der kaiserl. Wahl geschehenen Vergleich zwischen Churfürsten von Mainz Lothario Franz und der königl. Churböhmisch Gesandtschaft in Kraft der derselben von J. K. Mt. als König in Boehmen ertheilten Vollmacht, sodann in der Wahlcapitulation ihr nunmehr regierende K. Mt. Artic. XXII. und in Verfolg sothaner kais. Wahlcapitulation und gesch. Vergleichs an die königl. böhmische und österr. Hofkanzlei ergangenen kaiserl. Decretorum, kraft deren die königl. böhm. und oesterr. Hofkanzleien und in specie nach Inhalt der kais. Decretirung vom 6. April 1712. die Festhaltung der kais. Wahlcapitulationen und gedachten Vergleichs anbefohlen worden, enthalten, versehen und verordnet ist, dass nemlich alle sowol in Gnaden als andere Sachen ergehenden Expeditiones insonderheit aber die Diplomate über die Standeserhöhungen, welche unter dem Titul und Namen eines Röm. Königs oder Kaisers ertheilt werden, bei keiner anderen als bei der Reichskanzlei expedirt werden sollen. Sodann auch was die gnadenbriefe, Standeserhöhungen etc. in der Reichskanzlei ausgefertigt und von daraus anderen Kanzleien und sonst wohin intimirt worden, dass

Projekt ten jest velice jednostranný, hájí pouze stanovisko volební kapitulace Karla VI. oproti České a Rakouské dvorské kanceláři, žádá tudíž, aby veškeré diplomy říšské kanceláře bez dalších námitek a poplatků (hlavní věci) vyhlašovány byly, o tom ale, co s českými a rakouskými diplomy v říši státi se mělo, významně mlčí. Proto také nikdy nevešel v platnost, neboť než otázka ta se rozhodla, Karel VI. zemřel.

Poněvadž tehdy povstala válka o dědictví Rakouské, a proti Františku Lotharingskému co choti Marie Teresie, dědičky korun české, uherské a rakouské, jakož i pragmatické sankci v říši povstal velký odpor, zvolen římským císařem Karel VII. Bavorský, jehož volební kapitulace se vyznamenává tou veselou zvláštností, že při bezmyšlénkovém opisování staré kapitulace Karla VI., vloudila se také do čl. XXII. §. 9. ta chyba, že sliboval za své ostatní kanceláře, jichž ale dosud neměl, že intimované jim říšské milosti, povýšení a výsady přijmou a bez odporu vykonávati budou.[54])

Tím, že po dlouhé době císařská důstojnost spadla na vévodu Bavorského, odpadla půtka České a Rakouské kanceláře dvorské s kanceláří říšskou, ulehčeno patrně prvnějším, neboť ze zprávy podané dne 9. listopadu 1745. voliteli Mohučskému seznáváme, že projekt reciprocity svého času nebyl přijat. Zpravodaj radí, aby k rozdílu mezi českými a rakouskými, pak říšskými hrabaty, oni prostě hrabaty, tito pak říšskými hrabaty, pány a rytíři byli nazýváni, což by prý prospěšno bylo pro říšské stavy.

---

dieselben auch eo ipso schuldig und gehalten sein sollen, gedachte Intimat nicht allein ohne allen Entgelt oder Abforderung einer neuen Taxa oder Canzlei jurium, wie die Namen haben mögen, anzunehmen, sondern auch denen Impetranten vom erhaltenen Stande oder privilegio gemäss das verwilligte praedicat und titul in denen Expeditionen daselbst ohne Weigerung zu geben, die königl. Boehm. und Oesterr. Hofkanzlei diesen resp. Reichssatzungen Vergleich und kaiserl. Verordnungen ihrem buchstäblichen Inhalt gemäss, sich künftighin in allem achten, sofort selben geziemend nachkommen.

[54]) Neuvádím zde tohoto závazku zvláště, poněvadž zní doslovně tak, jako závazek Karla VI. uvedený v poznámce 49. Karel VII. patrně doufal, že Čech a dědičných zemí dobude, právě tak jako koudelníkův syn z Kutné Hory své pražské domy. On patrně znamenitými sliby se vyznamenával, slíbiv i Bedřichu zbytek Slezska a část Čech až po Labe, ač zemí těch pánem a držitelem nebyl. Veškeré plány zvrhla jeho smrť dne 20. ledna 1745. nastalá, načež dne 13. září 1745. zvolen František I. císařem Římským. I Karel VII. uzavřel s Mohučským volitelem dne 31. ledna 1742. konvenci, znějící skoro doslovně jak v pozn. 50. uvedená, pročež jí zde zvláště neuvádím.

Po smrti Karlově zvolen František I. císařem Římským, jenž podepsal co do nobilitac tutéž kapitulaci jako Karel VII. Vůbec od doby té článek XXII. volebních kapitulac nezměněn věcně až do neslavného konce svaté říše Římské; slohové změny nemají právního významu. Dne 9. září 1745. uzavřen mezi Mohučským volitelem, pak Františkem III., vévodou Lotharingským, před volbou za císaře traktat, jenž stanoví, že povýšení stavů z říšské kanceláře všemi ostatními kancelářemi a úřady bez požadování nové taxy prostě agnoskována býti mají.[55]) Tím nastalo sblížení obojstranných výlučných stanovisk a po volbě své za císaře smluvil se František I. dne 11. dubna 1746. s chotí Marií Teresií, co královnou Českou, o konferenční protokol obsahující konvenci, jíž stanoveno, že Českým, Moravským a Slezským obyvatelům kanceláří říšskou vyšší stav udílen býti nemá onoho, jim dříve král. Českou kanceláří uděleného a že stavům Českým zabraňováno býti nemá, aby se ucházeli v říšské kanceláři pouze však o týž stupeň povýšení, jejž prvé z České kanceláře byli obdrželi. Navzájem měla veškerá říšskou kanceláří cizozemcům udělená povýšení stavu i v Čechách uznána býti, co do inkolatu však tato povýšení neměla míti účinku. Konečně byla i říšská kancelář povinna vyhlásiti české nobilitace a neměli dle reciprocity stavové říšští v Čechách vyšších stupňů obdržeti, než z říše ssebou přinesli.[56])

[55]) Poněvadž jde o neznámý dosud boj o české státní právo, uvádím dotčené odstavce i této konvence doslovně:

Neuntens: Die auf Kaisl. Befehl aus der Reichskanzlei ergehende sogenannte decreta in Gnaden oder per imperatorem werden so wie von dem Reichshofrath, also auch von allen anderen Stellen ohnweigerlich angenommen werden, alle übrige Kanzleien und Stellen aber sich dergleichen decretorum per imperatorem gänzlich enthalten.

Dreizehndens: Nicht weniger sollen alle kais. und Reichsstandeserhebungen sowol für die aus denen Erblanden als auch dem Reich und auswärtigen Staaten gebürtige Impetranten jedesmal aus der Reichskanzlei ergehen, alle übrige Kanzleien und Stellen gehalten sein, dergleichen kais. Standserhöhungen ohne Abforderung einer neuen Tax schlechterdings zu agnosciren und denen in höheren Stand Erhobenen den gebührenden Titul zu geben, keineswegs sich aber unter einigerlei Vorwand anmassen, dergleichen kais. Standserhebungen selber zu ertheilen, weniger denen erbländischen Eingeborenen zu wehren, sich zur Erhaltung sothaner Stands-Erhebungen an die Reichskanzlei zu wenden, dessen ohngehindert jedoch denen übrigen Kanzleien und Stellen freistehen wird, pro juribus incolatus allenfalls die landsübliche Taxen abzufordern.

[56]) Poněvadž tento protokol tvoří základ veškerého dalšího jednání, uveřejňuji jej doslovně:

Česká kancelář dvorská skutečně přesně držela se tohoto smíru, neboť zabezpečoval oběma říším úplnou věcnou reciprocitu

Maria Theresia etc. Liebe Getreue! Wir mögen Euch hiemit nicht verhalten, wie dass die zwischen der Reichs, dann zwischen Unserer Königl. Böheim. Hofkanzlei wegen der Standes-Erhöhungen eine geraume Zeit abgewaltete Differenzien nunmehro auf folgende Art und Weise vollkommen abgethan und beigelegt worden. Und zwar sollen: 1. Alle von der Reichskanzlei denen Impetranten aus dem Römischen Reich und aus fremden Landen ertheilte Standserhöhungen auch in Unseren böheimischen Erblanden anerkannt, und ihnen das nehmliche Prädicat, welches sie aus der Reichskanzlei haben, auf die darüber durch Unsere Boeheimb. Hofkanzlei allemahl geschehen sollende Intimation nicht aber ehender sowol bei gedachter Unserer Boeheimb Canzlei, als in Unserer Boeheim Erblanden gegeben werden, welches jedoch quoad jus incolatus keineswegs von einer Wirkung sein kann, sondern wann dasselbe ein solcher Ausländer zu haben verlangete, so muss solches allemal gewöhnlicher Massen bei Unserer Königl. Boeheim Hofkanzlei gesuchet und ausgewirket werden. Dahingegen man 2. von Seiten der Reichskanzlei und des Reichs schuldig und gehalten sein wird, alle durch Unsere Boeheim Hof-Kanzlei Unseren Boehmischen Landes Inwohnern verliehene Standes Erhöhungen und Praedicata ebenfalls zu agnosciren und solche auf Verlangen gegen einer moderirten Tax zu publiciren, ohne selbe, wie es bishero geschehen zu Nehmung des nehmlichen Standes aus der Reichskanzlei zu zwingen und anzuhalten. Und ob zwar 3. Unseren Böheim Landes Inwohnern unverwehrt bleibet sich durch die Reichskanzlei in einen Stand des heil. Römischen Reichs setzen zu lassen, so sollen sie doch abdorten keinen anderen Stand zu suchen und zu erhalten befuget sein, als in welchem sie sich obschon in Unseren Booheim-Erb Landen befinden, oder welchen sie zuvor durch Uns und die nachfolgenden Könige zu Böheimb erhalten haben werden; Massen in widrigen eine durch die Reichskanzlei erhaltene höhern Standes-Erhebung in unseren Königreich Boeheim Erblanden nicht attendiret werden solle. Wie Wir dann auch 4. keine Reichs Unterthanen in einen höhern Stand des Königreichs Boeheimb zu setzen gedenken, als in welchen er sich schon in dem Reich befindet. –

Nach diesen vorausgesetzten Principiis ist künftig der Graf von Mannsfeld als Fürst mit dem Praedicata hochgeboren, und die Freiherren von Pappenheim, Ostein, Stadion, Sazenhoffen, Seilern, Ogilvy als theils fremde und theils Reichsunterthanen, als Grafen mit dem Praedicat Hoch und Wohlgeboren, so sie durch die Reichs-Canzlei vorlängst erhalten, auch in Unserem König-Boeheimb Erblanden zu achten und zu benennen. Und obzwar nach eben diesen Grundsätzen die Freiherren von Heissler, Oppersdorf, Rottal und Questenberg, welche als Unsere Böheim-Landes-Inwohner den Grafenstand ungebührlich durch die Reichskanzlei genommen, ohne solchen in Unseren Boeheim-Erblanden vorher gehabt zu haben, nicht ehender als Grafen angesehen werden sollte, bis sie den Grafenstand bei Unserer Böheim-Hof-Canzlei erhalten hätten; so wollen wir doch, weilen es casus betrifft, welche vor dem jetzt getroffenen Abkommen sich zugetragen, aus Allerhöchsten Gnaden dahin

a krátce na to oznámila říšské kanceláři přípisem ze dne 30. ledna 1747., že povýšeni byli bratři Karel Bohumír, pak Jan Jindřich páni z Bissingen do hrabského stavu veškerých královských Českých dědičných zemí, dále bratři Hynek Leopold a Ferdinand Jáchym z Rumerskirchu do panského stavu těchže královských dědičných zemí, konečně Antonín Hynek Kolářík do stavu šlechtického s predikatem ze Sternhofu, všickni dne 18. ledna 1747.[57])

Jakmile došlo ku konferenčnímu protokolu ze dne 11. dubna 1746., vyhlásila Marie Teresie dne 3. října 1746. zákon, dle něhož žádný obyvatel český nenabude šlechtictví, nebyl-li dotčeným stupněm jeho z české dvorské kanceláře obdařen. Dále nařídila patentem ze dne 20. prosince 1752., aby příště z Česko-Rakouské kanceláře dvorské nobilitované osoby ve všech, jak Českých, tak Rakouských zemích za šlechtice pokládány, titulovány a ctěny byly.[58])

---

dispensiren, dass selbs ten künftig auch der Titul als Grafen mit dem Praedicat, so sie aus der Reichs Canzlei zu haben vorzeigen werden, beigelegt und gegeben werden solle; welches Ihr also bei Euch und dorten, wo es von nöthen, ad notam nehmen zu lassen haben werdet. Hieran zu Wien den 3ten 8. bris 1746.

Jediný rozdíl záleží v taxách, říšské diplomy musily býti vyhlašovány v Českých zemích, nehledí-li se k inkolatu, bezplatně, za vyhlášení českých diplomů v říši musila býti placena zmírněná taxa proto, že kancelář říšská na důchody z diplomů byla odkázána, kdežto domácí kanceláře vydržovány byly státem.

[57]) K tomu dodává česká kancelář: Als würde die loebl. kais. Reichs-Hofkanzlei hiemit in Freundschaft ersucht, diese Standes Erhebungen nicht nur gewöhnlichermassen allda vormerken und bei denen kaiserl. Reichs und anderen Stellen die weitere Verfügung ergehen zu lassen, sondern auch darauf zuhalten, damit denen specificirten Impetranten die ihnen aus allerh. königlichen Gnaden beigelegte Praerogativen und Vorzüge bei allen Gelegenheiten von Jedermänniglich gegeben werden.

[58]) Kalousek, České státní právo, II. vyd. str. 151. 3. pozn. Mylně domnívá se Gindely, Die Entwickelung des böhm. Adels und der Incolatsverhältnisse seit dem 16. Jahrh. str. 31., že dle patentu toho vydán po prvé diplom z roku 1753., obsahující povyšovací klausuli tohoto znění: Als haben Wir Ihme — mit sammt seinen Leibeserben und deroselben Erbenserben für und für in den Grad des Adels erhoben und zugleich der Schaar, Gesellschaft und Gemeinschaft gleich andern des h. römischen Reichs auch Unserer gesammten Erbkönigreich, Fürstenthum und Landen recht edelgeborenen Personen zugefüget, zugesellet und verglichen“, neboť podobné diplomy vydávány mnohem dříve, tak n. př. zní diplom Krištofa Rabana z Oynhausenu vydaný Karlem VI. dne 17. dubna 1722. doslovně právě tak: So haben Wir Ihme Ch. R. v. O. sammt allen seinen ehelichen Leibserben für und für in alle Zeit

Tím zjednán byl pokoj a pořádek v domácnosti, avšak poměr k říši či obou kanceláří mezi sebou se nezměnil. Tomu nejlépe nasvědčuje okolnost, že dvorním dekretem ze dne 21. ledna 1767. opětně bylo nařízeno, aby čeští obyvatelé o své povýšení nikde jinde se neucházeli, než u české dvorské kanceláře.

Zákazy ty sice působily v zemích koruny České, tak že se v říšské dvorské kanceláři pozvolna všickni žadatelé čeští naprosto vytratili, avšak kancelář říšská použila každé možné příležitosti, aby se za zákazy ty a tím nepopíratelně ztenčené důchody své na spojené dvorské kanceláři vymstila, jak překrucováním konferenčním protokolem uzavřeného smíru, tak použitím spletitých poměrů obyvatelských ve svůj prospěch a na úkor upsaných práv koruny České. Mínim tím mimo jiné případ knížete Bathianyho. Týž byl sice Uherským stavem, avšak také obyvatelem českých a rakouských zemí. Právě této okolnosti použila kancelář říšská a udělila mu říšský stav knížecí, proti čemuž se spojená kancelář dvorská rozhodně opřela, dovolávajíc se konferenčního protokolu ze dne 11. dubna 1746.[59]) Říšská dvorská kancelář nebyla k tomuto po-

---

in den Stand, Ehr und Würde Unserer und heil. Römischen Reichs auch Unserer Erbkönigreiche Fürstenthumen und Landen Grafen erhebt, gewürdiget und gesetzet und vollkenntlich einverleibet. Gindelyho práce jest však i v jiném ohledu nesprávná. Tvrdí totiž na jiném místě (str. 32.), že od roku 1751. řady české šlechty pouze udílenými inkolaty byly rozmnožovány, což zakládá se na nepravdě, neboť jsme viděli, že různé osoby obdržely české hrabství neb panský stav český po roku 1751, totiž: Breuner 1766, Mallabaila 1769, Daun, Fünfkirchen, Lützow 1795, O'Reilly 1787, Rindsmaul 1764, Rummerskirch 1803 viz pozn. 41. K tomu dodávám pouze příkladem neb nelze vyčerpati řady povýšených, že n. př. obdrželi české hrabství Chorynští 1761, Radečtí z Radče 1764, Mitrovští z Nemyšle 1769. Český titul knížecí obdrželi Colloredové 1766, Clary 1767, Palmové, Rohanové 1808 atd. Ostatně se k otázce té v textu později vrátím.

[59]) Spojená dvorská kancelář císařovně dne 5. března 1764: Allererst dieser Tagen hat die Reichshofskanzlei dieser E. k. k. A. Mt. treu gehorsamsten Boehm. Oesterr. Hofkanzlei intimirt, dass S. Mt. der Kaiser den Grafen von Bathiany in den Reichsfürstenstand erhoben, weswegen dann die Intimationes an E. Mt. deutsche Erblande zu erlassen verlangt worden. Man findet aber der Notwendigkeit zu sein, E. Mt. in allergnädigste Erinnerung zu bringen, wie das aus Gelegenheit der bei der letzten Königswahl zwischen J. Mt. dem Kaiser und dem Churfürsten von Mainz errichteten Convention auf das Conferenzprotokoll vom 11. April 1746. die Sach wegen der Standes Erhöhungen zwischen J. Mt. dem Kaiser und E. k. k. Ap. Mt. dahin verglichen worden, dass soviel die Einheimischen Boehmen, Maehren und Schlesien betrifft ob Seiten der Reichskanzlei denenselben keine höhere Standes

výšení oprávněna, neboť byť i Bathiany byl obyvatelem více území spojených osobní unií v osobě panovnice, přec byl také obyvatelem českým nikoli říšským a proto neměla mu v říši udělena býti vyšší důstojnost oné, jíž ve své vlasti požíval. Říšská kancelář dvorská domnívala se, že když v Čechách ústavní vláda padla, že může podle své libosti a po příkladu kapitulac volebních v práva království se míchati.[60]) Tato snaha jí však neprospěla, neboť obyvatelé

Erhebung, als welche sie untereinstem von der kön. Boehm. Kanzlei aus erhalten, ertheilt werden, wohl verstanden jedoch, dass sodann einem jeden die nemliche durch die böhmische Kanzlei erhaltene Standes-Erhöhung auch bei der Reichskanzlei zu suchen unverwehrt bleiben, dahingegen auch alle derlei von der Reichskanzlei an Ausländer ertheilten Standes-Erhöhungen auch in Boehmen anerkannt werden sollen. — In dieser Conformitaet haben sodann auch sowol der Graf Kinský als Sulkowský ohnangesehen dieser letztere auch zugleich ein ansehnlicher Polnischer Magnat war, als resp. Boemisch und Schlesische Stände die fürstliche Würde anvorderst bei der böhmischen und hernach bei der Reichskanzlei erhalten. — Da nun der neu creirte Fürst Bathiany ebenfalls ein böhmischer Stand und Incola ist, so hätte nach dem vorhin angeführten zwischen J. Mt. dem Kaiser und E. Mt. getroffenen Abkommen und denen beigebrachten Beispielen, derselbe zuvor bei der böhm. Kanzlei des Fürstenstands-Diploma erheben und allda die gewöhnliche Tax entrichten sollen. — Es wird zwar die Sache mit dem, dass er zugleich hungarisch und Oesterr. Stand sei, entschuldigt werden wollen, und eben deswegen glaubt man auch, dass ihm nicht gar Vieles zur Last gelegt werden könne. Nachdem aber Graf Bathiany als ein böhmischer Incola in denen böhmischen Landen nicht ehender als ein Fürst geachtet werden kann, bis er nicht das Diploma durch die böhm. Kanzlei erhalten —. Přes to ale Bathiany nemusil se ucházeti o český stav knížecí. Podivné. Má tedy právo mezinárodní, abychom tak řekli, čtyřživelníky. Umožněno tak, aby podobný občan světový účasten byl výhod všech států a vymýkal se mrštně povinnostem ve všech. —

[60]) K této reklamaci odvětil Colloredo jménem kanceláře říšské, hraběti Chotkovi, co kancléři české a rakouské dvorské kanceláře, dne 8. března 1764. takto: Je rends mille grâces à V. E. pour la communication confidentielle de la pièce ci-jointe et vous me permettrez d'y faire quelques reflexions: 1. la graduation du Prince n'est pas nominé dans la convention avec Maïence et l'argument a minori ad majus n'est pas en règle et valable.

2. en cas que Kinsky, Sulkovsky et des autres à l'insu de la chancelerie de l'Empire ont paié de taxes et pris le Diplome de Prince de la chancelerie de Bohême, cela ne peut porter prejudice aux droits appartenants au chef de l'Empire d'autant plus, qu'on ne pourra alleguer des exemples precedents, vu que surement ni Auersperg, Lobkowitz, Schwarzenberg, Lichtenstein, Lamberg, Mansfeld et tant d'autres n'ont pas pris des diplomes de Prince de la chancelerie de Bohême.

čeští poslušni stále opětovaných zákazů o říšské šlechtictví se neucházeli, až kanceláři říšské se po nich zastesklo. K uvedeným již zákazům druží se další ze dne 21. ledna 1767., načež dvorská kancelář nahlížejíc marnost svých pokusů, uzavřela dne 31. ledna 1767. ohledně povyšování stavů se spojenou dvorskou kanceláří nové dohodnutí, dle něhož obyvatelům českým sice dovoleno u císařské říšské dvorské kanceláře udělení vyššího stavu se domáhati, musili však žádosti své podávati u místodržitelství, poněvadž tato společně s jinými úřady v zemi bez toho slyšena býti musila, aby o žádostech dotčených zprávy podala.[61])

---

3. l'Electeur de Maience n'aurait même pa pu porter prejudice aux reservats de l'Empereur sans être authorisé de tout l'Empire dans un point essentiel été reservé à la dignité Imple.

4. quant a mon particulier comme sujet je n'ai pas manqué de demander la permission à la Mté l'Imperatrice notre auguste souveraine pour pouvoir agréer et accepter une pareille grace de S. Mté l'Empereur, ce qui m'été très gracieusement accordé; je ne doute pas, que les autres qui se trouvent dans mon cas. auront observé la même chose.

5. Dans le nom de Standserhöhung verstehet man insgemein nicht den Fürstenstand, weilen selber jederzeit eine besondern praecedenz gewesen etc. K tomuto překrucování fakt a práva musím dodati několik poznámek. Velmi ošklivé se vyjímá popírání oprávněnosti Mohučského volitele k ujednání konvence ze dne 11. dubna 1716., a překročil-li volitel své právo, měla konvence odvolána býti neprodleně veřejně a nikoli popírána býti tajně její platnost, když dávno vešla v známost celé říše. Přes to byla konvence umluvena mezi císařem a Mohučským volitelem základem volební kapitulace, tak že celá námitka padá. Tvrzení, že slovem Standserhoehung nemůže býti míněn knížecí stav, jest liché, vždyť v říši tvořil knížecí stav první, hraběcí druhý stupeň vysoké šlechty, není tedy pochybnosti, že hrabě obdržev knížecí stav, byl povýšen. Ostatně jest tvrzení to v zřejmém odporu se zněním 3. odstavce konferenčního protokolu.

I příklady Colloredovy jsou nešťastně voleny: Auersperg obdržel dne 17. září 1653. knížecí stav říšský nebyv vůbec českým inkolou, neměl tedy příčiny ucházeti se o české knížectví. Lobkovic stal se dne 17. srpna 1621. knížetem říšským, a tak všickni mnohem dříve, než uzavřena konvence z roku 1746. Nemohli se tudíž dle ní zachovati. Ohledně Schwarzenbergů odpověď Colloredova nemluví pravdu, neboť oni obdrželi české knížectví r. 1716. a aby dokázal, jak nemluvil pravdu, vymohl si r. 1766. sám český stav knížecí. Mohly ale rozhodovati příklady předkonvenční, kde šlo o výklad konvence? Proto právě rozhodovaly příklady pokonvenční Kinského a Sulkovského mnohem více, neboť z nich právě vidno, jak konvence vykládána býti měla. — Byl by kníže Colloredo napsal všecky vytýkané nepravdy také v mateřštině?

[61]) Reskript ze dne 31. ledna 1767. Demnach Ihre k. k. Apost. May. allergnädigst beschlossen habe, dass, gleichwie bei Nobilitationen und anderen Standeserhöhungen jederzeit vorläufig die Länderstellen und andere Behörden

Dříve než žádosti dospěly do říšské kanceláře dvorské, radila se o nich místodržitelství a česká dvorská kancelář, tak že žádný obyvatel český nemohl obdržeti bez svolení tuzemských úřadů šlechtictví říšského. Proto také bylo v říšské kanceláři co do českých petentů pusto. Tu pojednou počátkem roku 1768. hlásil se v Čechách usedlý hrabě Hartig o udělení říšského hrabství.[62]) Ač byl v říši zcela neznámý, obdržel přec říšské hrabství za poplatek, který sám nabízel, poněvadž se hlásil v době největšího hnutí a říše se v posesí chtěla udržeti. Právě tak naloženo později i s jinými.

Avšak spojená dvorská kancelář setrvala na svém stanovisku. Hned na to dvorským dekretem ze dne 25. července 1768. naří-

vernommen werden, also auch künftig ein jeder, welcher bei der kaiserl. Reichshofkanzlei den Adel oder einen höheren Grad zu nehmen gedenket, solches vorher der betreffenden Landes Stelle anzeigen, und diese darüber ihren Bericht erstatten solle. Doslovného znění nového smíru předložiti nemohu, ztratil se v obou kancelářích, což ve spojení se známými odstavci obsahu jest zřejmým dokladem, že nebyl na úkor království Českému. I jiní marně smír ten v archivech Vídeňských hledali. Smír byl sice uzavřen, avšak půtky trvaly dále.

[62]) Z odpovědi říšského volitele Emericha Josefa ze dne 4. ledna 1768 seznáváme veselou stránku tohoto povýšení. Hrabě Hartig nabízel za ono povýšení 3000 zl., ač taxa pro Čechy obnášela 4000 zl., polovici obyčejné taxy. Tu vypočteno, že těch 3000 zl. nestačí ani k zapravení tak zvaných „Jura", totiž juriim kancelářských v sumě 1951 zl. 30 kr. a jurium saltuum v sumě 1253 zl. a že nezbývá nic na taxu. Poněvadž prý se na Češích pouze polovice poplatku žádá, ztrácí prý taxa pouze 951 zl. 50 kr. a personal 1253 zl. Der unbekannte Suplicant soll jedenfalls um Remission einkommen um die Erz-Cameralistischen Rechte zu salviren.

Říšský poplatkový úřad byl však „zcela odůvodněného mínění", že by neznámému suplikantu měly poplatky zcela býti prominuty, nur um die böhmischen Standeserhöhung wieder einmal in den Gang zu bringen und sich in der Posession zu erhalten, nachdem aber diese „Nation" gänzlich ausgeblieben, und ihnen die Nachsuchung der Reichsstandes-Erhöhung förmlich verboten worden — bis sich nun just zur Zeit wo diese Differenzen in der grössten Bewegung sind, und einmal wieder ein böhmischer Suplicant hervorthut, so muss man diese Gelegenheit mit offenen Armen ergreifen. — I později srdce říšského taxovního úřadu měklo, když r. 1778. Jan Jakub Petr z Ingramu v Liebenrainu se svým bratrem o říšský panský stav se ucházel. Jeho praděd obdržel r. 1672. panský stav dědičných zemí. Na to mu udělen dne 6. ledna 1778. říšský panský stav. Da man solchen Personen blos die $^1/_2$ oder $^1/_4$ der Tax berechnet, wie letzteres bei Graf Hartig und Graf Teleky 1768. u. 1770. geschah, so hat das Reichstaxamt die Taxe für die Obigen auf 1000 fl. herabgesetzt anstatt der eigentlich schuldigen 2663 fl.

zeno, že místodržitelství mají pouze ony nobilitace vyhlásiti, které jich z Česko-Rakouské dvorské kanceláře dojdou, poněvadž žádný obyvatel český šlechtictví jinak nedosáhne, nebyl-li povýšen Česko-Rakouskou dvorskou kanceláří. Když po smrti Františkově syn Josef zvolen na trůn říšský, uzavřel roku 1773. s volitelem Mohučským novou konvenci, která jak se zdá, od dřívějších podstatně se odchylovala, měníc poněkud základy úmluvy z r. 1746. Doslovného znění této konvence více dopátrati se nelze, poněvadž dotčené spisy nepříhodným uložením ve sklepích přišly na zmar.[63]) Tato konvence měla v zápětí patrně druhou, uzavřenou téhož roku mezi Marií Teresií a kurfiřtem Mohučským, jejíž prvopis rovněž se ztratil, avšak přibližné znění z jiných spisů dá se zjistiti.[64])

I v tomto smíru zachována celkem parita obou stran s tou výminkou, že obyvatelům českým vyšší stupeň šlechtictví v říši udílen býti nesmí, než oni v Českých zemích drží. Výminka ta stanovena ve prospěch moci královské, avšak jak ustanovením tím, tak i dalším o inkolatech a právech věcných vystupuje samostatnost království Českého jak oproti říši, tak i ostatním územím dědičným.

Po vydání této konvence nastalo, jak se zdá, příměří mezi oběma kancelářemi, za to patrně v říši působil příklad české ne-

[63]) Dr. Heinrich Kretschmayer, Das deutsche Reichskanzleramt. Str. 114.

[64]) Týž, str. 113. Prvopis smlouvy přiložen spisům za povýšení hraběte Prospera Sinsendorfa do stavu knížecího. Kretschmayer sestavil však znění této konvence z jiných zápisů šlechtického archivu ve Vídni. Pouze pořad odstavců není zjištěn. Uvádím je zde odchylně od Kretschmayra dle logického vývinu obsahu: 1. Den österreichischen Unterthanen ist es nicht zu verwehren, sich um eine Standeserhebung an die Reichskanzlei zu wenden, doch hat sich diese allemal über die Qualitaeten und Verdienste des Bittstellers in das vorläufige Einvernehmen mit der böhmisch-österreichischen Hofkanzlei zu setzen und, wenn sich diese dagegen erkläıt, den Bittsteller an diese zurückzuweisen. 2. Keinem böhmischen Unterthan darf von Seite des Reiches ein höherer Adelstand ertheilt wurden, als er schon in den böhmischen Ländern besitzt. 3. Davon gilt das Reciprocum respectu der Reichsinsassen, wenn sie sind bei der erbländischen Hofstelle um den österreichischen erbländischen Adel bewerben. 4. Die Reichs und österreichischen Standeserhöhungen sich wechselseitig aufzunehmen, doch bezieht sich die Anerkennung nur auf Titulatur und persönliche Ehren und Würden, nicht aber auf die bei den Behörden besonders anzusuchenden Incolate oder Realrechte und Vorzüge. 5. Sujets mixtes, d. h. jene die zugleich Reichs und österreichische Unterthanen sind, können entweder bei der Reichs oder erbländischen Hofkanzlei um den Adelstand einschreiten.

odvislosti nobilitační nakažlivě. Soudím tak z dvou dvorských dekretů, vydaných proti nobilitacím obyvatelů českých říšskými stavy. Tak podán dvorským dekretem ze dne 13. února 1784. v záležitosti soudní výklad, že cizozemským šlechtictvím jen ono se vyrozumívá, jež bylo uděleno některým volitelem říšským, neb říšským stavem, který od císaře obdržel k šlechtění tak zvanou comitivam majorem, krátce na to uznáno však dvorským dekretem ze dne 7. srpna 1787., že oni úředníci a poddaní, kteří po dni 31. ledna 1767., docíleného to dorozumění s říšskou kanceláří co do povyšování stavů, bez zeměpanského povolení obdrželi šlechtictví cizím říšským stavem, nemohou býti za šlechtice uznáváni a šlechtické příslušnosti účastni.

Mezi tím udála se opět změna v osobě císařově a za příčinou volby uzavřena dne 29. září 1790. ve Frankobrodě nová konvence mezi Mohučským volitelem a Leopoldem II., která dovolávajíc se dřívějších smluv z roku 1746. a 1773. v §. 6., potvrzujíc dosavádní ustanovení konvence z r. 1773., je zároveň podstatně mění, jak co se týkalo poddaných dědičných království a zemí, tak co se týkalo obyvatelů říšských, kteří příště v kancelářích druhé strany mohli si vymoci vyšší stupeň šlechtictví, než v otčině požívali, při čemž vymíněno pouze předchozí smluvené vyrozumění a jura incolatus v dědičných zemích.[65])

Tím tedy parita obou stran v plné míře uznána.

Když pak František II. zvolen za císaře Římského, potvrdil smírem uzavřeným s volitelem Mohučským ve Frankobrodě dne

---

[65]) Uvádím opětně z Kretschmayra str. 117. doslovně, §. 6.: Da seit einigen Jahren in Betreff der Standeserhöhungen wegen Nichtbeobachtung des durch die Convention 1773 IV. zwischen der Reichs und unserer oesterreichischen Hofkanzlei festgesetzten reciproci Klagen sich erhoben, als ist unser Wille und wollen wir darob allerdings halten, dass dem erwähnten reciproco künftighin weder directe noch indirecte zuwiedergehandelt, sodnern jene Artikel der 1773er Convention genau erfüllt werden mögen, sonderlich dass in deren Gemässheit die Reichskanzlei ebensowenig behindert werde, unsern erbländischen Unterthanen jedoch nach vorgängiger konventionsmässiger Kommunikation einen Grad des Reichsadels zu ertheilen, den solche unsern Unterthanen bei Unsern erbländischen Stellen noch nicht erhalten haben als wenig sie die Reichskanzlei sich dagegen beschweren mag, wenn gedachte unsern erbländische Stellen einem Reichsunterthanen nach vorgängiger Kommunikation unseren erbländischen Adel ausfertigen, wenn gleich ein solcher Reichsunterthan diesen Adel bei der Reichskanzlei nicht genommen hat. Und versteht sich übrigens von selber, dass die aus der Reichskanzlei erhaltenen Standeserhöhungen keine jura incolatus in unseren Erblanden mittheilen.

14. července 1792. doslovně konvenci z roku 1790. ve všech odstavcích a článcích s tím dodatkem, že ona ustanovení, jež pro krátkost panování Leopoldova dosud v skutek nevešla, nyní co nejdříve ještě opravena a dle dotčené smlouvy v skutek uvedena býti mají.[66])

Jakých konvence dožila se změn, více se nedovídáme. Konečně bylo dvorským dekretem ze dne 22. prosince 1792. pro Moravu a ze dne 25. prosince t. r. pro Čechy prohlášeno, aby obyvatelé za říšského vikariatu se neucházeli bez svolení spojené dvorské kanceláře o udělení šlechtictví říšského, an by jim používání téhož v dědičných státech povoleno nebylo, a vyhradil si při tom panovník rozhodnouti od případu ku případu, když by takto obdaření za stejný stupeň povýšení na nejvyšším místě žádali, zda-li a co jim z obyčejného poplatku sleveno býti může. —

Z těchto zákonných ustanovení vidno, že rovnost českého stavu panského s říšskými hrabaty byla nepochybná a vzájemnými smlouvami stanovená. Oproti těmto četným dokladům nelze namítati, že vše stanoveno v době, v níž nově povýšená hrabata náležela k tak zvaným titulárním hrabatům, tudíž k šlechtě nižší, neboť v Čechách především každý šlechtic povýšený do panského stavu náležel k vysoké šlechtě a mimo to ne-li všickni, tak aspoň převalná část jich náležela i ve smyslu říšském ku vysoké šlechtě, poněvadž byli v držení území přímo králi podrobených, tedy nikoli snad říši, nýbrž v království bezprostředních.

Jsou tedy všecky námitky pronešené zásadně proti české vysoké šlechtě neodůvodněné a padají jak námitky Weyhe-Eimkovy, tak i Reulingovy samy sebou.

A nyní vraťme se k hájení Kekulovu, jímž vyvrátiti mínil námitky Weihe-Eimkemu činěné.

Kekule uvádí, jak jsme již seznali, že všickni čeští pánové byli rovnými říšské vysoké šlechtě, totiž oné, která dle statutu neb obyčeje za manželky bráti musila dámy vysoké šlechty, pak-li nebyli deklasováni.

Avšak deklasování panského stavu ve smyslu říšském v Čechách nikdy po právu nebylo. Klesli sice někteří pánové z panského do stavu rytířského, na př. Borešové, Černínové, Dolanští z Dolan, Bechyňové, avšak rodové ti nepodrželi titule pánů, nýbrž hlásíce se sami do stavu rytířského, náleželi mezi něj jak jménem

[66]) Kretschmayr, str. 121.

tak stavem. Jinak ale v říši. Tu podržel každý šlechtic svůj titul a pojal-li otec za manželku dámu nižšího stavu, klesl syn po matce do stavu nižšího — ovšem pouze v případech statutem neb obyčejem požadovaného vysokého stavu manželek a tím pozbyl oněch práv, k jichž výkonu pouze vysoká šlechta byla oprávněna.

Dle toho by se mohlo souditi, poněvadž v Čechách podobného deklasování nebylo, že všickni čeští pánové vysoké šlechtě říšské byli rovnými. V tomto ohledu bychom však pochybili, neboť chtěl-li český pán býti rovným říšské vysoké šlechtě, musil i on splniti podmínky, jež v říši vysoké šlechtě kladeny byly, totiž držeti území, jež podle české ústavy rovnalo se říšským územím bezprostředním, totiž statků deskových. Splnil-li ale tuto podmínku, nemohla jemu v říši rovnost s vysokou šlechtou říšskou nikdy býti popírána. Tím tedy Kekulův výrok, ovšem s výkladem českému právu přiměřeným, nabývá platnosti co samostatné tvrzení, nikoli však co výklad výroku Weyhe-Eimkeho.

Praktické případy.

Kniha judikátů č. 141.

Ustanovením §. 501. c. s. ř., podle něhož lze ve věcech nepatrných rozsudek prvního soudce pouze pro zmatečnosti v §. 477. č. 1. až 7. vypočtené odvoláním bráti v odpor, vyloučeno jest odpírání takovému rozsudku pouze pro obsažené v něm rozhodnutí o útratách rekursem dle § 55. c. s. ř.

Vzhledem k důležitosti právní otázky, od soudů různě rozhodované, zdali jest z rozsudků ve věcech nepatrných pro výrok o soudních útratách dovolen rekurs, usnesl se c. k. nejvyšší soud k dožádání c. k. ministerstva práv podle §. 16. lit. *f*) cís. patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325. ř. z. v plenissimárním senátě, aby hořejší věta zapsána byla do knihy judikátů, uváživ toto:

Ustanovení §. 55. c. s. ř, dle něhož rozhodnutí o nákladech, v některém rozsudku obsažené, může bez současného odporu proti rozhodnutí, ve hlavní věci vydanému, v odpor vzato býti toliko rekursem, předpokládá samozřejmě, že jest proti rozhodnutí ve věci hlavní právní prostředek dovolen.

Podle §. 501. c. s. ř. však lze ve věcech nepatrných rozsudek prvního soudce v odpor bráti toliko pro zmatečnosti v §. 477. č. 1. až 7. vypočtené a jest za právní prostředek pro toto odpírání předepsáno odvolání. Z toho nutně následuje, že jest ve věcech nepatrných rekurs proti rozsudku pro rozhodnutí o nákladech vyloučen. Vždyť by bylo anomalií, již zákonu zajisté podkládati nelze, aby se rekurs z bagatelních rozsudků co do útrat, tudíž co do pouhého nároku vedlejšího připouštěl a aby naproti tomu v témže rozsudku obsaženému rozhodnutí meritornímu věcně odporováno býti nemohlo.

Máť §. 55. c. s. ř. přece pouze ten účel, aby vymáhání vedlejšího nároku na soudní náklady zjednodušil a k rychlejšímu konečnému vyřízení přivedl, nikoli však aby rozsudkovému rozhodnutí co do útrat poskytl větší míru odpíratelnosti, než rozhodnutí ve věci.

Shora vyloženému náhledu není na odpor ani předpis §. 517. č. 5. c. s. ř., že ve věcech nepatrných může býti podán rekurs, když rozhodnuto bylo usnesením o nákladech, jež jest nahraditi, poněvadž případy v §. 517. c. s. ř. vypočtené obsahují ustanovení výjimečná, tudíž extensivně vykládány býti nesmějí, nad to dotčený předpis zákonný upravuje toliko ten případ, ve kterém bylo o nákladech, jež nahraditi jest, rozhodnuto usnesením.

Z uvedených výkladů následuje, že proti rozsudkům ve věcech nepatrných pro výrok o soudních nákladech rekurs dovolen není.

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. června 1899 č. 340. Praes.

Št—n.

Význam odkázání na pořad práva. Meze mezi příslušností soudní a příslušností úřadů správních.

Žalovanou pozůstalostí po Č. D. učiněné námitce nepříslušnosti zemského soudu v Praze a soudů vůbec k rozhodování o žalobě de praes. 30. června 1896 č. exh. 31.421 obce B. žalobkyně na uznání, že parcely vodní č. k. 1625. 1626./3. a 1627 v B. nejsou vlastnictvím majitele panství T—ského, nýbrž majetkem veřejným s přísl., vyhověl zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 24. května 1898. č. j. Cb. 6367/36—IV.

Důvody: Žalobou touto domáhá se žalobkyně výroku, že vodní parcely č. k. 1625, 1626/3 a 1627 v kat. obci B. ležící a ve vložce desk zemských č: — k panství T. připsané nejsou příslušenstvím

panství toho a vlastnictvím majitele panství toho, pokud se týče jeho pozůstalosti, nýbrž že jsou statkem veřejným a že jako takové z desk zemských odepsány a do seznamu statku veřejného zapsány býti mají.

Jedná se tedy zde v první řadě o výrok, jsou-li jmenované vodní parcely statkem veřejným, v druhé řadě pak teprve o odepsání jich z naduvedené vložky desk zemských, kteréž odepsání by bylo pouze důsledkem výroku prvnějšího.

O otázce této druhé lze, arciť soudem, rozhodovati teprve tenkráte, až otázka první rozřešena bude, o té však rozhodovati nejsou povoláni soudcové, nýbrž úřady administrativní.

Poukázání žalující obce na to, že svého času při zakládání desk zemských se svým nárokem věci této se týkajícím odkázána byla na pořad práva a dovozování z toho kompetence soudní k řešení otázky veřejnosti dotyčných parcel, je liché, neboť odkázání na pořad práva obsahuje v sobě nejen odkázání na cestu soudní, nýbrž i odkázání na cestu právní u úřadů administrativních.

Vrchní soud zemský v království Českém rozsudkem ze dne 29. srpna 1898 č. j. Bc. II. 353/98. k odvolání žalobkyně rozsudek zemského soudu potvrdil.

Důvody: V rozepři této nejedná se o to, zdali žalující obci vlastnictví vodních parcel č. kat. 1625., 1626/3. a 1627. v B. nebo snad nějaký soukromoprávní nárok v příčině těchto parcel přísluší, nýbrž žádá se dle obsahu závěrečné prosby žalobní výslovně jen za nález, že jmenované vodní parcely, dosud na listu statkové podstaty vložky desk zemských pro panství T. se statky H. Z. a K. zapsané, jsou statkem veřejným, právě proto, že nejsou příslušenstvím panství T. a také nikoliv vlastnictvím Č. D., pokud se týče jeho pozůstalosti a že následkem toho vodní parcely svrchu naznačené od jmenovaného tělesa desk zemských odepsány a do seznamu statku veřejného přeneseny býti mají.

Žalobou nepřivádí se tedy k platnosti žádný nárok soukromoprávní, nýbrž žádá se toliko, aby nálezem soudním vysloveno bylo, že statek nemovitý, jenž v deskách zemských ještě stále jakožto vlastnictví Č. D. zapsán jest, jest statkem veřejným, také za oduznání práva vlastnického Č. D-ovi k vodním parcelám č. kat. 1625., 1626/3. a 1627. v B. dle desk zemských příslušejícího nežádá se žalující obci na základě nějakého práva soukromého, na nějž by si táž nárok činila, nýbrž má toto právo vlastnické právě jen proto býti oduznáno, poněvadž jmenované vodní parcely výrokem soudcouvským prohlášeny mají býti za statek veřejný.

Rozhodovati o tom, zda věc nějaká je statkem veřejným, nepřísluší však soudům, poněvadž otázka tato spadá v obor práva veřejného, a k řešení jejímu tudíž toliko úřady správní jsou povolány; vlastní předmět tohoto sporu, totiž otázka, jsou-li vodní parcely č. kat. 1625, 1626/3. a 1627 v B. statkem veřejným, nenáleží tudíž vůbec k řízení soudnímu, nýbrž před úřady správní a právem tedy vyslovil první soudce nepříslušnost svou i soudů vůbec, jenom že neměl první soudce, ježto tu jde o nepříslušnost absolutní, ke které z povinnosti úřadu hleděti dlužno, činiti tak rozsudkem, nýbrž výměrem; vzhledem k tomu však, že proti rozhodnutí prvého soudu, ve formě rozsudku vydanému, od žalobkyně vzneseno bylo odvolání a stížnost odvolací a od žalované také odvolací odpověď byla podána, nezbývá vrchnímu soudu zemskému, než aby při svém vlastním rozhodování přidržel se formy rozsudku prvním soudcem zvolené.

C. k. nejvyšší soud uznal v rozepři uvedené takto za právo:

Forma rozsudková, v nížto rozhodnutí soudců nižších vydána byla, se zrušuje a k dovolací stížnosti žalující obec, s kterou se jako s mimořádným rekursem nakládá, změňují se obě rozhodnutí soudů nižších v ten způsob, že se zamítá žalovanou vznesená námitka nepříslušnosti soudní správně nemístnosti pořadu práva, c. k. zemskému soudu se nařizuje, aby o žalobě další zákonné řízení zavedl.

Neboť předně dlužno vytknouti, že žalovaná podáním de pr. 22. července 1896. č. 35.161. neoznámila snad nepříslušnost c. k. zemského soudu v Praze žalující obcí požadovaného, místní neb věcnou v §. 40. o. ř. s. stanovenou, nýbrž že učinila absolutní námitku nepříslušnosti soudu vůbec čili nemístnosti pořadu práva, ku které dle §. 48. iur. nor. (cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251 ř. z.) z úřední povinnosti přihlížeti jest.

K tomuto podání bylo na zemském soudu, aby vyslechnuv strany výměrem buď zastavení řízení nařídil, buď námitku žalované zamítnul.

Poněvadž se tak nestalo a též vrchní soud zemský k podané odvolací stížnosti žalující obce rozsudek soudce prvého rozsudkem potvrdil, bylo vysloviti, že se forma rozsudková obou rozhodnutí soudů nižších zrušuje a podrobiti mimořádnou dovolací stížnost žalobkyně toliko jako dovolací rekurs rozhodnutí soudu nejvyššího.

Shora dotčená námitka činí se proti žalobě obce B. de praes. 30. června 1896. č. 31.421, kterouž ona v 1. odstavci se domáhá nálezu, že vodní parcely č. k. 1625., 1626/3. a 1627 v obci B. ležící a ve vložce zemských desk č. — panství T. se statky H. Z. a K.

připsané, nejsou příslušenstvím tohoto panství, nejsou vlastnictvím majitele tohoto panství, pokud se týče jeho pozůstalosti, nýbrž že jsou veřejným statkem s výhradou výhradného rybolovu na parc. č. k. 1627. ve prospěch vlastníka panství T. a kterou v 2. odstavci žádá za soudní nařízení, by tyto parcely ve vložce desk zemských odepsány a do seznamu veřejného statku přeneseny byly.

Tato žaloba nemohla již se zřetelem na žalobní přílohy A. & B. a na ustanovení §§. 9. a 10. zák. ze dne 25. července 1871. č. 96. ř. z. soudem odmítnuta býti jakožto k jeho rozhodnutí nepřislušející. Neboť zástupci žalující obce vznesli již při upravování knih pozemkových tento nárok a byli s ním dle přílohy B. na pořad práva poukázáni, k čemuž jim lhůta byla ustanovena.

Když pak skutečně pořad práva nastoupili a žalobu u soudu podali, který je právoplatně k nastoupení pořadu práva byl vybídnul, nemůže potom od soudů nemístnost pořadu práva vyslovena býti, byla-li jeho přípustnost shora uvedeným zákonem samým v §§. 9. a 10. stanovena.

Uvedení zemského soudu, že poukaz na pořad práva zahrnuje v sobě právě tak poukaz na pořad soudní jako na pořad práva před správními úřady, zakládá se na výkladu uvedených §§. 9. a 10. a výměru téhož c. k. zemského soudu v Praze ze dne 2. července 1889. č. 30.854. lit. B., na základě těchto §§. vyneseného, kterýžto výklad však neodpovídá předpisu §. 6. obč. z., neboť všude tam, kde v zákoně sporné právo poukazuje se na pořad práva, má to vždy význam, že věc rozsouditi jest soudy v řádném pořadí instancí podle předpisu řádu soudního, aneb že ji takto rozsouditi již dovoleno není.

Tento význam má výraz „pořad práva" na př. v §§. 26., 37. stavebního řádu pro království České (zákon ze dne 8. ledna 1889. č. 5. z. z.), v §§. 83. 88 a 89. z. zák. vodního ze dne 28. srpna 1870. č. 71. z. z., §. 66. obec. řádu pro Čechy ze dne 16. dubna 1864. č. 7. z. z., §. 30. vyvlastňovacího zákona ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. a obzvláště ustanovení civilního řádu, zákona ze dne 1. srpna 1895. č. 113. ř. z. o námitce nepřípustnosti pořadu právního (§§. 239., 243., 252. atd.)

Nehledě však k tomuto ustanovení §§. 9. a 10. zák. ze dne 25. července 1871. č. 96. ř. z. jest však také sporný předmět takovým, že o něm jen soudům rozhodnouti jest, neboť sporným jest v prvé řadě knihovní vlastnictví žalované pozůstalosti, toto vlastnictví popírá se žalující obcí a činí se nárok na veřejné, obecné užívání vodních parcel č. k. 1625., 1626/3. a 1627. v B.

Zdali vlastnictví žalované pozůstalosti po právu trvá, o tomto soukromoprávním poměru pozůstalosti k řečeným vodním parcelám může jedině soudce a nikoliv správní úřad rozhodnouti a poněvadž toto rozhodnutí nutně vyžaduje také výrok o odpíracím důvodu, totiž o tvrzeném veřejném užívání téže věci, jímž právní trvání soukromoprávního vlastnictví žalované pozůstalosti vyloučeno býti má, musí také soudce rozhodnouti otázku, zda důvod odpírací po právu trvá.

Jest tudíž nesprávným, míní-li oba soudcové nižší, že soukromoprávní nárok předmětem žaloby není, poněvadž žaloba domáhá se nálezu, že dotyčné vodní parcely jsou veřejným statkem; neboť na tom se zakládá odpírací důvod učiněný proti soukromoprávnímu vlastnictví žalované pozůstalosti.

Jest tudíž zřejmou nezákonností, vyslovili-li oba soudcové nižší nepřípustnost pořadu právního pro spor tento.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 1898. č. 14.796.

Adj. Solnař.

---

*Domnívá-li se vyvlastněnec, že všeliké poměry, které při ustanovování náhrady za věci a práva k účelu stavby železnice vyvlastněné rozhodují, nebyly při šetření dle §. 24. zák. ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. předsevzatém úplně a správně zjištěny, možno mu ve lhůtě v §. 31. cit. zák. stanovené žádati, aby se předsevzalo ohledání nové s přivzetím znalců, kteří i nejsou v seznamu znalců v případech vyvlastňování povolávaných sestaveném a vyhlášeném. — Náhrada nákladů soudních spojených s intervencí právního zástupce a se sepsáním soudních podání (prohlášení, rekursů atd.) ani v případě §. 31. cit. zák. se nepřisuzuje.**)

F. K., majitel vápenných pecí v P. musil postoupiti k rozšíření nádraží v P. část svých pozemků, načež po konaném šetření byla náhrada za vyvlastněné pozemky příslušící c. k. okr. soudem v Pardubicích vyměřena.

---

*) Že tato zásada platí v pravidelném vyvlastňovacím řízení dle §§. 22. a násl. cit. zák. předsevzatém, vyplývá z četných rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu, z nichž nejposlednější ze dne 20. dubna 1898. č. 5517. uveřejněno jest v Gerichtszg. z r. 1898. na str. 280. Tam jsou i starší uvedena.

Než prošla lhůta k rekursu proti tomuto soudnímu rozhodnutí vyměřená, žádal vyvlastněnec, aby se předsevzalo ohledání o tom, že nebyly skutečné poměry, dle nichž se náhrada má stanoviti, při konaném vyhledávání úplně a správně vylíčeny, uvedl v tom směru 13 bodů a navrhnul za znalce 2 osoby v seznamu znalců neuvedené.

C. k. okr. soud v Pardubicích vyslyšev účastníky, usnesením ze dne 7. února 1898 č. j. VII. 656./97.—5. žádost zamítl a žadatele k náhradě nákladů soudních intervencí zástupců železné dráhy spojených odsoudil.

Stalo se po uvážení, že žádá se o dodatečné zjištění stavu a skutečnosti v 13 odstavcích. Ve 4 případech byly však okolnosti v žádosti uvedené již při šetření dle §. 24. zák. ze dne 18. února 1898. č. 30. ř. z. předsevzatém zjištěny, v ostatních jedná se však o skutečnosti nové, ku kterým se řízení předcházející nevztahovalo, tak že by, mají-li sloužiti za základ určení náhrady, nejprv způsobem v §. 24. cit. zák. předepsaným za přivzetí znalců při původním šetření přítomných a do seznamu vedle cit. §. 24. shotoveného zanešených vyšetřeny býti musily.

Mimo to slušelo uvážiti, že vyvlastněné dílce pozemků, kterých ohledání navržené se týká, byly již k rozšíření nádraží zabrány, do rovnosti s tímto přivedeny a na nich koleje již položeny, tak že zde vlastně více ani není předmětu místního ohledání. Výrok o útratách jest tím odůvodněn, že zástupcové dráhy návrhu se opírali a na to žádost vyvlastněnce byla zamítnuta.

Stížnosti F. K. c. k. vrchní zemský soud v Praze*) usnesením ze dne 5. dubna 1898. č. R. IV. 196./98.—2. nevyhověl a usnesení prvního soudu potvrdil; neboť stěžovatel jako expropriát neučinil námitek proti třem znalcům c. k. okresním soudem ze seznamu znalců v záležitostech vyvlastňování povolávaných zřízeným až do početí vyhledávání dle §. 24. zák. ze dne 18. února 1878. č. 30. konaného, tak že týž ani tehdy, kdyby byl žádal za předsevzetí ohledání toliko ku zjištění okolnosti té, že skutečné poměry pro vyšetření odškodného

*) Příslušnost vrchního z. soudu byla tím odůvodněna, že tato záležitost nesporného řízení byla zahájena před 1. lednem 1898., kterého jurisdikční norma nabyla moci (čl. XXII. uvoz. z. k jur. n.). Od 1. ledna 1898. jdou však rekursy i ve věcech vyvlastnění ku sborovým soudům první stolice, tak že předpis §. 30. cit. zák., který v odstavci 4. stanoví, že rekursy předkládají se vrchnímu zemskému soudu, byl článkem I. úvoz. zák. k jur. n. zrušen. V tom směru zní i rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1898. č. 5842. uveřejněné v příloze „Věstníka“ na str. 88. pod č. ř. 1436.

rozhodné při vyhledávání dle §. 24. cit. zák. konaném nebyly ani úplně neb správně vylíčeny, nebyl by a není oprávněn žádati, aby toto ohledání předsevzato bylo s přibráním znalců jiných a mimo to v sestavený a vyhlášený seznam znalců nepojatých.

Poněvadž žádost F. K. jeví se býti neospravedlněnou, byla právem zamítnuta a jest proto také odsouzení jeho k náhradě útrat tímto nepodstatným zakročením způsobených předpisem §. 44. cit. zák. úplně odůvodněno.

K mimořádnému dovolacímu rekursu expropriáta změnil c. k. nejvyšší soud obě usnesení soudů nižších, nařídil c. k. okr. soudu v Pardubicích, aby předsevzal soudní ohledání za účelem zjištění skutečností a poměrů v žádosti F. K. uvedených a to za přibrání dvou znalců, kteří k tomu buďtež jmenováni, zamítl žádost stěžovatelovu za přisouzení rekursních útrat druhé a třetí stolice a uznal dále, že se žádost železné dráhy za přisouzení útrat vyjádření zamítá.

Důvody: Poněvadž žádost F. K. podána byla ve lhůtě stanovené v prvním odstavci §. 31. zák. ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z. a skutečnosti, které se mají zjistiti, v ní přesně udány jsou, bylo jí již prvým soudcem vyhověti (§. 31. odst. 2.), a to tím spíše, jelikož zákon nestanoví jiných podmínek pro povolení žádosti za dodatečné zjištění skutečných poměrů, pro náhradu za vyvlastněný pozemek rozhodných a poněvadž podání takové žádosti již tenkráte za přípustné prohlašuje, má-li jedna strana při vyšetření náhrady za vyvlastněný pozemek súčastněná za to, že skutečné poměry pro zjištění náhrady rozhodné při šetření dle §. 24. cit. zák. konaném neúplně aneb nesprávně vylíčeny byly.

Zamítnutí žádosti F. K. příčí se tedy ustanovení §. 31. zák. ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z., a bylo tedy dle §. 16. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854. č. 208. ř. z. změniti obě rozhodnutí nižších soudů, vyhověti žádosti a nařiditi soudci prvému, aby dále jednal po zákonu.

Tím odpadá podklad, aby se súčastněné železné dráze, která dle řečeného bezdůvodně odpírala žádosti F. K., soudní útraty přisoudily.

Avšak ani F. K. nemohly se útraty rekursů přisouditi, poněvadž §u. 44. zákona ze dne 18. února 1878. č. 30. ř. z., již dle jeho znění užiti nelze v případě dodatečného zjištění dle §. 31. téhož zákona a poněvadž pro tyto v řízení mimosporném podané rekursy také ustanovení pro řízení ve věcech sporných platná rozhodnými nejsou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. června 1898. č. 7487.

Flieder.

K výkladu na §§. 299. 305. a 314. ex. ř.

U okresního soudu v T. vymohlo několik věřitelů exekuční zabavení služného státního úředníka X. K návrhu věřitele A. povolil týž soud usnesením ze 7. prosince 1898. č. E. 603. k dobytí pohledávání jeho 26 zl. exekuci zabavením jedné třetiny služebních důchodů dlužníkových, pokud ročních 800 zl. převyšují a dle předpisů zákona z exekuce docela vyloučeny nejsou a přikázal tuto třetinu služebních důchodů až do výše vymáhaného pohledávání věřiteli A. k vybrání.

Na toto přikázání stěžoval si dlužník X. dovolávaje se najmě §, 305. odst. 3. ex. ř. Soud krajský usnesl se o stížnosti té 30. prosince 1898. pod č. R. 210. změniti usnesení stolice prvé a zamítnouti návrh věřitele A. na přikázání, aby vybral dotčenou třetinu služebních důchodů z těch důvodů: že přikázání k vybrání obsahuje dle §. 308. ex. ř. zmocnění věřitele žádati na poddlužníku zaplacení jménem dlužníkovým; že dle §. 305. ex. ř. nemůže pohledávka, pokud některému věřiteli jest přikázána, aby ji vybral, znova přikázána býti jinému věřiteli; že v případě tomto třetina služebních důchodů dlužníkových již usnesením z 25. února 1898. čís. E. 86. byla přikázána k vybrání věřiteli B. pro jeho pohledávku 47 zl. s příslušenstvím, tak že nemůže znova přikazována býti věřiteli jinému, kterýž by tím rovněž v zastoupení dlužníka stal se oprávněným, aby požadoval zaplacení.

K dovolací stížnosti vymáhajícího věřitele c. k. nejvyšší soud změniv usnesení soudu krajského obnovil výměr okresního soudu s dodatkem, že se děje povolení exekuce bez újmy nabytých práv osob třetích, a to uváživ, že §. 305. ex. ř. předpokládá pohledávku dlužníkovu vůči třetí osobě tvořící uzavřený celek nikterak se neměnící, kdežto v tomto případě exekučním jedná se o taková pohledávání dlužníkova (ze služného), která teprve povstávají a to vždy za měsíc; že na toto každý měsíc vznikající pohledávání ustanovení posledního odstavce §. 305. ex. ř. použiti nelze, poněvadž právě běží o několik po sobě povstávajících pohledávek dlužníkových; že zabavení pohledávky dlužníkovy ze služného má sice za následek zákaz vyplacení dlužníkovi (§§. 294., 295. ex. ř.), tím však ještě není docíleno zaplacení věřitelova, které se může teprve přikázáním ku vybrání státi; že při pohledávce dlužníkově vůči eráru ze služného, v určité době se opětující, může několikeré přikázání k vybrání vedle sebe obstáti, jelikož povstávají vždy nové měsíční splátky služného; u žádného z účastníků nemůže nastati nebezpečí zkrácení, poněvadž ustanovení o přednosti práv zástavních podle §. 305. odst. 2. ex. ř. platí i pro

přikázání pohledávky, že tedy vzdor několika přikázáním zůstává přece vždy přednost práva k uspokojení zachována.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1899. č. 743.

M. Fryc.

Příspěvek ku §. 209. a 234. ex. ř.

Výměrem c. k. okresního soudu v Náchodě ze dne 5. května 1898. bylo nejvyšší podání 12.500 zlatých, za které byl Ignác Brož při druhé pro pohledávku spořitelny městské v Náchodě per 5000 zl. s příslušenstvím dne 24. ledna 1898. odbývané exekuční dražbě domy č. p. 131. a 360. v Náchodě vydražil, rozvrženo a přikázáno. Všeobecná živnostenská záložna v Náchodě likvidovala svoje hypotekarní pohledávání 1000 zl. písemně a nedostavila se proto ku roku rozpočetnímu.

Když pak městské spořitelně v Náchodě na její pohledávky hypoteční per 5000 zl. a 1000 zl. přikázány byly tyto jmenované kapitaly s 5% úroky od 1. října 1894. do dne dražby t. j. do 24. ledna 1898., tedy úroky více jak tříleté podala všeobecná živnostenská záložna v Náchodě, která s částí svého pohledávání na prázdno vyšla, proti shora citov. výměru stížnost.

Tuto stížnost c. k. krajský soud v Hradci Králové co soud rekursní zamítnul, neboť rekurrentka nedostavivší se k roku k rozvrhu nejvyššího podání položenému a nepodavší odporu proti přikázání úroků více jak tříletých z pohledávek městské spořitelny v Náchodě v obnosech 1000 zl. a 5000 zl. pozbyla dle §. 234. ex. ř. práva přikázání to rekursem v odpor vzíti.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. července 1898. č. R. I. 89./98.—1.

Z.

Dle §. 24. zák. o tisku jest každé uveřejnění zabaveného tiskopisu trestné.

Rozsudkem c. k. z. co trest. soudu v Praze ode dne 22. prosince 1898. Vr. 3992./98. byli J. K. a J. N. sproštěni obžaloby pro přečin dle §. 24. zák. o tisku.

C. k. nejvyšší co zrušovací soud vyhověl zmateční stížnosti stát. zastupitelstva opírající se o důvod zmatku §. 281. odst. 9. *a)* tr. ř., zrušil rozsudek v odpor vzatý a odsoudil oba obžalované ku přiměřeným trestům z těchto důvodů: Osvobozující výrok nelze bez porušení zákona opříti o ospravedlnění se obžalovaných, že závadný článek neotiskli ze zabaveného tiskopisu „V před", nýbrž z jiného letáku. Neboť zákon neprohlašuje v §. 24. zák. o tisku toliko za trestuhodné bezprostředně ze zabaveného díla se stavší uveřejnění, nýbrž stanoví výslovně, že také onen se dopouští uvedeného přečinu, jenž obsah zabaveného tiskopisu tiskem ve veřejnost uvádí. Nikoliv pramen, ze kteréhož článek pochází, nýbrž uveřejnění obsahu zapovězeného spisu tiskem jest rozhodujícím.

Soudní dvůr ospravedlnil osvobozující výrok také tím, že obžalovaní, i kdyby byli nahlédli do Pražských Novin, při neurčitém označení tam zapovězeného článku, by nebyli bývali mohli poznati jeho totožnost se článkem inkriminovaným. Avšak i okolnost ta nemůže vyloučiti provinění obžalovaných, že o zápovědi nevěděli. Neboť stejný nápis obou článků „Průvodce po Praze", zápověď prohlášená, znějící na přečin dle §. 302. tr. z. a úvaha, že nález o zápovědi dle §. 165. inst. ku tr. ř. úplný obsah zapovězeného článku ani reprodukovati nesmí, bývaly by musily při zkoumání závadného článku vzbuditi podezření, že článek ten jest totožným se zapovězeným. V případě takovém měli obžalovaní povinnost spůsobem k tomu vhodným se dověděti, zdali jim došlý leták neobsahuje snad zapovězený článek, pakliže jim vůbec o to šlo, ustanovení §. 24. zák. tisk. vyhověti.

Když ale obžalovaní tím se hledí hájiti, že nečítají Pražské Noviny, tak právě tím porušili povinnost jim dle jich postavení náležející, se dověděti o zápovědi soudy vydané ohledně určitých tiskopisů, a nelze tudíž mluviti u nich o nezaviněné nevědomosti, trestuhodnost vylučující.

Také okolnost, že jiné listy, které před uveřejněním zápovědi této závadný článek ve veřejnost uvedly, nebyly zabaveny, nemůže vyloučiti nebo zrušiti trestuhodnost obžalovaných, poněvadž chování jejich — a pouze toto bylo předmětem obžaloby, — tvoří skutkovou povahu přečinu dle §. 24. zák. o tisku.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 11. března 1899. č. 1337.

—h.

Dva vzorce ku protokolům jednacím při ústním líčení dle nového soudního řádu před c. k. soudy okresními.

Přihlížeje k úředním příkladům vydaným c. k. ministerstvem práv (částka XVIII./1898. Věstníku c. k. ministerstva práv) sestavil a předpisy zákona doložil dr. **František Kropsbauer**, c. k. soudní adjunkt v Kralovicích.

I.

Protokol o jednání ústním před c. k. okresním soudem ve sporech přes 50 zl.

Číslo jednací Cl. 1./99.—2.

Ústní jednání před c. k. okresním soudem v N. oddělení I., dne . . . . . . [1])

	V právní záležitosti A. (jméno, příjmení, stav a obydlí žalobce)
Přítomní:	zastoupeného drem C.
C. k. okresní soudce XY.	žalobce,
jako soudce	proti B. (jméno, příjmení, stav a obydlí žalovaného)
UZ.	žalovanému
jako zapisovatel	o 100 zl. s přísl.
	byli přítomni při vyvolání věci o 9. hodině dopoledne:

1. za žalobce: tento osobně s drem C. (plná moc lit. A) ve spisech),

[1]) O protokolech jedná pátý titul c. ř. s. v §§. 207.—217.; o jednacích protokolech pak pojednáno v §§. 207.—215. tamtéž. O hlavě jednacího protokolu mluví §. 207. Dle otázek zodpověděných c. k. minist. práv v nařízení jeho z 3. prosince 1897 č. 25801 (Věstník min. práv č. 44. r. 1897) k §. 207. c. ř. s. třeba udati též hodinu, kdy jednání počalo; dle okolností pak i hodinu ukončení; což jest důležito vzhledem ku přisouzení útrat právním zástupcům. O rocích (stáních) a jednáních viz ještě §§. 114.—128. jedn. řádu.

Literatura. Formuláře a příklady jednacích protokolů a jednání ústních: Úřední sbírka: Beispiele für Verhandlungsprotokolle Urtheils- und Beschlussausfertigungen (Příloha ku Věst. min. práv částka XVIII./1898. Vídeň 1898), pak ohledně protokolů o jednání skončeném pro doznání, vzdání se nároku a nedostavení se k soudu viz sbírku úředních formulářů přeloženou do češtiny A. Hartmannem (Tábor. V. Kraus 1898). Obraz ústního přelíčení dle nového soudního řádu před okresním soudem. Právník r. 1897. — Georg Neumann Das Verfahren nach der Civilprocessordnung an

2. za žalovaného dr. D. (plná moc ze dne . . . . . v originalu, vrací se).

Jednání vedeno bylo veřejně.[2])

Žalobce odvolal se na obsah žaloby a navrhl odsouzení dle žádosti žalobní. (Obmezil žalobní návrh na . . . . — Změnil žalobu . . .[3]) čemuž žalovaný odporuje. Prohlášeno usnesení, že se změna ta připouští, poněvadž . . Žalobce předkládá vysvědčení chudoby ·/., žádaje, aby jemu uděleno bylo právo chudých.[4])

Prohlášeno usnesení, že se žalobci udílí právo chudých.

Žalovaný udílí dru D. processní plnou moc.[5])

Žalovaný vznáší námitku nepříslušnosti tohoto soudu[6]) (rozepře zahájené — sporu právoplatně rozhodnutého) poněvadž . . . .[7])

Soud usnesl, že zároveň bude jednáno o námitce této a ve věci samé.

Předem jednáno o námitce hořejší.

Rechtsfällen dargestellt (2. vyd. Vídeň 1898). Otto Urban, Das Verfahren nach der neuen Civilprocess-Ordnung (2. vyd. Česká Lípa 1897).

Literatura jednání ústního se týkající: Matěj Fryc: Několik slov o řízení před okresními soudy dle soud. ř. z 1. srpna 1895 č. 113. ř. z. (Tábor, V. Kraus), Franz Klein: Mündlichkeitstypen (Gerichtszeitung 1894), pak ještě Arnold Pollak: Kurze Darstellung des ord. Processganges (Praha 1897) a pojednání Dresdnera, Urbana, Beisseia, Skumoviče, Friedländera, Roskoviće uvedená v přehledu dra Hanse Sperla v Gerichtzeitung r. 1899 na str. 71. Mimo to systematické výklady a komentáře c. ř. s. a jiné více.

Poznámka. Obrazce protokolu I. nad čarou uvedeného lze též užiti, pokud povaha věci dovoluje, ve zvláštních druzích řízení před soudy okresními (VI. díl c. ř. s.).

[2]) Viz o tom §§. 171.–175. c. s. ř.

[3]) Viz §§. 208. I. a 235. c. s. ř. Vezme-li žalobce žalobu zpět, viz §. 237. c. ř. s.; o útratách rozhodne se v tom případu usnesením.

[4]) Hořejší vzorec předpokládá, že si žalobce při žalobě samé práva chudých nedobyl; rovněž lze ovšem také žalovanému takto právo chudých propůjčiti. Srov. §§. 63.—73. c. s. ř.

[5]) §. 30. odst. 3. a 451. ad 2. c. s. ř. Píše se v protokolu přes 50 kr. kolek.

[6]) §§. 261. a 441. c. s. ř. V řízení před okresním soudem do 50 zl. (bagatelním) má vždy soudce, bylo-li o námitkách uvedených §. 239. II. c. s. ř. (nepříslušnosti pořadu právního, soudu, zahájeného sporu a sporné věci právoplatně rozhodnuté) zvláště jednáno, rozhodnuv o nich naříditi, aby ve věci samé pokračováno bylo, kdežto ve sporech nad 50 zl. se nařízení takové státi může (§. 261. II. c. s. ř.).

[7]) Též odmítnutí soudce (§. 21. j. n.), pojmenování auktora (§. 23. c. s. ř.), žádost za jistotu žalobní, pokud má tato místo (§. 59. c. s. ř.) dlužno

Prohlášeno usnesení. Námitka nepříslušnosti tohoto soudu se zamítá, protože .... a jednání ve věci samé se ihned zahajuje.

E. prohlašuje, že přistupuje k tomuto sporu jako vedlejší intervenient žalovaného, poněvadž ...[8]) a navrhuje, aby s rozepří touto byla spojena rozepře pod číslem jednacím .... o tutéž věc žalobcem s ním zahájená.[9])

Prohlášeno usnesení. E. se připouští jako vedlejší intervenient do sporu bez ohledu na odpor žalobcův a oba spory se spojují ku společnému řízení.

Žalovaný (co do věci samé) popírá nárok žalobní, navrhuje zamítnutí žaloby a pak odsouzení žalobce k útratám, uváděje, že ...[10])

buďto výhradně uvésti, neb z pravidla než se žalovaný do sporu pustí; kdežto k námitce nepříslušnosti pořadu právního má soud z povinnosti úřední až do právoplatného rozhodnutí sporu přihlížeti (§. 42. j. n.). Bude však z důvodu §. 44. c. s. ř. nutno ji též na tomto místě uvésti, když je žalovanému známa, an by jinak jej stihl samostatný závazek k náhradě útrat zaviněných průtahem. Totéž může platiti o námitce nezletilosti žalovaného vzhledem ku předpisu §. 49. c. s. ř., kdyby totiž se dalo přičítati právnímu neb zákonnému zástupci žalovaného hrubé zavinění v tom směru. V hořejších případech skončí se spor usnesením. Viz Neumann, Rechtsfälle, 2. vyd. Pozn. 6. str. 92. a 93., kde uvedeny dvě výminky a Ott, Úvod str. 257. Rozsudkem dlužno hlavně rozhodnouti o námitkách privilegovaných, když jednání o nich spojeno s věcí samou a soud zamítne je v rozsudku o věci hlavní.

8) §§. 17.—20. c. s. ř.

9) §. 187. c. s. ř.

10) Žalovaný uvede své obrany a námitky, pokud se týkají věci samé a doloží je průvodními prostředky. Dle §. 208. c. s. ř. dlužno pro tato prohlášení, jakož i pro následující další tvrzení žalobce podotknouti, že zápisem do jednacího protokolu mají býti na jisto postavena prohlášení stran,

1. která obsahují výslovné uznání dluhu neb jeho části, nebo vzdání se nároku, jehož se bylo domáháno, nebo části jeho, neb opravných prostředků, jakož i prohlášení o navrženém přísežném výslechu některé strany.

2. Návrhy stran, kterým nebylo vyhověno, pokud nebyly vzaty zpět, pokud se týkají věci hlavní neb jsou důležité k rozhodnutí sporu.

3. Soudní rozhodnutí a nařízení při jednání vynesená, proti kterým jest opravný prostředek.

Dále třeba vyložiti úsečně a souhrnně celý sporný děj, jak jej strany líčí (jakož i údaje, z nichž postup jednání seznati lze. § 209. c. s. ř.). Nikdy však nemá vybočiti soudce v pouhé diktování veškerých údajů stran. (Zpráva výboru sněmovního str. 32.)

Forma protokolu bude tu různiti se dle toho, byla-li protokolována celá skutková povaha čili ne. V tom směru zná nový soudní řád vedle úplného protokolu dle §. 209. c. s. ř. obsahujícího celou skutkovou povahu v §. 210. t. zv. protokol přívěskový (Flickprotokoll), jenž se odvolává na spisy dřívěj-

Prohlášeno usnesení. O skutečnosti žalobcem tvrzené, že... budou slyšeni svědkové F. a G.[11]); o další jím tvrzené skutečnosti, že . . . znalec H., zřízený za souhlasu stran.[12])

šího řízení, na vyhotovení průvodního usnesení a kde se protokolují jenom úchylky od těchto (ku př. „žalovaný uvádí totéž, co ve přípravném podání čísl. jednací... list...); takového protokolování nutno užiti, kde možno, poněvadž má býti protokol co nejstručnější. Zákon dále nařizuje, že protokol může býti souborný (resuméprotokol §. 211.), při tomto se děje přehledné protokolování skutkové povahy až po skončeném jednání se stranami, aneb může býti protokol souborný v oddílech, kde jednotlivé části jednání soudce shrnuje a protokoluje. Soudce při souborném protokolování, které má býti dle povahy věci pravidlem (viz výnos c. k. min. práv z 30. března 1899 č. 7099), bude si činiti o průběhu jednání poznámky pro sebe. Jednotlivá tvrzení stran bude někdy výhodno číslovati, jmenovitě když se jedná o složitější spory a více nároků. Někteří odporučují též, aby za příčinou přehledu byla tvrzení stran od sebe lišená tím, že údaje žalobcovy se píší více na levo protokolu, žalovaného více na pravo, usnesení pak přes celý protokol, jako dřívější výpisy z akt, čemuž sice zákon nebrání (nebude proti tomu překážek v zákonu, když věrohodnost a přehlednost protokolu tím neutrpí), avšak ministerstvo práv ve svých příkladech způsobu toho neužilo. Konečně podotknouti dlužno, že protokol souborný, sestavený přehledně po ukončeném líčení, má tu výhodu, že může zároveň sloužiti jako skutková povaha k rozsudku (§. 417. IV. c. s ř.). V tom směru jest protokolovati takto: „Skutková povaha jest dle souhlasného vylíčení stran tato:..." (načež se dá skutková povaha nyní vylíčená do závorek ( ), které se ve vyhotovení rozsudku pro soud určeném opakují, takže nemusí tuto skutkovou povahu v rozsudku soudce znova psáti, čímž značně práce ušetří. (Viz úřední příklady protokolů č. III. citované sbírky c. k. min. práv.) Tato úleva bude hlavně na váhu padati u soudu sborového I. instance, když se věc při jediném stání provede a skončí. U soudů okresních lze však v tomto případu použiti větší úlevy §. 445. c. s. ř., jenž dovoluje tu, aby upuštěno bylo od protokolování přednesu stran ku stavu věci se vztahujícího a vylíčení toto bylo zachováno skutkové povaze rozsudku. V jednacím protokolu buďtež pak zapsány toliko okolnosti a prohlášení v §§. 207. a 208. c. s. ř. dotčené. Vyhotovení skutkové povahy musí v případnosti té ve 3 dnech po skončeném jednání vyloženo býti v soudní kanceláři k nahlédnutí stran. V tomto případu dlužno tedy v protokolu a sice v závěrku uvésti: „Soudce oznamuje, že skutková povaha rozsudku s vylíčením přednesů stran bude k nahlédnutí vyložena v soudní kanceláři ku př. od 3. do 6. června (po tři dny).

[11]) Dle §. 277. c. s. ř. a min. nař. z 30. března 1899 č. 7099 buďte v průvodních usneseních sporné skutky, o kterých důkaz podán býti má, a průvodní prostředky přesně označeny. — Podotýká se, že soudce se má vystříhati ve sporu mnoha průvodních usnesení, která pak věc nepřehlednou činí, on má spíše v jedno usnesení shrnovati více důkazů, pokud to možno. (Viz též §. 278. c. s. ř.)

[12]) Viz §. 351. c. s. ř.

Za tou příčinou [13]) a k dalšímu ústnímu jednání [14]) bylo stání na . . . . 1899 o . . . hod. dop. odročeno.

Strany to běřou na vědomí. [15])

Po prohlédnutí schváleno. [16])

Skončeno o $^{3}/_{4}12$. hod. dop.

XY.	Dr. C.
soudce.	Dr. D.
UZ.	A.
zapisovatel.	B.

CI. 1./99.—3.

Ústní jednání před c. k. okresním soudem v N. [17]) oddělení I., dne . . . . .

Přítomní: V právní záležitosti . . .

. . . .

Jednání bylo vedeno veřejně.

Soudce předvádí podstatné výsledky dřívějšího ústního jednání. [18])

Po předepsaném dotazování a připomenutí (jmenovitě dle §. 321. c. s. ř.) jsou vyslýcháni svědkové F. a G. [19])

---

[13]) Viz §. 134. IV. c. s. ř.

[14]) Dodatek k dalšímu ústnímu jednání jest důležitý, aby při budoucím stání, ku kterému se druhá strana nedostaví, mohlo býti platně jednáno a mohl vydán býti rozsudek dle §. 399. c. s. ř.

[15]) Viz §§. 130.—132., 134. III. a 137. c. s. ř. Dle posléz uvedeného předpisu dlužno stranám, pokud možno, oznámiti čas nového stání.

Žalovaní, je-li jich více, oznámí též na tomto místě soudu společného zmocněnce pro doručování. §. 94. c. s. ř.

[16]) Viz §. 212. c. s. ř. Protokol podepisují pouze strany, nikoli tedy takový vedlejší intervenient, jenž spor sám nepřevzal. (§. 19. II. c. s. ř.)

[17]) Hlavu protokolu a přítomné dlužno zúplna opakovati, jako původně; to z té příčiny, aby bylo lze přesně zjistiti osoby přítomné, kdyby snad některá z nich se opominula podepsati.

[18]) Viz §. 13. c. s. ř. Nastane-li však změna v osobě soudcově, dlužno dle §. 412. c. s. ř. líčení znova provésti s použitím žaloby, důkazů ke spisům přivedených a jednacího protokolu; to se stane, jak se zdá, ač-li strany nežádají nového obeslání slyšených osob, přečtením dosavadních spisů soudních ku věci se vztahujících, ku kterým mohou strany činiti připomínky a dodatky.

[19]) Dotazování na okolnosti uvedené v §. 320. c. s. ř., jmenovitě pak dále v §. 321. c. s. ř., potom v §§. 320. a 337. téhož z. Připomenutí k udání pravdy, pak o svatosti a důležitosti přísahy dle §§. 337. a 338. c. s. ř., pak poučení o právu §. 321. c. s. ř. Odporučuje se, aby posléz uvedený důležitý paragraf byl v jednacím protokolu jmenovitě uveden.

1. Svědek F. vypovídá vzat do přísahy: 431., kat. (jméno, stáří, náboženství, zaměstnání a bydliště svědkovo event. jeho poměr ku stranám), že . . . .[20])

Přečteno a schváleno.

2. Svědek G. (vyslýchán jako prvý). Svědek žádá svědečné . . . kr.[21])

Zástupce žalujícího navrhuje, aby bylo jednání odročeno k osobnímu předvolání žalujícího za účelem jeho přísežného slyšení o (uvede se okolnost, o které má býti slyšen).

Proti tomu se prohlašuje zástupce žalovaného.

Prohlášeno usnesení. Návrhu, aby předvolán a slyšen byl žalobce, se místa nedává, poněvadž . . . .[22])

Žalovaný uznává ze zažalované sumy částku . . . . za pravý dluh z důvodu žalobcem uvedeného. Zástupce žalobcův navrhuje, aby vynesen byl v tom směru rozsudek částečný a přikládá seznam nákladů pod lit. *B.*

Prohlášen částečný rozsudek. Žalovaný na základě uznání jest povinen, aby žalobci zaplatil . . . . Rozhodnutí o nákladech se ponechává rozsudku ve věci samé.[23])

Znalec H. po předepsaném připomenutí vzat do přísahy[24]), podává tento nález . . . . a posudek.[25])

---

[20]) Srov. §§. 336.—345. c. s. ř. Dle §. 343. má býti výpověď svědkova pouze svým podstatným obsahem, pokud toho však třeba, svým slovným zněním zapsána do protokolu. Svědkové svou výpověď nepodepisují. §. 343. II. c. s. ř.

[21]) Svědečné §§. 346.—347. c. s. ř. a nař. c. k. min. práv ze 17. září 1897 č. 221. ř. z. Jednací řád §§. 104. a násl., jakož i tarify v tom směru vydané příslušnými c. k. vrchními soudy zemskými.

[22]) Viz §. 208. II. c. s. ř.

[23]) Shora jest užito terminologie českého překladu říšského zákonníka. Lépe by bylo říkati místo rozsudek „částečný", rozsudek dílečný. (Tak užívá na jednom místě Ott str. 253. ad a) ve svém soustavném úvodu ke studiu c. s. ř.) Též mezitimní rozsudek dle §. 393. c. s. ř. lze takto vynésti. V tom případu může nastati sečkání s dalším jednáním, až rozsudek takový vejde v moc práva. §. 393. III. c. s. ř. (Viz Ott Úvod str. 258.) Protokol pak se skončí. Rozsudek bude v tomto případu dle okolností obsahovati dodatek: „Když tento rozsudek v moc práva vejde, jest spor skončen." Srovnej Gerichts-Zeitung r. 1898. č. 48., kde jsou uvedeny příklady rozsudků dílečných a mezitimních. K hořejšímu viz ještě předpisy §§. 391.—393. a 395. c. s. ř.

[24]) Viz §. 358 c. s. ř. U znalce dříve již pro podávání určitých posudků do přísahy vzatého dostačí připomenutí (a dovolání se) vykonané přísahy.

[25]) Předpisy o provádění důkazu znalci §§. 357.—364. c. s. ř., pak §. 367. c. ř. s., jenž ustanovuje, že dlužno, pokud není o důkazu znalci ničeho jiného nařízeno, analogicky užiti předpisů o důkazu svědeckém. Tedy také znalci nemusí podepsati jednací protokol a svůj posudek v tomto obsažený.

Zástupce žalobcův předkládá dopis žalovaného daný v . . . . . . dne . . . . pod lit. *C.*, jenž jest čten a který prohlašuje zástupce žalovaného za nepravý, poněvadž . . . .[26])

Prohlášeno usnesení, že se připouští důkaz tímto dopisem o . . . . . ., jakož i důkaz o jeho pravosti. Soudce nařídil žalovanému, aby napsal několik slov jemu udaných, což on učinil, jak následuje . . . .[27])

Zástupce žalobcův uvádí dále, že . . . .

I. } (jednotlivá tvrzení strany)
II. }

podotýkaje, že se o těchto okolnostech teprve nyní od . . . dověděl.[28])
Žalovaný tato tvrzení popírá

Prohlášeno usnesení. V soudní budově přítomní svědci J. a K., pak svědek L. v . . . . budou slyšeni o veškerých udáních žalující strany pod č. I.—II. uvedených.

(Svědek J. slyšen jako shora.)

Přihlížejíc ku předběžnému vyptávání svědka K. usneseno po slyšení stran, že se od jeho výslechu upouští, poněvadž o věci žádné vědomosti nemá (nebo: usneseno, že bude o tom, má-li svědek vzat býti do přísahy, rozhodnuto po výslechu jeho.[29])

Prohlášeno usnesení, že za výslech svědka L. o okolnostech pod I. a II. na listu . . . . žalobcem uvedených se žádá c. k. okresní

---

[26]) O důkazu pravosti listin viz §§. 310,—312., pak 314.—315. c. s. ř. Též důkaz listinou dlužno připustiti usnesením průvodním a jest dle §. 277. c. s. ř. udati, o kterých okolnostech se důkaz připouští. (Viz minist. naříz. z 30. března 1899 č. 7099.) Od důkazu toho dlužno lišiti pouhou informaci listinnou ve sporu.

[27]) Dle §. 314. c. s. ř. lze tak učiniti, nedostává-li se dostatečných srovnávacích spisů. To, co strana napsala, má ku protokolu připojeno býti, čímž asi není řečeno, že by připojení muselo se státi vždy na zvláštním listu, a zdá se, že stačí, když to psáno v protokolu samém.

[28]) Dle §. 179. c. s. ř. mohou sice strany až do konce ústního jednání přednésti nová skutková tvrzení a průvodní prostředky, soud však může prohlásiti takové novoty za nemístné, když nebyly dříve uvedeny patrně v úmyslu rozepři protáhnouti a když jejich připuštění značně by zdrželo její vyřízení. — Žádala-li strana za předvolání svědka k ústnímu jednání před tímto, dlužno svědka sice předvolati, avšak průvodní usnesení se vydá teprve při jednání po slyšení odpůrce (vzhledem na §. 266. c. s. ř.)

[29]) Vzdají-li se obě strany přísahy svědka, uvede se v protokolu: „Svědek byl upamatován na povinnost k udání pravdy a prohlášeno usnesení, že za příčinou vzdání se obou stran jeho přísaha odpadá; svědek vypovídá, že..." (srov. §. 336. c. s. ř.). Kdy lze od svědka upustiti viz §. 345. c. s. ř.

oud v . . . . [30]) a že až do zaslání svědeckého protokolu se stání odročuje.

Po prohlédnutí schváleno.

Dr. C. B.

Skončeno o $10^3/_4$. h. dop.

XY. UZ.

soudce. zapisovatel.

Cl. 1./99.—5.

Ústní líčení před c. k. okresním soudem v N., oddělení I., dne . . . . .

Přítomní: . . . . . V právní záležitosti . . . . .

(Opakovati hlavu jako při dřívějších stáních.)

Jednání bylo vedeno veřejně.

Soudce předvádí podstatné výsledky dřívějšího ústního jednání a vykládá výsledek dožádáním provedeného důkazu. [31])

Žalobce navrhuje, aby o skutečnosti č. I. na listu . . . byl přísežně slyšen; žalovaný se nabízí dosvědčiti přísežně opak okolnosti této. [32])

Prohlášeno usnesení. Strany budou o skutečnosti č. I. list . . . nejprvé nepřísežně slyšeny. [33])

Upomenuty byvše na to, že mohou býti po případu přidrženy, aby o svých výpovědích přísahu vykonaly, po předepsaném připomenutí a dotazování [34]) vypovídají strany

1. Žalobce A., 50l., kat., majitel domu v U.: (slovně).

Přečteno a schváleno. [35])

2. Žalovaný B. (jako shora).

Prohlášeno usnesení. Žalobci se ukládá přísežná výpověď o veškerých jeho tvrzeních jím shora na listu . . . . nepřísežně uvedených (anebo o tom, že . . . .). [36])

---

[30]) Viz §. 328. c. s. ř. Úlevu ohledně protokolování skutkové povahy, když bylo vydáno písemní průvodní usnesení viz v §. 444. c. s. ř.

[31]) Viz §. 282.—287. c. s. ř.

[32]) Předpisy o přísežném slyšení strany obsahují §§. 371.—383. c. s. ř., pak min. nař. z 30. března 1899 č. 7099.

[33]) Dlužno provésti dle §§. 374.—376., pak 340.—343. c. s. ř.

[34]) Dle §§. 321. č. 1., 3.—5. a §. 336. I. c. s. ř.

[35]) Strana svou výpověď nepodpisuje (§. 343. c. s. ř.). Slovné znění výpovědi se proto odporučuje dáti do protokolu, poněvadž může tvořiti základ přísežné výpovědi, takže při této stačí z pravidla poukázati na onu.

[36]) Dle §. 377. c. s. ř. může soud vytknouti z nepřísežné výpovědi jednotlivá tvrzení, jež strana nyní pod přísahou opakovati má, aneb může přede-

Po předepsané připomínce o přísaze vykonal žalobce předepsanou přísahu a opakoval tato tvrzení.[37])

Zástupce žalovaného vytýká v protokolu, že . . . .[38]); výtce té vyhověno nebylo, protože žalovaný stálým křikem a lomozem rušil jednání, pročež byl soudcem napomenut; poněvadž však žalovaný ve svém neslušném počínání pokračoval, ač mu pohroženo odstraněním a připamatovány mu byly právní následky takového opatření, byl žalovaný z jednací síně odstraněn.[39])

Žalobce a zástupce žalovaného zakládají seznamy útrat pod příl. *D.* a č. 1.[40])

---

psati znění, ve kterém přísežná výpověď o jednotlivých okolnostech státi se má. „V případech obou vykoná strana přísahu svědka dle zákona z 3. května 1868 č. 35. ř. z. (čl. XI. c. s. ř.), avšak povždy před přísežným stvrzováním rozhodných okolností. Formule přísahy strany podle starého soudního řádu nemůže ani tenkráte býti upotřebeno, když soud znění té které přísežné výpovědi přesně určil.“ (Ott, Soustavný úvod ve studium nového s. ř. II. str 202.). K tomuto názoru se přidalo též mın. nař. z 30. března 1899 č. 7099 intimované pražským c. k. vrchním soudem pod č. praes. 8517./99.—1. Totéž platí o přísaze, na kterou se strany smírem narovnají. (Viz Ott. Soust. úvod I. str. 324.)

[37]) Na přísežném slyšení strany může soudce usnésti se dále, když se jedná o důkazu sporném obnosu škody neb interesse, jež mají býti nahrazeny, nebo pohledávky, kterýžto důkaz nemůže býti (co do určité sumy) vůbec proveden, neb toliko s nepoměrnými obtížemi; tu dlužno okolnosti rozhodné pro určení sumy této do přísežného slyšení strany pojmouti (§. 273. c. s. ř.); pak jde-li o důkaz knihami obchodními neb živnostenskými stranou předloženými. Tu nejprve soudce knihu, když jde o jednoduché případy jmenovitě knihy živnostníků neb kramářů, sám prozkoumá co do jejího správného vedení a sporné položky — ve složitějších pak případech se znalcem (neb znalci) — načež důkaz jinými průvodními prostředky, po případě přísežným slyšením strany knihu vedoucí doplní (srov. čl. 34.—39. obch. z. a §. 295. c. s. ř.). Podotknouti dlužno, že předložení obchodních knih dle §. 37. se neřídí všeobecným předpisem §. 183. II. c. s. ř., nýbrž zákonníkem obchodním, pročež nemůže dojíti k rozkazu předložení jich u jiného soudu, než u toho, v jehož obvodu se vedou (čl. 39. obch. z., §. 300. c. s. ř. a §. 120. jur. n. srov. Ott. Soust. úvod II. str. 311.). Tu ovšem třeba užiti předpisů o dožádání jiného soudu za provedení důkazu, vyjímajíc když se nalézají knihy v obvodu soudu processního aneb když strana je sama, aby jimi důkaz vedla, soudu processnímu předloží. — Přísežné slyšení stran nemá místa ve sporech o rušenou držbu. § 457. c. s. ř.

[38]) Viz §§. 196. a 212. II. c. s. ř.

[39]) Viz §. 198. c. s. ř.

[40]) Viz §. 54. c. s. ř. Návrhy stran jsou již obsaženy shora v protokolu o prvním stání.

Závěrek jednání.[41])
Prohlédnuto a schváleno.
A. — Dr. C. Dr. D.

Prohlášen byl rozsudek a podstatné důvody rozhodovací[42]): Žalobnímu návrhu se dává místo a žalovaný se odsuzuje k náhradě útrat . . . zl. . . kr. (anebo: Žalobní návrh č. I. se zamítá, žalobnímu návrhu č. II. se dává místo a útraty sporu se navzájem ruší — žaloba se zamítá a žalobce jest povinen, aby žalovanému nahradil náklady sporu, jejichž určení se ponechává písemnému vyhotovení rozsudku[43]) — prohlášeno konečné usnesení, kterým se . . . ., anebo prohlášeno usnesení, že se řízení zastavuje pro nepřípustnost pořadu právního . . . .).

Strany byly poučeny o prostředcích opravných.[44]) Soudce vyzval strany, aby do 8 dnů dodaly kolky za . . . zl. . . kr. na rozsudek za následků notionování.

Skončeno o $4^1/_2$. hod. odp.

XY. UZ.
soudce. zapisovatel.

II.

Protokol o jednání ústním před c. k. okresním soudem ve sporech nepatrných (do 50 zl.).

Ústní jednání před c. k. okresním soudem v N. oddělení I. dne . . . . .

Přítomni: . . . . . V právní záležitosti . . . . .

(Hlava protokolu jest totožná s hlavou č. I.)

Jednání bylo vedeno veřejně a po skončených přednesech stran bylo prohlášeno za ukončené.

---

[41]) Viz §§. 193.—195. c. s. ř. Jmenovitě lze před provedením důkazů připuštěných jednání prohlásiti za skončené, když mají dojíti důkazy od dožádaného soudce a strany se vzdají jednání o jich výsledku aneb pokládá soud takovéto jednání za postradatelné. §. 193. III. tamtéž.

[42]) Viz §§. 414.—416. c. s. ř. a §. 452., pak §. 459. téhož z. Ohledně formulářů rozsudků viz úřední knihu formulářů (česk. překlad Hartmannův), pak příklady v literatuře (pozn. 1.) shora uvedené.

[43]) Viz §. 53. c. s. ř.

[44]) Dle §. 432. c. s. ř. má soudce při řízení před soudem okresním strany, které nejsou práva znalé a bez advokáta jednají, poučiti o lhůtě ku prostředku opravnímu, jakož i o zákonných předpisech, dle kterých se k tomuto vyžaduje podpisu advokáta.

Žalobce zakládá seznam nákladů ·/..

Žalovaný seznamenává tyto útraty: .....

Prohlédnuto a podepsáno.

B. Dr. C.

Soudce prohlašuje za přítomnosti obou stran[45]) rozsudek: Žalovaný se odsuzuje k zaplacení . . . zl. . . kr. s . . % úroky od . . . a útratami . . .zl. . . kr.

Poučení o prostředcích opravných, které lze připustiti pouze z důvodů §. 477. č. 1.—7. c. s. ř.[46])

Skončeno o 10. hod. dop.

XY. UZ.
soudce. zapisovatel.

(Následuje vyhotovení rozsudku, které tvoří součástku bagatellního protokolu dle §. 451. III. c. s. ř.)

---

[45]) Viz §. 451. odst. 4. c. ř. s.

[46]) Hořejší protokol obsažený pod č. X. v řeči německé v úředních příkladech jednacích protokolů vydaných c. k. ministerstvem práv na str. 44. jest nejjednodušší formou protokolu o jednání kontradiktorním ve věcech nepatrných; složitější případy dlužno sestaviti dle vzorce předcházejícího (č. I.) s úchylkami bag. řízení. Tu jest podotknouti toto: Protokol ve sporu bagatellním má dle §. 451. c. s. ř. obsahovati pouze:

a) Pojmenování soudu, jméno soudce, zapisovatele, tlumočníka, místo a čas jednání, zdali bylo jednání veřejné a proč veřejnost byla vyloučena.

b) jména stran a jejich zástupců a krátké označení předmětu sporu.

c) Jména dostavivších se stran, zástupců a plnomocníků. (Srov. §. 207. 1—3. c. s. ř.)

d) Prohlášení stran, která obsahují obmezení neb změnu žalobní prosby, výslovné uznání dluhu nebo části jeho, nebo vzdání se nároku, jehož se bylo domáháno, nebo části jeho, aneb opravných prostředků, jakož i prohlášení o navrženém přísežném výslechu strany. (§. 208. odst. 1. c. s ř.)

e) Zápisy o plné moci do protokolu dané, o žalobní prosbě vznesené dle §. 439. c. s. ř. při dnu soudním (bez předvolání), o podstatném obsahu důkazů provedených, zvláště o tom, zdali svědek neb znalec byl vzat do přísahy před výslechem nebo po výslechu neb ne, dále o tom, že straně před nepřísežným neb přísežným výslechem dána zákonná připomenutí (§§. 376. až 377. téhož z. Nikoli tedy stručné vylíčení děje).

f) Rozsudky při jednání vynesené, jakož i opatření, proti kterým jest opravný prostředek. (§§. 517. a 451. III c. s. ř.)

g) Zdali strany byly přítomny vynesení rozsudku. (Viz pozn. 45.)

h) Není-li jednání skončeno, tedy k návrhu neb dle úvahy soudcovy výslovný odpor proti tvrzením žaloby. (§. 451. téhož zák.)

i) Poučení o prostředcích opravných dle §. 452. II. c. s. ř.

Literární zprávy.

Execution durch sociale Interessengruppen. Von dr. Walther Nothnagel. Wien. (Hölder.) 1899.

Spisovatel vyšetřuje jisté socialní zjevy, z nichž význačnější uvádí tyto:

1. Spolky věřitelů (Creditorenvereine) solidarním vystoupením a hrozícím odejmutím úvěru dalšího nutí insolventní dlužníky k mimosoudnímu vyrovnání pro věřitele výhodnému.

2. Spolky věřitelské t. zv. „Schutzgemeinschaften für Handel und Gewerbe" vynucují placení pohledávek nátlakem mimosoudním: upomínkami s vyhrůžkou uveřejnění neplatícího ve zprávách spolkových („černá lista").

3. Spolky „Creditreform" zabývající se v prvé řadě podáváním zpráv o poměrech a úvěruhodnosti jednotlivců používají tohoto svého vlivu na poskytování úvěru k nátlaku na dlužníky nedbalé procedurou podobnou jako pod č. 2.

4. Majitelé domů sestupují se ve spolky, by solidárním vystupováním (upomínky) a výhrůžkou uveřejnění dlužníka v „černé listě" přiměli nájemce nedbalé ku placení.

5. Bursy dopomáhají k zaplacení bursovních pohledávek vyhrůžkou vyloučení dlužníka z návštěvy bursy a tím ekonomického poškození jeho.

6. „Společnost" t. j. jisté třídy (důstojníci, šlechta) vykonávají nátlak na příslušníky své, by závazky čestným slovem převzaté v zájmu cti stavovské splnili, třeba závazek byl nezažalovatelný, neplatný neb zakázaný.

7. Socialní organisace hospodářské vynucují psychologickým tlakem — hrozbou vyloučení z organisace neb jiné hospodářské újmy — na příslušníky své i osoby mimo organisaci stojící, ale na ní závislé, by celé své jednání zařídili dle přání a zájmů organisace, Tak jednají společnosti složené dle práva občanského i obchodního proti společníkům, bursa, kartely proti členům, kartely i proti konkurentům. již přestoupiti se zdráhají, jiné spolky a společenstva pěstující zájmy hospodářské, konečně svazky dělnické (strike) a podnikatelské proti členům svým i proti organisaci, na níž závisí hospodářsky (dělníci na podnikatele a naopak).

8. Organisace jistých povolání (Beruf) jako komory advokátní, lékařské vynucují jednání členů svých žádoucí v zájmu cti stavovské hrozícími prostředky disciplinarními a vyloučením.

9. Jiné organisace a skupiny socialní vynucují jednání (chování) příslušníků svých hrozbou vyloučení: politické a parlamentní kluby disciplinu svých členů, stav důstojnický vynucuje duel od svých příslušníků co postulat cti stavovské.

Zjevy ty mají to společné, že náklad psychologický vychází od celých socialních skupin a organisací, a že jednotlivec pod nátlakem tím podrobuje se vůli socialní organisace.

Spisovatel se podrobně zabývá jednotlivými zjevy uvedenými, uváděje zajímavý positivní material, týkající se některých uvedených spolků a společností. Úvahy theoretické připínané na jednotlivosti mají menší cenu. Spisovatel také k žádnému jednotnému resultatu vědeckému nedospívá, nýbrž končí mlhavou apostrofou: „Ob aber nicht eine bewusste Organisirung der in allen Lebenskreisen angewendeten psychologischen Execution die Grundlage für eine Fortentwicklung des socialen Rechtes bilden kann, das zu untersuchen und zu prüfen scheint mir eine werthvolle Aufgabe zu sein."

S některými náhledy projevenými nelze souhlasiti. Spisovatel vykládá na př. že v dobývání pohledávek pomocí exekuce psychologické leží jakési vrácení k exekuci personální, kterou moderní řád exekuční (až na nepatrné výjimky) opustil. Spisovatel tu přehlíží, že to, co nazývá „psychologickou exekucí" není žádným zjevem novým a dokonce ne obmezeným na případy pod č. 1.—9. vypočtené. Psychologický nátlak socialní je tak starý, jak staré jsou socialní organisace lidské — rodina, obec, stát, a nátlak ten projevuje neb může projeviti se u jednotlivce při každém právně-mravném jednání. Představa práva, socialních následků jednání bezprávného, představa veřejného mínění a následků jednání jemu odporujícího, představa zákona a následků jednání protizákonného — jsou vesměs zjevy socialního nátlaku psychologického, nutícího jednotlivce k určitému chování a jednání. Zejména nátlak veřejného mínění, hlavně tisku, representujícího strany politické a národnostní, produkuje v moderním životě zjevy, které p. spisovatel naprosto opominul, ač povahou svou se neliší od zjevů nahoře vypočtených.

Tak jako nelze nahlédnouti, proč spisovatel tyto zjevy vynechal, tak na druhé straně nelze pochopiti, proč zjevy zcela různorodé sloučil. Neboť cíl psychologické exekuce, jejž spisovatel probírá, jest dvojí: vymáhání právních pohledávek — tedy cíl hospodářský, jehož organisace socialní v nedostatku ochrany právní dosahuje svépomocí, a vymáhání jistého (blíže neurčeného) socialního chování, jež nemusí být hospodářského rázu na př. nucení k souboji, k politickému

hlasování, k jednání cti stavovské neb zájmům spolkovým odpovídajícímu atd.

Oba tyto cíle nemají nic společného leda motiv, a ten k sestrojení vyššího celku vědeckého nestačí.

Spisu schází tudíž jednota, celistvost a tím i zralost vědecká. Zcela nevědecké je na př. mísení pojmu exekuce, pod kterým spisovatel jednou rozumí pouhý psychologický nátlak (t. j. hrozbu), podruhé provedení vyhrůžky co trest (vyloučení z organisace, odejmutí úvěru, uveřejnění v černé listě), potřetí nátlak fysický t. j. působení skutečné újmy (strike, boykott) k docílení žádoucího chování.

Také v jednotlivostech lze nalézti nesprávnosti, tak na př. pokládá spisovatel t. zv. bursovní obchody dle §. 11. zák. o burse za částečně právem nechráněné, poněvadž lze namítati, že to jest obchod differenční posuzovaný co hra neb sázka, což patrně odporuje §. 13. zák. o bursách. Podobně tvrzení, že v Rakousku „jak známo“ kartely jsou prohlášeny §. 4. koal. zák. za právně bezúčinné, je patrně v této všeobecnosti nesprávné (quaestio facti §. 4. koal. zák.).

Ale je velmi zajímavý tím — a v tom leží cena jeho — že obsahuje pilnou sbírku materialu týkajícího se organisace a činnosti jistých socialních organisací, povstalých z potřeb moderního života.

Dr. N.

Границе судске власти. Napisao Živojin M. Perić. Bělehrad 1899.

Předmětem tohoto spisu jest rozbor §. 16. odst. 2. zákona o organisaci kasačního soudu v Srbsku, dle něhož se kasační soud v plném sezení usnáší, požádá-li jej ministr práv o úsudek, anebo shledá-li kasační soud sám toho potřebu žádati, aby byl doplněn neb vydán nový zákon. Spisovatel podává k tomu cíli rozbor zásady o dělení státní moci v moc zákonodárnou, administrativní a soudní, jakož i jich vzájemného poměru, pak přehled upravení této zásady v zákonodárství, zejména francouzském a dospívá k výsledku, že srbský kasační soud není příslušným, aby vykládal zákony administrativní, a že i zásadní výklad zákonů soudních není všeobecně závazný.

Spis opírá se o příslušnou literaturu a praxi a zamlouvá se svým bohatým obsahem.

Dr. J. R.

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 4. května 1899.

Předseda: místostarosta dr. Ed. Kaizl.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Josef Worel.

Členů přítomno: 15.

Na programu jest:

1. Návrh na věnování 100 zl. na slavnostní medailii s výhradou schválení valné hromady.

Jednatel vysvětlil, že jde o slavnostní medailii na oslavu 40leté ročnice doktorátu slovutného předsedy p. dv. rady prof. dr. ryt. Randy. Má se, jak známo, raziti pamätní medaile od prof. Myslbeka modelovaná ve stříbře a bronzi, a zavedena jest subskripce mezi českými právníky. Vzhledem k tomu podává tento návrh.

Návrh tento byl jednohlasně přijat.

2. Rokování o pozvání sesterské jednoty moravské do Brna ku sjezdu čes. právníků.

Jednatel přečetl dopis výboru moravské jednoty právnické, jímž slovy vřelými a přátelskými jednota naše spolu se sl. spolkem českých advokátů ku sjezdu českých právníků na letošní soudní prázdniny se zve. Týž uvedl veškeré okolnosti, které ve výboru pro i proti vyhovění tomuto pozvání byly uváděny a žádal přítomné, aby se vyjádřili, zda má se pozvání zúplna přijati čili nic.

P. dv. rada prof. dr. Zucker udává, že jest přítelem výletů, že však jedn. moravská patrně má na mysli sjezd většího rázu a není si toho vědoma, že schůze, kteréž jednota naše po čelnějších městech král. českého v minulých létech konala, nejsou nic jiného, než přednášky na jiném místě než v Praze, při čemž stránka manifestační nikterak do popředí nevystupuje. Takováto přednáška, myslí týž, nevyhovovala by cílům, jaké od návštěvy jednoty naší jednota moravská očekává. Sjezd právníků však vyžadoval by doby daleko rozsáhlejší, nežli jest ona do letošních prázdnin soudních, neboť musily by se zříditi sekce z jednotlivých odborů práva, ustanoviti se jednotlivé otázky, které na sjezdu by rozluštěny býti měly, zvolen býti referent pro jednotlivé odbory a pod., pak by teprve sjezd měl význam takový, jakého zasluhuje. Právníci čeští chtěli by na takovémto sjezdu dokázati, na jaké výši věda právnická česká stojí. Myšlénka právn. sjezdu byla již

v jednotě naší svého času vyslovena a byl přiměřený obnos na sjezd ten praeliminován. P. dv. rada varuje, aby se neukvapovalo s tímto tak důležitým podnikem důkladných příprav požadujícím, který by snadno mohl se minouti účelem.

P. vrch. fin. rada dr. Král jest toho náhledu, že se má přijati nabídka jedn. moravské a užiti příležitosti této ku sblížení obojího právnictva. Ovšem že má se odpověděti, že jednota naše na initiativu jednoty moravské ne jako spolek se schůze zúčastní. Týž vyličuje dále slovy vřelými horlivou činnost členů jednoty moravské, a praví, že není třeba dalekosáhlých příprav a že má se užiti příležitosti k domluvení se.

Pan dr. Kliment upozorňuje, že by ani spolek čes. advokátů dle svých stanov jako takový se sjezdu toho nemohl zúčastniti, a činí návrh, aby přijato bylo pozvání, ale pouze k tomu účelu, aby předběžné kroky provedeny ku sjezdu právníků nejen česko-moravských, nýbrž slovanských vůbec.

Pan dvor. rada prof. dr. Zucker uvádí konečně, že nebude míti asi nikdo ničeho proti tomu, aby se pozvání jedn. moravské zodpovědělo v ten smysl, že by mohla jednota moravská někoho pozvati ku přednášce, ku kteréž by členové jednoty naší co hosté se dostavili a u příležitosti této přednášky že by se konaly úrady ohledně budoucího sjezdu právníků českých event. slovanských.

Když byl p. vrch. fin. rada Král ještě navrhl, aby práv. jednota naše prohlásila, že jest ochotna na žádost jednoty moravské získati dotyčnou sílu přednášeti mající, formuloval p. místopředseda odpověď na shora citovaný dopis v ten smysl, že dle mínění jednoty naší jest čas k odbývání sjezdu čes. právníků v letošních prázdninách soudních příliš krátký, že však souhlasí jednota s tím, aby odbývala se přednáška nějakého věhlasného vědce v oboru práva v Brně, ku kteréž se právníci čeští na pozvání v hojném počtu dostaví. a že ochotna jest se o to přičiniti, aby vědec moravskou jednotou pozvaný, pozvání tomu vyhověl, že pak přednášky té mohlo by se užiti k úradě o budoucím sjezdu právníků českých event. slovanských.

Návrh tento jednohlasně přijat.

Na to přednášel p. dv. rada prof. dr. Zucker o osnově švýcarského zákona trestního. Týž upozornil na to, že osnova jest tím zajímavější, poněvadž platiti má pro všech 22 kantonů. Původcem této osnovy jest prof. dr. Karel Stoss, který jest nyní činným ve Vídni. Vzhledem k tomu, že tato osnova setkává se ve světě vědeckém s velikým souhlasem, zejména pak, poněvadž původce této osnovy má býti

činným při osnově nového trestního zákona rakouského, jest důležito seznámiti se s hlavními momenty osnovy švýcarské.

Především vyznamenává se tím, že neobsahuje žádných definic o pojmech práva trestního k. př. o pokusu, o spoluvině, a ponechává tyto k posouzení soudců. Tento pokus musí se prohlásiti za velmi smělý a odvážný, neboť soudce není k tomu, aby řešil tyto otázky. Týmž právem možno říci, že není třeba definice ohledně krádeže, vraždy a pod., tudíž že vůbec není třeba zákona trestního, nýbrž že arbitratio rozhodne o osudu pachatele ze stanoviska práva trestního.

Největší uznání a pochvaly došlo ustanovení této osnovy co do otázky příčetnosti a trestuhodnosti mládeže, ač i zde máme vážných námitek. Dle čl. 9. osnovy spáše-li dítě do 14 let nějaký zločin, postoupí jej trestní úřad (Strafverfügungsbehörde) úřadu správnímu a tento úřadu školskému ku potrestání, který pak buďsi vězením aneb důtkou pachatele tresce. Poněvadž není v osnově ustanoveno žádné meze, lze pachatelem rozuměti též dítě 5-, ba i 2leté, a pakli takové má po vyšetření trestním úřadem, úřadu správnímu a pak školskému ku potrestání odevzdáno býti, neprospívá se tím nikterak jednoduchosti a dokonalosti celého řízení. Zákonodárství trestní má ustanoviti jistou hranici, po kterou žádná úřední činnost ohledně nedospělce nemá býti provedena. Dítě nejméně do 8—9 let náleží jedině rodičům a nemáme připustiti, aby dítě ku př. 4leté odkázáno bylo k potrestání úřadu školskému, když není školou povinné.

Čl. 10. osnovy ustanovuje, že mezi 14. a 18. rokem zkoumá soudce znalost duševní a mravní pachatele, a neshledá-li této znalosti, nakládá s ním jako s dítětem do 14 let.

Naproti tomu lze právem namítati, že nejenom mladiství pachatelé mezi 14 a 18 lety, nýbrž i oni mezi 20—40 lety nemusí mnohdy prokázati se duševní a mravní slabostí a mohou nicméně spáchati skutek trestuhodný. Člověk mravně a duševně zralý nepáše skutky trestuhodné. 18letá žhářka shledána-li, že není duševně a mravně zralou, má odevzdána býti dle této osnovy úřadu školskému za tím účelem, aby jí dal důtku. Ustanovení to zajisté velmi nejasné, nehledě ani k tomu, že nedá se dobře uskutečniti, dle čeho má soudce tuto zralost zkoumati; mělo by tu ustanoveno býti, jak má soudce poznati, že jedná se o dítě mravně a duševně pouze ve výši dítěte 14letého dospělé. Dále ustanovuje osnova, že pokud nepotřebuje takovýto nedospělec „strenger Zucht“ (přísného pokárání), má býti potrestán důtkou aneb samovazbou od 3 dnů do 3 měsíců. Trest tento na vraždu, smilstvo, žhářství zdá se býti přece jen příliš nepatrným.

19letý hoch není zkoumán více co do mravní a duševní zralosti a propadá celému ostří zákona. Naproti tomu potřebuje-li takový nedospělý mezi 14—18 lety přísného pokárání, může býti dán na 1—6 let do polepšovny, pak-li je mravně zkažen, tak že tam přijat býti nemůže, poukázán jest na dobu 3—15 let do ústavu pro mladé zločince. Ustanovení to zdá se býti příliš přísné, aby mohl pro nepatrný čin nezletilý na tak dlouhou dobu svobody zbaven býti.

Není-li takového ústavu v místě, kde pachatel souzen jest, má býti týž souzen dle sazby trest. zákona a sice dle sazby mírnější. Nahodilá okolnost, zda v kantoně jest ústav takový čili nic, rozhoduje o osudu pachatele. P. přednášející jest toho náhledu, že má soudce rozhodovati o trestu přiměřeném skutku, kdežto starost o lidi spustlé a posouzení míry jejich spustlosti náleží úřadu jinému. Končí pak slovy, že ustanovení švýc. osnovy jej nikterak neuspokojilo a měl-li by týž duch zavládnouti v novém zákonu trest. rakouském, že by lépe bylo doplniti stávající zákon trestní.

P. předseda poděkoval p. přednášejícímu za velmi zajímavou a poučnou přednášku.

Dr. Jos. Worel.

Denník.

Knihopis. Dvor. rada prof. dr. Al. Zucker: Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. Stuttgart 1899.

K otázce postupu soudních sekretářů v království Českém. Z kruhů soudcovských dovídáme se, že tyto dny vyslána byla do Vídně deputace soudních sekretářů v Čechách, aby v ministerstvech spravedlnosti, vnitra a financí přednesla petici za odstranění křivd, jimž tato třída soudních úředníků po léta a to pouze v Čechách jest vydána. V Čechách slouží totiž 89 sekretářů soudních 20 až 27 let, kdežto v ostatních korunních zemích kromě Moravy, kde sekretáři průměrně po 18 letech VII. tř. hodn. dosahují, není soudcovského úředníka, který by po 18leté službě se do vyšší třídy již nebyl dostal. Béře-li se za základ vůbec počet obyvatelstva, jsou Čechy oproti jiným zemím korunním zkráceny co do počtu míst radovských a to oproti obvodu vrchního soudu v Zadru o 130, v Inomostí o 122, v Terstu o 98, ve Vídni o 84, v Št. Hradci o 38 a v Brně o 17 míst. Tento nepříznivý poměr v postupu soudních sekretářů v Čechách stihá právě ony úřed-

níky soudní, kteří při vstupu do služby musili po 2 až 3 léta sloužiti zadarmo, 7 až 8 let jako auskultanti s adjutem 500—600 zl. ročně a přes 12 let jako adjunkti s nízkým ještě služným a jimž nová soudní organisace pražádného prospěchu nepřinesla. I musí tudíž dotčení úředníci nepoměr ten tím tížeji nésti, porovnávají-li postup svých kollegů v jiných oborech státní správy, kteříž za stejnou dobu služby dosáhli již hodnosti vrchních radů finančních, poštovních, radů místodržitelských atd., ba nejsou ojedinělé případy, že i úředníci kancelářští bez namáhavých studií v téže době dosáhli téže služební třídy jako sekretáři soudní. Poněvadž steskům těm, jichžto důvodnost byla již dříve v řeči bývalého ministra spravedlnosti hraběte Gleispacha na 565. schůzi sněmovny poslanecké uznána, novou organisací soudní nedostalo se odpomoci, ač v min. naříz. z 5. května 1897 výslovně bylo přislíbeno, že úředník soudcovský nejdéle s 20 lety poměrně ve všech korunních zemích VII. tř. hodnostní dosáhne, odhodlali se soudní sekretáři v Čechách ku zmíněné petici, žádajíce v ní v přední řadě, aby tyto pouze v Čechách panující mimořádné poměry také cestou mimořádnou odklizeny a sekretáři více než 20 let služby vykazující, extra statum s ponecháním jich na místech dosavadních do VII. tř. hodnostní až do postupního vyrovnání hořejšího nepoměru byli povýšeni. — Deputace byla na příslušných místech vlídně přijata a slíbeno jí, že tyto poměry budou vyšetřeny.

Ochrana mládeže ve Francii. Již v roce 1889. vydán byl ve Francii zákon, jenž zřídil Assistance publique jakožto státní instituci a vyslovil, že ve všech případech, kde by se děti zanedbávaly neb byly trýzněny, otcovská moc má přestati a přenesena býti na instituci tuto. Po příkladu sborů advokátních v Paříži a Bruselu utvořila se všude komité k obhajování obžalovaných dětí. Dle zpráv mezinárodní jednoty k ochraně mládeže z roku 1897 shledáváme v Paříži komité pro obhajování obžalovaných dětí za předsednictví vyšetřujícího soudce, ústav k ochraně a rehabilitaci mladých dívek od 15—25 let, společnost pro péči o mladistvé vězně a z vězení propuštěné ze seinského departementu, všeobecnou společnost, jež zabývá se též s mladými vězni, ochranný ústav pro děti a dospívající mládež. Podobné jednoty shledáváme většinou ve větších městech francouzských i belgických. O krok ku předu postoupila Francie zákonem ze dne 19. dubna 1898, jenž v čl. 4. a 5. vyšetřujícímu soudci vyhrazuje právo, ve všech obžalobách proti dětem, jakož i v těch záležitostech, kde děti zločinem byly poškozeny, svěřiti dítě prozatím až do konečného rozhodnutí příbuzným, osobě soukromé nebo spolku dobročinnému nebo konečně státní insti-

tuci Assistance publique. Příbuzným až do pátého stupně, jakož i poručníkovi a státnímu zástupci přísluší proti tomu právo odporu, o čemž rozhoduje komora obžalovací. Po té mají sboroví soudové o tom rozhodovati, co má se státi s dítětem. Dle zásad tohoto zákona řídili se již dříve někteří vyšetřující soudcové, což ovšem bylo soudem zrušovacím zrušováno, jakožto akt administrativní s příslušností soudní se nesrovnávající. Poslední zpráva komitétu pro obhajování obžalovaných dětí velebí působnost zmíněného zákona a navrhuje, aby se vyšetřující soudcové trvale spojili s ochrannými společnostmi, aby v příčině té užívali advokátů, kteří obhajovacímu komitétu náležejí, aby se o dětech vedly a zachovávaly podrobné záznamy, aby vyšetřující soudcové v případech takových vyšetřování prostě nezastavili, nýbrž vždycky věc sborovému soudu přednesli, jenž by definitivně rozhodl, komu dítě svěřiti sluší, aby sboroví soudové v případě takovém přesně vyznačili, až do jakého věku ochrana taková trvati má, konečně aby též bylo vysloveno, že soukromníkům a ústavům dobročinným substituuje se vždy Assistance publique, tak že zde dítě nalezlo útulku, když by tam bylo propuštěno. Dříve bylo lze dítě sprostiti a je ponechati dřívějšímu jeho stavu, anebo je poslati do hospodářských kolonií polepšovacích. Špatné zkušenosti s těmito koloniemi měly v zápětí, že dle posléze zmíněného zákona přijdou do kolonií těch pouze ty děti, jež ani u vyšetřujícího soudce ani u soudu samého nevzbuzují naděje, že by při účelné péči přece z nich stali se užiteční členové společnosti lidské. Otcovská moc opatřeními dle zákona z roku 1898 se nepozbývá, zůstává však obmezena pouze na úkony v občanském právu rodičům vyhrazené.

Pracovní řády a smlouva pracovní. Dle úmyslu §. 88. *a*) ř. živn. jest pracovní řád, pro továrny obligatorně předepsaný, osnovou smlouvy pracovní, která ať výslovným ať mlčky uskutečněným dohodnutím se stran, podnikatele a dělníka, stává se pracovní smlouvou perfektní. Za kompetence nových soudů živnostenských, pokud se týče, kde jich není, řádných soudů, bylo při nastalých sporech dosti často pozorováno, že podnikatelé opomíjejí vůči dělníkům přesně a jasně vysloviti se o podmínkách smlouvy pracovní, tak jak pracovním řádem jsou stanoveny. Často setkati se lze s názorem podnikatelů, že již usnesení některého živnostenského společenstva o určitých náležitostech smlouvy pracovní (na př. v příčině vyloučení neb doby výpovědné, výše mzdy a způsobu placení její) beze všeho závazna jsou i pro dělníky, třeba se při uzavírání smlouvy pracovní na ně nebralo zřetele. Někdy vyskytuje se i názor, že pozůstává-li v továrně řád pracovní, stačí již skutečnost, že byl potvrzen úřadem živnostenským nebo že byl přibit v místnostech

pracovních, aby ustanovení jeho platila pro obě strany jako smlouva pracovní. Naproti tomu jsou soudové živnostenští toho názoru, že řád pracovní není opatřením živnostenského úřadu a žádnou smlouvou, nýbrž jen jednostranným ustanovením podnikatelovým, pokud oboustrannou úmluvou nestalo se náležitostí smlouvy pracovní. K tomu však dle praxe soudů živnostenských není třeba výslovného prohlášení obou stran o tom, že ustanovení pracovního řádu rozhodna jsou pro obsah smlouvy pracovní, nýbrž soudové tito pokládají za postačitelné, když ze skutkových okolností při přijímání dělníka na jevo jde, že přijetí toto za podmínek v pracovním řádě vyznačených bylo nabídnuto i přijato. Takovéto skutkové okolnosti jsou zejména, dodá-li se dělníku tištěný exemplář pracovního řádu s poukazem, aby o ustanovení jeho se poučil, nebo když při přijímání dělníka podstatná ustanovení řádu pracovního na př. o výpovědi, době pracovní, výši i způsobu výplaty mzdy ústně se oznámí nebo když dělník přijímaje práci výslovně jest poukázán, aby sobě v místnosti pracovní přibitý pracovní řád přečetl a ve všech třech případech když dělník ať mlčky ať výslovně na př. přijetím práce, se prohlásí, že s ustanoveními těmito souhlasí a je tudíž za ustanovení smlouvy pracovní pokládá V zájmu pojištění důkazu odporučuje praxe soudů živnostenských, aby dělník přijímaje práci písemně potvrdil, že ustanovení pracovního řádu zná a jim se podrobuje. Dle ustanovení pracovního řádu se takovéto potvrzení ovšem nevyhledává. Dle výnosu min. spravedlnosti ze dne 13. května 1899 č. 5755. (Věst. str. 159.) vyhovují zásady tyto právní povaze pracovního řádu platnými předpisy stanovené, jakož i zásadám práva smluvního; odporučují se tudíž jak řádným soudům, tak i podnikatelům.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě. Přeloženi byli: soudní adjunkti pp. dr. František Růžička v Klatovech do Plzně, Ant. Durdík v Chlumci do Král. Hradce, Josef Čížek v Nové Kdyni do Kostelce n. Orlicí, Emanuel Hořica v Žamberce do Klatov, František Dobeš v Polici do Rychnova, dr. Antonín Kalfus v Jilemnici do Turnova, dr. František Pokorný v Libochovicích do Král. Hradce, dr. Antonín Roušavý v Jesenicích do Ústí nad Orlicí, dr. Gustav Hess v Jirkově do Klatov, Jan Motejl ve Cvikově do Vltavotýna, Antonín Kocourek v Lovosicích do Turnova, dr. Jan Ployhar v Chrastavě do Žamberka a Jan Krouský v Manětíně do Chlumce, adjunktu v Nové Bystřici Karlu Kroupovi propůjčeno místo adjunkta bez určitého služ. místa.

Další rozličné otázky z nového řízení soudního.

Uvažuje **Karel Flieder**, c. k. rada z. s. v Chrudimi.

1. Jak sluší rozuměti a vykládati ustanovení §. 519. c. s. ř.?

Civ. soud. řád jest nepřítelem každého zbytečného maření času a pilně se toho vystříhá, aby vyšších instancí bylo se dovoláváno bez zjevné nutnosti a jmenovitě tam, kde věc není ku rozhodování úplně zralou a kde chyby se vyskytnuvší ještě v téže stolici napraveny býti mohou.

Této jinak chvalitebné snaze sloužiti má také ustanovení §. 519. c. s. ř.

Zdá se nám však, že při upravení textu tohoto paragrafu — návrh dle vládní osnovy stal se textem zákona [1]) — stalo se v jistém směru (v odstavci č. 1.) nedopatření, pak že stylisace (v odstavci č. 2.) dává podnět k pochybnostem, takže bude úkolem těchto řádků, k těmto zjevům přihlédnouti a ku důsledkům jejich v soudní praxi poukázati.

Zásada koncentrace řízení osvědčuje se i v řízení odvolacím. Veškeré úkony mají směřovati k jedinému cíli, totiž k příznivému vyřízení ve věci hlavní. K tomu má veškerá pozornost stran býti obrácena. Proto také zákon, řídě se zásadami již v řízení v první stolici uplatněnými, i v řízení odvolacím ze stanoviska odporova-

[1]) Jediné slova: „erst nach Rechtskraft“ zaměněna usnesením společné konference slovy: „erst nach eingetretener Rechtskraft“. Viz materialie II. na str. 524.

telnosti roztřídil usnesení na tři skupiny, totiž ona, proti nimž není vůbec prostředku opravného, pak taková, kteráž nemožno v odpor bráti samostatným prostředkem opravným a konečně usnesení, kde dopuštěn jest rekurs samostatný. Při tom však bral se ještě zvláštní ohled na to, aby soud nejvyšší jako třetí instance, všem soudům společná, nebyla bez příčiny zahrnována pracemi, kteréž jeho judikatury aspoň v jistém stadiu procesním nutně ještě nevyžadují.[*]) Tím byl tedy kruh a objem samostatných rekursů v řízení odvolacím valně zúžen. Těmto snahám a účelům odpovídá vznik a znění §. 519. c. s. ř.

Přihlédneme-li k jeho třem odstavcům a porovnáme-li je mezi sebou, shledáme, že zákonodárce chtěl připustiti samostatný rekurs proti usnesením odvolacích soudů v řízení odvolacím vydaným vždy a všude tam, kde odvolání usnesením takým definitivně bylo vyřízeno, že však omezil přípustnost rekursu a dal jeho možnost do libovůle soudů odvolacích v případech, kde sice vznesené odvolání potkalo se s výsledkem, nikoliv však konečným, nýbrž jen prozatímním, tudíž s výsledkem takového účinku, že se v rozepři pokračuje buď v stolici prvé — zde zase u téhož soudu neb u jiného — buď v stolici druhé — zde arciť vždy u soudu odvolacího, od původního rozdílného.

Že zákon připustiti mínil rekurs ve všech případech, kde se odvolání usnesením konečně vyřizuje, to zajisté nemá zvláštního odůvodnění třeba; toť vysvítá z celého upravení opravných prostředků, kde se dopouští dokonce i revise za dvou souhlasných rozsudků nižších soudů, vždy však opravný prostředek při dvou různých (difformátních) rozhodnutích, a dojista také tedy podlehá usnesení takové prozkoumání soudem vyšším, kde se rozsudek soudu prvého usnesením soudu vyššího stvrzuje neb zdvihuje. Jediná po-

---

*) Praví proto motivy vládní osnovy dle materialií I. na str. 359.: „Ein Rechtsmittel dritter Instanz im Sinne der vom Entwurfe vorgeschlagenen Berufung würde nämlich den Thätigkeitskreis der genannten Gerichte ausserordentlich erweitern und dadurch eine solche Vermehrung des bei diesen Gerichtshöfen verwendeten Richterpersonales unumgänglich nothwendig machen, wie sie unter den zur Zeit gegebenen Verhältnissen absolut nicht in Aussicht genommen werden kann; nicht blos aus finanziellen Gründen, sondern auch deshalb, weil bei einer so enormen Vermehrung höherer Richterstellen die sorgfältige Auswahl für dieselben in den Hintergrund treten und infolge dessen das erspriessliche Wirken der obersten Instanzen Abbruch erleiden müsste."

chybnost mohla by nastati tu, kde výrok soudu prvního, námitky nepříslušnosti soudu, nepřípustnosti pořadu, pře zahájené a rozepře rozsouzené zamítající, do rozsudku o hlavní věci vydaného byl pojat, a kde odvolání, pouze tohoto výroku se týkající, usnesením soudu odvolacího bylo zamítnuto. V těchto případech soudní praxe — srovnej rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 11. ledna 1899. č. 16.917 ex. 98., uveřejněné v příloze Věstníka z r. 1899 na str. 70. — každý další opravný prostředek po rozumu ustanovení §§. 528. a 261. c. s. ř. vylučuje. Než vraťme se k vlastní své úloze a rozebeřme postupně jednotlivé odstavce §. 519. c. s. ř.

Odstavec č. 1. tohoto paragrafu připouští rekurs tu, kdy usnesením odvolání bylo zamítnuto. To stane se nepochybně v řízení předběžném v případech §§. 471. č. 2., 3. a 4. c. s. ř. a po provedeném odvolacím přelíčení, za podmínek §. 495. c. s. ř. Při tom však tane na mysli každému otázka, je-li rekurs přípustným i pak, když usnesením bylo odvolání místo dáno a je-li tomu tak, z jaké příčiny nedošlo to v zákoně určitě a současně k výrazu?

Nelze jinak, než pokládati za to, že tu možnost rekursu měla býti dána ostatními dvěma odstavci téhož paragrafu, při čemž se však na jednu důležitou okolnost zapomnělo.

V předběžném řízení možno totiž vyhověti odvolání v případech §. 471. č. 1., 4. a 6. c. s. ř. [8]). Kdežto však v případnostech §. 471. č. 1., 4. a 6. — tu jediné, když se jedná o výrok stran zamítnuté námitky nepříslušnosti soudu do rozsudku pojatý — přikazuje se rozepře usnesením odvolacího soudu k rozhodnutí nebo k jednání a rozhodnutí některému soudu první stolice nebo jinému soudu odvolacímu, tak že věc definitivně se nevyřizuje, přikázání takové tam, kde odvolání vzneseno bylo z rozsudku proto, že prvý soudce námitku zahájeného sporu neb právní moci rozsudku výrokem do rozsudku pojatým zamítnul a kde pak odvolání tomu bylo vyhověno, naprosto odpadá, poněvadž v takém případě se rozsudek prvého soudce soudem odvolacím zrušuje a žaloba ihned se zamítá (§§. 471. č. 6. a 475. odst. 3. c. s. ř.).

Na tuto eventualitu zákonodárce — aspoň zdá se tak — nepomýšlel, poněvadž by byla při upravení textu §. 519. c. s. ř. dojista povšimnutí došla.

---

[8]) O případech zmatečnosti řízení a rozsudku mluveno bude později, pročež se tytéž prozatím pomíjí.

Znění zákona, který v těchto dvou případech, kde žaloba usnesením odvolacího soudu byla zamítnuta o přípustnosti rekursu nemluví, nasvědčuje tedy tomu, že by každý opravný prostředek z takého usnesení byl vyloučen.[4])

A přece něčeho podobného nemůžeme dopustiti, poněvadž by tím stranám v těch nejdůležitějších věcech mohlo býti ukřivděno, poněvadž by dále odepření rekursu porušovalo zásadu rovnosti stran a poněvadž — jak z motivů lze seznati — úmysl zákonodárcův k vyloučení opravného prostředku nesměřoval.

Z toho, co shora jest uvedeno, jest patrno, že zákonodárce měl na paměti, klestiti cestu odvolateli k vyššímu soudu všude tam, kde se mu u odvolací instance ať právem či neprávem i v řízení předběžném nestalo po vůli a proto také připuštěn dovolací rekurs i v případech, kde jedná se o otázky čistě formální neb procesuální, tedy na př. kde zamítnuto odvolání nepřípustné, opozděné, žádného určitého odvolacího důvodu neb návrhu neobsahující a j. v.

A tu, kde se jedná o důležité a v životě právním dosti nesnadné a záhadné otázky[5]), je-li spor totožný dnes již zahájen neb rozhodnut, otázky to, které z povinnosti úřadu ve všech instancích uváženy býti musí, aniž by vzdání se stran průchodu mělo, tu, ptáme se, opravný prostředek neměl by býti připuštěn?

I zásada rovnosti obou stran ve sporu se tomu příčí; vždyť, skytá-li zákon možnost rekursu odvolateli ve všech případech, kde odvolání jeho se usnesením zamítá, zajisté také neodepře se zase odpůrci jeho totéž právo nastupovati prostředkem opravným, kde se odvolání v řízení předběžném vyhovělo, rozsudek pro odpůrce odvolatelova příznivý bez jeho slyšení zrušil a tím proň situace opáčná nastala.

---

[4]) Proto také Schauer ve svém komentáři při §. 475. odst. 3. c. s. ř. se vyjádřil, že z tohoto usnesení rekursem nastoupiti nelze.

[5]) Právě pro tuto nesnadnost vyloučila stálá komise panské sněmovny dle materialií II. na str. 322. podrobnější předpisy vládní osnovy o účincích rozsudků právoplatných a o osobách, mezi nimiž působí, „jelikož neobsahovaly úplného upravení sporné a nesnadné nauky o hranicích právní moci, poněvadž dále upravení takové co nejtěsněji souvisí s jistými problémy práva hmotného a poněvadž konečně pouze aforistické věty, jež by praxe pojímati mohla za odmítání dosud platných názorů, snadně spůsobiti by mohly značnou škodu.“

Konečně svědčí pro náhled náš, že všude, kde se právní postavení stran mění, aniž by věc sama meritorně byla rozhodnuta, rekurs místo má, i motivy vládní osnovy, které zní[6]:

„Rozhodnutí soudu odvolacího může alterovati právní postavení té které strany, aniž by byla věc sama rozhodnuta; to se může státi snad právě tím, že k meritálnímu rozhodnutí nedošlo. Odvolání bylo příkladmo pro nepřípustnost odvrženo, rozsudek prvého soudu nebyl věcné (meritální) kritice podroben, nýbrž pro zmatečnost zrušen: nebo odvolací instance nerozhodne ve věci samé bezprostředně, nýbrž pouze doplnění jednání zařídí atd.

Lhostejným zůstává, jedná-li se při tom o uvážení jistých stranou k platnosti přiváděných důvodů k odporování rozsudku, neb-li odvolací soud sám z moci úřadu k jistým nedostatkům a vadám zřetel bral; vždyť jedna ze sporných stran může býti takým rozhodnutím ve svých zájmech právě tak dotknuta, jako nepříznivou bezprostřednou meritorní změnou rozsudku soudu prvního.

Takové usnesení soudu odvolacího nevyřizuje sice věc samu a nedává proto podnětu ku samostatnému útočení z důvodů v §. 523.[7]) a přece může býti zrušení rozsudku nižšího soudu chybným a neoprávněným.

Pro takové případy poskytuje osnova, berouc zřetel na to, že vyřízení odvolání stalo se ve způsobě usnesení, opravný prostředek rekursu, který se od revise hlavně tím liší, že se odpůrce nevyzývá k vyjádření se o něm, než se týž vyššímu soudu předkládá."

A jinde[8]) zase čteme: „Rekurs dopouští se dle osnovy jako dosavad do usnesení jak prvé tak druhé stolice. Pokud v tomto směru (§. 539.[9]) poněkud konkuruje rekurs, aspoň pokud se jeho účinnosti dotýče, s opravným prostředkem revise, již shora bylo naznačeno."

Tím vším docházíme k závěrku, že i tam, kde odvolací soud vyhověl odvolání, týkající se výroku o sporu zahájeném a o právní

[6]) Srovnej můj článek: „Má se také ještě během řízení odvolacího k zahájení sporu a k právní moci rozsudku z úřední povinnosti přihlížeti?" uveřejněný v tomto časopise z roku 1898. na str. 867. a násl. a z roku 1899. na str. 36.

Materialie I. na str. 361.

[7]) Jest totožným až na poslední jeho odstavec, který byl vypuštěn, s textem zákona dle §. 503. c. s. ř.

[8]) Viz materialie I. na str. 364.

[9]) Dnešní §. 519. c. s. ř.

moci rozsudku, do rozsudku pojatého, tím rozsudek zrušil a žalobu zamítnul, rekurs se dopouští, ač to v §. 519. c. s. ř. zřejmě není stanoveno. V stejném smyslu zní již také rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. července 1898. č. 9887., uveřejněné v příloze Věstníka z r. 1899. na str. 23., kde v odporu s náhledem soudu rekursního prohlášen byl opravný prostředek rekursu jako přípustný, načež zrušující usnesení rekursního soudu bylo zdviženo a témuž uloženo, by rozhodnul ve věci samé.

S odůvodněním[10]) rozhodnutí onoho jest se nám jen těžko spřáteliti, leč bychom za to měli, že nejvyšším soudem byl neb chtěl býti tento názor vysloven:

„V našem případě jedná se o rozhodnutí, které po rozumu ustanovení §. 261. c. s. ř. stane se usnesením. Tím, že usnesení pojato bylo do rozhodnutí o hlavní věci vydaného, zastupuje odvolání vlastně jen funkci rekursu a poněvadž druhá stolice tomuto „rekursu“ vyhověla, není další rekurs dovolací vyloučen (§. 528. c. s. ř.).“

To by znělo snad jasněji a srozumitelněji.

Přikročme nyní k odstavcům dalším!

Dle č. 2. §. 519. cit. zák. dopuštěn jest rekurs, když odvolací soud usnesením vyřkl zmatečnost rozsudku soudce prvního. Z toho dovozovali mnozí (jako na př. Wachtel), že vždy a všude, kde se zmatečnost vyskytne a usnesením vysloví, z něho samostatným rekursem nastupovati lze.

Náhled ten, který vzniknul poněkud nejasnou stylisací tohoto odstavce č. 2., nerozlišováním významu a dosahu odstavce téhož a následujícího č. 3. a konečně přehlédnutím toho, co jest již v §. 479. odst. 1. c. s. ř. ustanoveno, nepokládáme za správný, při čemž tvrzení své nemíníme nechati bez důvodů.

Zmatečnost se vyskytnuvší týče se

1. buď jen rozsudku;
2. neb jak rozsudku tak řízení.

---

[10]) Zní v originále: „. . . Auch die Zurückweisung des gegen diesen Beschluss des Berufungsgerichtes gerichteten Revisionsrecurses als nach §§. 475., 515. und 523. C. P. O. unzulässig erscheint rechtsirrthümlich; denn §. 519. C. P. O. statuiert nur, in welchen Fällen gegen die im Berufungsverfahren ergehenden Beschlüsse des Berufungsgerichtes der Recurs statthaft ist. Ein Beschluss, womit der Einrede der Streitanhängigkeit stattgegeben wird, stellt sich aber nicht als ein „im Berufungsverfahren“ d. i. im Laufe dieses Verfahrens gefasster dar, und kann daher der Revisionsrecurs des Klägers nicht als gesetzlich unzulässig erachtet werden.“

Dle toho a dle původu a podstaty zmatečnosti jeví se také účinky její.

K č. 1. Případ ten jeví se nám za podmínek §. 477. č. 9. c. s. ř.

K č. 2. Zmatečnost rozsudku a řízení nalézáme v případech §. 477. č. 1. až 8. cit. zák.

Dle účinku zmatečnosti rozeznáváme zase tři různé možnosti:

a) pouze rozsudek sám se zruší a nařídí se prvému soudu, aby vynesl rozsudek nový (§. 477. č. 9. c. s. ř.);

b) zruší se rozsudek a řízení a věc vrátí se témuž soudu instance první neb jinému soudu stejného druhu v obvodě odvolacího soudu ležícímu k novému projednání (případy §. 477. č. 1., 2., 4., 7. a 8. c. s. ř.);

c) zruší se rozsudek a celé řízení, aniž následkem toho pro vyřízení věci jest potřebí dalšího jednání a vyřkne se současně odmítnutí žaloby (případy §. 477. č. 3.[11]), 5. a 6.).

Uvedeme-li nyní tyto eventuality v souhlas s ustanovením §§. 519. č. 2. a 479. odst. 1. c. s. ř., přicházíme, majíce stále na paměti, že zákonodárce nechtěl zajisté ustanovení již v §. 479. odst. 1. c. s. ř. uvedené[12]) ještě jednou a sice při §. 519. v odst. č. 3. c. s. ř. opakovati, a že tudíž toto ustanovení musí se vztahovati k jiným případům než k oněm v zákoně již dříve vzpomenutým, k těmto důsledkům: Předpis §. 519. č. 2. c. s. ř. má místo vždy a bezvýminečně tam, kde se pouze rozsudek zruší a nařídí vynesení rozsudku nového[13]) (viz shora pod *a*) a dále tam, kde se zruší rozsudek a řízení a současně se žaloba odmítne (viz shora u *c*).

[11]) Že v §. 478. odst. 1. c. s. ř. o tom zmínka se nestala, stalo se pouhým nedopatřením, což bylo mnou v článku: „O odvoláních, kterými se odporuje rozhodnutím o námitkách nepříslušnosti soudů vydaným“, uveřejněném v tomto časopise z r. 1898. na str. 673. a násl. blíže vysvětleno.

[12]) Týká se dodatku „. . . . že řízení v první instanci teprve potom, až by odvolací rozhodnutí nabylo moci právní, má býti započato, nebo v něm býti pokračováno.“

[13]) Neumann ve svém komentáři na str. 910. a 971. projevuje náhled, že při zmatečnosti §. 477. č. 9. c. s. ř. lze usnesení dotýčnému jen pak rekursem odporovati, byl-li dodatek §. 479. odst. 1. c. s. ř. připojen. S náhledem tím nemožno souhlasiti; neboť §. 479. odst. 2. c. s. ř. výslovně uvádí: „Avšak s položením roku budiž sečkáno . . . .“, dodatek ten jedná o „novém započetí řízení neb pokračování v něm“, a §. 478. odst. 2. c. s. ř. výslovně se zmiňuje o „dalším jednání“; toho všeho zde ale nebude. Zde se žádný nový rok neustanoví, pouze zmatečný rozsudek po jeho zrušení novým se nahradí, aniž

Výminečně platí předpis §. 519. č. 2. c. s. ř. též tam, kde pro zmatečnost zruší se rozsudek a řízení s tím účinkem, že nutno znovu neb dále jednati (viz shora u *b*), ale jen tehdy, když odvolací soud k svému usnesení dodatek dle §. 479. odst. 1. c. s. ř. připojí.

Nepřipojí-li dodatku onoho, nelze usnesení samostatným opravným prostředkem odporovati.

Vše to platí i tehdy, když odvolací soud v řízení předběžném zmatečnosti neshledal, při odvolacím přelíčení však se přesvědčil, že rozsudek v odpor vzatý nebo řízení v první instanci trpí zmatečností dosud nepozorovanou.

Zbývá ještě odstavec č. 3. téhož §. 519. c. s. ř. Tento o zmatečnosti nemluví a také ji na zřeteli nemá, poněvadž pro případy ty již zákon zmíněné všem potřebám vyhovující, opatření byl učinil [14]) a týče se spíše oněch eventualit, kde se rozepře mimo

---

by se tedy v prvé instanci nově jednalo a proto nemožno jest, usnesení odvolacího soudu oným dodatkem opatřiti.

Arciť, kdyby rozsudek byl proto nedostatečným, poněvadž předchozí řízení zůstalo neúplným a kusým, pak odvolací soud — v tomto případě však vždy teprve při odvolacím přelíčení — rozsudek sám zruší pro zmatečnost, o neúplném a kusém řízení však, kteréž zmatečnosti nezakládá, vedle §. 496. c. s. ř. se usnese, tak že tu nastává právnicky zajímavá kombinace a konkurence ustanovení §. 478. odst. 4. a 496. odst. 3. c. s. ř.

Rozsudek zruší se pak dle §§. 477. c. s. ř., doplnění jednání neúplného provádí se ale dle přiměřenosti, v hodnosti a účelnosti buď týmž soudem procesním první instance — a nikoliv jiným — neb samým soudem odvolacím, tak že stranám v tomto případě nelze přiznati práva, aby ve smyslu §. 478. odst. 4. c. s. ř. mohly návrhem svým provedení potřebného nového jednání a rozhodnutí odvolacím soudem samým vynutiti. Vždyť imperativní předpis §. 478. odst. 4 c. s. ř. (. . . „Die Verweisung ist jedoch aufzuheben“ . . .) zde místo nemá, poněvadž týž poukazuje na odst. 2. téhož paragrafu a předpokládá, že následkem zrušení rozsudku pro zmatečnost potřebí jest dalšího jednání, těchto podmínek však tu není, an jest pouze a jediné rozsudek zmatečným a nikoliv řízení samo; řízení jest zde kusým a neúplným a dle fakultativního ustanovení §. 496. odst. 3. c. s. ř. (. . . „Statt der Zurückweisung kann das Berufungsgericht und zwar erforderlichen Falles nach Ergänzung der in erster Instanz gepflogenen Verhandlung, durch Urtheil in der Sache selbst erkennen . . .“) může odvolací soud vrátiti věc procesnímu soudu první instance neb místo vrácení rozhodnouti sám. Stejný náhled projevil nejvyšší soud v důvodech svého rozhodnutí ze dne 8. června 1898, č. 7687, uveřejněného v příloze Věstníku z r. 1898. na str. 127.

[14]) Tím různím se zase od náhledu Neumannova, při čemž srovnej jeho vysvětlení na str. 971.

případy zmatečnosti přikazuje k rozhodnutí nebo k jednání a rozhodnutí některému soudu první instance nebo jinému soudu odvolacímu. Přikázání to může míti místo v případech označených v §§. 471. č. 1., 4. a 6.[15]), 474. odst. 1. a 3., 475. odst. 1., 479. odst. 2. a 496. c. s. ř.

Ač se o tom §. 519. c. s. ř. nezmiňuje, nepodlehá žádné pochybnosti, že samostatným opravným prostředkem rekursu nastupovati lze ze všech usnesení odvolacího soudu, kterými

1. uložena byla náhrada vzešlých útrat soudu (§§. 51. odst. 2. a 514. odst. 3. c. s. ř.), zákonným zástupcům, advokátům a jiným zmocněncům (§. 49. c. s. ř.) a

2. uložen trest jakéhokoliv druhu, tudíž pořádkový, pro svévoli a j. (§§. 86, 199., 313., 326., 333., 354. c. s. ř.). To vyplývá z uvážení, že usnesení taková nebyla vydána u výkonu soudnictví v řízení odvolacím, nýbrž pouze během odvolacího řízení na základě soudní moci disciplinární, při čemž nelze též pustiti se zřetele, že se ponejvíce týkají osob spor vlastně nevedoucích, tak že pro ně usnesení odvolacího soudu jest jen rozhodnutím instance prvé. Ostatně se odporoučí, aby taková usnesení do rozsudku se nepojímala, nýbrž samostatně vyhotovila, čímž by i každá pochybnost — je-li tu vůbec jakés — zmizela.

Zbývá ku konci jediná otázka: Dopouští-li se rekurs proti usnesením odvolacích soudů, pokud týkají se výroku o nákladech soudních?

Věc tato má důležité pozadí, poněvadž odvolací soud, kdykoliv řízení následkem opravného prostředku nebo z úřední povinnosti nebo pro zmatečnost řízení zruší, má současně rozhodnouti o náhradě nákladu zrušeného řízení i případného řízení opravného, tak že buď některé straně náhradu tu uloží neb útraty navzájem zdvihne (§. 51. odst. první a třetí c. s. ř.).

Ustanovení to zdá se nám býti příliš přísným, stran citelně se dotýkajícím a mělo aspoň doplněno býti dalším odstavcem, že může uloženo býti soudu nižšímu, aby v případech, kde ve věci

---

[15]) Soudce první instance svou nepříslušnost neprávem byl vyřkl, aneb bezdůvodně pokládal, že spor jest zahájen nebo rozhodnouti o žalobním nároku neprávem proto odepřel, poněvadž prý o něm již právoplatně jest rozhodnuto, při čemž usnesení ta pojata byla do rozsudku. Srovnej mé pojednání v tomto časopise 1898. na str. 674.

bude řízení znovu započato neb pokračováno, při novém rozhodnutí k útratám v řízení zatím zrušeném sběhlým přihlížel. Vždyť ve všech případech, kde odvolací soud rozsudek a řízení zruší a započetí neb pokračování řízení nařídí, rozhodnutí v hlavní věci vlastně nenastalo; ono se pouze pro nedostatečné neb zmatečné řízení na pozdější dobu odkládá, tak že tím strany mimo průtah s tím spojený — ten však jest dojista nadvážen tím, že se uvede vše do správných kolejí — ničehož neutrpí, kdežto nepříznivé rozhodnutí o nákladech na rozepři aspoň v téže instanci více se napraviti nedá. Není-li tedy rekurs vůbec přípustným, nastává již ujma a škoda nenahraditelná. Než de lege lata jest s obsahem §. 51. c. s. ř., jak zní, účtovati.

Poněvadž pak soudní útraty jsou pouze příslušenstvím nároku samého a sdílí osud jeho, tu nutno dospěti k závěrku, že všude tam, kde ve smyslu ustanovení §. 519. c. s. ř. rekurs proti usnesením odvolacího soudu v hlavní věci jest vyloučen, nedopouští se také ohledně výroku téhož soudu o nákladech na rozepři. V tomto směru rozhoduje také c. k. nejvyšší soud.[16])

---

[16]) Máme právě po ruce nejnovější jeho rozhodnutí ze dne 28. února 1899. č. 3076., kteréž tuto sdělujeme:

V rozepři manželů Jana a Františky R. s manžely Josefem a Bohumilou H. v odeřčení služebnosti jízdy zrušil c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi usnesením ze dne 12. ledna 1899. č. j. Bc. I. 50/98.—3. rozsudek soudu prvního pro neúplné řízení a útraty oběma stranám dosud vzešlé vedle §. 51. odst. 3. c. s. ř. navzájem zdvihnul. Dovolací rekurs žalobců, týkající se pouze výroku o útratách rozepře byl c. k. nejvyšším soudem jako nepřípustný zamítnut. Tak stalo se, poněvadž dle §. 519. c. s. ř. rekurs proti usnesením soudu odvolacího jenom v třech případech tam uvedených přípustným jest. Soud odvolací ve svém, nyní v odpor vzatém usnesení zároveň nevyslovil, že řízení v stolici první zahájiti jest teprve až toto usnesení moci práva nabude a není-li tudíž přípustnost rekursu odvolacím soudem zvláště vyslovena, nelze podati dle §. 519. c. s. ř. proti takovému usnesení dovolacího rekursu ani do věci samé ani do výroku o soudních útratách. Z ustanovení §. 55. c. s. ř. nemůže přípustnost dovolacího rekursu proti výroku o útratách odvozována býti, poněvadž ustanovení to předpokládá rozsudek, proti kterémuž všeobecné opravný prostředek rekursu se připouští, zde však jest pouze usnesení soudu odvolacího, kterému vůbec odporovati nelze.

Praktické případy.

Kniha judikátů č. 142.

Darovací postup pohledávky vázán jest, pokud se nestalo skutečné odevzdání pohledávky ve smyslu §. 427. obč. zák., na formu notářského spisu, pokud se týče v oněch územích, ve kterých zákon ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. ještě nenabyl platnosti, na zřízení písemné listiny. Stalo-li se odevzdání ve smyslu §. 427. obč. zák., jest posuzovati podle okolností toho kterého případu.

Plenissimární senát c. k. nejvyššího soudu, jemuž byla podle §. 16. lit. *f)* císařského patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325. ř. z. praesidiem téhož soudu k dožádání c. k. ministerstva práv předložena ku rozhodnutí otázka soudy různě řešená, pokud jest darovací postup vázán na formu notářského spisu, nařídil, aby v čele uvedená věta právní zapsána byla do knihy judikátů, uváživ toto:

Uvažuje-li se daná právní otázka, v literatuře velice sporná, v judikatuře zcela různě řešená, vyskytují se v první řadě pochybnosti v tom směru, lze-li předpisu §. 943. obč. zák. a zostřujícího jej §. 1. lit. *d)* zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. na postup pohledávek vůbec použíti. K otázce té se na mnoze odpovídá záporně, poněvadž prý jest postup podle rakouského práva konsensuální smlouvou, jež není nijakou formou vázána a k jejíž uskutečnění není — vyjma snad případ, že jde o cenné papíry — nikdy třeba odevzdání, ano podle předmětu postupu odevzdání pojmově naprosto jest vyloučeno a poněvadž se prý tudíž nedostává nejpřednější podmínky, aby mohlo býti použito řečených předpisů zákonných na postup, tento tudíž i tehdy, když jest bezúplatný, na žádnou formu není vázán.

Pro jinou četnou řadu právnických spisovatelů a soudních rozhodnutí jest právě věta, že — až na uvedený případ — odevzdání pohledávky jako předmětu nehmotného pojmově mysliti si nelze, hlavním základem pro závěrek, že vzhledem ku nemožnosti skutečného odevzdání bezúplatný postup pohledávky ve všech případech jest odkázán na šetření uvedených předpisů co do formy své.

Plenissimární senát nejvyššího soudu nemohl se připojiti k žádnému z těchto dvou odporujících si náhledů.

Se zřetelem na zásady, vytknuté v §§. 6. a 7. obč. zák. pro výklad a obdobné použití zákonů, dlužno především odkázati k tomu,

jak podle povahy věci a podle projevů, v dotýčných zákonodárných materialiích opětovně se vyskytujících nelze o tom pochybovati, že jasný úmysl zákonodárce, vydávajícího dotyčné předpisy o formě, vzhledem ku zřejmému účelu jich, aby nerozvážná darování byla zamezena, patrně musil na zřeteli míti i bezúplatné postupy pohledávek, jelikož jest při nich nebezpečí, jemuž se má zabrániti, alespoň právě tak velké a naléhavé, jako při předmětech hmotných. Bezvýminečné uznání platnosti, pokud se týče žalovatelnosti bezúplatných postupů, bez formy zřízených, odporuje tudíž dojista patrnému úmyslu zákonodárce.

Dále pak — a tento důvod směřuje proti oběma dříve uvedeným náhledům — nelze se stanoviska našeho občanského zákonníka prohlásiti odevzdání pohledávky zásadně za něco pojmově nemožného, jelikož se §. 427. výslovně zmiňuje o odevzdání pohledávek a odkazuje k té okolnosti, že pohledávky patří k těm movitým věcem, jež podle své podstaty nepřipouštějí hmotného odevzdání, připouští možnost odevzdání jich znameními. Takové výslovné normy, kterouž zákonodárce přece dojista mínil určitou myšlénku projeviti, nelze z theoretických příčin prostě si nepovšimnouti, zvláště dá-li se právě ve spojení se dříve zmíněnými předpisy o formě nenuceně vysvětliti a poskytuje-li možnost, aby jasný úmysl zákonodárcův bez obtíže i při bezúplatných postupech pohledávek byl uskutečněn.

Dle svého slovného znění netýkají se řečené předpisy o formě oněch smluv darovacích, s nimiž jest spojeno „skutečné odevzdání" darovaného předmětu. V tom, že zákon stanovil náležitost „skutečného odevzdání", jeví se v první řadě zjevně úmysl jeho, aby vyňal z nutnosti předpisů o formě pouze takové případy, ve kterých přistupuje k darovací smlouvě ještě jiný, od ní rozdílný, jako odevzdání znatelný akt. Tento akt musí býti pro smysly, zevně patrný, avšak i takový, aby z něho vysvítala opravdová vůle darujícího, že přenáší předmět daru ihned ze své moci do držení obdařeného. Při superrevisi občanského zákonníku prohlášeno za příčinou usnesení, na podržení nynějšího doslovu §. 943. znějícího, většinou výslovně: „Byl-li dar darovatele opravdovou vůlí, ať věc odevzdá anebo vydá listinu". Přivede-li se pak řečený, z obsahu dotyčných předpisů o formě vyplývající úmysl zákona ve spojení s vysloveným v §. 427. připuštěním odevzdání pohledávek znameními, vychází z toho sám sebou závěrek, že darovací postup pohledávky, pokud byl spojen se skutečným odevzdáním pohledávky ve smyslu §. 427., uvedenými předpisy o formě dotčen není. O kterých znameních bude lze míti za to, že postačí ke skutečnému odevzdání pohledávky ve smyslu §. 427., na to nelze dáti všeobecnou odpověď;

budouť tu z pravidla rozhodny okolnosti toho kterého případu, zvláště jelikož §. 427. samozřejmě nemohl vypočítati všechna možná, pro odevzdání rozhodná znamení. S povšechného hlediska lze říci pouze tolik, že budou postačitelná znamení musiti býti taková, aby se z nich dal nade vši pochybnost, jistě a na venek znatelně poznati vskutku nastalý přechod darované pohledávky do jmění obdarovaného a v jeho moc a vládnutí. Při obyčejných pohledávkách bude v tom směru v první řadě zajisté třeba přihlížeti k odevzdání listin, sloužících k důkazu postoupené pohledávky, obdarovanému, jakož i k vyrozumění postoupeného dlužníka postupníkem; avšak nelze ani tvrditi, že by v případě darovacího postupu obyčejných pohledávek to byla jediné možná znamení vskutku nastalého odevzdání ani, a to tím spíše se nedá popříti, že budou u jiných druhů pohledávek, jako na příklad u knihovních pohledávek nebo pohledávek z papírů majiteli či na řád znějících rozhodna pro skutečně nastalé odevzdání jich v první řadě zcela jiná znamení, než jaká byla právě uvedena. V tom směru dlužno tedy rozhodnutí ponechati tomu kterému případu.

Na konec sluší ještě vytknouti, že se stanoviska právě vysloveného lze docela pominouti rozlišování mezi slibem postupu a skutečným postupem (pactum de cedendo a pactum cessionis), kterýž jest v praktickém provedení této právní otázky s velkými obtížemi spojeno a pro vědomí stran ve většině případů naprosto nejasno, protože při darovacím pactum de cedendo, zamýšleným pouze pro budoucnost, skutečného odevzdání vůbec není a pro smlouvu takovou proto beze vší pochybnosti řečené předpisy o formě platí.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. června 1899 č. 20. praes.

Št—n.

6% úroky dle čl. 287. obch. zák. možno požadovati, třeba právní jednání, z něhož pohledávka vzešla, bylo pouze na straně dlužníka obchodem.

Řemeslníku J. K., jenž vymáhal své pohledávání za dodávky a práce obchodníku J. O. konané, přiznal c. k. zemský soud ve Lvově rozsudkem ze dne 10. května 1898. č. j. Cg. II. 78./98.—7. na místě žádaných 6% pouze 5% úroky z pohledávání jeho, což bylo k odvolání jeho rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského ve Lvově ze dne 21. září 1898. č. j. Bc. I. 225./98.—2. potvrzeno; jelikož, ač dle

čl. 277. obch. zák. platiti mají předpisy čtvrté knihy obchodního zákonníku pro obě strany, byť bylo právní jednání i na straně jedné toliko obchodem, jak tomu jest zde, tak že by i zde platiti měl předpis čl. 287. obch. zák., přece ustanovení to má podle 2. odst. čl. 277. obch. zák. jen potud místo, pokud z těchto předpisů nevysvítá, že se vztahují jich zvláštní ustanovení pouze na onu z obou stran, na jejíž straně jednání jest obchodem, z obsahu 1. odst. čl. 287. a z obdoby čl. 288., 289., 290. a násl. vyplývá, že 6% úroky žádati může pouze ten, na jehož straně bylo právní jednání obchodem, jímž zde žalobce však není.

Nejvyšší soud k dovolání žalobce oba rozsudky nižších soudů v tom směru změnil a přisoudil žalobci 6% úroky ze zažalované pohledávky. Důvody: Zjištěno jest, že právní jednání, o něž tuto jde, jest na straně žalovaného obchodem. Dle čl. 277. obch. zák. dlužno při každém jednání právním, které jest na straně jedné obchodem, ustanovení čtvrté knihy obch. zák. vzhledem k oběma stranám přivésti ku stejné platnosti, pokud z těchto ustanovení samých nevysvítá, že jich zvláštní předpisy se vztahují toliko na onu z obou stran, jejíž jednání právní jest obchodem. Ve směru tom jest ve čl. 287., obsaženém v druhém titulu druhé části IV. knihy obch. zák., pro obchody stanovena míra zákonných úroků na 6 ze sta. Toto ustanovení hmotného práva platiti má tudíž podle shora řečeného čl. 277. obch. zák. při všech právních jednáních, která jako zde jsou obchodem byť jen na straně jedné a nelze nikterak pomocí obdoby z jiných ustanovení této IV. knihy obch. zák., jakož učinil vrchní soud zemský ohledně čl. 288. až 290., upravujících jiné předpisy, totiž nikoliv výši míry úrokové, než počátek zúrokování, činiti závěrek, že právo na 6% úroky má pouze onen, na jehož straně jest jednání obchodem. Tento závěrek zákonu odporující by prakticky vedl k tomu, že by ten, na jehož straně bylo jednání obchodem, jenž tedy spekulací aneb jinakým způsobem kupeckým nabývá zisku, z ceny, dlužné po případě za nabyté zboží, povinen byl toliko 5% úroky platiti, kdežto by se z trhové ceny za zboží u kupce nabyté 6% úroky platiti musily.

Správně tedy náležejí podle čl. 277. a 287. obch. zák. žalobci 6% úroky z obnosu mu přisouzeného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. února 1899. č. 88.

G. F.

O právní povaze slušné výživy dle §. 796. obč. zák. — Dědic může na odkazovníku žádati poměrnou náhradu poplatků dědických jen tehdy, prokáže-li podmínky buď §. 1041. nebo §. 1042. obč. zák.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Mariboru ze dne 30. června 1898. č. j. III. 2042./97.—3./I. odsouzena byla pozůstalá vdova M. G. jako odkazovnice vzhledem k předpisu §. 1042. obč. zák., aby nahradila dědici N. G. poplatky za ni v pozůstalosti po P. G. zaplacené a to (mimo jiné) $1^1/_4\%$ dědický poplatek za vdovský plat 240 zl. roční z desateronásobné roční renty 2400 zl. vypočtěný v částce 30 zl. a $^1/_2\%$ příspěvek ke Štýrskému pensijnímu fondu učitelskému z platu toho v částce 12 zl.

K odvolání žalované vdovy změnil c. k. vrchní soud zemský ve Št. Hradci rozsudkem ze dne 9. listopadu 1898. čís. jedn. Bc. IV 70./98.—1. rozsudek prvého soudu, zamítnuv shora uvedený nárok žalobcův z následovních důvodů: Nárok manželky na výživné dle §. 796 obč. zák. není nárokem dědickým, nýbrž obligačním, náležejícím pozůstalé manželce vůči pozůstalosti manželově. Dle §. 91. obč. zák. jest manžel povinen, poskytovati manželce dle svého jmění slušnou výživu. Tato povinnost zůstavitelova přechází jako každý jiný závazek na dědice (§. 548. obč. zák.). Na tom ničeho nezměnila ta okolnost, že §. 796. obč. zák. zařaděn byl do XIV. hlavy, jednající o povinném dílu. Slušná výživa, žalované přiznaná, jest tudíž pozůstalostním dluhem, který se při vyměřování poplatků z pozůstalostního jmění sraziti musí. Ač tedy není popřeno, že žalující dědic zapravil poplatky z celé pozůstalosti, není přece oprávněn, žádati na žalované náhradu poměrné části poplatku, na její slušnou výživu připadajícího, jelikož opírá tento nárok o §. 1042. obč. zák., předpokládající, že učinil náklad, který by žalovaná dle zákona sama činiti musila. Takového závazku žalované tuvšak není, jak právě bylo řečeno; pročež nárok žalobcův, na §. 1042l obč. zák. spočívající, není odůvodněn.

Dovolání žalobcově nejvyšší soud nevyhověl; neboť, ač nelze soudům rozhodovati ve sporné zde otázce poplatkové, nelze přece nepřihlížeti k tomu, že vyměření poplatků, o němž byl pouze žalobce vyrozuměn, odporováno býti mohlo pořadem úřadů finančních, že žalobce nejen dopustil, aby platební příkaz nabyl moci práva, nýbrž i opominu vyrozuměti žalovanou a tak jí zjednal příležitost, aby použila opravných prostředků ohledně poplatků jí se týkajících, jichž příznivý výsledek tak zhola v pochybnost bráti nelze; proto však pro řečený nárok ná-

hradní není na jisto postavena ani podmínka, že prokázán jest náklad, dle zákona žalované náležející, ve smyslu §. 1042. obč. zák., ani okolnost, že žalobce naložil jměním svým na prospěch žalované (§. 1041. obč. zákona).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 1898. č. 17.367.

J. P.

Náhradní nárok napotomních věřitelů, z §. 222. e. ř. vyplývající, určuje se jen na jejich výslovnou žádost, nikoliv z moci úřadu.

Spořitelna v L. stěžovala si do rozvrhového usnesení prvého soudu jen z důvodu, že nebyl její náhradní nárok ze simultanní hypotheky dosud neprodané stanoven. Její rekurs c. k. krajský soud v Chrudimi jako soud rekursní usnesením ze dne 10. dubna 1899. č. j. R. I. 67./99.—1. zamítl. Rovněž další rekurs revisní c. k. nejvyšší soud zamítl, poněvadž ze souvislosti odstavců 3. a 4. §. 222. e. ř., zejména ze slov posléznějšího odstavce: „výpočtu náhrady, která následujícím oprávněným náleží“ a ze slov odstavce 3.: „mohou žádati“ na jevo jde, že užití ustanovení odstavce 4. nutně předpokládá žádost, tudíž návrh oprávněného, kdežto zde takého návrhu vzhledem k obsahu likvidačního podání není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. května 1899 č. 7397.

Flieder.

K §. 151. odst. 3. exek. řádu. Právo rekursu z důvodu tu uvedeného přísluší toliko dlužníku, nikoli knihovnímu věřiteli.

Usnesením ze dne 13. února 1899. č. j. E. IX. 1094./98.—14. zamítl c. k. okresní soud na Král. Vinohradech žádost Hypoteční banky za dražbu pozemků ve vl. 4. knihy Záběhlické zapsaných, poněvadž pro tutéž pohledávku Hypoteční banky byla ediktem dražebním ze dne 5. listopadu 1898. č. j. E. IX. 1094./98.—4. ustanovena dražba pozemků ve vložce 4. knihy Záběhlické zapsaných na den 22. prosince 1898., ku dražbě této, jak to interessentům usnesením ze dne 22. pro-

since 1898. oznámeno bylo, se však žádný kupec nedostavil a nebylo tudíž učiněno ani podání rovnající se nejmenšímu podání ve shora citovaném ediktu ustanovenému a nelze nyní dle §. 151. exek. ř. před uplynutím půl roku ode dne dražby za zahájení dražebního řízení vůbec žádati.

Ku stížnosti Hypoteční banky zrušil c. k. zemský soud v Praze usnesením ze dne 28. února 1899. č. j. R. III. 62./99.—1. usnesení toto a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby podaný návrh, nehledě k užitému důvodu zamítacímu, po zákonu vyřídil, neboť důvod pro zamítnutí podaného návrhu za nucenou dražbu pozemků prvním soudcem uvedený, není správný, ježto ustanovení §. 151. exek. ř. poslední odstavec předpokládá, že dražební termin skutečně se odbýval, resp. že při roku dražebním došlo k podávání. Toho však v přítomném případě není, neboť dle sdělení soudního ze dne 22. prosince 1898. vůbec žádný kupec ke dražbě na den 22. prosince 1898. ustanovené se nedostavil, dražební termin se skutečně neodbýval a nestává proto zákonné podmínky zákazu opětného zavedení dražebního řízení před uplynutím šesti měsíců.

Proti tomuto usnesení podal jeden z věřitelů (E. B.) dovolací stížnost, kterouž však c. k. nejvyšší soud zamítl, poněvadž návrh dle §. 133. ex. ř., aby dražba byla povolena, jest exekučním úkonem proti dlužníkovi směřujícím, kterým nedotknuta zůstanou práva věřitelů pojištěná právem zástavním na nemovitosti, aby v pořadí zapsaného práva zástavního uspokojení hledali. Prohlásí-li dlužník — nepodav rekursu proti usnesení nucenou dražbu povolujícímu — že s povolením nucené dražby jest srozuměn, není knihovní věřitel oprávněn, odpírati povolení nucené dražby.

Ustanovení §. 151. odst. 3. exek. ř., dle něhož nesmí býti prodáno, bylo-li při stání dražebním méně nabízeno, nežli nejmenší podání dle míry prvního odstavce §. 151. exek. ř. obnáší a nemůže při venkovských statcích a pozemcích navrženo býti nové zavedení dražebního řízení, dokud neuplyne půl roku od stání dražebního, jest ustanovením zákona pouze v zájmu dlužníkově daným, jak to plyne z pohnůtek k §. 151. exek. ř. Proto jest toliko dlužník, nikoliv však knihovní věřitel oprávněn před uplynutím půl roku od bezvýsledně prošlého stání dražebního znovu navržené a povolené zavedení dražebního řízení v odpor bráti.

Bylo tudíž zamítnouti dovolací rekurs knihovního věřitele E. B. proti zrušení usnesení soudce prvého, jímžto zamítnut byl návrh Hypo-

teční banky za nucenou dražbu pozemků, poněvadž se mu nedostává práva k rekursu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 1899. č. 6014.

S. adj. **Jar. Špička.**

K výkladu čl. XIX. odst. 1. j. n.

V rozepři E. B. s F. L. o vydání výmazné listiny s přísl., projednané ještě dle bývalého řízení sumárního u c. k. okresního soudu v Hořovicích, vykonal žalovaný F. L. přísahu rozhodovací, jak na ni rozsudkem bylo uznáno. Útraty přihlášení se ku přísaze a její vykonání byly pak soudem stanoveny a žalovanému přiřknuty.

Na toto usnesení o útratách podal žalobce stížnost, kteráž předložena byla okresním soudem Hořovickým vrchnímu soudu zemskému k rozhodnutí. Soud tento však, maje za to, že věc právoplatným rozsudkem vyřízená také za právoplatně skončenou považována býti má, postoupil spisy c. k. zemskému soudu v Praze, dle §. 3. j. n. k rozhodnutí příslušnému.

Ale c. k. zemský soud v Praze pokládal se k rozhodnutí o této stížnosti taktéž za nepříslušna, uváděje, že spor ukončen byl teprve výkonem přísahy žalovaného, stížnost pak, o níž rozhodnuto býti má, podána jest do usnesení, kterým ukončení sporu vysloveno bylo a tudíž dle čl. XIX. úv. zák. k j. n. příslušným jest k rozhodnutí o této stížnosti ve smyslu soudního řádu ze dne 1. května 1781 č. 13. sb. z. s. c. k. vrchní soud zemský v Praze.

Následkem toho byly spisy podle §. 47. j. n. předloženy c. k. nejvyššímu soudu, aby spor kompetenční, takto vzniklý, rozhodl.

C. k. nejvyšší soud rozhodl, že v tomto případě jest rekursním soudem vrchní soud zemský v Praze, poněvadž stížnost směřuje proti usnesení, jehož předmětem jest procesní jednání strany, které nade vši pochybnost tvoří ještě podstatnou část rozepře, dle dvorského dekretu justičního ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s. projednávané, ve smyslu kteréhož tato rozepře teprve vykonáním přísahy rozhodovací, na niž rozsudkem uznáno bylo a vyřízením tohoto procesního úkonu ukončena byla. Sluší zde tudíž použiti čl. XIX. úv. zák. k j. n. a tím odůvodněna jest také příslušnost vrchního soudu zemského k rozhodnutí o této stížnosti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. července 1899 č. 10.278.

Dr. Mareš.

Jak počítati sluší dobu dopravy po poště?

Proti platebnímu rozkazu c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 10. prosince 1898 podala O. S. námitky dne 21. ledna 1899 na poštu v D., tudíž, ježto jí platební rozkaz dne 18. ledna 1899 doručen, třetího dne po doručení. Námitky ty praesentovány byly u c. k. obchod. soudu v Praze dne 22. ledna 1899, pročež usnesením ze dne 28. ledna 1899 dle §. 559. a 552. c. s. ř. jako po uplynutí zákonní doby třídenní podané, tudíž opozděné, zamítnuty; neboť c. k. poštou zjištěno sice, že byly dne 21. ledna 1899 mezi 3 - 4 hodinou odp. na poštu dány, tudíž třetí den po doručení, avšak v době, kdy podatelna c. k. obch. soudu již zavřena byla.

C. k. vrch. zem. soud v Praze rozhodnutím ze dne 28. února 1899 dal místa stížnosti do tohoto výměru žalovanou podané, změnil usnesení c. k. obch. soudu prohlásiv, že se námitky podané k soudu přijímají a soudu obch. nařídil, aby dále podle zákona jednal a to z těchto důvodů: Zamítnutí těchto námitek pro opozděné podání jich dle §. 552. c. s. ř. nemůže za v zákoně odůvodněné pokládáno býti, poněvadž §. 89. j. ř. pouze všeobecně ustanovuje, že při zákonních a soudcovských lhůtách v obč. sporech, jež stranám ku písemním podáním dány jsou, den dopravy poštovní čítati nesluší a §. 74. j. ř., dle něhož tehdy, kdy den podání na poštu pro dodržení lhůty nějaké jest důležitým, poznamenati sluší z razítka poštovního na obálce se nalézajícího na podání samo, neobsahuje ustanovení, dle něhož též hodina podání dotyčného kusu na poštu rozhodnou býti má.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí c. k. vrchního zem. soudu, poněvadž rekurentem hájený výklad §. 89. zák. z 27. listopadu 1896 č. 217. ř. z. neodpovídá jeho doslovu, avšak ani účelu onoho zákonního ustanovení v těch případech, kde — jako v přítomném — dotyčná strana nebydlí v místě soudu, jenž nastupovati má, ani v jeho obvodu a byla by plná účinnost výhod ustanovení §. 89. cit. ve skutečnosti na té nahodilé okolnosti závislou, zdali si strana opatřila znalost hodin, po které podatelna soudu, u něhož spis podán býti má, jest otevřena a pak teprve dle toho podání spisu na poštu zařídila.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. března 1899 č. 4761.

S. adj. Dr. **Josef Worel.**

Povolení soudní obstávky pohledávek dlužníkových neurčité výše za účelem zajištění nároků strany ohrožené na náhradu škody (§. 389. ex. ř.).

Usnesením c. k. okresního soudu v Brně pro město, odd. I., ze dne 8. května 1899, č. j. V. I. 2./99.—1. byla akciové společnosti „Austrii" ve Vídni proti jejím bývalým zřízencům Františku D. a Janu M., oběma ve vyšetřovací vazbě u c. k. zem. soudu trestního v Brně, pro její toho času číselně ještě neurčitou, avšak dle úředního vysvědčení vyšetřujícího soudce obnos 300 zl. přesahující, pohledávku z náhrady škody, vzniklé společným odcizením továrního zboží řečenými zřízenci, po soudním složení 50 zl. „Austrií" co jistoty jakožto prozatímní opatření povolena obstávka pohledávek Františka D. a Jana M. ve výšce taktéž neznámé za I. moravskou spořitelnou v Brně. Zároveň vysloveno, že tato obstávka do 31. prosince 1899 platnost mající se zruší, složí-li povinní k soudu obnos ve výši, kterou soud určí.

Stížnost Františka D. a stížnost Jana M. c. k. zemský soud v Brně jakožto soud rekursní usnesením ze dne 17. května 1899, č. j. R. II. 88./99.—5. v hlavní věci sice zamítl, nalezl však, že výkon obstávky se neprovede, vykonané již opatření se zruší, složí-li Frant. D. a Jan M. pro ohroženou stranu peněžní částku 400 zl. k rukoum soudu. V důvodech praví se mezi jiným: Nelze bráti v pochybnost, že se zde jedná o náhradu škody způsobené „Austrii" přehmaty obou odpůrců. Byť i neudala ve svém podání své nároky určitou číslicí, vysvítá přece z připojeného vysvědčení vyšetřujícího soudce, že její nárok zabezpečení potřebující lze nejméně na 300 zl. odhadnouti. Mají-li stěžovatelé dále za to, že jejich pohledávky za I. mor. spořitelnou nebyly určitě udány a že obstavení spořitelních vkladů vůbec se nedopouští, ježto každý majitel spořitelní knížky má právo vyzdvihovati vklady: lze naproti tomu uvésti §. 389. ex. ř., jenž nežádá, aby se při obstávce uvedla ciferně a přesně pohledávka odpůrcova za kýmsi třetím; taktéž §. 379. ex. ř. nemá předpisu o této zde prý scházející náležitosti. Kdyby se byly našly u Frant. D. a Jana M. spořitelní knížky, bylo by arci jedině uschování jich místným; takto však lze toliko prostředkem obstávky předejíti možným disposicím se spořitelními vklady jejich, ježto i §. 14. regulativu spořitelen zmiňuje se o soudním obstavení. — Odůvodněn jest však rekurs ve dvou kusech: Podle §. 391. ex. ř. budiž, jde-li o majetkovou újmu vyrovnatelnou penězi, ustanovena peněžní suma, jejímž soudním složením staví se výkon povoleného opatření a odpůrce strany ohrožené nabývá práva k návrhu, aby opatření již vykonané bylo

zdviženo. Toto určení obnosu nelze ponechati pozdější době a tím zkrátiti odpůrce v právech ex. řádem mu zaručených. Hledíc tedy k neurčitému nároku navrhovatelky výši 300 zl. přesahujícímu, možno pouze tento obnos v úvahu vzíti, pročež se zřetelem na zatím vzcházející úroky a eventuelní náklady byl obnos celkový 400 zl., který jest u soudu uložiti, za dostačující zajistiti náhradu škody uznán. Dále pak příkaz daný okres. soudem I. mor. spořitelně, aby s ním sdělila ve 14 dnech data o výši obstavených spořitelních vkladů Františka D. a Jana M. a oznámila mu, zda a které osoby jiné činí si nárok na tyto vklady, se nesrovnává se zákonem a musil by se vlastně zrušiti, ježto nehledě ani k tomu, že v řízení zajišťovacím §. 301. ex. ř. nikterak nelze užiti, civilní soud ve sporném řízení není, vyjma §. 47. ex. ř., povolán, aby napomáhal stranám při pátrání po jmění jejich dlužníků, byť i, jako v tomto případě, I. mor. spořitelna podle svých stanov zakázáno měla se soukromníky sdělovati výši u ní uložených obnosů, udělujíc v té příčině zprávy jen ku příkazu soudnímu. Jelikož však I. mor. spořitelna beze všeho žádané informace podala, jest zrušení daného příkazu bezúčelným a stížnost v tomto směru neměla praktického výsledku.

C. k. nejvyšší soud usnesl se následkem revisních stížností ohrožené strany (Austrie) a Jana M. do usnesení c. k. zem. soudu brněnského: 1. rekurs Jana M. jakožto vedle §. 528. c. ř. s. a §. 78. ex. ř. nepřípustný zavrhnouti — což ostatně podle §. 528. odst. 1. c. s. ř. již prvá stolice měla učiniti; 2. rekursu Austrie do ustanovení částky 400 zl., jakožto v nepatrné výši vyměřené, nevyhověti.

Neboť tvrzení ohrožené strany, že dlužník může proti soudnímu usnesení provisorní opatření povolujícímu vznésti jen opravný prostředek odporu, ve smyslu §. 397., odst. 1. ex. ř., jest nesprávným; vždyť toto místo zákona samo vyslovuje, že odpor vznésti možno, nebyl-li odpůrce strany ohrožené slyšen již dříve, nežli usnesení se stalo. Předcházel-li jeho výslech, přísluší mu dle všeobecné normy §. 65. ex. ř. opravný prostředek stížnosti. Než i když výslech, jako v našem případě, nebyl předsevzat, nebude možno podle §. 65. ex. ř. rekurs odepříti, jak vidno i z vládních motivů, tenkráte, není-li stěžovatel s to, aby uvedl k odůvodnění svého naříkání nové skutkové okolnosti, a bere-li spíše v odpor jediné přípustnost prozatímného opatření po stránce právní a opírá-li se o skutkový stav jsoucí základem návrhu. Ve věci samé lze vzhledem k obsahu úředního potvrzení c. k. zemského soudu trestního v Brně, jež předložila navrhovatelka za účelem osvědčení své pohledávky z náhrady škody vzniklé, v nejpříznivějším případě považovati vůči oběma dlužníkům za osvědčenou toliko pohledávku něco přes 300 zl.

a sice proto, že v onom vysvědčení mluví se o krádeži vymíceného zboží v ceně přes 300 zl. společně spáchané. Všecky ostatní nároky na náhradu osvědčeny nejsou a poněvadž pouhé tvrzení škody několika tisíc zlatých nemůže nahraditi zákonem předepsané osvědčení, bylo prozatímní opatření povoliti v nejlepším případě jen k zajištění pohledávky z náhrady škody povstalé okolo 300 zl. Vyhovuje tudíž rekursním soudem učiněné opatření, že, složí-li se obnos 400 zl. dlužníky k soudu, nemá se provésti výkon provisorního opatření, aneb má nastati jeho zrušení, ustanovením §§. 379., 389. a 391. ex. ř. a neslušelo tudíž vyhověti revisnímu rekursu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. června 1899 č. 9335.

Ausk. Novotný.

Pro skutkovou povahu §. 24. zák. o tisku je úplně lhostejno, byl-li obsah zabaveného tiskopisu vyňat z něho samého či z jiného tiskopisu, který tento obsah dle zabaveného tiskopisu reprodukoval.

Zemský jako trestní soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 9. května 1898. Po. 2./98. Josefa M. vinným přečinem v §. 24. zák. o tisku vytčeným a odsoudil jej k pokutě 50 zl., poněvadž týž stihaný článek „Ze života“ čísla 20. period. časopisu „S.“ ze dne 16. září 1897. uveřejnil z letáku „zvláštní otisk z lidové knihovny č. 14. zakázaného nálezem c. k. zemského jako tiskového soudu v Praze ze dne 7. září 1897. č. 20.660.

Z rozsudku toho obžalovaným J. M. podána zmateční stížnost, opírající se o důvody č. 5., 7., 8. §. 281. tr. ř., v níž bylo tvrzeno: 1. že rozhodovací důvody jsou v rozporu s protokolem o hlavním líčení, ježto dle výsledku hlavního líčení obžalovaný přímo uveřejnil stihaný článek ze 14. čísla lidové knihovny nikoliv z letáku „zvláštní otisk lidové knihovny“; 2. že rozsudek nevyřizuje obžalobu při hlavním líčení vznesenou, že obžalovaný stihaný článek z „lidové knihovny“ samé dal otisknouti a 3. že výrok viny jde dále než obžaloba, poněvadž veřejný žalobce tím, že obžalobu omezil na otisk stihaného článku z čísla 14. „lidové knihovny“ upustil od obžaloby pro otištění tohoto článku ze řečeného letáku.

C. k. nejvyšší jako zrušovací soud zamítl tuto zmateční stížnost z těchto důvodů: Byť i při hlavním líčení tvrzeno bývalo, že M. sti-

haný článek nedal otisknouti z letáku „zvláštní otisk z lidové knihovny č. 14.“, nýbrž že jej otisknouti dal z čísla 14. „lidové knihovny“ samého, byť i byl J. M. sám při přelíčení na to poukázal, že stihaný článek „ze života“ č. 20. časopisu „S.“ sepsán jest v jazyku českém, kdežto ve shora označeném letáku několik německých vět se nalézá a byť i konečně byl veřejný žalobce při hlavním líčení učinil návrh na odsouzení obžalovaného ve smyslu obžaloby s tou změnou, že obžalovaný závadný článek z čísla 14. „lidové knihovny“ dal otisknouti, souhlasí přece úplně udání rozsudku v odpor vzatého a zodpovídání se obžalovaného s protokoly o výslechu o hlav. přelíčení a nelze také popříti, že shora zmíněný leták byl jen reprodukcí samého č. 14. „lidové knihovny“ a že tedy pro skutkovou povahu §. 24. tisk. zák. úplně je lhostejno, zda obsah zabaveného tiskopisu byl vyňat z něho samého neb z tiskopisu jiného, který tento obsah dle zabaveného tiskopisu reprodukoval, jakož i že státní zástupce svým závěrečním návrhem při hlavním líčení proneseným, nepostavil snad na místě činu původně obžalobou stíhaného čin jiný, nýbrž že čin, na nějž obžaloba byla vznesena, jen blíže označil.

O rozporu mezi údaji rozsudku a protokolu o hlavním přelíčení nemůže zde tudíž býti řeči a taktéž nelze tvrditi, že konečný rozsudek žalobu nevyřizuje nebo ji překročuje.

Další skutečnost, kterouž stížnost opírající se o důvod č. 9. lit. *a*) a §. 281. tr. ř. v ten rozum doličuje, že obžalovaný prý stihaný článek do tiskárny dal nejpozději 11. září 1897., tedy ještě před tím, než uveřejněn byl 12. září 1897. v Úředních zemských novinách zákaz, že však po vynesení zákazu neměl ve své vlastnosti jako redaktor periodického časopisu „S.“ s tímto článkem ničeho co činiti, nemůže obžalovaného ospravedlniti, jelikož J. M. pro uveřejnění zakázaného tiskopisu, tudíž pro druhý případ trest. činu §. 24. tisk. z. byl odsouzen a jelikož ku skutkové povaze jeho se nevyžaduje vědomost, nýbrž culpa, obžalovaný pak od doby uveřejnění zákazu, t. j. od 12. září 1897. až do vydání zmíněného tiskopisu t. j. až do 19. září 1897. opominul starati se o vyloučení stihaného článku „Ze života“ z čísla 20. period. časopisu „S.“ a jelikož zodpovědnost redaktora každou měrou až do vydání tiskopisu trvá, jest právě v tom trestní zavinění stěžovatelovo dle §. 24. zák. o tisku.

Rozsudek c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 15. září 1898. č. j. 8485.

—h.

Literární zprávy.

Elemente des oest. Privat- und öffentlichen Rechtes mit Berücksichtigung der Gesetzgebung in Croatien-Slavonien für Laien und Studirende systematisch und populär dargestellt von Dr. Bruno Dürrigl. Erstes Buch. Wien (Manz.) 1899.

V knize této podává se lehkým, populárním slohem přehled rakouského práva občanského, při čemž jsou též vyznačeny nepatrné odchylky, platné v Chorvatsku-Slavonii. Kniha má 12 oddílů a sice část všeobecnou, pak část zvláštní, obsahující právo manželské, majetkové právo manželů, právo rodičů a dětí, poručenstvo a kuratelu, právo věcné vůbec, držbu, vlastnictví, knihovní řád, služebnosti, právo zástavní, právo dědické a konečně smlouvy, zejména též právo autorské, patentní a známek.

Výklad jest v celku správný, systematický, opíraje se o vědecké výsledky literatury v úvodu citované, a vyhýbaje se všem kontroversím a otázkám sporným. Zdali poslouží úkolu, v úvodu označenému, obeznámiti lid s předpisy právními, jest arci pochybno, podobně jako u populárních knéh lékařských. Studujícím právníkům poslouží kniha k snadnému, rychlému přehledu celé látky. Chvályhodná jest píle a svědomitost, kterou spisovatel k dílu tomu vynaložil.

Dr. J. R.

Criminalité et imputabilité par P. Poustoroslew, docteur et professeur à l' université de Jouriew. Jouriew 1899.

Prof. Pustoroslev, jenž ruskou literaturu kriminalistickou obohatil již více pracemi, dílem francouzsky psanými, podává nám v citované práci přehled názorů o příčetnosti. Obmezuje se však — čehož litujeme — na rozbor nauky o příčetnosti zločinův a přečinův.

Za náležitost zločinu prohlašuje Pustoroslev spáchání skutku směřujícího proti řádu společenskému, úmysl aneb nedbalost pachatele a konečně ještě příčetnost (état de l' imputabilité) mezi spácháním skutku aneb mezi zapovězeným opomenutím. Kritisuje pak ostře náhled, který ve volnosti vůle shledává stav příčetnosti a dospívá k názoru, že ten jest nepříčetným, kdož nemůže pochopiti odpor mezi vlastním skutkem a právem. Vycházeje z tohoto stanoviska připisuje Pustoroslev některým osobám příčetnost, odepírá ji jiným a to hledě k tomu, jsou-li si vědomy odporu mezi vlastním konáním a mezi řádem společenským

trestními zákony hájeným. V dalším postupu svého pojednání přechází Pustoroslev na otázku, zdaliž theorie Lombrosova o zločinu „rozeném“ (deliquente nato) jest správná.

Pustoroslev pochybuje o správnosti této theorie a popírá proto i pojem nenapravitelnosti.

Konečně se zabývá Pustoroslev naukou Lisztovou a zkoumá obsah přednášky tohoto učence v Mnichově při kongressu psychologův odbývané, přednášky to, která se stala předmětem nejrůznějšího posuzování jak se strany právníkův, tak i se strany psychologův.

Pustoroslev zavrhuje právem i učení Lisztovo.

Spis hořejší svědčí o tom, že prof. Poustoroslev o příčetnosti mnohostranná studia konal a že postihl nedostatky jednotlivých theorií — theorie, kterou sám o příčetnosti podává, dojde zajisté uvážení a ocenění, však i kritiky, která se s pojmem od něho vytčeným neuspokojí; bude na spisovateli, by pak theorii svou proti leckterým pochybnostem uhájil.

Prof. **Zucker.**

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

66. Doslov k otázce, připouští-li se rekurs proti výroku o nákladech sporu v rozsudku o věcech nepatrných obsaženému.

Náhled, že rekurs proti rozhodnutí o nákladech sporu v rozsudku bagatelním obsaženému se nedopouští, nabyl pomalu již u všech sborových soudů první stolice jako soudů rekursních úplně vrchu a rekursy takové jako nepřípustné se nyní — pokud známo — všeobecně odmítají.

Domníváme se, že děje se tak právem a úplně v duchu zákonodárcově. Nemíníme tu opakovati veškeré důvody, které pro i contra a to dosti obšírně a důmyslně probrány byly v tomto časopise z roku 1898. na str. 443., 552. a 554. (v článcích pp. Pospíšila, Vožického a Horáčka), chceme spíše upozorniti na další důvod, který dosud nebyl vzat na přetřes a který zajisté zasluhuje bedlivého uvážení. To platí tím více, an sám p. dvorní rada prof. Ott, který ve svém díle, dílu II. na str. 309. a 310. za přípustnost rekursu se přimlouvá, o tomto důvodu se nezmiňuje.

Ze zásady, že strana padlá má nahraditi zvítězivšímu odpůrci náklady vedením sporu způsobené, pokud je vynaložil účelně a vhodně, civ. soudní řád přijal dosti četné výminky. Nehodláme je zde podrobně vypočítávati, postačiž poukázati na zřejmé předpisy zákona v §§. 43., 44., 45. a 48. c. s. ř. Poněvadž nebeře se nikým v odpor zásada, že ustanovení §. 55. c. s. ř. — kterým se za opravný prostředek z rozhodnutí o nákladech „rekurs" prohlašuje — platí nejenom tu, když jedná se o výši přisouzených útrat, nýbrž i pak, když jde o ustanovení té které strany jako k náhradě povinné, o upravení dílu náhrady soupeřů podle poměru jich účastenství, zkrátka když z jakéhokoliv důvodu z rozhodnutí o nákladech k vyššímu soudu se nastupuje — tu jest na jevě, že i velice důležité a choulostivé otázky v tomto rekursním řízení řešiti se mají.

Rozhodování o těchto otázkách — pomysleme jen na dosti četné případy nyní v praxi se vyskytující, že žalovaný nenahrazuje náklady žaloby, naopak že jemu nahraditi sluší náklady ze sporu vzešlé, nezavdal-li k žalobě podnětu a uznal-li nárok žalobní hned u prvního roku — nutně předpokládá aspoň možnost soudu rekursního, aby přezkoumal úplně a spolehlivě výrok rozsudečný s důvody v meritální jeho části; neboť jen pak, když možno mu seznati celý průběh rozepře, jmenovitě úplnou skutkovou povahu a příčiny rozhodovací — z těch pak zase výsledek a zdroj soudcovského uvážení a přesvědčení — možno mu teprve též učiniti si bezpečný názor o tom, koho a v jaké míře povinnost k náhradě nákladů na rozepři stihá, a kterého zákonného ustanovení o nákladech užiti jest.

Jest pak, tážeme se, v našem zákoně ve směru tom nějaká záruka poskytnuta? Odpověď musí zníti jen záporně.

Známo, že rozsudek v nepatrných věcech vydaný jen z důvodů zmatečnosti v §. 477. č. 1.—7. c. s. ř. vytčených odvoláním v odpor brán býti může.

Zmatky seřaditi lze ve tři skupiny, totiž zmatky týkající se soudu, stran, anebo základních zásad projednávání a rozsuzování sporu.

Ve věcech nepatrných neuznávají se ale důvody zmatečnosti v §. 477. č. 8. a 9. c. s. ř. uvedené.

Prvý týká se zásady projednávání sporu a vyloučení jeho souvisí se zvláštními předpisy o protokolování v bag. rozepřích, poněvadž protokol jednací trest výsledků projednávání zápisem na paměti nezachovává. Tento důvod zmatečnosti nemá tudíž pro nás zde významu.

Jinak ale jest při důvodu zmatečnosti dle §. 477. č. 9. c. s. ř. také v řízení bag. vyloučeném.

Tento týče se porušení zásady o rozsuzování sporu platné a přivodí zmatečnost rozsudku, pakli znění jeho jest tak nedostatečné, že jeho přezkoumání bezpečně vykonati nelze anebo jestli výrok rozsudečný sobě odporuje anebo když pro rozhodnutí nejsou uvedeny nižádné důvody.

Tento důvod zmatečnosti nevztahuje se však pouze na naprostý nedostatek důvodů rozhodovacích, nýbrž i na nedostatek odůvodnění jen některé důležité části rozhodnutí, tak že i pak jest na jevě, když schází vytknutí, které skutečnosti a z kterých důvodů za prokázány byly vzaty.

Seznáváme tedy, že ve věcech nepatrných porušení zásady rozsuzování se týkající není důvodem odvolání, že tedy nelze proti rozsudku ani tehdy opravným prostředkem odvolání nastupovati, když výrok rozsudečný jest kusým, odpor v sobě chová, skutkovou povahou není opatřen, není dostatečně odůvodněn neb dokonce i všech důvodů prost jest. Že zmatky tyto nelze vytýkati, nelze sice schvalovati, než de lege lata nutno s tím účtovati.

Není-li však možnost dána, aby rekursní soud při rekursu do rozhodnutí o nákladech v rozsudku obsaženého rozsudek v meritální jeho části přezkoumal, pak jest i tím žádání, aby se o takových rekursech vůbec usnášel, věcí vyloučenou, poněvadž mu k jeho soudcovské činnosti každý spolehlivý a bezpečný základ chybí a garancie spravedlivého výroku jest odňata.

Proto pokládáme rekurs z výroku o nákladech sporu v rozsudku o věcech nepatrných obsaženého za nepřípustný.

R. z. s. **Karel Flieder.**

Zprávy

o schůzích Právnické Jednoty v Praze.

Schůze konaná v Písku ve dnech 3. a 4. června 1899.

Předseda: I. náměstek starostův p. dr. Ed. Kaizl.
Zapisovatel: I. jednatel p. dr. Josef Worel.
Přítomno: 57 členův a hostí.*)

*) Schůze ta pořádána byla péčí komitétu, v jehož čele byl p. praes. E. Goll z Písku a jehož členy byli: p. dr. J. Daneš, advokát a p. dr. Jar. Mayr, c. k. rada zem. soudu tamtéž.

Schůzi zahájil p. dr. Kaizl představiv přednášejícího p. un. doc. zem. adv. dra E. Tilsche a jednatele dra Worla.

Na to městská rada písecká s měšťanostou cís. radou Pakešem v čele uvítala Jednotu Právnickou odevzdavši na památku p. předsedovi spis o městě Písku ve skvostné vazbě. P. předseda poděkoval za převlídné uvítání a dar a požádal p. dra E. Tilsche, aby započal svoji přednášku: „O významu exekučního řádu pro právo hmotné."

Hlavní rysy této přednášky jsou asi tyto:

Ve rčení „lex posterior derogat priori" není vyjádřeno, jaký zákon nový ruší zákon starý. Pravívá se, že zákon nový musí míti tentýž předmět. Avšak i zákon různého předmětu může míti vliv na dřívější. Příklad toho máme v našem případě. Právo processualní a jakožto jeho část i právo exekuční náleží do práva veřejného, právo hmotné pak, jež máme na mysli, do práva soukromého. Ráz pravidel právních jest tedy zásadně rozdílný. Je-li pravidlo soukromoprávní ve svém celku příliš různorodé od pravidel práva exekučního, musíme je rozebrati, abychom snad v prvcích jeho našli hledané vztahy. V každém pravém pravidlu soukromoprávním lze rozeznati skutkovou podstatu a účinky z ní plynoucí. Tímto rozdělením přicházíme k tomu, jak pozdější zákon exekuční může míti vliv na zákony práva hmotného. Mezi skutkovými podstatami, ke kterým připojeny jsou následky soukromoprávní, jsou totiž také úkony exekuční na př. zájemné popsání, exekuční odevzdání pohledávky a mezi účinky soukromoprávními jsou i takové, které blíže určeny jsou zákonem exekučním n. př. pravidelná realisace práva zá-

Schůze účastnilo se mimo toto komité celé skoro právnictvo kraje píseckého, táborského, ano i budějovického. Tak zejména přítomni byli: praes. kraj. soudu V. Exle z Tábora, dv. rada prof. dr. Zucker z Prahy, purkmistr říš. posl. dr. Naxera z Jindř. Hradce, stát. návl. v Písku Winter, vrch. rada z. s. A. Russ, zemští radové z Prahy Dressler, Jelinek; zemští radové z Písku Košatka, Stumpf, Smutný, Fischer, Sláma, Mašek, Kozlík; z Budějovic Schwarz, přednosta a rada Hronek z Vodňan, prof. Rayman z Prahy, advokáti dr. Bloch, dr. Sýkora, dr. Šebek, dr. Žofka z Písku, dr. Kliment z Prahy, dr. Fikar ze Strakonic, dr. Holý ze Sušic, sekr. zem. výboru Šafařovic, sekr. zem. soudu: Neuhauser, dr. Beránek z Prahy; sekr. soud. z Písku: F. Soukup, Šonka; z Budějovic Porák, A. Mayer, soudce okr. Partyngl ze Strakonic, okres. kom. Rzynel z Písku, adjunkt soud. Boh. Doubek z Volyně, Čadek z Vodňan, Cimbulk ze Strakonic, dr. Šebanek z Písku, auskultant Šusta, Elleder, Novák, Brandýs, Srb z Písku, prakt. místod. dr. Wagner, koncip. dr. Vích, prakt. soud. dr. Elbogen a dr. Spitz.

stavního. Dle toho rozděluje přednášející případy vlivu řádu exekučního na právo hmotné na dvě skupiny.

V první skupině pojednává přednášející nejdříve o exekučním právu zástavním a vytýká rozdíly od práva dřívějšího, zejmena časové obmezení ex. práva zástavního na movitostech na dobu jednoho roku dle §. 256. odst. 2. ex. ř.

Toto ustanovení ve spojení s ustanovením §§. 282. a 200. č. 3. ex. ř. má za následek, že sistuje-li věřitel prodej v druhém pololetí, ztratí právo zástavní. Dále zmiňuje se o tom, že lépe jest nyní postaráno o publicitu ex. práva zástavního v §. 259. odst. 1. nařizujícím buď schování neb zjevné označení věcí, v čemž spatřuje parallelu k smluvenému právu zástavnímu (§§. 451. a 452. obč. z.). Co se týče nabytí zástavního práva na pohledávkách, shledává přednášející nyní rozpor mezi dobrovolným a exekučním nabytím v tom, že v onom případě není k nabytí třeba zpravení poddlužníka, nýbrž jen k ochraně věřitele zástavního, v tomto případě jest však zpravení poddlužníka třeba k nabytí práva zástavního (§. 294. ex. ř.). Je-li pro zabavenou pohledávku zřízeno právo zástavní, nabývá se zabavením pohledávky zároveň právo nadzástavní (§. 298. ex. ř.).

Z otázek soukromoprávních týkajících se dražby poukazuje přednášející na tyto: Ustanovení obč. zák. (§. 463.) vykládalo se ponejvíce tak, že jen osobní dlužník jest z podávání vyloučen, nyní však určitě i t. zv. hypothekární dlužník t. j. majitel zástavy jest vyloučen dle §. 180. ex. ř., neboť zavázaným ve smyslu řádu exek. jest exekut (§. 4. č. 6. ex. ř.). Přednášející poukazuje dále k tomu, že správa pro vady věcí v ex. dražbě nabytých nyní jest vyloučena (§§. 189., 278.), kdežto dříve správa se připouštěla a to dle jedněch proti exekutu, dle jiných proti masse exekuční t. j. proti věřitelům, kteří zaplacení dosáhli. Správa pro nedostatek práva ovšem již dříve byla vyloučena pro §. 367. obč. z.

Přednášející přechází pak k novým spůsobům exekuce a jich soukromoprávním následkům a poukazuje předně k tomu, že cit. ustanovení §. 367. obč. z. došlo nyní rozšíření v ten smysl, že také v případě exekučního prodeje z volné ruky dle §. 269. ex. ř. nabývá se vlastnictví koupené věci, byť i předchůdce vlastníkem nebyl. V příčině věcí nemovitých zavedl ex. řád nový spůsob exekuce bez zřízení práva zástavního. Přednášející předvádí theoretické i praktické důvody zavedení tohoto spůsobu exekuce. Praktické výhody jsou zejmena zlevnění

a urychlení; výhoda, která spojena jest se zřízením práva zástavního, totiž zajištění priority, byla zachována i v tomto případě poznamenáním exekuce. Zákon sám jmenuje toto poznamenané právo věřitelovo právem k uspokojení (§§. 104., 135.). Právo k uspokojení považuje přednášející za zvláštní právo věcné podobné právu zástavnímu. Dlužno rozeznávati dvojí právo k uspokojení a to pr. k usp. vnucenou správou (§§. 104., 218.) a pr. k usp. nucenou dražbou (§§. 135., 190.). Rozdíl obojího od práva zástavního jeví se v tom:

1. Zástavní právo nabývá se vkladem, právo k uspokojení poznámkou a to jedno poznámkou vnucené správy (§. 98.), druhé poznámkou zavedení dražebního řízení (§. 134.).

2. Zástavní právo poskytuje věřiteli možnost dosíci zaplacení vnucenou správou i dražbou, právo k uspokojení jen jedním neb druhým spůsobem. Jest jaksi jen poloviční právo zástavní a platí se též jen polovice vkladného. Contra rationem juris acquitatis et utilitatis causa jest ustanoveno v §. 218., že také ten, jenž má jen právo k uspokojení vnucenou správou, dojde zaplacení ze substance za podmínek tam uvedených. Má tím favorisován býti spůsob exekuce správou, jenž považuje se za méně zhoubný zavázanému. Týž důvod má i ustanovení §. 201.

3. Právo zástavní jest nezávislé na vedení exekuce, právo k uspokojení pomijí zaražením exekuce §§. 130., 207. ex. ř.

4. Hospodářský účel práva zástavního jest hlavně, aby umožněno bylo ponechání valuty u dlužníka; toho u práva k uspokojení však není, zde jde pouze o brzké zaplacení.

Také předpisy o vyloučení některých věcí z exekuce dotýkají se hmotného práva, pokud jde pro postavení jich mimo právní oběh v jistém směru. Přednášející poukazuje zejmena na §. 265. ex. ř. Singulární předpis ten nelze rozšířiti na papíry pro jinou osobu vinkulované, neb na jiné kauce, neb na papíry stižené užívacím právem. Veškeré tyto papíry jsou zcizitelny. Osoby však, jež je mají v rukou, nemusí dopustiti exekuční jich zájem (§. 258.). Věřitel pak vésti může exekuci jen na nárok dlužníkův na vrácení kauce.

Přešed k druhé skupině případů, vlivu exek. řádu na právo hmotné, totiž k případům, kdy soukromoprávní účinky blíže jsou určeny exek. řádem, pojednává přednášející nejdříve o hlavním případě, totiž o realisování práva zástavního vůbec, které dle §. 461. obč. z. má se

říditi dle předpisů o exekuci. V první větě tohoto paragrafu jest sice řeč pouze o dražbě, avšak z druhé věty vysvítá, že nelze považovati za vyloučeny ostatní způsoby exekuce, zná-li soudní resp. nyní exekuční řád jiné než dražbu (n. př. 268. ex. ř.). Avšak jen pravidelně dělo se realisování práva zástavního ve formách exekuce dle soudního řádu, byly z toho výjimky zejm. v právu obchodním, kdy věřitel bez soudní intervence neb aspoň ne ve formách řádné exekuce mohl realisovati právo zástavní. Jsou to zejmena případy čl. 310. a 311. obch. z., pak dv. dekret ze dne 13. července 1789. č. 1133. sb. z. s. v příčině směnek, pak různá privilegia odvolávající se na čl. 310. a 311. obch. zák. Zachovány jsou z těchto případů výslovně pouze čl. 310. obch. z. v čl. XIII. č. 9. úv. z., pak privilegia společností, ústavů a spolků v čl. IV. a V. úv. z. Nejsou však výslovně zachována: čl. 311. obch. z., dv. dekret z r. 1789., dle kterého ten, jenž má směnku v zástavě, může peníze na ni vybrati a privilegium zastavárníků dle §. 4. zák. ze dne 23. března 1883. č. 48. ř. z. (volba mezi čl. 310. a 311. obch. z.). Proti zachování privilegia zastavárníků lze namítati, že zachována jsou pouze privilegia společností a ústavů, nikoli jednotlivců. Proti zachování dv. dekr. z r. 1789. se namítá, že ex. řád upravuje též způsob, jakým se vede exekuce na směnky a cenné papíry vůbec (§. 296.). Dle náhledu přednášejícího není to dostatečný důvod pro zrušení onoho dvorského dekretu, protože ex. řád upravuje právě jen exekuci, onen dekret však mimoexekuční realisování práva zástavního. Kdyby každé realisování práva zástavního považovalo se za exekuci, musil by i čl. 311. obch. z. býti zrušen. Přednášející považuje však i tento článek za zachovaný, protože se týká mimoexekučního realisování práva zástavního, z téhož důvodu má za netknuto i privilegium zastavárníků.

Přednášející na to odůvodňuje theoreticky i historicky své rozlišování mezi exekucí a realisováním práva zástavního. Jsou to dva pojmy se křižující, může býti exekuce bez zástavního práva, a realisace práva zástavního bez exekuce. V římském právu byla realisace smluveného práva zástavního přesně od exekuce oddělena. Přednášející poukazuje pak k různým způsobům práva zástavního v právu středověkém, zejmena k dvěma útvarům práva německého: Satzung als Tauschgeschäft a Satzung als Anweisung von Executionsobjecten. Během času opanoval poslední způsob téměř úplně a spatřováno ve zřízení práva zástavního pouze zajištění předmětů exekuce. Na tom stanovisku jest i §. 461. obč. z. Zdlouhavý tento způsob realisování vadil však zejm. ve věcech obchodních, proto byly a jsou tu úchylky. Poněvadž každé realisování pr. zást. považováno za exekuci, shledávána v těchto případech mimo-

řádná exekuce. Jen z toho názoru lze odvoditi náhled, že ex. ř. týkati by se mohl i mimosoudních spůsobů realisace. Přednášející však v těchto případech nespatřuje vůbec exekuci ani mimořádnou, nýbrž „mimoexekuční“ realisování práva zást., jehož „exekuční“ řád nemůže se týkati. Realisování děje se tu mimo exekuci na základě soukromoprávního oprávnění distrakčního. Že tu není exekuce, vyplývá i z toho, že tu není titulu exekučního dle §. 1. ex. ř.

Přednášející poukazuje dále na §. 465. obč. z., který nyní blíže jest určen §. 263. ex. ř. Dříve bylo věřiteli volno sáhnouti na kterékoli jmění dlužníkovo, i když zástavou byl úplně kryt (§. 311. vš. s. ř., dv. d. 14. června 1784. č. 306. sb. z. s.), což odpovídalo liberalisticko-doktrinářskému duchu doby Josefinské. Nyní exekut jest více chráněn dle §§. 27., 41. odst. 2., 263. ex. ř. Při tom upozorňuje přednášející na to, že exekut může se dovolávati §. 263. jen tehdy, dal-li sám zástavu; nikoli však, kdyby věřitel zástavou danou od jiné osoby třeba úplně byl zajištěn.

Mimo řečené dvě skupiny možno nalézti v exek. řádě i pravidla čistě soukromoprávní, při kterých ani skutková podstata není utvořena exekučním výkonem ani účinky nejsou jen blíže určeny exek. řádem; n. př. předpis, že pohledávky jmenované v §§. 290.—292. ex. ř., různé alimenty a renty, ani obyčejnou cessí, assignací neb dobrovolným zastavením nemohou býti postoupeny resp. zastaveny (§. 293. ex. ř.). Rovněž jest pravidlo soukromého práva obsaženo v §. 216. odst. 3., totiž že pololetní mzda služebníků a nádenníků požívá zákonného pr. zást. na dotyčné nemovitosti.

Konečně dotýká se přednášející toho, že exekučního řádu může v některých případech použito býti i k výkladu některých částí práva hmotného, zejmena když v tomto jsou jistá ustanovení sporna a z exek. řádu resp. vůbec zákonů processních jest zjevno, že jeden ze sporných náhledů bere se za základ. Pak mohou ustanovení o tom, co při popisu a odhadu nemovitostí má býti spolu popsáno a při kterých druzích nemovitostí se to díti má, poskytovati různé poukazy pro výklad právní povahy příslušenství.

Zopakovav krátce hlavní body své přednášky, děkoval přednášející za pozornost jeho přednášce věnovanou.

Přednášející odměněn za obsáhlou a poutavou přednášku svou hlučným opětným potleskem.

Když se nikdo k slovu nehlásil, poděkoval jmenem všech přítomných p. předseda za tento důkladný výklad p. přednášejícímu.*)

Dr. Jos. Worel.

Denník.

Vypsání ceny. Z „Jubilejního fondu císaře Františka Josefa I. pro posluchače c. k. české university Karlo-Ferdinandské“ vypsána jest cena 120 zl. za „nejlepší práci, která by monograficky zpracovala některou z přímých nebo nepřímých daní rakouských. Zpracování může být buď historické nebo dogmatické, může také v obojím směru se obmeziti na některý zvláště význačný moment nebo fási v historickém vývoji nebo jednotlivou důležitější otázku nyní platné daně se týkající; musí jen míti ráz vědecký“. Objem práce dosahovati má aspoň tři tiskové archy. O cenu mohou se podle nadační listiny ucházeti netoliko řádní posluchači, nýbrž i ti, kdo studia svá jako řádní posluchači dokončili a ke zkouškám státním nebo rigorosním se připravují, pokud neuplynula tři léta po ukončených studiích. Práce zadati jest u děkanství fakulty právnické nejpozději dne 20. listopadu 1899 o 12. hod. polední. Cena udělí se dne 2. prosince téhož roku.

Hospodářské varranty. Ve Francii vydán byl dne 20. července 1898 zákon o hospodářských varrantech. Každý hospodář může se na hospodářské nebo živnostenské výrobky z jeho podniku pocházející a v zákoně tomto uvedené vypůjčiti, ponechávaje jich v uschování v budovách nebo na pozemcích tohoto podniku. Výrobky tyto jsou: obilí v snopech nebo vymlácené; suchá píce, sušené byliny

*) Po přednášce prohlíželi účastníci na několika kočárech bohaté lesy písecké s p. měšťanostou cís. radou Pakešem a oběma pp. presidenty soudů v čele.

Večer pořádán banket v amer. hotelu Hovorkově. K banketu tomu dostavil se též pp. místodrž. rd. Frencl a Šebánek mimo účastníky přednášky.

Proneseno mnoho přípitků: zejmena provolal p. praes. Goll slávu Jeho Vel. císaři a králi Frant. I., p. rada dr. Mayr Právnické Jednotě jakožto spolku o rovnocennost jazyka českého neskonalých záslub si zjednavšímu, dr. Kaizl právníkům píseckým a jich milému praes. Gollovi, dv. rada p. dr. Zucker upřímným a přátelským občanům píseckým, dr. Fikar p. dru Tilschovi a rada dr. Mayr dvor. radovi p. dru Zuckrovi jako tvůrci myšlenek výletů Jednoty Právnické vůbec a adjunktu dru Worlovi jakožto arangeuru výletu píseckého.

Druhého dne jeli účastníci drahou do Čimelic a odtud kníž. Schwarzenbergskými povozy do Vorlíka, kdež prohlídce parku, jeho krásných partií a rozhledů, pak prohlídce hradu Vorlického celý den věnován a k večeru opět knížecími povozy cesta zpáteční nastoupena.

lékařské; luštěniny, suché plody a škrobová mouka, látky textilní, zvířecí i rostlinné; olejnatá semena, semena k setí; vína, kořalka a líh různého druhu; kokony sušené i takové, jichž se užívá k chovu; poražené dříví, pryskyřice, tříslo; oleje rostlinné; mořská sůl. Hospodářský výrobek, na nějž za varraut bylo půjčeno, zůstává až do zaplacení zálohy zástavou majitele varrantu. Hospodář jest zodpověden za zboží, jež se jeho péči a uschování svěří.

Hospodář, jenž není vlastníkem nebo užívatelem svého podniku, musí před každou půjčkou zpraviti vlastníka propachtovaného pozemku o způsobu, ceně a množství zboží, jež za zápůjčku zastaveno býti má, jakož i o výši sumy vypůjčené. Zpráva tato doručí se soudním písařem mírového soudu kantonu, v němž vypůjčitel má své bydliště, vlastníku, užívateli nebo udanému zákonnému plnomocníku. Soudní písař zprávu viduje, zapíše a s doručujícím lístkem odešle. Vlastník, užívatel nebo udaný zákonný zástupce mohou tehdá, zůstalo-li splatné pachtovné nezapraveno, ve lhůtě celých dvanácti dnů po odeslání dopisu podati odpor proti půjčce na zmíněné výrobky a to rovněž soudním písařem soudu mírového a v dopisu odporučeném. Soudní písař v obou případech do zvláštního rejstříku zapíše k udání vypůjčitele druh, množství a cenu výrobků, jež zastaveny býti mají, jakož i výši příští zápůjčky. Není-li vypůjčitel majitelem nebo užívatelem podniku, zaznamená soudní písař vedle uvedených udání datum, kdy zpráva vlastníkovi nebo užívateli byla odeslána, jakož i tu okolnost, že po uplynutí celých dvanácti dnů se strany těchto osob odpor podán nebyl, počínaje dnem odeslání dopisu. List od tohoto rejstříku oddělený jest varrantem, jenž hospodáři poskytuje možnost, aby půjčku uskutečnil.

Varrant musí obsahovati, zda zastavený výrobek jest pojištěn čili nic a v případě pojištění, jméno a obydlí pojišťovatele. Majitelé varrantů mají na náhradu z pojištění v případě škody tytéž nároky a táž práva jako na pojištěné zboží. Soudní písaři jsou povinni každému půjčiteli k žádosti se svolením vypůjčitele vydati opis zápisů o půjčkách tímto učiněných nebo potvrzení, že zápůjček takých nestává. Vypůjčitel, jenž svůj varrant vyplatil, nechť to dá zjistiti soudním písařem, splátka zaznamená se v rejstříku a vypůjčiteli vydá se vysvědčení o výmazu zápisu. Vypůjčitel může ještě přede dnem splatnosti dluh varrantem zjištěný splatiti. Odepře-li věřitel přijetí placení, může dlužník zbaviti se dluhu složením jeho dle čl. 1259. c. civ. K řádně vyhotovené kvitanci učiní mírový soudce opatření, v příčině převodu zástavy na sumu soudně složenou. Vypůjčitel splativ před časem hospodářský varrant má k lepšímu úroky, které vzejdou až do 10. dne přede dnem splatnosti varrantu.

Nebyl-li varrant v den splatnosti zaplacen a byl-l dříve dlužník odporučeným dopisem zpraven, může majitel varrantu osm dní po zprávě, jejíž doručení písemně musí býti zjištěno, a bez jiných soudních formalit ovšem za dodržení formalit dle čl. 617. cod. proc. provésti veřejným úředníkem dražbu zastaveného zboží. Věřitel k pouhému opatření mírového soudce uspokojí se pro svou pohledávku z dražebního výnosu bez ohledu na všecky jiné věřitele; srazí se jen přímé daně a výlohy s dražbou. Majitel varrantu ztratí regresní nárok naproti indosantu, nepředsevzal-li dražbu v měsíci, dnu oznámení následujícím. On má regresní nárok naproti dlužníkovi a indosantům, když nároky své uspokojil ze zastavených výrobků. V případě nedostatečného uspokojení poskytne se věřiteli měsíční lhůta ode dne skončené dražby počínající, aby svůj regresní nárok naproti indosantům přivedl k platnosti.

Hospodář, jenž usvědčen byl, že ke škodě svého věřitele zástavu odstranil, zkazil nebo zašantročil, propadá trestu dle čl. 406. a 408. tr. z.

Podmíněné propuštění z vazby a vazba vyšetřovací v Belgii. Zákonem ze dne 31. května 1888 zavedeno v Belgii podmíněné propuštění z vazby. Zákon ten ustanovuje, že odsouzený zúplna se propustí, nebylo-li podmíněné propuštění odvoláno před vypršením lhůty, která rovná se dvojnásobné době vazby, kterou odsouzený ještě vytrpěti měl v okamžiku, kdy propuštění bylo vysloveno. Ježto dle tohoto zákona podmíněné propuštění nastati může jen tendá, odbyl-li sobě odsouzený aspoň tři měsíce vazby, plyne z toho, že pro ty, kdož odsouzeni byli ke krátkým trestům na svobodě, doba zkušební jest nedostatečná, ba na mnoze nemožná. Pro větší počet jich rovnalo by se podmíněné propuštění skutečně fakticky prominutí trestu z milosti. (Begnadigung). Aby se tomuto nedostatku v zákonodárství odpomohlo, ustanovuje dodatečný zákon belgickým ministrem spravedlnosti podaný, aby doba zkušební vůbec na 2 leta byla stanovena. Tato nejmenší míra může při určitých třídách osob zpětilých zvýšena býti na 5 let. Známo, že podmíněně propuštěný, dopustil-li se nového trestního skutku, vezme se ihned do vazby, aby sobě odbyl trest celý.

Druhý zákon týmže ministrem podaný prohlašuje, že příliš dlouhá vazba vyšetřovací jest v odporu se zásadou trestní justice, která každého obžalovaného pravoplatně neodsouzeného za nevinného pokládá a která vazbu vyšetřovací pokládá za výminečné a pouze společenskou nutností ospravedlněné opatření, které každého okamžiku může přestati. Kdežto podle nynějšího zákona ten, kdo byl ve vyšetřovací vazbě a v první i v druhé stolici byv odsouzen ke kasačnímu soudu se odvolal,

ve vazbě zůstati musil, ustanovuje nový dodatečný zákon, že v tomto případě u apelačního soudu své prozatímné propuštění žádati může.

K dani z dědictví v Anglii. Otázkou daně z dědictví v příčině pozůstalosti po zesnulé J. V. císařovně rakouské zabývá se právě rakousko-uherské vyslanectví se strany jedné, zahraničný úřad a správa statků v Anglii a nejvyšší správní rada banky anglické se strany druhé. Zesnulá měla u této banky uloženo 10 milionů franků, jež dědicové Její žádají. Z toho činí nárok anglická správa statků na zákonnou daň z dědictví, odvolávajíc se na zcela nové rozhodnutí komory lordů, dle něhož ze jmění cizinců v Anglii zemřelých má se žádati nejvyšší daň z dědictví. Rakousko-uherské vyslanectví činí nárok na určitá diplomatická práva přednosti, tvrdíc, že anglická vláda posud nikdy nevybírala dědický poplatek ze jmění cizími vyslanci tam zemřelými zanechaného, že totéž platiti má tudíž i pro cizí souvereny. Otázka tato posud rozřešena nebyla. Pro Anglii nebude prý osvobození, jež následkem smrti cara Alexandra III. ze jmění jím v Anglii zanechaného a jež jeho švakrové bylo odkázáno, pro tento případ předurčujícím.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: p. Robert svob. pán Weiss, rada vrch. zem. soudu pro král. České v Praze dvorním radou a presidentem krajského soudu v Liberci. — Rady zem. soudu: pp. Adolf Vogel, soud. taj. v Plzni do Jičína, Jeroným Bartheldy, nám. stát. zást. v Chrudimi do Hradce Králové a Jan Pohanka, okres. soudce v Přešticích do Čes. Budějovic. — Okresními soudci soudní adjunkti pp.: František Jaroš v Opočně do Přibyslavi, Ferdinand Penz v Táboře do Ústí n. Orlicí a dr. Petr Tichý v Soběslavi do Přeštic. — Soudními tajemníky soudní adjunkti pp.: František Sedláček v Novém Městě n. M. do Král. Hradce, dr. Adolf Riedl v Duchcově do Plzně a Ferdinand Pavlíček na Smíchově ku zem. soudu v Praze. — Přeloženi byli pp.: rada z. s. a předn. okres. soudu v Přibyslavi Adolf Kubeš do Mladé Boleslavi, soudní tajemníci Jos. Fischer ve Falknově do Chebu a Vác. Kinšt v Král. Hradci do Chrudimi.

Dodatek. Na str. 486 k poznámce 27. spisovatel dodává: Ott. Úvod II. str. 131. jest toho náhledu, že připouštění důkazu listinou jest pouze tehdy potřebí, má-li být proveden před soudcem dožádaným neb z příkazu činným (§. 300. c. s. ř. arg. §. 297. c. s. ř.). Týž náhled vyslovilo ministerium práv v odpovědi č. 4. k §. 277. c. s. ř., kdežto nyní se zdá z min. nař. z 30. března 1899 č. 7099. náhled v textu uvedený na jevo vycházeti. Též při důkazu listinou dlužno přesně označiti thema probandi.

Další rozličné otázky z nového řízení soudního.

Uvažuje **Karel Flieder**, c. k. rada z. s. v Chrudimi.

2. Jak postaraly se nové zákony procesní o zajištění nároků na poskytování výživy?

Nový exekuční řád má tu jednu — nemíníme říci „jedinou“ — přednost a výhodu, že v něm pomalu veškerá zákonní ustanovení k exekuci se vztahující jsou buď celistvě snesena neb aspoň v uvozovacím zákoně jeho uvedena, tak že praktickému právníku souhrn všech předpisů, dosud po různu se vyskytujících, v systematickém pořádku a v jednom kodifikačním díle se předvádí.

Hlavně platí to také o ustanoveních, týkajících se exekuce ku zajištění, kterýmiž dříve na mnoha místech jsme se setkávali[1]) a kteréž nyní v části II., oddílu prvním, počínajíc §. 370. ex. ř. a v jeho uvozovacím zákoně (čl. III., XIII. č. 5. a XXVII. v celkovitém seřadění nalézáme.

Prvé než uvažovati budeme o otázce shora dané se stanoviska nových zákonů procesních, prohlédněme si judikaturu soudní k této materii se vztahující, při čemž bude nám obírati se s rozhodnutími pouze zásadními.

Prozkoumání toto nebude ani bez účele ani bez ceny, poněvadž nová ustanovení o zajištění nároků na poskytování výživy mají s předpisy staršími, které již platnosti pozbyly, leccos společného

[1]) Přehledně jsou uvedena v knize bar. Czörniga: „Vorlesungen über die Executions-Ordnung“ na str. 298.

a poněvadž právě dosavadní soudní judikatura byla tu směrodatnou a zákonodárné sbory k tomu přiměla, že právě v této otázce k některým změnám se odhodlaly.

Jest pochopitelno, že od dávných dob v různých případech naskytovala se toho potřeba, ba nutnost, aby alimentační nároky třeba i nesplatné vůči dlužníku byly zajištěny, a proto také jmenovitě zástupcové dítek nemanželských pojištění toho se častěji domáhali. Výsledky takových kroků nelze ale právě nazvati uspokojivými. Tolik jisto jest, že žádostem za povolení soudní obstávky pro alimentační pohledávky překážky kladeny nebyly, poněvadž předpisy starého soudního řádu (§§. 283.—285.) nebyly povolení tomu závadou.[2])

Soudní obstávka, vztahující se však pouze na věci nemovité a neposkytující věřiteli práva věcného, nemohla ale tomuto poskytnouti dostatečné ochrany, tak že pátráno bylo po způsobu a prostředku jistějším a spolehlivějším, za kterýž exekuce ku zjištění pokládána. Než tu narazilo se u soudů na překážky nemalé.

Soudové, jmenovitě nejvyšší instance, exekuci ku zjištění pro alimenty dosud nesplatné důsledně odpíraly, při čemž ani dovolávání se ustanovení §. 38. *b*) knih. zák. ničehož nepomohlo. Skorem ve všech dotyčných rozhodnutích — typickým stalo se rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 28. ledna 1880 č. 649., zařaděné do repertoria nálezů pod č. 102. a uveřejněné ve sbírce G. U. pod č. 7833. — setkáváme se s důvody, které zamítnutí podobných žádostí takto asi ospravedlňují:

„Exekuci ku zjištění možno povoliti za podmínek zákonem jinak stanovených[3]) jen tam, kde rozsudek neb platební příkaz, směřující po vždy k pohledávce dospělé, tedy doložením času nevázané, platnosti práva ještě nenabyl, aneb kde lhůta k plnění ustanovená dosud neminula. Nárok na výživné, dosud nesplatný, mohl by ale jen tenkráte dojíti ku zjištění, kdyby v rozsudku, který nárok ten uplatnil, povinnost ku zajištění celistvého nároku byla předem vyřčena; poněvadž však takový výrok v rozsudku se nenalezá, není také zajištění alimentačních nároků dosud nesplatných odůvodněno a možno."

---

[2]) Srovnej rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. února 1888, č. 1325, uveřejněné v tomto časopise z r. 1889 na str. 454. až 456.

[3]) Měly se tu na zřeteli listiny a případy v různých oněch dřívějších předpisech uvedené.

Odůvodnění toto svádělo k domněnce, jakoby žaloby o zajištění takových nároků byly věcí všeobecně možnou a přípustnou a vybízelo přímo k přemýšlení o tom, proč tedy tohoto návodu v důvodech rozhodnutí nejvyšší soudní instance podávaného se nepoužívalo? Než bližší rozhled po ustanoveních ob. zákona občanského a jinde poučil badatele, že jen tehdy může věřitel žádati, aby mu dlužník dluh pojistil, kde tak v zákoně výslovně ustanoveno jest, že však takového předpisu v příčině alimentačních dávek dosud nesplatných — vyjma případy v §. 161. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208. ř. z. a v §. 15. konk. ř. vytčené, v soudní praxi však zcela po různu se vyskytující — vůbec není.[4])

Taký byl právní a skutečný stav, když v zákonodárných sborech nové zákony procesní byly projednávány. Vládní osnova civ. soud. řádu proti dosavadnímu stavu změny nenavrhovala; jediný §. 423. osnovy[5]) kodifikovati měl stálou dosavadní zvyklost, že při občasných platech, které se na nějakém právním jednání nezakládají, může žalovaný již předem odsouzen býti také k placení dávek, které dospějí teprve po vydání rozsudku.

Než rozhodný a potěšitelný krok k lepšímu učinila společná konference, která jednak stanovila, že výminečné ustanovení §. 423. vládní osnovy týče se pouze výživného (alimentačních nároků) a to bez rozdílu, opírá-li se nárok ten o smlouvu, zákon neb poslední pořízení[6])[7]), jednak — a to jest vymožeností, která se podceňovati nedá — připojila nové ustanovení — nynější §. 407. c. s. ř. — dle něhož vítězící žalobce může již během sporu neb i dodatečně — tu zvláštní žalobou — žádati za zřízení jistoty pro občasné platy

[4]) Případy, kde povinnost, dáti někomu pojištění, plyne ze zákona, nalézáme v §§. 237., 341., 343., 520., 692., 822., 834., 835., 890., 1245., 1260., 1364., 1365. a 1428. ob. z obč., kdežto ustanovení §§. 150. a 950. cit. zák. jakési zajištění výživy oprávněné osoby v určitém tom směru mají na mysli.

[5]) Zněl: „Die Verurtheilung zu einer Leistung ist nur zulässig, wenn die Fälligkeit zur Zeit der Urtheilsschöpfung bereits eingetreten ist. Bei wiederkehrenden Leistungen, welche nicht auf Rechtsgeschäft beruhen, kann die Verurtheilung auch für die erst später fällig werdenden Leistungen erfolgen".

[6]) Tím však není vyloučeno, že by i v jiných případech ku žalobě určovací nárok na placení důchodu na př. pense, rozsudkem zjištěn býti nemohl; rozdíl spočívá jen v tom, že v takových případech — tedy mimo nároky alimentační — každá splátka (splatná částka) takového důchodu zvláště zažalována býti musí, kdežto právo samo jednou pro vždy se stanoví.

[7]) O nárocích alimentačních jednají jmenovitě §§. 91., 139., 141., 142., 143., 154., 166.—171., 672., 687., 795., 796., 947., 1325.—1329. ob. z. obč. a §. 1. zák. ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. z.

(důchod) přisouzené na základě §§. 1425. až 1429. ob. z. obč. následkem zabití, poškození na těle a zbavení svobody[8]). Pojištění to děje se pak způsobem v §. 56. c. s. ř. vytčeným.

Nepochybně bylo tím tedy vysloveno, že zajištění občasných platů i rozsudkem stanoveno býti může, když patrně jest toho třeba, neb jestliže majetkové poměry zavázaného po rozsudku, kterým povinnost k zapravení peněžitého důchodu byla vyřčena, mezi tím značně se zhoršily; současně pak dáno tím ale také na srozuměnou, že vřadění tohoto ustanovení již do civ. soudního řádu pokládá se za nezbytné, poněvadž exekuční řád pro důchody ještě nesplatné věřiteli dalekosáhlé ochrany neposkytne.

Tím však, že v §. 407. c. s. ř. o zajištění výživného, které má manžel poskytovati své manželce a svým dítkám, dítky svým rodičům, neb které plynou z právního důvodu nemanželského otcovství, bohužel zmínka se nečiní, jest již také o osudu nároků na poskytování nedospělých alimentů cestou exekuce — až na jedinou v zákoně zřejmě vytčenou výminku rozhodnuto.

Nový exekuční řád, pojednávaje ve své části druhé o zajištění, přesně sice roztřídil exekuční úkony k zajištění pohledávek peněžitých od opatření prozatímných, v hlavních rysech však zůstal, jmenovitě při exekuci k zajištění, při zásadách dosavadních[9]), při čemž arciť jednotlivá ustanovení — zvláště při prozatímných opatřeních — upravil a rozšířil dle rozmanitých potřeb a útvarů denního

---

[8]) Zajímavé jest odůvodnění téže společné konference, které dle materialií, II. na str. 318. zní: „Die Bestimmungen der §§. 407. und 408. dienen aber der Tendenz, den mit der Processführung für die Parteien verbundenen Vermögensaufwand einigermassen zu erleichtern, in dem sie das Ineinanderschieben zweier Processe, die gleichzeitige Durchführung der Streitverhandlung über zwei connexe Ansprüche gestatten und damit die Kosten eines selbständigen Processes ersparen helfen, denn hauptsächlich darin, in der Vereinfachung und Erleichterung der gerichtlichen Verfolgung dieser Sicherstellungs- und Ersatzansprüche, liegt der Kern der Neuerung; ihre materiell rechtliche Bedeutung ist geringer, denn Sicherstellung wiederkehrender Leistungen konnte auf Grund eines rechtskräftigen Urtheiles unter gewissen Bedingungen auch schon heute (?) erlangt werden . . . . .“

[9]) Proto praví motivy vládní osnovy dle materialií I. na str. 588.: „Je mehr durch die Bestimmungen des zweiten Abschnittes dieses Theiles die Sicherung gerichtlich verfolgter Ansprüche im Vergleiche zum geltenden Recht erweitert und erleichtert wird, umsoweniger Grund war für den Entwurf gegeben, in der Zulassung der zur vorläufigen Vornahme von Executionshandlungen berechtigenden Titel über den Rahmen des geltenden Gesetzes hinauszugehen.“

života a dle požadavků, nahodilým sejitím se těch nejrůznějších okolností a právních poměrů vyvolaných.

A tu především nalézáme v §. 370. ex. ř. kardinální předpis, že exekuci ku zjištění možno povoliti jen tehdy, když v nesporných věcech vydané opatření není ještě vykonatelno, případně když ve sporných věcech rozsudek právní moci ještě nenabyl a tehdy, když není sice této závady ale jiné, že totiž lhůta k plnění ustanovená ještě neuplynula.

Nás, kteří bychom hlavně v zájmu sirotků přáli možnosti zajištění alimentů i nesplatných — arciť v případech nutné potřeby, tedy jen při nebezpečí, že jinak by bez nich jich dobytí bylo zmařeno neb značně stíženo — předpis ten uspokojiti nemůže, poněvadž tím zřejmě dává se na jevo, že má-li exekuce ku zjištění povolena býti, lhůta rozsudkem k plnění ustanovená již počala plynouti (běžeti), kdežto v případě žádoucího zajištění alimentů splatnost jednotlivých dávek vůbec ani ještě nenastala. Všeobecným předpisem §. 370. vládní osnovou navrhovaným by tudíž již předem každá možnost zajištění nezplatného výživného cestou exekuce byla bývala vyloučena.

Když pak ozývaly se hlasy ve prospěch možného zajištění i nesplatných alimentů[10]), tu rozpamatovaly se sbory zákonodárné[11]), že i tyto nedospělé důchody vyžadují jisté ochrany, že třeba jest odpomoci dosavadnímu citlivému nedostatku zvláště v takových případech, kde jedná se o výživné dítek časem zákonného zástupce postrádajících, a za účelem tím nynější §. 372. ex. ř. vsunut do zákona.

Než obsah jeho nemůže plně uspokojiti a naléhavé potřebě vyhověti, poněvadž doba jednoho roku — zajištění smí býti pokaždé povoleno jen pro tolik výživného, kolik ho ve lhůtách jednoho roku dospívá — jest příliš krátkou: vždyť výživné určuje se v mnoha případech na čas celého života, v jiných zase na dobu desítiletí dojista přesahující. Co proti tomu tedy váží lhůta jednoroční? —

Nezbývá však, než abychom s daným zákonem již účtovali, těšili se aspoň se sporou vymožeností touto a nyní již připamatovali povolaným kruhům, že rozšíření práva v §. 372. ex. ř. jest žádoucím, aby při nedaleké alespoň snad částečné reformě exekučního řádu

[10]) Srovnej článek: „Über die zwangsweise Eintreibung des Unterhaltes. Ein Ergänzungsvorschlag zum Entwurfe“. Viz Gztg. z r. 1894 na str. 338.

[11]) Viz zprávu permamentního výboru sněmovny poslanců dle materialií II. na str. 61. a 62.

se na to pak nezapomnělo. §. 372. ex. ř. nepředpokládá dle svého znění žádného ohrožení práv věřitelových, žádného nebezpečí, jak je všeobecný předpis §. 370. ex. ř. má na zřeteli; týž spokojuje se s tou okolností, že rozsudek stal se právoplatným a že dlužník ať pro nemožnost placení, ať pro nedbalost, liknavost neb svévoli jedné dospělé lhůty výživného nezaplatil a věřitel proto tuto exekuci vedl.

Správně-li tudíž ustanovení §. 372. ex. ř. vykládáme, pak věřitel může podati návrh na povolení exekuce ku vydobytí dospělé lhůty výživného — tedy dle §. 1418. ob. z. obč. lhůty měsíční předem splatné — a hned současně také návrh na povolení exekuce ku zajištění dalšího výživného na 12 měsíců.

To se může po uplynutí této doby 13 měsíců pokaždé opakovati, jakmile dlužník 14. lhůty zase nezapravil a k dobývání této zase možnost povolení exekuce a tímtéž exekuce zjišťovací byla dána [12]).

---

[12]) Že ostatně soudové dosud jsou na rozpacích, zdali ustanovení §. 372 ex. ř. neplatí vedle §. 370. ex. ř. a zdali pro případ dokázaného nebezpečí možno veškeré nesplatné alimenty exekucí zajistiti, o tom svědčí následující praktický, nejvyšší soudní instancí právě rozhodnutý případ:

Žádost Jana N., poručníka nezl. Anny N., za povolení záznamu práva zástavního jako exekuce ku zajištění výživného ve výši 1472 zl., t. j. lhůt výživného do dokonaného 14. roku nemanželského dítěte vypočtených na nemovitostech Jana V. jako otce nemanželského byla prvým soudem zamítnuta, poněvadž výživné na dobu jednoho roku bylo již zajištěno a přes čas ten zajištění dalších dosud nesplatných lhůt povoliti nelze.

Usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Chrudimi ze dne 16. ledna 1899 č. j. R. I. 5./99.—1., bylo rekursu poručníkově vyhověno a žádaný záznam povolen, k čemuž připojeny tyto důvody: První soudce vycházel při vyřizování žádosti ze stanoviska, že exekuci ku zajištění nároků na poskytování výživy pouze na základě §. 372. ex. ř. a jen v rozsahu tam stanoveném povoliti dlužno Náhledu tomu nelze ale přisvědčiti Všeobecný a nejširší předpis, kdy exekuce ku zjištění povolena býti může, obsahuje §. 370. ex. ř., dle něhož lze exekuci povoliti na základě titulů exekučních tam uvedených též před splatností pohledávek přisouzených, když se s dostatek osvědčí, že by bez zjišťovací exekuce vydobytí pohledávky soudně přiřčené buď zmařeno neb valně stíženo bylo. Není příčiny, proč by předpis ten neměl se též vztahovati na pohledávky alimentační teprve v budoucnosti splatné, a to tím méně, any zajištěny býti mohou pohledávky nejen bezvýminečné a bez doložení času vázané, nýbrž i také nároky podmínečné a nedospělé, jak o tom svědčí ustanovení §§. 373. a 378. ex. ř., v kterémž poslednějším případě se ani přesného důkazu o existenci pohledávky nevyžaduje. Ostatně nelze nahlížeti, proč by právě pohledávky sirotků, kde se velmi často toho potřeba jeví, nemohly zajišťovány býti, když podmínkám §. 370. ex. ř. vyhověno jest.

Ustanovení §. 372. ex. ř. nemůže však býti překážkou, aby nároky strany na poskytování výživy nejen před zavedením rozepře, nýbrž i za ní a za řízení exekučního pomocí opatření prozatímných zajištěna byla. Vždyť §. 378. ex. ř. výslovně předpisuje, že přípustnost prozatímných opatření není tím vyloučena, že nárok strany ohrožené jest vázán doložením času (nedospělým) nebo že jest podmíněn.

Připouštějí se však pouze prozatímná opatření v §. 379. č. 1.—3. ex. ř. uvedená, kteráž však vydatné ochrany již proto neposkytují, poněvadž jednak týkají se pouze věcí movitých a pohledávek, jednak povolením prozatímných opatření žádných věcných práv se nenabývá, tak že třetí osoby i po dobu trvání prozatímných opatření bez vší překážky na tyto majetkové předměty exekuci vésti mohou, čímž proz. opatření každé ceny pozbýti může [13]).

Že ustanovením §. 372. ex. ř. neměl býti všeobecný předpis §. 370. ex. ř. v příčině nároku na poskytování výživy omezován, nýbrž že §. 372. ex. ř. nároky tam stanovené měly dojíti tím větší ochrany, zjevno z celého vzniku zákona. Ustanovením poslednějším dochází oprávněný věřitel ochrany již tu, když dlužník v placení stal se váhavým a liknavým, třeba úmyslně a bez nutné potřeby naň k exekuci došlo, arciť tu s omezením časovým pro alimenty jednoroční. Podmínky ohrožení nároku se tu nevyžaduje. Konečně sluší vytknouti že dle §§. 15. a 182. konk. ř. může ten, kdo má právo bráti důchody roční plat na výživu a jiné platy se opakující, žádati v konkursu za zjištění. Není příčiny, proč by takové zajištění nemělo se státi i mimo případ konkursu, když s dostatek jest osvědčeno, že na jmění dlužníka, jemuž hrozí materielní úpadek, exekuce hromadná ku zpeněžení celého jeho jmění i mimo případ konkursu provedena bude. V našem případě jest zjevno, že dlužník z více stran stíhán jest exekucemi, a osvědčeno, že jeho majetek nezbytně propadne exekuci, tak že by alimentační nároky dítka bez zajištění nedošly z realit dlužníkových jako jeho jediného jmění úhrady.

Na základě této úvahy bylo rekursu vyhověno. Než c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 21. února 1899 č. 2274. obnovil k dovolacímu rekursu nemanželského otce usnesení soudu prvního, uváděje ve svých důvodech, že §. 370. ex. ř. jedná toliko všeobecně o exekuci ku zajištění pohledávek, kdežto §. 372. ex. ř. obsahuje v příčině exekuce ku zajištění nároků na poskytnutí výživy zvláštní ustanovení v tom směru, že zajištění takové pokaždé povoleno býti může jen pro tolik výživného, kolik ho ve lhůtách jednoho roku dospívá, tak že zde jediné toto platnosti míti může.

[13]) Důležitým jest tudíž rozdíl mezi soudní zápovědí dle §§. 294. a 331. ex. ř. („Zahlungsverbot") a mezi soudní obstávkou dle §. 379. č. 3. ex. ř. („Drittverbot"). Doručením zápovědi platební poddlužníkovi neb úřadu, který jest povolán příslušný plat poukazovati, nabývá vymáhající věřitel ku příslušné pohledávce práva zástavního (§. 294. ex. ř.); není-li však poddlužníka v případě §. 331. ex. ř., již doručením příkazu dlužníkovi, aby zdržel se všelikého na-

Exekuční řád zmiňuje se ještě na jednom místě — v §. 382. č. 8.[14]) — o určení výživy, kterou manžel prozatím má dávati své manželce a svým dítkám; než ustanovení to bylo tam jen proto pojato, aby dosavadní kolísání soudní praxe, která povolení brzy před soud procesní brzy zase k řízení ve věcech nesporných od-

---

kládání s právem, zabavení sluší za vykonané pokládati. Jinak ale jest v §. 379. č. 3. ex. ř., kde se žádného práva zástavního nenabývá; osoba třetí však, která soudního rozkazu neb zákazu nedbala, stává se vůči věřiteli jen ku náhradě škody povinnou. Proto, aby nebylo o tom pochybností, praví motivy vládní předlohy dle materialií I. na str. 596.: „... Das Verbot des geltenden Rechtes erfährt eine wesentliche Erweiterung. Ein solches richterliches Verbot lässt die Rechtsverhältnisse in Ansehung der von ihm betroffenen Gegenstände unberührt, begründet insbesondere kein Pfandrecht des Verbotswerbers an diesen Sachen und erstrebt die Erhaltung des status quo lediglich durch Statuirung einer Schadenersatzpflicht des derzeitigen Verwahrers der Sache. Von der Forderungspfändung unterscheidet sich das gerichtliche Verbot desshalb vor allem schon dadurch, dass es ein an den Verpflichteten selbst erlassenes Verfügungsverbot nicht in sich schliesst".

Srovnej ostatně ustanovení §. 385. ex. ř.

[14]) K uvedenému tam §. 382. ex. ř. ministerstvo spravedlnosti vydalo dne 30. března 1890 č. 5917. výnos, jak sluší nakládati s návrhy na určení prozatímné výživy a povolení odděleného bydliště dle §. 382. č. 8. ex. ř., kterýž jest i mimo kruhy soudcovské a všeobecné zajímavým a kterýž se tudíž zde sděluje:

„V §. 382. č. 8. ex. ř. uvádí se určení prozatímné výživy a povolení odděleného bydliště mezi „prozatímnými opatřeními", přípustnými ku zajištění jiných nároků než peněžních pohledávek.

Z toho následuje, že jsou pro posouzení jejich přípustnosti a příslušnosti, pro povahu příslušných návrhů stran a pro formální i věcné jednání o nich před soudem, pro opravné prostředky a jinaká oprávnění rozhodnými ustanovení §§. 378., 381. až 402. ex. ř.

V případu zvláštní nutnosti — a právě při sporech manželských bude tato nutnost poměry velice často odůvodněna — může dle §. 388. ex. ř. o návrhu rozhodnouti předseda senátu, jemuž záležitost jest přikázána, jinak jest senát povolán k rozhodování o návrzích, které jsou za trvání sporu o rozvod manželství — což nebudiž zaměněno se zahájením sporu dle §. 232. c. ř. s. — podány.

Předseda neb senát má dle §. 389. ex. ř. zkoumati, nemá-li se návrhu vzhledem k osvědčením jemu v listinné formě připojeným bez dalšího vyhověti, aneb zda v jakém směru jest zapotřebí osvědčení skutečností návrh odůvodňujících anebo předchozího slyšení odpůrce strany ohrožené neb obou stran (§. 55. ex. ř.).

Musí-li se ku slyšení jedné neb obou stran rok ustanoviti, má se tento nejenom nařiditi na dobu nejkratší, nýbrž mají se zároveň ohrožené straně označiti skutečnosti, jichž osvědčení se žádá a vyzvati ji při tom, aby se při roku neb ještě před ním vhodnými prostředky osvědčovacími vykázala.

kazovala, přestalo a aby se takému určování výživy vtisknul ráz prozatímných opatření dle řádu exekučního. Jiného významu předpis ten nemá. K vůli úplnosti — ač to s předmětem našeho pojednání těsně nesouvisí — zmiňujeme se ještě o zajištění nároků na poskytování výživy v řízení konkursním.

V řízení konkursním nabývají všichni věřitelé, kteří zde již v čas vyhlášení konkursu byli, práva, by použili jmění kridatáře ku svému uspokojení. Proto také dle §§. 15. a 182. konk. ř. roční důchody, výživné nebo jiné platy se opakující, jež má někdo právo bráti, zapraví se, byvše vypočítány na kapitál, tím, že část kapitálu, která při rozdělování na ně vypadne, uloží se pod úrok a poukáží se mu z ní úroky. Výminku sluší však činiti u osob, které dle zákona mají právo žádati na něm výživy, poněvadž ony poukázány jsou pouze na to, čeho obecný dlužník svou pilností nabyl (§. 5. konk. ř.).

Proto také c. k. nejvyšší soud — srovnej jeho rozhodnutí ze dne 10. dubna 1896, č. 3641, uveřejněné v tomto časopise r. 1894, na str. 390. — v nejnovější době zamítá žaloby zástupců nemanželských dítek, pokud se jimi domáhají proti správci konkursní podstaty zajištění alimentů pro futuro.

Arciť starší rozhodnutí na př. ze dne 20. listopadu 1888, č. 13.839, uveřejněné ve sbírce Unger Glaser pod č. 12.446, zaujala stanovisko opáčné, zajištění takových nároků na výživné přející.

Jako prostředky osvědčovací jsou však dle §. 274. c. ř. s. přípustny pouze ony důkazy — slyšení stran vyjímajíc — které ihned provedeny býti mohou. Výslech a jiné důkazy buďtež dle §. 35. j. n. provedeny před soudcem z příkazu od senátu ustanoveným a sice prvější dle předpisů §. 55. ex. ř. a §. 86. jedn. ř.

Pokládati takové slyšení za mezispor a použití o nákladech stranám při něm vzešlých (§. 41. a násl. c. ř. s.) nebylo by v zákoně odůvodněno.

Spíše sluší užíti ustanovení §§. 393. a 394. ex ř. a může tudíž strana navrhující, která musí náklady prozatímného opatření vždy předem sama nésti, náhradu jich jen v hlavním sporu, její odpůrce však jen v mezích §. 394. ex. ř., tedy zejména tehdy žádati, když bylo povolené prozatímné opatření následkem odporu dle §. 397. ex. ř. vzneseného zdviženo.“

Praktické případy.

K opodstatnění důvodu, v §. 543 obč. zák. pro vyloučení z dědictví uvedeného, stačí doznání nebo usvědčení před soudem; nemusí se tak státi ani před soudem trestním ani dříve, než zůstavitel zemřel.

Žalobní návrh zákonných dědiců zůstavitele J. Š., dne 8. dubna 1898 se zanecháním poslední vůle ze dne 3. ledna 1898 zemřelého, aby tato poslední vůle prohlášena byla neplatnou z té příčiny, že žalovaná testamentární dědička M. M. žila se zůstavitelem v cizoložství, zrodivši s ním dne 27. června 1888 rozenou dceru M. a dne 12. října 1890 rozenou dceru N., k čemuž se před soudem pozůstalost po J. Š. projednávacím přiznala, zamítnut byl rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 25. října 1898 č. j. Cg. V. 353./98.—5., poněvadž vzhledem k §. 543. obč. zák., dle něhož vyloučeni jsou z práva děditi po sobě z poslední vůle ti, kdož by se před soudem přiznali, že se dopustili cizoložství neb zprznění krve, anebo by o tom byli usvědčeni a vzhledem k §. 545. obč. zák., dle něhož se určuje spůsobilost děditi dle dědičného nápadu, musí cizoložství soudně doznáno aneb dokázáno býti již v době smrti zůstavitelovy, žalovaná M. M. se však k tomu teprve při jednání pozůstalostním přiznala.

Rozhodnutí to potvrzeno bylo k odvolání žalobců rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 31. ledna 1899 č. j. Č. j. Bc. II. 575./98.—2., poněvadž nespůsobilost k dědictví nastati může dle §. 545. obč. zák. jen tenkráte, když důkaz nebo doznání cizoložného poměru již před smrtí zůstavitele prokázáno bylo soudem k tomu příslušným, což žalobci ani netvrdili. V cizoložství zahrnuta jest skutková povaha trestního činu v §. 502 tr. zák. naznačeného, který jen na požádání uraženého tím manžela vyšetřován a potrestán býti může. Ačkoliv žalobci, mezi nimi manželka J. Š., tvrdí, že týž žil se žalovanou již v r. 1887 v cizoložství, netvrdili přece žalobci, že spolužalobkyně A. Š. by byla užila práva, výhradně jí příslušícího, a žádala ještě za živobytí J. Š. za potrestání žalované pro přestupek v §. 502. tr. zák. naznačený a poněvadž právo to v době podání žaloby dávno již uhaslo, nejsou žalobci oprávněni žádati, aby teprve nyní v této rozepři skutková povaha trestního skutku toho vyšetřována a zjištěna byla soudcem civilním a jest proto zamítnutí onoho žalobního návrhu v zákoně opodstatněno.

Nejvyšší soud však dovolání žalobců vyhověl naleznuv, že poslední vůle J. Š. jest neplatnou a že nastává v pozůstalosti téhož posloupnost zákonná. Důvody: Dovolání žalobců, z důvodu §. 503. č. 4 c. s. ř. podané, jest opodstatněno. §. 543 obč. zák. ustanovuje, že osoby, které cizoložství soudně doznaly aneb z něho jsou usvědčeny, z poslední vůle po sobě děditi nemohou; již z toho, že zákonné ustanovení to rozlišuje soudní doznání cizoložství a usvědčení z něho, vysvítá jasně, že k odůvodnění vylučovací příčiny v §. 543. obč. zák. ustanovené stačí soudní doznání cizoložství, jež dědic v poslední vůli zůstavitelově jmenovaný spáchal se zůstavitelem, a že není třeba, aby osoby ty byly ze spáchaného cizoložství ještě na jiný způsob usvědčeny. Právě z toho však vyplývá i nesprávnost náhledu nižších soudů, že existence cizoložství, má-li toto býti dle §. 543. obč. zák. důvodem pro vyloučení z dědictví, zjištěna býti může pouze výrokem trestního soudce; vždyť zákon v §. 543. obč. zák. nežádá, aby dotyčné osoby vždy také musily býti z cizoložství usvědčeny a tím méně, aby cizoložstvím vinnými uznány byly, jak toto se v §. 109. obč. zák. vyžaduje, zákonu naopak stačí k opodstatnění důvodu v §. 543. obč. zák. uvedeného již pouhá okolnost, že jmenované tam osoby k cizoložství soudně se doznaly. Tomu však jest nade vši pochybnost tak, pak-li jedna z osob, které se spolu cizoložství dopustily, k cizoložství tomu před civilním soudcem — ať již před soudcem pozůstalost projednávajícím nebo před soudcem procesním — se přiznala; zákon nežádá, aby se přiznání to stalo před trestním soudcem, zvláště jelikož možnost doznání před trestním soudcem nezávisí v první řadě od vůle cizoložníků, nýbrž od žádosti uraženého za vyšetřování a potrestání cizoložství.

Avšak i další právní náhled obou doleních soudů, že důkaz nebo soudní doznání cizoložství, má-li toto býti ve smyslu §. 543. obč. zák. důvodem pro vyloučení z dědictví, státi se musí před skutečným připadnutím dědictví, tedy zde před smrtí zůstavitelovou, jeví se býti nesprávným; nesprávnost ta vyplývá jak ze slovného znění tak i z ducha dotyčných ustanovení zákonných; neboť v §. 543. obč. zák. není vysloveno, že se soudní doznání cizoložství státi musí před připadnutím dědictví, dotyčně před smrtí zůstavitelovou, ustanovujeť spíše v §. 545. obč. zák., že způsobilost k dědictví posuzována býti může jediné podle doby skutečného připadnutí dědictví, z čehož dlužno nutně dovozovati, že vylučovací důvod §. 543. obč. zák. tu jest již tehdy, když zjištěno jest, že cizoložství mezi zůstavitelem a osobou v jeho poslední vůli za dědice ustanovenou spácháno bylo před zřízením této poslední vůle a když se zjištění to stane na ten způsob, že osoba zůstavitelova v téhož po-

slední vůli za dědice ustanovená z cizoložství se zůstavitelem před soudem se dozná nebo jest usvědčena, nač poukazuje patrně i časové určení, jehož jest v §. 543. obč. zák. užito, jelikož se rozhoduje o otázce nespůsobilosti k dědictví teprve po připadnutí jeho.

K témuž závěrku vede i vykládací pravidlo §. 6. obč. zák.; vydávaje předpis §. 543. obč. zák. měl patrně zákonodárce na mysli, aby zamezil, by zůstavitel na ujmu možných zákonných dědiců odkázal dědictví poslední vůlí takovým osobám, s nimiž spáchal cizoložství, poněvadž v takovém případě obdaření dědictvím odůvodniti sluší hlavně toliko trváním tohoto cizoložného poměru; arciť žádá zákonodárce, aby existence cizoložství byla na zvláštní, v §. 543. obč. zák. uvedený spůsob prokázána, zda-li však se tak stane před smrtí zůstavitelovou nebo po připadnutí dědictví, jest zcela bezpodstatné, jelikož může jediné záležeti na tom, stával-li cizoložný poměr v čas zřízení poslední vůle zůstavitelovy mezi tímto a osobou v poslední vůli za dědice ustanovenou, i netřeba přehlédnouti, že dle povahy řeči o existenci řečeného důvodu vylučovacího rozhodováno býti musí z pravidla teprve po připadnutí dědictví a to ponejvíce pořadem práva, tak že ustanovení §. 543. obč. zák., kdyby se mělo vykládati podle náhledu doleních soudů, by ve většině případů již předem bylo naprosto illusorním.

Žalovaná pak, jak jest ve skutkové povaze rozsudku prvního soudu zjištěno, jak před okresním soudem pozůstalost J. Š. projednávajícím tak i v této rozepři před rozhodujícím soudním dvorem první stolice výslovně doznala žalobní tvrzení, že žila se zůstavitelem J. Š. v cizoložství a že zůstavitel s ní v tomto cizoložství splodil dvě děti, z nichž jedno dne 27. června 1888 a druhé dne 12. října 1890 se narodilo, doznala se tudíž před soudem z cizoložství se zůstavitelem, spáchaného před zřízením písemného testamentu J. Š. ze dne 3. ledna 1898.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 1899. č. 4347.

L. P.

Odeřčení služebnosti vozové cesty neznamená již také oduznání neb zákaz služebnosti jízdy trakařem (§§. 492. ob. z. obč. a 7. exek. ř.).

Na základě právoplatného rozsudku, kterým A-ovi oduznána byla služebnost vozové cesty dvorem B., povolena prvým soudem tomuto k jeho udání, že prvější jeho dvorem dříví na trakaři vozil, exekuce ve

smyslu §§. 355. a násl. e. ř. K rekursu A-ovu c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi rozhodnutím ze dne 26. dubna 1899, č. j. R. I. 75/99—2 usnesení prvního soudu změnil a návrh exekuční zamítnul, což stalo se v této úvaze:

Návrh exekuční opírá se o právoplatný rozsudek, jakož o tu okolnost, že se stěžovatel výroku rozsudečnému tím protivil, že dne 7. března 1899 přes dvorek B. po trakaři dříví vozil. K povolení exekuce jest především třeba titulu exekučního, z kterého jmenovitě předmět, způsob a objem plnění neb opominutí zřejmým býti musí (§. 7. e. ř.). Tu jest sice jisto, že A-ovi odepřena byla služebnost vozové cesty, tedy, jak z doslovu §. 492. vyplývá, právo jezditi po onom dvorku s jedním neb několika potahy. Než oderčení služebnosti vozové cesty nemá již také samo sebou v zápětí, že tím stěžovateli nepřísluší používati trakaře (kolečka) k odvezení dříví neb mrvy, poněvadž právo jízdy s potahem a právo jezditi s trakařem jsou různá oprávnění (§. 492. ob. z. obč.), negace práva jednoho nezahrnuje v sobě již také negaci oprávnění jiného, což platí tím více zde, kde žaloba B-ova, aby A-ovi též oduznána byla služebnost chůze po onom dvorku, byla bezvýminečně zamítnuta. Když tudíž stěžovatel ničeho jiného nepředsevzal, než že s trakařem po dvorku dříví vozil, a o tomto právu dosud rozhodnuto není, pak nelze za to míti, že jest dovolávaný rozsudek v této příčině ohledně jistého opominutí titulem exekučním, tak že návrh za povolení exekuce jako bezdůvodný odkázán býti musel.

Revisní stížnost B-ovu c. k. nejv. soud zamítnul, poněvadž zamítnutí exekučního návrhu důvody pro toto usnesení uvedenými úplně ospravedlněno jest, poněvadž dále v rozsudku, kterýmž uznáno bylo, že A-ovi nepřísluší služebnost vozové cesty přes onen dvorek, a že jemu jízda po něm se zapovídá, není obsažen exekuční titul k vydobytí zdržení se a opomenutí jízdy s trakařem třeba i naloženým, ježto zápověď vykonávati služebnost objemu většího nezahrnuje v sobě též zápověď výkonu služebnosti objemu menšího.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. května 1899 č. 7242.*)

Flieder.

*) Pozn. zasíl.:
Jinak jest tomu arciť, když služebnost vozové cesty byla přisouzena; pak jízda povozem zahrnuje v sobě i právo jízdy trakařem. (Srovnej rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 5. července 1898 č. 9146, uveř. v tomto časopise z r. 1898 na str. 811)

Žaloby, jimiž se vymáhá právo zástavní, a spojené s nimi žaloby na zaplacení hypothekární pohledávky podati lze u okresního soudu, dle §§. 95. a 81. j. n. místně příslušného, v jehož obvodu statek nemovitý leží, byť pohledávka přesahovala částku 500 zl.

C. k. okresní soud v Dobříši zamítl usnesením ze dne 14. března 1899 č. j. C. II. 34./99.—3. námitku nepříslušnosti soudu, učiněnou proti žalobě o zaplacení 1600 zl., právem zástavním zjištěných na nemovitosti, v obvodu tohoto okresního soudu ležící; neboť námitka ta učiněna byla proto, že předmět sporu převyšuje obnos 500 zl. a spory toho druhu dle §§. 49. a 50. j. n. nepatří k příslušnosti soudů okresních. Námitka ta však jest bezdůvodna, poněvadž podle §. 91. j. n. ve spojení s §. 81. j. n. může u reálního soudu se žalobou o právo zástavní spojena býti žaloba na zaplacení pohledávky zástavním právem zjištěné, když obě žaloby směřují proti témuž žalovanému a podle §. 95. j. n. mohou žaloby toho druhu i tehdy podány býti u soudu věci obtížené, když by soud ten podle ustanovení o předmětné příslušnosti platných vlastně nebyl příslušným rozhodovati o nároku žalobním. Jelikož pak zde spojeno žádání o zaplacení hypothekární pohledávky s vymáháním práva zástavního, jest tento soud jako soud reální podle §. 95. j. n. k rozhodování této rozepře příslušný.

Ku stížnosti žalovaných změnil c. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní usnesením ze dne 5. dubna 1899 č. j. R. I. 120./99.—1. usnesení prvého soudce a vyhověv námitce nepříslušnosti soudu odmítl žalobu; neboť dle §§. 81. a 91. j. n. patří žaloby, směřující k vymáhání věcného práva k věci nemovité před soud, v jehož obvodu věc nemovitá leží. Tímto soudem jest buď soud okresní, když předmět sporu hodnotu 500 zl. nepřesahuje, aneb soud sborový, když hodnota tato obnáší více než 500 zl. (§. 49. a 50. j. n.). V případě, o který zde jde, činí pohledávka, o jejíž zaplacení se žaluje a kteráž na usedlosti, ležící v obvodu c. k. okresního soudu v Dobříši, jest právem zástavním zjištěna, 1600 zl. a tvrzení žalovaných při ústním jednání, že cena uvedené nemovitosti převyšuje 500 zl., nebylo žalobcem v odpor vzato. Předmět sporu převyšuje takto 500 zl. a není proto c. k. okresní soud v Dobříši, nýbrž c. k. zemský soud v Praze k projednání této rozepře příslušným.

Tomu není na odpor ustanovení §. 95. j. n., jehož význam jest ten, že soud, v jehož obvodu věc nemovitá leží (tedy buď soud okresní, nebo sborový), zůstává i tenkráte příslušným, když by podle předpisů

o předmětné příslušnosti k rozhodování byl nepříslušným, tak na př. v případu §. 51. j. n.

C. k. nejvyšší soud však k dovolací stížnosti žalobcově usnesení rekursního soudu změnil, obnoviv usnesení soudce prvního uváživ: že pro rozhodnutí otázky příslušnosti jest v první řadě rozhodným §. 95. j. n., že příslušný soud v tomto ustanovení zákona určený se nalézá v druhém oddílu jurisdikční normy: „o příslušnosti místní“ a že jest mezi „zvláštními soudy“ a to jako soud na vůli daný vypočtěn, kdežto „předmětná příslušnost“ okresních soudů a sborových soudů první stolice jest upravena v §§. 49. až 64. j. n.; že citovaný §. 95. j. n. ustanovuje pro případ v tomto předpisu zákona předpokládaný výjimku z platné jinak předmětné příslušnosti, že totiž prohlašuje za příslušný soud, který by jinak, na příklad pro hodnotu toho, co se požaduje, 500 zl. na penězích převyšující, v základě předmětné příslušnosti (§. 49. č. 1. j. n.) příslušným nebyl; že jest ostatně v zákoně o příslušnosti občanských soudů ve věcech sporných postaráno o možnost (§. 104. j. n.), že se může okresní soud i při obnosech, převyšujících na penězích 500 zl., státi příslušným; že v případě, o němž se rozhoduje, podána byla u c. k. okresního soudu v Dobříši, v jehož obvodu obtížená věc nemovitá leží, žaloba na držitele obtížené věci nemovité o zaplacení hypothekární pohledávky 1600 zl. a to pod exekucí na hypotheku; že sice, kdyby se nejednalo o pohledávku právem zástavním zjištěnou a o současné vymáhání práva zástavního, by c. k. okresní soud v Dobříši podle §. 49. č. 1. j. n. k takové žalobě příslušným nebyl, jelikož se nedostává předmětné příslušnosti; že však měl žalobce podle dovolené mu volby na vůli, aby podal svou žalobu na zaplacení pohledávky 1600 zl., jakmile se domáhá i práva zástavního, u okresního soudu, jinak věcně nepříslušného, což §. 95. j. n. jasně vyslovuje; že předpis §. 95. j. n. by neměl žádného smyslu, kdyby, předpokládajíc podmínky tohoto ustanovení zákona, žaloba na zaplacení hypothekární pohledávky 500 zl. převyšující podána býti musila u sborového soudu první stolice, jelikož by se tak státi musilo již v základě předmětné příslušnosti první stolice a §. 95. j. n. právě chtěl stanoviti výjimku; bylo dle toho dovolací stížnosti vyhověti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. května 1899 č. 7399.)

A. S.

*) Srovnej opáčná rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 4. května 1898 č. 6414. (Věstník min. práv. č. 1455. z r. 1898.) a ze dne 11. října 1898 č. 13.807 (Právník z r. 1899, sešit IV.).

Část nejvyššího podání dražebního, na výměnek vyhražená a po 1. lednu 1898 uvolněná, přikazuje se dle zásad nového řádu exekučního. Ustanovení čl. XXXV. uvoz. zák. k exek. řádu tu ani co do příslušnosti soudní místa nemají.

Nejvyšší podání 6000 zl. docílené při exekuční dražbě usedlosti č. 11. v N., bylo již v r. 1877. c. k. okresním soudem v Chrudimi rozvrženo a stanoveno, že uhražovací kapitál 2080 zl. na výměnek Františka J. vypočtený po svém uvolnění bude přikázán.

Když uvolnění to během roku 1898 nastalo, vydáno týmže soudem dodatné usnesení rozvrhové, z kteréhož dva věřitelé nastoupili společným rekursem k c. k. krajskému soudu v Chrudimi. Tento svým usnesením ze dne 4. dubna 1899. č. j. R. I. 65/99—1., prohlásil se ku vyřízení rekursu za nepříslušna, což se stalo z těchto důvodů: V tomto případě jde pouze o doplnění rozpočtu nejvyššího podání, docíleného za usedlost č. 11. v N., kteréž rozvrženo bylo výměrem c. k. okr. soudu v Chrudimi ze dne 3. června 1877., č. 6443, a to, vzhledem ku nastalému uvolnění částky na výměnek zachované, v mezích původního rozpočtu. Následkem toho započalo soudní jednání o rozvrhu kupní ceny ve smyslu čl. XXXV. uvoz. zák. k exek. ř. dávno před tím, kdy exekuční řád nabyl moci a dlužno proto rozpočet uvolněné částky původní ceny kupní předsevzíti dle zákonných předpisů dříve platných, tak že podle dřívějších ustanovení o soudní příslušnosti (§. 93. cís. pat. ze dne 20. list. 1852, č. 251 ř. z.) a podle posl. odstavce čís. čl. XXXV. přísluší o vzneseném rekursu rozhodovati c. k. vrchnímu zemskému soudu v Praze.

Ku revisnímu rekursu těchže věřitelů c. k. nejvyšší soud zrušil toto usnesení soudu rekursního a uznal, že c. k. krajský soud v Chrudimi k rozhodování o rekursu původním jest příslušným, poněvadž v odpor brané rozvrhové usnesení prvního soudce vyneseno jest po 1. lednu 1898, takže dle §. 3. jur. n. c. k. krajský soud v Chrudimi jest jakožto soud rekursní povolán, aby o stížnosti vznesené rozhodoval. Předpisu čl. XXXV. uvoz. zák. k exek. ř. tu upotřebiti nelze, poněvadž se jedná o samostatné rozvržení již dříve ustanoveného a nyní uvolněného kapitálu uhražovacího.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. května 1899, ř. 6973.*)

Flieder.

*) Opačné rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 5. července 1898, č. 9409., uveřejněno jest v tomto časopise z r. 1898., na str. 814.

Může vrchnoporučenský soud schváliti smír o výživu nezl. dítěte s nemanželským otcem uzavřený, když před soudním vyřízením dítě zemřelo?

C. k. okresní soud pro Horní Nové Město v Praze zamítl výměrem ze dne 24. října 1898 čís. IV. 2361./97.—12., VII. žádost za opatrovnické schválení návrhu smlouvy alimentační S. Z—em jako nemanželským otcem B. P., a J. Š—em opatrovníkem ad actum tohoto předloženého, ježto tím, že nezl. B. P. zemřel, přestala všecka moc poručenská, přestal tudíž také zdejší soud býti soudem vrchnoporučenským, pokud se týče opatrovnickým téhož nezl. a nemůže zmíněný návrh smlouvy alimentační schváliti.

K rekursu matky nezl. B. P—é Marie P—é, která se k téhož pozůstalosti přihlásila, zrušil zemský soud v Praze toto usnesení a nařídil c. k. okresnímu soudu pro Horní Nové Město v Praze, aby nehledě k tomuto formálnímu důvodu uvedenou žádost dle zákona vyřídil, neboť ze smíru dne 25. října 1897 mezi J. Š—em co opatrovníkem nezl. B. P—é a nemanželským otcem S. Z—em uzavřeného nabylo již dítě dle §. 865. obč. z. práva, kteráž smrtí jeho nezanikla, nýbrž pokud se nezakládají na svazcích pouze osobních, činí dle §. 531. obč. z. pozůstalost jeho; pročež jediné z důvodu, že dítě mezi tím zemřelo vyžádané schválení soudu vrchnoopatrovnického odepříti nelze, nýbrž náleží na soud, by žádost za nadopatrovnické schválení smíru bez ohledu na pozdější úmrtí dítěte ve věci samé vyřídil, kteréžto meritorní vyřízení ovšem působiti musí zpět na dobu, kdy smír byl uzavřen. Bylo proto rekursu místo dáti a jak shora uvedeno, nařiditi.

C. k. nejvyšší soud k dovolacímu rekursu nemanželského otce S. Z. usnesl se takto: Dovolacímu rekursu S. Z. se vyhovuje, usnesení soudu rekursního se mění a usnesení soudu první stolice se obnovuje.

Důvody: První soudce žádost P—é nezamítl z důvodu formálního, nýbrž z důvodu podstatně materiálního a úplně správného, že smrtí dítka B. P. pominula pro soud povinnost, zájmy jeho hájiti a soud přestal vykonávati úřad vrchnoporučenský.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. ledna 1899 č. 653.

Dr. E. Meissner.

K výkladu §. 467. odst. 2 c. s. ř.

Usnesením c. k. vrchního zemského soudu v království Českém ze dne 17. dubna 1899 č. j. B. c. IV. 111./99.—12. bylo odvolání žalovaného zavrhnuto.

Odůvodnění: Ve spise odvolacím navrhuje žalovaný, aby rozsudek v odpor vzatý změněn byl. Avšak tento rozsudek není v odvolacím spisu jak to §. 467. c. ř. s. předpisuje ani označen, neboť v odvolacím spisu neuvádí se ani rok ani den, kterého vydán byl rozsudek, z něhož se odvoláno, nýbrž cituje se v něm toliko číslo jednací Cw. 123/99—1., kteréžto označení však rovněž není jednacím číslem, pod kterým rozsudek vydán byl, ježto pod tím číslem podána byla žaloba směneční.*) Neoznačení rozsudku v odpor vzatého jest však podle §. 471. c. ř. s. podstatnou vadou spisu odvolacího, která činí odvolání samo nepřípustným, pročež slušelo odvolání to podle §. 474.—2. c. ř. s. v neveřejném sezení zavrhnouti.

C. k. nejvyšší soud učinil toto usnesení: Dovolacímu rekursu žalovaného se místa dává, usnešení c. k. vrchního soudu zemského se zrušuje a nařizuje se mu, aby nepřihlížeje k vytčené vadě formální spisu dovolacího, tento vyřídil; poněvadž vada §. 471. čís. 3. c. ř. s. nelpí na odvolacím spisu žalovaného, podaném dne 1. dubna 1899. Cw. 123./99.—9., ježto důsledkem správného označení stran, předmětu sporu a soudu I. stolice jakož i soudu odvolacího tím, že uvedeno jest číslo jednací nalézající se na stejnopisu rozsudku, jenž žalovanému byl doručen, ve spojení s návrhem v odvolání činěným, aby totiž takto označený rozsudek byl změněn — vyhověno bylo předpisu §. 467. čís. 2. c. ř. s., tudíž zde příčiny k zavržení odvolání pro vadu §. 471. čís. 3. c. ř. s. nebylo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. května 1899 č. 7491.

Dr. E. M.

---

*) Vinou žalovaného musilo být odvolání na kvap hned na čisto diktováno; na rubru byl uveden nadpis „odvolání" jméno stran, označení soudů, punctum a číslo vyhotovení rozsudku v rukou žalovaného se nalézajícího. Ve spisu samém rozsudek označen nebyl a byl jen ku konci návrh učiněn „aby rozsudek v odpor vzatý" změněn byl; zmíněné vyhotovení rozsudku bylo nesprávně označeno č. j. Cw. 123./99.—1. místo Cw. 123./99.—8.

Přísluší-li soudům rozhodovati o nárocích na odměnu za službý konané za příčinou obřadů církevních?

I. O nárocích učitelů rozhodují soudové, pokud za služby konané nepožívají stálého platu.[1])

Marii D. z V., evangeličce reform. vyznání, vypraven byl skvělý pohřeb, kterého se se zpěváky súčastnil též řídící učitel Jan B. řídě zpěv a hudbu.

Poněvadž dědicové jeho nároku na odměnu 128 zl. neuznali, podána na ně žaloba o zaplacení této sumy. Namítce žalovaných, že pořad práva nemá místa c. k. okresní soud v Litomyšli usnesením ze dne 31. srpna 1898, č. j. C. II. 127./98.—2., vyhověl, vyslovil svou nepříslušnost a spolu zmatečnost předcházejícího řízení a žalobu odmítnul, což stalo se z důvodu, že zahájená sporná záležitost spadá do oboru práva veřejného, soudnictví jest vůbec odňata, tak že dle §. 42. j. n. pokračovati bylo. C. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi, vyžádav si vysvětlení od superintendencí evang. ref. církve v Čechách, t. č. se sídlem ve Velími, zdali:

1. v obvodu evang. ref. farního sboru ve D. upraveny jsou poplatky, kteréž jest platiti příslušníkům církve za různé výkony a služby náboženské, jmenovitě poplatky pohřební;

2. sazba těchto poplatků jest polit. zemskou vládou schválena, aby cestou politické exekuce dobývány býti mohly (§. 22. min. nář. dne 15. prosince 1891, č. 4. ř. z. pro rok 1892.); a

3. náleží-li žalobce k oněm osobám, kteréž presbyterstvo za určitý stálý plat neb stálé poplatky ustanovilo ku řízení zpěvu při různých náboženských výkonech, nebo-li jeho spoluúčinkování závislé jest jen na jeho dobré vůli — a zjednání se strany účastníků (§. 10. cís. pat. ze dne 8. dubna 1861, č. 18. ř. z. a §. 50. č. 6. cit. min. nař.) — rekursu žalobce vyhověl, usnesení prvního soudu změnil, námitku činěnou zamítl a okr. soudu nařídil, aby dále po zákonu jednal.

Důvody: Žalobce, který jest řídícím učitelem na obecné škole ve V., a který, byv za to požádán, při pohřbu Marie D. se zpěváky zpěv a hudbu obstaral, žádá zaplacení přiměřené odměny částkou 128 zl. účtované.

Základem žalobního nároku jest tedy smlouva námezdní, o níž jakož i o výši její soudům rozhodovati jest, poněvadž domáhaný ná-

---

1) Srovnej rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 16. března 1875, č. 2706, uveřejněné v tomto časopise z r. 1876 na str. 632.

rok ze soukromého práva plyne. Na tom nemění ničehož, že výkon, kterýž odměněn býti má, udal se za příčinou kultu náboženského, poněvadž činnost tato, kterouž nelze pokládati za účastenství žalobce a osob jím přivzatých za spolupůsobení při výkonu náboženského kultu, ana s výkonem tímto toliko zevně souvisí.[*])

Poměr osob, které při pohřbu zpěv a hudbu řídily a prováděly k osobě, která za pozůstalost funkce ty objednala, zakládá se výhradně na smlouvě námezdní, pročež toliko soud k rozhodnutí sporu z poměru toho vycházejícího jest příslušný.

K tomu sluší jen ještě doložiti, že patent o štole pro Čechy ze dne 30. května 1750, jakož dvorský dekret ze dne 20. dubna 1841, č. 525. sb. z. s. a předpisy zákona ze dne 7. května 1874. č. 50. ř. z. zde neplatí, poněvadž tyto vydány jsou pouze pro vyznavače náboženství katolického, kdežto zůstavitelka evang. ref. církvi přináležela.

Okolnost, že žalobce požívá snad nějakého stálého platu od ev. ref. sboru ve D., nevadí tomu, aby záležitost tato dle své podstaty jako na důvodu soukromoprávním spočívající byla posuzována, poněvadž ze zprávy superintendencí na jevo jde, že plat ten určen jest pouze jako odměna za určité funkce kostelní, ku kterýmž řízení zpěvu a hudby při pohřbech, kteréž se pouze na požádání jednotlivců dějí a od těchto zvláště odměňují, nenáleží. (Srovnej §. 10. cís. pat. ze dne 8. dubna 1861, č. 18. ř. z. a §§. 22. a 51. č. 6. cit. min. nař.) Nelze tedy přisvědčiti náhledu soudce prvého, že nárok žalobou domáhaný zakládá se na právu veřejném.

Usnesení c. k. krajského jako rekursního soudu v Chrudimi ze dne 6. října 1898, č. j. R. II. 66./98.—2.

---

[*]) Viz dílo prof. Pražáka: „Spory o příslušnost mezi soudy a úřady správními" II. na str. 92., kde se praví: „Zákony, jimiž poplatky štoly jsou upraveny, mají však také ustanovení o odměně takových osob, které dříve při funkcích duchovních měly účastenství mocí úřadu svého, kdežto nyní se toto jich postavení následkem novějšího zákonodárství úplně v ten smysl změnilo, že nelze více účastenství jejich pokládati za spolupůsobení při výkonu kultu náboženského, nýbrž za činnost, s výkonem tím toliko zevně souvisící. V příčině těchto osob, zejména učitelů, sluší sazbám štoly nyní toliko přičísti význam ten, že se předpokládá sazba štoly jakožto základ úmluvy, ač nebyla-li výslovně úmluva jiného obsahu mezi stranami uzavřena. V tom jako onom případě zakládá se však nyní poměr těchto osob k těm, kteří objednali funkci, o kterou jde, výhradně ve smlouvě námezdní, a jest tudíž také toliko příslušným soud u řešení sporů z poměru tohoto.

II. O nárocích evang. farářů (vikaristů, seniorů atd.) soudové jen rozhodují, pokud se nároky ty o zvláštní soukromoprávný důvod opírají.[3])

Bedřich H., evang. ref. farář ve D. žaloval tytéž dědice o zaplacení odměny 150 zl. za funkce vykonané při pohřbu téže osoby, při čemž uvedeno, že zůstavitelka odkázala na pohřeb 600 zl., že Jana J. ustanovila vykonavatelem poslední vůle, a že tento nárok žalobcův za správný uznal.

I v této věci rozhodly první a na to rekursní soud stejně jako v případě I., tento připojiv následující důvody: Není pochyby, že žalobce jako evang. farář ve D. oprávněn jest požadovati jisté poplatky za duchovní funkce při pohřbu M. D. vykonané, které co do sazby pro evang. ref. sbor ve D. nejsou všeobecně předem určeny a kteréž, není-li dohodnutí s dědici, dle dávných obyčejů dle majetkových poměrů osoby zemřelé neb dědiců, i dle způsobu výkonů funkcí duchovního se určují a požadují (srovnej §. 10. cís. pat. ze dne 8. dubna 1861. č. 18. ř. z. a §§. 22. 34. a 46. min. nář. ze dne 15. prosince 1891., č. 4. ř. z. pro r. 1892). Poněvadž ze zprávy superintendencí ref. církve v Čechách na jevo jde, že ref. sboru D. sazba za funkce duchovenské (štola) není stanovena a schválena a poněvadž stávající předpisy o štole[4]) platí pouze pro katolíky, sluší ku správnému posouzení této věci na jisto postaviti, zda-li povinnost jednotlivce k odvádění příspěvků za příčinou jisté funkce duchovní zakládá se v právu veřejném či soukromém.

Vzhledem k tomu, že evang. farář povinen jest, vykonávati všechny služby svého duchovního úřadu, a že každý evang. spoluvěřící má ve svém sboru s příslušností spojená práva (§§. 21. a 29. č. 1. cit. min. nař.) a tudíž i právo žádati, aby při pohřbu duchovní funkce vykonávány byly a konečně vzhledem k tomu, že společnosti náboženské, státem uznané, jsou korporacemi veřejnými, organickými svazky lidstva, jichž poměry ponejvíce jsou ovládány právem veřejným, sluší

---

[3]) Ve příčině té nepodařilo se mi, nalézti nějaké rozhodnutí nejv. soudu. Spory o existenci a objem povinnosti, zapraviti štolné katolických duchovních, rozhodují vždy a bez výminky zeměpanské úřady politické, vždyť tu trestají se dle §. 26. zák. ze dne 7. května 1874, č. 50. ř. z. dokonce i kontravence předpisů o štole vydaných politickými úřady pokutami, tak že každá vedlejší smlouva za nedovolenou a neplatnou pokládána býti musí. Tak Pražák II. na str. 91. a rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. března 1887., č. 2048, uveř. v Ger. Ztg. z r. 1887 na str. 167.

[4]) Viz shora.

souditi, že spory o příspěvky k účelům kultu požadované a spory o poplatky štolní a výši jich nenáležejí z pravidla před soudy, nýbrž že spory toho druhu vyřizovati jest cestou správní (§. 10. cit. cís. pat. a §. 22. cit. min. nař.) [5])

Z tohoto pravidla — aspoň pokud se netýče vyznavačů víry kat. — dlužno však vyjmouti případy, kde uzavřena byla o výši poplatků těch zvláštní smlouva, aneb kde se nárok žalobou domáhaný o soukromoprávný titul opírá a kde se tudíž tím příslušnost soudů ku rozhodování takových sporů zakládá (anal. §. 55. zák. ze dne 7. května 1874, č. 50. ř. z.). Takový případ však zde jest. Uvádí totiž žalobce, že pohřební funkce vykonal na vyzvání J. J., kterého zůstavitelka, ustanovivší ve své poslední vůli 600 zl. k uhražení nákladu s pohřbem spojeného, vykonavatelem posl. vůle jmenovala a tím pověřila, aby pohřeb obstaral, a který požadavek žalobců v obnosu zažalovaném za pravý uznal.

Jest tedy nutno, aby se stanoviska tohoto nárok žalobní se posuzoval a aby uváženo bylo, zdali zde ve smyslu předpisů ob. zákona obč. stala se platná smlouva námezdní, zda-li jednání Jana J. pozůstalost M. D. a její dědice víže, a zdali dědicové nejsou povinni ku zaplacení částky uznané, snad dílec onoho odkazu 600 zl. tvořící. O tom jedině soudům rozhodovati přísluší.

Usnesení c. k. krajského jako rekursního soudu v Chrudimi ze dne 6. října 1898., č. j. B. II. 65/98—2.

Flieder.

O pojmu díla literárního. — I formuláře ku sepisování soudních podání, právních listin a pod. používají ochrany zákona o právu původském.

Rozsudkem c. k. zemského soudu ve Vídni ze dne 27. září 1898., č. j. Vr. IV. 3731/98—18 sproštěn byl A. G. obžaloby pro přečin dle §. 51. zák. ze dne 26. prosince 1895. č. 197. ř. z., jehož prý se

[5]) Tak Pražák II. na str. 91: „Pro nekatolíky toliko sporadicky vydány byly předpisy o štole, tak na př. pro evangelíky obvodu Ašského. Vyloučení pořadu práva ve sporech o štolné dlužno tu odvozovati ze zásad všeobecných. Při tom se ovšem vždy předpokládá, že jde o společnost náboženskou, státem uznanou; vždyť ostatní nemají jakožto takové existence právní, nýbrž lze mluviti toliko o jednotlivcích, kteří se znají k víře té neb oné (čl. 16. zákl. zák. státn. od 21. prosince 1867., č. 142. ř. z.)

dopustil tím, že v prosinci 1897 a v prvních měsících 1898 bez přivolení M. F. formuláře k plným mocem a soudním podáním, které vyšly nákladem M. F. a s poznámkou nakladatelství jeho, rozmnožoval a otisky jím shotovené úplatně rozšiřoval, tudíž vědomě spáchal vsáhnutí v původské právo M. F. k těmto formulářům a vědomě rozšiřoval výrobky tohoto vsáhnutí proti úplatě.

Ke zmateční stížnosti soukromého žalobce M. F. zrušil však nejvyšší dvůr soudní a kassační tento rozsudek jako zmatečný a uznal A. G. řečeným přečinem vinným. Důvody. Že obžalovaný několik Drem J. S. spracovaných a nakladatelstvím M. F. vydaných formulářů k novému civilnímu řádu soudnímu vědomě otisknouti dal, zjišťuje v odpor vzatý rozsudek. Nicméně sproštěn byl obžalovaný z toho důvodu, že prý formuláře, majíce ráz toliko mechanicky zhotovených prací a nejevíce žádné individuelné činnosti duševní, nemohou se pokládati za díla, požívající ochrany ve smyslu §§. 1. a 4. zák. ze dne 26. prosince 1895. č. 197. ř. z.

Právem opírá se zmateční stížnost s hlediska č. 9 a., §. 281 tr. ř. proti tomu mylnému náhledu.

Dílem literárním ve smyslu řečeného zákona a tudíž vedle §. 1. cit. zák. předmětem práva původského jmenuje §. 4. č. 1. uvedeného zákona mimo jiné: knihy, brožurky, časopisy, sbírky listů a všechna jinaká slovesná díla z oboru literatury. Co považovati sluší za dílo slovesné v oboru literatury, zákon arciť nedefinuje. Jelikož však považuje za nutné, aby v §. 5. jisté plody duševní činnosti z ochrany práva původského výslovně vyloučil, vychází zajisté již z toho na jevo, že by podle náhledu zákona i tyto výroby o sobě vyhovovaly náležitostem díla literárního neb uměleckého; jsou však zájmy jiné, které buď odporučují, aby tyto k určitým účelům sloužící výrobky duševní činnosti učiněny byly co možná nejvíce přístupnými a aby odstraněny byly překážky, které by zákon původský kladl jich rozšiřování anebo jde o výrobky tiskové, které sloužívají výlučně potřebám obyčejného života, které nejsou určeny k sdělování k vůli sobě samým a tudíž se bez ochrany zákona původského obejíti mohou. Ustanovení §. 5. pův. zák. dávají proto zřetelný pokyn o tom, co zákon vyrozumívá literárním dílem.

Připustiti dlužno, že sem nepatří veškeré projevy myšlének řečí a že má-li býti řeči o původství k duševnímu dílu, v něm musí individuelní činnost tvůrcova dojíti výrazu. To však nevylučuje jednak, aby se i díla beze vší literární ceny nesměla počítati k dílům z oboru literatury, — jak to i rozsudek rozhodujícího soudu zásadně uznává

— a jednak aby tvůrčí činnost původcova nesměla se připojiti ku stávajícím již dílům tím spůsobem, že vnitřní obsah jich zpracuje aneb přijímajíc obsah jich za svůj, dává jim jinou toliko tvářnost. Tímto opíráním se o stávající již duševní produkt nemizí individuelní činnost tvůrčí, nýbrž převádí se pouze v určité koleje, spojuje se se známými již pojmy a spůsob, jakým se tak děje, jest právě svérázností individuality původcovy. Formuláře, k nimž zde přihlížeti dlužno, připojují se ovšem k novému soudnímu a exekučnímu řádu; nejsou však pouhým opakováním jednotlivých ustanovení těchto zákonů, nýbrž hledí zpracující vnitřní jich obsah, užívání jich přivésti v jisté formy. Tyto mohou podle individuelního názoru toho, jenž má použiti zákona, vždy býti různy; rozdílné právní náhledy, zvláštnosti jazyková, odchylující se názory o větší či menší důležitosti okolností, jež mají ve formulářích dojíti výrazu, a o účelném seřadění projevených v nich myšlenek připouštějí rozmanitou úpravu takových formulářů.

Ona úprava, kterou dal Dr. J. S. formulářům, jest individuální činností práce jeho; tím právě nabývá práce ta rázu díla z oboru literárního, byť cena její pro vědu byla poněkud podřízena. Že vlastní náhled Dra. J. S. o ceně práce jeho není rozhodným, uznávají obě strany, neníť rozhodným již proto, poněvadž zde nejde o vlastní právo původské Dr. J. S., ale i původské právo na nakladatele M. F. úplatně převedené. Lhostejno jest, byly-li formuláře — jako v tomto případě — odbývány jednotlivě nebo ve formě komentáře nebo knihy, jelikož pro úsudek o vlastnosti jich jako literárního díla může býti pouze jich vnitřní obsah. Tolikož nezávažnou jest okolnost, že formuláře v první řadě mají účel, aby sloužily praktické potřebě, aby totiž byly vyplněny a aby se tím ušetřilo na práci písařské. K náhledu obžalovaného, že pouze výlučný účel sdělovací dává výrobkům duševní práce ráz díla z oboru literatury, nelze přisvědčiti. Nehledě k tomu, že ani formuláře, o něž jde, nejsou nutně určeny pouze ku praktické potřebě, to jest ku zužití jich jako pomůcky při zhotovování sporných spisů, právních listin a pod., nýbrž i sdělovacím účelem sloužiti mohou, tak zejména účelu poučení, jak by se takové spisy účelné sepisovati měly, aneb snažšímu porozumění jistých ustanovení zákona v jich praktickém užívání, tudíž objektivního určení účelného nepostrádají, není vůbec účel výroby duševního produktu pro existenci práva původského k němu jen tak zhola rozhodným, jak k tomu najmě poukazují velmi zhusta praktickým účelům sloužící díla umělecká a fotografická, požívající taktéž ochrany zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197. ř. z. Že soukromý žalobce pro formuláře nabyl i ochranné známky, nemůže jim

odníti příznak individuelního výrobku práce duševní; zůstávají přece literárním dílem a požívají proto vedle ochrany známek, nabyté pro jejich zevnější formu i ochrany dle práva původského, náležející jim ex lege pro vnitřní jich cenu.

Rozsudek, odpírající jim ochrany té, odporuje zákonu a byl proto ze zmatečného důvodu č. 9. a., §. 281 tr. ř. jako zmatečný zrušen i bylo podle §. 288. č. 3. tr. ř. na základě zjištění rozhodujícího soudu ihned ve věci uznáno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího jako kasačního soudu ve Vídni ze dne 17. února 1899 č. 14639.

J. Št.

Literární zprávy.

Zur Anwendung des Ratengesetzes. Die Mittel der Civilprocessordnung zur Bekämpfung des illegitimen Ratenhandels. Von Dr. Alfred Bloch. Wien (Manz). Rada zemského soudu ve Vídni, Dr. Alfred Bloch sebral zajímavé zkušenosti, jakým způsobem účinkuje nový zákon o splátkových obchodech v praxi a jakým způsobem dovedou zákon ten obcházeti obchodníci („splátkáři") na škodu chudého lidu. Spisek ten, který jest otiskem článků uveřejněných v „Allg. öst. Gerichtszeitung", jest pro praktické právníky velice zajímavý a pro soudce mnoho obsahuje poučení.

Mělo se všeobecně za to, že odstraněním dřívějšího forum contractus učiněna bude přítrž nereálním splátkovým obchodům, ale zkušenost očekávání toho nepotvrdila. V jedné čtvrti vídeňské, v níž bydlí třída dělnická, podáno bylo v r. 1898. 4408 bagatelních žalob, z nichž nejméně 90% bylo žalob ze splátkových obchodů. Z těchto žalob bylo vyřízeno 1498 kontum. rozsudky, 1314 smírně, 104 kontradiktorně a 1439 jiným spůsobem (vzetí žaloby zpět, klid, nedoručení atd.)

Velké procento kontumačních rozsudků dokazuje, že odstraněním fori contractus nevzrostla vůle a snaha dotyčných tříd hájiti se proti žalobě, což jest snadno pochopitelno, uváží-li se, že dostavení se k soudu jest pro dělníka ztrátou pracovního dne, tedy ztrátou výdělku, a že vědomí, že exekucí nelze na takovém dělníku ničeho vymoci, svádí k indolenci. Také veliké procento smírů dokazuje bezúčinnost odstranění fori centractus. Malými a zdánlivými koncessemi vymůže „splátkář" soudní smír a tím nedotknutelnost pochybného obchodu splátkového.

Podle §u. 4. zák. o splátkových obchodech jest rozšířena námitka zkrácení pod polovicí obecné ceny a nárok ze správy prodloužen až do úplného zaplacení kupní ceny. Leč ani tyto prostředky nejsou dost účinny proti nereálním splátkovým obchodům, neboť jak zprávy vídeňských soudů zjistily, nechají obchodníci uplynouti mezi ztrátou lhůty a žalobou delší dobu, během které předmět na splátky koupený buď je již upotřebován nebo aspoň opotřebován, po případě již zastaven, takže ani jedna ani druhá námitka často prokázati se nedá a redhibice bývá nemožná.

V §. 2. cit. zákon dává prodavači právo ustoupit od kupní smlouvy pakli kupec povinnostem svým nedostojí, musí však tomuto vrátit závdavek a splátky odvedené se zákonnými úroky. Naproti tomu musí kupec prodavači nahraditi škodu, zejména musí za užívání koupeného předmětu dáti přiměřenou náhradu, jejíž výše však nesmí se předem smlouvou stanoviti. V praxi dovedli splátkáři ostří i tohoto ustanovení obrátiti proti odběratelům, jednak pod titulem této náhrady za užívání žádají při stornování koupě takové summy, jež vyrovnávají se odvedeným splátkám a odpírají pak vrácení splátek, jednak vymiňují si již předem výši náhrady za užívání a v případě sporu při smíru nějakou zdánlivou koncessí donutí žalovaného, aby náhradu tu uznal, při kontumačním rozsudku se pak stává, že soudce pro nával práce vynese rozsudek podle prosby žalobní nezkoumaje výši náhrady.

Spisovatel podává o tom zajímavé doklady týkající se prodeje šicích strojů. Na stroj koupený za 93 zl. bylo uplaceno 58 zl. 50 kr. a bylo žalováno alternativně na doplacení kupní ceny po případě na vrácení stroje a zaplacení náhrady za užívání 54 zl. 50 kr. v jiném případě uplaceno bylo 28 zl. a žádáno náhrady 24 zl. 50 kr. a p.

Před splátkovým zákonem bylo pravidelně žalováno jen na doplacení kupní ceny, mimo to učiněna byla zkušenost, že před tímto zákonem byly kupní ceny za tytéž předměty značně nižší, což vzbuzuje domnění, že obava před vrácením zaplacených splátek vedla splátkáře k zvýšení cen. Z dat v tomto spisku shrnutých vychází na jevo, jakým způsobem dovedou splátkáři využitkovati přísnějších ustanovení nového zákona ku škodě chudých tříd. Spisovatel podává pak pokyny, jak by bylo lze za platného nyní soudního řádu zameziti obcházení tohoto zákona.

Především dokazuje, že §. 6. splátkového zákona nebyl změněn novou jurisdikční normou (§ 104) a že tudíž soudce při splátkových obchodech prorogaci soudu připustiti nemusí. V poslední době obcházejí

někteří obchodníci odstranění fori contractus tím, že fiktivně přeloží svoje bydliště do Uher a pak na základě rozsudků tam vymožených žádají o exekuci v cestě právní pomoci v této polovici říše. V této příčině dokazuje spisovatel, že exekuce na základě uherských rozsudků vzhledem k ustanovení §u 6. splátkového zákona má se odepříti.

Vzhledem k tomu, že největší část žalob ze splátkových obchodů končí kontumací, stává se, že splátkáři snaží se v žalobě zastříti splatkový obchod; tu radí spisovatel, aby soudce hleděl si především opatřiti vědomost o všech splátkářích ve svém okrese, po případě i poptávkou u živn. úřadu, a při vyřizování žalob použil této vědomosti podle ustanovení §. 41. j. n. odst. 2.

Žádá-li žalobce za vydání kontumačního rozsudku proti nedostavivšímu se spolu žalovanému manželu nebo manželce, může soudce užíti ustanovení §. 38 s. ř. a žádá-li žalobce za odsouzení obou manželů k solidárnímu zaplacení, má soudce zkoumati, jsouli tu podmínky solidárního závazku. I při kontumacích má soudce naléhati na to, aby základ žaloby podrobně vylíčen a náležité důkazy nabídnuty byly, tím předejde zastření splátkového obchodu. Zejména žádá-li žalobce náhradu za užívání, má soudce naléhati na to, aby žalobce nabídl důkazy o přiměřenosti náhrady a při vyměřování této náhrady může a má soudce i svých vědomostí užíti.

Při smírech má soudce dbáti, aby do smíru nebylo pojato žádné ustanovení, jež by odporovalo zákonu splátkovému, neboť obchod, který jest předmětem žaloby, ostává i po smíru obchodem splátkovým a musí se tedy posuzovati i potom podle splátkového zákona. Poněvadž při splátkových sporech z pravidla žalobce sám naléhá na uzavření smíru, má soudce napřed vyšetřiti podklad žaloby a teprve potom pokusiti se o smír, když je přesvědčen, že neodporuje oprávněným námitkám žalovaného.

Ustanovení zákona, že při stornování obchodu má prodavač vrátiti závdavek a splátky, vyhýbají se splátkáři tím, že nikoli do prosby žalobní, nýbrž do děje žalobního vloží prohlášení, že jsou ochotni přijaté splátky vrátiti neudávajíce však sumy jejich, následkem toho pak v rozsudku vyslovujícím zrušení smlouvy nebývá přesně uvedeno, co má žalobce vrátiti. Při exekuci pak vykonavatel nemůže kontrolovati, bylo-li exekutovi vše správně vráceno a vykoná pouze exekuci u exekuta. Spisovatel radí, aby do rozsudků přesně dáno bylo, kolik má exekvent na přijatých splátkách zpět dáti, má-li mu býti předmět koupě vrácen. V takovém případě pak vykonavatel k exekuci nepřistoupí, dokud se nepřesvědčí, že exekvent příslušnou sumu exekutu vrátil.

De lege ferenda navrhuje spisovatel, aby obžalovaný po podané žalobě byl obeslán nejen k líčení, nýbrž pro případ odsouzení zároveň k přísežnému udání jmění a to pod následky kontumačními a pod následky vazby. Neboť hlavní zbraní žalobcovou jest, že může donutiti žalovaného k dostavení se soudu; po marné exekuci může totiž žádati o manifestační řízení, po případě o vzetí dlužníka do vazby. Tím vsahá věřitel na výdělek dlužníka — neboť dostavení se jeho k soudu jest pro něho ztrátou výdělku — a přece výdělek jeho jest chráněn před exekucí.

Dále navrhuje, aby při některých druzích splátkových obchodů manifestační řízení buď vůbec vyloučeno bylo, nebo aby se zavedení jeho zůstavilo uvážení soudcovu. Nemajetnost kupce jest prodávajícímu již v době prodeje známa a poněvadž kreditoval nemajetnému, má nésti toho hospodářské následky, což může učiniti tím spíše, poněvadž v kupních cenách osob, jež správně platí, jsou obsaženy z pravidla ztráty u nemajetných utrpěné. —

Spisek tento obsahuje mnoho zajímavé látky a jest psán s láskou k chudému lidu.

Dr. Nesý.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

67. L z e-li p r o p o h l e d á v k u p o v o l i t i n o v o u e x e k u c i t é h o ž d r u h u?

Otázku tuto objasní praktické případy:

Povolena exekuce a vykonána měla býti na p ř i h l á š e n í. Věřitel se však do jednoho měsíce nepřihlásil, tak že mu podání s usnesením pro dlužníka určené bylo vráceno. Po čase žádá zase o novou exekuci.

V tomto případě nelze povoliti novou exekuci, poněvadž původně povolená exekuce trvá; vždyť se věřiteli prostě vrátilo podání s usnesením a nevyslovilo se, že se exekuce zrušuje. K takovému zrušení exekuce není v zákoně opory.

K návrhu věřitelově nařídí se pouze znovu výkon exekuce již povolené a rozumí se, že věřitel nese útraty takového návrhu, poněvadž je zavinil sám svou liknavostí, k původnímu výkonu se nepřihlásiv (§. 40. e. ř. s.).

Exekuce taková se také nezapíše do rejstříku znova, nýbrž zůstane při původní. Také to ve skutečnosti není nová exekuce, nýbrž jest to exekuce jednou povolená, která nyní má býti vykonána.

Jiný případ jest tento: Věřitel vedl exekuci na svršky, která však zůstala bez výsledku, ježto nenalezeno jmění — zabavitelné. Na to se doví věřitel, že dlužník má skutečně movité jmění, ale ne ve svém bytě, kde původně exekuce byla vykonávána, nýbrž jinde, o jehož zájem znova žádá.

Jak postupovati v tomto případě, může již býti sporné.

Zůstane-li exekuce bez výsledku, protože nebyly nalezeny žádné svršky k zajmutí způsobilé, vyrozumívají jedni vymáhajícího věřitele, po případě i dlužníka (jsou-li útraty výkonu přisouzeny aneb nebyl-li dlužník pří výkonu) o nevýkonu, druzí zastavují exekuci patrně per analogiam z důvodu §. 39. odst. 8. ex. ř., při čemž uvažují, má-li se exekuce zrušiti, když jest zajmuto nepatrné jmění, že tím spíše se zrušiti musí, když žádné jmění není zajmuto.

Důvod pro zrušení exekuce dle §. 39. ad 8. ex. ř. jest, když jest zajmuto nepatrné jmění, poněvadž by věřitel mohl v exekuci pokračovati a způsobiti tím útrat, které by ani nebyly kryty. Nejsou-li však žádné předměty zajmuty, nenabyl věřitel žádného práva, nemůže v exekuci pokračovati, a zdá se, že není potřebí zrušovati exekuci povolenou, která bez výsledku zůstala.

Zrušila-li by se exekuce taková, musila by se vyznačiti v rejstříku jako skončená, a nebyl by ani možný nový výkon, tak že by věřitel ve shora zmíněném případě musil žádati o nové povolení exekuce.

Exekuce ukončí se pravidelně prodejem věcí zajmutých. Zákon však zná ještě jiné případy ukončení exekuce na př. v §§. 35. 36. 37. 39. 41. ex. ř. Mimo to čítati se sem může i onen shora dotčený případ, když se věřitel k výkonu exekuce nepřihlásí; podání se mu vrátí, a on nežádá o nový výkon. Další případ jest, když dlužník po povolení exekuce zaplatí. I v tomto případě má se exekuce zrušiti jen na návrh dlužníka (§. 40. ex. ř.). K návrhu tomu nelze však dlužníka nutiti. Konečně věřitel nežádá do jednoho roku za prodej věcí zajmutých (§. 256. ex. ř.), kdy ztrácí právo zástavní.

Z těchto posléz uvedených případů by plynulo, že i ve shora zmíněném případě, když exekuce zůstala bezvýslednou pro nedostatek jmění, ji není potřebí zrušovati, a jest přece ukončenou. Nasvědčuje tomu také nařízení min. sprav. ze dne 15. října 1898 č. 23707. a §. 233 c. odst. 5. a 7.. kde se jedná o jinakém definitivním ukončení exekuce.

Exekuce na movité jmění povolená (zníť: . . . povoluje se . . . exekuce zájmem všech v držení dlužníka se nalézajících předmětů . . .) vztahuje se patrně na veškeré dlužníku patřící jmění, ať se toto kdekoliv nalézá. Najde-li pak věřitel po marném pokusu výkonu exekuce (na př. v bytě dlužníkově) jmění dlužníkovo, které se jinde nalézá, patrno, že se exekuce povolená vztahuje i na toto jmění, a mohl by tudíž věřitel v tomto případě žádati o nový výkon exekuce povolené, pokud se týče, mohl by mu býti povolen jen nový výkon exekuce té.

Který soud má tento opětný výkon povoliti?

Nalézá-li se nově vyskytlé jmění v obvodu téhož exekučního soudu, tu patrně příslušným je k výkonu soud exekuční.

Jinak jest tomu však, nalézá-li se nově vyskytlé jmění v obvodu jiného soudu, nikoli původního soudu exekučního. Příklad věc objasní: Exekuci povolil krajský soud v Hradci Král. a dožádal o výkon okresní soud v Náchodě, kde exekuce zůstala bezvýslednou. Věřitel doví se o novém jmění dlužníka v obvodu c. k. okres. soudu v České Skalici.

Má se žádati o povolení nového výkonu exekuce u c. k. okres. soudu v Náchodě, co prvního exekučního soudu, či zase u c. k. kraj. soudu v Hradci Králové?

Zdá se, že jediné správné jest, že věřitel zakročí u c. k. kraj. soudu v Hradci Králové, který exekuci povolil a v povolujícím usnesení určil soud exekuční. Dožádání o výkon a určení soudu exekučního jest součástkou usnesení povolujícího. (Srov. §. 18. odst. 4. a 21. ex. ř.).

Adj. V. Fryc.

68. Upustí-li vymáhající věřitel od exekuce, má se tato zrušiti či jen zastaviti?

Této otázky dotýkají se §§. 39. odst. 6. a 200 odst. 3. ex. ř.

Dle §. 39. odst. 6. ex. ř. a první věty téhož paragrafu má se exekuce zastaviti a zároveň zrušiti se mají všecky exekuční úkony již provedené, čili exekuce se má zrušiti. V témž smyslu zní exekuční formulář č. 97, který má nadpis „usnesení zrušovací“ a v textu ustanovení, „že se všecky exekuční úkony již provedené zdvihají“.

Dle §. 200 odst. 3. ex. ř. má se exekuce na nemovité i movité (§. 282. ex. ř.) jmění zastaviti, avšak vymáhající věřitel před uplynutím 6 měsíců nesmí v dražebním řízení pokračovati.

Vzhledem k tomu, že věřitel má právo v exekuci pokračovati, nesmí se v tomto případě zrušiti exek. úkony již provedené, poněvadž

by jinak věřitel v exekuci pokračovati nemohl. Ovšem praví se v poznámce 1. u exek. vzorce čís. 97., že i při zastavení exekuce dle §. 200. odst. 3. ex. ř. má se použíti vzorce 97., čímž jest praxe uvedena v nejistotu. Uváží-li se, že věřitel může v exekuci dle §. 200. 3. ex. ř. zastavené pokračovati, nesmí se exekuce zrušiti, a jest tedy citování §. 200. 3. ex. ř. v poznámce první u ex. vzorce č. 97. nemístné, anebo použije-li se exek. vzorce č. 97. pro zastavení exekuce §. 200, 3. ex. ř., musí se věta „a zrušují se všecky exekuční úkony již provedené“ přetrhnouti.

Kdy toho kterého způsobu v praksi použíti jest, není bližšího ustanovení. Důvod §. 39, 6. ex. ř. jest sice širší, avšak vztahuje se zajisté také na případ v §. 200. odst. 3. ex. ř. vytčený, upustí-li vymáhající věřitel od pokračování exekuce až před početím dražby. Při zrušení exekuce dle §. 39. odst. 6. ex. ř. děje se zrušení jen na návrh (§. 39. odst. II. ex. ř.), kdežto dle §. 200. ad 3. ex. ř. také z moci úřední. Vyloučeno není, že by i v tomto případě návrh na zastavení učiněn býti mohl.

Pro praksi, zdá se, rozhodny budou okolnosti, které věřitel ve svém prohlášení, že od exekuce upouští, uvede; na př. ježto došel úplného zaplacení (§. 39. ad 6. ex. ř.), ježto mu dlužník slíbil, že do nějaké doby zaplatí (§. 200. ad. 3. ex. ř.). Neuvede-li, proč od exekuce upouští, nemá ovšem praxis také žádného vodítka, jak by exekuci měla zastaviti! (Srov. Ger. Zeitung 1898 č. 27. str. 215.)

Adj. Václ. Fryc.

Denník.

Promoce na právnické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandské v stud. roce 1898/99. K hodnosti doktora práv povýšeno bylo 53 pánů, loni 74, letos tedy o 21 méně. Povýšeni byli následující pánové:

Balý Adolf z Nové Vsi prom. dne 21. listopadu 1898.

Baron Karel ze Strakonic prom. dne 18. února 1899.

Beneš Otakar z Prahy prom. dne 20. října 1898.

Bertelmann Karel z Mnichova Hradiště prom. dne 19. července 1899.

Bílek Prokop z Všehrd prom. dne 19. července 1899.

Bobek Bedřich z Vodolky prom. dne 31. května 1899.

Braun František z Prahy prom. dne 12. června 1899.

Cífka Vojtěch z Prahy prom. dne 14. července 1899.

Červinka Adolf z Albrechtic prom. dne 15. července 1899.

Fechtner Stanislav z Plzně prom. due 19. listopadu 1898.

Funk Vilém z Prahy prom. dne 24. července 1899.

Glück Rudolf z Březových Hor prom. dne 24. července 1899.

Hendrych Jaroslav z Prahy prom. dne 3. listopadu 1898.

Jahn Bedřich z Prahy prom. dne 21. července 1899.

Ježek František ze Soběslavi prom. dne 12. ledna 1899.

Jozífko Josef ze Stračova prom. dne 20. února 1899.

Knobloch Stanislav z Jilemnice prom. dne 10. července 1899.

Kosina Jan z Voletic prom. dne 10. února 1899.

Koželuha František z Boskovic na Moravě prom. dne 12. ledna 1899.

Křížek Alois z Velké Prosenice na Moravě prom. dne 5. listopadu 1898.

Kusý Antonín z Prahy prom. dne 12. května 1899.

Kuthan Karel z Poděbrad prom. dne 3. července 1899.

Kviz Josef z Běronic prom. dne 31. ledna 1899.

Lauschmann Bohuslav z Příbrami prom. dne 3. prosince 1898.

Linhart František z Jarova prom. dne 12. listopadu 1898.

Mastný Vojtěch z Prahy prom. dne 19. prosince 1898.

Musil Josef z Chrudimi prom. dne 19. prosince 1898.

Nedoma Miloslav z Libně prom. dne 19. prosince 1898.

Pejša Bohumil ze Sedlčan prom. dne 11. února 1899.

Peták Emil z Plzně prom. dne 17. prosince 1899.

Pihert Jindř. z Dubů prom. dne 19. července 1899.

Popl Rich. ze Slaného prom. dne 19. prosince 1898.

Pospíšil Jan z Kvasic na Moravě prom. dne 20. října 1898.

Pospíšil Vilém z Nového Rychnova prom. dne 11. března 1899.

Preis Jaroslav z Přeštic prom. dne 7. října 1898.

Rozvoda František z Chrudimi prom. dne 27. dubna 1899.

Rychlík Alois z Prahy prom. dne 19. listopadu 1898.

Seidl Josef ze Žďárek prom. dne 21. července 1899.

Seidl František z Litomyšle prom. dne 19. července 1899.

Singer Ludvík z Kolína prom. dne24. dubna 1899.

Sobotka Josef z Černikovic prom. sub auspiciis imperatoris dne 11. března 1899.

Sýkora Vilém z Chrudimi prom. dne 4. května 1899.

Jindřich hrabě Taaffe z Inšbrucku v Tyrolsku prom. dne 9. prosince 1898.

Tolman Bohumil z Kuklen prom. dne 18. července 1899.
Vacek Josef z Kolína prom. dne 18. března 1899.
Vaněk František z Citova prom. dne 13. května 1899.
Vaníček Jan z Prahy prom. dne 15. července 1899.
Vaníček Jindřich ze Světí prom. dne 15. července 1899.
Volkmann Antonín z Prahy prom. dne 25. dubna 1899.
Wiesenberger Karel ze Žebráka prom. dne 3. listopadu 1898.
Zahálka František z Račic prom. dne 16. listopadu 1898.
Zavadil Jan z Prahy prom. dne 21. července 1899.
Žemlička Josef z Volešné prom. dne 24. dubna 1899.

Přísné zkoušky doktorské na právnické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandské v stud. roce 1898/99.

V studijním roce právě minulém odbývaly se 222 přísné zkoušky doktorské, o 32 méně než roku předcházejícího. Podle oborů bylo 64 rigoros historických, 89 judiciálních a 69 politických.

Výsledky byly tyto:

Výsledek		Rigorosa historicko-právní	Rigorosa judiciální	Rigorosa politická	Suma
Approbace	jednohlasně výborná	1	1	—	2
	většinou hlasů výborná	7	7	3	17
	jednohlasně uspokojivá	29	48	34	111
	většinou hlasů uspokojivá	23	29	30	82
Reprobace		4	4	2	10

Opakovaných zkoušek bylo 12, z nichž jedna opět měla výsledek nedostatečný.

Počalo s přísnými zkouškami 89 kandidátů, o 5 více než roku předešlého.

Theoretické státní zkoušky judiciální v stud. roce 1898/99. Před pražskou c. k. zkoušecí komisí odbývalo se v tomto roce studijním 322 zkoušek, o 7 více než roku předešlého. V obou zemských jazycích bylo 226 zkoušek, v jazyku německém 96.

Výsledky byly následující:

Zkoušky	dobré s vyznamenáním				dobré	dostatečné	nedostatečné
	ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru			
dvoujazyčné	1	3	16	31	94	66	15
německé	1	2	6	11	23	39	14
Úhrnem	2	5	22	42	117	105	29

Nedostatečná znalost jazyka německého uznána při 5 zkoušených.

Opakovaných zkoušek bylo 23, z dvoujazyčných 14, veskrz poprvé opakovaných, z německých 9, z nichž 3 opakovány jsou podruhé.

Posluchačů VIII. semestru podrobilo se zkoušce 51, 24 v obou jazycích, 27 v jazyku německém (loni 37, 10 v obou jazycích, 27 v jazyku německém).

Výsledky jejich byly následující:

Zkoušky	dobré s vyznamenáním				dobré	dostatečné	nedostatečné
	ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru			
dvoujazyčné	1	1	6	3	10	1	2
německé	1	2	2	4	8	10	—
Úhrnem	2	3	8	7	18	11	2

Mimo to odbývala se 1 opravná zkouška jazyková s výsledkem dostatečným.

Vysvětlení k instituci soudu správního. Známé rozhodnutí správního soudu ze dne 8. března t. r., jež tolik zavířilo v areně politického života vídeňského a jímž vyhověno bylo stížnosti Luciana B. do usnesení obecní rady vídeňské v příčině příspěvku města Vídně na stavbu kostela a fary v B. zavdalo známému spisovateli v oboru práva správního býv. vládn. praes. ryt. Jaegrovi podnět, aby ve svém časopise (Ztschft. f. Verw. č. 14.) podal vysvětlení o instituci soudu správního. Látku k vysvětlení svému čerpá spisovatel z pouhého doslovu zákona. Dle §. 2. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. ex.

1876. rozhoduje správní soud ve všech případech, v nichž někdo tvrdí, že byl nezákonným rozhodnutím nebo opatřením správního úřadu ve svých právech poškozen. Dle toho má rakouský správní soud pouze ten účel a k němu je též zřízen, aby vzal v ochranu toho, jenž opatřením správního úřadu ve svých právech za poškozena se pokládá, proti tomuto porušení právnímu. Správní soud jest tudíž úřadem, jenž jen tehdá působí, stěžuje-li sobě u něho strana, za příčinou domnělého porušení práva, jež ji v jejich subjektivních právech stihlo, a jen tehdá k tomu cíli působí, aby stížnost zkoumal a po případě stěžovatele před porušením právním chránil. Dle zásady v §. 7. al. 1. cit. zák. vyslovené má správní soud pouze vysloviti kasaci opatření, jež se mu nezákonným býti zdá, jemu nepřísluší revise, jemu nepřísluší učiniti opatření, jež by dle jeho právního názoru bylo dlužno učiniti na místě opatření nezákonného.

Správní soud dávaje místa stížnosti užívá stále stejného znění: „V odpor vzaté opatření (rozhodnutí, usnesení) jako nezákonné se zrušuje". Obsah i dosah kasace spočívá v oboru příslušnosti správního soudu. Ježto správní soud koná úřad ;en „k odvolání" a jen v zájmu té strany, která sobě u něho na porušení práv svých stěžuje, tož může se kasace jenom na to vztahovati, co porušení práva strany působí, tudíž na opatření úřadu, pokud toto opatření právo strany porušuje. Tedy: kasace správního soudu nemůže nikdy býti něčím jiným, než-li zrušením úředního opatření ve prospěch strany, jež si proti němu stěžovala. O další účinky v odpor vzatého usnesení správnímu soudu netřeba se více starati. Spisovatel touží proto na to, že výroku nálezu správního soudu, o který se jedná, ve veřejnosti přikládán účinek, jako by nálezem tímto usnesení obecní rady vídeňské ze dne 10. prosince 1896 zcela bylo odstraněno. Dle tohoto zcela zvláštního a jak se zdá ve veřejnosti zasezelého pojímání příslušela by rakouskému soudu správnímu ohromná moc připomínající na souverenitu parlamentu ve staré Francii, čemuž však tak není. Neboť náš správní soud není úřadem, jenž by měl úlohu, bdíti všeobecně nad tím, zda úřady po zákonu si počínaly a k cíli zákonného postupu správu kontrolovati. Konkretními slovy, zmíněným rozhodnutím správního soudu ze dne 8. března mohl ovšem Lucian B. jako „ve svých právech poškozený" vyňat býti z působilosti usnesení vídeňské rady obecní ze dne 10. prosince 1896, usnesení však, pokud s tímto obmezením jeví se jako úřední opatření, nemohlo nálezem tímto nikterak býti dotknuto, poněvadž správnímu soudu vůbec nepřísluší, aby se posuzováním zákonitosti vydaných úředních opatření vůbec zaměstnával.

Úmrtí. Dne 26. července t. r. zemřel radní pražského magistrátu na odp. pan Jan Em. Prachenský v 74. roce věku svého. Do časopisu našeho byl přispěl r. 1875 pojednáním „Činžovní groš obce král. hlav. města Prahy“ (XIV. str. 613. a násl.). Čest budiž jeho památce.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách a na Moravě. Jmenováni byli: rady zem. soudu soud. tajemníci pp. Vilém Elalich v Novém Jičíně tamže, dr. František Lamich v Olomouci zároveň přednostou okresního soudu v Kojetíně, Evžén Tannenberg v Brně pro Olomouc, Dr. Josef Bárta v Brně pro Uher. Hradiště, a František Černý v Brně zároveň přednostou okresního soudu ve Žďáře, soudními tajemníky pp. náměstek stát. zástupce August Knirsch v Opavě tamže, Gustav svob. pán z Buhlů, soudní rada v Sarajevě pro obvod mor.-slez. vrch. zem. soudu, soudní adjunkti Jan Kovařík v Šternberce pro Uher. Hradiště, Josef Waschauer ve Vranově pro zemský soud v Brně, Adolf Škorpík v Novém Jičíně tamže, Jan Otevřel v Novém Městě pro Napajedla, Filip Nezveda ve Výškově tamže, Jan Melzer v Mikulově pro zemský soud v Brně, Karel Richter v Holešově pro Hustopeč, Jan Jelínek ve Výškově pro Kyjov a Stanislav Chytil v Mor. Šumperku pro Opavu. — Okresními soudci pp. Dr. Čeněk Blass soud. adj. v Bruntálu pro Jaroslavice, Rudolf Hruda, soud. taj. v Kyjově pro Vyzovice. — Náměstky státního zástupce: soudní adjunkti dr. Richard Bauer v Brně pro Opavu a Robert Werlík v Bílsku pro Těšín. — Soudními adjun. auskultanti pp.: Karel Skuhra pro Nové Město n. Metují, Gustav Košatka pro Zbraslav, Rudolf Schmöger pro Humpolec, Josef Brožek pro Soběslav, dr. Václav Vaňous pro Duchcov, Gustav Karásek pro Opočno, Josef Žemlička pro Kolín, František Stehlík pro Mělník a Karel Bělohoubek pro Kadaň. — Místa určitá propůjčena adjunktům bez určitého služebního místa pp. Josefu Pivrncovi v Českém Brodě, dru. Janu Horáčkovi v Teplicích, a Bernardu Chwoikovi v Liberci. — Přeloženi byli: pp. dr. Bernard Günzburg, rada zem. s. v Uher. Hradišti do Olomouce, soudní tajemníci Fizia v Skočově do Fryštátu, Karel Švec v Hustopeči, dr. František Sýkora v Napajedlích a Jan Bukáček ve Vsetíně vesměs ku zem. soudu v Brně, Karel Woble v Kojetíně do Olomouce, dr. Bedřich Eisler v Opavě a dr. Alois Ludwig ve Výškově oba ku zem. soudu v Brně. — Soudní adjunkti pp. dr. Alfred Hasenöhrl v Kadani do Chebu, Leopold Formánek v Česk. Brodě do Žižkova, dr. Zdeněk Janovský v Mělníce a dr. Arnošt Švorčík v Příbrami na Smíchov, František Maličký ve Zbiroze do Příbrami, dr. František Babánek v Kolíně na Smíchov, Jan Hofmann v Bezdružicích do Falknova a August Solnař v Lokti do Král. Městce.

Kollise zástavního práva ručního s hypotékou.

Napsal Dr. **Jan Javůrek**, advokát v Praze.

Jsou peněžní ústavy, které zabývají se obzvláště úvěrem na továrny a na základě úvěru na továrních budovách knihovně pojištěného vydávají zástavní listy. Rozumí se, že záleží továrníkovi, aby poskytnutý úvěr vyměřil se mu nejen dle ceny pozemku, na němž budova stojí, a dle ceny budovy samé, nýbrž také dle ceny zařízení továrního, strojů. Bance pak záleží na tom, aby knihovním vkladem práva zástavního vzniklo toto právo nejen na pozemku a budově, nýbrž také na její strojovém zařízení.

Jest-li za to míti, že toto strojové zařízení jest příslušenstvím tovární nemovitosti v právním slova smyslu, pak banka knihovním vkladem zástavního práva za své úvěrní pohledávky nabyla skutečně práva zástavního také k tomuto příslušenství.

V §. 293. obč. z. ustanovuje se, že věci, které o sobě jsou movitými, pokládají se v právním slova smyslu za nemovité, pakli že tvoří příslušenství věci nemovité buď mocí zákona, nebo určením vlastníka. Unger, System I. str. 447., praví, že se tu jedná o nesprávné vyjádření v zákoně, poněvadž zákon nikdy věc movitou za příslušenství nemovitosti neustanovuje; tomu že sluší rozuměti tak, že o některých movitých věcech lze se domnívati, dokud se opak neprokáže, že tvoří příslušenství (natürliche präsumtive Pertinenzen), o jiných ale že se musí prokázati, že byly k tomu věnovány (gewillkürte Pertinenzen).

O strojích zejména vyslovuje se Unger (n. n. m. str. 451.), že mohou býti v jistém právním poměru k tovární budově a sdílejí její osudy při zcizení, zastavení, odkazu atd., aniž by se tím staly

příslušenstvím v technickém slova smyslu, a že celá otázka u nich jest otázkou, jak vykládati konkretní právní jednání, a zdali vůle stran směřovala k tomu, aby stroje i s budovou právní disposicí byly zahrnuty.

Dle §. 293. obč. z. tedy stačí, když osobou k tomu oprávněnou stroje za příslušenství tovární nemovitosti byly určeny.

To také pravidelně stačí při udílení bankovního úvěru. Banky dají zjistiti knihovní stav, a v listině dlužní majitelem hypotéky zároveň prohlásiti, že veškeré v tovární budově se nalézající a snad individuálně pojmenované, jakož i budoucně do ni vnesené stroje určují se za příslušenství nemovitosti. Při zvláštní opatrnosti způsobí se do konce poznámka v knihách k tomu se vztahující na listu državnosti.

To jest postup zcela jednoduchý. V právnické praxi ale povstávají těžkosti, plynoucí z §. 294. obč. z. Tam se totiž praví, že — mimo přírůstek věci — tvoří příslušenství její také věci vedlejší, bez kterých věci hlavní použito býti nemůže, aneb které zákon nebo vlastník k trvalému užívání věci hlavní určil.

Z toho se odvozuje, že nemohou býti všecky věci příslušenstvím, nýbrž jenom věci vedlejší, a o strojích se dovozuje, že to nejsou věci vedlejší, nýbrž věci hlavní, a že právě věcí vedlejší při továrně jest budova sloužící nanejvýše k ochraně strojů a jejich obsluhovatelů před povětrností. Dokládá se také, že na př. v oboru hornictví zákonodárce stroje výslovně za příslušenství dolů určil, z čehož jde, že by jím nebyly, kdyby zákon toho (§. 117. horn. z.) neobsahoval.

Avšak výraz „vedlejší věc“ v §. 294. nemůže býti tam, kde se jedná o určení příslušenství vůlí osoby k tomu oprávněné, zejména tedy vlastníka, nikdy na závadu, aby se nedaly pod výraz ten shrnouti také stroje.

Neboť pakliže osoba oprávněná, v první řadě tedy vlastník nemovitosti a zároveň vlastník strojů určí tyto stroje k tomu, aby sloužily k užívání tovární nemovitosti, tím již sám vyslovil, co v právnickém smyslu označuje on za věc hlavní a co za věc vedlejší, a poněvadž jen jeho vůle vytvořuje kvalitu pertinenční, tvoří tím již zároveň také kvalitu věcí hlavních a věcí vedlejších. Kromě toho sluší se zřetelem na ustanovení §. 293. obč. z. uvážiti, že lze sice připojiti věc movitou k nemovité, nikoliv ale naopak.

Pojem věcí hlavních a vedlejších nelze tu určovati se stanoviska odborné účelnosti, poněvadž se stanoviska tohoto může býti

považováno za věci hlavní něco zcela jiného i nežli budova i nežli stroje, na př. pára, elektřina, plyn, které i odjinud do továrny mohou býti vedeny.

Mám tedy za to, že k nabytí zástavního práva k strojům továrním stačí, aby před vkladem práva zástavního se strany osoby k tomu oprávněné za příslušenství nemovitosti byly určeny.

Ale jiná jest otázka, zdali stroje takové nemohou býti předmětem zástavy ruční, a pokud tato kollidovati může s právem hypotekárním.

Otázka tato jest zajisté pro uvedené bankovní ústavy a pro jistotu zástavních listů jejich důležita. Uvedu praktický příklad: Nájemce najav budovu tovární v jistém městě, postavil do ni stroje a vydluživ si peníze od místní záložny I., za kterýžto dluh se kdosi jako rukojmí a plátce zaručil, dal stroje ty před notářem do zástavy svému spoluručiteli za eventuální náhradní nárok tím způsobem, že tento každého jednotlivého stroje se dotekl a že na něm drátem připevněna byla cedule „Zastaveno panu X.“ To bylo roku 1894. a sepsal se o tom notářský spis. Roku 1896. koupil továrník od peněžního ústavu II. v jiném městě tovární nemovitost i se stroji v ní se nalézajícími. Na tržní cenu zůstal 20.000 zl. dlužen a v kupní smlouvě prohlásil, že stroje v továrně se nalézající i ty, které do ní ještě vneseny budou, tvořiti mají příslušenství nemovitosti a že dává nemovitost tuto i s veškerým uvedeným příslušenstvím za tržní nedoplatek do hypotéky.

Ještě dříve, nežli zápis toho přišel do knih, postavil v koupené budově také stroje, které v dříve najaté budově byly demontovány, rozloženy a z nichž cedule zastavení potvrzující byly sňaty. Cedule ty nebyly na stroje více připevněny, spoluručitel X. prohlásil vůči dlužníkovi, že přijde s notářem do nové továrny, aby se to stalo před ním, ale opomenul tak učiniti a prodávající peněžní ústav II. nedověděl se o dřívějším tomto zastavení až teprve roku 1897., kdy žádal, aby mu splacena byla směnka, kterou továrník na první lhůtu tržního nedoplatku dal, a když záložna I. shora uvedená mající v rukou vykonatelný smír soudní, dala stroje ty mobilární exekucí zabaviti.

Nyní teprve továrník upozornil peněžní ústav na to, že stroje jsou zastaveny již od dřívějška spoluručiteli X, a když peněžní ústav nedbaje toho, pro svou pohledávku k exekuci reality přikročil a ji odhadnouti dal, a když stroje uvedené jako příslušenství továrny do odhadu byly pojaty, tu stalo se toto: 1. Dlužník

továrník na exekučním soudě oznámil kollisi exekučního mobilárního práva záložny I. s immobilárním právem zástavním peněžního ústavu II., následkem čehož exekuční soud přibrav znalce, vyloučil stroje z mobilární exekuce uznav je za příslušenství továrny, kterýžto výměr přes rekurs záložny I. nabyl právní moci. 2. Spoluručitel X zaplatil záložně I. a žaloval nyní nejen dlužníka továrníka na zaplacení, nýbrž také i jeho peněžní ústav II., „aby uznali jeho ruční zástavní právo k strojům a trpěli, aby on prodejem jejich bez ohledu na exekuci immobilární zaplaceným učiniti se mohl.“

V první instanci bylo namítáno naproti žalobě, že ruční zástava nemohla povstati, poněvadž stroje tvořily příslušenství najaté továrny a pohledávka spoluručitele X tenkrát, roku 1894., neexistovala. První instance zamítla, jak mám za to, právem tyto námitky, poněvadž nebylo ničím prokázáno, že by se byly tehdáž v najaté budově stroje věnovaly za příslušenství nemovitosti, a poněvadž také za eventuelní náhradní nárok lze zříditi zástavu. — Ale při tom obírala se první instance v rozsudku otázkou, zdali ruční zástavní právo pominulo či ne a zodpověděla ji záporně, ježto prý v §. 467. obč. z. jsou uvedeny ony způsoby, ve kterých zástavní právo pomíjí, ale zde žádný z těchto způsobů nenastal. Proto uznala první stolice úplně dle žalobního návrhu.

Druhá stolice opírajíc se o §. 252. ex. ř. zamítla onu část žalobního návrhu, ve které se domáhá žalobce mobilárního prodeje strojů, ale potvrdila rozsudek první instance v ostatních kusech, zejména tedy co se týče existence ručního práva zástavního. Stížnost dovolací c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 7. dubna 1899 č. 4757. zamítl odkazuje na správné odůvodnění soudů nižších.

Mám za to, že rozsouzení takové není správné.

Zástavní právo jest právem věcným dle §. 308. obč. zák. a záleží věcnost ta dle §. 307. obč. z. v přímé moci osoby nad věcí. Dle §. 451. obč. z. nestačí ku vzniku zástavního práva pouhý titul, nýbrž věřitel musí věc, která dopouští fysické odevzdání z ruky do ruky, vzíti do uschování. Leží ve významu tom i v pojmu věcnosti, že to není vzetí do uschování na okamžik, nýbrž na dobu zastavení vůbec, že tím má založen býti stav trvalý. Pakliže pustil věřitel dlužníkovi věc z uschování úmyslně, vzdal se tím práva zástavního vůbec; byla-li věc z jeho uschování někým jiným, a třeba to byl zástavní dlužník sám, proti jeho vůli odňata, přísluší mu jako každému držiteli vůbec právní prostředek

žaloby pro rušení zástavního držení dle §. 339. obč z. do 30 dnů ode dne vědomosti.

Podobně má se to dle §. 452. obč. z. při věcech, které lze dáti pouze symbolicky do zástavy. Symbol zástavní, na př. cedule označující toto zastavení, musí býti s věcí spojen (§. 427.) a tento symbol zástavní držby musí tedy potrvati zrovna tak, jako v případě §. 451. musí potrvati uschování. Také zde v případě rušení má věřitel žalobu dle §. 339. obč. z.

Jestliže tedy zástavní věřitel nepostaral se o obnovení symbolu, o němž ví, že byl odstraněn, ztratil tím zástavní držení zrovna tak, jako kdyby se mu věc uschovaná byla dostala z uschování. Na §. 467. obč. z. nelze se tu odvolávati, poněvadž ten neobsahuje vyjmenování taxativného, nýbrž pouze demonstrativné vyjmenování oněch způsobů, jakými zástavní právo pominouti může.

Kromě toho obsahuje toto ustanovení jen ony případy, ve kterých pomíjí rázem nejen zástavní držení, nýbrž také i titul zástavního práva samého a přece nelze upříti, že, když se ztrácí jen corpus samo, třeba titul existovati nepřestal, dle §. 451. obč. z. pomíjí tím věcnost zástavního práva, a nezbývá věřiteli, nežli aby se snad na základě dosavadního titulu domáhal jeho obnovy.

Mám za to, že nesrovnává se s věcností práva zástavního, aby stroje, jsouce příslušenstvím továrny, hypotekárním právem zástavním stížené, bez jakéhokoliv symbolického označení na neobmezenou dobu ruční zástavou zůstaly. Pokládám pak názor v rozsudcích svrchu zmíněných projevený za nebezpečnou sankci pro právní nejistotu a podvrácení úvěru hypotekárního, které nastati musí, když při udělování úvěru na továrny nikdo nebude jist, zda nelpí na strojích nějaké tajné právo zástavní.

Ovšem hypotekárně pojištěný peněžní ústav II. nepozbyl k strojům svého práva zástavního a až provedena bude immobilární exekuce, bude třeba zodpověděti otázku dle §. 456. a 367. obč. z., pokud jest peněžní ústav ten chráněn svou bona fide.

Když sluší vlastníku věci, kterou jinému svěřil, respektovati zastavení a ustoupiti i s vlastnickým právem před zástavním právem poctivého nabyvatele, zdaliž musí ustoupiti také zástavní věřitel? Jsou-li tu podmínky §. 367. obč. z., mám za to, že musí, neboť zde jest zajisté na místě analogické (§. 7. obč. z.) použití zásady v ustanovení tom o ochraně bezelstnosti uložené tím více, ježto zástavní právo naproti vlastnickému právu za minus dlužno považovati. Stalo se téměř

zvykem, že strojnické továrny vyhražují si právo vlastnické ku strojům dodaným až do té doby, kdy budou úplně splaceny a praxe soudní vesměs tuto reservatio dominii připouští a uznává. Pokud by strojírna na stroje do továrny nějaké dodané nevyznačila své právo vlastnické, musí ustoupiti hypotekárním právům zástavním, kterých někdo nabude na nemovitosti i se stroji za příslušenství určenými. Když tedy ustoupiti musí v takovém případě právo silnější, vlastnictví, tím spíše ustoupiti musí právo slabší, zástavní.

Jakým způsobem se to má provést, jest otázkou jinou.

Dejme tomu, že by byla továrna s veškerým příslušenstvím na 30.000 zl. odhadnuta, z toho že připadá na stroje, také ruční zástavě podléhající, 10.000 zl. Tržní cena činí 25.000 zl., pohledávky, předcházející hypotekárního věřitele 2000 zl., pak přijde on s 20.000 zl. a potom jedná se o právo věřitele s mobilárním právem zástavním. Jest otázka, zdali smí ruční věřitel zástavní na svou pohledávku, dejme tomu, 5000 zl. činící žádati celý zbytek 3000 zl· či jen takovou poměrnou část, která by na jeho zástavu, stroje, připadla? Lze zde použíti zásady při simultanních zástavách dle §. 37. konk. ř. a 222. ex. ř. platné totiž: Smí ruční zástavní věřitel žádati placení z toho, co připadá za nemovitost exclusive strojů z té příčiny, že hypotekárnímu věřiteli před ním přikázáno bylo placení také z toho, co na stroje ty připadlo?

Mám za to, že nikoli, a to proto, že hypotekární věřitel není oprávněn jako při simultanních hypotékách voliti zaplacení buď ze strojů nebo z ostatní hypotéky, poněvadž pro něho stroje nejsou samostatnou zástavou, nýbrž tvoří jen část hypotéky jediné, on tedy ani právo volby nemá. Dobrodiní §. 37. k. ř. a 222. ex. ř. vychází z toho, že předcházející věřitel volbou svou poškodil následující, ale zde o takové škodě volbou způsobené mluviti nelze.

Kromě toho však jest možna kollise mezi mobilárním věřitelem a takovým hypotekárním věřitelem dálším, který sice, pokud jde o stroje, jest malae fidei, který však k ostatní nemovitosti nabyl hypotéky způsobem řádným a poctivým a věřitele mobilárního zajisté vylučujícím.

Proto pokládám, že věřitel s mobilárním právem zástavním smí z toho, co vybývá, činiti nárok jen na částku poměrnou, která připadá na zastavené stroje dle poměru odhadní ceny jejich k celkovému odhadu.

Praktické případy.

K výkladu na §§. 286.—288. obč. z. a na §. 84. řádu obecního pro Moravu ze dne 15. března 1864 č. 4. z.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v M. bylo v právní záležitosti obce B. proti hraběti V. D. z T. jako majiteli panství Ž. o žalobě na oderčení práva ku kácení dřeva na cestě č. p. 561. a 557. v B. a na náhradu škody 50 zl. uznáno právem:

Námitka, že c. k. okresní soud v M. není příslušný, že věc náleží před úřady správní, se zamítá. Obě cesty p. č. 561. a 557. v territoriu obce B. jsou vlastnictvím této obce, panství Ž. nemá právo na těchto cestách káceti, správa panství je povinna zdržeti se dalšího kácení pod exekucí. Dříví tam vykácené náleží obci, panství Ž. je povinno zaplatiti útraty sporu 92 zl. 61 kr. do 14 dnů pod exekucí.

Skutková podstata je následující: Parcely č. 561. a 557. v territoriu obce B. ležící jsou dle pozemkové knihy a dle předsevzatého místního ohledání v seznamu II. o veřejném statku obce B. uvedeny; parcela č. 561. tvoří hraniční cestu mezi obcí B. a V. a jest s parcelou č. 429. obce V. totožna; tato parcela ohraničena je panským lesem v deskách zemských zapsaným, jež panství Ž. patří a parcelami č. 335., 336., 337., které nynějším majitelem panství byly zakoupeny. Na jednom místě této parc. č. 561. bylo káceno, klestí bylo prodáno, ostatní dříví v panském lese bylo srovnáno. Parcela č. 557. jde panským lesem; obě parcely obec užívala a spravovala; také na této cestě bylo káceno.

Ze strany žalované bylo namítáno:

1. že parcely č. 561. a 557. jsou veřejným statkem, zapsaným v příslušném seznamu a že nejsou v pozemkové knize obci připsány, pročež se obci legitimace žalobní upírá; z toho důvodu náleží záležitost na pořad úřadů správních.

2. Co se týče parc. č. 561. žalující obec legitimována není proto, poněvadž tato parc. č. 561. katastrální obce B. je totožna s parc. č. 429. obce V.; tak že tato obec je spoluvlastnicí.

3. Panství k takovému jednání, jímž dotčené cesty učiněny byly sjízdnými, mělo právo, poněvadž je ve smyslu §. 84. mor. obec. ř. z obvodu obecního vyloučeno, což žalobkyně popřela.

Žalovaná strana odvolala se na výnos mor. zem. výboru ze dne 7. března 1868, dle kterého dřívějšímu majiteli panství svobodnému pánovi z M. na základě §. 84. mor. obec. ř. přenesena byla „die Besorgung des in diesem Paragraphe normirten Theiles des der Gemeinde zustehenden selbständigen Wirkungskreises rücksichtlich des zu diesem Gute gehörigen u. im Gebiete der Gemeinden A., V., Ž. L., K. D. u. Br. gelegenen Gutsbesitzes“.

Notou ze dne 20. dubna 1898 sdělil mor. zem. výbor na dotaz soudu, zda panství z obvodu obec. ve smyslu §. 84. je vyloučeno, že 15. července 1872 dřívější majitel M. učinil oznámení o zřízení plnomocníka ku správě záležitosti §. 84., od toho času že je majitelem žalovaný a že oznámení takové učiněno nebylo.

Žalobní prosba zněla na uznání, že p. č. 561. a 557. v B. jsou obecním statkem obce B., že správě velkostatku hraběte V. nepřísluší žádné právo ku kácení stromů a dříví na těch cestách, že každého kácení se má zdržeti a škodu způsobenou kácením stromů 50 zl. s 5% od žaloby má správa panství nahraditi.

Žalovaná strana namítala, že škoda může jen v dříví býti žádána a co se týče parc. č. 561., jen do polovice; ve věci samé žádala odkázání žaloby.

Důvody. Z vylíčeného děje vyplývá, že parc. č. 561. a 557. jsou statkem obecním obce B., že zapsány v seznamu veřejného statku, znamená jen, že cesty ty nejsou vlastnictvím osoby soukromé; jsou-li tedy cesty tyto vlastnictvím obce, náleží jí také veškery užitky, každé vsahání v užívání a správu těchto cest dlužno dle zákonů civilních posuzovati a jsou proto soudy a nikoliv úřady správní kompetentní.

Z §. 84. obec. ř. vychází, že právo tam uvedené je právem osobním a musí osoba, jež dotčené záležitosti spravuje, vzata býti do přísahy. Jelikož majitel nynější o právo to se neucházel a jelikož, jak z noty mor. zem. výboru vyplývá, je to právo ryze soukromé, ano uděleno svobodnému pánu z M. dřívějšímu majiteli panství a ne panství samému, je odvolávání se na §. 84. obec. ř. bezdůvodné, neboť z toho důvodu právo na kácení stromů vyvozovati nelze, knihovně právo takové vyznačeno není; že by bylo nabyto smlouvou neb vydržením, nebylo ani tvrzeno. Co se týče škody, sluší ji nahraditi dle §. 1323. a 1332. dle obecné hodnoty (dřeva) a tomu vyhoví se nejlépe, uználi se, že dříví, jež v lese je srovnáno, patří obci, an jinaká škoda nevzešla.

Z rozsudku podala odvolání pouze žalovaná strana, v němž poukazovala, že soud prvé stolice rozhodl o věci, jež na pořad práva se nehodí a že obci přísluší co do těchto cest pouze práva §. 27. ob.

ř. mor.; dále poukazováno na to, že obec B. strany parcel č. 561. a 557. vůbec a strany parc. č. 561. sama k žalobě není legitimována a že vyloučení velkostatku z obvodu obec, ve smyslu §. 84. ob. ř. mor. má povahu reální. Způsob rozhodnutí o požadované náhradě nebyl v odpor vzat a namítáno, že škoda neměla celá býti přisouzena.

Když v neveřejném sezení ze dne 17. XI. 1898 usnesením námitka nepřípustnosti pořadu práva byla zamítnuta, vydán c. k. kraj. soudem v O. po veřejném líčení odvolacím rozsudek ze dne 17. XI. 1898 č. j. Bc. I. 40./98.—14., jímž rozsudek I. stolice byl potvrzen z těchto důvodů:

Jak se věci mají, je nepochybno, že cesty parc. č. 561. a 557. jsou zapsány v seznamu II. knihy pozemkové o veřejném statku obce B., že tato cest těch skutečně užívá a tvoří tudíž zmíněné cesty vzhledem k tomu, že pojaty jsou do seznamu o veřejném statku obce B. její veřejný statek, jejž dlužno lišiti od statku obecního v užším smyslu, jehož užívání vyhraženo je zvláštnímu kruhu interessentů (§. 63. mor. řádu ob. 15./3. 1864).

Otázku, zda na veřejném statku obecním může pozůstávati vlastnictví ve smyslu soukromoprávním, dlužno hledíc k §§. 286.—288. obč. zák. zodpovídati kladně, zmíněná ustanovení vidí rozdíl mezi veřejným statkem obecním a jměním obecním toliko v rozdílném určení obojího statku, an vlastnictví veřejného statku obecního obmezeno je toliko určením k potřebě všeobecné a to tím více, jelikož odpadnutím veřejného užívání vlastnictví své původní neobmezenosti dosáhnouti může. Je tedy názor odvolatelův, že o vlastnictví obce ku zmíněným cestám řeči býti nemůže, poněvadž užívání jich jako veřejného statku obecního každému přísluší, nesprávný. Pakli že tedy obec je vlastnicí zmíněných cest, neobmezují se práva její pouze na konání policie cestní ve smyslu §. 27. č. 3. mor. ř. ob., nýbrž musí ona jako každý jiný vlastník (§. 26. obč. z.) požívati ochrany práva vlastnického.

Z toho hlediska dlužno posuzovati námitku nepřípustnosti pořadu práva. Neboť základ příslušnosti soudní tvoří právní důvod žaloby a prosba žalobní; tyto mají však svůj základ v poměru soukromoprávném, opírají se jednak o soukromé vlastnictví k zmíněným cestám, jednak o rušební čin, jímž bylo v právo vlastnické vsaháno, tak že v tomto případě nejedná se o otázku, do jaké míry a jakým způsobem veřejného statku obecního užívati sluší, což by ovšem přináleželo upraviti úřadům správním, nýbrž jedná se o to, zda žalovaná strana v cizí právo vlastnické neoprávněně vsáhala, zdaž povinna je vsahání takového

se zdržeti a náhradu dáti: tudíž o otázku ryze soukromoprávní, již řešiti povoláni jsou dle §. 1. jur. n. soudové.

Stejně je bezdůvodna námitka nedostávající se legitimace strany žalobní; neboť jak parc. č. 561. tak i parc. č. 557. jsou zapsány v seznamu o veřejném statku obce B. a dlužno proto obec B. míti za vlastnici těchto cest obecních; opak nevychází nijak z toho, že parc. č. 561. katastrální obce B. je totožna s parc. č. 429. katastrální obce V., jsouc zároveň hraniční cestou obou obcí, aniž lze proto z okolnosti té souditi, že by zmíněná parcela byla společnou obci B. a V. Pakli by obec V. z této okolnosti nějakých práv pro sebe vyvozovati chtěla, bude její věcí, aby příslušnou cestu nastoupila.

Námitka v §. 84. ob. ř. je rovněž bezdůvodna, jelikož vyloučení velkostatku z obvodu obecního má povahu osobní a nikoliv realní, tak že majitel nynější oprávnění §. 84. ob. ř. nepožívá; proto také nebyl oprávněn na dotčených cestách, pominuv obce, nějaké změny předsevzíti, nýbrž bylo věcí jeho zakročiti u obce a úřadů správních, pakli že se cesty pro dopravu staly nezpůsobilými.

Co se týče náhrady škody, nebyl výrok o způsobu náhrady, jež v penězích byla požadována, ale v dříví přisouzena, žádnou stranou vzat v odpor, tak že bylo třeba vzíti v úvahu toliko námitku, že žalobkyni neměla celá náhrada býti přisouzena. Tato námitka, souvisící s námitkou nedostávající se legitimace aktivní, pozbyla však svého základu, an nedostatek takový vůbec neb z části neshledán.

Dovolání,*) jež opíralo se o revisní důvod §. 503. č. 1. a §. 477. č. 6. c. ř. s. c. k. nejvyšší soud nevyhověl a rozsudek v odpor vzatý potvrdil z těchto důvodů:

Žalující obec domáhá se uznání svého od žalované správy popřeného vlastnictví ku parc. č. 561. a 557. a náhrady ceny pokácených stromů, s nimiž zřízenci strany žalované tak nakládali, jako by byly vlastnictvím této. Ve směru tom není pochybnosti, že jest soud ku rozhodnutí příslušným. Ku námitce, že toliko politickému úřadu přísluší rozhodovati o tom, zdali žalovanému co majiteli vyloučeného obvodu, v němž se uvedené parcely nalézají, přísluší právo, by za účelem, by se po cestě jeti mohlo, stromy káceti dal, lze tudíž přihlížeti toliko

---

*) V dovolání poukazováno na to, že soud nemůže rozhodovati otázku, zda žalovaná strana měla právo cesty ty užívati a je upravovati, že žalovaná strana jsouc oprávněna cesty užívati, měla právo na nich předsevzíti práce takové, by cesty se staly sjízdnými a že soud nemůže o tom rozhodovati, zda velkostatek je ve smyslu §. 84. ob. ř. z obvodu obecního vyloučen.

vzhledem k žádosti, by uznáno bylo, že žalovanému právo nepřísluší, na cestě té stromy a dříví káceti.

Naproti námitce té dlužno však uvésti předem, že jedná se o tom, zdali žalovanému skutečně dle §. 84. ob. ř. pro Moravu ze dne 15./3. 1864 č. 4. z. z obstarání tam uvedených záležitostí bylo přeneseno. Zpráva, jež na dotaz soudu procesního od zemského výboru došla, správnost uvedeného tvrzení žalovaného nedotvrdila. Byť i zpráva ta neodpovídala zúplna dotazu, jest to proto lhostejno, poněvadž obec, jak to zejména z odpovědi dovolací seznati lze, v úmyslu nemá, uvedeným žádáním vzpírati se opatřením, jež by žalovaný v budoucnosti učinil, tak že výrok rozsudku ve směru tom nikterak praejudikovati nechce.

Co se týče popírání aktivní legitimace, na niž se v dovolání trvá, poukazuje se na vývody rozsudku v odpor vzatého jakož i strany parc. č. 561. k tomu, že zjištěno není, že parc. č. 429. v seznamu veřejného statku obce V. zapsána a opomenutí tohoto zjištění důvodem dovolacím není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 1899. č. 5206.

Dr. Glos.

Ku §. 467. c. ř. s.

U c. k. okresního soudu v Č. D. podána od R. W. velkoobchodníka s uhlím v P. žaloba na J. B., klempíře a obchodníka s uhlím na zaplacení kupní ceny za ukoupené, dodané a přijaté uhlí v obnosu 98 zl. 31 kr. s přísl. Při nařízeném o této žalobě stání, byl mezi jinými důkazy připuštěn důkaz znalci o tom, že uhlí zaslané neodpovídá co do jakosti uhlí objednanému.

Na základě tohoto důkazu znalci, jenž vypadl ve prospěch žalovaného, a předpisu pak čl. 347. obch. zák., dle kteréhož se žalovaný zachoval, zamítl prvý soudce žalobu a odsoudil žalobce ku náhradě útrat sporu.

Žalobce odvolav se z tohoto rozsudku uvedl ve svém odvolání, že 1. odporuje tomuto rozsudku v celém jeho obsahu, tedy zejména proto, že zamítnuta prosba žalobní o odsouzení žalovaného ku zaplacení kupní ceny za uhlí per 98 zl. 31 kr. s přísl. a že odsouzen ku náhradé útrat sporu; 2. odvolal se z toho důvodu, že uvedený rozsudek materielním svým obsahem neprávo stanovuje a že tedy in merito platným zákonům, zejména obchodnímu zákonu odporuje a 3. navrhl

pak zrušení rozsudku v celém obsahu ve smyslu §. 488. c. ř. s., opětné provedení důkazu znaleckého za přivzetí nových znalců a po provedeném tomto důkazu znaleckém ve smyslu §. 496. c. ř. s. odst. 6., vydání nového rozsudku, po případě změnu rozsudku v odpor vzatého v tom směru, aby žalobě jeho bylo místa dáno.

Při jednání odvolacím před c. k. krajským soudem jako soudem odvolacím v Ml. B. protestoval zástupce žalovaného proti tomu, že nejsou uvedeny v odvolacím spise důvody odvolací a proti připuštění důkazu novými znalci, soud pak odvolací rozhodl usnesením ze dne 11. března 1899 č. jed. Bc. I. 15./99.—4. takto. Odvolání žalobcovo se odvrhuje. Žalobce je povinen, aby žalovanému náklady jednání odvolacího částkou 10 zl. 53 kr. ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatil, neboť odvolatel ve spisu odvolacím uvedl jediné, že: odporuje citovanému rozsudku v celém jeho obsahu, tedy zejména proto, že zamítá jeho prosbu žalobní za odsouzení žalovaného ku zaplacení kupní ceny za uhlí per 98 zl. 31 kr. s přísl. a že odsuzuje jej ku náhradě útrat sporu, odvolává se z toho důvodu, že uvedený rozsudek materielním svým obsahem neprávo stanovuje a že tedy in merito platným zákonům, zejména obchodnímu zákonu odporuje.

Vedle §. 467. odst. 3. c. ř. s. má však spis odvolací obsahovati určité vyjádření, pokud, a určité krátké označení důvodů, proč rozsudek v odpor se béře. Důvody odvolací jsou příčiny, z kterých rozsudek prvního soudce v odpor brán jest důvody, z nichž odvolatel vyvozovati musí, že a pokud rozsudek od něho v odpor braný jest nesprávný. Jen z těchto uvedených důvodů lze pak ospravedlniti další požadavek §. 467. c. ř. s., totiž návrh odvolací, v jehož hranicích soudu odvolacímu rozhodnutí I. instance přezkoumati sluší §. 462. c. ř. s. Pouze objektivní nesprávnost rozsudku v odpor vzatého není důvodem odvolacím a nelze v tvrzení odvolatelově, že s celým obsahem rozsudku spokojen není a že zákona občanského a obchodního nesprávně užito bylo, důvody odvolací seznati, jelikož odvolatel právě opomenul, aby určitě a krátce ony body naznačil, z nichž tvrzení své příliš všeobecné vyvozuje. Jelikož pak odpůrce odvolatelův ku opravě spisu odvolacího nesvolil, ano naopak nedostatek důvodů odvolacích přímo vytkl, slušelo odvolání vedle §. 471. a 495. c. ř. s. odvrhnouti.

Výrok o nákladech odvolacího jednání odůvodněn jest předpisy §. 41. a 50. c. ř. s.

Proti tomuto usnesení podal žalobce R. W. rekurs a po případě zároveň revisi a to sice z důvodu §. 503. odst. 2. a 4. c. ř. s. a navrhl, aby usnesení soudu odvolacího bylo zrušeno a soudu odvo-

lacímu uloženo bylo vyříditi meritorně odvolání jeho a opakovati důkaz znalci v první instanci provedený se znalci novými a po případě ve smyslu §. 510. c. ř. s. rozhodnutí obou instancí změniti a žalobě jeho průchodu dáti. První soudce dodal tento co revisi označený rekurs odpůrci, kterýž zamítnutí rekursu i revise navrhoval.

C. k. nejvyšší soud rekursu místa dal, dovolání s rekursem spojené zamítl, v odpor vzaté usnesení zrušil a c. k. krajskému jako odvolacímu soudu nařídil, aby o odvolání žalobcovu nehledě k uvedenému důvodu zamítajícímu, dále po zákonu jednal a svého času při rozhodnutí ve věci samé o útratách od žalobce v tomto rekursu účtovaných rozhodl, — neboť dovolací spis žalobcův obsahuje pod č. 1. určité prohlášení, že se odporuje rozsudku prvého soudce, jímž žaloba na zaplacení 98 zl. 31 kr. s přísl. podaná byla zamítnuta a žalobce ku náhradě útrat odsouzen, v celém jeho obsahu, pod č. 2. jest důvod odvolací dostatečně označen a pod č. 3. navrhuje se, aby rozsudek prvého soudce byl zrušen, důkaz znalci o větě průvodní přesně označené opakován a po provedení jeho nový, žalobě vyhovující rozsudek vynesen, po případě rozsudek prvého soudce způsobem shora zmíněným změněn.

Tento odvolací spis netrpí tudíž vadou v §. 471. č. 3. c. ř. s. naznačenou, neměl také dle §. 495. c. ř. s. býti zamítnut a bylo proto rekursu žalobcovu na usnesení toto, jenž dle §. 519 č. 1. c. ř. s. jest dopuštěn, vyhověno, kdežto dovolání s rekursem tímto spojené jeví se býti právním prostředkem, jenž neodpovídá posléz dotčenému ustanovení c. ř. s.

Sdělení podané žalovaným za příčinou tohoto rekursu jest podáním, jakého c. ř. s. nezná.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. května 1899. č. 6615.

—áček.

Lhůta ku podání zmatečné stížnosti ve smyslu česk. zák. o honitbě ze dne 1. června 1866 č. 49. z. z. jest 14denní.

Proti nálezu smírčího soudu podle zákona ze dne 1. června 1866 č. 49. zemsk. zák. pro Čechy sestaveného vydanému ve Žďáři dne 24. března 1899 podal kníž. R—ý lesní úřad v B. a A. knížе z R.. u c. k. okresního soudu v T. zmateční stížnost event. žalobu dne 10. dubna 1899.

C. k. okresní soud v T. vydal rozhodnutí, že se zmateční stížnost k soudu přijímá a že o ní, pro případ, že by exekuce se vedla, před její povolením rozhodnuto bude.

František K. a soudruzi podali proti tomuto rozhodnutí rekurs z toho důvodu, že 1. stížnost zmatečná — byvši dne 10. dubna 1899 podána — jest opozděná, poněvadž, jak předloženým listem o doručení osvědčeno bylo, nález smírčího soudu zástupci pána myslivosti již dne 25./3. 1899 dodán byl, tudíž lhůta 14 dní již uplynula; 2. že i kdyby v čas podána byla, nemá náležitosti žaloby, ač podatel spis ten jako žalobu podává.

C. k. krajský soud v Mladé Boleslavi co soud rekursní usnesl se, že se usnesení v odpor vzaté změní a zmateční stížnost se zamítá, neboť nález smírčího soudu byl kníž. lesnímu úřadu dodán dne 25. března 1899, zmateční stížnost proti němu podána byla u c. k. okr. soudu v T. teprve dne 10. dubna 1899, tudíž 16. den po doručení nálezu; dle obsahu tohoto byl kníže A. z R. odsouzen, škodu zvěří způsobenou stěžovatelům do 8 dnů zaplatiti, lhůta platební uplynula tudíž dne 2. dubna 1899, dne 3. dubna 1899 byli tedy stěžovatelé oprávněni žádati za exekuci.

Zákon ze dne 1. června 1866 č. 49. zemsk. zák pro Čechy v čl. 46. neustanovil sice lhůty ku podání zmateční stížnosti proti nálezu smírčího soudu, nelze však zajisté předpokládati, že zákonodárce zamýšlel stanovení této lhůty libovůli stran přenechati a právoplatnost nálezu na delší dobu nežli u jiných rozhodnutí odložiti; spíše sluší dle analogie soudních rozsudků za to pokládati (§. 7. obč. z.), že stížnost zmateční proti nálezu dle §. 46. zák. o myslivosti lze podati pouze až do jeho právoplatnosti, která v tomto případě dne 3. dubna 1899 nastala.

Proto jest stížnost zmateční teprve dne 10. dubna 1899 podaná patrně opozděna, ku kteréž okolnosti soud rekursní z moci úřední přihlížeti musí (§§. 468. a 523. ř. z.).

C k. nejvyšší soud k odvolacímu rekursu knížete A. z R. usnesl se, že dovolacímu rekursu se místa nedává. Neboť platební lhůta 8denní ustanovená ve výroku rozhodčím ze dne 24. března 1899 není ovšem dle §. 46 honebního zákona ze dne 1. června 1866 č. 49. zemsk. zák. pro Čechy rozhodnou pro určení lhůty k podání zmateční stížnosti a jest spíše lhůtu tuto, ježto zvláštního ustanovení v právě uvedeném §. 46. se nenalézá, posuzovati dle ustanovení civ. řádu soudního ze dne 1. srpna 1895 č. 113. ř. z., jichž obdobně užíti jest, zejména dle §. 521. c. ř. s., jenž upravuje lhůtu ku podání rekursů.

Tuto zmateční stížnost bylo tedy lze podati ve 14denní lhůtě ode dne, kdy výrok rozhodčí k placení povinnému, po případě jeho plnomocníku doručen byl.

Doručení stalo se, jak vykázáno, Karlu Br..., lesníku v B. dne 25. března 1899, jak to plyne z vývodu samého dovolacího rekursu, poněvadž on tohoto dne tento spis obdržel a téhož dne dodací lístek podepsal.

Dne 10. dubna 1899 — tudíž 16. dne — podaná zmateční stížnost byla tedy opozděnou a ježto opozdění to v rekursu Františka Ku.. a soudruhů vytýkáno bylo, zamítl rekursní soud právem tuto stížnost jako opozděnou.

Tvrzení dovolacího rekursu, že Karel Br..., lesník v B... ku přijetí výroku rozhodčího oprávněn nebyl, jest samou zmateční stížností vyvráceno, poněvadž tato podána byla lesním úřadem knížete R.. v B. a A. knížetem R.. jako majitelem panství S.., jeho plnomocníkem Karlem Br..., lesníkem v B...

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. června 1899 č. 8914.

—k.

Závazek ručitele indossantova pomíjí uhasnutím práva směnečného. Nejasnost důvodů odvolacích a nepřípustnost novot v řízení odvolacím.

I.

Krajský soud v J. zamítl žalobu A. na žalovanou B. s žádostí, by táž povinnou uznána byla jako rukojmí zaplatiti zaručený obnos zbytkový 532 zl. 49 kr. s přísl. Skutková podstata rozsudku tohoto byla stručně tato: C. vydal a D. akceptoval směnku 30. května 1897 splatnou na 961 zl. Na směnce této nalézá se giro indossantky E., kterýmž směnka přišla na žalobce A. Dne 27. ledna 1897 upadl v konkurs akceptant D., dne 16. února 1897 vydatel C. Za těchto okolností došlo k podpisu dopisu ze dne 5. února 1897, na němž žalobce A. svou žalobu proti B. zakládá. Dopis ten zněl: „Za toto směnečné pohledávání 961 zl. přejímám ve prospěch své dcery E. (indossantky) garancii zavazujíc se jako rukojmí a plátce řečené směnečné pohledávky pro čas splatnosti.“ Syn žalobcův přinesl tuto listinu ve formě dopisu již vyhotovenou k žalované a táž na jeho žádost dopis podepsala.

Žalobce A. směnku uvedenou neprotestoval, ani proti indossantce E. nezažaloval. Na směnce zmíněné pod podpisem indossantky E. nalézá se dodatek napsaný správcem konkursním akceptanta D., tedy po dni 16. února 1897, v kterémžto dodatku protest odpuštěn byl. Po odrážce toho, co z obou podstat konkursních C. a D. obdržel, žaluje žalobce A. o doplacení zbytku a žalovaná B. namítá, že její závazek již pominul. Důvody rozhodovací uvádějí: Indossantka E. zavázala se girem svým směnečný obnos žalobci zaplatiti pro případ, že nastanou zákonné podmínky, by žalobce svůj regressní nárok proti ní vykonati mohl (čl. 14., 41. až 50. sm. ř.). Žalovaná B. pak dopisem shora zmíněným ze dne 5. února 1897 ve prospěch indossantky E., tedy za ni a dle toho jen za shora označený eventuelní směnečný regressní závazek indossantky E. zaručila se obecnoprávně jako rukojmí a plátce, tudíž jen tak dalece a jen pro ten případ, když a pokud indossantku E. nějaká regressní povinnost stihne. Žalobce, aby své regressní právo směnečné proti indossantce E. udržel, měl v čas směnku protestovati. Týž však opominul protest i notifikaci a také do 3 měsíců po splatnosti směnky indossantku E. nežaloval. Uvážiti jest tudíž, zda závazek žalované jest korreálním závazkem ve smyslu §. 891. a násl. obč. z. a zdaž závazek téže i po uhasnutí směnečného regressního závazku indossantky E. právoplatným zůstal, neb zda závazek žalované jakožto závazek rukojemský a tudíž pouhé akcessorium dluhu hlavního, totiž závazku indossantčina dle §. 1363. obč. zák. s tímto eventuelním směnečným závazkem současně neuhasl.

Žalovaná slovy „jako rukojmí a plátce" převzala závazek dle §. 1357. obč. zák., dle něhož ručí jako solidární dlužník za celý dluh a na vůli věřitele jest, zdaž nejprvé hlavního dlužníka neb rukojmě neb oba současně žalovati chce. Zákon i na tomto místě podržuje pojmenování „hlavní dlužník" a „rukojmě", z čehož nutně plyne, že není úmyslem zákona, by pojem „jako rukojmí" byl slovem „jako plátce" zcela absorbován a aby na místo rukojemství ryze korreální závazek vstupoval. §. 1357. obč. zák. chce citací §. 891. jen vyjádřiti, že věřitel má proti „rukojmí a plátci" stejné právo voliti, koho žalovati chce, jako při korrealitě věřitel proti spoludlužníkům. Nijak však není tím ustanoveno, že by všechna ostatní na korrealitu se vztahující ustanovení zvláště §. 893—896. obč. zák. i na závazek v §. 1357. obč. zák. vytčený, jenž v podstatě své rukojemstvím zůstává, platiti měla. Náhledu tomu svědčí jak systematické zařadění v prvou hlavu třetího dílu obč. zák., tak i §. 1367. obč. zák. ve spojení s dv. dekretem z 19. září 1837 c. 229. sb. z. s., kterážto zákonná ustanovení by smyslu neměla,

kdyby dle §. 893. a násl. a ne dle §. 1363. a násl. obč. zák. posuzovati se mělo, kdy závazek „rukojmího a plátce" zaniká. Jest tedy i závazek „rukojmího a plátce" jen akcessorium dluhu hlavního a zaniká s dluhem hlavním. Ježto pak směnka v žalobě zmíněná v čas protestována nebyla, zanikl dle čl. 41. sm. řádu eventuelní směneční závazek regressní indossantky E. a ježto tento eventuelní regressní závazek byl dluhem hlavním a opominutím protestu ani existentním se nestal, tož soud dle §. 1363. obč. zákona dospěl k přesvědčení, že ani rukojemský závazek žalované existentním se nestal. Avšak kdyby zde nebylo tohoto důvodu, proč uhasl závazek žalované, tož musilo by k tomu se hleděti, že i v tom případě, kdyby protestu následkem prominutí téhož třeba nebylo, přece závazek indossantky E. uhasl promlčením dle článku 78. sm ř., ježto ve třech měsících po splatnosti žalováno nebylo. Žalobce nedokázal tedy takových skutečností, kterými by platební závazek indossantky E. a žalované B. dle zákona odůvodněn byl, pročež bylo žalobu zamítnouti.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce odvolání, v němž kromě právních dedukcí také novotu uvedl, že žalovaná B. listinou ze dne 3. června 1897 žalobci postoupila kvotu, kterou z konkursu na jmění vydatele částěji zmíněné směnky obdržeti měla, že však ničeho dosud neobdržel, ježto se stejnými postupy jiní věřitelové jej předešli.

Vrchní zemský soud v království Českém usnesením ze dne 21. června 1898 Bc. V. 337./98.—1. v neveřejném sezení odvolání žalobcovo zamítl, ježto podání ono nevyhovuje ustanovení §. 467 ad 3. a 471. ad 3. s. ř. a důvodů odvolacích ani výslovně ani zřejmým poukazem jednotlivě neuvádí, naopak že by jen z celkového obsahu podaného spisu a velmi stěží důvody tyto dedukovány býti musily.

Nejvyšší soudní dvůr naproti tomu vyhověl revisní stížnosti žalobcově, usnesení soudu odvolacího zrušil a témuž nařídil, by odvolání žalobcovo zákonitě projednal, ježto, ač odvolání trpí nejasností a jen nedokonale obsahuje to, co nevyhnutelným jest požadavkem spisu odvolacího a ač naproti tomu obšírné jest v tom, co do odvolání nepatří, tož přece lze z celkového obsahu důvody odvolací si vybrati a neodpovídalo by tedy zákonu, kdyby žalobci tedy možnost zamezena byla, by právo své hledal.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. srpna 1897 č. 11.136.

II.

Po ústním líčení pře rozhodl na to c. k. vrchní soud zemský k protestu zástupce žalované, že k novotám žalobcem uváděným dle

§. 482. s. ř. hleděti se nemá a vynesl rozsudek ze dne 22. října 1898 Bc. V. 337./98—6. jímž odvolání žalobcovo zamítnuto bylo a rozsudek I. stolice potvrzen. Skutková podstata doplněna byla tím, že žalobce jak ve spise odvolacím, tak i při roku odvolával se na vyjádření ze dne 3. června 1897, jímž žalovaná ku krytí směnečné pohledávky 961 zl. A—ovi dlužné témuž stejný obnos z její pohledávek 57.695 zl. a 5193 Mk. ke konkursu C—ově přihlášených postoupila, což ve spisech konkursních poznamenáno bylo; dále byl i doplněn děj tím, že žalovaná proti novotě této protestovala.

V důvodech se uvádí: Žalovaná dopisem ze dne 5. února 1897 převzala za směnečné pohledávání 961 zl. ve prospěch své dcery, jejíž podpis na směnce oné jakožto blancoindossament se nalézal, garancii tím, že se jako rukojmí a plátce této směnečné pohledávky pro čas splatnosti zaručila. Tím způsobem jako prvá stolice došel i odvolací soud k přesvědčení, že platební povinnost žalované zákonem odůvodněna není, v čemž ku správným důvodům prvé instance se poukazuje s tím, že jednak na novoty teprve v odvolacím spise uvedené nebylo lze brát zření, jednak, že jasné znění dopisu ze dne 5. února 1897 nepřipouští pochyby o tom, že žalovaná jen za směnečný závazek své dcery indossantky E. jako rukojmě a plátce se zavázala. Nemůže tedy býti pochyby o tom, že tento závazek žalované sdílí osud směnečného závazku indossantky E., se splatností směnky že počal a se směnečným dluhem že uhasl. Že by žalovaná snad ještě za nějaký jiný závazek se zaručila, že by zejména se byla zaručila za závazek, jenž k vydání a akceptování směnky zmíněné podnět dal, čili že by dále se zaručila, než šel závazek indossantky E., nelze tvrditi a jest to přímo zněním dopisu onoho vyloučeno. Také nelze přisvědčiti k tvrzení žalobcově, že by žalovaná podpisujíc vyjádření z 5. února 1897 dobře byla věděla, že jen ona samotna bude musiti směnečný obnos zaplatiti a že tím jej k zaplacení sama (tedy jako samoplátce) přejímá, neboť to není v dopise ze dne 5. února 1897 vysloveno a dle §. 915. obč. zák. nelze se o ní domnívati, že tak těžký závazek převzíti chtěla. K novotám v odvolání uvedeným nebylo hleděno, ježto důkazy ony dle §. 482. ř. s. nepřípustnými novotami se jeví, nemajíce za účel důvody odvolací dokázati, nýbrž jen směřujíce k tomu, by průvody nedopatřením v prvé stolici opominuté dodatně v druhé stolici k platnosti přivedeny byly, čímž stav sporu, jak prvé stolici předveden byl, pozměněn by byl a dále, ježto proti jich připuštění žalovaná protestovala.

Revisi žalobcovu c. k. nejvyšší dvůr v neveřejném sezení zamítl z těchto důvodů: Není zde dovolávaných důvodů revisních §. 503.,

2. a 503. 4. s. ř. Důvod prvý, jenž v tom spočívati má, že nepřipuštěn byl důkaz listinou postupní z 3. června 1897 není správným, ježto odvolací řízení z příčiny té, že nebyl připuštěn důkaz o tom, že žalobci další nový nárok proti žalované vzešel, takovou vadou trpěti nemůže, jež s to by byla, by se zamezilo vyčerpávající projednání a důkladné posouzení tohoto sporu, zvláště když v tomto sporu jen o to se jedná, zda žalovaná dle listiny z 5. února 1897 z převzatého rukojemství k zaplacení zažalovaného obnosu povinna jest. Také není tu důvodu revisního dle §. 503. odst. 4. s. ř. Dle dopisu z 5. února 1897 zavázala se žalovaná jako rukojmí a plátce ve prospěch své dcery a sice za směnečné pohledávání 961 zl. — Dle předložené směnky nebyla dcera tato bezprostřední směneční dlužnicí, nýbrž jako indossantka jen regressní dlužnicí, směnka ta však nebyla protestována a tím uhaslo právo směnečné proti dceři žalované. Ježto v závazku „jako rukojmě a plátce“ závazek rukojemský obsažen jest a ježto ani rukojmí a plátce nemůže míti nepříznivějšího postavení, nežli dlužník hlavní, tož jest jasno, že závazek rukojemský odpadá, když závazek hlavního dlužníka uhasl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. ledna 1899. č. 17.438.

Dr. Lad. Pavlousek.

Rušení držby při čistění mlýnské stoky. (§§. 50., 75. vodního zákona zemského ze dne 28. října 1870 č. 71. z. z.)

I.

C. k. ok. soud v P. uznal konečným výměrem ze dne 27. září 1897 právem, že 1. žalovaný B. tím, že svými lidmi na pozemku žalobcově č. p. 199. v L. stojící a na pozemek žalovaného č. p. 181., tutéž hraničící plot z trní částečně odstranil a koly jeho vytrhl, rušil žalobce W. v držení pozemku č. p. 199., pokud se týče plotu a jest povinen dalšího podobného činu se zdržeti; 2. že však žaloba s další prosbou, aby uznáno bylo, že žalovaný B. též tím, že na pozemek č. p. 199. vstoupil a po něm kolečkem jezdil, rušení držby se dopustil, se zamítá a útraty navzájem se zdvihají.

Důvody. Podél mlýnské stoky č. p. 1558. žalovanému B. náležející leží žalobcův (W.) pozemek č. p. 199. v L., jejž žalobce v držení má. V září 1897. čistil žalovaný stoku, při čemž na pozemek žalobcův vstoupil, naň dobytý štěrk skládal a tento též kolečkem přes pozemek č. p. 199. na svůj sousední pozemek č. p. 181. odvážel

a v cestě stojící část plotu z trní na hranici obou pozemků, ale na pozemku žalobcově zřízeného odstranil, vytrhnuv jeho koly a odházev trní.

Žalovaný přiznal držbu žalobcovu i čin svůj shora uvedený, popírá ale příslušnost soudu ku řešení přítomného sporu odvolávaje se na ustanovení zákona z 28. října 1870 č. 71. z. z. pro království České a knihu vodní, dle níž mu jak z předloženého výtahu vidno, přísluší právo i povinnost stoku čistiti a tím též na břehy vstupovati, štěrk ukládati i jej odvážeti, čímž též prokázáno, že nejednal svémocně. Otázku oprávnění žalovaného mlynáře ku čistění stoky a ukládání štěrku na břehy žalobce výslovně ze sporu toho vylučuje.

Odstraněním plotu na pozemku žalobcově stojícího porušil žalovaný soukromé právo držby žalobcovy, poněvadž čin takový nijak odvoditi se nedá z prokázaného práva stoku čistiti a poněvadž jedná se o zasažení do soukromého práva žalobcova, bylo v tomto směru i námitku nepříslušnosti soudu zamítnouti.

Co však týče se chůze a jízdy žalovaného po žalobcově pozemku, tu dlužno v přetřásané otázce spatřovati výklad obsahu a objem služebnosti čistiti stoku žalovanému dle §. 50. zák. vod. příslušící, jejíž řešení nespadá do řízení o rušené držbě — §. 5. zák. z 27. října 1849. č. 12. ř. z. ani vůbec v obor rozhodování soudního; bylo tudíž v tomto směru dáti místa námitce nepříslušnosti i žalobu zamítnouti.

Tento konečný výměr vzaly obě strany v odpor a uznal c. k. vrchní zemský soud pro království České dne 5. března 1898 č. j. Aa. 25.234/97.—5.-III. vyžádav si prve dobré zdání c. k. místodržitelství, že námitka nepříslušnosti soudu se zamítá, odst. I. výměru prvého soudu se potvrzuje, v odstavci II. ale zrušuje a doplnění řízení nařizuje na tolik, aby vyslechnuti byli svědci žalovaným vedení o okolnosti té, že po léta již za příčinou a účelem čistění mlýnské stoky po obou březích a tedy i po pozemku žalobcově chodili a štěrk tam nahazovali, — načež soud první nový výměr konečný vydati a při tom na útraty stížnosti zření míti má.

Důvody. Žalovaným mlynářem učiněná námitka nepříslušnosti soudu byla by jen tehdy důvodnou a byl by dle §. 75. vod. z. z. politický úřad jen tehdy příslušným, kdyby rozhodnuto býti mělo, zdali bylo v přítomném případě nutno a pokud bylo třeba použiti při čistění stoky pozemku soukromého dle §. 50. zák. vod. a žalovaný za vymezení tohoto práva požívacího by žádal. V přítomném případě však jedná se o to, zdali dopustil se žalovaný tím, že na pozemek žalobcův o své újmě vstoupil, zde plot z části

odstranil a po pozemku jezdil, rušení držby — a o tom sluší rozhodovati pouze soudům, poněvadž otázka, zdali lze upotřebiti všeobecných předpisů právních o ochraně soukromé držby proti svévolnému porušení jich se strany třetí, ani říšským zák. z 30. května 1869 č. 93. ř. z. ani zák. zemským z 25. října 1870 č. 71. z. z. a sice dle výslovného znění §. 3. poslednějšího zákona řešena nebyla a dle §. 339. obč. z. soudům přísluší chrániti držbu rušenou, z čehož jde, že námitka nepříslušnosti jest bezdůvodnou a slušelo ji zamítnouti.

Pakli že pak soud prvý uznal v odst. I. svého rozhodnutí, že žalovaný odstraniv plot žalobcův, tohoto v držení pozemku č. p. 199. resp. plotu rušil, nemá žalovaný důvodné příčiny do toho stížnosti vésti, uváží-li se, že žalovaný existenci i částečné odstranění tohoto plotu nepopírá, že tak na pozemku žalobcově se stalo a žalovaný práva k činu takovému z ustanovení vod. zák. §. 50. odvoditi nemůže, jelikož slova: „... pokud třeba, po březích se chodilo a jich užívalo k dovážení a odvážení věcí...“ jen dovážení a odvážení mezi dotyčným pozemkem břehu a pozemkem řeky resp. potoku, nikoliv ale též mezi dvěma pozemky na břehu sousedícími na mysli mají, že dále odstranění plotu bez vědomí vlastníka svévolí jest, kterou žalobce právem v držbě své rušeným se zove a kterou žalovaný poněvadž jeho lidmi a v jeho zájmu se stalo, zodpovídati musí. Bylo tudíž v tom směru rozhodnutí prvého soudu potvrditi.

Naproti tomu bylo usnesení v ostatních kusech zrušiti a doplnění řízení nařiditi, poněvadž okolnost žalovaným přivedená, že on i jeho lidé již po řadu let za účelem čistění stoky mlýnské po březích i pozemku žalobcově chodili a štěrk ven vyhazovali, pro rozhodnutí další důležitou jest.

K řádné dovolací stížnosti žalovaným B. podané rozhodl c. k. nejv. soud, že 1. stížnost, pokud zrušení prvního výměru a nařízení doplnění se týče, jako nepřípustná se zamítá a že usnesení obou podřízených soudů, pokud jimi žalobě místa dáno bylo, se zrušují a prvnímu soudu nařizuje, aby po provedení vrchním soudem nařízeného doplnění řízení o celé žalobě nově rozhodl; poněvadž ad 1. nařízené doplnění řízení jest opatřením učiněným během řízení, jemuž vůbec dle ustanovení §. 16. cís. nař. z 27. října 1849 č. 12. ř. z. odpírati nelze a ad 2. otázka, jíž doplnění řízení se týče, souvisí s otázkou, zda i odstranění plotu jest svémocným rušením držby žalobcovy, tak úzce, že i o této otázce rozhodnouti lze teprve, až bude znám výsledek důkazu svědeckého.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 1898 č. 7738.

II.

Po provedení důkazu svědeckého vydal první soud opětně dne 29. května 1898 usnesení konečné a uznal právem: I. že žalovaný tím, že jmenovaný již plot odstranil, jeho koly vytrhl a dále že po pozemku žalobcově kolečkem jezdil, žalobce v držení pozemku č. p. 199. v L. resp. plotu na něm postaveného rušil, že jest povinen každého dalšího takového činu se zdržeti a žalobci $^{2}/_{3}$ útrat nahraditi, II. že však žaloba, pokud na chůzi po pozemku se vztahuje, se zamítá a sice z důvodů c. k. vrchním soudem v rozhodnutí z 5. března 1898 shora již uvedených a vzhledem k okolnosti té, že slyšenými svědky sice prokázáno bylo, že lidé žalovaného mlynáře při čistění stoky mlýnské po léta již po březích i pozemku žalobcově chodili a na břehy dobytou hlínu vyhazovali a ukládali, nikoliv ale též, že by byla bývala hlína též kolečky a zvláště ne na sousední pozemky odvážena, z čehož jde, že žalovaný neprokázal svědky práva k takovým činům a z ustanovení §. 50. vod. zák. jich odvoditi nelze.

Naproti tomu prokázal žalovaný nejen ustanovením §. 50. vod. zák., nýbrž i svědky, že nalézá se v poslední držbě práva po pozemku žalobcově za účelem čistění mlýnské stoky choditi.

Na stížnost opětně oběma stranami podanou potvrdil c. k. vrchní zemský soud v království Českém rozhodnutím ze dne 22. června 1898 č. j R. III. 256/98. usnesení prvého soudce připojiv následující důvody: Právo žalovaného za účelem čistění stoky mlýnské vstoupiti na žalobcův pozemek — ovšem za náhradu, o kteréž však ani v tomto řízení ani vůbec soudům rozhodovati nelze — vyplývá již z ustanovení §. 50. vod. zák. z 28. října 1870 č. 71. z. z. a tudíž v žalovaném chození po pozemku tom již z toho důvodu svémocného jednání mlynáře resp. jeho lidí spatřovati nelze, k čemuž však v přítomném případě přistupuje ještě okolnost ta, že svědky bylo dokázáno, že žalovaný při čistění mlýnské stoky a za příčinou jeho již po řadu let vždy na pozemek ten vstupoval a naň hlínu ukládal a že tedy žalovaný nalézá se v posledním faktickém držení práva po pozemku žalobcově ku jmenovanému účelu choditi; dále uvážiti bylo, že jest přímo vyloučeno, že by byl žalobce o chození tom nevěděl, poněvadž tak již po dlouhá léta se dělo a což podstatné jest, právě v místech řečených sušárnu na ovoce má.

Z toho však nemůže žalovaný též odvozovati oprávnění na pozemek žalobcův složený štěrk též kolečky odvážeti na svůj vlastní pozemek sousední a za tou příčinou odstraniti část žalobcem zřízeného

a na téhož pozemku stojícího plotu v cestě stojící, i když nehledíme k tomu, že z výpovědí žalovaným vedených svědků nevyplývá, že by byl žalovaný již někdy takového práva vykonával a již z ustanovení §. 484. obč. zák. vyplývá, že soud prvý plným právem v těchto činech rušební čin shledal a v tomto směru žalobě místa dal.

C. k. nejvyšší soud nevyhověl mimořádnému dovolacímu rekursu žalovaného, poněvadž nen' tu podmínek dv. dekr. z 15. února 1833 č. 2593 sb. z. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. května 1898 č. 10.272. **Jos. Bozděch.**

Příspěvky k výkladu zákona o obchodu potravinami ze dne 16. ledna 1896 č. 89. ř. z.

C. k. nejvyšší soud co soud kassační nalezl ku zmateční stížnosti pro zachování zákona podané c. k. generál. prokuraturou z rozsudků:

1. Ok. s. pro přestupky v Praze ze dne 4. července 1898 U. 515./98., kterýmž byl N. N. sproštěn obžaloby pro přestupek dle §. 16. odst. 2. zákona ze dne 16. ledna 1896 č. 89. ř. z.;

2. Okr. soudu pro přestupky v Praze ze dne 4. července 1898 U. 514./98., jímž byl N. N. téhož přestupku sproštěn;

3. Okr. soudu v Ž. B. ze dne 17. srpna 1898 U. 342./98., jímž byl N. N. sproštěn obžaloby pro přestupek v §. 11. téhož zákona vytčený;

4. Okr. soudu na Smíchově ze dne 3. září 1898 U. 2379./98., jímž byl N. N. sproštěn obžaloby pro týž přestupek:

5. Okr. soudu v Praze ze dne 30. srpna 1898 U. 658./98., jímž byl N. N. sproštěn obžaloby pro přestupky v §. 11. a 12. vytčené;

6. Okr. s. na K. V. ze dne 22. srpna 1898 U. 959./98., jímž byl obžaloby pro tytéž přestupky sproštěn;

7. Okr. s. na K. V. ze dno 2. září 1898 U. 962./98., jímž byl N. N. přestupku dle §. 11. odst. 3. sproštěn — právem:

Uvedenými rozsudky byl porušen zákon. Důvody:

K čís. 1. U kupce N. N. v Praze byly mědí pokryté kovové dýmky se značným lidskému zdraví škodlivým množstvím olova 77·43°/₀ vadnými shledány. K odpovědnosti proto pohnán, ospravedlňoval se N. N. tím, že dýmky ty obdržel od firmy C. v Paříži jako vzorky a je na skladě ponechal, že nemohl však hned poznati množství olova ve smíšenině, z níž dýmky byly zhotoveny. Aniž by toto ospravedlnění

blíže zkoušel, sprostil okr. soud v Praze obžalovaného obžaloby pro přestupek v §. 16. odst. 2. cit. zákona vytčený a to z důvodu, že ku poznání zdraví škodlivé vlastnosti zabavených dýmek bylo by třeba chemicko-technické analysy, tudíž mimořádné bedlivosti. V tom, že okresní soud patrně důležitou provenienci dýmek opomněl zjistiti, spočívá opomenutí příčící se povinné důkladnosti a přesnosti vyšetřování (nař. min. 16. června 1864 č. 165. ř. z.) a odporuje §. 3. a 270. č. 7. tr. ř.; pro náležitost pak, že jen chemicko-technické zkoumání by vedlo ku poznání množství olova, neuvádí rozsudek žádných důvodů, poněvadž právě v té okolnosti znalce slyšeti opomenul. Již pro tyto nedostatky formalní jeví se rozsudek z důvodu §. 281. č. 5. tr. ř. zmatečným. Jest však také pochyben ve směru materielním. Že N. N. obsah olova hned na první pohled nemohl poznati, nezbavuje ho ještě zodpovědnosti. Jeho nedbalost spočívá v tom, že vůbec ničeho nepodnikl, aby poznal kvalitu legování, ač legování dýmky mědí musilo jeho podezření vzbuditi. Okr. soud přehlíží však také, že všeobecný ústav pro zkoumání potravin ve svém dobrozdání prohlašuje i poměďování hned poznatelné samo o sobě za zdraví lidskému škodlivé. Při náležité pozornosti byl tudíž N. N. dle §. 16. odst. 2. zákona ze dne 16. ledna 1896 č. 89. ř. z. zakázanou kvalitu zboží poznal a nebyl tudíž rozsudek na vinu znějící již předem vyloučen.

K č. 2. V obchodě pražské firmy X. byly vadnými shledány dětské sklenice opatřené kovovým víčkem a kovovou obrubou pro přílišný 79·33% obsahující obsah olova ve smíšenině. Disponent firmy proto k odpovědnosti pohnaný udal, že má povinnost tyto sklenice, jež v továrně jeho chéfa se vyrábějí, v pražs. továrním skladě vésti, avšak že prý nemohl na první pohled poznati, jaké množství olova v kování sklenic jest obsaženo. Také v tomto případě přijal okr. soud ospravedlnění disponentovo a sprostil jej rozsudkem ze dne 4. července 1898 a to z toho důvodu, že kvantum olova jen na základě chemické analyse dá se poznati. Také tento rozsudek jest pro neúplnost a pro nedostatek udání důvodů pro to, že by k poznání množství olova chemické analysy bylo třeba, dle §. 281. č. 5. tr. ř. zmatečný. Ježto se však v tomto případě o nádobu k pití jedná, mělo se užíti ustanovení §. 15. zák. ze dne 16. ledna 1896 a nikoliv §. 16. Disponent však měl vzhledem k tomu, že byl zřízencem firmy a proto snadno o způsobu vyrábění onoho kování dověděti se mohl, beze všeho odporu povinnost, o povaze smíšeniny ke kování používané se informovati. Poněvadž však v ohledu tom ničeho nečinil, neměl také pro nedbalost, jež jemu dle §. 15. odst. 2. přičítati jest, býti osvobozen.

K č. 3. Pachtýř mlýna N. N' v Ž. Brodě měl se zodpovídati z toho, že v jeho závodě pšeničná mouka, moukou kukuřicovou porušená, vadnou shledána byla.

Týž ospravedlňoval se tím, že mouku kupuje od rozličných firem, sám že však mouky v jeho závodě mleté nikdy s kukuřicovou moukou nemíchal.

Aniž byl okr. soud správnost tohoto ospravedlňování blíže zkoumal, sprostil jej rozsudkem ze dne 17. srpna 1898 pro přestupek dle §. 11. cit. zák.; poněvadž prý není dokázáno, že by byl obžalovaný sám konstatované porušení pšeničné mouky předsevzal. Nehledě ku zmateč nosti rozsudku pro jeho neúplnost dle §. 281. č. 5. tr. ř., ježto vůbec ani k otázce o původu mouky a o tom, zda obžalovaný při náležité povinnosti falšování její mohl poznati, přihlíženo nebylo, jest rozsudek vadný i proto, že skutečnou povahu deliktu §. 11. cit. zák. na straně obžalovaného vylučuje, aniž by uvážil, zda týž aspoň dle §. 12. cit. zák. nejeví se trestuhodným.

Že obžalovaný mouku sám neporušoval, zbavuje jej pouze zodpovědnosti pro 1. odst. §. 11. zmín. zákona; nicméně měl okres. soud dle §. 262. tr. ř. jednání obžalovaného také vzhledem k č. 2. a 4. §. 11. a ve směru §. 12. tohoto zákona zkoumati.

Tento jediné správný postup byl by snad k odsouzení obžalovaného postačil; nedá se zajisté mysliti, že by mu při náležité pozornosti bylo ušlo, že se prodává v obchodě jeho falšovaná pšeničná mouka.

K č. 4. Ve smíšeném obchodě N. N. na Smíchově byla zabavena při úřední revisi čokoláda, jež obilním škrobem byla porušena. Okr. soud na S. sprostil rozsudkem ze dne 3. září 1898 N. N. obžaloby pro přestupek §. 11. odst. 1. zák. o potravinách z důvodu, že obžalovaný sám čokolády nevyráběl, nýbrž ji — jak svědky dokázáno — od firmy Y. v Praze odebíral. O tomto rozsudku platí totéž, co řečeno nahoře o rozsudku v Ž. Brodě. Měl-li soudce za to, že skutková povaha deliktu § 11. odst. 1. cit. zák. jest vyloučena, měl přece uvážiti, zda žalovaný snad dle č. 2. a 4. §. 11. onoho zákona neb dle §. 12. ibidem není zodpověděn a byl by sotva mohl objektivní i subjektivní skutkovou povahu tohoto deliktu vyloučiti, kdyby byl býval uvážil, že falšování čokolády, jak vychází z dobrozdání ústavu pro zkoumání potravin, pouhým odstraněním tuku a cukru čokolády, tedy způsobem žádných odborných vědomostí nevyžadujícím a málo obtížným, zjistiti se dá a mimo to také z chuti a tuhosti čokolády poznati lze a že tudíž prodavač takového zboží dopouští se nedbalosti, pakli abnormálního quantum škrobu v čokoládě nepozoroval.

K č. 5. N. N., kupec v Praze, měl ve svém filiálním obchodě, jejž pomocným svým personálem vedl, šafrán berytem porušený. N. N. tvrdil, že o falšování neví; o původu šafránu činil udání neurčitá a ospravedlňoval se konečně tím, že filiální obchod nestojí pod jeho dohledem a že následkem toho za falšování jeho personálem tam snad způsobené nikterak zodpovězen býti nemůže. Okr. soud v Praze sprostil obžalovaného obžaloby pro přestupky dle §. 11. a 12. cit. z., aniž by toto udání dále zkoumal.

Rozhodným vidělo se okres. soudu, že N. N. o falšování žádné vědomosti neměl. Avšak tato okolnost mohla by nejvýše ospravedlniti sproštění přestupku §. 11. č. 2. resp. 4. cit. zák. Že rozsudek z téhož důvodu také vylučuje skutkovou povahu §. 12. cit. zák., jest omyl. Spíše mělo se uvážiti, zda obžalovaný při náležité pozornosti falšování šafránu poznati a prodeji jeho mohl zabrániti. A k této otázce jest přisvědčiti. Neměl-li o původu tohoto, jak známo, často falšovaného koření, určité vědomosti, bylo přece jeho povinností, starati se o jeho kvalitu. Jak patrno z dobrozdání ústavu pro zkoumání potravin, daly se již pouhým mikroskopickým pozorováním šafránu četné jemu přimísené úlomky minerální pozorovati. Také okolnost, že obžalovaný vedení filiálního obchodu svému personálu přenechal, nemůže jej omluviti. Jako majitel obchodu měl se sám přesvědčiti o pravosti zboží ve filiálce prodávaného. Opomněl-li toho, dopustil se nedbalosti vytčené v §. 12. cit. zák.

K č. 6. Stejně pochyben jest právnicky také rozsudek okr. soudu na K. V. ze dne 22. srpna 1898, jímž N. N. byla sproštěna obžaloby pro přestupky §. 11. a 12. cit. z.

Obžalovaná ve svém obchodě ve Vršovicích prodávala zázvor jahelnými plevami promíchaný. Tvrdila pak, že toto koření koupila od neznámého agenta a že nevěděla o falšování. Tato okolnost by ji měla přiměti k tomu, aby toto často porušované koření zkoumala. Mimo to dá se falšování, jak patrno z dobrozdání ústavu pro zkoumání potravin, již jednoduchým mikroskopickým zkoumáním poznati. Nepozorovala-li tedy následkem opominutí tohoto zkoumání, že zboží jest falšováno, neužívala pozornosti při provozování obchodní živnosti povinné a byla tudíž dle §. 12. cit. z. trestu hodnou.

K č. 7. V obchodě N. N. ve Vršovicích byl vadným shledán ocet, jako „vinný ocet“ prodávaný, jenž, jak vychází z dobrozdání ústavu pro zkoumání potravin, vinným octem nebyl a také na obyčejný ocet příliš nepatrné množství octové kyseliny t. j. $2{\cdot}4\%$ obsahoval. Obžalovaná tvrdila, že ocet koupila od obchodníka Z., což tento potvrdil, dokládaje, že ocet jako t. zv. „přírodní ocet“ z továrny M. M. odebral.

Aniž by okr. soud zavedl trestní vyšetřování proti Z. neb M. M., osvobodil obžalovanou obžaloby pro přestupek dle §. 11. č. 3. cit. z., poněvadž prý nevěděla, že dotčený ocet není pouhým „vinným octem". Uváží-li se však, že obsah kyseliny octové v něm také na obyčejný ocet nápadně byl nepatrný a tudíž ocet již přirozeně svou chutí mírnější kvalitu musil prozrazovati, byla tu skutková povaha deliktu §. 11. č. 3. cit. z. Při nejmenším mělo se přijati, že ocet již pro nepatrný obsah kyseliny octové povahu falšované potraviny na sobě má, jejížto falšování obžalovaná při patřičné pozornosti musila pozorovati a bylo by tím sproštění — ne-li dle §. 11. č. 3. — tedy dle §. 12. cit. z. vyloučeno.

Bylo tedy dle §. 33. a 292. tr. ř. zmateční stížnosti pro zachování zákona místa dáti a vysloviti, že zákon byl porušen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 11. března 1899. č. 2996.

—h.

Literární zprávy.

Der landwirthschaftliche Hypothekarkredit in Oesterreich während der letzten fünfzig Jahre. Von Dr. Albín Bráf, Professor an der böhmischen Universität zu Prag. Wien 1899.

Spis jest zvláštním otiskem široce založeného jubilejního díla „Geschichte der österreichischen Land- und Forstwirtschaft und deren Industrien 1848—1898". Stručně nastíněny nejprvé poměry úvěrní před r. 1848. Při převládajícím rázu hospodářství naturálního, právní vázanosti půdy a opozděném vývoji hospodářském doba tehdejší potřeby zvláštní organisace úvěru hypotečního nepociťovala. Dostatečnými prameny byly tehdy sirotčí pokladny, jichž vývoj zajímavě ukazuje kolísání zákonodárcova názoru mezi zásadou kumulace a individualisace, pak v některých zemích kontribučenské obilní fondy, konečně od dvacátých let tohoto století i spořitelny. Poskytování úvěru hypotečního nebylo ovšem vlastním a předním účelem těchto ústavů, nýbrž jen důsledkem výhodného zužitkování pokladních přebytků, proto o pravidelném a soustavném ukojování úvěrních potřeb nemohlo býti řeči.

Obrat nastal rokem 1848. Zrušení poddanství, vyvazení veřejnoprávních břemen a v zápětí následující mobilisace půdy, vše to způsobilo zatlačení hospodářství naturálního peněžným a rostoucí potřeba

úvěru dala teprve vznik ústavům zvláštním, jež po vzoru starých pruských „landschaftů“ vydejem listů zástavních, dlouhodobému úvěru odpovídajících, poskytovaly zápůjčky nevypověditelné, v annuitách splatné. Spisovatel dělí celé období po roce 1848. ve tři oddíly, vyznačující se každý zvláštní charakteristikou. První oddíl sahá asi do roku 1863. Tehdy vedle množících se spořitelen jediné rakouská národní banka hypotečním svým oddělením, zřízeným roku 1855. hlavně za účelem snadnějšího prodeje státních domén ukojovala rostoucí potřebu hypotečního úvěru. Trval sice již od r. 1841. haličský stavovský úvěrní spolek, který však obmezoval úvěr svůj jen na velkostatky. Ostatně i rakouská národní banka již minimálním obnosem svých zápůjček (5000 zl.) malorolnictvu byla z pravidla nepřístupnou. Mnohem pestřejší obraz poskytuje období druhé asi od polovice let šedesátých do polovice let sedmdesátých. Po starších, až do minulého století zpět sáhajících, ale vždy marných pokusech vstoupil konečně r. 1865. v život první na veřejnohospodářském podkladě spočívají ústav hypoteční t. j. Hypoteční banka království Českého, jejíž zajímavý vznik a vývoj zevrubně jest vylíčen. Jí po bok pak r. 1867. přistoupila hypoteční banka slezská, kdežto různé pokusy o zřízení zemských bank hypotečních v jiných zemích, zejména na Moravě, Dolních a Horních Rakousích a Štýrsku zůstaly tehdy bez úspěchu. Zápasilyť tehdejší zemské hypoteční ústavy v prvních letech svého trvání s mnohými obtížemi finančně-technickými a doba nebyla vůbec veřejnohospodářské formě podnikání příznivа, ježto vítězný tehdy hospodářský liberalism jediné ve formě akciové spatřoval vhodný způsob organisace úvěru hypotečního. Tak již r. 1860. vznikla haličská akciová hypoteční banka a r. 1864. uveden v život velkolepý akciový podnik vídeňský pod jménem rakouského ústavu pro úvěr pozemkový, jenž ovšem vedle úvěru hypotečního a komunálního zabýval se i obchody bankovními a bursovními. Tím dán byl počátek k hojnému zakládání akciových bank hypotečních, jichž stanovy však ne vždy šetřily oněch přísných opatrností, jichž obchod zástavně listový nutně vyžaduje. Není tudíž divu, že v bursovním poprasku r. 1873. většina těchto na mnoze uměle vyvolaných a na nezdravých základech spočívajících ústavů akciových vzala za své. Tím zároveň ale otřesen byl předsudek, že forma akciová pro ústavy úvěrní jest nejvýhodnější a nastalá nedůvěra a skepse obrátila opět pozornost k ústavům zemským, jichž všeobecná krise hospodářská se takřka byla ani nedotekla.

Tím právě charakterisováno jest období třetí od polovice let sedmdesátých, že kdežto v zakládání nových bank akciových nastala skoro úplná stagnace, jevil se naopak potěšitelný ruch ve vznikání

hypotečních ústavů zemských. Tak založena byla r. 1876. hypoteční banka markrabství moravského, r. 1880. hypoteční banka markrabství isterského, r. 1889. hypoteční banky dolno- a hornorakouská, r. 1896. hypoteční banka korutanská, r. 1898. hypoteční ústav království dalmatského v Zadru a zřízení zemských hypotečních bank v Tyrolech a Vorarlberku jest otázkou nejbližší budoucnosti. Vedle těchto ryzých hypotečních bank objevily se ale i nové typy veřejnoprávních zemských ústavů peněžných, pěstujících vedle úvěru mobilárního a osobního zejména i dlouhodobý úvěr meliorační, železniční, komunální vydáváním zvláštních dluhopisů. Tak již r. 1882. haličská zemská banka, 1890. zemská banka království Českého, 1896. zemědělská banka markrabství moravského spojená s tamní hypoteční bankou, komunální úvěrní ústav slezský. Všechny tyto ústavy zdárně prospívají a zejména starší z nich v zemích, pro něž byly zřízeny, na poli úvěru hypotečního zaujímají skutečně postavení vládnoucího. Blahodárný vliv vykonávají tyto zemské hypoteční banky zejména i co do levnosti úvěru majíce v různých úrokových typech svých listů zástavních prostředek, aby úvěr zemědělský klesající tendenci míry úrokové rychle a snadno se mohl přispůsobiti. Tím přispěly k značné úlevě tísnivého břemene úrokového, pod nímž zadlužené rolnictvo úpí, neboť nepřímo působily ve směru tom na úrokovou míru i ostatních ústavů peněžných, zejména spořitelen, jež co do místních potřeb úvěrních s bankami hypotečními čestně závodí, nehledíc k tomu, že některé z nich domohly se i privileje k vydávání listů zástavních (Št. Hradec, Vídeň, Černovice, Brno). Konvertační působnost podporována jest ovšem i zákony poskytujícími důležité úlevy poplatkové a významný sprostředkovací úkol připadá ve směru tom i hustě vznikajícím záložnám systému Raiffeisenova. Tak celá otázka úvěru hypotečního vývojem poměrů hospodářských ve své podstatě byla pozměněna, ježto nejedná se dnes více o ukojení potřeby úvěrní vůbec, nýbrž o úvěr snadno přístupný a levný. Konečně podán jest obšírný výklad podstaty i vývoje úvěru melioračního.

Jak vidno, spisovatel neobmezil se na pouhý přehled chronologický, nýbrž vykládá pragmaticky a soustavně celý vývoj hypotečního úvěru v Rakousku a poskytuje tak plastický, živý a úplný obraz těchto poměrů úvěrních. Spis protkaný hojnými a cennými daty statistickými jest důležitým příspěvkem k dějinám domácího úvěrnictví vůbec, k bohaté literární činnosti autorově přičiňuje pak jeden z plodů nejcennějších.

C. H.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

69. O poměru odstoupení od žaloby (§. 237. s. ř.), ponechání řízení in suspenso, vzdání se nároku žalobního a obmezení prosby žalobní.

Poměr těchto institucí není dle s. ř. příliš jasný. Ve starém našem procesním právu nebylo vzdání se nároku, odstoupení od žaloby nikterak obmezeno, zvláště ne co do času a obnovení rozepře ve své míře ponechané nebylo žádnou lhůtou vázáno. Novoty nynějším soud. řádem v tom směru zavedené nikterak schvalovati nelze.

Mezi odstoupením od žaloby dle starého práva a dle nového práva je ten podstatný rozdíl, že dle onoho nebylo lze žalobu nazpět vzatou obnoviti, až nebylo-li to výslovně vyhrazeno; pouhé to odstoupení mělo tu účinek jako nyní vzdání se nároku; dle nového práva za to žalobu nazpět vzatou lze povždy opětně podati; chce-li se opáčný účinek docíliti, musí to býti zvláště vyhraženo; tu pak ale není vlastně odstoupení od žaloby, nýbrž porovnání. Následkem té novoty cítil se zákon nuceným zkusiti příslušnost odstoupení od žaloby na určitou lhůtu (§. 237.). Tážu se, co je přirozenější? Názor starého nebo nového práva? Myslím že starého, neboť leží více na snadě, nepřipustiti obnovení žaloby zpět vzaté než připustiti; též jest tam věc jednodušší, netřeba pak zvláštního vzdání se nároku, které, jak dokážu, je institucí velice problematické ceny právnické a logické; účinek odstoupení od žaloby pak (že se odpůrci útraty nahraditi musí) jest docela stejný ve starém i v novém právu. Nejčastější případ odstoupení od žaloby dle s. ř. jest ten, kdy žaloba předčasně podána byla. Tu lze si též pomoci tím, že se stání in suspenso ponechá (pak-li odpůrce s tím je srozuměn); avšak řízení pak teprve za 3 měsíce (§. 168. s. ř.) lze obnoviti; záleží-li žalobci na tom, aby žaloba dříve byla obnovena, nezbývá mu než odstoupení dle §. 237.

Docela zbytečné bylo vytýkati nový druh rozsudků, totiž rozsudků pro vzdání se (§. 394. s. ř.). Stačilo by úplně docela prosté prohlášení žalobcovo, že od žaloby bezvýminečně upouští, tak jako toto prohlášení stačí při obmezení prosby žalobní. Rozsudky pro vzdání se též nikde v praxi se neujmou, již proto ne, že jsou s nimi spojeny docela zbytečné výlohy kolkové.

Zkoumejme logickou a právnickou povahu toho „vzdání se“ nároku. Buďto nárok žalobní žalobci skutečně patřil nebo mu nepatřil; v druhém případě nelze o vzdání se mluviti; neboť nikdo nemůže se

vzdáti něčeho, co mu nepatří, kdyby i sebe více byl přesvědčen, že mu nárok patří (na př. odměna za sprostředkování sňatku); výraz „vzdání se“ je tu docela nemístný. V prvním případě, když nárok žalobci skutečně náležel, sluší zajisté rozeznávati, proč se ho „vzdává“; vždyť jest možno, že před stáním byl docela uspokojen; tu přece by bylo též nemístno, mluviti o „vzdání se“ toho nároku; naopak, žalobce se ho nevzdal a ze slova toho mohly by se snadno nesprávné důsledky vyvoditi. Nebyl-li však žalobce vzdávající se nároku uspokojen, pak ovšem o vzdání se lze mluviti, ale toto vzdání se není nic jiného, než prosté darování, tedy smlouva mezi stranami uzavřená; rozsudek ale, to mi každý přizná, za formu pro uzavírání smluv se nehodí; k tomu hodí se jen porovnání. — I když nárok žalobcův je nejistý, není vhodno mluviti o vzdání se; toto předpokládá dle logického smyslu svého povždy, že nárok určitě stává.

Podivný jest dále poměr vzdání se nároku k obmezení prosby žalobní. Ve smyslu, jak s. ř. vzdání se pojímá, zahrnuje každé obmezení prosby žalobní v sobě „vzdání se“, totiž částečné; v praxi skutečně vyskytují se obtíže, nesluší-li, když žalobní prosba se obmezí, pro část obmezenou vydati rozsudek pro vzdání se té částky. Soudní řád o obmezení prosby žalobní zmiňuje se jen v §. 208. Zvláštního rozsudku pro „obmezení prosby žalobní“ ale nezná. Tedy též praxe většinou a to zcela správně, obmezení v rozsudku prostě konstatuje, pro částku vyloučenou, ale zvláštního (třeba dílčího) rozsudku pro nějaké vzdání se nevydává. A přece mezi vzdáním se nároku a obmezením prosby žalobní není jiného rozdílu, než že ono jest úplné, vztahuje se na celý nárok, toto pak jen částečné vztahujíc se jen na část nároku. Obmezení prosby žalobní není než částečné vzdání se; vzdání se pak není než úplné obmezení prosby žalobní. Technika zákona jest tu umělá, subtilní a bylo by lépe bývalo, kdyby se bylo při starém právu zůstalo.

Dr. F. Joklík.

Denník.

Osobní zpráva. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 6. srpna 1899 jmenován mimoř. profesor pan Dr. Bohuš sv. pán Rieger řádným profesorem rakouských dějin říšských na české universitě Karlo-Ferdinandově v Praze.

Brněnská komora advokátní odbývala dne 12. srpna 1899 mimořádnou valnou hromadu. Schůze tato měla průběh následující: Předseda komory Dr. Bedřich Klob pozdraviv přítomné členy, po-

ukázal na důležitost denního pořádku, který svolání mimořádné plenární schůze odůvodňuje, a praví, že výbor komory, zvláště, v tomto okamžiku měl za svou povinnost, zaměstnávati se útoky činěnými od zavedení nového civilního řádu soudního, justiční správou na stav advokátský. Udělil pak slovo zpravodaji výboru p. Dru. Rudolfu Blitzfeldovi.

Zpráva výboru zní:

Advokacie v Rakousku prožívá těžké doby. To uznává se nejen v kruzích advokátních a soudcovských, nýbrž i v kruzích široké veřejnosti všeobecně a trvale.

Advokacie ve svém významu sociálním a ve své vážnosti klesla úplně a přestala býti pramenem obživy nejenom dobrým ale i v nejčetnějších případech i jenom dostačitelným ba nuzným. V advokátní komoře moravské staly se tyto smutné poměry již r. 1892 předmětem důkladné úvahy.

Hlavní příčina těchto poměrů byla tehdy shledána v nepříznivých poměrech hospodářských, v jakých jsme se octli; zejména však v neobmezené volnosti ve vykonávání advokacie (zpráva přednesená ve valné hromadě z 30. října 1892). Advokátní komora udělila v tom směru instrukce kolegům vyslaným na základě usnesení valné hromady z 8. dubna 1894 k společnému sjezdu advokátních komor.

Tento všeobecný sjezd následkem vlivu hlavně mladých kruhů vyslovil se pro zachování úplné svobody advokacie, při čemž rozhodla vídeňská komora na základě usnesení valné hromady ze 4. října 1893. (Usnesení toto stalo se malou většinou.) Jakkoliv v posledních letech znamená se v přibývání advokátů stagnace (dříve přibývalo advokátů progressivně), přece přibylo následkem neobmezené volnosti advokacie advokátů hlavně v značnějších a lidnatějších městech Cislajtanie tolik, že již s ohledem na hospodářsky nevyhnutelné následky tak veliké soutěže četné existence ohroženými, ba již i zničenými býti se jeví.

Vláda nepokládala posud za potřebné této otázce nejmenší pozornost věnovati, neřku aby jí věnovala spravedlivého a slušného zřetele anebo důkladného studia. Advokacie zůstala svému osudu na pospas.

Druhá příčina pohromy stavu advokátního záleží v okolnostech, které provázely zavedení nových processuálních zákonů civilních. Cítili jsme to již jako nevážnost, ano přímo jako pokoření, že při sdělávání základů nového civilního řádu soudního a při sestavování nároku na nový řád civilní rady stavu advokátního dbáno nebylo, přece stav advokátní ztělesňuje v sobě velikou sumu všeobecného a odborného (právnického) vzdělání i bohaté zkušenosti. Avšak správa justiční opo-

menula čili správně řečeno úmyslně zanedbala učiniti potřebné kroky k reformě advokacie zároveň a současně se zavedením nového soudního řádu. Reformy této bylo nutně potřebí, aby advokacii dostalo se onoho postavení, jaké jí přísluší v rámci nových zákonů a aby docíleno bylo souladné spolučinnosti stavu soudcovského a advokátního.

Správa justiční naopak učinila od doby zavedení nového řádu soudního vše, co by jenom význam a vážnost stavu advokátního poškoditi mohlo a advokacii naproti soudům přímo inferiorní postavení zjednalo.

Obecenstvo se přímo před advokáty varuje, a jemu ukazují cesty i prostředky, jakými by se mohlo advokátního stavu (trpěného pouze co nutné zlo) navždycky uvarovati.

Advokátovi zkracují se jeho soudní práva a povinnosti i v processu advokátském, jenž bez toho nade vši míru jest obmezen, jelikož nepřízeň vlády vrhá své stíny i na stav soudcovský a jelikož vliv advokacie na vykonávání spravedlnosti krok za krokem se zatlačuje a ztenčuje. Ano ještě vyvinuje se u mnohých soudů i praxe taková, že ní i volnost slova advokátovi se odnímá.

Vše to jest účinek celé řady tajných výnosů ministerstva spravedlnosti daných soudcům, z nichž vyvěrá úmysl stav advokátní přímo deklassovati a jej v jeho hmotných zájmech co nejcitelněji poškoditi. Možno pochopiti, že proti takovým tajným výnosům za poměrů, jaké nyní panují, se strany soudcův ničeho činiti nelze, čímž samostatnost a neodvislost stavu soudcovského, zaručená v státních základních zákonech jest podlamována.

Odpomoci proti tomuto žalostnému neduhu nelze v Rakousku od rozhodujících činitelů více očekávati a jeví se proto všechno volání k vládě anebo k říšské radě již předem jakožto marné.

Advokátnímu stavu jakožto takovému nezbývá nic jiného kromě svépomoc. Jest třeba založiti všeobecný advokátní spolek, jenž by zahrnoval všechny cislajtánské advokáty a v němž by všichni členové solidárními se prohlásili, proti útiskům a zádavám, jež advokáty stíhají, k mocnému celku se spojili a proti nebezpečím, jež ještě stavu našemu hrozí, mužně čelili v tom úmyslu, aby svému vznešenému povolání zjednali opět onen vliv, jaký jemu dle práva a spravedlnosti na vykonávání justice přísluší.

Dále potřebí jest společného orgánu (časopisu advokátního), v němž by práva a zájmy advokacie s veškerým důrazem platnosti došly a v němž by advokátní stav i jeho příslušníci proti všem dalším

útokům se strany nám nepříznivé správy justiční účinným spůsobem obraňováni byli.

Výbor moravské advokátní komory klade proto následující návrh: Svolati se má všeobecný sjezd advokátů cislajtánských dolnorakouskou advokátní komorou do Vídně. Sjezd ten má zaujati stanovisko vůči nejdůležitějším stavovským otázkám a o těchto usnesení učiniti.

Zejména mají se shromáždění tomu předložiti následující návrhy:

1. Má se založiti všeobecný spolek advokátní, jehož členové sestoupí se svorně k tomu účelu, aby za úplnou nezávislost advokacie, jakož i pro povznesení hluboce kleslé vážnosti a významu téže a pro zlepšení jeho hmotného postavení všemi zákonnými prostředky se zasadili.

2. Založí se všeobecný rakouský časopis advokátní. S vyloučením všeliké strannické politiky bude tento časopis bdíti nad neztenčeným zachováváním zákonů a podrobí všechna opatření vlády a zejména chování se správy justiční vůči advokátům veřejné diskussi ve smyslu moderní vědy a vzhledem ke zkušenostem nabytým; bude podávati dobrozdání, bude zasazovati se o to, by advokacii postavení jí náležité opět vráceno bylo a zejména bude četné případy, kde advokát jest pokořován, poškozován anebo ve svých soudních právech a svobodách obmezován, odhalovati a potírati, zvláště ale potírati bude tajné výnosy ministerstva práv, jež dotýkají se samostatnosti a neodvislosti stavu soudcovského, zaručených článkem 6. základního zákona státního z 21. prosince 1867 čís. 144. ř. zák. a to co nejrozhodněji.

3. Má se žádati za nový řád advokátní, jenž by práva a zájmy stavu advokátního zaručoval a novému duchu nových zákonů odpovídal.

4. Má se zříditi všeobecná státní pensijní pokladna dle zásad pojišťovací techniky pro advokáty, jich vdovy a kroky k tomu účelu potřebné zahájiti.

V debatě prohlásil p. Dr. Jaroslav Seidl navržená opatření za nedostatečná vůči kritické situaci stavu advokátského a navrhl, aby se ze shromáždění odeslal telegram Jeho Veličenstvu císaři s prosbou za odstranění tajných a škodlivých opatření justiční správy. Pan Dr. Julius Ambros posuzoval zejména činnost soudních inspektorů a dává k uvážení plenární schůzi, zdali by se návrhy výboru komory nedaly v tom smyslu modifikovat, že by zamýšlený spolek advokátů zřídil odbočky a tím působnost i vliv svůj rozšířil. Pan Dr. Arnold Křiváček děkoval p. Dru. Seidlovi za jeho nadšenou řeč, ale vyslovil se proti návrhu, aby Jeho Veličenstvu císaři zaslal se telegram. Pan Dr. Ludvík Merores připojil se k návrhu výboru komorního, ale nesouhlasí s tím, že žádá se založení státní pokladny pensijní a shledává to býti v od-

poru s ostatním obsahem zprávy, jež jediné a výhradně očekává zlepšení postavení advokátního od svépomoci a klade návrh, aby slovo „státní“ před slovem pensijní pokladna z návrhů komory vyloučeno bylo, dále vyslovuje se podobně jako Dr. Křiváček proti návrhu Dra. Seidla. Pan Dr. Frant. Rauscher učinil dodatečný návrh, aby plenární schůze vyslovila přesvědčení, že ústav inspektorů soudních klidnému výkonu spravedlnosti a neodvislosti soudců se příčí.

Zpravodaj Dr. Rudolf Blitzfeld konstatoval s uspokojením, že návrhy výboru nenašly ve valné hromadě žádného odporu. Pp. dři. Jaroslav Seidl a František Rauscher vzali své návrhy zpět a valná hromada přijímá jednohlasně resoluci, že „zpráva výboru béře se z důvodů v ní obsažených a tuto schválených k vědomí, schvaluje se a návrhy výboru jednohlasně se přijímají“.

Stav advokátů v roce 1898 v zemích českých. Na 5,843.000 obyvatelů připadají koncem roku 1898 v Čechách 1074 advokáti, z nichž jest jich 497 v sídlech sborových soudů, 577 v místech jiných; v Praze je jich 299. Vůči roku 1897 přibylo: 23 advokátů, 6 do sídla soudů sborových, 17 na místa jiná. 7 do Prahy, 19 jich zemřelo, 23 se advokacie vzdali, 1 byl vyškrtnut, 12 jich během roku přesídlilo. Příznivější jest poměr na Moravě, kde byl koncem roku 1898 357 advokátů na 2,276000 obyvatelů; 156 je jich v sídlech soudů sborových, 201 v místech jiných, v Brně 96. Na počet ubyli 4 advokáti; 7 jich zemřelo, 7 resignovalo, 2 ubyli z jiných důvodů (bez škrtnutí). Na Slezsko o 605.649 obyvatelích připadá v roce 1898 78 advokátů; 29 v sídlech sborových soudů, 49 v místech jiných, 14 v Opavě. Přibyli 2 advokáti, zemřeli 3. Ve Vídni byli v téže době 934 advokáti; v Předlitavsku (23,895.000 ob.) 4095 advokátů, 2583 v sídlech soudů sborových, 1512 v místech jiných, 2034 v sídlech komor advokátních; celkem o 87 více nežli v roce 1897.

Literatura nových zákonů processních. Vydání „zákona o řízení exekučním a zajišťovacím daného dne 27. května 1896 se zákonem uvozovacím“, jež upravil a poznámkami a výkladem opatřil Dr. Josef Žalud, dokonáno jest právě vydanou druhou, obsáhlejší částí. Věnováno jest dvornímu radovi prof. Dr. Ant. rytíři Randovi. — Vydání „exekučního řádu ze dne 27. května 1896 č. 79. ř. z. s uvozovacím zákonem a zákony a nařízeními v platnosti zachovanými“, jež upravil soudní adjunkt Ant. Hartmann, vyšly sešity 12.—16., jimiž dosaženo §. 370. a ve vzorcích zároveň již se zvláštním stránkováním vycházejících „udělení příklepu k vydražené nemovitosti (§. 183. ex. ř.)“.

Odhad práv spojených s držbou exekvované nemovitosti. Mezi příklady odhadních protokolů vydaných ministerstvem spravedlnosti (str. 10) kapitalisuje se právo ku braní dříví spojené s nemovitostí dvacetinásobnou roční hodnotou. Ustanovení tohoto bylo v praxi tím způsobem špatně používáno, že ocenění všude a za všech okolností dálo se ve dvacetinásobné roční hodnotě. Ministerstvo oznámilo tudíž výnosem ze dne 12. července 1899 č. 15106 soudům těch zemí, v nichž kapitalisování pro lesy 4% bylo stanoveno, že dotčenému příkladu za základ slouží 5% kapitalisování, při zúročení 4% však dle obdoby §. 21. odst. 6. ř. odh. ř. ocenění státi se má dle dvacetipětinásobného ročního výnosu.

Kalendář právnický. Nakladatelstvo M. Perlesa pro rok 1900 opět vydalo známý kalendář „Oesterreichischer Juristen Kalender“. Jest to ročník třicátý prvý. Redakci obstarali Dr. Leo Geller a Dr. Heřman Jolles. Cena vázaného exempláře 1 zl. 60 kr.

Jubileum. Dne 27. srpna t. r. slavil p. Václav Čížek, sazeč v tiskárně Dra. Edvarda Grégra 50leté jubileum své práce. Zpráva tato nebude pro naše čtenářstvo bez zajímavosti, vzpomeneme-li, že p. Václav Čížek byl od r. 1865 sazečem a metteur-em en pages „Právníka“. Vzhledem k tomu, že jubilant odchází na zasloužený odpočinek, ztrácíme v něm pracovníka nad míru bedlivého a spolehlivého, jenž namáhavou práci redakční technickými zkušenostmi svými a vzácnou obezřelostí značně usnadňoval. Přejeme mu srdečně, aby odpočinku ještě dlouhá léta ve zdraví užíval.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: pp. rada zem. soudu Alexandr Blahout v České Lípě státním zástupcem v Mostě a soud. adjunkt František Wach v Kolíně náměstkem státní zástupce v Liberci. Přeloženi byli: pp. náměstek stát. zástupce v Liberci Otakar Klíma do Chrudimi a soud. adjunkt v Brandýse n. L. Dr. Josef Procházka ku kraj. soudu v Táboře.

Uprázdněná místa u soudů na Moravě. Místo rady zemského soudu při kraj. soudě v Jihlavě s příjmy dle VII. hodn. třídy. Žádosti včetně do 7. září 1899 na praesidium kraj. soudu v Jihlavě.

Místa soudních adjunktů a to: 2 v Brně, po 1 v Místku, ve Znojmě a v Novém Jičíně s příjmy vždy dle IX. hodn. třídy. Žádosti ku praesidiím zemského soudu v Brně, krajských soudů v Novém Jičíně, ve Znojmě a v Novém Jičíně vesměs do 9. září 1899 včetně.

Oprava. Na str. 540. ř. 1. shora na místě „§§. 1425. až 1429.“ stůj „§§. 1325. až 1329“.

O vnucené správě nemovitostí k vymáhání peněžitých pohledávek.

Podává soudní adjunkt **Václav Bozděch** v Mladé Vožici.

K vymáhání peněžitých pohledávek připouští exekuční řád z roku 1896 vedení práva vnucenou správou*) na tyto majetkové předměty:

1. na věci nemovité (§§. 97.—132. ex. ř.), zejména i na vlastnictví báňské (§§. 240. a 241. ex. ř.);

2. na nároky o vydání a plnění věcí nemovitých i movitých (§. 328. ex. ř.);

3. na práva, která opětované vybírání plodů připouštějí, zejména výměnek (§§. 330. a 334. ex. ř.);

4. na živnostenské podniky, továrny a pod. (§§. 341.—344. ex. ř.).

Na věci movité nelze vésti exekuci vnucenou správou (arg. §. 249. ex. ř. a contr.), ačkoli věc movitá vedle ustanovení svého poskytovati může plody i požitky, nýbrž pouze zájmem i prodejem.

Jak co do předmětu, tak i co do spůsobu provádění liší se vytčené druhy vnucené správy podstatně od sebe. Obrali jsme

*) Co do historického vývoje a norem staršího práva rakouského srov. pěkný spis dra Ferd. Pantůčka: Sequestrace soudní dle práva rak. 1892. a recense dvorn. rady prof. dra Otta v „Právníku" 1893, str. 325 n., 354 n. a 439. násl.

sobě za úkol v nástinu tomto stručně promluviti o vnucené správě nemovitostí.

I. Podstata vnucené správy nemovitostí. Vnucenou správou věcí nemovitých rozumíme onen krok exekuční, kterým věřitel vymáhající zaplacení pohledávky své dosíci chce nikoli z nemovitosti samé, nýbrž z užitků a důchodů její. Jako lze vésti exekuci vůbec nejen na celek, nýbrž také na idealní část celku, tak také vnucenou správu idealní části nemovitého statku povoliti možno (§. 13. knih. z., §§. 97. a 131. ex. ř.). Ba vnucenou správu povoliti lze také na jednotlivou hmotnou část celku, na př. na jednu nebo více parcel téže usedlosti, předpokládajíc ovšem, že část taková bez ohledu na ostatní celek samostatně se dá spravovati a užitky i důchody poskytuje (sr. zodpovědění otázek min. sprav. předložených k §. 131. ex. ř.).

Na některé nemovitosti jest dovoleno vésti exekuci pouze vnucenou správou, nikoli také nucenou dražbou, jako statky svěřenské a lenní (§§. 635. násl. obec. zák. obč.), dále statky obroční a zádušní (§. 40. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.). Jako exekuci vůbec nelze vnucenou správu vésti na věci z právního obchodu vyloučené; na věci pak veřejné a obecně užitečné, které za takové administrativním úřadem byly prohlášeny, může povolena býti exekuce (tedy také vnucená správa) toliko k těm součástkám majetkovým, kterých bez újmy zájmů veřejných může užito býti k uspokojení věřitele (§. 15. ex. ř. sr. zákon ze dne 6. května 1897 č. 153. ř. z.).

Předmětem vnucené správy jsou užitky a důchody nemovité věci (§. 97. ex. ř.). Slovem užitky (Nutzungen) rozuměti sluší nejen plody, t. j. organické přírůstky, které poskytuje ta která nemovitost a které k tomu jsou určeny, aby od nemovitosti byly odděleny a hospodářskému cíli sloužily, nýbrž veškeré věci, které poskytuje nemovitost, jen když tato právě k tomu jest určena, aby věci ty poskytovala. Z tohoto posléz uvedeného důvodu nenáležel by k užitkům nějakého pozemku nebo domu poklad nalezený (§. 398. obč. z.), ovšem ale dle pravidel lesnických poražené dříví, také vývrati, ze zahrad ovoce, zelenina, z lomu kámen a pod.

Důchody (Einkünfte) pak jsou jakékoli občasné dávky, které z určitého právního poměru k věci nemovité se vztahujícího buď in natura nebo v penězích mají býti placeny. Mezi důchody z nemovité věci patří zejmena činže z pronajatých domů, pachtovné z propachtovaných pozemků, pachtovné v plodech dle §. 1103.

obč. z. a jiné občasné dávky, které jistá osoba zavázána jest na základě určitého právního poměru vlastníku nemovitosti platiti.

Podstata vnucené správy jeví se v tom, že se vlastníku věci nemovité odnímá volná disposice i správa věci té a udílí se osobě jiné, soudem k tomu ustanovené, jejímž úkolem jest, aby užitky a důchody z věci plynoucí způsobem pravidelným vybírala a zpeněžila, načež peněz takto docílených k uspokojení věřitele se použije. Jeví se tedy při vnucené správě činnost dvojí:

1. záležející v hospodaření na nemovitosti a dobývání užitků i důchodů z ní a proměňování výtěžků tak docílených v peníze;

2. záležející v tom, že se peněz takto docílených použije k uspokojení věřitele, pokud se týče věřitelů. [1])

Činností prvou zabývá se po výtce osoba soudem k tomu ustanovená (vnucený správce), činností druhou soud exekuční.

II. Zavedení vnucené správy. Předem sluší vytknouti zásadu nového exekučního řádu, že se každý ze tří druhů exekučních na věci nemovité, t. nucené zřízení práva zástavního (zwangsweise Pfandrechts-Begründung), vnucená správa (Zwangsverwaltung) a nucená dražba (Zwangsversteigerung) pokládá za samostatný krok exekuční, že žádný z těchto druhů nepředpokládá jiný druh, nejsa jím podmíněn. Všecky tyto tři druhy exekuce směřují k vymožení pohledávky peněžité z věci nemovité, avšak vnucená správa liší se jednak od nuceného zřízení práva zástavního tím, že toto nemá za úkol věřiteli zaplacení pohledávky jeho přímo vymoci, jako vnucená správa, nýbrž pouze zjednáním příznivého pořadí dobytého zástavního práva budoucí zaplacení zajistiti (§. 87. ex. ř.), jednak od nucené dražby tím, že při této zaplacení pohledávky docílí se z ceny věci samé, kdežto při vnucené správě slouží účelu tomu pouze užitky a důchody věci nemovité (§. 97. a contr. §. 133. a násl. ex. ř.).

Z těchto zásad plyne, že není potřebí dle nového exekučního řádu, jak tomu chtěl bývalý soudní řád, aby pohledávka dříve exekučním právem zástavním na nemovitosti v knihách zapsané byla pojištěna, než vymáhána býti může vnucenou správou, nýbrž věřitel vymáhající, má-li jen pro pohledávku svou titul exekuční, u soudu příslušného přímo za zavedení vnucené správy může žá-

[1]) Schuster, v Oesterr. Civilprocessrecht, str. 655 nazývá tyto činnost 1. Realisirungsverfahren, 2. Befriedigungsverfahren.

dati, tak že jest možna exekuce vnucenou správou pro pohledávku, která v knize pozemkové vůbec zapsána není.

Poněvadž by ale takovýmto mimoknihovním vedením práva úvěr hypothekární valně byl poškozen, zavedl exekuční řád nový druh knihovních zápisů, totiž poznamenání vnucené správy (také poznamenání dražebního řízení). Zná sice již §. 20. knih. zákona různé druhy poznamenání k vyznačení osobních poměrů osob v knihách zapsaných a k založení určitých dle předpisů civilního řádu soudního nebo knihovního zákona s tím spojených právních účinků, a výslovně mezi nimi jmenuje poznamenání sekvestrace. Avšak poznamenání vnucené správy jeví účinky materielní, není jejím účelem pouhé uvedení v patrnost jako při poznamenání sekvestrace dle §. 20. knih. zák.

Neboť dle §. 104. exek. řádu nabývá vymáhající věřitel poznamenáním vnucené správy práva z užitků a důchodů nemovitosti dojíti zaplacení (Befriedigungsrecht), nebo-li jinými slovy řečeno: nabývá poznamenáním zástavního práva quoad fructus.

Avšak nedosti na tom. Za určitých okolností, totiž tehda, byla-li po zavedení vnucené správy nemovitosti tato nemovitost nucenou dražbou prodána, dostane se z nejvyššího podání na pohledávku, k jejíž vymáhání vnucená správa byla zavedena, zaplacení, v pořadí, které věřitelovu právu k uspokojení přísluší, byť i tento věřitel na nemovitosti ani zástavním právem nebyl zajištěn, ani ku dražebnímu řízení nepřistoupil (§. 218. odst. 3. ex. ř.).

Zde tedy má poznamenání vnucené správy tytéž hmotné účinky, jaké má vklad zástavního práva, že totiž věřitel nabývá práva z věci, resp. ceny její dojíti zaplacení své pohledávky (§. 447. obč. zák.).

Tím vnesen do knihovního řízení nový živel, totiž poznamenání s účinkem materielním, který se do rámce ostatních knihovních předpisů nehodí, zejmena opominul exekuční řád vyvoditi krajní důsledky z těchto předpisů a stanoviti způsob, jakým zajištěno by mělo býti pořadí podané žádosti za vnucenou správu, pokud se týče pořadí dožádání za výkon knihovního poznamenání, když I. instance dotčené žádosti nevyhoví, ovšem ale instance druhá. De lege lata zůstane věřitel takový bez ochrany, neboť knihovní zákon poznámky zamítnutí žádosti za poznamenání neuznává, což se lehce vysvětluje tou okolností, že poznámky knihovní s účinkem materielním jsou mu neznámy (§. 99. knih. z. arg. sl. Einverleibungs- oder Vormerkungsgesuch).

Zavedení vnucené správy zahrnuje v sobě dvojí soudcovskou funkci, totiž povolení (Bewilligung) a výkon (Invollzugsetzung).

A) *Povolení.* Podmínky všeobecné, za kterých vnucenou správu lze povoliti, jsou:

1. příslušný návrh vymáhajícího věřitele (§. 97. sl. auf Antrag), který učiniti lze buď písemně (podáním) neb ústně soudním protokolem (§. 53. odst. 1. ex. ř.) a který musí míti náležitosti §. 54. ex. ř.

K návrhu dlužníkovu povoliti lze usnesením vnucenou správu místo řízení dražebního, které navrhoval vymáhající věřitel: *a*) jestliže průměrný přebytečný výtěžek hospodářský nemovitosti, za jejíž dražbu vymáhající věřitel žádal, dostačuje, aby uhraženy byly mimo běžné úroky též annuity nebo jinaké splátky kapitálu, které buď při založení dlužního poměru nebo po něm smluveny byly mezi věřitelem a dlužníkem, *b*) nebylo-li sice umluveno, aby vykonatelná pohledávka byla splátkami umořována, avšak pohledávka ta i s příslušenstvím může býti zapravena během jednoho roku z přebytků výtěžkových, kterých lze očekávati.

V obou těchto případech může býti řízení dražební odloženo a místo dražby pouze vnucená správa zavedena (§. 201. ex. ř.).

2. Vykonatelná pohledávka. Vykonatelnou jest pohledávka tenkrát, když jest spůsobem positivním právem stanoveným tak dalece praecisována a definitivně na jisto postavena, že zákon se nerozpakuje ku provedení jejímu, vzpěčuje-li se dlužník, připustiti i prostředky donucovací, mající za úkol prosaditi nárok věřitelův i proti vůli dlužníkově.

Exekuční řád mluví tu o titulech exekučních, jež vyčítá §. 1. ex. ř. pod č. 1.—18. Opírá-li se pohledávka o některý z těchto exekučních titulů, zoveme ji vykonatelnou (vollstreckbar).

Co se týká rozsudků, sluší na tomto místě poukázati k ustanovení §. 409. civ. ř. soudn., dle něhož má v rozsudku odsuzujícím k nějakému plnění (zu einer Leistung), ať jest to již pohledávka peněžitá nebo k jinému plnění zavazující, stanovena býti lhůta, v níž plnění to provedeno býti musí (tempus judicati — Paritionsfrist).

Lhůta ta z pravidla obnáší 14 dní (ve směnečném řízení tři dny) a sluší ji dle posledního odstavce tohoto §u čítati dnem potom, kdy rozsudek právní moci nabyl.

V odpověděch na otázky, které ministerstvu práv strany předpisů nových zákonů o řízení soudním byly předloženy k §. 409.

civ. ř. (min. nař. ze dne 3. prosince 1897 č. 25.801) vykládá se tento poslední odstavec §. 409. civ. ř. s. v ten rozum, že předpis dotčený nevztahuje se na případ, když rozsudek nabude právní moci proto, že v čas nebyl podán opravný prostředek, že tedy v takovém případě čítá se tempus judicati ode dne doručení rozsudku odsouzenému, resp. v řízení ve věcech nepatrných, ode dne prohlášení rozsudku (§. 452. civ. ř. s.) a že pouze v případě, když z rozsudku podán byl opravný prostředek, čítati sluší tempus judicati ode dne, kdy rozsudek právní moci nabyl. Ačkoli de lege ferenda výklad tento za nepochybně opportunní sluší pokládati, přece de lege lata nemohu mu hledě k jasnému, k nižádným pochybnostem nezavdávajícímu znění §. 409. posl. odst. civ. ř. s. přisvědčiti.

Exekuční titul musí obsahovati jméno oprávněného i dlužníka, předmět, spůsob, objem a čas plnění a nikdy nesmí exekuce býti povolena před splatností pohledávky a před uplynutím lhůty k plnění v rozsudku nebo jiném titulu exekučním stanovené (§. 7. odst. 1. a 2. ex. ř.).

Příslušnost k povolení vnucené správy řídí se pravidly danými o příslušnosti k povolení exekuce vůbec §. 4. č. 1.—6. ex. ř. a sice rozhoduje tu exekuční titul. Jest tedy příslušný:

a) je-li exekučním titulem rozsudek, usnesení nebo výměr civilního soudu, platební příkaz v rozkazním nebo směnečném řízení nebo v řízení dle zákona ze dne 12. července 1872 č. 112. ř. z., platební rozkaz v řízení upomínacím, narovnání sjednané před soudem civilním a usnesení o trestu za řízení v občanských rozepřích, soud processní I. instance;

b) je-li exekučním titulem výpověď z nájmu nebo pachtu, nebo rozkaz soudní na odevzdání nebo převzetí najatého předmětu, onen soud, u něhož výpověď byla podána a návrh na vydání rozkazu strany odevzdání nebo převzetí najatého předmětu byl učiněn;

c) je-li exekučním titulem smír v řízení konkursním učiněný, právoplatné usnesení v řízení konkursním a úřední výpis z likvidačního protokolu, soud konkursní;

d) je-li exekučním titulem nařízení civilních soudů v řízení nesporném, onen soud, u něhož záležitost nesporná v prvé stolici byla projednána;

e) je-li exekučním titulem mimosoudní výpověď nájemní nebo pachtovní (§. 1. č. 18. ex. ř.), onen okresní soud, v jehož obvodu předmět najatý nebo pachtovaný se nalézá;

f) v ostatních případech soud obecný dlužníkův ve věcech sporných, a nemá-li v tuzemsku takového soudu obecného, onen okresní soud, u něhož nalezá se vložka té které nemovitosti.

Nalezá-li se ale vložka u soudu sborového I. instance, jest k povolení exekuce příslušný okresní soud v sídle sborového soudu činný (§. 4. odst. 2. ex. ř.).

Pochybno jest, platí-li předpis §. 138. ex. ř., vedle něhož lze pro vykonatelnou pohledávku, pro níž zástavní právo (buď nuceným zřízením zástavního práva §§. 87., 88. ex. ř. nebo poznamenáním vykonatelnosti §. 89. ex. ř.) již jest zřízeno, na povolení nucené dražby u soudu exekučního návrh učiniti, také pro vnucenou správu.

Předpis takový není obsažen v pododdělení o vnucené správě, avšak patrná analogie a stejný důvod zákona (ratio legis[2]) opravňuje nás zajisté platnost jeho rozšířiti také na vnucenou správu a připustiti možnost v případech uvedených učiniti návrh na povolení vnucené správy též u soudu exekučního. Forum toto jest forum electivum (arg. sl. können v §. 138. ex. ř.), má tedy věřitel vymáhající volbu, učiniti návrh buď u soudu dle §. 4.—6. ex. ř. příslušného neb u soudu exekučního.

O návrhu rozhodne příslušný soud bez předcházejícího ústního jednání a bez výslechu dlužníkova (§. 3. odst. 2. §. 55. ex. ř.) usnesením (§. 62. ex. ř.), prozkoumav ovšem dříve, jak formální tak i materielní náležitosti návrhu.

Povolující usnesení musí obsahovati:

1. všeobecné náležitosti vytčené v §. 63. pod č. 1.—5. ex. ř.,

2. týká-li se vnucená správa nemovitosti v knihách pozemkových zapsané, opatření, aby na listu závad vložky oné nemovitosti, jejíž vnucená správa se povoluje, vykonáno bylo poznamenání vnucené správy.

Opatření to bude záležeti: *a*) v případě, že soud povolující jest rozdílný od soudu knihovního, v dožádání tohoto za zmíněné poznamenání; *b*) jestliže soud povolující sám také jest soudem knihovním, v nařízení výkonu kancelářskému oddělení pro knihy pozemkové.

---

[2]) Důvod ustanovení tohoto spočívá zajisté na té skutečnosti, že soud processní již dříve, povoluje nucené zřízení práva zástavního nebo poznamenání vykonatelnosti, konstatoval náležitosti exekuce. Srov. M. Líska: Nucená dražba nemovitostí str. 37.

Obojí toto opatření děje se z povinnosti úřadu, i bez návrhu věřitelova (§. 98., odst. 1. ex. ř.).

3. dožádání exekučního soudu za výkon vnucené správy, kteráž současně státi se má s opatřením strany knihovního poznamenání (§. 98., odst. 3. ex. ř.).

Který soud jakožto exekuční v činnost nastoupiti má, stanoví exekuční řád v §. 18. č. 1.—4., §§. 19.—22. Poukázati sluší zde na předpis §. 19. ex. ř., že při výkonu exekucí na statky manské nebo v deskách zemských zapsané, na železnice nebo konečně na nemovitosti báňské přenésti může soud exekuční provedení celé vnucené správy nemovitosti na sborový soud, v jehož obvodu nemovitost ta leží.

Jest patrno, že při zavedení vnucené správy po případě mohou tři soudové v činnost vstoupiti, totiž soud povolující, soud knihovní a soud exekuční, tak že musí v takovém případě povolující soud dvojí dožádání vydati: na soud knihovní za poznamenání a na soud exekuční za výkon vnucené správy.[3])

Poznamenání vnucené správy musí obsahovati: *a*) jméno vymáhajícího věřitele; *b*) vykonatelnou pohledávku (§. 98, odst. 1. ex. ř.); *c*) byla-li povolena vnucená správa pouze na fysickou část nemovitosti, budiž v poznamenání tato část zejmena označena (na př. poznamenává se vnucená správa lesa č. kat. 259 v Hošticích atd.).

Poznámka ta má tyto účinky:

1. že povolená vnucená správa proti každému pozdějšímu nabyvateli nemovitosti provedena býti může (§. 98. odst. 2. ex. ř.),

2. že na užitky a důchody nemovitosti dotčené pokud vnucená správa právoplatně nebyla zrušena, pouze vnucenou správou exekuci vésti lze. Ovšem zůstávají práva na užitcích těch již před poznámkou nabytá nedotčena a nepřekáží tedy nic, aby jednotlivé plodiny nemovitosti již dříve zabavené exekučním prodejem byly zpeněženy (§. 103., odst. 1. ex. ř.);

4. že vymáhající věřitel nabývá poznamenáním správy vnucené práva z užitků a důchodů nemovitosti dojíti zaplacení svého vykonatelného pohledávání přede všemi, kdož teprv po vykonané

---

[3]) Srov. Schauer E. O. v pozn. 2. k §. 134., s nímž M. Lísk a ve spisu „Nucená dražba nemovitostí“ str. 15. zbytečně polemisuje, omylem mu podkládaje chybné mínění, jakoby učil, že třeba jest dvojí žádosti věřitelovy. Slovo „Ersuchen“ znamená zde dožádání soudu, nikoli žádost strany, v kterémžto případě užívá se slova „Antrag“.

poznámce knihovních práv na nemovitosti nabyli nebo vnucenou správu si vydobyli (§. 104. ex. ř.);

4. že vymáhající věřitel, jestliže nemovitost za vedené správy byla nucenou dražbou prodána, obdrží zaplacení z nejvyššího podání v tom pořadí, v jakém vnucená správa jest na listu závad poznamenána (§. 218., odst. 3. ex. ř.).[4])

Pro pořadí tohoto poznamenání rozhodná jest doba, když dožádání povolujícího soudu došlo soudu knihovního nebo byl-li tento sám soudem povolujícím, kdy návrh strany tohoto soudu došel (§. 104. ex. ř., §. 29. a 193. knih. zák., §. 8. instr. ku knih. z, §§. 76. a 77. jedn. ř.).

Z toho vyplývá, že návrh na zavedení vnucené správy jest podáním tabulárním a dlužno tedy jím nakládati tak, jak to předpisuje knihovní zákon a instrukce k němu, zejmena v případě, podáno-li více návrhů na povolení vnucené správy k soudu, který jest zároveň knihovním i povolujícím, anebo došlo-li více dožádání soudu knihovního za výkon poznámky té současně, třeba současnost poznamenati (§. 103. knih. zák., srov. §§. 66. odst. 2., 76. a 77. jedn. ř.).

Soud tabulární vykonav v knihách poznámku týkající se zavedení vnucené správy u jiného soudu zahájené, má o výkonu neprodleně učiniti sdělení soudu exekučnímu, což jest povinností úředníka knihy vedoucího bez dalšího rozkazu soudu (§. 159. jedn. ř.).

Sezná-li knihovní soud, že vnucenou správu vedle knihovního stavu nelze provésti, učiň o tom ihned oznámení exekučnímu soudu (§. 101. ex. ř.).

Na usnesení, kterým se návrhu na povolení vnucené správy buď vyhovuje nebo místa nedává, lze sobě do 8 dnů stěžovati (§. 132. odst. 1. a contr.). Podaný rekurs v knize pozemkové se nepoznamenává (arg. §. 99. knih. zák.).

Při nemovitostech v knize pozemkové nezapsaných[5]) odpadá, jak se samo sebou rozumí, poznamenání knihovní a má tedy příslušný soud povolující pouze vysloviti, vyhovuje-li návrhu, či

---

[4]) Účinku tohoto nemá poznamenání vnucené správy zavedené pouze na fysickou část nemovitosti, ponėvadž poznamenání to pouze na fysickou část se obmezuje, nucená dražba ale celou nemovitost, nikoli pouze část, postihuje (sr. zodpovědění otázek výše citované k §. 131. ex. ř.)

[5]) Případ takový bude asi velice řídký vzhledem k okolnosti, že knihy pozemkové u nás vesměs jsou již založeny, a vzhledem k zákonu ze dne 23. května 1883, č. 83 ř. z.

zamítá-li jej, a v případě onom prostě exekuční soud za výkon požádati (§. 102. ex. ř.).

Návrhu na povolení vnucené správy budiž přiložen výtah z katastru na důkaz, že nemovitost buď celá neb idealní její část nalézá se v držení dlužníkově.

V případě, že by vymáhající věřitel takového osvědčení o držení nebo spoludržení nemovitosti v knihách nezapsané nepodal, povolí přece soud nucenou správu, avšak před nařízením zájemného popsání vyslechne dlužníka o otázce držby nemovitosti, o kterou běží (§. 91., 102., odst. 2. ex. ř.).

B) Výkon. a) Při nemovitostech v knize pozemkové zapsaných.

Soud, který vnucenou správu povolil, má, není-li sám soudem exekučním, neprodleně, nevyčkav právní moci povolujícího usnesení, soud exekuční za výkon její požádati (§. 99. ex. ř., §. 158. jedn. ř.).

Sezná-li pak exekuční soud buďto z oznámení svého knihovního oddělení, je-li sám soudem knihovním, nebo ze sdělení soudu knihovního[6]), že vnucenou správu vedle stavu knihy pozemkové provésti nelze, nenařídí výkon vnucené správy, nýbrž buď celé řízení exekuční zastaví, nebo uloží věřiteli, aby ve lhůtě dle uvážení vyměřené překážku tomu vadící odstranil a tím se vykázal. Rozumí se, že není libovůli soudcově zůstaveno, aby volil buď spůsob ten či onen, nýbrž že v případě, dá-li se překážka knihovní v přiměřené době odstraniti, povinností jeho jest, aby věřiteli nařídil o odstranění překážky se postarati a že překážky více není, soudu exekučnímu se vykázati.[7])

Jak na usnesení, kterým se řízení pro vadu knihovní zastavuje, tak i na usnesení, kterým stanoví se lhůta ke průkazu, že závada knihovní jest odstraněna, možno podati stížnost. Rovněž lze stížností domáhati se toho, aby usnesení o zastavení změněno bylo v ustanovené lhůty.

Vnucená správa, jak již bylo k tomu poukázáno, v tom záleží, že se vlastník nemovitosti zbavuje volného nakládání s ní a správa

---

[6]) Dle §. 168. jedn. ř. budiž sdělení toto učiněno krátkým poznamenáním ve spisech, jež se zároveň exekučnímu soudu zašlou.

[7]) Tak poučuje minist. spravedlnosti v odpovědích výše citovaných str. 104. sl. §. 101. ex. ř.

věci té odevzdá se osobě třetí. Dle tohoto účelu řídí se výkon vnucené správy, který předsebere exekuční soud tím:

α) že jmenuje osobu, jíž se správa nemovitosti svěřuje (vnuceného správce),

β) že udílí rozkaz dlužníku, aby se zdržel všelikého nakládání s užitky a důchody exekucí stíženými a že ve správě vedené správcem nesmí účastniti se proti jeho vůli (§. 99. ex. ř.),

γ) že dá výkonnému orgánu rozkaz, aby vnucenému správci nemovitost ku správě a vybírání užitku odevzdal.

Usnesení obsahující jmenování vnuceného správce obsahujž také ustanovení, v které době periodický správce účet vydati má a mimo to má soud exekuční buď hned při jmenování správce nebo brzo po zavedení správy ustanoviti, ve kterých lhůtách mají soudu odváděny býti peníze z výtěžku zbývající (§. 115, odst. 1. ex. ř.).

O zavedení vnucené správy budiž dáno věděti: 1. vymáhajícímu věřiteli, 2. dlužníku, 3. jmenovanému vnucenému správci, 4. finanční prokuratuře, 5. spoluvlastníkům nemovitosti, je-li vnucená správa zavedena toliko strany idealní části nemovitosti (§. 99. odst. 2. a 3. ex. ř.), 6. příslušnému hornímu hejtmanství, je-li vnucená správa zavedena na předmět vlastnictví horního (§ 240., odst. 3. ex. ř.)[8]), 7. všem věřitelům, kteří vydobyli si vnucenou správu dotčené nemovitosti (§ 100., odst. 2. ex. ř.).

C o d o v ý b ě r u vnuceného správce obmezen jest soud exekuční na osoby zapsané v seznamu vnucených správců, který dle §. 106. ex. ř. povinni jsou sborový soudové 1. stolice vyslechnouce úřady správní a obecní svého obvodu, jakož i korporace a spolky hospodářské i hornické sepsati a soudům okresním svého obvodu zaslati. Seznamy tyto (Verwalterlisten) mají soudy sborové každoročně prozkoumati, po případě opraviti a doplniti a mají v ně pojaty býti osoby, které pro svou znalost věci a spolehlivost k úřadu vnuceného správce jsou způsobily a vyslovily ochotu správy takové na sebe bráti (§. 106. ex. ř.).

Na provedení těchto předpisů vydána byla podrobnější ustanovení o zdělávání seznamů oněch v §§. 153. až 157. min. nař. ze dne 5. května 1897 č. 112. ř. z. (jednacího řádu).

---

[8]) Oznámení toto obstará exekuční oddělení, nečekajíc rozkazu soudcova (§. 384. č. 8. jedn. ř.).

V tom směru sluší uvésti toto.

Seznamy správců vnucených mají tak zdělány býti, aby pro každý okres dle jeho poměrů hospodářských tolik správců bylo po ruce, kolik dle průměrného počtu vnucených správ bude asi potřebí, aby nemusili jmenováni býti správci, kteří nebydlí na blízku nemovitosti spravované (§. 153. jedn. ř.).

Za účelem sestavení seznamu správců středních a menších rolnických statků i domů mají okresní soudové nejdéle v měsíci srpnu vyzvati starosty obcí svého okresu, aby do měsíce oznámili osoby k úřadu správce dle druhu nemovitostí v obci se nalézajících spůsobilé a k tomu ochotné (§. 154., odst. 1. jedn. ř.). Okresní soud návrhy obecních starostů prozkoumá, vytkne osoby, jež se mu zdají způsobilými, a odešle návrhy před koncem září politickému úřadu okresnímu, ve zprávě pak současně sborovému soudu I. instance zaslané podá vyjádření o schopnosti osob starostou obce navržených (§. 154., odst. 2. jedn. ř.).

Sborový soud I. stolice pak dle zpráv okresních soudů a dle spisů od politických úřadů jemu zaslaných[9]) sestaví listinu správců vnucených (§. 154. odst. 3. jedn. ř.).

Co se týká nemovitostí v městech majících vlastní statut, má sborový soud I. stolice o návrhy ty požádati přímo starostu, nejpozději v srpnu, načež návrhy podané zašle politickému úřadu zemskému k podání dobrého zdání. Tento zavede, zdá-li se mu to potřebným, vhodná šetření a předloží nejdéle do 1. listopadu své prohlášení sborovému soudu I. stolice (§. 155. jedn. ř.).

Sboroví soudové I. stolice mají též v srpnu požádati za pojmenování správců pro větší rolnické a lesní statky, zvláště pro statky s průmyslovými závody zemský úřad politický a pro nemovitosti s podniky báňskými horní hejtmanství (§. 155., odst. 3. jedn. ř.).

Seznamy správců vnucených sestavují se pro všecky okresní soudy současně a mají těmto seznamy, jakož i změny jich v prosinci býti oznámeny. Seznamy ty obnovují se každých 5 let a doplňují se dle potřeby. Obnovení jich děje se dle zásad platících pro jich zakládání (§. 156. jedn. ř.).

Osoby v seznamy pojaté není třeba o tom zpravovati (§. 156., odst. 5. jedn. ř.).

---

[9]) O tom, jak si mají vésti při tom politické úřady, srov. min. nař. ze dne 5. května 1897 č. 116 ř. z.

Z tohoto seznamu má soud rozhodnější a nejspůsobilejší osobu vzhledem na polohu a povahu nemovitosti vybrati a správcem vnuceným zříditi (§. 106., odst. 3. ex. ř.).[10])

Soud exekuční může jmenovati správcem také osobu v úřední seznam nepojatou, avšak pouze v těchto v §. 107. ex. ř. taxativně vytknutých případech: není-li v seznamu úředním žádné osoby, která by zvláštním požadavkům v daném případě na správce kladeným vyhovovala; je-li z osob v úředním seznamu pouze jediná v daném případě spůsobilá a tu správu na sebe vzíti nechce a konečně vyžaduje-li úspěšná správa a zmenšení nákladu toho, aby za správce zřízena byla určitá navržená osoba, která však v úřední seznam pojata není.

Ve všech těchto případech má soud, dříve než usnesením správce pojmenuje, vyslechnouti vymáhajícího věřitele a není-li nebezpečenství v průtahu, též dlužníka. Šetření, která soudu nutnými se jeví, aby rozhodnouti mohl o spůsobilosti navržené osoby nebo vůbec aby vhodnou osobu ku správě vybral, předsebere soud bez návrhu stran, z povinnosti úřadu (§. 107., odst. 2. exek. ř.). K vůli těmto šetřením nesmí se ale povolení vnucené správy a poznamenání její v knihách odkládati, nýbrž soud má, nemůže-li hned správce jmenovati, pozdějšímu usnesení, jež vydá po skončeném šetření, jmenování jeho zůstaviti (§. 169. jedn. ř.).

Dlužníka za vnuceného správce jmenovati nelze; plyne to již z ustanovení §. 99. ex. ř., že má soud dlužníku nařídíti, aby se zdržel nakládání s požitky nemovitosti exekucí stíženými a mluví pro to také analogie §. 180. ex. ř., dle něhož jest dlužník od podávání ve vlastním i cizím jméně při exekuční dražbě vyloučen.

Co se týká vymáhajícího věřitele, sluší lišiti:

a) je-li vymáhajícím věřitelem osoba v úředním seznamu vnucených správců zapsaná a uzná-li ji soud v daném případě za spůsobilou k vedení správy, není překážky, aby vymáhající věřitel správcem byl jmenován;

b) není-li v úřední seznam pojat, může býti vymáhající věřitel jmenován správcem pouze za podmínek §. 107. č. 1., 2. nebo 3. exek. řádu.

[10]) Není tedy třeba, aby vymáhající věřitel učinil zvláštní návrh na jmenování správce a jmenoval určitou osobu za správce. Na návrh strany, aby správcem zřízena byla určitá osoba, nemusí exekuční soud vzíti zřetel, není-li odůvodněn konkretními okolnostmi, které na zvláštní spůsobilost navrženého správce a na vhodnost jeho zřízení v tom kterém případě poukazují.

Je-li vnucená správa vedena na podíl dolů, může soud jmenovati vnuceným správcem také osobu, která není pojata v seznam vnucených správců, aniž by třeba bylo, aby tu byly podmínky jmenované v §. 107. č. 1.—3. ex. ř. V tom případě totiž, zřídí-li jednotliví podílníci dolů společného zmocněnce, dle §. 188. zákona horního, může soud exekuční za správce vnuceného zříditi tohoto zmocněnce. Kdyby však soud pro závažné pochybnosti nehodlal správcem jmenovati tohoto společného zmocněnce, má před jmenováním vnuceného správce vyslechnouti veškeré podílníky dolů (§. 240., odst 1. ex. ř), neboť správce jmenovaný exekučním soudem jest tím samým zároveň zmocněncem všech podílníků a vede správu ostatních podílníků dolů také za jich vlastníky, třeba se na ně vnucená správa nevztahovala.

Zmocnění podílníky dané dřívějšímu společnému zmocněnci jmenováním vnuceného správce po zákonu pomíjí, a jest vnucený správce eo ipso oprávněn předsebráti veškerá právní jednání a úkony, k nimž plná moc dle §. 188. hor. zák. udělená opravňuje (§. 240., odst. 2. ex. ř.).

Byl-li vnucený správce jmenován bez předchozího slyšení stran, může vymáhající věřitel i dlužník do 14 dnů, čítaje ode dne, kdy jim usnesení jmenování správce obsahující bylo doručeno, u exekučního soudu jinou osobu za správce navrhovati, při čemž dlužno návrh takový odůvodniti a důvody osvědčiti. Není-li nebezpečenství v průtahu, má soud exekuční, dříve než o návrhu takovém rozhodne, vyslechnouti jmenovaného správce a odpůrce navrhovatelova (§. 108., odst. 2. ex. ř.). Že tato lhůta 14denní není lhůtou praeklusivní v tom smyslu, že by strana, která do 14 dnů jmenování jiného správce nenavrhovala, proti osobě správcově vůbec již nikdy námitek činiti nemohla, plyne z předpisu §. 114., odst. 3. ex. ř., že exekuční soud může buď z moci úřadu nebo na návrh některého účastníka kdykoli správce z úřadu propustiti a nového správce jmenovati.

Jmenovaný správce budiž na místě přísahy slibem zavázán (§. 108. ex. ř.) a jest záhodno, dekretem jej jakožto správce legitimujícím opatřiti. Toto vykonání slibu státi se má ještě před zavedením správce ve správu nemovitosti, protože zavedením nabývají již platnosti veškerá práva správcova vzhledem ku spravované nemovitosti, a díti se má soudcovským úředníkem a nikoli orgánem výkonným, neboť intervence při výkonu slibu nespadá pod pojem výkonu exekuce.

Vnucenou správu nemovitosti vésti může pouze jediný správce, proto předpisuje zákon: Když soud exekuční, dříve nežli správce jest jmenován, o tom byl spraven, že správa vnucená byla povolena ještě jinému věřiteli, tedy budiž správci, jenž bude jmenován, přikázáno, aby vedl správu také ve prospěch věřitele, o kterého právě jde. Jestliže se povolí věřiteli vnucená správa nemovitosti, pro kterou již k návrhu věřitele jiného jmenován byl správce, tož soud exekuční nemá zříditi správce nového, nýbrž správci již jmenovanému přikázati, aby vedl správu také pro věřitele nově přistupujícího (§. 100., odst. 1. a 2. ex. ř.).

Z ustanovení tohoto lze dovozovati, že byl-li zřízen ku správě idealní části nějaké nemovitosti vnucený správce a později byla povolena vnucená správa i ostatních dílů, nesluší jmenovati jiného správce těchto dílů, nýbrž správce již jmenovaného také pro tyto díly nemovitosti zříditi. Ovšem musí tyto části správci býti odevzdány, neboť dosud mu byla pouze část nemovitosti odevzdána a on oprávněn byl pouze z této části užitky a důchody vybírati (srov. pro starší právo Dr. Pantůček l. c. str. 268.).

Rozumí se, že věřiteli nově přibyvšímu nezkrácené přísluší právo do 14 dnů, když mu byl oznámen správce již dříve zřízený, podati odůvodněný návrh na jmenování jiného správce dle §. 108., odst. 2. ex. ř. Soudce o návrhu takovém zahájí vhodné šetření a shledá-li návrh odůvodněným, sprostí dosavadního vnuceného správce úřadu a jmenuje jiného.

O odevzdání nemovitosti správci správou vnucenou postížené jedná §. 109. ex. ř., který stanoví, že teprve[11]) tehdy, když nemovitost správci jest odevzdána, může správce v příčině správy vykonávati to, co mu dle zákona přísluší a k čemu jest oprávněn. Zákon pokládá tedy odevzdání čili, jak obvyklá starší terminologie praví: uvedení (sekvestra v sekvestrovanou nemovitost) za podstatnou a nezbytnou část výkonu vnucené správy. Bez odevzdání nemůže se správce správy skutečně ujati a ji prováděti.

Exekuční soud tímtéž usnesením, kterým vnuceného správce jmenuje, udělí rozkaz výkonnému oddělení, aby jmenovanému správci odevzdalo, za tím účelem rok si ustanovilo a k němu správce obeslalo.

---

[11]) Slovo „teprve" (erst) sluší výkladem v §. 109. ex. ř. doplniti.

Odevzdání nemovitosti správci děje se in loco rei sitae[12]) za intervence výkonného orgánu příslušného soudu[13]) a správce, který dostaviti se má osobně a nemůže se dáti zastupovati zmocněncem (Pantůček l. c. str. 266.).

O stání tom dlužno zpraviti věřitele pouze v tom případě, vyslovil-li přání, aby odevzdání dělo se v jeho přítomnosti, dlužník budiž však vyzván, aby odevzdání se súčastnil a potřebná vysvětlení podal.

Obytelná a hospodářská stavení buďte popsána, správce budiž služebným nebo jinak na spravované nemovitosti zaměstnaným osobám, zejména též veškerým nájemníkům představen a budiž jim dáno věděti, že od nynějška správa nemovitosti a vybírání užitků a výtěžků přísluší správci.

Exekuční soud může výkonnému orgánu uložiti, aby dle §. 110. ex. ř. osoby třetí vyzval, aby povinné dávky odváděly správci na místě dlužníkovi. Tento příkaz musí býti dán současně s rozkazem, aby se nemovitost správci odevzdala tenkráte, když věřitel v čas rozkazu stran odevzdání příslušný svůj návrh na vyzvání třetích osob byl již učinil.

Vyzvání takové provede výkonný orgán nejvhodněji ústně tím způsobem, že obsah vyzvání sepíše do protokolu a protokol ten dá podepsati všemi osobami, kterých se vyzvání týče (§. 166., odst. 2. jedn. řádu.).

V protokolu o uvedení správce sepsaném budiž zejména vylíčen stav nemovitosti, fundus instructus na ní se nalézající a sice tak podrobně, aby protokol ten tvořil bezpečný podklad při kladení účtu a též v tom případě, když dosavadní správce byl úřadu sproštěn a jiný uveden (§ 108., 114., odst. 2. ex. ř.). Vzhledem k §. 103. odst. 1. ex. ř. jest rovněž záhodno, aby výkonný orgán protokolem

---

[12]) Jurisdikční norma čítá uvedení správce v §. 117. mezi tak zv. realní akty, jichž výkon přísluší okresním soudům, týkají-li se však statků v deskách zemských zapsaných neb manských, krajským nebo zemským soudům, v jichž obvodu věc se nalezá.

[13]) Dle §. 24., odst. 2. exek. ř. může tam, kde nejsou zřízeni zvláštní úředníci výkonní, výkon jednotlivých důležitých nebo nesnadných jednání exekučních svěřen býti notářům. Předpis ten platí zajisté táké strany uvedení správce a jest jím tedy doplněn §. 183. starého notářského řádu ze dne 21. května 1855 č. 94. říš. z., dle něhož notáři jako soudnímu komisaři nemohlo svěřeno býti uvedení sekvestra. Sr. Pantůček l. c. str. 266. a k tomu Ott v „Právníku“ 1892 tr. 445.

zjistil, zdali některé a které oddělení plody nebo splatné důchody již před odevzdáním nemovitosti správci od věřitelů dlužníkových byly zabaveny.

K řádnému hospodaření potřebné knihy a spisy, klíče i jiné pomůcky, zejmena knihy berniční, spořitelní, archy assekurační, buďte dlužníku odebrány a správcí odevzdány a v protokole seznamenány.

Protokol podepsati má mimo orgán výkonný též správce na důkaz, že věci seznamenané převzal a že mu nemovitost odevzdána byla v tom stavu, jak v protokole jest vylíčeno.

Výkonný orgán protokol sepsaný předloží soudu, který jej vyslal.

b) Vnucené správy při nemovitostech ve knize pozemkové nezapsaných. Při nemovitostech v knize pozemkové nezapsaných odpadá, jak se samo sebou rozumí, poznamenání povolené vnucené správy v knize pozemkové, pročež soud správu povolující, není-li zároveň soudem exekučním, o povolení vnucené správy zpraví příslušný soud exekuční a požádá ho za výkon.

Výkon tento záleží v těchto opatřeních:

a) ve jmenování vnuceného správce,

b) v udělení rozkazu dlužníku, aby se zdržel všelikého nakládání s užitky nemovitosti a v zákazu dlužníku daném, aby se ve správě nemovitosti proti vůli správcově nesúčastnil,

c) v udělení rozkazu výkonnému orgánu, aby předsevzal zájemné popsání dotčené nemovitosti a ji jmenovanému správci odevzdal,

d) v poznamenání povolené vnucené správy v protokolu o zájemném popsání zhotoveném (§. 102. odst. 1. a 2. exek. ř.).

Pokud se týká jmenování vnuceného správce a zavedení jeho ve správu nemovitosti správou stížené, platí předpisy výše vylíčené.

Ve příčině zájemného popsání nemovitosti odkazuje §. 102. exek. ř. na předpisy §. 90. a násl. exek. řádu dané pro nucené zřízení práva zástavního na nemovitosti v knihách pozemkových nezapsané.

V tom směru budiž připomenuto:

1. Zájemné popsání nemovitosti děje se výkonným orgánem při stání, třeba-li na místě samém konaném, o kterém dlužno dlužníka s udáním místa a doby zpraviti, tím způsobem, že části nemovitosti dle druhu kultury, výměry a hranic v protokole se seznamenají, označí se její držitel a v případě, že nemovitost ná-

leží několika osobám, též ostatní spoludržitelé a uvedou se čísla katastrálních parcel, z nichž nemovitost popisovaná se skládá (§. 92. odst. 1. a 2. ex. ř.).

2. V protokole o tom sepsaném vytkne se spolu prohlášení, že nemovitost popsaná nebo její dlužníku patřící díl pro vykonatelnou pohledávku věřitele vymáhajícího do vnucené správy jest vzata, při čemž budiž udáno nejen jméno, nýbrž také obydlí věřitelovo i jeho zástupce (§. 92. odst. 2. §. 102. odst. 2. ex. ř.). [14])

3. Našla-li by se (scil. u dlužníka) listina, která vlastnické právo dlužníkovo zakládá nebo dokazuje, budiž na této listině povolená vnucená správa poznamenána (§. 93. odst. 2. ex. ř.).

Zároveň se zájemným popsáním nemovitosti spojí výkonný orgán odevzdání její vnucenému správci, při čemž předsejíti jest dle předpisů již výše vylíčených a lze o obou výkonech jediný protokol, kterýž předložen budiž exekučnímu soudu, sepsati.

Každá vnucená správa nemovitosti vykonaná zájemním popsáním anebo poznamenáním v zájemném protokole vyhlásí se obecním úřadem v obci, v níž nemovitost leží způsobem v obci obvyklým a mimo to vyhláškou na tabuli soudní (anal. §. 95. exek. ř.).

Při vnucené správě pozemků neknihovních zakládá publicitu oproti pozdějším nabyvatelům nemovitosti akt odevzdání nemovitosti správci, neboť §. 102. odst. 3. ex. ř. stanoví, že po odevzdání nemovitosti správci povolená správa vnucená může provedena býti proti každému pozdějšímu nabyvateli. Každá později povolená vnucená správa téže nemovitosti vykoná se soudem exekučním poznamenáním v protokole sepsaném o zájemném popsání resp. o zavedení vnuceného správce, pokud ovšem správnost a úplnost prvého zájemného popsání nebyla s důvodem popřena. (§. 94. ex. ř.)

Pořadí práva věřitelova z užitků a důchodů věci v knize pozemkové nezapsané pomocí vnucené správy dojíti zaplacení své pohledávky řídí se okamžikem, v němž dožádání za výkon vnucené správy exekučního soudu dojde; je-li však exekuční soud také soudem povolujícím, dle okamžiku, kdy návrh na povolení vnucené správy soudu byl podán. Došlo-li exek. soudu t é h o ž d n e několik

[14]) Výkon poznámky této náleží v obor samostatné činnosti exekučního oddělení, které nečekajíc na rozkaz soudu poznámku tu na protokole učiní. (§. 384. č. 5. jedn. ř.).

dožádání za výkon nebo soudu povolujícího a spolu exekučního několik návrhů na povolení vnucené správy jedné a téže nemovitosti, požívají dotyční věřitelé se svými pohledávkami téhož pořadí. (§. 104. odst. 2. ex. ř.)

(Dokončení.)

Praktické případy.

Zákaz spadá pod pojem rušení držby; nahražení děje žalobního jiným není změnou žaloby. (§. 339. obč. zák. a §. 235. odst. 4. civ. ř. s.)

F. T. z J. Hradce podal na F. R. tamže žalobu pro rušení držby skály v Guttenbruně okr. novobystřického žádaje za vynesení konečného usnesení, že žalovaný tím: 1. že zaslati dal žalobci dopis svým právním zástupcem, v němž mu další užívání skály na parcele č. 573. v Guttenbruně zakazuje; 2. že starostou tamže zakázati dal dělníkům žalobcovým další práci v této skále, rušil žalobce v držbě této skály.

Při ústním roku změnil žalobce děj žalobní potud, že čin rušební sub 2. uvedený způsoben byl nikoliv tím, že žalovaný starostou zakázati dal další práci, nýbrž že osobně v Guttenbrunu dne 12. prosince 1898 před žalobcovými dělníky a u přítomnosti starosty prohlásil, že zakazuje žalobci další práci ve skále.

Žalovaný namítal, že skálu koupil; o držbě žalobcově se prohlásil, že ji nemůže ani tvrdit ani popírat, protestoval proti změně petita, ostatní facta rušební doznal.

C. k. okresní soud v Nové Bystřici konečným usnesením ze dne 23. prosince 1898 žalobu bezpodmínečně zamítl, poněvadž skutková okolnost nabytí sporné skály koupí ze strany žalovaného jest správná, z obsahu zmíněného dopisu nedá se však ničehož více odvozovati než úmysl žalovaného toto nabytí žalobci sděliti a jej na možné následky upozorniti; jednání držbu rušící nemůže tudíž v odeslání dopisu tohoto býti spatřováno.

Co se týče změny žalobního návrhu jest tatáž dle §. 231. odst. 21. c. ř. s. nepřípustnou, v meritorním ohledu však nerozhodnou, poněvadž dělníci žalobcovi žádného popudu neměli, aby se podrobili zákazu práce se strany osoby soukromé, kterýžto popud při zákazu obecním starostou snad spíše nastati mohl.

Ke stížnosti žalobce c. k. krajský soud v Č. Budějovicích, přikloniv se vývodům stížnosti, jež z větší části za své vzal, změnil usnesením ze dne 7. května 1899 R. II. 55./99, konečné usnesení I. stolice, dal opravené žalobě místa, odsoudiv žalovaného k náhradě obojích útrat.

Odůvodnění. Co se týče především prohlášení žalovaného, že neví o výkonech držby se strany žalobce tvrzených, musí se toto prohlášení dle §. 267. civ. ř. s. vzhledem k doznanému písemnému i ústnímu zákazu, kterýž rozhodně předpokládá známost žalobcových výkonů držby, jakožto doznání těchto výkonů vyložiti i jest tudíž zjištěno, že žalobce spornou skálu v čas podání žaloby v nerušené držbě měl. Rozhodným jest tudíž, zda fakta žalobcem tvrzená, jakožto činy rušební ve smyslu §. 339. vš. obč. zákona pojata býti mají. Tomu musí býti přisvědčeno, neboť v dopisu ze dne 10. prosince 1898 varuje žalovaný žalobce před výkony držby ve skále pod vyhrůžkou žaloby ano i trestního udání patrně za tím účelem, aby žalobce od dalších výkonů držby odvrátil, kterýžto úmysl také v pozdějším ústním zákazu jest obsažen a měl tento zákaz mimo to přítomností starosty obce na dojmu získati. Tato hrozba a zákaz nejsou sice skutkovým, ale přece jen skutečným zasáháním do držební sféry žalobcovy a zakládá takové zasáhání skutečné rušení držby ve smyslu §. 339. vš. obč. z. nehledě ani k tomu, že zákaz — byť i žádnou hrozbou provázen nebyl — jestli že se držitel s tím spokojí, podle okolností ztrátu neb omezení držby za následek míti může.

Změna prosby žalobní od žalobce učiněná není změnou důvodu žalobního, nýbrž jen změnou okolností skutkových v žalobě obsažených, kteráž ostatně dle §. 231. v odst. III. civ. říz. s. jest přípustna, poněvadž pro ni nebylo se třeba obávati značného protáhnutí nebo stížení projednání.

C. k. nejvyšší soud k dovolacímu rekursu potvrdil změňující výrok II. stolice a to proto, že žalovaný se neobmezil na to uvědomiti žalobce o nabytém vlastnictví k pozemku č. p. 579. v Guttenbrunu, nýbrž jemu přímo zakázal na tomto pozemku dále pracovati a tomuto zákazu ještě vyhrůžky soudním zakročením ano i trestním oznámením připojil, kteréžto vyhrůžky ve spojení se zákazem arciť způsobilými jsou tvořiti čin držbu rušící ve smyslu §. 339. obč. zák.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. června 1899. č. 8513.

JUDr. **Václav Seidl.**

Výměnek, pokud sestává z práva bytu, jest právem i co do výkonu nepostupitelným. Příspěvek k výkladu na §. 521. ob. z. obč.

Výměnkářka A. podala na vlastníky hypoteky B. žalobu o uznání, že její právo užívání výměnkářských místností při usedlosti v C. jest právem požívacím, tudíž právem co do výkonu postupitelným, tak že jest oprávněna, jednotlivé místnosti výměnkářské pronajati. Rozsudkem c. k. okr. soudu v Ústí n. O. ze dne 27. ledna 1899, č. j. C. I. 41./98.—3, uznáno bylo dle prosby žalobní, což odůvodněno tím, že místnosti za výměnek určené tvoří samostatné stavení obytné, tak že se tu jedná o služebnost požívání dle §. 521. alinea 3. ob. z. obč. K odvolání žalovaných změnil c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 16. března 1899, č. j. Bc. I. 22./99.—3., rozsudek soudu prvního v ten smysl, že žalobu naprosto zamítnul. Učinil tak z těchto důvodů:

Žalobkyně domáhá se uznání, že její výměnek, pokud z práva k bydlení sestává, jest právem požívacím, které jest co do výkonu scizitelným, při čemž jí dle zjevné snahy její o to jde, aby mohla místností, k obývání vykázaných pronajati. Má-li se výměnek jako reální břemeno co právní útvar jasně pochopiti, sluší sledovati nejen jeho historický vývoj, nýbrž i hospodářskou stránku jeho a okolnosti, jakým vlivem poměrů a potřeb životních povstal a jak se zvláště v našich zemích vyvinul a utvářil. Dojdeme tím k názoru, že týž vznikl z hospodářských poměrů jako útvar, kterým provozování zemědělství udržováno bylo, aby se tomuto dostávalo statných a schopných pěstitelů, a aby odstupující hospodáři ve statku samém nalézali pojištění ve stáří a invaliditě tak, aby nejsouce nuceni způsoby života svého měniti, v bezpečí a v klidu mohli dožíti. Z příčiny, že má právě tedy zaopatřiti veškeré potřeby čtověka, jest výměnek souborem různorodých oprávnění, kterýž soubor za nerozdílný celek považovati dlužno. Právům těm odpovídá plnění a trpění se strany dočasného držitele usedlosti a vedle toho stávají často i jisté závazky oprávněného výměníka (jako na př. zde přenechání docílené mrvy hospodáři a j. v.).

Poněvadž náš ob. zákon obč. o výměnku nikde zřejmě nejedná, nutno do jisté míry použíti analogicky ustanovení §§. 1284. a násl., při čemž však nelze zapomínati na zvláštnosti výměnku jako břemena reálního. V našich zemích utvářil se výměnek tak, že pokládá se všeobecně jako právo čistě osobní, které přísluší jediné výměnkáři (při bytu případně i členům jeho rodiny, čeládce, a t. d.), kteréž právo

nedá se vykonávati osobou jinou, poněvadž zakládá se na poměru důvěrném (často i rodinném), kterýž při postupování usedlostí a vyhražování výměnků velkou hrá úlohu. Proto právo to ani co do výkonu není scizitelným. Měniti na straně výměnkáře při výkonu jeho práv osobu oprávněného, znamenalo by často velikou nepohodu pro držitele statku, znamenalo by proměnu právních poměrů smlouvou stanovených v neprospěch povinovaného, který právě jen vzhledem k určité osobě výměnkáře ku smlouvě byl přistoupil, při čemž při stanovení ceny postupní neb kupní případnou srážkou equivalentu za výměnek vypočteného přiměřený zřetel vzat byl.

Tyto právní poměry zvláště u nás starobylým a stálým zvykem tak se upevnily, že změna osoby na straně oprávněného výměnkáře při výkonu práva vůbec se nepřichází a že v lidu utvrdilo se právní přesvědčení, že výměnek na jinou osobu než oprávněnou a jmenovitě právo bytu jiným vykonávati se nedá.

Vzhledem k této úvaze a k té okolnosti, že v našem případě užívání společného dvoru, společné studně a j. v. právě na onen důvěrný poměr jaký mezi stranama panovati má, poukazuje a též s ohledem na to, že místnosti výminkářské dle dodatečného šetření soudu odvolacího samostatného, isolovaného stavení *ne*tvoří, došel týž soud odvolací k závěru, že se tu o nějaké právo požívací, které by se též jinou osobou než oprávněnou vykonávati mohlo, nejedná. Při tom však soud odvolací nemínil současně řešiti otázku, pokud žalobkyně oprávněna jest, aby užívala místností pro ni vyhražených společně se svým manželem, se svou rodinou a čeládkou, poněvadž se v tomto sporu o těchto věcech vůbec nejednalo a neměl také příčiny, aby se s tím zabýval, zdali by snad příslušela žalobkyni náhrada v penězích pro případ, že by bytu pro neshody s hospodářem neb z jiných příčin obývati nemohla. Bylo tudíž odvolání vyhověno a žaloba jako bezdůvodna zamítnuta.

Revisi na dovolacím důvodu §. 503. č. 4. c. s. ř. založené, c. k. nejvyšší soud nevyhověl, poněvadž právní posouzení prosby žalobní soudem odvolacím shoduje se úplně se zákonem, není tu revisního důvodu v §. 503. č. 4. c. s. ř. uvedeného, a dlužno spíše poukázati dovolatelku k důvodům soudu odvolacího, jež ve směru tom jsou správny a obšírny.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. července 1899 č. 7188.

Flieder.

Oněm věřitelům, kteří při rozvrhu trhové ceny, za usedlost vnucenou dražbou prodanou docílené, došli zaplacení, nepřísluší právo rekursní do rozvrhového usnesení. (§§. 213. a 234. e. ř.)

Při rozvrhu nejvyššího podání za usedlost X., vnucenou dražbou prodanou, došli věřitelé A. a B. úplného zaplacení. K rekursu pozdějších věřitelů C. a D. c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi rozvrhové usnesení nižšího soudu v tom směru změnil, že z hyperochy stěžovatelům více jak tříleté úroky přikázal.

C. k. nejvyšší soud dovolací rekursy A. a B. zavrhnul, poněvadž dle §§. 213. a 234. e. ř. toliko oni účastníci oprávněni jsou, stěžovati sobě na usnesení rozvrhové, na jejichž nároky by se mohlo dostati z dražebního výtěžku, kdyby právo, jemuž se rekursem odpírá, odpadlo.

Jelikož ale požadavky stěžovatelů A. a B. byly již prvým soudem přiřknuty, tito sobě do usnesení téhož soudu ani nestěžovali, a jejich práva změnou usnesení toho, druhou stolicí učiněnou, pražádné újmy neutrpí, nejsou ani dle §§. citovaných oprávněni, aby sobě na rozhodnutí rekursního soudu stěžovali. I byl proto dovolací rekurs jejich zamítnut.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. srpna 1899. č. 12.006.

Flieder.

Jaký opravný prostředek přísluší straně padlé proti rozhodnutí ve smyslu §. 408. civ. ř. s. v rozsudku obsaženému?

V rozsudku c. k. krajského soudu v Litoměřicích ze dne 17. dubna 1899 č. j. Cg. I. 242./98.—9. obsaženo bylo mimo rozhodnutí ve věci samé a mimo výrok o útratách též rozhodnutí, dle něhož podlehnuvší žalobce zaplatiti měl žalovanému dle §. 408. civ. ř. s. odškodné v obnosu 60 zl. — Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce Leopold K. stížnost, kteráž však usnesením krajského soudu v Litoměřicích ze dne 9. května 1899 č. j. Cg. 242./98.—13 jako nepřípustná byla zamítnuta.

Na toto zamítnutí stěžoval si žalobce opět a tu c. k. vrchní soud zemský v království Českém shora uvedené usnesení krajského soudu Litoměřického změnil v ten smysl, že se stížnost zprvu uvedená k soudu

přijímá a nařídil c. k. krajskému soudu, aby po vejití tohoto usnesení v moc práva (kteréžto usnesení dle §§. 526. a 500. civ. ř s. i odpůrci doručeno budiž), pokud se týče po právoplatném vyřízení otázky přípustnosti rekursu podlehnuvšího žalobce proti rozhodnutí v citovaném rozsudku obsaženému rekurs tento k rozhodnutí předložil.

Výrok o likvidovaných útratách druhé stížnosti vyhražen případnému rozhodnutí o stížnosti první, neboť: jednak z ustanovení 2. odstavce §. 408. c. ř. s., že jednáním o návrhu zvítězivší strany, aby strana padlá proto, že vedla rozepři patrně ze svévole, odsouzena byla k zaplacení přiměřeného odškodného, nesmí býti zdrženo rozhodnutí ve věci hlavní, jednak z ustanovení odstavce 2. §. 342. c. ř. s., dle něhož ustanovení §. 52. odst. 2. civ. ř. s. platí také vzhledem k vedlejšímu příslušenství nároku nebo části nároku, o kterých rozhodnuto bylo rozsudkem částečným, plyne — ano k tomuto příslušenství anebo vedlejším pohledávkám (§. 406. c. ř. s.) patří nade vši pochybnost i zmíněné odškodné — že rozhodnutí o tomto odškodném považovati sluší nikoliv jako součást věci hlavní, nýbrž jako součást výroku o útratách a že tudíž rozhodnutí, obsažené v rozsudku soudu procesního první stolice o uznání nebo odepření odškodného pro svévolné vedení rozepře bez současného v odpor vzetí rozhodnutí ve věci samé rovněž tak jako rozhodnutí o útratách dle §. 55. c. ř. s. toliko rekursem v odpor bráti lze.

Výrok o útratách této stížnosti zakládá se v ustanovení odst. 1. a 2. §. 52. c. ř. s., jelikož o náhradě těchto útrat se stanoviska §. 41. a 43., pak §. 50. c. ř. s. neodvisle od výsledku opravného prostředku, tímto usnesením za přípustný prohlášeného, rozhodnouti nelze.

K revisní stížnosti žalovaného Antonína S. usnesl se c. k. nejvyšší soud v ten smysl, že se této stížnosti vyhovuje, usnesení c. k. vrchního soudu se obnovuje a jest žalobce povinen zaplatiti útraty stížnosti revisní do 14 dnů pod následky exekuce.

Důvody: Otázka, kterou zde rozhodnouti jest, je ta, zda proti rozsudku první stolice, pokud jím strana padlá byla dle §. 408. c. ř s. odsouzena k zaplacení odškodného straně zvítězivší, přísluší straně padlé opravný prostředek odvolání nebo rekurs.

Názor soudu první stolice, který připouští pouze odvolání a nikoli rekurs, jest správný, neboť §. 461. c. ř. s. uvádí pravidlo, že proti rozsudkům v I. stolici vydaným, má místo odvolání. Z tohoto pravidla stanoví §. 55. c. ř. s. výjimku jen pro útraty a jelikož nárok na odškodné dle §. 408. c. ř. s. k útratám soudním čítati nelze, spadá týž

nárok pod pravidlo všeobecné. — Že však nárok dle §. 408. c. ř. s. od nároku na náhradu útrat podstatně rozdílný jest, vyplývá ze srovnání §§. 40.—55. c. ř. s. s §. 408. c. ř. s.: právním důvodem povinnosti ku náhradě útrat soudních jest pouze skutečnost podlehnutí v rozepři kdežto právním důvodem odškodného §. 408. civ. ř. s. mimo podlehnutí v rozepři též škoda, způsobená svévolným zaviněním. Jest to samostatný nárok na odškodněnou, který jen účelným způsobem z důvodů procesní ekonomie a k vystříhání se větších útrat ve sporu hlavním rozhodnut býti může, netvoří však příslušenství zažalovaného nároku, jako útraty soudní.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. července 1899 č. 10.239.

Dr. **Mareš.**

Lze-li si stěžovati na rozhodnutí soudu, stěžovateli dosud nedoručené?

Stížnost, podaná dlužníkem na usnesení c. k. okresního soudu v Karlových Varech ze dne 17. února 1899 č. j. Nc. III. 12./99.—1., jímž povolena byla vymáhajícímu věřiteli k dobytí jeho pohledávky 5469 zl. 70 kr. proti dlužníkovi mobilární exekuce, odmítnuta byla usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Chebu ze dne 29. března 1899 č. j. R. IX. 103./99.—3. jako předčasně podaná, jelikož v odpor vzaté usnesení stěžovateli dosud ani doručeno nebylo a podle §. 78. exek. ř. a §. 521. c. s. ř. lhůta ku stížnosti počíná se teprve dnem doručení v odpor vzatého usnesení.

K dovolací stížnosti dlužníkově zrušeno usnesení to nejvyšším soudem i nařízeno rekursnímu soudu, aby stížnost dlužníkovu ve věci vyřídil. Neboť platné zákony ustanovují výslovně toliko, ve které lhůtě opravný prostředek podán býti musí, aby nebyl odmítnut jako opozděný a za tím účelem, aby se mohl vypočísti konec lhůty té, udáno jest, kdy lhůta se počíná.

Otázka, smí-li se opravný prostředek před touto dobou podati čili nic, není v zákoně ani kladně ani záporně rozřešena a jest tudíž věcí výkladu zákona, jak na otázku tu odpověděti. Takovou odpověď lze však správně dáti pouze se zřetelem na určitý případ konkretní. Zde dlužno dáti odpověď kladnou; neboť tu jest usnesení c. k. okres. soudu v Karlových Varech ze dne 17. února 1899 č. j. Nc. III. 12./99.—1., který byl nejen učiněn, nýbrž i vymáhajícímu věřiteli již dne 18. února 1899 doručen a vůči němu nabyl moci práva. Podle

§. 253. exek. ř. má se sice usnesení, jímž bylo zabavení povoleno, dlužníkovi doručiti při zabavování, což se dosud nestalo. Zákonné ustanovení to učiněno bylo v zájmu vymáhajícího věřitele. Shledá li vymáhající věřitel v určitém případě, že to zájmům jeho lépe vyhovuje, když dlužník o povoleném zabavení již dříve se doví a sdělí-li tudíž sám s dlužníkem povolující usnesení, nemůže býti právní překážky, aby dlužník i před doručením určeného proň usnesení povolujícího stížnost nepodal a tím snad výkonu exekuce zabránil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. května 1899 č. 6507.

A. M.

K výkladu na §. 78. ex. ř. a §. 51. odst. 2. c. s. ř.

V exekuční záležitosti F. D. proti J. G. pro 15 zl. byl okresním soudem v B. na základě pravomocného rozsudku kontumačního povolen původně vklad exekučního práva zástavního. Exekut v knize pozemkové je vyznačen co nezletilý, to ale bylo při lustrování žádosti exekuční přehlédnuto a tedy vklad povolen. Na to žádal exekvent za nucený prodej (exekuční dražbu) reality dlužníkovy; tentokráte byla v lustru nezletilost exekutova správně vyznačena a žádost druhá výměrem od 13. dubna 1899 E. 546./94./1. s poukázáním na nezletilost dlužníkovu zamítnuta. O stížnosti na to exekventem podané bylo krajským soudem v Těšíně (R. II. 102./99./3.) rozhodnuto, že stížnosti se vyhovuje, bylo okresnímu soudu přikázáno, aby žádost nehledě k důvodu zamítacímu znova vyřídil a zároveň byl soudce první odsouzen k náhradě útrat stížnosti 3 zl. 52 kr. Stížnosti vyhověno bylo proto, že z výtahu knihovního patrno, že pro exekuta bylo uloženo právo vlastnické na základě odevzdací listiny již od 11. května 1870 č. 3835. pocházející, tak že zletilost svou dávno nabyti musel. Slušelo tedy žádaný úkon exekuční tím spíše povoliti, jelikož již i vklad práva zástavního povolen jest. Výrok o útratách odůvodněn jest poukázáním k §. 78. ex. ř. a §. 51. odst. 2. c. s. ř.

Stížnosti, kterou na toto rozhodnutí podal soudce k náhradě útrat odsouzený vyhověl nejvyšší soud, rozhodnutí krajského soudu v tom bodu změnil a vyslovil, že útraty své stížnosti soudce stěžující si sám ponese. Týž je likvidoval proti krajskému soudu. Důvody: Jelikož okr. soud v B. byl již vklad exekučního práva zástavního na usedlost dlužníkovu povolil, neměl další návrh exekventův na zavedení nuceného

prodeje beze všeho zamítnouti. Naopak soud, pokládal-li za to, že sluší zřetel bráti k překážce z knihovního lustra patrné, měl před vyřízením žádosti, kterou v první řadě za žádost exekuční a ne co knihovní pokládati sluší, zjednati si potřebnou jasnost, co do identity dlužníka a vlastníka reality, pak co do plnoletosti onoho šetřením z moci úřední konaným, zvláště i nahlednutím ve vlastní spisy pozůstalostní č. 3835. ex. 1870, pokud se týče dle §§. 101. a 134. ex. ř. si měl vésti. Nicméně v tom, že soudce první opominul tak se zachovati a ihned zamítl návrh exekuční vzhledem k stávající skutečně divergenci údajů, v žádosti obsažených a dat knihovních, nelze spatřovati hrubé provinění soudu a nebylo tedy užití §. 51. odst. 2. č. ř. s. na místě. Ačkoliv pak rekurrent zvítězil, přece útraty své sám nésti musí, neboť nehledíc k tomu, že dle §. 28. odst. 1. c. s. ř. neměl zapotřebí pomoci advokáta, lidvidoval útraty proti soudu rekursnímu eventuelně proti exekventovi. Proti prvnějšímu nelze je přisouditi, protože tu není podmínek §. 57. odst. 2. c. s. ř.; exekvent pak útraty ty nezavinil a není též naproti rekurrentovi dlužníkem nebo stranou podlehlou, tak že o něm §. 41. a n. c. s. ř. a §. 74. ex. ř. neplatí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. června 1899 č. 8575.

Dr. J.

Výjimka v §. 83. odst. 3. exek. ř. stanovená netýká se případů, ve kterých rakouští soudové vykonávají exekuci soudy uherskými povolenou.

C. k. exekuční soud ve Vídni nařídil výkon král. uherským soudním dvorem v K. proti dlužníku ve Vídni bydlícímu, povolené exekuce mobilární, což rekursní soud ku stížnosti dlužníkově potvrdil.

Jeho dovolací stížnost byla nejvyšším soudem jako nedovolená odmítnuta. Neboť podle §. 78. exek. ř. ve spojení s §. 528. odst. 1. c. s. ř. vyloučen jest v řízení exekučním další pořad opravných prostředků proti rozhodnutím soudů druhé stolice, jimiž bylo v odpor vzaté usnesení prvního soudce potvrzeno. Stanovená v §. 83. exek. ř. výjimka z pravidla toho zde místa nemá. Tato výjimka předpokládá, že jde o povolení exekuce v základě spisů a listin, v cizozemsku zřízených. Ku povolování této exekuce příslušným jest podle §. 82. exek. ř. soudní dvůr první stolice tam jmenovaný. Podmínky vyznačeny jsou v §. 79.—81. exek. ř. Proti rozhodnutím, vydaným na základě

těchto předpisů, jest ovšem mimořádná stížnost dovolací bez výjimky připuštěna.

Exekuce na základě spisů a listin, zřízených v zemích koruny uherské, jest však zvláště upravena nařízením ministerstva práv ze dne 13. prosince 1897 č. 285. ř. z. Podle nařízení toho netřeba přihlížeti k náležitostem §. 81. č. 1. až 4. exek. ř., tolikéž nelze užíti ustanovení §§. 81. a 83. exek. ř. v příčině exekučních titulů, v Uhersku vzešlých. Podle odstavce IV. tohoto nařízení mohou král. uherští soudové o vykonání nařízené jimi exekuce požádati tuzemský soud k výkonu povolaný (exekuční soud). V tom smyslu jednal rekvirující soud uherský, exekuční soud nařídil výkon a rekursní soud usnesení to potvrdil. Toto rozhodnutí není výjimkou §. 83. konečného odstavce exek. ř. dotknuto a to ani co do smyslu ani co do účelu její. K oněm ohledům, které byly rozhodny pro připuštění mimořádné stížnosti dovolací, zde přihlížeti nelze. Dovolací stížnost tu tedy dovolena nebyla a bylo ji odmítnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. května 1899 č. 7636. Št.

Při rolnických mlýnech pro samomletí s malým rolnickým hospodářstvím spojených dlužno odhadní hodnotu vyšetřiti pouze zjištěním hodnoty prodejové. (Příspěvek k výkladu §. 16. řádu pro odhad nemov. z 25. července 1897 čís. 175. ř. z.)

V exekuční věci spořitelny v Ml. Boleslavi proti R. H., mlynáři v M. B. pro 307 zl. 11 kr., 60 zl. a 60 zl. v přísl. byl odhadován mlýn č. p. 9. v M. B., k němuž připsány jsou č. k. 14. stav. parc. kůlna a chlévy, č. k. 16. stav. parc. pila, č. k. 17. st. parc. dřevník a pozemky č. k. 70. role, 128., 129., 130., 131./1., 131./2. a 132. zahrady. Znalci vyšetřili při odhadě tomto 1 cenu prodejovou veškerých výstavností s pozemky, vodní silou a mlýnskými stroji na 59.431 zl. 34 kr., 2. cenu dle kapitalisovaného čistého výnosu obnosem 104.660 zl.

Při odhadu posléz uvedeném předpokládali znalci vzhledem na znamenitou a stálou vodní sílu, dobré mlýnské zařízení a velmi výhodnou polohu mlýna, že by ve mlýně (nehledě k pile) se mohlo semleti týdně 400 q obilí a vypočetli po srážce nákladů režijních, daní a poplatků čistý příjem na 5.233 zl., který 5% kapitalisovali, prohlásivše, že tuto míru úrokovou dlužno vzíti za základ při tomto závodu průmyslovém vzhledem na veškery obchodní poměry.

Znalci odpočetše od ceny trhové cenu pozemků per 711 zl. 34 kr., což činí 58.720 zl., připočetli cenu vyšetřenou kapitalisováním čistého výnosu per 104.660 zl., a z úhrnné ceny per 163.380 zl., vzali průměrnou cenu per 81.690 zl. K čemuž připočetli cenu pozemků per 711 zl. 33 kr. prohlásivše, že cena mlýna i s pozemky činí celkem 82.401 zl. 34 kr. *)

C. k. okresní soud v Mnich. Hradišti vzal tuto cenu za základ dražebního řízení a vyzval výměrem ze dne 13. listopadu 1898 vymáhající věřitelku ku předložení podmínek dražebních. Proti tomuto výměru a proti provedenému odhadu mlýna spořitelna v Ml. Boleslavi podala rekurs, ve kterém hlavně vytýká, že ocenění dle čistého výnosu nestalo se dle faktického čistého výnosu, nýbrž dle možného nejvyššího čistého výnosu, že v tomto případě pouze prodejní cena jest rozhodnou a že při vyšetřování ceny výnosové nebylo vzato zřetele na amortisaci mlýna a strojů, na potřeby mlecí, příspěvek k obchodní komoře a pod. Navrhuje proto, by odhadní protokol ze dne 17. října 1898, pokud jím mlýn na obnos 82.401 zl. 35 kr. byl odhadnut, byl jako zmatečný a nezákonný zrušen, eventuelně pouze potud zachován, pokud prodejní cena na obnos 59.431 zl. 34 kr. byla ustanovena.

C. k. krajský jako rekursní soud v Ml. Boleslavi usnesením ze dne 7. prosince 1898 č. j. R. 109./98.—1. zrušil odhadní protokol ze dne 17. října 1898 i v odpor vzaté usnesení, pokud tímto odhadem mlýn č. p. 9. Ml. B. odhadem dle čistého výnosu na 82.401 zl. 34 kr. odhadnut byl, zachoval však v platnosti odhad, pokud prodejní cena 59 431 zl. 34 kr. byla ustanovena i usnesení k tomuto se vztahující, neboť v přítomném případě jedná se o rolnický mlýn pro samomletí s malým rolnickým hospodářstvím spojený, při jehož odhadování stačí ve smyslu §. 15. nař. z 25. července 1897 č. 175. ř. z. odhadování hodnoty zjištěním hodnoty prodejové, která zjištěna byla úhrnnou sumou 59.431 zl. 34 kr. a byl proto odhad v tomto směru za dostatečný uznán a v platnosti zachován. Pokud však mimo tuto hodnotu prodejovou vyhledávána a stanovena byla také hodnota dle čistého výnosu a kapitalisováním téhož, zakládá

*) Znalci byvše soudním komisařem upozorněni, jak to možno, že tak veliký rozdíl může býti v ceně téhož předmětu udané jednou dle hodnoty prodejní a vyšetřené podruhé na základě kapitalisovaného čistého výnosu, udávají příčinu toho, že vodní síly a celého mlýnského zařízení a vůbec příznivé situace celého mlýna se posud neužívá tím způsobem, aby cena trhová mlýna přiblížila se nebo dokonce vyrovnala se ceně vyšetřené na základě kapitalisovaného možného užitku, což však při řádném hospodaření postupem času státi se může.

se odhad tento dle protokolu samého na nespolehlivém podkladu v tom směru, že odhadci hlavně zakládají výpočty své na tom, že by se ve mlýně tom 400 q obilí semlíti mohlo, nedokládajíce úsudek ten snad množstvím dosavadního mletí, nýbrž pouze tím, že má mlýn znamenitou a stálou vodní sílu, dobré mlýnské zařízení a velmi výhodnou polohu. Tyto okolnosti měli odhadci zajisté také na zřeteli při stanovení hodnoty prodejové a přece stanovili tuto jen 59.431 zl. 24 kr., kdežto hodnota dle možnosti mletí stanovena je 82.401 zl. 34 kr.

Ježto takovýto odhad, jenž má býti pevným a spolehlivým podkladem dražebního řízení, má díti se dle skutečných a ne dle možných snad poměrů, nemohl odhad dle výnosu za správný uznán býti a to tím méně, že nebrán patřičný ohled na amortisaci strojů, na účty řemeslníků, zaopatřování potřeb mlýnských, na příspěvek k obchodní komoře. Proto byl odhad v tomto směru zrušen a dle konečného návrhu stížnosti odhad dle hodnoty prodejové, jemuž patrných vad vytýkáno nebylo, v platnosti zachován.

Proti tomuto rozhodnutí podal dlužník dovolací stížnost z toho důvodu, že odhadní protokol ze dne 17. října 1898 byl zrušen a že mu uloženo bylo hraditi proti straně útraty rekursu, ve kterém zejmena uvádí, že v §. 16. cit. nař. jsou taxativně vypočteny předměty, u nichž odhadní cena zjistiti se může dle hodnoty prodejové a že mlýny v seznamu tom nepřicházejí, následkem čehož nutno je odhadovati dle jich ročního čistého výnosu.

C. k. nejvyšší soud dovolací rekurs zamítl a v odpor vzaté usnesení druhé stolice potvrdil, poněvadž §. 16. řádu o odhadu nemovitostí, ze dne 25. července 1897 č. 175. ř. z. taxative nevypočítává ony nemovitosti, u nichž jediné cena odhadní stanoviti se má zjištěním ceny prodejní, nýbrž jen příkladmo uvádí ony nemovitosti, u nichž odhadování hodnoty především zjištěním hodnoty prodejní díti se má.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. března 1899 č. 2036.

Adj. Riegel.

Ku výkladu o zločinu podvodu spáchaného ucházením se o křivé svědectví dle §. 199. a) tr. z.

Rozsudkem c. k. z. jako tr. soudu v Praze ze dne 13. září 1898 Vr. 3282./98. byl J. N. uznán vinným zločinem podvodu dle §. 197.,

199. a) tr. z. proto, že ucházel se o křivé svědectví u E. B., J. R. a R. N.

C. k. nejvyšší jako zrušovací soud ve Vídni zamítl zmateční stížnost obžalovaného, opírající se o §. 281. odst. 9. a) tr. ř. a opravil rozsudek, použiv §. 290. tr. ř., v ten rozum, že J. N. se uznává vinným pouze pokusem zločinu dle §. 8., 197., 199. a) tr. z. a sice z těchto důvodů: Ke skutkové povaze zločinu dle §. 199. a) tr. z. není třeba, aby svědek, u něhož se uchází někdo o svědectví, byl již od soudu za svědka předvolán, stačí již abstraktní možnost toho, že nastane vlastnost svědka u osob, o jichž křivé svědectví někdo se uchází u soudu buď bezprostředně buď prostřednictvím třetích osob. Tato možnost zde dle okolností případu byla; neboť J. N. byl v trest. vyšetřování pro vylákání různých věcí a ze závadných dopisů vysvítá tendence vyšetřování toto stížiti a pátrání po těchto věcech svésti na scestí, byla tu tedy možnost, že tyto osoby jako svědci budou slyšeny.

Toto ucházení se o křivé svědectví se sice zmařilo, avšak tím trestnost jeho skutku není vyloučena; zůstala tím pouze ve stadiu trest. pokusu. (§. 8. tr. z.) Neboť zamýšlený výsledek nenastal pro překážku odjinud v to přišlou, od vůle pachatelovy nezávislou v passivním se chování R. P. založenou. Překážka tato nebyla vyvolána v případě tomto změnou vůle pachatelovy, následkem jeho dobrovolného ustoupení od výkonu skutku.

Tvrzení obžalovaného, že nevěděl, zdali R. P., pokud se týče jeho matka vyzvání vyhoví, nemůže z jednání jeho sníti povahu činu, který ku skutečnému vykonání vede, poněvadž dle obsahu závadných dopisů vyzvání k těmto osobám se dělo ve formě snažné prosby, na jejíž splnění bezpečně spolehal.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 7. ledna 1899 č. j. 14.255.

—h.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

70. Sluší-li v případě použití §. 445. civ. s. ř. protokolovati výpovědi svědecké a znalecké?

Dle §. 445. s. ř. netřeba v řízení před soudy okresními, pak-li rozepře při jediném stání se zakončí, protokolovati přednesení stran k skutkové podstatě se vztahující a ponechá se pak vylíčení téhož

skutkové podstatě rozsudku. I praví §. 445.: „do protokolu o přelíčení pojmou se pak jen okolnosti a prohlášení v §§. 207. a 208. obsažené.“ Že ve skutkové podstatě rozsudku výsledky důkazů svědeckých a znaleckých obsaženy býti musí, nebude asi pochybno dle vylíčení pojmu skutkové podstaty rozsudku v §. 407., dle kterého tato má obsahovati stručné vylíčení celé věci (Sachverhalt), jak při přelíčení se objevila s vytknutím návrhů stran. Vzchází teď pochybnost, zdali tehdy, když soud používá výhody §. 445. s. ř. a při dotčeném stání svědkové a znalci se vyslýchají, může se soud spokojiti s tím, že obsah těch výpovědí prostě do skutkové povahy rozsudku pojme nebo musí-li při stání výpovědi ty protokolovati? Dle §. 445. sluší protokolovati jen to, co obsaženo jest v §§. 207. a 208. §. 207. s. ř. má předpis o t. zv. hlavě protokolu; dle §. 208. s. ř. sluší protokolem zjistiti: 1. prohlášení stran o obmezení nebo změně žádání žalobního a pod.; 2. návrhy, které strany při stání učinily a kterým soud nevyhověl; 3. rozhodnutí soudu mezi processem a nařízení předsedy, které lze v odpor bráti.

Dle §§. 207. a 208. s. ř. nebylo by tedy třeba protokolovati výpovědi svědků a znalců. Z druhé strany ale sluší k tomu poukázati, že dle §. 445. netřeba protokolovati vývody stran (Parteivorbringen) k skutkové povaze se vztahující, z čehož a contrario souditi jest, že ostatek protokolovati sluší. Je tu v zákoně nedostatek.

Zajisté sluší se spíše rozhodouti pro alternativu, že výpovědi svědků a znalců pro důležitost těchže pro rozhodnutí sporu povždy, tedy i v případě §. 445. s. ř. protokolárně zjistiti dlužno.

Dr. **F. Joklík.**

71. Může za souhlasu dlužníka k návrhu vymáhajícího věřitele při venkovských statcích a pozemcích před uplynutím půlletní lhůty od dražebního roku nařízen býti nový dražební rok, nebylo-li při prvém roku dražebním docíleno ani nejnižšího podání?

Exekuční řád obsahuje v §. 151. ustanovení o nejnižším podání při dražbě nemovitostí a sice v 1. odstavci v příčině výše nejnižšího podání při domech z jedné a při venkovských statcích a pozemcích ze strany druhé s tím dodatkem, že za souhlasu vymáhajícího věřitele může ustanoven býti i vyšší, než zákonem stanovený obnos za nejnižší podání.

Předpisy o výši nejnižšího podání patří tudíž mezi ustanovení zákonná dispositivní s tím obmezením, že soudce za souhlasu vymáha-

jícího věřitele a ostatních účastníků dle §. 162. ex. ř. ve dražebních podmínkách ustanoviti může nejnižší podání vyšším, nikoliv však nižším obnosem než jak v zákonu v §. 151. v 1. odst. ex. ř. předpisuje; §. 162. ex. ř. cituje sice §. 151. ex. ř. v celku, ale ze znění poslednějšího paragrafu jest zřejmo, že citován býti měl pouze I. odst. téhož.

Druhý a třetí odstavec §. 151. ex. ř. zní kategoricky. Dle II. odstavce má býti v podmínkách dražebních nejnižší podání udáno číselně, nikoli tedy pouze udáním poměrné části ceny odhadní.

Ve třetím odstavci téhož paragrafu se pak ustanovuje, že se nemovitost nesmí prodati, bylo-li při dražebním roku méně podáno, než činí nejnižší podání a že při venkovských statcích a pozemcích před uplynutím půl léta od dražebního roku v tomto případě zavedení nového dražebního řízení navrženo býti nemůže.

Tento předpis motivován jest tím, že jest úmyslem zákona, učiniti přítrž prodávání nemovitostí za nepatrný peníz, čehož lze dosáhnouti pouze tím, ponechá-li se dlužníku po marném pokuse prvé dražby s dostatek doby ke zotavení a urovnání poměrů, k čemuž u venkovských statků a pozemků, jichž držitelům pouze jednou za rok větší příjem kyne, kratší doba nestačí.

Předně běží tu tedy o zájem dlužníka, nejedná se však pouze o jeho zájem, nýbrž o zájem všeobecný, by nebyly ničeny samostatné existence nejširší vrstvy obyvatelstva a poplatnictva a o zájem všeho věřitelstva, by rychle a v nevhodné době opětovanými návrhy dražebními věřitelů pravidelně dobré hypoteky požívajících, zkracováni nebyli věřitelé zadnější, kteří by jinak se svými pohledávkami mohli býti kryti. Zájem věřitelstva je tu tím větší, čím více zadlužena jest nemovitost, neboť předlužený dlužník, pro něhož dle vší pravděpodobnosti žádná hyperocha nevybude, dal by se často lehko uvésti ku souhlasu s opětovaným návrhem dražebním před uplynutím lhůty ve III. odst. citovaného paragrafu ustanovené, nemaje příčiny nějaké ztráty se obávati. Příčinou, proč při dražbě není učiněno ani nejnižší podání, bývá nezřídka nesprávný odhad nemovitosti, častěji však nepříhodná doba, ve které se dražba provádí, časová finanční tíseň okolního obyvatelstva a jiné nepříznivé okolnosti, které se ve přiměřeném čase mohou změniti; poměry takové nemění se však náhle, nýbrž třeba vyčkati delší doby, proto zákon nedovoluje před uplynutím přiměřené pololetní lhůty o novou dražbu žádati.

Z uvedeného jest patrno, že předpis III. odstavce §. 151. jest předpisem daným netoliko v zájmu dlužníka, nýbrž také v zájmu jiných

účastníků a v zájmu všeobecném, tudíž soud naprosto vížícím, který soudce k návrhu vymáhajícího věřitele nebo jiného účastníka ani za souhlasu dlužníkova změniti nemůže. Soudce povinen jest každý návrh tomuto předpisu se příčící bez předchozího jednání zamítnouti, a dá-li návrhu přes to místa, má netoliko dlužník, nýbrž i každý z účastníků v §. 162. ex. ř. jmenovaných právo stížnosti.

Adj. Černý.

Denník.

Výsledek zkoušek justičních v roce 1898 v zemích českých. U vrchního soudu zemského pro král. České podrobilo se v roce 1898 zkoušce soudcovské 85 kandidátů; z těch obstáli 3 s vyznamenáním (3 v obou jazycích zemských), 35 s prospěchem velmi dobrým (29 v obou jazycích), 45 s prospěchem dobrým, (41 v obou jazycích); 2 kandidáti neobstáli; u moravsko-slezského vrchního soudu zemského podrobilo se zkoušce této 56 kandidátů, 3 s vyznamenáním, 21 s prospěchem velmi dobrým, 32 s dobrým. Advokátní zkoušku odbylo u pražského vrchn. zemsk. soudu 70 kandidátů, a to jeden s vyznamenáním (v jazyku českém), 36 s prospěchem velmi dobrým (7 v obou jazycích), 33 s prospěchem dobrým; u vrchního soudu brněnského odbyl zkoušku 21 kandidát, 1 s vyznamenáním, 9 velmi dobře, 11 dobře. Notářské zkoušce podrobili se v Čechách 3 kandidáti, 1 s prospěchem velmi dobrým, 2 s prospěchem dobrým, na Moravě a ve Slezsku pouze 2 kandidáti, jeden velmi dobře, druhý dobře.

Soudcovští kandidáti v zemích českých v přípravné službě roku 1898. Kdežto koncem roku 1897 bylo v Čechách soudcovských kandidátů v přípravné službě jsoucích 197, bylo jich koncem roku 1898 již 255; z těch bylo v prvním roce přípravné služby 167, v druhém roce 88, ve třetím tedy nikdo. Právních praktikantů bylo 61, auskultantů 194. V obvodu brněnského vrchního soudu zemského bylo koncem roku 1897 kandidátů těchto 144, koncem roku 1898 již 170; v prvém roce 76, ve druhém roce 94, ve třetím rovněž žádný. Právních praktikantů bylo 38, auskultantů 132. V zemích předlitavských bylo koncem roku 1897 kandidátů těchto 1099, v roce 1898 1224; 631 v prvním, 593 ve druhém roce služby přípravné. Reorganisace nedala vůbec nikomu dospěti do třetího roku služby přípravné. Praktikantů bylo 267, auskultantů 957.

Kandidáti advokacie a notářství v roce 1898 v zemích českých. V roce 1898 bylo v obvodu pražské advokátní komory 377 kandidátů advokacie; z těch bylo jich 166 v sídle komory, 225 v sídlech sborových soudů a 152 v místech jiných. Sedmiletou advokátní praxi mělo odbyto 16 kandidátů, jednoroční soudní praxi 162; advokátní zkoušku mělo jich 19. V obvodě brněnské pokud se týče opavské advokátní komory bylo jich 80 (18); z těch v sídle komory 24 (4), 44 (6) v sídlech sborových soudů a 36 (12) na místech jiných. Sedmiletou praxi advokátní mělo jich odbytu 10 (3), jednoroční soudcovskou 61 (18) a zkoušku měli 3 v obvodu brněnské komory advokátní. Vůči roku 1897 ubylo kandidátů těchto v Čechách 41, na Moravě 13, ve Slezsku 3. V zemích předlitavských bylo r. 1898 kandidátů advokacie 1529, o 85 méně nežli roku 1897. — Kandidáti notářství byli v témže roce v obvodu pražského vrchního soudu 53, a to v sídlech notářských komor 11, v sídlech sborových soudů 13, jinde 40. Z těch mělo 36 dvouletou praxi u notáře, 44 čtyřletou službu justiční; 35 mělo jich zkoušku notářskou, po jednom zkoušku advokátní a soudcovskou, substitutů bylo 13. V obvodu brněnského vrchního zemského soudu bylo kandidátů notářství 25 a to v sídlech komor notářských (Brně, Olomúci, Opavě) 9, v sídlech soudů sborových 11, jinde 14. Z těch měli 22 dvouletou praxi u notáře, 22 čtyřletou službu justiční; 19 mělo zkoušku notářskou a 3 zkoušku soudcovskou, jeden byl substitutem. Vůči roku 1897 ubylo kandidátů těchto v Čechách 21, na Moravě a ve Slezsku 6. V zemích předlitavských bylo roku 1898 kandidátů těchto 469, o 47 méně nežli roku 1897.

Literatura nových zákonů processních. Advokát v Moravské Ostravě p. dr. Richard Nevečeřel jal se vydávati věcný slovník k novému soudnímu řádu civilnímu pod titulem „Die österreichische Civilprocessordnung in monographischer Darstellung“. Vycházeti má v dvouměsíčních sešitech osmiarchových. Sešit prvý obsahuje hesla „Abänderung“ až „Bevollmächtigte“.

Nové stěhovací řády vydány jsou pro město Terezín vyhláškou c. k. místodržitelství ze dne 9. srpna 1898 č. 122.692 v XV. částce zem. zák. z r. 1898 pod č. 58; Německý Brod vyhláškou ze dne 16. září 1898 č. 145.408 v XVI. částce z. z. 1898 pod č. 62; Chomútov vyhláškou ze dne 16. října 1898 č. 129.797 v XVII. částce z. z. z r. 1898 pod č. 70; Jablonec vyhláškou ze dne 3. listopadu 1898 č. 161.376 v XIX. částce zem. z. 1898 pod č. 77; pro obvod obce Skvrňanské vyhláškou ze dne 14. listo-

padu 1899 č. 159.243 ve XX. částce z. z. 1898 pod č. 81; Hořice vyhláškou ze dne 13. března 1899 č. 24.880 v VI. částce z. z. 1899 pod č. 29; Jičín vyhláškou ze dne 24. března 1899 č. 43.253 v VII. částce z. z. 1899 pod č. 33; Beroun vyhláškou ze dne 25. dubna 1899 č. 52.007 v IX. částce z. z. 1899 pod č. 37.

K §. 6. trest. nov. ze dne 15. listopadu 1867 č. 131 ř. z. C. k. ministerstvo kultu a vyučování výnosem ze dne 14. června 1899 č 9832, vyslovilo toto: Podle §. 26. lit. b) trest. zák. s odsouzením pro zločin spojena jest po zákonu samém ztráta veškerých akademických gradův a hodností a zároveň vedle §. 6. zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 131. ř. z. nespůsobilost nabyti hodností takových před projitím lhůty tu ustanovené. Trvalo se tedy na tom, že gradus doktorský již nabytý pozbývá se následkem odsouzení trestního a lze jeho nabytí jen po opětném vykonání veškerých rigoros, kdežto odsouzení kandidáta doktorství že nedotkne se nikterak právní účinnosti přísných zkoušek, kteréž on před svým odsouzením odbyl, tak že mohl po projití lhůty zákonem ustanovené v rigorosech pokračovati a promoce dojíti. Ačkoli byla v tom zjevná inkongruence, jak přihlíželo se jednak k doktoru již promovanému a jednak ku kandidátu doktorátu, přece za nynějšího stavu příslušného zákonodárství zachována praxe tato, jíž také správa justiční schvalovala. Za příčinou případu, ve kterém kandidát práv, pro zločin odsouzený, ještě během lhůty předepsané zákonem pro nezpůsobilost k dosažení hodnosti doktorské připuštěn byl k pokračování rigoros započatých, a jenom promoce jeho odložena až do projití lhůty řečené, vidělo se c. k. ministerstvu spravedlnosti, aby spadající sem otázky hledíc k ustanovením trestního práva znova prozkoumalo. Při tom ono došlo potud resultatu od posavadní praxe se odchylujícího, že opírajíc se pouze o zákonné normy trestní schválilo postup ve zmíněném svrchu zvláštním případě zachovaný a projevila názor, že odsouzení pro zločin má za následek ztrátu akademického gradu a dočasnou nespůsobilost jeho znovu neb opět nabýti, ale že ani neodnímá účinku zkouškám a studiím již odbytým ani nepřekáží, aby odsouzený byl k nim připuštěn. Vedle názoru toho na př. doktor pro zločin odsouzený po projití zákonné lhůty, aby znovu nabyl ztracené hodnosti doktorské toliko novému aktu promočnímu musil by se podrobiti. Jak se proslýchá, vláda uvažuje o přiměřeném novém upravení této věci.

O vnucené správě nemovitostí k vymáhání peněžitých pohledávek.

Podává soudní adjunkt **Václav Bozděch** v Mladé Vožici.

(Dokončení.)

III. Účinky zavedení vnucené správy.[15]) Zavedení vnucené správy jeví právní své účinky vzhledem k věřiteli, dlužníku a osobám třetím.

a) Co se týká účinků vnucené správy co do osoby věřitelovy, kryjí se účinky tyto s následky knihovního poznamenání vnucené správy. V tom směru poukazuje se na to, co výše o účincích těch bylo poznamenáno.

b) Dlužník ztrácí zavedením vnucené správy disposice s nemovitostí správou postiženou. Nesmí beze svolení správce nijakým spůsobem správy nemovitosti té se súčastniti, užitky a důchody z ní bráti a má vůbec každého zasahování ve správu a každého vykonávání svého vlastnického práva na úkor věřitele se zdržeti. (§. 99., 119. ex. ř.)

Výminku v tom směru stanoví pouze §. 10. 5. exek. řádu, který dovoluje dlužníku vnucenou správou stížené věci do jisté míry užívati. Stanoví totiž, že mají se dlužníku, který v době,

---

[15]) Srov. Schuster: Das österr. Civilprocessrecht str. 658. O poměru politické sekvestrace k soudní správě vnucené viz nař. min. fin. z 18. ledna 1898. č. 58418. ex 1897.

kdy vnucená správa byla povolena, na pozemku jí podrobeném nebo v domě vnuceně spravovaném bydlel, ponechati obytné místnosti, jichž pro sebe a pro své členy rodinné s ním ve společné domácnosti bydlící nutně potřebuje, po tu dobu, pokud dlužník — a zajisté též některý člen jeho domácnosti — správu neohrožuje. V tomto případě (ohrožování správy) má soud exekuční k návrhu buďsi vnuceného správce nebo některého vymáhajícího věřitele obytné místnosti dlužníku usnesením odejmouti. Na usnesení to lze sobě ve lhůtě 8denní (§. 65. ex. ř.) stěžovati (§. 132. odst. 2. a contr.). Pouze nemocní a šestinedělky, kteří bez ohrožení svého zdraví nemohou byt opustiti, nemohou donuceni býti, aby byt ten vyklidili (§. 105. odst. 2. exek. ř.).

Kolik místností a které dlužníku k užívání ponechány býti mají, ustanoví k návrhu některého účastníka v případě neshody (arg. sl. entscheidet) soud exekuční usnesením, na něž stížnost jest vyloučena (§. 132. č. 2. ex. ř.).

Rovněž plyne z úmyslu zákonodárcova, dlužníka v exekuci se nalézajícího nezbaviti rázem všech prostředků k obživě jeho vlastní a členů rodiny s ním domácnost sdílejících nezbytně potřebných, nýbrž mu existenční minimum ponechati a tak zabrániti, aby neupadl v úplnou hospodářskou zkázu a jemu umožniti po jiném prameni své výživy se ohlédnouti, že též dlužníku, na jehož nemovitost vnucená správa byla uvalena, ponechati sluší užitky buď jedné krávy nebo dvou koz nebo tří ovcí dle jeho volby a k tomu zásoby píce k jich krmení a steliva k podestýlání až do nejbližších žní potřebné, pokud ovšem dobytčat těch potřebí jest k výživě dlužníka a členů jeho rodiny (§. 251. č. 3. ex. ř.). Dlužníku buďte také ponechány potraviny a palivo nezbytně potřebné na 14 dnů. (§. 251. č. 2. ex. ř. — srov. citované zodpovědění otázek min. sprav. předložených na str. 614.).

Ostatní součástky nemovitosti ve správu vzaté odňaty jsou disposici dlužníkově a on nesmí se po odevzdání nemovitosti správci do správy jich mísiti.

c) Třetí osoby, jež jsou zavázány dlužníku plniti takové předměty, které tvoří důchody spravované nemovitosti, nemohou po zavedení vnucené správy, jsou-li mala fide, t. vědí-li o zavedení vnucené správy, předměty ty odváděti dlužníku, nýbrž vnucenému správci (§. 110. ex. ř.).

Proto předpisuje zákon, aby osoby takové k návrhu správce aneb vymáhajícího věřitele byly vyzvány, aby zadržené dávky nebo

takové, které až do zastavení vnucené správy splatny budou, nikoli dlužníku, nýbrž správci odváděly. Vyzvání takové má za účel, aby neklamně a bezpečně bylo prokázáno, že osoba k plnění takovému zavázaná o zavedení vnucené správy ví. Kdyby přes toto vyzvání přece plnila dlužníku, jest plnění resp. placení takové oproti správci a vymáhajícímu věřiteli neplatné.

Před vyzváním výše řečeným poskytnuté plnění dlužníku bylo by pouze tehda neplatné, když by bylo prokázáno, že třetí osobě v čas plnění známo bylo, že správa vnucená nemovitosti byla povolena nebo správou stižená věc správci odevzdána (§. 110. odst. 1. a 2. exek. ř.)[16]).

Ostatně však nemá zavedení vnucené správy na platnost smluv strany užitků a důchodů nemovitosti před zavedením správy ujednaných žádného vlivu. Zejmena musí vnucený správce smlouvy nájemní a pachtovní dlužníkem před zavedením správy ujednané plniti (§. 111. ex. ř.).

Ovšem ponecháno jest věřiteli vymáhajícímu, aby se domáhal žalobou prohlášení takových smluv na úkor jeho před zavedením vnucené správy ujednaných za bezúčinné dle odpůrčího zákona ze dne 16. března 1884 č. 36. ř. z. Pokud však taková smlouva soudem právoplatně za bezúčinnou nebyla prohlášena, jest povinností vnuceného správce ji jakožto platnou respektovati (§. 111. ex. ř. per analog.).

Po zavedení vnucené správy nelze na plody nemovitosti, nechť jsou odděleny čili nic, vésti exekuci zabavením, nýbrž pouze přístupem ku stávající již vnucené správě (§. 103. odst. 1. ex. ř.), avšak zástavní práva vydobytá zabavením oddělených plodů před zavedením vnucené správy, jsou platná a může věřitel u vedení exekuce bez ohledu na zavedenou vnucenou správu pokračovati (§. 119. odst. 3. ex. ř.).

Rozumí se samo sebou, že na zahájení dražebního řízení nemovitosti zavedení vnucené správy rovněž žádného vlivu nemá (arg. §. 103. ex. ř. sl. auf die Erträgnisse der Liegenschaft).

[16]) V případě tomto spočívá tedy břímě průvodní na tom, kdo tvrdí, že třetí osoba dlužníku plnivší, ačkoli o zavedení vnucené správy vyrozuměna nebyla resp. nebyla vyzvána plniti správci, přec o povolení a zavedení vnucené správy věděla, kdežto v případě onom náleželo by třetí osobě bonam fidem svou dokázati.

IV. Vedení vnucené správy. *a*) Právní postavení vnuceného správce.

Vedení vnucené správy spočívá hlavně v rukách vnuceného správce za stálého dohledu exekučního soudu (§. 109., 114. ex. ř.). Neboť vnucený správce jest ten, který užitky a důchody z nemovitosti správou stížené má vybírati a zpeněžiti, aby státi se mohly fondem sloužícím k uspokojení vymáhajícího věřitele, pokud se týče věřitelů. Exekuční soud přenáší tu část svých funkcí v mezích zákonem dovolených k vůli vhodnosti a prospěšnosti na osobu mimo státní úřad sice stojící, přece však v podstatě za státní úřad a v jeho příkazu činnou. Vnucená správa zaujímá totiž mezi ostatními způsoby exekučními zvláštní postavení. Kdežto ostatní způsoby exekuční skládají se z jednotlivých úkonů exekučního soudu časem od sebe oddělených, vyžaduje vnucená správa nepřetržité, ponejvíce technické, odborné činnosti na spravované nemovitosti, aby dosaženo bylo účelu obmýšleného. Vzdalovalo by proto soud exekuční od vlastní jeho působnosti, kdyby se měl zabývati činností čistě technickou, ku správě nemovitosti potřebnou. Z toho důvodu dovoluje exekuční řád (jakož také dřívější soudní řád), aby část působnosti soudcovské, totiž činnost technická směřující k vyrobení resp. vybrání a zpeněžení užitků a důchodů přenesena byla na osoby věci znalé, t. na vnucené správce.

Z toho vyplývá, že vnucený správce není mandatářem ani vymáhajícího věřitele, ani dlužníka, postavení jeho není vůbec povahy soukromoprávné, nýbrž veřejnoprávné. On jedná z příkazu exekučního soudu, jest dočasným členem jeho organismu. Proto předpisuje zákon, že má vykonati slib (§. 108. ex. ř.)[17]) a že jest za vedení správy podroben stálému dohledu soudu (§. 114. ex. ř.).

Právní postavení vnuceného správce lze tedy v ten smysl označiti, že jest vnucený správce od stran (vymáhajícího věřitele a dlužníka) úplně neodvislým zřízencem soudním, jehož práva a povinnosti zákonem a povahou spravované nemovitosti přesně jsou vyměřeny.

---

[17]) Vnucenému správci dostává se ochrany trestním zákonníkem úředníku resp. zřízenci státnímu poskytované dle §. 68., 81. a 312. tr. z., on pokládá se za úředníka ve smyslu §. 181. tr. z. (sr. rozhodnutí nejvyš. jako kasačního soudu ze dne 22. ledna 1881. č. 13739. sb. č. 305., 14. července 1882. č. 4557.; opačně rozhodl nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 21. května 1881. č. 2086.).

Důsledkem tohoto právního postavení stanoví exekuční řád:

1. Exekuční soud může vnuceného správce z moci úřední nebo k návrhu (a patrně také na pouhé upozornění) některé strany propustiti a nového správce jmenovati, o čemž platí předpisy dané o prvém jmenování správce v §§. 106. až 108. ex. ř. (§. 114. odst. 3. exek. ř.).

2. Vnucený správce podléhá disciplinární moci exekučního soudu, pokud se týče vedení vnucené správy. Zákon totiž praví v §. 115. odst. 3. ex. ř., že správce s vydáním účtu liknavý může tresty pořádkovými nebo srážkami z odměny za správu k plnění povinností svých býti doháněn. Předpis ten sluší zajisté rozšířiti na všecky rozkazy soudní vnucenému správci dané, je-li tento u splnění jich liknavý (sr. §. 118. odst. 1. ex. ř.).

Na usnesení exekučního soudu, jimiž vnucenému správci udílejí se poukazy, jakým spůsobem správu vésti má a poukazy o placení výdajů se správou a obyčejným hospodářským užíváním nemovitosti spojených (§. 120. ex. ř.), dále, jimiž exekuční soud nařizuje, aby byly shledané vady a nepravidelnosti při hospodaření správcově odstraněny a konečně jimiž nový vnucený správce byl jmenován, nelze sobě stěžovati a to ani stranami ani vnuceným správcem (§. 132. č. 3., 4. a 5. exek. ř.).

Pokládaje vnuceného správce za zřízence soudního, jsem dále toho mínění, že i v příčině vnuceného správce průchod má ustanovení §. 68. exek. ř., dle něhož může ten, kdo se má za stížena postupem při výkonu exekuce, za odpomoc žádati exekučního komisaře nebo přednostu soudu exekučního. Nevztahuje se však na správce vnucené zákon ze dne 12. července 1872 č. 112. ř. z., poněvadž nelze jich počítati mezi zřízence státní (angestellte Staatsbeamte oder Diener).

b) Povinnosti a práva vnuceného správce.

Obor činnosti vnuceného správce plynoucí z vlastní podstaty vnucené správy záleží v tom, že má vnucený správce, jakmile mu nemovitost byla odevzdána, hospodaření na ní se ujati, učiniti opatření sloužící k řádnému a úspěšnému hospodářskému užívání jejímu (§. 109. ex. ř.) a konečně užitky i důchody z nemovitosti plynoucí vybírati a je zpeněžiti.

1. Vnucený správce jest tedy povinen dle povahy nemovitosti a dle doby, kdy odevzdání se stalo, veškeré kroky učiniti, aby

nemovitost tak byla vzdělána, aby co možná největší užitky a důchody poskytovala. Nesmí však k vůli tomu podstatu nemovitosti měniti, aby větší než dosud vydávala užitek; nesmí na př. pleniti lesy, nýbrž porážeti tolik dříví, kolik dle zásad lesnických ročně porážeti jest dovoleno. Nesmí z pole učiniti louku nebo naopak, ovšem ale jest mu dovoleno zakládati odvodňovací a zavodňovací zařízení a pod. nutné meliorace (§. 120. č. 4. ex. ř. sl. notwendige Verbesserung). Náklady na meliorace může, chce-li, buď založiti sám, nebo vyžádati si nařízení soudu vymáhajícímu věřiteli, aby potřebné náklady založil; nelze však připustiti, aby vnucený správce peněz k pokračování provozování hospodářství nebo k melioraci potřebných zápůjčkou si zjednával (§. 129. odst. 2. ex. ř.).

2. Vnucený správce jest již mocí svého zřízení oprávněn veškeré užitky a důchody ze spravované nemovitosti za dlužníka přijímati a o přijetí kvitovati a vůbec veškerá právní jednání i právní úkony předsevzíti a veškeré žaloby podávati[18], jichž ku provedení vnucené správy jest potřebí (§. 109. odst. 3. ex. ř.)

3. Jest oprávněn šetře při tom při smlouvě platících podmínek smlouvy nájemní a pachtovní vypovídati, žaloby na vyklizení podávati a nové smlouvy nájemní na čas v místě obvyklý ujednávati.

Smlouvy pachtovní strany nemovitosti nebo jednotlivých částí její ujednávati nesmí, leč se svolením soudu exekučního (§. 111. věta 3. ex. ř.), který dříve vyslyšeti má vymáhajícího věřitele dlužníka a vnuceného správce (§. 112. odst. 2. ex. ř.) a je-li vnucená správa zavedena pouze na část nemovitosti a také ostatní spoluvlastníci vnucenému správci odevzdali správu ostatních podílů, také tyto spoluvlastníky (§. 112. odst. 3. ex. ř.).

4. K návrhu některého z účastníků má soud exekuční vnucenému správci *α*) uděliti poukazy, jak si při hospodaření a vedení vnucené správy počínati má.[19]) *β*) Označiti vnucenému správci daně k placení předepsané a břemena, jakož i ony běžné dávky,

[18]) Na př. na vydání věcí k nemovitosti spravované patřících, na zaplacení činže nájemní i pachtovní, na splnění smluv obligačních a pod. Sporno jest, může-li správce žalovati pro rušení držby. Zdá se, že nikoli; neníť držitelem.

[19]) Není pochyby, že předpisem tímto vznesen byl na soudy velice zodpovědný a choulostivý úkol. V takovém případě bude se ovšem soud opírati o výsledek výslechu účastníků, po případě provede šetření také výslechem jiných osob, také znalců.

výdaje a jinaké platy co do částky i co do času splatnosti, které smí zapravovati bezprostředně z výtěžků správních. γ) Správci může rovněž soudem dáno býti svolení, aby buď jednotlivé nebo veškeré výtěžky nemovitosti veřejnou dražbou propachtoval tomu, kdož nejvíce podá (zejména obilí nebo jiné plody na stojatě — §. 111. odst. 2. ex. ř.). Návrh k tomu směřující může podati na soud exekuční buď správce, některý z vymáhajících věřitelů nebo konečně i dlužník. Ve všech těchto třech případech α), β), γ) vyslechniž soud i účastníky v odst. 3. jmenované (§. 109. odst. 4., 111. odst. 3. ex. ř.).

5. Vnucený správce smí sice k jednotlivým úkonům správy zříditi za sebe zmocněnce, avšak správu vnucenou celou na jiného přenésti, není mu dovoleno. To plyne z §§. 106.—108. exek. ř. jednajících o jmenování vnuceného správce, v nichž na osobní vlastnosti, spolehlivost a způsobilost v daném případě nevšední váha jest kladena. Bylo by to tedy v diametrálním odporu s těmito předpisy, kdyby správci bylo dovoleno, kdykoli povinnosti převzaté na osobu jinou přenésti. A i v tom případě, když vnucený správce k některému jednotlivému výkonu zmocněnce si zřídil, jedná tento za zodpovědnosti správcovy, který za provinění zmocněnce svého ručí dle zásad občanského zákonníka o náhradě škody.

6. Vnucený správce podroben jest, co se týká vedení vnucené správy, stálému dozoru exekučního soudu, jemuž jest přímo uloženo za povinnost, aby z povinnosti úřadní zpozorované nedostatky a nešvary u vedení vnucené správy odstranil a nad činností správcovou bděl (§. 114. ex. ř.).

Exekuční soud rozhoduje o všech stížnostech a námitkách učiněných od dlužníka, spoluvlastníků spravované nemovitosti nebo súčastněných věřitelů proti přípustnosti nebo přiměřenosti jednotlivých opatření správních a o připomínkách přednesených proti tomu, jak se v té či oné případnosti zachoval. Správce vnucený jest povinen nařízením soudním o stížnostech, námitkách a připomínkách těch vyneseným vyhověti (§. 114. odst. 2. ex. ř.).

V §. 114. ex. ř. není sice vyslovena sankce pro případ, že by správce takového nařízení soudního nebyl poslušen, avšak z analogie §. 115. odst. 3. a §. 118. odst. 1. ex. ř. vyplývá, že by soud exekuční mohl správce k plnění takových nařízení soudních doháněti tresty pořádkovými nebo srážkami z odměny za správu, v nejkrajnějším případě propuštěním ze správy (sr. §. 114. odst. 3. exek. ř.).

7. Vnucený správce má nárok na odměnu za vedení správy, jejíž výše řídí se objemem, obtížností hospodaření, jakož i péčí, kterou správě vnucené byl věnoval, a dále na náhradu správních výdajů, které ze svého k pokračování nebo zlepšení hospodaření zapravil.

Nárok na odměnu má také vymáhající věřitel, který za vnuceného správce byl zřízen, leč by se nároku toho při jmenování svém nebo později byl zřekl.

Obojí tyto nároky upraví soud exekuční usnesením při vyřizování účtu správního po uplynutí jednotlivé účetní periody.

Je-li za správce zřízen advokát nebo jeho zřízenec, nebude se odměna jeho říditi tarifem advokátním ze dne 11. prosince 1897 č. 293. ř. z., neboť nejde tu o práce právnické, nýbrž o funkce čistě hospodářské (sr. Pantůček str. 177.).

Ostatně může soud exekuční již po čas vedení správy zmocniti správce k návrhu jeho, aby si bral z výtěžků správních přiměřené zálohy na budoucí svou odměnu (§. 113. ex. ř.).

8. Vydání účtu (§§. 115.—118. exek. ř.). Nejdůležitější povinností vnuceného správce jest povinnost vydati účty ze správy, což díti se má každoročně v době exekučním soudem předem stanovené a mimo to při ukončení vnucené správy, účet roční (Jahresrechnung) — účet konečný (Schlussrechnung). Při nemovitostech, na nichž provozuje se polní hospodářství, bude nejpřiměřenější doba podzimní po sklizni, při domech doba novoroční. Trvala-li vnucená správa méně než rok, sluší vydati pouze účet konečný (§. 115. ex. ř.).

Vnuceného správce dle nového exek. řádu nelze pokládati za zmocněnce ani vymáhajícího věřitele ani dlužníka, neplatí proto zde ustanovení §. 1012. obč. zák. a nemá tedy vnucený správce povinnosti, kdykoli strany toho žádají, účet vydati. Závazna pro něho jest lhůta exekučním soudem stanovená buď při jmenování jeho nebo snad později. Lhůta ta nemusí býti stejna se lhůtou, kdy správce k soudu složiti má peníze z výtěžku vybývající; i tuto posledňejší lhůtu stanoviti má soud exekuční správci při jeho jmenování anebo po početí správy dle svého uvážení zření maje ke spůsobu hospodářství a k obvyklým lhůtám platebním (§. 115. věta 2. ex. ř.). Nejvhodněji ovšem správce výtěžky přebývající po schválení účtu k soudu složí.

Z důvodů závažných zajisté bude moci soud exekuční lhůtu k vydání účtu vnucenému správci k návrhu jeho prodloužiti (§. 58.

ex. ř. arg. sl. im gegenwärtigen Gesetze, §. 128. civ. ř. s., 78. exek. ř.).

Soud exekuční ex officio k tomu má přihlédati, aby účet v určené lhůtě byl vydán. Správce u vydání účtu liknavého může soud k tomu doháněti tresty pořádkovými nebo srážkami z odměny, která za vedení správy mu bude přisouzena, nebo konečně může, je-li to v daném případě vhodno, soudnímu zřízenci vyslanému nebo jinakému znalci v účetnictví nařídití, aby účet na útraty a nebezpečenství správce liknavého sestavil (§. 115. odst. 3. ex. ř.). Účet vydán budiž soudu exekučnímu, jemuž takto dostává se nejvhodnější příležitosti k vykonávání účinného dozoru nad vedenou správou, a sice in simplo s doklady jednotlivé položky osvědčujícími.

Běží-li o správu menších objektů hospodářských (menších selských usedlostí, venkovských domů a pod), vyhoví správce povinnosti této tím, že exek. soudu prostě předloží své zápisné a účetní knihy i doklady o svých vydáních, načež soud do protokolu zapíše vysvětlení správcem k tomu ústně podaná (§. 115. odst. 2. ex. ř.).

Protokol takový sepsati může soudní kancelář (§. 115. odst. 2. ex. ř. §. 320. č. 4. jedn. ř.).[20])

Obsahem účtu jsou jednotlivé položky příjmů, jakož i vydání, a sice obojí budiž náležitě specifikováno tak, aby soud měl náležitý obraz hospodaření správcova v periodě účetní, zejména obsahovati má účet podrobný výpočet oněch výloh, které správce vnucený bezprostředně z výtěžků správních zapravil (arg. §. 123. odst. 1. věta 3. exek. ř.).

Ve vydaném účtu likvidovati má správce též odměnu, které za vedení správy žádá, jakož i náklady, jež na vedení správy sám činil. Jakmile účet exekučnímu soudu byl předložen, zkoumá soud formální jeho náležitosti, zejména, jsou-li veškeré položky vydání a nákladů učiněných doklady řádnými osvědčeny. Nedostatek v příčině této dá odstraniti buď tím, že účet vrátí správci s rozkazem, aby vady vytčené opravil a doklady přiložil anebo jej k tomu účelu obešle (§. 86. odst. 2. jedn. ř.). Je-li účet formálně správný nebo byly-li vady odstraněny, položí soud k vyřízení účtu a k jed-

[20]) Rovněž ústní námitky a připomínky proti spůsobu vedení správy, proti vydanému účtu a přihlášky pohledávek k rozvrhu přebytků výnosu sepsati má soudní kancelář (§. 320. č. 4. jedn. ř.).

nání o nárocích správcových na odměnu a náhradu učiněného nákladu rok a sice na dobu měsíc nepřesahující. K roku tomu obesláni buďte správce vnucený, dlužník a vymáhající věřitelé a v případě §. 112. odst. 2. ex. ř., totiž byla-li správci zřízenému co do podílu nějaké nemovitosti také od ostatních spoluvlastníků správa jich podílů odevzdána, také tito spoluvlastníci a konečně spoluvlastníci hor a bání (§. 240. odst. 2. ex. ř.), byla-li vnucená správa co do idealní části zavedena.

Usnesení, kterým se rok řečený klade, musí obsahovati tyto okolnosti: α) že vnucený správce za dobu, která dle kalendáře budiž stanovena, účet vydal a že strany súčastněné v hodinách úředních do obsahu účtu, jakož i příloh jeho v soudní kanceláři mohou nahlédnouti; β) že k vyřízení účtu toho, jakož i k jednání o odměně správcově a jeho nároku na náhradu nákladu klade se u soudu rok; γ) že účastníci jsou oprávněni proti účtu nebo jednotlivým položkám až do roku buď ústně protokolem nebo písemně připomínky podati; δ) že o těch z obeslaných osob, kdož ani k roku se nedostaví, ani před ním připomínek nepodají, pokládáno bude za to, že vydaný účet za správný uznávají; ε) že ku připomínkám oněch osob, které k roku se nedostaví, jen potud hleděno bude, pokud soud exekuční shledá, že je toho třeba, aby vady v nich vytčené z moci úřední byly vysvětleny neb opraveny (§. 116. ex. ř.). Předpis tento ve své všeobecnosti (sl. „Personen" v §. 116.) platí též strany vnuceného správce, když k roku se nedostavil.

Při roku samém vyslechne soud exekuční dostavivší se účastníky o vydaném účtu, ač-li již před rokem svých připomínek nepodali a protokoluje při roku učiněné připomínky. O připomínkách dostavivších se účastníků, jakož i takových, k nimž dle §. 116. odst. 2. soud z povinnosti úřední hleděti má, nechť podá správce své vysvětlivky (Erläuterungen), načež soud o schválení účtu usnesením rozhodne (§. 117. odst. 1., §. 62. ex. ř.). [21])

Rozumí se, že soud před rozhodnutím sporné buď v připomínkách účastníků nebo vysvětlivkách správcových uvedené okolnosti výslechem svědků nebo znalců na jisto postaviti může.

---

[21]) Jinak tomu bylo dle §. 297. obec. ř. soudn. Dle soudn. řádu Josefinského jednalo se při stání o vydaném účtu položeném pouze o odměně správcově a o lhůtě, do níž účastníci proti účtu výtky podati mají, načež soud vyřízením protokolu upravil odměnu sekvestrovu a ustanovil lhůtu k podání výtek proti účtu, po jejíž marném uplynutí účet za schválený byl pokládán.

Zároveň se schválením účtu ustanoviti má soud tímtéž usnesením výši odměny správcovy za vedení správy a výši náhrady nákladu správcem učiněného. (§. 117. věta 2. ex. ř.)

Záhodno jest také, aby usnesení to obsahovalo udání částky přebytků výtěžku, jakož i lhůtu, do které správce přebytky tyto pro vymáhající věřitele k soudu složiti má.

Soud může tímto usnesením správci různé jiné příkazy co do vedení správy uděliti (na př. aby provedl některé opravy vinou svojí poškozených objektů a pod.).

Na usnesení obsahující rozhodnutí o vydaném účtu mohou sobě do 8 dnů stěžovati pouze ony osoby, které, řádně byvše obeslány, k jednání o vydaném účtu se dostavily; nepřísluší stížnost ale těm, kdož sice připomínky své před rokem k soudu podali a soud také vedle §. 116. odst. 2. shledal, aby vytčené vady účtu úředně byly vysvětleny neb opraveny, avšak k roku samotnému přes řádné obeslání se nedostavili (§. 117. odst. 2. ex. ř.; sr. zodpovědění otázek min. sprav. k §. 7. ex. ř.).

Jest povinností exek. soudu nad tím bdíti, aby vnucený správce veškeré příkazy jemu ve vyřízení účtu uložené ve lhůtě stanovené splnil. Správce prodlévajícího se splněním příkazů těch má soud k tomu doháněti tresty pořádkovými (§. 220. civ. ř. s., §. 78. ex. ř.), srážkami z přisouzené odměny nebo konečně zadržením odměny (§. 118. odst. 1. ex. ř.).

Náhrady právoplatně přisouzené má soud exekuční z povinnosti úřední, bez návrhu stran, na liknavém správci vymáhati *a*) tím, že započtou se mu do odměny jemu přiřčené nebo do sumy, která mu jako náhrada za jeho výdaje přísluší, *b*) exekucí na jmění jeho, když by způsob pod *a*) uvedený provésti se nedal nebo výsledku úplného neměl (§. 118. odst. 2. ex. ř. — toť výminka z §. 3. odst. 2. a §. 4. ex. ř., že povolení exekuce nastane k návrhu oprávněného).

9. Vnucený správce má konečně právo výlohy spojené se správou a obyčejným hospodářským užíváním nemovitosti bez dal-

Podal-li některý z účastníků proti účtu ve lhůtě soudem stanovené výtky, nastala potom účetní rozepře vedená dle §. 100. ob. s. a násl. ř. (sr. Pantůček str. 185.) Že ve způsobu upravení řízení o vydaném účtu novým exek. řádem leží nepopíratelný pokrok, každý zajisté přisvědčí, kdo má na paměti rozvláčný a zdlouhavý postup účetní rozepře, jejíhož ukončení strany častokráte až po letech se dočkaly.

šího řízení (totiž bez intervence a dovolení soudu) zapraviti z výtěžků nemovitosti (Verwaltungserträgnisse.). K výtěžkům správním čítati sluší veškeré dlužníku patřící a exekuci podrobené užitky a důchody nemovitosti (srov. výše I. stať), totiž: *a*) plody nabyté po odevzdání nemovitosti správci, *b*) plody, které v čase tohoto odevzdání již jsou odděleny a na nemovitosti se nalézají, *c*) dále důchody v čas odevzdání zmíněného již dospělé, avšak ještě nevybrané, *d*) konečně důchody, které dospějí teprve po odevzdání nemovitosti správci (§. 119. odst. 2. ex. ř.).

Poněvadž povolením vnucené správy, pokud se týče odevzdáním nemovitosti správci práva zástavní na oddělených plodech a důchodech při odevzdání již dospělých, avšak nevybraných, již dříve nabytá dotčena nejsou, náleží z peněz za tyto oddělené již před odevzdáním nemovitosti zabavené plody složených a z důchodů při odevzdání již dospělých, avšak nevybraných, které již před tím byly zabaveny, toliko ta část k výtěžkům správním, která po zapravení pohledávky zástavní a jejího příslušenství zbývá. Zabavené tyto užitky a důchody prodány býti mohou buď soudem nucenou dražbou, pokračuje-li věřitel, pro něhož byly před odevzdáním nemovitosti správci zabaveny, v exekuci, nebo vnuceným správcem z volné ruky v případě opačném. V tomto poslednějším případě musí vnucený správce výtěžků za prodané užitky a důchody předem na uspokojení zástavního věřitele použiti a teprve zbytek, je-li jaký, včítati mezi správní výtěžky (§. 119. odst. 3. sr. zodpovědění otázek min. sprav. k §. 119. ex. ř.).

Mezi výlohy, které vnucený správce sám bezprostředně z výtěžků zapraviti má, náleží zejmena[22]):

α) platy ze smluv pojišťovacích ujednaných v příčině nemovitosti správou vnucenou stížené, jednotlivých částí její, příslušenství nebo zásob do správy pojatých,

β) mzda, výživné a jiné platy osob při hospodářství polním nebo lesním, a jsou-li s nimi spojeny podniky průmyslové, také osob při podnicích těchto zaměstnaných nebo k dozoru a udržování

[22]) Výpočet výloh těchto v §. 120. č. 1.—5. ex. ř. není taxativní, nýbrž pouze demonstrativní, jak svědčí slovo „insbesondere“; mohou tedy i jiné zde nejmenované výlohy správcem bezprostředně býti zapraveny, jen když výloh, o něž jde, potřebí bylo, aby ve správě a obyčejném hospodářském užívání nemovitosti mohlo býti pokračováno (§. 120. odst. 1. ex. ř.).

stavení obytných určených, jestliže platy ty dospěly za vnucené správy nebo nejsou-li zadržalé déle jednoho roku;

γ) tříleté nedoplatky daní z nemovitosti vnucenou správou stižené s přirážkami (daně pozemkové a domovní), daně s přirážkami za vnucené správy dospělé, jinaké dávky veřejné z nemovitosti placené, jakož i úroky z prodlení z těchto daní a dávek veřejných;

δ) náklady na vnucenou správu; na udržování a nutné opravy nemovitosti a zálohy poskytnuté k prozatímnému zapravení nákladů těch;

ε) úroky, důchody, výživné a jiné občasné dávky za vnucené správy dospělé, nebo nikoli déle jednoho roku splatné příslušící z nepopíraných na nemovitosti zjištěných pohledávek a zpráv, zejména dávky výměnkové, jakož i splátky k umořování kapitálu určené (annuity), předpokládaje ovšem, že příslušná práva k vybírání (Bezugsrechte) nepopřené přednosti před právem vymáhajícího věřitele požívají. (§. 120. č. 1.—5. ex. ř.)

Pro platy pod *ε*) jmenované rozhodno jest pořadí, jehož dostalo se v knihách pozemkových nebo protokolu o zájemném popsání právům, z nichž ony občasné dávky neb úroky se odvozují. (§. 121. odst. 2. ex. ř.)

Co se týká vlastnictví horního sluší mezi výdaje, které správce bezprostředně z výtěžků zapraviti má, zejména čítati tyto platy:

a) poplatky za štoly dědičné a revírní, jakož i jiné příspěvky k revírním ústavům, poplatky vodní, šachtovní a tahadlové (Gestänggebühren) a jiné roční dávky za propůjčené služebnosti horní a konečně roční dávky držitelům povrchu, jsou-li platy tyto za vnucené správy splatny nebo z posledního roku před povolením vnucené správy zadržalé;

b) příspěvky k pokladnám bratrským splatné za vnucené správy nebo z posledního roku před jejím povolením;

c) mzdy a jiné platy služební osob při dolování zaměstnaných splatné za vnucené správy nebo z posledního roku před jejím povolením (§. 241. č. 1.—3. ex. ř.).

Na paměti míti sluší, že vnucený správce nemá práva v jakémkoli pořadí vypočtené platy poskytovati, nýbrž že povinen jest v tom pořádku, jak náklady ty výše jsou vypočteny, oprávněné uspokojovati.

V tom směru dále budiž poukázáno k tomu, že §. 120. č. 1. až 5. pouze demonstrativně vypočítává ony výlohy, které správce bezprostředně z výtěžků správních smí zapravovati, že však paragraf ten nestanoví pořad, v jakém se tak díti má. Pořad ten předpisuje §. 121. odst. 1. ex. ř.

V jakém pořadu výlohy v §. 241. č. 1.—3. ex. ř. zapravovati sluší, zákon neustanovuje; zdá se, že správno jest držeti se pořadu zákonem č. 1.—3. vytčeného.

Kdyby vnucený správce měl pochybnosti, které z těchto výloh dříve před jinými má zapravovati, obrátiž se o poukaz k soudu exekučnímu (§. 109. odst. 4. ex. ř.).

V. Rozdělení přebytků výtěžku. Jakmile účet vnuceným správcem předložený od soudu exekučního byl schválen, skončena jest okamžikem tím činnost správcova v dotčené periodě účetní Čeho k uspokojení věřitele vymáhajícího dále jest potřebí, toť úkolem samotného soudu, jehož povinností jest v dalším řízení stanoviti, komu peněz z užitků a důchodů nemovitosti docílených dostati se má. Za tím účelem již ve vyřízení účtu nařídí správci, aby částku jevící se jako přebytky výtěžku (Ertragsüberschüsse) t. j. částku zbývající z příjmů správy po srážce výloh správcem bezprostředně zapravených, v určité lhůtě k soudu složil (anal. §. 152. ex. ř.). Když správce povinnosti této vyhověl, nařídí soud exekuční k rozdělení těchto přebytků mezi oprávněné rok.

V příčině té předpisuje §. 122. ex. ř., že rozdělení přebytků díti se má z pravidla po vyřízení každého jednotlivého správního účtu: tedy každoročně a po ukončení správy (sr. §. 115. exek. ř.).

Z pravidla toho stanoví však týž paragraf dvě úchylky: jednak může soud rozdělení přebytků k návrhu některého účastníka předsevzíti během periody účetní vždy, jakmile nashromáždilo se dostatek peněz, jednak ale buď z moci úřední nebo k návrhu některého z účastníků může soud rozdělení to provésti teprve po uplynutí několika občasí účetních tehda, zdá-li se mu pro nepatrnost správcem získaných přebytků ročních neúčelným, aby každoročně rozdělování jich konal a není-li takovéto odložení právům věřitelů na škodu (§. 122. věta 2. ex. ř.).

Na usnesení, kterým ustanovuje se doba, kdy přebytky výtěžkové mají býti rozdělovány, nelze si stěžovati (§. 132. č. 6. exek. ř.).

K roku k rozdělování přebytků ustanovenému buďtež obesláni: dlužník, příslušná finanční prokuratura, vymáhající věřitelé a veškeré osoby, pro něž podle výkazů soudu po ruce jsoucích (knihovního výtahu) na nemovitosti samé nebo na právech na nemovitosti váznoucích, zjištěny jsou pohledávky a práva k dávkám peněžitým zavazující, leč by nároky osob těchto z výtěžků bezprostředně byly zapraveny (§. 123. ex. ř.) a konečně vnucený správce (arg. §. 124. č. 1., §. 127. odst. 3. ex. ř.).

V usnesení, kterým rok ten se nařizuje, vyzváni buďte účastníci, aby svá pohledávání buď písemně před rokem aneb ústně při něm pod následky vyloučení z dotčeného účtování přihlásili, sice že by na pohledávky vymáhajících věřitelů jen potud se hledělo, pokud z veřejných knih, ze zájemných a jinakých spisů exekučních na jevo jde, že jsou po právu platné a k uspokojení spůsobilé (arg. anal. §. 210. ex. ř.).

Správci vnucenému, finanční prokuratuře a věřitelům hypothekárním požívajícím pořadí příznivějšího před vymáhajícím věřitelem, budiž mimo to oznámeno, že se k nárokům jich hleděti bude při rozvrhu přebytků toliko tehda, když a pokud je věřitelé tito přihlásí (§. 127. odst. 1. a 3. ex. ř.).

Výtahy z knih pozemkových nebo z protokolu o zájemném popsání nemovitosti, jichž potřebí jest k nařízení roku, k rozdělení přebytků nebo k jednání o něm, zaopatřiž si soud z moci úřední (§. 123. odst. 2. ex. ř.).

Při ustanoveném roku vztahuje se jednání soudní na jednání o přihláškách jednotlivých věřitelů došlých před rokem a ústně při roku učiněných a o nárocích, k nimž soud rozvrhující z povinnosti úřadu má přihlédati (sr. §. 127. odst. 1. ex. ř.); nároky posléz dotčené tvoří pohledávky, pro něž vnucená správa byla povolena a dosud zastavena nebyla (srov. §. 129. odst. 4. ex. ř.); dále na jednání o pořadu jednotlivých nároků přihlášených, i takových, k nimž soud z povinnosti úřadu zření míti jest povinen a o spůsobu jich zaplacení z přebytků (§. 128. ex. ř.).

Jednání děje se tím spůsobem, že soudce rok řídící každou přihlášenou pohledávku, jakož i takovou, k níž soud z povinnosti úřadu přihlédati má, co do obnosu, pořadí a spůsobu jejího uspokojení přítomným účastníkům oznámí a je k vyjádření o zmíněných okolnostech vyzve. Vyjádření takové může pak zníti v ten smysl, že účastníci proti žádanému přikázání z výtěžků o udané výši a v žádaném pořadí ničeho nenamítají anebo s ním nesouhlasí.

Nesouhlasné vyjádření stran nazývá exek. řád odporem (Widerspruch).

Odpor účastníků směřovati může proti zaplacení jednotlivých přihlášených anebo takových pohledávek, k nimž soud z povinnosti úřadu hleděti má (rovněž i jejich úroků) z přebytků výtěžku; proti navrženému pořadí uspokojení; proti výši částky, jež vydati se má a proti oprávnění ku přijetí zaplacení. Soudce jednání řídící učiněný odpor i s odůvodněním jeho má protokolovati, načež o jeho důvodnosti jak co do osoby odpírající, tak i co do věci samé rozhodne.

Co do osoby odpírající dlužno podotknouti, že ku vznesení odporu oprávněni jsou všichni věřitelé (také podzástavní), jichž nároky, kdyby odpor jejich s úspěchem se setkal zaplacení z přebytků by došly a dlužník, avšak pouze proti tomu, že vyhověno bylo takovým nárokům, pro které není exekučního titulu.

O vzneseném odporu rozhodne soud buď usnesením ústně hned při jednání vyhlášeným tehda, týká-li se odpor pouze otázky právní o okolnostech výše uvedených. Závisí-li však rozhodnutí o odporu na zjištění sporných skutkových okolností, poukáže soud účastníka odpírajícího na pořad právní (§. 128. ex. ř.), aneb administrativní dle povahy pohledávky, o niž běží a jest pak povinností účastníka takového, aby žalobu ve smyslu §. 228. civ. ř. ve lhůtě 1 měsíce čítaje od doručení rozvrhového usnesení u příslušného soudu neb úřadu správního podal a tím se u soudu exekučního vykázal. Jestliže odpírající povinnosti této nevyhoví, zůstane odpor jeho bez dalšího povšimnutí.

Co do ostatního řízení poukazuje §. 128. odst. 4. ex. ř. na předpisy dané o rozvrhu nejvyššího podání totiž §§. 213. odst 2. a 3., 214.. 229—236. ex. ř. [23])

Opíraje se o jednání při roku konaném vydá soud exekuční usnesení rozvrhové, o němž platí předpisy dané o rozvrhu nejvyššího podání při dražbě docíleného §§. 229.—236. exek. řádu.

V usnesení tomto oznámí soud nejprvé účastníkům celkovou částku přebytků výtěžkových, kterých použiti se má k rozdělení mezi oprávněné (§. 229. ex. ř.). Další obsah usnesení tvoří pak

---

[23]) O tom srov. spis dra Josefa Worla: O rozpočtu trhové ceny za nemovitosti dle nového exekučního řádu u porovnání s dosavadním řádem. V Praze 1897.

výrok soudní, komu a v jakých částkách dostává se zaplacení z přebytků.

Pohledávky jednotlivých věřitelů s úroky a útratami přikázanými buďte dle pořadí jmenovány, v jakém dle zákona zaplacení docházejí.

Z přebytků výtěžku, jež rozděliti se mají, docházejí zaplacení v pořadí, jak následuje:

1. nároky správce vnuceného na odměnu a náhradu výloh správních jím zapravených, pokud nebyly mu již zálohami zaplaceny a sice v částce ve vyřízení účtu stanovené (§. 124. č. 1. §. 117. odst. 1. ex. ř.);

2. poplatky z převodu nemovitosti, které nejsou zadržélé déle tří let před povolením správy vnucené, a daně i veřejné dávky v §. 120. č. 1. označené, pokud nebyly dle §. 120. bezprostředně z výtěžku zapraveny i s úroky z prodlení;

3. úroky, důchody, výživné a jiné opětující se dávky, které za vnucené správy dospívají nebo z posledního roku před povolením správy jsou zadržélé z pohledávek a práv, jež na nemovitosti jsou zjištěny, čítajíc k nim i splátky kapitálu v §. 120. č. 5. vytčené v pořadí, které právům samým k vybírání jich přísluší, jestliže těmto právům k vybírání přísluší přednost před vymáhajícím věřitelem, předpokládaje ovšem, že tyto nároky bezprostředně od správce dle §. 120. zaplaceny nebyly (§. 123. č. 1.—3. ex. ř.);

4. pohledávky, pro které vnucená správa byla povolena (§. 125. ex. ř.).

Byla-li vnucená správa povolena pro několik pohledávek, rozhoduje pořadí jejich vedle §. 104. ex. ř. jim příslušící, pokud ovšem pohledávkám jednotlivým nenáleží přednost, protože právo zástavní již dříve pro ně vydobyté příznivějšího pořadí požívá. Zadnější vymáhající věřitel dochází z přebytků zaplacení teprve tehda, když všecky předcházející pohledávky ostatních vymáhajících věřitelů s tříletými úroky a jinakými nedoplatky, útratami sporu a exekuce, jakož i úroky a ostatní nároky vypočtené v §. 124. č. 3. ex. ř. z pohledávek jemu předcházejících byly zaplaceny (arg. §. 125. a 124. č. 3. in fine exek. řádu).

Pohledávky několika vymáhajících věřitelů, které stejného pořadí požívají, zaplacení docházejí dle poměru celkových částek svých (§. 125. odst. 2. ex. ř.);

5. daně, poplatky a veřejné dávky déle tří let zadrželé (§. 125. odst. 2. in fine ex. ř.);

6. nároky vypočtené v §. 124. č. 3. ex. ř. za vnucené správy dospívající nebo z posledního roku před povolením jejím zadrželé, které svým pořadím jdou za právem k uspokojení posledního vymáhajícího věřitele (§. 126. ex. ř.);

7. dlužníkovi připadá, co po zapravení všech výše vypočtených nároků zbylo (§. 126. posl. věta ex. ř.).

Připomenouti sluší, že v případě, nezapravil-li vnucený správce z výtěžků správních bezprostředně platy ze smluv pojišťovacích a mzdy, výživné i jiné platy osob při hospodářství polním nebo lesním zaměstnaných (srov. §. 120. č. 2. a 3. ex. ř.), mají nároky tyto uspokojeny býti přede všemi ostatními nároky, zejména před odměnou správcovou a před daněmi (arg. §. 121. ex. ř.). Téhož mínění jest také zodpovědění otázek min. spravedl. výše citované k §. 124. ex. ř.

Nároky správce na odměnu a náhradu výloh správních, dále tříleté nedoplatky poplatků z převodu nemovitosti, daní a jiných veřejných dávek a konečně úroky, renty a výživné přikázány buďte pouze tehda, přihlásil-li nároky své ten který oprávněný; lhostejno při tom, jestli úroky, renty a výživné odvozují se z práv vymáhajícímu věřiteli předcházejících anebo pořadí pozdějšího požívajících. Nepřihlásil-li oprávněný dotyčné své nároky, vyloučen jest z rozdělení přebytků pro to které občasí (arg. §. 127. odst. 2. ex. ř.).

Usnesení rozvrhové budiž doručeno vnucenému správci, dlužníku, vymáhajícímu věřiteli, všem osobám, pro které na spracované nemovitosti pohledávky a práva ku plnění peněžitému zavazující zjištěna jsou, a konečně finanční prokuratuře.

Na usnesení rozvrhové lze si do osmi dnů stěžovati. Bylo-li usnesení první instance druhou instancí potvrzeno, jest další rekurs vyloučen (§. 528. civ. ř. s. §. 78. ex. ř.), poněvadž výjimečné ustanovení §. 239. odst. 3. ex. ř. na rozvrhové usnesení při vnucené správě vedle §. 128. odst. 4. vztahovati nelze (srov. zodpovědění otázek min. sprav. k §. 128. ex. ř.).

VI. Zrušení vnucené správy. Jako exekuci vůbec, lze i vnucenou správu zrušiti z důvodů jmenovaných v §. 39. č. 1.–8.

a §. 40. exek. ř.[24]). Avšak zvláštní povaha vnucené správy přivádí, že ještě z jiných důvodů vnucenou správu lze zrušiti.

1. Z povinnosti úřední budiž vnucená správa zrušena, jakmile veškeré pohledávky se vším příslušenstvím (s úroky i útratami), pro něž vnucená správa byla povolena, jsou zapraveny (§. 129. ex. ř.). Dříve nežli soud usnesení zrušovací vydá, vyslechnouti má veškeré při správě súčastněné osoby (§. 129. od. 3.). O tom, že veškeré pohledávky vymáhajících věřitelů s příslušenstvím jsou zapraveny, doví se soud exekuční buď oznámením věřitelů samých, nebo vnuceného správce, nebo konečně při vyřizování účtu správce a rozdělování přebytků výtěžkových.

2. Vnucená správa budiž zrušena, kdykoli vymáhající věřitel návrh k tomu směřující učiní (§. 129. odst. 4. §. 39. č. 6. ex. ř.).

Byla-li vnucená správa povolena pro pohledávky několika vymáhajících věřitelů, má návrh na zrušení vnucené správy pouze od jednoho z nich vycházející účinky:

a) že tento věřitel práv a povinností vymáhajícího věřitele pozbývá,

b) že poznamenání vnucené správy proň v knize pozemkové učiněné se vymaže a

c) že k pohledávce jeho na příště toliko podle její ostatní jistoty při rozvrhování výtěžků bude hleděno (§§. 120. č. 5., §. 124. č. 3., §. 126. 129. odst. 4. ex. ř.).

3. Buď z povinnosti úřadu nebo na návrh může exekuční soud zrušení vnucené správy nařídíti z těchto dvou specielně jen pro vnucenou správu platících důvodů:

a) jestliže by další trvání správy vnucené vyžadovalo zvláštních nákladů, které z příjmů nemovitosti uhrazeny býti nemohou, aniž vymáhající věřitel chce peníze k tomu potřebné dáti zálohou,

b) nelze-li podle okolností vůbec neb aspoň po delší dobu očekávati, že by z nemovitosti docíleno bylo výtěžků, kterých by užito býti mohlo k uspokojení věřitele vymáhajícího (§. 129. odst. 2. ex. ř.), na př. byly-li vyčerpány kamenné lomy nebo hory a báně a pod.

Usnesení, kterým vnucená správa se zrušuje, budiž doručeno: správci vnucenému, vymáhajícím věřitelům, finanční prokuratuře,

---

[24]) Co se týká manipulačních předpisů srov. §§. 162. až 165. jednacího řádu.

po případě spoluvlastníkům dotčené nemovitosti (§. 130. odst. 1. ex. ř.).

Jakmile usnesení zrušující správu vnucenou právní moci nabylo, pomíjejí veškeré účinky spojené se zavedením vnucené správy, zejmena nabývá dlužník opětně práva ujati se hospodaření na nemovitosti, užívati jí jako vlastník, vybírati výtěžky a disponovati s nimi.

Z té příčiny předpisuje exekuční řád, že má exekuční soud, jakmile zrušení vnucené správy se stalo právoplatným, poznamenání vnucené správy ve vložce nemovitosti dáti vymazati a vnucenému správci nařídíti, aby neprodleně odevzdal nemovitost dlužníku, aby vyrozuměl o zrušení vnucené správy ony osoby, které dle §. 110. ex. ř. při zavedení správy vyzvány byly platiti povinné plnění správci a aby vydal účet konečný ze své správy. O účtu konečném zahájeno budiž řízení, jak výše bylo vylíčeno, přebytky výtěžků buďtež odevzdány dlužníku správcem vnuceným (§. 130. exek. ř.).

4. Zvláštního zakončení dochází vnucená správa, jestliže nemovitost po zavedení vnucené správy v nucené dražbě byla prodána. V tom případě totiž přechází vnucená správa dnem, kdy usedlost vydražiteli byla přiklepnuta, bez přerušení v prozatimnou správu ve prospěch vydražitele.

Soud exekuční, který z předloženého k návrhu na povolení vnucené dražby výtahu knihovního sezná, že na nemovitost vedena jest také exekuce vnucenou správou, má o udělení přiklepnutí z povinnosti úřadu vnuceného správce zpraviti a jej buď poukázati, aby od toho okamžiku prozatímnou správu ve prospěch vydražitele dále vedl nebo jej úřadu jeho sprostiti a za podmínek §. 159. č. 1. ex. ř. vydražitele prozatimným správcem zříditi (§. 161. odst. 1. ex. ř.).

Když pak vydané usnesení o zrušení vnucené správy právní moci nabude, má soud exekuční buď knihovnímu oddělení soudní kanceláře uložiti, aby poznamenání vnucené správy vymazalo nebo knihovní soud za to dožádati.

Výtěžky dobyté přede dnem přiklepnutí rozdělí se dle pravidel daných v §§. 122.—128. ex. ř. mezi oprávněné.

Praktické případy.

Ustanovení §. 222. ex. ř. místa nemá, když jedná se o knihovní břemeno (výměnek), kteréž sice na několika nemovitostech simultáně vázne, avšak vydražitelem beze srážky z nejvyššího podání bylo převzato, a to ani tenkráte, když pro pohledávku simultáně váznoucí tvoří vedlejší vložku pohledávka právem zástavním na jiné nemovitosti zjištěná.

Realita X. byla cestou vnucené dražby prodána. Na ní a na jiných nemovitostech, dražbou neprodaných váznul pro A. výměnek, kterýž byl vydražitelem ve smyslu ustanovení §. 150. ex. ř. přejat bez započtení do nejvyššího podání, při čemž ovšem za to odhadní cena nemovitosti dle §. 21. odhadního řádu byla stanovena.

Za výměnkem vázlo pohledávání věřitele B. 3.500 zl., pro kteréž zřízena byla hypotéka simultání na pohledávání 2000 zl., kteréž pro C. na jiné nemovitosti bylo pojištěno.

Při rozvrhu nejvyššího podání za usedlost X. docíleného věřitel B. došel úhrady, kdežto pozdější věřitelé D. a E. vyšli se svými pohledávkami na prázdno, při čemž prvý soudce účtování dle §. 222. e. ř. nepředsevzal.

Rekursům D. a E. c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi usnesením ze dne 1. července 1899 č. j. RI. 131./99.—1. nevyhověl a usnesení rozvrhové, pokud v odpor bráno bylo, potvrdil, což stalo se z těchto důvodů:

Oba rekursy čelí pouze proti tomu, že prvý soudce nepoužil předpisů §. 222. ex. ř. a že nestanovil výše pohledávky náhradní dle odstavce 4.

Než těmto rekursům nelze důvodnosti přiznati, poněvadž tu není podmínek, za kterých by se takové řízení mělo prováděti. Pokud především výměnku pro A. se dotýče, nelze přehlédnouti, že tento výměnek dle schválených dražebních podmínek převzal vydražitel bez započtení do podání nejvyššího, tak že tu nelze vlastně říci, že výměnek ten došel úhrady (zaplacení) z trhové ceny. Pohledávka věřitele B. vázne sice simultáně na jiné pohledávce podzástavně; ale ku pohledávkám, vedlejší vkladbu tvořícím, ustanovení §. 222. ex. ř. se nevztahuje, poněvadž se tam jediné o simultáních pohledávkách přímo a bezprostředně na nemovitostech pojištěných jedná a poněvadž realisování práva zástavního na pohledávkách knihovně pojištěných vydobytého předpokládá

ještě jisté podmínky a náležitosti (jako pravost, splatnost a j. v.), o kterých exekučnímu soudci v tomto stadiu rozpočetním není co rozhodovati.

Revisní rekursy D. a E. c. k. nejvyšší soud zamítnul a poukazuje ku správným, spisům i zákonu odpovídajícím důvodům, usnesení soudu rekursního potvrdil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 1899 č. 13.089.

Flieder.

---

*Povinnost ku svedení dluhů a břemen do trhové, směnné neb postupní ceny nezapočtených lze odvozovati pouze ze smlouvy samé, nikoliv ze zákona. Výklad na §. 928. ob. z. obč.**)

Manželé A. postoupili manželům B. soudním narovnáním cestu č. kat. 433. dosud k usedlosti prvějších připsanou do vlastnictví, načež tito domáhali se na nich žalobou svedení četných dluhů a břemen, na postoupeném pozemku simultáně váznoucích.

Žalobě té bylo rozsudkem c. k. okresního soudu v Litomyšli ze dne 17. května 1899 č. j. C. II. 81./99.—2., vyhověno z důvodů, že jedná se tu o smlouvu úplatnou, při kteréž žalobní nárok předpisy §§. 922. a 928. ob. z. obč. jest odůvodněn.

K odvolání žalovaných c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 16. června 1899 č. j. Bc. I. 55./99.—1. žalobu manželů B. naprosto zamítnul.

Důvody: Odvolací důvody opírají se o omylné právní posouzení a o nesprávný výklad předložené listiny. V prvém směru jest odvolací soud náhledu, že po zákonu nestává naprosté a povšechné povinnosti postupujícího, aby dal z knih pozemkových vymazati (svésti) dluhy a břemena na postoupeném statku váznoucí. Ve směru tom možno poukázati na ustanovení §§. 443. a 928. ob. z. obč. Prvý váže výslovně přejímatele věci nemovité, že přejímá spolu také břemena z knih pozemkových zřejmá, a stanoví, že škodu za svou nedbalost ponese, kdo

*) Pozn. zasl.: O povinnosti depurační jednají rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 2. srpna 1877 č. 3763, uveř. ve sbírce G. U. W. pod č. ř. 6532 (opačné), ze dne 4. dubna 1883 č. 3052, uveř. v tomto časopise z roku 1894 na str. 639. (taktéž opačné) a ze dne 23. ledna 1889 č. 243, uveř. v tomto čas. z r. 1889 na str. 232. (s právě uveřejněným souhlasné).

do knih těch nenahlédne. §. 928. ob. z. obč., který zařaděn jest mezi předpisy o správě, zmiňuje se pak o tom, že za dluhy a zadrželosti na věci váznoucí po každé právu býti sluší. Smysl ustanovení toho nelze ale vykládati tak, jakoby tím již přímá povinnost depurační byla stanovena, nýbrž jen tak, že dluhy zástavou zjištěné musí předchůdce nástupci, který je byl za něho snad zapravil, vždy hraditi. Tato náhrada (slovo: „vertreten") není však totožna s povinností depurační. Ostatně v našem případě nevyplývá povinnost depurační ani z listiny předložené, naopak nasvědčují tomu mnohé okolnosti, že strany depurační povinnosti postupujících na zřeteli neměly, ba ji vyloučily. Vlastnictví onoho pozemku dostalo se totiž žalujícím cestou soudního narovnání, aniž by z listiny té jiný právní důvod než právě onen smír k nabytí vlastnictví se strany nabyvatelův zřejmým byl a aniž by se určitá cena postupní byla ujednala. Nebyla-li ale cena postupní určena, není také známo, které váznoucí dluhy by možno bylo započítati do ceny postupní, není známo, pokud dluhy obnos ten převyšují a pokud tudíž správa dluhů nepřevzatých a postupní cenu převyšujících nastává.

Že oběma stranám bylo známo, že cesta č. kat. 433. valně zabřemeněna jest, plyne již z onoho odstavce narovnání, kde se zmínka činí o převzetí všech dluhů a břemen, a kde se mluví o nabytých právech osob třetích. Když pak nastupující převzali na se povinnost, že útraty zavedení knihovního pořádku sami ponesou — a k tomu přece sluší připočísti i depuraci četných závad na předmětu, který sám o sobě opravdové hypoteky ani neposkytuje — pak nemohou pojednou požadovati, aby postupující byli přinuceni ku pracím a výlohám, kteréž, když by se prováděti měly jen v příčině tohoto knihovního tělesa samostatně, nebyly by v žádném poměru k ceně předmětu depurovaného. (§§. 914., 915. a 1389. ob. z. obč.)

C. k. nejvyšší soud dovolání žalobců nevyhověl, připojiv tyto důvody:

Poněvadž obě sporné strany v tom se shodují, že se žalovaní při uzavření dotčeného soudního smíru ku svedení dluhů na cestě č. k. 434. žalobcům postoupené, výslovně nezavázali, může se toliko o to jednati, zdaliž k tomu povinni jsou dle zákona, zejména dle §. 928. ob. z. obč. Otázku tu dlužno v souhlasu se soudem odvolacím odpověděti záporně.

Postoupením oné cesty povstalo, pokud se dotýče hypotekárních práv zástavních na kmenové usedlosti váznoucích, simultánní právo zástavní s tím účinkem, že dotčení věřitelé dle §. 891. ob. z. obč. jsou oprávněni, požadovati zaplacení svých požadavků jak na žalovaných,

tak i na žalujících. Poslední slova §. 928. ob. z. obč. nelze však v ten rozum vykládati, že by ten, kdož nabyl pozemku simultánně zavázaného, žádati mohl za bezodkladný výmaz břemen stávajících a výslovně nepřevzatých.

Není tudíž dovolání, opírající se o revisní důvod §. 503. č. 4. c. ř. s. odůvodněným.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 1899 č. 11.361.

Flieder.

Remunerace funkcionáře stát. zást. podrobena exekuci jen s obmezením §. 1. zák. ze dne 21. dubna 1882. č. 123. ř. z. Exekuce vedená současně na služné akt. a pensi.

Usnesením c. k. okres. soudu v Hranicích ze dne 20. března 1899 č. j. E. 190./99. byla k návrhu věřitele K. S. ku dobytí jeho pohledávky zl. 219·67 proti M. M., který jako pensionovaný c. k. četnický strážmistr požívá roční pense 350 zl. a jako funkcionář stát. zást. béře roční remuneraci v obnosu 190 zl., povolena exekuce zabavením třetiny všech služebních jeho platů (pense i remunerace), pokud přesahují ročních 500 zl.

Na toto usnesení stěžoval si exekut. C. k. kraj. soud v Nov. Jičíně usnesl se o stížnosti té 18. dubna 1899 č. R. 68. změniti usnesení stolice prvé a povolil exekventovi exekuci: *a*) zabavením třetiny pense, pokud mu jako pension. c. k. strážmistru četnickému přísluší a 500 zl. ročních převyšuje, *b*) zabavením třetiny ročních důchodů exekuta, kterých jako funkcionář stát. zást. požívá s tím omezením, že mu z celé sumy jeho příjmů ad *a*) a *b*) roční obnos 800 zl. volným zůstati musí.

V důvodech se uvádí mezi jiným: Usnesení v odpor vzaté neodpovídá v tom směru zákonu, že roční obnos 500 zl., který exekuci nepodléhá, vpočtením remunerace 190 zl. byl by zkrácen. Dle čl. IX. č. 8. ú. z. k. exek. ř. a §. 1. a §. 2. zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. přístupná jest pense ve větším objemu exekuci než služné aktiv., ježto jen obnos 500 zl. volným zůstati musí, kdežto vpočtením služného do minima 500 zl. dopouštělo by se nepřípustné rozšíření §. 2. cit. zák. i na aktivní platy, při kterých dle §. 1. cit. zák. až obnos 800 zl. exekuci nepodléhá. Pro remuneraci funkcionáře stát. zást. platí spíše jen §. 1. s tím omezením, že celá summa ročních dů-

chodů exekutových i se započtenou roční pensí do obnosu 800 zl. exekuce prosta jest.

Revisní stížnosti samého věřitele, ve které zvláště mimo jiné uváděl, že remunerace funkcionáře stát. vůbec nespadá pod zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. nedal c. k. nejv. soud místa a potvrdil usnesení soudu rekursního z těchto důvodů:

Co se týče otázky, hodí-li se zákon ze dne 21. dubna 1882 též na odměnu funkcionáře stát. zást., jest uvážiti, že hledíme-li ku II. oddílu prováděcího nařízení ku tr. ř. ze dne 19. listopadu 1873 č. 152. ř. z. zvláště ku §. 88., 90., 97. a 99., jakož i ku definici „úředníka“ v §. 101. tr. z. obsažené, není žádné pochybnosti, že i funkcionář stát. zást. jest úředníkem veřej. ve smyslu zák. ze dne 21. dubna 1882. Dále z §. 91. a 92. cit. provád. nařízení vysvítá, že odměna funkcionáři tomu poskytnutá není pouze plat nahodile přikazovaný od případu k případu, nýbrž od jednotlivých služebních úkonů nezávislé stálé služné a jest tudíž užíti zde předpisů zák. z r. 1882. Protož právem rekursní soud použil §. 1. zák. z r. 1882 a vyslovil, že služební platy exekutovy, jak pense, tak i odměna jako funkcionáře, jen tehdy exekuci podléhají, pokud celým svým úhrnným obnosem ročních 800 zl. převyšují.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. května 1899 č. 7439.

JUC. Frant. Horáček.

Mění-li se povaha závazku zákonem určeného tím, že se pojme do smlouvy? Různé náhledy c. k. správního soudu a c. k. nejvyššího soudu.

I.

Kupní smlouva ze dne 29. května 1809 uzavřená o velkostatku S. mezi c. k. komissí ku prodeji státních statků v zastoupení náboženského fondu jako stranou prodávající a knížetem R. jako stranou kupující obsahuje v odst. VIII. následující ustanovení: „Tak, jak kupujícímu panu knížeti k dobrému přicházejí veškeré po účetní závěrce z posledního března 1809 dle sestaveného výpočtu vyrovnacího na statku S. váznoucí důchody, tak jest kupující strana také povinna všecky na statku váznoucí zeměpanské a jiné dávky a jinaká nyní stávající mimodesková roční břemena, dávky a povinnosti, jež nižádným způsobem z kupní ceny se neodrazí jako:

a) S—ému faráři desátek $1\frac{10}{15}$ měřic pšenice atd. (následuje výpočet);

b) K—ému faráři atd.;

c) S—ému učiteli: relutum desátku 3 zl. $56^1/_4$ kr., na deputát 1 sud a 1 vědro piva, 2 sáhy měkkého palivového dříví, 2 kopy otýpek, ku vytápění školy 5 sáhů měkkého palivového dříví, pak na pozemcích zádušních (Offizingründe) 6 měřic in area za roční poplatek 16 zl. 35 kr.;

d) kostelníku relutum desátku atd. — právě od této doby nésti, jež týž sub hypotheca statku S. přijímá, aby je vždy správně plnil, aniž by jemu proto v budoucnosti aneb následkem zvýšení zeměpanských dávek, aneb následkem změny povinnosti poddaných právo vzešlo od náboženského fondu nějakou náhradu žádati, ježto kupujícímu panu knížeti přísluší obyčejná evikce 3 leta a 18 neděl jen pro ten případ, kdyby nároky vlastnické na prodaný statek nějaká třetí osoba činiti měla“.

Na základě této kupní smlouvy vězí na velkostatku S. zástavní právo za povinnost odváděti dočasnému učiteli v S. ku vytápění školy 5 sáhů měkkého palivového dříví. Nynějším vlastníkem velkostatku S. jest Dr. W., jemuž, jakožto exekučnímu vydražiteli odevzdací listinou c. k. zemského soudu v Praze ze dne 5. dubna 1877 čís. 27635 s tím do vlastnictví odevzdán byl, že jest mu dle dražebních podmínek beze srážky z trhové ceny převzíti závazek odváděti dočasnému učiteli v S. ku vytápění školy 5 sáhů měkkého palivového dříví.

Na zakročení Dra. W. rozhodla c. k. zemská školní rada pro král. České a souhlasně s ní ministerstvo pro osvětu a vyučování, že dříví určené k vytápění školy sluší považovati za dávku, která ustanovením §. 391. pol. zřízení školního, vrchnosti byla uložena, kteráž však od zavedení nových školních zákonů, následkem zákona ze dne 13. září 1864 čís. 33. z. z. pro Čechy zrušením školního patronátu pominula a že tedy závazek k odvádění 5 sáhů měkkého palivového dříví ku vytápění školy v S. na velkostatku S. pro dočasného učitele v S. právem zástavním zjištěný, po právu nepozůstává.

Ku stížnosti místní školní rady v S. zrušil však c. k. správní soud toto rozhodnutí ministerstva pro osvětu a vyučování připojiv následující důvody: Na jakém právním podkladu dávka, o níž jde, původně asi spočívala, nelze ze spisů administrativních seznati. Naproti tomu vychází z trhové smlouvy ze dne 29. května 1809 spisům připojené, že kupující straně v odst. 8. bylo uloženo, veškeré na prodaném statku váznoucí zemskodeskové a jiné dávky a ostatní toho času

pozůstávající mimodesková břemena, dávky a povinnosti, která na žádný způsob k odečtení z trhové ceny nenáleží, od 31. března 1809 nésti, a že kupující strana tyto praestace sub hypotheka statku S. ku správnému vybývání na všecky časy převzala. Ježto se pak mezi těmito břemeny, dávkami a povinnostmi na témže místě smlouvy sub c) také dávka „pěti sáhů měkkého palivového dříví učiteli v S. ku vytápění školy" výslovně uvádí, nemůže býti pochybno, že pro odvádění této dávky zmíněnou smlouvou založen byl soukromoprávní titul, na základě jehož pro řečeného učitele pokud se týče pro účel stanovený dotčená dávka dříví i v tom případě nezávisle od ustanovení §. 391. pol. zřízení školního požadována býti mohla i kdyby snad původně jen na tomto zákonitém ustanovení byla založena bývala a to tím spíše, an správné odvádění na všecky časy sub hypotheka statku S. od kupujícího bylo převzato a dotčený závazek výměrem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 30. června 1877 čís. 10.957 jednajícím o připsání velkostatku S. do vlastnictví panu Dru. W. a výmazu pohledávek z nejvyššího podání nepřikázaných nebyl vymazán, nýbrž v platnosti zachován.

Dle §. 5. zemského zákona pro Čechy ze dne 24. února 1873 čís. 16. sluší však v tom případě, když nadace aneb na základě soukromoprávních titulů jednotlivé příjmy určitým školám jsou věnovány, věnování tato zvláštnímu jich účeli zachovati. Z toho následuje, že školní úřadové co takoví osvobození od vybývání sporné dávky cestou rozhodnutí tím méně byli oprávněni vyřknouti, an příslušnost těchto úřadů ku rozhodování o nárocích a závazcích na soukromoprávních titulech se zakládajících ani dle §. 26. ad 6. českého zákona o dozoru nad školami ze dne 24. února 1873 čís. 17. z. z. dána není, ježto také tímto zákonem žádná změna ve všeobecných ustanoveních kompetenčních, dle kterých o závazcích ze soukromoprávních titulů rozhodování toliko soudům přísluší, se nestala.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 5. dubna 1894 čís. 1380.

II.

Následkem tohoto rozhodnutí správního soudu, podala pak místní školní rada v S. na Dra. W., jakožto majitele velkostatku S. žalobu o uznání, že závazek shora uvedený pozůstává po právu, že nárok na ročních 5° měkkého palivového dříví pro dočasného učitele v S. ku vytápění školy na velkostatku S. právem zástavním zjištěný podle §§. 41—43 zemského zákona pro Čechy ze dne 19. února 1870

č. 20. z. z. a podle §§. 1., 2., 4. až 6. zemského zákona pro Čechy ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z. přísluší školní obci v S. a že jest Dr. W. povinen to uznati, knihovní převedení trpěti a ročně 5⁰ měkkého palivového dříví školní obci v S. odváděti.

C. k. krajský soud v Mladé Boleslavi zamítl žalobu tuto naprosto, kdežto c. k. vrchní zemský soud v Praze, jako soud odvolací žalobní prosbě úplně vyhověl. Ku dovolání žalovaného obnovil c. k. nejvyšší soud zamítací rozsudek I. stolice z následujících v podstatě již I. stolicí připojených důvodů. V prvé řadě jedná se o řešení otázky, zdali ve smlouvě lit. A. ze dne 29. května 1809 a sice ustanovením obsaženým v odstavci VIII. byl založen titul soukromoprávní, o nějž by žalující žalobní nárok svůj opírati mohla. Žalující školní obec S. zakládá svůj nárok žalobní na tuto kupní smlouvu sub praes 25. srpna 1809 č. 14021. vtělenou. Tímto vtělením bylo však toliko založeno právo zástavní. Jde tudíž o to, je-li v této smlouvě pro učitele v S. neb pro školu v S. obsažen platný soukromoprávní titul.

Smlouva tato jest smlouvou kupní jež uzavřena byla od c. k. komise ku prodeji státních statků jako prodávající s knížetem R., jako kupujícím. Poněvadž stranou smlouvající není ani učitel v S., ani škola v S., mohou ustanovení smlouvy o plnění palivového dříví ku vytápění školy v S., jichž žalující školní obec se dovolává, uvažována býti toliko jako smlouva ve prospěch osoby třetí. Uváží-li se však celý obsah smlouvy této, jde na jevo, že smlouva taková ve prospěch osoby třetí ani učiněna nebyla, že strany smlouvající ani neměly úmyslu škole neb obci nějaké dobrodiní opatřiti, jež by přesahovalo zákonný závazek.

Když smlouvající strany se dohodly o kupní ceně placení její, stávajících pachtech a o fundu instruktu, prohlašují v odstavci 8. (následuje odstavec VIII. smlouvy ze dne 29. května 1809 shora citovaný). Ze znění tohoto ustanovení smlouvy vysvítá, že škole vůbec nemělo ničeho býti poskytnuto, nač škola nároku právního dosud neměla.

Vedle §. 391. a 392. školního zřízení politického v době prodeje platného a paragrafy tyto doplňujících dvor. dekr. ze dne 10. prosince 1788 a ze dne 25. dubna 1789 až do doby, kdy vyšel zemský zákon ze dne 13. září 1864 č. 33. zems. zák pro Čechy povinni byli patron školy, vrchnosti a přiškolené obce dodávati dříví k vytápění školy potřebné. Patron a vrchnost dodávati měli dříví stejným dílem a obce zaplatiti měly od štípání dříví a dovoz.

Náboženský fond (zde prodávající) jako patron a vrchnost měl tudíž veškerý materiál dříví škole ve S. podle zákona dodati.

Povinnost tato byla v kupní smlouvě na kupujícího přenesena a bylo ustanoveno, že týž pro tento závazek zákonný, jejž kromě kupní ceny plniti měl, není oprávněn od prodávajícího (náboženského fondu) náhrady nějaké žádati, právě tak, jako za daně a dávky, jež odváděti měl. Toto ustanovení smlouvy nebylo tudíž žádnou nadací pro školu v S. na věčné časy, což vysvítá již z toho, že podle stávajících zákonů listina nadační vyhotovena nebyla. Nebylo to také ale žádným darováním, poněvadž slíbený závazek spočíval beztoho již v zákoně tehdá platném. To vysvítá netoliko ze všeobecného úvodu z výhrady náhrady, nýbrž také z věty, v níž zmínka se děje o změně dávek a povinností poddaných.

Původ ustanovení smlouvy, o které se tuto jedná, jest tudíž toliko ohrazení se prodávajícího proti možné správě, avšak žádné darování ve prospěch osoby třetí a nelze v celé smlouvě ani jediného místa nalézti, z něhož by bylo lze souditi na to, že kupující kníže z R. by byl měl převzíti a převzal jiné břemeno, než které dle zákona spojeno jest s velkostatkem.

Ku předpokládání, že strany smlouvající chtěly dávku dříví ku vytápění školy, již náboženský fond jako patron a vrchnost ze zákona plniti měl, jako zvláštní závazek ze smlouvy na kupujícího a všecky jeho právní nástupce v držení velkostatku S. na věčné časy přenésti, schází veškerý podklad, ježto by jinak ve smlouvě této v takovéto změně právní povahy tohoto závazku výslovně zmínka učiněna býti musela, kdežto přece, jak dotčeno, ze slov smlouvy ničeho jiného nevysvítá, než konstatování zákonného závazku, jejž kupec převzíti měl a ohrazení se proti možné správě.

Tím, že se závazek nějaký zákonem již určený p o j m e d o s m l o u v y, n e m ě n í se ještě povaha závazku. Aspoň nelze domýšleti se o smlouvajících se stranách, že chtěly také pro případ, jenž dle nynějšího stavu zákonodárství (zemský zákon pro Čechy ze dne 13. září 1864 č. 33. zemsk. zák. §. 2. a ze dne 24. února 1873 zemsk. zák. č. 16. §. 2.), skutečně nastal, že by povinnost dodávati dříví ku vytápění školy vedle politického zřízení školního patronu a vrchnosti uložená, byla zcela zrušena a péče o školu na přiškolené obce zcela přenesena, opatření učiniti a břemeno toto na prospěch obce S. na vrchnost pro vždy přenésti, poněvadž případ takový v r. 1809 nemohl býti předvídán a ve smlouvě by o něm zmínka učiněna býti musila, nyní však do smlouvy, v níž pouze přechod závazku na kupce sdržením statku nutně spojený a označení množství dávky obsaženo jest, případ takový výkladem vložen býti nemůže.

Jednání bez zmocnění nelze tu však také předpokládati, poněvadž by se pak přece náboženský fond jako negotiorum gestor označiti musil, o čemž však ani slovem zmínka ve smlouvě se neděje.

Poněvadž tedy smlouvy ve prospěch školy nebo obce ve skutečnosti nestává, odpadá také výklad sporné otázky, zdali obci ze smlouvy, již ani sama, ani zmocněnec neb jednatel bez příkazu neuzavřeli, právo k žalobě vzešlo.

Nevzešlo-li právo ze smlouvy samé a nemůže-li z ní žalující obec právo vyvoditi, nemohlo také vtělením této první smlouvy a převodem vlastnictví na žalovaného, jenž následoval po roce 1864 a vyznačením břemen od kupce převzatých s držením velkostatku S. spojených v deskách zemských právo k žalobě pro školní obec S. vzniknouti, poněvadž knihovním vkladem nezakládá se žádné nové právo, nýbrž upevňuje se pouze stávající již osobní právo a přeměňuje se v právo věcné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. února 1899 č. j. 1377.

Dr. Josef Růžička.

Žalobci v §. 56. j. n. dané oprávnění k ocenění předmětu sporu jest pouhým opatřením z nouze pro takové případy v nichž nelze cenu předmětu sporu bez obtíže jinak určiti'

Firma J. S., která prodala A. Sch. stroje na úvěr s tím, že jí kupující vydá pro dobu až do splatnosti kupních cen 300 zl. a 600 zl. směnky, žalovala u c. kr. okresního soudu v Kr. kupujícího na dodržení smlouvy a vydání směnek, ocenivši předmět sporu na 500 zl.

Usnesením ze dne 1. května 1899 č. j. C. 386./99.—1. odmítnuta byla žaloba ta pro nepříslušnost soudu, jelikož kupní cena, o niž se zde jedná, převyšuje 500 zl. (§§. 49. č. 1. a 50. j. n.).

Ku stížnosti žalobcově zrušil c. kr. zemský jako rekursní soud v O. usnesením ze dne 11. května 1899 č. j. R. I. 72./99.—3. usnesení prvního soudce a nařídil tomuto, aby žalobu příznivě vyřídil; neboť žalobkyně udala v žalobě, že oceňuje předmět sporu, který nezáleží v peněžité sumě, na 500 zl. Podle tohoto ocenění, které jediné ve smyslu §. 56. j. n. pro posudek o předmětné příslušnosti jest rozhodno, byla však příslušnost dovolacího soudu okresního podle §. 49. č. 1. j. n. odůvodněna a nebylo tudíž odmítnutí žaloby ospravedlněno.

Nejvyšší soud však ku dovolací stížnosti žalovaného usnesení soudu rekursního změnil, obnoviv usnesení prvního soudu; neboť jest arciť podle §. 60 odst. posl. j. n. v žalobě obsažené ocenění předmětu sporu v příčině příslušnosti jak pro soud, tak i pro odpůrce závazné, pokud je nelze podle odst. 1. téhož ustanovení zákona jako přílišné opraviti. Avšak udání ceny v tomto případu nemá významu. Jdeť podle obsahu žaloby o vymáhání frakturovaných pohledávek z kupních cen 300 zl. a 600 zl., které až do dospělosti kryty býti mají akcepty. Odsouzení k placení spůsobilého obchodníka ve smyslu žalobního žádání znamená proň tolik jako odsouzení ku placení obnosů, kteréž se ovšem zatím jen krýti mají, v čas dospělosti. Tak, jak žádání zní, naznačena jest pouze modalita, jak si žalobkyně přeje dosíci zaplacení Záleží tudíž předmět žalobní ve skutečnosti toliko v peněžitých sumách a nabývají proto předpisy §§. 49. a násl. j. n. o příslušnosti zcela nezávisle na libovolném ocenění žalobkyně platnosti, stejně jako ocenění takové musí co do přípustnosti hromadění žalob býti bez významu.

Upravení předmětné příslušnosti v uvedených paragrafech spočívá na zásadě, že spory, v nichž hrozí žalovanému odsouzení ku placení více než 500 zl., jsou — zvláštní výjimky nepočítaje — z pravomoci soudce jednotlivce vyloučeny a sborovému soudu přikázány. Žalobci dané oprávnění ku ocenění předmětu sporu jest pouze opatřením z nouze pro takové případy, v nichž cenu předmětu sporu nelze jinak bez obtíže určiti; práva toho nesmí však býti použito k tomu, aby základní myšlénka zákonodárcova byla obcházena. Bylo proto v odpor vzaté rozhodnutí změniti a usnesení prvního soudce obnoviti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. června 1899 č. 9333.

R. K.

O právech a povinnostech manželů, v §§. 91. až 93. obč. zákona vytknutých, rozhoduje soud po předchozím řízení sporném.

Žaloba A. S., podaná na manžela J. S. u c. k. krajského soudu v Kutné Hoře, soudu to posledního společného bydliště manželů, o opatření bytu, přiměřeného stavu a rodině jeho a přijetí žalobkyně jakožto manželky do bytu toho a tedy do společné domácnosti, jakož i o placení zatímné výživy až do přijetí do společné domácnosti byla usnesením tohoto krajského soudu ze dne 11. dubna 1899 č. j. Cg. II.

75./99.—3. pro nepříslušnost dle §. 42. j. n. zamítnuta i prohlášena spolu zmatečnost dosavádního řízení a to v uvážení, že nejedná se pouze o soukromoprávní otázku rodinného práva, nýbrž také o udržení veřejného pořádku a mravu a že tudíž z úřední moci bez ohledu na údaje stran a jich nabídnuté důkazy, tudíž cestou officiosního jednání, ve kterém dle §. 2. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. odst. 5. soudci úplná volnost ponechána jest k vyšetření věci, zjistiti se mají veškeré okolnosti, které by byly spůsobilými právo, jehož manželka proti manželi se dovolává, na jisto postaviti a dle toho i rozhodnutí učiniti. Že případ tento v řečeném patentu vyznačen není, na věci ničeho nemění, poněvadž v patentu tomto všechny záležitosti, které v cestě officiosní provésti sluší, vůbec nejsou jednotlivě uvedeny, tak že náhledu tomu nijak není na odpor ustanovení §. 50. č. 3. j. n., v němž krajskému soudu jsou přikázány rozepře, vznikající ze vzájemného poměru manželů jen potud, pokud dle zákonných předpisů nemají býti vyřízeny v cestě nesporné.

Ku stížnosti žalobkyně c. k. vrchní soud zemský změniv v odpor vzaté usnesení, odmítl učiněnou námitku nepříslušnosti soudů; neboť práva a povinnosti, v §§. 91. až 93. obč. zák. vytknutá, jsou pouhými výsledky manželství a jakož o tomto jest soudu rozhodovati, tak i o oněch rozhoduje soud a to z pravidla po předchozím řízení sporném. Neb tato práva a povinnosti, zejména také ona společného bydlení manželů jako úmluvou stran, tak i okolnostmi rozdílně mohou býti upravena a soudu zákonem uloženo není, aby porušení těchto práv a povinností officiosním zakročením odčinil; ale ovšem mu náleží, aby k návrhu strany, která poškozenou býti se domnívá, soudním výrokem o platnosti a dosahu porušeného práva rozhodl.

Dovolací stížnosti žalovaného manžela nejvyšší soud místa nedal z důvodů rekursního soudu, zvláště, jelikož vzhledem k tomu, že ani cís. patent ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. ani jinaký zákonný předpis neobsahuje ustanovení opačného, žalobkyni brániti nelze, aby nároky své proti manželi pořadem práva provedla a příslušnost c. k. krajského soudu v Kutné Hoře podle §§. 50. č. 3. a 76. j. n. jest odůvodněna.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. června 1899 č. 8969.

R. D.

Příslušnost soudu svěřenského.

C. k. zemským soudem v Praze nařízena byla usnesením ze dne 22. března 1899 F. 42./98. inventura a separace svěřenského panství Chl. v obvodu krajského soudu jičínského ležícího a ustanovena komisse ku výkonu inventury a separace.

Ku stížnosti držitele svěřenství změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 21. dubna 1899. R. II. 105./99. usnesení uvedené a vyslovil, že nepřísluší c. k. zemskému soudu provedení inventury a separace svěřenství v obvodu jeho se nenalézajícího a nařídil, by ku provedení úkonů těch dožádán byl c. k. krajský soud v Jičíně.

Rozhodnutí toto odůvodněno tím, že dle §. 117. zák. o příslušnosti ku předsevzetí úkonů realních, tudíž i inventury, ohledně statků deskových, k nimž i svěřenské panství Chl. patří, příslušným jest jediné sborový soud, v jehož obvodu se nalézají a že bez významu zůstává, když §. 117. o separaci jmění nemluví, an právě inventura nejdůležitějším úkonem realním jest, ve kterémž po případě oddělení jmění svěřenského od allodního vykázáno býti má.

C. k. nejvyšší soud vyhověl stížnosti opatrovníkem svěřenství na rozhodnutí c. k. zemského soudu podané a usnesení původní c. k. zemského soudu obnovil; neboť dle §. 117. zákona o příslušnosti přísluší soudům okresním resp. sborovým realní právomoc jen z pravidla v příčině nemovitosti v obvodu jejich se nalézajících, od kteréhož záležitosti realní svěřenství se týkající výjimku činí a dle §. 116. soudu svěřenskému náležejí. Ostatně mluví i důvody věcné pro přikazání záležitostí těchto soudu svěřenskému, an náležité provedení inventury svěřenství a sestavení výkazů ve smyslu §. 224. patentu o nesporném řízení nezbytně důkladnou znalost spisů u soudu svěřenského chovaných vyžadují. Zjištění vzájemných nároků svěřenství, nástupce ve svěřenství a jmění allodního není dojista úkonem realní právomoci a nespadá tudíž v obor působnosti soudu, v jehož obvodu svěřenský statek leží. Toto zjištění jest však nutným a od inventury odděliti je nelze.

Z těchto příčin také dosavadní judikatura předsevzetí inventury soudu svěřenskému přikazovala a není zde důvodů, proč by od toho nyní upuštěno býti mělo, když ustanovení o příslušnosti ve věcech svěřenských a reálních v podstatě s dříve platnými jsou v souhlase.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. května 1899 č. 8391.

Dr. Jos. Slavík.

Složením exekvované sumy u soudu exekuce se nestaví. *(§§. 42., 46. a 261. ex. ř.)*

Rozsudkem c. k. okresního soudu ve věcech obchodních v Praze uznáno bylo právem, že František N. jest povinen, aby Morici V. do 14 dnů buď složil účet aneb jemu zaplatil 300 zl. — Na základě rozsudku toho soudem II. instance potvrzeného povolena byla Morici V. k dobytí částky 300 zl. exekuce zabavením svršků dlužníkových a požádán byl c. k. okresní soud pro Staré Město v Praze jako soud exekuční za výkon. — Když výkonný orgán se zástupcem vymáhajícího věřitele dostavil se k dlužníkovi, aby exekuci tu vykonal, odevzdal tento orgánu výkonnému částku 346 zl. 52 kr. s tím doložením, že peníze ty skládá co jistotu, aby se vyhnul zabavení svých věcí a žádal, aby nebyly ihned vydány věřiteli, nýbrž aby byly k soudu složeny, poněvadž proti rozsudku II. instance stížnost podal a též na usnesení exekuci povolující stížnost podá.

Výkonný orgán zabavení nevykonal a složil peníze sobě odevzdané do soudní kanceláře.

Ještě před předložením protokolu výkonným orgánem sepsaného, podal dlužník v den výkonu dne 15. června 1898 písemný návrh, aby výkon exekuce byl odložen až do rozhodnutí revisní stížnosti jím podané.

Když soud exekuční zjistil dotazem u c. k. okresního soudu ve věcech obchodních, že dlužník jak revisní stížnost proti rozsudku II. instance, tak i stížnost proti usnesení exekuci povolujícímu podal, vyhověl usnesením ze dne 21. června 1898 č. j. E. VII. 1575./98.—3. a 5. návrhu na odložení exekuce, ježto vzhledem k tomu, že dlužník k úplnému zajištění nároku vymáhaného před výkonem exekuce složil do soudního uschování částku 346 zl. 52 kr. a rozsudek i usnesení exekuci povolující stížností v odpor béře, slušelo dle §. 42. č. 7. ex. ř. předsejíti.

K stížnosti vymáhajícího věřitele změnil c. k. zemský jako rekursní soud v Praze usnesením ze dne 10. července 1898 č. j. R. I. 166./98.—1. a 2. usnesení soudu prvního a nařídil jemu, aby s hotovostí, která při výkonu exekuce u dlužníka nalezena, pokud se týče od něho složena byla, po smyslu §. 261. ex. ř. naloženo bylo. Neboť podle §. 261. ex. ř. mají peníze nalezené při zabavování od výkonného orgánu v uschování vzaty a stalo-li se zabavení na prospěch jediného věřitele, tomuto dle míry vykonatelného nároku jeho odevzdány, stalo-li

se však zabavení na prospěch více věřitelů, v soudní kanceláři složeny a soudem exekučním rozděleny býti. Jednání výkonného orgánu, který u dlužníka nalezenou, vlastně tímto složenou hotovost pouze jako jistotu k uvarování zabavení převzal, jakož i schválení tohoto jednání soudem exekučním odporuje ustanovení §. 261. ex. ř. Podle §. 42. ex. ř. může odložení exekuce k návrhu z důvodů v paragrafu tomto uvedených nařízeno býti, v tomto návrhu však musí býti povždy také onen důvod podán a prokázán, ze kterého odložení exekuce se navrhuje. Dlužník opírá návrh svůj na odložení exekuce pouze o to, že podal revisi proti rozsudku II. inst. rozsudek I. instance potvrzujícímu, na jehož základě exekuce ta povolena byla. Avšak podání takovéto revise není nižádným důvodem odložení exekuce ve smyslu §. 42. ex. ř. a nemá revise ta podle §. 505. ex. ř. účinku zastavujícího. Jestliže soud první z vlastního podnětu vyšetřil, že usnesení c. k. okresního soudu ve věcech obchodních v Praze exekuci povolující rekursem v odpor vzato bylo, a jestliže pak také z důvodu tohoto podle §. 42. odst. 7. ex. ř. odložení exekuce povolil, učinil více, než v návrhu dlužníkově obsaženo bylo, k čemuž na úkor vymáhajícího věřitele oprávněn nebyl.

C. k. nejvyšší soud usnesení soudu rekursního potvrdil ze správných důvodů jeho a připojil ještě toto:

Jednání výkonného orgánu, jenž u dlužníka nalezenou a jím složenou hotovost pouze co jistotu za účelem uvarování zabavení převzal, jakož i soudní schválení tohoto jednání odporuje nejen předpisům §. 261. ex. ř., nýbrž i ustanovení §. 46. ex. ř., jelikož dlužníkem při výkonu exekuce prokázáno nebylo, že vymáhající věřitel po vydání příkazu soudu exekučního byl uspokojen, povolil posečkání aneb upustil od pokračování v řízení exekučním. Mínění orgánu výkonného a soudu exekučního, že hotovost uvedená pouze jako jistota k uvarování exekuce byla přijata, je proto mylným a musí se tím spíše za to míti, že byla zabavena, ana skutečně od výkonného orgánu byla převzata.

Rozkaz soudu exekučnímu daný, by s hotovostí touto dle §. 261. ex. ř. naložil, jest proto zákonem a stavem věci odůvodněný a to tím více, ana žádost za odložení exekuce od dlužníka dne 15. června 1898 položená důvodu postrádá. Žádost tato opírá se výslovně toliko o §. 44. ex. ř a o tvrzení, že dlužník do souhlasných rozsudků u c. k. obchodního soudu v Praze dovolání podal.

O podání rekursu do usnešení povolujícího exekuci, který ostatně teprve dne 17. června 1898 byl zadán, není v žádosti uvedené žádné

zmínky, odložení exekuce dle §. 42. ex. ř. povolené ani dlužníkem navrženo nebylo, pročež také, an dotčený návrh učiněn nebyl, dle začátku posléze citovaného paragrafu ani povoleno býti nesmělo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. října 1898. č. 14.128.

Schin.

Kriteria skutkové povahy přečinu dle §. 305. tr. z.

Rozsudkem c. k. z. jako tr. soudu v Praze ze dne 3. května 1898 č. j. Vr. 856./98. byl F. B. sproštěn obžaloby pro přečin dle §. 305. tr. z. vznesené naň proto, že v předsíni komisařství pro Dolní Nové Město v Praze se pronesl ku A. P., lehce poškozenému před více lidmi: „to je škoda, že Vám rozbili jen nos, celou hlavu Vám měli rozbit“ z důvodů, že obžalovaný neměl úmyslu náhled osob na místě samém přítomných o činu nezákonném na A. P. spáchaném zviklati a úctu před zákonem podkopati a že obžalovaný slova inkriminovaná pronesl beze všeho ohledu na dojem, jež činiti mohla na přítomné.

Ku zmateční stížnosti c. k. stát. zást. v Praze opírající se o zmatek dle §. 281. č. 9. lit. a) tr. ř. zrušil c. k. nejvyšší jako kasační soud ve Vídni tento rozsudek a odkázal věc k opětnému projednání, ježto zlý úmysl ku skutkové povaze ve smyslu §. 305. tr. ř. nutný, jest zlý úmysl týkající se vědomí o něčem a poněvadž ku řečenému trest. činu není třeba nějakého skutečného výsledku, nýbrž pouze nějakého nebezpečí, tak stačí ku přičítání skutku ve směru subjektivním vědomí, že pronesenými slovy v omyl mohly býti uvedeny ethické názory jiných o nezákonitosti činu na A. P. spáchaného.

Nevyžaduje se, aby obžalovaný měl úmysl takové v omyl uvedení uskutečniti a aby takový výsledek přímo chtěl. Známky trest. činu dle §. 305. tr. z. jsou zde, neboť slova byla pronesena veřejně a před více lidmi a ač-li je nelze subsumovati pod pojem vychvalování činu nemravného neb zákony zakázaného, ježto k tomu chybí vyžádaný slavnostní spůsob řeči, zahrnují v sobě, jakožto schvalování činu trest., dle zákona trestního, pojem pokusu, trest. čin omluviti, což dle §. 305. tr. z. jest taktéž zapovězeno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího jako kasačního soudu ze dne 15. října 1898 č. j. 9649.

—h.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

72. **Jsou útraty přihlášky dle §. 210. ex. ř. útratami exekučními?**

Až do poslední doby zodpovídána byla otázka tato skoro bezvýminečně kladně a byla útratám těmto důsledně přisuzována přednost kapitálu dle §. 216. ex. ř.

V poslední době vznikly však ve směru tom pochybnosti a někteří soudové počali útratám těm pořadí kapitálu odpírati, nebyl-li ke zjištění jich v pořadí kapitálu zjištěn dostatečný obnos.

Při tom vycházejí soudové tito z toho stanoviska, že útraty tyto nelze pokládati za útraty exekuční, poněvadž exekuce nucenou dražbou nemovitostí končí udělením příklepu (§. 216. ex. ř.), příklepem nabývá vydražitel vlastnictví ke prodané nemovitosti (§. 237. ex. ř.) a tím tato přestává býti exekučním objektem a na její místo nastupuje dílčí podstata (§. 215. ex. ř.) jakožto fond všem účastníkům k ukojení sloužící. Při tom poukazováno k dalšímu odůvodnění na předpis §. 216. posl. odst. ex. ř., dle něhož úroky, renty, alimenty a jiné periodické dávky z posledních tří let ode dne příklepu zpět čítajíc stejného pořadí se právem samým požívají, a na ustanovení §. 223. odst. 2. ex. ř., dle něhož při zapravování hypotekárně zjištěných pohledávek převzetím pouze úroky až do dne příklepu dospělé v hotovosti z dílu podstaty zapraviti sluší a poukazováno i k tomu, že zahájení exekuce děje se jen k návrhu vymáhajícího věřitele, kdežto exekuční soud může rok ku rozvrhu nejvyššího podání i z povinnosti úřední nařiditi (§. 209. ex. ř.) při čemž prý nerozhoduje, že přihlášky dle §. 210. ex. ř. musí státi se k vyzvání exekučního soudu, nemají-li nastati právní následky tamtéž uvedené.

Poněvadž otázka tato, exekučnímu soudci zhusta se naskytující, jest velké důležitosti a různé rozhodování ke zmatkům a nejistotě právní vésti může, budiž dovoleno, o otázce té blíže pojednati.

O útratách exekučních ustanovuje §. 74. ex. ř. všeobecně, že není-li pro jednotlivé případy něco jiného nařízeno, má dlužník vymáhajícímu věřiteli k jeho žádosti v š e c k y jemu způsobené, ku provedení práva nutné útraty exekučního řízení nahraditi.

Že pro útraty přihlášky dle §. 210. ex. ř. v zákoně zvláštního předpisu nestává, je nepochybno, jedná se tudíž pouze o to, jsou-li útraty této přihlášky ku provedení práva nutny — což soud po pečli-

vém uvážení všech okolností rozhodnouti má (§. 74. ex. ř.) — a lze-li je pokládati za útraty exekučního řízení vůbec.

Účelem exekučního řízení jest ukojení nároků vymáhajícího věřitele, exekuční řízení končí tudíž dosažením tohoto účelu, nebo zjištěním, že účelu tohoto způsobem exekuce vymáhajícím věřitelem navrženým dosíci nelze.

Tento náhled vysloven byl již v úvodu k vysvětlivkám o vládní předloze ex. ř., kdež se starému zákonu činí výtka, že exekvent o výsledku každého jednotlivého kroku exekučního vždy po znovu musil býti vyrozumíván, čímž exekuční řízení, místo aby po svém zahájení samo ke svému přirozenému zakončení, totiž ukojení, nebo zjištění nemožnosti podobného ukojení spělo, opět a opět bylo přerušováno a zastavováno. Udělením příklepu účelu exekučního řízení dosaženo není, bez provedení rozvrhoveho řízení vymáhající věřitel není se svým nárokem ukojen a není ani zjištěno, zda ukojení jeho je možno či nemožno. Z toho jest patrno, že exekuční řízení udělením příklepu nekončí. Ovšem místo prodané nemovitosti nastupuje tu dílčí podstata, ale tato jest jen fondem k ukojení účastníků a předmětem rozvrhového řízení jest zjištění, zda a do jaké míry tito účastníci a zejména vymáhající věřitel se svými nároky ukojení dojdou; teprve když usnesením rozvrhovým jest zjištěno pokud nárok vymáhajícího věřitele částkou naň vypadající jest ukojen (getilgt §. 229. ex. ř.) a když usnesení toto dle §. 236. ex. ř. jest provedeno, může býti exekuční řízení pokládáno za skončené.

Řízení rozvrhové jest nutným následkem pravoplatně provedené dražby, čemuž svědčí zejména předpis §. 209. ex. ř., že soud exekuční buď k návrhu, nebo z povinnosti úřední rok ku rozvrhu ustanoviti musí. —

Ustanovení toto nesvědčí tudíž opáčnému náhledu, že exekuční řízení končí udělením příklepu, nýbrž je spíše pádným dokladem toho, že rozvrhové řízení jest nutným pokračováním exekučního řízení po udělení příklepu. V tomto řízení pak nařizuje zákon v §. 210., že všichni účastníci, tedy v první řadě vymáhající věřitel, vyzváni býti mají ku přihlášce svých nároků. Uposlechne-li tedy vymáhající věřitel tohoto vyzvání jest samozřejmo, že náklad s přihláškou tou spojený jest nutným nákladem úkonu směřujícího ku provedení práva vymáhajícího věřitele a tento náklad povinen jest dlužník dle §. 74. ex. ř. věřiteli nahraditi resp. poněvadž exekuce vedena jest na nemovitost dlužníkovu a na

místo této po provedení dražby nastupuje dílčí podstata, má vymáhající věřitel právo náhradu útrat těch žádati z této podstaty.

Odvolávají-li se zastancové opačného náhledu na to, že soud i z úřední moci může nařiditi rok ku rozvrhu nejvyššího podání, přehlíží, že postavení soudce podle nového exekučního řádu je zcela jiné než za platnosti starých zákonů, že soudce povolán jest novým zákonem ku větší součinnosti v řízení exekučním a že ve běh tohoto řízení často zasáhnouti musí z úřední povinnosti. Tomu svědčí mnohá ustanovení exekučního řádu předpisující soudci, že zakročiti má buď k návrhu strany, nebo z povinnosti úřední a nikomu zajisté nenapadne, aby v každém takovém ustanovení viděl hranici, kde končí řízení exekuční.

Poukazujeme v tom směru pouze na některá ustanovení zákona, v prvé řadě §. 16.: „exekuce povolená, pokud v zákoně tomto nic jiného není ustanoveno, vykonává se z moci úřadu“; §u. 134.; „při nemovitostech ve knize veřejné nezapsaných soud exekuční, jakmile dražbu povolí, nebo výkon povolené dražby jest dožádán, má z moci úřadu nařiditi zájemný popis nemovitosti (§§. 90. a násl.) pro vykonatelnou pohledávku věřitele vymáhajícího;“ §. 140.: „soud exekuční má nařiditi odhad nemovitosti dané do dražby“; podobně §§. 145. 155. 285. a j. v.

Při té příležitosti poukazujeme též na motivy, kdež ku §. 209. ex. ř. se praví: „officielní povaze exekučního řízení odpovídá, že rozvrhové řízení i z moci úřední zahájeno býti může. Že ani zákon nepokládá exekuci nucenou dražbou nemovitosti za skončenu udělením příklepu, je patrno též z toho, že zákon i ve stadiu exekučního řízení po udělení příklepu následující, užívá označení „vymáhající věřitel“ a „dlužník“, jichž se užívá jen ve průběhu exekučního řízení. Stačí tu poukázati na §. 3. exekučního ř.: „povolení stane se k návrhu strany k nároku oprávněné (věřitele vymáhajícího“) a na motivy ku tomuto paragrafu, kdež se praví, že výrazem „dlužník“ (der Verpflichtete) se rozumí onen právní subjekt, proti němuž exekuce směřuje.

Označení těchto užívá zákon zejména též v. §. 209. ex. ř.: „k roku (rozvrhovému) buďte mimo dlužníka a veřejné orgány v §. 172. č. 1. naznačené předvoláni věřitel vymáhající“ . . ., v §§. 158. 211. 213. 285. 286. a na jiných místech.

Předpis §. 216. a 223. ods. 2. ex. ř., na který se zastancové opačného náhledu opírají, nestačí taktéž k odůvodnění tohoto jich náhledu. Předpis tento jest pouze nutným důsledkem toho, že prodaná nemovitost udělením příklepu přechází do vlastnictví vydražitele a že

tomuto od tohoto dne počínajíc náležejí všecky plody a důchody nemovitosti, že však týž naproti tomu od tohoto času má nésti břemena s vlastnictvím nemovitosti spojená, pokud nezanikají řízením dražebním, jakož i daně a veřejné dávky, které zapravovati jest z nemovitosti a má zúrokovati dluhy převzaté do započtení na nejvyšší podání (156. ex. ř.).

Úroky, důchody výživné a jinaké opětující se dávky, daně a jiné dávky veřejné z nemovitosti placené ode dne příklepu platí vydražitel, ponèvadž mu také jako vlastníku od toho dne patří užitky vydražené nemovitosti a tudíž ani osoby oprávněné ani vydražitel tímto ustanovením nikterak zkráceni nejsou; naproti tomu není důvodů, by vydražitel přidržán byl ku placení exekučních útrat vymáhajícímu věřiteli v dalším stadiu exekučního řízení totiž v řízení, rozvrhovém vzešlých, poněvadž útraty tyto nezavinil a osvobození dlužníka resp. vydražené nemovitosti, a po udělení příklepu dílčí podstaty od náhrady útrat těchto příčilo by se předpisu §. 74. ex. ř.

Z uvedené úvahy jest po našem soudu zřejmo, že k otázce v čele tohoto článku postavené, sluší přisvědčiti.

Adj. **Černý**.

Denník.

Literární zpráva. V době naší, kdy cizina, zvláště bližší příliš často jeví snahu, utajiti a umlčeti před světem výsledky literarní naší práce, tím více musí zajímati a těšiti obšírná kritická zpráva, kterouž o dílech věhlasného našeho učence dv. rady ryt. Randy přináší červencový sešit Pařížského časopisu „Bulletin de la société de Legislation comparée“ (str. 413.—416.). Ku konci velmi lichotivého článku (znamenaného značkou B.) zařaďuje autor v kritickém souhrnném úsudku Randu mezi nejpřednější právníky nejen Čech a Rakouska, nýbrž veškeré Evropy, pravě takto: „Comme on le voit, l'oeuvre de M. Randa lui assure une place parmi les plus éminents jurisconsultes, non seulement de la Bohême et de l'Autriche, mais encore de l'Europe tout entière.“

Něm.-česká terminologie úřední, již sestavili JUDr. K. Kadlec a JUDr. K. Heller, dospěla k sešitu 44., jenž končí slovem „Unterbrückung“.

Nové poplatky. Pan c. k. finanční komisař Karel Jadrníček v Opavě vydal tabulku nástěnnou „Die Immobiliar-Gebühren

nach der kaiserl. Verordnung vom 16. August 1899 RGBl. Nro 158. (Durchführungs-Verordnung vom 2. September 1899 RGBl. Nro 171.)", která dobře se hodí pro kanceláře. Vyšla nákladem autorovým a stojí 15 kr.

K statistice kandidátů soudcovských v zemích českých. Píše se nám z kruhův úřednictva soudního toto: Na str. 642. sdělena byla statistika kandidátů stavu soudcovského za rok 1898, jež však není správna. Ctěná redakce použila patrně statistiky z XIII. kusu věstníku minist. spravedlnosti 1899, jenž — nevíme z jakých důvodů — uvádí čísla nepravdivá. Čítají se tam totiž (a podle toho i v „Právníku") v obvodu c. k. vrchního zemského soudu pro král. České pouze *194* auskultantí koncem roku 1898. V skutečnosti bylo jich však *249*, jak se každý prostým nahlédnutím v konkretální status pro r. 1898 přesvědčiti může. Ctěná redakce dochází pak na základě této statistiky ministerské chybného závěru, že v obvodu vrchního zemského soudu pro král. České není, či snad nebylo žádných auskultantů, kteří měli více než 2 léta služby přípravné. To však není správné a je to právě těch 55 auskultantů ministerskému statistiku v péře uvázlých, kteří se v 3. a i vyšším roce své služby přípravné nalézají. Správnost ostatních údajů nelze nám arci na základě pomůcek, jež máme po ruce, kontrolovati; jen tolik je jisto, že pak součet všech kandidátů stavu soudcovského jeví se daleko větší než uvedených *255*, asi tak, že možno počet právních praktikantů udaný číslem 61 vzíti za správný (spíše je jich ještě více) a čítati na *310* praktikantů a auskultantů.

K otázce právního zastoupení universit. Jak známo, zemřelý Dr. F. B. Kadlčík jmenoval v závěti své c. k. českou universitu Karlo-Ferdinandskou dědičkou, uloživ jí, aby veškeré jmění obrátila ku zřízení nadací zevrubněji ustanovených. Akademický senát přihlásil se u příslušného c. k. okresního soudu v Litomyšli jménem university k dědictví s výhradou inventáře a zmocnil advokáta k právnímu zastoupení university. Hnedle potom podány jsou na pozůstalost některé žaloby, a ve sporech tudy zahájených zastupoval universitu advokát od ní zmocněný. Mezitím c. k. finanční prokuratura zakročila u c. k. místodržitelství, aby ji zmocnilo přihlásiti se jmenem university s výhradou inventáře k dědictví. Akademický senát vyzván jsa, aby projevil o podání tom svoje mínění, oznámil, že, jakož mu přísluší, právního zástupce pro universitu ustanovil. Věc předložena byla c. k. ministerstvu kultu a vyučování a toto ve shodě s c. k. ministerstvem financí vynešením ze dne 17. února 1898 č. 29.045. rozhodlo, že „vzhledem k tomu, že jmění

c. k. čes. universitě věnované pro nadace určeno jest a nyní tedy o zjištění jmění za účelem uskutečnění nadací jde, od zastupování universální dědičky c. k. finanční prokuraturou ve smyslu odst. 4. §. 2. prozatímního služebního návodu ze dne 16. února 1855 čís. 34. říšs. zák. upustiti nelze", ale že „podle obdoby posledního odstavce §. 13. zmíněného návodu, aniž by tím ustoupeno bylo od zásadného zastupování c. k. finanční prokuratury, není námitek proti tomu, aby výminečně zmocněn byl soukromý zástupce university k obstarávání prací, pokud jde o obor řízení nesporného".

Na toto rozhodnutí akademický senát c. k. české university Karlo-Ferdinandské podal stížnost k c. k. správnímu soudu. Právní dovození této stížnosti byla v podstatě následující.

University nejsou toliko státní učiliště a úřadové akademičtí nejsou toliko úřady státní, nýbrž university a fakulty jejich jsou zároveň osoby právnické a akademičtí úřadové jsou zároveň organy těchto osob právnických. Pominouc vývoj starší dostačí připomenouti, že prozatímný zákon ze dne 30. září 1849 č. 401. ř. z., o universitách vídeňské a pražské praví (§. 27.), že jsou „Gemeinschaften", a jur. norma ze dne 18. června 1850 č. 237. ř. z. (§§. 15. 16.) a podobně jur. n. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. (§§. 25. 26.) university výslovně mezi osobami právnickými a to mezi ústavy („Anstalten") uvádějí. Zákon ze dne 27. dubna 1873 č. 63. ř. z. změnil organisaci universit, ale právnickou osobnost jejich zachoval. On nikde ani přímo ani nepřímo nevyslovuje, že se právnická osobnost universit a fakult zrušuje, naopak on právnickou osobnost jejich uznává a dotvrzuje. Vyslovujeť v §§. 23. a 24., že doktorská kollegia přestávají býti částmi fakult a universit, že mají dále co saomostatné korporace pozůstávati, že nebudou míti podílu na jmění fakult a university, ale že zůstane jim jmění, jež dosud držela a nezávisle spravovala. A v §. 25. praví pak dále: Über Streitigkeiten, welche bezüglich der Auseinandersetzung zwischen einer Universität oder Facultät einerseits und einem Doktoren-Collegium andererseits entstehen, entscheidet der Unterrichtsminister mit Vorbehalt des Rechtsweges in den dazu geeigneten Fällen. Mluví se o jmění fakult a university a výslovně zachovává se pro spory, jež by mezi universitami nebo fakultami a kollegiemi doktorskými vznikly, pořad práva. Tím uznává se jasně, že university a fakulty na dále míti budou spůsobilost majetkovou a spůsobilost býti stranou a tedy osobnost právnickou. Obmezení „in den dazu geeigneten Fällen" tím se vysvětluje, že v §. 24. zmíněny jsou také věci, které (jako na př. udílení nadací) náležejí na pořad správní. Nade všecky pochybnosti

správnost výkladu toho povyšuje §. 3. zákona ze dne 28. února 1882 č. 24. ř. z., jenž praví: Das der Prager Karl-Ferdinands Universität oder einzelnen Facultäten derselben derzeit gehörige Vermögen ist als ein gemeinschafliches Vermögen der beiden Universitäten beziehungsweise der betreffenden Facultäten anzusehen. C. k. universita Karlo-Ferdinandská a jednotlivé fakulty její tedy až do rozdělení svého právnické osoby byly a obě university rozdělením jejím povstalé i fakulty jejich tolikéž osoby právnické jsou. Jsou to osoby právnické charakteru ústavového. Jmění jejich dílem jest ve správě státní, ale dílem jest ve správě orgánů jejich a to zejmena všechen majetek universitě nebo jednotlivé fakultě sub modo k účelům zvláštním věnovaný.

Jakožto úřad správy vyučovací jest akademický senát úřad c. k. ministeriu kultu a vyučování podřízený a nepřísluší mu nijaké právo stížnosti proti opatřením, jež týkají se university nebo jednotlivých její fakult jakožto státních učelišť. Pokud však jest orgán jmění university spravující nelze mu odpírati právo a legitimaci k stížnosti.

Co věci samé se týče, podle §. 2. odst. 4. služebné instrukce pro c. k. finanční prokuratury ze dne 16. února 1855 č. 34. ř. z. přísluší c. k. finanční prokuratuře zastupovati nadace přímo zeměpanskými úřady spravované, nadace pak, jichž přímo úřadové zeměpanští nespravují, potud, „als es sich um die erste Constituirung der Stiftung und die Einbringung des gestifteten Vermögens zum Behufe der Constituirung der Stiftung . . handelt“. Souhlasně ustanovuje nová instrukce služební ze dne 9. března 1898 č. 41. ř. z. v §. 2. č. 8. S doktorskými kollegiemi živel korporační z ústrojí universit byl odstraněn, jsou nyní ryzí universitates bonorum. Ale pokud se týče jmění, jež není ve správě státní, jež spravuje universita nebo fakulta sama zvláštními orgány svými, které jen zároveň úřady státními jsou, zastoupení c. k. finanční prokuratuře zajisté nepřísluší. Vynesení v odpor vzaté také nepovažuje, že by universita již co taková c. k. finanční prokuraturou měla býti zastoupena; ono prohlašuje zastoupení c. k. finanční prokuratury za nutné, poněvadž jde „o zjištění jmění za účelem uskutečnění nadace“. Třeba však c. k. finanční prokuratuře příslušelo účastenství v právním řízení, jež pozůstalosti po zemř. dr. K. se dotýče, nepřísluší mu ve formě zastupování university. Jak §. 2. odst. 4. instrukce dřívější tak, §. 2 č. 8. nové instrukce pro c. k. finanční prokuratury výslovně že c. k. finanční prokuratuře zastupovati nadace, k jejichž zřízení jmění má še zjistiti a dobýti. Přesněji vyslovuje funkci finanční prokuratury Herrmann von Herrnritt, das österreichische Stiftungsrecht str. 138: „die Finanzprokuratur, welche für die erste Con-

stituirung der Stiftung eintritt, handelt hier nicht in Vertretung der als Person noch gar nicht existierenden concreten Stiftung, sondern namens des Staates als Repräsentanten der Collectivzwecke, welchen die künftige Stiftung zu dienen bestimmt ist." Kdyby byla fysická osoba kterási za dědičku ustanovena a jí bylo uloženo, aby tytéž nadace zřídila, sotva by byla jaká pochybnost, že nemohla by osobě této c. k. finanční prokuratura za zástupce jejího býti vnucena.

C. k. správní soud sdělil stížnost řečenou c. k. ministerstvu vyučování, aby podalo spis odpovědný, potom však nahlednuv ve spis ten a v administrativní akta od ministeria předložená rozhodnutím ze dne 5. června 1899 č. 6788 ai. 1898 stížnost tuto podle §§. 3 lit. a a 21. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. z r. 1876 bez dalšího řízení zamítl, poněvadž o otázce, zda-li stěžující si universita v konkretní případnosti sama se zastupovati oprávněna jest či c. k. finanční prokuraturou zastoupena býti má, rozhodnouti přísluší jediné řádným soudům a to zejména v řízení sporném zkoumáním procesní legitimace, jež z moci úřední předsevzíti jest, a podle toho výnos v odpor vzatý vyjádřuje jen názor právní, jenž vlastnímu rozhodnutí řádných soudů nikterak nepraejudikuje.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: rady zemského soudu pp. soudní tajemníci dr. Alois Eckl v Plzni pro kraj. soud tamže a Mořic Lendecke u zem. soudu v Praze pro Písek, náměstek státního zástupce Antonín Malijovský v Praze pro Tábor, soudní tajemníci dr. Bedřich Pidtner v Trutnově pro Most, dr. Antonín Daffner v Jičíně pro Chrudim, dr. Jindřich Kutschera při obchodním soudě v Praze pro týž obchodní soud a Karel Fischer v Litoměřicích pro Plzeň, soud. adjunkt Alexandr Freund v Děčíně soud. tajemníkem v Čes. Budějovicích. — Přeloženi byli: pp. radové zem. soudu dr. Ferdinand Unger v Táboře, Václav Sláma v Písku Josef Kasalický v Plzni a Josef Dvořák v Chrudimi, vesměs ku zemskému soudu v Praze, Čeněk Hüttl v Mostě do České Lípy, František Lerche, přednosta okres. soudu v Tachově ku kraj. soudu v Liberci a Maximilian Zeidler, přednosta okres. soudu ve Skutči ku kraj. soudu v Litoměřicích, soudní tajemník Bohdan Ott v Čes. Budějovicích do Mostu, soudní adjunkti Jan Štěpnička v Nasavrkách do Pardubic a Hugo Kron ve Žluticích do Lokte.

Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném.

Napsal JUDr. **Josef Prušák.**

Všeobecným ve vědě práva trestního je dnes názor, že řízení přípravné, tak jak řádem trestním z roku 1873. je upraveno, nikterak neodpovídá zásadám, na nichž je, neb alespoň býti měl zákon ten zbudován. Zásada obžalovací a z ní vyplývající zásada rovného postavení stran procesních, zásada veřejnosti a bezprostřednosti nedošly v něm svého provedení, staré řízení inkvisiční, jež odstraniti bylo účelem nového zákona, nalezlo zde vlídného přijetí a bezpečného útulku, aby v samých základech podrývalo všecky modernější snahy a pohodlně do ostatních částí řízení mohlo se vplížiti. Zásadní rozdíl mezi dnešním řízením přípravným a dřívějším řízením inkvisičním těžko lze nalézti, a existuje-li nějaké ustanovení zákonné, jež proti tomu bylo by lze uvésti, je to většinou ustanovení více pro dobrou vůli, než pro praktickou potřebu. Stíhaný je tu opětně pouhým předmětem řízení, jímž inkvisice ve svém rozkvětu ho učinila, práva jemu poskytnutá jsou tak nepatrná, že těžko o nich mluviti. Osud jeho svěřen je rukám soudce vyšetřujícího, od jehož lidskosti závisí, zda postavení stíhaného alespoň snesitelným bude lze nazvati. Nejdůležitější práva občanská, základními zákony jemu zaručená, stávají se zde pochybnými, nejdražší statek osobní svobody, jehož jinak toliko ti, kteří z nějakého skutku trestného byli usvědčeni, proň odsouzeni, mohou býti zbaveni, může mu býti odňat. Ale přísnost zákonodárcova nebyla tím ještě dovršena; stíhaný je též téměř úplně zbaven svého práva nejpřirozenějšího, práva vlastní obrany, jehož zákon mimo jeho ni-

komu nedovolil si odpírati; musí klidně k tomu přihlížeti, jak stroj trestního vyšetřování zvolna postupuje, jak důvody žalobní proti němu se hromadí, sám však ku svému prospěchu nemůže téměř ničeho učiniti.

Z různých stran bylo z různých důvodů k tomu poukazováno, že reforma dnešního řízení přípravného je nutna, že veškeré vymoženosti, jichž dnešním řádem trestním měli jsme dosáhnouti, stávají se velice pochybnými, když nejdůležitější část řízení trestního, řízení přípravné, dle zcela jiných zásad, než hlavní přelíčení, je upraveno, že zásady řízení přípravné ovládající nutně i v hlavním přelíčení platnost si zjednávají, že proces trestní, jenž v počátku svém je inkvisiční, zůstává takovým až do konce. — Jakým způsobem reforma státi by se měla, nechci zevrubněji rozebírati, není to též úkolem mého pojednání, domnívám se však, že starý spor o to, kdo vésti má řízení přípravné, zda soudce neb žalobce, jenž u nás počátkem svým více než o deset let dnešní zákon o řízení trestním předchází, veliké je tu důležitosti. Správným rozhodnutím této otázky dojdou zajisté i ostatní návrhy opravné svého rozřešení. — Účelem práce mé je toliko poukázati k nespravedlivému postavení stíhaného v řízení přípravném a to ještě s tím omezením, že chci pouze nedostatečného hájení jeho zájmů procesních si všímati.

Všeobecné důvody, jež přimlouvají se za zastupování stran soukromých v jejich záležitostech právních zvláštními k tomu povolanými osobami práva znalými, zejména neznalost práva a zvyklostí soudních, jakož i častá nezpůsobilost účastníků zájmy své osobně hájiti, platí v právu trestním ve větší míře, než v právu civilním. V řízení trestním jedná se o nejdůležitější práva obviněného, jím bezohledně se zasahuje v nejindividuálnější jeho sferu právní, v něm rozhoduje se o tom, zda zůstane i na dále člověkem zachovalým, neb zda přikázán bude k té třídě společenské, jíž nejen stát rozličná práva, jinak občanům poskytnutá, odnímá, ale jež také namnoze všech oprávnění, ze života společenského vyplývajících, je zbavena. Stíhaný je si dobře vědom tohoto svého postavení, stává se často malomyslným a pozbývá potřebného klidu a náležité rozvahy, aby zájmy své sám dostatečně mohl obhájiti. Již z tohoto důvodu je patrno, že nezbytně zapotřebí má rádce a obhájce, jenž mohl by ho podporovati, po případě vše předsevzíti, čeho k ochraně jeho je zapotřebí. Oprávněnost požadavku toho však vystupuje ještě jasněji, uvážíme-li, že zákon stíhaného

často omezuje ve volném užívání jeho práv, že i osobní svobody zbaven býti může a tím i možnosti, vyhledávati a opatřiti si důkazy vlastní neviny a ostatní prostředky své obrany. Avšak sám cíl řízení trestního, zjištění pravdy materielní, za to se přimlouvá, aby hned od počátku hájení stíhaného v míře největší dostalo se průchodu, by největší možnost mu byla poskytnuta, aby vše, co základ obžaloby mohlo by zviklati, co jeho nevině nebo menší trestnosti mohlo by nasvědčovati, k platnosti mohl přivésti.[1]) Obhájce nemá tu býti pouze pomocníkem stíhaného, nýbrž též pomocníkem soudcovým, má tohoto chrániti před možným omylem a při hledání pravdy má mu býti nápomocným. Má brániti tomu, aby soudce, spravedlnost vykonávající, snad proti vůli své nestal se nespravedlivým; každé omezení obhajování je již samo sebou počátkem bezpráví.

Tento přirozený požadavek řádného obhajování po celou dobu řízení, ve všech jeho částech, došel však dosud nedostatečného povšimnutí; přihlédneme-li k tak zvaným reformovaným řádům trestním, shledáme většinou, že rozmanitá ustanovení zákonná řádné obhajování stíhaného v určitých obdobích procesních naprosto činí nemožným. Příčina spočívá v okolnosti již svrchu uvedené, že řízení rozděleno je v různá období, z nichž řízení přípravné dle zcela jiných zásad, než hlavní přelíčení je upraveno. Inkvisiční ráz přípravného vyhledávání a vyšetřování, písemnost a tajnost, způsobily, že veškeré vady starého řízení do nových zákonů byly přeneseny, že stíhaný přestal býti ve stadiu přípravném de fakto stranou procesní, že, stav se inkvisitem, podrobeným výslechu po případě i vazbě vyšetřovací, zbaven byl též úplně, neb alespoň největší měrou, práva, dáti se hájiti a obhájcem svým zastupovati. Nesrovnalost tato a nebezpečí z ní vyplývající jsou však v moderním procesu ještě tím zvýšeny, že práva, žalobci i v tomto období propůjčená, nehledě k výhodám, jež s veřejným úřadem státního zástupce ipso facto jsou spojeny, nepatrná práva stíhaného daleko převyšují, že vyšetřující soudce namnoze pod dozor veřejného žalobce jest postaven.

Zákonodárce byl si většinou nedostatků těchto dobře vědom, domníval se však, že doba k důsledné reformě ještě nenadešla. Spravedlivému požadavku národů o reformu stávajícího řízení trestního mělo sice býti vyhověno, při tom však z dosavádního práva mělo se za-

---

[1]) Storch, Řízení trestní rakouské. I. str. 311.

chovati, co se jen dalo. Duch inkvisiční byl ještě příliš silný, než aby tak najednou mohl býti odstraněn, obviněný nemohl jedním dnem z pouhého předmětu řízení státi se stranou procesní, obdařenou veškerými právy, důsledně z postavení takového vyplývajícími. Práva jemu poskytnutá musila býti taková, aby sice vzbuzovala alespoň přesvědčení o dobré vůli zákonodárcově, nesměla však jíti tak daleko, aby stíhaný přestal býti tím, čím dosud byl, bezmocnou loutkou v rukou inkvirentových. Z příčiny té shledáváme v jednotlivých řádech trestních předpisy zákonné, jež sice mluví o stíhaném jako straně procesní, jež poskytují mu na první pohled práva dosti rozsáhlá, jež však ve skutečnosti k ochraně jeho naprosto jsou nedostatečna, nejrozmanitějším omezením podrobena. — Mezi nimi první místo zaujímá právo po celou dobu řízení, tedy i v řízení přípravném, zříditi si obhájce.

Nechci se zmiňovati šíře o tom, že pouhé „připuštění" obhájce v celém řízení, neb určité jeho části, nikterak neodpovídá základním zásadám spravedlnosti, že jím rozeznávají se lidé, již obhájce si mohou zříditi, a lidé, již tak učiniti nemohou, protože potřebných k tomu prostředků se jim nedostává, že nesrovnalost jednotlivých tříd majetkových před zákonem je tím zaručena, a ochrana obviněného illusorní se stává, věc ta vedla by příliš daleko — jisto však je, že i v těch případech, v nichž strana je schopna obhájce si zříditi, práva tomuto poskytnutá v řízení přípravném jsou nedostatečná.[2]) Zmínil jsem se již z předu, že příčina toho spočívá v inkvisičním rázu řízení přípravného, jež v konečném svém vývoji formální hájení obviněného naprosto učinilo zbytečným, namnoze i výslovně je odstranilo.

Je nepopíratelno, že zásady, řízení trestní ovládající, ve velké míře na obhajování obviněného působí, že jinak je v processu akkusačním, kde proti sobě stojí dvě stejně silné strany, podporovány jsouce ústností a bezprostředností řízení, jinak v procesu inkvisičním, kde obviněný je stále v nerovném boji proti soudci vyšetřujícímu.[3]) Historický vývoj řízení trestního poučuje nás o tom, že process akkusační ve velké míře obhajování obviněného podpo-

---

[2]) Dle rak. řádu trest. připouští se zástupce chudých k provedení určitých obviněným ohlášených opravních prostředků, k odůvodnění jím ohlášených námitek proti spisu obžalovacímu a k hlavnímu přelíčení. K provedení jiných procesních úkonů nelze zástupce chudých žádati. §. 41. odst. 3. tr. ř.

[3]) Zachariae, Handbuch des deutsch. Strafprozesses II. str. 274.

ruje a oň se stará, kdežto inkvisice největším jeho jest nepřítelem. Jenom sloučením těchto protivných forem řízení trestního francouzskou reformou řízení anglického možno si dnešní tak rozdílné postavení stíhaného v jednotlivých obdobích procesních vysvětliti.

Starý římský proces trestní (až po dobu quaestiones perpetuae), jenž na zásadě akkusační byl zbudován, v němž zásada ústnosti a veřejnosti úplně průchodu si zjednala, vynikal velikou benevolencí proti obviněnému, hájení jeho v největší míře bylo připuštěno, vedle patronů, jejichž přirozeným úkolem bylo klienta u soudu hájiti, vystupují tu ještě advocati a laudatores, ano i k okolnostem, jež na mysl obviněného nepříznivý vliv míti mohly (nemoc, neštěstí v rodině) bylo tu přihlíženo, aby klidu a rozvážnosti, k vlastnímu obhájení tak potřebných, zbaven nebyl. I v pozdějším procesu (až ku zániku ordo excercendorum publicorum judiciorum) nezměnilo se na podstatě věci ničeho, nanejvýše ještě větší šetrnost vůči obviněnému můžeme tu stopovati. Kdežto v prvním období žalobce obviněného mohl uvězniti, proti čemuž tento jen interdikcí tribunů byl chráněn, bylo právo to žalobci nyní úplně odňato, poněvadž s vážností římského občana se nesrovnávalo, aby pro pouhé podezření svobody své zbaven byl (výjimka ze zásady té připouštěla se pouze při zločinech stát ohrožujících, při osobách nižších tříd společenských, vyšší třídy měly i v těchto případech z pravidla nárok na pouhou custodia honesta). Obhajování obviněného nebylo tu sice zákonem předepsáno, ale bylo obvyklé, neboť mrav kázal, aby žádný obviněný nepostrádal potřebného obhájení, čehož tím spíše bylo lze dosáhnouti, poněvadž obhajování v době té dělo se většinou zdarma, a čestný úřad obhájcův byl vhodným prostředkem k dosažení obliby u lidu a tím i vynikajících úřadů státních (Cicero). V třetím období římského procesu (až ke smrti Justinianově) počíná již pozvolná přeměna dřívějšího řízení akkusačního v řízení inkvisiční, obviněný přestává tu býti stranou procesní, stává se předmětem sporu a obhajovací jeho činnost čím dále tím více zatlačována. Vazba vyšetřovací stává se pravidlem, dřívější právo vyhnanstvím vyšetřování uniknouti úplně zmizelo, zkušení soudcové lidoví ustupují úředníkům císařským, již stávají se pouhými stroji přesného formalismu a vůle panovníkovy, úřad obhájcův je výlučným oprávněním zkoušených advokátů při soudech císařských (corpus togatorum).

Že i prvotní církevní řízení trestní obhajování obviněného v největší míře připouštělo, vyplývá z povahy jeho jako řízení

akkusačního, všech formalit prostého, a z jeho účelu, zjištění pravdy materielní, jenž i v pozdějším vývoji ještě dlouho zůstal rozhodným. Ani reformami Innocence III., jimiž dosavádní proces akkusační ve velké míře inkvisičním byl nahražen, nedoznalo příznivé postavení obviněného žádné změny, a bylo obhájci zejména přiznáno právo, v každém stadiu procesním v akta soudní nahlížeti a o výsledku každého průvodu názor svůj pronésti; řízení bylo tu veřejné, znásilňování obviněného vyloučeno, a obhajování jeho po celou dobu sporu připuštěno. Celkové postavení obviněného, předem však jeho obhajování doznalo velké újmy teprvé v řízení před soudy kacířskými, jež třináctým stoletím počínaje velkého došly rozšíření. Řízení stává se tajným, jména denunciantů a svědků se obviněnému zatajují, výpovědi jejich zkomolené se sdělují, tortura, z práva římského přijatá, rychlého dochází rozšíření; inkvisit, byť i nebyl usvědčen, domnělého bludu přísahou musí se zřeknouti. Ještě většího omezení došla práva obviněného v inkvisici španělské, leč ani zde nebyl, alespoň v jistých obdobích řízení, zbaven práva obhájcem (advokatem) dáti se hájiti. Karakteristická pro pozdější vývoj jsou ustanovení instrukce toledské z r. 1561., dle nichž obhájce přísahou byl zavázán, obviněného k doznání přiměti, a s obviněným toliko u přítomnosti inkvisitorově mluviti mu dovoleno; práva, nahlédnouti v protokol obviněného a svědků, bylo mu odepřeno.

Vrcholu bezohlednosti proti obviněnému došel však proces inkvisiční teprvé později, kdy tortura stala se nezbytnou a nejdůležitější částí řízení trestního, a spolučinnost stran úplně ustoupila do pozadí, stala se pouhou formalitou při zakončení procesu.

V říši německé došlo toto řízení inkvisiční zákonné platnosti v C. C. C.; řízení přípravné bylo tu tajné, forma písemnosti ovládla proces, obviněný stal se úplně jeho předmětem. Leč zásady starého práva německého nedopouštěly, aby i v tomto řízení pomoci obhájcovy zcela zbaven byl; formální hájení obviněného po celou dobu procesu bylo tu uznáno. Obviněný má právo ze svých spoluobčanů neb soudců (Schöffen) obhájce si zvoliti, neb soudce žádati, aby z přísedících soudu obhájce mu dán byl.[4])

V zemích rakouských byl to zejména hrdelní řád císaře Josefa I. pro Čechy, Moravu a Slezsko, ze dne 16. července 1707.,

---

[4]) Srov. čl. 73. Von offnung der kundtschaft, čl. 88. Von fürsprechen, čl. 90. Was vnd wie der beklagt durch seinen fürsprechen bitten lassen mag.

jímž idealu inkvisice bylo dosaženo, dle čl. I. §. 2. byl soudce zároveň žalobcem i obhájcem. „Darum geschieht solche (vom Hals-Gericht veranlasste Nachforschung der begangenen Missethat) ohne sonderbahren Rechts-Zierlichkeiten, und durch den Richter selbsten, welcher allhier zugleich die Stelle des Richters, Klägers, und in dessen erfordrlichen Unschuld-Vertheidigung, einiger Massen auch des Beklagten Stelle vertritt, das ist: alles dasjenige verrichtet, was sonsten einem jedwedern, aus diesen dreyen, insonderheit, zu thun obliegete . . ." Před úplným skončením inkvisice nedovoluje se obviněnému obhájce si přibrati: „immassen die öfftere Erfahrnus gelehrt, dass hierdurch die Uebelthäter nur auf Ausflüchte unterrichtet zum Laugnen hartnäckicht gestärket, und also vor der Zeit die ganze Inquisition verwirret worden" (čl. XII. §. 1.). Teprvé po skončení inkvisice může obviněný obhájce si zříditi, s ním pravidlem u přítomnosti úřední osoby mluviti a potřebné k obhájení ze spisů soudních se dověděti (§. 3.).

Ustanovení toto bylo též základem prvního společného zákona trestního pro země rakouské C. C. Theresiana ze dne 31. prosince 1768., jež však šla ještě dále, a z obavy průtahu řízení chytrostí advokátskou, obhajování i po skončené inkvisici toliko ve výjimečných případech „z dobrého uvážení soudcovského" připouštěla. [5]) Všeobecný trestní řád císaře Josefa II. z r. 1788. vyloučil formální

---

[5]) Srov. čl. 36. §. 1.—12. zejména:

§. 5. „(es ist auch) Während der Inquisition dem Gefangenen kein Defensor, Vertheidiger, oder Beyständer zuzugeben, immassen . . ." (opakují se slova §. 1. čl. 12. hr. řádu Josefa I.).

§. 9. „Es solle demnach auch nach geendigter Inquisition insgemein keinem Übelthäter ein Advocat zugegeben werden, sondern mit erstbemeldten Fürgang, wodurch der Vertheidigung des Inquisitens genugsam vorgesehen, anbey aber unnöthiger Aufenthalt abgeseitigt wird, die Inquisition gänzlich beschlossen seyn. Wenn aber gleichwohlen

§. 10 Der Angeschuldigte zu Ausführung seiner Vertheidigung und Verfassung einer Schutzschrift ausdrücklich einen Rechtsfreund begehrte, da wollen Wir dem vernünftigen Ermessen des inquirirenden Richters überlassen haben: ob solchanverlangende Zugebung eines Rechtsfreundes zu verwilligen seye, oder nicht? . . ."

[6]) „Da die Wahrheit mit allen Umständen von Amtswegen zu erheben, mithin die Vertheidigung der Unschuld in der Pflicht des Kriminalrichters bereits mitbegriffen ist; so wird während der Untersuchung ein Vertheidiger oder Vertreter auch damals nicht zugegeben, wann der Untersuchte es ausdrücklich verlangte." . . .

hájení úplně (§. 83.),[6]) jediné k podání rekursu musil obviněnému obhájce zřízen býti (§. 196.). Ustanovení tohoto zákona přešla pak téměř doslovně do trestního řádu ze dne 3. září 1803. (§. 337. a 465.).

Úpadek řízení trestního byl ve všech téměř státech evropských ke konci 18. stol. hrozný, náprava stala se nezbytnou, a velké revoluci francouzské připadl nejdříve úkol ji provésti. Dosavádní právo domácí reformy však nepřipouštělo, inkvisice zničila úplně zdravé zásady starého práva, pomoc musila přijíti odjinud. Zraky všech obracely se k Anglii, kam řízení inkvisiční nemohlo cesty si nalézti, kde vznešený názor o svobodě občanské řízení obžalovací, ústní a veřejné vždy bedlivě chránil, a s jehož zásadami přičiněním Montesquieu-ovým a Voltairovým Francie dobře byla obeznámena. Bohužel nebyla recepce anglického řízení trestního ve Francii úplná, poměry politické nebyly jí příznivy, mnohé instituce dřívější měly se zachovati, stará inkvisice měla toliko v roucho svobody býti oblečena; práva obviněného stlačena jak jen bylo možno, práva obhájcova omezena měrou vrchovatou. Pro stručnost svojí práce nemohu se blíže zabývati splynutím těchto různých práv, chci toliko vzhledem k dalšímu pojednání ukázati k rozdílnému postavení obviněného v řízení přípravném v právu anglickém a v řízení francouzském dle code d'instruction criminelle z r. 1808.

Správně poukazuje Frydmann[7]) k tomu, že nic nedělí anglické řízení trestní od kontinentálního tak, jako různý karakter řízení přípravného. V anglickém procesu vystupuje obviněný ihned od počátku jako samostatně činný subjekt jeho, a úplná rovnost stran sporných přesně je zachována, právo obviněného již v řízení přípravném zříditi si obhájce všeobecně je uznáno. Důležitou zárukou řádného hájení je zejména ta okolnost, že řízení anglické nějakého tajného řízení přípravného nezná, že i toto období bezvýjimečně zásadou ústnosti a veřejnosti je ovládáno. Pravidlem však mohou žaloby přímo (bez předchozího přípr. vyšetřování) na velkou porotu (grand jury) býti vzneseny a obviněný má právo prohlásiti, že ve vyšetřování vůbec hájiti se nebude. Avšak i tam, kde řízení přípravné místo má, není jeho účelem material skutkový a důkazní vyhledávati, nýbrž toliko hlavní přelíčení umožniti, přítomnost žalobce, žalovaného a svědků při něm zajistiti. Řízení to

---

[7]) Systematisches Handbuch der Vertheidigung im Strafverfahren str. 150. a násled.

koná se před soudcem smírným (justice of the peace) neb před soudy policejními (police courts) veřejně ve formě obžalovací. Žalobce vylíčí obžalobu a předvádí prostředky průvodní, obviněný neb jeho obhájce činí proti nim svoje námitky, podrobuje po případě svědky žalobcovy křížovému výslechu a předvádí prostředky vývodní. K doznání se obviněný nijak nenabádá, naopak je povinností soudcovou o tom ho poučiti, že k podobnému vyjádření se nemůže býti donucen. Zásada nemo se ipsum prodere teneatur došla v Anglii úplného uznání. Dle výsledku tohoto řízení soudce buď obviněného osvobodí, neb dostavení se jeho, žalobce a svědků před soud porotní zajistí, což stane se tím způsobem, že žalobce a svědkové slibem se zavazují, že se k hlavnímu přelíčení dostaví, obviněný po případě, nemůže-li rukojemstvím dostatečné záruky poskytnouti, se uvězní. To však děje se s největší šetrností, úplně volný styk s obhajcem a přátely je mu zaručen a o pohodlí jeho v největší míře je postaráno. [8])

Při reformě práva francouzského pokládalo se však za nezbytno, stávající řízení přípravné zachovati, a nejevila se vůbec ani snaha zásadám nového řízení je přizpůsobiti. Code d'instr. crim. zůstal, pokud jde o stadium přípravné, věren zásadám trestní ordonance Ludvíka XIV. z r. 1670., vyšetřování zůstává tajné, písemní, záruk obviněnému neposkytující. Toliko tortura a zákonná theorie průvodní zmizely. Stíhaný uvězněný z rozkazu soudce vyšetřujícího neměl po celou dobu řízení přípravného práva žádati, aby přibrati si mohl obhájce (čl. 152., 185. a 294. c. d'instr. cr.), neb aby řízení, proti němu vedené, bylo s ním sděleno. Soudce vyšetřující mohl ho až do dne líčení předcházejícího nechati v naprosté nevědomosti o důkazech proti němu vedených, mohl ho úplně od světa odloučiti a jeho setkání se s kýmkoli zameziti, a to po neděle i měsíce bez náležité kontroly [9]); toliko k odvrácení hlav. přelíčení bylo mu podání t. zv. „memoires" dovoleno (čl. 217. cit. z.). Nebezpečí pro obviněného bylo tu však ještě tím zvýšeno, že soudce vyšetřující nebyl tu samostatným, nezávislým soudcem, nýbrž toliko úředníkem soudní policie pod dozorem generálního prokuratora při soudě apellačním (čl. 9. a 57. cit. z.)

Code d'instr. crim. byl vzorem reformovaných řádů trestních v Rakousku a zemích německých, když po převratech v létech

---

8) Zucker, Untersuchungshaft, III. str. 135.

9) Bulletin de l'union Internationale de droit pénal. VII. 2. 156. a násl.

1848. a 1849. reforma řízení trestního stala se nezbytnou. Nedošly tu tedy přijetí spravedlivé zásady práva anglického v původní své podobě, nýbrž tak, jak ve francouzském trestním řádě byly zkomoleny.

Rakouský trestní řád ze dne 17. ledna 1850. rozdělil dle uvedeného code d'instr. cr. celé řízení ve trojí období, období přípravné, přechodné a hlavní přelíčení; řízení přípravné zůstalo tajným a písemním. Postavení obviněného upraveno dle francouzského vzoru, obhajování jeho až po skončení řízení přípravného vyloučeno (§. 222. cit. z.). Reakční řád trestní ze dne 29. července 1853. připustil sice formální hájení obviněného též až po skončeném řízení přípravném, nicméně může dle §. 166. obviněný již zde s obhájcem se raditi, a obhájci dovoleno odvolání do usnesení o skončeném řízení vyšetřovacím provésti.

Zavedením poměrů ústavních v létech šedesátých stala se potřeba zákona, jenž odpovídal by zásadám moderním, v němž zásada obžalovací, zásada ústnosti a veřejnosti důsledně by byly provedeny, velice citelnou. Řád trestní z roku 1850. zjednal si v tehdejších dobách sympathie všech pokročilých právníků, a hlasy, by zákon tento s nutnými doplňky opětně byl k životu přiveden, četné nalezly přívržence. Vláda sama uznávala potřebu reformy tehdejšího řízení trestního, a již r. 1861. přikročeno k pracím přípravným, jež ministr spravedlnosti Pratobevera svěřil osvědčenému právníku profes. Dr. Juliu Glaserovi. Týž vylíčil nejprvé ve zvláštním pamětním spise zásady, na nichž nový řád trestní má spočívati. Pro naše pojednání zejména je důležito, že Glaser ve spise tom přiznává obviněnému právo, již během řízení přípravného obhájce si zříditi, a jemu právo poskytuje, ve spisy soudní nahlížeti a s klientem svým pravidlem nestřeženě mluviti.[10]) Stanovisko toto zastával Glaser též v I.—IV. návrhu zákonném (1861.—1862.), však s tím omezením, že před sdělením spisu žalobního rozmluva

[10]) „Es steht dem Angeschuldigten auch während „der Voruntersuchung" frei, sich eines Vertheidigers zu bedienen, jedoch hat der Untersuchungsrichter und im Falle der Beschwerde des B. C. G. das Recht dem Vortheidiger (wenn dies zur Erreichung des Zweckes der Untersuchung nöthig ist) die Einsicht der Acten, sowie Unterredung mit dem Angeklagten ohne Beisein einer Gerichtsperson zu verweigern". Srov. Mayer, Handbuch I. str. 17. — Že slova „während der Voruntersuchung" celé soudní řízení přípravné naznačují, vyplývá z Glaserova V. návrhu §. 36., jenž v konci svém téměř doslovně s třetím odstavcem §. 38. dnešního tr. ř. se shoduje.

obhajcova s obviněným toliko u přítomnosti osoby úřední se dopouští, a že právo obhájcovo, ve spisy soudní nahlížeti, dobrému zdání soudce vyšetřujícího (po případě okres. soudu kollegiatního) je podrobeno.

V dobu tuto spadá též jednání třetího sjezdu německých právníků (r. 1862.), na němž Glaser byl nucen proti návrhu Kellerovu názory svoje o úpravě řízení přípravného vyložiti a tím i předmětu našeho pojednání se blíže dotknouti. Vady reformovaného řízení francouzského, zejména pak řízení přípravného, byly tehdy již všeobecně známy, a z různých stran k tomu bylo poukazováno, že v nový trestní řád nesmějí býti přeneseny. Boj týkal se předem postavení soudce vyšetřujícího a vedl se o to, kdo vésti má řízení přípravné, zda soudce, neb státní zástupce. První mínění zastupoval Glaser, druhé Keller a v. Vilas. Stanovisko Glaserovo bylo toto: Soudní vyšetřování přípravné musí býti zachováno, avšak zlepšeno tím,

a) že se v něm nemá soudce snažiti obviněného k doznání přiměti,

b) že jak veřejnému žalobci, tak i obhajování (der Vertheidigung) stálý vliv na postup řízení má býti umožněn,

c) že veřejnost, nejméně však veřejnost stran, i v této části řízení pravidlem má býti uznána.[11])

Měly tedy i v řízení přípravném zásada veřejnosti (alespoň veřejnosti stran) a zásada rovného postavení stran sporných dojíti uznání; inkvisiční ráz řízení přípravného měl pak tím býti oslaben, že soudce neměl se snažiti obviněného k doznání přiměti, a že stranám rozsáhlý vliv na postup řízení i v tomto období měl býti zaručen. — Nelze upříti, že zásady tyto byly v tehdejších poměrech dosti liberální, a není divu, že téměř jednomyslně návrh Glaserův proti návrhu Kellerově (resp. Vilasově) byl přijat.

Bohužel nedošlo toto usnesení sjezdové v pozdějších osnovách zákonných řádného povšimnutí a Glaser sám mnoho se nesnažil o jeho provedení.[12]) Příčina toho je velice jednoduchá. Důsledné

[11]) Stenografických protokolů sjezdu II. str. 73.

[12]) Toliko v komisi r. 1863. zmínil se o tom, zda měla by se připustiti přítomnost obhájce neb obviněného při výslechu svědeckém a poukazoval k tomu, že již nyní soudcové vyšetřující častěji veř. žalobce zvou k výslechu obviněného neb svědka, aby si tak správný úsudek o příčetnosti obviněného neb věrohodnosti svědků mohl učiniti. Opatřením tím odpadají prý často zby-

provedení zásad ad *b*) a *c*) uvedených, měla-li rovnost stran spravedlivě býti šetřena, vedlo nezbytně k tomu výsledku, že nucené zastupování obviněného po celou dobu řízení musilo by býti v zákon přijato, k tomu však se Glaser nemohl odhodlati, nikoli snad z ohledů vědeckých, nýbrž jediné z té příčiny, že opatření to pokládal za velice nákladné. Jak malicherný a Glasera nedůstojný byl tento důvod, ukázal nejlépe Keller ve své odpovědi na slova Glaserova: „Meine Herren, wo die Vertheidigung Bedürfniss der Gerechtigkeit ist, dürfen die Kosten nicht gescheuet werden, oder man wird dahin kommen, dass man die Vertheidigung überhaupt zu kostspielig findet. Ja, hat man nicht sogar auch die Staatsanwaltschaft zu kostspielig gefunden? . . . . . Was die Gerechtigkeit fordert, muss geschehen. Dazu zahlt der Bürger seine Steuer, dass er Recht finde, und dazu müssen ihm die Mittel geboten werden, dazu müssen zuert die Staatsmittel hergegeben werden, und ist dieses der Fall, so ist die Frage nach der Kostspieligkeit, nach der grösseren oder geringeren Kostspieligkeit, nicht das, was uns beschäftigt; das gehört in einen Finanzausschuss.“ [13])

Když r. 1863. za předsednictví ministra sprav. Heina v práci zákonodárné bylo pokračováno, nebyl to Glaser, jenž o spravedlivější postavení obviněného ze všech sil se přičiňoval, nýbrž znamenitý praktik, advokát a obhájce Mühlfeld, jemuž za mnohé zákonné ustanovení ve prospěch obviněného máme děkovati. Velmi dobře karakterisuje činnost obou těchto mužů Mayer ve svém Handbuch des oest. Strafprocessrechtes, ovšem, že slova jeho přílišnou oddaností vůči Glaserovi jsou zabarvena: „Die feurige Beredsamkeit Mühlfeld's hat manchen harten Kampf mit Glasers objektiv ruhiger und wissenschaftlicher Erörterung der einzelnen Fragen zu bestehen. Der Gesichtspunkt der Vertheidigung, die Rücksicht auf die Interessen des Beschuldigten tritt überall bei dem Ersteren in den Vordergrund; der Letztere, diese zwar keineswegs ignorirend, will sie jedoch auf das richtige Mass zurückgeführt sehen.“ [14]) Toto se také Glaserovi zcela podařilo, byla-li

tečné průtahy řízení, i nemělo by se snad účastenství stát. zástupce při výkonech těch naprosto zakázati. — Slova tato nedošla však souhlasu, poněvadž se za to mělo, že veřej. žalobce vlivu svého snadno by tu mohl zneužiti. (Mayer, Handbuch I. str. 488.)

[13]) Stenogr. protokolů sjezdu II. str. 339.

[14]) I. str. 79.

to však „pravá míra", na niž návrhy Mühlfeldovy byly uvedeny, o tom pochybuji, že i sám Mayer byl přesvědčen.

Pozdější osnovy zákonné (VI.—X.) neposkytují pro pojednání naše mnoho zajímavého. Celkem přijaty tu s menšími odchylkami zásady Glaserem v V. návrhu (z r. 1863.) formulované a s ustanoveními dnešního zákona o řízení trestním většinou se shodující. Pokud pro nás nejdůležitějšího §. 45. tr. ř. se týče, dlužno uvésti, že dnešního znění (mimo nepatrné odchylky) došel v návrhu VI. (z r. 1863.), a že v návrhu V. přičiněním Mühlfeldovým přijaté ustanovení (srov. V. návrhu §. 43.), že přítomnost osoby úřední při rozmluvě obhajcově s uvězněným obviněným toliko v případě vazby kollusní (§. 168. lit. *c*) V. návrhu) je obligatorní, do pozdějších návrhů nepřešlo.[15])

* * *

Dnešní rakouský řád trestní ze dne 23. května 1873. čís. 119. říš. zák. pojednává o obviněném a jeho obhajování ve IV. části v §. 38. až 45. V §. 39. poskytnuta je obviněnému možnost ve věcech trestních obhájce si zříditi. Práva a povinnosti obhájcovy nejsou v zákoně jednotně vymezeny, vyplývají však samy sebou z účelu této instituce. Povinností obhájcovou je, o to se starati, aby řízení byl dán směr obviněnému příznivý, aby k hlavnímu přelíčení buď vůbec nedošlo, neb aby dopadlo pro obviněného co nejpříznivěji; vedle tohoto hlavního úkolu přísluší obhájci neméně důležitý úkol vedlejší, o to se starati, aby ani během řízení právu se příčící újmy obviněného nestihly. Povinností tou určena jsou práva obhájcova, jimiž musí mu možnost poskytnuta býti od počátku řízení až do jeho konce účinně v běh jeho zasahovati, všecky obviněnému příznivé okolnosti k platnosti přiváděti, svěřence svého při každém úkonu trestního řízení podporovati a zastávati. Aby obhájce těmto povinnostem mohl dostáti, je nezbytně zapotřebí,

1. aby celé řízení trestní bylo veřejné, neb alespoň veřejnost a spolučinnost stran bezpodmínečně při všech úkonech procesních byla připuštěna; neboť jen tak se umožní obhájci, aby o celém

---

[15]) O historickém vývoji obhajování srov. Vargha, Die Vertheidigung in Strafsachen str. 1. a násl. — Frydmann, cit. str. 92. a násl. — Zachariae, cit. str. 176. a násl.

běhu řízení měl náležité vědomosti, aby proti okolnostem, chráněnci jeho nepříznivým, příznivé mohl uváděti,

2. aby strany proti sobě stojící, žalobce i obviněný, stejnými právy byly nadány, aby silnější neutlačoval slabého; rovnost stran procesních po celou dobu řízení trestního musí býti zaručena.

Zásady tyto vyplývají přirozeně z řádně provedeného řízení akkusačního a nedopouštějí výjimky. V řízení obžalovacím, kde oběma těmto podmínkám nebylo zadost učiněno, nelze o spravedlivém obhajování obviněného mluviti.

V rak. řízení trestním uznány pravidlem obě tyto zásady v hlavním přelíčení, kdežto v obou stadiích přípravných, v přípravném vyhledávání a vyšetřování[16]) zachovány dle vzoru ostatních řádů reformovaných z řízení inkvisičního přijaté zásady: tajnost a písemnost, rovněž i práva žalobci poskytnutá na úkor procesní rovnosti stran práva obviněného daleko přesahují.[17])

Z toho nezbytně vyplývá ta důslednost, že postavení obhájcovo v jednotlivých obdobích procesních je rozdílné; kdežto v řízení přechodném a v hlavním přelíčení ormálnímu hájení obžalo-

[16]) V dalším svém pojednání zahrnuji přípravné soudní vyhledávání a vyšetřování označením (soudní) řízení přípravné; z příčiny té neužívám též slova „obviněný“ vždy v technickém smyslu, rozuměje tím též „podezřelého“. K licenci té pokládal jsem se tím spíše za oprávněna, poněvadž zásady, upravující postavení podezřelého v přípravném soudním vyhledávání, shodují se s oněmi, jež v přípravném vyšetřování jsou stanoveny. Zmiňovati se blíže o př. vyhledávání přestupkovém, pokládal jsem za zbytečno, poněvadž platí tu celkem táž pravidla, jimiž soudce vyšetřující vůbec vázán je §. 452. tr. ř., též řízení o stížnostech na rozhodnutí soudce okres neposkytuje tu důležitých odchylek.

[17]) Abych předešel nesprávnému výkladu, jenž v příčině rovnosti stran procesních při jednotném posouzení soudního řízení přípravného mohl by se vyskytnouti, podotýkám, že nemohu úplně souhlasiti s názorem Storchovým (Řízení II. str. 155. poz. 8.), že v přípravném vyhledávání o stranách procesních nemůže býti řeči. Pokud policejního přípr. vyhledávání se týče, dávám mu proti opáčnému mínění Mayerovu (Kom. §. 88. pozz. 26.) úplné za pravdu, nikoli však pokud jde o příprav. vyhledávání soudní. Názor svůj odůvodňuji vývody Storchovými: „soudní přípravné vyhledávání dle práva našeho, co do procesního účelu a formy procesních výkonů, srovnává se s přípravným vyšetřováním a je tedy, jako toto, částí řízení trestního“ (cit. str. 145.); poněvadž pak kriterium řízení trestního je „poměr vzájemných práv a povinností mezi stranami a soudem“ (názor Kriesův sdílený Storchem), domnívám se, že není závady, dle rak. ř. tr., podezřelého v soudním řízení přípravném za stranu považovati.

vaného úplně průchodu se dostalo, je toto v řízení přípravném téměř nemožno. Okolnost tato neušla pozornosti zákonodárcově, trestní řád nevypočítává z příčiny té nikde všeobecných práv obhájci po celou dobu řízení propůjčených, nýbrž vedle povšechného ustanovení §. 39. odst. 1. a §. 44. odst. 1. uvádí zvláště práva jeho v řízení přípravném v §. 45. odst. 1.: „Auch während der Vorerhebungen und der Voruntersuchung kann der Beschuldigte sich eines Rechtsbeistandes aus der Zahl der Vertheidiger zur Wahrnehmung seiner Rechte bei jenen gerichtlichen Acten, welche unmittelbar die Feststellung des Thatbestandes betreffen und eine spätere Wiederholung nicht zulassen, sowie zur Ausführung bestimmter, von ihm angemeldeter Rechtsmittel bedienen, und sich, wenn er verhaftet ist, mit demselben im Beisein einer Gerichtsperson besprechen. Sofern es der Untersuchungsrichter und im Falle der Beschwerde, die Rathskammer mit dem Zwecke des Verfahrens vereinbart findet, kann dem Rechtsbeistande auch die Einsichtnahme aller Acten oder eines Theiles derselben gestattet werden; jedenfalls aber ist demselben auf Verlangen vom Verhaftsbefehle und von dessen Gründen, sowie von jener gerichtlichen Verfügung, gegen welche der Beschuldigte ein Rechtsmittel angemeldet hat, Abschrift zu ertheilen.“

Činnost obhájcova omezuje se tudíž v tomto období na to, aby chránil zájmy obviněného při těch výkonech soudních, jež přímo ku zjištění skutkové povahy směřují a ve hlavním přelíčení nemohou býti opakovány, a aby provedl určité, obviněným opovězené, právní prostředky. Aby pak o stavu řízení náležitě se mohl informovati (podrobná jeho znalost je tu obhájci nezbytna) poskytuje mu zákon právo, nahlédnouti ve spisy soudní a mluviti s obviněným, jenž snad ve vazbě vyšetřovací se nalézá. Tím veškerá práva obhájcova v řízení přípravném jsou vyčerpána, spravedlnosti zadost učiněno, obviněný má obhájce, jenž o zájmy jeho účinné se může starati! Není pochybnosti, že toto stanovisko zákonodárcovo není správné, že práva, obhájci ustanovením cit. paragrafu poskytnutá, jsou jen nepatrným zlomkem práv, jež s úřadem jeho nezbytně mají býti spojena, avšak i tato nedostatečná práva nejsou mu propůjčena v úplném svém rozsahu, nýbrž velice omezena, tak že ve většině případů k řádnému obhájení obviněného jsou nedostatečna a v praxi často velice pochybnými se stávají. Abychom mohli velikost práv těch posouditi, je nezbytno, k jednotlivostem přihlédnouti a zejména k tomu poukázati, bylo-li při dnešní úpravě

řízení trestního potřebí tak skrovná práva obhájcova ještě v četných případech omezovati a vylučovati.

I. Výkony soudní, jež přímo ku zjištění skutkové povahy směřují a v hlavním přelíčení opakovati se nemohou, a jichž dle ustanovení §. 45. tr. ř. obhájce právo má se súčastniti, jsou: soudní ohledání, prohledání domu a prohlídka papírů. Významu oprávnění tohoto nelze podceňovati, uvážíme-li, že zejména při domovní prohlídce a při prohlídce papírů hluboce se zasahá v práva obviněného, jenž snad je člověkem naprosto zachovalým, jehož vina při nejmenším není ještě zjištěna, a že obviněnému není dovoleno osobně úkonů těch se zúčastniti.[18]) Je nepochybno, že zákon, nechce-li základní práva občanská vystaviti největší libovůli, obviněnému nejen právo poskytnouti musí, při výkonech těch obhájcem dáti se zastupovati, ale i o to starati se má, aby obhájce práva toho také mohl užiti. Nezbytnou k tomu je podmínkou, že úřadu vyšetřování vedoucímu je nařízeno, o zamýšleném předsevzetí takového úkonu obhájce zpraviti, a to v takové době, aby měl dostatečné možnosti, nejen výkonu se zúčastniti, ale i nezbytné k němu vědomosti mohl si opatřiti, tak zejména ze stavu vyšetřování se přesvědčiti, proč k úkonu došlo, jaký je jeho účel, jaké návrhy ve prospěch obviněného se mají učiniti, čeho se varovati; podobně možnost rozmluvy s obviněným před úkonem samým má obhájci býti zaručena. Výjimku možno připustiti jen při těch úkonech, jež naprosto žádného odkladu nedopouštějí, leč i tu musilo by se obhájci ihned zprávy dostati, aby možnosti k úkonu se dostaviti ani v tomto případě naprosto zbaven nebyl.

Obě uvedené podmínky nedošly v rak. řádu trest. náležitého povšimnutí. §. 97. odst. 2. sice praví, že dojde-li k ohledání, k prohlídce domu a papírů obviněného, obhájce i žalobce mají právo úkonům těm býti přítomni, ale povinností soudce vyšetřujícího je, předpokládaje, že není nebezpečí z průtahu, toliko žalobce o nich zpraviti, na obhájce obviněného zcela se zapomnělo. Toliko při soudním ohledání ustanovuje §. 116., že zřízený již obhájce o výkonu jeho má býti zpraven, „wenn kein Bedenken dagegen obwaltet." Co tímto slovem „Bedenken" máme rozuměti, není v zákoně blíže vyloženo, domnívám se však, že je úplně k tomu způ-

[18]) Že opáčný náhled S. Mayerův (Kom. k §. 97. poz. 12.), dle něhož obviněnému právo to zákonem prý je poskytnuto, není správný, srov. Storch, Řízení II. str. 172. poz. 12.

sobilé, aby nepohodlný obhájce mohl býti odstraněn, a v důležitých případech potřebná tajnost vyšetřování bezpečně byla zachráněna. Ustanovením tím stává se ovšem uvedené právo obhájcovo velice nejistým, nešetření jeho nemá na platnost řízení žádného významu.[19])

Ještě však o jedné věci chci se zde zmíniti, v čem vlastně spočívá působnost obhájcova při těchto výkonech, jaký vliv na chod řízení může tu míti? §. 123. odst. 1. nás poučuje, že vyšetřující soudce vede ohledání, a že obhájce může tu činiti určité návrhy, zejména označiti věci, na něž pozornost má se obrátiti, jež mají býti ohledány. Je-li vyšetřující soudce člověkem ochotným, zájmů obviněného skutečně dbalým, není-li proti obhájci předpojat, může ovšem tato působnost obhájcova velice býti důležita; není-li tomu tak, pak nemá velikého významu, poněvadž soudce vyšetřující návrhy těmi vázán není a stížnost, jež snad obhájci v takovém případě přísluší, nebude míti účinku. Za takových okolností pozůstává pak obhajování obviněného ve formální přítomnosti obhájcově, jenž na úkon samotný a význam jeho pro další postup řízení žádného vlivu míti nemůže, jenž snad teprve v pozdějším řízení, často již pozdě, správné své stanovisko může obhájiti.

Při ostatních, než zde uvedených, úkonech soudního vyšetřování je veřejnost pro strany vyloučena, ačkoli ustanovení to nikterak se zásadou obžalovací a s postavením obviněného jako strany procesní nelze srovnati, naopak nebezpečí podobného předpisu je patrno. To platí zejména o výslechu obviněného a svědků. Jak často předešlo by se zbytečnému vyšetřování, kdyby žalobce i obhájce výslechu obviněného mohli býti přítomni, kdyby žalobce

[19]) Úmysl zákonodárcův byl ovšem zcela jiný. Konečná věta §. 116. cit. z. „auch ist ein ... zu setzen", navržena byla teprve výborem sněmovny posl. ve prospěchu obviněného, jak jasně vyplývá ze slov: „Ohne diese Bestimmung würde es dem bestellten Vertheidiger in den meisten Fällen unmöglich gemacht, sich bei der Vornahme des Augenscheines zu betheiligen. Der Gefahr im Verzuge ist durch die Beschränkung Rechnung getragen, dass gegen diese Verständigung keine besonderen Bedenken obwalten dürfen." Bohužel nedostalo se tomuto dobrému úmyslu dobré stilisace. (Srov. Kaserer X. 2. str. 143.) Přesnější jest již ustanovení §. 191. odst. 3. něm. tr. ř.: „Von den Terminen sind die zur Anwesenheit Berechtigten (Staatsanwaltschaft, Angeschuldigte und sein Vertheidiger) vorher zu benachrichtigen, soweit dies ohne Aufenthalt für die Sache geschehen kann." Je tu tedy oznámení oprávněným (i obviněný!) obligatorní, nikoli na pochybnostech soudce vyšetřujícího závislé; jediné nebezpečí z průtahů opravňuje soudce je opominouti.

bezprostřední dojem o obviněném již nyní mohl si učiniti, pochybností svých otázkami, obviněnému kladenými, se zbaviti; jak prospělo by se tím důvěře ve správné konání spravedlnosti, jak těžkého úkolu byl by zbaven soudce. O doznání obviněného nemohlo by se pak nikdy říci, že je vynuceno, neb úskočně vylákáno, ochrana před zleužitím moci soudce vyšetřujícího byla by tím zaručena.[20]) Veřejností stran při výslechu svědeckém též velice k jasnosti celého vyšetřování by se přispělo, obhájce, žalobce i obviněný mohli by tu otázky klásti, soudce přihlížel by pouze k tomu, aby jedna, neb druhá strana z mezí zákonných nevykročila. Přítomnost stran při výslechu svědeckém je však již z té příčiny nezbytna, že nikdy se neví, zda tento průvod ještě v hlavním přelíčení bude lze opakovati, a zákon již nyní v §. 45. přítomnost obhájcovu při úkonech soudních, jež bezprostředně k zjištění skutkové povahy vedou a později opakovány nemohou, všeobecně připouští. — Obava, že by přítomnost obviněného, neb jeho obhájce, na svědka nepříznivě působiti mohla, že pravdu snad by neřekl, je přece naprosto lichá, a zákonodárce sám nemůže jí věřiti, když v hlavním přelíčení výslech svědecký obligatorně v přítomnosti obžalovaného nařizuje; zde přece obava ta ve větší míře byla by důvodnou. Ostatně řízení anglické nejlépe podobné námitky vylučuje. Přesvědčivá slova promluvil v příčině té Glaser na III. sjezdu německých právníků (II. str. 326.): „Ich bin überzeugt, wir kommen auch dorthin; es wird die Zeit kommen, wo man lernen wird, was man in England gelernt hat, dass das beste Mittel der Nachforschung gerade die Oeffentlickeit ist . . . . Es wird die Zeit kommen, wo man auch bei uns bestätigt finden wird, was in London jeder Polizeirichter anerkennt, dass gerade in wichtigen Fällen die Untersuchung durch Nichts so sehr als durch die Oeffentlichkeit gefördert wird, dass die ganze Stadt, das ganze Land die Aufmerksamkeit auf den fraglichen Fall gerichtet hat und jeder in

[20]) V komisi r. 1863. přivedl Glaser na přetřes otázku, zda obviněnému neb jeho zástupci nemělo by býti dovoleno při výslechu svědků býti přítomnu. Komise vyslovila se v neprospěch z ohledu na osobu státního zástupce. „Man glaubte jedoch hierauf nicht eingehen zu können, da man sonst auch den Vertheidiger zulassen müsste und da die allgemein ausgesprochene Gestattung der Anwesenheit leicht dazu führen könnte, dass der Staatsanwalt sich nicht blos passiv verhalten, sondern einen directen Einfluss auf die Vernehmung üben dürfte.“ (Mayer, Handbuch des oest. Strafprocessrechtes I. str. 488.).

seinem Kreise mit Freude und Eifer dazu mitwirkt, die untersuchende Persönlichkeit auf den rechten Weg zu bringen."

Veřejnost stran při výkonech přípravného řízení je jedinou zárukou nestrannosti soudce vyšetřujícího a správného vedení jeho vyšetřování. Jí odpomohlo by se rovněž zbytečným průtahům řízení přípravného, kterými nejen obviněný, zejména je-li ve vazbě, ale i soudce vyšetřující a žalobce velice trpí, a jimž při dnešní úpravě řízení často nelze se ubrániti. Soudce vyšetřující vyšetřuje co nejobšírněji, aby ledabylost se mu nemohla vytknouti, veřejný žalobce prodlužuje je svými návrhy, zejména žádostí za doplnění vyšetřování z obavy, aby ukvapenost žaloby, neb naopak bezdůvodné upuštění od ní nemohlo se mu vytýkati. Na konec pak nebývá s výsledky vyšetřování spokojen ani soudce je vedoucí, ani žalobce, ani obhájce. Jenom veřejností řízení přípravného lze zameziti tomu, aby žalobce svoji žalobu a obhájce svoji ochranu nemusili zakládati na těchže aktech soudce vyšetřujícího, jež nikdy nemohou býti dosti úplná, aby věrný obraz skutečného života mohla předvésti. Námitkám proti uvedeným požadavkům často činěným, že by veřejností stran řízení často příliš spletitým se stalo, neb zbytečně se protahovalo, nelze nijaké podstaty přikládati, neboť je patrno, že jasnost a stručnost řízení veřejností ničeho utrpěti by nemohla, naopak že by jí velice získala.

(Dokončení.)

Praktické případy.

Požívají příspěvky k obcím náboženským (evangelickým, židovským) při rozvrhu nejvyššího podání za nemovitosti exekučně prodané docíleného výsadního (přednostního) práva zástavního?

Ku přihlášce zástupců evang. reform. náboženské obce v H., kterou žádáno za přikázání zadrželých příspěvků, k účelům evang. reform. náboženské obce v H. vypsaných a na příslušníky obce té rozvržených, z nejvyššího podání za nemovitost při nucené dražbě prodanou docíleného, nevzal prvý soud zřetele v uvážení, že povinnost ku zaplacení těchto příspěvků jest pouze osobní.

Rekursu téže nábož. obce do onoho rozvrhového usnesení c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi usnesením ze dne 31. května 1899 č. j. R. I. 92./99.—2. nevyhověl, což stalo se z těchto důvodů: Jest sice pravdou, že evang. farní obce mohou za účelem uhražení potřeb svých ustanoviti jisté platy a přirážky, stanoviti dále míru jich rozvržení (repartici) na příslušníky; možno také připustiti, že evang. sbory mohou rozděliti takto určené přirážky na členy obecní (§§. 51. č. 7. a 66. č. 4. minist. nař. ze dne 15. prosince 1891 č. 4. ř. z. pro r. 1892) a že ku vydobytí platů takových zemskou vládou stvrzených možno se dovolávati pomoci a ochrany světských úřadů (§§. 10. cís. pat. ze dne 8. dubna 1861 č. 41. ř. z. a 22. cit. min. nař.). Za nedostatku ustanovení zákonného, že takovýmto platům výsada zeměpanským daním a jiným dávkám propůjčená přísluší, nelze jim však přiznati zákonného práva zástavního na nemovitostech v případě nucené dražby, a to tím méně, any dvorské dekrety ze dne 21. prosince 1826 č. 35.126 a ze dne 4. ledna 1836 č. 113 s. sb. z., se na dávky určené k účelům obcí náboženských teprve daleko později vzniklých vztahovati nemohly a nemohou.*)

Revisnímu rekursu evang. ref. obce c. k. nejvyšší soud nevyhověl, poněvadž dle konaného šetření schází zde dle cís. pat. ze dne 8. dubna 1861 č. 41. ř. z potřebné svolení zemské vlády k uložení platů a přirážek, tudíž se nedostává nejdůležitější podmínky, aby se k těmto platům zření mělo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 1899 č. 12.766.

Flieder.

*) Pozn. zasl. Dle článku XIV. uvoz. zák. k exek. řádu zůstávají v platnosti: 1. dosavadní předpisy o přechodu reálních břemen pro účely kostelní a školní na vydražitele nemovitosti; 2 dosavadní předpisy, kterými pro dávky k účelům kostelním a školním jest propůjčeno zákonné právo zástavní nebo právo přednostní. U katolické církve možno ve směru tom poukázati na cís. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z., jehož §. 3. zní: Zadrželé řádně předepsané příspěvky k fondu náboženskému vymáhají se stejně jako nedoplatky přímých daní politickou exekucí a na zákon ze dne 7. května 1874 č. 51. ř. z., jehož §. 22. předpisuje: Pokud příspěvky k fondu náboženskému nejsou přes tři léta zadrželé, přísluší jim a poplatkům vedlejším k nim náležejícím zástavní právo ze zákona k užitkům z nemovitého jmění prebendy nebo řeholní kommunity příspěvkem povinné, kteréž jde za veřejnými dávkami a poplatky vedlejšími k nim náležejícími, má však přednost před každým pohledáváním z práva soukromého vzešlým. U israelitských společností náboženských §. 22. zákona ze dne 21. března 1890 č. 57. ř. z. stanoví, že pro vymáhání dávek stanovami uložených propůjčuje se politická exekuce.

Námitku rozsouzené rozepře rozsudkem kontumačním nelze připustiti proti žalobě z obohacení povstalého sběhlým omylem (§. 1431. obč. z.)

Žalobou u c. k. okresního soudu v Plzni podanou domáhal se žalobce Josef Glückauf na Vojtěchu Štěrbovi zaplacení 108 zl. jako kupní ceny za maso od něho koupené a odebrané. K přelíčení, které o žalobě té na den 13. ledna 1899 ustanoveno bylo, se žalovaný v čas nedostavil; následkem toho byl vynesen proti němu kontumační rozsudek ze dne 13. ledna 1899 č. j. C. III. 1355./99.—2. na zaplacení hořejší sumy s přísl. Proti rozsudku tomu podal žalovaný žádost o navrácení k předešlému stavu, omlouvaje se tím, že datum přelíčení na předvolání bylo těžko čitelné a že si cifry dost dobře nevšiml, ježto v rodině jeho v den přelíčení dítě náhle povážlivěji onemocnělo.

C. k. okresní soud žádost tuto zamítl. Následkem toho zaplativ po právoplatnosti prvního rozsudku odpůrci žalovaný obnos s přísl. s výhradou tou, že podá novou žalobu o vrácení částky 100 zl., kteráž v rozsudkovém obnosu obsažena jest a žalobci již jednou hotově zaplacena byla, podal pak dřívější žalovaný, Vojtěch Štěrba, na bývalého žalobce, Josefa Glückaufa, u c. k. okresního soudu v Plzni žalobu z obohacení na obnos 100 zl., žalovanému dvakráte placený.

Zástupce žalovaného činil hned při prvním přelíčení o žalobě té námitku rozsouzené rozepře. Rozsudkem c. k. okresního soudu v Plzni ze dne 23. května 1899 č. j. C. III. 257./99.—4. však bylo rozhodnuto:

I. Námitka žalovaného, že jest o zažalované částce rozsudkem již rozsouzeno, se zamítá.

II. Žalovaný jest povinen žalobci Vojtěchu Štěrbovi zažalovaný obnos 100 zl. s 5% úroky a soudními útratami do 14 dnů pod exekucí zaplatiti.

D ů v o d y. Žalobní nárok zakládá se na tom, že stál žalobce se žalovaným v obchodním spojení tím způsobem, že od něho maso na úvěr odebíral a jemu opět maso prodával, a na koupené od žalovaného maso splátky hotové dával, a že při súčtování o vzájemných pohledávkách omylem nebyla odpočítána splátka 100 zl. dne 22. července 1899 žalobcem žalovanému zaplacená, o kterýžto obnos jest žalovaný bezdůvodně obohacen.

Proti nároku žalobnímu namítá žalovaný, že věc tato již jest rozhodnuta rozsudkem ze dne 13. ledna 1899. Avšak námitku tuto nále-

želo zamítnouti v uvážení toho, že jsou tu dva spory různící se od sebe jak důvodem, tak i předmětem žaloby, neboť ve sporu prvém jednalo se o pohledávku vzniklou z obchodu, o jejíž zaplacení bylo žalováno, ve sporu tomto však jedná se o pohledávku dvakráte zaplacenou, o kterou byl žalovaný bezdůvodně obohacen a jejíž navrácení žalobce požaduje.

Co se pak týče věci samé, nabyl soudce úplného přesvědčení, že při vzájemném súčtování v měsíci říjnu 1896 mezi oběma stranama provedeném, omylem nebyla započítána a od pohledávky žalovaného odpočítána částka 100 zl., kterou tento od žalobce dne 22. července 1896 obdržel. Že tomu tak jest, vychází na jevo především ze zápisníku žalobcova, v němž skutečně poznamenáno jest, že žalobce dne 22. července 1896 vyplatil žalovanému 100 zl. a správnost tohoto zápisu potvrzena jest přísežnou výpovědí svědkyně Anny Štěrbové, která udala, že žalobce dne 22. července 1896 v jejich krámě a v její přítomnosti zaplatil žalovanému 100 zl. a že si to žalobce ještě v přítomnosti žalovaného do svého zápisníku zapsal.

Žalovaný tvrdí, že obdržel od žalobce dvě stovky, že se však nepamatuje, kdy kterou stovku obdržel, doznávaje, že pravdou, že od žalobce obdržel jednu stovku dne 20. srpna a druhou 6. září 1896. Avšak výslechem žalobcovým, shora jmenovaným zápisníkem, jakož i svědeckým výslechem manželky žalobcovy jest dokázáno, že žalovaný v roce 1896 obdržel tři stovky a sice dne 22. července, 20. srpna a 6. září 1896; při súčtování provedeném odpočetl žalovaný, jak sám doznává, od své pohledávky za odebrané maso pouze 2 stovky, totiž ony ve dni 20. srpna a 6. září 1896, tak že 100 zl. dne 22. července zaplacených žalovaný omylem neodpočetl.

Vzhledem k ustanovení §. 1431. obč. z. pak má žalobce nárok žádati těchto 100 zl. zpět, neboť jak z tohoto ustanovení vyplývá, byla-li omylem, byť to byl i omyl právní, někómu poskytnuta věc, na kterou týž práva neměl, může věc ta žádána býti zpět. A poněvadž jest prokázáno, že žalovaný obdržel dne 22. července 1896 obnos 100 zl. a později, totiž dne 25. března 1899 108 zl., zbytku to z onoho obchodního spojení na základě rozsudku, nutno za to míti, že žalovaný těchto 100 zl. omylem obdržel dvakráte a že tudíž o tento obnos jest bezdůvodně obohacen, pročež náleželo žalobě vyhověti.

Z rozsudku toho se žalovaný odvolal k c. k. krajskému soudu v Plzni; při odvolacím přelíčení dne 10. července 1899 rozhodl c. k. krajský soud v Plzni: Žalovaným Josefem Glückaufem učiněné

námitce rozsouzené rozepře se vyhovuje, rozsudek soudu první instance se zrušuje, žaloba Vojtěcha Štěrby se zamítá. Důvody. Námitka právoplatně rozsouzené rozepře jest odůvodněna, neboť žalobou C. III. 1365./98.—1. domáhal se Josef Glückauf proti Vojtěchu Štěrbovi zaplacení 108 zl. co zbytku kupní ceny za odebrané maso v roku 1896 a byl také právoplatným rozsudkem c. k. okresního soudu v Plzni ze dne 13. ledna 1899 k placení této pohledávky odsouzen, a žalobou C. III. 257./99.—1. žádá Vojtěch Štěrba zaplacení obnosu 100 zl., Josefu Glückaufovi na kupní cenu za maso v roce 1896 odebrané přeplaceného. Byť pak i obnosy obou těchto žalob nesouhlasily, vychází ze spisů i ze souhlasného udáni obou stran, že oba nároky zakládají se na témž právním jednání, že od stran odvozovány jsou z téhož obchodního spojení z roku 1896, že obnos tuto vymáhaný obsažen v obnosu 108 zl., o němž již dříve rozhodnuto bylo, a ježto Vojtěch Štěrba proti žalobě Josefa Glückaufa na zaplacení 108 zl. námitek nečinil, nechav se kontumacovati, nelze o rozsouzené věci opět rozhodovati, pročež bylo rozsudek v odpor vzatý dle §. 475. odst. 3. c. ř. s. zrušiti a žalobu zamítnouti.

Proti rozhodnutí tomuto, pokud jím námitce rozsouzené rozepře vyhověno bylo, podal Vojtěch Štěrba stížnost k c. k. nejvyššímu soudu, jenž rozhodl:

Stížnosti žalobce se vyhovuje, usnesení odvolacího soudu v odpor vzaté se zrušuje a tomuto se nařizuje, aby třebas po dalším jednání rozsudek ve věci samé vynesl a při tom také o útratách stížnosti rozhodl. Důvody. Námitku sporu právoplatně rozsouzeného možno jen tenkráte s úspěchem podati, byl-li tentýž nárok žalobní již dříve žalobou, protižalobou neb žádostí za zjištění požadován, a bylo-li o něm právomocně rozhodnuto. Jelikož podmínky ty zde nestávají, dlužno bylo k rekursu žalobce usnesení odvolacího soudu v odpor vzaté dle §. 475 a 513. c. ř. s. zrušiti a tomuto další úřadování nařídíti

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 1899 č. 1233.*)

JUDr. Frant. Tropp.

---

*) Na základě tohoto usnesení c. k. nejvyššího soudu potvrdil pak c. k. krajský soud v Plzni bez nařízení nového odvolacího přelíčení v sezení neveřejném rozsudek první stolice rozhodnutím ze dne 9. září 1899, kteréžto rozhodnutí pak s hořejším usnesením c. k. nejvyššího soudu stranám současně dodáno bylo.

K výkladu §§. 1. a 2. zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. z. ř.

K návrhu vymáhajícího věřitele byla usnesením c. k. okresního soudu na Král. Vinohradech ze dne 24. října 1898 jakožto soudu procesního k vydobytí vykonatelného pohledávání 365 zl. s přísl. povolena exekuce zabavením jedné třetiny důchodů dlužníkovi dle udání věřitele příslušících a to jako měst. policejnímu komisaři v D. ročním obnosem 700 zl. a témuž jako c. a k. poručíku na odpočinku obnosem 500 zl. — pokud tyto důchody 800 zl. převyšují a nejsou dle platných zák. předpisův z exekuce vyňaty, tedy v obnosu 400 zl. a sice ze služného dlužníkova jako polic. komisaře. Za výkon požádán c. k. okr. soud v D.

Ve stížnosti své do povolujícího usnesení uváděl dlužník, že bude-li povolená exekuce v platnosti zachována, zůstane mu ze služného jeho ročních 700 zl. po srážce zabavených 400 zl. pouze 300 zl. To odporuje však ustanovení §. 1. a 2. zák. ze dne 21. dubna 1882 č. 123. z. ř. vedle něhož: 1. ze služebných platův aspoň 800 zl. a 2. z pensí osob v §. 1. jmenovaných 500 zl. volným zůstává a exekuci nepodléhá. Že by oba důchody mohly býti slučovány neb sečítány, nevysvítá ani ze znění zákona a odporuje smyslu jeho; neboť zákon rozeznává přesně služební platy a pense, u každého z těchto důchodů stanoví zákon zvláštní hranici, kdy důchod podle obnosu svého zabavitelným se stává. Kdyby zákon dovoloval slučování stálých platův a výslužného k výpočtu minima exekučního, bylo by služné také uvedeno mezi různými způsoby stálých platův v §. 1. cit. zák. vyjmenovanými. To se však nestalo, patrně z ohledů veřejných, aby osobám v §. 1. uvedeným plat 800 zl. zabezpečen byl; z tohoto důvodu nedovoluje také zákon v §. 7. postoupení neb zastavení platu služebního, pokud 800 zl. nedosahuje, nehledě k tomu, mají-li osoby zmíněné vedle toho i jiné důchody, z čehož dlužno dovozovati, že také při výpočtu důchodů exekuci podléhajících nelze na jiný příjem dlužníka, pokud neplyne z platů v §. 1. cit. z. uvedených, přihlížeti.

C. k. zemský co rekursní soud v Praze usnesením ze dne 24. listopadu 1898 č. j. R. III. 318./98.—1. stěžované usnesení okr. soudu změniv, návrh vymáhajícího věřitele zamítl, neboť dle §. 1. cit. zák. podléhají exekuci stálé platy služební osob ve veřej. službě stojících jen do třetiny a i tu s obmezením, že exekutu z úhrnné sumy těchto platů roční důchod 800 zl. volným zůstati musí; této podmínky však v přítomném případě, kde exekut roční služby pouze 700 zl. požívá,

nestává; dle §. 2. cit. z. podléhají pense osob v §. 1. téhož zák. jmenovaných exekuci jen do třetiny a i tu s obmezením, že exekutu z úhrnné sumy těchto platů roční důchod 500 zl. volným zůstati musí, a i této podmínky v daném případě, kde exekut roční pensi 500 zl. beře, není; v zákoně o sloučení neb sečtení uvedeného platu aktivního s pensí ničehož obsaženo není, a proto, jakož i z toho důvodu, že obmezení exekuce, jež se na sčítané důchody vztahuje, různé jest, navrhovanou exekuci provésti nelze.

V revisní stížnosti své vymáhající věřitel na to poukázal, že nesprávné jest tvrzení II. stolice, jakoby v zákoně o sloučení neb sečtení uvedeného platu aktivního nic obsaženo nebylo; tomu odporuje doslovné znění §. 3. z předu cit. zák. počínajícího slovy: „Der Exekution gänzlich entzogen und auch bei Berechnung des der Exekution unterliegenden Theiles der Bezüge nicht in Anschlag zu bringěn sind alle anderweitigen Bezüge der in den §. 1. und 2. erwähnten Personen, insbesondere . . .“ až „Sterbequartal od. aus einem gleichartigen Titel angewiesene Gebühr.“ Z tohoto doslovného znění vychází jasně, že všechny jiné příjmy osob v §. 1. a 2. tohoto zákona jmenovaných exekuci nepodléhají, a při výpočtu oné části, která exekuci podléhá, se nepřipočítají, že však příjmy osob těch v §. 1. a v §. 2. uvedené, t. j. stálé platy a pense jejich sčítati se mohou a musí; vždyť slova „alle anderweitigen Bezüge der in den §. 1. und 2. erwährten Personen“ znamenají všechny jiné příjmy nežli příjmy uvedené v §. 1. a 2.; také exek. řád má v §. 291. analogické ustanovení, že příjmy jisté osoby mají se sčítati, ve výslovném znění svém in fine „má-li některá osoba několikero nároků v č. 1. a 3. vytčených, dopouští se exekuce na ně s tou obměnou, že dlužníkovi se ponechati musí roční příjem 500 zl.“

C. k. nejvyšší soud dal místo dovolacímu rekursu, změniv v odpor vzaté usnesení soudu rekursního a opět obnoviv usnesení soudce prvého, neboť zákon ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. §. 1. a 2. má beze vší pochybnosti za účel, aby osobám ve veřejné službě jsoucími jakož i oněm, kteréž službu takovou zastávaly a nyní výslužné berou, exekuční minimum 800 zl., pokud se týče 500 zl., pojištěno zůstalo, poněvadž pak dlužník jako policejní komisař (zřízenec obecní) roční služné 700 zl. a jako důstojník na odpočinku výslužné 500 zl. beře, dohromady tedy 1200 zl. stálého platu má, odporovalo by tendenci zákona, kdyby ku škodě vymáhajícího věřitele exekuce také ohledně onoho obnosu, který ono existenční minimum (800 zl.) převyšuje, vyloučena byla a to tím spíše, ano ze znění citov. zákona nikterak do-

vozováno býti nemůže, že by bylo nepřípustné obnosy shora dotčené za účelem zjištění obnosu exekuci podléhajícího sečítati, spíše náhled opáčný v analogickém ustanovení nového exek. řádu §. 291. výrazu dochází a tudíž zákonu odpovídá, aby se vyslovila přípustnost exekuce ohledně třetiny úhrnných příjmů exekutových ležící v mezích §. 1. cit. zák. stanovených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 1898 č. 17.235.

Dr. **Chlumecký.**

Předpis §. 81. jur. n. netýče se žalob, kterými se domáháno jest uznání platnosti kupní (směnné) smlouvy o statek nemovitý, dodržení její a odevzdání koupené (směněné) nemovitosti do vlastnictví žalobcova.)*

Ve sporu A. s B., bydlícím v obvodu soudního okresu Nasavrckého, na uznání platnosti směnné smlouvy o pozemky ceny 500 zl. nepřevyšující, v obvodu soudního okresu Chrudimského ležící, o dodržení smlouvy té a odevzdání pozemků zaměněných do držení a vlastnictví žalujícího dle vytčeného již ohraničení, vyhověl c. k. okr. soud v Nasavrchách námitce místní nepříslušnosti soudu dovolávaného žalovaným činěné a žalobu odmítl, poněvadž tu jde o žalobu vedle §. 81. j. n., ku jejímuž rozhodování příslušný je soud rei sitae.

K rekursu A. byla námitka ta usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Chrudimi ze dne 17. srpna 1899 č. j. R. I. 168./99.—1. zamítnuta.

Důvody: Žaloba A. na B. u okr. soudu v N. podaná směřuje k tomu, aby B. splnil směnnou smlouvu o nemovitostech tam uvedených ústně uzavřenou a aby se důsledkům této smlouvy podrobil, tudíž odevzdal pozemky ony do vlastnictví A., svolil ku přeložení plotu atd. Žaloba ta nemá tedy za předmět jisté věcné právo k nemovitostem, nýbrž pouze plnění závazku na se vzatého, z kteréhož teprve v jeho důsledcích věcná práva nabyta mají býti, tak že tu o žalobě v §. 81.

---

*) Pozn. zasíl.: Tak rozhodováno bylo stále i za platnosti staré jur. normy, o čemž svědčí jmenovitě rozhodnutí nejv. soudu ze dne 20. června 1877 č. 1118., vřaděné do sbírky (repertoria) nálezů pod č. ř. 93. Srovnej ostatně dřívější rozhodnutí nejv. soudu v tomto časopise ročník XII. na str. 346. Ve směru tomto nedošlo tedy za platnosti nových zákonů procesních k nějaké změně.

j. n. uvedené řeči býti nemůže (arg. slova tam se nalézající: „geltend gemacht wird“ a motivy vládní osnovy k §. 81.). Nemožno tedy za to míti, že ku rozsouzení této rozepře příslušný jest soud sporu o statek nemovitý (reální), spíše vzhledem k tomu, že jedná se o splnění závazku osobního, že předmět sporu žalobcem byl oceněn na 300 zl., a že žalovaný v obvodu okr. soudu N. své řádné bydliště má, dlužno tento žalobcem dovolávaný soud prohlásiti za soud předmětně a místně příslušný ku rozhodování rozepře (§§. 49. č. 1., 56. odst. 2., 65. a 66. j. n.).

Revisnímu rekursu žalovaného c. k. nejv. soud nevyhověl a usnesení druhé stolice z důvodů uvedených a zcela správných potvrdil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. září 1899 č. 14.181.

Flieder.

Přísluší věřiteli hypotekárnímu stížnost proti udělení příklepu, když o dražebním roku nebyl vyrozuměn a z té příčiny k roku tomu se nedostavil a odporu nepodal?

F. M. vymohl si v dobu dražebního řízení na usedlosti čís. pop. 20. v Dolní Věžnici, ještě před odhadem, vklad práva zástavního za své vykonatelné pohledávání 105 zl. s přísl. C. k. okresní soud při vyhotovení dražebního ediktu, jež se déle jak za měsíc po vkladu stalo, nezpravil F. M. o dražebním roku. Teprve po provedené dražbě dověděl se tento o dražebním roku. Poněvadž pohledávka jeho byla v posledním pořadu a mohla velmi snadno býti podáním kryta, což se nestalo a podání nejvyšší cenu odhadní nepřekročilo, podal F. M. proti řízení dražebnímu a udělení příklepu stížnost. Tato stížnost byla usnesením krajského soudu v Kutné Hoře zamítnuta jako nepřípustná.

Důvody. Ovšem nebyl stěžovatel dle předpisu §. 171. exek. ř. o roku dražebním zpraven a jest tedy zde důvod §. 184. odst. 3. ex. ř., pro který podán býti mohl odpor proti příklepu. Avšak stěžovateli přes to nepřísluší právo stížnosti proti udělení příklepu, jelikož ustanovením §. 187. odst. 1. od stížnosti vyloučeny jsou i ty osoby, které k roku dražebnímu nepřišly, nebyvše ani zpraveny. To vysvítá ze zákona, jenž stížnost poskytuje jen těm osobám, které k roku dražebnímu se dostavily a to jen za podmínkou, že, jde-li o vadu ve smyslu §. 184. ex. ř., bez výsledku podaly odpor. Mezi příčinami nedostavení se nečiní zákon rozdílu.

Stížnost proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu byla prvým soudem vrácena s poukazem na §. 78. ex. ř. a 528. s. ř.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Kutné Hoře ze dne 4. května 1898. č. R. 125./99.—1.

Dr. Zlonický.

Zjistil-li sborový soud první instance, že skutky předmět obžaloby tvořící samy o sobě nebo ve spojení s okolnostmi, ježto v hlavním přelíčení na jevo přišly, činí zločin před porotu příslušející, nelze výroku tomu s hlediska zmatečných důvodů v §. 281. č. 6. a 8. ř. tr. odporovati. Toto zjištění může se státi také jen podmínečně, totiž pro případ, že obžalovaný čin, z něhož jest obžalován, vskutku spáchal. (§. 261. s. ř. tr.)

Na mlynáře A. vznesena obžaloba, že, vystřeliv z ručnice po své manželce, způsobil jí těžké tělesné poranění. C. k. krajský soud v Chrudimi nabyv při hlavním přelíčení v příčině té předsevzatém přesvědčení, že obžalovaný, spáchal-li čin mu za vinu daný, učinil tak v úmyslu svou manželku zavražditi, uznal se ku rozsouzení o vznesené obžalobě za nepříslušného a odkázal věc před soud porotní.

Zmateční stížnost c. k. státním zastupitelstvem vznesenou c. k. nejvyšší soud jako soud kasační v neveřejném sezení dle §. 4. č. 2. zákona ze dne 31. prosince 1877 č. 3. ř. z. z roku 1878 zamítnul. Stalo se z těchto důvodů: Soudní dvůr položil rozsudku svému za základ onen čin obžalovaného, na který se obžaloba vztahuje. Týž tedy nevykročil z mezí v §§. 262., 263. a 267. ř. s. tr. mu určených a nestává proto důvodu zmatku č. 8. §. 281. ř. tr. státním zastupitelstvím uvedeného. Avšak ani důvodu zmatku č. 6. §. 281. ř. tr. zde není, neboť soudní dvůr výslovně zjistil, že, spáchal-li obžalovaný čin mu za vinu kladený, měl úmysl, manželku svoji usmrtiti.

Toto zjištění musí zrušovací soud svému zkoumání zmateční stížnosti položiti za základ, a není tedy za tohoto stavu věcí stížnost odůvodněna, poněvadž kasační soud není k tomu povolán, aby zkoumal, zdali soudní dvůr právem či neprávem k onomu zjištění dospěl, a poněvadž, stává-li onen zjištěný úmysl obžalovaného, čin jeho pak zajisté byl by jednáním trestním, jež náleží před soud porotní.

Rozsudek c. k. nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 6. září 1899. č. 13.725.

F.

Literární zprávy.

Българско Наказателно право. Елементарно изложение на началата, които се съдържатъ въ общата часть на Наказателния Законъ. От Д. Йовевъ, Докторъ на правото. София, Придворна Печатница Бр. Прошекови. 1899.

(**Bulharské trestní právo.** Elementární výklad zásad, obsažených ve všeobecné části trestního zákona (bulharského). Sepsal Dr. D. Jovev. V Sofii. Dvorní tiskárna Bratří Proškových. 1899.)

Mladá svoboda Bulharska počíná již nésti ovoce. Ve všech oborech duševní práce jeví se čilý ruch, literatura se vzmáhá, vědy se pěstují.

Máme před sebou již i několik velmi úctyhodných svazků z bulharské literatury právnické, zejména kriminalistické. Nový trestní zákon bulharský, přijatý VIII. Národním Sobráním a stvrzený knížecím úkazem ze dne 2. února 1896. č. 43., liší se tak ostře od trestního práva až do 1. května 1896. v Bulharsku platného (Ottomanského, ze dne 28. zilchydže 1274. čili 1857. po Kristu, zkrácené to kopie Napoleonova Code pénal z r. 1810.) i od právních názorů do těch čas tam běžných, že lákal nejvíce k vědeckému zpracování i praktickému výkladu.

Úkolu toho podjali se způsobem vší chvály hodným hned dva spisovatelé domácí: Prvý z nich N. Nykov ve své „Rukověti k všeobecné části trestního zákona“ (1898.) podává krátký komentář dotčených článků zákona toho — druhý, D. Jovev v objemné knize, svrchu citované, sestavil prvý pokus přísně systematické učebnice, mající sloužiti jak k theoretické výchově mladých právníků bulharských, tak i povznesení trestní praxe.

Základem knihy této jest hlavně francouzská literatura trestního práva, zejména R. Garraud, Bertauld, Franck, Tissot a j. V provedení jeví se však Jovev zcela samostatným a přihlíží pilně i k literaturám jiným, zejména ruské (N. Tarancev, Kisťakovskij a j.), italské (Carrara, Ferri, Garofalo) a německé (Holtzendorf a Liszt).

V úvodě podává nejprvé definici práva vůbec („soubor oněch zásad a pravidel, jež řídí naše vzájemné vztahy“), vykládá o společenské povaze práva, o vnitřní, mravní sankci pravidel právních a o sankci vnější, fysické, společenské; o předmětě a mezích této společenské sankce, o rozdílu mezi právem positivním a rationálním; přecházeje pak k právu trestnímu samému, vykazuje mu místo mezi dru-

hými obory práva, podává jeho definicí (v širším smyslu = jus puniendi, v užším smyslu = soubor zákonů, upravujících toto jus puniendi), vylučuje z oboru práva trestního všeliký právní obyčej, určuje úkoly trestního práva (1. vymeziti jednání trestní, 2. stanoviti systematicky tresty, 3. organisovati soudnictví trestní a 4. předepsati řád jednání při něm), načež rozebírá jednotlivé z úkolů těch a kritisuje různé theorie v té příčině vyslovené a hájené; dále pojednává (podle Garraud-a) o poměru trestního práva ku kriminální sociologii, vykládá obšírněji o filosofickém základu práva trestati, a podav stručné dějiny trestního práva vůbec, zakončuje 61stránkový úvod historií vzniku svrchucitovaného bulharského trestního zákona i krátkou jeho kritikou, ve které chválí oproti stavu dřívějšímu jeho jednotnost, úplnost a systematičnost, vytýká však jednak příliš veliké rozdíly, příliš náhlý skok od práva dosud v zemi platného, jednak velikou přísnost nového zákona.

Vlastní kniha dělí se ve 3 části, z nichž první jedná o trestních zákonech, druhá o trestnosti činů lidských a třetí o trestech.

V části první pojednává autor nejprve o tom, co je to zákon trestní, pak o výkladu jeho ustanovení, officiálním i soukromém čili doktrinálním, o časových, místních i osobních mezích jeho platnosti a o extradici. V části druhé vykládá zákonnou definici trestního činu (t. j. každé jednání, které je zákonem prohlášeno za trestní), rozebírá možné subjekty a předměty jeho, podává různá rozdělení trestních činů v theorii i v zákoně samém, vykládá obšírně o podmínkách trestnosti, o elementech trestních činů, všeobecných i zvláštních, morálních či subjektivních i materiálních či objektivních, o příčinách vylučujících trestní zodpovědnost pachatelovu, o jednání přípravném a pokusu a končí výkladem o spolupůsobení několika osob při činu trestném, o podmínkách, za kterých bulharský trestní zákon stíhá vedle bezprostředního pachatele také návodce (подбудители) a pomahače (помагачи), a o trestech, jaké jim ukládá.

Dobrá polovina knihy vyhražena jest části třetí, nauce o trestech. Vymeziv pojem trestu se stanoviska trestního práva a rozebrav jeho podmínky, vykládá spisovatel nejprve theoreticky různé druhy trestů, podává historii jejich a systém přijatý trest. zákonem bulharským (tresty na životě, svobodě, jmění, právech a občanské cti, a to tresty hlavní — smrť, těžký žalář, prostý žalář, vězení a pokuty — a tresty vedlejší, „doplňující“ — zbavení práv, konfiskaci určitých předmětů a veřejné prohlášení právoplatného trest. rozsudku —), načež rozebírá podrobně každý jednotlivý z těchto způsobů trestu, a to jak se stanoviska všeobecné právní theorie a filosofie vůbec, tak i dle plat-

ného práva bulharského zvlášť. Zejména zabývá se při tom též otázkou, oprávněn-li je trest smrti čili nic, dále je-li rozumno ukládati žalář doživotní, který způsob vazby je nejvhodnější, jaký význam má propuštění polepšených trestanců před uplynutím stanovené doby vazby, jaký je rozumný systém v ukládání pokut, ztráta kterých občan. práv může býti vůbec učiněna trestem, jak se liší konfiskace trestní od policejní, jaký význam a účinek mají tresty hanlivé atd. — a ve všech těch směrech po hojných a zajímavých výkladech všeobecných, svědčících o důkladné znalosti všech skoro moderních literatur kriminalistických, podává přesný a jasný výklad příslušných předpisů práva bulharského. Po té pojednává neméně důkladně o soukromoprávních následcích činů trestních, o ukládání trestu (výměře jeho zákonné a soudcovské, o záměně trestu, okolnostech polehčujících a přitěžujících, o kumulaci a opakování, o setkání se jak polehčujících, tak i přitěžujících okolností při témže případě, o podmínečném odsouzení), dále o příčinách vylučujících trestnost vůbec neb aspoň výkon trestu (smrt pachatelova, promlčení, amnestie, nepodání neb odvolání soukromé žaloby — smrt odsouzencova, milost zeměpánova, promlčení trestu a promlčení nebo vzdání se práva na soukromou žalobu (?) — a konečně o trestní rehabilitaci, jejích podmínkách i účincích.

Abecední ukazatel uzavírá celé dílo (o 480 stránkách!).

Jakožto první systematické dílo toho oboru v mladé literatuře bulharské překvapuje práce svým klidem, hotovostí, jasností a úplností. Jen snad ještě trochu větší souměrnost jednotlivých partií bylo by lze si přáti. Systém odpovídá — jak již z uvedeného obsahu patrno — v celku systému i u nás obvyklému. Také vnější uspořádání (rozdělení látky na hlavy a články atd.) je velmi přehledné a přesně provedeno. Typografická úprava pak zasluhuje neobmezenou chválu. Zejména vůči podobným publikacím z literatury ruské.

Těšíme se upřímně na další práce pilného autora. Ohlašuje ještě pro tento rok systematický výklad bulharského trestního řádu (asi o 30—40 tisk. arších) a obšírný, úplný Traktát o bulharském trestním právu (v 5 svazcích o 150—200 tisk. arších).

Dr. **Krejčí.**

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

73. Ještě slovo k otázce, slušíli v případě použití §. 445. civ. ř. s. protokolovati výpovědi svědecké a znalecké?

Souhlasím s náhledem pana dra F. Joklíka na str. 639. projeveným, že dlužno v tomto případě výpovědi svědecké a znalecké protokolovati; neboť mimo znění §. 445. civ. ř. s. a contrario svědčí názoru tomu také ustanovení §. 451. č. 2. civ. ř. s., dle kterého ve věcech bagatelních má protokol jednací obsahovati zápis o podstatném obsahu provedených důkazů.

Vyžaduje-li tedy zákon v těchto nepatrných sporech, aby podstatný obsah výpovědí svědeckých a znaleckých byl protokolován — ač by to byl zákon také v těchto případech skutkové povaze rozsudku vyhraditi mohl — dlužno conclusione a minori ad majus tím spíše odvozovati, že ustanovení to platí ve sporech přes 50 zl. a zejmena tedy v případě §. 445. civ. ř. s., kdy se stejně jako ve věcech nepatrných výv ody stran neprotokolují.

Adj. **Riegel.**

74. Ještě slovo o tom, platí-li pravidlo §. 406. c. s. ř. také, když nastala splatnost mezi vynesením rozsudku první instance a prohlášením rozsudku stolice druhé.

Na str. 860. a násl. ročníku předešlého zodpověděna otázka ta přisvědčivě. K tomu dovoluji si připojiti: K témuž výsledku lze dojíti kratší cestou. Netřeba bráti na pomoc ani něm. civ. proces, ani analogii. Ostatně použití zde předpisů něm. civ. ř. s. jest právě nemístné, ježto německé odvolací řízení v §. 472.—506. něm. civ. ř. s. jinak jest upraveno než appellační řízení naše. Jest pravda, že německý odvolací soudce — jak na str. 862. v odst. 2. uvedeno — „nevykonává jen revisi rozsudku první stolice“, nýbrž, že spor před odvolacím soudem v Německu se znovu projednává, jak výslovně uvádí §. 487. něm. c. ř. s. „es wird der Rechtsstreit von neuem verhandelt.“ Ale rak. odvolací řízení nelze nikterak jako německé považovati za jakési novum judicium. To vysloveno již v osnově, by právě upozorněno bylo na důležitý rozdíl od něm. civ. ř. s., v mot. str. 298.: „Die Berufung unterscheidet sich von dem gleichnamigen Rechtsmittel vieler anderer neuer Processgesetze dadurch, dass sie nicht völlige Neuver-

handlung und Neuentscheidung des Rechtsstreites bewirkt, sondern nur Nachprüfung und Berichtigung des . . . Erkenntnisses . . . . Jak srovnali bychom s tím k. př. předpis §. 482. odst. 1. c. ř. s., že uvádění nových nároků (vyjma nároků na útraty), neb obran před odvolacím soudem zcela vyloučeno, když by se de facto rozepře zde opětně znovu projednávala. Jinak ovšem něm. civ. ř. s. zcela důsledně s hlediska svého dopouští v §. 491. odst. 2. vznášeti nové nároky i v stadiu odvolacím. Podobně §. 482. odst. 2. nepřipouští v odvolacím řízení neuvedená v I. inst. nová fakta nebo průvody (leč k odůvodnění důvodů odvolacích), kdežto v Německu mohou strany neomezeně tak činiti, když v I. inst. to byly opominuly (§. 491. něm. c. ř. s.). Nedostavení se stran ku odvolacímu přelíčení u nás nevadí (§. 491.), v německém řízení však lze zrovna tak vynésti rozsudek kontumační jako při projednání pře v I. inst. (§. 504. něm. c. ř. s.) atd. Již z porovnání těchto málo jen předpisů týkajících se našeho odvolacího řízení s německým vidno, že zásadně od sebe se liší a že úkolem appellace dle rak. práva jest pouze přezkoumati rozsudek první stolice se stránky faktické a právní v mezích návrhů odvolacích a nikoliv snad nové opětné projednání rozepře, jak na str. 862. ve spojení s cit. §. 487. něm. civ. ř. s. uvedeno. Avšak netřeba ani další cestu voliti ku kladnému zodpovědění svrchu položené otázky, jaká naznačena na str. 862. v odst. 3. a 4. Zákon sám dává na otázku naši odpověď přisvědčivou. Praví se prostě v §. 463. c. ř. s.: „Auf das Berufungsverfahren sind die Vorschriften über das Verfahren vor Gerichtshöfen I. Instanz insoweit anzuwenden, als sich nicht aus den nachfolgenden Bestimmungen Abweichungen ergeben." Platí tudíž předpisy dílu druhého (§. 226.—430.) potud i pro řízení odvolací, pokud ve čtvrtém dílu (§. 461.—501.) úchylky nejsou obsaženy. Podobná ustanovení, kde postaveno řízení před sbor. soudy I. inst. jako pravzor, z kterého vsunutím dalších neb vypuštěním některých předpisů utvořeny jiné způsoby řízení, máme v §. 431. co do okres. soudů, §. 513. co do revisního řízení a v řízení syndikátním u vrch. zem. soudu dle §. 600. a u nejvyššího soudu co odvolacího s. Předpis pak §. 406. spadaje v rámec pravidelného řízení v I. inst. u sbor. soudů, platí tedy dle cit. již §. 463. i pro soud odvolací, ježto úchylka v §§. 464.—501. nikde obsažena není.

F. Horáček.

Denník.

Dr. Eduard Rittner,

c. k. ministr m. sl., zemřel dne 27. září t. r. Národ polský ztratil jednoho z nejvýtečnějších synů svých, věda právnická pěstitele proslulého.

Zvěčnělý narodil se dne 26. prosince 1845 v Bursztyni v Haliči. Vystudoval práva na universitě lvovské a vstoupil nejprve do služby politické. R. 1873. habilitoval se na universitě lvovské jako docent práva církevního, r. 1874 jmenován professorem mimořádným na téže universitě, r. 1877 professorem řádným. Dvakráte byl děkanem fakulty právnické, v stud. roce 1883/4 rektorem university. R. 1886 opustil universitu převzav úřad místodržitelského rady a školního referenta, načež ještě téhož roku jmenován ministeriálním radou v ministerstvu kultu a vyučování. Zde stal se r. 1891 sekčním chefem, titul a charakter hodnosti této již před tím obdržev. V ministerstvu t. zv. koaličním r. 1895 převzal úřad ministra kultu a vyučování a přešel pak do ministerstva hr. Badeniho jako ministr pro věci haličské. Mimo pojednání, jež přinesly „Przegląd sąd. i adm.“, „Archiv f. civ. Praxis“, „Ztschr. f. Priv. u. öff. R. der Gegenw.“, „Öst. Gerichtszeitung“, „Oest. Ztschr. f. Verwaltung“ a „Zeitsch. f. Kirchenr.“, vydal monografii „Oesterr. Eherecht“ (1876) a dvousvazkovou knihu příruční „Prawo kościelne katolickie“ (1877—1879), jež vyšla (1889) ve vydání druhém, a jakož známo, také na jazyk český od dra J. Zítka byla přeložena.

Slavná mu budiž paměť!

Literatura finančního práva. Nákladem Nár. tiskárny a nakladatelstva a v komisí Fr. Řivnáče vyšel spis prof. dra M. Talíře: „Právo gruntovníka na daňové slevy“, jehož účelem jest obeznámiti příslušné kruhy obyvatelstva s předpisy o slevách daně gruntovní a zejména s hospodářsky důležitým zákonem ze dne 12. července 1896. č. 118. ř. z. poskytujícím zvláštních berních výhod při živelních pohromách, jehož, jak p. autor v předmluvě vytýká, právě v zemích koruny české se strany interessentů posud si není všímáno. Spisu přidány jsou též dva vzorce výkazů o vyšetření škod.

Manzova sbírka zákonův. Svazku XXII. oddělení 2. „Gesetze und Verordnungen über die Zuckerbesteuerung“

vyšlo v novém vydání, jež uspořádal se zřetelem na nynější změny ministerský rada Edmund Bernatzky s pomocí sekčního rady dra Ad. Carmine a min. vicesekr. Leopolda Joasa. Nakladatelstvo připravuje nové vydání oddělení třetího téhož svazku, jež obsahuje zákony a nařízení o dani z piva, a oddělení prvého, jež věnováno jest dani z lihu, vydá potom oddělení čtvrté, jež obsahovati má zákony a nařízení o dani petrolejové.

Kniha Mayrhoferova. „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“ v novém velice rozmnoženém pátém vydání pokročil již k sešitu 80., jenž tvoří sešit 5. dílu VI., ve kterémž počalo se se zemědělstvím.

Jmění nadace Jonákovy při české fakultě právnické. Počátkem studijního roku 1899./900. nadace tato měla stříbrné st. renty nom. 38.400 zl., papírové st. renty nom. 1000 zl., los státní z r. 1854. nom. 262 zl. 50 kr., los státní z r. 1860. nom. 500 zl., 3% praemiové dluhopisy vídeňského ústavu pro úvěr pozemkový 200 zl., praemiový dluhopis uherské hypoteční banky 100 zl. a spořitelní vklady 1808 zl. 44 kr., celkem tedy 42.270 zl. 44 kr. nom.

Nový akciový regulativ. Říšský zákonník dne 22. září t. r. vydaný přináší pod čís. 175. nařízení ministerstev vnitra, financí, obchodu, práv a orby ze dne 20. září 1899, kterýmžto se prohlašuje regulativ pro zřízení a přetvoření akciových společností v oboru průmyslu a obchodu. Jest to první praktický výsledek energické akce iniciativou ministra financí Dra Kaizla zahájené, nesoucí se k dávno již žádoucí reformě našeho zákonodárství akciového. Citovaným nařízením má patrně býti odpomoženo četným závadám z posavadní poněkud těžkopádné a úzkostlivé povolovací praxe zúčastněných ministerstev resp. t. zv. spolkové komise ministerské plynoucím a volný vznik i rozvoj akciových podniků stěžujícím. Ačkoliv se regulativ jsa výronem vládní moci nařizovací, pohybovati může jen v poměrně úzkých mezích předpisů jednak cís. pat. z 26. listopadu 1852. č. 253. ř. z., jednak obchodního zákona, obsahuje nicméně mnohé normy, jež intensivně zasáhnou v obchodní i právní stránku života akciového a jeví se nejenom v četných jednotlivostech, nýbrž i — a to v popředí — tendencí ho pronikající důležitou zajisté předzvěstí též zákonné reformy akciové. — Obsah regulativu jest ve hlavních rysech tento:

Regulativ vztahuje se na obchodní společnosti akciové (nikoli též akc. kommandity) s vyloučením oněch, jež zabývají se obchody bankovními, úvěrními neb pojišťovacími, stavbou nebo provozováním

lodních průplavů neb železných drah (v širším smyslu) anebo **paroplavbou**. Prakticky zvláště důležitými jsou předpisy stran zřízení akc. společností. Pokud jde o žádost za státní povolení společnosti akciové, může domáháno se býti buď hned svolení ku samu zřízení společnosti, buď pouze zmocnění ku přípravným krokům ve smyslu §. 7. starého spolk. zák. (cís. pat. z 26. listopadu 1852.); žádost podána budiž u zemského úřadu politického, v jehožto správním obvodu zamýšlená společnost míti má své sídlo. Žádost obsahujž přesné udání všech žadatelů (jménem, stavem, bydlištěm, event. firmou a sídlem) a budiž podpisy všech jich opatřena, resp. podpisuje-li zmocněnec, plnou mocí a je-li obchodní společnost žadatelkou, výtahem z obch. rejstříku doložena. (§. 2.) Žádost o zmocnění ku krokům přípravným podati jest zejména tenkráte, má-li se státi veřejné vyzvání nebo prohlášení stran úpisu akcií; v žádosti té budiž zejména osnova podniku ve hlavních rysech vyložena a návrh stanov alespoň co do hlavního obsahu v §. 3. podrobně vytčeného předložen. K žádosti takovéto může zemský úřad politický — dorozuměv se po případě krátkou cestou s jinými státními úřady dotyčné země — uděliti prozatimné povolení ku zřízení akciové společnosti, při čemž vysloviti jest spolu podmínky, po jichžto splnění bude moci býti za definitivní povolení žádáno (sem náleží zejména úpis akciového kapitálu dle stanov hotově splatitelného a výkazy v §§. 8. a 9. regul. stran t zv. apportů a zakladatelských transakcí předepsané). Prozatimné povolení ono opravňuje žadatele ku krokům přípravným, zejména pak k veřejným vyhláškám stran úpisu akcií, kteréžto vyhlášky však obsahovati mají alespoň veškeren podstatný obsah pro návrh stanov v §. 3. předepsaný. Prozatimné povolení toto zaniká, není-li v něm výslovně jiná lhůta určena, za rok od dáta listiny povolovací, nebylo-li do té doby žádáno za povolení konečné prodloužení lhůty připustným jest jen ze závažných důvodů.

V žádosti za konečné povolení budiž blíže znázorněna osnova pro uskutečnění obchodního podniku a všeobecně vyloženy okolnosti rozhodné pro výměru závodního resp. akciového kapitálu; dále jí připojeny buďtež návrh stanov, výkaz o úpisu kapitálu hotově splatitelného, jakož i eventuelně zvláštní zpráva zakladatelská (Gründerbericht) a doklady týkající se zejm. t. zv. apportů. Výkaz o úpisu kapitálu děje se předložením prohlášení upisovacích, kteráž musí míti obsah §. 6. odst. 2. (zejm. musí obsahovati též podstatné předpisy stanov), spolu s blíže praecisovaným seznamem upisovatelů; bylo-li tu veřejné subskripce, předložiti jest též exempláře dotyčných veřejných vyhlášek.

(Dokončení.)

Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném.

Napsal JUDr. Josef Prušák.

(Dokončení.)

II. Obhájci přísluší „provésti" právní prostředky obviněným opovězené t. j. stížnost na opatření a průtahy soudce vyšetřujícího (§. 113. tr. ř.) a stížnost na rozhodnutí radní komory (§. 114. tr. ř.). Poněvadž zákon tu akcentuje slovo „Ausführung", provedení právních prostředků, není pochybnosti, že obhájce sám stížnost opověděti nemůže. Opáčný náhled Mayerův (kom.), že výklad tento při obviněném, jenž je na svobodě, zejména vzhledem k ustanovení §. 81. tr. ř. je nevysvětlitelný a přespříliš přísný, a že z příčiny té §. 45. mírněji nutno vykládati, nenalézá v zákoně opory; správně poukazuje Storch (Řízení I. str. 326. poz. 5.) k tomu, že zřejmě opačný smysl zákona nelze odinterpretovati.[21]) Že nutným tímto výkladem právo obhájci poskytnuté velice na významu svém ztrácí, nelze upříti, ale tendence zákonodárcova tím jasněji vystupuje jím do popředí. Zákonodárce dobře postřehl, jak bystrý a ne-

[21]) Jinak dle něm. tr. ř. §. 339. stanoví: „Für den Beschuldigten kann der Vertheidiger, jedoch nicht gegen dessen ausdrücklichen Willen, Rechtsmittel einlegen." Toliko v tom případě, že obhajce od podaného již právního prostředku upouští, musí se vykázati zvláštním zmocněním svého klienta. (§. 344. odst. 2.) — Dle §. 113. rak. tr. ř. může obhájce stížnost nejen provésti, ale i ohlásiti jménem vlastním toliko tehdy, když jeho vlastních zájmů se dotýká (na př. uložení trestu disciplinárního). Storch, II. str. 180. pozn. 2.

závislý obhájce i tohoto nepatrného práva dovedl by využitkovati, a jak bezvýznamným je většinou právo to v rukou obviněného. Obviněný, zejména ten, jenž je ve vazbě vyšetřovací, nemá věru příliš chuti k takovýmto stížnostem, je si dobře toho vědom, že stěžuje si do opatření osoby, jež má nad ním moc téměř neomezenou, od jejíž dobré vůle tak mnoho závisí. Ostatně dá mu bystrý soudce vyšetřující tak málo příležitosti ke stížnostem; zákon poskytuje mu takové volnosti, že i v těch případech, kde by byl proti obviněnému naprosto zaujat, kde zájmů jeho nejméně by šetřil, nebude mu lze vytknouti nějaké porušení předpisů zákonných, zanedbávání povinnosti, přílišné průtahy neb zbytečnou opatrnost. Jak možno si též stěžovati, když obviněný v akta nahlédnouti nesmí, když neví, co proti němu se chystá, když o všem většinou se doví, když to je již fait accompli, když již se stížností snad ničeho se nedá provésti. Ve většině případů však obviněný ani neví, že mohl by si stěžovati.

Praktickými jsou zde hlavně stížnosti do vazby vyšetřovací a průtahů řízení. Vazba vyšetřovací však nemá s vlastním postupem řízení ničeho společného, netýká se zájmů obviněného ve sporu samém, nýbrž toliko práva jeho na osobní svobodu po čas řízení přípravného, a průtahy! — kdy bude se moci soudci vyšetřujícímu, jenž jen poněkud povinností svých je dbalý, vytknouti průtah, jejž před radní komorou by nedovedl obhájiti. Vytýkati soudci, že je stranický, že při výslechu nešetří práv obviněného, že stylisuje protokoly svědecké v jeho neprospěch, že pokynů obhájcových nedbá, že nemá dosti schopností případ vyšetřiti, je při dnešní úpravě řízení přípravného věru nemožno, obviněný nemůže stížnost tuto ohlásiti a obhájce nemůže ji provésti. Výslechu svědků ani obviněný ani obhájce nesmí býti přítomen, plní-li soudce svoje povinnosti, učinil-li vše, co k prospěchu obviněného učiniti se dalo, jeden ani druhý nemůže kontrolovati.

Dejme však tomu, že přece došlo ke stížnosti, že obviněný ji opověděl a obhájce ji provedl, ano připusťme i, že mírný výklad Mayerův snad došel souhlasu, je vůbec naděje, že stížnost taková, jež se týká postupu neb směru řízení, setká se s výsledkem? O stížnosti té rozhoduje poradní komora, sestávající ze členů soudu, k němuž vyšetřující soudce pravidlem náleží, tedy z lidí jemu velice blízkých, v řízení tajném, nikoli dle bezprostředního svého postřehu, nýbrž dle akt soudce vyšetřujícího. Týž osobně je přítomen, aby hájil svoje opatření, aby dokázal, že ničeho nelze mu

vytýkati; též přítomnost veřejného žalobce je zaručena a tím možnost mu poskytnuta, aby osobně hájil stanovisko obviněnému nepříznivé, aby byl bedlivým strážcem toho, aby snad soud často beznadějným postavením obviněného k „přílišné šetrnosti“ nedal se strhnouti. A co obviněný, je též jemu dovoleno, aby ve své věci, o své stížnosti proti soudci vyšetřujícímu, proti němuž nemá jiné zbraně, než tuto stížnost, slovo mohl promluviti, bezprostředně soudcům svoje postavení objasniti, domnělé snad bezpráví přesvědčivě vylíčiti? Má proti vývodům vyšetřujícího soudce a žalobce na své straně společníka, jenž postavením svým a intelligencí svojí mohl by jim čeliti, zákona proti tvrzením jejich se dovolávati? Je tu jediné osoby representující veřejnost, jež často s největším a oprávněným zájmem postup řízení sleduje? Ani obviněný ani jeho obhájce nemají ku sezení poradní komory přístupu a jsou zastoupeni pouze svojí stížností, mrtvou literou. Jak za takových okolností může výsledek porady dopadnouti?

Nehledě k tomu, že zákon neposkytuje obhájci dostatečné možnosti, aby zevrubnou prohlídkou akt, nestřeženým rozhovorem s obviněným stížnost svoji dobře mohl instruovati, může obhájce již v této stížnosti vyvraceti námitky, jež soudce vyšetřující neb žalobce v sezení komory snad učiní, a jež při bezprostředním slyšení obou stran třeba tak snadno bylo by lze vyvrátiti? Soudce vyšetřující je tu opět pánem situace, zná podrobně celou věc, rozhodně daleko lépe, než přísedící poradní komory, a dovede velice snadno vylíčiti opatření své jako naprosto nutné, snad až příliš mírné, a v přítomném veřejném žalobci má většinou tak účinnou podporu, že musil by býti člověkem velice neschopným neb nespravedlivým, aby opatření své nedovedl obhájiti. — Za takových okolností je ovšem patrno, že obviněný si raději nestěžuje, že obhájce jeho mu k tomu také mnoho neradí, a že vyskytující se stížnosti týkají se většinou vazby obviněného, kde zoufalé jeho postavení ho nutí, aby přece k tomuto jedinému prostředku, třeba by od něho mnoho nečekal, se uchýlil.

Je věru nepochopitelno, proč alespoň v řízení před radní komorou veřejnost pro strany nebyla uznána, respektive jakým právem žalobci byla přiznána a obviněnému odepřena. Možno též v tomto případě říci, že rovnost stran procesních je v našem řádu trestním zaručena, že o hájení obviněného je dostatečně postaráno? Kdo hájí ho v tomto případě? Snad soudce vyšetřující, jenž je tu jeho odpůrcem, na nějž obviněný si stěžuje, snad veřejný žalobce,

jenž ze zcela jiných důvodů je k sezení přivoláván, snad radní komora, jež povolána je ve věci rozhodnouti, jíž celý spor zůstává více méně neznámým, jež ovšem toliko soudcem vyšetřujícím je poučena, a jež obviněného ani nezná? — Proč není alespoň v případech pochybných předsedovi komory nařízeno obviněného neb jeho zástupce k poradě přivolati, je vyslechnouti?[22]) Proč má tu býti slyšen jen odpůrce, což přijetí spravedlivé zásady audiatur et altera pars výsledek řízení činilo by pochybným? — Na všecky tyto otázky jediná je odpověď. Ustanovení to, přijaté z trestního řádu z r. 1853. (§. 64.), srovnává se se zásadami, dřívější řízení inkvisiční ovládajícími, a nebylo příčiny na věci té v dnešním inkvisičním, tajném řízení přípravném něčeho měniti.

Předpisem tím činí se ovšem řádné obhajování obviněného v období přípravném téměř nemožným, a podrývá se jím víra v bezpečnost právní, již co nejvíce upevniti má býti úkolem každého zákona. Řádné obhajování obviněného bylo by tu však tím žádoucnějším, poněvadž radní komora rozhoduje o stížnostech na průtaby a opatření soudce vyšetřujícího, vyjma případů vazby vyšetřovací a vyloučení jednotlivých věcí trestních ze společného vedení trestního řízení, s konečnou platností. (§. 114. tr. ř. odst. 1.)

III. Aby obhájce obviněného úkolu svému náležitě mohl dostáti, poskytuje mu §. 45. tr. ř. právo nahlížeti ve spisy soudní. Je patrno, že toto značné právo obhájcovo se zásadami tajného řízení přípravného nikterak se nesrovnává, že výjimečné ustanovení to je toliko nezbytným ústupkem, jejž zákonodárce spravedlivým požadavkům musil učiniti; nebylo jiné cesty, buď obhajování v řízení přípravném naprosto vyloučiti, anebo právo, ve spisy soudní nahlížeti, alespoň formálně obhájci přiznati. Zákonodárce se nerozmýšlel poslední učiniti, ukázal tak dobrou vůli a nedal při tom téměř ničeho. „Soferne es der Untersuchungsrichter und im Falle der Beschwerde die Rathskammer mit dem Zwecke des Verfahrens vereinbar findet, *kann*

[22]) Ostatně zdá se mi býti dle rak. tr. ř. pochybno, zda podobné právo radní komoře vůbec přísluší, zákon se o něm nezmiňuje, a podobná extensivní interpretace (Storch, Řízení II. str. 181.) zakládá se asi ve všeobecném pojímání dohlédací činnosti komory. — Dle něm. ř. tr. je toto právo soudu, jenž o stížnosti rozhoduje (trestní komora zem. soudu) nepopíratelno. §. 350. ustanovuje: „Das Beschwerdegericht kann dem Gegner des Beschwerdeführers die Beschwerde zur schriftlichen Gegenerklärung mittheilen; es kann etwa erforderliche Ermittelungen anordnen oder selbst vornehmen.“

dem Rechtsbeistande auch die Einsichtnahme aller Akten oder eines Theiles derselben gestattet werden.“ To byla ta šťastná forma, v níž dovoleno obhájci postup řízení a chování se vyšetřujícího soudce sledovati, aniž by při tom potřebná tajnost řízení v míře nejmenší byla ohrožena. Tam, kde věc úplně je jasna, kde není třeba ničeho již před obhájcem skrývati, není věru též příčiny, aby akta vyšetřovací byla jemu nepřístupná; tam však, kde případ je záhadný, výsledek řízení ještě nejistý, kde vyšetřující soudce jako obratný konstruktér budovu svého vyšetřování sestavuje, nebude asi nikdy s účelem řízení se srovnávati, aby obhájce ve spisy mohl nahlédnouti.

Odtud ta opatrná stylisace: pokud soudce vyšetřující neb radní komora za dobré uzná, a ještě to „může“ proč alespoň zde nestojí „musí“, což pak ještě i v tom případě, když radní komora uznala, že soudce vyšetřující neprávem obhájci nahlédnutí do spisů odepřel, že žádost jeho úplně „s účelem řízení se srovnává“, může soudce vyšetřující nahlédnutí ve spisy odepříti?

Jak ochotný byl zákonodárce v tomto případě k státnímu zástupci! ten je oprávněn „jederzeit“ von dem Stande der anhängigen Untersuchungen durch Einsicht der Acten Kenntnis zu nehmen oder deren Mittheilung zu verlangen“ (§. 34. odst. 2. tr. ř.). Proč stejné právo nebylo propůjčeno obhájci, proč i on nemůže v každé době v akta nahlížeti, proč jeho právo na dobré vůli soudce vyšetřujícího neb radní komory závisí? Je to ta slibovaná rovnost stran procesních? Vždyť právo bezpodmínečného nahlížení ve spisy soudní obhájci nikdy odepřeno býti nemá, vždyť jinaké opatření je největším bezprávím na obviněném páchaným, jak nejlépe z toho vyplývá, že obhájce, jenž výslechu obviněného a svědků přítomen býti nesmí, jenž s obviněným ve vazbě jsoucím toliko v přítomnosti úřední osoby může mluviti, jedině tímto způsobem o stavu řízení může se informovati, že jinak svěřence svého nemůže účinně hájiti.

Ostatně je toto právo obhájcovo pravou utopií, přihlédneme-li k tomu, že obviněný sám práva toho úplně postrádá. Jak tento zásadní odpor máme vysvětliti, věru nevíme. Obhájce a obviněný tvoří společně stranu procesní, navzájem se doplňují, mají jedinou vůli, jediný cíl, mezi nimi nemůže býti tajností; co ví jeden, ví i druhý, práva jejich v tomto směru nemohou býti rozmanita. Jaký význam má ta okolnost, že obviněný v akta nahlédnouti nesmí,

když může tak učiniti obhájce, jenž od soudce vyšetřujícího přímo k obviněnému, třeba i ve vazbě se nalézajícímu, může se odebrati a obsah spisů s ním sděliti? Ustanovení takové je přece svrchovaně nepraktické, a nelze je ničím jiným vysvětliti, než tím, že soudce vyšetřující o to se postará, aby obhájce obviněnému neměl co říci, že i obhájci většinou ve spisy soudní nahlížeti nedovolí. [23])

IV. Interessantní je též ustanovení, že obviněný, jenž je ve vazbě vyšetřovací, toliko za přítomnosti osoby úřední s obhájcem svým může mluviti. Také účelu tohoto všeobecného ustanovení §. 45. tr. ř., jímž obhajování obviněného velice je ztíženo, nelze tak snadno nalézti. Nejspíše odůvodněno je účelem vazby vyšetřovací, s nímž nikterak nestřežená rozmluva obviněného s obhájcem se nesrovnává. — Účelem vazby vyšetřovací je dle §§. 174. a 175.

[23]) Karakteristické pro nedůvěru zákonodárcovu k obhájci je zajisté ustanovení cit. §. 45. odst. 2., že obhájce jen pod dozorem osoby úřední ve spisy smí nahlížeti. Nevím, čeho se tu obával, kdyby takové nahlédnutí bez dozoru se stalo. Něm. řád trestní podobného ustanovení neobsahuje.

Velice je též sporno, jakou formou toto obhájci propůjčené právo je omezeno. Vargha (Vertheidigung str. 615) je toho náhledu, že obhájce je oprávněn žádati, aby v akta vyšetřovací po případě i ve svém bytě pod dozorem úřední osoby mohl nahlédnouti, a odůvodňuje náhled svůj tím, že zákon ustanovuje toliko, že obhájce pod dozorem úřední osoby ve spisy smí nahlížeti, o místě však, kde by se tak státi mělo, se nezmiňuje. Téhož názoru je i Mayer (Kom. §. 45. poz. 11.), jenž se domnívá, že alespoň v případech výminečných tak státi se může. Jiného náhledu je Storch. (Řízení I. str. 329. poz. 4.) Ačkoli o tom jsme přesvědčeni, že náhled Varghy a Mayera se zákonem zcela dá se srovnati, domníváme se přece, že při tendenci dneš. řádu trest. pochybnost Storchova zcela je oprávněna. Mayer dal se tu nejspíše svésti ustanovením §. 147. odst. 4. něm. tr. ř.: „Nach dem Ermessen des Vorsitzenden können die Acten mit Ausnahme der Überführungsstücke, dem Vertheidiger in seine Wohnung verabfolgt werden“, — a z nedostatku opáčného ustanovení v rak. ř. tr. dovozoval přípustnost podobného opatření i dle práva rak. Ovšem i při výkladu něm. tr. ř. panujícím je názor, že po dobu soud. řízení přípravného obhájce práva toho nemá, čemuž zejména slovo „Vorsitzender“ zdá se nasvědčovati. (Srov. Löwe Kom. §. 147.)

Pokrok v ustanovení něm. tr. ř. proti rakouskému spatřujeme v tom, že obhájci nikdy nesmí býti odepřeno právo, nahlédnouti v protokol o výslechu obviněného, v protokol o dobrém zdání znalců a v protokol o těch úkonech soudních, jimž býti přítomen obhájce je oprávněn. Podobná liberálnost je tím oprávněnější, uvážíme-li, že často buď pro nebezpečí z průtahu, buď pro jiné pochybnosti soudce vyšetřujícího (pr. rak.), obhájce zbaven je možnosti úkonům těm býti přítomen, a že tak zákon sám ho odškodňuje za omezení práva jemu poskytnutého.

tr. ř. vzdorovati neposlušnosti obviněného, zameziti jeho útěku, kollusi, opakování neb dokončení skutku trestného; při vazbě pro velikost činu nelze samostatného, při vazbě pro přistižení při skutku samém vůbec žádného důvodu nalézti.

Přihlédneme-li nyní k jednotlivým těmto druhům vazby vyšetřovací, poznáme, že toliko při vazbě kollusní nějakou snad příčinu najdeme, jež k omezení volné rozmluvy obviněného s obhájcem vésti by mohla; marně však při vazbě pro neposlušnost, pro podezření z útěku, opakování neb pokračování v činu trestném po nějakém rozumném důvodu budeme pátrati.[24]) A přece §. 183. výslovně prohlašuje, že obviněný ve vazbě vyšetřovací jen těm omezením může býti podroben, jež jsou nutna, aby soudce osobou jeho se mohl zjistiti a smlouvání se, vyšetřování nepříznivá, zameziti. Ustanovení toto v souhlas uvésti s naprostým vyloučením nestřežené rozmluvy s obhájcem v §. 45. tr. ř. uvedeným je nemožno; odpor ten však jasně ukazuje, jak oprávněna je výtka, že praxe rozličných titulů vazby vyšetřovací nezná, že vždy jí jde jen o vazbu kollusní, jíž snaží se obviněného od ostatního světa odloučiti a k doznání přiměti, a že ostatní titule mají jen tomuto účelu sloužiti, jej zakrývati. A touto snahou, zásadám dnešního řízení naprosto odporující, obviněného k doznání přiměti, můžeme jedině si vysvětliti omezení práva rozmluvy obhájcovy s jeho chráněncem, jehož vlastního účelu ani v důvodu kolluse nelze hledati.

Což by se zákonodárce skutečně domníval, že obhájce na místě obviněného nepříznivě na svědky bude působiti, je a znalce snad ke křivému svědectví bude sváděti, že zničí stopy, jež k vypátrání zločinu vedou? Nebylo by takové odůvodnění ustanovení zákonného největším snižováním stavu advokátního, nebylo by vý-

---

[24]) Okolnosti této dobře si povšimnul Mühlfeld již při poradách r. 1863. a rozhodně proti omezení uvedenému vystoupil, dokládaje, že takovéto omezování obhájcovo je výrazem největší nedůvěry proti stavu advokátnímu, že dle toho ustanovení více každému žalářníku než obhájci se důvěřuje, a že opatření takové nanejvýše na případy vazby kollusní mělo by se omeziti. Důvody, jež proti mínění Mühlfeldovu jinými členy komise byly uvedeny, zarážejí svojí nedostatečností, nicméně při hlasování vyslovily se pro úplné vyloučení přítomnosti osoby úřední toliko dva hlasy; za to však přijat byl eventuální návrh Mühlfeldův (přistoupením Glasera a ministra Heina), aby omezení nestřežené rozmluvy toliko při vazbě kollusní bylo připuštěno. Že usnešení to v osnovu V. bylo přijato, do dalších osnov však nepřešlo, o tom již dříve jsme se zmínili.

razem největší slabosti moci veřejné, kdyby tomuto přemlouvání svědků a znalců, neb snad jiné nesprávné činnosti obhájcově nemohla zameziti? Jsou přísná ustanovení práva hmotného tak nedostatečná, že nedovedla by to překaziti? Obhájce, jako vykonavatel úřadu na gradu akademickém závislého, nedopustil by se zajisté pro většinou nepatrnou odměnu skutků trestných, jež zničení celé jeho existence měly by v zápětí.

Účel omezení toho musí tedy býti jiný a my ho spatřujeme v tom, aby obhájce nepřekážel soudci vyšetřujícímu v jeho snaze, obviněného k doznání přiměti; že účel ten je dostatečný, uvěří každý, kdo si toho je vědom, že staré heslo inkvisice „doznání vrcholem je usvědčení" dosud řízení přípravné ovládá. Obviněný má býti zcela osamocen, veškeré opory zbaven, vlivu soudcově naprosto přístupen; tortura tělesná nahražena duševní, a tento důvod vazby vyšetřovací nestřeženou rozmluvu uvězněného s obhájcem činí nemožnou.[25]) Zákon uznává, že obhájce má právo na zvláštní postavení proti obviněnému, že mezi nimi musí býti poměr největší důvěrnosti, a osvobozuje ho z příčiny té v §. 152. tr. ř. od povinnosti svědecké; avšak po dobu přípravného řízení nedovoluje mu, je-li obviněný uvězněn, třeba jen proto, že při činu samém byl dopaden, s ním mluviti.[26]) — —

---

[25]) Že výklad tento úplně duchu a historickému vývoji rak. trest. řízení odpovídá, toho dokladem buďtež mimo jiné (srov. v předu uvedená ustanovení starších zákonů) slova Sonnenfelsova („Über die Stimmenmehrheit in Criminalurtheilen" I. vyd. str. 3, II. vyd. str. 15.): „Hiedurch wird die Nothwendigkeit eines fremden Vertreters beseitiget, und in dem „wahrhaft Schuldigen" die Zuflucht zur Chikane eines ehrlosen Sachwalters verschlossen, dessen Denkungsart dazu geeignet und vorbereitet ist, alle Art von List und Erfindung in das Spiel zu bringen, welche den Zweck der wesentlichen Rechtspflege vereiteln kann."

[26]) Něm. řád trest. ustanovuje v §. 148.: Dem verhafteten Beschuldigten ist schriftlicher und mündlicher Verkehr mit dem Vertheidiger gestattet. — So lange das Hauptverfahren nicht eröffnet ist, kann der Richter schriftliche Mittheilungen zurückweisen, falls deren Einsicht ihm nicht gestattet wird. — Bis zu demselben Zeitpunkte kann der Richter, sofern die Verhaftung nicht lediglich wegen Verdacht der Flucht gerechtfertigt ist, anordnen, dass den Unterredungen mit dem Vertheidiger eine Gerichtsperson beiwohne." Ačkoliv i toto ustanovení zbytečně právo obhájcovo s obviněným volně mluviti omezuje, je přece logičtějším v tom směru, že omezení to pouze v případě vazby kollusní (§. 112. něm. tr. ř.) připouští.

Z uvedeného je patrno, že ta „rozsáhlá práva“ obhájci zákonem po dobu řízení přípravného propůjčená ve skutečnosti jsou velice nepatrná, že soudce vyšetřující může, ale většinou též nemusí jich šetřiti, že největší jejich porušení nemá na platnost řízení žádného účinku, že o řádné obhajování obviněného jimi velmi málo je postaráno, ač vzhledem k účelu řízení přípravného (§. 91. odst. 2.) velice ho je zapotřebí. — Ovšem přívrženci dnešního řádu mohli by mi namítnouti, že materielní hájení dostatečnou je zárukou, že obviněnému křivda se nestane, že soudce vyšetřující a všichni veřejní orgánové v řízení trestním zúčastnění, tedy i veřejný žalobce a policie o hájení interessů obviněného se mají starati (§. 3. tr. ř.). Přihlížeti k obhajovací činnosti státního zástupce neb policie, orgánů to, jejichž úkol s obhajováním obviněného přirozeně nemá ničeho společného, domnívám se, že bylo by zbytečno, chci pouze o obhajování obviněného soudcem vyšetřujícím se zmíniti.

Nesčíslněkráte bylo již k tomu poukázáno, že úkol, jejž zákon v tomto směru vyšetřujícímu soudci svěřuje, přesahuje jeho síly, že týž při nejlepší vůli nemůže obviněnému obhájce nahraditi, že je to naprosto protismyslné, aby stihatel — a tím přece soudce vyšetřující je — byl zároveň obhájcem stíhaného, že spojují se tak v jedné osobě dvě funkce navzájem se vylučující. To uznával již Glaser (Verh. des deutsch. Juristentages III. 2. str. 318. a 319.), když proti návrhu Kellerově, by vyšetřování státnímu zástupci vůbec bylo svěřeno, uváděl, že dle tohoto návrhu o dostatečné obhajování obviněného nebylo by postaráno: „Übertragen wir ihm (dem Staatsanwalte) die Verpflichtung, überlassen wir es ihm, die Vertheidigung vollständig zu führen, so sind wir bei dem, was wir verlassen haben, bei der die schlimmste Seite des alten inquisitorischen Prozesses bildenden Konzentrirung entgegengesetzter Funktionen in derselben Person.“ Bohužel byla tato slova Glaserova pouze lesklou frásí, obratem krasořečníka, neboť v témže okamžiku pravil: „ich meine, dass ein Mann besteht, welcher kraft seines richterlichen Amtes ebenso für die materielle Vertheidigung des Angeschuldigten zu sorgen hat, wie für die materielle Begründung der Anklage.“ Tímto znamenitým mužem byl Glaserův vyšetřující soudce; to nebyla již nejhorší stránka inkvisičního processu, to nebyla již koncentrace odporujících si

funkcí v jedné osobě, neboť vznešená postava soudcova musila ihned veškeré pochybnosti rozptýliti.

Je-li tato námitka správna, je-li pravda, že nade vše stranictví povýšená osoba soudcova nejlepší je zárukou toho, že obviněnému se neukřivdí, pak ovšem nevím, proč odstranili jsme proces inkvisiční, proč jsme tvrdili, že zásada obžalovací jedině je spravedliva, proč nedospěli jsme spíše k názoru, že nejlépe učiníme, když obviněného naprosto svěříme rukoum soudcovým, proč zvrácení inkvisice jsme považovali za nezbytný požadavek snah osvětových? Dovede-li soudce tak znamenitě obhajovati interesy obviněného v řízení přípravném, dovedl by tak zajisté i v hlavním přelíčení; nač zde připouštěti obhájce, k němuž v řízení přípravném s takovou nedůvěrou se pohlíží! Nestranný soudce vyšetřující zjistil všecky okolnosti obviněnému příznivé i nepříznivé, správnost a úplnost jeho činnosti vylučují veškeru pochybnost, pravda materielní najisto je postavena, nač ještě nyní dále v řízení průvodním pokračovati, proč soud nemůže ihned na základě akt soudce vyšetřujícího rozhodnouti? — Poněvadž se o tom pochybuje, že ve spisech vyšetřovacích skutečná pravda je obsažena; poněvadž se připouští, že soudce vyšetřující se mohl mýliti, nesprávně na věc nazírati, neb býti strannickým, poněvadž se uznává, že jen v rovném zápasu stran skutečná pravda může se zjeviti! Je-li tomu tak, pak ovšem nedovedu si vysvětliti, proč zápas ten již od počátku nebyl připuštěn aneb proč alespoň k tomu se nehledělo, aby činnost soudce vyšetřujícího stranami mohla býti kontrolována, proč na příklad obhájce obviněného jako pomocník soudce vyšetřujícího nebyl připuštěn, proč naopak práva jeho vzhledem k právům žalobcovým tak jsou omezena!

Dovedl-li však soudce vyšetřující tak dokonale vše obviněnému příznivé zjistiti, dovedl by zajisté i okolnosti jemu nepříznivé s nemenší přesností vypátrati; a přece není tomu tak, alespoň zákon sám tomu nevěří, když veřejnému žalobci propůjčuje právo „hinsichtlich der Vornahme einzelner Untersuchungshandlungen Anträge an den Untersuchungsrichter zu stellen“ (§. 97. tr. ř.) a právo za doplnění přípravného řízení žádati (§. 112. tr. ř. odst. 3.). Že by podobné právo i obhájci obviněného bylo propůjčeno, o tom se zákon nezmiňuje, a přece je zrovna tak možno, že i vzhledem k obhájení obviněného vyšetřování je nedokonalé a neúplné, a rovné postavení stran procesních toho vyžaduje, aby nejen žalobce, ale i obhájce potřebné k objasnění věci návrhy soudci

vyšetřujícímu mohl činiti.[27]) Co má dělati obhájce, když vyšetřování k náležité obraně za nedostatečné považuje, maje sám doplniti, neb často již pozdě před hlavním přelíčením neb při něm dodatečně své návrhy učiniti? Je to k prospěchu obhájení obviněného, k prospěchu úplnosti a rychlosti trestního řízení, je tak pravda materielní více zaručena, než kdyby obhajovací činnost obhájcova ve větší míře již v řízení přípravném byla připuštěna?

Zmínil jsem se již dříve, že s dnešním vyšetřováním soudcovým není často spokojen ani žalobce ani obviněný ani jeho obhájce, protože na soudci žádá zákon více, než může učiniti. Nejspravedlivější vyšetřující soudce musí jako každý jiný člověk proti obviněnému zaujmouti jisté stanovisko, buď příznivé, buď nepříznivé, tak naprosto indifferentním, jak zákon si toho přeje, býti nemůže; a dle toho proti jeho vůli nabývá vyšetřování jistého zabarvení, stylisace protokolů, obeslání svědků, rozhodování o tom, co je nutné, co zbytečné, podléhá nutně jeho názoru o vině neb nevině obviněného. Soudce vyšetřující je prvním soudcem v případě vyšetřovaném, osobní jeho názor je často pro celé řízení směrodatným. Z jeho akt čerpá žalobce žalobu, obhájce na nich zakládá svoji obranu, soudce rozhodující dle nich před počátkem líčení tvoří si úsudek, s nímž přistupuje k hlavnímu přelíčení. V těch případech, v nichž vyšetřující soudce je obviněnému nakloněn, a nebývá to úkaz tak řídký, je mu též znamenitým obhájcem, v opáčném případě musí stihatel nad obhájcem zvítěziti, o hájení obviněného soudcem vyšetřujícím nemůže pak býti řeči.

Kdybych však i připustil, že vyšetřující soudce dovede v sobě zapříti člověka, že obviněný naň nemůže učiniti dojem příznivý ani nepříznivý, kdybych i o tom přesvědčen byl, že každý vyšetřující soudce je člověkem svrchovaně spravedlivým, nadaným právníkem, bystrým pozorovatelem, že nemůže se mýliti, na nesprávné cestě se ocitnouti, a že tak v přípravném řízení soudním o obhájení obviněného, i když obhájce nemá, znamenitě je postaráno, ne-

[27]) Pokud návrhů obhájcových v přípravném řízení se týče, domníval se Glaser, že takové právo obhájci propůjčiti, bylo by úplně zbytečno (srov. cit. Verhandlungen, III. 2. str. 320. „Um so etwas Ausgiebiges zu bewirken, muss der Vertheidiger doch wissen, worauf er diese Anträge zu stellen hat. In der Hauptverhandlung ist dies leicht, da hat er schon einen Überblick über den Stand der Dinge, in der Voruntersuchung weiss er noch Nichts.“ Slova tato jsou věru velice poučná a nejlépe ukazují, jak Glaser postavení obhájcovo v řízení přípravném si představoval.

dovedu si přece představiti, kdo hájí obviněného v těch případech, kdy řízení přípravné úplně veřejnému žalobci je svěřeno, kdy on sám za pomoci jiných orgánů státních vyšetřuje.[28])

§. 91. odst. 1. tr. ř. stanoví: „Der Versetzung in den Anklagestand muss eine Voruntersuchung vorausgehen, wenn es sich um ein Verbrechen handelt, dessen Aburtheilung dem Geschwornengerichte zukommt, oder wenn gegen einen Abwesenden das Strafverfahren eingeleitet werden soll. In allen anderen Fällen bleibt es dem Ermessen des Staatsanwaltes anheimgestellt, ob eine Voruntersuchung zu beantragen sei." — Vidíme tedy, a Glaser sám toho se dovolává, že vyšetřování soudní má býti pouhou výjimkou a jediné ve dvou případech, kdy skutek trestný porotě k rozsouzení je přikázán, neb proti nepřítomnému řízení zahájeno býti má, je nutným, ve všech ostatních případech však toliko fakultativním, a státní zástupce sám může tu vyšetřovati. Toto vyšetřování státním zástupcem zastupuje úplně vyhledávání, soudcem vedené, je základem žaloby a dalšího řízení. Dle §. 88. tr. ř. posl. odst. může v něm veřejný žalobce pomocí policie, jež dle §. 36. cit. z. naprostou poslušností je mu povinna, vyslýchati a výslechům těm sám přítomen býti, ohledání a domovní prohlídku předsevzíti a protokoly o tom sepsané jsou v dalším řízení právněplatnými prostředky průvodními, byly-li bezodkladně soudci vyšetřujícímu sděleny, a ten jejich úplnost a správnost formy zjistil.

Kdo hájí v tomto vyhledávání podezřelého, jenž tu zcela svému odpůrci je vydán, kdo shromažďuje tu materiál obhajovací, kdo rozhoduje o stížnostech jeho, kde jsou nyní i ta nepatrná práva obhájci v §. 45. poskytnutá? Má podezřelý alespoň právo o to žádati, aby soudní vyšetřování bylo zahájeno, aby proti přirozenému jeho odpůrci alespoň nějaké dostalo se mu obrany?[29])

[28]) Ovšem není pochybnosti, že i v tomto přípravném vyhledávání podezřelý může si zříditi obhájce, poněvadž však zákon při úpravě práv obhájcových toliko soudní řízení přípravné má na mysli, je patrno, že při vyhledávání státním zástupcem práva obhájcova velice se stávají pochybnými. Nanejvýše dalo by se tu mluviti o právu obhájcově býti přítomnu ohledání a prohlídce domovní úřadem policejním předsevzaté, — myslím však, že se tu ve většině případů obhájce o úkonech těch nedoví, kdyby však náhodou přece o nich zvěděl, nemohla by mu bez ztráty účinnosti těchto prostředků průvodních v pozdějším řízení (§. 88. tr. ř. in fine) přítomnost býti odepřena.

[29]) K nesrovnalostem, jež z ustanovení §. 91. vyplývají, správně poukazuje Zucker v Gerichtssaal, roč. 47. „Einige Bemerkungen über Reformbedürftigkeit der heutigen Voruntersuchung mit besonderer Berücksichtigung

Podezřelý přestává zde i formálně proti žalobci býti stranou procesní, osud jeho úplně svěřen je rukoum jeho protivníka, a není tu nikoho, kdo zájmy jeho v tomto vyšetřování účinně by hájil. Že veřejný žalobce k tomu nikterak není způsobilým, uznával Glaser velmi dobře, když na sjezdu německých právníků (III. 2. str. 318.) pravil: „Dafür dass der Staatsanwalt die materielle Vertheidigung des Angeschuldigten übernehmen soll, dafür, glaube ich, kann kaum Jemand seine Stimme erheben.“ Rovněž motivy k §. 91. tr. ř. uvádějí: „Die Voruntersuchung ist keineswegs eine lediglich gegen den Angeschuldigten gerichtete Massregel, sie soll vielmehr nach der für sie noch immer massgebenden Inquisitionsmaxime die Vertheidigung ebensowohl als die Anklage vorbereiten, und dem Angeschuldigten namentlich die Möglichkeit gewähren, sich noch vor der öffentlichen Hauptverhandlung vollständig zu rechtfertigen und so der letzteren zu entgehen. Es kann daher nicht gebilligt werden, wenn dem Staatsanwalte die Möglichkeit gewährt wird, nach Gutdünken zu veranlassen, dass dem Angeschuldigten vor der Hauptverhandlung kein richterliches Gehör geschenkt wird.“ — Jak po tomto úvodě ustanovení §. 91. „In allen anderen Fällen bleibt es dem Ermessen des Staatsanwaltes, beziehungsweise des Privatanklägers anheimgestellt, ob eine Voruntersuchung zu beantragen sei“ máme si vysvětliti, je věru těžko rozhodnouti, ustanovení to však je nejlepším dokladem nejistoty Glaserovy při

des geltenden öst. Strafprocessrechtes“ str. 442. „So muss gegen den seiner That vollkommen geständigen Dieb die gerichtliche Voruntersuchung eingeleitet und durchgeführt werden, wenn der Werth der gestohlenen Sache die Summe von 300 Fl. auch nur um einen Kreuzer übersteigt, ob aber in einem verwickelten Betrugs- oder Veruntreuungsfalle, wofern nur der Schaden nicht 300 Fl. übersteigt eine gerichtliche Voruntersuchung zur Klarstellung der Sachverhaltes stattzufinden habe, darüber entscheidet der Staatsanwalt nach eigenem ganz souveränen Gutdünken!“ — Podobný případ uvádí Vymětal ve článku „K reformě trestního vyšetřování“ ve zprávách právnické jednoty moravské, roč. 1898 číslo 3. str. 124.

Něm. tr. řád poskytuje stíhanému právo za zavedení soudního přípravného vyšetřování žádati. § 176. cit zák. ustanovuje: ... In denjenigen Strafsachen, welche zur Zuständigkeit der Landgerichte gehören, findet die Voruntersuchung statt: 1. wenn die Staatsanwaltschaft dieselbe beantragt, 2. wenn der Angeschuldigte dieselbe in Gemässheit des §. 199. beantragt und erhebliche Gründe geltend macht, aus denen eine Voruntersuchung zur Vorbereitung seiner Vertheidigung erforderlich erscheint.“

úpravě řízení přípravného a nevydává nejlepšího svědectví o jeho důslednosti.[30])

Pozornosti Glaserově nemohla ovšem uniknouti tato nesrovnalost, ale způsob, jakým jí odpomoci chtěl, je naprosto nedostatečný, a přímo zaráží okolnost, že je v jasném odporu se zněním zákona. Glaser totiž uznával, že stíhaný má často veliký na tom zájem, aby soudní vyšetřování bylo zavedeno a že zákon z příčiny té musí podezřelému poskytnouti právo, aby zavedení přípravného vyšetřování mohl se domáhati, domnívá-li se, že na jeho výsledcích stíhání může býti zastaveno. A tu uvádějí motivy, že skutečně tato možnost stíhanému zákonem je poskytnuta: „Andererseits aber steht dem Angeschuldigten in diesem wie in jedem anderen Falle das Recht zu, gegen die Anklageschrift Einspruch zu erheben und die vorläufige Entscheidung des Oberlandesgerichtes zu begehren; findet dieses sodann eine bessere Aufklärung des Sachverhaltes nothwendig, so weist es die Anklage vorläufig zurück und veranlasst die gerichtliche Voruntersuchung.“ Názor tento není však správný, naopak odporuje zákonu, neboť dle §. 211. tr. ř., jenž o případě tomto jedná, nepřekáží nic státnímu zástupci, aby ve svém vyhledávání nepokračoval, a novou žalobu na jeho základě nepodal.[31])

Tím, že dobré vůli žalobcově ve většině případů je zůstaveno, zda vyšetřující soudce zakročí neb ne, ztrácejí ovšem ustanovení zákonná ve prospěchu obhajování obviněného v řízení přípravném velice na svém významu a praktické své ceně. Že náprava těchto poměrů je nutna, uznává se dnes ve vědě všeobecně, a domníváme se, že snad i v kruzích k ní povolaných přesvědčení o její nezbytnosti zjedná si průchodu. V domnění svém jsme utvrzeni francouzskou reformou trestního řízení přípravného, jež zajisté i u nás dojde náležitého povšimnutí.

Na reformu trestního řádu z r. 1808. pomýšlí se ve Francii déle dvaceti let. Již r. 1878. svolal v příčině té ministr spravedlnosti Dufaure mimoparlamentární komisi, jež ihned pustila se do práce. O rok později předložil nástupce jeho le Royer senátu návrh zákona o 214 článcích, práci to komise, který v sobě obsahoval důkladnou reformu předpisů code d'instr. crim. o pří-

[30]) Srov. již uvedený článek Zuckrův v G.-S. roč. 47. str. 436 a násl.
[31]) Na znění motivů spočívá též nejspíše náhled Storchův. Řízení II. str. 164.

pravném vyšetřování. Tento návrh, jímž kontradiktorní řízení přípravné mělo býti zavedeno, byl po řadu let předmětem porad zákonodárných, jež však dosud nevedly k cíli. Z příčiny té učinil senator Constans senatu návrh mnohem omezenější prvotního, toliko z několika článků se skládající, jehož jediným předmětem byla organisace přípravného vyšetřování ve formě kontradiktorní. Návrh tento stal se zákonem ze dne 8. prosince 1897., a odstraněny jím největší nedostatky vyšetřování přípravného dle code de instr. cr., jež nyní alespoň částečně ve shodu se základními zásadami trestního řízení bylo uvedeno. Veškerá ustanovení cit. zákona lze shrnouti v tyto body:

1. Zabrániti tomu, aby nikdo, jenž pro nějaký čin trestný byl uvězněn, nemohl déle čtyřiadvaceti hodin zůstati nevyslechnut (čl. 2., 4., 5., 6.).

2. Zabezpečiti co největší svobodu hájení obviněného v řízení přípravném; výjimky připouští se toliko v případech naprosté nutnosti (čl. 3., 7., 8., 9., 10., 12.).

Každý uvězněný (zatknutý) může ihned od prvního svého předvedení, jehož účelem není nic jiného, než zjištění identity, žádati, aby zřízen mu byl obhájce, s nímž svobodně může se stýkati, a jenž všem výslechům svého klienta před soudcem vyšetřujícím může býti přítomen. Před každým výslechem může obhájce nahlížeti ve spisy soudní, aby proti důvodům stíhání svěřence svého mohl hájiti. Konečně musí obhájce neprodleně o všech nařízeních soudce vyšetřujícího zpraven býti. Jedním slovem, dřívější tajné inkvisiční řízení přípravné nahraženo ve značné části řízením kontradiktorním. Velikým nedostatkem tohoto zákona je však ta okolnost, že obhajování není tu obligatorním, tak že ve většině případů k němu nedojde.[32])

[32]) Srov. Bulletin de l'union internationale de droit pénal. VII. 2. str. 156. a násl. Příslušná ustanovení zákonná jsou:

Čl. 3. Lors de cette première comparution, le magistrat constate l'identité de l'inculpé, lui fait connaitre les faits qui lui sont imputés, et reçoit ses déclarations, aprés l'avoir averti qu'il est libre de ne pas en faire. — Mentions de cet avertissement est faite au procès-verbal. — Si l'inculpation est maintenue, le magistrat donnera avis à l'inculpé de son droit de choisir un conseil parmi les avocats inscrits au tableau ou admis au stage, ou parmi les avoués, et, à défaut de choix, il lui en fera désigner un d'office, si l'inculpé le demande. La désignation sera faite par le bâtonnier de l'ordre des avocats, s'il existe un conseil de discipline et, dans le cas contraire, par le

Jakým způsobem u nás reforma státi by se měla, zmínil jsem se již v předu, že nechci detailně rozebírati. Zásluhu o projednání této otázky získal si dvor. rada Dr. Zucker pojednáním ve své Untersuchungshaft (III. 148. a násl. srov. též G. S. 47. str. 436. a násl.), v poslední době též žák jeho Vymětal delším článkem ve „Zprávách právnické jednoty moravské" (VII. roč. sešit 3. a 4.) snažil se pozornost k ní obrátiti. Názor jejich srovnává se v základě s názorem Kellerovým (na III. sjezdu něm. právníků): Řízení přípravné, sbírání materialu skutkového a průvodního přísluší nikoli soudci vyšetřujícímu, nýbrž státnímu zástupci, činnost soudce, jako orgánu vyšetřujícího, úplně tu odpadá. Veřejný žalobce sbírá

président du tribunal. — Mention de cette formalité sera faite au proces-verbal.

Čl. 7. Non obstant les termes de l'art 3. le juge d'instruction peut procéder à un interrogatoire immédiat et à des confrontations, si l'urgence résulte, soit de l'état d'un témoin en danger de mort, soit de l'existence d'indices sur e point de disparaitre, ou encore s'il s'est transporté sur les lieux en cas de flagrant délit.

Čl. 8. Si l'inculpé reste détenu, il peut, aussitôt après la premièr comparition, communiquer librement avec son conseil. — Le paragraphe final ajointé par la loi du 14. juillet 1865. à l'art. 613. du Code d'instr. criminelle est abrogé, en ce qui concerne les maisons d'arrêt ou de dépôt soumises au régime cellulaire. Dans toutes les autres, le juge d' instruction, aura le droit de prescrire l'interdiction de communiquer pour une periode de dix jours; il pourra la renouveler, mais pour une nouvelle période de dix jours seulement. En aucun cas l'interdiction de communiquer ne saurait s'appliquer au conseil de l'inculpé.

Čl. 9. L'inculpé doit faire connaitre le nom du conseil par lui choisi, en le déclarant soit au greffier du juge d'instruction, soit au gardien-chef de la maison d'arrêt. — L'inculpé détenu ou libre ne peut être interrogé ou confronté à moins qu'il n'y renonce expressément, qu'en présence de son conseil, ou lui dûment appelé. — Le conseil ne peut prendre la parole qu'après y avoir été autorisé par le magistrat. En cas de refus, mention de l'incident est faite au procès-verbal. — Le conseil sera convoqué, par lettre missive, au moins vingt-quatre heures à l'avance.

Čl. 10. La procédure doit etre mise à la disposition du conseil, la veille de chacun des interrogatoires que l'inculpé doit subir. — Il doit lui être immédiatement donné connaisance de toute ordonance du juge par l'intermédiaire du greffier.

Čl. 12. Seront observées à peine de nulité de l'acte et de la procédure, les dispositions prescrites par les articles 1., 3. §. 2., 9. §. 2., et 10.

Cirkulářem ministra spravedlnosti k generálním prokurátorům při soudech appelačních ze dne 10. prosince 1897. došel zákon tento v jednotlivých bodech dodatečného provedení.

nejen material obžaloby, ale i material k obhajování obviněného potřebný. — Proti návrhu Kellerově šel však Zucker ještě dále a přikázal státnímu zástupci i ony úkony přípravného řízení, k nimž Keller příslušného soudce povolával, na př. vazbu obviněného, prohlídku domu a papírů, ohledání k důkazu potřebná, výslech svědků, již pravděpodobně k hlavnímu přelíčení se nedostaví atd.

Proti tomuto návrhu činí se mnohé námitky, jimž nelze veškeré důvodnosti odepříti. Tak správně uvádí prof. Dr. Storch (Řízení II. str. 139. pg. 2.): „Poněkud dále jde na př. Zucker, kterýž samému státnímu zástupci svěřuje výkony přípravného řízení, při nichž spolučinnost soudcovská jeví se býti žádoucí nebo dokonce nezbytnou, zvláště uvalení vazby, prohledávání domu a osoby, zabavení dopisů a zásilek, ponechávaje těm, jichž se týká, aby činili proti tomu námitky, o kterýchž by potom, po předchozím (veřejném) jednání stran, rozhodoval soud. Avšak tohoto nařízení nebylo by naprosto možno užiti při obžalobě podporné a soukromé, nehledě ani k tomu, že i obviněnému, shledává-li toho potřebu, nelze odpírati práva, aby za některý z těchto výkonů žádal.“ — Pokud mne se týče, nemohu úplně s názorem Zuckerovým z té příčiny souhlasiti, že přehlíží ze zásady akkusační vyplývající spravedlivý požadavek rovného postavení stran procesních. V důsledně provedeném řízení obžalovacím je věcí žalobcovou žaloba, věcí obviněného hájení se, žádati na žalobci, aby sbíral material obhajovací, zdá se mi býti stejně nepřirozeným, jako kdyby na stíhaném se žádalo, aby material obžaloby žalobci opatřil. Péče o stíhaného nemůže se veřejnému žalobci svěřiti, nikoli snad z důvodu obavy jeho stranickosti, nýbrž proto, že péče ta je mu úplně cizí a s postavením jeho, jako strany sporné, nemá ničeho společného.

Námitkám, jež proti dnešnímu řízení přípravnému se činí, snad snáze přijetím těchto zásad bylo by možno odpomoci:

Strany samy opatřují si material procesní, v řízení po celou dobu aspoň veřejnost stran je zaručena, hájení obviněného je obligatorní, a naprostá rovnost stran je zaručena. Činnost soudcova v řízení přípravném spočívá pouze v tom, že k tomu přihlíží, aby strany práv zákonem jim poskytnutých nezleužívaly, a aby příprava k hlavnímu přelíčení byla úplná. V jeho rukou soustředí se material žalobní i obhajovací, on rozhoduje o vazbě obviněného,

Jakým z [illegible] se [illegible] se již v [illegible] že [illegible] Zucker [illegible] této otázky získal si [illegible] Dr. Zucker [illegible] Untersuchungshaft (III. [illegible] a [illegible] S. 47 [illegible] a [illegible] v [illegible] též tak [illegible] Vymětal [illegible] ve „Zprávách [illegible] VII. [illegible] obrátil se pozornost k ní [illegible]. Naše [illegible] stejná [illegible] kladě s nazorem Kellerovým [illegible] III. [illegible] pravid[illegible] zení přípravné, [illegible] a [illegible] nikoli soudci vyšetřujícímu, nýbrž státnímu zástupci [illegible] jako orgánu vyšetřujícího, úplně tu odpadá. Veřejný žal[illegible]

président du tribunal. — Mention de cette formalité sera faite au [illegible] verbal.

Čl. 7. Non obstant les termes de l'art 3, le juge d'instruction [illegible] céder à un interrogatoire immédiat et à des confrontations, si l'urgence [illegible] soit de l'état d'un témoin en danger de mort, soit de l'existence d'indices [illegible] point de disparaître, ou encore s'il s'est transporté sur les lieux en [illegible] flagrant délit.

Čl. 8. Si l'inculpé reste détenu, il peut, aussitôt après la pre[illegible] comparition, communiquer librement avec son conseil. — Le paragraphe [illegible] ajouté par la loi du 14 juillet 1865, à l'art. 613 du Code d'instr. criminelle [illegible] abrogé, en ce qui concerne les maisons d'arrêt ou de dépôt soumises [illegible] régime cellulaire. Dans toutes les autres, le juge d' instruction, aura le dr[illegible] de prescrire l'interdiction de communiquer pour une période de dix jours; il pourra la renouveler, mais pour une nouvelle période de dix jours seulement. En aucun cas l'interdiction de communiquer ne saurait s'appliquer au conseil de l'inculpé.

Čl. 9. L'inculpé doit faire connaître le nom du conseil par lui choisi en le déclarant soit au greffier du juge d'instruction, soit au gardien-chef de la maison d'arrêt. — L'inculpé détenu ou libre ne peut être interrogé ou confronté à moins qu'il n'y renonce expressément, qu'e[illegible] nce de son conseil ou lui dûment appelé. — Le conseil ne peut p[illegible] parole qu'après y avoir été autorisé par le magistrat. En cas de r[illegible] tion de l'incident est faite au procès-verbal. — Le conseil sera co[illegible] ar lettre missive, au moins vingt-quatre heures à l'avance.

Čl. 10. La procédure doit être mise à la di[illegible] conseil, la veille de chacun des interrogatoires que l'inculpé do[illegible] doit lui être immédiatement donné connaisance de toute ordon[illegible] par l'intermédiaire du greffier.

Čl. 12. Seront observées à peine de nul[illegible] de la procédure, les dispositions prescrites par les articles 1., [illegible] et 10.

Cirkulárem ministra spravedlnosti k gen[illegible] appelačních ze dne 10. prosince 1897. došel [illegible] dodatečného provedení.

material obžaloby, ale i material k obhajování obviněného ný. — Proti návrhu Kellerově šel však Zucker ještě dále ázal státnímu zástupci i ony úkony přípravného řízení, k nimž příslušného soudce povolával, na př. vazbu obviněného, dku domu a papírů, ohledání k důkazu potřebná, výslech ů, již pravděpodobně k hlavnímu přelíčení se nedostaví atd.

Proti tomuto návrhu činí se mnohé námitky, jimž nelze ve- důvodnosti odepříti. Tak správně uvádí prof. Dr. Storch ení II. str. 139. pg. 2.): „Poněkud dále jde na př. Zucker, ýž samému státnímu zástupci svěřuje výkony přípravného ři- , při nichž spolučinnost soudcovská jeví se býti žádoucí nebo once nezbytnou, zvláště uvalení vazby, prohledávání domu soby, zabavení dopisů a zásilek, ponechávaje těm, jichž se týka činili proti tomu námitky, o kterýchž by potom, po předch... řejném) jednání stran, rozhodoval soud. Avšak tohoto na... ylo by naprosto možno užiti při obžalobě podporné a soukrom... ledě ani k tomu, že i obviněnému, shledává-li toh... lze odpírati práva, aby za některý z těchto výkonů ... kud mne se týče, nemohu úplně s názorem Zuck... íčiny souhlasiti, že přehlíží ze zásady akkusa... ravedlivý požadavek rovného postavení stran pro... edně provedeném řízení obžalovacím je věci ... ečí obviněného hájení se, žádati na žalobci ... bhajovací, zdá se mi býti stejně nepřirozen... stíhaném se žádalo, aby material obžaloby ... o stíhaného nemůže se veřejnému žalobci ... vodu obavy jeho stranickosti, nýbrž ... cizí a s postavením jeho, jako strany ... lečné'

...m, jež proti dneš... sna... ijetím těchto zásad ... ...my opatřují ... do... řejnost stran ... g... rostá rovnos... ...vném spo... konem ... elíčen ...

roz- volání em na- stěné po- ykonatelné i nepřísluší práv z při- -ovo v obnosu ražba reality X. o se domáhá, aby ním pominula a to ním jméně nepřísluší, nul a rozsudek v odpor

k němu utíkají se strany, mají-li spolučinnosti soudu zapotřebí buď aby jisté průvody neb věci předzvědné snáze si opatřily, buď aby průvodům svým platnost pro hlavní přelíčení zachovaly. V případech stížnosti do rozhodnutí soudce, jemuž přípravné řízení je přikázáno, přísluší rozhodnutí příslušnému sborovému soudu první instance v řízení veřejném. Veřejnost může býti toliko ze všeobecných důvodů trestního řádu vyloučena.

Tak stal by se veřejný žalobce tím, čím býti má, ochrancem zákona a bezpečnosti státní, soudce vrátil by se k úřadu svému, přestal by býti nenáviděným inkvirentem, a obviněný nebyl by bez pomoci.[33])

---

[33]) Teprvé v poslední chvíli, když článek tento byl již vysázen, obdržel jsem německý překlad nového uherského řádu trestního ze dne 22. prosince 1896. (působnost 1. ledna 1900) i nemohl jsem více v textu k ustanovením jeho přihlížeti. Ostatně nevykazuje zákon ten, pokud jde o obhajování obviněného v řízení přípravném, podstatných novot. Veřejnost stran a kontradiktorní forma v tomto období sporu přijaty nebyly, toliko v tom případě, kdy svědek neb znalec pravděpodobně k hlavnímu přelíčení nebude se moci dostaviti, mají žalobce, obviněný a jeho obhájce k výslechu jeho býti obesláni a mohou svědku i znalci otázky klásti a potřebné návrhy činiti (§. 125.) V příčině rozmluvy obhájcovy s obviněným, nahlížení ve spisy soudní, ohledání, prohlídky domů a papírů, přijaty celkem zásady něm. řádu trestního (srov. §§. 62., 63. a 126. uher. ř. tr.).

Vnuceného obhajování v řízení přípravném nov. uh. řád trestní nezná, dle §. 57. cit. z. může však i v tomto období, vyžadují-li toho okolnosti, obviněnému obhájce z povinnosti úřední býti zřízen. — O stížnostech obviněného do opatření neb průtahů soudce vyšetřujícího rozhoduje senát obžalovací v sezení neveřejném (§. 113. a 116. cit. z.), vyslechnuv soudce vyšetřujícího a žalobce, v případech nutných i obviněného. Žádosti obviněného, jenž v sídle senatu obžalovaného je ve vazbě, aby za příčinou přednesení své stížnosti před senat obžalovací byl předveden, musí se vyhověti. (§. 114.) O námitkách obviněného proti spisu obžalovacímu rozhoduje senát obžalovací v sezení neveřejném po předcházejícím řízení kontradiktorním. (§. 261.) Pozornosti zasluhuje též ustanovení §. 411. o státním honorování veřejného zástupce v druhé instanci.

Praktické případy.

I když vymáhající věřitel nabyl pro své pohledávání bezelstně práva zástavního na pohledávce, na realitě exekučně dosud váznoucí, ač již zaplacené, nelze mu v exekuci tím způsobem pokračovati, aby si dal zabavenou pohledávku dlužníkovu k vybrání přikázati. Příspěvek k objasnění poměru §. 469. ob. z. obč. k ustanovením o exekuci na pohledávky knihovně zajištěné dle §§. 322. a násl. ex. ř.

Na usedlosti X. vázlo pro A. exekuční právo zástavní za pohledávání 77 zl. s přísl., kteréž zatím bylo zaplaceno. B. vymohl si pro své pohledávání 225 zl. proti A-ovi rozsudek a po jeho právoplatnosti vedl na tuto pohledávku exekuci zabavením její a tím tedy také knihovním vkladem práva zástavního. Pohledávka ta byla pak B-ovi přikázána k vybrání, načež týž vydobyl nucenou dražbu usedlosti X.

Majitelé hypoteky C. vznesli na to na B. žalobu s prosbou žalobní: „že B. povinen jest uznati, že pohledávání A-ovo, právem zástavním na usedlosti X. pojištěné pominulo zaplacením, že B-ovi nepřísluší tedy pro toto pohledávání vésti exekuci a že se povolená vnucená dražba usedlosti X. zrušuje“.

C. k. okr. soud v Holicích rozsudkem ze dne 12. dubna 1899 č. j. C. 31./99.—4. žalobu naprosto zamítnul, uváděje v důvodech, že B., který bezelstně práva zástavního nabyl, může se s účinkem odvolávati na ustanovení §. 469. ob. z. obč., z čehož mu právo plyne, aby jménem A. v exekuci tímto již vydobyté pokračoval.

K odvolání C. c. k. krajský jako odvolací soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 17. května 1899 č. j. Bc. I. 46./99.—1. 1. odvolání částečně vyhověl, v odpor braný rozsudek změnil a takto právem nalezl: Pohledávání A-ovo v obnosu 77 zl. na usedlosti X. pojištěné pominulo zaplacením, ale s výhradou práva zástavního pro vykonatelné pohledávání žalovaného B. v obnosu 225 zl. vydobytého; i nepřísluší B-ovi, pokud vystupuje jako zmocněnec A-ův a vykonává práv z přikazovacího usnesení, právo, aby pro toto pohledávání A-ovo v obnosu 77 zl. vedl exekuci, při čemž se povolená vnucená dražba reality X. zrušuje; 2. odvolání, pokud směřuje ještě dále a toho se domáhá, aby uznáno bylo, že pohledávka A-ova vůbec zaplacením pominula a to i vůči žalovanému B-ovi, a že tomuto ani ve vlastním jméně nepřísluší, exekuci pro toto pohledávání 77 zl. vésti, zamítnul a rozsudek v odpor

braný s tou úchylkou potvrdil, že se žaloba v tomto směru „pro tentokráte“ zamítá.

Důvody: Ve sporu tomto jest rozhodujícím, zdali původnímu dlužníku A-ovi po vydobytí exekučního titulu jeho pohledávání bylo úplně zapraveno, dále, pokud zaplacení toto má pominutí pohledávky té v zápětí, jakož i pokud zaplacení toto možno s účinkem namítati i žalovanému B-ovi. Jisto jest, že v době, kde žalovaný B. sobě ve smyslu ustanovení §. 320. e. ř. exekuci vkladem práva zástavního vydobyl, pohledávání A-ovo bylo již zaplaceno, že žalovaný o zaplacení pohledávky A-ovy vědomosti neměl, a že jemu povoleno bylo přikázání této pohledávky A-ovy, když již vlastníci hypotkeky C. touž pohledávku s účinkem §. 51. knih. zákona dali z knihy pozemkové svésti.

Dle exek. řádu jest při exekuci na pohledávky knihovně zjištěné nabytí práva zástavního pro vymáhané pohledávání základem toho, aby v exekuci pokračováno a právo zástavní realisováno býti mohlo.

Úchylkou od předpisu §. 461. ob. z. obč. ustanovuje §. 321. e. ř., že pohledávky knihovně zajištěné prodejem ve veřejné dražbě zpeněženy býti nemohou. Podstata práva zástavního, která v právu spočívá, aby věřitel došel zaplacení jisté věci, kdyby závazek v určitý čas nebyl splněn, exek. řádem v tom směru byla precisována, že možno nyní právo zástavní u knihovních pohledávek způsobem v §§. 322. a 324. e. ř. naznačeným k platnosti přivésti.

Tyto dva způsoby se od sebe celou vnitřní svou podstatou a svým zařízením, jakož účinkem valně rozlišují (srovnej §§. 308. a násl. e. ř.).

Pro náš případ stačí pouze poukázati k tomu, že při přikázání k vybrání podniká vymáhající věřitel veškeré kroky, ku kterým jej zákon oprávňuje, pouze jménem dlužníkovým, jako jeho mu vnucený zmocněnec, který arciť nejedná ve prospěch zmocnitele, nýbrž ve prospěch svůj*); kdežto při přikázání k placení jedná jménem svým, jako cessionář dlužníkův, poněvadž tu pohledávání dlužníkovo na vymáhajícího věřitele převedeno a, pokud se týče pohledávek knihovních, naň i knihovně přepsáno býti musilo (§§. 316., 324. e. ř. a 177. jedn. ř.).

V našem případě žalovaný B. po nabytí práva zástavního na pohledávce svého dlužníka A., ač z knihy pozemkové seznati musel, že pohledávka ta byla již zaplacena, vydobyl sobě usnesení přikazovací, kterým mu ono zaplacené pohledávání k vybrání bylo přikázáno

---

*) Poznámka zasil.: O tom možno se bližšího vysvětlení dočísti v materialiích I. na str. 569.

a pokračoval pak v exekuci, kteráž již A. byla povolena, tím, že vnucenou dražbu původně zastavené nemovitosti X. navrhnul.

Tomuto způsobu realisace práva zástavního však žalobci C. vším právem se opírají. Žalovanému B-ovi možno sice přiznati legitimaci, aby, s ohledem na udělený mu příkaz k vybrání, jménem svého dlužníka A., tedy i proti jeho vůli, jako zmocněnec jeho vystupoval, avšak, poněvadž právě nejedná ve svém jméně, nýbrž jménem A-ovým a poněvadž domáhá se tím práv svého dlužníka a ne práv svých, tu musí se věcná oprávněnost všech kroků a exek. úkonů, které žalovaný za svého zmocnitele předsebeře, posuzovati jediné z právního poměru mezi tímto dlužníkem A. a mezi žalobci C. stávajícího, takže žalobci jako poddlužníci mohou použiti proti žalovanému všech námitek, kteréž jim proti A-ovi samému příslušejí (srov §. 308. odst. 2. e. ř.).

Právem tedy žalobci dovolávají se proti dalšímu pokračování exekuce žalovaným jménem A. vedené, že vymáhané pohledávání jest zaplaceno a sice po vzniku exek. titulu, že tudíž zaniklo, že A-ovi další vedení exekuce nepřísluší, a že povolená vnucená dražba pro zaniknutí původního titulu exekučního zrušena býti má (§. 35. e. ř.).

Vždyť §. 308. e. ř. ustanovuje, že vymáhající věřitel oprávněn jest ku všem krokům (k žalobě, k vedení exekuce a j. v.), nebyla-li pohledávka včasně a řádně zaplacena. Tu byl ale A. řádně a úplně zapraven, týž nemá práva po zaplacení v exekuci pokračovati, a nemá tudíž také práva toho žalovaný, který pouze jménem A-ovým vystupuje.

Ostatně nutno poukázati k tomu, že se žalovaný mohl o tomto nastalém zaplacení způsobem v §. 301. e. ř. uvedeným přesvědčiti, než se ku dalšímu vedení exekuce odhodlal, že ale ve směru tom opatrnosti té nedbal.

Pokud tedy žalovaný vykonává práva plynoucí z usnesení, kterým jemu přiznáno bylo právo přikazovací k vybrání, jest žaloba úplně odůvodněna, pročež bylo odvolání vyhověno, rozsudek prvního soudu změněn a žalobě s omezením ve výroku rozsudečném určitě označeném vyhověno.

Než dlužno zde ale současně uvážiti, že právo zástavní žalovaným bezelstně nabyté oprávňuje jej, aby vzdal se práv, kterých tím nabyl, že jemu pohledávka přikázána byla k vybrání (§§. 311. a 323. e. ř.), a aby pak třebas žádal za přikázání pohledávky knihovně zjištěné — zatím bez újmy jeho práv knihovně vymazané — na místě placení (§. 324. e. ř.), v kterémž případě arciť vystupuje pak jménem vlastním a nikoliv cizím. O této eventualitě ale rozhodovati, není zde na čase a na místě. Otázku, zdali právo zástavní žalovaným nabyté chráněno

jest přes nastalé zaplacení důvěrou v knihy veřejné vedle §. 469. ob. z. obč., nepřísluší samu o sobě zde řešiti, poněvadž žaloba **nesměřuje** k tomu, aby toto právo zástavní bylo z knihy pozemkové vymazáno, nýbrž jen čelí k tomu, aby **ona** exekuce, která se na základě přikázání k vybrání provádí, byla zrušena.

Proto také změna rozsudku nižšího soudu tak upravena byla, aby v tom směru nebylo žádné pochybnosti, a byla proto žaloba, pokud by se nejasným a neurčitým zněním prosby její mohlo ještě něčeho více dovozovati. „pro tentokráte" zamítnuta, tak že tu rozsudek první s úchylkou právě uvedenou byl potvrzen.

Revisi B-ově c. k. nejvyšší soud nevyhověl z těchto **důvodů:**

Dovolacího důvodu v §. 503. č. 4. c. s. ř. v dovolání uvedeného není, spíše odpovídá právní posouzení věci soudem odvolacím úplně zákonu (§. 308. e. ř.). Žalovaný vede exekuci proti žalobcům na základě usnesení o přikázání pohledávky A-ovy k vybrání. Dle jasného ustanovení §. 308. e. ř. za to pokládati nutno, že exekuce jménem A. se vede. Poněvadž však zjištěno jest, že pohledávání A-ovo v obnosu 77 zl. s přísl. témuž drahně před tím zapraveno bylo, než žalovaný nabyl práva nadzástavního, ba že i pohledávka sama, byť i s omezením §. 51. knih. z. ku knihovnímu výmazu přivedena byla, než žalovanému povoleno bylo její přikázání k vybrání, jest na biledni, že A-ovi exekuci pro ni vésti již nepřísluší (§. 1412. ob. z. obč.) a že žalovaný, který úkonem, přikazujícím mu pohledávku k vybrání, jen do oboru práv a povinností svého dlužníka A. vstoupil, nesmí pro ni vésti exekuci, o jejížto zrušení žalobní prosba žádá. Tomuto názoru ustanovení §. 469. ob. z. obč. tím méně se příčí, ježto odvolací soud ve svém výroku úplně vyhověl oprávněným snad nárokům žalovaného, vyhradiv právě veškerá práva vkladem práva zástavního mu na této pohledávce již příslušící, a týž patrně nemá příčiny pokládati se za stížena, že žalobnímu nároku toliko v objemu omezeném, stavu spisů odpovídajícím, bylo vyhověno.

Co se pak týče námitky, přednesené žalovaným teprve v dovolání, že se pro žalobu zákonných podmínek §. 35. e. ř. vůbec nedostává, nelze na ni v dovolacím řízení dle §. 504. odst. 2. c. s. ř. již zřetele bráti.

Rozhodnutí c. k. **nejvyššího soudu ze dne** 26. **července** 1899 č. 10.071.

Flieder.

Poměr §. 45. odst. 2. jur. normy k §. 261. c. s. ř. — I železniční erár, ač v obchodní rejstřík nezapsán, ve sporech obchodních podléhá právomoci obchodního soudu.

Akciová společnost X. v Drážďanech domáhala se žalobou u c. k. okresního soudu pro věci obchodní v Praze na c. k. erár železniční podanou zaplacení 197 zl. r. č. jakožto náhrady škody způsobené jí poškozením stroje hospodářského c. k. státním drahám k dopravě odevzdaného. O námitce nepříslušnosti c. k. finanční prokuraturou v Praze při ústním líčení pře učiněné a tím odůvodněné, že stát jakožto majitel železnice v obchodním rejstříku zanešen není (§. 51. jur. n.) jednáno bylo zvláště o sobě a byla pak usnesením prohlášeným a stranám písemně vydaným ze dne 22. června 1899 č. jed. C. IV. 205./99.—7. námitka nepříslušnosti zavržena a stanoveno, že u věci samé jednáno býti má teprve, až usnesení toto právoplatným se stane. Důvody: Námitka nepříslušnosti opírá se jednak o to, že erár železniční není obchodníkem, jednak o to, že není zanešen v rejstříku obchodním. V prvním směru zejmena k tomu se poukazuje, že účelem provozování železnice státem jest pěstování zájmů veřejných. Třebas by tuto okolnost uznati bylo — ovšem nikoli v té všeobecnosti, jak c. k. finanční prokuraturou se tvrdí — přece nesmí přehlédnuto býti, že podnik určitý nepozbývá vlastnosti podniku obchodního tím, že v rukou státu se nalézá a zejmena při dopravním podniku drah státních nutno uznati, že tu jde o provozování po živnostensku dopravy zboží po zemi (čl. 272. č. 3. čl. 390. obch. z.), i že tu jest úmysl k docílení výdělku směřující. Okolnost, k čemu výdělek se vynakládá, na váhu nepadá, pro vlastnost obchodníka rozhodným jest toliko úmysl k výdělku směřující.

Však i druhý důvod není způsobilým k tomu, aby na jeho základě pravomoc kausální upřena býti mohla. Předpisem §. 51. jur. n. zákon patrně toho docíliti chtěl, aby právomoci soudů obchodních nepodléhali kupci, kteří pro skrovný objem obchodu svého nejsou povinni do rejstříku obchodního dáti se zapsati, avšak ohledně železnic není zajisté o tom pochybnosti, že by podrobeny byly zápisu v rejstřík obchodní, kdyby v rukou soukromých se nalézaly a nikoli v majetku státu a §. 8. úvodního zák. k obch. zák. stanoví toliko dočasné osvobození státu od předpisů §. 7. téhož zák. až do doby upravení v cestě nařízení, aniž chtěl zaváděti vyloučení státu z kompetence kausální v případech, kde jde o spory z obchodů. Uváží-li se pak k tomu ratio legis, na které zřízení soudů kausálních spočívá — totiž

úmysl zákonodárce zaříditi soudy zvláštním poměrům obchodu přizpůsobené zejmena přibráním soudců ze stavu kupeckého a zabezpečiti takto obchodu judikaturu ustanovením obchodního zákona odpovídající, nelze pak nalézti rozumného důvodu pro výklad, že by zákonodárce spory z obchodů (kteréž, jde-li o dráhu soukromou, beze vší pochyby před soud kausální náležejí) podrobiti chtěl judikatuře soudů obecných v tom případě, když podnik železniční jest v rukou státu.[1])

Do usnesení toho podanou stížnost c. k. finanční prokuratury c. k. obchodní soud v Praze usnesením ze dne 11. července 1899 č. j. R. 23./99.—9. jakožto nepřípustnou zamítnul poukázav k §. 45. odst. 2. jur. n. s tím, že stížnost tu dle §. 523. s. ř. vrátiti náleželo. Do tohoto usnesení c. k. obchodního soudu v Praze opět podala c. k. finanční prokuratura stížnost, v jejíž úvodu k tomu poukazuje, že nelze s ní naložiti dle předpisu §. 528. s. ř., poněvadž usnesením II. instance nebylo potvrzeno usnesení soudu prvního.

C. k. nejvyšší soud vyhověl stížnosti této a zrušiv posléze uvedené rozhodnutí c. k. obchodního soudu v Praze tomuto jakožto soudu rekursnímu nařídil, aby nehledě k důvodu zamítacímu, jako by stížnost nepřípustnou byla, rozhodnul o stížnosti c. k. finanční prokuratury do usnesení soudce prvního ze dne 22. června 1899 č. j. C. IV. 205.99./—7. Důvody: O námitce nepříslušnosti žalovaným železničním erárem při ústním líčení pře učiněné bylo soudem prvním na základě zvlášť pro sebe vedeného jednání rozhodnuto. Do tohoto rozhodnutí lze si proto dle předpisů §§. 261., 431. s. ř. stěžovati samostatnou stížností. Na přípustnosti tohoto prostředku právního §. 45. jur. n. pak ničeho nemění. Jedná totiž tento paragraf v odstavci prvním o případech, ve kterých sborový soud první instance o věcné příslušnosti své rozhodne. Toho případu tu ovšem není. V druhém odstavci předpokládá však zmíněný paragraf, že soud okresní obecný aneb v jeho obvodu se nalézající okresní soud kausální v právní rozepři jisté námitku nepříslušnosti již před tím aneb současně zamítnuv hned již ve věci samé rozhodne, ačkoli by rozepře ta místo před okresní soud kausální náležela před okresní soud obecný aneb naopak. Však ani tohoto případu tu není, poněvadž c. k. okresní soud pro věci obchodní v Praze na základě projednání zvlášť o sobě vedeného toliko o námitce nepříslušnosti rozhodnul, aniž by u věci samé byl projednával, aneb nařídil, že

---

[1]) Tak i rozhodnutí nejv. soudu ze dne 4. ledna 1895 č. 15.167 z roku 1894 uveřejněné ve sbírce věstníku min. sprav. pro rok 1895 pod č. 1135 (str. 75.).

ihned u věci samé projednávati se má. Nejsou tu tedy ony ohledy, které zákonodárce přiměly k ustanovení §. 45. jur. n. a zejmena druhého odstavce jeho, totiž ohledy, aby uspořeno bylo opětné projednávání téže sporné látky před soudcem příslušným[2]), i jest proto stížnost do usnesení soudce prvního přípustnou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. srpna 1899 č. 12.368.[3])

Sekretář. **Ant. Menoušek.**

K výkladu na §. 29. j. n.

Otto S. podal u c. k. okresního soudu na Král. Vinohradech na Aloise S. na Král. Vinohradech tři žaloby a sice na zaplacení 333 zl. 20 kr., 315 zl. 77 kr. a 430 zl. 10 kr. K návrhu žalovaného prohlášeno usnesení, že jednání o všech těchto žalobách bude spojeno a záležitost tato příslušnému soudu postoupena, poněvadž těmito třemi žalobami dobývá žalobce kupní cenu za zboží žalovanému prodané a v čase od 19. května do 15. září 1897 v šesti dodávkách dodané, částka žalobami těmi dobývaná z účtu běžného obnáší 1079 zl. 7 kr., spojením pak záležitost tato nejen se urychlí, ale i náklady valně se umenší a jest tedy spojení toto odůvodněno, nehledě ani k tomu, že žalovaný dle svého přednesu proti úhrnné částce námitky má; vzhledem však k tomu, že částka žalobci proti žalovanému z účtu běžného za zboží prodané — tedy z téhož právního důvodu příslušící — obnos 500 zl. převyšuje, zastavuje se další řízení a bude záležitost tato postoupena soudu příslušnému, jakmile usnesení toto moci práva nabude.

---

[2]) Srovn. spis dv. rady prof. dra Otta: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního I. str. 83.

[3]) Následkem tohoto rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu c. k. obchodní soud v Praze usnesením ze dne 25. srpna 1899 č. j. R. 23./99.—12. zamítnul stížnost c. k. finanční prokuratury do usnesení c. k. okresního soudu pro věci obchodní v Praze ze dne 22. června 1899 č. j. C. IV. 205./99.—7. a usnesení toto potvrdil. V důvodech poukazuje se k důvodům prvního soudce a připomíná se, že také §. 3. zákona ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. z. veškeré žaloby na náhradu škody způsobené tělesním úrazem neb usmrcením při provozování železničním před obchodní soudy odkazuje a že tudíž jest zjevným úmysl zákona, aby i železniční erár ve věcech obchodních pravomoci soudů obchodních podléhal.

Usnesením ze dne 22. června 1898 č. j. R. III. 119./98.—1. zrušil c. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní usnesení c. k. okresního soudu, pokud jím prohlášeno bylo zastavení dalšího řízení a postoupení této záležitosti soudu příslušnému a nařídil soudu tomu další zákonné jednání, neboť dle §. 29. j. n. zůstává každý soud v právních věcech, které řádně u něho byly zahájeny, příslušným až do jich ukončení, byť se i okolnosti, které při zavedení řízení rozhodnými byly pro určení příslušnosti, za řízení změnily.

Výminky stává jen o takových změnách, jimiž právní věc vymyká se tuzemskému soudnictví vůbec, nebo aspoň působnosti všech soudů řádných.

Jako dobu pro posouzení příslušnosti soudní rozhodnou přijala nová jur. norma okamžik, kdy té které záležitosti se soud ujal, kdy záležitost ona u toho kterého soudu byla zahájena.

Změny ať v poměrech faktických po okamžiku tomto nastalé, ať náhodou, ať vůlí stran vyvolané, ať opatřením soudním spůsobené nemají na příslušnost soudní již založenou nižádného vlivu.

Jelikož pak o žalobě dotčené právní jednání právoplatně bylo zahájeno, usnesení soudcovo spojiti rozepři tuto s rozepřemi mezi týmiž osobami u téhož soudu zahájenými ku jednání společnému na příslušnost soudní již založenou nižádného vlivu nemá, bylo k rekursu usnesení c. k. okresního soudu na Král. Vinohradech v uvedeném směru co protizákonné zrušiti, soudu tomuto další jednání v této věci nařídíti a žalobci dle §. 50. c. ř. s. útraty rekursu proti žalovanému přisouditi.

V řádné revisní stížnosti poukázal žalovaný k tomu, že rozdělení dluhované sumy na tři, jeví se býti obcházením zákona a vyhybáním se kompetenci sborového soudu.

C. k. nejvyšší soud usnesením potvrdil v odpor vzaté usnesení c. k. zemského jako rekursního soudu v Praze a poukázal k jeho důvodům.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 1898 č. 10.347.

—a.

Osoby vojenské velící jistému oddílu vojenskému, požívají ve službě své ochrany §. 68. tr. z.

Na cestě od cvičení ve střelbě přišel setník R. L. v čele své setniny ke kovárně patřící B. H. Spozorovav před domem několik nádob s vodou a chtěje mužstvu poskytnouti občerstvení, předejel setninu, aby nejprve prozkoumal jakost vody. I shledal, že v jedné nádobě byla hnědá, kalná voda rašelinová a zakázal proto mužstvu z ní píti, dovolil však použíti vody z nádob ostatních. Toto jednání vyvolalo nelibost kováře, tovaryše jeho a jistého rolníka, kteří jednání to pojmenovali lumpáctvím, oni dva nadávali setníku „lumpů" a „mrch", tento uchopil jednu nádobu a vychrlil vodu z ní na setníka a koně jeho.

Obžalováni byvše pro přestupek v §. 312. tr. zák. naznačený, byli rozsudkem c. k. okresního soudu v Grieskirchenu ze dne 25. listopadu 1898 č. j. U. 117./98.—4. obžaloby sproštěni z toho důvodu, jelikož urážka setníka R. L. slovem i skutkem netvoří skutkovou povahu §. 312. tr. zák., poněvadž tento nemůže býti počítán k osobám vrchnostenským, v §. 68. tr. zák. jmenovaným, vojenské osoby požívati mohou ochrany §. 68. tr. zák. jen tehdy, vystupují-li jako vojenská stráž nebo vykonávajíce nějaký příkaz vrchnostenský, tudíž tu jde jen o soukromou urážku, pro kterou není žalováno.

Téhož v podstatě náhledu byl i c. k. krajský soud ve Welsu, který rozsudkem ze dne 30. prosince 1898 č. j. Bl. VII. 103./98.—3. odvolání funkcionáře státního zastupitelstva z důvodů prvého soudce zamítl, dodav, že setník L. byv uražen konal sice svou službu, avšak nemůže býti považován za vojenskou stráž ve smyslu §. 68. tr. zák.

Ku zmateční stížnosti c. k. generální prokuratury ku zachování zákona prohlásil nejvyšší soud jako soud kasační, že oběma těmito rozsudky byl zákon v ustanoveních §§. 68. a 312. tr. z. porušen.

Důvody. Oba řečené rozsudky jsou právně mylné. Pravda jest ovšem, že setníka L. a jeho ze cvičení ve střelbě se vracející mužstvo nelze považovati za vojenskou stráž. Rozhodné v tom směru předpisy XII. části služebního řádu pro c. a k. vojsko a ustanovení §§. 174. a 230. vojenského tr. zák. nedopouštějí o tom pochybovati. Avšak naprosto pochybeno jest, upírá-li se důstojníku, velícímu ve službě oddílu vojska, vlastnost „vrchnosti" ve smyslu §. 68. tr. zák. proto, že není vojenskou stráží. Slušíť uvážiti, že každý svou službu konající důstojník vykonává akt státní moci vojenské. Stát má právo a povinnost ku sebezachování. Jest mu k ochraně třeba moci vojenské; tato pak jest vý-

sledkem státní svrchovanosti, státní souverenity, v Rakousku, kde jest vladař zároveň vrchním pánem vojska a hlavou vojenského zřízení, přímo výsledkem vládní moci mocnářovy. Vykonávání vojenské moci ve všech její odvětvích slouží tudíž vynikajícím způsobem státním účelům, totiž ochraně a zachování státu. Z toho však vyplývá, že kdokoliv, konaje ve vojenském zřízení svou službu, úkony ze státní moci vojenské vyplývající činí, tím obstarává práce vlády (§. 101. tr. zák.), tedy vystupuje jako úředník státu. Nikoliv jako vojenská stráž, ovšem ale jako úředník měl setník L. nárok na ochranu §. 68. tr. z. Byl-li tento, maje velení nad svým oddělením, vykonávaje tudíž svou službu jako úředník státu, naznačeným způsobem uražen, obsahuje tato urážka zajisté skutkovou povahu §. 312. tr. zák. Proto jest zmateční stížnost podle §. 33. tr. ř. ku zachování zákona podaná opodstatněna, pročež bylo porušení zákona v uvedených směrech prohlášeno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu jako soudu kasačního ze dne 7. února 1899 č. j. 1890. **V. D.**

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

75. Poznámka k otázce (str. 681. a násl.), jsou-li útraty přihlášky dle §. 210. ex. ř. útratami exekučními?

Ve zmíněné otázce zastáváno jest mínění, že útraty přihlášky dle §. 210. ex. ř. jsou útratami exekučními, a že nutno je přikázati v pořadí pohledávky, třeba by pro vedlejší závazky žádný obnos nebyl zjištěn. Správnost tohoto mínění jest dovozována z ustanovení zákona, a jsou také uvedeny důvody pro náhled opáčný. K důvodům pro opáčný náhled uvedeným připojujeme ještě několik slov, jimiž dokázati chceme, že mínění zastávané nezdá se býti správným.

Dle §. 210. ex. ř. mají býti všecky osoby, jež jsou poukázány se svými nároky na nejvyšší podání, při obeslání k roku rozvrhovému vyzvány, aby své nároky jednotlivě před anebo při roku ohlásili a je prokázali, jinak že se na ně vezme ohled jen potud, pokud z veřejných knih neb z exekučních spisů bude patrno, že pozůstávají po právu neb jsou způsobilé k uspokojení. (Vyzvání toto jest zajisté jen ve prospěchu věřitelů, aby v případě popřené likvidnosti neb pořadí pohledávek mohli své nároky ihned prokázati.)

Z toho plyne, že pohledávky a nároky své mohou přihlásiti všecky osoby, tedy i ty, které exekuci nevedly. Přihlásí-li pak své pohledávky, vzniknou jim skutečně útraty, avšak, jak to mají býti útraty exe-

kuční, když osoby ty exekuci nevedly? Vždyť útraty exekuční jsou jen appendix pohledávky exekucí vymáhané, což plyne zřejmě ze slov §. 74. ex. ř., že dlužník má vymáhajícímu věřiteli nahraditi všecky nutné náklady!

Přihlášené pohledávky nemusí ani míti titul exekuční (§. 1. ex. ř.), a nedá se nijak mysliti, že by vykonatelná pohledávka, pro niž se vede exekuce, mohla způsobiti jiné pohledávce, pro niž se exekuce vůbec nevede, útraty exekuční.

Takto vzniklé útraty nejsou tedy ani processní ani exekuční útraty a nemohou se tudíž dle §. 216. posl. odst. ex. ř. přikazovati ve stejném pořadí s pohledávkou.

Sporným by mohlo býti jediné, požívají-li náklady, jež vznikly vymáhajícímu věřiteli přihláškou ve smyslu §. 210. ex. ř. učiněnou stejného pořadí s vymáhanou pohledávkou, a dlužno-li je v témž pořadí přikázati.

V tomto případě jsou vzniklé náklady appendix vymáhání pohledávky, avšak nikdy to nejsou náklady ku provedení práva nutné ve smyslu §. 74. ex. ř.

Exekuční řízení ovšem nekončí udělením příklepu, avšak tato doba jest rozhodna pro přikazování pohledávek a jiných nároků (§. 216. posl. odst., §. 223. ex. ř.), do té doby vmysliti se dlužno při rozvrhu nejvyššího podání, a již z té okolnosti dalo by se dovozovati, že nelze hleděti na útraty později vzniklé. Udělením příklepu dosaženo účelu exekuce, totiž masy, z níž vymáhaná pohledávka po případě bude kryta, a jsou tedy jen útraty, které až do této doby vznikly, nutné náklady ku provedení práva (§. 74. ex. ř.).

Rok k rozvrhu může se pak ustanoviti z moci úřední (§. 209. ex. ř.). Jestliže ponavrhne některá oprávněná osoba, aby rok k rozvrhu byl ustanoven, patrno, že náklady jí vzniklé nejsou nutné, a rovněž tak nejsou nutné náklady, přihlásí-li vymáhající věřitel dle §. 210. ex. ř. svou pohledávku k rozvrhovému roku. Pohledávka vymáhajícího věřitele i s příslušenstvím jest ostatně patrna z exekučních spisů; vždyť již v usnesení, kterým se exekuce povoluje, bude dle § 63. č. 2. ex. ř. uvedeno, jaká jest pohledávka vymáhaná a jaké její příslušenství, a náklady určují se i během dalšího řízení exekučního na př. po provedeném odhadu, po předložení dražebních výminek. Proč by měl tedy vymáhající věřitel v přihlášce ve smyslu §. 210. ex. ř. opakovati vše to, co ze spisů je patrno, a účtovati zase náklady?! (Srov. §. 210. ex. ř. posl. věta.) Náklady tyto také nikdo nezavinil — na nejvýše vymáhající věřitel sám — a ta okolnost, že vymáhající věřitel jest

k tomu oprávněn, nemůže nikdy ospravedlniti nutnost nákladů těch. — Z uvedeného plyne, že náklady přihlášky dle §. 210. ex. ř., ať povstaly kterémukoli věřiteli, kteří ostatně vůči dílčí podstatě zaujímají stejné postavení, nejsou náklady ve smyslu §. 74. ex. ř., že se tedy nemohou přikázati v pořadí pohledávky dle §. 216. ex. ř. posl. odst., nýbrž že se přikážou jen tehdy, je-li pro vedlejší náklady nějaký obnos zjištěn.

V. Fryc.

Denník.

Advokátní komora v království Českém konala dne 21. t. m. za předsednictví presidenta komory p. dra Tragyho velmi četně navštívenou mimořádnou valnou hromadu, kdež důrazným způsobem výrazu došly četné stesky ve stavu advokátů postupem justiční správy od doby zavedení nových zákonů processních vyvolané. Zpravodaj p. dr. K. Marek přednesl a odůvodnil resoluci výborem v tom směru navrženou. Po obšírné a pohnuté debatě, jíž účastnili se četní členové obou národností, usneseno se na resoluci tohoto znění:

„Justiční správa zaujala od zavedení nových civilních zákonů processních ve veřejných i tajných výnosech stanovisko, kteréž důležitost a vážnost stavu advokátního poškozuje, svorné působení soudců a advokátů kalí, stav advokátní méně cenným a postrádatelným činitelem justiční správy prohlašuje, důvěru obecenstva v něj podkopává a možnost žíti způsobem přiměřeným úřadnímu a veřejnému postavení advokáta, těžce ohrožuje.

Justiční správa učinila tak zejmena ve výnosech stran ustanovení správců úpadkových podstat, zřizování seznamů vnucených správců, upravování útrat, dále výnosem na spořitelny, jehož odůvodnění stav advokátský těžce uráží, tajnými výnosy, čelícími k obmezení intervence advokátů v řízení processním i exekučním, vycházejícím hlavně z názoru, že právní zastupování, pokud není zastoupení advokátem po zákonu nutno, věci právní jen zamotává a provedení práva nad míru zdražuje. — Ona ve výnosech důstojnost advokátních komor a advokátního stavu těžce urážejících, nebrala dosud ohled na stížnosti výboru advokátních komor o skutečnosti se opírající, vyvolala jednáním svým soudcovské výnosy, na př. onen štýrskohradeckého presidia vrchního soudu zemského z 28. srpna 1899, jenž zákonu příkře odporuje a jenž, veden patrně zlovolným smýšlením vůči stavu advokátskému, důležitost odbor-

ného povolání advokátského zneuznává a obyvatelstvo práva se domáhající poškozuje, ztěžuje a strpčuje jemu odborné zastoupení práv jeho.

Valná hromada advokátní komory v království Českém spatřuje v tomto jednání justiční správy neoprávněné vsahání v neodvislost soudcovskou, státními základními zákony zaručenou, značné poškozování obecenstva práva se domáhajícího a těžké porušení důstojnosti a vážnosti, jakož i ohrožení existence stavu advokátského.

Valná hromada ohražuje se proti takovému jednání justiční správy, které ohrožuje čestné postavení advokáta, zakládající se v zákoně a ve věrném plnění povinností advokátů rakouských, a vyzývá výbor, aby proti takovému zasahování justiční správy do konání spravedlnosti, které pro řádné zachovávání zákonů jest povážlivým, se vší energií a nemaje jiného ohledu než k zákonu a ku cti a vážnosti stavu advokátů zakročil, a k tomu účelu se s ostatními rakouskými komorami advokátními srozuměl."

Literatura nových zákonů processních. Ohlášený dodatek k českému vydání „Sbírky vzorců k civilnímu řádu soudnímu a exekučnímu řádu vydané c. k. ministeriem práv" vyšel právě jako seš. 11. celé této Hartmannovy publikace. Přidány jsou seznam podle paragrafů a seznam věcný. — K svému přehledu literarnímu již oznámenému vydal prof. dr. H. Sperl vítané pokračování „Übersicht über die Literatur und Praxis des öster. Civilprocess- und Executionsrechtes im ersten Halbjahre 1899", prvotně v „Allg. österr. Gerichtszeitung" uveřejněnou, také ve zvláštním otisku.

Literatura knihovního práva. Úvaha p. rady zemského soudu Františka Lošana „O mapě knihy pozemkové" vyšla ve vydání druhém značně rozšířeném. Přidána jest velmi pečlivě zdělaná „Sbírka příkladů, kterak mají vypraveny býti výměry, zápisy a potvrzení zápisů v knihovních záležitostech", která vydána jest mimo to i o sobě zvlášť. — Dále vyšla „Sbírka příkladů žádostí a usnesení knihovních" s dodatkem vzorců zápisů do knih a potvrzení o nich, již sestavil JUDr. Jos. V. Bohuslav, c. k. soudní adjunkt v Brandýse n. Lab. u vydání druhém, nákladem spisovatelovým. O náležitém ocenění díla tohoto svědčí ta okolnost, že spisovatel v krátké době nucen byl po rozebrání vydání prvého uspořádati vydání druhé; známka to pro českého spisovatele velmi lichotivá. Obsah spisku jest též s to, aby vzbudil živý zájem nejen u stavu advokátského, nýbrž i soudcovského, poskytuje možnost značného usnadnění praxe knihovní oběma stranám.

Theoretické státní zkoušky historicko-právní v Praze 1899. V t. zv. terminu velikonočním podrobilo se zkoušce 63 kandidátů, 37 jazykem českým a 26 jazykem německým. Úspěchy jejich byly následující:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním: ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru	Dobré	Dostatečné	Ne-dostatečné
české . . .	2	—	2	6	11	12	4
německé . .	1	—	—	3	9	11	2
úhrnem . .	3	—	2	9	20	23	6

Z 6 reprobovaných kandidátů byl 1 (č.) odkázán na půl roku, ostatní na rok.

Z kandidátů těch bylo 20, již podrobili se zkoušce po 3. semestru, 10 českých a 10 německých. Úspěchy jejich byly tyto:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním: ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru	Dobré	Dostatečné	Ne-dostatečné
české . . .	2	—	2	3	2	1	—
německé . .	1	—	—	1	3	5	—
úhrnem . .	3	—	2	4	5	6	—

V terminu červencovém zkoušeno bylo 169 kandidátův, 106 českých a 63 německých. Výsledky byly tyto:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním: ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru	Dobré	Dostatečné	Ne-dostatečné
české . . .	—	1	7	14	47	28	9
německé . .	—	3	3	4	24	23	6
úhrnem . .	—	4	10	18	71	51	15

Reprobováno bylo 10 kandidátů (5 č. a 5 n.) na půl leta, 5 kandidátů (4 č. a 1 n.) na rok.

V terminu říjnovém ze 195 kandidátů zkoušce se podrobili, 142 česky, 53 německy. Úspěchy byly tyto:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním				Dobré	Dostatečné	Nedostatečné
	ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru			
české . . .	2	1	6	16	54	40	23
německé . .	1	—	2	1	20	21	8
úhrnem . .	3	1	8	17	74	61	31

Z 31 reprobací bylo 9 na rok, vesměs při zkouškách českých, ostatních 22 bylo na půl leta.

Celkem tedy roku letošního zkoušeno bylo 427 kandidátů, 285 česky a 142 německy. Výsledek celkový jest tento:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním				Dobré	Dostatečné	Nedostatečné s reprobací	
	ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru			na půl leta	na rok
české . . .	4	2	15	36	112	80	20	16
německé . .	2	3	5	8	53	55	13	3
úhrnem . .	6	5	20	44	165	135	33	19

Nový akciový regulativ. (Pokračování.) Pokud jde o t. zv. apporty a zakladatelská nabývání (Gründungserwerbungen), pečuje regulativ především o dostatečnou jich publicitu v kruzích zúčastněných, a to tím, že zamýšlené transakce takové musí býti ve stanovách přesně jak co do osobní, tak i co do věcné stránky vytčeny (§. 20.), dále že sdělení dotčená pojati jest do subskripčních vyhlášek i upisovacích prohlášení, že podrobné doklady o nich v §§. 8. a 9. blíže vyznačené předložiti jest ustavující valné hromadě (§. 13.) a po zřízení společnosti uložiti u obchodní a živnostenské komory ku všeobecně volnému vždy nahlédnutí (§. 14.). — Údaje ceny transakcemi takovými převzatých majetkových předmětů mají býti dostatečně doloženy; v nedostatku řádných dokladů může státní správa požado-

jest přes nastalé zaplacení důvěrou v kniby veřejné vedle §. 469. ob. z. obč., nepřísluší samu o sobě zde řešiti, poněvadž žaloba nesměřuje k tomu, aby toto právo zástavní bylo z knihy pozemkové vymazáno, nýbrž jen čelí k tomu, aby ona exekuce, která se na základě přikázání k vybrání provádí, byla zrušena.

Proto také změna rozsudku nižšího soudu tak upravena byla, aby v tom směru nebylo žádné pochybnosti, a byla proto žaloba, pokud by se nejasným a neurčitým zněním prosby její mohlo ještě něčeho více dovozovati, „pro tentokráte" zamítnuta, tak že tu rozsudek první s úchylkou právě uvedenou byl potvrzen.

Revisi B-ově c. k. nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů: Dovolacího důvodu v §. 503. č. 4. c. s. ř. v dovolání uvedeného není, spíše odpovídá právní posouzení věci soudem odvolacím úplně zákonu (§. 308. e. ř.). Žalovaný vede exekuci proti žalobcům na základě usnesení o přikázání pohledávky A-ovy k vybrání. Dle jasného ustanovení §. 308. e. ř. za to pokládati nutno, že exekuce jménem A. se vede. Poněvadž však zjištěno jest, že pohledávání A-ovo v obnosu 77 zl. s přísl. témuž dralině před tím zapraveno bylo, než žalovaný nabyl práva nadzástavního, ba že i pohledávka sama, byť i s omezením §. 51. knih. z. ku knihovnímu výmazu přivedena byla, než žalovanému povoleno bylo její přikázání k vybrání, jest na bíledni, že A-ovi exekuci pro ni vésti již nepřísluší (§. 1412. ob. z. obč.) a že žalovaný, který úkonem, přikazujícím mu pohledávku k vybrání, jen do oboru práv a povinností svého dlužníka A. vstoupil, nesmí pro ni vésti exekuci, o jejížto zrušení žalobní prosba žádá. Tomuto názoru ustanovení §. 469. ob. z. obč. tím méně se příčí, ježto odvolací soud ve svém výroku úplně vyhověl oprávněným snad nárokům žalovaného, vyhradiv právě veškerá práva vkladem práva zástavního mu na této pohledávce již příslušící, a týž patrně nemá příčiny pokládati se za stížena, že žalobnímu nároku toliko v objemu omezeném, stavu spisů odpovídajícím, bylo vyhověno.

Co se pak týče námitky, přednesené žalovaným teprve v dovolání, že se pro žalobu zákonných podmínek §. 35. e. ř. vůbec nedostává, nelze na ni v dovolacím řízení dle §. 504. odst. 2. c. s. ř. již zřetele bráti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. července 1899 č. 10.071.

Flieder.

Poměr §. 45. odst. 2. jur. normy k §. 261. c. s. ř. — I železniční erár, ač v obchodní rejstřík nezapsán, ve sporech obchodních podléhá právomoci obchodního soudu.

Akciová společnost X. v Drážďanech domáhala se žalobou u c. k. okresního soudu pro věci obchodní v Praze na c. k. erár železniční podanou zaplacení 197 zl. r. č. jakožto náhrady škody způsobené jí poškozením stroje hospodářského c. k. státním drahám k dopravě odevzdaného. O námitce nepříslušnosti c. k. finanční prokuraturou v Praze při ústním líčení pře učiněné a tím odůvodněné, že stát jakožto majitel železnice v obchodním rejstříku zanešen není (§. 51. jur. n.) jednáno bylo zvláště o sobě a byla pak usnesením prohlášeným a stranám písemně vydaným ze dne 22. června 1899 č. jed. C. IV. 205./99.—7. námitka nepříslušnosti zavržena a stanoveno, že u věci samé jednáno býti má teprve, až usnesení toto právoplatným se stane. Důvody: Námitka nepříslušnosti opírá se jednak o to, že erár železniční není obchodníkem, jednak o to, že není zanešen v rejstříku obchodním. V prvním směru zejmena k tomu se poukazuje, že účelem provozování železnice státem jest pěstování zájmů veřejných. Třebas by tuto okolnost uznati bylo — ovšem nikoli v té všeobecnosti, jak c. k. finanční prokuraturou se tvrdí — přece nesmí přehlédnuto býti, že podnik určitý nepozbývá vlastnosti podniku obchodního tím, že v rukou státu se nalézá a zejmena při dopravním podniku drah státních nutno uznati, že tu jde o provozování po živnostensku dopravy zboží po zemi (čl. 272. č. 3. čl. 390. obch. z.), i že tu jest úmysl k docílení výdělku směřující. Okolnost, k čemu výdělek se vynakládá, na váhu nepadá, pro vlastnost obchodníka rozhodným jest toliko úmysl k výdělku směřující.

Však i druhý důvod není způsobilým k tomu, aby na jeho základě pravomoc kausální upřena býti mohla. Předpisem §. 51. jur. n. zákon patrně toho docíliti chtěl, aby právomoci soudů obchodních nepodléhali kupci, kteří pro skrovný objem obchodu svého nejsou povinni do rejstříku obchodního dáti se zapsati, avšak ohledně železnic není zajisté o tom pochybnosti, že by podrobeny byly zápisu v rejstřík obchodní, kdyby v rukou soukromých se nalézaly a nikoli v majetku státu a §. 8. úvodního zák. k obch. zák. stanoví toliko dočasné osvobození státu od předpisů §. 7. téhož zák. až do doby upravení v cestě nařízení, aniž chtěl zaváděti vyloučení státu z kompetence kausální v případech, kde jde o spory z obchodů. Uváží-li se pak k tomu ratio legis, na které zřízení soudů kausálních spočívá — totiž

(§. 958.). Jakmile by depositár obdržel oprávnění věci mu odevzdané používati, pak přechází smlouva depositní v půjčku (§. 971.), u věcí zastupitelných v zápůjčku (§. 959.), a odevzdána-li movitá věc k užívání proti úplatě, v nájem (§, 1090.). S druhé strany nesmí zase povinnost depositáře přesahovati závazek opatrovací, jak níže bude vylíčen, neboť pak by jednalo se buď o zmocnění (§. 960.) aneb též i o smlouvu námezdní (§. 1151.). V konkrétním případě nezřídka nebývá snadno diagnosu učiniti (příkladmo uvedeno budiž rozhodnutí č. 14.174. ve 30. svazku sbírky Pfaff-Schey) a níže naskytne se příležitost k tomu poukázati, kterak i differenční hra pod maskou smlouvy schovací skrývati se může.

Subjektem (podmětem) smlouvy schovací může býti jen kdo k právním činům jest způsobilým. Nelze pak při tom činiti rozdílu mezi úplatnou a bezplatnou smlouvou schovací a při poslednější snad dle §. 865. ob. z. obč. nezletilým deponentům přiznati způsobilost k uzavírání smlouvy, neboť nesmí se přehlédnouti závazky deponenta v §. 967. stanovené. O tom, že smlouvu schovací uzavírati mohou osoby fysické i právnické, že uzavírati ji mohou obchodníci pod firmou svou (čl. 15. obch. zák.), společnosti veřejné (čl. 111.), kommanditní (čl. 164.), kommanditní na akcie a akciové (čl. 213. obch. zák.), jakož i společenstva (§. 12. zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z.) slov šířiti netřeba.

Předmětem smlouvy této může býti každá hmotná věc movitá i nemovitá[1]) (§. 960.). I na věcech zastupitelných jest pravidelný deposit možný (depositum regulare). Věc ta nemusí náležeti deponentovi, vždyť i cizí věci v deposici lze dáti. Depositár nemusí zkoumati poměr deponenta k věci. To ovšem má své meze, meze trestním zákonem kladené. Smlouva, kterou by kdo vědomě v uschování vzal věc, již deponent činem trestním nabyl, zakládala by skutkovou povahu činu trestního buď dle §. 5. neb 6. tr. z. a byla by smlouvou nedovolenou dle §. 878. ob. z. obč.

Jestliže o poměru k deponentovi řečeno, že mu věc náležeti nemusí, pak s důrazem dlužno vytknouti, že ona depositárovi náležeti nesmí. Tak výslovně vyžaduje definice zákonná v §. 957.: Wenn Jemand eine fremde Sache .... etc. V díle: Die Obligationsverhältnisse des österr. allg. Privatrechts (Díl I. sv. 2. §. 38.) připouští Dor. svob. pán von Schey možnost deposita rei suae tenkráte, když vlastník v úplném vědomí svého vlastnictví svou věc

[1]) Úchylka od práva římského.

nicméně od jiného v uschování beře ku př. od zástavního věřitele, jemuž ji byl před tím co ruční zástavu odevzdal.

Pokud se týče cizí deponentovi nenáležející věci, může býti opět poměr různý. Buď deponent odevzdávaje v uschování věc cizí, kterou ku př. drží co zástavní věřitel, uzavírá smlouvu pro sebe, zavazuje tedy depositáře, aby jemu samému ji vrátil, aneb uzavírá smlouvu na prospěch osoby třetí, tím že zavazuje depositáře, aby věc této třetí osobě vydal. Tu máme co činiti se smlouvou in favorem tertii a bylo by vzhledem ku znění §. 960. pochybno, zdaž tu jest smlouva schovací aneb zmocnění dle §. 1019.

Zdaž mohou věci extra commercium býti předmětem smlouvy schovací? Schey ve zmíněném díle o obligacích (§. 26.) praví, že z §. 878. ob. z. obč. a contrario plyne sice důsledek: „O všech věcech, jež nejsou v právním obchodu, smlouvy uzavírati nelze" — v této všeobecnosti však, že nepravým jest a nenahlíží, proč by nebylo lze platnou smlouvu schovací uzavříti ohledně res sacrae. Případ takový může v praxi nastati. Pomysleme ku př. že v případě požáru kostela a farní budovy relikviáře s ostatky svatých někomu v uschování se odevzdají. Jiný příklad: Cestující cizinec odevzdá hostinskému, u něhož bydlí, své losy (cizozemské) v uschování. Tím ještě hostinský nespáše pokus přestupku naznačený v §. 439. pod č. 3. důchodk. trestního zákona.)

Dobu uschování smlouvou určiti — tak jak tomu jest u půjčky (§. 971., 974.), zápůjčky (§. 983.) a nájmu (§. 1090.) — zákon při smlouvě schovací neustanovuje. Mohou tedy kontrahenti dobu stanoviti výslovně, ona může však vysvítati také z okolností (§. 963. věci ku př. se dají v uschování na dobu stěhování, neb na dobu cesty) a není-li ani jednoho ani druhého, pak může deponent kdykoli vrácení požadovati a depositář kdykoli vrátiti. Závazek ze smlouvy schovací jest závazek, pro jehož splnění věřitel dojíti si musí (Holschuld) a nikoli dluh, který dlužník musí věřiteli přinésti (Bringschuld).

Smlouva schovací může býti **bezplatnou** i **úplatnou**.[2]) Úplata nemusí ovšem záležeti pouze v penězích. Záleží-li v užívání věci v uschování dané, pak by se to příčilo povaze smlouvy schovací (§. 958.) a bylo by tu spíše co činiti s půjčkou (§. 971.), třebas byla tato uzavřena ve způsobu smlouvy schovací (§. 916.).

---

[2]) Další úchylka od práva římského (l. 2. §. 24. D. 47., 8. — l. 5. §. 2. D. 13., 6.)

Úplata však se nepředpokládá; ona náleží depositárovi dle §. 96[?] jen, byla-li výslovně umluvena, aneb jestliže dle stavu depositář mlčky sama sebou se rozumí, ku př. při notáři (§. 104. a náš. not. ř. a §. 8. not. tar.), u advokáta (§. 19. adv. ř. a pol. 1[?] adv. tar.), u sensálů (čl. 80. obch. z.), u speditérů (čl. 290. obch. z.), při veřejném skladišti (§. 7. zák. ze dne 28. dubna 18[?] č. 64. ř. z.).

Co vzájemných práv a závazků ze smlouvy schovací se týče, dlužno uvésti toto: Za hlavní povinnost depositáře naznačuje zákon v §. 961., věc v uschování danou pečlivě opatrovati a po uplynutí doby výslovně neb mlčky smluvené aneb na požádání vrátiti tutéž věc deponentovi i s veškerým příbytkem (tedy zvíře s mládětem, nemovitost s úrodou, cenné papíry s novými kuponovými archy a p.). K opatrování slouží detence. Tu sluší připomenouti §. 319. ob. z. obč., jakož i to, že depositár co pouhý detentor ochrany držby nepožívá. Co se týče místa uschování, též rozhoduje především smlouva, jinak uschovává depositář věc tam, kde sám s věcmi svými jest. Žádá-li toho zájem deponenta, jest povinen depositár za okolností i změniti místo uschování, ku př. jestliže skladiště, v němž věc se nalézá, leží v obvodu inundačním a hrozí povodeň.

Závazek depositáře neobmezuje se však na pouhou detenci, on záleží v pečlivém opatrování (§. 961.) a v chránění před škodou (§. 958.), což zákon zahrnuje slovem: „Obsorge" (custodia). Míru diligence udává §. 1297. ob. z. obč., pokud jde o obchody čl. 282. obch. zák.

Namanuje se tu otázka, zdaž v tento závazek „povinné péče" spadá i pojištění, ku př. pojištění nábytku neb sklizně proti škodě z požáru, pojištění cenných papírů proti ztrátě při slosování? Se stanoviska zákona občanského dlužno záporně odpověděti, jinak po zákonu obchodním, o čemž níže.

Vrácení děje se v době smluvené, neb nebyla-li smluvena výslovně, avšak vysvítá-li z okolností v této době, jinak jakmile deponent za to požádá (§. 963.). Ovšem musí deponent se své strany předsevzíti čin, jímž vrácení se umožňuje, dostaviti se sám neb poslati posla, po případě vůz a p., neboť jak již uvedeno při závazku z deposita, musí si věřitel pro plnění dojíti (Holschuld) a nikoli dlužník dluh přinésti (Bringschuld).

Dle §. 962. má depositář povinnost vydati věc uschovanou i před uplynutím doby schovací výslovně aneb mlčky smluvené,

když deponent za vydání žádá, ovšem má právo žádati náhradu škody, která mu tímto předčasným vrácením vzejde, ku př. při úplatné smlouvě schovací žádati zaplacení za zbývající ještě dobu. Sám však naproti tomu nemá práva vrátiti věc dříve[3]), leda že by náhoda nepředvídaná nemožným mu učinila, aby věc s bezpečností aneb bez škody vlastní uschoval, ku př. v případě požáru. Což když ona nepředvídaná náhoda současně oba stihne, deponenta i depositáře, ku př. hoří stavení obou a depositár posílá skvosty u něho schované deponentovi, by sám se o ně staral? Jest tu par conditio a ratio legis mluví proto, aby povinen byl deponent věc svou přijmouti.

Jestliže depositár zákonem mu uložené péče opomene, ručí za způsobenou škodu, on ručí i za culpa levis. Objem ručení říditi se bude dle §. 1324.[4]) Za náhodu však depositár neručí. Z tohoto pravidla však jest výjimka. Jestliže by totiž depositár věci užíval, aneb jestliže by věc v uschování převzatou — aniž by nouze jej k tomu nutkala a deponent k tomu svolení udělil — v uschování dal osobě třetí aneb jestliže by s vrácením věci v průtahu byl, pak ručí i za náhodu, která by depositum u deponenta nebyla stihla (§. 965.). Ustanovení §. 966., vedle něhož při deposici věcí zámkem uzavřených aneb zapečetěných, když později porušen zámek neb pečeť, deponent, který tvrdí, že něco schází, připuštěn býti má k přísaze oceňovací, došlo změny §. 273. nového soudního řádu.

Co se tkne břemene průvodního, musí deponent náhrady škody se domáhající zavinění depositáře dokázati (ovšem kromě případu posléze zmíněného §. 966., ve kterém právě okolnost, že porušen jest zámek aneb pečeť, k domněnce vede, že nedostál depositár povinnostem svým aneb dokonce dolosně jednal). Odvolává-li se depositár na náhodu, pak nikoli deponentovi, že náhoda taková se nestala, nýbrž depositárovi důkaz náleží o tom, že náhoda se stala. §. 1298. ob. z. obč. (Rozhodnutí ze dne 13. června 1888 č. 6901. v 26. svazku sbírky GUW. pod č. 12.224, rozhodnutí ze dne 28. června 1876 č. 2981. ve 14. svazku téže sbírky pod č. 6196.)

---

[3]) Ku př. někdo dá v uschování skvosty své na dobu jednoho týdne, protože se tu dobu právě stěhuje; tu nesmí depositár v té době tyto vrátiti.

[4]) Při losech musí i výhru nahraditi, která na los připadla.

Co se týče místa, kde depositár věc vrátiti má, tož náleží — není-li smlouvou jinak stanoveno aneb z povahy věci jiného něco nevysvítá — vrátiti nemovitou věc tam, kde leží, movitou pak, kde v uschování odevzdána byla (§. 905. ob. z. obč.).

Naproti tomu má deponent tyto povinnosti:

1. Přijmouti věc, když doba schovací výslovně neb mlčky smluvená minula, ano i před uplynutím doby té, když depositář pro náhodu nepředvídanou nemůže věc s bezpečím aneb bez vlastní škody dále chovati (§. 962.). Jestliže doba schovací ani výslovně ani mlčky umluvena nebyla, musí deponent věc přijmouti, kdykoli depositár mu ji vrací, jinak by tento oprávněn byl dle §. 1425. ob. z. obč. se zachovati.

2. Zaplatiti za schování smluvenou úplatu aneb, kde tato dle stavu depositáře mlčky se rozumí, úplatu dle sazeb (ku př. §. 8. not. tar., pol. 12., adv. tarifu §. 7. zákona o veřejných skladištích) aneb úplatu přiměřenou (§. 969.).

3. Nahraditi depositárovi náklady, jež byl tento vynaložil k zachování věci uschované a k rozmnožení stálých užitků téže — impensae necessariae a utiles. §. 967. Řídí se tu tedy oprávnění depositáře dle těchže zásad, jimiž zákon v §. 331. ob. z. obč. stanovil oprávnění bezelstného držitele na náhradu nákladů vynaložených k zachování podstaty a rozmnožení trvalých užitků.

4. Nahraditi škodu, kterou depositáři byl zaviněním způsobil (§. 967.) ku př. tím, že mu, aniž by jej na to upozornil, v uzavřeném depositu (§. 966.) odevzdal látku snadně výbušnou, která se vznítí.

5. Jestliže depositár v případě nutné potřeby vlastní věc svou obětuje, aby depositum zachránil, má právo žádati za přiměřenou náhradu (§. 967.). Tu se opět setkáváme se zásadou v §. 333., 403. a 1041. ob. z. obč. vyslovenou. —

Vzájemné nároky ze smlouvy schovací — týká-li se tato movité věci, promlčují se ve 30 dnech ode dne vrácení deposita (§. 967.), ovšem vyjma nárok deponenta na vrácení a nárok depositáře na přijetí věci, pro něž platí obyčejná doba promlčecí. O tom níže. Výjimka §. 967. nevztahuje se též k věcem nemovitým, pro které platí obyčejná doba promlčecí třicetiletá a pokud jde o žalobu na náhradu škody tříletá doba promlčecí (§. 1489. ob. z. obč.)

Dále dlužno míti na zřeteli, že §. 967. kratší lhůtu promlčecí pro takové vzájemné nároky stanoví, které tu jsou, i když deposit vrácen byl a právě od doby vrácení ji čítá. Jestliže však

deposit nebyl vrácen, pak bude se deponent moci vrácení domáhati do obyčejné doby promlčecí a náhrady škody (ku př. za deposit zničený, ztracený) do tří let.

Také při smlouvě schovací jest možnost setkání se více osob, jak na straně deponující, tak i na straně depositářské. Může tak nastati buď hned z původu při samém uzavření smlouvy aneb později sukcesí ať universální ať singulární. Pro případ, že tu více deponentů jest, bude pro depositáře v přední řadě specielní ustanovení §. 348. ob. z. obč. rozhodným a po tom teprve všeobecný předpis §. 890. (ve spojení s §. 1425.). Naproti tomu může dle téhož §. 890. jeden deponent od jednoho každého z více depositářů věc schovanou žádati.

Od případu, že tu více deponentů jest, dobře ovšem rozlišovati náleží případ, kdy smlouvu schovací jedna osoba sic uzavřela, avšak později jiné osoby na věc nároky činí. Těch depositár dbáti nemusí, aniž snad starati se o zabezpečení nároků osob těch ku př. uložením v uschování soudní. K tomu ani oprávněn není a porušil by tím právní závazky své vůči deponentovi, neboť jedině s tímto stojí v právním poměru. (Rozhodnutí ze dne 9. března 1881 č. 2593. uveřejněné ve svazku 19. sbírky GUW. pod č. 8322.). Ano nejv. dvůr soudní ani tenkráte neuznal depositáře za oprávněna k složení soudnímu, když tento věc v uschování přijav, později důvodné podezření měl, že deponent věc odcizil a když proti poslednějšímu i trestní řízení zahájeno bylo a uznal depositáře povinným depositum deponentovi vydati (rozhodnutí ze dne 5. listopadu 1880 č. 11.087 ve svazku 18. sbírky GUW. pod č. 8165.).

Jako všechny obligace (§. 917. ob. z. obč.) pomíjí i obligace ex deposito nejpřirozeněji plněním (§. 1412.), tedy vydáním věci deponentovi aneb jeho právnímu nástupci. Upadne-li depositár v konkurs, pak má deponent právo žádati věc svou zpět dle §§. 26. a 27. konk. ř. (Rückforderungsanspruch). Deponent nenáleží tedy mezi ostatní v třídy rozdělené věřitele, on jest separatista. Ovšem kdyby činil nárok na náhradu škody aneb jiný nárok náhradní ze smlouvy schovací, pak jako každý jiný věřitel pohledávku svou přihlásiti musí, jakož i spokojiti se s kvotientem, který při rozvrhu na ni připadne.

Z ostatních způsobů, jimiž obligace zanikají, shledáváme u deposita:

1. Složení k soudu za podmínek §. 1425. ob. z. obč.

2. Vzdání se (§. 1444. ob. z. obč.). Deponent vzdá se vlastnictví i držby.

3. Konsolidace (§. 1445. ob. z. obč.), když depositár vlastníkem věci se stane, ku př. cestou dědictví. Jestliže depositár stane se toliko spoludědicem, pak by mohlo pochybno býti, zdali další jeho poměr k ostatním dědicům, kteří s ním spoluvlastníky deponované věci jsou, podle předpisů zákonných o smlouvě schovací posuzovati sluší, aneb spíše dle §. 837. Pro poslednější mluví poslední věta právě uvedeného §. 837.

4. Nahodilé zaniknutí předmětu (§. 1447.) — ovšem kromě případu §. 965.

5. Co se týče zaniknutí obligace promlčením, tož nemůže promlčeti nárok deponenta na vrácení deposita proti depositáři samému, pokud tento věc v detenci své má, poněvadž by pozbytí práva na straně deponenta předpokládalo nutně nabytí práva vydržením na straně depositáře, toto však nastati nemůže. Brání tomu jednak, že nedostává se depositáři držby, jednak že nemůže depositář dle §. 319. zjinačiti důvod detence své. Proto také stanoví §. 1462. výslovně, že věcí ku schování daných vydržením let nabyti nelze. Tím zajisté není řečeno, že by nárok deponenta na vrácení věci vůbec promlčeti nemohl. Depositář, který detence byl pozbyl, věc v uschování danou více nemá, bude se zajisté účinně brániti námitkou promlčení, kdyby deponent domáhal se po třiceti letech vydání věci v uschování dané. Tuto třicetiletou dobu dlužno ovšem čítati ode dne dospělosti pohledávky, tedy při depositu výslovně neb mlčky na určitou dobu daném od uplynutí doby této, jinak od odevzdání věci v uschování.

Za to nezaniká smlouva schovací ani kompensací (§. 1438.) ani úmrtím (§. 1448.).

Zánik kompensací nemožným jest již proto, že při smlouvě schovací jedná se o určitou věc hmotnou, brání tu tedy kompensaci předpis §. 1440. ob. z. obč. Toliko při depositum irregulare, o němž níže pojednáno bude, lze připustiti zánik závazku též kompensací.

Úmrtím deponenta neb depositáře přechází právo i závazky ze smlouvy schovací dle §. 918. na dědice. Ručení těchto řídí se sice dle všeobecných předpisů §§. 820. a 821. Při tom však nesmí se přehlédnouti, že jestliže jest tu více depositárů věci nedílné, již tím samým pro ně vzniká solidární závazek k vrácení věci dle §. 890. a že pokud se povinnosti k vrácení týče, bude

proto nerozhodným, zdali se přihlásili s dobrodiním inventáře neb nikoli. (Rozhodnutí č. 12730. ve svazku 27. sbírky Pfaff-Schey). [5]) Jestliže dědic depositum v pozůstalosti se nalézající by zcizil, pak nelze je dle poslední věty §. 824. ob. z. obč. vymáhati na bezelstném nabyvateli zpět. Ostatní nároky vůči dědici říditi se budou dle téhož §. 824.

Zvláštním druhem smlouvy schovací jest v §. 970. z práva římského převzaté receptum nautarum, cauponum et stabulariorum, jež občanský zákon rozšířil i na povozníky a při němž odkázáním k §. 1316. upravil ručení za služební personal. Slovem hostinský míní zákon, jak z §. 970. zřejmě na jevo jde, pouze takové hostinské, kteří přijímají pocestné, však praxe nezřídka rozšiřuje předpis ten na hostinské a kavárníky, kteří v místnostech svých šatnu (garderobu) zařízenu mají, ano dokonce i na majitele lázní. [6]) Slovo „Dienstleute" v §. 970. dlužno extensivně vykládati a rozuměti jím vůbec osoby, jež služby v hostinci konají a nikoli obmezovati je snad na služebné ve smyslu čeledního řádu. Jestliže tedy hostinskému v živnosti jeho členové vlastní rodiny vypomáhají, ručí hostinský zajisté i za ně. Není potřebí, aby cestující dostavil se do hostince a osobně věci své odevzdal, již když před tím pod adresou svou věci hostinskému zašle a tyto se ztratí, nastává ručení dle §§. 970. a 1316. (Rozhodnutí ze dne 9. prosince 1875 č. 7626. ve svazku 13tém sbírky G. U. W. pod č. 5931.) Ano nejvyšší dvůr soudní uznal, že hostinský, který pro cestujícího, jehož očekává, přijme aviso z dráhy o zásilce, tím dle §. 863. ob. z. obč. mlčky na se beře závazek, aviso cestujícímu vydati. (Rozhodnutí č. 14648. ve svazku 31. sbírky Pfaff-Schey.) Věc nemusí pak býti přímo odevzdána hostinskému neb jeho lidem, stačí, když cestující v hostinském pokoji ji zanechá a klíč pokoje odevzdá (rozhodnutí ze dne 23. března 1875 č. 1126. ve svazku 13. sbírky GUW. pod č. 5664.). Sporno jest, jaký vliv na otázku o ručení má vyhláška v hostinci a v pokojích hostinských vyvěšená, že neručí se za věci, pokud určité k tomu naznačené osobě odevzdány nejsou. Nejvyšší dvůr soudní rozhednutím ze dne 13. dubna 1882 č. 3252. (ve svazku 20tém sbírky GUW. pod č. 8954.) uznal, že takové návěstí nevylučuje ručení hostinského dle § 970. a 1316. Však nesmíme zapomenouti, že i v §. 970. máme co činiti s kon-

[5]) Srovnej l. 14. D. 16. 3.

[6]) Viz rozhodnutí ve sbírce G. U. W. 2531., 2672., 2926., 3580.

traktem reálním ex lege (§. 860.), že smlouva odevzdáním věci se zakládá a že hostinský takovým návěstím k vědomosti cestujícímu přivádí, že jen tímto způsobem považuje věc za odevzdanou sobě resp. lidem svým. Jestliže pak cestující návěstí to četl a ničeho proti němu nenamítal, dlužno jej za srozuměna s tím pokládati.

Ustanovení §. 970. postačovalo pro dobu, v níž vydání občanského zákona stojí. Od té doby mohutně rozvinul se život hospodářský i obchodní a krok za krokem s ním i zákonodárství novým potřebám i požadavkům života odpovídající. Tím přecházíme v obor práva obchodního a ku zkoumání, jaké tvářnosti na tomto poli smlouva schovací nabyla.

II.

Právem varuje Cohn v Endemannově sborníku: „Handbuch des deutschen Handels- See- und Wechselrechtes“ v §. 430. před tím, aby se výrazem „deposit“ — „depôt“ nikdo k tomu svésti nedal, aby všude tam smlouvu schovací spatřoval, kde v obchodu výrazů těch se používá. Známotě, že v životě obchodním i ruční zástava zejména na cenných papírech výrazem „depôt“ se naznačuje. (Viz rozhodnutí nejv. soudu ze dne 12. srpna 1886 č. 4747. ve svazku 24. sbírky Pfaff-Schey pod č. 11136.). Však ani když poznačení toho se neužívá, není správným shledávati všude deposit, kde jest povinnost k opatrování (custodia) a k vrácení věci — vždyť tato naskytovati se může při smlouvě kupní, komissionářské, zasílatelské i povoznické. Uschování a vrácení věci musí tedy býti když ne jediným, tedy aspoň hlavním účelem smlouvy, aby o depositu mluviti se mohlo. Tam, kde povinnost k uschování a vrácení věci v jedno splývá se závazky smlouvy jiné (na př. komisionářské), nutno právní poměr dle předpisů o této smlouvě posuzovati. Tím ovšem není vyloučeno, že kontrahenti při smlouvě kupní, komisionářské, zasílatelské neb povoznické souhlasným projevem vůle skutečné depositum založiti mohou.

K zvláštním úvahám podnětu nezavdává smlouva o uschování knih obchodních zrušené společnosti veřejné, akciové neb společenstva o čl. 145., 246.[7]) obch. zák. a §. 51. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. se opírající a proto prostě k tomu po-

[7]) Doba schování řídí se dle čl. 33. obch. zák.

ukázav přistupuji k pojednání o smlouvě schovací jakožto obchodu.

Jako obchod smlouva schovací toliko k věcem movitým možnou jest (čl. 275.). Absolutním obchodem (čl. 271.) smlouva schovací není nikdy. Pokud v oboru obchodního práva se vyskytuje, bývá vždy obchodem relativním, buď základním (relatives Grundgeschäft čl. 272.) aneb relativním vedlejším (akcesorním) obchodem (čl. 273.). Na straně deponenta jest smlouva schovací relativním vedlejším obchodem tenkráte, když obchodník nemaje pro zásoby zboží dosti místa ve skladišti svém, jinému někomu zboží v uschování dává. Rovněž tak jest relativním vedlejším obchodem na straně depositáře v tom případě, když ku př. speditér ve skladiště své zřízené pro zboží k dopravě určené někomu k uschování přijímá věci movité.

Relativním základním obchodem na straně depositáře jsou schovací smlouvy bank a bankéřů (čl. 272. č. 2. obch. zák.) a schovací smlouvy veřejných skladišť (§. 6. zák. ze dne 28. dubna 1889 č. 64. ř. z.).

V těchto všech případech, kde deposit obchodem jest, bude dlužno užívati předpisů čl. 278. až 336. obch. zák. — pokud ovšem na smlouvu schovací se hodí — pak přihlížeti k obchodním zvykům a potom teprvé k předpisům obecného zákona občanského. Dispositivním předpisům zákona předchází ovšem vůle stran a v tomto směru dlužno k tomu upozorniti, kterak velké banky smlouvy schovací uzavírají. Buď totiž deponent musí podati písemní offertu na tištěném blanketu, který již všechny bližší modality smlouvy obsahuje aneb odevzdá banka deponentovi před uzavřením (také při uzavření) smlouvy výtisk tak zv. „podmínek, neb stanov", jichž přijetím deponent svůj souhlas projevuje (§. 863. ob. z. obč., čl. 279. obch. zák.). Ovšem uzavření smlouvy i tuto tradicí se děje, neboť nepřestává býti smlouva schovací kontraktem reálním.

Z ustanovení článků 278. až 336. obch. zák. co do smlouvy schovací zejména následujících povšimnouti sobě dlužno:

V § 964. ob. z. obč. uschovateli uložená péče (custodia), při níž občanský zákon takovou míru píle a pozornosti ukládá, jaká při obyčejných schopnostech se vyžaduje (§. 1297.) stupňuje se v bedlivost kupeckou (diligentia mercatoris) tenkráte, jestliže smlouva schovací na straně depositáře jest obchodem (čl. 282. obch. zák.). Tato míra diligence vyžaduje, aby depositář, když zájem deponenta toho vyžaduje i uzavřený deposit (§. 966. ob. z.

obč.) o své újmě otevřel, ku př. kdyžby podezřelý zápach obavu odůvodňoval, že zboží zkázu bráti počíná. Při hrozícím nebezpečí škody a nebezpečí v prodlení může depositář i k prodeji deposita přikročiti — za jiných okolností nikdy.

Jestliže depositář jest obchodníkem a přijetí deposita stalo se u provozování obchodu (při čemž na mysli míti sluší čl. 274. odst. 1. obch. zák.), pak se dle čl. 290. obch. zák. (ve spojení s §. 969. ob. z. obč.) předpokládá úplatnost smlouvy schovací. Depositár má nárok na skladné (Lagergeld) dle sazeb v místě obvyklých, třeba by úplata umluvena nebyla, ať deponent již jest obchodníkem neb nikoliv (čl. 290.).

Dále zmíniti se jest o právu retenčním depositáře (čl. 313.) (které ovšem strany smlouvou výslovně uzavřenou vyloučiti mohou (čl. 316.). Toliko na depositu, jenž na základě schovací smlouvy, která obchodem jest (... „mit dessen Willen auf Grund von Handelsgeschäften“ ...) dostal se v detenci depositáře, může tento, ač-li obchodníkem jest naproti deponentu-obchodníkovi (... „gegen einen anderen Kaufmann“ ...) vykonávati retenci pro splatnou pohledávku vzniklou z obchodu mezi nimi uzavřeného a to z takového, který na obou stranách obchodem jest, však jen tenkráte (čl. 313. druhá věta), jestliže pro vrácení nebyla umluvena určitá doba, aneb nebylo-li umluveno vrácení na okamžité požádání aneb vydání osobě třetí. V takovýchto případech by totiž výkon retence byl v odporu se závazkem převzatým při odevzdání věci aneb před ním, s věcí tou určitým způsobem nakládati.

Však jestliže deponent upadne v konkurs, neb v insolvenci aneb exekuce na jmění jeho bez výsledku se provede, pak může depositář za podmínek v čl. 313. uvedených i pro nesplatnou ještě pohledávku retenci vykonati a jestliže okolnosti tyto (konkurs, insolvence neb bezvýslednost exekuce) nastaly po uzavření smlouvy schovací aneb jestliže depositář o nich zvěděl teprvé po uzavření smlouvy schovací, pak nestojí výkonu retenčního práva ani ten závazek v cestě, že se má deposit buď po určité době, neb na okamžité požádání neb třetí osobě vydati (čl. 314.). O tom, kterak právo retenční se vykonává a že i v konkursu v platnosti své zůstává viz čl. 315. obch. zák. a §. 44. úvod. zák. k obchodnímu zákonu pak čl. VI. č. 5. úvod. zák. k jurisdikční normě. Ústavy, kteréž pod dozorem státu dle stanov svých provozují obchody, mají k movitým věcem a cenným papírům dlužníka svého, když tyto dostaly se v detenci jejich na základě obchodu stanovami

jim dovoleného i tenkráte právo retenční, když dlužník (deponent) není obchodníkem a když pohledávka, pro kterou retence se vykonává, z obchodu nepovstala. Čl. 3. min. nař. ze dne 28. října 1865 č. 110. ř. z.

Konečně může při smlouvě schovací ještě čl. 323. úlohu hráti. Jestliže totiž za uschování určité věci požádaný jest obchodníkem a jestliže s tím, kdo za uschování žádá, v obchodním spojení stojí, pak byv k přijetí deposita vyzván musí se o tom prohlásit, jinak platí mlčení jeho za přijetí offerty a on povinen jest zaslanou mu věc s pečlivostí kupeckou před zkázou opatrovati. Ano zákon jde dále. I když mu byl udělen jiný příkaz a on příkaz ten výslovně odmítne, pak musí přec dle druhého odst. čl. 323. zboží s příkazem tím mu zaslané před zkázou opatrovati, ovšem na útraty příkazce a pokud pro tyto jest kryt a jestliže bez škody vlastní tak činiti může.

Pojednav takto o předpisech čl. 278. až 336., pokud k smlouvě schovací vztah míti mohou a pominuv článku 280. jen proto, že pokud smlouvy schovací se týče, s §. 890. ob. z. obč. (první větou) v jedno spadá, přistupuji ku zkoumání jednotlivých smluv schovacích v oboru práva obchodního nejčastěji se naskytujících.

A. Depositní obchody bankéřů a směnárníků (čl. 272. č. 2.) Jedním z čelných a historicky nejstarších odvětví obchodů bankovních jsou obchody depositní. Tyto smlouvy schovací, — kteréž ovšem jen tenkráte jsou obchody, jestliže přejímání v uschování po živnostensku se děje (čl. 272.) — vystupují ve formách různých. Shledáváme totiž:

1. Uzavřený deposit (§. 966.), při kterém se cenné papíry, státovky, bankovky, pokladniční poukázky, spořitelní knížky, vkladní knížky záložensk, dluhopisy, směnky, listiny darovací a p. v uzavřené (pečetí opatřené) obálce odevzdávají bance v uschování a tato je přijímá. Dle stanov rakousko-uherské banky lze i jiné soukromé listiny, jež vlastní cenu peněžitou nemají, takovým způsobem v uschování dáti.

2. Otevřený deposit. Bance odevzdávají se tu v uschování cenné papíry, knížky záložensk, spořitelní a p. Banka béře na se povinnost deposit netoliko uschovati a deponentovi (po případě dle úmluvy osobě třetí vydati), nýbrž i taková opatření učiniti, jichž zapotřebí, aby cena papíru a zákonná platnost jeho zachována byla. Sem spadá vyzvednutí kupónů a dividend, opatření

nových archů kupónových, při směnkách opatření protestu a notifikace. Tím vším neztrácí smlouva schovací povahu svou, neboť tato činnost odpovídá povinnosti v §. 958. ob. z. obč. stanovené, deposit před škodou chrániti. Za to není depositář bez zvláštní úmluvy povinen v evidenci míti jednotlivé tahy losů v uschování vzatých, poněvàdž to nenáleží k povinnosti §. 958., neboť deponent sám tak činiti může, aniž by losy v rukou míti musil. Také není bez zvláštní úmluvy depositář povinen, aby na akcie úplně nesplacené platy konal, zejména jestliže mu deponent potřebné hotovosti nedal a rovněž není bez zvláštní úmluvy povinen ku pojištění losů proti ztrátě při slosování (analog. čl. 367. odst. 2.). Jestliže tedy banka úmluvou takové a podobné závazky na se béře — v kterémžto případě se mluví o deposítu ku správě (Deposit zur Verwaltung), pak to přesahuje pojem čisté smlouvy schovací a shledáváme tu vedle ní živel mandátu.

Obyčejně děje se u bank dání v deposit složním listem (u rak.-uherské banky: Erlagserklärung, u říšské banky německé: Niederlegungsantrag, jinak také Declaration, Einlieferungsschein), který deponent vyplniv odevzdaný mu blanket bance podá, načež tato mu vydá list depositní (Depositenschein).

[— Rakousko-uherská banka (která dle čl. 71. stanov a dle čl. 56. lit. c. cís. nařízením ze dne 21. září 1899 č. 176 ř. z. změněných stanov přijímá deposita jak ku schování tak i ku správě) vyžaduje, aby složní list obsahoval podrobné udání uložených effektů, při losech serie, čísla i pododdělení, aby podepsán byl deponentem s udáním jeho stavu i bydliště a jestliže skládá se deposit pro osobu třeti, aby výslovně udáno bylo: na účet . . . (für Rechnung) s uvedením jména, stavu a bydliště této třetí osoby. Takovýmto depositem, které pro někoho třetího uloženo bylo, nemůže deponent disponovati, aniž by přinesl plnou moc udaného vlastníka. Vlastník pak deposita, pro něhož toto složeno bylo někým jiným, musí opět, když sám za vydání žádá, prokázati identitu svou způsobem bance postačitelným (čl. 74. stanov). Složí-li se deposit pro společenstvo, spolek aneb korporaci, musí býti se složním listem zároveň předložen exemplář stanov, pak úřední potvrzení o tom, které osoby oprávněny jsou k zastupování na venek a krom toho ověřené podpisy osob těchto. Veškeré bance sdělené plné moci jsou pro banku platnými až do písemného odvolání.

Jestliže banka vydá deposit tomu, kdo přinese depositní list a plnou moc, na níž podpis deponenta ověřen, pak jedná dle stanov

(čl. 72.) a nenese další zodpovědnosti. (Viz rozhodnutí ze dne 27. října 1891 č. 7200. uveřejněné ve svazku 29. sbírky Pfaff-Schey pod č. 13.963).

Jestliže nějaké osobě náležeti má právo doživotního vybírání úroků (kupónů) z papírů složených, musí to ve složním listě uvedeno býti s výslovným dodatkem: „až do průkazu o smrti oprávněného."

Deponent, jak uvedeno, obdrží list depositní (Depositenschein), který odpovídá zúplna složnímu listu, jen že neuvádí čísla a serie papírů složených. Chce-li deponent tohoto poslednějšího docíliti, pak přiloží ku složnímu listu svému duplikát seznamu cenných papírů v uschování uložených, a banka vyrazí na něm své razítko a takto opatřený vrátí mu jej zároveň při vydání depositního listu. Chce-li deponent cenné papíry na jednom a témže listě depositním (— dílečné převedení se nedovoluje —) ve vlastnictví jiného převésti, připíše na depositní list klausuli: „Postoupeno X-ovi" (Cedirt an X), podepíše, podpis dá notářsky aneb soudně ověřiti, opatří kolkem dle škály — a písemně to oznámí bance připojiv takto opatřený depositní list (— resp. oznámí to oné depositní pokladně rakousko-uherské banky, u níž deposit leží). Převod tímto způsobem neoznámený vůči bance platnosti nemá (čl. 73. stanov).

Připomenouti dlužno, že rakousko-uherská banka se svolením soudu poručnického neb opatrovnického také přijímá v uschování (a to prosté aneb v uschování ku správě) cenné papíry, jež by v soudní deposit dáti náleželo. (Viz nařízením ze dne 31. prosince 1898 č. 3. ř. z. pro rok 1899 co do platnosti prodloužené nařízení min. ze dne 21. června 1893 č. 103. ř. z., pak nař. min. ze dne 4. listopadu 1898 č. 24.583 ve Věstníku min. spravedlnosti pro rok 1898 pod č. 33.) —]

Tím že u bank provádí se deposice složním listem od deponenta vydaným (jaksi offertou) a depositním listem, který na vzájem banka mu zas odevzdává, nepřestává však nikterak smlouva schovací býti smlouvou reální, takže vskutku teprvé odevzdáním věci se zakládá. Kdyby se tedy složení deposita stalo a při tom náhodou výměna listu složního a depositního se opomenula, byla by přec jen smlouva platnou. List depositní má pouze povahu papíru legitimačního, není tedy cenným papírem, s nímž by právo spojeno bylo, na němž by právo lpělo.

Kromě depositního listu bývá též k vůli většímu bezpečí mezi deponentem a depositářem (bankou) ujednáno heslo (Passwort), bez něhož deposit se nevydá.

Depositár (banka, bankéř) povinen jest vrátiti deponentovi tytéž cenné papíry in specie. Kdyby vědomě je zcizil, dopustil by se trestního skutku — zpronevěření. Spekulační prodej papírů způsobem dosud vylíčeným v uschování daných, tak zv. Depôtfixen jest tedy zpronevěřením. Jinak ovšem není-li tu smlouva schovací nýbrž komisionářská. Komisionář uzavírá obchod ve vlastním jménu, on stává se vlastníkem zboží (tuto cenného papíru) koupeného a komittent má pouze obligační nárok na vydání. (Viz dr. Herrm. Staub: Commentar zum allg. deutschen Handelsgesetzbuche §. 11. k článku 360.)

V životě obchodním setkáváme se s útvary smlouvě schovací podobnými, kteréž však právní povahou přec od ní se liší. V následujícím bude o nejhlavnějších z nich pojednáno:

1. Deposit nepravidelný (depositum irregulare) možný při věcech zastupitelných, zejmena penězích, cenných papírech a zboží. Deponent odevzdávaje v uschování jisté množství věcí zastupitelných, nemá na tom pražádného zájmu, aby mu tytéž věci ku př. tytéž kusy peněz při vrácení odevzdány byly, jemu postačí, když mu depositář vrátí tantumdem ejusdem generis. Předmětem smlouvy schovací není species, nýbrž genus aneb lépe řečeno summa. Depositář jest debitor quantitatis. Jestliže by mu během uschování jednotlivé kusy byly ukradeny, nemění to ničeho na povinnosti jeho restituční, on nemůže se omlouvati náhodou (§. 964. ob. z. obč.), neboť závazek jeho nevztahuje se ku species, nýbrž pouze k vydání kvantity.

Na rozdíl od deposita pravidelného nabývá depositář v tomto případě nejen držbu, nýbrž i vlastnictví na věcech v uschování mu daných a ručí i za náhodu.

Depositum irregulare jest útvarem práva římského (l. 24. l. 26. §. 1. D. 16. 3.), žaloba ze smlouvy té byla actio depositi directa, proti níž kompensace nebyla přípustnou. O tom, zdali v oboru našeho práva rakouského existenci depositu nepravidelného uznati jest, mnoho již bylo napsáno. Kdo s otázkou tou zevrubněji obírati se chce, toho zajisté uspokojí obšírný výklad v Scheyově díle: Die Obligationsverhältnisse v I. sv. sešitě 2., kde také uveden přehled literatury tohoto předmětu se týkající.

Občanský zákon o depositum irregulare nemluví. Jak výrazu tak i pojmu marně bys hledal. Zde toliko se dvěma předpisy co činiti máme. S §. 983.: „Když se někomu věci zužívatelné (správně: zastupitelné) odevzdají, aby jimi sice po vůli vládl, aby ale povinen byl po jistém čase tolik věcí, téhož druhu a téže dobroty vrátiti, stane se smlouva o zápůjčku“ a pak s §. 959: „Bylo-li schovateli dovoleno věci užívati, buď že za to požádal, nebo že ten, kdo věc složil, sám mu to nabídl, přestává smlouva býti smlouvou o schování v onom případě hned od svolení, v tomto ale od té chvíle, když schovatel nabídku přijal, aneb věci schované skutečně užil a stane se, jsou-li věci zužívatelné (správně zastupitelné) zápůjčkou, jsou-li ale nezužívatelné (správně: nezastupitelné) půjčkou“.[*])

Na tomto stanovisku stojíce někteří právníci pro obor práva rakouského depositu nepravidelnému upírají jsoucnost a tvrdí, že v těch případech, kde jedna strana druhé odevzdává jisté množství věcí zastupitelných a poslednější na se závazek béře, vrátiti tantumdem ejusdem generis, uzavřená takto smlouva prostě zápůjčkou jest.

Přes to přese vše hlásí se však deposit nepravidelný k životu a to tak patrně, že by to k nepřirozenému pojímání věci vedlo, kdyby se setrvalo na stanovisku: aut aut, buď pravidelný deposit aneb zápůjčka. Kdo v soudní uschování skládá hotové peníze ku př. vydražitel nemovitosti vadium, tomu zajisté ani ve snu nenapadne, že by tím poskytoval státu zápůjčku, a přece berní úřad jakožto soudní úřad schovací vedle min. nař. ze dne 21. února 1870 č. 17. ř. z. — jímž změněn byl §. 39. depositní instrukce — uloží složené u něho peníze do pokladny pro soudní deposita určené, smísí je s ostatními a svého času nevrátí tytéž bankovky neb státovky a drobné mince, nýbrž prostě sumu složenou.

S hospodářské stránky rozdíl jest značný, nikoli ovšem ten, jak Pfaff za to má, že při smlouvě schovací v popředí vystupuje zájem deponenta, při zápůjčce pak zájem dlužníka. Takové rozeznávání mohlo pro právo římské uvedeno býti, nikoli však pro vyvinuté poměry hospodářství novověkého, kde poskytování úvěru může býti stejně výnosným zdrojem výdělku jako jeho přijímání. Nejlépe — zdá se mi — že hospodářský rozdíl vystihl Schey ve zmíněném spise svém a to v tom, že při zápůjčce jedná se o poskytnutí úvěru, kdežto při depositu nepravidelném avšak jen

[*]) Tento §. jedná vlastně o proměně causae debendi (§. 1376.).

takovém,[9]) který po živnostensku bankéřem jest provozován, depositář má pro deponenta „**kasu pohotově**" (Cassahaltung), tak že tu v popředí vystupuje moment uschování. Jestliže bankéř od celé řady deponentů peníze (neb jiné věci zastupitelné) v uschování přijme, pak dle zkušenosti počítá s tím, že nebudou všichni najednou a současně peníze své žádati zpět a ponechá proto jen část těch peněz netknutou, aby právě měl pokladnu pohotově (Cassahaltung = bankmässige Deckung), kdyby jeden neb druhý o peníze své se hlásil, a ostatní peníze fruktifikuje, čímž poskytne deponentům svým té výhody, že úroků se jim dostane z peněz deponovaných. Úroky ty ovšem nejsou úplatou za poskytnutí úvěru, jako u zápůjčky, nýbrž jeví se jako užitky deponovaných peněz, jeví se tedy jako výsledek oné kupecké bedlivosti schovatelské (§. 964. ob. z. obč. a čl. 282. obch. zák.), která vede depositáře — obchodníka k tomu, že dbá, aby kapitál neležel ladem. Úroky tyto jsou proto také menší nežli při zápůjčce, neboť výše jejich řídí se dle toho, jakou částku ze všech deposit u něho uložených bankéř netknutou musí ponechati, aby ihned pohotově měl peníze pro hlásící se o ně deponenty.

Nehledě pak k stránce hospodářské jest rozlišování mezi depositem nepravidelným a zápůjčkou veledůležito po stránce právnické, neboť každou z obou smluv dle jiných pravidel právních posuzovati dlužno. Jako čelné rozdíly uvádí Schey zejmena:

1. Při zápůjčce mezi manžely zapotřebí notářského spisu (zákon ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z.) — při depositu nepravidelném nikoli. Ovšem bude v konkretním případě pro výklad smlouvy nejspíše §. 916. ob. z. obč. na místě.

2. Pro deposit nepravidelný neplatí §. 991 ob. z. obč.

3. Při depositu nepravidelném může dle §. 969. ob. z. obč. umluvena býti úplata za uschování (provise, poplatek schovací) aneb se může dle stavu depositáře mlčky předpokládati.

4. Kdežto obchodník dle čl. 290. obch. z. ze zápůjček a záloh jím poskytnutých úroky požadovati může, byť by i smluveny nebyly, nemá toho práva bez výslovné úmluvy při nepravidelném depositu.

---

[9]) Tam kde jeden kontrahent v jednotlivém případě druhému odevzdá sumu peněz a poslednější se zaváže sumu vrátit (tantumdem ejusdem generis) jde o zápůjčku.

5. I při nepravidelném depositu na určitou dobu uzavřeném má deponent právo §. 962. vydání deposita před uplynutím doby žádati, rovněž jako má depositář za podmínek v témže paragrafu uvedených právo k předčasnému vrácení.

6. Deposit i nepravidelný jest dluh, pro nějž věřitel dojíti si musí (Holschuld), kdežto při zápůjčce dlužník peníze věřiteli přinésti povinen jest (Bringschuld).

7. Při depositu nepravidelném jest námitka kompensace rovněž tak nepřípustnou jako při pravidelném. O tomto pochybuji a nenahlížím, proč by §. 1440. ob. z. obč. při nepravidelném depositu kompensaci v cestě stál. Jestliže bankéř za deponenta v cestě regresu směnku na 1000 zl. zaplatil, proč by nesměl kompensovati, když deponent žádá na něm vydání deposita 1000 zl.? Compensatio debiti ex pari specie et causa dispari admittitur.

Za to má deposit nepravidelný kromě ostatních již výše vytčených podobností se zápůjčkou ještě to další společné, že deponent v konkursu depositáře s postavením obyčejného věřitele spokojiti se musí a že není separatistou, jako deponent při depositu pravidelném.

Rozdíly deposita nepravidelného od pravidelného byly již svrchu vytčeny. Nezdá se mi však správným, jestliže Schey možnost zpronevěření na depositum nepravidelném naprosto vylučuje. Jako při depositu pravidelném jest depositáru svěřena species, jest mu přec při nepravidelném svěřena summa a jestliže bankéř v uschování mu svěřených peněz pro sebe užije, neměla by tu býti skutková povaha zločinu §. 183. tr. z.?

Potud Schey.

(Dokončení.)

Praktické případy.

Zadržených úroků z hypotekárního pohledávání, které jsou již promlčeny, nelze požadovati z důvodu obohacení.

Opatrovník X. nezvěstného Y. žaloval manžele A. B. jako vlastníky hypotéky o zaplacení 500 zl., jimiž žalovaní manželé se obohatili, neplativše po více 25 let žádných úroků. Zvláštní žaloba podána byla o zaplacení 3letých, dosud nepromlčených úroků.

C. k. okresní soud v Habrech dal žalobě místo a odsoudil žalované.

Skutková podstata: Z hypotekárního pohledávání, které pro nezvěstného Y na usedlosti žalovaných vězí, neplatili žalovaní od roku 1872 dosud žádných úroků, ač dle odevzdací listiny byli povinni platiti 5% úroky. Žalobce jest již přes 25 let nezvěstným, a žalovaní, použivše toho, neplatili ničeho po celou tu dobu.

Obohatili se tudíž, využitkujíce této jeho nepřítomnosti a jsou povinni tuto škodu ve zmíněné sumě 500 zl. nahraditi.

Žalovaní namítají mimo jiné, že žaloba na náhradu škody jest dle §. 1480., 1490. ob. z. obč. promlčena a že jsou též úroky promlčené.

Důvody. Námitky žalovaných proti žalobnímu nároku činěné nejsou nikterak odůvodněny, neboť jest prokázáno odevzdací listinou zdejšího soudu ze dne 12. srpna 1868 č. 2861, že žalovaní byli povinni zaplatiti kapitál 630 zl., jakož i úroky z této částky pro nezl. žalobce do sirotčí pokladny, a že, jak žalovaní doznali, přes 25 let žádných úroků neplatili. Námitka žalovaných, že žaloba na náhradu škody z obohacení jest promlčena, jest nepodstatna, poněvadž dle §. 1489. obč. zák. počíná se doba promlčecí od té doby, kdy poškozený se dověděl o škodě jemu spůsobené a tato doba nastala u nezvěstného Y. teprve tehda, kdy mu tímto soudem zřízen byl dne 30. dubna 1888 opatrovník. Nezvěstný Y. nemohl, jsa od 18. roku svého věku vzdálen, věděti, že žalovaní, ač k tomu byli povinni, jemu 5% úroky z pohledávání 630 zl., na jejich usedlosti vězící, neplatí.

C. k. krajský soud v Kutné Hoře jako soud odvolací potvrdil rozsudek I. stolice z následujících důvodů:

Žalovaní manželé sami doznali, že pro nezvěstného Y. uložili do záložny Jeníkovské jistý kapitál, k němuž na dále úroky přidávali. Tímto ukládáním úroků uznali tudíž oni sami mlčky vedle §. 863. obč. zák. právo nezvěstného žalobce k vybírání úroků z uloženého kapitálu. Následkem toho bylo promlčení úroků z uloženého kapitálu vedle §. 1497. obč zák. přetrženo a tím způsobem zachováno i právo žalobce, podati žalobu na zaplacení zadrželých úroků, v platnosti.

Jako další důvod pro potvrzení rozsudku vzal odvolací soud obohacení, neboť z výpovědi žalovaných manželů leží na bíledni, že oni neplatili nezvěstnému žalobci ani kapitál, ani úroky, že tedy tímto neplacením přibyla jistá majetnost do jejich jmění, kdežto ze jmění ža-

lobce ubylo, že obohacení toto nezakládalo se na žádném právním důvodu, nýbrž stalo se bez vůle žalobcovy. Jest tu tedy vzhledem k tomu, že promlčení bylo přetrženo, odůvodněna žaloba z obohacení, i slušelo tudíž rozsudek I. stolice potvrditi a to tím spíše, ježto nepřítomný dle §. 21. obč. zák. ve spojení s §. 1475. obč. zák. zvláštní zákonné ochrany požívá, což jmenovitě v tomto případě platí, uváží-li se, že žalobce v roce 1871. jako 18letý z domova odešel a od té doby nezvěstným jest.

C. k. nejvyšší soud změnil rozsudky obou nižších stolic a zamítl žalobu.

Důvody. Tuto žalobu nelze míti za žalobu z obohacení ve smyslu §. 1431. a násl. obč. z., poněvadž žaloba taková dle své povahy předpokládá nárok na vrácení neospravedlněného obohacení, které se nějakým činem žalobcovým dostalo do jmění žalovaných, i rozeznává se tedy žaloba ta podstatně od žaloby z náhrady škody, jejíž základem jest delikt, nebo přestoupení povinnosti ze smlouvy, neb jinaké povinnosti a kterou patrně soudové nižší mají na zřeteli.

V tomto případě jsou zažalovány zadržele úroky hypotečního pohledávání, které jsou dle vlastního tvrzení žalující strany již promlčeny, a nelze je z důvodu obohacení požadovati, poněvadž se ještě nedostaly do jmění žalobcova a tudíž také nemohly nějakým činem jeho ze jmění jeho přijíti do jmění žalovaných. Nemůže také býti řeči o nároku žalobcově na vrácení, nýbrž toliko o nároku na zaplacení věci dosud nesplněné, který nastalým promlčením však pominul.

Kdyby se daly promlčené úroky z důvodu obohacení vymáhati, byla by ustanovení zákona o jich promlčení zcela zbytečna, jelikož by jich nemohlo býti použito.

Pakli však odvolací soud přes to, že žalující strana sama promlčení zažalovaných úroků nejen v žalobě, nýbrž i během jednání přiznala, dává žalobě místo, odvolávaje se na §§. 1497. a 1475. obč. zák., stačí poukázati k tomu, že nebylo žalující stranou přetržení promlčení ani tvrzeno a že, byť i bylo složením několika částek do Jeníkovské záložny, které se stalo prý žalovanými pro nepřítomného žalobce, promlčení vůbec přetrženo, zajisté promlčení to ode dne posledního složení t. j. od 26. května 1875 znovu běžeti počalo, a že by od té doby tříleté promlčení zažalovaných úroků přece zase bylo nastalo, že však nehledě ke všemu ostatnímu odvolávání se na §. 1475. obč. zák. není správné, poněvadž vůbec není jisto a také ani nebylo tvrzeno, že by žalobce byl býval anebo ještě byl „mimo zemi“.

Musilo tedy z důvodu §. 503. ad 4. c. ř. s. dovolání žalovaného býti vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. prosince 1898 č. 16.918.

Dr. Julius Bondy.

Před soudy okresní náležejí, nehledíc k hodnotě předmětu sporu, i všechny rozepře ze smluv nájemních nebo pachtovních v kterých se zaplacení náhrady škody domáháno jest (§. 49. č. 5. j. n.).

Obec A. pronajala B. svůj les za účelem dobývání kamene (žuly), při čemž ujednáno, že pachtéř mimo pachtovné zaplatí za každý čtverečný sáh zasetého nebo osázeného lesa 20 kr. náhrady.

Žalobu obce A. na B. o zaplacení takové náhrady ve výši 686 zl. 8 kr. podanou c. k. krajský soud v Chrudimi usnesením ze dne 18. července 1899 č. j. Cg. II. 168./99.—1. jako k položení roku nevhodnou vrátil, poněvadž vedle §. 49. č. 5. j. n. všechny rozepře ze smluv nájemních neb pachtovních, pokud netýkají se trvání smlouvy takové anebo zaplacení činže, před soudy okresní náležejí, v daném případě o spor ze smlouvy nájemní jde, spor trvání pachtovní smlouvy aniž placení činže se netýká a tudíž dovolávaný soud sborový k projednání a rozhodnutí sporu věcně příslušným není. Bylo tudíž žalobu jako u nepříslušného soudu podanou a proto k ustanovení roku nevhodnou odmítnouti (§§. 41., 43. a 104. odst. 2. j. n. a §. 230. ods. 2. c. s. ř.).

K rekursu obce A. c. k. vrchní zemský soud v král. Českém usnesením ze dne 26. července 1899 č. j. R. II. 178./99.—1. usnesení v odpor brané změnil a prv jmenovaný soud sborový za příslušný ku projednání a rozhodování rozepře té prohlásil, což stalo se v uvážení, že třeba by jisto bylo, že se jedná o spor ze smluv pachtovních, spor přece týká se náhrady v obnosu 686 zl. 8 kr. smlouvami těmi mimo pachtovné již stanovené a jaksi přídavek k ní tvořící; že duchu a intenci §. 49. č. 5. j. n. úplně odpovídá, když výminečné ustanovení, týkající se příslušnosti soudu pro žaloby o zaplacení činže, extensivně se vyloží a použije se i co do žalob na zaplacení takových pohledávání, jež se na témže právním základu jako pachtovné zakládají a s ním stejnou právní povahu mají; v uvážení, že dle §. 59. č. 5. j. n. okresním soudům jen ony spory jsou přikázány, při nichž zvláštní naléhavosti řízení se vyžaduje, nikoliv ale ony spory, při nichž

důležitost a cena předmětu má význam tuto naléhavost daleko převyšující a při nichž všeobecné kriterium spory rozvrhující, totiž hodnota předmětu sporného platiti má a v konečném uvážení, že tu jde o spor pro obnos více jak 500 zl., kde c. k. krajský soud k projednání a rozhodnutí příslušným se býti jeví (§§. 49. č. 5., 50. a 83. j. n.).

K revisnímu rekursu B-ově obnovil nejv. soud usnesení první stolice, což stalo se z těchto důvodů: Podle §. 49. č. 5. j. n. patří všechny rozepře ze smluv nájemních nebo pachtovních, pokud netýkají se ani toho, že stává takovéto smlouvy, ani zaplacení činže před soudy okresní. Podle obsahu žaloby obcí A. u krajského soudu v Chrudimi podané jest mezi ní a žalovaným sporna toliko výše náhrady, která jí podle pachtovních smluv za lesní plochu, k účelu dobývání kamene vymýtěnou podle výpočtu žaloby obnosem 686 zl. 8 kr. náleží.

Jelikož má soud tu, když jde o přijetí žaloby k soudu, příslušnost svou podle §. 41. j. n. posuzovati toliko dle udání žaloby, žalobou požaduje se náhrada škody na základě stávající smlouvy pachtovní, žalobní žádání nezní na uznání trvání této smlouvy pachtovní, vyslovila první stolice právem svou nepříslušnost, zvláště poněvadž pro obdobné použití výjimky v §. 49. č. 5. j. n. jmenované a pro náhled, že žalovaná náhrada považována býti má za část pachtovní činže, v nynějším stadiu není žádného podkladu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. září 1899. č. 13.973.*)

Flieder.

Činnost notářovu nelze nikdy posuzovati s hlediska §. 1. min. nař. ze dne 8. června 1857. č. 114. ř. z. (o pokoutnictví).

Usnesením c. k. okresního soudu v T. ze dne 30. listopadu 1898 č. j. Praes. 390./98.—13. odsouzen byl c. kr. notář X. ku pokutě

---

*) Poznámka zasl.: Opačné rozhodnutí ze dne 17. ledna 1899 č. 408., kde uznáno pro žaloby, zaplacení náhrady škody v obnosu 500 zl. převyšujícím se domáhající, zase příslušnost sborových soudů první instance, uveřejněno bylo v příloze věstníka z r. 1899, na str. 69. pod ř. č. 35. Bylo by věru žádoucno, by v této důležité otázce stalo se plenární rozhodnutí, čímž by se spíše jednostejné praxe docílilo.

Ostatně pokládáme rozhodnutí právě uveřejněné s ohledem na jasné znění §. 49. č. 5. j. n. za jediné správné.

pro pokoutnictví; poněvadž týž podle konaného šetření v době ne plných 11 měsíců ve 112 případech strany před řečeným soudem zastupoval, v čemž vzhledem ku sporé agendě tohoto soudu jasně lze seznati soustavnost v zastupování a provozování jeho po živnostensku, zvláště ano jest notorické a notář přiznal, že za zastupování to od stran odměny přijímá.

Ku stížnosti notáře bylo usnesení to ve věci usnesením c. k. krajského jako rekursního soudu v Gorici ze dne 22. března 1899 č. j. Praes. 416./99.—13. potvrzeno; poněvadž podle §. 1. lit. a) nař. min. práv ze dne 8. června 1857 č. 114. ř. z. za pokoutníka považován a podle §. 3. ibid. potrestán býti má ten, kdož nejsa k tomu oprávněn, zastupováním stran se zaměstnává. Notáři, jichž obor působnosti upraven jest §§. 1., 5. a 7. not. ř., jsou oprávněni toliko výjimečně, pokud není nařízeno zastoupení advokátem, býti zástupci stran, avšak i tu jen potud, neprovozují-li zastupování po živnostensku (nař. min. práv ze dne 21. srpna 1851 č. 10551 a ze dne 17. února 1852 č. 17431). Lepšího postavení nedosáhli notáři ani civ. soudním řádem; neboť — ač v §. 28., 30. a 42. c. s. ř. zvláštní nadáni jsou předností, ano v příčině odměny jsou v §. 4. zák. ze dne 25. března 1890. č. 58. ř. z. na roveň postaveni advokátům — dlužno je přece dle §§. 27. a 29. c. s. ř. považovati za obyčejné zmocněnce a proto, překročili-li stanovené jim hranice, potrestati pro pokoutnictví jako obyčejné zmocněnce. Lepšího postavení v zastupování stran ve věcech sporných nelze pro notáře ani z §. 40. not. ř., ani z §. 5. uvedeného nařízení odvozovati, jelikož v případě §. 40. not. ř. jest notářům zakázáno každé zastupování, tedy i zastupování, jež by obyčejný zmocněnec zastávati mohl, a §. 5. řečeného nařízení nevylučuje potrestání notářů pro pokoutnictví, nýbrž předpis ten vyložiti třeba v ten smysl, že se notář i ve věcech nesporných, kdež mu zastupování bez výhrady jest dovoleno, dopustiti může nadržování pokoutníkům a že v takovém případě proti němu disciplinárně nastupováno býti má. Ostatně pozbylo ustanovení to nyní, jelikož §. 7. not. ř. notářům vedení advokacie výslovně zakazuje, v příčině jich platnosti.

K dovolací stížnosti notářově zrušil nejvyšší soud oba nálezy dolenních soudů i s předchozím řízením jako zmatečné a nařídil prvnímu soudu, aby spisy předložil příslušnému vrchnímu soudu zemskému k možnému disciplinárnímu jednání proti notáři X. pro přičítané mu překročení oprávnění ku zastupování stran; a to uváživ, že §. 1. min. nař. ze dne 8. června 1857 č. 114. ř. z. označuje v odst. a) pouze toho pokoutníkem, kdož nejsa oprávněným zástupcem právním v pří-

padech, vyhražených pro zastupování právními zástupci, bez oprávnění za stranu u soudu nastupuje nebo za ni podání spisuje, a také v odst. b) za pokoutníka pouze onoho považuje, kdož právní listiny nebo soudní podání pro strany spisuje a za ně u soudu nastupuje, byť při tom intervence právního zástupce nebyla zákonem předepsána, uváživ, že jsou podle §§. 1. a 5. not. ř. notáři osobami, státem zřízenými a veřejně ověřenými ku sepisování listin o právních prohlášeních a právních jednáních, jakož i oprávněnými ku zřizování podání nesporných; uváživ, že ani civilní řád soudní v rozepřích, při nichž zastupování advokátem není přikázáno, notáře nevylučuje ze zastupování stran, zastupování takové spíše výslovně připouští, jak vysvítá jasně z §. 42. c. s. ř., jenž staví notáře co do útrat zastupování na roveň s advokáty; uváživ, že tudíž notáře zastupující strany ve věcech sporných i nesporných považovati dlužno za právní zástupce; uváživ, že se proto předpisů min. nař. ze dne 8. června 1857 č. 114. ř. z. o potrestání pokoutníků, kteréž podle článku IV. č. 5. uvoz. zák. k c. s. ř. zajisté zůstalo v platnosti, u notářů jako právních zástupců nikdy použíti nedá, zvláště když §. 5. tohoto nařízení notářům zapovídá pouze nadržování pokoutníkům a i tu jen předpisuje, že se má na ně nastupovati disciplinárně; uváživ, že proto jest provedené řízení a oběma soudy vyslovené odsouzení notáře zmatečným; uváživ konečně, že možné překročení oprávnění notářů ku zastupování stran stíháno býti může jako porušení povinností nebo cti a vážnosti stavu jejich pouze disciplinárně.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. července 1899 č. 11.403.

J. Št.

Útraty návrhu na dražbu svršků přikázati nelze.

V exekuční záležitosti Karla K. proti Ferd. B. pro 13 zl. 70 kr. byly svršky dlužníkovi prodány. Vymáhající věřitel, jemuž prodej byl povolen, žádal, aby jemu před všemi ostatními věřiteli byly přikázány přisouzené útraty návrhu za prodej částkou 2 zl. 99 kr., útraty intervence při dražebním roku a útraty intervence při rozpočetním roku.

Návrh tento byl usnesením c. k. okresního soudu pro Staré Město a Josefov ze dne 8. srpna 1898 č. j. E. V. 1292./98.—6. zamítnut, neboť dle §. 286. ex. ř. sluší přikázati přede všemi věřiteli pouze

útraty dražby t. j. útraty výkonu dražby, nikoliv ale též útraty návrhu dražby.

Na stížnost vymáhajícího věřitele potvrdil c. k. zemský jako rekursní soud usnesení soudu prvního, odkazuje k správnému odůvodnění jeho.

Rozhodnutí c. k. zemského jako odvolacího soudu v Praze ze dne 30. září 1898 č. j. R. I. 250./98.—1.

Schin.

K pojmu podvodu.

C. k. státní zastupitelstvo v Budějovicích podalo na M. Ž. obžalobu pro zločin podvodu, kterého že dopustil se tím, že podle korespondenčního lístku, dne 27. září 1898 v Budějovicích na poštu daného, F. H., obchodníka ve Vídni, žádal, aby dobírku 45 zl. za poslané mu odpadky rohové zrušil, a zároveň mu sliboval, že ihned, jakmile zaslané odpadky tyto prohlédne, peníze zašle, F. H. lstivým předstíráním v tom úmyslu v omyl uvedl a zrušení dobírky docílil, by F. H., který pouze za hotové anebo na dobírku odpadky tyto prodává a nikdy by dobírku nebyl zrušil, kdyby měl tušení, že mu M. Ž. podle slibu daného peníze nezašle — na své majetnosti škodu 25 zl. převyšující utrpěti měl a také částkou 40 zl. utrpěl.

Proti spisu obžalovacímu podal dr. W. námitky.

C. k. vrchní zemský soud rozhodl, že obžalobě se místa nedává a řízení trestní se zastavuje, neboť prosté požádání M. Ž., aby F. H. dobírku zrušil, spojené se slibem, že mu peníze zašle, jakmile si zboží prohlédne, nelze pokládati za lstivé předstírání ve smyslu §. 197. tr. z.; jde tu o ujišťování, které, ježto se jich v obchodě každodenně užívá, bez potíže co do jich ceny posuzovati možno a které proto nejsou spůsobilými, aby obchodník jimi byl v omyl uveden.

Není tu tedy skutkové povahy podvodu a vůbec žádného trestného činu, pročež bylo dle §. 213. odst. 1. tr. ř. uznati, jak shora uvedeno.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu v království Českém ze dne 30. ledna 1899 č. j. J. 38./99.—1.

Dr. Ludvík Weil.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

76. Některé pochybnosti při provádění vnucené správy, povolené přístupem ku správě již zavedené.

Při povolení vnucené správy nemovitosti předpisuje nový řád exekuční právě tak, jako tomu bylo za platnosti starých norem, různý způsob provedení dle toho, zdali na nemovitost dotčenou již dříve vnucená správa povolena byla čili nic. V případě poslednějším zřídí soud exekuční vhodného správce dle ustanovení §§. 106. a 107. ex. ř. a přikáže, aby mu nemovitost ku správě a vybírání užitků byla odevzdána (§. 99., odst. 2. ex. ř.); byl-li však již správce vnucený při předchozím povolení správy ustanoven, nařídí mu soud exekuční pouze, aby správu vedl také ve prospěch věřitele nového (§. 100., odst. 1. ex. ř.). Kdežto pak za vlády obecn. řádu soudního mohl si věřitel vymoci povolení a knihovní poznámku exekuční sekvestrace, ale zavedení sekvestrace do úřadu směl ponechati „in suspenso" na dobu libovolnou, je v té příčině nyní zákon rigorosnější, maje na paměti neplechy, jaké stálým odkládáním, obnovováním a zase odkládáním výkonu sice na žádost exekutovu, ale mnohdy na největší škodu jeho byly tropeny. Vzhledem k ustanovení (§. 16. ex. ř.), že povolená exekuce z moci úřední se vykonává, pokud v zákoně nic jiného ustanoveno není, dlužno nyní odevzdání nemovitosti vnucenému správci provésti beze všech zbytečných průtahů a prohlášení vymáhajícího věřitele, že prozatím nežádá, aby nemovitost byla správci odevzdána, čili, jak dosud v návrzích čítáme, „aby zavedení správce až na opětné zakročení ve své míře ponecháno bylo", přikládá se dnes dle §. 39., č. 6. ex. ř. smysl ten, že věřitel na lhůtu prozatím ještě neprošlou vzdal se výkonu exekuce povolené, což má za následek úplné zrušení vnucené správy.

Naskytne se tedy zejména v prvním čase působnosti nového řádu exekučního dosti často případ, že se povoluje vnucená správa na nemovitost, na kterou byla již dle předpisů ob. řádu soudn. exekuční sekvestrace, dosud nezrušená, povolena a při níž sekvestr také byl svého času jmenován, ale zavedení jeho do úřadu se nestalo.

Jaké opatření má tu soud exekuční učiniti? Mohl by snad v úvaze, že nezavedením ustanoveného sekvestra povolená sekvestrace vůbec ani skutečné účinky jeviti nepočala, sekvestra starého ignorovati a správce dle nových předpisů zříditi?

Postup takový by po našem soudu odporoval zákonu.

Dle čl. XXXII. úv. zák. k exek. ř. jest totiž při exekuční a zjišťovací sekvestraci, které povoleny byvše před počátkem působnosti řádu exek. v den, kdy řád exekuční nabyl moci, ještě zdviženy nebyly, od tohoto dne počínajíc šetřiti předpisů řádu exek. o vnucené správě. Ježto pak dle §. 103., odst. 2. ex. ř. po zavedení vnucené správy nemovitosti nemůže již pro další vykonatelnou pohledávku zavedena býti jiná zvláštní vnucená správa téže nemovitosti, nýbrž pozdějším vymáhajícím věřitelům jen přístup ke vnucené správě již zavedené se povoliti má, a dle odst. 1. téhož §. vnucená správa již knihovním poznamenáním pokládá se za zavedenou a nikoli teprve odevzdáním nemovitosti správci, vidno, že i k takovým sekvestracím za platnosti starého práva povoleným nutno při provádění vnucené správy dle exek. řádu povolené přihlížeti, které knihovně poznamenány byly, ale při nichž jmenovaný sekvestr do úřadu zaveden nebyl.

Soud exekuční tedy maje provésti vnucenou správu na takovou nemovitost povolenou, přikáže dle §. 100. ex. ř. původnímu sekvestrovi čili, dle nového názvosloví, vnucenému správci, aby vedl správu také pro věřitele nově přistouplého a zároveň nařídí, aby nyní nemovitost správci orgánem výkonným ku správě a vybírání užitků byla odevzdána. Dlužník a každý z věřitelů na vnucené správě súčastněných má arciť dle čl. XXXII. odst. 2. úv. zák. k ex. ř. právo navrhnouti, aby jmenování sekvestra podle dosavadních předpisů vykonané bylo zrušeno a aby nový správce dle §§. 106. a 107. ex. ř. byl zřízen.

Poněvadž se jindy za sekvestra ustanovovala zpravidla osoba v žádosti navržená a soud, dokud sekvestr skutečně zaveden nebyl, při pozdějších žádostech obyčejně ani nezkoumal, je-li snad již někdo jiný sekvestrem jmenován, naskytne se v praxi nezřídka i případ ten, že se za starého zákona povolilo několik sekvestrací téže nemovitosti a sekvestrem jmenována byla vždy osoba jiná*), z nichž žádná ovšem do úřadu zavedena nebyla. Kterého tu vybrati při nové vnucené správě? Myslíme, že správné jest jediné přidržeti se pořadí dobytých sekvestrací a vysloviti zároveň, že jmenování ostatních osob za sekvestra se zrušuje.

Obtíž působiti bude v případech, o kterých byla řeč, také vyznačování těchto nových vnucených správ v exekučním rejstříku (E).

Dle §. 233. odst. 4. jedn. ř. sluší každý přístup ke vnucené správě vyznačiti vepsáním jména přistouplého věřitele červeným inkoustem

*) Zejména když různé soudy sekvestraci povolily.

při exekuční věci, ku které bylo přistoupeno, ve sloupci 3. a řízení vésti se má pak dále pod číslem prvně povolené vnucené správy.

Předpisu tomu nelze zde vyhověti, poněvadž původní sekvestrace povolené v době před rokem 1898 v rejstříku E zaneseny nejsou, i nezbývá, nežli provésti pouze další předpis téhož §, totiž vyznačiti v rubrice poznámek při každé do rejstříků E zanesené a přístupem povolené vnucené správě přístup ten, n. př.: „přistoupeno k III. 829/97“ a v řízení pak pokračovati pod touto starou značkou spisovou.

Adj. JUDr. A. V. Bohuslav.

Denník.

Vyznamenání. Vysoce zasloužilý president c. k. obchod. soudu v Praze dvorní rada p. Jan Procházka vyznamenán byl při odchodu na odpočinek názvem a důstojností senátního presidenta.

Theoretické státní zkoušky historicko-právní v Praze 1899. V statistickém přehledu, jejž podali jsme na str. 756. a násl., pominut jest nedopatřením mimořádný termin zářijový (t. zv. vojenský). Při něm 15 kandidátů bylo zkoušeno, veskrze česky. Z nich 12 bylo approbováno, 4 se známkou dobrou, 8 se známkou dostatečnou, 3 kandidáti jsou reprobováni, 2 na rok a 1 na půl leta. Celkový přehled sluší tudy opraviti takto. Zkoušeno bylo 442 kandidátů, 300 jazykem českým a 142 jazykem německým. Výsledky pak jsou tyto:

Zkoušky	Dobré s vyznamenáním				Dobré	Dostatečné	Nedostatečné s reprobací	
	ze všech oborů	ze 3 oborů	ze 2 oborů	z 1 oboru			na půl leta	na rok
české . . .	4	2	15	36	116	88	21	18
německé . .	2	3	5	8	53	55	13	3
úhrnem . .	6	5	20	44	169	143	34	21

Nový akciový regulativ. (Dokončení.) Druhý oddíl regulativu obsahuje předpisy o zařízení společností akciových. Stran zakladatelů jest především stanoveno, že musí býti ve stanovách jménem uvedeni spolu s vytčením způsobu a objemu event. zakladatelských práv (§. 19.); udaje tyto, podobně jakož i ustanovení o t. zv. apportech a zakladatelských nabytích (§. 20.) musí povždy ve stanovách — třebas později ve znění historickém — býti zachovány. Stran

znamenání firmy budiž stanovami určeno, že ku znamenání povolané osoby představenstvu nenáležející k podpisu přidati mají dodatek prokuru vyznačující (§. 21.). Při provozování obchodu podléhá společnost normám všeobecným; zvláštního státního svolení jest zejména zapotřebí pro vydání dlužních úpisů dílčích (§. 23.). Akciový kapitál udati jest ve stanovách dle stavu akcií skutečně emittovaných s vytčením jich počtu, nominale, druhu a obnosů na ně splacených; udaje změn v těch směrech od vzniku společnosti nastalé buďtež ve stanovách historicky vylíčeny (§. 24.). Vydávání akc. podílů připouští se výjimečně jen, pokud stanovy toho ciferním vytčením jich počtu dopouštějí (§. 25. odst. 4.). Jde-li o akcie různých kategorií, musí zvláštní jich práva ve stanovách býti přesně vytčena. Pro vydání akcií požívajících přednostního práva na čistý výtěžek (priority) stanoviti jest z pravidla zásady, že nemají obnášeti více než dvě třetiny akc. kapitálu, že přednostní dividenda nemá přesahovati 5% nominale priorit, a že smí nedoplatek její býti nahrazován z čistého výtěžku nanejvýše pěti na to následujících let (§. 26.). Nominale akcií resp. akc. podílů stanoviti jest z pravidla nejméně na 200 korun; výjimkou při malých podnicích s místním významem snižuje se toto minimum až na 100 K (§. 27.). Stanovy obsahujtež dále předpisy o splacení akcií, při čemž zachovati jest direktiv v §. 28. regul. stanovených; pravidlem má býti hotové a plné splacení akcií ještě před zřízením společnosti resp. před jich vydáním. Tam, kde z důvodů zvláštních (§. 28. odst. 6.) přípustno jest vydati akcie posud plně nesplacené, má obnášeti první splátka z pravidla alespoň 40% (a jen s obzvláštním povolením nejméně 25%) nominalního obnosu a dosahovati výše nejméně 200 korun (pouze při malých podnicích významu místního, jehož akcie znějí au nom a jen se svolením společnosti jsou převoditelny, snížiti lze toto minimum na 50 korun). Jak akcie, tak i (§. 28. posl. odst.) listy interimní mají míti ve svém textu práva akcionářská — po případě odkazem ke stanovám — vyznačena; zvláště pak mají v nich býti obsaženy předpisy o zvláštních náležitostech znamenání akcií, event. statutární požadavek svolení společnosti ku převodu akcií au nom, event. předpisy o obsahu a objemu závazků akcionářů k periodickým naturalním příspěvkům, vytčení event. různých kategorií akcií s označením oné, jíž dotyčná akcie náleží (§. 29.). Závazek akcionářů ku příspěvkům naturalním má býti ve stanovách co do způsobu i objemu, jakož i event. pokut konvenčních praecisován; stanovení závazků takových připouští se pouze výjimečně při zemědělských průmyslových podnicích, je-li to ku provedení podniku po-

třebným. Každým způsobem mají pak tu akcie zníti na jméno a převod jich buď závislým učiněn na svolení společnosti. Ku změně stanov, kteroužto se zmíněný závazek zavádí, vyžadovati jest svolení veškerých akcionářů (§. 30.). Nová emisse akcií připouští se teprve po plném splacení akcií posavadních; usnesení o modalitách, jakož i zvláště o kursu pro emissi budiž stanovami vyhraženo valné hromadě, při čemž buď vysloveno, že kurs nesmí býti stanoven pod pari; přednostní odebírací právo smí býti ohledně nových akcií pouze akcionářům ve stanovách vyhraženo (§. 31.). Nabývání vlastních akcií se strany společnosti připouští se pouze, jde-li o redukci akc. kapitálu za zákonných podmínek, o statutární výplatu akcií z čistého zisku aneb o provádění exekuce pro pohledávky společenské; v tomto posledním, jakož i v případě čl. 220. obch. z. (propadnutí společ. práv pro platební průtah akcionáře) a při bezplatném nabytí akcií musí tyto býti co nejdříve opět dále zcizeny, a není-li to možno, příslušná redukce akc. kapitálu provedena (§. 32.). Postupná výplata akcií připouští se, pak-li společ. podstata majetková dle povahy své se spotřebuje, aneb pak-li jmění společnosti z dočasných práv pozůstává. Modality výplaty musí býti ve statutu dle direktiv §. 33. přesně určeny; zvláště uvésti jest, že výplata státi se smí pouze z čistého výtěžku a z pravidla cestou slosování; za slosované akcie mohou býti majitelům vydávány listy požitkové (au nom neb au porteur znějící) s přesným vytčením práv k nim se pojících.

Stran vlastní osobní organisace akc. společností stanoví §. 34. násl. podrobné normy, jež stanovy v tom směru obsahovati mají; ohledně členů představenstva zvláště jest vytknouti, že funkce jich nemá z pravidla trvati déle než 5 let; do stanov pojati jest dále ohledně jich též konkurrenční zákaz obdobný celkem čl. 96. obch. z. Vedle představenstva může býti stanovami zřízen další orgán t. zv. ředitelstvo (Directionsrath), k rozhodování v jednotlivých důležitých záležitostech. Stanovy každé společnosti akc. obsahujtež dále předpisy o zřízení zvláštních orgánů kontrolních; jsou to buď rada dozorčí anebo zvláštní účetní revisoři s blíže vytčeným oborem činnosti (§. 37.). Působnost valné hromady budiž ve stanovách jasně a určitě vymezena; mezi záležitosti, jež valné hromadě stanovami vyhraditi jest, náleží zejmena pro dobu nejméně 3 let od zápisu společnosti v rejstřík usnesení se o t. zv. dodatném zakládání, totiž o smlouvách, jimiž společnost přejímá jistá zařízení neb nemovitosti za cenu přesahující pětinu akc. kapitálu, jakož i o změnách smluv takových v neprospěch společnosti (§. 39. č. 1.). — Dle §. 41. budiž ve stanovách postaráno

se o publicitu návrhů pro valnou hromadu určených; každý akcionář má míti totiž dle stanov právo, nejpozději do 3 dnů před valnou hromadou vyžádati si vyhotovení připravených návrhů, jakož i nahlédnouti do veškerých pro valnou hromadu připravených předloh i dokladů. Hlasovací právo může býti sice stanovami poutáno k určitému počtu akcií, povždy však musí přislušeti alespoň po jednom hlase akciím, jichžto nominale tvoří úhrnem stý díl akciového kapitálu, resp. obnáší-li tento milion korun neb více — úhrnem 10.000 kor. Stanovy obsahujtež dále předpis výslovně též zmocněnce (a to i neakcionáře) k hlasování připouštějící (§§. 43., 44.). Usnášecí schopnost budiž stanovami podmíněna přítomností počtu osob, jež hlasy svými representují z pravidla neméně než jednu desetinu akc. kapitálu. V presenční listinu valné hromady, kdež udati jest jméno, bydliště, obnos zastoupených akcií a počet hlasů dostavivších se akcionářů resp. jich zástupců, budiž nahlédnutí volným zůstaveno každému účastníku. Jde-li o schválení t. zv. dodatných založení (Nachgründung, srv. výše k §. 39.), má býti — dle předpisu stanov — valné hromadě předložena zvláštní dle vzoru zakladatelských zpráv (§. 9.) upravená zpráva nesoucí podpisy zcizitelů, členů představenstva i event. rady dozorčí; schválení transakcí takových budiž stanovami poutáno k majoritě nejméně tři čtvrtiny odevzdaných hlasů a čtvrtinu akciového kapitálu obnášející (§. 47.). Pro změnu stanov budiž požadována majorita tři čtvrtiny odevzdaných hlasů a třetinu akc. kapitálu representující; jde-li o zvýšení nebo snížení akciového kapitálu anebo o změnu v právním poměru různých kategorií akcií neb listů požitkových, má býti požadována k usnesení zmíněná kvalifikovaná většina též při odděleném hlasování majitelů dotčených akcií resp. listů požitkových (§. 48.). Pokud jde o normy stran vedení knih a účtů, vytknouti jest zvláště, že akc. kapitál má býti ve své statutární výši, pokud redukce jeho řádně nebyla provedena, uváděn v passivech bilance (§. 49. posl. odst.); do stanov budiž pojato ustanovení, že náklady zřizovací (t. j. pouze hotové útraty při zřízení spol. nutně vzešlé) rozvrhnouti jest jako vydaje nejvýše na 5 prvních let (§. 51.). Účetní zpráva i s bilancí i kontem zisku a ztráty budiž každému akcionáři k žádosti jeho nejpozději 3 dny před valnou hromadou vydána; stanovami budiž dále i minoritě akcionářů jednu desetinu akc. kapitálu representující přiznáno právo žádati o odročení schválení bilance, činí-li výtky proti určitým jejím položkám (§. 50.). Každé stanovy obsahujtež předpisy o zřízení reservního fondu k úhradě event. ztrát; tomuto jest přikázati: z ročního čistého výtěžku nejméně jedna dvacetina, až reservní fond dosáhne alespoň de-

sátý díl akc. kapitálu, dále t. zv. agiový zisk při původní i pozdější emissi akcií, jakož i event. obnosy od akcionářů za poskytnutí zvláštních přednostních práv zapravené. Res. fondu užiti lze k jiným účelům jen, pokud přesahuje jedna desetina akc. kapitálu; užití jeho k doplnění dividendy může státi se jen za bližších podmínek v §. 53. 2. odst. vytčených. K usnesení o zrušení společnosti vyžadujtež stanovy většinu dle §. 48. kvalifikovanou (srv. výše), dále budiž stanoveno, že oprávnění valné hromady, dozorčí rady resp. revisorů zůstávají i po dobu likvidace v platnosti (§. 55.). — Pokud jde posléze o uskutečňování státního dohledu k akc. společnostem, vyslovuje §. 56., že týž provádí se z moci úřední, a že akcionářům neb jiným osobám nepřísluší nárok na zakročení státní správy, nýbrž zůstaveno jest jim provésti své soukromé nároky proti společnosti pořadem práva.

Uvedeného regulativu, jenž v platnost vešel dnem své vyhlášky (t. j. dne 22. září t. r.), použiti jest dle §. 57. též na stávající již společnosti akciové, pokud tomu arciť v platnosti jsoucí jich stanovy neodporují.

O přestupcích policejních. Ve valné hromadě mezinárodní kriminalistické Jednoty odbývané ve dnech 11.—14. září 1899 v Budapešti a v níž jednalo se též o otázce kontradiktorního přípravného vyšetřování,*) věnována mimo jiné pozornost pojmu, potrestání a pronásledování přestupků policejních. Z jednání dalo se seznati, že o podobných thematech lépe mluví se na schůzích národních nežli na schůzích mezinárodních. Mluvilo se o tom i o onom a přetřásala se bez potřeby otázka dvojího či trojího rozdělení činů trestných. Nehledíc k sociologickým prakticky málo ocenitelným theoriím přicházelo k platnosti subjektivní i objektivní nazírání. První vycházelo z toho, že musí se podařiti, aby na místě kvantitativního rozdělení trestních skutků nalezena byla kvalitativní známka rozlišovací. Za takovou známku označena duševní vlastnost pachatelova, tak že by přestupkem byly ty činy trestné, z nichž by se nedalo souditi na existenci povahy příliš nebezpečné. Třída tato byla by daleko obsáhlejší nežli nyní a jako trestní hrozbu obsahovala by pouze tresty odstrašovací. Prvním úkolem každého trestního procesu bylo by přesné vyšetření osobnosti obžalovaného a společnost musila by se při přestupcích spokojiti s obhajováním se proti skutku samému, kdežto při trestních skutcích jiných

*) Sr. přednášku p. dvor. rady prof. dra Zuckra v Právnické Jednotě dne 2. listopadu 1899.

dlužno obrátiti se proti osobě pachatelově, aby se zločinec učinil neškodným. Zástupci stanoviska objektivního dělí se v několik skupin. Jeden návrh byl ten, aby rozdělení dálo se dle výroku soudcova, tak že by týž čin podle toho, jak by v konkretním případě byl potrestán, tu zařaděn byl mezi přestupky, tu mezi činy těžší. Jiní kladli důraz brzy na povahu policejních přestupků jako na delikty z neposlušnosti, tu jako na delikty pro nebezpečí a vytýkali, že některé z nich jsou též delikty pro porušení (Ungehorsams-, Gefährdungs-, Verletzungsdelicte). Naproti tomu z mnoha stran zastáváno stanovisko, že vědecká definice, přestupků nikdy se nepodaří; slušelo by se spokojiti s tím, pokládati je za poklésky méně těžké. Ne pro policejní přestupky jako takové, nýbrž pro všecky nepatrnější delikty dala by se ustanoviti jakási všeobecná pravidla. S důrazem žádáno naproti tomu vyslovení definice; věci to nezbytné a základné, se kterou úlohu kongres ovšem nebyl. Bylo též poznamenáno, aby policejní přestupky ze všeobecného zákona trestního byly vyloučeny a ve zvláštním všeobecném díle kodifikovány. Jakožto potrestání odporučována řada menších trestů, nejtěžší pak z nich pokuta peněžitá, jež by po případě bez uvěznění musila býti odpracována; řízení budiž přesně stručné.

K otázce o ochranném dozoru v právu trestním. Na mezinárodním sjezdu v Antverpách roku 1898 položeny byly též tři otázky spadající do stadia výkonu trestu. Jsou to: *a*) jaká opatření sluší učiniti, aby se zabránilo bezprostřední zpětilosti (recidiva) po výkonu trestu? *b*) neměly by se pro určité propuštěnce, kteří sice dobrou vůli na jevo dávají, ale málo pevné vůle mají, zříditi zvláštní asyly a jak by měly býti zařízeny? *c*) bylo by žádoucno, pro uvězněné vydávati periodický časopis a pořádati přednášky osobami, jež se správou ústavu nemají co činiti?

Na otázky tyto dává odpověď Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht*) tímto způsobem ad *a*): Aby se zamezila bezprostřední zpětilost po výkonu trestu, není prý bezpečnějšího prostředku jako vazba dodatečná, jak nařízena jest §. 362. něm. z. tr.: „Při odsouzení k vazbě může býti současně uznáno, že odsouzená osoba po odbytém trestu má býti přikázána zemskému úřadu policejnímu; úřad ten nabude tím právo, aby odsouzenou osobu buďto až do dvou let choval v donucovací pracovně, neb jí užíval k všeužitečným prácem." Jako ochranné prostředky druhého řádu jsou: poučování po čas trestu a naléhavá domluva v příčině následků zpětilosti při propuštění, obezřelé vydá-

*) 1889, str. 398 z péra ředitele J. V. Hürbina.

vání toho, čeho sobě vězeň vydělal, opatření prací a výdělkem při vystoupení z věznice, vážné provedení detence sdružené s láskou k bližnímu ale beze vší sentimentálnosti a přístupnosti pro přetvařování se, ochranný dohled v celé své činnosti a osobní soucit s propuštěným. ad *b*) Značnému počtu propuštěnců nedostává se duševní síly, aby se, jsa na svobodě, držel. Třeba sebe přísněji provedená detence neosvobodí osoby tyto od této slabé stránky. Při propouštění mají sice vždycky nejlepší předsevzetí, ba přečiny jejich jsou z pravidla povahy lehčí, než nedostává se jim síly, svému dobrému předsevzetí dostáti. Zůstanou zákazníky vězení a působí úřadům a orgánům policejním mnoho práce. Byvše dáni opět do vězení, cítí se zcela po domácku a šťastně, ba nechápou, že po čas jich nepřítomnosti vězení zůstalo vězením. Proč by se tedy lidem těmto touha jejich neměla splniti a nebylo jim propůjčeno občanské právo v jakémsi klášteru pracovním, ježto již od přírody pro svobodu nejsou stvořeni a v ní se vůbec pohybovati nedovedou? Zařízení takového ústavu by bylo zcela jednoduché, neboť s osobami těmi dá se snadno zacházeti a nepůsobí žádných obtíží; pracují po celý den a ke stížnostem z pravidla nedávají příčiny, jen když se denně třikrát do syta najedí; neutíkají, ba jsou rády, mají-li přístřeší. Společná práce, třeba i hospodářská, v noci pak ubytování v jednotlivých celách, toť by bylo celé zařízení.

ad *c*) Podstata trestu na svobodě spočívá v odnětí osobní svobody a sebeurčení a v překažení každého styku se světem zevnějším, mimo nejbližší příbuzné. S uvězněným nesmí se tudíž obyčejně denní novinky sdělovati; noviny a časopisy politického rázu jsou tudíž z věznice vyloučeny. Čím by tedy periodický časopis pro vězně se zabýval? Zajisté pouze články živnostenskými, přírodovědeckými, zeměpisnými a národohospodářskými. Takových časopisů jest však již nyní příliš mnoho, měl by se tedy počet jich ještě rozmnožiti a pro vězně vydávati jakási anthologie či chrestomatie? Zajisté že nikoli. V každé dobře spravované věznici jest zajisté po ruce knihovnička, v níž buďtež obsažena díla rázu zmíněného a půjčována vězňům, ovšem v bedlivém a obezřelém výběru. Na časopisy pochopitelně a poučně psané bylo by lze se i předplatiti, jak tomu je v mnohých věznicích švýcarských a čtení jich bylo by zajisté uvězněným ku většímu prospěchu, nežli zvláštní časopis přímo pro ně vydávaný a in usum jich redigovaný. Dokonce pak nebylo by vhodno, při vydávání zvláštního časopisu zvláště a zúmyslně působiti na ducha a moralisovati, neboť vězňové jsou lidé nejvýš nedůvěřiví; záhy dohmatají se úmyslu a věc je rozladí

Knihy a časopisy výslovně pro ně psané nechají klidně ležeti nebo je nečtené vrátí.

Referent zrazuje pak dokonce od pořádání přednášek osobami cizími. Zařízení podobné spojeno by bylo s okolnostmi a nehodí se k účelnému provedení služby bezpečnostní. Zvědavosti vězňů by přednášky takové ovšem spíše hověly, nikoliv však pro věc, nýbrž spíše pro osobu.

Vliv stáří na kriminalitu. Zajímavou otázkou touto zabývala se mezinárodní kriminalistická jednota na letošní svém sjezdu v Budapešti. Při jednání převládal z počátku směr, dle něhož prý zvláštní zřetel na starý věk není žadoucí. Stářím přivoděná blbost po právu rovná se každé jiné duševní chorobě a v ostatním zasloužili by starci-zločinci pro zralejší zkušenosti životní spíše přísnějšího potrestání, nikdy však zmenšení trestu. Pokud jest při nich zmenšená příčetnost, dlužno s ní rovněž tak nakládati jako s příznaky z jiných příčin nežli ze stáří povstalými. Než zastanci tohoto náhledu od něho ponenáhlu upustili a připojili se k výkladům následujícím. Ti starci, kteří ani v blbost tuto neupadli, aniž jsou v plné síle své, jeví často stopy duševní choroby stářím povstalé, která ve spojení je s tělesným úpadkem způsobeným změnou látek mozkových. Se změnou života duševního mění se i povaha. Násilnosti a pohlavní výstřednosti jsou častými, nikoli však vezdy jedinými následky těchto změn na poli práva trestního. V mnohé příčině objevuje se tu podoba s věkem dětským. Velmi často jedná se o duševní chorobu stěží poznatelnou a velmi zvolna pokračující, která při dodání do vězení rychleji propukne. Proto nalézá se mezi odsouzenými starci nadprůměrný počet posud zachovalých. Příznakům stáří sluší proto věnovati zvláštní pozornost, aniž by se však již nyní dalo říci, že stáří jako takovému sluší v právu trestním vykázati zvláštní postavení anebo pro starce vyhraditi zvláštní výkon trestu, asyly pro starce-zločince a pod. Působení stáří ukazuje se též při zločincích ze zvyku, kteří nejen následkem ubývání sil tělesných, nýbrž i následkem přetvoření svých vlastností duševních na zločinné energii vždy více a více ztrácejí. Po výkladu zajímavých jednotlivostí se strany přítomných lékařů bylo učiněno usnesení, které nehledíc k chorobě duševní prohlašuje ony stavy duševní změny za hodny zvláštního zřetele práva trestního, které často starým věkem jsou způsobeny, a další usnesení, které domáhá se důkladných statistických šetření o rozsudcích a o výsledcích v ústavech trestních sebraných ve spojení s jednotlivými skupinami starého věku přesně ohraničenými.

Příspěvek k nauce o smlouvě schovací.

Podává **Antonín Menoušek**, c. k. sekretář soudní v Praze.

(Dokončení.)

Rozlišování Scheyovo mezi depositem nepravidelným a zápůjčkou svrchu v hlavních rysech naznačené nalézá dle mého náhledu přímé opory v předpisu positivního práva samého a to v zákonné definici zápůjčky. Nezdá se mi totiž, že by pravdu měli ti, kdož tvrdí, že slova §. 983. ob. z. obč.: po jistém čase — nach einer gewissen Zeit — do definice zápůjčky nepatří a proto, není-li umluven čas ani výslovně ani mlčky, že postačí ustanovení §. 904. Toto poslednější ovšem jest správné, nesprávno však tvrditi, že by určení času, které ovšem nemusí se státi výslovně, nenáleželo k definici zápůjčky, k určení pojmu jejího. Ono naopak jest kriterion zápůjčky, poněvadž úzce souvisí s povahou úvěru, která toho žádá, aby ten, kdo úvěr béře, mohl se spoléhati na to, že mu budou peníze půjčené po jistou dobu ponechány a že nebude snad v čas pro něj nepříležitý překvapen žádostí věřitele za vrácení peněz. Účelnost slov: „po jistém čase“ — „nach einer gewissen Zeit“ by více vystoupila, kdyby byl zákonodárce v kapitole o zápůjčce za §. 983. zařadil podobné ustanovení, jako to učinil v předcházející kapitole o půjčce, zařadiv za §. 971. obsahující definici — §. 974. Poměry jsou podobné. Budiž tu uveden příklad. Obchodník sdělí na jaře s přítelem svým, že má nakupovati větší množství surovin, že nemá dosti hotových peněz, že se mu platy sejdou teprve po žních, na podzim a za tím účelem požádá přítele

o zápůjčku, který mu též peníze půjčí, aniž by snad výslovně dobu splacení ujednali. Špatně by zajisté onen přítel tomu obchodníku posloužil, kdyby se za týden neb čtrnáct dní hlásil o své peníze, a kdyby žaloval, s účinkem by bránil se tu žalovaný námitkou předčasnosti.

Jest patrno, že by takové jednání bylo nesprávným. Naproti tomu, jestliže kdo hotovost peněz, pro kterou právě jiného upotřebení nemá, uloží do záložny, po nějakém týdnu pak když naskytne se mu možnost peníze jinak fruktifikovati, peníze před týdnem uložené opět vyzvedne — nebude záložna za pravidelného běhu věcí tím nikterak v rozpacích jako onen obchodník v příkladu předešlém, neboť jest to postup věcí přirozený, který sám sebou se rozumí.

To tedy v konkrétním případě bude vodítkem k rozpoznání, jde-li o deposit nepravidelný či o zápůjčku. Kde uložené peníze na okamžité požádání se vrací, tam spíše deposit nepravidelný shledávati dlužno a spatřovati naopak zápůjčku tam, kde vydání peněz (splacení) vázáno jest na předchozí výpověď. To také v konkrétním případě snadněji bude lze rozpoznati, nežli vyzkoumati, zdali bankéř, záložna neb spořitelna potřebujíce do jinakých obchodů svých peněz přijímají vklady za účelem opatření úvěru aneb nemajíce úvěru zapotřebí pro vkladately své společnou pouze pokladnu chovají, při čemž vkladatelé mají výhodu jednak bezpečnějšího uschování, než kdyby peníze doma měli, jednak fruktifikace peněz, které bankéř, spořitelna neb záložna nenechá ležeti ladem.

Pokud se státu jakožto schovatele týče bylo již uvedeno, že složení peněz, bankovek a státovek v uschování soudní jest depositem nepravidelným. Výjimku činí deposita a to i peněžní z věcí trestních u vykonávání právomoci trestní v uschování daná, kteráž nutno ve zvláštních obálkách uschovati (§§. 103, 113—125 instrukce pro soudy trestní a nař. min. ze dne 21. února 1870 č. 17 ř. z.). Za to jsou všechna ostatní civilní deposita kromě peněz, bankovek a státovek depositem pravidelným.

Cenné papíry, veřejné i soukromé obligace, skvosty, zlato a stříbro ukládají se ve zvláštních obalech (resp. cenné papíry v obálkách), na nichž se naznačí jméno massy, číslo a folium depositní knihy, číslo schovací a číslo běžné. (§§. 36. a 39. min. nař. ze dne 16. listopadu 1850 č. 448. ř. z. — §. 23. instr. pro pražský depositní úřad). V příčině ručení státu za deposita dlužno poukázati k §. 45. instrukce depositní. (min. nař. ze dne 16. listo-

padu 1850 č. 448. ř. z. — Viz rozhodnutí c. k. nejv. dvoru soudního ze dne 11. ledna 1876 č. 13621. ve svazku 17. sbírky G. U. W. pod č. 7727.).

Schey a podle něho vydavatelé Stubenrauchova kommentáře (dr. M. Schuster z Bonnot, dr. K. Schreiber, dr. Arn. Krasny) pojednávají ještě o dvou zvláštních dalších útvarech deposita, které stojí jaksi uprostřed mezi depositem pravidelným a depositem nepravidelným. Nazývají se deposit sum (Summendeposit) a deposit sběrný (Sammeldeposit, Vermengungsdeposit). Obmezuji se prostě na to, že odkážu čtenáře k §. 54. častěji citovaného spisu Scheyova (sv. I. seš. 2.) a doufám, že mi přisvědčí, pravím-li, že rozeznávání to jest přece snad jen zbytečné a pouze doktrinářské. Mátě i zásada: qui bene distinguit, bene docet: své meze a jde-li se ve tvoření distinkcí daleko, zatemní to spíše jasné pojímání věci.

2. Giroconto. Obchodní spojení s bankéřem (neb bankou) v tom také může záležeti, že kdo uloživ u bankéře jistý fond v penězích neb cenných papírech, má u bankéře tohoto otevřený účet, on koná platy tím způsobem, že bankéře svého poukáže poukázkou (chekem), aby za něj plat konal, což bankéř prostě tím způsobem splní, že na jeho účtu tuto sumu odepíše — (resp. k tíži mu připíše) a za to osobě, jíž platiti se má, stojí-li tato s bankéřem v podobném poměru, v účtu téže k dobru připíše. To jsou smlouvy žírové, žírokontové. (Viz v Endemannově díle knihu III. §. 447.). V těchto případech nejde o deposit, zde jest co činiti se smlouvou mandátní (§. 1002). Proto nárok majitele účtu v konkursu bankéře není nárokem na vrácení ve smyslu §§. 26. a 27. konk. ř. jako při pravidelné smlouvě schovací, nýbrž jest nárokem obyčejného věřitele. Velmi zajímavý článek o smlouvách tohoto druhu napsal soudce Brodmann (v Lübecku) v Goldschmidtově časopisu: Zeitschrift für das gesammte Handelsrecht 1899 sv. 1. a 2. (Zur Lehre vom Girovertrage). Podnět k článku tomu zavdalo rozhodnutí říšského soudu německého ve věcech civ. II. Sv. XL. str. 162. O tom kterak k poměru girokontovému se poutá vývoj cheku a chekovnictví, pojednal člen akademie JUDr. Ant. Pavlíček ve spisech: O cheku. (Zvláštní otisk z věstníku české akademie 1897) a „Der Check“ (ve Vídni u Manze 1898) v posledňějším zejména na str. 9. a násl.

3. Nájem skříní k uschování u bank. (Vermiethung von Schrankfächern. Location des coffres-forts). Mnohé banky mají zařízení, že ve zvláštních k tomu bezpečně upravených místnostech

mají postaveny nedobytné pokladny, které buď v celku neb po jednotlivých oddílech za určitou úplatu a na určitou dobu jednotlivcům pronajímají za účelem bezpečného uschování cenných věcí. To jest nájemní smlouva (§. 1090. ob. z. obč.), kterou lze též ve smyslu §. 1115. ob. z. obč. mlčky obnoviti. Zpravidla obmezují banky uschování v tom směru, že dovolují použíti těchto skříní k uschování peněz, cenných papírů, dokumentů, skvostů a jiných podobných předmětů a vyhražují si při tom právo, aby jim nájemce při ukládání věci dovolil nahlédnutí. Skříň opatřena jest z pravidla dvojím zámkem, k jednomu má klíč nájemce, k druhému banka a bez současného použití obou otevříti jest nemožno. K větší bezpečnosti sloužívá heslo, bez něhož vstup do místnosti není možným a legitimační lístek na jméno znějící. K tomu, aby nájemce jinou osobu zmocnil ku vstupu do místnosti a k disponování najatou skříní, banky nejen písemního notářsky neb soudně ověřeného plnomocenství vyžadují, nýbrž i obmezují zmocnění takové na osoby. které jim důvěry hodnými se zdají.

4. Také differenční hra skrývati se může v rouše deposita, tak že A ku př. kupuje od B určité množství cenných papírů za cenu dle jednotky, (kusu) ujednanou, jež v určitý den dodati se mají. Intencí stran není při tom, aby ujednaného dne se skutečně plnilo, aby B v onen den skutečně smluvený počet cenných papírů dodal, nýbrž v onen den vyrovná se prostě difference dle kursu. Při uzavírání smlouvy složí A ovšem jistý obnos ku krytí difference a tento právě dobře dlužno rozeznavati od deposita a spíše posuzovati dle §. 1271. ob. z. obč, Viz o tom rozhodnutí c. k. nejv. dvoru soudního ze dne 19. října 1898 č. 9611. uveřejněné ve příloze k Věstníku min. sprav. pro rok 1899 pod č. 65. S jiného hlediska posuzuje toto tak zvané „depôt“ M. Schuster v „Gerichtszeitung“ 1899 č. 44 : Zur Frage der Rückforderbarkeit der bei Differenzgeschäften zur Deckung von Cursverlusten bestellten Cautionen.“

B. Při smlouvě komisionářské setkáváme se také s uschováním věci cizí, neboť komisionář prodavač přijímá zboží komittenta, aby je ve vlastním jménu, však na účet komittenta, prodával, a komisionář nákupní přijímá zase od komittenta svého fond peněžní, aby zaň ve vlastním jménu na účet komittenta zboží (ku př. cenné papíry) kupoval. Však tu, jak již v úvodu k II. odstavci tohoto pojednání k tomu bylo poukázáno, varovati sluší před všelikým

rozštěpováním právního poměru. Naopak dlužno tento jako celek posuzovati toliko dle zákonných předpisů o smlouvě komisionářské, leda že by strany výslovně neb konkludentními činy projevenou vůlí zvláštní o sobě stojící smlouvu schovací založily. Příklad: Komisionář nákupní koupil a převzal zboží, k němuž ovšem, poněvadž ve vlastním jménu kupuje, vlastnictví nabyl, kdežto komittent má pouze na vydání věci obligační nárok. Jestliže komisionář zboží to komittentovi vydal třebas dle §. 428. ob. z. obč. per constitutum possessorium a komittent, nemaje pro ně místa, ve skladišti komisionáře je ponechá, pak tu teprve založena smlouva schovací, která jest na straně komisionáře relativním obchodem dle čl. 273. obch. zák. (a na straně komittenta z téhož důvodu také obchodem býti může).

V příčině pojištění zboží dlužno poukázati k čl. 367. odst. 2.

C. Při smlouvě zasílatelské. Speditér dvojím způsobem přijímá v uschování věci třetích:

1. Za účelem smlouvy spediční (zasílatelské) samé a u provozování této t. j. prve nežli počne prostřednictvím povozníků neb lodníků dopravovati, přijme zboží ve své skladiště. Také tu nelze rozlišovati tím způsobem, že by se obligace ze smlouvy schovací zvlášť o sobě, a obligace ze spediční smlouvy také zvlášť posuzovala. Oboje tvoří jeden celek, oboje děje se ve výkonu dopravy a sluší proto vzájemná práva i závazky posuzovati dle čtvrtého titulu čtvrté knihy obchodního zákona.

2. Však speditéři majíce za účelem provozování obchodu spedičního rozsáhlá skladiště, zhusta přijímají v uschování věci, jak od kupců, tak i od nekupců.

Tu jest tedy smlouva schovací, kterou v pochybnosti za obchod považovati dlužno čl. 274. I na straně deponenta může býti smlouva taková obchodem dle čl. 273., když ku př. kupec, nemaje dosti místa ve skladišti vlastním, zboží speditérovi k uschování dá. Pokud smlouva taková jest obchodem, dlužno ji ovšem co do právních účinků, jak svrchu bylo vyloženo, posuzovati dle čl. 278. až 336., jak dalece s povahou smlouvy schovací se srovnávají, zejména dlužno použiti předpisů o kupecké diligenci (čl. 282.), o náhradě škody (čl. 283.), o povinnosti k zaplacení skladného, třebas toto neumluveno dle sazeb místních (čl. 290.), pak o právu retenčním (čl. 313. a násl.), jakož i čl. 323.

D. Při smlouvě povoznické[10]) má povozník povinnost zboží mu odevzdané po dobu transportu chovati a zachovati. Uschování a zachování zboží jest resultátem obligace jeho a také tuto nelze roztřiďovati závazek jeho a nelze mluviti snad o zvláštní smlouvě schovací, vedle smlouvy povoznické, třebas by činnost schovací samostatně na venek se jevila tím, že zboží uschovává, než cestu započne aneb mezi cestou, když ji přeruší. Vše jest jeden celek. Ať tedy povozník transportuje, aneb uschovává, vždy ručí dle čl. 395. (Mimochodem jen k tomu poukazuji, že čl. 396. posl. odstavec obsahuje, pokud se povozníka týče, výjimku ze všeobecného pravidla čl. 283.)

Nicméně i v oboru smlouvy povoznické vystupuje živel obligace ex deposito, vlastně ex recepto, samostatně a to

E. při povoznických (dopravních) smlouvách drah. Ustanovení obsažená v druhém oddílu 5. titulu čtvrté knihy obchodního zákona (čl. 422. až 431.), pak dopravní řád pro železnice v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených (ze dne 10. prosince 1892 č. 207. ř. z.) s doplňkem jeho ze dne 15. dubna 1898 č. 48. ř. z. a mezinárodní řád dopravní ze dne 14. října 1890 č. 186. ř. z. pro 1892 upravují dopravu po dráze, mají tedy, pokud zboží se dotýče, za hlavní předmět smlouvu povoznickou, tedy smlouvu námezdní (§. 1151. ob. z. obč.), kterou dráha po živnostensku přejímá dopravu zboží po zemi (čl. 390. obch. z.). Nenásleduje však z toho, že by z příčiny dopravy vznikaly pouze a výhradně obligační poměry na této smlouvě založené. Vždyť i živly jiných obligací tu shledáváme a to: ze smlouvy spediční (§. 59. odst. 3., §. 76. odst. 1. dopr. ř.), komisionářské (čl. 10. mezinár. dopr. ř.[11]), negotiorum gestio[12]) (§. 60. odst. 2. dopr. ř., čl. 11. odst. 2. mezinár. d. ř.), mandát[13]) (§§. 62., 66. posl. odst. dopr. ř., čl. 20. mezinár. d. ř.), nájem věci movité[14]) (§. 57. odst. 3. dopr. ř.),

---

[10]) Také dopravní. Používám terminu offic. překladu.

[11]) Jako zvláštnost budiž porovnán §. 59. odst. 3. dopr. ř. (In beiden Fällen hat sie die Verpflichtung eines Spediteurs) s čl. 10. odst. 3. mezin. dopr. ř.: In beiden Fällen hat sie die Verpflichtung eines Commissionärs).

[12]) Ku př. dráha dá na cestě protrhlý obal zboží (pytle) spraviti, neb obstará desinfekci zvířecích odpadků (nař. min. obchodu ze dne 1. února 1894 č. 25. ř. z. čl. XXXII.—7. a LIII.—5.

[13]) Dráha vyzvedne kupní cenu dobírkou.

[14]) Zapůjčení plachet na otevřený vůz k návrhu v nákladním listě učiněnému.

smlouvu o pojištění (§. 87. II. č. 1. dopr. ř., čl. 40. odst. 3. mezinár. d. ř.) a obligaci ex deposito, vlastně ex recepto. Prvé nežli přistoupím ku zkoumání, ve kterých případech tato poslednější samostatně a nezávisle od smlouvy povoznické vystupuje, považuji za vhodné následující předeslati:

Ručení ze smlouvy povoznické jest přísné, upravené články 395., 396., 397., 400., 401. a 408. obch. z. Ustanovení těchto článků reglementy aneb zvláštními smluvami vymeziti aneb zmírniti jest článkem 423. obch. zák. vyloučeno resp. toliko v mezích článků 424.—431. dovoleno. Proto shledáváme v dopravním řádu snahu co nejpodrobněji vymeziti:

1. Pojem toho, co k dopravě odevzdáno jest a nač doprava se vztahuje (ku př. při cestovních zavazadlech §. 34. odst. 5., který odkazuje k §§. 28. a 32. dopr. ř.).

2. Pojem dopravy samé t. j. přesné určení, kdy tato počíná a kterým momentem končí.

Dle §. 75. dopr. ř. (čl. 30. mezinár. ř.) ručí dráha za škodu, která vznikne úplnou neb částečnou ztrátou neb poškozením zboží od přijmutí jeho k dopravě až do dodání. (Viz rozhodnutí vídeňského c. k. okresního soudu ve věcech obchodních ze dne 8. března 1898 Cb. I. 3./98.—3. a ze dne 12. dubna 1898 C. I. 100./98.—2. v časopisu allgemeiner Tarifanzeiger, prvnější v č. 23., poslednější v čísle 26. ročníku 1898).

Přijetí k dopravě stane se vyražením razítka přijímací stanice na nákladním listu (§. 54. dopr. ř., čl. 8. odst. 1. mezinár. d. ř.). Za dodání zboží prohlašuje pak dopravní řád (§§. 66., 67., 68.) odvedení jeho příjemci v nákladním listě označenému a tomuto odvedení na roveň staví v §. 75. odst. 2. odevzdáuí zboží do celních a revisních kůlen po příchodu zboží na určené stanici, jakož i odevzdání zboží podle dopravního řádu vykonané do skladišť aneb některému speditérovi. Také ten, kdo pro vady zboží zevně neznatelné a teprve po přijetí shledané nárok na náhradu škody vznésti chce, musí dle §. 90. č. 4. *b*) dopr. ř. dokázati, že vada povstala v době mezi přijmutím zboží k dopravě a mezi jeho dodáním.

Toto předeslav přistupuji k vlastnímu předmětu pojednání.

Zboží přichází totiž nezřídka v detenci dráhy již před oním momentem, ve kterém dle zákona přijetí k dopravě se stane a s druhé strany naskytují se případy, že setrvává v detenci dráhy i po oné době, kdy dodání se stalo, kdy doprava skončena byla.

Zdaž v prvnějších případech **již nastává**, v poslednějších pak **ještě trvá** přísné ručení ze smlouvy povoznické? Dopravní řád výslovně v jistých případech stanoví tu ručení ex recepto, v jiných případech pak, třeba by to zřejmě nebylo vysloveno, toto mírnější ručení z úmyslu zákona nepopíratelně na jevo vychází. Shledáváme pak tu buď smlouvu schovací (ku př. §. 55. odst. 2. dopr. ř.) aneb obligaci schovací ze zákona. I zde stejné ustanovení jako §. 1316. ob. z. obč. obsahuje §. 9. dopr. ř. (čl. 29. mezinár. d. ř.) o ručení dráhy za zřízence její, k nimž §. 68. odst. 3. dopr. ř. čítá i povozníky k dovážení a odvážení zboží v místě stanice najaté (Rollfuhrunternehmer).

Sem patří následující případy:

1. Dráha povinna jest dopravovati zboží podle pořadí, jak jí odevzdáno bylo, nesmí tedy zasílateli, jenž později zboží odevzdal k dopravě, přednost dáti před dřívějším, leda že by úchylka taková odůvodněna byla důvody naléhavými, zakládajícími se v potřebách vozebních aneb ve prospěchu veřejném.[15]) Tak ustanovuje čl. 422. odst. 3. obch. zák. a v souhlasu s ním §. 56. odst. 4. dopr. ř. (čl. 5. odst. 3. mezinár. d. ř.). Dráha není dále dle téhož čl. 422. odst. 2. povinna přijmouti zboží k dopravě dříve, než až doprava skutečně státi se může, což opakuje §. 55. odst. 1. dopr. ř. a čl. 5. odst. 2. mezinár. d. ř. Však dráha jest dle téhož §. 55. odst. 2. dopr. ř. (čl. 5. odst. 2. mezinár. d. ř.) povinna dodané jí k dopravě zboží, jehož doprava ihned státi se nemůže, když zasílatel písemním prohlášením učiněným v nákladním listu s tím za srozuměna se prohlásí a pokud místnosti to dovolují, přijmouti v prozatimní uschování s tím, že skutečné přijmutí k dopravě a přitištění razítka expedičního na listě nákladním teprve tenkráte se stane, až doprava bude možnou. V tomto případě dráha až do uzavření dopravní smlouvy ručí jako schovatel. Tak výslovně §. 55. posl. věta 2. odst. dopr. ř. (čl. 5. odst. 2. mezinár. d. ř.). Dráha tedy povinna jest zachovávajíc diligenci kupeckou (čl. 282. obch. zák.) o pečlivé uschování se starati (§§. 961., 964. obč. zák.), vrátiti zboží, kdyby zasílatel zpět je požádal (§. 962. obč. zák.), ona ručí sice za opomenutí kupecké diligence (§. 964. obč. zák., čl. 282. obch. zák.), nikoli za náhodu — vyjma případ §. 965. Vzájemné

---

[15]) Ku př. neodkladné dopravení potravin do míst nedostatkem stížených.

nároky deponenta a depositáře i v tomto případě pomíjí v kratší lhůtě §. 967. ob. z. obč. a nikoli ve lhůtě §. 91. dopr. ř.

Zde tedy jest skutečná smlouva schovací, poněvadž zasílatel projevuje se schováním svůj souhlas dotyčným prohlášením v nákladním listu obsaženým. (Toto písemné prohlášení patří ku dovoleným, neboť dle §. 51. dopr. ř. poslední věty (čl. 6. mezinár. d. ř.) jinaká prohlášení než v tomto paragrafu uvedená, nebo taková — jež dopravní řád na jiných místech za přípustná výslovně prohlašuje — se nedovolují.)

Za to v dalších níže uvedených případech shledáváme se s obligací schovací ex lege.

2. Pro jisté druhy zboží platí pravidlo, že zasílatel naložení zboží do vozu sám obstarati musí (ku př. živá zvířata (§. 44. posl. odst. dopr. ř.) neb hnůj a foekalie (nař. min. obchodu ze dne 20. prosince 1892 č. 226. ř. z. čl. LV.). V tomto případě musí zasílatel v určitý den napřed požádati za připravení vozu a musí pak naložení v určité lhůtě provésti. (Lhůty ty veřejně jsou ohlášeny vývěskem u míst expedičních a vyhlášením v místním listě.) Jestliže podání zboží na dráhu a naložení jeho do vozu nestane se v této lhůtě, pak má dráha právo buď požadovati stojné za vůz (Wagenstandgeld) v tarifu určené, aneb vůz neúplně naložený vyložiti a vyložené takto zboží na útraty a nebezpečí zasílatele na sklad vzíti (§. 56. odst. 7. dopr. ř.).

V tomto případě velmi pochybno jest, zdaž dráha za zboží takto na sklad přijaté ručí ručením ze smlouvy povozní. Domnívám se, že nikoli, neboť doprava ve smyslu zákona ještě nepočala, zboží nebylo k dopravě přijato a proto bude spíše ručení ex recepto povaze věci odpovídati, pokud expediční stanice na důkaz přijetí razítko své s datem na nákladní list nevyrazila (§. 54. odst. 1. dopr. ř.).

3. Také ohledně zavazadel cestovních znamenáme v dopravním řádu snahu jednak podrobně určiti, která zavazadla jsou předmětem vlastní dopravy, jednak přesně vymeziti dobu dopravy.

Cestovním zavazadlem rozumí se vše, čeho cestující k cestě potřebuje a za tím účelem sebou bere zejména kufry, vaky plášťové a cestovní, škatule na klobouky, malé bedny a podobné věci. Avšak také větší po obchodnicku zabalené bedny, bečky, jakož i kočáry [16])

[16]) Ohledně kočárů však §. 6. odst. 2. dopr. ř.

(velocipedy) a jiné předměty, jež nelze čítati za cestovní potřebu, výjimečně mohou připuštěny býti jako zavazadla, pokud jsou způsobilé k dopravě osobními vlaky. Rovněž malá zvířata v klecích, bednách, pytlích mohou přijata býti k dopravě jakožto cestovní zavazadla (§. 30. dopr. ř.).

Za odevzdané k dopravě považuje se však zavazadlo cestovní dle §. 32. dopr. ř. jen tenkráte, když v době §. 13. odst. 1. určené bylo podáno k expedici a cestujícímu vydán byl lístek zavazadlový (Gepäckschein). Jestliže nejpozději 15 minut před odjezdem vlaku zavazadlo se nepodá v zavazadlové expedici (Gepäck-Abfertigungsstelle), pak nemá cestující nároku na to, aby bylo přijato. Ohledně kočárů ustanovuje §. 32., že dlužno je 2 hodiny (a na mezistanicích 24 hodin) před odjezdem vlaku ohlásiti a nejpozději na hodinu před odjezdem vlaku dodati. Na tyto předměty vztahuje se tedy povozní smlouva (§. 34. odst. 5. dopr. ř.).

Naproti tomu nejsou předmětem smlouvy té:

a) Věci, které cestující sebou do vozu vezme. Dle §. 28. dopr. ř. smí totiž cestující do osobního vozu sebou vzíti malé věci, které snadno se nésti dají, pokud spolucestující zápachem jich neb jiným způsobem nejsou obtěžováni (vyjma předmětů v §. 29. uvedených) a pokud celní, berní neb policejní předpisy tomu nejsou na závadu. K těmto předmětům zavazadlové lístky se nevydávají, dráha za ně neručí a cestující sám nad nimi bdíti musí.[17])

b) Jestliže se v pilných případech ku př. při velkém návalu cestujících zavazadla přijmou k dopravě bez expedice t. j. bez manipulace v §. 32. popsané s výhradou expedice pozdější, pak se zavazadla taková dle 5. odst. §. 32. až do času skutečného provedení expedice (vydání lístku) nepokládají za k dopravě odevzdaná.

Nemají tyto věci až do doby, kdy expedice se provede, považovány býti jako v uschování dané? Po stránce praktické není potřebí zabývati se otázkou touto, neboť zákon sám způsob ručení tu výslovně upravuje ustanovením §. 34. odst. 5. dopr. ř., vedle něhož za ztrátu a poškození těchto věcí pod lit. *a*) a *b*) uvedených dráha pouze tenkráte ručí, když se prokáže zavinění její aneb zřízenců jejích. Neručí tudíž za škodu neb ztrátu náhodou nastalou.

---

[17]) Mimochodem budiž poznamenáno, že věcí takových cestující k tomu použíti může, aby sobě jimi místo své ve voze zachoval, které na chvíli opustí (§. 17. odst. 1. a §. 24. odst. 2. dopr. ř.).

Dle toho kryje se ustanovení §. 34. odst. 5. dopr. ř. s §. 964. a 1316. ob. z. obč.

4. Zavazadlo může jak před nastoupením cesty, tak i po ukončení její cestujícím dáno býti v uschování zřízenci dráhy zvlášť k takovémuto uschovávání určenému. Dle §. 37. odst. 3. mají totiž ve větších stanicích učiněna býti zařízení, aby cestující mohli za určitý poplatek odevzdati k dočasnému uschování svá zavazadla bez odpovědnosti správy. Třeba by zákon tímto poslednějším ustanovením vylučoval ručení za ztrátu a poškození, nelze přece neuznati, že jde tu o schování a o obligaci ex recepto. Jestliže tedy zavazadlo se neztratilo, jestliže skutečně se nalézá v detenci ku př. vrátného stanice a tento vydati je nechce, pak by žalobou ex recepto náleželo vymáhati vydání, pak by právním důvodem žaloby bylo schování.

5. Věci, které cestující ve voze zanechali (§. 28.) a vůbec věci v místním obvodu dráhy zanechané mají dle předpisu §. 38. dopr. ř. — jestliže se odvedou správě dráhy — touto po tři měsíce uschovány býti. Toliko při věcech zkáze podrobených, jestliže jest se obávati, že se zkazí, dovoleno, aby byly co nejlépe prodány. Po vypršení tříměsíční lhůty naloží se s předměty a s výtěžkem za věci prodané podle zákonných [18]) a jinakých specielních předpisů.

I v tomto případě shledáváme se tedy se živlem obligace depositářské ex lege.

6. Dle čl. 407. obch. zák. v tom případě, že příjemce v nákladním listě naznačeného nelze vypátrati aneb že tento přijetí odepře, neb že spor vzejde o přijetí či o stav zboží — má povozník právo stav zboží znalci dát zjistiti. O tento článek obch. zákona opírá se §. 70. dopr. ř. (čl. 24. mezinár. dopr. ř.) jednající povšechně o překážkách při dodání zboží vzniklých (Ablieferungshindernisse). V těchto případech má stanice dodací ihned zpraviti o příčině překážky zasílatele prostřednictvím stanice zasílací, avšak nižádným způsobem nesmí zboží zaslati zpět bez výslovného svolení zasílatelova. To platí zejména o zboží, jehož přijmutí neb odebírání jest odepřeno, nebo nevykonáno v čas aneb jehož odevzdání není možné. Dle druhého odst. §. 70. má dráha zboží takové na nebezpečí a náklad zasílatelův vzíti na sklad a je opatrovati péčí řádného kupce. (Při tom ovšem přísluší jí také dle dalších

[18]) §. 389. ob. z. obč. a násl.

ustanovení téhož §. 70. práva čl. 407. ku složení zboží u speditéra, ano za podmínek §. 70. i k prodeji přistoupiti může.)

Také zde se živlem obligace schovací se shledáváme.

Sem řadí §. 70. dopr. ř. také případ, že zboží nebylo odebráno v čas.

Při tom dlužno míti §§. 68. a 69. dopr. ř. na mysli. Dráha totiž — ač-li dle specielních ustanovení svých sama zboží příjemci až do domu nedopraví, k čemuž i najatých povozníků použiti může (Rollfuhrunternehmer) — má dle předpisu §. 68. příjemce buď poštou neb poslem, neb jinou příležitostí zpraviti o tom, že zboží došlo a jej zároveň vyzvati, by zboží odebral ve lhůtě tarifem dotyčné dráhy stanovené. Lhůty ty náleží dle §. 69. u veřejnou známost přivésti jednak vývěskem na expedičním místě každé stanice, jednak vyhláškou v některém z místních listů.

Pokud příjemce odebere zboží v čas, tedy v této skladného prosté lhůtě, potud dráha, ačkoli od skončení dopravy zboží již jen uschovává, ručí závazkem přísným, závazkem ze smlouvy povozní. Změna nastává prodlením příjemce. Nehledě k tomu, že má dráha od uplynutí té doby nárok na skladné (Lagergeld) a nalézá-li se zboží dosud nevyloženo, na vozné (Wagenstandgeld), nastává dráze od té doby ručení pouze ex deposito, neboť ona přijme dle ustanovení druhého odstavce §. 70. zboží takové na sklad na nebezpečí a útraty zasílatele, jejž o tom zpraví a vynaloží ohledně něho diligenci kupeckou. Jde-li o takový druh zboží — jehož vyložení z vozu podle specielního ustanovení tarifu příjemci obstarati náleží — pak má dráha (jestliže nechce je ve voze ponechati a požadovati vozné) právo zboží to na útraty a nebezpečí příjemce sama vyložiti (§. 69. odst. 5.) a na to dle §. 70. odst. 2. v uschování vzíti.

Sem náleží dále případ §. 90. odst. 3. dopr. ř. (čl. 44. odst. 3. mezinár. d. ř.).

Nehledě totiž k výjimce v §. 61. in fine dopr. ř. (čl. 12. in fine mezinár. ř. d.) zmíněné, shledáváme z pravidla, že jakmile dovozné zaplaceno a zboží přijato, všechny nároky naproti dráze ze smlouvy povozní pomíjejí (čl. 408. obch. zák., §. 90. odst. 1. dopr. ř., čl. 44. odst. 1. mezinár. d. ř.), další výjimky v tomto §. 90. (čl. 44.), za kterých i po této době nároky činiti lze až do uplynutí promlčecí lhůty v §. 91. dopr. ř. a čl. 45. mezinár. d. ř. vytčené. Příjemce pak může dle třetího odstavce §. 90. (i čl. 44.)

převzetí zboží i po přijmutí nákladního listu a po zaplacení povozného po tak dlouho odpírati, pokud jeho návrhu na zjištění vad od něho tvrzených (§ 71. dopr. ř. a čl. 25. mezinár. d. ř.) nebylo vyhověno. Také v tomto případě nastává dráze schovací povinnost dle §. 70. dopr. ř. (čl. 24. odst. 2. mezinár. d. ř.).

7. Konečně - ač to pochybnějším — i případ čl. 431. obch. zák. (§. 76. odst. 3. dopr. ř.) sem náležeti se zdá. Jestliže totiž zasílatel v nákladním listě ustanovil, že zboží v některém místě na dráze položeném odevzdáno býti má, aneb že tam ležet zůstat má, tedy pokládá se, byť i v nákladním listě ustanoveno jinaké místo určení (Bestimmungsort), doprava za převzatou pouze až do onoho prv zmíněného místa na dráze ležícího a dráha jest zodpovědnou toliko až do dodání na tomto místě.

K tomuto poměru vztahují se též předpisy §. 51. lit. *c*), 63. odst. 5., 68., 69. odst. 3. dopr. ř.

Závazky ze smlouvy povozní přestávají tu skončením dopravy, od té doby, jestli dráha zboží ve schování má, ručí pouze ex recepto.

Zbývá zmínku učiniti o zavazadlech po skončené dopravě. Dle čl. 425. odst. 2. obch. zák. může býti dráhou stanoveno, že ručení dráhy za zavazadlo přestává, jestliže toto v určité lhůtě od doby k vydání jeho určené (Ablieferungszeit) se neodebere. Bližší provedení tohoto předpisu obsahuje pak §. 34. dopr. ř. v odst. 3. Dráha jest totiž prosta všeho ručení za zavazadla, kdyžby se o ně nežádalo v osmi dnech po příjezdu vlaku na stanici ustanovené (Bestimmungsstation). Majitel lístku zavazadlového jest dle §. 33. dopr. ř. oprávněn, jakmile vlak došel místa svého určení a jakmile po příjezdu vlaku prošel čas potřebný k řádnému složení a vydání, jakož po případě k manipulaci celní a berní, žádati u vydavacího místa za vydání zavazadla svého. Jestliže by zavazadlo ve 24 hodinách (kočár ve 2 hodinách) po příjezdu vlaku neodebral, musí dle tarifu platiti skladné (Lagergeld, Standgeld).

Dojitím vlaku na místo jeho určení končí transportní činnost. Nastává otázka, zdali nepřestává tu ručení dráhy ze smlouvy povozní a zdali dráha po onu osmidenní v §. 34. odst 3. vytčenou lhůtu neručí pouze co schovatel? Ku přisvědčivé odpovědi vésti by se zdálo argumentum a contrario z §. 27. odst. 3, jímž ohledně psů cestujícím sebou vzatých, kteří ve zvláštních přihradách[19]) se

[19]) Do vozu osobního dovoleno vzíti za souhlasu spolucestujících toliko malé psíky, jež na klíně se drží (§. 27.).

dopravují, nařízeno, že dráha nemá povinnosti je přechovávati, jestliže cestující je ihned neodvede, jakmile vlak dojde svého cíle. Naproti tomu nelze však přehlédnouti ustanovení §. 34. odst. 1. dopr. ř., který výslovně nařizuje, že dráha za zavazadla k dopravě převzatá ručí dle oněch předpisů, jimiž v dílu VIII. upraveno jest ručení pro dopravu zboží.

F. Schovací smlouvy veřejných skladišť. Zákon ze dne 28. dubna 1889 č. 64. ř. z., jímž právní poměry veřejných skladišť upraveny, činí v §. 45. výslovně rozdíl mezi veřejnými a soukromými skladištěmi. K posledňějším se ustanovení tohoto zákona nevztahují (§. 47.). Smlouvy schovací soukromých skladišť mohou býti za okolností relativními obchody ve smyslu čl. 273. a 274. obch. zák. Smlouvy schovací skladišť veřejných, jakož i vůbec všechna k provozování podniku toho patřící jednání právní prohlašuje zákon v §. 6. za obchody a podniky veřejných skladišť za obchodníky. Jsou tedy smlouvy schovací veřejných skladišť následkem positivního předpisu zákona obchody relativními ve smyslu čl. 272. obch. zák., který takto ve zmíněném §. 6. svého doplnění nalézá.

Pojem veřejného skladiště vymezuje §. 1. Jest to na udělení koncese vázaný podnik k obchodnickému uschovávání zboží na cizí účet, který oprávněn jest na uložené u něho zboží vydávati indosovatelné skladní listy (Lagerschein). Předmětem uschování může býti zboží všeho druhu vyjma tabáku a soli (§. 1.). Národohospodářská důležitost veřejného skladiště záleží v tom, že usnadňuje obrat zboží. Mezi tím, co toto klidně ve skladišti leží, jsouc proti nebezpečí ohně podnikem skladiště obligatorně pojištěno (§. 15.), převádí se vlastnictví k němu majetkovým listem, recepisem (Lagerbesitzschein) a zástavní právo k němu nabyté warrantem. §§. 17. až 26., 30.—32., 36., 39. (Podrobnější výklad v článku pana dvor. rady prof. dra. Antonína ryt. Randy v Právníku 1889 str. 361.: „O veřejných skladištích, skladních listech a warrantech“, kde též literatura předmětu toho se týkající uvedena jest, dále co se týče právní povahy skladních listů a warrantů, v témže ročníku Právníka na str. 1. a násl. uveřejněný článek téhož slovutného autora a pak v Právníku 1891 (str. 225. a 261.) vytištěné pojednání pana prof. dra. Karla Herrmanna šl. Otavského: Příspěvek k nauce o převodu práva z cenných papírů na jméno znějících.)

Jak uvedeno, zapotřebí ku zřízení skladišť veřejných koncesse, již uděluje ministerstvo obchodu, které — jde-li zároveň o tak zv. svobodné skladisko ve smyslu §. 2. — dohodne se o tom

s ministerstvem financí (§. 4.). Při udělení koncese přihlíží se k potřebám obchodu a k tomu cíli předchází šetření záležející v tom, že se požádají za dobrozdání obchodní a živnostenské komory a po případě zemědělské rady. Za stejných podmínek náleží mezi více uchazeči přednost veřejným korporacím (zemím, okresům a obcím) a společenstvům výdělkovým a hospodářským, jakož i záložnám, jsou-li zřízeny nejméně již tři leta (§. 3.). Ku zajištění pohledávek, které vzchází z provozování obchodu, jakož i ku zajištění nároků důchodkového eráru, složí podnikatelstvo kauci, od níž toliko veřejné korporace sproštěny býti mohou (§. 5.). Zároveň s udělením koncese schválí ministerstvo řád skladiště (§. 8.), který musí obsahovati všechny podmínky pro užívání skladiště a zařízení s ním spojených. Nikomu, kdo dle podmínek těch se zachová, nemůže — ač-li prostor to dovoluje — odepřeno býti uložení zboží do skladiště (§. 9.). Zbožím ve skladišti uloženým — na které, vydán-li skladní list, exekuci ani zjišťovací vésti nelze (§. 37.) — disponuje deponent prostřednictvím skladního listu a warrantu.

Deponent a v případě, že vydán list skladní, jak majitel držebního listu, tak i majitel varrantu, mají právo v době řádem stanovené, zboží si prohlédnouti a deponent (po případě majitel držebního listu) mají dále i právo za modalit řádem blíže stanovených vyzvednouti si vzorky zboží uloženého (§. 27.). Zboží uložené vydá se, nebyl-li vydán list skladní, deponentu (§. 29.), byl-li však skladní list vydán, majiteli obou dílců skladního listu, vrátí-li se zároveň list tento — ovšem po zaplacení nezapravených ještě cel a potravní daně a vlastních zákonným právem zástavním opatřených poplatků a pohledávek skladiště (§. 28.). Nevrátí-li se zároveň warrant, může zboží vlastníku držebního listu vydáno býti pouze tenkráte, když složí zástavní sumu i s úroky až do dne dospělosti warrantu čítanými, kterouž podnik přijme pro vlastníka warrantu (§. 30.). Deponent resp. majitel listu skladního má povinnost, aby zboží vyzvedl, byla-li doba schovací umluvena, po uplynutí doby té, jinak do jednoho roku, který se počítá ode dne uložení a v tom případě, že byl vydán list skladní, od datum tohoto listu (§. 33.).

Povinnost podniku jakožto depositáře, který rovněž tak, jak to stanoví §. 1316.[20]) ob. z. obč. ohledně hostinských, plavců a po-

[20]) Srovnej čl. 400. obch. zák., §. 9. dopr. ř., čl. 29. mezinár. d. ř.

vozníků ručí za své zřízence, (§. 14. odst 3.) vztahuje se k uschování a opatrování zboží a ku pojištění jeho proti škodám z ohně (§. 15.). Při tom musí podnik vynaložiti pečlivost kupeckou, diligentiam mercatoris (čl. 282. obch. z.) a musí rovněž tak, jak to zákon obchodní v čl. 380. speditérovi ukládá, v případě sporu dokázati, že péči tu vynaložil (§. 14.). Také čl. 386. obch. zák. platí zde co do promlčení žalob i obran proti podniku pro ztrátu, úbytek, poškození aneb opozděné vydání zboží (§. 14. předposl. odst.). Avšak podnik má právo řádem stanoviti aneb v konkretním případě zvláštní smlouvou ujednati, že po nastalém přijmutí zboží (t. j. vydání jeho) zanikne každý nárok pro úbytek nebo poškození zboží (nikoliv tedy pro ztrátu neb opozděné vydání) i tenkráte, jestliže by úbytek ten neb poškození nebyly seznatelny při vydání ze skladiště a teprve později shledány, kdyžby nárok ten v určité lhůtě po vydání – která však nesmí býti kratší čtyr neděl — u podniku skladního ohlášen nebyl (§. 14. in fine). Ostatně pro takovou ztrátu, úbytek aneb poškození zboží, jež při vydání zboží ze skladiště, nebylo lze zevně shledati, může proti podniku skladnímu toliko tenkráte nárok vznesen býti, když za zjištění ztráty, úbytku aneb poškození bez průtahu po jich shledání bylo žádáno dle čl. 348. obch. zák. a když se dokáže, že tyto osudy stihly zboží v době od převzetí ve skladiště až do jeho vydání (§. 14. odst. 4.).

Toto v §. 14. stanovené ručení podniku nedovoluje zákon ustanovením řádu mírniti, rovněž jako nedopouští, aby se snad ustanovením řádu rozšířila práva, jaká poskytuje §. 28. na zástavu a §. 33. na prodej přes míru v těchto paragrafech stanovenou (§. 9. in fine).

Má totiž dle §. 28. podnik skladní na složeném ve skladišti zboží zákonné právo zástavní, jež i v konkursu platným zůstává a všem ostatním právům předchází:

a) pro vlastní poplatky dle řádu i tarifu za uložení, uschování, opatrování, pojištění a za vydání zboží,

b) pro všechny předchozí výdaje od něho k zaplacení cel, potravních daní, dopravních a udržovacích nákladů nebo z jiných důvodů na účet deponentův vzhledem ku zboží učiněné, jakož i vůbec pro všechny pohledávky z běžného účtu ve skladních jednáních zákonně dovolených (§. 12.).

Jestliže byl však vydán skladní list, pak lze toto zástavní právo naproti vlastníku listu skladního nebo naproti vlastníku jednoho

z obou dílců jeho (listu držebního neb warrantu) k platnosti přivésti jen tenkráte, jestli při vydání skladního listu v obou dílcích skladního listu vyznačena byla výše pohledávky podniku za ukladatelem (deponentem), nebo, jedná-li se o vlastní pohledávky podniku vzhledem ku zboží teprve po vydání skladního listuvzešlé, jen potud, pokud pohledávky ty připadají na skladní dobu v listě skladním napřed určenou (§. 18. č. 6.) a není-li udána, na dobu nikoli delší jednoho roku ode dne vydání skladního listu (§. 28. in fine).

V následujících pak případech má podnik právo přikročiti ku prodeji zboží a to bez intervence soudní dle čl. 311. obch. zák., když byl před tím deponenta o tom zpravil:

a) Jestliže zboží neodebéře se v době, na kterou bylo uloženo, po uplynutí doby této (§. 18. č. 6.).

b) Když doba schovací nebyla umluvena, jestliže zboží neodebéře se do jednoho roku, který se v případě, že byl skladní list vydán, čítá ode dne jeho vydání (§. 18. č. 1.), jinak ode dne skutečného složení zboží do skladiště.

c) Hrozí-li uloženému zboží zkáza.

Kterak s výtěžkem naložiti, o tom podrobná ustanovení obsahuje §. 35.

Konečně o tom dlužno zmínku učiniti, že i při veřejných skladištích zákon dovoluje deposit nepravidelný. V tomto ohledu ustanovuje §. 48.: „Vláda se zmocňuje, aby veřejným skladištím, která zařízena jsou na nerozlišné ukládání zboží stejného druhu (für die Lagerung vermengter Waaren gleicher Gattung) povolila přijati ona ustanovení do řádu od předpisů tohoto zákona se uchylující, která jsou nezbytna pro tento způsob ukládací.

S tímto nepravidelným depositem shledáváme se u některých druhů zboží, jako u petroleje, lihu a v nejnovější době jde o to, zařizovati na způsob amerických elevátorů také u nás obilní skladiště.

Zajímavých podrobností o tomto předmětu lze se dočísti v pojednání dra Frant. Fiedlera: Obilní skladiště jinde — a u nás v „Obzoru národohospodářském“ 1899 (sešit červnový).

Praktické případy.

Kniha judikátů č. 143.

Prohlášení, návrhy, podání, kteréž vázány jsou nějakou lhůtou a došly k soudu poštou, dlužno považovati za podané včas, byly-li dány na poštu poslední den lhůty v čas, kdy ještě mohly býti opatřeny poštovní značkou podací tohoto dne. To platí jak pro dopravu z dálí, tak i pro dopravu v místě.

Odkazuje na určitý případ, v němž bylo c. k. nejvyšším soudem nařízeno šetření o hodině podání jistého dovolacího spisu na poštu za účelem určení včasného vznesení tohoto opravného prostředku, vyslovilo c. k. ministerstvo práv k presidiu c. k. nejvyššího soudu v notě ze dne 3. května 1899 č. 9590. přání, aby se seznalo ustálením judikatur nejvyššího soudu o nutnosti takového šetření za účelem tím, aby po případě mohlo vydati v tom směru nařízení.

Presidium nejvyššího soudu zavedlo ve smyslu instrukce, schválené nejvyšším rozhodnutím ze dne 7. srpna 1872, poradu o dané otázce v senátě plenissimárním, který se usnesl, aby věta právní v čele uvedená zapsána byla do knihy judikátů.

Důvody. Otázka včasnosti podání, na lhůtu vázaných, která soudu docházejí poštou (§. 89. zák. o org. soud.), zaměstnávala nejvyšší soud již opětně.

I. Nálezy ze dne 20. května 1898 č. 6238 a ze dne 26. července 1898 č. 9910 vyslovena zásada, že předpisu §. 89. zák. o org. soud. nelze užíti, když bylo podání stranou na poštu dáno v poslední den lhůty v čas, kdy nade vši pochybnost a očividně podatelna dotčeného soudu nebyla více otevřena, jelikož v případě tom v čas podání na poštu lhůta již byla vypršela. Oba tyto případy týkaly se podání, na Vídeňské soudy adressovaných, ve Vídni na poštu daných.

Opačné náhledy mínily, že stačí, když byl spis v poslední den lhůty dán na poštu a že k tomu jest čas celý poslední den.

Zásada těmito usneseními vyslovená rozšířena byla i na dopravu z dálí v usnesení ze dne 31. ledna 1899 č. 1201, jímž byl zemský soud v Černovicích poukázán, aby zjistil, bylo-li dovolání, podané dne 14. prosince 1898, v poslední to den lhůty, na poštu v Kimpolungu a došlé dne 16. prosince 1898 zemského soudu Černovického, dáno na poštu v čas, kdy podatelna zemského soudu ještě byla otevřena.

II. Naproti tomu prohlášena usneseními ze dne 29. března 1898 č. 4265 a ze dne 2. listopadu 1898 č. 14.732 podání, na lhůtu vázaná za podaná v čas, poněvadž byla v poslední den lhůty dána na poštu.

V těchto rozhodnutích nebyla kladena váha na to, ve kterou hodinu posledního dne lhůty podání na poštu se stalo, byl tudíž implicite vysloven náhled, že nezáleží na určité době denní a zvláště na době, po kterou jest podatelna dovolávaného soudu otevřena. Že strany mohou i v místě soudu k dopisování se soudem použíti pošty v místě a že i tu platí §. 98. zák. o org soud., nebylo v žádném případě popíráno, ano bylo v rozhodnutí ze dne 15. března 1898 č. 3783 výslovně uznáno.

Jde tedy o to, jsou-li lhůty obmezeny na dobu, kdy jest podatelna v poslední den lhůty otevřena, nebo má-li býti lhůta nezávisle od toho a podle celého posledního dne počítána, naproti sobě dvě opačná mínění, která také v řečených rozhodnutích výrazu došla. Tím dán jest základ pro vydání zásadného usnesení ve věci té ve smyslu §. 16. lit. f) patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z., což jest zajisté žádoucí vzhledem ku veliké důležitosti otázky pro praxi a k čemuž dává právě nota ministerstva podnět.

Při posuzování řečené otázky jest třeba míti na mysli spadající sem zásadná ustanovení zákonů procesních.

Dvorský dekret ze dne 9. října 1813 č. 1071 obsahoval ustanovení, že se mají strany postarati o to, aby podání v zákonné lhůtě prvního soudce vskutku došla.

§. 528. záp.-hal. s. ř. předpisoval, že lhůta vyprší poslední hodinu posledního dne lhůty, ve který jest soud otevřen.

§. 2. min. nař. ze dne 28. srpna 1860. č. 205. ř. z. nařizoval, že rekurs podán býti musí u soudu před uplynutím zákonné lhůty.

Tato ustanovení, která uplynutí lhůty výslovně činila závislým na době, kdy soud, pokud se týče tehdejší podací protokol a nynější podatelna jsou otevřeny, nebyla do nových zákonů processních přijata.

Podle §. 89. zák. o org. soud. nepočítají se dni dopravy poštovské do lhůty. Podle §. 125. c. s. ř. končí se lhůta vypršením posledního dne lhůty — tedy beze vší výhrady. §. 74. jedn. ř. ukládá kancelářskému úředníku za povinnost, aby na podáních poštou došlých poznamenal d e n podání na poštu, o h o d i n ě podání tam ničeho nestojí. §. 97. jedn. ř. povoluje stranám, které podaly na lhůtu vázanou žádost telegraficky, při dopravě z dálí docela i prodloužení lhůty ku písemnému provedení telegramu. Podle §. 88. c. s. ř. jest doručování

v tuzemsku z pravidla vykonávati poštou a §. 343. jedn. ř. činí z tohoto způsobu doručování i v místě soudu samém pravidlo.

Ze všech těchto ustanovení plyne úsudek: že zákon nikde nepřipojil lhůtě podmínku, aby podatelna soudu v poslední den lhůty byla otevřena; že naopak jest stranám povolen celý poslední den lhůty ku zadání lhůtou vázaných podání poštou; že to platí právě tak pro dopravu z dálí jako pro dopravu místní, a že toto použití pošty přirozeným způsobem obmezeno jest toliko zařízením místa podacího, jelikož samozřejmě zadati jest podání nebo depeši v takovou dobu posledního dne lhůty, aby mohly s dátem posledního dne ještě býti přijaty.

Náhled, obsažený v rozhodnutích ad I. uvedených vedl by však také k četným nepřístojnostem, šetřením, žádostem o navrácení ve stav předešlý a pod Strany, jež jsou nuceny, aby často u mnohých, snad na sta mil od jejich bydliště vzdálených, mnohdy malých soudů, kde nepůsobí žádný advokát, vedly spory nebo exekuce atd., musily by si opatřiti zprávy o zařízení podatelny u každého z těchto soudů, ano snad při velice přísném pojímání náhledu onoho by musily podrobně znáti i rozdíl astronomického času mezi jejich bydlištěm a místem soudu, kterýžto rozdíl jest v rozličných stupních zeměpisné šířky říše mnohdy značný. Něco takového nelze ani podle zákona ani podle slušnosti žádati.

K tomu přistupuje okolnost, že mimo Vídeň a snad několik jiných větších středisek není obvyklé udávati hodinu podání v poštovním razítku, že by ostatně při tom nedopatřením, nedbalostí, ano snad i zneužíváním mohly snadno nastati omyly, které by právě mnohdy zavdaly příčinu k šetřením mnoho času zabírajícím, ano často bezvýsledným a k žádostem o navrácení v předešlý stav. Také by nebylo nijak ospravedlněno, kdyby se činil rozdíl mezi místní dopravou poštovní a mezi poštovní dopravou z dálí, najmě proto, že zákon takového rozdílu nečiní, mimo to také proto, že stranám není zabráněno používati i v místě pošty ku dopisování na soud a i tu jsou právě vylíčené obtíže, vyplývající z neoznačení podací hodiny v poštovním razítku a konečně proto, že není rozumného ani zákonného důvodu, proč by při dopravě místní různých míst a v místní dopravě vůbec platiti měly jiné zásady, než při dopravě z dálí, a proč by snad strany v místě obmezeny býti měly na doby, kdy jest podatelna otevřena, přespolní však nikoliv.

Mnohdy se sice dokládá, že není úlohou pošty prostředkovati korrespondenci v místě; náhled ten však nemá v žádném předpisu opory a odporuje zásadě §. 343. jedn. ř., jelikož nelze nahlédnouti, proč by

měla zásada ta platiti pouze při dopisování soudu stranám a nikoliv také naopak při dopisování stran soudu.

Shora vytknuté obtíže v uplatnění náhledu, obsaženého v rozhodnutích ad I., jsou tak značny, že zajisté daleko převážejí skrovný prospěch z prodloužení lhůty o několik hodin plynoucí, který by vzešel stranám z užívání zásady tím stanovené, pročež i tehdy, kdyby se věc považovala za pochybnou, ohled na praxi promlouvá pro tuto poslednější zásadu.

Všechny tyto úvahy jak theoretického tak praktického rázu opravňují znění v čele uvedeného judikátu.

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. června 1899. Praes.: 306.

J. Št.

Příspěvek k nauce o zřeknutí se podílu povinného.

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. listopadu 1898 č. j. Cg. V. 384./98.—68. v rozepři Františky K., výměnkářky v Dubu u Olomouce, žalobkyně, proti pozůstalosti p. dra F. B. K., spolumajitele cukrovaru v Cerekvici, žalované, zastoupené přihlášenou dědičkou c. k. českou universitou Karlo-Ferdinandskou v Praze, a proti Marii K., vdově po dru F. B. K., o uznání neplatnosti a bezúčinnosti prohlášení Františky K., obsaženého ve spisu notářském ddo v Praze dne 12. dubn 1888 č. j. 24.389 v příčině vzdání se nároku na povinný dědičný podíl z pozůstalosti dra F. B. K. za roční důchod 400 zl., žalobu Františky K. zamítl.

Skutková podstata: Dne 27. dubna 1897 zemřel v Griesu u Bolzana v Tyrolsku dr. František Břetislav K., spolumajitel cukrovaru v Cerekvici, zanechav poslední pořízení ddo v Cerekvici dne 10. prosince 1895. Nezůstavil dětí, nýbrž pouze vlastní matku, žalobkyni to Františku K., více sourozenců a manželku, žalovanou to Marii K.

K provedení pozůstalostního řízení byl dekretem c. k. vrchního zemského soudu ze dne 22. února 1898 C. I. 11.822./97./5.—IV. na místě c. k. okresního soudu v Litomyšli delegován c. kr. zemský soud v Praze, jemuž pak také usnesením c. k. vrchního zemského soudu ze dne 5. července 1898 Nc. IV. 631./98.—2. cestou delegace svěřeno provedení tohoto sporu.

Pozůstalost po dru F. B. K. posud skončena není a není zejména, jak obě strany doznávají, ještě zřízen pozůstalostní inventář.

Poslední vůlí svou, jejíž pravost popřena není, pořídil zůstavitel o svém jmění takto:

1. Za universální dědičku svého jmění ustanovil c. k. českou universitu v Praze. Manželce své Marii K., rodem J., zůstavuje po čas jejího života požívání celého pozůstalého jmění. 2. V dalším odstavci ukládá zůstavitel universální dědičce, aby po smrti jeho manželky zřídila několik nadací, jichž obsah ostatně sporu tohoto se netýká. 3. Další odstavec týká se jednotlivých odkazů příbuzenstvu zůstavitelově zanechaných. 4. Matce své Františce K. odkázal měsíční důchod 34 zl. až do její smrti s podotknutím, že jest 78 roků stará, že má byt svůj výměnkářský (v Dubě u Olomouce) zajištěný, že chudým poměrům zvykla a že odkázaný obnos jí úplně stačí. O důchodu tom ustanovuje zůstavitel, že jej platiti má až do své smrti Marie K., později pak že má býti placen z výnosu pozůstalosti. 5. Pro případ, že by někdo z příbuzných jeho s odkazem nebyl spokojen, vylučuje jej zůstavitel z dědictví vůbec. Další odstavce jmenované závěti obsahují ustanovení jiných ještě odkazů a ustanovení v příčině pohřbu.

Poslední vůle ta byla zůstavitelem později ještě několika poznámkami doplněna, z nichž hlavně sluší uvésti poznámku čtvrtou, ddo 15. prosince 1895, dle kteréž zůstavitel „doufá, že jeho pozůstalé jmění bude obnášeti jeden million korun, čili pět set tisíc zlatých“. Zůstavitel označuje tuto poslední vůli svou (hned z počátku listiny) co dodatek ku dědičné smlouvě, již se svou chotí Marií K., rodem J. s přistoupením své matky Františky K. dne 12. dubna 1888 před c. k. notářem drem Janem Strakatým v Praze pod jeho číslem 24.399 byl uzavřel.

Dotčený spis ze dne 12. dubna 1888 č. not. 24.399, jehož pravost taktéž z obou stran jest uznána, jest sepsán ve způsobu spisu notářského, zřízeného před c. k. notářem drem Janem St. v Praze a u přítomnosti následujících osob, jmenovanému c. k. notáři osobně známých a sice: dra Františka Břetislava K., jeho choti Marie K. rodem J., Františky K., výměnkářky z Dubu u Olomouce a svědků Václava St. a Jakuba M. jakožto svědků dědičné smlouvy a zároveň posledního pořízení a má následující obsah:

I. A) Pro případ své smrti slibuje Marie K. choti svému dru Františku Břetislavu K. svou pozůstalost s tím závazkem, že bratru jejímu Karlu J. vyplatí odkaz 60.000 zl. a po své vlastní smrti dům č. p.

204. v Litomyšli mu zůstaví. Tento slib dr. F. B. K. přijímá a zároveň prohlašuje Marie K., že povolává a jmenuje chotě svého také za dědice čtvrtiny pozůstalosti dle §. 1253. o. z. k jejímu volnému pořízení zůstavené. B) Pro případ své smrti slibuje pak dr. František Břetislav K. choti své Marii K. právo k doživotnímu požívání celé své pozůstalosti s tím závazkem, že matce jeho Františce K. po čas její žití vypláceti bude doživotní důchod 400 zl. a to v měsíčních stejných lhůtách napřed jdoucích a kmenovou podstatu pozůstalosti zůstavuje jako dědicům dvěma nadačním fondům jeho jméno nesoucím, vyhražuje sobě bližší ustanovení o těchto nadačních fondech ve zvláštním statutu vypsati.

Tento slib Marie K. přijímá a zároveň prohlašuje dr. F. B. K., že podle jeho vůle vztahovati se má právo k doživotnímu užívání jeho pozůstalosti také na čtvrtinu dle §. 1253. o. z. jeho volnému pořízení vyhraženou.

II. Františka K., která k této smlouvě přistupuje, prohlašuje, že vůči tomu, že jí pro případ úmrtí dra F. B. K. zajištěn jest doživotní roční důchod 400 zl., se vzdá práva, žádati na pozůstalosti po jejím synu dru F. B. K. jí jinak zákonně příslušící podíl povinný, že s ustanoveními této smlouvy úplně souhlasí a že je s tím srozuměna, aby dr. F. B. K. o svém jmění volně a bez ohledu na její povinný podíl pro případ své smrti buď ve spůsobu smlouvy, buď poslední vůle pořizoval. Naproti tomu ukládá dr. F. B. K. pro případ své smrti a pro případ, kdyby i jeho manželka smrtí sešla, oběma nadačním fondům, jím za dědice povolaným, aby doživotní důchod 400 zl. Františce K., pokud žíti bude, v stejných měsíčních napřed jdoucích lhůtách vyplácely.

K pozůstalosti dra F. B. K. přihlásily se co dědičky c. k. česká universita Karlo-Ferdinandská v Praze a Františka Kadlčíková a sice ona na základě testamentu, tato ze zákona. Po vyslechnutí těchto dědiček pak c. k. okresní soud v Litomyšli právoplatným výměrem ze dne 28. září 1897 č. 13.551. dle §§. 125. a 126. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854. č. 208. ř. z. odkázal Františku K. na právní cestu, kterouž Františka K. skutečně také ve lhůtě jí stanovené nastoupila, podavši u c. k. krajského soudu v Chrudimi (tenkráte ještě příslušného) dne 6. dubna 1898 Cg. II. 29./98.—1. žalobu na pozůstalost dra F. B. K., zastoupenou c. k. českou universitou Karlo-Ferdinandskou v Praze a na Marii K., vdovu zůstavitelovu, o uznání neplatnosti a bezúčinnosti prohlášení obsaženého ve spisu jako notářský nadepsaném ddto v Praze, dne 12. dubna 1888 č. not. 24.399 v příčině vzdání se nároku na

povinný dědičný díl z pozůstalosti dra F. B. K. za roční důchod 400 zlatých.

Žalobkyně uvádí, že v první polovici dubna 1888 obdržela do Dubu u Olomouce od syna svého, dra F. B. K. telegram, ve kterém ji vyzývá, aby ihned přijela do Prahy a se v hostinci „u města Vídně" ubytovala, že na to skutečně do Prahy přijela, kdež ji pak syn její se svou manželkou Marií K. ve zmíněném hotelu vyhledal. Uzřev ji, řekl jí prý: „Pojďte se mnou do kočáru, pojedeme k notáři!" — aniž by byl řekl, co tam má dělat a žalobkyně dlouhou cestou znavena, že se ho na to také netázala. Když přibyli k domu, kde dr. St. měl svou kancelář, šli všickni tři do této jeho kanceláře, kde je nějaký pán, nejspíše pan notář dr. St. přijal, žalobkyně že ho neznala, nikdy před tím ho neviděla, že posadila se a syn její se svou manželkou že hovořili s notářem po německu, čemuž žalobkyně nerozuměla, na to že notář hezkou chvíli něco psal, pak že předstoupila Marie K. a pravila: „Maminko, pojďte se podepsat za svědka!" — žalobkyně že nevěděla zhola, oč se jedná, ale řekla, že dobře nevidí, že nemá s sebou brejle, načež že jí notář řekl, že jí půjčí své a skutečně že jí je půjčil, žalobkyně však skrze ně také neviděla, ale notář že jí řekl: „Podepište to jen, ať to je jaké chce!" a na to že se podepsala a to pouze u přítomnosti notáře a jmenovaných obou manželů K. Myslela prý, že syn její potřeboval v nějaké zvláštní obchodní záležitosti svědka a že nechtěl, aby někdo cizí o tom věděl, ale jinak že neměla tušení, co podepisuje, poněvadž nikdo jí nic nevysvětloval, nikdo ji nepoučil a nikdo také dotčené listiny nepřečetl.

O okolnostech těch nabídla žalobkyně svědecké důkazy, o nichž později ještě bude jednáno.

Mimo to uvádí žalobkyně, že smlouva, o niž jde, ze dne 12. dubna 1888, porušuje ji přes polovici pravé hodnoty jejího povinného podílu z pozůstalosti synovy, při čemž uznávajíc sice sama, že pozůstalostní řízení dosud skončeno není, přece k tomu poukazuje, že universální dědička, c. k. česká universita Pražská, domáhajíc se delegace tohoto c. k. zemského soudu k dalšímu provedení pozůstalostního řízení v žádosti své sama odvolává se na výši pozůstalostních aktiv 419.884 zl. 07 kr., proti nimž prý stojí jen nepatrné passivum, kdežto důchod žalobkyni zajištěný 400 zl. ročně odpovídal by kapitálu nejvýše 10.000 zlatých.

Strana žalovaná ve směru faktickém udává a k důkazu o tom se nabízí, že žalobkyně o celém jednání zevrubně vědomost měla, byvši o něm netoliko svým synem, ale také c. k. notářem drem St. náležitě

poučena, že notářský spis ze dne 12. dubna 1888 byl u přítomnosti všech smlouvajících stran a svědků Václava St. a Jakuba M. čten a že žalobkyně dobře věděla, oč se jedná a co podpisem svým stvrzuje.

Pokud o vzájemných tvrzeních obou stran o vzniku oné listiny ze dne 12. dubna 1888 a zřízení její připuštěny byly důkazy svědecké, měly tento výsledek.

Johanna St., vdova po c. k. notáři dru Janu St., udala přísežně, že znala dra F. B. K. jakožto osobního přítele svého manžela, Marii K. jí prý v den oné smlouvy představil příležitostně v privátním bytu svém manžel její dr. St. a že Františka K., matka dra K. jest přítomna, dověděla se téhož dne, když manžel její mezi svým úředním jednáním na chvíli do svého bytu se odebral. Při té příležitosti se od svého manžela také dověděla, že se jedná o poslední pořízení a že má dr. K. bratra, který se rád soudí, že kdyby dr. K. své matce něco dal, že by ta to dala druhému synu svému (Aloisu K.), ale to že dr. K. nechce, nýbrž že chce míti ten spis, jak se vyjádřil „kugelfest“ a proto že také matka jeho jest přítomna, aby spis podepsala. Svědkyně potvrzuje, že viděla tenkráte svědky Václava St. a Jakuba M., když šli do kanceláře, zdali při jednání a sepisování listiny byli přítomni, ovšem neví, ale stvrzuje, že ze svého privátního bytu slyšela diktování a předčítání, aniž zvěděla, jakého obsahu. Svědkyně konečně předložila náčrtky, jak tvrdí ona i další svědkové Ludvík St. a František M., vlastní rukou zemřelého dra Jana St. psané, kteréž ke spisům byly přiloženy a patrně na obsah notářského spisu ze dne 12. dubna 1888 se vztahují.

Ludvík St., nyní poštovní úředník v Litomyšli, synovec † dra Jana St. a druhdy písař jeho, potvrdil přísežně, že spis notářský ze dne 12. dubna 1888 psán jest jeho vlastní rukou, poněvadž mu ho dr. St. hlasitě a srozumitelně diktoval u přítomnosti obou manželů K. a Františky K., že při čtení listiny a podepisování její nebyl sice přítomen, že ale po nadiktování jejím, když sám z pracovny dra St. odcházel, viděl, kterak svědkové Václav St. a Jakub M., byvše drem St. přivoláni, do pracovny jeho vstoupili. Svědek potvrzuje, že mezi diktováním nastalo jakési přerušení, neví již určitě, z jaké příčiny, svědek odešel z pracovny, ale byl pak opět k pokračování diktátu povolán. Svědek konečně udává, že zemřelý dr. St. byl ve svém jednání úředním velice opatrný, ba „puntíčkář“, tak že svědek o tom nepochybuje, že neopomenul při tak důležitém spisu stranám řádně jej vysvětliti.

František M., jenž v kritické době byl též v notářské kanceláři dra St. zaměstnán, potvrzuje přísežně, že sice o vzniku a obsahu

onoho notářského spisu ničehož neví, že se však pamatuje, že mezi jednáním nastalo jakési přerušení, že vyšel dr. St. ze své pracovny do kanceláře a že se tam zmínil, že pí. Marie K. se zdráhá podepsati, že taktéž vyšli tenkráte na nějakou chvíli z pracovny dra St. oba svědci St. a M., za chvíli že však byli tam opět drem St. přivoláni. Svědek ten potvrzuje dále, že dr. St., u něhož pracoval osm roků, byl muž svědomitý, jenž předepsaných zákonitých forem přísně šetřil a že zastával po dlouhou dobu vynikající postavení v notářské komoře, jejíž předsedou nebo alespoň místopředsedou v kritické době byl a konečně potvrzuje tento svědek, že dověděv se později, že svědek Václav St. tvrdí, že notářský spis onen stranám a svědkům přečten nebyl, s tímto Václavem St. měl na ulici rozmluvu, při které Václavu St. namítal, jak přísně přece dr. St. vždy předepsané formy zachovával a že rozmluvu skončil Václav St. slovy: „že se on (St.) tak na to nepamatuje".

Václav St., nyní 83 roků stár, udává přísežně, „že jednou roku 1888 byv zavolán k notáři dru St., tam se dostavil do jeho pokoje, kdež se nacházela jistá stará venkovská paní, kterou by již nepoznal (a které také při ústním sporném jednání v žalobkyni Františce K. nepoznal), nepamatuje se ostatně, jestli ještě někdo jiný (kromě něho, dra St. a oné staré venkovské paní v pokoji byl, neví ani, jednalo-li se tenkráte o nějaký notářský spis pro dra K., také nikoho z této rodiny nezná, ví jen určitě, že on (svědek) tam byl sám, nikoliv také svědek M. a že v jeho přítomnosti nikdo nic nepředčítal, nýbrž že pouze dr. St. jej vyzval, aby se jako svědek podepsal, že to je nějaká smlouva a vyzvání toho že uposlechl. Svědek neví o tom, že by se vůči svědku Františku M. byl vyjádřil: „že se na to nepamatuje." Svědek Václav St. byl k žádosti Františky K. již dne 21. října 1897 ku věčné paměti slyšen a tu udal, že „jen tenkráte byl od notáře dra St. dožádán co svědek dotčenou listinu podepsati." Z toho dovozovala strana žalovaná, že svědek Václav St. tvrdil, že vůbec jen jednou za svědka do notářské kanceláře dra St. byl zavolán. Opak tvrzení svědkova byl dokázán více jinými notářskými spisy dra Jana St. z notářského archivu vyzvednutými, na nichž podpis Václava St. jakožto svědka se nachází a tu udal svědek, že se již nepamatuje, byl-li vícekráte povolán za svědka do notářské kanceláře dra St. a že se na to také při svém výslechu dne 21. října 1897 nepamatoval.

Josefina N., manželka šafáře v Želátovicích, sestřenice zemřelého dra K., jejíž svědecký protokol, k rekvisici předsedy senátu u c. k. okresního soudu v Přerově dne 11. listopadu 1898 sepsaný v souhlasu

obou stran byl čten, udala, že Františka K., vrátivši se tenkráte z Prahy, jí vypravovala, že byla v Praze a sice proto, že ji tam její syn dr. F. K. povolal a že tam dělali poslední vůli. Pravila prý jí při tom výslovně: „Ti naši mne tam pozvali, oni si tam dělali poslední vůli; včil dostávám 14—15 zl. měsíčně, jak jim kdy napadne, a pak budu dostávat tuplovaně, ono mně to udělá 400 ročně, tak to mám jesté. V hotelu jsme se domluvili a pak jsme šli k notáři, tam se to napsalo, přečetli mně to a já jsem to podepsala, tak to mám jisté, to ona už mně musí dát ta sakr . . . ., to už mám zajištěno, to musím dostat, i kdyby můj syn umřel, ale já toho nedočkám!“ To opakovala jí prý Františka K. několikráte a říkala, že při tom byli oba, čímž mínila dra K. a jeho manželku. Asi 2 měsíce po smrti dra K. mluvila svědkyně opět s Františkou K., která plačky ji pravila: „Ty sakr . . . . mne ošidili, já ty 400 nechci, já se budu soudit o 125.000 zl. z cukrovaru Cerekvického!“ a dodala, že až to vysoudí, svědkyni také něco z toho dá.

Při pokračování ústního sporného jednání byly pak žalobkyně Františka K. a žalovaná Marie K. jako strany vyslechnuty, aniž zjevila se nutnost tu neb onu z nich vzíti do přísahy.

Františka K., nyní 80letá, uznala v hlavních věcech souhlasně s tím, co v žalobě její jest uvedeno. Ani v hotelu „U města Vídně“, kamž svým synem telegraficky byla povolána, ani v kanceláři notáře dra St., kamž se svým synem a jeho manželkou byla jela, nebylo jí prý řečeno, o čem se vlastně jedná. V notářské kanceláři mluvili prý manželé K. po německu, čemuž ona nerozuměla. Notář byl sice přítomen, ale nic nepsal a nic nediktoval a když konečně byla vyzvána, „aby se podepsala“, opět nikdo jí neřekl, k čemu. Žalobní udání své, že by jí Marie K. byla řekla: „Maminko, pojďte se podepsat za svědka“, žalobkyně odvolává. Když se, nevidouc ani brejlemi, které jí notář byl zapůjčil, byla podepsala bez nich, pravil jí prý notář: „Nechtěla jste se podepsat a ještě můžete býti písařem!“ Ani syna svého se neptala, na co se podepsala, poněvadž se bála, že by jí podporu, kterou jí dosud dával, odejmouti mohl. Pokud se týče svědků, tož potvrzuje, že když byla listina podepsána, notář otevřel dvéře, kývl a tu prý vstoupil nějaký pán, který se také podepsal. V tom však žalobkyně kancelář, kdež prý jen asi 4 neb 5 minut byla prodlela, opustila, za chvíli přišel za ní onen svědek a v patách za ním manželé K. a ještě jiný pán, který jí řekl, že se také podepsal. Teprve druhého dne řekla jí prý Marie K.: „Maminko, žijte vesele, dostanete 400 zl. ročně, když můj muž umře!“ Ale více o těch 400 zl. nebylo řeči, ani před

podpisem oné listiny, ani po něm. Že by se k Josefině N. tak byla vyjádřila, jak tato udává, žalobkyně popírá.

Naproti tomu seznala žalovaná Marie K., když se s matkou a tchýní Františkou K. v hotelu „U města Vídně" setkali, kamž Františka K. telegraficky byla objednána, že dr. K. matce své zevrubně vysvětloval, oč jde, vyložil jí, že neměl docela žádného majetku, když se oženil (což se stalo roku 1886), že spravuje pouze jmění své manželky a že hodlají učiniti spolu smlouvu pro případ smrti, že chce ji, matku, pro budoucnost zaopatřiti tím, že pro případ jeho úmrtí obdrží ročně 400 zl., když se všech nároků na jeho pozůstalost vzdá, při čemž jí vysvětlil, co by jí pro případ jeho úmrtí patřilo a upozornil ji, aby si to rozmyslila, že ji do toho nenutí. Františka K. na to prý prohlásila, že jest úplně spokojena s tím, co dostane, ostatně že syna ani nepřežije. Téhož dne odpoledne se pak odebrali všickni tři k notáři dru St., kterému dr. K. matku svou představil, načež pak notář dr. St., když byl dříve ještě stranám představil svědky St. a M., jednání zahájil a o tom, co mu dr. K. vyprávěl, poznámky si činil. Zejmena prohlásil dr. K. vůči notáři, že matce své již doma to vysvětlil, přes to však notáře žádal, aby také on jí objasnil, o čem se jedná, načež notář skutečně Františce K. vysvětlil, jaký nárok pro případ úmrtí synova na pozůstalost jeho má, ale že obdrží 400 zl. ročně pro ten případ, že se svých nároků dědických na pozůstalost synovu vzdá. Když jí to bylo vícekráte opakováno, byla Františka K. tázána, zdali s tím souhlasí a tu se vyjádřila, že je s tím úplně spokojena, že to ani nepotřebuje. Na to jal se notář spis diktovati, při čemž z počátku také oni dva svědkové byli přítomni, zdali byli po celou dobu diktování přítomni, žalovaná nepamatuje, ale když po delší době spis byl dodiktován, předčítal jej notář u přítomnosti všech stran i obou svědků a tu se jí (Marii K.) namanula myšlénka, zdali bratra svého dostatečně obdařila, pročež notář, aby strany se mezi sebou v této rodinné záležitosti ještě blíže dohodnouti mohly, spolu se svědky na chvíli pracovnu svou opustil. Na to dr. K. pochybnosti své manželky vyvrátil a notář i oba svědkové zase vstoupili a notář dal spis od všech přítomných podepsati. Žalovaná tvrdí, že všickni tři, ona, manžel její a Františka K. současně z notářské kanceláře odešli a do hotelu „U města Vídně" se navrátili, odkud pak Františku K. dali domů dopraviti, ale že pravda není, že by žalovaná žalobkyni byla řekla: „Maminko, žijte vesele, dostanete 400 zl. ročně!"

Dle tvrzení žalované pozůstávalo jmění dra F. B. K. v době oné smlouvy nanejvýš z 12.000 zl., které ostatně pocházely od ní, poněvadž

mu byla postoupila dům v Litomyšli s dědičným poštovním právem v ceně 82.000 zl., na němž ale vázlo 60.000 zl. dluhů, k nimž přišel další dluh pr. 10.000 zl. ze zápůjčky drem K. kontrahované.

Při ústním sporném jednání předloženy byly oběma stranám vzájemné dopisy na doklad značného roztrpčení v rodině panujícího.

Dále bylo zjištěno, že v notariátním archivu nevyskytuje se notářský spis dra St. německy sepsaný mezi těmitéž stranami, jak strana žalující se domnívala.

Ostatní důkazy oběma stranami nabídnuté nebyly připuštěny pro nerozhodnost svou, tak zejména návrh žalobkyně na odhad cukrovaru v Cerekvici a též byl zamítnut návrh strany žalované na vynesení mezitimního rozsudku v tom směru, že žalovaná Marie K. jakožto pouhá odkazovnice po dru F. B. K. oprávněna není, žalobní nárok Františky K. s právním účinkem ani uznati, ani mu odporovati, poněvadž žalována byla kompaciscentka smlouvy ze dne 12. dubna 1888.

Důvody rozhodovací. Strana žalovaná učinila především formální námitku, že žaloba Františky K. jest žalobou určovací ve smyslu §. 228. civ. s. ř., že však zákonitých náležitostí určovací žaloby nemá a že proto dlužno ji zamítnouti.

Dle názoru soudu však nelze považovati tuto žalobu za pouhou určovací žalobu, poněvadž není žalováno o určení existence či neexistence právního poměru, ani ne o uznání nepravosti listiny (kteráž naopak za pravou uznána byla), nýbrž výslovně o zrušení smlouvy dané dne 12. dubna 1888, při čemž jest otázkou vedlejší, zdali se smlouva ta v odpor beře jako smlouva obecná nebo jako smlouva ve formě notářského spisu sepsaná.

Pokud však jde o důvody pro zrušení dotčené smlouvy, jak se toho žaloba domáhá, tož důvody ty jsou vyvráceny. Žalobkyně žádá v podstatě zrušení oné smlouvy ze dne 12. dubna 1888 proto, že smlouva ta neobsahuje prý srovnalé vůle stran, což hledí odůvodniti tím, že nejsouc poučena, o čem se jedná, nevěděla co podepisuje, tím více, poněvadž dle jejího tvrzení dotčená listina, když byla nadiktována, přečtěna nebyla a že také svědkové Václav St. a Jakub M. při přečtění jejím přítomni nebyli.

Smlouva ze dne 12. dubna 1888 jest sepsána ve formě notářského spisu a tu již dle všeobecných zásad přináleží žalobkyni, aby dokázala, že smlouva ta právoplatně nevznikla. Důkaz ten vedla strana žalující jediné svědkem Václavem St.

Svědectví Václava St. však nebylo s to, aby soud přesvědčilo, neboť nehledě ani k vysokému stáří svědkovu, vychází z jeho výpo-

vědi, že byl sice roku 1888 jednou povolán do notářské kanceláře dra St. za svědka, kdež se skutečně, aniž by se něco bylo četlo, za svědka podepsal, při čemž byla přítomna nějaká stará venkovská paní, avšak nemohl potvrditi, že by ona venkovanka byla bývala Františka K. a nemohl vůbec udati, jednalo-li se tenkráte o smlouvu K-vých, jemu vůbec neznámých, tak že ani není vyloučena možnost, že svědek intervenoval při docela jiném výkonu, při čemž přečtění listiny u přítomnosti svědků není nutné. Vzhledem k tomu není ani potřebí přihlížeti k četným nesrovnalostem a odporům svědectví Václava St. s výpověďmi ostatních svědků.

Smlouva ze dne 12. dubna 1888 sepsána byla veřejným notářem, mužem to, jenž po drahnou dobu zastával vynikající hodnosti v notářské komoře, muže to, jejž netoliko vdova jeho, nýbrž také svědkové Ludvík St. a František M. označují jakožto právníka opatrného, ba tak zv. „puntičkáře", mimo to svědkyně Johanna St. se vší určitostí potvrdila, když se jednalo o smlouvu K. (pamatujíc se tedy na určitý případ), že slyšela ze svého soukromého bytu, že se při témž jednání diktovalo a předčítalo.

Vzhledem k tomu a vzhledem ku svědectví Josefiny N. nemohlo pak dokonce býti pochybnosti, které z obou slyšených stran, Františce K. a Marii K. má a může býti přiložena větší víra a tu potvrdila žalovaná Marie K. s určitostí, že žalobkyně netoliko v notářské kanceláři dra St., nýbrž i svým synem drem F. B. K. před tím v hotelu „U města Vídně" do všech podrobností obmýšlené smlouvy, pokud její osoby se týkala, úplně zasvěcena a o následcích žádaného na ní prohlášení poučena byla a souhlas svůj zřejmě a určitě na jevo dala, ano po uzavření smlouvy také radosti své nad ní netajila.

Tím však jest tvrzení žalobkyně, že by nebyla věděla, o čem se dne 12. dubna 1888 jednalo, vyvráceno.

Zbývá ještě se zmíniti o druhém důvodu žalobním, že prý smlouvou ze dne 12. dubna 1888 byla žalobkyně zkrácena ve smyslu §. 934. o. z., než tu nehledíc ani k té okolnosti, že dosud stav čisté pozůstalosti po dru K., tudíž také výše povinného dědičného dílu matčina známa není, jeví se smlouva mezi Františkou K. a drem F. B. K. uzavřená v podstatě své býti narovnáním dle §. 1380. obč. zák. vzhledem k pochybnému dotud dědickému právu žalobkyně, pochybnému proto, že dru K. mohlo vždy ještě zrozeno býti dítko, které by ovšem žalobkyni z dědictví bylo vylučovalo a právě tato pochybnost byla určením ročního důchodu 400 zl. v poměr určitý přeměněna.

V tomto případě však dle §. 1386. o. z. námitka zkrácení přes polovici pravé ceny místa nemá.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudkem ze dne 7. dubna 1899 č. j. Bc. II. 37./99.—2. odvolání místa nedal a rozsudek první stolice potvrdil.

Skutková podstata. Vylíčení obsažené v rozsudku soudu I. stolice, na něž se ostatně poukazuje, doplniti sluší dle výsledků řízení odvolacího takto:

Vyžádáno bylo vysvětlení c. k. finanční prokuratury v Praze strany zmocnění dra Jindřicha Šolce k spoluzastupování c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze a byl při ústním odvolacím líčení přečten přípis c. k. finanční prokuratury v Praze ze dne 3. března 1899 N. F. 11.732, dle kterého c. k. ministerstvo kultu a vyučování ve shodě s c. k. ministerstvem financí výnosem ze dne 10. listopadu 1898 č. 29.293 k tomu svolilo, aby zmocněnec c. k. české university v Praze k zastupování její vedle c. k. finanční prokuratury v této rozepři byl připuštěn. Po vynesení rozsudku soudu I. stolice proveden byl k zajištění důkazu na žádost žalovaných u soudu I. stolice podanou výslech svědkyň Anny Stančíkové a Marie Horničkové. Prvopisy těchto protokolů byly soudem I. stolice k odvolacímu líčení předloženy a předložili nad to žalovaní přímo u soudu odvolacího přípravným podáním úřední vysvědčení c. k. okresního soudu v Příboře ze dne 1. dubna 1899 č. 3110./98. Tyto protokoly a toto úřední vysvědčení byly při ústním odvolacím líčení k návrhu žalovaných přes odpor zástupce žalobkynina z usnesení senatu přečteny a zjištěno bylo jimi toto:

Dle uvedeného úředního vysvědčení bylo trestní vyšetřování, zavedené proti Josefě N. pro zločin podvodu, k návrhu c. k. státního zastupitelstva dle §. 90. tr. ř. zastaveno. Anna St., 50letá, jež není v žádném poměru k stranám, dne 20. března 1899 u c. k. okresního soudu v Olomouci přísežně byvši slyšena, seznala, že lonského roku navštívila Františku K., která se oproti ní prohlásila takto: „Josefa N. pokazila všechno, kdyby nebylo jí, mohli jsme ten spor vyhrát, ona nemusila nic povídat, co jsem jí řekla, ona mohla mlčet, ona nemusila nám škodit; ona nám uškodila.“ Na otázku svědkyně, proč se žalobkyně do toho soudu dala, odvětila žalobkyně, že ona by již ten soud nechala, ale že ji k tomu mají děti. Marie H., 76letá, jež rovněž není k stranám v poměru žádném, seznala při svém přísežném výslechu u c. k. okresního soudu v Kojetíně dne 1. dubna 1899, že žalobkyně asi před 6 lety u ní byla a od té doby že s ní nemluvila. Při poslední návštěvě že byla také přítomna Josefa N. a poněvadž

svědkyně byla zaměstnána venku, neslyšela tudíž všechno, co si Františka K. a Josefa N. vypravovaly. Jen jak jednu chvíli do světnice vstoupila, zaslechla, jak Františka K. právě Josefě N. vypravovala, že dosud dostávala od svého syna 15 zlatých měsíčně, ale že bude dostávat 400 zl. ročně. Svědkyně jí nad to odtušila: „to můžete chválit Pána Boha vstávajíc lehajíc, já nemám nic a musím býti také živa“.

Dále potvrdila svědkyně, že Františka K. jí nikdy nevypravovala, že její děti t. j. dr. František a choť jeho Marie K. jí v Praze ocikanili neb ošidili, nebo, že ona něco podepsala, o čem neví, co to bylo.

Důvody. Žalobkyně v řízení dovolacím znova zabývá se jednak obsahem notářského spisu, prohlášení její obsahujícího, jednak právnickým rozborem o povaze právního jednání, tam osvědčeného, snažíc se vyvrátiti důvody rozsudku soudu I. instance.

Pokud obrací se žalobkyně proti obsahu notářského spisu a pokouší se dle §. 292. odst. 2. c. ř. s. dokázati neoprávněnost příběhu a skutku tam dosvědčeného, výsledku příznivého se nedodělala, hledíc na výsledky průvodního řízení před soudem I. instance provedeného a na správné ocenění jejich a vyvodění přesných důsledků z nich oním soudem, čemuž všemu jen k utvrzení posloužily průvody, při ústním odvolacím líčení použité, totiž úřední vysvědčení c. k. okresního soudu v Příboře a svědecké výpovědi Anny St. a Marie H., jimiž byla výpověď spolužalované Marie K. sesílena a hodnověrnost svědkyně Josefy N. utvrzena. Zůstává proto i na dále základem pro rozhodnutí této rozepře obsah spisu notářského, k čemuž ještě se poznamenává, že sběhl-li se snad omyl u žalobkyně, tento dle předpisu §. 871. obč. z. na váhu nepadá.

Rozebírá-li se dále obsah prohlášení žalobkyně v onom notářském spisu obsaženého, jeví se toto prohlášení býti zřeknutím se práva dědického ve smyslu §. 551. obč. z. a sice zřeknutím se bezplatným. Že jedná se zde o zřeknutí se práva dědického ve smyslu §. 551. obč. z., plyne z prohlášení žalobkyně v notářském spisu obsaženého, dle něhož žalobkyně vzdává se práva na díl povinný z pozůstalosti po dru F. B. K. a s tím srozuměna jest, by tento o jmění svém na případ smrti bez ohledu na její díl povinný, buď ve způsobě smlouvy, buď ve způsobě poslední vůle pořídil. Odhodlala-li se pak žalobkyně k tomuto kroku jednak pro mateřský svůj poměr k dru F. B. K., jednak pro slíbený důchod ročních 400 zl., jest obojí tato okolnost pouhou pohnutkou pro rozhodnutí její, kterou se však ničeho nemění na povaze prohlášení její jakožto smlouvy jednostranné a bezplatné.

Již z tohoto důvodu jest však vyloučena námitka zkrácení přes polovici pravé hodnoty. Než i z jiné příčiny námitka tato obstáti nemůže. Dle předpisu §. 934. obč. z. určuje se nepoměr co do vzájemných hodnot dle času, kdy smlouva byla učiněna a nemá dle §. 935. obč. z. námitka místa, když vlastní hodnoty určiti nelze.

I kdyby se k prohlášení shora zmíněnému přihlíželo jako ku smlouvě úplatné, záležela by hodnota, žalobkyni poskytnutá, v ceně nároku na díl povinný a hodnota, jí na vzájem nabízená, v ceně důchodu ročních 400 zl. r. č. Cena nároku na díl povinný řídí se však objemem jmění zůstavitelova, a ježto tento v čas učinění smlouvy ještě žil a jmění jeho proto neobmezené jeho disposici inter vivos vydáno a nad to i nahodilým fluktuacím podrobeno bylo, nelze naprosto říci, jakou cenu představovalo právo, žalobkyní úplatou zadané, v čas učiněné smlouvy, oč námitka zkrácení přes polovici pravé hodnoty se ztroskotává. Nad to pak jevila by se smlouva ona, jsouc posuzována jako smlouva úplatná a oboustranná, býti pro nejistotu a neurčitost obapolné úplaty smlouvou odvážnou a také tím chráněna by byla dle §. 1268. obč. z. před námitkou podobnou.

Snaží-li se odvolatelkyně dále dovoditi nesprávnost rozsudku soudu prvé stolice z toho, že prý jí za odvážný nárok budoucí jistoty se nedostalo, poukazuje se prostě k tomu, že zajištění, jako pouhé accessorium nároku z pravidla v tomto obsaženo není, nýbrž zvlášť ujednati se musí.

Ježto tudíž dle vývodů posud provedených obstál oproti důvodům odvolacím základ závazného prohlášení, totiž notářský spis ze dne 12. dubna 1888 a nepodařilo se žalobkyni z právní povahy tohoto prohlášení vyvoditi nesprávnost jeho posouzení soudem I. stolice, slušelo, rozsudek tohoto soudu ve věci samé potvrditi.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalobkyninu místa nedal.

Důvody: Žalobkyně dovolává se revisního důvodu nesprávného právního posuzování věci (č. 4. §. 503. c. ř. s.) a stěžuje si také na to, že v odporu se spisy přijímá se jednak, že prý ona pro poměr svůj jako matka k synovi byla se svého povinného nároku zřekla a jednak že nemožno udati, jakou cenu její nárok na dědičný podíl v čas zřeknutí byl měl. Pokud stížností touto snad míněn jest revisní důvod č. 3. §. 503. c. ř. s., vysvítá ihned nedůvodnost její, ježto předpokládání v odpor vzatá dle povahy své jsou úsudky soudu odvolacího, ty však revisního důvodu č. 3. §. 503. c. ř. s. netvoří. Dlužno spíše úsudky ty se stanoviska revisního důvodu č. 4. §. 503. c. ř. s. zkoumati.

Co se tohoto důvodu revisního týče, provádí ho dovolání takto: Soud odvolací pojal prý oproti právnímu náhledu prvé stolice zřeknutí se žalobkyně co čin jednostranný a bezplatný, u kterého opravný prostředek §. 934. obč. z. vyloučen jest. Tento právní názor jest dle mínění dovolání bezpodstatným. Hledí-li se k obsahu smlouvy, zejména ku čl. II.; nelze o tom mluviti, že zřeknutí ono stalo se bezplatně. Doslovné znění smlouvy „vůči tomu, že jí . . . důchod zajištěn", poukazuje přece k tomu, že vzdání se nestalo se bez odplaty. U žalobkyně že musel přece také býti vnitřní boj v tom směru, proč a zač se zříká, a odpověď právě zněla, že za roční důchod 400 zl.! Druhá stolice že přijímá pohnútku úplatnosti, ale tím jest prý prokázána také povaha úplatnosti celého právního jednání. Dle poměrů žalobkyně jako zcela nemajetné ženy a jejího syna, jenž byl bezdětek a bohat, nelze přece za to míti, že chtěla matka synu něco darovati.

Názor odvolacího soudu, jako by se pravá cena vzájemných konání více zjistiti nedala (§. 935. obč. z.), že postrádá základu. Rozhoduje zde doba plnění smlouvy, tudíž den úmrtí zůstavitele, pak není nijak obtížno, vyšetřiti cenu povinného podílu, a cenu ročního důchodu 400 zl. Po případě že měla žaloba do té doby, až bude inventura sepsána, „jen toho času" zamítnuta býti.

Ostatně že jest nárok na povinný díl nárokem obligačním a nikoliv nárokem práva dědičného.

Nesprávno že jest poznačiti smlouvu ze dne 12. dubna 1888 co smír, neboť smír předpokládá spor (§. 1389. obč. z.), pak předpokládá nutně smír, aby předmět porovnání tvořilo právo sporné aneb aspoň pochybné, čehož zde není, ježto žalobkyně v čase, kdy smlouva uzavřena byla, tudíž za živobytí syna práva na dědičný podíl neměla, na nejvýš měla jen naději na takové právo, v kterém směru zákon dobře rozeznává (§. 939. obč. z.). Na možnosti nemůže se §. 1380. vztahovati. Při smíru mají konečně obě strany vzájemně se zavázati; co že však obdržela žalobkyně za své zřeknutí se? Pro dobu přítomnou ničeho, pro budoucnost 400 zl., pak-li syna přežije, a tu nebyl nárok její nikterak pojištěn. Pouhý slib byl záplatou, ačkoliv matka nemajetná vůči synu svému má právo na výživné. Smír by se ostatně mohl vztahovati toliko na jmění, jež syn tenkráte měl, ale nikoli na majetek později nabytý.

Nesprávným že jest názor soudu odvolacího, že byla smlouva ze dne 12. dubna 1888 smlouvou odvážnou (§. 1284.). Smlouva taková předpokládá, že osoba, jíž důchod slíben byl, důchod ten také obdrží, což se v tomto případě nebylo stalo.

Účel toho, kdož si důchod slíbiti dá, jest též, aby ze svého jmění těžil větší užitek, než jaký by byl jinak měl; ale zde žalobkyně synovi žádný kapitál nedala.

Přirozeně se dá smlouva posuzovati v ten způsob, že syn od žalobkyně za důchod zakoupiti chtěl volnost při zřizování poslední vůle.

Kdyby se konečně dru K. bylo dítě narodilo, že byla by žalobkyně o svůj důchod přišla, odplata žalobkyni slíbená, byla nejistou, kdežto zřeknutí se bylo jistou skutečností; také tato okolnost nesrovnává se s pojmem smlouvy odvážné.

Dovolání žádá konečně, aby žalobě místa dáno bylo.

Dovolání toto není však odůvodněno.

Předně dlužno podotknouti, že žaloba dle obsahu svého hlavně brojí proti způsobu, jakým smlouva byla uzavřena a že se jen mimochodem dovolává zkrácení přes polovici pravé ceny, kdežto revise moment onen stranou ponechává a právní prostředek zkrácení nad polovici pravé ceny provádí.

Obě stolice vylučují prostředek ten. První stolice proto, že smlouva v odpor vzatá jest narovnání, u něhož pomoc pro zkrácení nad polovici místa nemá (§. 1386.) a proto že se pravá cena nároků žalobkyně na dědičný podíl povinný vyšetřiti nedá (§. 934.). Druhá stolice proto, že jest zde jednostranné prohlášení žalobkyně, kterým se zříká svého povinného dílu, při čemž mimo to žádná odplata slíbena nebyla, opravný prostředek §. 934. obč. z. však právní jednání na obou stranách závazné má za podmínku a proto, že kdyby se i za to mělo, že jest zde jednání dvoustranné, smlouva ta byla by smlouvou odvážnou, u které právní prostředek §. 934. vyloučen jest (§. 1268. obč. z.).

Dovolání jest odůvodněno, pokud brojí proti právnímu názoru soudu odvolacího, že jest zde jednostranné jednání bezplatné. Ze smlouvy ze dne 12. dubna 1886 nelze jednotlivé části vyjmouti a je odloučené posuzovati, jako by jiných kusů smlouvy nebylo. Smlouvu nutno prozkoumati jako celek. Ale pak nelze důvodně pochybovati o obapolnosti právního jednání, o jeho úplatnosti. Žalobkyně vzdala se práva, pro případ kdysi povinný podíl požadovati, avšak nikoliv bezplatně, bylť ji se strany druhé přislíben důchod peněžitý. Oboje obsahuje jedna a táž smlouva a nelze považovati úplatu, jakoby jí nebylo, pro to, že se o ni ve zvláštním odstavci jedná. Při tom nehledí se nikterak k tomu, že smlouva mimo to v odst. II. na začátku slova: „vůči tomu“ obsahuje, jež při nejmenším tento odstavec přivádějí ve spojení s předcházejícím odst. I. smlouvy té.

Zmíněná smlouva jest tudíž obapolné úplatné jednání právní, u něhož by zajisté připustiti bylo opravný prostředek §. 934. obč. z. Přes to nelze dovolání žalobkyně vyhověti.

Nejvyšší soud přisvědčuje totiž právnímu náhledu soudu odvolacího v tom, že jednání mezi žalobkyní z jedné strany a mezi druhým smlouvu uzavírajícím, ze strany druhé, bylo smlouvou odvážnou, u kteréž opravný prostředek zkrácení nad polovici vyloučen jest (§. 1268. obč. z.).

Prospěch žalobkyně, jejíž důchod měl státi se skutkem, jestliže žalobkyně přečká svého syna dra F. B. K., ale s druhé strany bylo by také očekávané právo její (nárok na podíl povinný), jehož se vzdala, povstalo teprv tenkráte, když byla přežila svého syna.

Tytéž podmínky budoucí platnosti byly tu tedy pro to, což bylo žalobkyni slíbeno, a pro ono, čehož se ona zřekla. Ačkoliv pro žalobkyni co ženu starou pravděpodobno nebylo, že syna svého přečká a takto nároku na podíl povinný nabude, nemá přece tato pravděnepodobnost na otázku, zdali je tu smlouva odvážná čili nic, pražádného vlivu, ježto také právo, jehož se byla zřekla, jak bylo právě podotknuto, spočívalo na stejné pravděpodobnosti; muselať žalobkyně přece syna svého přežíti, mělo-li jí právo k povinnému podílu povstati.

Podstata smlouvy odvážné byla spíše v tom, že před smrtí dr. K. nastati mohly okolnosti, jež právo na povinný podíl, na něž žalobkyně měla naději, zcela bezcenným učiniti mohly.

Možnost nebyla přece vyloučena, že dr. K. za živobytí celé jmění své pozbýti mohl, že uzavříti mohl smlouvu o důchodu doživotním (§. 1286. obč. z.), že zanechati mohl děti manželské aneb zvolence (dvor. dekr. ze dne 10. května 1833 č. 2610. a §. 762. obč. z.).

Ve všech těchto případech nebyla by žalobkyně, i kdyby byla syna svého přečkala, žádného povinného dílu obdržela; přes to měla však mocí onoho notářského spisu právo, roční důchod 400 zl. z pozůstalosti syna svého, a potom od osoby třetí (od Marie K.) požadovati. Dosáhla tudíž práva jistého tím, že se byla vzdala nejistého dílu povinného.

Ale jinak (kdyby nebyly nastaly hořejší okolnosti rušící) měl případný podíl povinný mnohem větší cenu než roční důchod 400 zl.

Právě v tom, že prospěch té aneb oné strany, štěstí toho aneb onoho, závisí na vyskytnutí se rozličných okolností, záleží podstata smlouvy odvážné, při které se prospěch toho aneb onoho vypočísti nedá. Žalobkyně nemůže proto opravný prostředek zkrácení nad polovici uváděti v platnost.

Ostatně by tento prostředek právní nebyl promlčen. Arci povstala oběma stranám práva, ze smlouvy plynoucí ihned, v okamžik uzavření smlouvy, a musilo by se zkrácení nad polovici v tříleté, od okamžiku uzavřené smlouvy běžící lhůtě, promlčení k platnosti přivésti, kdyby předmětem smlouvy nebyl býval podíl povinný. Podíl povinný možno však teprv po smrti zůstavitele vypočísti; teprv po smrti dra K. mohla vůbec o tom řeč býti, jakou cenu podíl ten měl a zdali žalobkyně přes polovici ceny jeho zkrácena byla. Opravný prostředek zkrácení nad poloviei nebyl by tudíž promlčen.

Z těchto úvah byl rozsudek soudu odvolacího potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1899 č. 9256.

x.

Literární zprávy.

Různění překážek manželských na veřejné a soukromé není kanonické. Napsal professor JUDr. Kamil Henner. V Praze, nákladem Fr. Řivnáče 1899, IV a 155 str. v VIII.

V tomto díle snaží se spisovatel dovoditi, že rozdělování překážek manželských na veřejné (veřejnoprávní) a soukromé (soukromoprávní), jehož se nyní v literatuře církevního práva obyčejně užívá, není kanonické, t. j. že se s duchem ryzího církevního práva nesrovnává. [1]) Tuto nesrovnalost nalézá spisovatel v tom, že ono rozdělování překážek manželských zakládá se na domnění, jakoby v Církvi katolické, ačkoliv ona manželství věřících (fideles) považuje za svátost (sacramentum), vzhledem k témuž manželství bylo něco zůstaveno libovůli jednotlivců (kontrahentů), kdežto, jak on za to má, v tom ohledu všecko od zakladatele Církve, Ježíše Krista, ustanoveno jest. Ono domnění pokládá spisovatel za protestantské, jakož prý i ono rozdělování manželských překážek od protestantův, a jmenovitě od Justa Henninga Boehmera, professora církevního práva protestantského na universitě v Halle (nar. 1674, zemř. 1749), zavedeno a r. 1731, ve 4. svazku jeho díla:

[1]) Slovo: kanon (canon, κανών) znamená vůbec zákon od Církve daný, kdežto zákon od moci státní pocházející slove lex (νόμος). Zvláště pak se tak nazývají zákony církevní, pro veškerou Církev platnost mající. Srov. §. 1. Dict. Grat. init. D. III.; pr. Dict. Grat. post c. 2. ead.; Benedict. XIV. De synod. dioec. (ed. Rom. 1755) lib. I. cap. 3. n. 2. 3. Tou měrou kanonické jest, co se zákony církevními, zvláště všeobecnými, se srovnává.

Jus ecclesiasticum Protestantium, v Halle r. 1714 násl. vydaného, uveřejněno jest. Z Boehmera pak, dí spisovatel, též různění překážek manželských pozdější spisovatelé církevního práva manželského, jak nekatoličtí, tak namnoze i katoličtí, si osvojili. Ani v pramenech, ani v starší literatuře ryzího církevního práva manželského, dokládá spisovatel, o onom různění překážek manželských nic se neobjevuje. Tou měrou má za to, že by se mělo řečené rozdělování manželských překážek z literatury církevního práva katolického naprosto vyhostiti.

K objasnění té věci chceme tuto dotýčná místa téhož spisu doslovně uvésti. Na str. 6. spisovatel dí: „Při prostudování pramenů církevního práva manželského čím dále tím více vnucovala se nám myšlénka, že celé rozdělování překážek na veřejnoprávní a soukromoprávní ve smyslu nynější theorie jest něco církevnímu právu cizího, do něho zvenčí vneseného, co s duchem jeho nikterakž se srovnati nedá". A na str. 8. násl.: „Nynější doktrina církevního práva manželského, zejména v německé literatuře pěstovaná, zná vedle jiných různění překážek manželských rozdíl na překážky veřejnoprávní a soukromoprávní, mnohdy nazvané též veřejné a soukromé, impedimenta juris publici a juris privati, dle toho, zda-li uplatnění jejich přísluší církevnímu soudu z úřední povinnosti, anižby vyčkati musil žaloby stranami podané, pokud se tkne, zdali každý, kdož způsobilost má státi k soudu, oprávněn jest překážky přivésti k platnosti, anebo zdali jen stranám súčastněným přiřknuto právo, pro určité překážky neplatnosti manželství žalobou se domáhati. Jako důvod různění toho uvádí se pak pravidelně, že v onom případě rozhoduje zájem pro blaho celé církve, tudíž zájem veřejnoprávní, kdežto v případě tomto jen na váhu padá zájem zdánlivých manželů samých".

Když byl pak spisovatel na str. 19.—107. četné spisovatele katolické, zejména Gratiana, Petra Lombarda, sv. Tomáše Aquinského, Tomáše Sancheza († 1610) a Gonzaleza de Tellez († 1649), uvedl, dokládaje, že v jejich spisech o onom různění překážek manželských nic se nenalézá, potom na str. 108. uvádí svrchu zmíněného Justa Henninga Böhmera a dotčený jeho spis, „který", dí, „nemýlíme-li se, pokládati smíme za pramen nyní hojně užívaného rozdílu manželských překážek na překážky soukromoprávní a veřejnoprávní", a pak na str. 111. z téhož spisu (lib. IV. tit. 18. §. II., ed. Halens. 1754, tom. IV. pag. 313.) cituje následující výrok: „Impedimentum, quod nullitatem connubii operatur, duplex est, vel privati juris., quod ad laesi arbitrium merum pertinet, ut ei renunciare possit, tam expresse, quam tacile: c. 4, x. qui matrimonium accusare possunt

(4, 18), vel publici juris, quod delictum alit, ob quod etiam absolutam operatur nullitatem". Načež k tomuto výroku Böhmerovu činí tuto poznámku: „Zde tedy poprvé setkáváme se výslovně s oním označením, které do dnes zůstalo u mnohých spisovatelů směrodatným, a které Böhmer na jiném místě (totiž v §. IV.) nazývá též impedimenta privati a publici praejudicii". Na str. 136. pak spisovatel o témž různění překážek manželských takto se pronáší: „Ve výkladech předchozích byli jsme . . . seznali, že klassická literatura kanonického práva různění překážek manželských na veřejnoprávní a soukromoprávní nezná, literatura, která vznikala v dobách, když církevní právo manželské se vyvinovalo, utužovalo, k jednotnému celku spělo; literatura, která, jak obecně známo jest, sama na vývoj práva mnohdy vliv měla rozhodující, any zásady jí hájené od papežů do dekretalií přejímány byly. Avšak i literatura pozdější mohutně vzrůstající nevykazuje žádných stop, které by bezpečně vedly k úsudku, že v zákonodárství manželském dvě rationes by byly přišly k platnosti: ohled na zájem veřejný a ohled na zájem soukromý. Teprve když literatura protestantského práva církevního našla svého mistra, který vytkl jí cesty, po nichž kráčeti měla, tu vyskytuje se ono různění v literatuře poprvé zjevně, z počátku sice téměř nepovšimnuté, až pak víc a více si půdy zjednalo i tam, kde kořeny své zapustiti nemělo." Konečně na str. 138. násl. spisovatel v té příčině dí: „Důsledně musíme říci, že církevní právo manželské nemůže v žádném ohledu ovládáno býti rozdílem práva veřejného a soukromého." — „K tomuto důsledku přicházíme tím spíše, ano dle církevní nauky manželství jest svátostí, ústavem založeným od zakladatele církve samotného. Libovůli jednotlivce jest jen ponecháno, zda-li manželství chce nebo nechce uzavříti."

Ve výrocích spisovatele tuto uvedených objevují se vzhledem k věci, o kterou nám jde, tři hlavní these:

I. Rozdělování překážek manželských na veřejno- a soukromoprávní duchu církevního práva manželského katolického odporuje, jelikož toto v příčině manželství věřících libovůli jednotlivce jen to zůstavuje, chce-li aneb nechce-li manželství uzavříti, všecko ostatní ale samo stanoví.

II. O rozdělování překážek manželských na veřejno- a soukromoprávní ani v pramenech ani v starší literatuře ryzího církevního práva nic se nenalézá.

III. Též rozdělování teprv r. 1731 od protestanta Justa Henninga Böhmera zavedeno jest.

Uznávajíce vroucí lásku k Církvi katolické a k jejímu právu, jakož i rozsáhlou známosť literatury církevního práva, kterouž spisovatel v tomto díle na jevo dal, dovolujeme si nicméně v příčině dotčených tří thesí své rozdílné mínění pronésti.

A sice, co se týče I. these, jisto jest, že libovůli jednotlivce v příčině manželství od Ježíše Krista a dle jeho ustanovení od Církve nejenom to ponecháno jest, zda-li chce aneb nechce manželství uzavříti, nýbrž že i některé jiné úkony v tom ohledu svobodné vůli jeho zůstaveny jsou.

Tak ku př., i když manželství jest uzavřeno, ponecháno v jistých mezech libovůli manželů, v témž manželství zůstati, aneb z něho do stavu řeholního (status religiosus) přestoupiti a slavnou professi řeholní (professio religiosa solemnis) vykonati a s ní slavné sliby řeholní (solemnia vota religiosa) složiti. A sice, není-li též manželství tělesně vykonáno (non consummatum), může to ten neb onen manžel i bez svolení druhého učiniti; a když ten a taký manžel v řádu řeholním (ordo religiosus) slavnou professi vykonal a s ní slavné sliby řeholní složil, tím zároveň jeho manželství co do svazku (vinculum) se rozlučuje, a spolumanžel jeho smí nové manželství uzavříti. „Verum", tak stanoví c. 2. X. de convers. conjugatt. III. 32., „post consensum legitimum de prasenti licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium, sicut sancti quidam (srov. Dict. Grat. post c. 26. C. 27. qu 2.) de nuptiis vocati fuerunt, dummodo carnalis commixtio non intervuerit inter eos, et alteri remanenti, si commonitus continentiam servare noluerit, licitum est ad secunda vota transire, quia, quum non fuerint una caro simul effecti (srov. c. 21. 25. 26. C. 27. qu. 2.), satis potest unus ad Deum transire, et alter in saeculo remanere." To ztvrzuje dále c. 7. eod., jímž rozhodnut jest následující manželský případ. Jistá ženská M., pojavši za manžela A., od něho odešla, nechtíc s ním manželsky obcovati, a zároveň tvrdíc, že též její spojení manželské jest neplatné. Když ta věc byla biskupovi Veronskému k vyšetření a rozhodnutí přikázána, tento ono manželství prohlásil za platné a manželce M. nařídil, aby s manželem A., jak na manželku náleží, společně žila, a když ona tak učiniti se zdráhala, na ni kletbu vynesl (srov. c. 44. X. de sent. excomm. V. 39.). Z čehož ona vzala odvolání k papeži, dokládajíc, že chce do řeholního řádu vstoupiti. Papež věc tu na biskupa Brixienského (Bresia) k rozhodnutí vznesl, s tím příkazem, aby onu manželku, prokáže-li se, že ona se ještě tělesného obcování nezúčastnila, bude-li chtíti do řeholního řádu vstoupiti a zajistí-li dostatečně, že do dvou měsíců buď do řeholního řádu vstoupí, anebo

k svému manželu A. se navrátí, od uvalené na ni biskupem Veronským kletby rozhřešil. „Ex publico documento“, tak též c. 7. eod. zní, „nobis innotuit, quod, quum Veronensis episcopus causam matrimonialem, quae inter A. virum et M. mulierem vertebatur, suscepisset terminandam, judiciali sententia matrimonium approbavit, et eidem mulieri praecepit, ut ad virum rediens exhiberet eidem conjugalem affectum. Quod quum renueret, uit vinculo excommunicationis adstricta. Ceterum, quia, licet a praefato, viro desponsata fuerit, adhuc tamen, sicut asserit, ab ipso est incognita, mandamus, quatenus, si praedictus vir ipsam carnaliter non cognoverit, et eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficienti cautione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum redire infra duorum mensium spatium debeat, ipsam a sententia, qua tenetur, absolvas.“

(Dokončení.)

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

77. Koho sluší vyrozuměti o ustanovení dražebního roku při dražbě nemovitostí?

Otázka tato naskytuje se exekučnímu soudci velmi zhusta a jest značné důležitosti.

Dle §. 272. ex. ř. sluší o ustanovení dražebního roku při dražbě movitostí vyrozuměti dlužníka a vymáhající věřitele doručením vyhotovení ediktu dražebního.

Ministerstvo spravedlnosti vykládá tento zákonný předpis v ten smysl, že vyrozuměti sluší pouze ty věřitele, kteří vymohli si prodej těch kterých věcí nebo ku řízení prodejovému přistoupili.

Máme-li otázku tuto rozhodnout ve smyslu zákonného předpisu, jest nám především rozhodnouti, koho při exekuci na movitosti v době povolení dražby sluší pokládati za vymáhajícího věřitele, zda jen ty věřitele, kteří vymohli si prodej nebo ku řízení prodejovému přistoupili, nebo též všecky ostatní věřitele, kteří ku dobytí svých vykonatelných pohledávek vymohli si prozatím jen zájem prodávaných movitostí.

V tomto směru sluší rozeznávati exekuci na nemovitosti od exekuce na movitosti.

Vymáhajícím věřitelem jest dle §. 3. ex. ř. oprávněná osoba, na jejíž návrh exekuce se povoluje.

Exekuci na nemovitosti lze vésti trojím samostatným způsobem a sice:

1. nuceným zřízením práva zástavního (1. odd. I. titulu ex. ř.),
2. vnucenou správou (2. odd. I. tit. ex. ř.),
3. vnucenou dražbou (3. odd. I. tit. ex. ř.).

Při exekuci na nemovitosti sluší tudíž ve stadiu dražebním za vymáhajícího věřitele pokládati pouze toho, na čí návrh dražební řízení bylo zavedeno nebo kdo ku řízení dražebnímu přistoupil.

Exekuce na movitosti resp. hmotné movité věci děje se však zájmem a prodejem těchto věcí (§. 249. ex. ř.), tedy ani zájem ani prodej není tu samostatným způsobem exekuce a sluší tu zájem a prodej pokládati pouze za jediný způsob exekuce a každý věřitel, který vymohl si zájem, musí pokládán býti za vymáhajícího věřitele, pokud zájem pro jeho vykonatelnou pohledávku povolený ne pozbyl působnosti, což stává se zejména, neučiní-li věřitel během jednoho roku po provedení zájmu návrh na povolení prodeje a nepokračuje-li pak řádně ve prodejovém řízení (§. 256. ex. ř.), postavení vymáhajícího věřitele zachovává se tedy věřiteli zájem vydobyvšímu až do uplynutí této lhůty, byť i prodej svršků nenavrhoval a ve prodejovém řízení nepokračoval, nebyla-li exekuce mu povolená z jiných důvodů zastavena.

Tohoto postavení vymáhajícího věřitele nepozbývá ovšem věřitel ani tenkráte, vymohl-li si prodej svršků jiný vymáhající věřitel, neboť ku pokračování v exekuci má stále výše uvedenou zákonnou lhůtu volnou.

Z toho vyplývá, že dle §. 272. ex. ř. o roku dražebním vyrozuměti sluší netoliko vymáhajícího věřitele, ku jehož návrhu dražba byla povolena, nebo jenž ku řízení dražebnímu přistoupil, nýbrž veškeré věřitele, pro jichž vykonatelnou pohledávku povolen a vykonán byl zájem na věcech prodávaných, pokud zájem ten v čas povolení prodeje ještě jest účinným.

Opačný náhled vyslovený ministerstvem spravedlnosti vedl by k tomu, že by v nejčastějších případech celá řada osob, na výsledku prodeje zastavených věcí největší zájem majících, o nařízení dražby se ani nedověděla a tím ve svých právech byla zkrácena, byla by účastníkům těm vzata možnost dražby se zúčastniti a působiti na docílení co nejvýhodnějšího prodeje.

Provádění zákona podle tohoto opačného výkladu bylo by pak tím nebezpečnějším, poněvadž těmto nevyrozuměným věřitelům vzata jest možnost po provedení dražby jakýmkoli způsobem se brániti, neboť prodej děje se dle §. 278. odst. 2. ex. ř. jen proti hotovému zaplacení a věci prodané musí od vydražitele hned býti převzaty a dražbu

provedenou zrušiti nelze a předpis §. 184. odst. 3. ex. ř., kdyby všecky osoby, jež o dražebním roku vyrozuměti sluší, vyrozuměny nebyly, že možno jest proti udělení příklepu podati odpor, platí pouze při dražbě nemovitostí, kdežto dle §. 278. ex. ř. odst. 1. při dražbě movitostí platnosti nemá. Adj. **August Černý**.

Denník.

Nový český časopis právnický. „Spolek českých advokátů v království Českém“ podnikl vydávání časopisu, jenž věnován býti má především zvláštním zájmům stavu, ale bude tolikéž obírati se vědeckými otázkami právnickými a sdělovati nálezy soudní. Tento „Časopis českých advokátů“ vycházeti bude měsíčně, vždy dne 25. Redakce podjali se pp. dr. Eugen Eiselt, dr. Josef Němec a dr. Karel Žák. Číslo první právě vyšlo a začátek jest velmi pěkný. Vítáme nový časopis s potěšením ku práci společné a přejeme mu nejlepší zdar a hojné rozšíření.

Literatura. Sedmé vydání Stubenrauchova „Commentar zum österr. allg. bürgerlichen Gesetzbuche“, jež podnikli opět dvorní rada dr. Max Schuster von Bonnott a sekční rada dr. Karel Schreiber, s nímž pracovali tenkráte min. vicesekr. dr. Arnold Krasny a dr. Alfr. sv. p. v. Seiller (jenž sepsal výklad o právu původcovském k §§. 1164.—1171. položený), dovedeno jest ku konci. Ve vydání nynějším bylo zpracovati zejmena nové zákony procesní ve všech těch mnohých kusech, kde dotýkají se práva občanského, a úloha vydavatelův byla tudy velice nesnadná a obsáhlá. Provedli ji velmi pečlivě a celkem zdárně, nebo že na některém místě (na př. při §. 722) pochybnostem čtenáře, nenastala-li změna, nedostane se odpovědi, vzhledem k velikosti úlohy neváží příliš. Potřebám právnictva rakouského bude nové toto zpracování oblíbeného komentáře výborné služby konati. — Hasenöhrlova díla „Das österreichische Obligationenrecht“ vyšel u vydání druhém již také svazek druhý. Ve svazku druhém, jakož se rozumí, provedeny jsou změny novými zákony nastalé; želeti sluší, že spisovatel nepřipojil dodatek, jenž byl by k prvnímu dílu (u vydání druhém již r. 1892. vyšlému) vytkl, co novými zákony processními jest změněno. I pro novou literaturu a judikaturu, k níž v druhém dílu ovšem pečlivě se přihlíží, byl by takový dodatek k dílu prvému velmi vítán. — Hartmannova vydání exekučního řádu vyšly sešity 17. a 18., v nichž text zákona ukončen jest a vzorce v dodatku podané dosahují až k §. 320. —

Vážený spolupracovník náš p. náměstek vrchního státního zástupce dr. August Miřička uveřejnil obsáhlejší úvahu „Ist die militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelikte einzuschränken?“ Spisovatel s rozhodností přisvědčuje k otázce v úvahu vzaté a žádá, aby aktivní osoby vojenské, co se týče deliktův obecných, podrobeny byly trestním soudům všeobecným. — Díla „Zemědělská politika“, jež sepsal ř. prof. vys. škol technických dr. František Fiedler, vyšel svazek druhý. Věnován jest cele zemědělskému právu dědickému a hojným a nesnadným otázkám k němu se vztahujícím. — Vydavatel velkého „Všeobecného slovníku právního“ dr. Frant. X. Veselý podnikl vydání obšírného spisu pro praktickou potřebu širších kruhův ustanoveného „Právo živnostenské“. Vydá je po sešitech, i vyšly sešity 1. a 2. — Pátého vydání Mayrhoferova „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“ vyšly dále sešity 81.—84. čili dílu VI. sešity 6.—9., v nichž pokračuje se o zemědělství. — Dále vyšlo čtvrté úplně přepracované a rozmnožené vydání sbírky „Řád živnostenský s příslušnými zákony, nařízeními a nálezy správního soudního dvoru. Zákony o pojišťování dělníků pro případ úrazu a pro případ nemoci“, jež uspořádal okresní komisař Josef Čapek. — Komentář k novému císařskému nařízení o poplatcích z převodů majetkových, z příkazu c. k. ministeria financí zdělali sekční rada dr. August svob. pán Odkolek a min. sekretář dr. Karel sv. pán z Lembruchu a vydali pod titulem „Die Gebührennovelle vom 16. August 1899“. — Jiný spis touž novelou se obírající a pro praktickou potřebu určený napsal a vydal c. k. fin. koncipista p. dr. Josef Macík. Titul jeho zní: „Úlevy poplatkové při převodech nemovitostí zavedené novelou poplatkovou ze dne 16. srpna 1899. č. 158. ř. z.“ Přidány jsou čtyři přehledné tabulky a mnohé praktické případy. — Sammlung von civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes vydávaná nyní Leopoldem Pfaffem, bar. Jos. Scheyem a Čeňkem Krupským dospěla k XXXIII. svazku; obsahuje rozhodnutí z r. 1895. od čísla 15354 až 15663. Přidány jsou obvyklé rejstříky, paragrafový a systematický rejstřík věcný.

Knihovna Právnické Jednoty otevřena jest opět po prázdninách každé pondělí od 6. do $^1/_2$8. hod. večer. Mimo to půjčují se knihy též po schůzích „Právnické Jednoty“. Knihovna, při níž upravena jest místnost pro čítárnu, umístěna jest v 2. patře Karolina.

Jaká zodpovědnost spadá na pacienta (medium) a jaká na operatéra z činů trestních v hypnose nebo posthypnose vykonaných?

Uvažuje Jos. Čadek, c. k. soudní adjunkt ve Vodňanech.

I.

Hypnotismus, ačkoliv se o něm teprve as 50 roků mluví, není věcí úplně novou. Tomu nasvědčuje na příkl. způsob, jímž v některých věštírnách pohanských, jako v Delphách, věštby se udělovaly. V Indii pak hypnotismus byl již po staletí znám fakirům, kteří se sami hypnotisovali (autohypnosa) upřeným šilháním na špičku svého nosu. Existence hypnotismu vědecky dokázána však teprve v našem století.[1] Otcem hypnotismu je živočišný magnetismus. Objevení tohoto připisuje se Mesmerovi, ačkoliv se jím již mnozí před ním zabývali.

Bedřich Antonín Mesmer narodil se r. 1734 v Horním Porýnsku, studoval ve Vídni lékařství, kdež se stal doktorem. Ve své dissertační práci: „De influxu planetarum in corpus humanum" (1766) tvrdí, že jest jakési fluidum imponderabile, které dle zákonů neznámých působí na bytosti organické, zejména na člověka; přitahuje a odtahuje podobně jako magnet; fluidum samo je magnetické a účinky jeho dají se magnetem vzbuditi. Proto Mesmer je nazval magnetismus animalis. Mesmer prý skutečně pomocí umělých magnetů léčil nemoce; když však jednou omylem místo

[1]) Srv. Dr. Schmidkunz u. dr. Gerster „Psychologie der Suggestion" 1892; Dr. Hans Schmidkunz „Der Hypnotismus" 1892; Dr. F. Müller „Hypnotismus u. Suggestion" 1893; Dr. Obersteiner „Lehre vom Hypnotismus"; Dr. Hans Gross „Handbuch für Untersuchungsrichter" 1894 str. 152. & sq.

tyče zmagnetované použil tyče nemagnetické a týchž výsledků docílil, seznal, že umělého magnetu k léčení není třeba a že on sám je vlastně takovým magnetem. Přikládal tedy nemocným ruce své, později ruce své k nim pouze přibližoval a konečně někdy vše to pouhým pohledem nahražoval.

Uveřejniv v roce 1775. svou léčební methodu, popudil proti sobě lékaře nejen Vídeňské, nýbrž i z jiných zemí a rozhořčení proti němu tou měrou vzrostlo, že byl z Vídně vypovězen. Uchýlil se do Francie a v roce 1778 usadil se v Paříži, kdež byl s nadšením přijat. Roku 1780. zařídil zvláštní magneticko-léčební ústav. Používal zvláštní nádoby jím samým zhotovené [2]), z níž vyčnívaly železné tyče; tyto držely osoby, které Mesmer magnetisoval. U mnohých dostavily se silné, dlouho trvající konvulse. Než experimenty Mesmerovy byly vládě francouzské podezřelé a proto r. 1784 sestavena zvláštní komise, která měla léčební jeho methodu prozkoumati. Zpráva této komise dopadla v neprospěch Mesmerův a magnetické léčení zakázáno vládou vůbec. Tím byl mu učiněn pobyt v Paříži nemožným; proto uchýlil se do své vlasti, kde žil až do své smrti (1815) jako magnetisér.

Přívrženci Mesmerovi již před revolucí počali zakládati jednoty, jichž účelem bylo pěstovati a šířiti mesmerismus. Revoluce tyto společnosti sice rozmetala, ale po revoluci uvedeny byly opět v život.

Roku 1815. objevil se v Paříži kněz portugalský, abbé Faria. Tento zpozoroval, že ku magnetisování žádného fluida nepotřebuje a nařizoval svým pacientům jen, aby se upřeně dívali na jeho ruce a tím je uspával. Pozoroval také, že takovýto spánek má někdy ráz katalepsie.

Po roce 1815. počet mesmeristů sice se množil, ale tím také mezi nimi byly více patrny difference již dříve se jevící. Jedni totiž ve smyslu svého mistra měli za to, že opravdu působí magnetické fluidum, jiní však mluvili o vlivu psychickém, kdežto třetí skupina odbočila od magnetismu a klonila se k somnambulismu uměle vzbuzenému. Tato roztržka a ta okolnost, že mesmerismu chopili se lidé, kteří chtěli z tajemnosti zjevů magnetismu těžiti, přivodily úpadek mesmerismu a magnetismu. Kromě toho chopili se magnetismu i lidé, kteří nevysvětlené tehdy zjevy připisovali

[2]) Srv. G. Gessmann „Magnetismus u. Hypnotismus". Wien. 1887. str. 211.

vlivům nadpřirozeným a tak se k němu jako druhu sourodému připojil spiritismus.[3]) Výsledek toho byl pro magnetismus zahanbující; věda jím pohrdla a víra ho měla v podezření pověry.

Roku 1825. akademie lékařská v Paříži ustanovila komisi ku novému zkoumání magnetismu a ta došla k závěru, že by magnetismus v rukou opatrných a zkušených lékařů mohl býti prostředkem léčivým, ale roku 1837. byla zase téže akademii předložena zpráva magnetismu nepříznivá, kterouž akademie, jsouc proti magnetismu zaujata, ochotně přijala.

Novou dráhu vědě razil Angličan James Braid, chirurg z Manchestru. Tento byl roku 1841. přítomen produkcím jistého magnetiséra francouzského, a vycházeje z toho přesvědčení, že se jedná o šálení obecenstva, dbal na vše, aby podvod odhalil. Byl však velmi překvapen, poznav na očních svalech media[4]) jisté změny, které nemohly býti líčeny. Zabýval se tedy důkladnými studiemi magnetismu a tu sezral, že podobných zjevů docílí nejen u sebe, ale i u jiných a to beze všech apparatů, jakých magnetiséři užívají, a že zjevů těch docílí u některých osob, zavěsí-li jim mezi čelem a nosem malý lesknavý knoflík a nechá li je několik minut naň šilhati. Týž na základě těchto zkoušek vyslovil tvrzení, že příčinou zjevů těch není magnetismus neb jakés fluidum, nýbrž jisté změny funkcí mozkových a nedokonalá arterialisace krve. Stav takto vyvolaný nazval pro podobnost se spánkem hypnotismus a definuje tento jakožto nervosní spánek či zvláštní stav systému čivního, jenž vzbuzen býti může každou upřenou pozorností smyslů, zejména upřeným zíráním na předmět nápadný sice, ale nerozčilující.

První přívržence nalezl hypnotismus tak jako magnetismus ve Francii a to mezi lékaři. Dlouho se existence hypnotismu zapírala. Když však v Paříži provedeny na pacientech obtížné a bolestné operace v hypnotický spánek pohřížených, aniž tito jakýchs, bolestí cítili, tu učený svět nemohl déle zavírati očí. O pravdi-

[3]) Obyčejně se má za to, že spiritismus povstal z magnetismu nebo aspoň, že povstal v našem století, a že je amerického původu. Citování mrtvých, klepání duchů, hýbání stolů bylo již v 16. století známo. Spiritismus byl již dávno znám a dostal pouze své jméno „Spiritismus“ v 19. století. Srv. Janssen „Geschichte des deutschen Volkes“ sv. VI. str. 488.

[4]) Název „medium“ není úplně správný; správněji říkají někteří „pacient“. Při pokusech magneticko-spiritistických nazývány osoby, na nichž se pokusy dály, „media“, jelikož byly prostředníky mezi duchy a lidmi. Později, když magnetismus v hypnotismus se proměnil, podržen výraz „medium“.

vosti pokusů nebylo pochybnosti, neboť hypnotikové provedli je beze všech tajuplných apparatův a příprav, veřejně a pod přísnou kontrolou. Hůře bylo a jest dosud s otázkou: Co jest příčinou hypnotismu a jak se dá vysvětliti? Tu musíme i nyní přiznati, že při vysvětlení jeho nejsme o mnoho dále, než byl James Braid.

Studium hypnotismu až do roku 1875. bylo obmezeno na poměrně malý kruh. Teprve po roce tomto počali lékaři konati mnoho pokusů a zkoušeti, nemohlo-li by se hypnotismu užiti k léčivým účelům. Pokusy chtěli odhaliti záhady původu hypnosy a poznati, jedná-li se o zjev pathologický, či nemohl li by míti therapeutického vlivu aspoň při nervových nemocech. A tu se stalo jako při každé novotě. Pole se rozdělilo; jedni, doufajíce ve skvělé výsledky, napořád hypnotisovali, druzí hypnosu připouštěli jen při některých nemocech a jedni konečně prohlašovali hypnosu vůbec za škodlivou.

Od té doby se známost o hypnotismu šířila a byla o něm konána hluboká studia. O hypnotismus interessují se všecky fakulty. Lékař se jím zanáší se stanoviska fysiologického, ale snaha jeho nebyla by dostatečnou, kdyby mu po boku nestál filosof, zvláště psycholog; právník pak pro dalekosáhlý vliv suggesce nesmí jej ignorovati a bohoslovec konečně má mnoho příčin zabývati se hypnotismem se stránky morálky. —

II.

Chceme-li věděti, jaký význam má hypnotismus pro právníka a zejména pro kriminalistu, tu dlužno blíže přihlédnouti k podstatě samého hypnotismu, abychom vůbec věděti mohli, kdy nastal případ hypnotismu.

Co jest hypnotismus? Mnozí právě na tom lpí, že hypnotismus nebyl dostatečně objasněn, a tudíž soudí, že přirozeným není. To však příliš slabý argument. Stejným právem bychom se tázati mohli: Co jest spánek? Že tento každodenní zjev jest přirozený, nebude snad bráti nikdo v pochybnost a přec je ve spánku mnoho tajuplného a mnoho ještě nedostatečně vysvětleného.

Někteří jako Rieger v Jeně mají za to, že hypnosa jest uměle vyvolané, dočasné pomatení smyslů, tedy experimentalní choroba duševní, kteráž dle náhledu jedněch spíše blouznění, dle náhledu druhých spíše blbosti se blíží. Jinak vykládá hypnosu škola Pařížská. (Charcot, Dumontpallier a j.), dle které jest hypnosa uměle vzbuzená hysterie nebo funkcionelní choroba čivů.

Naproti tomu zase škola z Nancy (k níž hlavně náleží Barnheim a s níž souhlasí abbé Méric a jesuita Finlay) uvádí všecky zjevy hypnotismu na činnost obrazotvornosti; hypnogenní prostředky slouží k tomu, aby ona centra mozková, jimiž vůle působí, ve své činnosti byla obmezena, načež pak suggescí nebo jiným způsobem lze působiti na fantasii, bezuzdnou a rozvášněnou, nekontrolovanou vůlí a obdařenou možností, nižší funkce v pohyb uvésti.

Který výklad by zasluhoval přednost, těžko říci, ale to možno se vší určitostí dnes již říci, že hypnosa je chorobný zjev nervový.

Subjektem hypnosy t. j. hypnosovati může, jak novější hypnotisté souhlasí, poněvadž příčinou hypnosy není žádné fluidum ani magnetická síla v těle hypnotiserově ukrytá, každý člověk. Toho důkazem případ, který se v Badenském městě Pforzheimu udál, že totiž se navzájem hypnotisovaly školní děti.[5]) Ano hypnotisování díti se může bez hypnotiséra; úkaz takový sluje autohypnosa. Z toho dovozují někteří, že hypnotiséra vůbec není zapotřebí, kdežto druzí tvrdí, že je sice možno, aby hypnotisér a hypnotisovaný byl jedna a tatáž osoba, ale že bez hypnotiséra hypnotisování není možné.

Důležitá pro právníka je otázka ve příčině objektu hypnosy. Aby hypnosa mohla státi se skutkem, vyhledává se jistá disposice objektu a dále jest zapotřebí úplného souhlasu osoby, která má býti hypnotisována.

Co se týče možnosti hypnosy, tu je jisto, že jsou osoby, jichž hypnosa je velmi snadná, a zase osoby, jichž hypnosa je velmi obtížná, ano i nemožná. K hypnose je potřebí jistého stupně dráždivosti čivů a to asi uprostřed mezi bodem nejvyšším a nejnižším; proto se hypnosa za přílišné nebo nedostatečné dráždivosti nedaří. To vysvětluje, proč nelze hypnotisovati všechny choromyslné nebo osoby, které požily větší množství alkoholických nápojů, nebo konečně malé děti, nebo osoby po delší nemoci. Naproti tomu se daří hypnosa výborně u hysterických osob, zejména žen.

V druhém směru je totiž nade vší pochybnost zkušeností prokázáno, že i při sebe větší disposici nikomu hypnosa se nedaří, vzpírá-li se objekt proti ní. Jest však dále pokusy zjištěno a také pochopitelno, že, ač při první hypnose každý i sebe menší, upřímně míněný odpor celý pokus zmaří, při dalších hypnosách

---

[5]) Srv. H. Haan, Stimmen aus Maria Laach. 1890., str. 386.

síla odporu se stále umenšuje a seslabuje; odpor stává se objektu vždy obtížnějším, ano po delší řadě pokusů mravně nemožným; z počátku jest pacient podroben jen tomuto hypnotiséru, ale později hypnotická náklonnost stoupá v pravou náruživost jako u lidí oddaných opilství, požívání opia nebo morfia.

Prostředky, jimiž lze hypnosu vyvolati, dělívají se ve dvě skupiny, fysické a psychické. Při prvních vliv hypnotický vzniká mírným, nenápadným, po nějakou dobu trvajícím, nebo v jistých mezerách pravidelně se opakujícím dojmem na naše smysly, zvláště zrak, sluch, hmat, tedy ku př. upřeným zíráním na lesknoucí se předmět, upřeným posloucháním tikajících hodin, mírným potíráním rukama, stisknutím některých míst na těle (ku př. čele, očích). Psychické prostředky dají se všecky shrnouti v jediné slovo: „suggestio". Hypnotisér popisuje osobě stav, který chce vyvolati, jak pomalu oči umdlévají a se zavírají, jak předměty v nejistou mlhu splývají . . . . . a konečně rozkáže: „Spěte" !

Doba, jíž je ku hypnotisování zapotřebí, jest rozdílná. Někdy musí býti medium po několik měsíců připravováno, jindy zase již při prvním pokuse hypnosa se zdaří a lze vysloviti pravidlo, že stačí tím kratší doba, čím častěji opakuje se hypnosa, až konečně pacient dospěje k takové disposici, že stačí ku př. pouhé pohlazení na čele, pohled nebo i rozkaz: „Spi!" Ano, je-li medium ve zvláštní odvislosti od operatéra, stačí pouhá upomínka na operatéra. A tím se ledacos vysvětluje, co nazýváno „hypnosou z dálky". Nepatrná okolnost, jež oku pozorovatelově snadno ujde, ku př. pozorování jistých příprav, jest již s to, vyvolati hypnosu, ale pozorovatel, který o tom neví, má to za hypnosu z dálky. —

Snazší, než vyvolání hypnosy, jest probuzení media či t. zv. dehypnosa. Stačí k tomu často mírně fouknouti mediu do tváře, vějířem obličej ochlazovati, vodou políti atd. V somnambulismu, z něhož probuzení je nejsnazší, děje se suggerováním čili rozkazem: „Procitněte!"

Co se zjevů hypnotických týče, tu z pravidla se rozeznávají tři fáse hypnosy, totiž lethargie, katalepsie a somnambulie.

Stav lethargický má tyto příznaky: Víčka oční se chvějí, zornice se stahuje a opět roztahuje, oči se zavírají, ruce klesají, medium jest na pohled velmi unaveno a pohříženo v hluboký spánek. Smysly jsou nečinny, pacient nevidí, neslyší: celého těla

zmocní se ztrnulost (anaesthesie), která někdy bývá menší, někdy zase větší, takže lze pacienta třeba i jehlami bodati, aniž by bolesti jevil. Naproti tomu centra nervová, jež řídí činnost svalů, jsou křečovitě dráždivá. Dotkneme-li se nervů, jež ovládají některý svalový komplex, stahují se ihned svaly.

Stav kataleptický značí se těmito příznaky: Ztrnulost rozšíří se po celém těle. Pacient podobá se soše a nemění v ničem polohu svou, ve které se nalézá nebo jaká mu byla dána; údy jeho jsou však poddajné a operatér, jakož i každá jiná osoba může jim dáti polohu jakoukoliv, aniž by našel odporu; tělo pak setrvá v poloze, do níž bylo vpraveno, ale nepozbývá své tíže a nemůže tedy se vznášeti ve vzduchu, jak některé povídačky o magnetisovaných lidech vypravují, poněvadž i hypnotisovaný člověk podroben jest zákonům přírodním. Bezcitnost kůže (známka to stavu lethargického) zmizela, ale zmizela i dráždivost svalů. Smysly mají jakousi vnímavost, jsou však úplně v moci hypnotiséra, zvláště zrak a sluch, neboť pacient otrocky napodobí vše, co hypnotisér činí, jen že poněkud nejistě a vábavě. Zvláštní úkaz stavu kataleptického je ten, že, dá-li hypnotisér údům media jistou polohu, jež odpovídá jistým pocitům duševním, jeví se příslušný pocit na tváři pacientově, jako ku př. hněv, smích a p.

Stav lethargický vyvolává se obyčejně upřeným pohledem na pacienta, stav kataleptický intensivním a trvalým hřmotem, pohledem na lesklé předměty a pod. Jedna fáse dá se v druhou proměniti a naopak. Lethargie mění se v katalepsii tím, že se místnost jasně osvětlí a pacientovi oči násilně otevrou; katalepsie však se mění v lethargii, zavrou-li se mediu oči nebo zatemní-li se místnost. Možno je dokonce přivésti pouze jednu polovici těla do stavu druhého, tak že jedna polovice je ku př. v lethargii a druhá v katalepsii, což sluje hemilethargie a hemikatalepsie.

Od obou těchto fásí liší se somnambulismus scil. umělý, jejž dobře dlužno rozeznávati od somnambulismu, jímž trpí někteří nemocní, a který samoděk povstává. Umělý somnambulismus vyvolává se buď přímo některými hypnogenními prostředky, nebo nepřímo, totiž z lethargie nebo katalepsie potíráním temene hlavy. Nevyznačuje se jako lethargie a katalepsie ani tak znaky fysickými, jako spíše psychickými. Má do sebe tu zvláštnost, že účinky a zjevy jeho mohou buď zcela, buď částečně trvati po probuzení, ovšem ne úplném.

Pozorujeme-li předem affekce smyslové, tu seznáváme, že smysly pacienta jsou popleteny; týž ku př. nevidí a neslyší, co se kolem něho děje, vidí však, slyší, čichá, co mu operatér suggeruje (projekce na venek). Suggesce děje se tedy tak, že hypnotisér o některých neskutečných věcech namlouvá (suggeruje) pacientovi, že je vidí, slyší, chutná, čichá, hmatá; pacientova obrazotvornost nad míru živá a hypnotisérovi úplně odevzdaná, doplní, co schází; projekcí na venek působí, že subjekt skutečně vidí, slyší, čichá atd. t. j., že dojem jeho jest takový, jako kdyby skutečně viděl, slyšel atd., co mu hypnotisér suggeroval. A zase obratem namlouvá (suggeruje) hypnotisér pacientovi, že ta neb ona skutečná nebo docela i přítomná věc neexistuje (desuggesce); pacient (úplně na hypnotisérovi závislý) jest o neexistenci věci desuggerované tak přesvědčen, že i když vnější jeho smysl věc desuggerovanou percipuje (oko vidí, nebo slyší), percepce nedojde ku smyslu vnitřnímu; či přesněji řečeno: oko pacientovo vidí věc desuggerovanou a na sítnici utvoří se její obraz, ale nerv nedopraví dojem ku smyslu vnitřnímu.

Ale nejen affekce smyslové, ale i vegetativní funkce organismu lidského jsou v somnambulismu podrobeny suggesci, avšak jen tenkráte, dosáhla-li somnambulie již stupně vyššího. Dle studie Krafft-Ebingovy[6]) byly činěny pokusy suggescí zabrániti návalům padoucnice, docíliti, aby se spánek v určitou hodinu dostavil, regulovati temperaturu tělesnou, zameziti nepravidelnost v trávení atd., kteréžto účinky aspoň po nějaký čas potrvaly.

Sem patří různé pokusy, suggescí disponovati organismus tak, jako kdyby se použilo suggerované věci. Tak ku př. na tělo přilepí se kousek mokrého papíru a suggeruje se, že jsou to vesiccatory, a náplasť ta působí, jakoby skutečnými vesiccatory byly, t. j. utvoří se puchýř. Nebo přitiskne se na kůži studené železo a suggeruje se, že jest žhavé a po nějaké době objeví se buď na místě, kde železem dotknutí se stalo, nebo na symetrickém místě druhé polovice těla rána, která podobá se spálenině. Suggesce má však meze; neboť krvácení docíliti nelze.

Další důležitá mez, až po kterou suggesce sáhá, je ta, že suggesce působí jen tenkráte, zná-li pacient suggerovaný předmět a jeho účinky. Suggeruje-li totiž hypnotisér

---

[6]) Dr. R. v. Krafft-Ebing: „Eine experimentelle Studie auf dem Gebiete des Hypnotismus“ 1889.

věc, které pacient nezná, nebo pojmenuje-li věc tu jménem mediu neznámým, ku př. terminem francouzským, nebo kdyby mu suggesci dal v řeči neznámé, zůstala by suggesce bez účinku.

Přistupme nyní k *intelektuelní činnosti* v somnambulii —

Při nižším stupni hypnosy může *sebevědomí* potrvati; pacient dobře ví, co se s ním děje a po probuzení se na to pamatuje. Při vyšším stupni hypnosy zatemňuje se však sebevědomí a pacient, probudiv se, o ničem neví a na nic se nepamatuje. Je tu analogie se spánkem. Po „lehkém“ spánku pamatujeme si sny, po „tvrdém“ však nikoliv.

Přihlédněme ku *paměti*. Opakuje-li se hypnosa častěji, vyvíjí se zjev „dvojitého života“ či „dvojité osobnosti“. Zjev ten záleží v tom, že osoba somnambulismu podrobená v normálním stavu pamatuje se pouze na to, co v normálním stavu zažila; pro vše to však ztrácí paměť ve stavu abnormálním a pamatuje si pouze to, co se v (nynějším i dřívějším) stavu abnormálním dělo. Doby žití *normalního* a zase doby žití *abnormalního* spojují se ve dva na sobě nezávislé celky. Dojmy stadia jednoho ku př. abnormalního zatlačují se v paměti do pozadí (neztrácí se tedy, nýbrž trvají dále, ale „*pod prahem vědomí*“), jakmile nastává stav druhý (ku př. normální) a zůstávají tak dlouho zatlačeny, až zase první stav se vrací. Něco podobného děje se i ve spánku přirozeném; probudivše se ze sna, pokračujeme v něm po usnutí, ano může se státi, že teprve následující noc pokračuje se ve snu předešlé noci přerušeném. Nikdy však i při životu dvojitém *nemůže* míti pacient ve stavu abnormálním *jiných představ*, než jakých dříve již nabyl; spojení jich však může býti jiné. Nemůže-li se v hypnose objeviti představa nová, může naproti tomu vynořiti se a znovu oživnouti představa stará, dávno v pozadí zatlačená; vybavují se obrazy z minulosti a to s úžasnou, v normálním stavu nemožnou věrností a přesností. Tím způsobem lze vysvětliti, jak možno, že pacient, neznaje ani slova anglicky, přednáší sloky anglických básní, jež kdysi slyšel, anebo že pojednou věty v řeči hebrejské pronáší hypnotisovaná služka, která kdysi sloužila u rabína, který měl ve zvyku různé hebrejské statě hlasitě si předčítati. —

Rozum a soudnost v hypnose se nebystří; spíše se seslabuje, spí. *Hypnotisér má však celý duševní život media ve své moci* a může činnost rozumu do jisté míry ří-

dítí. Tak ku př. luští se v hypnose vědecké problémy, vypočítává jí mathematické úkoly atd., o které se pacient v normálním stavu marně byl pokoušel To se děje někdy i ve snu. Případy tyto nejsou pravidelné, naopak dosti vzácné.

Vliv hypnotiséra jde tak daleko, že *ovládá i vědomí pacienta o vlastní osobnosti*; pacient nedomnívá se býti tím, čím skutečně jest, nýbrž tím, čím mu hypnotisér býti suggeruje; *operatér suggescí vytlačuje pacienta z vlastní osobnosti, ukládá mu úlohu takřka hereckou* a medium snaží se ze všech svých sil úkol ten provésti. *Jest však i zde conditio sine qua non, aby medium úlohu svou, buď již z vlastního názoru, neb aspoň z doslechu, četby atd. znalo*, neboť jsou to *jen* představy *dříve již nabyté*, třeba v pozadí paměti zatlačené, které medium vybavuje a s nimiž pracuje. Avšak nejen do vlastního svého života minulého, ale i *do cizích* úloh vpraví se medium, *zná-li ty úlohy.*

Tak suggerováno ku př. v prvém případě pacientu, který býval důstojníkem a v bitvě u Král. Hradce raněn byl, že vede svůj oddíl v této bitvě; ihned počne oddíl svůj pořádati, dává rozkazy atd., pak s pronikavým výkřikem klesne k zemi. V případě druhém suggeruje se ku př. mediu, že je tím nebo oním řečníkem, a že má tu neb onu předlohu na sněmu hájiti, a medium, *ač-li* řečníka onoho *zná* a řečniti *vidělo a slyšelo*, nápodobí jeho posuňky, ba i hlas, jeho způsob a p. — Stačí, v takovýchto případech označiti mediu hlavní úkol, o podrobnosti se již postará samo.

Shrneme-li všecky tyto poznatky, přijdeme k závěru, *že vláda hypnotisérova nad pacientem není absolutní, nýbrž pouze morální, a že dále svobodná vůle v pacientu nikdy není úplně potlačena.*

Ač poslednější zásada je jediné správná, přec musíme doznati, že má platnost pouze theoretickou, neboť třeba by pacient při první hypnose dovedl odolati, tož přec při každé následující hypnose odpor jeho více a více slábne. —

Zvláštním zjevem hypnotickým jest *posthypnosa*. Tato má zvlášť velikou důležitost pro právníka.

Posthypnotická suggesce záleží v tom, že operatér rozkáže (suggeruje) pacientu hypnotisovanému, aby později v určitou dobu nebo za určitých okolností něco vykonal. Pacient, probudiv se, neví o daném rozkazu, ale v určitou dobu nebo za určitých

skutečností vykoná rozkaz, domnívaje se, že jedná zcela svobodně. A v tom právě leží veliké nebezpečí hypnosy a posthypnotické suggesce. Zločinný hypnotisér může tohoto prostředku použíti, aby vykonati dal, čeho sám vykonati nechce nebo nemůže; nebezpečí to pak je tím větší, uvážíme-li, že hypnotisér pacientu může již v hypnose přikázati, aby jej neprozrazoval a na hypnosu docela zapomněl.

Krafft-Ebing suggeroval pacientce své, aby v určitý den a v určitou hodinu dostavila se na určité místo. Probuzena byvši nepamatuje se na nic a vykonává vše, jako obyčejně. Když však nadešla určitá doba, stává se nepokojnou, zvedne se konečně, vyhledá udanou ulici a číslo a přesně vykoná rozkaz uložený. Na cestě k domovu pojednou zarazí se jakoby procitla, neví, jak sem přišla a nepamatuje se také na to, co právě vykonala.

Bernheim dokázal, že suggescí možno i celou řadu křivých svědků pořídití, kteří by pak snadno soud v omyl uvésti mohli.

Posthypnotická suggesce záleží ze dvou suggescí; jednak z vlastní suggesce a autohypnosy. Pacientu dává se totiž dvojí rozkaz a sice předně, aby pacient za určitých okolností nebo v určitou dobu vešel v autohypnosu a dále, aby v této autohypnose to nebo ono vykonal. Hypnogenně působí doba pozorovaná buď zrakem, že rafije určitou hodinu ukazují, nebo sluchem, že totiž hodiny určitou hodinu bijí.

Posthypnotická suggesce daří se lépe u pacientů vyškolených než u nováčků a to proto, že prvnější jsou k autohypnose přístupnější. —

III.

Nyní přistupme ku thematu samému a tažme se: „Jaká zodpovědnost spadá na medium (pacienta) a jaká na operatéra z trestných činů v hypnose nebo posthypnose vykonaných?“

Se stanoviska trestního zákona je dvojí možnost. Buď operatér suggeruje v hypnose mediu (pacientu) provedení určitého trestního činu, nebo medium samo bez suggesce operatéra spáchá nějaký trestní čin v hypnose.

Subjektem činu trestného může býti toliko člověk příčetný. Příčetností ve smyslu právním rozumí se onen duševní stav jisté osoby, který ji činí způsobilou, aby za své skutky mohla býti brána v právní odpovědnost. Odpovědnost tato předpokládá dvojí moment: jednak moment intellektuelní (libertas indicii), záležející v po-

znání t. j. pachatel musí si býti vědom činu svého a předvídati jeho následky, jednak moment vůle (libertas consilii) t. j. způsobilost pachatelovu, aby mohl ovládati své jednání a aby se mohl volně rozhodnouti [7]) pro vykonání nebo nevykonání trestného činu.

Oba momenty skládající pojem příčetnosti mohou za různých okolností dosahovati různého stupně, ale tím se může měniti toliko stupeň trestuhodnosti, ale nikoliv příčetnosti. Pokud oba momenty existují, třeba v míře zmenšené, jest člověk příčetným. Od příčetnosti sluší rozeznávati přičítatelnost. Spáchán-li byl totiž skutek trestní od člověka příčetného, avšak v takovém stavu, nebo za takových okolností, které jeho spáchání omlouvají a tedy trestnost vylučují, na př. v nutné obraně, z donucení — je čin takový nepřičítatelný.

Onen normální stav duševní, který činí člověka příčetným, předpokládá se vůbec u člověka každého. Proto není třeba, aby se příčetnost v každém jednotlivém případě zvlášť prokazovala. Teprve tehdy, vyskytnou-li se takové okolnosti, které příčetnost uvádí v pochybnost, nutno tuto zjistiti.

Důvody nepříčetnosti mohou dle platného práva záležeti buďsi v tom, že duševní síly jednotlivce nedošly ještě úplného vyvinutí (nedostatek věku), nebo že jsou na čas potlačeny, nebo konečně v tom, že činnost sil těch chorobou duševní jest porušena. Potlačení duševních sil na čas může býti přivoděno ku př. spánkem, omámením, náměsíčností, horečkou a pod. Takový chorobný duševní stav, který překáží vědomí nebo volnosti člověka, vylučuje příčetnost; způsob duševní choroby je při tom zcela lhostejný. —

Hypnosa, jak výše jsme uvedli, je chorobný zjev nervový, kde pacient je pravidelně vydán hypnotisérு na milost a nemilost. V lethargii smysly media jsou nečinny, v katalepsii mají smysly media sice jakousi vnímavost, ale jsou úplně v moci hypnotiséra, zvláště zrak a sluch, neboť pacient otrocky nápodobí vše, co hypnotisér činí. V somnambulismu pak affekce smyslné media jsou popleteny; totéž nevidí a neslyší, co se kolem něho děje, vidí však, slyší, čichá a pod., co mu operatér suggeruje. Při nejnižším stupni hypnosy může vědomí potrvati, při vyšším stupni hypnosy zatem-

[7]) Srv. Roenné: Die criminalistische Zurechnung 1870. Binding: Die Normen u. ihre Übertretung II. Krafft-Ebing: Grundzüge der Criminalpsychologie. Schoppenhauer v sebraných spisech II. a IV. 1874.: „Über die Freiheit des menschlichen Willens.“

ňuje se tak, že pacient probudiv se, o ničem neví a na nic se nepamatuje.

Svobodná vůle, jak shora dolíčeno, v mediu není nikdy úplně potlačena; pacient hypnotiséra z pravidla proto poslouchá, poněvadž neposlouchati jest mu nepohodlno. To samé platí v míře ještě větší při posthypnose, protože v posthypnose není abnormita tak veliká jako v hypnose samé; není-li tedy v hypnose odpor media nemožný, tím snažší je v posthypnose.

Tato úvaha by nás vedla k tomu, že všecky činy jak v hypnose tak posthypnose jsou přímo dobrovolny. Nechceme na tom apodikticky trvati a připouštíme, že některé činy v hypnose a posthypnose jsou nedobrovolny a sice ty, které vykonalo medium po vícekrát vykonané hypnose nebo posthypnose. O všech činech v hypnose nebo posthypnose spáchaných však tvrdíme, že jsou aspoň nepřímo dobrovolny, neboť ku první hypnose jest nevyhnutelnou podmínkou souhlas a svolení pacienta.

Kdo se tedy nedal nikdy hypnotisovati, nepodléhá žádnému hypnotiséru a žádné suggesci. Kdo se však již hypnotisovati dal, dal se dobrovolně hypnotisovati.

Dle toho pacient v hypnose nebo posthypnose z pravidla sice může ovládati své jednání tak (zejména při první hypnose nebo posthypnose), že se může rozhodnouti pro vykonání či nevykonání činu, ale nikdy si není úplně vědom činu svého a nemůže předvídati jeho následky.

Tím dospěli jsme k závěru, že v hypnose a posthypnose moment intellektuelní (libertas judicii) je vyloučen, kdežto moment vůle (libertas consilii) z pravidla v hypnose a zejména posthypnose vyloučen nebývá. Poněvadž však k pojmu příčetnosti vyhledává se obou momentů, jak momentu intellektuelního, tak momentu vůle, nutno nám prohlásiti, že příčetnost media (pacienta) v hypnose a posthypnose je přerušena, protože pacient není si svého činu vědom. Nebyl-li si pak pacient činu svého vědom (Srv. §. 2. lit. *e* tr. z.), neměl způsobilost, aby jednal se zlým úmyslem, a nelze ho tedy pokládati za příčetného co do zločinů (Srv. §. 2. tr. ř. nápis: „Gründe, die den bösen Vorsatz ausschliessen“) a tudíž i takových přečinů a přestupků, k nimž vyhledává se zlý úmysl (dolus).

Medium tedy za trestné činy v hypnose nebo posthypnose vykonané a operatérem mu suggerované zodpovědno není. Vlastním pachatelem a zodpovědným za takové delikty je operatér sám. Týž sice provokoval v pacientu jen účinné motivy k rozhodnutí zločin-

němu, a bylo by jej považovati jen za návodce, ale poněvadž ku deliktu tomu navedena byla osoba nepříčetná (medium), dlužno operatéra považovati za bezprostředního pachatele.

Jinak se má věc, spáchal-li pacient sám bez suggesce operatéra v hypnose nebo posthypnose nějaký trestní čin. Operatér čin ten nezamýšlel, pacienta k němu nenavedl a nemůže tedy za čin ten býti činěn zodpovědným. Pacient rovněž čin ten noobmýšlel, ale poněvadž do hypnosy mohl býti týž přiveden jen se svým svolením, přivedl se tedy týž pouze vlastním zaviněním do stavu, ve kterém nemohl vynaložiti potřebné péče a pozornosti, aby z jeho činnosti zlý účinek nevzešel, a je tedy za čin ten zodpověděn. Skutek ten není ovšem dolosním, nýbrž pouze kulposním, protože z něho vzešlo jisté nezamýšlené, ale jednajícím přece předvídatelné poškození statků právních.

Na tomto stanovisku stojí také dnešní trestní zákon.

Naše pojednání bylo by kusé a neúplné, kdybychom na konci nezodpověděli otázku s naším thematem v úzké souvislosti jsoucí: „Jest dovolen hypnotismus se stanoviska trestního práva?“

Účelem práva trestního je ochrana právních statků. Týž účel sleduje právo policejní, avšak vlastní působnost policejní jest rázu praeventivního, směřujíc k tomu, aby škoda od statků právních, pokud možná, byla odvrácena a to nejen škoda, která by deliktem, nýbrž i jinými nahodilými příčinami mohla býti způsobena. Právo trestní naproti tomu působí jen repressivně; trest může býti vykonán jen tam, kde čin trestný již byl spáchán.

Každé zákonné ustanovení předpokládá jistý zákonodárný důvod (ratio legis). Zákonodárným důvodem každého ustanovení trestního nebo policejního práva je nutnost právní ochrany statků právních, které tvoří předmět činů trestních. Má-li tedy jisté jednání nebo opominutí býti prohlášeno trestním nebo policejním zákonem za nedovolené a trestné, nutno, aby takovým jednáním neb opominutím porušena nebo ohrožena byla bezpečnost některého statku právního. Statkem právním zoveme vše to, co k potřebám lidským sloužíc, má tak velikou důležitost obecnou, že právní ochrana toho jeví se býti nutnou. Takovými statky právními jsou: stát sám a jeho zřízení, život a zdraví lidské, svoboda osobní, čest občanská, majetek lidský a pod. Zkoumáme-li v tomto směru hypnotismus, shledáváme: Hypnotismus může prospěti, ale jen v rukou spolehlivých, svědomitých a zkušených lékařů.

Tuto myšlénku pojal již James Braid a činil v tom směru různé pokusy. Teprve v roce 1875. myšlénka ta znovu oživla. Zejména byli to lékaři francouzští Charcot se školou Pařížskou a Liébault a Bernheim se školou Nancyskou, kteří jí prakticky v život uváděli a Max Nonne, který ji theoreticky hájil. Doposud podařilo se vyléčiti hypnosou: bolení hlavy, zubů (nemá-li původ ve hnisání), funkcionelní ochromení, rheumatismus, nedostatek spánku, chuti, opilství a morfiosu. [8])

Z toho vidno, že hypnotismem léčiti lze pouze ty nemoce a choroby, které mají původ svůj v porušené soustavě čivní. Při jiných nemocích a chorobách hypnotismus neprospívá. Avšak i zmíněné nemoce nehojí hypnotismus neklamně a nemoce ty dají se i jiným způsobem vyléčiti.

Tento užitek hypnotismu je však pochybné ceny, přihlédneme-li k jeho rubu. Skorem po celý čas trvání hypnosy bývá medium z pravidla vydáno hypnotiséru na milost a nemilost; je ponořeno ve stav, který mimovolně v nás vzbuditi musí soustrast s ubohými obětmi experimentů hypnotistických. Suggeruje se jim ku př. spálenina a objeví se rána spálenině podobná, jež bolí a hnisá, po níž zůstanou jizvy. Žádný otrokář nemá nad tělem otroka svého takovou moc, jako hypnotisér nad tělem svého pacienta; otrok může svému pánu utéci, ale pacient bez vůle hypnotisérovy ze svého ubohého stavu probrati se nemůže a musí v něm tak dlouho zůstati, až se hypnotisérovi zlíbí, jej propustiti.

Sám Forel[9]), zastance hypnotismu, poukazuje k nebezpečí že by operatér ve zločinném úmyslu mohl pacientu suggerovati nemoc, která by mohla velmi zhoubně působiti. Dle dra Riegra, lékaře v Jeně, je hypnosa umělé pomatení mysle a takové je vždy spojeno s nebezpečím pro zdraví, protože po hypnosách dostavují se často závratě, křeče a třesení údů; dle professora Hoffmanna působí samy produkce hypnotické u diváků mnohdy nervové a duševní choroby.

Dr. Moll uznává sice nebezpečí, která s sebou nese hypnotismus, ale tvrdí, že ony zhoubné následky nelze klásti na vrub hypnotismu, nýbrž že je jimi vinno zneužívání jeho; k tomu účeli

[8]) Srv. Haan op. cit.

[9]) Srv. Haan op. cit.; odtud vzaty i následující úsudky lékařských autorit.

porovnává hypnotismus s mnohými jinými léky, zejména narkotickými prostředky.

Hypnotismus tedy může sloužiti jako léčivý prostředek, ale on má týž ráz jako jedy, které jsou prospěšny v rukou povolaných, záhubny však v rukou neznalého.

Po těchto vývodech nebude nám těžko pronésti konečný soud o dovolenosti hypnotismu. Soud náš v té příčině zní: Poněvadž hypnosou ohroženo zdraví a mravnost media, a osobní svoboda jeho vždy obmezena jest, budiž pouze lékařům a to jen za účelem utišení bolestí nebo vyléčení choroby dovoleno hypnotisovati. Každé jiné užívání hypnosy budiž zapověděno a trestem stíháno.

To jest naše stanovisko de lege ferenda; ustanovení navrhnuté je rázu praeventivního a patří do práva policejního; skutečné porušení pak některého z uvedených statků právních, jichž bezpečnost hypnosou je pouze ohrožena, budiž stiháno zvláštním ustanovením trestního zákona.

A jak zachoval se ku hypnotismu platný trestní zákon, který obsahuje i těžší přestupky rázu policejního? Ten sice na otázku tu přímo neodpovídá, ale přece lze zneužívání hypnotismu nelékaři vždy stíhati a trestati dle všeobecného ustanovení §. 431. tr. z. V praxi — bohužel — se to nečiní.

V osnově trestního zákona z roku 1891 nalézáme sice již v §. 476.[10]) opatření proti zneužívání hypnotismu, ale je nedostatečné, protože z nejasné stylisace dá se dovozovati, že by v jistých případech byl i nelékařům dovolen (arg. slova „wenn er hiebei einer Verordnung zuwiderhandelt"). —

---

[10]) Ustanovení §. 476. osnovy ku tr. zák. z roku 1891 zní: Wer zur Heilung von Krankheiten, zur Verhütung oder Stillung von Schmerzen, zum Unterricht, zu Versuchen, Demonstrationen, Schaustellungen oder zu anderen Zwecken Mittel anwendet, welche das Bewusstsein eines Menschen aufheben oder abschwächen, oder dessen geistige Thätigkeiten willkürlich bestimmen, wird, wenn er hiebei einer Verordnung zuwiderhandelt, mit Haft oder an Geld bis 300 fl. bestraft.

Praktické případy.

Knihovní poznámkou nelze nabyti věcných práv k nemovitostem a nelze tedy také přeměniti roční důchod ve právo zástavní za jistinu takovou, jejíž úroky onomu důchodu se rovnají (§§. 8. č. 1. a 2., 12. a 13. knih. zák.).

A. prodal B. smlouvou trhovou ze dne 4. ledna 1883 domy č. p. 20. a 24. v X. za kupní cenu 14.000 zl., z kteréž převzal kupující B. 6000 zl. na srážku trhové ceny z důvodu, že se zavázal platiti prodávajícímu roční důchod 300 zl. odpovídající 5% úrokům oněch 6000 zl. Tento roční důchod byl na obou podaných domech pro B. vložen.

Smlouvou trhovou ze dne 26. ledna 1899 prodal na to B. dům č. p. 24. v X. za trhovou cenu 7200 zl. C., načež v souhlasu A. dále ujednáno, že C. přejímá z onoho ročního důchodu 300 zl. polovici, tedy 150 zl., k vybývání, a že po úmrtí C. připadne díl trhové ceny 3000 zl. na tento poloviční roční důchod vyhražený, třem dítkám jeho D., E. a F. Toto dohodnutí bylo při onom ročním důchodu knihovně pouze poznamenáno.

Při rozvrhu trhové ceny za dům č. p. 24. v X. cestou exekuce prodaný účtoval A. pro sebe zadržełý roční důchod a přikázání kapitálu 3000 zl. pro své dítky, kterémuž návrhu bylo v první stolici vyhověno.

K rekursům zadnějších věřitelů c. k. krajský jako rekursní soud v Chrudimi usnesením ze dne 10. srpna 1899 č. j. R. I. 155./9.—1. rozvrhové usnesení nižšího soudu změnil, návrh A. za přikázání kapitálu 3000 zl. dítkám jeho zamítnul a prvnímu soudu nařídil, aby za účelem přikázání onoho kapitálu dále jednal po zákonu.

Důvody: Ze spisů a z knihovního stavu jest zřejmo, že na nemovitostech č. p. 20. a 24. v X. vázne knihovně toliko reální břemeno ročního důchodu po 150 zl. pro A., nikoliv však také na domě č. 24. v X. zástavní právo ku zjištění nároku dítek D., E. a F. na zaplacení uhražovacího kapitálu 3000 zl. po úmrtí A.

Ustanovením smlouvy ze dne 26. ledna 1899, že kapitál 3000 zl. po úmrtí A. připadnouti má jeho dítkám, vzniklo pro tyto pohledávání, kteréž má pouze povahu nároku obligačního. Vždyť zástavního práva pro nějaké pohledávání na věc nemovitou lze nabyti podle §§. 451. a 453. ob. z. obč. a §§. 13. a násl. knih. zák. toliko knihovním vkladem případně z znamem, nikoli však pouhou poznámkou.

Tohoto vkladu práva zástavního bylo by tu tím více třeba, poněvadž shora uvedeným ujednáním měl roční důchod 150 zl. pro A. vtělený zaměněn býti pro případ smrti A. na kapitál 3000 zl., který dítkám jeho hotově zaplacen býti má, takže tím původní právo jiným zcela jiného rázu a podstaty nahraženo býti mělo.

Když tedy pouhá poznámka není způsobilou, aby utvořila z onoho důchodu právo zástavní za jistinu, rovnající se při 5% úrocích uhražovacímu kapitálu, z něhož roční důchod se platí, musila žádost zástupce dítek, aby jim kapitál 3000 zl. pro případ úmrtí A. byl přikázán, býti zamítnuta, poněvadž by tím poškozeni byli pozdější knihovní věřitelé, kteří s ohledem na stav knihovní práv svých nabyli.

Revisnímu rekursu A. nejvyšší soud nevyhověl, odkázav jej na správné rozhodnutí soudu rekursního.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. října 1899 č. 14.973.

Flieder.

Příspěvek k výkladu §. 341. ex. ř.

Usnesením c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 20. června 1898 č. j. Cw. I. 486./98.—4. povolena byla Bedřichu S. k dobytí jeho vykonatelné pohledávky 258 zl. 07 kr. s příslušenstvím exekuce zabavením živnosti tesařské, Josefem B. v Žižkově, Bořivojova ulice č. 501. provozované a usnesením c. k. okr. soudu v Žižkově jakožto soudu exekučního ze dne 6. července 1898 č. j. E. 1137./98.—2. povolena byla Bedřichu S. nucená správa této živnosti tesařské a Antonín Č. byl jako vnucený správce do živnosti té zaveden. Dne 18. ledna 1899 navrhl Antonín Č. protokolárně zrušení této vnucené správy, udávaje, že tesařská živnost Josefa B. žádných výtěžků nepřináší a že on také dosud žádných výtěžků nepřijal. Mezi šetřením o tomto návrhu konaném podal také dlužník Josef B. návrh na zrušení této vnucené správy z důvodů §. 341. ex. ř., poněvadž tesařskou živnost provozuje toliko se 4 dělníky.

C. k. okr. soud v Žižkově usnesením ze dne 29. května 1899 č. j. E. 1137./98.—12. tomuto návrhu vyhověl a vnucenou správu Josefa B. zrušil, jelikož konaným šetřením bylo zjištěno, že Josef B. provozuje po řemeslnicku svou živnost tesařskou pouze se dvěma dělníky, že se zde tudíž pro další vedení této vnucené správy nedo-

stává podmínek v §. 341. ex. ř. vytčených a že další její vedení jeví se dle §. 39. odst. 2. ex. ř. nepřípustným.

Ku stížnosti vymáhajícího věřitele změnil c. k. zemský jakožto rekursní soud v Praze usnesením ze dne 10. července 1899 č. j. R. III. 247./99.—1. nález soudu prvého a uznal, že se návrh dlužníka Josefa B. na zrušení vnucené správy tesařské jeho živnosti zamítá a c. k. okres. soudu v Žižkově nařizuje, aby v této exekuci dle §. 114. ex. ř. dále svůj úřad konal, neboť dle §. 341. ex. ř. byla vnucená správa tesařské živnosti Josefa B. povolena a vykonána s ohledem na to, poněvadž zjištěno bylo, že Josef B. živnost tu s 8 pomocníky vedl a tato doba povolení a ustanovení vnucené správy živnosti jest rozhodnou pro usnesení, zdali tento způsob exekuce místa má, an od tohoto okamžiku dle §. 99. ex. ř. dlužník se musí zdržeti všelikého nakládání s užitky exekucí zastiženými a nesmí se proti vůli správce ve správě, vedené správcem, súčastniti a jest správce dle §. 109. ex. ř. od té doby oprávněn v příčině správy vše vykonati, co mu podle zákona přísluší; on jediné jest oprávněn v živnosti, jejíž správu vede, pomocníky přijmouti a propustiti a jest jeho věcí, živnost dále takovým způsobem vésti, aby se z výtěžků její co nejdříve tolik utržilo, aby vymáhající věřitel zaplacení došel a věcí soudu jest dle §. 114. ex. ř. na to naléhati, aby odstraněny byly vady a nepravidelnosti při hospodaření shledané a teprve tehdá vnucenou správu zrušiti, nastane-li jedna z podmínek v §. 129. ex. ř. vytčených.

Byl-li by náhled prvního soudce správným, pak by vůbec všechna vnucená správa živnosti byla illusorní, poněvadž by přičiněním dlužníka, totiž propuštěním několika dělníků po zavedené správě nastala možnost, žádati za zrušení vnucené správy dle §. 341. a 39. odst. 2. ex. ř.

Ku dovolací stížnosti dlužníka Josefa B. změnil c. k. nejvyšší soud usnesení soudu rekursního a obnovil usnesení soudce prvého z těchto důvodů: Dle §. 341. ex. ř. nemá při řemeslných nebo takových koncessovaných živnostech, k jichž nastoupení jest třeba zvláštní způsobilosti, exekuce vnucenou správou místa, když živnost provozuje majitel její sám nebo nejvýše se čtyřmi dělníky pomocnými a jeví se proto dle shora citovaného zákonního ustanovení výkon povolené vnucené správy této živnosti dlužníka býti nepřípustným.

Na tom nemění ničeho okolnost, že dlužník v čase povolení vnucené správy živnost tesařskou provozoval s 8 pomocníky, poněvadž zákon v §. 341. ex. ř. nemluví o povolení, nýbrž o vedení exekuce vnucenou správou a — aniž by činil rozdílu mezi dobou povolení a dobou výkonu — bezvýminečně určuje, že (patrně z důvodů národo-

hospodářských) exekuce vnucenou správou v případech ve druhé větě 1. odstavce §. 341. ex. ř. uvedených místa nemá, z čehož nutně souditi dlužno, že i povolená vnucená správa dále nemůže trvati, když po povolení jejím jeden z naznačených případů nastane.

Usnesení prvého soudce vyhovuje tudíž v podstatě předpisu §. 39. odst. 2. ex. ř. a není zapotřebí probírati otázku soudem rekursním vyvolanou, zdaliž vnucený správce jest výhradně oprávněn pomocné dělníky dlužníka propouštěti, poněvadž za správce jmenovaný Antonín Č. až dosud tohoto úřadu skutečně nevykonával.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. srpna 1899 č. 12.258.

Sekretář J. Vávrů.

Jest §. 86. zákona o společenstvech výdělkových a hospodářských řádem exekučním změněn?

Na jmění dělnického společenstva S. k zaopatřování potravin a příbytků v Čechách, zapsaného společenstva s obmezeným ručením ve V., byl c. k. krajským soudem v P. uvalen konkurs.

Dle rozvrhu příspěvků správcem konkursní podstaty předloženého a soudem konkursním schváleného měli bývalí členové společenstva připlatiti po 20 zl.

Bývalí členové J. T., M. E. a J. P. vzali schválený rozvrh příspěvků žalobou v odpor, tvrdíce, že přihlášky členské nepodepsali, a nabízeli správci konkursní podstaty částky po 20 zl. s žádostí, aby je přijal jako zajištění a do rozhodnutí rozepře aby exekuce vedena nebyla.

Správce konkursní podstaty nabízených částek s touto výhradou nepřijal a učinil při c. k. krajském soudě v P. návrh, aby byla proti J. T., M. E. a J. P. povolena exekuce zabavením svršků.

J. T., M. E. a J. P. odvolávajíce se na svou žalobu, podali proto, než návrh exekuční vyřízen byl, žádost, by exekuce proti nim dle §. 42. ex. ř. až do rozhodnutí rozepře odložena byla.

C. k. krajský soud v Plzni žádost tuto zamítl, poněvadž dle speciálního ustanovení §. 86. zákona o společenstvech výdělkových a hospodářských ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. žaloba o neplatnost příspěvku, v repartičním řízení předepsaného, exekuce nestaví a povolil exekuci zabavením.

Ku stížnosti J. T., M. Ě. a J. P. změnil c. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesení to a povolil odložení exekuce až do rozhodnutí o jejich žalobě, pak-li dlužníci částky po 20 zl. k pojištění vymáhající věřitelkyně nejdéle do 25. listopadu 1899 k soudu složí a to z následovních důvodů:

Úvodní zákon, daný 27. května 1896 č. 78 ř. z. k řádu exekučnímu, neponechal ustanovení §. 86. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. o výdělkových a hospodářských společenstvech, dle něhož žaloba nestaví exekuce, v platnosti. Na místě tohoto ustanovení, jež obsahovalo předpis o předmětu nyní v exekučním řádě upraveném, nastoupila ustanovení exekučního řádu, týkající se odložení exekuce v §. 42. a násl. obsažená.

Dlužníci podáním svrchu naznačené žaloby prokázali náležitost §. 42. odst. 1. ex. ř. a zasláním částky 60 zl. správci konkursní podstaty jakožto sumy zjišťovací, které on však prý nepřijal, projevili ochotu, částku tu k pojištění vymáhající věřitelkyně složiti. Proto slušelo rekursu dlužníků vyhověti a žádané odložení exekuce povolené podle §. 44. odst. 2. ex. ř. závislým učiniti na složení částky 60 zl. k soudu.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu pro království České ze dne 7. listopadu 1899 č. j. R. V. 444./99.—168.

—t.

Literární zprávy.

Různění překážek manželských na veřejné a soukromé není kanonické. Napsal professor JUDr. Kamil Henner. V Praze, nákladem Fr. Řivnáče 1899, IV a 155 str. v VIII. (Dokončení.)

Ano, i když jest manželství tělesně vykonáno (consummatum), mají toho manželé vůli, do řeholního řádu vstoupiti, když jen druhý manžel k tomu přivolí a buď zároveň do řehole vstoupí, aneb aspoň, nepodléhá-li totiž ani pro svůj mladistvý věk, ani pro svou mravní povahu, žádnému podezření nezdrželivosti, mimo řeholní řád prostý slib čistoty (simplex votum castitatis) složí; v tomto případu však, jak samo sebou patrno jest, jejich manželství co do svazku nikoliv se nerozlučuje. „Quum sis,“ tak zní c. 4. eod., uváděje odpis papeže Alexandra III. k biskupu Exonenskému (Exeter) v Anglii, „praeditus scientia literarum, ignorare non debes, sanctorum Patrum (t. j. našich předchůdců blahé

paměti, zejména Řehoře I. a Mikuláše I.; srov. c. 19. 21. 25. 26. C. 27. qu. 2) constitutioni esse contrarium, ut vir, uxore sua, aut uxor, viro ejus non assumente religionis habitum, debeat ad religionem transire. Inde est, quod auctoritate apostolica prohibemus, ne in episcopatu tuo virum vel uxorem, nisi uterque ad religionem migraverit, transire permittas. Verum si ita uxor senex est et sterilis, quod sine suspicione possit esse in saeculo, dissimulare (t. j. k tomu svoliti; srov. gl. ad h. c. v. dissimulare) poteris, ut, ea in saeculo remanente et castitatem promittente, ad religionem transeat vir ejusdem."

Co se II. these dotýče, totiž rozdělování překážek manželských na veřejnoprávní (veřejné) a soukromoprávní (soukromé), tož máme za to, že kanonické právo a sice ode dávných dob, zná a uznává takové překážky manželské, jichž uplatnění přísluší církevnímu soudci z povinnosti úřadu, anižby vyčkávati musil žaloby dotčenými stranami podané, a jež církevnímu soudci oznámiti v určitých případech každý člen Církve povinen jest; jinými slovy: manželské překážky veřejnoprávní n. veřejné). Tohoto výrazu o týchž překážkách sice staré právo kanonické ještě neužívá, avšak též překážky manželské samy co do podstaty úplně zná a uznává. To zejména o pokrevenství (cognatio naturalis n. consanguinitas) a švakrovství (affinitas) platí, jakož jde z c. 5. X. de consangu. et affin. IV. 14., jež církevnímu soudci v té příčině přikazuje: „Ne . . . infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publice inhibere, et praesumptores ecclesiastica districtione punire, non obstante consuetudine, quae dicenda est potius corruptela." Dále sem patří c. 1. eod., jež církevnímu soudci vzhledem ku čtvrtému stupni švakrovství takto nařizuje: „Inquisita . . . diligentius veritate, si per testes circumspectos, omni exceptione majores inveneris, quod primus vir (t. j. zemřelý manžel té které vdovy) superstitem (t. j. nynějšího zdánlivého manžela též vdovy) quarto gradu consanguinitatis attingit, non differas divortii sententiam promulgare" Rovněž c. 7. X. de cognat. spirit. IV. 11., kdežto se v příčině příbuzenství duchovního, mezi pokrevním synem otce A. a dcerou kmotra neb kmotry téhož syna existujícího, jež se fraternitas spiritualis nazývalo a až do obecného církevního sněmu Tridentského rozlučující překážkou manželskou (impedimentum matrimonii dirimens) bylo,[2]) církevnímu soudci

[2]) Byl-li kdo komu při svátosti křtu aneb biřmování kmotrem nebo kmotrou (patrinus neb matrina), stává se tím vzhledem k němu duchovním otcem nebo duchovní matkou (patrinus n. matrina) a vzhledem k jeho pokrevním rodičům compater n. commater; rovněž křtěnců neb biřmovanců pokrevní otec a matka vzhledem k jeho kmotru neb kmotře compater

takto přikazuje: „Tua nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem (totiž: exortam) filiam compatris patris sui vel commatris sibi possit matrimonialiter copulare, et, si contraxit, an debeant separari, et an conscii talis matrimonii teneantur illud in publico accusare. Super quo respondemus, quod hujusmodi personae non possunt matrimonium contrahere, et, si contraxerint, possunt (k čemuž gl. v. possunt, táhnouc se ku c. 1. 3. h. t. dí: Id est, debent de jure) ab invicem separari, et qui contractum sciverint, debent ecclesia illud nunciare."

Totéž platí i o manželské překážce, na vyšším posvěcení (ordo sacer) a na slavné professí řeholní (professio religiosa solemnis) neb na slavném slibu čistoty (votum castitatis solemne) se zakládající. To vysvítá z nařízení papeže Kalixta II. (1118—1124) na církevním sněmu Remešském (Rhemense) r. 1129 v cap. 5. vyneseného a na obecném církevním sněmu Lateranském I. r. 1113 v can. 21. týmiž téměř slovy opětovaného, jež jsouc v c. 8. D. 27. uvedeno, zní takto: „Presbyteris, diaconis, subdiaconis et monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdicimus; contracta quoque matrimonia ab hujusmodi personis disjungi, et personas ad poenitentiam redigi debere, juxta sacrorum canonum diffinitiones (srov. c. 9. 10. D. XXXII.) judicamus."

Tyto a jim podobné překážky manželské tudíž zajisté podstatu veřejnoprávních neb veřejných překážek manželských do sebe mají.

Co se týče překážek manželských, jež slovou soukromoprávní neb soukromé, není nikoli těmto překážkám rozuměti tak, jako by Církev

---

a, pokud se týče, commater slovou. Onen vzájemný poměr týchž osob sám o sobě compaternitas n. commaternitas se nazývá. Sv. Tomáš Aquinský (Comment. in Sententt. lib IV. dist. 42. qu. 1. art. 3. qu. 3. ad 2.) to vyjádřil následujícími slovy: „Unus semper erit compatrum spiritualis, alter carnalis; nec fallit regula talis." Křtěnec aneb biřmovanec vzhledem k svému kmotru neb kmotře slove duchovním synem neb duchovní dcerou (spiritualis filius n. filia) a oproti pokrevním dětem kmotrovým neb kmotřiným, jakož i tyto oproti němu spiritualis frater n. soror. Srov. Archiv für kath. Kirchenrecht, sv. 15. str. 242. násl. I mezi těmito druhdy právo kanonické překážku manželskou rozlučující uznávalo (srov. c. 1. C. 30. qu. 3.; c. 3. x. de cognat. spirit. IV. 11; c. 1. eod. in Sext. 4, 3). Obecný církevní sněm Tridentský (sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 2.) však onu překážku manželskou, jakož i některé jiné, z duchovního příbuzenství pocházející, zrušil. Mezi ostatními dětmi pokrevních rodičů, kromě křtěnce neb biřmovance, s jedné a dětmi kmotrovými a kmotřinými s druhé strany právo kanonické překážky manželství rozlučující neuznávalo. Srov. cap. 3. x. de cognat. spirit. IV. 11.

některé spojení manželské, ačkoliv ono zájmům jejím a svatosti manželství odporuje, nicméně pouze proto dopouštěla, že si ho ti kteří jednotlivci přejí, nikoli; nýbrž tak jim rozuměti jest, že Církev některé spojení manželské, ačkoliv ono zájmů jejích a svatosti manželství nikterak neuráží, nicméně vzhledem k zájmu dotčených jednotlivců v jistých okolnostech vylučuje, nechtíc totiž dopustiti, aby oni, též spojení manželské uzavírajíce, bez svého vědomí a svolení znamenité zlo aneb těžké břemeno na se uvalili a tak svůj blahobyt těžce poškodili; což ovšem mateřské péči, kterou Církev vůbec o blaho svých věřících má, dokonce přísluší.[3]) A to činí Církev zvláště tu, když kdo, o témž zlu nebo břemenu nevěda, ono spojení manželské uzavřel aneb k jeho uzavření velikou a nespravedlivou bázní donucen byl. V takovém případu tudíž Církev onu překážku manželskou k platnosti přivoditi a onomu spojení manželskému odpírati jen dotčenému kontrahentu dovoluje, zároveň pak jemu na vůli zůstavuje, aby, když byl o onom zlu anebo břemenu se dozvěděl, jeho nedbaje k témuž spojení manželskému výslovně aneb mlčky přivolil, aneb když ono nucení pominulo a on úplné svobody nabyl, z vlastního puzení týž sňatek manželský schválil; což rovněž buď slovem aneb skutkem vykonati může. Při takovéto překážce manželské tudíž na váhu padá zájem dotčených jednotlivců a toliko jim propůjčeno jest právo, pro ni neplatnosti sňatku manželského se domáhati. A takovou překážku manželskou tudíž oproti svrchu zmíněným, veřejnoprávním neb veřejným, ve smyslu právnického názvosloví důsledně soukromoprávní neb soukromou nazývati lze.[4])

---

[3]) V témž smyslu S. Poenitentiaria Apostolica dekretem ze dne 15. ledna 1866 v §. 5. duchovním správcům v Italii, kdež zákonem ze dne 2. dubna 1865 manželství civilní obligatorní zavedeno jest, avšak tak, že věřícím na vůli ponecháno, způsobem církevním manželství uzavříti buď před civilním uzavřením jeho, aneb teprv po něm, nařídila takto: „Quamvis autem fidelium matrimonium tum solum contrahatur, quum vir et mulier, impedimentorum expertes mutuum consensum patefaciunt coram Parocho et Testibus, juxta citatam S. Concilii Tridentini formam, atque ita contractum matrimonium omnem suum valorem obtineat, nec opus sit, ut a civili potestate ratum habeatur, aut confirmetur: attamen ad vexationes poenasque vitandas, et ob bonum prolis, quae alioquin a laica potestate ut legitima nequaquam haberetur: .... opportunum et expediens videtur, ut iidem Fideles, postquam Matrimonium legitime contraxerint coram Ecclesia, se sistant, actum lege decretum exequuturi, ea tamen intentione, ... (ut) sistendo se Gubernii Officiali nihil aliud faciant, quam ut civilem caeremoniam exequantur.“ (Acta S. Sedis, ed. Rom. 1865 sqq. vol. I. p. 510. sq.).

[4]) Dít o tom de Becker, professor práva kanonického na universitě v Lövenu (v Belgii), De sponsalibus et matrimonio. Bruxellis 1896, str. 51:

Obyčejně za soukromoprávní neb soukromé překážky manželské se pokládají, jak spisovatel na str. 9. připomíná, omyl, bázeň a donucení, nesplněná výminka a tajná nemožnost vykonati soulož.

My zde nemáme nikoli úmysl, úplně vypočísti všecky překážky manželské, jež po právu kanonickém za soukromoprávní neb soukromé považovati lze, nýbrž toliko dovoditi, že právo kanonické takovéto překážky vůbec zná a uznává, a za ně zajisté následující dvě, totiž error conditionis servilis a gravis et injustus metus pokládá, a že tyto dvě soukromoprávní překážky již za starých dob Církve jak v pramenech tak i v literatuře církevního práva manželského se připomínají, ačkoli se o nich tehdáž onoho zvláštního názvu ještě neužívalo, an název ten teprv později zároveň s vývojem názvosloví právnického vůbec upraven a ustálen jest.

1. Error conditionis servilis.

Právo světské, jak římské, tak německé, otroky (servi, mancipia) k uzavření sňatku manželského za nespůsobilé považovalo a tudíž spojení manželské buď otroků mezi sebou aneb s osobou svobodnou (liber, ingenuus) za neplatné pokládalo. (Srv. Ulpian. Fragment. tit. 5. §§. 3. 5.; l. 3. Cod. de incert. et inutil. nupt. 5. 5.; Walter, deutsche Rechtsgesch. II. vyd. v Bonnu 1857, sv. II. str. 14. násll.) Avšak Církev, uvažujíc směr Zjevení Božího (srv. I. Cor. 7, 8. 9. 20. násll.; II. Cor. 5, 15.; Gal. 3, 27. 28.; Ephes. 4, 4—6; Coloss. 3, 11.) otroky k uzavření pravého a svátostného manželství za spůsobilé prohlásila, jelikož i je Otec nebeský za své dítky považuje a Kristus Pán svátosti i pro ně ustanovil, a tudíž nařídila, že otroci, ovšem bez ujmy služeb, pánům svým povinných, pravé a nerozlučitelné manželství uzavříti mohou, a to sice, jak mezi sebou, tak i s osobami svobodnými. (Srv. c. 1. 8. C. 29. qu. 2.; c. 1. X. de conjug. serv. IV. 9.) Pro tento druhý případ však Církev ustanovila, že, aby též manželství bylo platné, osoba svobodná, v ně vstupující, musí o tom věděti, že druhý kontrahent jest otrokem. Uvažujíc totiž Církev, kterak

---

„Ratione juris accusandi seu impugnandi matrimonium, impedimenta a pluribus dividuntur in impedimenta juris publici et juris privati. Vocantur juris privati, non sane eo sensu quod quaestiones de validitate matrimonii bonum mere privatum aliquando spectent et partes possint pro lubitu uti vel non uti vita conjugali; sed quia, ob ob rationes, in ipso bono publico fundatas, jus accusandi matrimonium seu petendi declarationem nullitatis, ipsis contrahentibus regulariter reservatur, exclusis aliis.“ — „Pro . . . impedimentis, quae dicuntur juris publici, judex ex officio procedere potest nec tenetur exspectare instantiam unius partis.“

otroci v životě občanském a politickém mnohými a těžkými břemeny stíženi jsou, a kterak by to bylo nepravé, kdyby osoba svobodná, nevědouc s otrokem v manželství všedší, břemena stavu otrockého bezděky podstoupiti a snášeti musila, v té příčině k ochraně osoby svobodné svrchu uvedené opatření učinila. Tou měrou otroctví (servitus) samo o sobě po právu církevním není rozlučující překážkou manželství, nýbrž jen v tom případu, když o něm osoba svobodná, s otrokem manželství uzavírajíc, neví (servitus ignorata); a jelikož v tomto případu osoba svobodná obyčejně za to má, že strana druhá jest rovněž svobodná, a tou měrou táž její nevědomost omylem se býti jeví, tudíž v právu církevním v té příčině o error conditionis servilis řeč jest. Když ale byla osoba svobodná, v dotčeném omylu jsouc, s otrokem v manželství vešla, má toho, o onom omylu zpravena byvši, avšak jen ona a žádný jiný, vůli, týž omyl jakožto rozlučující překážku manželskou k platnosti přivoditi a prohlášení neplatnosti onoho spojení manželského se domáhati, aneb tento omyl pominouc, témuž spojení manželskému přivoliti; kteréžto přivolení státi se může buď výslovně, anebo skutkem, zejména dobrovolným konáním manželské povinnosti. Zde jest tudíž všecko, čeho k podstatě překážky manželství soukromoprávní neb soukromé se požaduje.

Přihlédneme-li k pramenům církevního práva, nalezneme tuto překážku stanovenu již v Capitulare Vermeriense z r. 753 cap. 6. (Monumenta Germ. hist. Legum, I. 22.), jež v té příčině přikazuje takto: „Si quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit et existimat, quod ingenua sit, si ipsa femina fuerit postea in servitute detecta, si eam a servitute redimere potest, faciat; si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam scierat et collaudaverat, prout legitimam eam habeat. Similiter et mulier ingenua de servo alterius facere debet.“ Též v Capitulare Compendiense z r. 757 cap. 5. (Mon. Germ. hist. Legum, I. 28.), jež takto zní: „Si femina ingenua acceperit servum, sciens, quod servus esset, habeat eum, quia omnes unum patrem habemus in coelis.“ — Rovněž onu překážku stanoví c. 2 X. de conjug. serv. 4. 9., jež přikazuje, aby příslušní soudcové církevní sňatek manželský, jejž osoba svobodná s osobou stavu otrockého, o jejím otroctví nevědouc, uzavřela, za neplatný prohlásili, ač nebyla-li osoba svobodná, napotom o otroctví strany druhé se dozvěděvši, s ní po manželsku obcovala; v kterémžto případu mají týž sňatek za pravé manželství prohlásiti. „Proposuit nobis“, tak zmíněné c. zní, „M. mulier, quod, quum vir ejus cum ea diutius permansisset, notam ei servilis conditionis objecit, asserens, eam esse ancillam,

quam liberam esse credebat, quum eam duxit in urorem, Mandamus, quatenus, si constiterit, quod idem vir praefatam mulierem, postquam illam audivit esse ancillam, carnaliter cognovit, ipsum monitione praemissa compellatis, ut eam sicut uxorem maritali affectu pertractet. Si vero aliter fuerit, et sententiam divortii proferri contingat, mulierí pecuniam, quam prafato viro pro dote concessit, restitui faciatis".[5]) Dále sem patří c. 4. e o d., jímžto následující případ manželský rozhodnut jest. Papežský legát, kardinál kněz G., manželství jistého rytíře R. s otrokyní, již on měl za osobu svobodnou, uzavřené, prohlásil za neplatné. Na to týž rytíř s jinou osobou manželství uzavříti zamýšlel, v čemž mu však, jak se zdá, jeho biskup bránil. Když se o tom papež dozvěděl, témuž biskupovi přikázal, aby, bude-li provedeno, že byl onen rytíř touž otrokyni, o jejím otroctví nevěda, za manželku pojal, a když byl poznal, že otrokyní jest, k ní ani skutkem ani slovem nepřivolil, z kteréžto příčiny řečený papežský legát ono spojení manželské rozloučil, témuž rytíři z nařízení papežského nový sňatek manželský uzavříti povolil. Zníť též c. 4. e o d. doslovně takto: „Ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod G. presbyter cardinalis, Apostolicae Sedis legatus, R. militem a muliere quadam propter conditionis separavit errorem. Ideoque mandamus, quatenus, si constiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod, postquam intellexit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem, propter quod per cardinalem eundem ab ejus fuerit consortio separatus, contrahendi cum alia liberam ipsi concedas auctoritate apostolica facultatem."

Tudíž patrno, že dotčenou překážku manželskou prameny ryzího církevního práva manželského za soukromoprávní neb soukromou uznávají.

Totéž platí o literatuře církevního práva manželského, a sice již ze starých dob Církve pocházející. Budiž zde předně uveden Dekret Graciánův (Decretum Gratiani), kdežto Gratian nejenom svrchu zmíněná Capitularia regum Francorum, ovšem pod názvem nařízení synodálních uvádí, totiž v c. 4. 5. C. 29. qu. 2., nýbrž i vzhledem ku Capitulare Compendiense, v c. 5. ead. uvedenému (si femina ingenua acceperit virum, sciens, quod servus sit, habet eum), post can. 6. ead. tuto poznámka činí: „Quum dicitur, sciens illum servum, datur intelligi, quod, si nesciret, illum servum esse, non cogitur cum eo

[5]) Za oněch dob totiž soudcové církevní, ovšem z přivolení moci státní, i v příčině občanských právních účinků manželství věřících rozhodovali. Srv. c. 2. 3. X. de donatt. inter vir. et uxor. 4., 20.

mnere." A post c. 2. ead. týž dí: „Non negatur, ingenuum posse nubere servo, sed dicitur, quod, si nescitur esse servilis conditionis, libere potest dimitti, quum servitus ejus fuerit deprehensa."

Rovněž o též překážce zmínku činí sv. Tomáš Aquinský (Comment. in Sententt. IV. dist. 36. qu. un. art. 1. ad 1.; ed. Parm. 1852 sqq. tom. VII. p. 994.), řka: „Dicendum, quod servitus contrariatur matrimonio quantum ad actum, ad quem quis per matrimonium alteri obligatur, quem non potest libere exequi; et quantum ad bonum prolis, quae pejoris conditionis efficitur ex servitute parentis. Sed quia quilibet potest in eo, quod sibi debetur, sponte detrimentum aliquod subire, ideo, si alter conjugum scit alterius servitutem, nihilominus matrimonium tenet." — „Et sic patet, quod servitus non impedit matrimonium, nisi, quando ignorata est ab alio conjuge, et si ille sit liberae conditionis; et ideo non prohibet inter servos esse conjugia, vel etiam inter liberum et ancillam." A na jiném místě (ibid. ad 3. p. 995.): „Jure positivo determinante est factum, quod servitus ignorata matrimonium impediat, ne aliquis sine culpa puniatur; est enim quaedam poena uxoris, quod habeat virum servum, et e converso."

Podobně Tomáš Sanchez († 1610), Disputationes de S. Matrimonii Sacramento, lib. VII. disp. 19. n. 2. (ed. Antverp. 1626, tom. II. p. 74.): „Error conditionis servilis, quando liber contrahit cum ancilla, vel libera cum servo, reddit irritum matrimonium." A na jiném místě (ibid. n. 23. p. 80.): „Jus ecclesiasticum solum matrimonium irritat inter eos, quorum alter est liber, alter vero servus, ac liber inscius est servitutis." — „Ratio, quae induxit Ecclesiam ad hoc impedimentum statuendum, ea est, ut resarciat injuriam irreparabilem illatam libero, ignoranti conditionem alterius servilem, et ob gravem contractus inaequalitatem".

Též Emman. Gonzalez de Tellez († 1649), Commentaria perpetua ad singulos textus quinque Librorum Decretalium Gregorii papa IX., ad c. 4. X. de conjug. serv. IV. 9. n. 6., ed. Lugd. 1715 tom. IV. p. 143.), jenž dí: „Ex contracto . . . matrimonio (a libero) cum servo gravis injuria fit conjugi libero, laediturque bonum prolis, quae non poterit commode nutriri et educari, cum omnia, quae servus acquirit, domino acquirat. Et tandem adversatur mutuae cohabitationi, quandoquidem servus debeat in domo domini habitare, et ab eo possit in remotas partes mitti." — „Unde juste Ecclesia statuit, errorem conditionis servilis omnino irritare matrimonium."

2. Gravis et injustus metus.

Nucení neb násilí (coactio, vis), jímž kdo někoho k jistému činu přiměti chce, může býti dvojí, úplné (coactio n. vis absoluta), jež při onom člověku, jemuž se činí, užívání svobodné vůle naprosto vylučuje a jeho za pouhý hmotný nástroj téhož činu užívá, aneb částečné (coactio n. vis relativa, conditionalis), jež při témž člověku užívání svobodné vůle naprosto nevylučuje, nýbrž jen obmezuje. Tou měrou čin, násilím úplným vymožený, jest dokonce nevolný (involuntarius), aniž onomu člověku mravně se přičítati může, kdežto čin, jejž člověk následkem částečného nucení předsevzal, jest vlastně volný (voluntarius), tak že se témuž člověku mravně přičítati musí. Takovéto částečné nucení neb násilí děje se tím způsobem, že se tomu člověku pro ten případ, kdyby nechtěl onen čin vykonati, jistým zlem vyhrožuje; kterážto vyhrůžka v něm působí bázeň (timor, metus) před zlem, jemu nastávajícím. Jestiť bázeň (timor, metus) jak dí l. 1. D. Quod metus causa. 4. 2., „instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio.“ Tudíž se v právu vis a metus obyčejně spolu pojí (srv. cit. l. I. D.).

Jest-li to zlo, jímž se komu vyhrožuje, veliké, a uskutečnění této vyhrůžky k pravdě podobné, pokládá se bázeň, tím a takým vyhrožováním způsobená, za velikou (metus gravis); která se v právech obyčejně opisuje slovy: metus, qui cadit in constantem virum (srv. l. 2—6. D. eod.; c 8. X. de spons. IV. I.). A děje-li se ono vyhrožování proti právu a spravedlnosti, ku př. vyhrožuje-li člověk soukromý někomu usmrcením neb zraněním, jest bázeň, tím způsobená, nespravedlivá (metus injustus).

Čin bázní, byť i velikou a nespravedlivou, vymožený, sám o sobě není nikterak nevolný (involuntarius), ježto vůle dotčeného člověka při něm skutečně působila. Jelikož však by to bylo bezpráví, kdyby onen člověk právní následky téhož činu podniknouti musil, tudíž mu právo proti takovému bezpráví poskytuje pomoci. Tou měrou l. 21. §. 1. D. Quod metus causa. 4. 2. takto stanoví: „Quod metus causa gestum erit, nullo tempore Praetor ratum habebit.“ A v §. 5. ibid.: „Si metu coactus adii haereditatem, puto me haeredem effici, quia, quamvis, si liberum esset, noluissem, tamen coactus volui; sed per Praetorem restituendus sum, ut abstinendi mihi potestas tribuatur.“

Rovněž i Církev sňatek manželský, na tom neb onom kontrahentu velikou a nespravedlivou bázní vynucený, pro bezpráví, jež se mu tím učinilo, a pro záhubné následky, které by týž sňatek pro něho měl, považuje za neplatný, zároveň však kontrahentu, takto donuce-

nému, ponechává na vůli, aby, úplné svobody nabuda, k témuž sňatku buď vyslovně aneb mlčky přivolil a v něm zůstal. Tudíž Církev i při této překážce manželské hlavně zájem dotčených kontrahentů na zřeteli má.

Co se týče pramenů církevního práva manželského, budiž tu především uvedeno c. 14. X. de spons. IV. 1., jež v té příčině takto nařizuje: „Quum locum non habeat consensus, ubi metus et coactio intercedit, necesse est, ut, ubi consensus cujusquam requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur, et, ubi de ipso quaeritur, plena debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, et sequatur exitus, qui de invitis solet nuptiis provenire.“ Dále c. 28. eod., jež takto zní: „Illis (mulieribus), quae benedictione accepta mox a sponsis aufugiunt ante carnis copulam subsecutam, asserentes, se nunquam in illos veraciter consensisse, sed metu illato compulsas verba protulisse consensus, licet animo dissentirent, non statim est audientia deneganda, sed de illato metu est cum diligentia inquirendum; et si talis metus inveniatur illatus, qui potuit cadere in constantem virum, erunt non immerito audiendae.“ Též sem patří c. 4. X. Qui matrim. accus. poss. IV. 18., jež stanoví, že ženská, věkem nedospělá (impuber), k sňatku manželskému donucená, když byla, dosáhši dospělosti (pubertas), k obcování manželskému přivolila, za příčinou onoho donucení se již neplatnosti téhož sňatku domáhati nemůže. Díť: „Sentimus, quod adversus matrimonium audiri non debet, quae ante cognitionem sui legitimum annum attingens, quum potuit, minime reclamavit. Sicut enim ante legitimum consensum, qui in duodecimo anno spectatur, potuit dissentire, sic, postquam legitimo tempore accedente semel etiam copulae carnali consensit, ex ratihabitione sibi super hoc silentium non ambigitur indixisse.“ — Zvláště pak c. 21. X. de spons. IV. 1., jímž následující případ manželský rozhodnut jest. V diecési N. byl jistý otčím svou nevlastní dceru, věkem ještě nedospělou, k manželství s jistým mužem, rodem Němcem, donutil; kterážto, když byla s oním manželem půl druhého roku žila, od něho odešla, tvrdíc, že byla k manželství s ním donucena, což se nabízela prokázati skrze svědky. Na dotaz, od dotčeného biskupa v té příčině na papeže vznesený, tento odpověděl, že táž osoba k onomu muži se navrátiti musí, jelikož za to míti nutno, že ona tak dlouhým s týmž mužem přebýváním své přivolení k onomu sňatku manželskému projevila. Zníť též c. 21. doslovně takto: „Ad id, quod per tuas literas intimasti de quadam parochiana (zde tolik co: dioecesana; srv. c. 3.

X. de paroch. 3., 29.) tua, quam suus vitricus cuidam Teutonico matrimonialiter copulavit, taliter respondemus, quod, quamvis undecim annos habens, ab initio invita fuisset tradita et renitens, tamen, quia postmodum per annum et dimidium sibi cohabitans consensisse videtur, ad ipsum est cogenda redire. Nec de caetero recipiendi sunt testes, si quos memorata mulier ad probandum, quod non consensisset in eundem, nominaverit producendos; quum mora tanti temporis hujusmodi probationem excludat". A konečně tu ještě uvedena buď Instructio pro judiciis ecclesiasticis Imp. austr. quoad causas matrim., jež v §. 93. v té příčině nařizuje takto: „Matrimonium, quod consensus fictus irritum reddit, consensu ab eo, qui ficte egerat, vere praestito, convalidatum censeatur oportet. Idem obtinet de matrimonio, cui . . . vis metusve obstitit, quamprimum pars, quae . . . violentiae injustae suberat, . . . libertate plene recuperata verbo factove assensum supplevit." A v § 116.: „Propter coactionem injustam ea tantum pars, . . . cui consensus coactione injusta extortus est, matrimonium accusare potest. Jure suo excidit, quando, postquam . . . metus, qualis ad matrimonium irritandum sufficit, cessavisset, debitum conjugale voluntarie ac scienter praestiterit, vel etiam, quin circumstantia ista probari possit, conjuale vitae consortium per sex menses [6]) voluntarie continuaverit."

Z toho zajisté vysvítá, že prameny církevního práva manželského metus gravis et injustus za soukromoprávní neb soukromou překážku manželskou uznávají.

[6]) Tato doložka k textu svrchu dotčeného c. 21. X. de spons. IV. I. se na tom zakládá, že ženská, v témž c. 21. X. de spons. uvedená, byla, když onen sňatek manželský donucením uzavírala, věkem nedospělá (undecim annos habens), a že tudíž v případu tam vytčeném z doby: per annum et dimidium", v té příčině dle l. 4. D. de rit. nupt. 23. 2. (Minorem annis duodecim nuptam tunc legitimam uxorem fore, quum apud virum explesset duodecim annos), vlastně na váhu padá jen dimidium anni (sex menses). Srv. dotyčné poznamenání v „Acta et Decreta Concil. provinc. Viennens. a. D. 1858." ed. Vind. 1859, na str. 305. násl. O církevní povaze téže Instrukce svědčí úsudek od pěti učenců Římských, katolického bohosloví a práva církevního i světského výtečně znalých, o ní vynesený a k ní připojený, jenž zní takto: „Praesentem Instructionem, quam Celsissimus ac Reverendissimus Princeps Archiepiscopus Vindobonensis Joseph Othmarus Rauscher exaravit, pro singulari, qua praestat, modestia nobis exhibuit, ut privatum nostrum de ea judicium aperiremus. Hujusmodi benignitati respondere cupientes, diligentiori quo voluimus examini opus subjecimus, et pro rei veritate declaramus, nihil in eos nos invenisse, quod vel Sacrorum Canonum praescripto, vel Apostolicarum Constitutionum ordinationibus, vel probatorum Doctorum sententiis conforme non sit. Quamobrem Opus summo labore ac sapientia elucubratum,

To též platí i o literatuře církevního práva manželského, a sice již ze starých dob Církve pocházející. Tak zejména Petrus Lombardus († 1164), Sententt. lib. IV. dist. 29. (Migne Patrolog. cursus compl. Series lat., tom. 192. p. 916.), dokládaje se odpisu, papežem Urbanem II. (1088—1099) ku králi aragonskému, jménem Sanctiovi, daného a od Gratiana v can. De neptis. 3. C. 31. qu. 2. uvedeného, v tom ohledu dí: „Ex his apparet, conjugium fieri inter consentientes et spontaneos, non inter renitentes et invitos. Verumtamen, qui inviti et coacti conjuncti sunt, si postea ab aliquo tempore sine contradictione et querimonia cohabitauerint, facultate discedendi vel reclamandi habita, consentire videntur; et consensus ille consequens supplet, quod praecedens coactio tulerat (tolik, co: abstulerat)". Totéž dosvědčuje i Glossa ordinaria k zákonníku papeže Řehoře IX. z r. 1234, jež ad c. 21. X. de spons. IV. l. v. per annum et dimidium v té příčině vzhledem k osobě, k sňatku manželskému donucené, dí: „Effuge, cum poteris, ne consensisse puteris; nam si perstiteris, illius uxor eris." A ku c. 28. eod. táž Glossa v. ante carnis copulam dokládá, řkouc: „Secus, si post; quia tunc consensisse videntur, ita quod postea in contrarium reclamantes non audiuntur." Dále ku c. 4. X. Qui matrim. accus. poss. IV. 18. v. carnali copula připomíná, jak následuje: „Ex quo enim carnali copulae consensit (sc. femina ad ineundum matrimonium coacta), omnis violentia sublata intelligitur, et matrimonium tenet; et ita ratihabitio confirmat sive validum facit, quod ab initio non valebat."

Posléze III., co se týče Justa Henninga Boehmera, tož z toho, co svrchu z pramenův a ze staré literatury církevního práva manželského uvedeno jest, patrně vysvítá, že on v příčině věci, o které tuto řeč jest, co do podstaty, nic nového nezavedl, nýbrž pouze, co v pramenech církevního práva manželského, a zejména v zákonníku papeže Řehoře IX. z r. 1234 (X.) nalezl, vyslovil; což i z toho jde, že on, dotčené výroky čině (Jus eccl. Protest. lib. IV. tit. 18. § II. a III.), výslovně téhož zákonníka se dokládá, řka: „Impedimemtum, quod nullitatem connubii operatur, duplex est, vel privati juris, quod ad laesi arbitrium merum pertinet, ut ei renunciare possit, tam

merito futurum confidimus, ut in vastissimis Imperii Austriaci regionibus, ubi in usum fuerit inductum, sacrae aeque ac civili Republicae bene vertat. Romae die 4. Maji Anni 1855. Aloisius Tomassetti, S. Theologiae et Juris utriusque Doctor; Hannibal Capalti, S. Theologiae et Juris utriusque Doctor; Petrus Becks, Praep. Generalis Societatis Jesu; Laurentius Valenzi, S. Th. et J. U. Dr.; Laurentius Nina, J. U. Dr."

expresse, quam tacite: c. 4. X. h t. (t. j. IV. 18.), vel publici juris, quod delictum alit, ob quod etiam absolutam operatur, nullitatem." — „Differunt hac duo diversa impedimentorum genera ... ratione accusatorum seu actorum. De eo, quod privati juris est, dumtaxat agit conjux vel laesus, utpote vir, si ex postfacto compererit, uxorem ductam esse servilis conditionis; si eam errore cognito cognovit, agere amplius nequit, c. 2. X. de conjug. serv., sed suo juri renunciavit. Pariter uxor tantum, ... quae per vim coacta est ad conjugium, tamdiu agit, quamdiu in spontaneam cohabitationem non consentit; c. 21. X. de sponsal". O něm v této příčině tudíž jen tolik říci lze, že, co podstatně již v pramenech církevního práva manželského, a jmenovitě v zákonníku papeže Řehoře IX. z r. 1234 (X.), jakož i v staré literatuře téhož práva vytčeno bylo, novým, tehdejšímu názvosloví právnickému přiměřeným názvem vyslovil.

Tou měrou nám, že různění překážek manželských na veřejné a soukromé není kanonické, tvrditi nelze.

Ve Vídni. Prelát Dr. Fr. Laurin.

Denník.

Ministerský rada Ant. Wolf †. Dne 4. prosince t. r. zemřel ve Vídni ministerský rada v ministerstvu spravedlnosti pan Antonín Wolf. Narodil se r. 1839. v Kounicích na Moravě, roku 1867. vstoupil do služby soudní, r. 1868. jmenován byl soudním adjunktem, r. 1875. adjunktem radního tajemníka, r. 1882. radou zemského soudu a r. 1890. radou vrchního zemského soudu. V lednu roku 1891. povolán byl do ministerstva spravedlnosti a v následujícím roce jmenován odborným radou. Roku 1896. pak byl jmenován ministerským radou. Jako úředník ministerský vyznamenán jest nejprve řádem železné koruny III. třídy a potom řádem Leopoldovým. Nebožtík byl rodem a smýšlením Čech, muž spravedlivý a svého oboru znalec výtečný. O působnosti jeho v ministerstvu napsala „Wiener Zeitung" toto: „Zastával v ministerstvu spravedlnosti administrativní a osobní záležitosti obvodu českého vrchního zemského soudu. Jako referent tohoto oddělení, následkem politických a jazykových poměrů nad míru obtížného, požíval u svých představených a svých soudruhů v povolání neobmezené důvěry, již pro své rozsáhlé znalosti zemských a správních poměrů, jakož neméně pro své výtečné vlastnosti osobní cele si zaslu-

hoval. Spojoval s rozsáhlou znalostí správy obětivou, příkladnou horlivost, jíž neumdlévaje a neváhaje sloužil ve svém úředním povolání. Obdařen jsa význačným smyslem pro nestranost a spravedlnost, mírný a prost vší vášně v posuzování protiv právě v jeho obvodu četně se srážejících, shovívavý ku jiným, ochoten pomoci, kde bylo třeba, charakter v celém svém smýšlení a jednání, těšil se u všech, kdo s ním se stýkali, největší vážnosti a úctě."

Literatura. Nákladem firmy Höfer & Klouček vyšla sbírka zákonů „Österr. Vorschriften über Banken, Börsen und Lagerhäuser", spořádaná a zejména též pilným výborem z judikatury nejv. soudu a správního dvoru soudního opatřená od dra L. Derblicha, tajemníka zdejší finanční prokuratury.

„Vnitřní úřední řeč" při zprávách k vyšším soudům. Ministerským nařízením ze 14. října 1899 zrušeno bylo jazykové nařízení ze 24. února 1898 č. 16. říšsk. zák. a nařízeno až do zákonného upravení prozatímně šetřiti těch ustanovení a zásad, které v této příčině byly rozhodujícími do času, kdy počalo působiti ministerské nařízení z 5. dubna 1897 č. 12. zemsk. zák., jež pozbylo moci dnem 15. března 1898. Výnosem c. k. ministerstva spravedlnosti ze 16. října 1899 pod č. pres. 298. soudům intimovaným bylo toto nařízení v ten způsob vyloženo, že na příště odpadá užívání obou zemských jazyků ve vnitřní službě, pro niž — jako ve zmíněném období — na novo jen němčina platí.

Nehodláme se obírati uvažováním, srovnává-li se cit. nařízení a tento ministerský výnos se stávajícími zákony čili nic, o čemž rozhodovati sluší soudům, nýbrž prozatím pouze otázkou jedinou, vztahují-li se předpisy o t. zv. vnitřní úřední řeči ve výše citovaném výnosu zmíněné na zprávy, kterými soud právní prostředky stran vyšším soudům předkládá.

Před jazykovým nařízením z 5. dubna 1897 bylo ovšem zvykem tyto zprávy předkládací sepisovati jazykem německým, ministerské nařízení ze 14. října 1899 nařizuje však šetření nikoliv zvyků, nýbrž ustanovení a zásad rozhodných v době před počátkem působnosti jaz. nařízení z 5. dubna 1897. Nařízením ze 14. října 1899 bylo tedy obnoveno dříve zrušené jaz. nařízení Stremayerovo z 19. dubna 1880. a Pražákovo ze 26. září 1886. — §. 1. nařízení Stremayerova zní: „Političtí, soudní úřadové a státní zastupitelstva v zemi jsou povinni vyhotoviti vyřízení, jež se stranám k jejich ústní žádosti nebo písemnému podání vydati mají, v tom zemsk. jazyku, ve kterémž ústní žádost se přednesla aneb v němž podání sepsáno jest."

Dvorským dekretem ze 3. listopadu 1792 č. 67. sb. z. s., tedy zákonem, jest stanoveno: „Den Parteien, welche wider eine Verfügung des unteren Richters den Rekurs ergreifen, ist für den Fall, dass sie von dem oberen Richter abgewiesen würden, jedoch nur auf ihr Verlangen, die Abschrift der erstatteten Amtserinnerungen hinauszugeben?“ Tento zákonný předpis přijat byl také do císařského patentu z 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. pro řízení ve věcech nesporných. §. 13. téhož patentu stanoví, že předpisy řízení sporného o právu stran žádati opis zprávy podané o rekursu platí také v řízení nesporném. Toto právo stran nebylo zkráceno ani zavedením nového řádu civilního a exekučního, naopak možno říci, že bylo rozšířeno ve značné míře. §. 219. s. ř. dovoluje stranám nahlédnouti do všech a vyžádati si opisy všech u soudu se nalézajících spisů, týkajících se jejich právní věci mimo návrhy k rozsudkům a usnesením, protokoly o poradách a hlasování soudů a spisy obsahující disciplinární nařízení — zprávy, o něž se jedná, tu tedy vyloučeny nejsou. Tímto předpisem ovšem nebylo zrušeno ustanovení §. 13. pat. o nesporném řízení (arg. čl. I., II. uvoz. zák. k. c. ř.). §. 73. ex. ř. taktéž dovoluje stranám nahlížeti do všech a vyžádati si opisy všech exekučního řízení se týkajících spisů.

O spisech stranám přístupných pak zajisté nelze tvrditi, že týkají se pouze vnitřní služby, pro kterouž vyhražena byla dle cit. výnosu min. sprav. ze 16. října 1899 řeč německá. Dle toho, co výše pověděno a dle autentického výkladu obsaženého v cit. výnosu min. spravedlnosti o tom, kdy užívání jaz. českého jest vyloučeno, nevztahuje se tudíž předpis o výlučném užívání němčiny na zprávy, o které se nám tuto jedná.

Než i kdyby tu nebylo tohoto vykládaného výnosu min. sprav., slušelo by výhradné užívání němčiny v těchto případech již na základě §. 1. naříz. Stremayerova vyloučiti. Jest totiž jasno, že výraz „vyřízení“ v tomto paragrafu nevztahuje se jen na konečné, meritorní, vyřízení nějaké žádosti nebo podání stran, nýbrž na každé vyřízení, jež se straně k její žádosti vydati musí, jako na př. ustanovení roku ku výslechu protistrany, ku jednání o žalobě, zamítnutí návrhu pro nepříslušnost nebo předčasnost, vrácení podání k opravě atd. Takovým způsobem vyřizují se též právní prostředky, jichž strana použila. Buď se podání (rekurs, odvolání atd.) vrátí jako nepřípustné, nebo k opravě, nebo se předloží vyššímu soudu.

Opis této zprávy, kterouž podání se předkládá, má strana, jak výše dovozeno, právo vždy žádati a to tím spíše, poněvadž zpráva ta-

ková může míti značný vliv na vyřízení věci, tedy týká se zájmu strany, jelikož dle §. 522. e. ř. má soud předložiti spisy „mit einem aufklärenden Berichte“ a soud má dle §. 206. odst. 2. jednacího řádu právo resp. povinnost svoje usnesení ve zprávě odůvodniti a ve případě nejasnosti nebo neúplnosti spisů i případný děj vylíčiti, a nahlédnutím do zprávy nebo vyžádáním si opisu téže jest dána straně jediná možnost činnost soudu kontrolovati a proti nesprávnému vylíčení se brániti.

C. k. soudní adjunkt **August Černý.**

Platnost manželství mezi israelity a jinověrci v Italii. Předpis Talmudu, dle něhož manželské spojení israelity s příslušníkem jiného vyznání náboženského jest neplatné, odporuje veřejnému řádu státních zákonů v Italii, nelze tudíž při posuzování manželství a práv z něho plynoucích domáhati se toho, aby na to vzat byl právní zřetel, třeba i jinak vůbec posuzovala se způsobilost k uzavření manželství dle práva vlasti, k níž manželé náležejí. Táž zásada platí, jak známo, i dle rakouského práva občanského a dále i dle německého nového zákona občanského. (Trib. v Livorně, Clunet 1898. str. 415.)

Změny ve stavu soudcovském na Moravě. Jmenováni byli: soudními adjunkty auskultanti pp. dr. Jaroslav Kořínek, dr. Viktor Sucháuek, oba pro obvod Brněnského vrchního zem. soudu, dr. Josef Körbel pro Bílsko, Hugo Hösler pro Dvůr, Josef Lukeš pro obvod Brněnského vrchního zemského soudu, Karel Jelínek pro Kyjov, dr. Max Weissmann pro Velkou Byteš, Alois Jansa pro Šilperk, dr. Oskar rytíř Montlong pro obvod Brněnského vrchního zemského soudu. — Dále soudním adjunktům bez určitého služebního místa udělena místa soudních adjunktů s určitým služebním místem a to Jaroslavu Lazarovi v Brně, dr. Otmaru Černému v Tišnově, dr. Emilu Goliathovi v Bohumíně, dr. Hug. Bachrichovi v Jaroslavicích a soudnímu adjunktu v Javorníku Robertu Brucklovi místo soudního adjunkta bez určitého služebního místa v obvodu Brněnského vrchního zemského soudu. Přeloženi byli pp.: soudní adjunkt Bedřich Jeřička v Tišnově do Brna, Gustav Kaidosch ve Vel. Byteši do Znojma, Julius Schneider ve Fryštátě do Bílska, Zikmund Hoffmann ve Dvoře do Fryštátu, Jan Strebl ve Vyzovicích do Nového Jičína, Ferdinand Piecska v Bohumíně do Místku, Oldřich Hora v Kyjově do Vyzovic, František Matulík v Šilperku do Prostějova, Alois Kaluscha v Jaroslavicích do Javorníku.

Uprázdněné místo notáře na Moravě a sice v Kyjově nebo v jiném obvodě notářské komory Olomoucké ležícím místě. Žádosti k dotčené notářské komoře do 31. prosince 1899. včetně.

K nauce o rozdělování překážek manželských.

Napsal profesor JUDr. Kamil Henner v Praze.

Pisatel těchto řádků vydal letos spis nadepsaný: „Různění překážek manželských na veřejné a soukromé není kanonické“, o němž letošní „Právník“ na str. 833.—837. a 861.—873. přinesl obšírnou úvahu z povolaného péra vysoce zaslouženého českého kanonisty preláta Laurina ve Vídni. Z dvojího důvodu vítáme úvahu tuto, jednak vzhledem k vážené osobnosti kritikově, jednak vzhledem k věci samé. Jestiť Laurin Nestorem mezi českými kanonisty, jenž pracemi svými, psanými jazykem českým, německým i latinským, proslavil doma i v cizině českou práci na poli vědeckém; vzhledem k této své činnosti jest Laurin učitelem všeho mladšího dorostu, i těch, kdož jej v síních universitních poslouchati nemohli. Letos se Laurin sice rozloučil s theologickou fakultou ve Vídni, dosáhnuv sedmdesátý rok svého nad míru plodného věku; avšak — jak o tom svědčí kritika řečená — nerozloučil se se spisovatelskou činností, a v tom pro naši kanonistickou obec jest radostný zjev; s touže pílí, s touže důkladností, s tímže klidem, jako dříve osvědčoval, setkáváme se opětně v kritice jeho. A odtud opětně zisk pro věc, o kterou běží.

Ve vědeckých otázkách chceme všichni pravdu, za pravdou jdeme různými cestami, k věci přihlížejíce různým nazíráním; čím všestranněji věc sporná se probéře, tím jistěji dopracujeme se positivních výsledkův. I jisto jest, že věc, o které spis jedná, jest spornou, jakož to též vytčeno bylo na str. 7. Odtud nikterakž ne-

překvapuje, že Laurin s výsledky spisu nesouhlasí;*) my ale co do důvodů jím uvedených nemůžeme iurare in verba magistri. Při obhajování svého stanoviska, jež tuto podnikáme, běží nám jen o věc, ješitnosti jsme daleci.

Tři these jsou předmětem rozboru Laurinova; pouze k nim i tyto řádky se táhnou.

Ad I. (str. 836, 837; 861, 862). V celkovém přehledu o výsledcích spisu zmíněného dotčeno jest se otázky, kam církevní právo možno přiděliti, zdali ku právu veřejnému nebo k právu soukromému, a pak otázky, zdali v církevním právu samém lze různiti obor práva veřejného a obor práva soukromého. Zásady ve spisu přijaté jsou stručně formulované tyto:

1. Rozdělení práva na veřejné (ius publicum) a soukromé (ius privatum) jest odůvodněno ohledně práva platného v určitém státu.

2. Právo církví vytvořené jest samostatným právním řádem nezávislým na právním řádu státy vytvořeném, odtud nelze mluviti o přidělení práva církví vytvořeného ani k tomu, ani k onomu právu.

3. Rozdíl práva církví vytvořeného na ius ecclesiasticum publicum a privatum, vyskytující se od konce 16. stol. pod vlivem práva přirozeného jest nevhodný, směšujeť na mnoze pojmy „subjektivné oprávnění“ a „právo soukromé“.

4. Chtěli-li bychom obdobně užíti výrazův oprávněných v právu světském i pro právo církví vytvořené, pak jsou normy církevní rázu veřejného, a to jak ve smyslu ius cogens, tak ve smyslu práva, quod ad statum rei christianae spectat. Církev nezná poměry podrobené výhradné disposici jednotlivcův, nezná oprávnění, která by jednotlivcům jen z ohledu k nim byla udělena.

5. Pokud církevní právo uznává subjektivní oprávnění jednotlivcova, jsou tato oprávnění poskytnuta hlavně následkem zásad rozhodujících pro celý církevní život, ale nejsou pouze důsledkem ohledů braných k libovůli jednotlivcově a k zájmům jednotlivcovým. Oprávnění jednotlivcova jsou pak dle mluvy obvyklé subjektivním právem založeným in iure publico, čili veřejným právem v subjektivním smyslu.

Opětně příkladem poukazujeme zde k rozboru Singerem podanému ve Staatslexikon der Görres-Gesellschaft pod záhlavím „Kirchenrecht.“

---

*) S výsledky spisu úplně souhlasí Tumpach v letošním ročníku Časopisu katolického duchovenstva str. 572—575. (seš. 9.).

Ve smyslu zásad shora vytknutých napsána byla též věta na str. 139 spisu řečeného, která celá zní: „Libovůli jednotlivce jest jen ponecháno, zdali manželství chce nebo nechce uzavříti; jakmile však jednou uzavřel manželství, všechny jeho příslušné kroky mohou vésti pouze po cestách církví vykázaných; toť stanovisko práva kanonického.“ Užijemeli zásad shora vytčených na manželství a držíme-li se výrazů dosud obvyklých, znamená to: církevní právo manželské jest „ius publicum“ a „ius cogens“. Má-li jednotlivec na základě církevních norem o manželství vydaných nějaké oprávnění, jest toto sice jeho subjektivním právem rázu „veřejného“, však nemůže zde býti řeči o volnosti jednání udělené ku pojištění jeho zvláštních interessů, naopak běží o moc jednotlivci propůjčenou právem objektivním hlavně za účelem zabezpečení společných zájmů církevních. Takové pak subjektivní právo čili oprávnění může ovšem jednotlivec vykonati, jak předepsáno jest nebo vůbec je nemusí vykonati, avšak tertium non datur. Smíme-li to na příkladě objasniti z práva státního, můžeme poukázati ku právu oprávněného voliče co do účastenství při volbách do obecního zastupitelstva, do sněmů zemských, do říšské rady. Volič může, však nemusí voliti; v tom rozhoduje jeho libovůle; ale proto jest toto jeho oprávnění vždycky jen a pouze rázu veřejnoprávního; volíli však volič, může své právo vykonati platně jen a pouze dle volebního řádu. A zásadně stejně se to má co do oprávnění manželů po uzavření manželství, nakolik se tkne katolického práva manželského. Manželé nemohou jinak než jíti přesně po cestách církví*) vykázaných; ani souhlasnou vůlí nemohou manželé poměry manželské uspořádati si jinak, než církví jest dovoleno. Toť a ne jiný jest smysl příslušných statí spisu řečeného, zejména není nikde vyslovena zásada, že by manželské právo vůbec neznalo oprávnění z manželství plynoucích, která mohou, však nemusejí býti vykonána; naopak mluveno jen o podstatě a rázu oprávnění plynoucích z poměru manželského. Máme-li na mysli, co ve spise a zde řečeno bylo, pak jeví se nám příslušný rozbor v citovaném Právníku na str. 836—837 a pak na str. 861—862 vytknutý v jiném světle. Běží zde o dissolutio matrimonii non consummati per professionem religiosam solemnem a o přerušení manželského spolužití vstoupením do řádu.

*) Ve spise řečeném nevyslovena nikde zásada, že by v ohledu ku manželství všecko od zakladatele církve ustanoveno bylo, jak se v rozboru na str. 833. praví, nýbrž jen řečeno, že dle církevní nauky manželství jest svátostí, ústavem založeným od zakladatele církve samotného.

Co do zákonních předpisů souhlasíme úplně s rozborem podaným, však nemůžeme v té příčině shledati žádnou výjimku ze zásad vytknutých. Zajisté přísluší manželu právo za podmínek v rozboru vytčených vstoupiti do řádu, zavázati se slavnými sliby a tím přivoditi rozloučení manželství nekonsumovaného, pokud se tkne přivoditi přerušení manželského spolužití v případě konsumovaného manželství.

Zde ale běží v obou případech za splněných a v rozboru blíže uvedených podmínek o subjektivní oprávnění manželů, čili o „veřejné právo v subjektivním smyslu"; neboť obě oprávnění mají základ svůj v určitém stanovení církevním, které nebylo vydáno ku pojištění zvláštních zájmů manželů, nýbrž které se stalo za účelem bližšího provedení zásady církví hájené. A tato zásada v církvi dávno platná, pak na sboru Tridentském přesně stanovená zní dle can. 10 tohoto sboru Sessio XXIV de sacramento matrimonii: „Si quis dixerit, statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel caelibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut caelibatu, quam iungi matrimonio: anathema sit."

Scherer ve svém Handbuch des Kirchenrechtes (II, str. 554—555) odůvodňuje právo první, o něž běží takto: „Bei der Hochschätzung, welche die Kirche dem jungfräulichen gegenüber dem ehelichen Leben im Sinne Christi entgegenbringt, muss von Rechtswegen auch dem Verheirateten die rechtliche Möglichkeit offengehalten bleiben, den klösterlichen Beruf zu erwählen." Považuje-li církev nekonsumované manželství za rozlučitelné, musila věrna jsouc svému učení o přednosti stavu svobodného před stavem manželským důsledně připustiti možnost rozloučení manželství pravoplatným vstoupením jednoho manžela do kláštera; a podobně se to má, běží-li o právo druhé, t. j. přerušiti manželské spolužití vstoupením do řádu (srovn. n. př. Schulte, Eherecht str. 438 pozn. 1.). Má tudíž oboje oprávnění manželů svůj základ, svůj účel a svou mez v ohledu k církevnímu řádu a v nutnosti církve, umožniti uskutečnění církevních názorův. Ježto tu běží o oprávnění manželů, nikoliv o povinnost, mohou ovšem manželé práva ta vykonati, však nemusejí tak činiti. Ale v prvém případě mohou všechny kroky manželů po dosažení rozloučení manželství nebo přerušení manželského spolužití vésti pouze po cestách církví vykázaných; v tomto smyslu jest jim každá volnost, libovůle, sebeurčení čili disposice co do uspořádání manželských poměrů vzata; vždyť

i souhlasné usnesení manželů, vstoupením do řádu přerušiti spolužití, není samostatným důvodem separačním, naopak jest takovým teprve složení profese. I co do rozloučení manželství a přerušení manželského spolužití mají tedy církevní normy ráz iuris cogentis, nikoli ráz iuris dispositivi; i v tomto ohledu ovládáno jest manželské právo zásadami „práva veřejného“ a nikoli „práva soukromého“. Tato jest tedy zásada ve spise i zde hájená: že není oprávnění z manželství plynoucí založeno na právu soukromém, a že v právu manželském není místa pro ius dispositivum.

Ad II. Druhé thesi rozborem formulované (znějící: o rozdělování překážek manželských na veřejno- a soukromoprávní ani v pramenech ani v staré literatuře ryzího církevního práva nic se nenalézá), věnoval věhlasný spisovatel největší část důkladného výkladu svého, str. 862—872. Směr výkladu tohoto byl nám ovšem již při sepisování knihy znám, neboť byl Laurin o veškerých otázkách nyní v Právníku dotčených dříve již v různých spisech a pojednáních jednal, a to spůsobem velmi podrobným a velmi učeným. Všechny tyto Laurinovy práce sem spadající byly vedle jiných prací od Čechů pocházejících Tumpachem dopodrobna vytčeny v Památníku vydaném Českou akademií r. 1898, pročež podávajíce ve spisu svém stručný obrys literatury o manželském právu mohli jsme stručně k tomuto Památníku poukázati, jak se to stalo na str. 5. a 6. spisu řečeného; mimo to bylo vzhledem k literární činnosti na poli práva manželského jméno Laurinovo na str. 5. mezi badateli o tomto právu zvláště vytčeno.

Co do obsahu rozboru příslušného, to jest co do podání historických dat o jednotlivých zvláště vytčených překážkách, která sice nebyla předmětem našich úvah, s rozborem souhlasíme, ale rozcházíme se co do důkazní moci dat uvedených, nakolik se tkne otázky, která byla předmětem spisu našeho.

Nám běželo o rozdělení překážek; rozdělování překážek předpokládá jejich existenci. Překážky stanovilo právo, do dělení pustila se věda. Věda různíc překážky musila je nutně znáti. Zajisté jest tedy oprávněn úsudek, že vývoj překážek jest prius, různění jejich posterius.

Uvádí-li se tudíž v rozboru na str. 867 - 868, že na základě příslušných ustanovení v rozboru též vytknutých Gratian, Tomáš Akvinský, Tomáš Sanchez a Gonzalez Tellez překážku erroris conditionis servilis znali, dokládáli se dále na str. 872, že Petrus Lombardus a Glossa ordinaria k liber Extra

znali překážku vis ac metus, tož dovolujeme si připomenouti, že ve spise bylo mluveno o všech těchto osobách, pokud se tkne pracích co do vytčení a rozdělování překážek (srovn. spisu řečeného str. 23 nsl., 31 nsl., 33 nsl., 98 nsl., 101 nsl, pak 25 nsl., 86) z čehož patrno, že i kniha vycházela z toho stanoviska, že uvedení spisovatelé na základě příslušného stavu zákonodárského ony překážky znali, že k nim ale jinak, nežli dnes se děje, přihlíželi. Neboť spis zabýval se shora naznačeným posterius, musil tudíž prius, to jest vývoj překážek předpokládati; míníme i teď, že tak mohl činiti, neboť co do historického vývoje jednotlivých překážek bylo již — i samým Laurinem - tolik výborného napsáno, že nebylo nutno k vůli stopování toho posterius opětně v knize samé opakovati vše, co již napsáno bylo o tom prius; to také bylo spolu důvodem, že v úvodě poukázáno stručně k literatuře práva manželského.

Nám tedy běželo o otázku, zdali ti, kdož se zabývali v nejrůznějších dobách s tímto posterius, vytkli skutečně na základě tehdejšího stavu zákonodárného rozdíl překážek na veřejné a soukromé tak, jak jej dnešní theorie odůvodňuje. Odůvodňování však tohoto rozdílu děje se nyní pravidelně v tom smyslu, že v případech překážek zvaných veřejných rozhoduje zájem pro blaho celé církve, tudíž zájem veřejnoprávní, (odtud officielní řízení a velmi rozšířená legitimace žalobců), kdežto v případě překážek zvaných soukromých jen na váhu padá zájem zdánlivých manželů samých, (odtud legitimace k podání žaloby obmezená na manžely nebo jednoho z nich).

Spis brojí proti tomuto odůvodňování, ježto jest dle jeho názoru církevnímu právu cizí, spis toto odůvodňování v historickém vývoji různění překážek až do Boehmera nenašel; padáli však odůvodnění rozdílu určitého, padá tím dle názoru ve spisu vysloveného rozdíl ve smyslu dosud hájeném. Spis ale nebrojí, jak rozbor předpokládá na str. 862 nsl. vůbec proti různění překážek, ovšem jinak odůvodněnému, a sice podle toho kterak pravidelně legitimace ku provedení neplatnosti manželství jest upravena, vždyť končí spis větou (str. 154, 155),: „Ničehož ovšem nelze namítati proti různění překážek, jak je celkem zaujímá rakouská instrukce z r. 1856, a sice dle toho, zdali právo domáhati se neplatnosti manželství přísluší v první řadě zdánlivým manželům, nebo jednomu z nich, anebo zdali z úřední povinnosti má býti zahájeno řízení, ale ve smyslu, jak k tomu již

s hora bylo poukázáno. Avšak toto různění Instrukce není běžným různěním překážek na veřejné a soukromé, neboť jest jinak odůvodněno, jak doleji ještě seznáme.

Co se tkne jednotlivostí v rozboru vytknutých dovolujeme si podotknouti: O překážkách zvaných nyní veřejných není mezi spisem a rozborem žádného sporu; neboť celý spis hájí zásadu, že veškeré právo manželské ovládáno jest ohledem k učení církevnímu o manželství, čili že jest, sit venia verbo, právem „veřejným“, quod ad statum rei christianae spectat; celý spis hájí zásadu, že při těchto překážkách církevní soud jak ex officio sám vystoupiti může, tak i tenkráte, když z kterékoli strany k tomu oprávněné podnět k řízení soudnímu dán byl. Abychom příkladem jen k jedné věci poukázali, mluveno v tomto smyslu o překážce příbuzenství, pokud se tkne švakrovství na str. 69 a pozn. 1. tamže, 70 a nsl., 79 nsl., 86 nsl., 93, 96, 101 nsl.

Rozdíl jest v nazírání ku překážkám zvaným soukromým. Ve spise totiž tvrdí se 1. že i při těchto překážkách rozhoduje všeobecný interes církevní v první řadě, a nikoli pouze interes jednotlivců, čemuž vedle jiných důvodů v knize ex professo neprobíraných svědčí i historický vývoj různení překážek a odůvodňování tohoto dělení. 2. Že oprávnění manželů, resp. jednoho z nich podati žalobu o neplatnost manželství s vyloučením osob jiných souvisí těsně s možností revalidace manželství, uskutečněné projevem žádoucího consensus nuptialis buď výslovně, buď mlčky; jinými slovy, že legitimace ku podání žaloby o neplatnost manželství podmíněna jest ustanoveními hmotného práva manželského o obnovení č. revalidaci manželství, ale ne soukromým interesem stran. 3. Že i soud ex officio při překážkách zvaných soukromých vystoupiti může, jestli pravděpodobnost prokázána, že manželství jest neplatné.

Co se prvního bodu tkne, nemají ovšem příslušné zákonní normy samy žádného authentického vysvětlení, pročež v tomto ohledu vědeckému prozkoumání volnost popřána jest. Používaje této volnosti podává rozbor jako v dřívějších pracích páně kritikových velezajímavým způsobem vysvětlení na obhájení dosavadní theorie, že při stanovení překážek erroris conditionis servilis a vis ac metus rozhodoval ohled k interesu nupturientův.

Co se tkne především error conditionis servilis z tohoto názoru jsme nevycházeli proto, že z historického vylíčení podaného od Freisena, Esmeina a Flügela (Das kanonische Ehe-

hindernis des Irrtums bezüglich der Unfreiheit des Mitkontrahenten. 1897), k nimž na příslušných místech spisu bylo poukázáno (srovn. n. př. str. 4. a 5. spisu), vychází na jevo, že stanovení této překážky dá se jedině vysvětliti přilnutím církve k názorům přišedším k platnosti v německém právu, jak to co do zásady tvrdil již Walter.

A podle tohoto práva vyhovujícího tehdejším názorům lidu nevzniklo platné manželství v případě nyní zvaného erroris conditionis servilis, poněvadž se předpokládalo, že osoba svobodná vůbec manželství nebyla by chtěla uzavříti, kdyby pravý stav věci byla znala (Flügel str. 10.—21.). Proč ale církev tento názor přijala za svůj, proč svým zákonodárstvím stanovila neplatnost manželství v případě takového error? Poněvadž se obávala, že by při opačném stanovení vznikla nepřekonatelná kolise mezi církví a národním přesvědčením, kolise, která mohla církevní zájmy silně poškoditi a vážnost církevního zákonodárství zlehčiti; vždyť byla odůvodněna další obava, že veřejné mínění ovládané názory silně proudícího práva světského, mohlo lehce příslušné jednotlivce svésti k tomu, by proti opačnému názoru církevnímu pokládali za neplatné manželství za vlády erroris conditionis servilis uzavřené a by uzavřeli manželství nové, jež by zase církev byla musila považovati za nicotné; tím ale jak salus animarum, tak vážnost církve byly ohroženy, neboť takovým jednáním zřejmě by bylo opovrhováno svátostí manželství. Zameziti tedy hrozící a v oněch dobách neodvratitelný konflikt ohrožující interes církevní, bylo — temporum ratione habita — hlavním důvodem stanoviti překážku, zakořeněnou v přesvědčení národním. (Flügel, str. 33. nsl.*)

Máme tedy za to, že přišel k platnosti interes veřejný; tím ovšem není nikterakž popřeno, že tímto ustanovením i zájmům jednotlivců skutečně bylo posloužено; ale zájmy tyto byly chráněny, poněvadž to vyžadoval zájem veřejný.

Ovšem jisto jest, že tímto způsobem staří kanonisté důvod erroris conditionis servilis nevysvětlovali. Již Freisen k tomu poukázal (str. 301.), že nauka o impedimentum erroris v literatuře glossatorské jest nejasná, plná vnitřních odporův. Ale i ná-

*) Podotknouti sluší, že Flügel ovšem není důsledným, neboť na str. 120 a nsl., kde mluví o uplatnění erroris conditionis servilis jest opětně přívržencem běžné theorie, poněvadž nedovedl si zvláštní legitimaci mylícího se k žalobě o neplatnost manželství jinak vysvětliti. I k tomu bylo ve spisu na str. 133. poukázáno.

zory později projevované nejsou ustálené, což se vysvětluje tím, že v této otázce historický vývoj v německém právu byl částečně neznám a částečně neoceněn, kdežto zrovna v německém právu impedimentum erroris conditionis své kořeny má (Freisen str. 306., pozn. 99.).

O to, zdali toto impedimentum bylo iuris publici nebo iuris privati, staří kanonisté vůbec spor nevedli; oni vedli spor o to, zdali překážka tato má základ svůj v právu božském (ius naturale) nebo v positivném ustanovení církevním. Pro onen názor některými spisovateli se uvádělo, že za vlády takové překážky není možno dosíci žádaných tří bona matrimonii, oproti čemuž opětně se strany jiných namítáno, že tento důvod nemůže býti správný, poněvadž by stejně platiti musil pro manželství uzavřené mezi otroky a pro manželství mezi svobodnými a otroky uzavřené za vědomosti pravého stavu věci. Poukazováno pak od těchto namítajících spisovatelů k tomu, že jen církev (ius humanum) stanovila error conditionis, k čemuž oprávněna byla, ježto běželo pouze o error in qualitate, který žádoucí konsens manželský sám o sobě nevylučoval; za důvod se pak mnohdy uvádělo, že církev nemůže připustiti, by nevinně (poněvadž se mýlil) někdo trpěl následky vyplývajícími z povahy otroctví jedné strany. (Flügel str. 37. nsl., 112. nsl.; Gasparri, Tractatus de matrim. I., str. 440., 441.) Ale kdo stanovil tyto následky? Že církev nikoli, to známo bylo i tenkráte všeobecně; musily to tedy býti následky stanovené právem světským, a tím nepřímo doznáváno, že církev uznala faktickou převahu tehdejších názorů světských. Ale i důvod chrániti nevinné před následky nezaslouženými, jest eminentně veřejným zájmem církve, jakož i přicházel týž interes k platnosti při shora vytčeném stanovisku o ohrožení známých bona matrimonii. Na základě tohoto nazírání k věci a k příslušným výrokům spisovatelů vytknuto ve spisu, že ani u Gratiana, Tomáše, Sancheza a Telleza*), jak ovšem rozbor na str. 867. a 868. míní, není stopy rozdílu překážek na veřejné a soukromé v nynějším smyslu.

Právem tudíž opětně k tomu poukázal Freisen (str. 306.), že jediné historicky, a sice přilnutím k německému právu, vysvě-

*) Ostatně si Tellez v odstavci v rozboru citovaném odporuje, an ednak všeobecně tvrdí: „error tollit consensum“, jednak zase dokazuje, že překážka jest „iuris positivi“. Jen druhý názor jest správný; při platnosti názoru prvého byla by překážka iuris naturalis. Tak již Flügel str. 119., 120.

tliti se dá, proč církev neuznala za vylučující překážku omyl v některých vlastnostech nupturienta, které jsou někdy horší než otroctví, při nichž by zajisté zajem jednotlivců takové respektování omylu velkou měrou vyžadoval.

Že vis ac metus ve známém rozsahu za překážku uznány byly, má důvod svůj v tom, že církev pro založení manželství nežádala pouhý consensus v právním slova smyslu, nýbrž liber consensus, a to proto, že vynucený konsens nemohl býti dostatečnou garancií pro založení svátostního poměru manželského; rozhodoval tedy v první řadě ohled ku podstatě křesťanského manželství, tudíž zájem veřejný; pročež také vším právem předepsáno, že z úřední povinnosti (aniž by strana za to žádala) církevní uzavření manželství musí býti zamezeno, jisto-li, že jedna strana jen z donucení manželství chce uzavříti, což na př. na jevo přijíti může před ohláškami odbývaným výslechem snoubenců, pokud se tkne svědků vystupujících při tomto výslechu (Scherer II., 177.). Detaily historického vývoje názoru o nutnosti liber consensus jsou u Freisena str. 259. nsl. uvedeny.

Kdyby při obou překážkách (error conditionis a vis ac metus) rozhodoval pouze interes soukromý, pak by bylo důslednějším bývalo, kdyby církev byla stanovila v obou případech rescissibilitu manželství, ale nikoli neplatnost jeho, ačkoliv ovšem i zde spolurozhodoval ohled k nerozlučitelnosti manželství.

Proti našemu názoru uvádí se též výrok Beckerův v pozn. 4. na str. 864 a 865 rozboru.

My ale výrok ten až na označení překážek pokládáme za výrok shodující se úplně s naším stanoviskem; výslovně zamítá Becker odůvodnění námi potírané a uznává důvod námi uváděný; zamítá totiž myšlénku, že by při soukromých překážkách „bonum mere privatum“ rozhodovalo, a uznává, že žalobní právo pravidelně (regulariter) samým kontrahentům vyhrazeno bylo „ob rationes, in ipso bono publico fundatas.“ *)

*) Co se tkne dekretu Poenitentiarie vytknutého v pozn. 3. na str. 864 rozboru, vysvětlili bychom ho z poměru církve ke státu italskému, z nemožnosti církve prosaditi své ius strictum oproti státnímu stanovisku, ze snahy zameziti konflikt mezi mocí státní a církevní, jímž by zájmy církevní ještě více poškozeny býti mohly, než jak se tenkráte již stalo; zajisté že i moment aequity přišel zde, jako vůbec často v církevním životě k platnosti, ale tento moment nikdy sám jediný by nerozhodoval, kdyby se nedal ospravedlniti vyššími zájmy církevními, které tuto stručně byly naznačeny.

Nyní důležita jest otázka, proč tedy manželům, nebo manželu přísluší, jak my pravíme ovšem jen v první řadě, právo domáhati se neplatnosti manželství, proč to není stejně stanoveno, jako při ostatních překážkách, zvaných veřejných.

Odpovědi k této otázce věnována jest největší část řečeného spisu; shrnuta jest na str. 144 a nsl. Vzhledem k oběma překážkám v rozboru probraným a za účelem objasnění smyslu shora naznačeného rozdílu v rakouské instrukci přijatého uvádíme opětně toto: Nehledě k tomu, že error conditionis a vis ac metus překážkami v pravém smyslu nejsou, naopak, že vylučují zákonem požadovanou souhlasnou, pokud se tkne svobodnou vůli směřující k založení svazku manželského, jisto jest, že za vlády jejich platné manželství vůbec nevzniklo. Avšak stranám zůstala vždy možnost právem objektivním uznaná, aby spolu nové platné manželství uzavřely projevením nového konsensu manželského buď výslovně, buď mlčky konkludentním jednáním, což se též v rozboru na mnohých místech zřejmě vytýká. V povaze těchto překážek (omyl, donucení) se zakládá okolnost, že pravidelně o nich věděti budou v první řadě jen manželé sami, neboť vada ve vůli potřebné, jakožto následek průběhu vniterného v nejhojnějších případech praktických vymkne se seznání osob jiných, poněvadž nebudou s jistotou věděti, zdali v době projevování konsensu manželského vada příslušná nebyla přece již odpadla. A i kdyby cizí osoby věděly, že se v době uzavření manželství tak nestalo, pak přece nemají žádnou jistotu, zdali zdánliví manželé neprojevili platný konsens později výslovně nebo příslušnými činy. Vzhledem k tomu, že právo církevní předtridentské uznávalo za dostatečné kterékoli projevení manželského souhlasu i tajně učiněné, vymykal se lehce okamžik obnoveného po případě manželství jiným stranám z poznání, na čemž zákonodárství tridentské a potridentské co do revalidace manželství zásadné změny nezavedlo. (Srovn. Laurin v Časopise katolického duchovenstva, ročník 8., str. 430 nsl.). A poněvadž manželství jednou uzavřené pokládáno býti musí za platné, pokud opak není stanoven, nebude pravidelně soud církevní reagovati na denunciace neb akusace, z nichž neplatnost manželství alespoň pravděpodobná není, ponévadž by tím manželství ve svých základech mohlo býti otřeseno. Možnost revalidace, t. j. možnost stran uzavříti spolu manželství nové pouhým obnovením konsensu manželského bez kterékoli jiné pomoci, jest důvodem, proč mnozí staří kanonisté překážky nyní zvané soukromé vytýkali zvláště oproti překážkám

nyní zvaným veřejným, kde takové jednoduché revalidace nebylo; ona možnost ale právem udělena byla stranám ne vzhledem k interesu soukromému, nýbrž jakožto důsledek zásady, že consensus facit nuptias. To jest stanovisko, které na základě tehdejšího stavu zákonodárného zásadně uznávají, jak ve spise blíže provedeno jest, na př. Petrus Lombardus a Bandinus str. 27 nsl.; Rufinus (str. 39 nsl,), Stephanus Tornacensis (43 nsl.), neznámý spisovatel Summy ku dekretu Gratianovu obsažené v rukopise Mnichovském (45 nsl.), Jan z Faenzy (60 nsl.), glossa k Excerpta et Summa Canonum sive decretorum sicut apostolica sanxit auctoritas a kotvícký Tractatus de matrimonio (62), Goffredus de Trano (86 nsl.), Hostiensis (91 nsl.), Guilielmus Durantis (92), Nicolaus de Tudeschis (96 nsl.), Pirhing (101), Gonzalez Tellez (101 nsl.), Reiffenstuel (104), Kaerchne (105), Pichler (105 nsl.), Feije (134) a last not least Instructio pro iudiciis ecclesiasticis austriacis (str. 140 nsl.), táž instrukce, jejíž důležitost v rozboru v pozn. 6. na str. 871 a 872 jest zvláště vytčena, kteráž ale i ve spise dle významu svého oceněna byla.

Celá řada jiných starších spisovatelův ani pak vůbec o řečeném rozdílu překážek se nezmiňuje, což na příslušných místech spisu vytknuto (str. 19 nsl. passim), z čehož jsme soudili, že rozdíl v nynějším smyslu ani jim znám nebyl.

§ 132. Instrukce byl pak ve spise uveden za tím účelem, by ukázalo se, že právo domáhati se neplatnosti při t. zv. překážkách soukromých jest jenom pravidelně ponecháno straně nebo stranám súčastněným, že ale i officiální řízení se strany soudů církevních možno jest: „ut vel convalidatio peragatur vel pars adcusandi jure pollens adversus matrimonium reclamet.“

Poukazujeme zde pouze k příslušnému výkladu danému ve spise na str. 140 a nsl., ježto jednak výklad ten v odpor vzat nebyl, jednak není možno, by zde vše opakováno bylo, o čemž tam dokazováno.

Že toto ustanovení § 132. Instrukce možno bylo, vysvětluje se z okolnosti, že obecné právo nevypočítává překážky, při nichž by soud církevní z úřední povinnosti zakročiti musil, aniž nezná normy, která by soudu církevnímu zakazovala, že v určitých případech pochybného manželství nesmí nikdy z úřední povinnosti vystoupiti.

Ad III. (str. 872 a 873). Co se konečně 3. these tkne, běží o stanovisko, které v naší otázce zaujal Justus Henning Boehmer. Spis náš pokládá Boehmera hypotheticky za autora různění překážek na veřejné a soukromé v dnešním smyslu (str. 108 nsl.) Pravíme hypotheticky, poněvadž není vyloučena možnost, že se snad najde nějaký spis, který nám píšícím dosud zůstal neznámý a jenž by před Boehmerem věc byl již formuloval jak on to učinil. Však proti osobě Boehmerově v tomto smyslu rozbor nemluví, nýbrž dokazuje, že výklad, který spis náš Boehmerovi podložil, není správný, že naopak Boehmer ve věci nic nového neuvedl, nýbrž jen výrazů jiných užil, což by bylo ovšem bez významu.

Prozatím trváme na svém mínění v knize zastávaném, neboť shoda okolností vnějších i vnitřních svědčících autorství a zvláštnímu názoru Boehmerovu nebyla dle soudu našeho vyvrácena. Na opodstatnění svého stanoviska jen ještě dokládáme: i Boehmer byl odchovancem své doby; názorům tehdá panujícím nemohl se přirozeně ani on ubrániti, i on stojí, ovšem ne výhradně pod vlivem doktriny práva přirozeného nebo rozumového, jak pro ně půdu v Německu byli připravili na základě stanoviska Grotiova příkladem Pufendorf, Leibniz a Thomasius; nad to jako protestant necítil se Boehmer nikterakž vázaným názory církve katolické. Jeho význam pro protestantské*) právo církevní záleží v tom, že vyličování tohoto práva navázal na celé čáře opětně na kanonické právo, ale vysvětlení práva kan. není jemu hlavním cílem, nýbrž slouží mu v první řadě k tomu, aby názory své mohl doložiti historickou kontinuitou z katolického práva, které dle názorů protestantských zlepšeno bylo protestantismem. Odtud nelze z jeho citování míst z kanonických sbírek nebo zákonníků samo o sobě důsledky vyvozovati; ze svého stanoviska Boehmer vkládá v ně mnohdy smysl, který jim byl cizí. I vměšování rozdílu práva veřejného a soukromého do práva církevního děkuje z původu svého právu rozumovému, které člověka jednotlivce povýšilo, učinilo střediskem všech snah po zlepšení společenských poměrů, kdežto za výhradného panování církevních názorů církevní pospolitost byla v popředí, vše v sobě zahrnovala a zájmy její v prvé řadě byly rozhodující; odtud pochopitelná snaha i jednotlivce

*) Schulte, Geschichte der Quellen III., 2. str. 93 nsl.; 343 nsl. Kahl, Lehrsystem I, 21 nsl.

učiniti pánem církevních poměrů, při čemž ovšem namnoze subjektivná oprávnění stotožňovala se s právem soukromým; tím se ale věc přesunula na jiné pole, které kanonické právo neznalo.

Boehmer rozdíl práva na veřejné a soukromé přijal i do práva manželského, což jemu vzhledem k protestantskému nazírání na manželství usnadněno bylo; na doklad mínění svého bral citáty z práva kanonického, které se jemu ovšem jevily ve světle jiném, jak v knize blíže jest provedeno (str. 108 nsl.). Z tohoto k věci nazírání soudíme, že nebyla to pouhá změna v terminologii, pouhá změna slov, alébrž ve změně té že skrývá se zásadní, opačné stanovisko, které u Boehmera jako stoupence práva přirozeného přišlo k platnosti, což zejména se dotvrzuje ve spise vylíčenými dalšími osudy tohoto různění od kanonického práva čím dále tím více se odchylujícího (srovn. spisu str. 115 nsl.).

Rozbor jiných otázek se nedotýká, tudíž nemáme ani my příčiny zde se do nich pouštěti.

Praktické případy.

Advokáti, kteří zakročili u soudu jako zmocněnci stran práva chudých nepožívajících, ručí osobně za poplatky svědecké a znalecké do té míry, jako strany jimi zastupované (§§. 40. a 388. odst. 3. c. s. ř.).

Následkem noty c. k. ministerstva spravedlnosti ze dne 15. června 1899 č. 12689 předložena presidiem c. k. nejvyššího soudu plenissimárnímu senátu k posudku otázka, zdali ručí za vlády nových zákonů procesních advokáti, kteří zakročili za strany jako zmocněnci, osobně za poplatky svědecké a znalecké.

Nejvyšší soud usnesl se na tomto dobrém zdání:

Jak se ve zmíněné notě uvádí a jak patrno z rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 27. února 1877 č. 2159, 11. května 1877 č. 4991, 1. května 1883 č. 5037, 16. února 1887 č. 1669, 24. dubna 1889 č. 4219, 13. května 1889 č. 5746 a 6. září 1892 č. 10353 (sbírky č. 6393, 6482, 9416, 11460, 12692, 13777 a 14363), rozhodoval nejvyšší soud po více než dvacet roků stále v ten smysl, že advokáti ručí osobně za poplatky svědecké a znalecké, jež vzešly následkem jich zakročení v zastoupení strany jejich.

Tato rozhodnutí nejvyššího soudu odůvodňována byla v podstatě tím, že jsou podle dv. dekr. ze dne 15. ledna 1825 č. 2066 sb. z. s. všichni advokáti a zmocněnci, jestliže nějakou žádost podepsali, povinni ručiti v dotčené záležitosti strany, ať jest jakákoli, za poplatky taxovní, poštovské i kolkovní, že podle §. 24. ministerského nařízení ze dne 3. července 1854 č. 169 ř. z. útraty komissí a cestovné úředníků, jakož i stravné a poselné i doručné za všechna vyřízení, vydaná o nějaké žádosti nebo o jiném úředním podání, zapraviti jest z pravidla té straně nebo její zmocněnci, kdož zavdali svým zakročením podnět k úřednímu vyřízení nebo opatření, a že tytéž zásady platiti mají i o poplatcích znalcům a svědkům, zvláště jelikož jest věcí advokátů, aby podle předpisů advokátního řádu ze dne 6. července 1868 č. 96. ř. z. (§. 19.) o to se postarali, by výlohy, vzešlé následkem jejich zakročení u soudu, kryty byly patřičnou zálohou od strany daňou.

K tomu bylo v rozhodnutí ze dne 24. dubna 1889 č. 4219 (sbírky č. 12692) ještě podotčeno, že by byl soud sice podle §. 193. vš. s. ř. býval oprávněn, žádati před provedením navrženého důkazu znaleckého na důkaz vedoucím zálohu, že však opominutí toho nemá za následek, že by soudce nyní nebyl oprávněn, vybrati skutečně povstalé útraty u advokáta.

Za vlády procesních zákonů, až do dne 1. ledna 1898 platných, byly — pokud nejvyššímu soudu známo — od soudů z pravidla v souhlasu s uvedenými nálezy soudem určené poplatky znalecké a svědecké od zmocněného advokáta důkaz vedoucí strany po případě i mocí vybírány.

Novými zákony procesními nebyla otázka, zdali a v jaké míře mají advokáti, jako procesní zmocněnci jednající, vůči soudu osobně ručiti za ony náklady, které zastupované jimi strany mají podle §§. 40. a 388. odst. 3. c. s. ř. zatím samy hraditi, tudíž i za poplatky svědecké a znalecké, nijak upravena a nelze ani v jednacím řádě, který mluví v §§. 106. a násl. vždy toliko o povinné ku placení straně neb osobě (§. 110.), nalézti ustanovení, řečené otázky se týkající. Přes to, že nedostává se výslovného předpisu v té věci, nejvyšší soud pokládá, že dlužno na otázku, zdali novými zákony procesními strany osobního ručení advokátů za poplatky svědecké a znalecké, kteréž až dosud v judikatuře za nepochybné pokládáno bylo, nastala změna, dáti odpověď zápornou.

Neboť netoliko dv. dekr. ze dne 15. ledna 1825 č. 2066 sb. z. s., který upravuje ručení advokátů za poplatky taxovní, poštovské a kolkovní, ale i poplatkový zákon ze dne 9. února 1850 č. 50. ř. z. usta-

novuje v §§. 71. č. 4. a 73. č. 1., že advokáti ručí osobně za kolkovní povinnost, po případě za bezprostřední zapravení poplatků u oněch listin anebo spisů, které byly zřízeny za jejich součinnosti. Pakli tedy důsledkem této zásady §. 24. ministerského nařízení ze dne 3. července 1854 č. 169 ř. z., v jednacím řádě (§. 369.) výslovně v platnosti zachovaného, předpisuje, že advokáti ručí osobně i za podáním jejich povstalé náklady komisse a cestovné, za stravné a poselné, jakož i za doručné, vysvítá z toho jasně, že úmysl zákonodárství vždy měl na zřeteli, že státní pokladna, která co do poplatků svědeckých a znaleckých právě tak, jako co do útrat komisse, cestovného, stravného, poselného a doručného v první řadě jest vůči oprávněné osobě ku placení povinna, netoliko co se týče její bezprostředních nároků, tax a kolků se týkajících, ale i co se týče její nároků postižných držeti se může zástupců stran samých. Nelze věru dobře nahlédnouti, z jakého důvodu by, jde-li na příklad o místní ohledání, jež provedeno býti má se znalci, advokát měl sice ručiti osobně za náklady komisse a za cestovné úředníků při tom intervenujících, nikoli však za poplatky znalců. Kdyby byl soud nucen, vybírati poplatky svědecké a znalecké od stran samých, bylo by to v případech nikoliv řídkých, když dotčená strana má své bydliště v cizozemsku, když jest ku placení neschopna, když za sporu zemře nebo v konkurs upadne, zajisté spojeno se značnými okolky a obtížemi. V tom, že advokát vůči soudu ručiti má osobně za všechny náklady, jeho zakročením způsobené, nelze také shledati nespravedlnost, poněvadž advokáti, nepřihlížeje ani k tomu, že podle §. 10. adv. ř. nejsou povinni, převzíti zastupování strany a že si mohou podle §. 16. ibid. určitou odměnu vymíniti, podle §. 19. ibid. jsou oprávněni, žádati na svých stranách přiměřené zálohy a poněvadž z pravidla již z povahy sporného případu advokátu bude patrno, bude-li provedení znaleckého nebo vyslechnutí svědků třeba. Samo sebou se rozumí, že to, co bylo řečeno, platí jen pro ten případ, když dotčená strana nepožívá práva chudých.

Arci dovolují §§. 332., 365. a 368. c. s. ř. soudci, pokud se týče soudu, že může straně uložiti, by složila zálohu na náklady. Ježto však tato ustanovení nejsou donucovací a zákon na případ, že záloha v čas se nesloží, neukládá sankci, že se před složením její obeslání vydati nesmí (§. 332. odst. 2. c. s. ř.), nestala se těmito předpisy na řečeném ručení advokátů žádná změna.

Nejvyšší soud má tudy za to, že ony důvody, jimiž byla z počátku uvedená rozhodnutí opodstatněna, následkem nových zákonů procesních v nijakém směru nepozbyly váhy a shrnuje tudíž své dobré

zdání v této větě: Advokáti, kteří zakročili u soudu jako zmocněnci stran, práva chudých nepožívajících, ručí osobně za poplatky svědecké a znalecké do té míry, jako strany jimi zastupované (§§. 40. a 388. odst. 3. c. s. ř.).

Plenissimární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. července 1899 č. 406. Praes.

J. Št.

Několik ani ve skutkovém, ani v právním ohledu spolu nesouvisících nároků nemůže se, pokud cena každého jednotlivého nároku nepřevyšuje 500 zl., spojením v jedné žalobě zažalovati u soudu sborového. — Když se sborový soud s otázkou příslušnosti vůbec nezabýval, neplatí předpis §. 45 odst. 1. j. n.

Žaloba, podaná u sborového soudu první stolice, domáhala se na žalovaném dvou nároků, které ani ve skutkovém, ani v právním ohledu spolu nikterak nesouvisí, a to jednak kupní ceny 466 zl. 03 kr. za prodané žalovanému žito a jednak náhrady škody 85 zl. 32 kr. za žito, jemu ku mletí odevzdané, jím však nevrácené, úhrnem tudíž 551 zl. 35 kr.

Oba dolení soudové rozhodli o žalobě té, jíž nepříslušnost namítána nebyla, ve věci.

K dovolání žalobce podlehlého zrušil nejvyšší soud rozsudky obou nižších soudů i předcházející řízení pro zmatečnost a odkázal žalobu.

Důvody: Zdali sloučení nároků, jež nejsou ani ve skutkovém ani v právním spojení, v jedné žalobě připustiti možno, dlužno posouditi dle §. 227. c. s. ř. Ježto každý z jednotlivých nároků zažalovaných 500 zl nepřevyšuje, tudíž dle §. 49. č. 1. j. n. spor o ně před okresní soud patří, nebylo lze zažalovati oba nároky žalobou jedinou u sborového soudu. Na tom nemůže také §. 55. j. n. ničeho měniti, jenž spíše předpokládá sloučení více nároků v jediné žalobě, předpisy c. s. ř. vůbec přípustné. Dle §. 104. odst. 2. j. n. nelze záležitosti, patřící před okresní soud, zažalovati u soudu sborového a bylo v tomto případě k nepříslušnosti dovolaného soudu sborového dle §. 43. j. n. a dle §. 240. c. s. ř. přes to, že nepříslušnost namítána nebyla, z moci úřední přihlížeti, jelikož dle §. 477. č. 3. c. s. ř. rozsudek, soudem takto nepříslušným vynesený, i s řízením předcházejícím stížen jest zmatečností.

Tato vada nebyla přijetím žaloby, provedením jednání a vynesením rozsudku se strany nepříslušného soudu krajského ve smyslu §. 45. j. n. napravena. Dle tohoto zákonného předpisu, jenž jsa ustanovením výjimečným, přísně vykládán býti musí, nelze arciť odporovati rozhodnutím soudu sborového prvé stolice, vyneseným o věcné jeho příslušnosti, z té příčiny, že právní věc patří před příslušný soud okresní. Použíti možno řečeného paragrafu j. n. jen tehdy, když se sborový soud prvé stolice následkem námitky nepříslušnosti s touto otázkou obíral a když ji učinil předmětem rozhodnutí svého, příslušnosti jeho přisvědčujícího. Toho však zde není. Soud se dle spisů vůbec ani nezabýval otázkou tou, nerozhodl tudíž o příslušnosti své.

Ježto ku zmatečnosti rozsudku nebo řízení, již v prvé stolici se přihodilé, také soud dovolací v mezích návrhu dovolacího přihlížeti má, bylo rozsudky obou nižších soudů i řízení předcházející dle §. 510. odst. 2., §§. 478. odst. 1. a 513. c. s. ř. ve smyslu §. 477. č. 3. c. s. ř. jako zmatečné zrušiti a žalobu odkázati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. května 1899 č. 6360.

R. F.

Hovorna pro otázky z nového civ. řízení soudního.

78. K výkladu §§. 215. a 216. ex. ř.

Zodpovíme otázku o úrocích mathematicky.

Naznačíme-li nejvyšší podání písmenem N, úroky vydražitelem placené U_1 a úroky z částek k soudu složených a zde zúrokovaných U_2, veřejné dávky v, pohledávky na rozdělovanou podstatu odkázané p_1, p_2 atd.... až ...p_n a příslušenství těchto pohledávek dle nich u_1, u_2, u_3 ... až ... u_n, musíme rozdělovanou podstatu vedle §. 215. a 152. ex. ř. poznačiti $N + U_1 + U_2$ a §. 216. ex. ř. obsažen jest pak v této rovnici:

$$N + U_1 + U_2 = v + p_1 + u_1 + p_2 + u_2 + p_3 + u_3 + p_n + u_n.$$

Vyčerpá-li se nejvyšší podání N veřejnými dávkami a prvními dvěma pohledávkami s příslušenstvím $(p_1 + u_1 + p_2 + u_2)$, rovná-li se tedy $N = v + p_1 + u_1 + p_2 + u_2$, dostaneme pro zbytek rozdělované podstaty tuto rovnici:

$$N + U_1 + U_2 = v + p_1 + u_1 + p_2 + u_2 + p_3 + u_3 \ldots p_n + u_n$$
$$- N \qquad = v + p_1 + u_1 + p_2 + u_2$$
$$U_1 + U_2 = p_3 + u_3 \ldots p_n + u_n,$$

t. j. úroky z nejvyššího podání připadají na pohledávky nejvyšším podáním neuhražené, a nikoli na úroky, kterých exekuční řád jediné tu rozhodný nezná (srov. konk. ř. §§. 17. a 33.), quod erat demonstrandum.

Dr. Dolenský.

Denník.

Literatura nových zákonů processních. Sekční chef v ministerstvu spravedlnosti dr. František Klein, známý původce posledních osnov k novým zákonům processním, měl jako professor honorarius na vídeňské universitě v minulém roce studijním čtení o praxi nového civilního řádu soudního. Přednášky ty doplněné vzhledem k judikatuře nejnovější vyšly nyní v knize „Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses“. Důležité výklady tyto rozebírají hojné otázky, o nichž pochybnosti a různosti v praxi se objevily, a podávají rady a pokyny hodné povšimnutí a uvážení nejbedlivějšího. Toho jim se také dostane plnou měrou. Pro osobu autorovu mohou považovati se jako další odpovědi k otázkám, jež ministerstva spravedlnosti o předpisech nových zákonů processních došly, a pro příhodnější formu svou další tyto odpovědi dojdou zajisté chvály lepší a pozornosti přece nemenší. — V díle nadepsaném „Die oesterreichische Civilprocessordnung in monographischer Darstellung“, jehož vyšel první objemný sešit, obmýšlí spisovatel dr. Rich. Neveček, advokát v M. Ostravě, podati abecední přehled předpisů civil. řádu soudního, k těmto pak připojovati jednak motivy, správu stálého výboru při poradě civ. ř., t. zv. vysvětlivky ministerialní, oběžníky ministerialní i jednotlivých praesidií vrch. zem. soudů (zejména Lvovského), jednak též příslušná ustanovení zákonů právo hmotné upravujících a řádu jednacího.

„Všeobecný slovník právní“ pořádaný a vydávaný drem Frant. X. Veselým, dostoupil sešitu 97., dovršujícího poslední pátý díl tohoto objemného sborníku právnického. Tím dokončen jest záslužný literární podnik, jejž již opětovně měli jsme příležitost vřele odporučiti. Bližší celkovou zprávu podáme co nejdříve.

Přirážky k dani ze služného. Obec pražská a některé obce předměstské dodávajíce platební příkazy na daň ze služného, předepisovaly při tom obecní, školní a zemské přirážky. Pokud se týče přirážek školních, dělo se to proti výslovnému znění zákona zemského ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z., jenž praví (§. 24.), že školní přirážkou nemohou býti postiženi úředníci dvorští, státní, zemští a veřejných fondů, pak jich vdovy a sirotci příčinou jich platů služebních a z poměru služebného pocházejících pensí, provisí, příspěvků na vychování a požitků z milosti. I český řád obecní v §. 81. o přirážkách obecních všeobecně tak ustanovuje. Pochybnosti mohly jen býti strany přirážek obecních v Praze samé a strany přirážek zemských, poněvadž nejv. rozhodnutí ze dne 16. února 1853 a ze dne 25. listopadu 1858 do slova praví, že nemají se vybírati přirážky obecní a přirážky zemské a vyvazovací „zur Einkommensteuer auf die Amtsbezüge der Staatsbeamten und Diener“, kterážto daň ovšem byla jediná, jížto příjmy ty byly podrobeny. Na toto uvalování přirážek následovaly hojné stížnosti jednotlivců, a mimo to akademický senát zdejší německé university stěžoval si na dotčený postup pražských městských úřadů berních. K stížnosti jeho c. k. ministerstvo financí vynesením ze dne 7. července 1899 č. 14942 prohlásilo, že trvá při další platnosti obou svrchu řečených nejvyšších rozhodnutí, co týče se daně ze služného z vyšších platův úředníků státních a úředníků veřejných fondův, poněvadž daň ta, jak z jednání parlamentárních vychází, spolu s osobní daní z příjmu nastoupila na místo dřívější daně příjmové II. třídy. V názoru tom, že ministerstvo utvrzeno jest rozhodnutím c. k. správního soudu ze dne 12. června 1898 č. 3522 (sb. Budwińskiho č. 11873), jež vyslovilo, že osvobození úroků z vídeňské půjčky městské z r. 1867 nejv. rozhodnutím ze dne 21. března 1867 propůjčené trvá dále pro daň důchodovou, jež nastoupila na místo daně z příjmu III. třídy. Názor ministerstva, že daň ze služného úředníků státních i na dále osvobozena jest od přirážek, ostatně že projevuje se již v §. 7. man. předp. (ř. z. 1897 č. 252), jenž protivou k všeobecnému ustanovení čl. 81. č. 2. nařizuje, aby platební rozkazy na daň ze služného dodávaly se skrze představenstvo obecní uzavřeny. O tomto názoru svém c. k. finanční ministerstvo zároveň sdělení učinilo zemskému výboru a městské radě kr. hl. města Prahy.

Spolek českých právníků „Všehrd“ podle výroční zprávy za správní rok 1898.—1899. vydané čítal 14 členů čestných, 30 zakládajících, 59 přispívajících a 347 činných. Přednášek z oboru věd právních a státních odbývalo se 12. Z Randova fondu rozdáno bylo

nemajetným posluchačům knih, zákonníků a litografií za 353 zl. 13 kr. Z fondu Všehrdova podpořeno vydání knihy Herknerovy „Dělnická otázka“ v překladu dra J. E. Salaby. Zpráva stěžuje si na skrovnou účast v odebírání. Soubor nejlepších přednášek, pořádaných ve „Všehrdu“ vyjíti má ve zvláštním „Sborníku přednášek z oboru věd právních i státních“ redakcí H. Zd. Dvořáka. Jako číslo I. vyšla přednáška dra Horáčka: „O důležitosti národního hospodářství pro praktického právníka“. Spolek uspořádal výlet do Pardubic a Kutné Hory. V Pardubicích prohlédnuta donucovací pracovna. Dále uspořádána byla vycházka do desk zemských. Zpráva účetní vykazuje příjmů 2128 zl. 10 kr., vydajů 1622 zl. 84 kr. a stav jmění dne 1. října 1899 505 zl. 26 kr. Randův fond přijal 4562 zl. 18 kr. a vydal 706 zl. 26 kr., stav jeho dne 1. října 1899 byl 3855 zl. 92 kr. Všehrdův fond přijal 4925 zl. 78 kr., vydal 338 zl. 38 kr., i měl dne 1. října 1899 4587 zl. 40 kr. Knihovna obsahuje 1486 knih o 2424 svazcích.

Kalendář. Batovcův oblíbený „Politický kalendář a adressář“ vyšel (po osmé) pro rok 1900. Zařízen jest jako ročníky předešlé a hodí se kancelářím zvláště pro svůj pilně sestavený materiál adressářský.

Ordalie a přísahy v Zadní Indii. V Kohlerově Ztschft für vergl. Rechtswissenschaft XIII. sv., str. 128. uvedeny jsou některé ukázky, jak různí divocí i polodivocí národové Zadní Indie pravdu svých tvrzení dotvrditi a spolehlivost uzavřených smluv zvýšiti se snaží.

Přísahati znamená u kmene Chinů „píti přísežnou vodu“, dle obyčeje, že v takových případech pije se voda, která se leje přes lebku tygrovu. Při uzavírání smlouvy uchopí obě strany oštěp a zabijí jím prase nebo bůvola. Po té upije každá strana, zlořečíc křivopřísežníku, z lahve druhé strany rýžové kořalky, kterou Chinové vždycky ssebou nosí. Někdy přimísí se k nápoji krev obětovaného zvířete. Smlouva opakuje se oběma kontrahenty, a tomu, jenž by smlouvu zrušil, se pohrozí, že by byl zabit, jako zvíře před ním. Jídlo a pití ať jej zadusí a krev jeho pita budiž nepřítelem. Nedá-li se spor jinak rozhodnouti, vyhraje jej ten, kdo se odváží držeti květ posvátného stromu thabye a zvednouti kámen. Všecky tyto přísahy skládají se z pravidla před odborným obhajcem (thitsadingtu), jenž v každé vsi se nalézá. Při vodních ordaliích jest ta osoba vinnou, která se se svou hlavou dříve vynoří.

Jako slavnostní přísaha platí u kmene Lushai přísaha na břehu řeky u meče, oštěpu, pušky a krve. Porušení takové přísahy má prý

v zápětí násilnou smrt celé rodiny. Obyčejnější jest přísaha při oštěpu náčelníka. Byla-li na př. spáchána krádež, tož vetkne se oštěp do vrat vesnice a každý kolem jdoucí jest nucen, jeho se uchopiti a přísahati, že o věci ničeho neví. Kdo se vzpírá, ručí za ukradenou věc. — Kuki-ové položí na zem lebku medvědí nebo tygří, k tomu list kopřivy, slupku z rýže a meč. Po té přistoupí přísahající, opakuje podmínky smlouvy a říká, ukazuje na lebku před ním ležící: „Zruším-li své slovo, tož nechť pohltí mne medvěd nebo tygr, jako ten, jemuž tato lebka náležela; ať mne popíchá kopřiva, jako ta, co přede mnou leží; ať símě, jež roztrousím, žádného plodu nedá jako tato slupka a meč ať mne zabije. Toho jsou nebe a země svědky.“ U tohoto kmene objevují se též vodní ordalie. Celá vesnice shromáždí se na hlubohém místě řeky, do jejíž řečiště vrazí se dvě bambusové hole. Po té prořízne místní kněz na čele každého z protivníků bílému ptáku hrdlo a nechá krev stékati po obličeji obou jich. Kdyby v jednom případě tekla krev začernalá, tož jest záležitost již z pola rozhodnuta, ježto okolnost tato svědčí proti tomu, komu se to přihodilo. K danému znamení ponoří se oba do vln a pokoušejí se pomocí bambusu dosíci dna a vynésti něco bahna nebo kamení. Ten, jemuž se to nepodařilo, jest v neprávu; nevynesou-li oba ničeho, jsou oba vinni. Ordalie tato platí u Kuki-ů za neklamnou, poněvadž se domnívají, že i nejobratnější potápěč, je-li v neprávu, není s to, aby dna dosáhl.

O kmeni Kacha-Nagâ se v příčině této vypravuje: „Uzavírají-li dvě vesnice mír, položí se do prostřed jedné z nich list, na němž se nalézá vejce, tygří zub, kousek země, červená niť, červená barva, černá niť, oštěp, válečný kyj a list kopřivy. Ke každé straně listu postaví se náčelníci (matai) obou vsí a volají střídavě své lidi k přísaze.“ Ježto pak náčelníci mají velmi malý vliv, jest přivzetí každého válečníka k přísaze důležité, neboť jenom tím, že veškeré zbraně schopné mužstvo přísahá, jest poskytnuta záruka pro dodržení smlouvy. „Jakmile přísežník k listu přijde, pohlédne k nebi a zapřísahá se, aby byl bleskem zabit, kdyby křivě přísahal. Po té opakuje podmínky smlouvy, ukazuje na list a připojuje: Ať jsem, nepravdu-li mluvím a věrnost-li poruším, jako toto vejce, bez rukou i nohou, bez uší i hlavy, bez rozumu i síly; ať mne tygr, podoben tomu, jemuž zub náležel, pohltí; ať stanu se kouskem země, jejž dešť odpláchne; ať ve válce proleje se má krev, tak červená, jako niť přede mnou; ať oslepnu a svět ať jest pro mne tak temný jako tato černá niť na listu; ať mne meč a kyj zraní a tělo mé vysazeno budiž trápení, které kopřiva způsobuje! Po této ceremonii umyjou se ruce a obličej a připraví se velká pitka.“

Kmen Angâmi-Nagâ, kteří zřídka přísahají a svou pravdomluvností vynikají, užívají způsobu dělení kuřete, chtějíce tím naznačiti, že kdo smlouvu nedodrží, stejně bude potrestán, nebo dotýkají se zbraně zuby, při čemž se tomu hrozí smrtí, kdo závazkům nedostojí. Při takových příležitostech staví Angâmi-ové kameny na památku, že smlouva byla uzavřena.

Nejstarší kmen Birmy Karové, uzavírajíce smlouvu, píchají se jehlou do ukazováčku pravé ruky; kapku krve nechají padati do nádoby s vodou. Rozdělí-li se kapka, není dotčená osoba spolehlivou, podrží-li však podobu kuličky, jest to dobrým znamením a každá ze smlouvajících se stran pije krev strany druhé. Červení Karové užívají oběti bůvola. Každý z účastněných jí maso poraženého dobytčete a ponechá si roh. Tak stalo se r. 1857., že když O'Riley s náčelníkem kmene tohoto uzavíral smlouvu, která kmen ten zachránila před annexí k Birmě, zabit byl býk a anglickému zástupci podán stříbrný roh s nápisem, což znamenalo: „Tak jako jste rozdělili maso býka, jež v tělo vaše vešlo, tak ať zachová se přátelství v srdcích, tak pevně a tak dlouho, dokud rohy zůstanou zkřivenými.“ Jiný obyčej, výměna oštěpu, poskytuje bezpečnost toho, že nikdo nikomu nic zlého neučiní.

Změny ve stavu soudcovském v Čechách. Jmenováni byli: radou vrch. zem. soudu v Praze dr. Jiří Schwager, rada z. s. v Mostě; rady zem. soudu pp. okresní soudcové Josef Malkovský v Jilemnici, Jan Křemen v Poličce a Josef Piskáček a ponecháni jako přednostové okr. soudů na dosavadních působištích; okres. soudci pp. soud. taj. Josef Nestler v Karlových Varech do Tachova, soud. adjunkti Karel Stuchl v Rakovníce do Chvalšin, Karel Šámal v Ml. Boleslavi do Skuče; soudními tajemníky adjunkti pp. Šimon Steiner ve Stříbře do Litoměřic, Leontin Čížek v Kolíně do Trutnova, Bartoloměj Stůna v Domažlicích do Plzně a dr. František Kropsbauer v Kralovicích do Jičína.

Uprázdněná místa notářská v Čechách. Místo notáře v Kostelci n. Orlicí, po případě jiné v obvodě Králové Hradecké notářské komory přesazením se uprázdnivší místo. Žádosti včetně do 8. ledna 1900. ku dotčené notářské komoře. Místo notáře ve Veselí neb jiné přesazením se uprázdnivší místo notáře v obvodě Pražské notářské komory; žádosti včetně do 12. ledna 1900 ku zmíněné notářské komoře.

Chronologický seznam zákonů a nařízení

k XXXVIII. ročníku časopisu „Právník".

Patent o štole pro Čechy ze dne 30. května 1750 str. 556.

Obecný řád soudní ze dne 1. května 1781 č. 13. sb. z. s.; §. 13 str. 7. §. 193 str. 891.

Dvor. dekret ze dne 30. listopadu 1787 č. 750 sb. z. s. str. 7.
„ „ ze dne 10. prosince 1788 str. 672.
„ „ ze dne 25. dubna 1789 str. 672.
„ „ ze dne 3. listopadu 1792 č. 67 sb. z. s. str. 875.
„ „ ze dne 26. dubna 1799 č. 468 sb. z. s. str. 23.

Obecný zákonník občanský §§. 6, 7 str. 511; §§. 91—93 str. 675; §. 92 str. 14; §§. 156 str. 272; §. 158, 159 str. 235; §. 259 str. 236; §. 276 str. 236; §§. 286—288 str. 579; §. 293 str. 573; § 294 str. 574; §§. 307, 308 str. 576; §. 313 str. 362; §. 339 str. 163, 627; §. 340—342 str. 308; §. 344 str. 163; §. 364 str. 226; §. 367 str. 529, 577; §. 391, 392 str. 672; §. 398 str. 610; §. 427 str. 511; §. 442 str. 330; §. 451 str. 576; §§. 451, 453 str 857, §. 461 str. 530, 531, 744; §. 465 str. 532; §. 467 str. 577; §. 469 str. 748; §. 484 str. 595; §. 492 str. 548; §. 512 str. 444; §. 521 str. 629; §. 543 str. 318; §§. 543, 545 str. 546; §. 547 str. 236; §. 551 str. 828; §. 608 str. 356; §. 762 str. 832; §. 788 str. 315; §. 791 str. 316; §. 796 str. 515; §. 862 str. 1; §. 869 str. 1; §. 871 str. 828; §. 891 str. 588; §. 904. str. 1; §. 906 str. 1; §. 918 str. 768; §. 922 str. 11; §. 928 str. 666' §. 934, 935 str. 829; §. 943 str. 511; §. 957 a násl. str. 761; §§. 960, 1019 str. 763; §. 966 str. 765; §. 970 str. 769; §. 971 str. 761; §. 988 str. 797; §. 1002 str. 213; §. 1016 str. 363; §§. 1016, 1017 str. 237; §. 1024 str. 442; §. §§ 1035, 1037 str. 363; §§. 1041, 1042 str. 357, 515; §§. 1053, 1066 str. 88; §. 1001 str. 163; §. 1151 str. 213; §. 1159 str. 212; §. 1174 str. 129; §. 1175 str. 212; §. 1217, 1318 str. 315; §. 1253 str. 819; §. 1268 str. 829; §. 1271 str. 800; §. 1316 str. 769; §. 1324 str. 765; §. 1333 str. 75, 79; §§. 1357, 1363, 1367 str. 588; §. 1380 str. 826; §. 1386 str. 827; §. 1413 str. 5; §. 1425 str. 766; §. 1425—1429 str. 540; §. 1431 str. 709, 781; §§. 1431 až 1437 str. 89; §. 1440 str. 779; §. 1460 str. 363; §. 1462 str. 768; §. 1475 str. 781; §§. 1480, 1490 str. 780.

Dvor. dekret ze dne 9. října 1813 č. 1071 sb. z. s. str. 315.
„ „ ze dne 15. ledna 1825 č. 2066 sb. z. s. str. 891.
„ „ ze dne 10. května 1833 č. 2610 sb. z. s. str. 832.
„ „ ze dne 4. ledna 1836 č. 113 sb. z. s. str. 326, 708.

Dvor. dekret ze dne 19. září 1837 č. 229 sb. z. s. str. 588.

Patent ze dne 5. listopadu 1837 č. 240 sb. z. s. §. 30. str. 55.

Dvor. dekret ze dne 16. října 1840 č. 469. sb. z. s. str. 129.

